

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

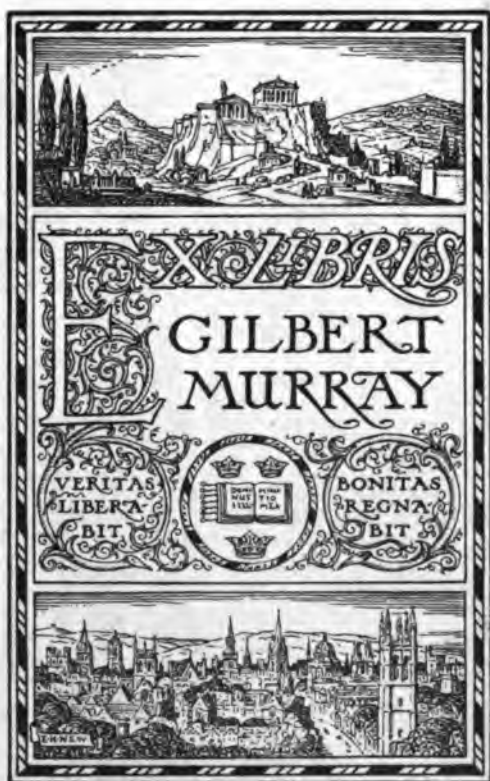
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

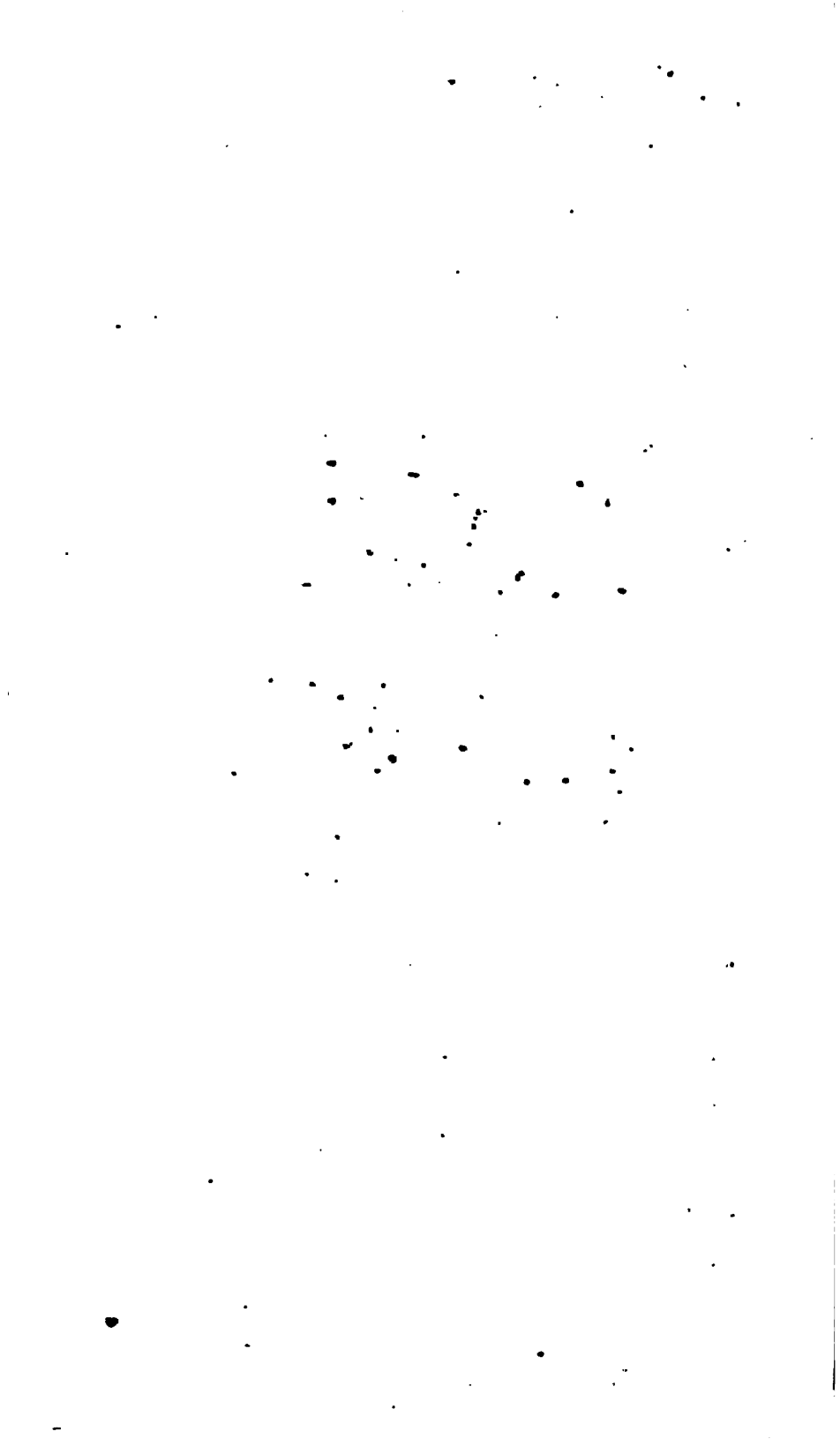

303318605T

C.C.T.

Gilbert Murray

HERODOTI

HALICARNASSENSIS

MUSE.

TEXTUM AD GAISFORDII EDITIONEM RECOGNOVIT,
PERPETUA TUM

FR. CREUZERI

TUM SUA ANNOTATIONE INSTRUXIT, COMMENTATIONEM DE VITA ET
SCRIPTIS HERODOTI, TABULAS GEOGRAPHICAS, IMAGINES
LIGNO INCISAS INDICESQUE

ADIECIT

J. C. F. BAEHR.

EDITIO ALTERA EMENDATIO ET AUCTION.

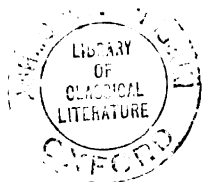
VOLUMEN QUARTUM.

LIPSIAE

IN BIBLIOPOLIO HAHNIANO.

MDCCGLXI.

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.

Index Voluminis quarti.

---

	pag.
Herodoti liber VIII. Urania	1
„ „ IX. Calliope	221
Excursus ad VIII, 55 de Erechthei templo in Athenarum arce	391
Commentatio de vita et scriptis Herodoti	395
Index Rerum	501
„ Verborum	658
„ Grammaticus	759

Imagines huic Volumini adiectae.

- I. pag. 220. Imago *Delphorum*: vid. Fiedler Reise nach Griechenland I. tab. 2. p. 144; ad Herodot. VIII, 37.
- II. pag. 390. Imago *campi Plataeensis* ex opere liberi Baronis de Stackelberg: La Grèce. Vues pittoresques etc. ad Herodot. IX, 51.
- III. pag. 394. Imago *arcis Athenarum*: vid. Leake: Topographie von Athen etc. von Rienäcker (Halle 1829) tabul. VIII; ad Herodot. VIII, 55 seqq.
- IV. pag. 397. Imago *Herodoti* ex opere Viscontii: Iconographie Grèc-que Vol. I. pag. 315 ed. Mil. Vid. Commentat. de vita et scriptis Herodoti Vol. IV. pag. 422.

Tabulae Geographicae huic Volumini adiectae:

1. Orbis terrarum Herodoti.
2. Delineatio orbis terrarum Herodoti ex coniectura Niebuhrii.
3. Ora maritima et interna Libyae regio una cum Oasibus et Aegypto.
Accedit peculiaris Oasium ac praesertim Ammonti delineatio.
4. Situs et regio antiquae Babylonis, muri Medici et canalium inter Euphratem et Tigrim.

Corrigenda:

- pag. 38. adnot. col. I. lin. 20 ab inf. legend. *num* pro *nunc*.
- „ 168. „ col. I. lin. 10 pro **IX**, 49 legend. **IX**, 94.
- „ 181. lin. 5. pro *δευτεροισι* leg. *δευτεροισι*.
- „ 201. adnot. col. I. lin. 18 ab inf. pro **VIII**, 188 leg. **VIII**, 108.
- „ 258. „ col. I. lin. 9 pro *accasativi* leg. *accusativi*.
- „ 274. „ col. I. lin. 24 ab inf. pro **V**, 62 leg. **V**, 67.
- „ 284. „ col. I. lin. 8 ab inf. pro *εἰσεννηεῖχθαι* leg. *ἐσεννηεῖχθαι*.
- „ 297. pro Calliope **VIII**, 51 leg. Calliope **IX**, 51.
- „ 309. adnot. col. I. lin. 2 pro *ὥς δὲ* leg. *ὥς δὴ*.
- „ 314. „ col. II. lin. 21 pro **VI**, 61 leg. **VI**, 6.
- „ 354. „ col. I. lin. 13 pro **VIII**, 8 leg. **VIII**, 9.
- „ 358. „ col. I. lin. 8 pro **IV**, 12 leg. **V**, 12.
- „ „ „ „ „ 14 pro **V**, 24 leg. **V**, 124.
- „ 412. lin. 5 pro „perspicuum est. **Tamen**“ leg. *perspicuum est: ta-*
men etc.
- „ 409. not. 4 lin. 3. pro *conf. 106* leg. *conf. I*, 106.
- „ 466. lin. 10 post *aeque* inser. *atque*.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ.

Ο ΤΡΑΝΙΑ.

**ΟΙ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν 1
619 οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ
ἑκατόν· ὑπὸ δὲ ἄρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιεῖς, ἄπειροι**

CAP. I.

Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν οἷδε] De locutione ταχθέντες ἐς τὸν ν. στρατὸν conf. allata ad VII, 21. ἦσαν pro ἦσαν dedi cum Gaisfordio et recc. edd. Quod idem feci VIII, 2. 5. 6. 10. 18. 24. 37. 46. 47. 69. 72. 86. 87. 93. 99. 107. 110. 111. 113. 129. Vid. nott. ad I, 31. Ad argumentum loci haec adscripsit Schweighaeus.: „Referuntur haec ad ea, quae VII, 202 dicta sunt: ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, nempe ad Thermopylas. Scilicet haud ita procul a Thermopylis aberat Artemisium (VII, 175 extr.): ad Thermopylas copiae Graecorum pedestres oppositae sunt Xerxi, ad Artemisium copiae navales. Iam postquam, quae ad Thermopylas acciderunt, exposuit scriptor [narrationem concludens verbis extremo libro septimo positis: ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι], nunc pergit ad exponendas res ad Artemisium gestas.“

Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν] Ita cum Schweigh., Gaisf. et recentt.

edd. e Sancerotti libro alioque rescripsi, quae vulgo sic legebantur inverso ordine: ἑκατόν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ. Vid. Bredov. Quaest. de dialect. Herodot. p. 280 et conf. Matthiae Gramm. Graec. §. 140, qui in textu vulgarem retinuit ordinem. Quod vero *centum viginti septem* ab Atticis exhibitae esse naves scribit Herodotus, vix dissentit Diodorus XV, 78, qui *ducentas* ponit, itemque Cornelius Nepos Themistocl. 3, ubi vid. nott. Namque ipse Noster VIII, 14 coll. Diodor. XI, 13 *quinquaginta tres* naves scribit auxilio venisse Atticas, quarum inde summa fit *centum octoginta*, ut legimus VIII, 44. Quibus si addas *viginti* Chalcidensium naves, *ducentarum* prodibit numerus, quem eundem proferri invenimus VIII, 61 fin. Itaque *trecentarum* navium si classis tota erat, ut canit Aeschylus Pers. 339 (345 Blomf.), duas certe partes Athenienses soli praeuisse putandi sunt: idque clare enuntiat Demosthen. De coron. §. 238 (p. 306): τῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων, τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασσῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο κ. τ. λ., atque altero loco de Symmoriis §. 29 (p. 186),

τῆς ναυτικῆς ἔοντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσαεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἰκοσι· καὶ Χαλκιδεῖς ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόν-

de quo plura disputat Voemel. in programme Francofurti ad Moen. edito ann. MDCCCLII pag. 12. 13, quae repetita leguntur in Edit. Con-
tionum Demosthenis, quae Halis Saxonum prodiit ann. MDCCCLVI. pag. 801 et seq. Ad Aeschylī l. l. spectant, quae Leake affert in libro de demis Atticis pag. 190 e vers. Westerm. Ac denique forsitan huc quoque referri possunt, quae exstant in Scholiis in Aristid. Oratt. p. 59 ed. Frommel: ἦσαν γὰρ [τριήρεις] τῶν μὲν ὅλων Ἑλλήνων ὅγ' [i. e. 103], αἱ δὲ τῆς πόλεως σῆς [vel potius σῆς i. e. 206]. Quae cum ita sint, excusari vix poterit Isocrates in Panegy. §. 90 *sexxaginta* naves ad Artemisium complevisse Athenienses scribens, nimis Athenienses laudandi studio abreptus, quod cum tam paucis navibus toti hostium classi obviam iverint. In universum navium multitudine reliquis antecessisse Athenienses scribit Plutarch. Themistocl. 7. pag. 115. Conf. quoque Dahlmann. Herodot. pag. 219.

συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας] i. e. una cum Atheniensibus hasce naves militibus instruxerunt, sive: hac in re quoque opem Atheniensibus praestiterunt Plataeenses, viros praebentes ad naves ab Atheniensibus exhibitas manu necessaria (s. remigum s. propugnatorum) instruendas. Namque *πλήρουν* et *πλήρωμα*, quae verba saepius quidem de *navitis* ac *remigibus* (qui igitur alii sunt atque *οἱ ἐπιβάται, propugnatores, milites classarii*, ut vidimus ad VII, 96) intelliguntur, ad utrosque etiam subinde referri solent, ita ut h. l. *συνεπλήρουν*, ut mox *ἐπλήρουν*, de propugnatoribus aequae ac de remigibus intellexerim, quemadmodum VIII, 43. 45 *πλήρωμα* de ipsis navibus unā cum hominibus, quibus instructae sunt. Cf. Lexic. Polybian. s. v. [pag. 482], quod laudat Schweighauserus re-

cte contra Gronovium (qui solos propugnatores hic intelligi voluerat) monens, Plataeenses, licet mari adsueta non fuerint, haud aegre tamen eorum nonnullos, quaque in Attica nave remigibus Atticis mixtos, utilem hac etiam in parte operam praestare potuisse. Memorant Plataeenses Atheniensibus in certamine navali opem praestantes Demosthenes c. Neacr. p. 740 [p. 1377 seqq. R.] et Pausanias IX, l. §. 2, quos affert Valckenarius.

Κορίνθιοι δὲ τεσσαεράκοντα νέας παρείχοντο] Intelligi hinc potest, Corinthios cacteris Graecis, si ab unis Atheniensibus discedas, subito ad tantam rerum navalium copiam evectis, cum paucis ante annis ab ipsis Corinthiis naves mutuari coacti essent, teste Herodoto VI, 89 coll. Thucyd. I, 41, praestitisse re navali. Corinthios proxime excipiunt *Aeginetae*, quos mature inter Graecos re navali eminuisse constat. Vid. modo Herodoti locos III, 59. 60. 139. IV, 152. V, 81. 83. VI, 49 ibique allata. *Megarenses* et *Chalcidenses*, quibus Athenienses naves praebuere, vix in censum venire possunt. Quo magis mireris *Lacones*, principatum Graeciae tunc temporis obtinentes, decem modo naves complevisse ac sedecim navibus ad Salaminem pugnasse (VIII, 43). Ad paupertatem civitatis Spartanac, opibus ad naves extruendas necessariis destitutae, referas licet cum G. Webero (De Gytheo et Lacedaemoniorum rebb. navall. Heidelberg. 1833. pag. 48) aut potius ad Spartanorum ingenium, quos a bellis maritimis abhorrentes omnem ad bella terrestria convertisse curam novimus. Sed Attici oratores hinc maxime Laconibus decem istas obiecerunt naves, eoque simul Atheniensium studia extulerunt. Monuit Valckenar. laudans Isocrat. in Panathen. p. 242 seq. [cap. 16 seq. §. 50.]. *Ἀθηναίων σφι παρεχόντων*] Ita

των τὰς νέας, Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυνῶνιοι δὲ δυνά-
δεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρε-
620 τριεῖς δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρᾶες δὲ δύο καὶ
Κεῖοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ

e Florentino dedi cum recentt. edd. pro παρεχόντων σφι, quod tuctur Matthiae, qui idem cum Bekkero et Dindorfio mox tenet *δυοκαίδεκα*, quod equidem e duobus codd. mutavi in *δυνάδεκα*, quam formam vere Herodoteam esse probavit Bredov. pag. 279. De discrimine verbi activi *παρέχειν*, quod hoc loco Noster adhibuit, et verbi medii *παρέχουσθαι*, quo paulo ante itemque mox cap. seq. Noster utitur, vix opus pluribus monere: medii verbi a Nostro adhibiti locos attuli ad IV, 44. — De reliquis gentibus atque de navibus, quas prae buerunt, conf. etiam VIII, 43 seq.

Ἐρετριεῖς δὲ ἑπτὰ] Eretrienses a Persis captos et Susa abductos legimus supra VI, 100. 119. Itaque hoc loco non nisi de iis Eretriensibus sermo esse potest, qui Persis aggredientibus Oropum se receperunt, teste Herodoto VI, 100, eoque modo se servarunt: qui iidem Persis discedentibus denuo in patriam urbem se recepisse putandi sunt. De *Troezenis* conf. allata ad VIII, 41.

Στυρᾶες δὲ] Male duo codd. Στυριεῖς. Intelliguntur et hoc loco et infra VIII, 46 incolae *Styrae*, quae fuit Euboeae urbs prope Carystum, Homero iam cognita Ili. II, 539, aliis, quorum locos dabunt Wasse et Duker. ad Thucyd. VII, 57, Poppo in ed. maior. Thucyd. I, 2. pag. 260, Forbiger: Handbuch d. alt. Geograph. III. p. 1021. Scripserunt quoque de hac urbe Mannert: Geograph. d. Griech. u. Röm. VIII. p. 264, vir doctus in: Transactions of the royal society of Literat. I. pag. 250 et Girard in: Archiv. des Miss. scientif. II. p. 723 seqq. Vetus urbs, cuius adhuc vestigia quaedam superesse scribit L. Ross: Wanderung. in Griechenland II. pag. 29 seq. Lamiaco bello eversa esse dicitur: Romanorum aetate celeberrimum marmor ibi excidebatur.

Quod nunc in veteris urbis locum cessit oppidum *Stura*, loco magis sano atque apto extractum, unius ferme horae itinere distat a vetere urbe.

καὶ Κεῖοι] E Sancerotti libro Wes-selingius dedit *Κεῖοι*, idque posterior editores retinuerunt: Florentinus liber cum tribus Parisinis codd. exhibet *Κῖοι*, quam lectionem, haud infrequentem illam quidem, e mala scribendi ratione ortam esse bene monet Broendsted: Itiner. I. p. 102 coll. p. 73 omnium copiosissime de Ceo insula eiusque historia, antiquitatibus, aliis disputans. Add. Reise nach d. Griech. Inseln I. p. 128 et quae excitavit Forbiger l. l. III. pag. 1026 seq. Ipsa civitas, quae nunc *Zea* vocatur, olim vocabatur *Κέος*, *Ceos* (Herod. VIII, 70); cives *Κεῖοι* et hoc loco et infra VIII, 46 (ubi Florentinus liber cum tribus Parisinis codd. offert *Κεῖοι* pro olim vulg. *Κῖοι*) itemque apud Thucyd. VII, 57; cuius loco quod supra apud Herodotum IV, 35 exstat *Κηῶν* et V, 102 *Κηῖον* ab omnibus libris scriptis allatum, inde hic quoque et VIII, 46 *Κηῖοι* scribendum esse suspiceris, nisi Herodotum, qui etiam scripsit *Ἀργεῖοι*, *Καδμεῖοι*, alia id genus, in hoc quoque nomine, praesertim in nominativo, communem formam consulto retinuisse credas; eandemque retineri quoque iubet Bredov. pag. 168 coll. 179, qui hanc formam ad formam *Κέος*, qua Nostrum VIII, 76 usum esse modo diximus, revocat, *Κηῖοι* autem ad formam *Κέος* (*Κῆος*) referri vult — *πεντηκοντέρους* Noster constanter dixit pro *πεντηκοντόρους*, quod loci allati a Bredov. pag. 161 satis monstrant. De ipsis navibus *pentecontoris* vid. allata ad I, 163. III, 39. Quibus quas Noster opponit *νέας*, *triremes* intelligi satis constat: vid. nott. ad III, 13. VII, 1.

Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπουντιοὶ ἐπε-

2'Οπούντιοι ἐπεβάθειον, πεντηκοντέρους ἔχοντες ἐπτά. Ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον· εἰρηται δέ μοι καὶ ὥς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσια. Τὸν δὲ

βώθειον] De Locris Opuntii accurate exposuit Kruse: Hellas II, 2. pag. 110 seqq., inter recentioris aetatis peregrinatores inde potissimum Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 174 seqq. coll. Ross: Wanderungg. in Griechenland I. pag. 77. Locri Opuntii, qui naves ad Persas impugnandos h. l. mittere dicuntur, supra (VII, 203) Graecis opem praestiterunt, ad Thermopylas cum accederent Persae, cum antea minus promptum animum monstrasse (vid. nott. ad VII, 132 et 203) videantur. Ad Locros Ozolas Phocenses a Persis petiti res suas transportasse dicuntur VIII, 32. — Pro ἐπεβάθειον legitur in Florentino aliisque ἐπεβοήθειον, ad vulgarem dicendi usum, cui h. l. praestat Ionum forma, quam praebet quoque Hesychius I. p. 783: βωθέοντες· βοηθοῦντες, itemque Abydenus apud Euseb. Praep. Evang. IX, 14. pag. 416. Ex Herodoto conf. VIII, 14. 45. 47. 72. 144. IX, 23 et vid. Bredov. p. 190, qui plura profert, quae Herodotum in hoc quoque verbo non unā semper formā usum esse ostendunt.

CAP. II.

ἐπ' Ἀρτεμίσιον] Vid. allata ad VII, 176 et add. Ulrichs in Mus. Rhen. N. F. V. p. 495, qui ipse Euboeā perlustratā non longe a vico, cui nomen Καστρί, ubi vallis mare versus patet collisque eminet, Artemisium vetus quaeri vult. — In proximis retinui librorum veterum lectionem ὥς τὸ πλῆθος κ. τ. λ. a Schaefero sic immutata: ὅσον τι πλῆθος, cuius loco olim Reiskio reponere placuerat ὅσον τὸ πλῆθος, quod fere convenit cum iis, quae supra leguntur VII, 60: ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι

παρείχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές. Recentiores editores omnes vulgatam lectionem retinuerunt, quam cum Schweighaeusero sic explicare licet: „quomodo multitudinem illam (sive summam navium) confecerint singuli; nempe singuli pro ratione virium suarum conferentes.“ — Ad vocem πάρεξ conf. nott. ad III, 97 fin.

μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσια] Ita cum recentt. edd. dedi e duobus codd. pro vulg. διηκόσια καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. Conf. Matthiae I. supra I. Quod Herodotus h. l. summam navium Graecarum scribit fuisse 271, exceptis pentecontoris novem, id prorsus convenit cum Diodoro XI, 12 ducentas octoginta naves Graecorum fuisse scribente (οἱ δ' Ἕλληνες ὥρμουσιν μὲν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῆς Εὐβοίας, εἰχόν δὲ τὰς πάσας τριήρεις διακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα) neque inter triremes et pentecontoros discernente: qui idem tamen ab Herodoto discedit, inter has fuisse centum quadraginta naves Atheniensium narrans, caeteras reliquorum Graecorum. — In seqq. Wesselingius e Vind. receperat Εὐρυβιάδην pro vulg. Εὐρυβιάδην, quod Florentinus unusque Parisinus, teste Schweighaeusero, prae se fert. Wesselingium recentt. editores secuti sunt: equidem et hoc loco et reliquis locis huius libri, ubi eadem accusativi forma vulgo legitur (cap. 57. 59. 60. 61. 62), revocavi Εὐρυβιάδην, cum huiusmodi nomina in αἰδης terminata primam declinationem in omnibus casibus sequantur: vid. Bredov. pag. 226 seq. Inde mox cap. 4. 49. 74. 58 Εὐρυβιάδην et cap. 5. 64. 124 Εὐρυβιάδην. — Ad οὐκ ἔφασαν (negarunt) vid. modo VII, 130 ibique nott. Pro ἡγεμονεύη Naher in Mnemosyn. IV. p. 23 scribi vult ἡγεμονεύσῃ,

στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρ-
τιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ
ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεο-
μένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατεύμα. Ἐγένετο
γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ
συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεῶν εἴη ἐπιτρέπειν.
ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πε-
ποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι
περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπολέται ἡ Ἑλλὰς, ὀρθὰ νοεῦντες.
στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσοῦτω κἀκίον

quod meā quidem sententiā haud
necessarium est.

CAP. III.

Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος]
Ad locutionem κατ' ἀρχὰς (initio)
vid. allata ad V, 62. Add. IX, 22.
Pertinet autem, quod h. l. traditur,
ad ea, quae VII, 145 seqq. 153 seq.
de Graecorum conventu narrantur
ad Persas repellendos habito, de
consiliis ibi captis ac legatis in Si-
ciliam mittendis, qui auxilium a
Gelone peterent. Itaque ad verba
πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν
mente addendum τοὺς Ἕλληνας s.
τοὺς συμμάχους. Ac miratur G.
Weber (De Gytheo p. 48), quod La-
cedaemonii totius Graecae classis
tennerint imperium, idque eo refert,
quod illi tum maxima fruebantur
auctoritate neque ulla civitas cum
iis de imperio contendere ausa est.
Addit, Atheniensibus, qui nuper de-
mum Themistoclis operā classe in-
structi caeteris civitatibus pares vi-
derentur, earum ipsarum invidiam
hanc concedere noluisse praestanti-
am; neque enim Spartanos mari-
timum imperium studiose quaesi-
visse, qui non tam aegre laturi
fuissent, si Athenienses classi im-
perassent. Quod mihi ille haud per-
suasit; novi enim Spartanorum stu-
dia, qui principatum in omnes Grae-
cas civitates sibi eripi nunquam
aequo tulissent animo neque impe-
rium civitati paulo antea inferiori,
nunc subito ad tantas opes evectae
sponte concessissent. — In seqq.

cum recentt. edd. pro χρεῶν dedi
χρεῶν. Vid. nott. ad V, 49. Idem
feci VIII, 74. 75. 79. IX, 16. 17. 23.
25. 26. 41. 46. 53. 54. 58. 106.

εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι κ. τ. λ.] Quae
h. l. in Atheniensium laudem edixit
pater historiae, bene congruunt cum
iis, quae VII, 138 et 139 leguntur,
ubi vid. nott. Add. VI, 108 ibiq.
nott. et vid. infra VIII, 94. 130. —
Ad locutionem μέγα πεποιημένοι
conf. similia, quae attulimus ad III,
14 coll. 155. Quod h. l. et IV, 147
Naber in Mnemosyn. III. pag. 489
scribi vult μέγα τι πεποιημένοι ob
δαινόν τι sic fere positum I, 61.
III, 155 (quibus add. VIII, 15. V, 33.
87), id recipere nolui, si quidem
nostri loci ratio nonnihil differre vi-
detur, nec voculā τι insertā opus
est; dixit inde quoque plurali nu-
mero Noster δεινὰ ποιεῖν s. ποιεῖ-
σθαι II, 121. §. 5. IV, 33. IX, 33.
Ad ὀρθὰ νοεῦντες conf. VII, 168:
ἄλλα νοεῦντες et infra VIII, 22.

στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου κ.
τ. λ.] „Excitat hinc Choricus Orat.
in Summum Ducem cap. 11 Bibl.
Graec. Fabric. V, 31 [T. VIII]. pag.
869 [p. 30 Boissonad.]: ὅσῳ γὰρ εἰ-
ρήνη, φησὶν (Herodotus), πρασιότερα
πολέμου, τοσοῦτω πόλεμος ἔφιν στά-
σεως ἡμερώτερος. Quando, inquit ille,
pax bello sedatior, tanto bellum sedi-
tione amabilius. Nonne mera sen-
tentiae παραδιόρθωσις est?“ Wes-
sel. Sententia Herodoti haec est:
seditionem domesticam (s. bellum
inter diversas Graeci nominis gen-
tes ortum) tanto peiorem esse bello,

ἐστι, ὅσω πόλεμος εἰρήνης. Ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσον κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δὴ ὡσάμενοι τὸν Πέρσην περὶ τῆς ἐκείνου ἦδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προσισχύμενοι, ἀπέλκοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

quod ex omnium (Graecorum) consensu (adversus externos) geratur, quanto peior sit ipsa pax bello. Quae sponte in memoriam revocant similem sententiam, supra I, 87 allatam atque a Stobaeo (Eclog. 55, 10) servatam: οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται. Ipsa locutio: στάσις ἔμφυλος haud scio an ad poetas pertineat, si quidem Solo in Elegia illa, quam servavit Demosthenes de fals. legat. §. 255. p. 422 (vid. Bergk. Poëtt. Lyricae Graecae. p. 334 seq.) vs. 19 στάσιν ἔμφυλον πόλεμόνθ' dixit, quod utrumque coniunxit quoque Pythia in oraculo, quod apud Athenaeum XII, 18. p. 520 B. et Stephanum Byzantium. s. v. Σύβαρις legitur. Unde στάσις ἔμφυλος apud Pausan. VIII, 51 init. et Dion. Cass. LVII, 18. LXII, 18.

μέχρι ὅσον κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν] i. e. Athenienses cesserunt, quamdiu illis (reliquis scil. Graeciae civitatibus) magnopere indigebant. Retinui μέχρι ὅσον, quod optimi et plurimi ferebant libri. Alii μέχρι s. μέχρις οὐ, de qua dicendi formula vid. allata ad I, 181 et conf. ea, quae nuper disseruit E. A. Fritsch: Vergleich. Bearbeit. d. Griech. u. Latein. Partikeln II. p. 103. De vocis μέχρι forma apud Herodotum semper obvia, abiectâ literâ σ, dixit Bredov. pag. 110. Ad verba proxima ὡς διέδεξαν cf. nott. ad V, 124 et VII, 172. Mox e Florentino duobusque aliis revocavi cum recentt. edd. Πέρσην, quam formam accusativi ab Herodoto semper adhiberi monstravit Bredov. pag. 228, pro vulg. Πέρσας; idem feci infra VIII, 108. 109. Conf. etiam nott. ad VIII, 2. 15. Voculam δὲ, quae legitur inserta post ὡς γὰρ, omiserunt Bekker., Dindorf. et Dietschius, qui

διωσάμενοι. E libris scriptis nihil adnotatum reperio: itaque retinui.

περὶ τῆς ἐκείνου] Minime opus cum Galeo corrigere περὶ γῆς ἐκείνου, quandoquidem vocula γῆ in talibus plerumque reticetur, ut VIII, 41. 100, ne plura afferam in re sanequam notissima. Intelligitur autem ἡ ἐκείνου terra Xerxi subdita, inprimis Asia minor. Schoellius Thraciae et Asiae minoris oram Graecis coloniis a Persarum dominatu liberandis repletam respiciat.

πρόφασιν τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προσισχύμενοι] „Satis erat dixisse τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προσισχύμενοι, ut hoc illudve praetextere dicitur προέχσθαι τι: sed scribere Noster maluit πρόφασιν προσέχσθαι, ut IV, 165 [ubi vid. nott. Add. V, 33.] VI, 137.“ Valcken.

ἀπέλκοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους] De structura vocis ἀφαιρεῖσθαι Valckenar., citans VI, 70 (ubi conf. nott.) et Thom. Magist. s. v. p. 130, haec ad ipsum argumentum loci spectantia adscripsit: „Evenit illa res triennio post, Ol. LXXV, 4. [sive 477 ante Chr. n. Vid. Clinton. Fast. Hell. pag. 32 ed. Krueger.]. Athenienses tum temporis dicuntur Thucydidi I, 96 παραλαβόντες τὴν ἡγεμονίαν ἐκόντων τῶν ξυμμάχων διὰ τὸ Πανσανίου μίσος. Spartani quidem Pansaniae περσίζοντος superbia socios irritavit; sed ad imperium in Athenienses transferendum caeteros Graecos aequitas potissimum movit Aristidis: Cornel. Nepos in Aristid. c. 2. Vid. et Diodor. XI, 44, qui cap. 46 utrumque momorat et Pansaniae vitia, Aristidis autem virtutes fecisse scribit, πάντας ὥσπερ ἀπὸ μίας ὁμῆς ἀποκλίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους atque adeo Athenienses χωρὶς κινδύνου παραλαβεῖν τὴν κατὰ θα-

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμεινοι, 4
ὡς εἶδον νείας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ στρα-
621τιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν
βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες
δρησμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα.

λατταν ἀρχήν. Rectius dixisset Dio-
dorus τὴν ἡγεμονίαν, ducatum, nam
περὶ ἀρχῆς, de imperio, necdum erat
aut esse poterat concertatio: vid.
Is. Casaub. in Polyb. pag. 96. Quam
acceperunt oblatam τὴν ἡγεμονίην
Athenienses apud Herodotum, ἀπεί-
λοντο τοὺς Λακεδαιμονίους, sua
nimirum virtute virorumque princi-
pum artibus non illegitimis. Plu-
tarch. Vit. Aristid. cap. 23. p. 232,
quomodo scilicet Aristides ἐλαθε
τῶν Λακεδαιμονίων οὐχ ὄπλοις
οὐδὲ ναυσὶν οὐδ' ἔπποις, εὐγνωμο-
σύνη δὲ καὶ πολιτεία τὴν ἡγεμο-
νίαν παρελόμενος.

CAP. IV.

οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον] Pro καί,
quod equidem cum recentt. edd. re-
vocavi e libris scriptis, Schaeferus
posuerat ὡς. Sine causa, opinor.
Ac bene Schweighaeuserus affert
Herodoti locum VII, 207 (οἱ δὲ ἐν
Θεσμοπύλῳ Ἕλληνες — καταρρω-
δέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλά-
γῃς), ad quem quae hoc loco legun-
tur, referuntur. — Ad verba νείας τε
πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας
(i. e. naves multas, quae ad Aphe-
las appulerant) conf. VI, 101. VII,
50 (ibique nott.). VIII, 40. 41. 42, et
ad Ἀφέτας VII, 193 ibique allata.

τὰ πρήγματα — ἢ ὡς αὐτοὶ κατε-
δόκεον] Eadem fere locutio I, 79,
ubi vid. Add. Stallbaum ad Platon.
Criton. cap. 3 et cf. Arnold. ad Thu-
cydid. V, 65.

δρησμὸν ἐβούλευον] Vulgo ἐβου-
λεύοντο, quod Schaeferus et Matth.
retinuerunt, quos recentt. edd. se-
cuti sunt, licet Schweighaeuserus
et Gaisfordius e Saurofti libro alte-
roque exhibuissent ἐβούλευον, quod
omnes praebent libri scripti VIII,
97. 100. IX, 110 coll. I, 11. V, 124.

VIII, 18 fin., ubi eadem scriptu-
rae diversitas. Nam ibi quoque
Schweigh. et Gaisf. cum Wesselin-
gio retinuerunt ἐβούλευον, cuius
loco Schaeferus et recentt. edd.
ἐβουλεύοντο, quod et ipsum praebet
Florentinus liber cum aliis. Nostro
in loco nihil obstat, quod mox se-
quitur βουλευομένων, quum Hero-
dotus similem in modum iam su-
pra V, 124 utroque verbo (δρησμὸν
ἐβούλευε — συγκαλέσας τοὺς συ-
σσιώτας ἐβουλεύετο οὐ λέγων) sit
usus, bene opinor inter activum et
medium verbum discernens: quod
idem statuit Bredov. pag. 25. Ita-
que hoc loco equidem δρησμὸν
ἐβούλευον reddiderim: cogitabant de
discessu, agitabant consilia de dis-
cessu, et βουλευομένους ταῦτα: haec
secum deliberantes, haec consilia agi-
tantes s. secum animis volventes, ut et
activi et medii verbi eluceat vis ac
discrimen. Neque alio modo alte-
rum, quem modo attuli, locum V,
124 interpretandum esse censeo, in-
deque recte activum verbum a No-
stro adhiberi existimo VIII, 18 aliis-
que huius libri locis supra allatis,
quibus vel Plutarchi locus addi po-
test in Vit. Marii cap. 10 κρύφα
δὲ βουλευόντων προδοσίαν ἐπ' αὐ-
τῷ, et Euripidis in Hecub. 856 φό-
νον βουλευσαι, coll. 870 et Rhés.
951: medium verbum Noster adhi-
buit V, 35. VII, 207. VIII, 7. 30. 75.
IX, 106; add. nott. ad IV, 120.
Ipsam vocem δρησμὸν, qua Hero-
dotus h. l. utitur discessum s. rece-
ptum Graecorum ab Artemisio de-
claraturus, ut infra cap. 18. 23, ad-
modum perstringit Pseudo-Plutar-
chus l. mox l., cum turpe quid haec
vox contineat, adeo ut Graecos tur-
piter aufugisse existimandum sit.
Quam putidam esse vituperationem
bene docuit Lahmeyer l. mox l. pag.
70, cum Herodotus VIII, 21 eadem

γνόντες δέ σφεας οἱ Εὐβοῆες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδew προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δ' οὐκ ἐπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧτε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιεῖ. Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδοῖ πέντε τάλαντα, ὥς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν δι-

in re adhibeat vocem ἀποχώρησιν atque aliis locis (VIII, 97. 100), Xerxem quoque de δρησῶ cogitasse scribat: eandem vocem adhibet Aeschylus in Perss. 360. 370. Alia dabit Thesaur. Ling. Graec. Vol. II. p. 1670 ed. Dindorf.

ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται] De verbo ὑπεκτίθεσθαι conf. nott. ad V, 65 et add. VIII, 41. Nec alio pertinet verbum ὑπεκκομίζεσθαι IX, 6 et ὑπεκκείσθαι VIII, 41. 60. §. 2. IX, 73 itemque ὑπεξάγεσθαι VIII, 40. Attigit haec etiam Loheck. ad Sophocl. Aiac. 80. p. 108. Equidem iam supra (ad IV, 120) similia quaedam attuli verba. οἰκέτας non servos tantum dici ac mancipia, verum omnes, qui ad familiam domumve pertineant, ipsamque adeo uxorem et liberos, e Thomae Mag. observatione p. 644 hic tradit Wesselingius. Tu vid. potissimum VIII, 106, ubi τοὺς οἰκέτας ipse Noster postmodo interpretatur τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναικα, quae eadem voces sic iunctae leguntur omissa articulo VIII, 60. §. 2 coll. VIII, 44. 142.

μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν κ. τ. λ.] Eadem ferme ad Herodotum provocans (ὥς Ἡρόδοτος ἱστορῆκε) enarrat Plutarch. Themistocl. 7. pag. 115, ubi tradit Euboeenses timentes, ne Graeci discederent, clam cum Themistocle egisse, misso cum pecuniis ad ipsum Pelagonte, aliaque adiciens e Phania Lesbio desumpta. Add. Aristid. schol. ad T. III. p. 313. pag. 233 Frommel., ubi eadem produntur. Displuerunt autem Herodotea, cum Graecis principibus non valde sint honorifica, Pseudo-Plutarcho

(T. II. pag. 872 B.); de quo ita dissertit Valckenar.: „Si vera sunt, ut esse videntur, veracis historici laudem meretur Herodotus: verisimillima reddit aliunde nota viri maximi Themistoclis avaritia, quae summa saepius ingenia dedecorat.“ Ac nullam sane causam esse, cur Herodoto, qui laude potius quam vituperatione dignus esse videtur, quod ab eo, quod verum est, minime recedere voluit, minorem fidem habeamus eique inde obtrectemus, monuit quoque Lahmeyer: De libelli Plutarch. qui de maligna Herodij inscrib. etc. pag. 70. Tu cf. etiam VIII, 112 ibique nott. Ad locutionem ἐπὶ μισθῷ conf. I, 160. V, 65, ubi post ἐπὶ μισθῷ sequitur ἐπ' οἷσι (ut I, 141), cuius loco hic ponitur ἐπ' ᾧτε, plane ut I, 22. III, 83. VII, 153, ubi vid. nott. De dativo τριήκοντα ταλάντοισι, qui h. l. in appositione quasi positus genitivi attributivi vim habet, monuit Kuehner Gr. Gr. §. 473, e. itemque Matthiae Gr. Gr. §. 428, 5. Ipsa triginta talentorum summa superat septuaginta florenorum millia (78,174 flor. 49 crucig. e Wurmii ratione): unde si quinque talenta (i. e. 13029 flor. 8 cruc.) Eurybiadi data et tria talenta (7817 fl. 29 cruc.) ad Adimanti navem missa deducuntur, viginta duo talenta (i. e. 57,328 flor. 11 cruc.) reliqua manent Themistocli.

CAP. V.

μεταδοῖ πέντε τάλαντα] De accusativo hoc Cr. conferri vult Schaeffer. Melett. critt. pag. 21. Tu conf. Herod. IV, 145. IX, 34 et vid. Matth.

δούς. ὥς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύντου, Κορίνθιος στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἥσπαιρε μῦθος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενείν,

Gr. Gr. §. 328, 3 not., qui idem §. 588 in. de locutione παρ' ἑωυτοῦ (ubi male olim παρ' ἑωυτῶ) monuit, de qua eadem monuerunt Kuehner Gr. Gr. §. 615, I. et Fritsch: Vergleich. Bearbeit. der Griech. u. Lat. Partik. II. pag. 232: valet enim: *de suo aere, de suis opibus, von sich, i. e. aus seinen eigenen Mitteln, aus seinem Vermögen*. Ex Herodoto huc pertinent loci II, 129. VII, 29, ubi vid. nott. Simili modo Xenophon Hellen. VI, 1, 3 παρ' ἑαυτοῦ προστίθει. Ad usum voculae δῆ-θιν conf. allata ad III, 74. Adde VIII, 6.

ὥς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο κ. τ. λ.] Deest ad haec verba apodosis, quae, sensum si respicimus, continetur verbis: πρὸς δὲ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας, in quibus πρὸς τοῦτον additā particulā δὲ spectat ad Adimantum in sententia proxime praecedente et per particulam γὰρ illata commemoratum: quae sententia cum causam contineat, praeponitur ex more Herodoti aliis quoque locis sic loquentis: vid. quae notavimus de hoc usu ad I, 8, 24 et add. I, 30. 85. 97. 129. 155. 174. III, 120 coll. 159. V, 67. VI, 11. 102. 109. VII, 46. VIII, 8; neque aliter ἀλλὰ γὰρ, de quo dixi-

mus in nott. ad I, 14 et IX, 109. Atque alios ut taceam, nuper de his exposuit I. Schraut in programme Rastadiensis anni 1857: Ueber die Bedeutung der Partikel γὰρ in den scheinbar vorgeschobenen Sätzen, Herodoti bene memor pag. 7 et potissimum pag. 41 seqq. Neque dubia ipsa Herodoti sententia: Themistocles enim cum Eurybiadi persuasisset, tum ad Adimantum, quod hiece unus e caeteris Graecorum ducibus reluctabatur, accessit idem huic persuasurus. Atque *Adimantum* cum laude commemorat Lycurgus in orat. advers. Leocrat. cap. 17. §. 70 (Ἐτεόνικος μὲν γὰρ ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ Ἀδείμαντος ὁ Κορίνθιος καὶ τὸ Ἀλγινητῶν ναυτικὸν ὑπὸ νύκτα τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐμὲλλον πορίζεσθαι, in quibus verbis *Eteonicum*, quem bello Peloponnesiaco Lacedaemoniorum classi praefuisse e Xenophontis Hellen. I, 6, 26 constat, vocans orator pro *Eurybiade* fallitur) itemque Pseudo-plutarchus De Herodoti malign. cap. 39 (II. p. 870 F) adiciens epigramma sive epitaphium a Simonide (ut ex Antholog. Palat. VII, 347 et Dion. Chrysost. XXXVII, 526, ubi idem carmen profertur, intelligimus) in Adimanti laudem conscriptum:

οὗτος Ἀδείμαντον κέλνον τάφος, οὗ διὰ βουλὰς
Ἑλλάς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφανον.

Tu vid. Fragmm. Simonid. nr. 160 Schneidewin. et nr. 103 Poëtt. lyric. Graecc. ed. Bergk. (pag. 903) Conf. etiam Analectt. vett. poëtt. Graecc. I. p. 133. nr. 41.

Κορίνθιος στρατηγός] Revocavi cum Schweigh. et Gaisf. Κορίνθιος e. codd. consensu, ut VIII, 94 init. Etenim Schaeferus, quem recentt. edd. sequuntur, scripsit Κορινθίων inductus opinor Vallae interpretatione, qui exhibuit *Corinthiorum*; altero tamen, quem attulit, loco neque Schaeferus neque reliqui editores quidquam mutarunt. — Verba

proxime sequentia τῶν λοιπῶν in pluribus codd. desunt.

ἥσπαιρε] Affert Suidas s. v. I. pag. 81 itemque Eustath. ad Ili. pag. 410, 34 s. 326, 4, ubi ἀσπάζειν interpretatur προθυμεῖσθαι. Schweighaeuser cum Porto et Wesselingio interpretatur: *prae metu palpitabat, trepidabat*. Equidem malim cum Valla et Valckenario: *reluctabatur, oblectabatur*, ut IX, 119. Aristid. I. p. 356 s. 545 Dind. Probat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 970, ubi vid. In hanc sententiam etiam Negris interpretatur

πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μῆδων πέμπειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμαχούς. ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδελμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. Οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι ἀναπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ 622 Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἥπιστάτο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

- 6 Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίᾳ καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὥδε· ἐπεὶ τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δελίην πρωτὴν γινομένην ἀπίκατο ὁ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἐτι καὶ πρότε-

ῆναντιοῦτο. In seqq. pro ἀποπλώσεσθαι Florentinus alique ἀποπλεύσεσθαι, de quo vid. IV, 147 ibique nott.

ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε καὶ πέμπει De usu particularum τε — καὶ dixi ad III, 135.

Οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι] Quod pro πληγέντες Florentinus cum quattuor aliis codd. habet πάντες, id ex librariorum, quibus vulgatum durius visum, ingenio derivat Wesselingius, comparans Themistii locum Orat. II, p. 26 A., ubi legimus τάλαντοῖς οὐκ ἔρωσε οὐδ' ἑκάμπε. Magis huc facit Plutarch. Demosth. 25. p. 857 D. πληγῆς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας, Cicer. 15. p. 808 B. πληγῆς ὑπὸ τοῦ δεινόν. Nic. 10. p. 529 F. ἀχρεὶ καὶ θαύματι πεπληγότες, et Moral. T. II. p. 74 E. πληγῆς παρορησία coll. p. 763 B. — In seqq. edidi Εὐβοεῦσι e Sancerotti libro tribusque aliis pro vulg. Εὐβοέεσι, quod ferri posse negat Struve Spec. Quaest. II. pag. 7 (Opuscul. II. p. 332), rescribi iubens Εὐβοεῦσι, quod recentt. edd. inde a Bekkero receperunt.

ἐλάνθανε δὲ — ἔχων] i. e. ipseque Themistocles lucralus est reliquam pecuniariam partem retinens caeteris incitis s. clam caeteris: „er hatte das übrige, ohne dass es jemand wusste,“ ut reddidit Matthiae Gr. Gr. §. 552. De imperfecti forma ἥπιστάτο, quae iterum reperitur in huius libri capp. 25. 88. 97. 132 (ubi male olim

ἐπιστάτο), reliquos Nostri locos affert Bredov. pag. 301. 329 seq. — Quae sequuntur ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, valent: sub hac conditione. Cf. VII, 158. IX, 26 (ubi vid. nott.). 33 coll. I, 60. Mox pro ἐκ τῶν Ἀθηναίων Bekker. dedit ἐκ τῶν Ἀθηνέων, eumque secutus est Dindorf.

CAP. VI.

περὶ δελίην πρωτὴν] „Esse horam pomeridianam, uno ore Hesychius, Suidas, Moeris, Grammatici omnes profitentur.“ Schweighaeuser. Quale diei tempus declaret δελίη πρωτὴ apud Herodotum, satis colligitur ex eo, quod idem mox cap. 9 et supra IV, 167 (ubi cf. nott.) dixit δελίην ὀψίην alteram eamque posteriore tempore pomeridiani partem ab ipsa nocte ingruente non admodum remotam intelligens, quam quae antecedit pomeridiani temporis pars prior, circa quartam fere nostram horam, ea dicatur δελίη πρωτὴ necesse est. Inde quoque infra IX, 101 verbis πρωτὴ ἐτι τῆς ἡμέρας, quibus matutinum diei tempus indicatur, opponitur περὶ δελίην sive tempus vespertinum: neque aliter de tempore crepusculi vespertini Lycargus orator §. 17 dixit περὶ δελίην ὀψίαν, itemque Aelianus (A. H. I, 14. VII, 7), Alciphron (Ep. I, 17. III, 5), alii, quos excitavit Ruhnken. ad Timaei Lex. Platon. p. 75 δελίης ὀψίας,

ρον περὶ τὸ Ἀρτεμίδιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλέγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἰ κως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλώων οὐ κω σφι ἐδόκεε τῶνδε εἶνεκα, μὴ κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώωντας ἐς φηγὴν ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύγεσθαι· ἔδει δὲ μὴδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε 7

quamquam non satis accurate ipse Timaeus scripsit: δειλὴς πρῶτας, τῇ πρὸ ἀρίστον ὥρα· δειλὴς ὀψίας, τῇ πρὸ δείπνου: quae rectius sic affert Moeris p. 132: δειλὴς πρῶτας, τὸ μετὰ ἔκτην ὥραν· δειλὴς ὀψίας, πρὸς ἑσπέραν. Unde satis patet, non recte interpretatum esse Val- lam circa ditululum; eumque qui so- quitur Langius vernacule non magis recte reddidit: *in aller Frühe*, neque rectius Schoellius: *mit der ersten Dämmerung*. Et quae continuo apud Nostrum subiiciuntur (φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι), satis ostendere possunt, de diluculo matutino sermo- nem hic esse non posse, sed de tem- pore pomeridiano. Mox e Florent. cod. cum recentt. edd. dedi *γινόμε- νην* pro *γενομένην*, quod retinuit Matthiae. — ἐκ τῆς ἀντίης valet *ex adverso*. Sic VIII, 7 et VII, 225 (ubi cf. nott.) ἔξ ἐναντίας et supra II, 161. III, 127 (ubi vid. nott.) ἐκ τῆς ἰδέης, quod infra IX, 37 ite- rum legitur.

φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλά- βοι] De vocula τε simpliciter po- sita, ut VIII, 10. 13. 20, conf. nott. ad VII, 188; de voce εὐφρόνη vid. allata ad VII, 12 et de significatione verbi καταλάβοι nott. ad VI, 29. ἐς φηγὴν ὁρμήσειαν redde: „ne Graeci — in fugam se proriperent.“ Schweig- haeuserus reddidit: *fugam arriper- ent*. Quae continuo sequuntur verba: καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύγε- σθαι, addita sunt ad explicanda ea, quae in proxime praegressis de con- silio Persarum traduntur Graecos ex adverso adoriri nolentium: hoc enim si fecissent Persae, Graecis, ut Persae certe putabant, continuo in fugam se conicientibus occasio

vandi: id quod a Persarum mente prorsus alienum erat, ex qua omnes Graecos ad unum perire neque quemquem salvum effugere volue- runt. Itaque cum Dindorfio sic La- tine reddere placet: *atque erant ni- mirum fugā salutem consecuturi* (Graeci, si Persae continuo in ipsos impe- tum fecissent): quare minime opus corrigere μέλλωσι vel μέλλοιεν, quod Schweighaeusero in mentem vene- rat, qui haec ipsa minus accurate sic interpretatur: „ne — nox fugien- tes reciperet adeoque salvi illi evade- rent“; ubi nullam prorsus rationem habuit voculae δῆθεν, de qua cf. citt. ad cap. 5. Nec magis probare possum eam rationem, qua Langius hunc locum vernacule reddidit: *die- sen war vom Schicksal bestimmt von dannen zu entkommen*: neque enim in verbis ἔμελλον δῆθεν talem si- gnificationem inesse credo. — In Tauchnitz. edit. min. priori exstat: καταλάβῃ ἢ καὶ ἔμελλον κ. τ. λ.

ἔδει δὲ μὴδὲ πυρφόρον — ἐκφυ- γόντα περιγενέσθαι] Quae sic vulgo reddunt: „debebat autem, ut Persae quidem dictitabant, ne ignifer quidem in vita reliquas manere.“ Proverbiali Noster utitur locutione de iis, qui ad unum omnes internecone per- eunt, ita ut ne unus quidem super- sit, cladis nuntius qui sit, ut diser- tis verbis prodit Diodor. XI, 23, ubi vid. Wesseling. De ipso proverbio citant Snidam s. v. οὐδὲ πυρφόρος II. p. 732. Zenob. Cent. V, 34. Dio- gen. VII, 15. Schol. ad Euripid. Phoeniss. 1386. p. 141 Valck. Schol. ad Gregor. Nazianz. Stel. II. p. 92, quibus add. Arsenii Violet. pag. 391 ed. Walz. et Aristidis Scholia pag. 241 ed. Frommel. Ac πυρφόρος proprie dicebatur sive sacerdos sive

ἐμχανέοντο. τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθοῦ, ὥς ἂν μὴ ὀφθῇσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώουσαι Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτη ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὁπίσω φέρουσιν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλήσι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἐμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλώοντων ὥς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον· τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέρῃσι ἐποιεῦντο ἀριθμὸν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δῦτης τῶν

minister *ignifer*, qui in Spartanorum expeditionibus facem exercitui praeferrebat, sacrum ignem secum gestabat ipseque inde sacrosanctus habebatur. Qui inde si occubisset, omnes reliquos, ita ut ne nuntius quidem calamitatis superesset, obisse dicebant. Vid. Xenoph. De republ. Laced. c. 13. §. 2. 3 coll. Sturz. Lex. Xenophont. III. pag. 766. Add. Iahn. in Palamed. pag. 54, Welcker: Nachträge z. Aeschyl. Trilog. pag. 31 seq. Seite proverbii vim vernacule sic reddidit Langius: „es sollte auch keine Maus davonkommen.“ — Pro ἔδει recentt. edd. exhibuerunt ἔδεε, libris scriptis invitis: tu vid. nott. ad VII, 23.

CAP. VII.

ἔξωθεν Σκιαθοῦ] De hac insula vid. nott. ad VII, 176. In proxime antecedentibus ad ἐμχανέοντο (de qua verbi forma vid. nott. ad V, 63) mente addendum ἐκείνοι s. οἱ βάρεβαροι. — Ad structuram verborum ὥς ἂν μὴ ὀφθῇσι vid. nott. ad I, 5. 11. 36.

κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν] Schaeferus, quem Matth. et recc. edd. inde a Bekk. secuti sunt, delevit περὶ, quod omnes codd., excepto uno Sancerfti libro, retinent. *Caphareus* dicebatur promontorium maxime importunum, ad

quod olim fecerat naufragium Graecorum classis Troia revertens, in Euboeae meridionalis apice situm e regione Andri insulae. Nunc fertur loci nomen *ξυλοφάγον* (i. e. *ligna devorans*) vel *Capo d'Oro*. Non multum hinc distabat *Geraestus* et urbs et portus, cuius iam apud Homerum mentio *Odyss.* III, 177. Tu vide *Thucyd.* III, 3 ibiq. *Wassium* et *Poppon.* T. I. 2. p. 270, *Forbigerum*: *Handb.* d. alt. *Geograph.* III. pag. 1019 et 1020, cui add. *Girard* in: *Archiv. d. Miss. scientifiq.* II. p. 715 seqq. Adhuc vocatur *Gerésto* s. *Castri*.

De *Euripo* conf. nott. ad VII, 173. — In fine cap. ante ἀριθμὸν nonnulli codd. adiciunt τὸν, ut VII, 59; sed in verbis seqq. initio cap. 8 iidem codd. negligunt articulum. Ad σύνθημα (signum, de quo conventum est, *tessera*) conf. V, 74 (ibique nott.). VI, 121. IX, 98. Ad ἐν νόῳ ἔχοντες cf. III, 64 ibique nott.

CAP. VIII.

ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ κ. τ. λ.] Oratio ἀνακόλυνδος eodem modo intelligenda, quo VIII, 5, ubi vid. nott.

Σκυλλίης Σκιωναῖος] *Scyllias*, qui *Scione* urbe, cuius mentio VII, 122, oriundus erat, non *Sicyonius*, ut falso reddit *Valla*, celeberrimus

τότε ἀνθρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, 623 ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὡς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ, ὡς ἐξ Ἀφετείων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ

fuisse videtur urinator, cuius etiam meminerunt Pausan. X, 19, §. 1 (ubi Σκυλλίης scribitur). Athen. VII. pag. 296 F. (ubi Σκυλλίης vocatur). Antholog. Gr. I, 69 Ep. 1, ubi vid. Iacobs. in Animadverss. T. II, 1 (VIII). pag. 363 seq. Unde carmine illum honoratum esse discimus et tabulā pictā repraesentatum, Delphisque illius statuam positam. Iure igitur hic ab Herodoto vocatur δῦτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, optimus omnium illa aetate urinator: ubi attendas vocem δῦτης de urinatore dictam, quam inter alia similis notio- nis nomina, ut βύθιος, κολυμβητής, affert Pollux I, 97, alio loco VII, 137 sic scribens: κολυμβηταί, θνόμενοι· ὁ γὰρ δῦτης εὐτελής· ἐλ- ρηκε δ' αὐτὸ Ἡρόδοτος ἐπὶ τοῦ Σκυλλίου. Apud Hesychium invenio: ἀρνευτήρες· δῦται, οἱ δῦ- νοντες. Alibi, quantum scio, vix obvia haec vox. Apud Thucydidem IV, 26 fin. occurrunt κολυμβηταὶ ὕφθδροι, de qua locutione non- nulla attulit Blomfield. Adhuc apud eos Graecos, qui Aegaei maris li- tora incolunt, eximios urinatores reperiri observat Leake: Die De- men Attica's p. 182 e vers. Westerman- ni.

ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη] Vid. VII, 188 seqq. et ad verbum περιεβάλετο conf. nott. ad III, 71. — In seqq. vocula ἄρα valet: *nimirum, scilicet*, et plerumque postponitur; de qua particula exposuit Stallbaumius ad Platon. Apolog. cap. 23 (p. 34 C.): add. quae ad Herodot. III, 64 et IV, 64 monuimus et confer alios Nostri locos I, 141. VI, 62. VII, 35. 130. VIII, 111. 136. IX, 9 (ibique nott.).

108 coll. 58. 90. Aeschyl. S. c. Th. 487. Hartung: Lehre v. d. Gr. Part. I. p. 466 coll. 437.

ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε] i. e. ne- que vero potuit, neque enim ei talis obtigerat occasio, qualis tunc (ob- tigit). Itaque non recipiendum, quod in uno cod. invenitur: ἀλλ' οὐκ αὖ καὶ ὁ παρέσχε. Tu vid. nott. ad III, 73 et ad V, 49. Add. VIII, 75. 100. 140. De particulis ἀλλ' οὐ γὰρ cf. nott. ad IX, 109.

οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως] Tres li- bri εἰπεῖν, sollemni confusione: cf. Bredov. pag. 353 seqq. Usus Noster est hac formula crebrius in rebus incertis mirisve, a quibus prudenter suum assensum cohibet. Conf. IV, 25 ibique nott. 187. I, 160. II, 103. V, 9 ibique nott. Quo eodem spec- tant verba sequentia θωυμάζω δὲ (ita enim scripsi pro θωμάζω δὲ), εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα, nam declaratur his verbis veri studium, quo Noster eminebat, in iis diiudi- candis, quae a rerum natura abhor- rere aut minus credibilia esse vide- rentur, simulque animus vulgi su- perstitionibus haud ita captus, ut rebus miris atque incredibilibus continuo fidem adderet. Conf. VII, 189. 133 ibiq. nott.

οὐ πρότερον ἀνέσχε] i. e. non prius se extulit aquā. Conf. Homeri Odys. V, 320: οὐδ' ἐδυνάσθη αἶψα μάλ' ἀνχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύμα- τος ὀρμῆς, ubi Scholium explicat ἀναδύναι. Aleiphron Epist. III, 60 fin. καίτοι γέ φασι τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Κυθήρων ἀνασχούσαν τὴν Ἀροκόρινθον ἀσπασσασθαι. Ad δι- εξελθῶν conf. nott. ad VII, 100. Octoginta stadia hic minora intelligi vult Larcherus, ita ut duo ferme

ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀργώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἔκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνῶμη μοι ἀποδεδῆχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὥς δὲ ἀπίκετο, ἀντίκα ἐσήμενε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὥς γένοιτο, καὶ τὰς 9 περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀνλίσθéntας, μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας, πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλουούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο,

milliaria Gallica (*Lieues* vocant) inde conficiantur. Equidem alia cur intelligam stadia quam quæ vulgo appellantur, sexcentos pedes Graecos, qui sexcentos viginti quinque Romanos pedes aequant, competentia, causam nullam peraspicio: itaque vulgaria stadia hoc quoque loco intelligi malim octoginta, quae duobus fere milliariis geographicis paria habentur, sive I, 9074 e Wurmii ratione (De pond. etc. rationibus pag. 213).

λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἔκελα κ. τ. λ.] Respicitur hic forsitan notante Schoellio, quod filiam Cyanen eandem artem ille docuisse traditur, quodque Glaucus maris deus Cyanen deperissee fertur. Ac sane de his tradunt Pausanias atque Athenaeus I. I.; filiam vero non *Cyanen*, sed *Hydnam* vocant. — Pro vulg. *εἴκελα* e Sancerotti libro recepi *ἔκελα*, quod idem dederat Bekkerus, quodque Herodoti dialectus flagitare videtur; vid. Bredov. p. 160.

γνῶμη μοι ἀποδεδῆχθω] De locutione conf. nott. ad I, 170. De *Artemisio* vid. VII, 175. 176. — In seqq. pro *ἐσήμενε* tres codd. *ἐσήμεινε*, quod non spernendum videtur Schweighausero conferenti VIII, 21. Equidem cum recentt. edd. in vulgata acquiescere malui.

ὥς γένοιτο] Valcken. scribi vult ὅση ἐγένετο: quantum fuisset illud naufragium. „At,“ inquit Schweigh., „eandem fere in sententiam bene habet vulgatum ὥς γένοιτο, quale fue-

rit naufragium, quo modo acciderit quemque exitum habuerit: nempe hacc ille Graecis omnia particulatim renunciavit.“ Namque Persicae classis naufragium quidem indicarent speculatores, teste Herodoto VII, 192; iam advenit Scyllias, singula accurate enarrans, quaecumque ad illud naufragium pertinebant, quaeque ipse omnium optime noverat, cum ipse cladi interfuisset.

CAP. IX.

λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν] i. e. *secum deliberaverunt Graeci*. Vid. I, 34. II, 162. III, 76 ibique allata. σφίσι cum recentt. edd. dedimus e Florentino aliisque pro vulg. σφι. — Ad verbum ἐνίκα suppl. ἡ γνῶμη. Conf. I, 61. VII, 175 ibiq. allata.

αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀνλίσθéntας] i. e. *vicit ea sententia, qua illo die ibidem manerent stationemque per noctem servarent s. pernoctarent*: id enim significat verbum ἀνλίσθéntας consulto additum antecedenti μείναντας, vix accurate redditum a Schweighausero (in Lexic. Herodot. I. p. 110): „in statione manentes cum navibus.“ Etenim ἀνλίσσθαι de classi pernoctante adhibuit quoque Xenophon in Hellen. I, 6, 36 coll. Thucyd. IV, 13; de exercitu pedestri saepius Thucydides (III, 96. 112. VI, 7. 50. 64. VII, 3. 4. 29 etc.), Xenophon (Anab. IV, 1, 11), alii: unde *commorandi, versandi* in loco aliquo significationem hoc

ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δειλὴν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρας
φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλωον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν
αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλοῦ.
Ὁρέοντες δὲ σφας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξῳ καὶ οἱ 10
στρατηγοὶ ἐπιπλῶντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπε-
νεύκοντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφας εὐ-
πετέως αἰρήσειν, οἰκότες κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν

verbum assumpsit, ut monstrant
loci Herodotæi III, 110. IX, 37. 93.
Conf. etiam Sturzii Lexic. Xenophont.
I. pag. 408 seq. — Quae sequuntur:
νύκτα μέσην παρέντας (*media nocte praeterlapsa*), eadem
fere leguntur VII, 183. Mox pro
vulg. *νηῶν* cum Bredovio (pag. 260
seq.) et recentt. edd. reposui *νηῶν*.

δειλὴν ὀψίην — *φυλάξαντες*] *δειλὴν ὀψίην* Larcherus intelligit *sur les trois heures après midi*. Hesychio auctore I. p. 903 indicatur ἡ περὶ δόσιν ἡλίου, quod idem habet Suidas I. p. 530. Plura dabit Alberti ad Hesych. l. l. Leake (Die Deme Attika's p. 184 e vers. Westermanni) *tertiam horam* ante solis occasum intelligi vult, quam eandem Graeci adhuc *δειλινόν* appellant. Sed ipsum crepusculum vespertinum sive id tempus, quod ipsam vesperam noctemque ingruentem proxime antecedit, intelligi, satis opinor patet ex iis, quae ad VIII, 6 attulimus. Verbum *φυλάξαντες* Suidas III. p. 642 recte interpretatur *ἐπιτηρήσαντες*. Tu vid. allata ad V, 12 et add. VIII, 14. Plutarch. Themistocl. 14.

ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι] *ἀπόπειραν ποιῆσθαι* nihil aliud fere esse atque *ἀποπειράσθαι*, *tentare aliquid, periculum alicuius rei facere*. Herodoto, Procopio. aliis frequentatum, bene monuit Wesseling. similesque attulit locutiones *ἀναπειραν* et *διάπειραν ποιῆσθαι*, quibus utuntur, quoties periculum fit peritiae nautarum militumque ante pugnam, apud Polybium [ubi XXVI, 7. §. 9 coll. §. 8 verbum *ἀποπειράσθαι* hoc sensu] et Diodorum XIII, 8, ubi plura dedit Wesseling. Conf. etiam *ἀναπειράσθαι* VI, 12 ibique nott. *ναυμα-*

χίας ἀπόπειραν λαμβάνειν dixit Thucydides VII, 21, ubi similia quaedam affert Blomfield. — De voce *διεκπλοῦ* vid. nott. ad VI, 12, quibus addi possunt, quae disputat Leake l. l. pag. 183 seq.

CAP. X.

Ὁρέοντες δὲ] Florentinus liber et h. l. et paulo inferius habet *ὀρέωντες*, quod recepit Matthiae. Sed vid. Bredov. pag. 384. — Ad verba *μανίην ἐπενεύκοντες* conf. nott. ad IV, 154. Quod sequitur *ἀνῆγον* — *τὰς νέας*, significat: *naves*, quae stationem tenebant, inde in altum adversus Graecos *educere instituerunt*. Ad locutionem conf. VI, 12. VII, 100 et infra VIII, 15. 57. 63. 70. 76. 79. 83. IX, 96. Neque aliter *ἀναξενγύναι τὰς νέας* VIII, 60. §. 1, ubi vid. nott. Caeterum plura hoc loco participia coniuncta sunt (ut fere supra V, 105, ubi vid. nott.), neque particula ulla adiecta, cum alterum ab altero pendeat participium. Etenim a verbis *οἰκότες κάρτα ἐλπίσαντες*, quibus consulto et cum vi quadam repetitur antecedens *ἐλπίσαντες σφας εὐπετέως αἰρήσειν*, pendet quod sequitur participium *ὀρέοντες* (cum viderent), causam declarans spei, quam animo conceperant: valde enim probabilem Persarum spem fuisse Noster significare vult, cum Graecorum naves paucas esse viderent, suas autem numero longe plures ac melius navigantes. Haec vero omnia, quae in animo habuisse Persas ac sperasse antea dixerat Noster, in unum quasi concludens subiunxit: *καταφρονήσαντες τὰυτα* (*hac igitur mente cum fuissent*) idque coniunxit cum se-

Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑαυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίαις καὶ ἄμεινον πλωούσας καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. Ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν

quentibus: ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον, i. e. inde Graecos medios circumcludere instituerunt.

πλήθει τε πολλαπλησίαις] Ad locutionem conf. allata ad IV, 191. Scripsi cum Matth., Bekkero et recent. edd. πολλαπλησίαις, cum Gaisfordius e libris quibusdam dedisset πολλαπλασίαις, ut V, 45, ubi vid. nott. et III, 135 ibique nott. — Mox retinui πλωούσας, ut VIII, 22 init. et 44, ubi alii codd. πλεούσας. Vid. modo Bredov. p. 171 seq.

καταφρονήσαντες ταῦτα] Iam attigi haec in nota ad I, 50, quo loco Hoeger in Actt. philoll. Monacc. III, 4. pag. 483 seq. καταφρονήσας refingi vult in κάρτα φρονήσας, idemque p. 485 hoc loco ταῦτα ad verbum καταφρονήσαντες, quod genitivum obiecti requirat, referri posse negans absolute accipi vult ob haec, ubi vulgo supplent κατά, ita ut ad καταφρονήσαντες mente addatur τῶν Ἑλλήνων. Quae tamen si dicere voluisset Noster, vix credo eum sic fuisse locutum. Quapropter malim interpretari: cum haec mente reputassent, cogitassent non sine quodam Graecorum contemptu. Nec aliter accipi vult Larcherus, quo auctore καταφρονεῖν hic valet remarquer, considerer, réfléchir. Nec aliter Wesselingius haec verba, „non adeo contemptum, sed considerationem“ indicare existimat; „etsi enim aspernatio haud afuerit, consilium Persarum spectandum est“; inde haec rectius verti posse putavit: ea considerantes, locos Nostri afferens I, 59. 66 atque Euseb. Praepar. Evang. IX, 14, locum haud disparem: Αβυδηνος θεῶν καταφρονήσαντας ἀμείνονας εἶναι, i. e. quumque se diis meliores opinarentur. Vid. Diss. Herod. XI, p. 197. 198. Negris interpretatur ἐν φρενὶ λαβόντες, παρατηρήσαντες αὐτά. Ac dixit Euripides in Bacch. 430 (al. 503): καταφρονεῖ με καὶ Θήβας ὁδε; sic enim nunc edunt. In Antiphanis fragmento,

quod legitur apud Athenaeum IV, 21 fin. pag. 143 A., invenitur: τοὺς βύστακας (i. e. μύστακας) μὴ καταφρόνει, ubi verbo καταφρονεῖν accusativus additur, nisi, quod proponit H. van Herwerden in Observatt. critt. in fragm. comicc. Graecae. pag. 46, legendum μηκέτι φόρει; corruptum autem hunc locum esse iam iudicaverat Meineke Fragmentm. Comicc. Graecae. Vol. III, p. 22.

ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς] αὐτοὺς recte tenent libri scripti; nam ad Graecos sive Ἕλληνας spectat per sensus quandam structuram, cum sane proprie ad naves illud referri debeat indeque scribi αὐτάς, quod et ipsum olim in quibusdam libris existit. Hinc quoque mox περιεχόμενους αὐτοὺς et cap. 16 ἐκυκλεύοντο (sic vulgo) ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. Ubi Valckenario rescribere placet ἐκυκλεύοντο, assentiente Wesselingio, qui e Sancerro libro in l. l. VIII, 16 pro vulg. ἐκυκλεύοντο in textum recepit ἐκυκλέοντο, ipse coniiciens ἐκυκλεύοντο. Recentiores editores inde a Bekkero, qui hoc loco omnes exhibuerunt ἐκυκλοῦντο, ab omnibus codd. allatum, Wesselingium secuti, altero loco dederunt ἐκυκλέοντο, quae forma aequè reicienda videtur atque olim vulgatum ἐκυκλεύοντο, si quidem verba pura in ὦν desinentia apud Herodotum vocalium contractionem constanter servarunt, ut docuerunt Dindorf. in Comment. de dial. Herodot. pag. XXXII et Bredov. pag. 391, in eo autem variant, quod contractioni in ὦν haud raro substituunt contractionem in εῦν, quam tamen legitimam vix haberi posse iudicat Dindorf.: de quo ego ita dubito, ut utraque contractione Nostrum in diversis verbis usum esse credam indeque in verbo κυκλοῦσθαι vulgarem contractionem praeferens, quae hoc ipso loco ab omnibus libris agnoscitur, alteris duobus locis VIII, 16 et 78 ἐκυκλοῦντο et περιεκυ-

εὐνοοὶ τοῖσι Ἑλλήσι ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὀρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι, ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο, ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν παρὰ βασιλέος δῶρα λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

624 Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐσήμνηε, πρῶτα μὲν ἀντίπρωροι τοῖσι 11 βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργον εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. Ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι

κλοῦντο reposui. De ipso verbo *κυκλοῦσθαι cingendi includendique* notione plura attulit Bredov. l. l. Conf. etiam Aelian. N. A. II, 8, ubi Herodotea attulit Iacobs, qui idem etiam ad Aelian. N. A. I, 58 de verbo *περιλαμβάνειν* conferri potest. Ad *ἐς μέσον* conf. IV, 97 et VI, 129 ibique nott.

συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὀρέοντες] Distinctionem post *μεγάλην* poni solitam sustuli, quo melius appareret totius loci structura. Namque apodosis incipit a verbis *συμφορὴν τε ἐποιεῦντο*, ita ut per *τε* — καὶ iungantur participia *ὀρέοντες* et *ἐπιστάμενοι*, quae vero proxime antecedunt: *ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο*, ea ad protasin pertineant, verbis *ὅσοι* — ἦσαν *εὐνοοὶ* annectenda. Ubi simplex *τε* ita ponitur, ut VIII, 6. Ipsam locutionem *συμφορὴν ποιεῖσθαι* attigi ad V, 5. Add. VIII, 100.

ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον] Ad locutionem vid. Herodot. IX, 46 et Kuehner. Gr. Gr. §. 582, c. Ad pronomina *αὐτὸς ἕκαστος* conf. III, 82 ibique nott. VII, 19 et ad formam *λάμψεται* nott. ad III, 146. Pro *βασιλέος* reposui *βασιλέος*.

Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα] i. e. *nam in* (Persarum) *exercitu Iones* (αὐτοῖσι) *maximam Athenienstum habebant rationem, maximi Athenienses faciebant*. Similis loquendi ratio IV, 135 init., ubi vid. Add. VIII,

102. IX, 80 coll. I, 19. 120 ibique nott.

CAP. XI.

πρῶτα μὲν ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι κ. τ. λ.] E praecedentibus τοῖσι Ἑλλήσι mente his addendum οἱ Ἕλληνες. Qui signo dato primum quidem prors adversis (ἀντίπρωροι, de qua voce plura dabunt Duker. et Blomfield. ad Thucyd. IV, 8 et VII, 36) in barbaros (conversi) puppes in medium contraxerunt; deinde vero, iterum signo dato opus (proelium) aggressi sunt, in exiguo quamvis loco conclusi et ex adverso (impetum facientes). Vernacule eum in modum expressit Langius: „Auf das erste Zeichen nun stellten sich die Hellenen, die Schnäbel den Feinden zugekehrt, die Spiegel in der Mitte, gegeneinander, auf das zweite Zeichen ging es, obgleich sie engen Raum hatten, gerade von vorne drauf los.“ Schweighaeuserus, qui olim post voces *κατὰ στόμα* aliquid intercidisse putarat, postea has ipsas voces sequentibus verbis annecti voluit, prouti in libro Florentino haec leguntur nulla distinctione posita, ita ut haec evadat sententia: „et ibi triginta a fronte naves ceperunt barbarorum.“ Sed in Lexico Herodoteo (T. II. p. 284) hac sententia reiecta *κατὰ στόμα* de novo a sequentibus seiungi et antecedentibus adiici vult, cum Herodotus indicare voluerit *in ipso ore*, id

τῶν βαρβάρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέως ἀδελφεὸν Φιλάονα, τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολέμιων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέω, καὶ τὸ ἀριστήριον ἔλαβε οὗτος. Τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκῶς ἀγωνιζομένους νῦξ

est e proximo, cominus admodum cincti et conclusi erant, ut in Euripid. Rhes. 408. Equidem κατὰ στόμα accipio: ex adverso, a fronte (ut in Polybii locis a Schweighausero allatis II, 27. §. 8. XXXI, 26. §. 10 coll. Xenoph. Anab. III, 4. §. 42. V, 2. §. 26. V, 4. §. 22, ubi de aciei fronte locutio adhibetur) idque iungo antecedentibus ἔργον εἶχοντο, ita ut vocula καὶ explicandi simul notionem contineat: et quidem. „In pugnis navalibus, ait Schweighauserus, plerumque a latere primum aggrediebantur naves hostiles, διέκπλουν facientes et remos conantes detergere; tum frequenter puppim hostilis navis rostro petebant: nunc hi a fronte facto impetu, rostris suarum navium in hostiles iuxta proram impactis, illas ceperunt.“ Locutionem ἔργον ἐχέσθαι invenimus II, 121. §. 1 (ibique nott.) coll. VIII, 108; verbum ἀπολαμφθέντες, quod h. l. idem fere valet atque περιεχόμενοι (exclusti, intercepti), V, 101 coll. VIII, 97. 108. IX, 51. Ad genitivum σημήναντος, ut infra VIII, 25 init. ad genitivum ἐπαγγελιαμένον, intellig. τοῦ κήρυκος s. σάλπιγγτος; neque aliter supra ad ἐσήμνην mente addendum ὁ σάλπιγγτης s. κήρυξ, quod ipsum additum invenimus VI, 78, ubi cf. nott. Tu vid. Kuehner. Gr. Gr. §. 414, 2 et conf. Sturzii Lexic. Xenophont. IV. pag. 16. 27. — Mox βασιλῆος dedi pro vulg. βασιλῆος. De Salaminiorum regibus vid. nott. ad V, 103, ubi etiam Gorgus et Chersis reges commemorantur; de ipsa urbe Salamina vid. nott. ad V, 109. Pro Φιλάονα Dindorf. in Comment. de dial. Herod. pag. XVII praeferret Φιλέωνα, idemque etiam placuisse video Bredovio pag. 137; equidem in nomine proprio malui libros scriptos sequi: de orientali nominis stirpe num co-

gitandum sit, ut placuit Hamakero (Miscell. Phoen. pag. 203) ad Ἰνῆς respicienti, quod insignem, mirabilem significat, decernere nolim.

Λυκομήδης Αἰσχρέω] Plutarcho auctore in Vit. Themistocl. 15 fin. p. 119 F. *Lycomedes* Atheniensis in Salaminia pugna primus hostilem cepit navem eiusque insignia Apollini dedicavit. Ubi haud male suspicatur Sintenis, insignem errorem commisisse Plutarchum, quum, quae ad Artemisium acciderint, ad Salaminiam pugnam transtulerit. Αἰσχρέω dedi secutus Bredovium pag. 217 seq., ut supra VI, 101, ubi scripsi *Κυνέω*, si quidem, ut dudum monuit Valckenarius, hic genitivus descendit a nomine Αἰσχρέης sive Αἰσχρέας, ut *Χαιρέας*, *Δημέας*, *Τανρέας*, quae nomina Attica similia idem attulit Valcken. Ex Aldina editione, accedente Florentino libro unoque Parisino, Schweighauserus dederat Αἰσχρέον, quod idem receperunt Gaisford. et Bekkerus. Mediceus liber ac plerique alii codd. habent Αἰσχράιον, quae scriptura, haud mutanda illa quidem in Αἰσχρέω, probabilior videtur Dindorfio, qui eam recepit, cum in Attica inscriptione ab Welckero edita in Museo Rhenan. Vol. II. p. 318, 13 invenisset ἐπὶ Αἰσχράιον ἄρχοντος (Comment. de dialect. Herodot. pag. XII). Dindorfium sequitur Dietsch. — Ad τὸ ἀριστήριον (praemium virtutis in pugna praeceteris probatae) conf. etiam infra VIII, 122. 123 et IX, 81. Plutarch. Vit. Alcib. 7.

ἑτεραλκῶς ἀγωνιζομένους] i. e. ancipiti Marte pugnantibus, ut IX, 103 ἑτεραλκῆς μάχῃ, quando aequo pugnatur Marte. „Quando, ait Valckenarius, victis virtus redibat in praecordia, tum, qui se putabant victores, νίκην reportasse dicuntur

ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Ἀθήμιος, μούνος τῶν σὺν βασιλείᾳ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἕλληνας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ ἡῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

Ὡς δὲ εὐφρόνῃ ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, 12 ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλείου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρώρας τῶν νεῶν εἰ-

ἑτεραλκία. Veteres sequuntur in hac voce sophistae; praeter alios Aelianus apud Suidam in *Αἰτιώρητος* [I. p. 272]. "Tu vid. potissimum Homerum, qui hanc vocem frequentat, Ili. VII, 26 coll. VIII, 171. XV, 738. XVII, 627. Odys. XXII, 236. Doederlein: *Homerisch. Glossar.* III. p. 95 (nr. 2075). Aeschyl. Pers. 943 ed. Blomf. — Verba πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι vulgo sic reddunt: „multo graviore, quam exspectaverant, certamine defuncti." Ad παρὰ δόξαν conf. VIII, 4. I, 79.

CAP. XII.

ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος] Recte Hoogeveen. ad Viger. pag. 111: erat tempus mediae aestatis. Vid. C. Fr. Hermann: *Gottesdienstl. Alterth.* §. 49. not. 11. Ad vocem εὐφρόνῃ in antecedentibus conf. nott. ad VII, 12.

ἐγίνετο δὲ ὕδωρ κ. τ. λ.] Ad vidualae δὲ usum conf. Werfer. *Actt. phil. Monacc.* I. pag. 96. Voce ὕδωρ hic indicantur pluviae, imbres, ut I, 87. VIII, 13. Ad vocem ἄπλετον vid. allata ad III, 106 et add. Ahrens in *Philolog. Suppl.* I, 2. pag. 284. Mox dedi e Florentino aliisque σκληραὶ βρονταὶ, cum vulgo esset βρονταὶ σκληραὶ, i. e. dira, gravia tonitrua. Vid. Arrian. *Exped. Alex.* I, 17. §. 6 ibique Ellendt. Aelian. *Hist. Animall.* IX. 57 ibique Iacobs p. 334. σκληρὸν δ' ἐβρόντησε dixit Hesiodus in *Theogon.* 839 ed. Goettling.

οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξε-

φορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας] Voces οἱ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια simili modo iuncta reperiuntur VIII, 18 aliisque locis, quos excitat Sintenis ad *Plutarch. Themistoc.* 8 fin. p. 56. Valckenarius *Homerica comparaverat* Odys. XII, 67 *πῖνακάς τε νεῶν καὶ σώματα φρωτῶν*, addens Homero recentiores scriptores *fractae navis tabulas* dixisse τὰς *σανίδας* et τὰ *νανήγια*, quibus igitur hoc quoque loco intelliguntur ligna s. tabulae navis fractae summis undis natantes et eiectae ad oram Aphetarum. Excitat praeterea Valcken. Aeschyl. Pers. 422 (426 Blomf. 393 Both.) *Agamemn.* 608. Choeril. apud Athen. XI. p. 464 B. coll. Clem. Alexandr. *Paedag.* II. p. 179. 29. De *Aphetis* cf. nott. ad VII, 193. *ἐξεφορέοντο* (*eiiciebantur*) retinui cum Schweighaeusero et recentt. edd., cum in Aldina esset *ἐξεφέροντο*, quod idem praebet Florentinus alterque Parisinus liber: nec infrequens in talibus hoc verbum esse vidimus ad VII, 188. At verbo *ἐκφορεῖν* Noster quoque usus est supra I, 197 adhibuitque Homerus Ili. XIX, 360 (ὡς τότε ταρφειαὶ κόρυθες — νηῶν ἐκφορέοντο). Odys. XXII, 451.

καὶ περὶ τε τὰς πρώρας τῶν νεῶν εἰλέοντο] Vulgo sic reddunt: et circa navium proras voluebantur, εἰλέοντο repetentes a verbo antiquo εἰλέω, cui *volvendi* et *constringendi* notionem tribuunt: de quo merito dubites; adhibuit utique Noster hoc verbum supra II, 76 de genere ibidem ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι narrans, adhibuitque

λέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ, ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἐκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερῇ, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ φεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα βρονταὶ τε σκληραί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτῃ νύξ 625
13 ἐγίνετο. Τῶσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλῶειν Εὐβοίαν ἢ αὐτῇ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἐτι ἀργιωτέρῃ, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν

idem verba composita συνειλέω, κατειλέω cogendi, compellendi, urgendi notione, ut apparet ex iis, quae ad III, 13. 45 attulimus. Neque aliter Homerus Ili. XXI, 8: ἡμίσεις δὲ ἐς ποταμὸν εἰλεῦντο βαθυρόοον, ubi Scholium exponit συνωθοῦντο; conf. etiam II, 294. VIII, 215. Odys. XI, 573. Quare hoc quoque Herodoti loco εἰλέω eiusque passivum εἰλέομαι de cadaveribus naviumque fractarum tabulis sive lignis dici credam, quae multa cum essent, circa navium prorae cogeantur s. compellebantur indeque remis se implicantia cursum motumque navium impediabant. De verbo εἰλέω plura disputavit Buttmann. in Lexilog. II. p. 141 — 159, contra quem exstitit Fritsche in Comment. ad Aristoph. Ran. 1066. pag. 344 seq. Tu conf. etiam Bredov. pag. 148.

ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων] i. e. impediabant palmulas remorum. Emperius Opuscul. philoll. pag. 312 ἀπάρασσον suspicatur scribendum esse pro ἐτάρασσον, quod mihi quidem satis genuinum nec ullo modo turbandum videtur. Caeterum Herodotea citat Suidas s. v. ταρσός III. p. 432, ubi haec leguntur, quae eadem exstant in gloss. Herodot.: ταρσός κυρίως τῶν ὀρεῖθων ἢ πτέρωσις, ἀφ' οὗ καὶ ὁ τῶν κωπῶν ὁμοίος ὁ σχηματισμός. Ac ταρσός s. ταρρός hoc loco propria sua notione dicitur de latiore eoque latiore remorum parte sive palmula, teste Boeckhio: Urkund. über d. Attisch. Seewesen pag. 112; apud Herodotum IX, 37 inde quoque dici-

tur ὁ ταρσός τοῦ ποδός. Tu vid. quoque Thucyd. VII, 40 ibique interpret. Mox οἱ στρατιῶται οἱ ταύτῃ plane ut V, 2 οἱ ταύτῃ οἰκήμενοι, ubi conf. nott. Ad imperfecti formam κατιστέατο, ut supra cap. 5 (ubi vid. nott.) ἡπιστέατο conf. allata a Bredov. pag. 329. — ἐλπίζοντες est: putantes, arbitantes, ut saepius apud Herodotum. Conf. modo I, 27 ibique nott. III, 130. 151 coll. 119. Ad locutionem ἐς οἷα κακὰ similia quaedam attulerunt Valckenar. ad Euripid. Phoeniss. 1633 et Heindorf. ad Platonis Phaedon. pag. 262. Ita enim his locis ponitur οἷα, ut pro ὅτι τοιαῦτα poni existimes.

ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερῇ] Ad verbum ὑπέλαβε conf. allata ad VI, 27 et I, 24. Mox revocavi cum Schweigh. et Gaisf. καρτερῇ pro κραιτερῇ, quod e Florentino alioque libro retinuerunt Schaeferus, Matth. et Bekker. Conf. Herod. I, 76. VI, 101. IX, 9. Bredov. p. 100. Sic quoque in proxime seqq. pro ὄμβρος τε λάβρος in uno libro vetusto exstat κραιτερός, in alio καρτερός, quod utrumque e glossa ductum puto. Vocem λάβρος attigi ad I, 87. Add. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 114. — In fine cap. cum recentt. edd. restitui τοιαύτῃ νύξ ἐγίνετο, ubi Schaeferus de suo dederat ἡ νύξ.

CAP. XIII.

τοσούτῳ ὅσῳ κ. τ. λ.] Attigit Matthiae Gr. Gr. §. 455. not. 7 et p. 480. itemque Kuehner. Gr. Gr. §. 831. Add. Schaefer Apparat. crit. ad Demo-

πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπερίνετο, εἰοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλῶ πλεον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι 14 βάρβαροι, ὧς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον

sthen. T. I. p. 806 et ea, quae nuper de hac structura attulit O. Schneider ad Isocratis orat. ad Demonic. §. 4. pag. 3. Similem in modum Noster VI, 137 τοσούτῳ — ὅσῳ dixit. De voce ἄχαρι conf. allata ad VI, 9. Qua voce indicari quodvis malum, *tout ce qu'il y a de plus fâcheux*, h. l. observat Larcherus. Cur autem h. l. τὸ τέλος ἄχαρι ut τῆλικούτου πάθους ἀνοίκειον notarit Longinus De sublimit. cap. 43. §. 1. pag. 222, iure miratur Valcken., nisi omnino haec a sciolo quodam Longinianis interiecta putentur. Quae sint τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, diximus ad VI, 100. Add. Pflugk. Euboice. p. 4 et Leake: Die Demen Attika's pag. 185 e vers. Westermanni. Verbum ἐκπίπτειν de iis, qui naufragium passi ad litus eiciuntur, aliquot locis illustravit Wesseling. ad Diodor. II, 60. Tu conf. supra nott. ad VI, 44. Idem verbum infra IX, 74, ubi vid. nott.

ἐποιετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν κ. τ. λ.] τοῦ, quod in Aldina et aliis edd. abest, cum Schweigh., Gaisf. et recc. edd. e pluribus revocavi codd. Intelligitur enim deus ille ultor superborum vindexque, qui superbiam Persarum supra modum elatam deprimat Graecorumque res augeat. Cf. citt. ad VII, 10. §. 5. Neque aliter Aeschylus in Persis vs. 351 seq. nuntium dicentem facit: ἀλλ' ὥδε δαίμων τις κατέφθειρε στρατὸν, τάλαντα βροίσας οὐκ ἰσορροπῶ τύχῃ. Hinc minus utique placeant, quae Valckenarius adscripsit: „quam hic dat Herodotus rationem, noverat Atticis potius ingenii placitum, quam si superbiam dixisset Persicam ab arrogantiae humanae vindice sic castiga-

tam depressamque; alias saepe memorans ultorem superborum deum. Frequenter Noster ἀνθρώπινά μοι δοκεῖ ἀμαρτεῖν.“ Quibus eo, opinor, respicit vir doctus, quod Herodotum in hisce Musarum libris nonnulla in Atheniensium, quibus placere voluerit, gratiam dixisse contenderunt. Sed vid. nott. ad VI, 108. VII, 130. Expressit Herodoti sententiam Diodorus XI, 13 init., auctore eodem Valckenar., qui cum Herodoti verbis sequentibus: ὅπως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν contendit Isocratis verba ad Philipp. pag. 90 B. [cap. 15. §. 30], qui πόλεις dixerat ὠμαλισμένας ὑπὸ τῶν συμφορῶν, et Thucyd. VII, 57, qui collidendo ait ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους. Eodem modo Polyaeus VII, 16 fin. de Artaxerxe scripsit: αἰεὶ γὰρ ἐπανισῶν τὸ ἐλαττούμενον τὴν ἰσχύν τοῦ νικῶντος κατέλυνεν. — Ad structuram ὅπως ἂν ἐξισωθείη conf. I, 75 ibique allata.

CAP. XIV.

ὥς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε] i. e. ut grata illis dies illuxit. Ad usum vocis ἀσμένοισι conf. VIII, 18 init. et quae ad Plutarch. Philopem. p. 20 attulimus; quibus nunc add. Bremi in Excurs. XI ad Lysiam p. 449 seqq. et Herbst in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. III. pag. 22. Ad verbum ἐπέλαμψε conf. nott. ad VII, 13.

ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας] Retinui ἀτρέμας, cuius loco male plures codd. ἀτρέμα. Neque enim in hoc adverbio extrema litera abiicitur; vid. V, 19. VIII, 16. IX, 53. 54 et

τὰς νέας, καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ἐπεβώθειον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφεας ἐπέρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίῃ ἐλθούσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλώοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἴησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον.

- 15 Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δαιμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἐτι τοὺς Ἕλληνας μάχης 626

conf. Bredov. pag. 114. Mox scripsi ἀπεχρᾶτο, ut I, 102, ubi vid. nott. Vulgo ἀπεχρέετο, quod Bekker. et Dindorf. retinuerunt. Ad formam ἐπεβώθειον conf. allata ad VIII, 1, ubi etiam de his quinquaginta tribus navibus Atticis diximus.

φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην] Quod e Florentino nuper receptum est δὲ pro δὴ, malui equidem cum Matth., Bekkero et rece. edd. retinere δὴ, quod huic loco melius convenire credo. Verhum φυλάττειν attigi ad VIII, 9. τὴν αὐτὴν ὥρην cum Larchero et Schweighausero de eodem diei tempore quo pridie accipio. Nam respiciuntur verba VIII, 9: δελὴν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, quibus in verbis quod Leake (Die Demeu Attika's pag. 185 e vers. Westermanni) δελὴν ὀψίην de vespera intelligi posse negat propter ea ipsa, quae hoc loco leguntur: τὴν αὐτὴν ὥρην et ὡς εὐφρόνῃ, equidem haud perspicio. Idem verbis Herodoteis ταύτας δὲ διαφθείραντες indicari negat, omnem Cilicum classem centum fere naves complectentem perisse, si quidem Cilicum naves vel Salaminiae pugnae interfuerint: nec vero tale quid Herodotus indicare voluit, qui hoc tantum tradit Graecos impetum fecisse in Cilicum naves quasdam (νηοὶ Κιλίσσησι, ubi consulto omisit articulum, quem sane addere debuisset, si omnes Ci-

licum naves s. totam quam praeberant Cilices classem indicare voluisset), easque perdidisse. Quare apud Leakium l. l. haud accurate redduntur haec verba: „sie bohrten eine bedeutende Anzahl derselben in den Grund.“

CAP. XV.

δεινὸν τι ποιησάμενοι] Pro τι Koen. coniecit τε, probante Valckenario. Sed vid. nott. ad VIII, 3. Infra VIII, 16: δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο. Verba seqq. νέας οὕτω σφι (cuius loco duo codd. σφέας) ὀλίγας λυμαίνεσθαι sic censeo esse intelligenda, ut Persarum duces acgre tulerint, tam paucas (Graecorum) naves ipsis (Persis) damnum inferre clademque contumeliosam. De structura verbi λυμαίνεσθαι vid. I, 214. III, 16 ibique nott. V, 33 et conf. etiam VIII, 28. IX, 70. Wesselingius de verbi λυμαίνεσθαι structura cum utroque casu excitaverat Albert. ad Act. Apostol. VIII, 3.

καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω] scil. γινόμενον vel simile quid; quo Xerxis supplicium s. ira, quam sibi timebant, occulte significatur. Sic τὸ ἀπὸ σεῦ I, 159, ubi vid. nott. Plenius Noster dixit III, 78 τὰ ἀπὸ Πορσάσπεω γινόμενα; add. VI, 98. Conf. Fischer. ad Weller. III. pag. 116. Structuram verbi ἀναμένειν in seqq. attigi ad V, 35; cf. Herod. VIII, 56.

ἄρξει, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνήγον τὰς νέας. Συνέπιπτε δὲ, ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν· οἱ μὲν δὴ παρακελεύοντο, ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν σιάτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρατήσουσι. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω 16 ἐπέπλων, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανέπλωόν τε καὶ

κατὰ μέσον ἡμέρης] Refero huc Ev. Matth. XIV, 24: τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, ad quem locum plura dederunt interpretes a Kuinoelio excitati p. 395; nec fugit iste usus Viger. De idiotism. p. 111. Ad locutionem ἀνήγον τὰς νέας conf. allata ad VIII, 10. Ad particulam ὥστε post συνέπιπτε abundanter quasi positam conf. nott. ad I, 74. III, 4 et infra VIII, 132. 141. Pro ταῖς αὐταῖς ἡμέραις Sancrofti liber τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας, probante Wesselingio, qui confert VII, 151: τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον. Sed dativum, in quo caeteri edd. acquieverunt, ipsa sententia postulat. Gravius illud, quod Bredovium si audis pag. 233, scribendum erit: τῇσι αὐτῇσι ἡμέρησι, quod recepit Dietsch. omnibus quamvis libris scriptis adversantibus; cf. etiam III, 40 ibique nott. Pluralem numerum adhibitum notavit Blomfield in Glossar. ad Aeschylī Agamemn. 1656 similibus nonnullis locis allatis. In verbis subsequentibus τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας pronomen demonstrativum sic postpositum notat Strangius in Iahn. et Seebod. Annall. Suppl. II, 2. pag. 240, ubi plura similia afferuntur.

ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν κ. τ. λ.] „Studium Graecorum in Euripi et Thermopylarum angustiis defendendis et contrariam Persarum contentionem hinc Diodorus XI, 13 mutuatus est.“ Wessel. Pro vulg. Λεωνίδεια e Florentino revocavi Λεωνίδην, idemque

feci VII, 21 et 71. conf. Bredov. pag. 226 et vid. supra nott. ad VIII, 3.

ὅπως μὴ παρήσουσι] Sic recte dedit Matth. (Gr. Gr. §. 531. not. 2) e Florentino aliisque pro παρήσωσι, quod praebebat Sancrofti liber, dudum iure damnatum a Werfero in Actt. phill. Monacc. I. p. 105, qui idem cum Matth. mox quoque recte dedit κρατήσουσι pro κρατήσωσι, cum huius loci sane par ratio, etsi postea idem Werferus l. l. p. 273 coniunctivum κρατήσωσι retineri voluit, probante etiam Schaefero, cum modos variare Herodoto sit usitatissimum, ut apud Isocrat. Areopag. 11. p. 225. Equidem cum Bekkerō, Dindorf., Dietsch., Bredov. (pag. 340), Stegero eiusque censore Lipsiensi (1833 Add.) pag. 44 atque Ienensi (1828. nr. 186. p. 46), qui alia quaedam etiam affert, utroque loco futurum reposui, de cuius usu post ὅπως plura disputantur ab Isocratis interpretibus ad l. l. pag. 212–216 ed. Benseler. Add. G. Wolf ad Sophocl. Aiac. 566 et conf. Herodot. III, 36 ibique allata.

CAP. XVI.

μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν] Mente addas licet τάγμα vel simile quid. Naves enim ita collocarunt, ut lunae crescentis speciem referret acies. Conf. I, 75 et ad antecedentia οἱ Ξέρξεω nott. ad VII, 104.

ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς] Cf. nott. ad VIII, 10.

συνέμισγον. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο· ὁ γὰρ Ξέρξης στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πληθέως αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομενέων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτούσεων περὶ ἀλλήλας. ὅμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶχε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλὰ μὲν δὲ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν 17 χωρὶς ἐκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν

παραπλήσιοι — ἐγίνοντο] Alii ἐγίνοντο, quos sequuntur Matth., Bekker, itemque Dindorf. et Dietsch. Quod vero vulgo vertunt: *pari Marte pugnatum est*, mavult reddi Larcherus: *aequalis viribus, à forces égales*, cui interpretationi vel sequentia verba, quae magnitudinem copiarum Xerxis declarant, ob stare credo. Vulgatae interpretationi favet Cornelius Nepos loco mox laudando, ubi conf. interpretes, qui et locutionem illustrarunt et argumentum, quandoquidem sunt, qui victoriam aliter atque Herodotus Graecis tribuant.

αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε] De vi praepositionis ὑπὸ vid. IX, 75 et allata ad IX, 67. Confert Valcken. Cornelii Nepotis verba in Themist. cap. 3: „Angustias enim Themistocles [inter Euboeam continentemque terram] quaesiverat, ne multitudinem navium circumiretur. Hic etsi pari proelio discesserant, tamen eodem loco non sunt ausi manere etc.“ Ad verba δεινὸν χρῆμα ἐποιεῦντο conf. nott. ad VIII, 15 init. Pro περὶ ἀλλήλας Reiskius mallet περὶ ἀλλήλαις, non male, ut iudicat Sintenis ad Plutarch. Themistocel. 15. p. 106, quamquam etiam accusativus ferri poterit. Quo eodem monente περὶ ἀλλήλαις, de aliis super alios incidentibus, bene dicitur. In Sanctrofti libro prorsus deest praepositio περὶ. Recent. edd. in vulgata omnes acquieverunt, quam nec equidem turbaverim. Namque videtur Noster his verbis (περιπιπτούσεων περὶ ἀλλήλας) id indicare voluisse, quod Curtius IV, 3. §. 14 dixit: *inter se*

navigia collidere, et IX, 9, §. 9: *ergo collidi inter se naves*. Conf. Thucyd. II, 65 et quae ad h. l. protulit Hünnekes in Observatt. Thucydidd. (Monaster. 1859.) pag. 30. Quod sequitur: ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, sic legitur quoque I, 189. III, 69, coll. I, 120, ubi vocula γε additur, de quo usu cf. Eltz. Quaest. Herodd. Spec. I. p. 116 (Jahrbb. f. Philol. Suppl. IX.) — Mox pro vulg. τραπέσθαι, quod retinuit Dietsch., equidem cum Schaef., Bekkero et Dindorfio dedi τράπεσθαι, qui praesentis infinitivus in passivo est h. l. necessarius. Cf. etiam Bredov. pag. 145. Eltz. (Quaest. Herodd. Spec. I. in: Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 122) tuetur τραπέσθαι infinitivum aoristi medii pro passivo adhibitum, ut IX, 65; sed hoc ipso loco passivum reperitur; vid. ibi nott.

διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι] i. e. discesserunt (e proelio) utrique seorsim in sua quique castra: ubi χωρὶς additur parem in modum, quo supra IV, 180 Noster scripsit: αἱ παραθέντι αὐτῶν δίχῃ διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας. Ipsum verbum διέστησαν hoc eodem significatu reperitur I, 76 et VIII, 18: nec aliter Isocrates de pugnantis (in Philipp. §. 39): οὐδενὸς διαλύοντος αὐτοὶ διέστησαν. De usu vocis ἐκάτερος vid. nott. ad III, 8 et IX, 16. Pro ἀγωνιζόμενοι Schweigh. mallet ἀγωνισάμενοι.

CAP. XVII.

Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ] Secundum Diodorum XI, 13 inter Grae-

Ξέρξῳ στρατιωτέων ἡρίστευσαν, οἳ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἐνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινὸς ὁ Ἀλκιβιάδῃ, ὃς δαπάνην

cos excelluerunt Athenienses ἀριστεύοντες, inter barbaros *Sidontii*, non, ut apud Herodotum est, *Aegyptii*, de quibus vid. nott. ad VII, 69. 89. Athenienses eadem laude ornaverat Pindarus in carmine apud Plutarch. II. p. 552 B [s. de gloria Athen. c. 7 ubi haec leguntur: ἐν τοῖς Πίνδαρος ἔρειμα τῆς Ἑλλάδος προσεῖπε τὰς Ἀθήνας, οὐχ ὅτι — ἀλλ' ὅτι πρῶτον, ὥς φησι αὐτὸς, ἐπ' Ἀρτεμισίῳ παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλοντο φαεινὰν κορηκίδ' ἐλευθερίας x. τ. λ. Add. Plutarch. Themist. vit. cap. 8 et conf. Bergkii Poëtt. lyric. Graec. pag. 244.] coll. Aristid. Themistocl. T. III. pag. 310. Attnlit haec Valcken. Ad locutionem ἔργα ἀπεδέξαντο cf. allata ad VII, 139 et ad αὐτοῖσι ἀνδράσι III, 45 ibiq. nott.

καὶ Ἀθηναίων Κλεινὸς ὁ Ἀλκιβιάδῃ] Hunc quidem *Cliniam* Plutarchus quoque tradit (Vit. Alcibiad. cap. 1. p. 191: ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ [scil. Alcibiadis] Κλεινὸς ἰδιοστόλῳ τριήρει περὶ Ἀρτεμισίου ἐνδόξως ἐνανυμάχησεν, ὕστερον δὲ Βοιωτοῖς μαχόμενος περὶ Κορώνειαν ἀπέθανε) sua navi ad Artemisium pugnassee, postea vero in Boeotia occubuisse ad Coroneam: de qua pugna testes excitavi ad Plutarchi l. l. pag. 56. Add. Wiggers. Quaestt. critt. et historr. in Cornel. Nep. Alcib. (Lips. 1833) pag. 59. 60. Fuit hicce Clinias illius Alcibiadis filius, qui inde a Platone in Euthyd. p. 275 A. p. 312 Heind. vocatur ὁ παλαιός, ut scil. distingueretur ab illo *Alcibiade*, qui prioris illius Alcibiadis nepos et huius Cliniae filius per belli Peloponnesiaci tempora potissimum inclaruit celeberrimus Atheniensium dux, qui, uti mos fuit Athenis (vid. Sturz. in Commentt. Societat. philolog. Lips. I, 2. pag. 226), nomen ab avo eoque paterno acceperat. De eius stirpe vid. Plutarch. l. l. ibique allata pag. 55, Wiggers l. l.

pag. 42 seq. Hertzberg. in Alcibiade pag. 53 seq. coll. p. 20, ubi de hoc Clinia ipso agit. Et congruit, observante Wesselingio, temporum ratio. Nam Alcibiades ille, qui Diodoro teste XIV, 10 obiit annos ferme natus quadraginta Olymp. XCIV, 1 (i. e. 404 ante Chr. n.), lucem viderit necesse est circa Olymp. LXXXIII s. 444 ante Chr., nisi, quod longe probabilius, cum Clinias pater obierit anno 447 ante Chr. n., iam antea, Olymp. LXXXII, 2 sive 451 ante Chr. n. Alcibiadem natum esse existimes cum Meiero (in Indice Lectt. Gryphisvaldd. aestatis anni 1821, cui assentitur Hertzberg. l. l. pag. 61, alios viros doctos, qui dissentiant, commemorans), Clinia patre quinquagenario ferme, quem, quando ad Artemisium pugnatum est Olymp. LXXV, 1 sive 480 ante Chr. n. annos viginti certe habuisse si probabile est, consequens inde fit, hunc filium genitum fuisse a Clinia sene, qui ad Coroneam haud multo post occubuit, relicto filiolo Alcibiade orbo, ut ait Isocrates De Big. pag. 352 [cap. 10. §. 26]. Accidit enim ista pugna anno 447 a. Chr. n. sive Olymp. LXXXIII, 2 (vid. Clinton. Fast. ed. Krueger. p. 54), igitur ante bellum Peloponnesiacum (sive ann. 431 a. Chr. n.), cuius anno decimum duodecimo Alcibiades ἐτι νέος ὢν producitur a Thucydide V, 43, triginta annos probabiliter natus, ut ad Plutarch. Alcibiad. 13. p. 123 posui. Haec ad Herodotei loci intelligentiam sufficient: in quo lapsus videri Herodotum patremque cum filio confudisse, cum scribere potius debuisset Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, quod contendit C. Fr. Hermann. (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. Vol. XIII. p. 326), probare nequeo, qui temporum rationes in his non satis perspectas esse credo a viro doctissimo, contra quem disputavit Vater (ibid. Vol. XII. pag. 87 seq.

οἰκητὴν παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ 627
οἰκητῇ νηϊ.

- 18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπείγοντο.
οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλά-
χθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον· τρη-
χέως δὲ περιεφθίντες, καὶ οὐκ ἦκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἰ ἡμί-
σειαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, δρησμὸν δὴ ἐβούλευον
19 ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόφ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς, εἰ

XIII. p. 490). Itaque retinui Κλει-
νίης ὁ Ἀλκιβιάδew et ad hunc Cli-
niam, Alcibiadis famosissimi pa-
trem, refero quoque sequens pronomen
relativum ὅς, accedente quoque
Plutarcho, qui l. l. hunc eundem Cli-
niam navi suis opibus parata ad Ar-
temisium pugnasae tradit. Cui Cli-
niae num pater adhuc vivus sumptus
ad navem instruendam necessarios
praebuerit, filiusque duce patre na-
vem ipsam et homines praebente
pugnaverit (vid. Vater. l. l. XIII.
pag. 490), haud quaeram: Herodoti
certe sententia nulla alia est, nisi
Cliniam suis sumptibus navem prae-
buisse et cum hac navi in bellum
profectum eximie pugnasse ad Ar-
temisium; quod cur minus credibile
videatur, nullam perspicio causam.

δαπάνην οἰκητὴν παρεχόμενος]
Inde mox οἰκητῇ νηϊ militasse dici-
tur sive, ut apud Plutarch. Alcib. I
legimus, ἰδιοστόλῳ τριήρει, quod
eodem sane reddit. Nec alio sensu
οἰκείαν ναῦν dixit Pausanias X, 9.
§. 1, quam ἰδιοστόλον vocat Plu-
tarch. Alexand. 34. p. 685 D. Apud
ipsum Herodotum V, 47 Philippus
Crotoniensis e Cyrene profectus
συνέσπετο οἰκητῇ τε τριήρει καὶ
οἰκητῇ ἀνδρῶν δαπάνη. Neque
aliter intelligi volunt Thucyd. VI,
61, ubi Alcibiades dicitur: ὁ μὲν ἔχων
τὴν ἑαυτοῦ ναῦν, i. e. navem,
quam ipse praebuerat suisque im-
pensis armaverat. Ac vel Horatii
locus in Epist. I, 1, 93 („locuples,
quem ducit *priva triremis*“) apte af-
fertur a Blomfieldio. Quum enim
Athenis respublica ipsa praeberet
naves bellicas a singulis civibus di-
tioribus certo quodam ordine in-
struendas armis ac reliquo appara-

tu, sigillatim memorantur, qui gra-
vissimis temporibus rerumque dis-
criminibus naves ipsas suis impen-
sis constructas et ornatas apparatu
necessario (id est ἰδιοστόλους τριή-
ρεις) suppeditarunt; quo ipso egre-
gium sui in patriam studii testimo-
nium exhibere putabantur. Conf.
Wolf. Prolegg. ad Demosthen. Lep-
tin. pag. C seqq. CXVII. CXIX.
Boeckh. Oeconom. Atheniensis. Vol.
I. p. 384 ed. sec., ubi etiam monuit
de iusto ducentorum virorum numero,
quibus triremes plerumque compleri
solebant: de qua re iam supra mo-
nuimus ad III, 13.

CAP. XVIII.

Ὡς δὲ διέστησαν] Cf. VIII, 16 et
ad vocem ἄσμενοι citt. ad VIII, 14.
Ad vocem διακριθέντες cf. nott. ad
VII, 219.

τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυη-
γίων] Quae eadem sic iuncta repe-
rimus VIII, 12, ubi vid. Sedulo au-
tem Herodotus indicat, cadaveribus
et navium fragmentis eos esse poti-
tos: si quidem id victoriam indica-
bat simulque pietatem declarabat
erga mortuos, qui iusta obtinerent
exsequia.

τρηχέως δὲ περιεφθίντες] Conf.
nott. ad V, 1 et add. Cobet in Mne-
mosyn. VII. p. 297. De usu verbi
πιτρώσκειν de navibus cf. citt. ad
VII, 233. De verbo ἐβούλευον egi-
mus ad VIII, 4. Ex Aldina Schaefer-
us revocaverat ἐβουλεύοντο, quod
Florentinus et duo codd. Parisini
praebent quodque receptum est a
recentt. edd. inde a Bekkero.

CAP. XIX.

Νόφ δὲ λαβὼν] Locutionem at-

ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φύλον καὶ τὸ Καρικὸν, οἳοί τε εἴησαν τῶν λοιπῶν κατ' ἵππερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτη συλλέξας τοὺς στρατηγούς ἔλεγέ σφι, ὥς δοκεῖοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμαχῶν ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρῆγμασι τάδε ποιητέα σφι εἶναι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι· κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους· παραίνεστέ τε προειπεῖν τοῖσι ἑσυχτῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαλεῖν· κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν, ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς

tigi ad III, 41. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi βαρβάρου, quod libri scripti quantum scio omnes praebent. Ex Aldina fluxit lectio βαρβαροῦ, quam tenet Matth. et Bekker., ortam opinor e seqq. Ἰωνικὸν et Καρικόν. Dietsch. recte exhibuit βαρβάρου, si quidem h. l. de barbarorum i. e. Persarum rege agitur, noto dicendi usu, de quo vid. modo allata ad V, 94. De confusione haud infrequenti inter βάρβαρος et βαρβαρικὸς conf. Herod. III, 115 ibique nott. itemque I, 58. 60. — Post εἴησαν Werfer. in Actt. philoll. Monacc. I. p. 245 addi vult ἄν, quo mihi quidem haud opus esse videtur. Assentitur Reisig. ad Sophocl. Oedip. Col. pag. 320, qui rationem particulae omissae reddere studuit.

κατ' ἵππερθε γενέσθαι] i. e. superiores fieri reliquis, ut VIII, 60. 75. 136 coll. VII, 233. I, 67. V, 60. Itaque idem fere valet atque κρατεῖν.

ταύτη συλλέξας] i. e. παρὰ τὴν θάλασσαν, ad ipsum mare, quā illi agebant oves, cogit exercitus duces. Hinc male quidam Codd. ταύτην. — In proxime seqq. παλάμην affert Suidas III. p. 5 exponens τέχνην. Rectius, opinor, Schweighaeus. in Lex. Herod. II. p. 171 interpretatur aniam et occasionem sive viam et rationem efficiendi aliquid. Cf. Theogn. 634. 906 et vid. plura in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VI. p. 75 ed. Dindorf. Pro βασιλέος rescipsi βασιλέος.

ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου] i. e. et hoc quidem non nisi hactenus aperuit iis (ducibus). Ad verbum παραγυμνοῦν conf. I, 126 ibique nott. Ad locutionem ἐς τοσοῦτο vid. allata ad VII, 99. — In seqq. verba ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρῆγμασι valent: pro praesenti rerum statu s. ob rerum praesentium statum, ut infra cap. 40. 102. Conf. nott. ad V, 49.

σφι εἶναι ἔλεγε] Ita e Florent. receptum pro vulg. εἶναι σφι. Ex quo eodem mox repositum καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι, ubi vulgo ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν. Matthiae utroque loco vulgatam retinuit, quam eandem recentt. edd. inde a Bekkero retinuerunt. Ipsum καταθύειν, mactare, vix multum differt a simplici θύειν I, 216. II, 42 coll. VII, 197. Εὐβοϊκῶν (pro vulg. Εὐβοικῶν) e Sanctrofti libro alteroque dedi cum recentt. edd. Vid. allata ad III, 89. In verbis sequentibus pro τοῖσι ἑσυχτῶν ἐκάστους Cobet in Mnemosyn. IX. p. 288 scribi vult: τοῖσι ἑσυχτοῦ ἑκάστον.

πῦρ ἀνακαλεῖν] Vid. nott. ad IV, 145. Ex quo loco aliisque ibi allatis mihi satis patere videtur, quod mox legitur, πῦρ ἀνακαυσάμενοι, sanum esse neque mutandum in πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ut proponit Cobet in Mnemosyn. IX. pag. 288, „quia passim ἱγνές ardebant“. In proxime seqq. verbis τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν eadem valet structura, quam ad VI, 63 observavimus. τὴν

τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρσεσθε σφι ποιεῖν καὶ ἀντίκα πῦρ ἀνα-
20 καυσάμενοι ἐγράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοῆες
παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντο, οὔτε
τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο, ὥς παρεσομένου σφίσι 628
πολέμου, περιπετέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα.
Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

ᾧσιν de tempore (ad reditum) com-
modo accipio. Conf. VIII, 12. 14.

CAP. XX.

παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρη-
σμὸν] i. e. spreto, neglecto oraculo,
quod a Bacide ipsis erat datum.
Verbum παραχρησθῆναι attigi ad I,
108. De Bacide haec adscripsit
Wesseling: „Vaticanus iste de
Persica expeditione cecinerat, Pau-
san. X, 14. §. 3; ex illo carmine
haec durat portio. Idem cap. 12
[§. 6] ἐκ Βοιωτίας Βάκιν ἀπellaτ,
sicuti et Cicero Divinat. I, 18 [§. 34].
Duos Bacides Clemens Alex. Strom.
I. pag. 398, Arcadem et Boeotium,
memoravit; tertium Atheniensem
alii addunt: super qua re sollicita
exstat opera Loënsis Epiphyllid. IX,
11 interpretumque Aeliani Var. XII,
35.“ Add. Schol. ad Aristophan.
Pac. 1071 atque Eudoc. Violar. p.
92 et 374 seq., et vid. Theopompi
fragm. nr. 81. pag. 291 Fragm.
hist. Graec. ed. Mueller., unde dis-
cimus, Theopompum in Philippico-
rum nono libro multa de Bacide ex-
posuisse, cuius oracula Noster etiam
infra VIII, 77. 96. IX, 43 protulit.
De Bacide nonnulla iam supra in
nott. ad V, 43 excitavimus, quibus
nunc addi volumus C. Goettlingii
Commentationem de Bacide fatilo-
quo (in programme Ienensi anni
MDCCCLIX.), in qua quaecunque
de hoc Bacide apud veteres tradita
exstant, afferuntur. — Schweigh.
huic capiti commodiorem futurum
fuisse putat locum proxime post ca-
put quartum. Libri scripti nihil mu-
tant.

ὡς οὐδὲν λέγοντα] Eadem locutio
III, 35 et VII, 17, ubi vid. nott. Re-
cte autem Zeunius ad Viger. p. 152

οὐδὲν λέγειν tradit esse perperam
dicere, id quod probari nullo modo
potest. Vid. Platon. Apolog. 17.
p. 30 B.

οὔτε προεσάξαντο] Haud incom-
mode Reiskius: „ἐξεκομίσαντο, de-
portarunt in locum tutum extra insu-
lam [quod alias est ὑπεκθέσθαι, ut
cap. 4], προεσάξαντο, rure in urbes
compulerunt.“ Euboeenses, spreto
Bacidis oraculo, cui nullam fidem
habendam esse putabant, neque ex-
portarunt quidquam e sua insula (in
alia eaque tuta loca transferentes)
neque ante hostium adventum quid-
quam in urbes importarunt, quo
instructos esse ipsos oportuit bello
ingruente. Retinui προεσάξαντο (a
verbo προσάττειν), cuius loco Me-
diceus cum duobus aliis προς ετάρξαντο,
Florentinus προς ετάρξαντο, quod utrumque alienum est ab hoc
loco; tu vid. nott. ad I, 196 et V,
34. — De vi particularum οὔτε —
οὔτε — τε conf. allata ad VI, 1.

περιπετέα τε ἐποίησαντο σφίσι
αὐτοῖσι τὰ πρήγματα] i. e. sed res
suas ipsi in summum discrimen adduxerunt.
Ita Schweighaeuserus in Lex.
Herodot. II. p. 205 comparans, quae
continuo in eandem sententiam di-
cuntur: παρὴν σφι συμφορὴ χρη-
σθαι πρὸς τὰ μέγιστα, ubi πρὸς τὰ
μέγιστα, notante Schweighaeus.,
idem fere valet atque ἐς τὰ μέγιστα
VIII, 144. Ad locutionem συμφορὴ
χρησθαι cf., ne plura, III, 41 ibiq.
nott. — In verbis Βάκιδι — ὧδε ἔχει
περὶ τούτων ὁ χρησμός Dativum Βά-
κιδι eum fere in modum accipias,
quo VIII, 125 et VII, 161: οὕτω ἔχει
τοι (scil. τὸ πρᾶγμα), ubi conf. nott.
Infra IX, 43 Noster dixit τὰ μὲν Βά-
κιδι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιη-
μένα.

Φράξο βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

τούτοις δὲ οὐδὲν τοῖσι ἐπεσι χρησαμένοις ἐν τοῖσι τότε
παρεῦσί τε καὶ προσδοκίμοις κακοῖσι, παρὴν σφι συμφορῇ
χρησθαι πρὸς τὰ μέγιστα Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐπρησσον, παρὴν 21
δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κα-
τάσκοπος, Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς, τῷ προσετέτακτο (καὶ
εἶχε πλοῖον κατῆρες ἐτοῖμον), εἰ παλήσειε ὁ ναυτικός στρατός,

Φράξο βαρβαρόφωνον] Schaefer., Bekkerus, Dindorf. et Dietschius, praecunte Larchero, post φράξο comma ponentes dederunt βαρβαρό-
φωνος contra codd. fidem, qui in vulgata conspirant, quae, docente Schweigh., idem valet atque φρά-
ξο, ὅταν βαρβαρόφωνος βάλλῃ, per attractionis illam structuram. Quod nisi placeat, ad verbum βάλλῃ mente addere quoque licet, subiectum ὁ βάλλων vel simile quid, ut VIII, 11 init., ubi cf. nott.: tum autem, quae sententia est Osenbruegggenii De iure belli ac pacis Romm. pag. 2, βαρβαρόφωνον necesse est iungatur cum ζυγὸν neque quidquam aliud quam βαρβαρον i. e. peregrinum declarat. Quod quam durum sit, haud fugit virum doctum, qui inde cum Larchero scribere mavult βαρβαρό-
φωνος. Equidem omnium codd. lectionem retinendam duxi, in oraculorum lingua minus clara plerumque et perspicua attractionem talem, quam Schweighaeuserus statuit, minus molestam videri ratus. Ipsa vox βαρβαρόφωνος, quae iam ex Homero nota est Ili. II, 867, et hoc loco et IX, 43 peregrinum indicat sive extraneum. Ad vocem ζυγὸν Wesseling. excitavit Aeschyl. Pers. 72, qui πολύγομφον ὄδισμα ζυγὸν ἀμφιβάλων ἀνθένι πόντον tragice dixit de ponte in Hellesponti angustiis, intenso funibus ex byblo VII, 36. πολυμηκάδας αἶγας vates dixit imitans opinor Homerum, qui μνηκάδας αἶγας (balantes capras) dixit Ili. XI, 383. XXIII, 31. Odys. IX, 124. 244. Ipsa vox πολυμηκάς vix aliunde cognita.

προσδοκίμοις κακοῖσι] i. e. in

malis imminentibus, quae adhuc expectantur, indeque τοῖσι παρέουσι, i. e. iam praesentibus, opponuntur. Conf. V, 108. III, 123 ibique nott. Herodoti sententia haec est: his vero oraculi verbis cum Euboeenses non attendissent (s. nullo modo essent usi ad ea, quae instabant, avertenda), tam in malis tunc praesentibus quam imminentibus, sponte accidit, ut in maximas inciderent calamitates. Ad παρὴν conf. IX, 70; plura attulimus ad V, 49 in fin.

CAP. XXI.

Ἀντικυρεὺς] De Anticyra urbe vid. allata ad VII, 198. De Trachide vid. nott. ad VII, 199. πλοῖον κατῆρες Schweigh. in Lex. Herod. II. p. 35 intelligit de navi remigio omnibusque rebus ad navigandum necessariis bene instructa indeque opinor celeriter navigante, actvaria. Apud Hesychium (II. p. 194) pro κατῆρες κατηρτισμένον ἐν ἐρήμῳ G. Hermann. ad Euripid. Iphigen. in Taur. 1362 pag. 157 scribi vult κατηρτισμένον εὐήρετον, cum κατῆρες proprie denotet aptatum, instructum; Seidlerus reponi iubet κατηρτισμένον ἐν τῷ ἐρέσειεν. Conf. etiam Faesi: Bericht. u. Zusätze zu Passow's Wörterb. II. (Zürich 1838) pag. 11 et Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. pag. 134 ed. Dindorf.

εἰ παλήσειε] Ita omnes codd., excepto uno Florentino, in quo exstat παλαίσειεν, ut dudum in mentem venerat Pavio, cui nuper accessit Lobeck (Ῥηματικ. pag. 145), Herodotum scribere potuisse existimans εἰ παλαίσειε, i. e. πονήσειε, cum

σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὥς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώ-
νυχος ὁ Λυσικλέος, Ἀθηναῖος. καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος
τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἣν τι κατα-
λαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. Οὗτος ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπι-
κόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδῃ καὶ τὸν
στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβο-
λὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι
ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι.

saepius quoque dicatur *παλαίειν* κακοῖς etc. Ad vulgatam tuendam afferunt Hesychium III. p. 842, apud quem legimus *παλήσειε*· διαφθεῖ-
ρεις (nisi cum Valeken. rescriben-
dam διαφθαρείη, quod sententia postulare videtur) itemque *ἐπάλλη-
σεν* (quod cum Schweighaeusero re-
ctius commutabis in *ἐπάλλησεν*)· *διε-
φθάσῃ* atque *πεπαληκέναι*· *ἐκπε-
σεῖν*, *πεπαληκέναι*· *βεβλαμμέναι*.
Quae omnia Schneider (qui *παλή-
σειε* idem esse vult atque *ἐκπίπτει*,
„wenn er sollte unterliegen, bestegt
werden.“) in Lex. Graec. et Schweighaeus. ad verbum *παλαίω* s. *παλάω*,
ionice *παλέω*, relata volunt, quod
cum in universum valeat *colluctari*,
conflictari, frequentius tamen de *gra-
viori lucta et periculoso certamine* ad-
hibeatur. Nec aliter statuerat Wes-
selingius, de *conflictu* sive de *clade*
secuta *agitatione*ve *classis* maiore il-
lud accipiens simulque afferens ex
Hippocrate *ἀποπαλέειν* et *ἐκπαλέ-
ειν* in *evibratione* et *concussu* *vehe-
mentiori* usitatum. Nec equidem me-
liora habeo, quae in medium profe-
ram, Bredovio p. 861 assentiendum
esse ratus, qui tuetur *παλήσειε*, duc-
tum a verbo *παλέω*, quod intransi-
tivam vim habeat atque de copiis
deperditis dicatur, probatque idem
vir doctus eam interpretationem,
quam Hesychius dedit, cuius glossa
haud dubie ad hunc Herodoti locum
pertinet. Coniecerat Valckenarius,
probante Larchero: *εἰ τι πταί-
σειε ὁ ναυτικός στρατός*, id est *ἐάν
τι περὶ τὴν ναυμαχίαν γένηται
πταῖσμα*, ut est apud Diodor. XI,
15 coll. Thucyd. V, 16. Demosthen.
[pag. 23. 155 coll. 1479 Reisk.] eo-

que etiam refert similis argumenti
formulam: *εἰ τι παθήσειε, σὶ quid
eveniret classis*, cum talibus uti ve-
teres consueverint *εὐφημismois*, ne
belli tristem eventum memorarent,
ut in Euripid. Phoeniss. 251. Iphi-
gen. in Taur. 755. alibi. Negris, qui
παλήσειε derivat a verbo *παλέω*,
quod idem sit atque *πάλλω*, id sibi
videri ait: *εἰ κινήσει*, *εἰ ταρα-
χθεῖ*, *εἰ σεισθεῖ* sive *εἰ βλα-
φθεῖ*, *εἰ διαφθαρείη*. Si vero
locus emendatione egeat, forsitan
scribendum esse putat: *εἰ κὼν λύ-
σειε*.

ὥς δ' αὐτως] i. e. *eodem modo*,
ut I, 215. II, 67. IX, 81. Con-
iunctum invenitur ὡσαύτως VII, 86.
Ad *τριηκοντέρῳ* conf. IV, 148 ibi-
que nott. de hoc navium genere
VII, 97.

ἣν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν
πεζόν] Haec formula, in utramlibet
partem quae accipi potest, plerum-
que malam in partem adhibetur.
Vid. allata ad III, 33 et de compa-
rativo νεώτερον nott. ad III, 62. V,
19. Mox dedit σφι ἐσήμαινε, ut plu-
res iubebant codd. pro ἐσήμαινέ σφι,
quod tenuit Schaefer. Pro vulg.
Λεωνίδεα dedi Λεωνίδην, ut VIII,
15, ubi vid. nott. ἐς ἀναβολὰς ἐποι-
εῦντο τὴν ἀποχώρησιν idem fero
quod ἀνεβάλλοντο τὴν ἀποχώρησιν,
haud sibi differendum, protrahendum
putabant discessum. Vid. Thucyd.
VII, 15, ubi plura de hac locutione,
quam attigit quoque Strangius in:
Jahrbb. f. Philolog. Supplem. Vol.
III. pag. 37, attulerunt Blomfield.
aliique interpretes in edit. Popp. P.
III. Vol. IV. pag. 402.

Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θε-22
629μιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν
τοῖσι λίθοις γράμματα, τὰ Ἴωνες, ἐπελθόντες τῇ ὕστεραίῃ
ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε
ἔλεγε Ἀνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρα-
τευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλοῦμενοι ἄλλὰ μάλιστα μὲν
πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆ-
σαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί,

CAP. XXII.

ἐπιλεξάμενος] Corrigitur ἀπολε-
ξάμενος, ut VIII, 101 coll. V, 110
(ubi vid. nott.), praesertim cum
quod hic eligendi notione adhibetur
verbum, ἐπιλέγεσθαι, idem mox (at-
que infra VIII, 136) legendi notione
inveniat: de quo monui ad III,
41. At eligendi significatione idem
verbum invenimus VI, 73. VII, 10.
§. 8. Tu vid. nott. ad VIII, 107. —
In seqq. τὰ πότιμα ὕδατα de iis lo-
cis intelligo, quae aquam potabilem
praebebant, quibus igitur appellere
coacti erant Persae s. Iones, qui,
uti mos fuit veterum, plerumque non
eā aquarum copiā, qua ad longiora
itinera opus est, naves instruxe-
rant. Ad argumentum pertinet Plu-
tarch. V. Themist. p. 116 B. cap. 9,
ubi literas a Themistocle inscul-
ptas esse tradit, ἣ κατάρσεις ἀναγ-
καίαι καὶ καταφυγὰς ἑώρα τοῖς πο-
λεμίοις. Attigit nuper Herodotea
Curtius: Griech. Quell- und Brun-
neninschrift. p. 179 (Abhandl. d.
k. Gesellsch. d. Wiss. in Göttingen.
Vol. VIII), ubi admonuit, loca, quae
aquam praeberent bibendam vel
hauriendam, per Graeciam maxime
frequentata ipsisque statuis et in-
scriptionibus honorata fuisse: eam-
que ob causam Themistoclem addit
his orae locis inscripsisse literas,
quibus Iones incitaret, ut Persarum
partes desererent.

ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοις γράμ-
ματα] Quae sequuntur verba usque
ad vocem ἀνδρες, ea omnia absunt
a Sanctrofti libro alioque, in quo
utroque codice non nisi haec legun-
tur: λέγοντα τάδε. Equidem libra-
riorum socordiae tribuero malim

quam glossam suspicari. Invenitur
ἐντάμνειν γράμματα supra IV, 87
de Dario, qui lapideis columnis li-
teras insculpi sive insecari (ut Latini
quoque dicunt) iussit. Quod idem
etiam Herodoto dicitur ἐγκολάπτειν
I, 93. 187 coll. III Maccab. II, 27
et Franz. Elementt. Epigraphie.
pag. 36. Vim articuli τοῖσι (ante
λίθοις), quae talis est, ut lapides
significentur, qui ibi erant, bene no-
tavit Sintenis ad Plut. Themistoc. 9.
pag. 58. Ipsum Themistoclis factum
callidum commemorant praeter Plu-
tarch. l. l. Polyaeus I, 30, 6 et Ari-
stides I. p. 314 (ubi cf. Schol. p. 234
Frommel.), notante Valckenario, cui
merito videntur absurda et sophista-
rum more dicta, quae Themistocli
tribuit Iustinus II, 12, falsoque ficta,
quae Plutarchus II. pag. 305 D. (ubi
nunc conf. Wyttenbach. Animad-
vers. II, 1. p. 80) scribit de fratre
Themistoclis, Agesilao, quem ad Ar-
temisium Graeci miserint specula-
torem. — Ad locutionem τῇ ὕστε-
ραίῃ ἡμέρῃ conf. allata ab Herbstio
in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol.
III. p. 35.

οὐ ποιεέτε δίκαια κ. τ. λ.] Spec-
tat huc Eustath. ad Dionys. Perieg.
423. Tu conf. de sententia Herodo-
tea nott. ad VII, 51. 150 coll. Dio-
dor. Sic. XIX, 41. Iustin. II, 12, cui
πατέρες sunt conditores. De partici-
pii (στρατευόμενοι) usu vid. Matth.
Gr. Gr. §. 554, γ. Et conf. quoque
VIII, 137. IX, 60. Ad verba: πρὸς
ἡμέων γίνεσθε (nostris a partibus
state) vid. I, 75 ibique nott. VIII,
60, §. 2.

ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου
ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί] i. e. secedite
e pugna ita, ut neutrius sitis partis, et

καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς μέζονος κατέβηνθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὶ ἀνσυμμίσιγμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γέγονατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἐχθρῇ πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχη.

quidem non solum vos ipsi, verum etiam Caribus, ut idem faciant, persuadete. Pro vulg. ὑμέες e Florentino reposui ὑμεῖς, quod Herodoteus sermo flagitat (vid. Bredov. pag. 282 seq.) idemque feci infra cap. 20. 143. 144 huius libri et IX, 87. Formulam ἐκ τοῦ μέσου ἔξεσθαι attigi ad III, 83. Schaefer. (ad Plutarch. Vit. Vol. V. p. 39) comparat cum his quod legitur apud Plutarch. Vit. Aristid. 10: ἐκποδῶν τοῦ πολέμου γίνεσθαι. — Vocula δὲ h. l. non sine vi quadam posita vel potius repetita est, monstrante Werfero in Actt. philoll. Monacc. I. pag. 93. Tu vid. nott. ad VI, 58.

ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς μέζονος κατέβηνθε] i. e. sed si graviore necessitate quam ut (a Persis) deficere possitis, estis adstricti s. coacti. Ad locutionem Wesseling. bene affert Aeschyl. Prometh. 108. Sophocl. Philoct. 1022. Ai. 123. Nec dissimilis locutio apud Herodotum I, 11 coll. IX, 16. — In seqq. ἔργον de ipsa pugna accipiendum, ut saepius, apud Thucydidem praesertim, cuius vid. I, 105. 107. II, 89. III, 108. 112. IV, 14. 25. 32. 34. 72. 96. 131 etc. Verbum συμμίσιγειν attigi ad VII, 85. Ad ἐθελοκακέετε conf. nott. ad V, 78.

ἔγραψε] Schweigh. et Gaisf. dederant ἔγραψε, cuius loco quod e Sancerotti libro alteroque assumpsit Schaeferus ἔγραψε, id cum recentt. edd. omnibus tenui vel propter ἐνέγραψε, quod initio capitis sequentis legitur. — ἐπ' ἀμφοτέρα νοέων

Schweigh. in Lex. Herodot. II. p. 125 reddit: in utramque partem cogitans, rem deliberans. Tu cf. etiam supra VIII, 3. Pro βασιλῆα dedi βασιλέα et pro vulg. μεταβαλεῖν scripsi μεταβαλεῖν secutus Bredov. pag. 327, idemque feci VIII, 65 pro ἀποβαλέειν reponens ἀποβαλεῖν.

ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα] sc. τὰ γράμματα, ut haec verba si renunciata s. relata essent (Xerxi) et in calumniam sive criminis suspicionem adducta apud ipsum, Iones suspectos sive fide dubios redderent eosque a pugna navali amoverent. Haud aliter Herodotus in simili re IX, 98 fin. Nostrum locum excitavit G. Hermann. Opuscul. Acad. IV. p. 103 de vocula ἐπεὶ exponens, quae hic fortius urgeat conditionem, cum, si ἐπεὶ dixisset Herodotus, nil nisi incertum esse indicasset, futurumne illud esset nec ne; indeque reddit: si (quod tamen si fieri posset, evitare cupiebat) cognovisset Xerxes. Quod nec mihi ille persuasit nec Baumeleinius (Griechisch. Mod. p. 237), qui hoc certe loco tale discrimen statui posse negat, quod vel additā vel omissā voculā ἐν in talibus enuntiatis effici statuerat Hermannus. Voculae ἐπεὶ cum coniunctivo coniunctae exempla ex Atticis afferunt Sophocl. Antig. 1025 Oedip. Col. 1226; de Homeri usu monuit Baumeleinius. l. I. pag. 242; praeterea vid. Hartung: Lehre v. d. Partik. d. Gr. Sprach. II. p. 296. — De verbo διαβάλλειν conf. nott. ad V, 50. 97.

630 Θειμοστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι ἀντίκα 23
μετὰ ταῦτα πλοῖω ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν
τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγ-
γέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατο-
φυμένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὲ ἅμα ἤλθω
σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπλωε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον. ἐπι-
σχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ
τούτου ἐπλων ἐς Ἰστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἐσχον τῶν

CAP. XXIII.

Ἰστιαεὺς] Ita plerique libri scri-
pti cum Plutarcho II. p. 867 E. In
Florentino exstat Ἰστιεὺς, in aliis
duobus codd. Ἰστιεὺς, utrumque
mendose. Hinc infra quoque nunc
rectius pro vulg. Ἰστιαίων editur
Ἰστιαίων, ut dudum in mentem ve-
nerat Valckenario, probatum nunc
cod. Sancerosti et Diodor. XI, 13 fin.,
ubi eadem narrantur, coll. Schol.
Aristid. pag. 183 Frommel. De ipsa
regione vidimus ad VII, 175. Hanc
constanter apud Nostrum (cap. 23.
24. 25. 66) scribi Ἰστιαίην, nulla
lectionis varietate, recte observat
Bredovius p. 129 caute hanc lectio-
nem retinendam esse ratus, neque
scribendum Ἰστιαίαν, quae est Ho-
meri aliorumque forma, in aliis no-
minibus in αἰᾷ exeuntibus apud He-
rodotum quoque obvia et inde a Din-
dorio (Commentat. de dialect. He-
rodot. pag. XI) et Dietschio rece-
pta. — In seqq. pro ταχέας, quod
vulgo legitur, Wesselingio diale-
ctus flagitare videbatur ταχέας, id-
que vel invitis libris scriptis cum
recentt. edd. reposui; vid. Bredov.
pag. 158.

ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων] Quam-
vis praecedat νέας, subito deflectit
scriptor, viros intelligens, qui in il-
lis navibus intant. Conf. modo IV,
110, ne plura.

ἅμα ἤλθω σκιδναμένῳ] i. e. simul
una cum sole spargente (radios suos
supra terram eamque illustrante), id
est prima fere luce. Attigit Herodo-
tea Eustathius ad III. pag. 691, 3 s.
568 extr. Tu vid. nott. ad Herodot.

VII, 141. Wesselingius attulit Ho-
merica: ὅσον τ' ἐπικίδναται ἡὼς Ili.
VII, 451. 458 coll. XXIII, 227. Ae-
schyl. Pers. 502 (508 Blomf., quem
vid. in Glossar.), itemque Philonis
locum Vit. Contempl. p. 899 F., qui
simili figura usus dixit σπείρειν
ἀκτίνας. Latini, eodem observante
Wesselingio, spargere lumine terras,
v. c. Lucret. II, 143. Virgil. Aen.
IV, 584 coll. IX, 459. — Ad vocem
ἀλῆς conf. VII, 157 aliosque locos,
quos attuli in nott. ad I, 133.

μέχρι μέσου ἡμέρης] Excitat Mat-
thiae Gr. Gr. §. 118. not. I, ob for-
mam μέσος, quae de masculino et
feminino adhibeatur. Nisi potius h. l.
neutrum est μέσον, unde pendet ge-
nitivus ἡμέρης, ut supra VIII, 15
κατὰ μέσον ἡμέρης, et apud Plu-
tarch. Marcell. 18 init. διὰ μέσον
τῆς πολιορκίας. Accedit, quod He-
rodotus, ut recte mihi monere vi-
detur Bredov. pag. 273, ex adiecti-
vis simplicibus in ὅς exeuntibus
paucissima constanter communia
usurpavit. — Ellopia terra dicitur
fuisse Histiaeotidis pars occasum
versus sita prope Cenaeum promon-
torium, bene distinguenda ab ea,
quae in Epiro fuit Ellopia prope Do-
donam; quamque utriusque regionis
incolae perhibentur Pelasgi. Vid.
Strabo X. p. 683 A. s. p. 445. Man-
nert. Geogr. d. Gr. u. R. VIII. pag.
247 seq. 249. 252 et conf. quae nup-
per disseruit Girard in: Archiv. des
miss. scientifiques II. pag. 688. 696,
qui Ellopie nomine significari pu-
tat tractum montanum, in ea se-
ptentrionali insulae parte, quae ad
occidentem potissimum spectat.

Ἰστιαίων, καὶ τῆς Ἑλλοπίνης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαίτιδος, τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον.

- 24 Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἐπεμπε εἰς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐωντοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες, ὑπολιπόμενος τούτων ὥς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυζάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμυσάμενος, ἵνα μὴ ὀφθελήσαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὥς δὲ διέβη εἰς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι, ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν τὴν βασιλείας δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι.

- 25 Ταῦτα ἐπαγγελαμένον, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων

πάσας ἐπέδραμον] Verbum ἐπιδραμεῖν de hostili incursione, quam sequitur vastatio, VIII, 32. Supra I, 161: Μαιάνδρου πεδὶον πᾶν ἐπέδραμε. Add. Herodian. III, 9, 3 et Lex. Polyb. p. 270.

CAP. XXIV.

ἔθαψε] Vid. nott. ad V, 8. Quae sequuntur: φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμυσάμενος, ita Valcken. accipit vult: et frondes iniecit arbores terrae superingestae, bene admonens, super cadaver terram congerere Graecis dici ἐπαμυσάσθαι γῆν, et comparans Homer. Od. V, 482. Plutarch. II, pag. 982 B. Iamblich. V. Pyth. pag. 160 [cap. 31. p. 396 Kiessl.], alia. Vid. quoque Theognid. 428 (καὶ κείσθαι πολλὴν γῆν ἐπαμυσάμενον) et quae attulit ad hunc locum Bergk: Poët. lyric. Graec. pag. 407. Agesilaum Xerxis factum imitantem monstrat Polyæn. II, 1, 23, qui idem VII, 15, §. 4 hoc ipsum Xerxis prodidit facinus. Verbum ἐπαμυσάμενος Glossa Herodotea exponit ἀνακινήσας. Plura dabit Dorvill. ad Chariton. p. 423 seq. p. 366. φυλλάς congeriem indicat foliorum, ut in Aeschyl. Agamemn. 974 et 78, ubi in Glossario

alios locos attulit Blomfield., quem admodum λιθάς est imber lapidum et νιφάς imber nivis, observante Blomfield. in Gloss. ad Aeschyl. S. c. Th. 146, cui add. Lobeck. in Dissertat. I. de terminat. tertiae declinat. vicissitudine (Regimont. 1830) pag. 4 seq. — In seqq. vocem στρατοπέδου, ut supra vocem στρατοῦ, de classe accipio. Conf. nott. ad Plutarch. Philopoe. pag. 58 et add. Plutarch. Pericl. 27 init. Nic. 16. De ipso exercitu vidimus supra V, 75, ubi conf. nott.

τῷ βουλομένῳ — παραδίδωσι ἐκλιπόντα — καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι] Simili modo a dativo ad accusativum transit oratio VI, 86. §. 1, ubi conf. nott. Pro θεήσασθαι unus codex θεήσεσθαι, quod cap. seq. invenitur. Tu conf. I, 8 ibique nott. — μάχεσθαι πρὸς τινά Noster quoque dixit II, 76. IV, 11. 180.

ὑπερβαλέεσθαι] Hoc verbum eodem superandi significatu VI, 9. 13. V, 124. VII, 163. 168. VIII, 123 et 140. §. 1. Pro βασιλῆος dedi βασιλέος, ut VIII, 26. 27.

CAP. XXV.

Ταῦτα ἐπαγγελαμένον] scil. τοῦ κήρυκος, quod simili modo abesse

σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θεήσασθαι, διαπεραιωθέν-
τες δὲ ἐθγεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἡπιστέατο
τοὺς κείμενους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιάας,
ὀρέοντες καὶ τοὺς εἰλωτας. οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς δια-
β1 βεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑων-
του· καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν. τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο
νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἄλλες συγκεκομισμένοι
ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην
πρὸς θένν ἐτράποντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλων ἐς
Ἰστιάην ἐπὶ τὰς νέας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὁδὸν ὠρμέατο.
Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινὲς, βίου 26

vidimus VIII, 11. Quae sequuntur
verba: μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο
πλοίων σπανιώτερον, nihil posthac
navibus fuit rarius, vivide omnium
festinationem, qua ad terram escen-
dere gestiebant, declarant. Mox
pro vulg. θεήσασθαι reposui cum
recentt. edd. e Florentino libro al-
teroque Parisino θεήσασθαι, ut su-
pra cap. 24. Ad verbum διεξιόντες
cf. nott. ad VII, 100.

ἡπιστέατο] i. e. putabant, existi-
mabant. Conf. allata ad VIII, 6.
τοὺς κείμενους vocat mortuorum
humī prostratorum cadavera. Haud
enim infrequens verbum κεῖσθαι de
interfectis, notante Sintenisio ad
Plut. Themistocl. p. 57. Quod vero
Cobet in Mnemosyn. IX. p. 288, men-
dum in his Herodoti verbis inesse
existimans e dittographia ortum,
scribi vult πάντας δὲ ἡπιστέατο
τοὺς κείμενους εἶναι Λακεδαιμονί-
ους, mihi non sine causa Noster,
licet πάντες initio periodi scripse-
rit, postea cum vi quadam addidisse
πάντας videtur.

καὶ τοὺς εἰλωτας] Cf. VII, 202 ibi-
que nott. et ad seqq. οὐ μὲν οὐδὲ
Herod. IV, 205. VI, 72 ibique nott.
IX, 7. §. 1. VIII, 130. Hartung:
Lebrev. d. Partik. d. Griech. Sprache
II. p. 167. Pro vulg. ὀρμέατο in
fine capitis e Florentino recepi ὠρ-
μέατο, vid. Bredov. pag. 308 et 330.
Inde infra quoque cap. 35 et 109 re-
vocavi ὠρμέατο pro vulg. ὀρμέατο
idemque facere debui I, 83, ubi vid.
nott.

CAP. XXVI.

αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας]
„Arcades illos, qui hic memoran-
tur, transfugas ex Carya Arcadiae
oppido advenisse statuens Heringa
Obs. critt. pag. 156 testimonio ma-
xime Vitruvii usus erat, qui lib. I.
cap. 1 originem Caryatidum, quae in
architectura vocantur, expositurus,
Carya. ait, civitas Peloponnesi, cum
Persis hostibus contra Graeciam con-
sensit.“ Schweigh. Atque Heringae
sententia placuit quoque Larchero.
Mibi cogitandum videtur de Arcadi-
bus hominibus, qui propter terrae
inopiam atque egestatem mature
iam coacti erant victum extra angu-
stos patriae suae fines quaerere in-
deque primi inter caeteros Graecos
mercede conducti militasse dicun-
tur: vid. Thucyd. VII, 57. Hero-
doto hi Arcades Caryatae dicuntur
βίον τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βου-
λόμενοι εἶναι, victus egentles et in
agendo desiderantes occupari, prouti
accipi vult Valckenar. de voce ἐνερ-
γὸς plura adiciens, quae minus huc
pertinent. Alia dabit Thesaur. Ling.
Graec. Vol. III. p. 1067 ed. Dindorf.
Ad vocem βίον confer Herod. I, 30.
31. 32. VIII, 51. 105, ne plura. Lo-
cutionem βίον δεόμενοι Negrus bene
interpretatur χορίζοντες τῶν
ζωὴν ἀναγκαίων. In proxime seqq.
revocavi ἄγοντες; una Aldina, cui
adstipulatur Florentinus, ἀγαγόν-
τες, quod Schaef. et Matth. retinne-
runt. Tu vid. I, 9. III, 61 ibique

τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὅσιν τὴν βασιλέος ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιεῖεν· εἰς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων αὐτούς ταῦτα. Οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὥς Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο, ὅτι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον, περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. Ἐνταῦθα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τριτανταλχμης ὁ Ἀρταβάνου δειλὴν ὥφλε πρὸς βασιλέος. πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἔον στέφανον,

nott. IX, 95. — De tempore, quo ludi Olympiaci agebantur, conf. VII, 206 et quae plura afferuntur a C. Fr. Hermannō et B. Starkio: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 49. not. 11; per hoc autem tempus Graecos a bello abstinuisse induciasque constitutas fuisse satis constat; vid. ibid. not. 9. 10.

τὰ ποιεῖεν] Pro τὰ Florentinus liber affert τὴν et pro ποιεῖεν prave dat ποιεῖν, tres alii codd. dant τι ποιεῖεν, unus liber cum Choricio Or. in summ. Duc. c. 22 ὁ τι ποιεῖεν.

εἰς δὲ τις] Tritantaechnem fuisse sequentia declarare videntur. In seqq. προἄγοιεν, quod tuentur Medicus liber, Florentinus, alii, ἄγονσι dant quidam libri, non improbante Schweighausero. Mihi displicet. Pro κείμενον olim legebatur προκείμενον, scriptis quoque libris in vitis, si quidem simplex κεῖσθαι etiam dicitur de praemiis in certamine propositis. Conf. VIII, 93 et adhibe Creuzeri annot. ad Plotin. de pulcrit. p. 324, ubi nostrum locum attigit.

περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται] Duo codd. περὶ ὅτεω, quos debuiss. scribere περὶ ὅτεω (quod Homeri ex usu idem fere atque ὑπὲρ ὅτεν, Odys. II, 245. XVII, 471. XVIII, 402), annotat Schweighauser. Tu conf. de forma ῥτεν nott. ad I, 7. Ad indicativum ἀγωνίζονται in tali interrogatione conf. V, 6. VIII, 134, ne plura. Quod vero in proxime seqq. pro τὸν διδόμενον στέφανον Valcken. coniecit τὸν ἀδόμενον στέφανον, coronam illam poetarum, Pindari prae-

sertim, carminibus decantatam, id merito displicuit Schweighausero. Indicatur autem h. l. corona oleagina victoribus in ludis Olympicis dari solita, quam ἐλαίας γλαυκὸχροα κόσμον appellat Pindarus Ol. III, 23 coll. IV, 19. Nem. I, 26. Vid. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 50. not. 25 ed. sec. Apud Pausaniam V, 19. §. 3 est κόνις s. oleaster; καλεῖται δὲ ἐλαία καλλι-στέφανος καὶ τοῖς νικῶσι τὰ Ὀλύμπια καθέστηκεν ἀπ' αὐτῆς δίδοσθαι τοὺς στεφάνους.

Τριτανταλχμης ὁ Ἀρταβάνου] Idem esse videtur, qui VII, 82 memoratur. Alii pro Tritantaechna male substituunt Tigranem, qui quamquam et ipse Persa fuit (cf. VII, 62. IX, 95), nunquam tamen, ut bene notat Wesseling., Artabani dicitur filius.

δειλὴν ὥφλε πρὸς βασιλέος] ὥφλε merito revocavit Schaeferus, idemque praebet Florentinus, Saneacrofti liber cum Parisinis codd.; olim vulgo ὥφλες legebatur, quod iure respuit Bredov. pag. 307 et 368. Itaque recte Matthiae et recent. edd. inde a Bekkero exhibuerunt: ὥφλε. Conf. etiam nott. ad I, 118. Locutionem δειλὴν ὥφλεν, culpam timiditatis sustinere, illustrent similia: αἰσχύνῃν ὥφλεν apud Thucyd. V, 101, γέλωτα ὥφλεν apud Plat. Alcib. I. p. 121 B. Phaed. p. 117 A. Plura dabunt Koerner ad Euripid. Andromed. 188 coll. Reutero ad Demosthen. Philipp. I. §. 42. p. 78 seq., Wytttenbach. Ind. Graec. Plutarch. Opp. VIII, 2. p. 1152, Lothholz ad Basilii orat. cap. 5. pag. 51. Prae-

ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἡνέσχετο σιγῶν, εἰπέ τε ἐς πάντας
τάδε Παπαί, Μαργδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχεσο-
μένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἄγωνα ποιεῖνται,
ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. Τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο.

Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐπεὶ τε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι 27
τρώμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φω-
κέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώ-
ματος καὶ τὸ κάρτα. Ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε
οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλείας στρατηλασίης, ἐσ-
632 σῶθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεὶ τε

positio prorsus hic eodem modo adhi-
bita, quo VII, 139. IV, 144, ubi vid.
nott.

οὔτε ἡνέσχετο σιγῶν] Participii
usum attigi ad I, 206. Add. V, 19.
VII, 139 ibique allata et conf. Blom-
field. Glossar. ad Aeschyl. Pers. 843.
De particulis οὔτε — te diximus ad
VI, 1. Voces ἐς πάντας Fischer ad
Weller. III. pag. 154 recte interpre-
tatur *coram omnibus*. Tu conf. al-
lata ad IV, 97. Mox cum recentt.
edd. pro *μαχησομένους* dedi *μαχε-
σομένους*. Tu vid. nott. ad VII, 102.
Caeterum ipsa sententia, quam Tri-
tantaechmam eloquentem facit No-
ster de Graecis, qui *non de opibus
acquarendis certamen instituunt, sed de
virtute*, verè Graeca est, barbaro ho-
mini tributa eum in modum, quo
etiam passim per hos libros vidi-
mus Persis hominibus tribui Grae-
cas sententias, mores, alia id ge-
nus: de qua re diximus in Commen-
tat. de vita et scriptis Herodoti
§. 9 circ. fin.

CAP. XXVII.

Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ] Ea-
dem locutio invenitur IX, 112, quam
Hoogeveen. ad Viger. p. 111 inter-
pretatur *interea temporis*. Add. Plut.
Camill. I. Pericl. 10. De voce τρώμα
conf. citt. ad VI, 132.

ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον] i. e.
quippe his semper infensi atque ini-
mici, proprie intus habentes odium,
iram. Eadem locutio I, 118. VI, 119.

Quare retinui ἐνέχοντες duobus fir-
matum codicibus. Florentinus li-
ber cum reliquis ἔχοντες. Cf. nott.
ad III, 59. Vetus autem Thessalo-
rum in Phocenses odium iam indi-
cat murus in Thermopylis extru-
ctus, teste Herodoto VII, 176, disertis-
que verbis commemorat Aeschines
De fals. legat. §. 39. pag. 46
coll. Plutarch. II. p. 244 B. Pausan.
X, 1. §. 2. Polyæn. VI, 18, qui He-
rodotea refert, quae eadem tangunt,
monente Cr., Wytttenbach. ad Plut.
I. I. Animadverss. II, 1. p. 4. 5, C. O.
Mueller: Orchomen. pag. 414 seq.,
Thiersch. Epoch. d. bild. Kunst. pag.
161 ed. alter.

περιέφθησαν τρηχέως] Cf. citt. ad
VIII, 18 et ad verbum *κατεῖληθη-
σαν* nott. ad I, 80. III, 12. IX, 31.
Tu mente addas ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν,
qui nimirum subita incursione Phoc-
enses in Parnassum concluserant.
— Pro Παρνησσόν Florentinus liber
cum alio cod. habet Παρνησσόν. Sed
antiquiorem scripturam eam esse,
quae duplicatam habet literulam,
contendit G. Pinzger in Iahn. et
Seebod. Annal. phil. 1833. VIII, 3.
pag. 290, recteque apud Nostrum
hanc vocem constanter duplicatâ li-
terâ scribi monet Bredov. pag. 96.
Plura de hac scriptura excitat Bode
in nott. critic. in mythograph. Va-
tican. I. §. 189. pag. 60. Add. Ide-
ler ad Aristotel. Meteorolog. Vol. I.
pag. 456 et conf. quoque, qui He-
rodotea affert, Eustath. ad III. XIII.
p. 945, 50 s. 921, 25. De ipso Par-

γὰρ κατελήθησαν ἐς τὸν Παρνησὸν οἱ Φωκέες, ἔχοντες μάντιν Τελλήν τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσας ἄνδρας ἑξακοσίου τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτοὺς τε τούτους καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι, προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἄν μὴ λευκανθίζοντα ἰδῶνται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτῇ ἡ στρατιῇ,

nasso, monte celeberrimo, veterum scriptorum locos exhibuit situmque eius indicavit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 859; pluribus retulit Kruse: Hellas II, 2. pag. 4 seqq.; inter recentiores potissimum consulendus Ross, qui ipse montem adscendit, Wanderungg. in Griechenland. I. pag. 42. 55 seqq. itemque Ulrichs: Reisen u. Forschungg. in Griechenland I. cap. VIII. pag. 112 seqq., qui aequè accurate montem viasque ad eum ducentes descripsit. Etenim mons longe porrectus atque ex parte praeceps, multisque iugis et cacuminibus distinctus, quorum quod altissimum est (cf. ad VIII, 32 nott.), ad septem vel octo mille pedes usque escendere dicitur, refugium facile praebere poterat ac securitatem iis, qui e regionibus circumiacentibus iisque planis eo cedere coacti erant; nunc monti nomen ἡ Λιάκουρα sive τὰ Λιάκουρα, quod nomen nunc e *Λυκάωρεια* ortum sit an ad Albanensium linguam pertineat (cf. Ulrichs l. l. pag. 121), haud disquiram: id unum afferam, quod idem Ulrichs. protulit, adhuc altissimam montis partem vocari τὸ *Λυκίρι*, quam ad 2459 metra Gallica sive 8196 pedes Helveticos usque adscendere testatur Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland. p. 614. Tu conf. etiam Herodoti locos VIII, 32. 36. 37 et quae ibi adnotata sunt.

ἔχοντες μάντιν Τελλήν τὸν Ἥλειον] Elis vatibus excelluisse videtur, si quidem vates Eleus memoratur III, 132 itemque Tisamenus IX, 33, ubi vid. nott., et Hegesistratus IX, 37. Nec aliter Acarnanes vates Graecorum exercitum comi-

tantur I, 62 (ubi vid. nott.) et VII, 219. Quae satis probant Graecorum morem, qui copiis ad bellum proficiscentibus plerumque addere solebant vatem eumque insignem, cuius vaticinationibus tanquam consiliis opportuno tempore in rebus gravioribus uterentur. De quo more nuper dixit C. Koehler de Graecorum mantice tractans in: Allgem. Kirchenzeit. (Darmstadt.) 1860. nr. 47. pag. 738 seqq.

σοφίζεται] i. e. *callide committitur, excogitat*. Cf. III, 111 ibique nott. Alia quaeas in Wytttenbach. Indic. Graecit. Plut. Opp. VIII, 2. p. 1423. Additum pronomen αὐτοῖσι ad Phocenses spectat. Quod sequitur γυνῶν, intelligo *cretâ obducere s. illinere, weiss anstreichen*, ut λευκανθίζειν albo colore inductum, dealbatum esse: sic Alciphron Epist. III, 30: πάντα γὰρ ἡ χιὼν κατέληψε καὶ λευκανθίζουσιν οὐχ οἱ λόφοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ κοῖλα τῆς γῆς. Verbo γυνῶν, quo Noster utitur supra III, 24, Polyaeus l. l. in eadem re enarranda usus scripsit: γυνῶσαντες αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα; praeterea afferunt e Geoponicis IV, 15, 13 et 17.

δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας] i. e. *prodigium quoddam omnino esse putantes*: de usu vocis ἄλλο in talibus monui ad IV, 179 et II, 80 (add. Stallbaum. ad Platon. Phaedon. 54. p. 110E. et virum doctum in Philolog. XIV. pag. 615), ut minime opus sit scribere ἄλλως, uti iubet Burges in Prolegg. Thucydidd. pag. 221. — Ad ea, quae in sequentibus de decima narrantur, conf. allata ad VII, 132; de *Abis* vid. nott.

οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκίας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέδησαν, τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς ἥ δὲ δεκάτῃ ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβησι ἀνακείμενοι. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν 28 Θεσσαλῶν οἱ Φωκίαι, πολιορκέοντας ἐωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ, ἣ ἐστὶ κατὰ Τάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέδησαν· χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίας, φερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι

CAP. XXVIII.

πολιορκέοντας ἐωυτούς] Accusativus πολιορκέοντας, a quo ipso pendet ἐωυτούς, obiecti scilicet accusativus, refertur ad τὸν πεζόν, structura ad sensum magis conformata, quae neminem offendere debet; cf. modo Eltz. Quaest. Herodd. Spec. II. p. 333 (Jahrb. f. Philol. Suppl. IX. p. 333). *Phocenses tam male tradaverant Thessalorum peditum*, qui ipsos in Parnassum inclusos obsidione premebant. Invenitur verbum πολιορκεῖν hoc significatu VIII, 49.

ἐλυμήναντο ἀνηκέστως] Ad structuram verbi λυμάνεσθαι cf. nott. ad VIII, 15 et de adverbio ἀνηκέστως vid. Herodot. I, 137. VI, 12. III, 154 ibique nott. Equitatum Thessalorum insanabili clade affecerunt Phocenses, unde nunquam vires recuperare possent. De Thessalorum equitatu conf. nott. ad V, 63.

κατὰ Τάμπολιν] Hyampolis in Phocensium ditione sita iam Homero (Il. II, 521) fuit cognita, sed bello Persico et postea bello sacro eversa est. De ipso loco, quo fuit exstructa, hand liquet: conf. Manert. VIII. pag. 176 seq. C. O. Mueller. Orchomen. pag. 496 seq. 499 coll. p. 39. 40, Kruse Hell. II, 2. p. 75; in angustae vallis Opuntem

versus porrectae introitu sitam fuisse urbem statuit Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 167 seq., ubi vid. plura; alia dabit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 913. Add. Vischer: Erinnerungsg. aus Griechenland p. 628. Cum hac autem Herodoti narratione de Phocensium fraude conferantur Pausaniae et Polyaei loci supra cap. 27 laudati. — κεινοὺς (i. e. vacuos urceos) Noster scripsit neque κενεοὺς, ut in Aldina impressum legitur: vid. Bredov. pag. 150. Mox χοῦν dixit terram effossam et egestam, quae urceis superiniecta solum aequatum prorsus reddebat; conf. I, 150. VII, 23.

ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίας] i. e. sperantes se facile abrepturos ac primo quoque impetu oppressuros esse Phocenses. Cf. IX, 59 fin. ibique nott. Metaphoram ab aquila ductam vult Schweigh. in Lex. Herod. II. pag. 43, praedam e terris sublimem rapiente. Tu vid. Plut. Mar. II. p. 412 A. et Pompei. 7. p. 622 A. Caes. 24. p. 719 F. Oth. 9. p. 1070 E. Eoque etiam pertinet, quod proxime legitur, φερόμενοι, i. e. cum impetu delati, ut reddit G. Hermann. ad Viger. p. 778 de usu huius participii et significatione plura disputans et Herodotea citans VIII, 91. IX, 102 coll. II, 29. Add. VIII, 39.

29 τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε· Ὁ Φωκέες, ἥδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦν-633 δανε, πλεον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἐστι τῆς γῆς τε ἐστερηθῆναι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμεῖς μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικαχέομεν· ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' ἀν- τῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.

30 Ταυτὰ σφι ἐπηγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον, κατ' ἄλλο μὲν

τὰ σκέλεα διεφθάρησαν] i. e. *cruribus fractis perierunt*. Supra I, 38 alter filiorum Croesi dicitur διεφθαρμένος τὴν ἀκοήν, ubi conf. nott. Pausania, qui Thucydidem VII, 27 imitatur, auctore l. l. equi, equitibus in foveas praecipitatis, ἀπεχολοῦντο, i. e. *cruribus fractis claudi sunt facti*, ita ut discedere non possent. De voce σκέλεα conf. nott. ad VII, 67.

CAP. XXIX.

ἔχοντες ἔγκοτον] Conf. nott. ad III, 59.

ἥδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι ἡμῖν] i. e. nunc saltem meliora edocti intelligite pares vos nobis non esse. Ita Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 136. Tu vid. nott. ad III, 25. VII, 130.

ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦν δανε] i. e. *quamdiu illa* (Graecorum scilicet, τὰ τῶν Ἑλλήνων) *nobis placuerunt, quamdiu illorum partes secuti sumus*. In seqq. πλεον φέρεσθαι indicat: *superiorem esse aliquo*, quo eodem fere sensu πλεον ἔχειν τινός IX, 70. Et conf. etiam ad VII, 211 allata. Mox pro vulg. τοσοῦτον Bredovium pag. 105 secutus scripsi τοσοῦτο.

ἐπ' ἡμῖν ἐστι] i. e. *in nostra est potestate, penes nos est, vos agro exui ac praeterea in servitutem redigi*. Ad locutionem ἐπ' ἡμῖν ἐστι conf. Theocrit. XV, 72. Euripid. Alcest. 455 et

quae alia protulit Fischer ad Weller. III. pag. 235. In seqq. τὸ πᾶν ἔχειν valet: *omnem potestatem, omne imperium tenere*. In seqq. verba οὐ μνησικαχέομεν redde: *acceptarum iniuriarum memores haud sumus*, neque vobis irascimur; conf. Thucyd. IV, 74 et quae alia afferuntur in Thesaurο Ling. Graec. Vol. V. pag. 1120. *Quinquaginta*, quae postulatur, talenta efficiunt summam florenorum 130291 et 21 crucigg. ex Wurmii rationibus. Ad τὰ ἐπιόντα conf. nott. ad VII, 157, ubi iam commemoravimus Naberum (in Mnemosyn. IV. p. 28) hoc loco rescribi iubentem τὸν ἐπιόντα ob alios Nostri locos similes, qui tamen a nostro loco ita differre videntur, ut τὰ ἐπιόντα Noster consulto hic scripsisse putandus sit, si quidem Thessali promittunt, se quidquid Phocenses adgrediatur inque eorum terram invadat (sive Persas sive etiam Graecos) aversuros esse.

CAP. XXX.

οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι κ. τ. λ.] „Si vero nititur Pausaniae X, 1 fin. narratio, Phocenses cum Persa, necessitate compulsi, ὑπ' ἀνάγκης, primum fecerunt, postea ad Graecorum societatem reversi. Non ita Noster hic et superiore libro c. 203 et 218.“ Wesseling. Ad formulam ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκαω conf. nott. ad VII, 24. Mox dedi

οὐδὲν, ὥς ἐγὼ συμβυλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἐχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων αὖξον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μῆδιζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο· ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθη-31
σαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὲ οἱ Θεσσαλοὶ, κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν

αὖξον, pro vulg. ἡδῶξον, cum augmentum absit ab hoc verbo, ut docuit Bredon. pag. 310, quo eodem auctore pag. 296 supra dedi ἐπηγγέλλοντο pro vulg. ἐπαγγέλλοντο.

κατὰ δὲ τὸ ἐχθος τὸ Θεσσαλῶν] i. e. nulla alia de causa, quam quia oderant Thessalos, ut bene reddit Valckenar. Nam τὸ ἐχθος τὸ Θεσσαλῶν odium dicit, quo Thessalos prosequiebantur Phocenses, ut IX, 38 τὸ ἐχθος τὸ Λακεδαιμονίων et τὸ ἐς Λακεδαιμονίους IX, 37, ubi citant Diod. Sicul. XVII, 24 τῇν εὐεργεσίαν τῆς γυναικὸς, benevolentiam erga mulierem. Add. Herod. III, 136. Supra VIII, 22 Noster ἡ ἐχθρὴ πρὸς τὸν βάρβαρον. Simillima e Thucyd. I, 103. IV, 1. VII, 57 coll. Perizon. ad Aelian. V. H. II, 25 et XII, 53 protulit Valcken. de Latinis citans I. Fr. Gronov. ad Liv. XXXIV, 26, de quibus Wesseling. laudaverat Cort. ad Sallust. fragmentt. pag. 936. Ut ad Herodoti locum revertar, κατὰ hic valet ob, propter, ut VI, 51. II, 44. VII, 136. IX, 15. 109. In clausula addam Pseudo-Plutarchi locum (II. p. 868 C.), qui probabilem Herodoti coniecturam, quae simul virum prodit a partium studio alienum veroque indagando unice intentum, malevolentiam evertere frustra nititur, ut indicat Valckenar. Carpit enim Plutarchus, popularium suorum partes suscepturus, Herodotum solo in Thessalos odio ductos a Persis non stetisse Phocenses declarantem, qui omnia pro Graecorum libertate egerint summae quae mala perpassi sint. In quo Plutarchum non prorsus a vero aberrasse existimat Lahmeyer: De libelli Plutarchei qui de malign. He-

rod. inscrib. etc. pag. 71, cum Herodotus opinionem suam non satis argumentis necessariis stabilierit: quamquam in huius ipsius auctoritate acquiescendum esse et ipse statuit. Atque in hac nobis quoque acquiescendum videtur, cum Herodotum, quem in omnibus, quae perscripsit, veri studiosissimum fuisse constat, sat idoneas rationes causasque habuisse existimemus, quibus commotus hanc de Phocensibus sententiam professus est. Conf. Dahlmann. Herodot. p. 183.

οὔτε δώσειν — παρέχειν τε] Scil. οἱ Φωκέες. De οὔτε — τε vid. alata ad VI, 1. — Verbum παρέχειν attigi ad VIII, 8. De locutione ἐκόντες εἶναι vid. nott. ad VII, 164.

CAP. XXXI.

ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ] De locutione cf. nott. ad V, 14. De Trachtnia terra conf. VII, 199 ibique nott. In seqq. ποδεῶν est extrema pars regionis in angustam veluti laciniam excurrens, docente Schweigh. in Lex. Herodot. II. p. 215. Langius vernacule expressit: ein schmaler Strich. Conf. etiam Herod. II, 121. §. 4 et quae alia afferuntur in Thesaur. Ling. Gracc. Vol. VI. pag. 1276 ed. Dindorf. Ad hunc vero ποδεῶνα, intra Phocidem et Maliensium terram protensum, C. O. Mueller Orchomen. pag. 498 refert urbes Lilaeam, Carphaeam ac Dryopem, quae Persico bello Doricae, postmodo Phocensium et ex parte Locrorum ditioni fuerint accensae. Veram enim ac propriam Doridem tetrapoli contineri addit, ad quam

δὴ τῆς Τρηκινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος
 χώρας ποδεὼν στεινὸς ταύτη κατατείνει, ὥς τριήκοντα στα-
 δίων μάλιστα κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ
 τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυονίς· ἡ δὲ χώρα
 αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην
 ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι·
 32 ἐμῆδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ
 αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνηησοῦ⁶³¹
 ἀνέβησαν· ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδὴ δέξασθαι ὁμίλον τοῦ Παρνηησοῦ
 ἢ κορυφὴ κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἑωυτῆς· Τιθορέα οὐ-

Pindum, Boium, Cytinium et Eri-
 neum ille refert.

τῆς τε Μηλίδος] Μηλίδα γῆν supra dixerat VII, 198 (ubi vid. nott.). Callimach. in Del. 287. Itaque recte Wesseling. respuit Μηλιάδα, quod Florentinus cum tribus aliis affert, quodque exhibuit Dietschius; Bekkerus et Dindorf. retinent Μηλίδος. De ipsa regione vidimus ad VII, 132.

ἥπερ — Δρυονίς] ἥπερ non ad proxime antecedens τῆς Φωκίδος χώρας pertinere, sed ad superius τῆς Δωρίδος ποδεῶν, recte monet Larcherus. Duo codd. cum Valla h. l. afferunt Δρυονίης, quae forma etiam invenitur apud Schol. Apollon. Rhod. I, 1212. De ipsa terra conf. I, 56 ibiq. nott. VIII, 43. Add. Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 94. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 902 seq. Ad seqq. ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις κ. τ. λ. conf. Scymn. Ch. 595 ibique Gail. p. 379 coll. Thucyd. III, 92. Scylac. §. 63. p. 274.

ἐσβαλόντες] Ita e Florentino, aliis dedi cum recentioribus edd. Vulgatam ἐσβάλλοντες retinuit Matthiae. Ad sequens ἐμῆδιζον suppl. οἱ Δωριεῖς e praegressis ταύτην τὴν Δωρίδα γῆν.

καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι] „neque Thessalis videbatur, nempe vastanda Doris; horum enim ductu Persae utebantur, et ex horum libidine plus minusve mali regionibus inferebant.“ Valcken.

CAP. XXXII.

κατὰ Νέωνα — ἐπ' ἑωυτῆς] Male olim ὑπ' ἑωυτῆς. Nam indicatur locus seorsim situs. Conf. I, 202 ibique nott. Itaque minus recte Larcherus ἐπ' αὐτῆς: et sur la quelle est bâtie. Probat tamen Clarke: Travels II, 3. cap. VII. p. 217. not. 5, ubi etiam probatur emendatio κειμένην pro κειμένη. Nobis nulla mutandi causa apparuit. Urbem Νέωνα, quam hinc citat Stephanus Byzantinus p. 588, Νεῶνα scribit Harpocrat. s. v. Νεῶσι. Apud Pausan X, 32. §. 6 editum video a Siebelisio (p. 160. 287) Νέωνα, ut X, 2. §. 2. 3. §. 2 coll. Strab. IX. p. 439 s. 641: sed Schubart. exhibuit Νεῶνα. Valet autem κατὰ Νέωνα ad Neonem oppidum s. e regione oppidi Neontis, siquidem hoc oppido, ut e cap. 33 patet, incenso Phocenses hoc in vertice Parnassi separato tuti erant a Persarum ac Thessalorum impetu. Itaque probabile est, ad verticis radicem Neonem fuisse sitam, ubi postea fuit Tithorea urbs. Qui igitur apud Herodotum pro Neone Cleonas (Κλεωνάς) refingi voluit Larcherus, egregie ille lapsus est, bene monente Krusio: Hellas II, 2. p. 81. Quod vero illum verticem Tithoream appellari Noster scribit, quam Plut. Syll. 15. pag. 461 vocat τὴν Τιθορέαν, ubi Τιθορέαν reponendum esse recte monuit Bredov. pag. 129; Pausanias I. 1., ubi Tithoream urbem commemorat octoginta stadiis

νομα αὐτῇ· ἐς τὴν δὲ ἀννείκαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν. οἱ δὲ πλείυνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀξόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκομένην. Οἱ δὲ

remotam Delphis, Herodoteo hoc loco allato subiicit, videri utique totam aliquando regionem Tithoream fuisse nuncupatam, postea vero factum esse, ut, cum e diversis pagis in unam se urbem denuo contulissent, urbs haecce nomen Tithoreae obtineret, neque amplius *Neonis* nomine vocaretur. Nunc Tithoreae locum scribunt occupare pagum *Belutza*, quem alii *Belitza* s. *Velitza*, *Velytza* efferunt. Vid. Siebelis ad Pausan. l. I. p. 286, Kruse: Hellas II. p. 81. 82 coll. p. 6, Forbiger l. I. III. p. 910, Vischer: *Erinuerungg.* aus Griechenl. p. 624. Exstant enim ibi adhuc reliquiae turris ac vallorum, quibus imminet vertex praeceps (τὰ ἄκρα, ut VI, 100), in quem probabiliter Phocenses se receperint. Repraesentantur in opere splendido E. Dodwelli: *Views and Descriptions of Cyclopiam or Pelasgic Remains in Greece and Italy* (London 1834), Tab. XLII et XLIII. pag. 22. Attigit quoque Clarke l. supra l. p. 216. Ac Plutarcho si fides, Syllae tempore Tithorea arx tantum fuisse videtur in colle Parnassi undique declivi ac praecipiti exstructa (φροσύριον ἀπορρώγι κρημνῷ περικοπτόμενον), quo Phocenses fugientes se servarint. Itaque Πάρνησσος ἡ κορυφή quae ab Herodoto dicitur, summum opinor declarat Parnassi, qui est mons continuus longe porrectus (vid. nott. ad VIII, 27), cacumen, quod supra Tithoream s. Velitza descendit ad septentrionem potissimum atque ad orientem quoque vergens, unde late patet prospectus in Phocensium terras ipsiusque Boeotiae regiones infra sitas: de quo monuerunt Ross pag. 56 et Ulrichs p. 121 in iis libris, quos in nota ad VIII, 27 indicavimus: negat tamen Ulrichs p. 55 id cacumen, cui Tithoreae nomen Noster tribuit, omnium altissimum esse: accessu difficillimum esse concedit; alterum cacumen, quod prope

Lycoream descendit montique nunc nomen dedisse videtur (vid. nott. ad VIII, 27), altissimum videtur Ulrichsio; meridiem versus potius hoc situm est et ad Delphos spectat; propter haec duo cacumina, praeter quae etiam alia surgere dicuntur altitudine inferiora, quae ad meridiem Delphos prospectant (cf. nott. ad VIII, 37), *bicipitem* veteres dixisse Parnassum satis constat.

ἀννείκαντο] i. e. *res suas eo* (in superiorem locum) *secum comportarunt*, ne scil. hostium in manus inciderent. Accusativum obiecti (τὰ κτήματα s. *χρήματα*), quem posuit III, 148 coll. IV, 36, neque hic addidit, neque ad ἐξεκομίσαντο (*res suas exportarunt* securitatis causa), quod supra VIII, 20 coll. 36 invenitur.

ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκομένην] *Κρισαίου* retinui cum recentt. edd., quamvis duo codd. *Κρισσαίου* cum Valla. Nam apud Thucydidem quoque meliores codd. hanc vocem una litera σ scriptam exhibent. Plura Duker. et Poppo (I, l. p. 210) ad Thucyd. I, 107 et Wasse ad Thucyd. II, 69. *Campus Crisaeus* ad Parnassi et Cirphidis radices extensus valde praedicatur a veteribus, quamquam incultus iacuit, cum deo esset consecratus. Quin etiamnum insignem fertilitatem, qua multum frumenti profert oleasque alit, laudant peregrinatores. Vid. Kruse: Hellas II, 2. p. 12. 13 et Leake: *Travels in Northern Greece* II. p. 583 seq., Grote: *History of Greece* IV. p. 81. Ac nuper pluribus de campo Crisaeo exposuit Ulrichs in: *Depkschrift. d. Münchner Akad.* Vol. XVI (III, 1). pag. 75—98 et: *Reise nach Griechenland* I. p. 17 seqq. 28 seqq., itemque Preller in: *Bericht. d. Verhandl. d. sächs. Akad. d. Wissensch.* 1854. hist. philol. Class. III. IV. pag. 120. De Crisa et Cyrrha scripsit quoque I. F. G. Tetschke in

βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν· ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ 33 ἱρά. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν ἐδητουν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκασαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ

programme Stralsund. 1854 edito. Ubi desinit campus occasum et septentrionem versus, exstructa fuit *Amphissa*, Locrorum ditioni accensa, ad radices montium, qui olim ad Parnassum pertinebant quibusque nunc nomen *Kophinas* et *Elatos*. Laetissimam esse regionem, unde late pateat prospectus, testantur recentiores. Nunc pauca quaedam urbis dirutae exstant reliquiae non procul ab urbe *Salona*, ut nunc dicitur. Plura vid. apud Krusium l. I. II, 2. pag. 161 seq. coll. 151 et Forbigerum l. I. p. 907. Conf. etiam Leake l. I. II. pag. 587 seq., Ross: Wanderrungg. in Griechenl. I. pag. 70. Repraesentavit has reliquias, quae ad arcem pertinebant, Dodwellus opere laudato tab. XXXII et XXXIII; Crissaei campi, ut nunc quoque vocant, conspectum dedi tab. XXXVII. De *Locris Ozolis*, qui ad occasum longius remoti ab iis locis, in quibus pugnatum est, incolebant terram, quae satis tuta videbatur, vid. Krusius l. I. II, 2. p. 148 seqq., Forbiger l. I. III. pag. 904. 907. Tu conf. etiam supra Herodot. VIII. 1.

ἐπέδραμον] Conf. VIII, 23. In seqq. ad ἐς τὰς πόλεις καὶ ἐς τὰ ἱρά conf. VI, 9 ibique allata. Cum verbis ὁκόσα δὲ ἐπέσχον compara Pausan. X, 23. §. 3: ὅσην ἐπέειχεν ἡ τῶν Γαλατῶν στρατιά. Noster infra cap. 35: ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος. Add. I, 104 et cf. I, 108. VII, 19. — De templis incensis conf. nott. ad V, 102; longe utique gravior Thessalorum culpa, qui non solum reliquis urbis domibus, sed templis etiam ignem immitterent, nec humanarum nec divinarum rerum ullam rationem habentes.

CAP. XXXIII.

παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν] Ce-

phissus fluvius primarius fertur in Phocide, pluribus memoratus scriptoribus, ad septentrionale Parnassii latus in ipsius Phocidis ac Doridis confinibus orsus prope Lilaeam veterem, non longe a vico Suallo, ut nunc dicunt. Ipsum fluvium nunc vocant *Mauropotamo*, i. e. *fluvium nigrum*, de quo plura vid. apud Forbigerum: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 916 seq. et Krusium l. I. II, 2. p. 14. 15. Add. Leake: Travels in North. Greece II. p. 82 seq.

κατὰ μὲν ἔκασαν] Tmesin hic et VIII, 89. IX, 5 obviam attigerunt Matth. Gr. Gr. §. 594 et Kuehner §. 619. not. 1. Tu vid. aHata ad I, 194. VII, 164 et ad VIII, 89. Ad argumentum loci praeter Plutarchum, qui II. p. 868B. *tredecim* ex Herodoto scribit urbes Phocensium a Persa incensas (cum rectius scripsisset *πεντεκαίδεκα*, si quidem h. l. *duodecim* et paulo post *tres* memorantur urbes a Persis incensae), comparatur inprimis Pausanias X, 3. §. 2 coll. 33. §. 6. 34. §. 1, ubi de Phocidis oppidis a Xerxe et longe post a Philippo Macedone per bellum sacrum eversis loquitur. Quam Herodotus vocat *Δρύμον* sive *Δρυμόν*, ut Dindorf. et Dietschius ediderunt, eam appellat *Δρυμαίαν* cap. 3. §. 2 et 33. §. 6, ubi Siebelis pag. 297 attulit Stephani Byz. locum, ubi *Δρυμία*. Sed Kruse (Hell. II, 2. p. 87. 88) ibi legi vult *Τριταία*. Utut est, nunc ibi vicum *Baba* esse notat Mannert. VIII. p. 171 seq. Gellius ruinas, quas intra Lilaeam ac Dadi invenit, ad Drymaeam pertinuisse arbitrat. Conf. Siebelis ad Pausan. l. I. pag. 300 et Kruse l. I. Non procul a vico Klunista quae adhuc reperiuntur ruinae, eas ad Drymaeam veterem relatas vult Leake l. I. II. pag. 87 seq. De situ *Charadrae*, quam uterque scriptor nomi-

Χαράδρην καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκλειαν καὶ Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἑλάτειαν καὶ Ὑάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἀβας, ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλού-

nat, non prorsus liquet. Conf. Kruse l. I. pag. 84 seq. Nec magis liquet de *Erocho*, quae, si recte statuit Kruse l. I. p. 69, probabiliter quaerenda est intra Charadram et Tethronium, ubi sane oppidi cuiusdam reliquiae exstare dicuntur prope vicum Suallo. Apud Pausaniam l. I. scribitur *Ἐρωχος*. *Tethronium*, sive *Tithronium*, ut Pausanias appellat l. I. coll. Stephan. Byz. s. v., Locridis oppidum fuisse ad Thermopylarum angustias situm, ex Aeschin. De fals. legat. §. 37 et Diodor. XVI, 33 cognoscitur. Ruinas urbis sunt qui ad laevam Cephissi ripam quaerant, ubi nunc *Mulki*, non valde remotum a Dadi; alii ad dextram Cephissi collocant; minus recte, ut videtur. Cf. Siebelis l. I. p. 297, Kruse II, 2. p. 86, Leake l. I. pag. 86. 87. *Ἀμφίκλειαν* urbem Pausanias l. I. vocat *Ἀμφίκλειαν*, quae fuit recentior urbis appellatio, Pausaniae tempore sollemnis, cum prius appellaretur *Ἀμφίκλεια*. Vid. Siebelis l. I. p. 296, ubi recentiorum peregrinatorum testimonia (quibus add. Leake l. I. pag. 86, Vischer: Erinnerungg. aus Griechenl. p. 621. 625) attulit, quibus Amphiclea vetus cum oppido *Dadi* sic satis convenire videtur. Ac sane Clarke (Travels II, 3. cap. 8. p. 225 et 227) ad Amphiclaeam referri vult moenium grandium ac turrium reliquias prope locum Dadi in colle sitas. At Kruse l. I. p. 8 mavult cogitari de eo loco, qui occasum versus a vico Ternitza prope Oglunitza quasdam oppidi reliquias in colle contineat, duas horas a Dadi remotas, quae ipsa multo propior Lilaeae sit. De *Neone* diximus ad VIII, 32. *Πεδιέας* et *Τριτέας* neglexit Pausanias. Ad hos quod referunt *Τριταιέας* apud Thucydid. III, 101 (ubi vid. interprett.), recte observare videtur Kruse l. I. pag. 88, hosce Thucydidis *Tritaeenses* alios esse atque Herodoti *Tritenses*, qui

teste Stephano Byz. ad Locros Ozolas pertinuerint eumque fere locum tenuerint, quem nunc obtineat pagus Turcochori; conf. etiam Forbiger. l. I. III. pag. 913 seq. Idem Kruse l. I. p. 89 *Pedienses* intra Neonem (Belitza) et Tritaeam (Turcochori) collocat. Leake l. I. II. pag. 89 seq. *Pediensium* oppidum prope Cephissum in plasmitie, quae inter Tithoream et Elateam interest, situm fuisse vult, ubi adhuc ruinae, quibus nomen *Palea Fiva*, reperiuntur: addit tamen idem vir doctus, Ledon urbs cum ab Herodoto commemorata haud sit, haud improbabile videri, huius urbis locum olim tenuisse *Pediensium* oppidum. Quae quam dubia sint, nemo non videt.

καὶ Ἑλάτειαν] *Elatea* omnium Phocidis terrae urbium maxima perhibetur loco sita ad Boeotiam invadendam valde opportuno. Vid. Pausan. X, 34. §. 1 ibique Siebelis p. 300, qui recentiorum quoque peregrinatorum attulit testimonia de situ urbis, in cuius locum nunc cessissae volunt vicum *Eleula* s. *Elesta*, *Lefta*, a Tithorea duabus horis distantem. Plura Kruse II, 2. pag. 76 seq. Add. Leake l. I. II. p. 82 coll. 188, quem sequitur Forbiger l. I. III. pag. 914. Minus recte alii vicum Turcochori huc referunt: conf. Clarke Travels II, 3. cap. 8. pag. 225, qui ipse eo inclinare videtur. De *Hyampoli* vid. nott. ad VIII, 28; de *Abis* nott. ad I, 46 coll. VIII, 27. Add. Vischer: Erinnerungg. aus Griechenl. p. 627 seqq. *Parapotamios* recenset quoque Pausanias X, 3. §. 2. 33. §. 4 coll. Strabon. IX. pag. 424 s. 649 A. et Plutarch. Vit. Syll. 16, qui τὴν πρότερον μὲν γενομένην ἀκρόπολιν τῶν Παραποταμίων commemorat, in cuius locum, urbe eversa, cesserat λόφος πετρώδης καὶ περικύρημος τοῦ Ἡδυλίου διακριμένος ὄρους κ. τ. λ. *Παραποταμία* exstat apud Stephan. Byz. s. v. pag. 626. Quae a Persis incensa et post restituta fuit

σιον, θησαυροῖσιν τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν· καὶ τινὰς διώκοντες εἶλον τῶν Φωκίων πρὸς τοῖσι οὖρεσι, καὶ γυναικὰς τινὰς διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς, ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων.

urbs, bello sacro iterum eversa non amplius effloruit, cum Pausaniae aetate vel ruinae periissent, ut ne locus quidem, ubi sita fuerit, certo definiri possit. Conf. Siebelis ad Pausan. I. I. pag. 295 et potissimum Kruse II, 2. pag. 72 seqq., qui Gell. secutus urbem collocat in Cephissi valle infra Anemorium, ad cuius laevam castellum, quod in prominenti saxo fuit exstructum, prope *Belesch* sive *Bélisst*, ut scribit Leake, I. I. II. pag. 97 eadem tradens, duarum horarum intervallo ab Elatea remotum eo pertinuisse censet.

καὶ γυναικὰς τινὰς διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθεος] i. e. mulieres quasdam interfecerunt, plurimi numero cum ipsis se miscentes s. ipsis vim inferentes. Verbum *μισγεσθαι* de viro (cf. II, 64. 89. I, 198. III, 118) aequè ac de muliere dici (I, 5. 199) iam supra ad I, 5 adnotavimus.

CAP. XXXIV.

ἐς Πανοπέας] Legitur urbis nomen VIII, 35 coll. Pausan. X, 4. §. 1 ibique Siebelis pag. 162, qui, recentiorum quoque testimoniis allatis, urbem supra Orchomenum et Chaeroneam sitam fuisse narrat, ubi nunc vicus reperitur *Agios Blasios*. Hic scilicet vicus ad radicem collis exstructus est, in cuius cacumine adhuc ruinae urbis Panopensium conspiciuntur; vid. Ulrichs: Reisen u. Forschung. in Griechenl. I. pag. 151, Leake I. I. II. pag. 109 seq., Ross: Wanderung. in Griechenl. I. pag. 42. Vetus urbs postea bello sacro iterum eversa a Romanis Sylla

duce ita vastata est, ut Pausaniae aetate prorsus diruta iaceret. Alia dabunt Mannert. VIII. p. 179, Kruse II, 2. pag. 59, Forbiger I. I. III. p. 913. In E. Dodwelli opere paulo ante laudato tab. XLVI exhibentur hae murorum reliquiae maximae molis et sane mirandae, ut a Cyclopibus exstructi illi videantur.

ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο] i. e. inde vero eorum exercitus dum dividebatur (in duas partes), in duas vias abivit divisa. Tu vid. supra II, 17: *Νεῖλος σχίζεται τριφασίας ὁδοὺς* et conf. etiam VII, 31: *σχιζομένης τῆς ὁδοῦ*. Schweighauserus in Lexic. Herod. I. p. 157 explicuit: „*delectu militum instituto discretus est exercitus et bifariam divisus*“; mihi de nullo delectu militum hic sermo esse videtur, sed tantum de exercitu in duas partes dirempto sive diviso. Conf. etiam de verbo *διακρίνεσθαι* (*dirimi* indeque *digredi*) VII, 219. VIII, 18 coll. VII, 156. — In verbis proxime sequentibus ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ suspicaris licet scriptum fuisse ἅμα αὐτῷ τῷ Ξέρξῃ, aut ἅμα τῷ Ξέρξῃ, nisi in huiusmodi locutionibus articulum etiam abesse posse credas propter ea, quae ad III, 45 allata sunt et ad VIII, 17. Supra quoque VIII, 23 Noster omisso articulo scripsit: ἅμα ἡλῶ σιδναμένω.

ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων] Articulum τῶν, quem post γῆν inserunt, delevi auctoritate Florentini libri, atque ex Aldina revocavi: ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων, quoniam sic aliis quoque locis, quos allatos vide apud Bredov. pag. 84, Noster dicere con-

Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιξε· τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ, τῇδε βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ, ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο.

Ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἡγεμόνας ἔχοντες, ὠρμέατο ἐπὶ τὸ ἱερὸν 35 τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμάωρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. Ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρα-

mevit; nec aliter Schweighauser itemque recentiores editores inde a Bekkero; ἐς τὴν Ὀρχομενίων placuit scribere Elmsleio (Add. ad Euripid. Heracl. 141. pag. 65), sed Herodotum vocem γῆν in his addere ostendunt loci I, 73. 173. IV, 12, alii a Bredovio allati. Colligit autem hoc ex loco C. O. Mueller. Orchomen. pag. 403 a Cr. excitatus, Persici belli tempore Orchomeniorum terram supra Cephissum fuisse extensam.

Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιξε] πᾶν τὸ πλῆθος vulgo redditur: *universa multitudo*; equidem haud scio an h. l. πᾶν τὸ πλῆθος de plebe potissimum intelligatur (cf. III, 81 ibique nott.) per agros dispersa, quae inde opponitur *multitudini urbanae* sive iis, qui in urbibus habitabant: urbes autem Boeotorum Macedones milites διατεταγμένοι (i. e. *per singula oppida dispositi, collocati*) ἔσωζον, i. e. *tutas servabant* ab omni Persarum incursione ac vastatione. — Ad locutionem τὰ Μήδων φρονέειν conf. nott. ad VII, 145.

CAP. XXXV.

ἀπέργοντες] i. e. *Parnassum a dextra relinquentes*. Vid. nott. ad VII, 109. Ad verbum ἐσιναμάωρεον conf. nott. ad I, 152. Hesychius I. pag. 1458: ἐσιναμάωρεον (sic), ἐσίνοντο. In verbis proxime antecedentibus ad ὠρμέατο vid. nott. ad VIII, 25 et ad ἐπέσχον nott. ad VIII, 32.

καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων] Persae Delphos profecti sunt eā viā,

quae postea quoque Chaeroneā Delphos ducebat, in Krusii mappa geographica accurate delineata. E Parnopensium igitur agro progressi primum venerunt in *Dauliorum* urbem, quae ab aliis vocatur *Δαυλῖς* (conf. Homer. Ill. II, 520), exstructa in saxo praecipiti, sed bello sacro eversa. Adhuc prope veteris urbis reliquias invenitur vicus, nomine *Daulia* s. *ἡ Δαυλία* (*Daulia*); vid. Ulrichs.: Reisen u. Forsch. in Griechenland I. p. 148 seqq. 155, Leake: Travels in North. Greece II. p. 98 seqq., ante quos iam de hoc oppido exposuerunt C. O. Mueller: Orchomen. pag. 484 et Kruse II, 2. pag. 60 seq. Veterum locos exhibet Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 913. Observat Dodwell. in opere supra laudato pag. 22, ubi tab. XLIV et XLV murorum arcis reliquias exhibuit, duas huius vici ecclesias maximam partem e veteris Dauliae lapidibus esse constructas. Iam Daulide profecti monteque superato ad Pleisti fontem Persae pervenerunt, unde nonnihil remotum probabiliter situm fuit *Aeolidarum* oppidum eo fere loco, quo nunc ruinae quaedam repertae sunt, quibus a Gell. nomen tribuitur *Castro Pannies*, a Dodwello *Zimeno* s. *Palaio Aracoba*, cui assentitur Kruse l. l. pag. 64. 65; sed Ulrichs l. l. pag. 145. 146 scribit has ruinas, quae in colle iacent et adhuc pro more *Palaio castro* vocantur, unius ferme horae itinere remotas a recentioris aetatis urbe *Arachoba*, vel ad Cyparissum vel ad Aeolidarum oppi-

τῆς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεὺς Ξέρξης ἀποδέξειεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἡπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, 36 καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο. ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι, εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φᾶς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑώντοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα

dum pertinere necesse esse. Equidem nil discerno, praesertim cum nulla sit urbis mentio nec apud Strabonem, nec apud Pausaniam. Inde vallem Pleisti secuti Persae in Delphorum planitiem descenderunt ad ipsam usque urbem, quā nunc cernitur monasterium Castri. Unde satis patet, quid de Valckenarii iudicandum sit coniectura pro *Αλοιδέων* (a voce *Αλοιδαι*, conf. Struve Spec. II. Quaest. de dialect. Herod. p. 3 sive Opuscc. II. p. 326) repnentis *Αιλαίων*, ut *Αιλαίαν* intelligamus, quam inter Phocensium urbes refert Pausanias X, 3. §. 2. 33. §. 2, quam tamen non longe a Tithorea inter Gravia et Dadi, ut nunc vocant, sitam fuisse probabile fit, ad septentrionale Parnassi latus, ubi adhuc reliquias quasdam se vidisse testatur Gell. Vid. C. O. Mueller: Orchomen. p. 484. 497, Kruse II, 2. pag. 84, Siebelis ad Pausan. I. I. p. 292. 293, Forbiger I. I. p. 915.

πάντα δ' ἡπίστατο] *ἡπίστατο* e Florent. aliisque dedi cum Schweigh., Gaisf. et recc. edd. probante H. Apetzio, qui citat II, 53. 116. VII, 136. Tu vid. nott. ad VIII, 5. In Sancrofti libro alioque exstat *ἐπιστέατο*. Schaeferus dederat *ἐπίστατο*. — De donaris a Croeso Delphos missis conf. I, 50 seq. 92.

CAP. XXXVI.

ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες] i. e. magno timore correpti. Supra VIII, 12 ἐς φόβον κατιστέατο. ἐμαντεύοντο hic valet: oraculum

consulere instituerunt, ut I, 46. IX, 33, ubi vid. nott. Ad locutionem κατὰ γῆς conf. quae ad VII, 6 allata sunt similia. Mox e Florentino aliisque codd. cum Matth., Bekkero et recc. edd. restitui coniunctivos κατορύξωσι et ἐκκομίσωσι pro futuris κατορύξουσι et ἐκκομίσουσι, quae hic ferri posse iure negat Werfer Actt. phill. Monacc. I. p. 234 seq. coll. 230, ubi de coniunctivo deliberativo pluribus exponit. Nam illi non de eo, quid *facturi sint* (ubi futuro locus), sed de eo, *quid faciendum sit*, oraculum consulunt; num scil. pecunias sacras *desoderent an exportarent*, i. e. *ob sie dieselben vergraben oder anders wohin bringen sollte n.* Vid. G. Hermann. Opuscc. IV. pag. 91. 92 et virum doctum in: Schulzeit. 1831. II. pag. 987. Add. nott. ad Herodot. I, 53 coll. 46. Accedit etiam illud, quod Herodotus vix dixisset *ἐκκομίσουσι*, sed potius *ἐκκομίσαι*. De ipso verbo *ἐκκομίσαι* conf. VIII, 32 et in seqq. ad οὐκ ἔα nott. ad IV, 164. V, 36. IX, 2. Eadem fere tradit Pausan. X, 23. §. 1, cuius omnis de Brenno Galatrumque incursione narratio ex Herodoto duxit colorem, ad eius narrationem de Persis Delphos aggredientibus efficta.

φᾶς αὐτὸς — προκατῆσθαι] i. e. *dicens se ipsum ad tutanda sua sufficere*. Wesseling. ad locutionem conferri vult IX, 105 et Euseb. Praepar. Ev. IX, 27, ubi occurrunt *στρατηγὸν προκαθεδόμενοι τῆς χώρας, qui regionem tuentur*. Conf. etiam Herodot. VII, 172 et quae alia afferun-

ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ
 γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιῆν διέπεμψαν· αὐτῶν δὲ οἱ μὲν
 636 κλειστοὶ ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ
 κορυδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δεῖλοι ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ τε 37

tur in Thes. Ling. Graec. VI. pag. 1733 ed. Dindorf.

τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας] Sic supra V, 98 παῖδας καὶ γυναῖκας Noster (coll. Plut. Aristid. 25) dixit, ubi vid. notata tam de ordine, quo vulgo haec verba ponuntur, quam de articulo neglecto, quem Noster VIII, 41 addidit, sed VIII, 40 omisit. Idem Noster πέρην ἐς Ἀχαιῆν (ubi πέρην pro adverbio adhibetur, ut VI, 44, ubi cf. nott.) scripsit, ut VI, 97 πέρην ἐν τῇ Πηνέη et Xenophon Anab. VII, 2, 2: πέρην εἰς τὴν Λοίαν διαβήναι. De forma Ἀχαιῆν, quae eadem reperitur VII, 94 coll. 198, vid. Bredov. pag. 141.

ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς] Plura Parnassi cacumina fuisse tutam refugium praebentia iam supra ad VIII, 27 et 32 monuimus; conf. etiam Leake I. I. II. pag. 580.

καὶ ἐς τὸ κορυδα ἀντρὸν ἀνηνέκοντο] Recte Larcher. *ils transportèrent leurs effets*. Tu vid. nott. ad VIII, 32. Attigit Herodotea Eustath. ad Odys. p. 104, 4 s. 319, 20. Locum de Corycio antro classicum Pausan. X, 23. §. 5 coll. Aeschyl. Eumenid. 22 dudum attulit Wesseling., cui Cr. addi vult Ilgen. ad Hymn. Homerr. p. 318. Quae spelunca omnium, quotquot continuit Parnassus, celeberrima non longe distat a vico Diagorea ut nunc vocant, in veteris oppidi Lycoreae locum probabiliter exstructo, ut patet ex inscriptione nuper ibi reperta. Dignam laudibus, quibus veteres affecerunt, eam nunc quoque esse testantur recentiores. Apud indigenas nunc nomen Σαράντα ὕλη (σαράντα i. e. τεσσαράκοντα ὕλη) habet antrum satis magnum et copiosum, quod scil. quadraginta cameras hoc antro contineri putant. Vid. Kruse II, 2. pag. 7. 8 coll. Sie-

belisio ad Pausan. I. I. pag. 285 seq., Ulrichs. I. I. pag. 119, Ross. I. I. I. p. 61, Leake I. I. II. p. 579 seq., qui Μανὴρ Τροῦπα hunc locum nunc vocari scribit.

ὑπεξῆλθον] clam discesserunt. Cf. I, 73. De Amphissa urbe vid. nott. ad VIII, 32.

καὶ τοῦ προφήτεω] De hac voce vid. nott. ad VII, 111 et Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. 399. Cr. addit Matth. Animadverss. in Hymn. Homerice. p. 183. Quod vero unus h. l. *propheta* s. templi antistes memoratur, seniori aetate plures prophetas s. oraculorum interpretes Delphis fuisse notat Wesseling. e Plut. II. pag. 410 F. Aelian. H. A. X, 26 coll. Van Dale: De orac. V. p. 104 et C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 40. not. 13 ed. sec. Ut enim oraculi famā auctā et pervulgatā ad crebram sciscitantium turbam duabus adeoque tribus erat opus *προφητείας* (conf. Wessel. ad Diodor. XVI, 26), ita etiam pluribus *prophetis* postea opus fuisse consentaneum est: ea tamen aetate, in quam quae Herodotus h. l. tradit, incidunt, *unum* tantum fuisse prophetam, *antistitem templi*, quem Livius appellat (vid. nott. ad VII, 111), ac *praesidem* omnium templi ministrorum ac sacerdotum, praecipue eorum, qui Ὀσίοι vulgo vocantur quinque numero (vid. Limburg-Brouwer: Histoire de la civilisation des Grecs Tom. VI sive P. II. T. IV. pag. 52), vel ex articulo, quem Noster et h. l. et mox cap. 37 praeposit, merito colligas. Sexaginta viri, qui una cum propheta Delphis relictī sunt, procul dubio fuerunt sacerdotes, templi ministri ac tota turba sacra templo addicta; *ἱεροὺς ἀνδρας* sive *ἱεροδούλους*, *ὕπηρέτας θεῶν* dixeris.

ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρόν, ἐν τούτῳ ὁ πρόφρητης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνευγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἅπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦτε Δελφῶν τοῖσι παρευοῦσι σημαίνων τὸ τέρας. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Πρηνήτης Ἀθηναίης, ἐπιδίναται σφι τέρεα ἐτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου

CAP. XXXVII.

καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρόν] Vulgo reddunt: (ut vero adpropinquarunt invadentes barbari) *iamque in conspectu habuerunt templum*, sive, ut Langius vertit: *und schon den Tempel ansichtig wurden*; vix accurate, si quidem ἀφορᾶν ii dicuntur, qui ex altiore loco, in quo collocati sunt, in inferiorem eumque remotum propiciunt, ut apud Lucian. Diall. Marr. 9 in fin. (ἀπιδούσα ἐς βάθος ἀχανές), Diodor. Sicul. V, 59, ubi Iovis Atabyrii templum dicitur κείμενον ἐπὶ τινος ὑψηλῆς ἀκρας, ἀφ' ἧς ἐστὶν ἀφορᾶν τὴν Κρήτην. Itaque Persae a septentrione Delphos profecti eā viā, quae per montium iuga ducebat, propius cum accederent, e montium altitudine, quam attigerant, inde prospiciebant Delphos in valle profunda atque angusta, undique montibus ac rupibus inclusa, in quam descensuri iam erant, sitos, ibique eorum oculi se potissimum convertabant ad templum inter reliqua Delphorum aedificia longe eminens idemque loco paulo editiore exstructum, quem vico, cui nomen *Kastri*, nunc ex parte occupari constat. Haec igitur teneantur ad vim verborum ἀπώρεον τὸ ἱρόν satis perspicuendam. De ipso Delphorum situ pluribus exponere huius loci non est, ubi ea tantum, quae ad Herodoti verba explicanda necessaria sunt, afferuntur: plura qui quaerat, is adeat Kruse: *Hellas* II, 2. pag. 41 seqq., Clarke: *Travels* II, 3. cap. VI. pag. 177 seqq., Leake: *Travels in North. Greece* II. pag. 551 seqq. et potissimum Thiersch. in: *Abhandll. d. philos.-philol. Classe d. bair.*

Akad. d. Wiss. (München 1840) III, P. I. pag. 1—74 atque Ulrichs: *Reisen u. Forsch. in Griechenland*. I. pag. 35 seqq.

ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα — ἐξενηνευγμένα ἱρὰ] i. e. *conspicit arma sacra ante aedem protecta intrinsecus* (ex interiori aede) *huc allata, quae tangere cuiquam hominum nefas ducebant*. Ubi vocem ἔσωθεν, quam in ἔξωθεν mutari voluerat Stephanus, bene tueretur Wesseling., quem reliqui editores merito secuti sunt, si quidem arma sponte sua e templi penetrali (ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου) exiisse dicuntur. Vox ἱρὰ non sine vi quadam ita videtur esse postposita. Ad vocem μεγάρου, qua interior templi pars s. penetrale indicari solet, conf. nott. ad I, 47. 65. VI, 134 et VII, 140. Itaque hoc loco significatur templi Delphici adyton sive ea camera, quae proxime attingebat ipsum antrum habitu insigne e terra exoriente, quo Pythia divinitus afflata ferebatur; vid. Ulrichs I. l. pag. 96. Voce νηοῦ ipsam aedem sive cellam significari, satis patet ex iis, quae ad I, 50 monuimus; add. Ulrichs I. l. pag. 98 seq.: τὸ ἱερόν autem totum templi ambitum declarat, ut mox cap. 39. Ut ad ipsum denique portum veniam, simile quid Thebis ante Leutricam pugnam accidisse narrat Cicero *De divin.* I, 34 a Valckenario laudatus; in templo Herculis scil. valvas clausas repagulis subito se ipsas aperuisse armaque, quae fixa in parietibus fuerint, ea esse humi inventa. Tu vid. quoque Xenoph. *Hellen.* VI, 4. 7. Diodor. XV. cap. 53, quos ad Ciceronis locum Davisius laudavit.

τῆς Πρηνήτης Ἀθηναίης] Προ-

τέρεος. θάῤῥμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θαυμάσαι μάλιστα. Ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησοῦ

νηΐης et h. l. et paulo inferius (ubi Schaeferus haud sibi constans dederat Προναίης) reposui cum Gaisf. et recentt. edd., ut supra I, 92, ubi vid. nott. Conf. etiam Aeschin. advers. Ctesiphont. §. 108. 110. 111: quibus locis Turicenses editores recte dedidisse mihi videntur Ἀθηνᾶ Προναίᾳ, Fr. Franke autem rediit ad lectionem Προνοίᾳ. Sed vide sis inprimis Pausan. X, 8. §. 4, ubi memorat templum Ἀθηνᾶς Προνοίας; sic enim ibi dedit Siebelis pag. 181 seq. plures excitans viros doctos, qui alterutram amplexi sint lectionem, illudque adiciens, cognatam videri Minervam πρόνοιαν in Apollinis Ismenii templo apud Pausan. IX, 10. §. 2. Recentiores Pausaniae editores retinuerunt lectionem Προνοίας, quam si quis in Pausania ferendam putet, in Herodoto unam Προνηΐης formam probari posse iam supra indicavi in nott. ad I, 92, eamque nunc confirmatam invenio inscriptione a viro docto Graeco, Rangabé, edita in libro: Antiquités Helleniques nr. 711. Vol. II. pag. 306 coll. p. 328, in qua leguntur verba: Ἀθῆνα Προναίᾳ. Hoc igitur unum idemque verum huius Delphicae Minervae cognomen fuisse existimo neque assentiri possum Ruckerto (Der Dienst d. Athene pag. 78 coll. G. Hermannii Opusce. VI. P. 2. pag. 19), qui hanc Minervam utique Προναίᾳ dictam fuisse putat, nomine ducto ex ipsa loci natura: sed eandem addit mox quoque vocitatum esse Πρόνοιαν, cum deae prudentissimae eiusdemque ingeniosissimae ratio fuerit habita; nec magis probo, quod statuit Ulrichs, hanc deam primitus dictam Πρόνοιαν, deinde e loco ipso nomen Προναίας accepisse, utroque igitur cognomine Delphis in hoc templo

cultam esse: de quo equidem valde dubito, qui ut unam aedem ita unam tantum huius deae Προναίας sive (Ionum more) Προνηΐης appellationem fuisse existimo, quam inde repetito, quod haec aedes satis ampla et copiosa ante ipsum Apollinis templum s. νηὸν exstructa fuit ad ipsam viam, quae in hoc templum ducebat. Neque dubium, quin paulum ante Castaliae fontem vel eo ipso loco, quo nunc Παναγίας ecclesia una cum monasterio exstructa est, vel certe eā areā, quae paulum edita ante hanc ecclesiam iacet nomenque fert ἡ Μαρμαρία, aedes huius Minervae Προνηΐης sita fuerit; vid. Thiersch. l. l. pag. 8 seqq. et Ulrichs l. l. pag. 41. 45 seq. 263. Cr. hoc loco conferri vult The classical Journal Vol. XI. p. 151. — Ad formas τέρεα et τέρεος conf. Bredov. p. 259; ad locutionem ὅπλα ἀρήϊα nott. ad IV, 23 et ad locutionem διὰ πάντων φασμάτων nott. ad Herod. V, 67. Pro θάῤῥμα et θαυμάσαι reposui θάῤῥμα et θαυμάσαι.

ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον κ. τ. λ.] Idem prodigium enarrat Diodor. XI, 14 (ubi conf. Wesseling.) et Iustin. II, 12; ubi haec leguntur: „— ante navalis proelii congressionem miserat Xerxes quattuor millia armatorum Delphos ad templum Apollinis diripiendum, prorsus quasi non cum Graecis tantum, sed et cum diis immortalibus bellum gereret: quae manus tota imbris et fulminibus deleta est, ut intelligeret, quam nullae essent hominum adversus deos vires.“ Quibuscum conferenda sunt, quae e Polonico chronico Martini Bielski, qui medio saeculo decimo sexto post Chr. n. ferme vixit, nuper protulit Aug. Bielowski (Pompeii Trogi Fragmentt. Leopoli 1853.

ἀπορραγείσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῶ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς
καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφραων, ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνητῆς
38 βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγένετο. Συμμιγνύτων δὲ τούτων πάν-
των φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ

pag. 7) ex ipso Trogo, ut putat, ducta et cum Herodoti verbis prorsus consentientia, e Polonica lingua in Latinam sic reddita: „Xerxes, Persarum rex, audaciā adeo crevit, ut templum illud (Delphicum) spoliandum statueret. At deorsum duo saxa in exercitum eius delapsa sunt, ictusque subminei, tonitrua, fragor ac eiusmodi tempestates coortae sunt, ut quattuor millia hominum simul occisi fuerint; reliqui vero, ait Trogus, terrore perculsi secesserunt.“ Quae sane talia sunt, ut ex Herodoto hausta esse videantur. Et quod mirum auditu, eadem, quae Persas, Galatas quoque irrumpentes abegisse a templo spoliando narrat Pausanias, ipsis ferme Herodoti verbis hac in re enarranda usus I, 4. §. 4 et X, 23. §. 4, ubi inter alia haec verba teneri volumus: *πέτραι τε ἀπολισθάνουσαι τοῦ Παρνασσοῦ μεγάλαι καὶ κρημνοὶ καταρρηγνυμένοι σκοπὸν τοὺς βαρβάρους ἔχον*; quibus simillima leguntur apud Iustinum XXIV, 8 haec: „terrae motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum.“ Ac negant Diodorus et Pausanias ipsam Apollinis aedem a Persis direptam esse incendioque vastatam, dissidente Plutarcho Vit. Num. 9. pag. 66 C., qui τὸν λεγὸν λύχον sive aeternum illum ignem, cum templum a Medis inflammaretur, extinctum esse tradit. Apud Herodotum nil quidquam legitur tale II, 180. V, 62. Ctesiam si audiamus Perss. Excerptt. §. 25, Mardonius a Xerxe missus ad Apollinis aedem spoliandam ibi occubuit χαλάξης ἐπιπεσοῦσης παχείας, i. e. grandine ingruente crassa. Ac sane ita Persas retulisse, quae a Graecis dein mirum in modum ampliata et exornata sint, credas licet. ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσὸς ἀπορραγείσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο — ἐς αὐτοὺς] Plures esse Parnassi κορυφᾶς iam supra ad VIII, 27 coll. 32

monuimus: duae hae κορυφαὶ qua parte fuerint, si quaeras, non longe ab acde Minervae illas quaerendas esse, hic ipse locus indicat, itemque alter, qui legitur cap. 39, ubi saxa e Parnasso delapsa Herodoti aetate adhuc conspicua esse dicuntur ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνητῆς Ἀθηναίης. Itaque nisi fallor Phaedriades intelliguntur, quae sunt rupes praecipites, in altum septingentos ferme pedes exsurgentes hac parte, unde homines maleficos aut scelestos deicere solebant; vid. Ulrichs l. l. pag. 47 seq., Ross l. l. I. p. 65 coll. Thiersch. l. l. p. 13. Ac supra Castaliam ipsam rupes admodum altae in duo cacumina exeunt: unde sunt, qui *bicipitem* Parnassum (veterum locos indicaverunt Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. p. 859 coll. Ulrichs. l. l. pag. 40. 48. 55, Ross. l. l. pag. 57) huc referant. Tu vid. etiam nott. ad Herodot. VIII, 39.

καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφραων] i. e. multosque eorum oppresserunt. Ubi verbum *καταλαμβάνειν*, quod *assequendi* et *deprehendendi* notionem habet, transit in significationem *opprimendi*, *occupandi*, qua de urbibus terrisque aequae atque de hominibus dici constat. Vid. Thesaur. Ling. Graec. IV. pag. 1116 et 1117 ed. Dindorf. — ἀλαλαγμὸς de militum clamore in pugna adeoque ululatu dicitur; vid. Thesaur. Ling. Gr. I. p. 1393 ed. Dind.; apud Plutarchum frequens haec vox, ut loci ostendunt collecti a Wyttenbachio in Indice Morall. VIII, 1. pag. 65.

CAP. XXXVIII.

ἐνεπεπτώκεε] In Sanicrofti libro ἐπεπτώκεε, in alio libro ἐπεπεπτώκεε. Tu cf. IV, 203. VII, 43 et de plusquamperfecti usu Matth. Gr. Gr. §. 505, IV. Ad voces ἰθὺ Βοιωτῶν

Δεῖλοι φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πλήθος
 τῶν αὐτῶν, οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. Ἐλεγον δὲ
 οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 637 ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὄρεον θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας μέ-
 ζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἔπεσθαι σφι, κτεί-

conf. V, 64 et vid. Bredov. p. 113. Male quidam codd. εὐθύ; vid. Dindorf. in Commentat. de dialect. Herod. pag. XXXVIII et Bredov. l. l. ἐπικαταβάντες dicuntur Delphi, qui e Parnassi iugis, ad quae confugerant (vid. cap. 36), iam descendentes in Persas impetum faciunt. Idem verbum infra IX, 25. Mox pro ὄρεον cum recentt. edd. dedi σφεον, ut cap. 55 et 78; vid. Bredov. p. 389.

μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας] Sic tenent omnes libri scripti: vix recte; quare, cum crebrius occurrat locutio μέζων ἢ κατ' ἀνθρώπων (vid. allata a Matth. Gr. Gr. §. 449), Dorvill. ad Charit. pag. 182 [310 seq.] refingi vult ἢ κατὰ ἀνθρώπων. Ac sane ita scriptum reperio in Platonis Apolog. cap. 5. p. 20E: οὗτοι δὲ τὰς ἀν — μέζων ἢ κατ' ἀνθρώπων σοφίαν σοφοὶ εἶεν, itemque apud Flavianum Iosephum in Antiqq. I, 19. §. 1, quem locum iam attulit Dorvillius: καὶ διὰ ταύτης ὄφεις κατιούσας σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ubi tamen Bekkerus nunc edidit ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, atque sic quoque hunc locum exhibet Wesselingius, cui in Herodoti loco rescribere placuit: μέζονα ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας. Koenius unum ἔχοντας mutari voluit in ἰόντας, ut intelligerentur armati hominum staturā altiores; eamque emendationem Valckenario quoque probatam in textum receperunt Schaefer, Matthiae et Dietsch., invitis sane libris scriptis, a quibus equidem cum Bekkerō et Dindorfio ita stare malui, ut ἔχοντας uncis includerem tanquam vocem spuriam, quae male aliunde in Herodoti verba irrepserit indeque verba ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν eodem sensu acciperem

atque apud Thucydidem II, 50 verba ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπιάν φύσιν. Quod enim olim ἔχοντας accipi posse putavi se habentes, id quidem hac in structura ferri non posse existimo, praesertim cum antecedit μέζοντας neque μέζωνος, quod in loco Isocrateo legitur Evagor. p. 193. §. 21: ἐξ ὧν μεζόνως ἀν φανεῖν γεγονώς ἢ κατ' ἀνθρώπων, ad quem locum plura similia ex Isocrate attulit Otto Schneider p. 41. Neque magis cum Schweighaeusero, qui participium ἔχοντας a verbis antecedentibus separari et cum verbis sequentibus ἔπεσθαι σφι coniungi vult minusque recte huc referri posse putat locationem ληρεῖς ἔχων, participium hoc ἔχοντας verbis finitis adiici solitum ita explicuerim, ut *continuitatem* quandam indicet verbaque Herodotea (ἔχοντας ἔπεσθαι σφι) sic vertenda sint: *continenter sibi inatitisse*, ut reddiderunt Schweighaeuserus et Dindorfius; ubi medio verbo ἔχομενους, quod proxime sequenti ἔπεσθαι iungatur, opus fuisse crediderim. Quod idem bene sensit Hoeger hunc locum tractans in Actt. philoll. Monacc. III, 4, pag. 520, ubi μέζοντας in μεζόνως mutari vult. Negrus, qui plane ut Schweighaeuserus iungit cum verbo ἔχοντας sequentia verba ἔπεσθαι σφι, interpretatur: δὲν ἔπαυσαν τοῦ πὰ τοὺς ἀκολουθῶσι, non destiterunt ab insequendo, cum verbum ἔχοντας hic continuationem insecutionis denotet. Quod ad usum praepositionis κατὰ in talibus attinet, tu vid. praeter ea, quae iam excitavimus, allata ad Herodot. IV, 95. III, 14. Ad ipsum argumentum Cr. conferri iusserat Heynii Excurs. XIII ad Virgil. Aen. lib. I: De ἐπιφανείας. Tu vid. potissimum allata ad I, 68 de ea veterum opinione, qua ma-

39 νοντας καὶ διώκοντας. Τούτους δὲ τοὺς δύο Δεῖφοι λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱερόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατ' ἐπερχομένην τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐτης, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλῆς ὑπὸ τῇ Ταμπεῖῃ κορυφῇ. Οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ

iorem heroibus staturam tribuebant, et add. L. F. Fenner von Fenneberg: Untersuchungen über die Längenmasse der Völker d. Alterth. (Beroni 1859) pag. 16.

CAP. XXXIX.

εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας] Ita e Florentino aliisque dedi cum recentt. edd. Vulgo verbum εἶναι reliquis postponitur. Simili autem modo Pausanias scribit X, 23. §. 3, Gallis quoque terribiles adparuisse tres heroes templo auxilium ferentes, Laodocum, Hyperochum, Pyrrhum; quibus quartus etiam a Delphis accensetur Phylacus, indigena heros, cuius sacellum prope Minervae Pronaeae templum commemorat idem Pausanias X, 8. §. 4. Phylaci atque Autonoi τεμένεα, quae Herodotus scribit fuisse περὶ τὸ ἱερόν, i. e. circa (prope) templum Minervae Προνηΐτης, alterum ad ipsam viam supra hoc templum, alterum prope Castaliam infra Hyampeam, quaerenda procul dubio in vicinitate huius templi erunt, a quo qui Delphos versus progrediebantur, intra hoc ipsum templum et Castaliam exstructa haec τεμένεα, alterum inferius, alterum superius ad ipsam viam opinor exstructum cum esset, praeteribant: cuius utriusque quod nullum vestigium adhuc superest, vix mirum, cum huiusmodi τέμενος plerumque aream tantum parvam, muro inclusam, quae aram et monumentum sepulchrale contineret, haberet, neque ipsius regionis natura locum satis amplum templo spatiosiori praeberet: namque via, quae a Minervae templo (i. e. a Panagiae ecclesia) usque ad Castaliam ducit, valde angusta est, imminetibus rupibus saxisque praecipitibus. Tu vid. Thiersch. l. l.

pag. 13. 14, Ulrichs. l. l. pag. 46 seq.

πέλας τῆς Κασταλῆς] De Castalia, fonte celeberrimo, vid. Pausan. X, 8. §. 5 ibiq. Siebel. pag. 182, Kruse II, 2. p. 16 seq. 44 seq. Descripsit et in tabula aeri incisa representavit Clarke: Travels II, 3. cap. VI. p. 184 seq. His adde, quae recentiore aetate de hoc fonte tradiderunt Leake l. l. II. pag. 556 seq., Ulrichs l. l. pag. 40 seqq. 47 seqq., Vischer: Erinnerungg. aus Griechenl. pag. 610 seq., qui ipsum fontem inviserunt accurateque descripserunt, immutatus qui mansit usque ad nostra tempora, ipsa totius regionis natura haud mutata: a sacello, quod Sancto Ioanni dedicatum supra fontem in ipsis saxibus incisum est, nunc Sancti Ioannis (Hagios Ioannes s. At Ianni) nomen accepit fons, qui aquam puram ac frigidam aequae nunc atque antiquitus emittit. In opere splendido Edw. Dodwelli: Views in Greece froms Drawing's, London. 1821 Castaliae fons representatur in tabula aeri incisa et coloribus inducta.

ὑπὸ τῇ Ταμπεῖῃ κορυφῇ] Mavult Valckenar. Ταμπεῖ, ut magis sit Ionium. Conf. Bredov. p. 158. 188. Equidem cum recentt. edd. vulgatam in nomine proprio retinere satius duxi. Hyampea rupes, e qua ipsa prorumpit Castalia, supra hunc fontem in altum exsurgit, ubi saxa maxime praecipitia, unde facinorosos et impios deicere solebant (vocantur autem Phaedriades, vid. supra ad VIII, 37 nott.), octingentos pedes supra Delphos et duo milia pedum supra mare eminentia: nunc vocatur Phlempukos. Vid. C. O. Mueller: Orchomen. pag. 494, Kruse: Hell. l. l. pag. 5—8 et praecipue Ulrichs l. l. pag. 40 seq. 47 seq.

Παρνησσοῦ λίθοι ἐτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σωῖ, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνητῆς Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. Τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικός στρατός ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, 40 Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδας τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται, τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἐμελλόν ποιήσεσθαι, ὥς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν

Valcken. de rupe Hyampea laudaverat Perizon. ad Aelian. V. H. XI, 5 et Wesseling. ad Diodor. XVI, 28 coll. ad XI, 14, ubi hic scriptor ad aedem istam Minervae, Persis divinitus fugatis, Delphos tradit erxisse tropaeum additque epigramma tropaeo huic inscriptum, quod inde Analectis inseruit Brunck. III. p. 178. nr. 143 coll. Iacobs. Animadvers. T. III, 1. pag. 370.

ἦσαν σωῖ] Pro vulg. σόοι dedi σωῖ, quod Sancrofti liber cum aliis praebebat; vid. nott. ad I, 67. Adhuc eodem loco, quem nunc Panagiae ecclesiae cum monasterio obtinet, et quidem supra monasterium ad radicem rupis parietis ad instar in altum surgentis conspici saxa magna ex altitudine huc delapsa ac divulsa testantur recentiores; vid. Ulrichs. l. l. pag. 46. Thiersch. l. l. pag. 12, Ross. l. l. pag. 67. — In seqq. ad verbum ἐνέσκηπτειν conf. nott. ad I, 105. Pausanias X, 23. §. 3 utitur verbo κατασκήπτειν. Participium φερόμενοι attigi ad VIII, 28.

CAP. XL.

κατίσχει τὰς νέας] Conf. nott. ad VIII, 4. Mox cum Bekkero et recc. edd. dedi τῶνδε δὲ εἵνεκα, ubi Schaefer et Matth. ex Sancrofti libro dant τῶν δὲ εἵνεκα. At vid. VII, 53 ibique nott. VIII, 76. In verbis proxime sequentibus προσεδεήθησαν αὐτῶν genitivus αὐτῶν

spectat ad reliquos Graecos cum Atheniensibus coniunctos sive ad τὸν Ἑλλήνων ναυτικὸν στόλον, ut Noster antea dixerat; at in sequentibus verbis ἵνα αὐτοὶ — ὑπεξαγάγωνται pronomen αὐτοὶ (i. e. ipsi) ad Athenienses refertur.

σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα] Ad locutionem conf. nott. ad VI, 92 et Schaefer ad Lambert. Bos. De ellips. L. Gr. pag. 316. Est vero Salamis insula bene sita, tum ad rom bellicam inde instituendam, tum ad securitatem eorum, quae in tuto collocari volumus, procurandam optimumque belli receptaculum. Unde explicandum, quod illa aetate, Persis imminentibus, in hanc potissimum insulam Athenienses mulieres, liberos, optima quaeque transtulerint; idemque nostrā memoriā factum esse accepimus Graecis a Turcarum furore crebrius e continenti in insulam Coluri, ut nunc illa vocatur, confugientibus fortunasque suas ibi in tuto collocantibus. Tu conf. Krusium l. l. II, 1. pag. 302. Veterum scriptorum locos aequae ac recentiorum testimonia de hac insula exhibet Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1018.

παῖδας τε καὶ γυναῖκας] Articulum omissum attigi supra ad VIII, 36. Ad significationem verbi ὑπεξαγάγεσθαι conf. allata ad VIII, 4. — In seqq. ad voces ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι (ob praesentem rerum statum) vid. nott. ad VIII, 19. Ad vocem πανδημεὶ (cum omnibus

Πελοποννησίους πανδημεί ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπνυθάνοντο τὸν Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστον τε ποιευμένους περιεῖναι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι. ταῦτα πνυθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδέθη-

41 σάν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποίησαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σῶζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι

copiis, universi) vid. VI, 108. VII, 120. 145. 206. IX, 37. VIII, 72 et conf. Bredov. pag. 77.

ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον] i. e. *sedendo exspectantes s. subsidentes et exspectantes Persam*. Conf. VII, 27 et vid. quae afferuntur in Thesaur. Ling. Graec. VIII. pag. 341 ed. Dindorf. Isocrates quoque in Pannegyr. §. 92 habet: καὶ Πελοποννησίαν μὲν διατειχίζοντων τὸν Ἴσθμὸν. Ad sequens οἱ δὲ conf. similia, quae exstant I, 56. V, 120. VII, 6. 163. IX, 6 ibique nott. Est vero haec Herodoti sententia: horum quidem (Peloponnesiorum) nihil (nullos) adessee (in Boeotia exspectantes barbarum) repererunt, sed nuntium accipiebant, eos (Peloponnesios) Isthmum muro intercipere maximeque facere, salva ut esset Peloponnesus, indeque eam in custodia tenere, reliquis missis. De argumento loci cf. Plutarch. Vit. Themistocl. 9. Diod. Sic. XI, 16.

τὸν Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον] Omnes libri scripti habent: ἐς τὴν Πελοπόννησον, excepto uno Sancrofti libro, qui pro ἐς exhibet καί. Librorum scriptorum lectionem cum Wesselingio tenuit Schweighauserus, qui loci sensum sic expressit: „*isthmum illos, quā est introitus in Peloponnesum, muro intercipere*.” Apud Plutarch. Vit. Themistocl. 9 legitur: διατειχίζοντων τὸν Ἴσθμὸν εἰς θάλατταν ἐκ θαλάττης, quam loquendi formulam explicui ad Plutarch. Alcib. p. 225. Equidem malui Schaeferum sequi, quem eundem Matthiae et recentt. edd. secuti sunt, qui mo-

lestum illud ἐς prorsus abiecerunt, ita ut accusativus τὴν Πελοπόννησον, ab antecedentibus verbis se iunctus, ad sequentia (περὶ πλείστον ποιευμένους περιεῖναι) referatur: quo facto ipsa sententia plana erit eum in modum, quo supra reddidi. Ad significationem verbi *τειχεῖν* conf. allata ad V, 23 et de ipso hoc muro nott. ad VIII, 71.

τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι] Incepta orationis structurā excidit Noster infinitivum ponens, ubi ob praegressa exspectabas participium, nisi variare orationem illum voluisse dixeris, ita ut primum verbo *πνυθάνεσθαι* participium pro more adstruxerit, deinde vero in accusativi et infinitivi structuram orationem conformaverit. Cf. Matth. Gr. Gr. §. 549. not. 2. — In proxime seqq. voculam δὴ, quae post ταῦτα vulgo collocabatur, e meliorum codd. auctoritate transtuli post οὕτω, praecedentibus Schweigh., Gaisf., Bekkero et recte. edd. Sic quoque οὕτω δὴ VIII, 23. 31 coll. III, 32 ibique nott. VII, 174.

CAP. XLI.

Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σῶζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας] Articulus τὰ, qui vulgo legitur ante τέκνα, omittit Florentinus liber unusque Parisinus: itaque abieci cum Bekkero et Dindorfio, assentientibus Bredov. pag. 28 et Sintenisio ad Plutarch. Vit. Themistocl. pag. 68, cum in tali formula articulus plerumque abesse soleat; vid. allata ad VIII, 4. Retinuit articulum Dietsch. sine in-

ἐς Τροίηνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἰγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα.
 ἔπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι
 638 ὑψηρετέειν, καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἦμιστα λέγουσι οἱ
 Ἀθηναῖοι, ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιδαιτᾶσθαι ἐν

sta causa eum abiici ratus. Decretum tale erat, ut quo loco quisque suos liberos familiamque optime servare posset, in eo collocaret. Qui enim, facultate publice non concessa, periculi imminentis tempore patriam reliquissent familiamve subtraxissent, eos proditorum loco habitos, qui crimen publicæ poenâ plectendum commisissent, indicant quæ Larcherus ad h. l. protulit ex Lycurg. in Leocrat. pag. 154, 31 [p. 177 R.] et Aeschine contra Ctesiphont. pag. 468 F. [§. 86]. De Troezeniis, qui optime Athenienses exceperint, idem confert Plutarch. Vit. Themistocl. cap. 11. Noster supra VII, 90 Troezenios iam commemoravit, qui Halicarnassum condiderunt: quos eosdem mox cap. 42 et 43 itemque IX, 28 in acie Graecorum ad Plataeas collocatos commemorat: quorum urbs, ut satis constat, in Argolide non procul a maris ora ex adverso Aeginae insulae sita fuit eo ferme loco, quo nunc reliquiae quaedam cernuntur ad vicum, cui nomen *Dhamala*; portum urbis Noster cap. 42 indicat, ubi vid. nott. Veterum testimonia de Troezeniorum urbe exhibet Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 1001; alia retulit Curtius: Der Peloponnes II. pag. 431 seqq. itemque I. N. Schiel, qui de agro Troezenio scripsit programma, quod prodiiit Tergesti 1856 alterumque programma de urbe ipsa edidit Cracoviae 1859. — Ad verbum ἀπέστειλαν suppl. τέκνα τε καὶ τοὺς οὐκίτας. — Verbis οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα bene utitur Lessingius: Vit. Sophocl. (T. XIX. p. 245 ed. Carlsruh.) a Cr. laudatus, quibus scil. probaret, Sophoclem puerum a parentibus securitatis causa delatum fuisse in Salaminem insulam. Tu conf. Bode: Gesch. d. Hellen. Dichtkunst III, 1. pag. 355.

ἔπευσαν δὲ] Pro vulg. δὴ equi-

dem cum recentt. edd. lubens recepi δὲ, quod Florentinus liber cum Sancrofti libro alioque Parisino praebebat. Ad verbum ὑπεκθέσθαι conf. VIII, 4 et V, 65.

τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑψηρετέειν] In una Aldina post τε inserta leguntur verba: *πειθόμενοι καὶ*, ex interpretamento, opinor. Respicit autem Noster ad oraculum VII, 141—143 allatum. Mox cum recentt. edd. dedi e librorum fere consensu: τοῦ δὲ εἵνεκα, ubi Schaeferus dederat τοῦ εἵνεκα. Olim τοῦτον εἵνεκα.

ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος κ. τ. λ.] φύλακα, quod omnes libri scripti tenent, in φύλακον mutari vult Bredov. pag. 252, quem secutus est Dietsch., qui etiam VII, 95 φύλακας, quod omnes tenent libri, eodem Bredovio auctore mutavit in φύλακους, sed I, 41 et 44 retinuit φύλακα, in φύλακον aequè mutandum e Bredovii praecepto, qui Herodotum pro φύλαξ constanter dixisse φύλακος contendit, cautius tamen retinuit χειροφυλάκας, quod legitur IV, 13. 27. Equidem librorum scriptorum auctoritatem in his secutus nihil mutandum censui, si quidem Herodotus utramque formam adhibuisse videtur, eum in modum, quo etiam, ut hoc utar, nomina ex ἀρχῶ ducta ad primam aequè atque secundam declinationem flecti et modo in ᾗς modo in ὧς terminari voluit; qua de re vid. ipsum Bredovium pag. 232 plura afferentem. Mox e Wesselingii editione revocavi ἐνδιδαιτᾶσθαι, cuius loco Schaeferus, Schweighauserus et Gaisford. e Sancrofti libro receperant ἐνδιδαιτέσθαι, quod ab Herodoti sermone abesse docuerunt Dindorf. in Comment. de dialect. Herodot. pag. XXXII et Bredov. pag. 381. Supra II, 147 omnes libri recte exhibent διδαιτᾶσθαι. — Quod ad argumen-

τῷ ἱερῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὥς εἶναι ἐπιμήνια ἐπι-

tum attinet, Athenienses in arce serpentem sive, ut alii vocant, *draconem* alebant, sacrum Minervae animal custodemque (τὸν οἰκουρὸν) ipsius arcis. Vid. Hesych. s. v. II. p. 726. Aristoph. Lysistr. 760 (708). Plutarch. Themist. 10. pag. 116 E. idemque De Isid. et Osirid. 71. Philostrat. Icon. II, 17. p. 837 s. p. 80 Iac. Eustath. ad Odys. p. 1423, 7 s. 64, 11. Versabatur ille draco haud dubie in Minervae Poliadiis ea cella, quae ipsius deae sanctuarium continebat, media inter Erechtheum et Pandroseum, ut notat C. O. Mueller: De Minerv. Poliad. p. 28 (Kleine Deutsche Schrift. II. p. 148) coll. Rosio Inscriptt. Graec. p. 161. Hinc Atticae deae crebrius additum videmus serpentem vel in vasorum picturis, statuīs aliisve imaginibus; conf. Crenzer: Symbol. III. pag. 390. 407 ed. tert. Quo serpentis symbolo omne vitale intelligi vult Mueller. l. l., quod, cum antea latuerit, nunc imperfectum et informe progerminet. Ad terram refert Crenzer l. l. et pag. 447. IV. p. 294 serpentem, qui Minervae additus aequae ad agriculturam atque ad medendi artem spectet. Atque iam supra I, 78 Telmessensium vates invenimus dicentes, ὅπιν εἶναι γῆς παῖδα, nec omnino dubium, serpentem apud veteres ad terram spectare vimque declarare terrae vitalem in ipsa terra latentem geniumque loci inde haberi et custodem, eamque ipsam ob causam in deorum templis asservari adeoque nutrirī tanquam praesidium, quo locus sacer omnino custodiatur salvusque servetur atque integer; vid. Bötticher: Tektonik II. pag. 305, Baumcult. pag. 19, Eméric David: Iuppiter I. pag. CCXXXVIII et quae afferuntur a C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 19. not. 14. Haud igitur mirabimur, Athenis quoque in Minervae, summae Atheniensium deae, delubro draconem servatum et nutritum esse prouti in aliis aliorum numinum templis similem in modum alia

animalia his ipsis numinibus consecrata nutriebantur et alebantur: id vero ex Herodoti verbis (λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι) satis colligi posse mihi videtur, draconem illum ea, qua Herodotus scribebat, aetate atque Athenis ipse versabatur, non amplius vivum in templo cultum et nutritum fuisse, sacra tamen in eius honorem instituta quoque mense ita celebrata esse, ut cibos (placentas, alia id genus) apponerent, lectisternia igitur facerent coram draconis simulacro, quod in locum draconis vivi ibi nutriti cessisse putem; id enim declarant verba: καὶ δὴ καὶ ὥς εἶναι ἐπιμήνια ἐπιτελεῖν προτιθέμεντες, de quibus mox monebimus. Posteris temporibus num in simulacri locum iterum draco vivus cesserit, id quod indicare videntur Philostrati verba loco supra laudato: ὁ δράκων ὁ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ ἔτι καὶ νῦν ἐν Ἀκροπόλει οἰκῶν, haud affirmaverim. — Cr. haec adscripsit: „Quod Hesychius l. l. addit: καὶ ὁ μὲν ἔνα φασὶν (δράκοντα sc.), οἱ δὲ δύο, disertius Photius in Lex. (p. 319 Dobr. p. 274 Lips.): Οἰκουρὸν ὅπιν τὸν τῆς Πολιάδος φύλακα· καὶ Ἡρόδοτος· φύλαρχοι δὲ αὐτοῦ δύο. Haec partim ex Herodoto partim ex Hesychio ita expleas: Καὶ Ἡρόδοτος μὲν ἔνα φησὶν ἐν τῷ ἱερῷ· Φύλαρχος δὲ αὐτοῦ δύο. Nam ita codex Galei a Porsono et Dobreo collatus pro Φύλαρχοι, in quo non haesisse mirror Schleusnerum (Animadverss. in Photii Lex. pag. 270). Atque si Hesychium pleniorē Herodoti codicem tractasse statuas, huic post ἐν τῷ ἱερῷ addendum censeas Ἐρεχθίδης [vel potius Ἐρεχθίδος]. Nam τοῦ Ἐρεχθίδος adicit Lexicographus. Utut est, Photius prodit: Herodotus unum draconem in eo sacrario esse (narrasse scilicet, ut Herodotus ipse tradit, Athenienses), Phylarchus (historicus) duo ibidem esse.“ Tu vid. Mueller. Fragment. Historic. Graec. I. pag. 355.

καὶ δὴ καὶ ὥς εἶναι ἐπιμήνια

τελέουσι προτιθέντες τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσα ἔστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα, ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν ἄφανστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν. ὥς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο,

[ἐπιτελέουσι προτιθέντες] Langius haec ita vernacule expressit: „und ausserdem, dass sie ihr, wie einem lebendigen Menschen (?), alle Monden ihr Theil vorsetzen, nämlich Honigkuchen.“ Schweigh., qui in Lexico Herodoteo s. v. ἐπιτελεῖν (I. p. 268) scribit „ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες, non: menstrua sacra faciunt, sed: menstrua, menstruam pensionem persolvunt,“ in Latina versione sic bene expressit: „sed etiam tanquam re vera ibi versanti menstrua sacra faciunt adponuntque.“ Licet enim ἐπιμήνια referre ad ἐπιτελέουσι aequae atque ad προτιθέντες, hoc fere sensu: menstrua cibaria (s. placentas singulis mensibus) apponentes serpenti, tanquam ibi praesent s. ac si vivus adesset (cum simulacrum tantum adesset), rem sacram faciunt s. sacra peragunt. Verbum προτιθέναι satis tritum de apponendis cibis, unde etiam, notante Valckenario, οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως, quos sacerdotibus edere licuit, panes sc. in mensis sacris velut appositii diis, teste Athenaeo III. p. 110 D. IV. p. 137 E. VIII. p. 346 E. cf. Pausan. VI. 20. §. 2. Nec minus frequens ἐπιτελεῖν in re sacra peragenda festisque celebrandis, aliis id genus, ut II. 63. I. 108. III. 8 ibique nott., additumque habet accusativum ἐπιμήνια, quem ad hoc verbum aequae atque ad προτιθέντες pertinere supra iam diximus, unde iam Valckenarius haec ita erat interpretatus: *talem e melle placentam, singulis noviluniis recentem, veluti menstruam pensionem arcis persolvebant custodit*. Sunt autem τὰ ἐπιμήνια, quae in mensem praebentur alimenta s. menstrua cibaria, ut dixi ad Plutarchi Flamin. 5. pag. 89 not. Add. Harpocrat. s. v. Ἐπιμήνια.

μελιτόεσσα, quae Atticis vocaba-

tur μελιτοῦττα (cf. Matth. Gr. Gr. §. 121. not. 2), neque μελιτοῦττα (de qua prava scriptura satis monuerunt Oudendorp. ad Thomam Magistr. pag. 607 et Brunck. ad Aristoph. Lysistr. 601), a Bredovio pag. 191 adducitur inter exempla Ionicae dialecti contractionem respicientis, ut adeo μελιτόεσσα dicatur pro μελιτοῦττα. At monet Iust. Florian. Lobeck in Quaest. Ionice. libr. (fasc. I. p. 3): „ne quis suspicetur, femininum esse adiectivi μελιτόεως et suppleri posse substantivum μάξα, Hesychius mihi videtur vetare, huius loci Herodotei aperte memor, cum diceret: μελιτοῦττα, μάξα μέλιτι δεδευμένη· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ μελιτόεσσα.“ Significatur autem placenta e melle confecta haud infrequens in veterum sacris, ut satis constat. Vid. modo A. Lobeck. De Graecorum placentis sacris (Regimont. 1828. 4. Aglaopham. pag. 1050 seq. 1060 seqq.) et quae alia de huiusmodi placentis sacris, quae ex more compluribus diis offerri solent, excitantur a C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. §. 25. not. 13 ed. sec. De argumento ipso idem Cr. consuli vult Boettigerum: Die heilbringenden Götter in: Kleine Schriften ed. Sillig Vol. I. pag. 93 seqq., Payne-Knight: On symbolical Language §. 25. p. 17.

σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης] De hac sacerdote vid. nott. ad V. 72. In seqq. pro προθυμότερον plures codd. πρότερον. Minus recte, meā quidem sententiā. Est enim haec loci sententia: *tanto magis atque studiosius*, ut bene reddidit Schweighaeuserus. Itaque displicet Valckenarii ratio, qui hanc verborum naturalem esse structuram censuit: καὶ μᾶλλον τι προθυμότερον (vel studiosius), ubi μᾶλλον

- 42 ἐπλων ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίξηνος· ἐς γὰρ Πάγωνα τὸν Τροίξηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνέλεχθησάν τε δὴ πολλῶ πλευνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχον, καὶ ἀπὸ πολλίων πλεύνων. Ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶν αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδew, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖος ἑὼν· νέας δὲ πολλῶ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρέρχοντο Ἀθηναῖοι.
- 43 Ἐστρατεύοντο δὲ οἷδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἐκκαίδεκα νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τὸ αὐτὸ πλή-

comparativo additum est orationis abundantia, quam invenimus quoque supra II, 137. Ad ὑπεξέκειτο, quod libris invitis haud mutavi in ὑπεξέκειτο, ut fecerunt Dindorf. et Dietsch. (cf. VII, 176 ibique nott. et infra VIII, 60. §. 2. 76. 93. IX, 40. 52. 57. 60. 73. 101), conf. Herod. VIII, 4 ibique nott. et de totius loci argumento Plutarch. Vit. Themistocl. 10. Paucos vero Athenienses in urbe relictos esse intelligimus ex Herod. VIII, 51.

CAP. XLII.

συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς] i. e. (illuc, scil. Salaminem) confluebant s. conveniebant etiam reliquae Graecorum copiae navales, cum audirent, eas Graecorum copias, quae ad Artemisium stationem habuerant, ad Salaminem apulisse.

ἐς γὰρ Πάγωνα] Pogon. Troezeniorum portus olim, ut videtur, satis amplius, nunc arenā ita obstructus esse dicitur, ut exiguis modo navigiis aditus praebeat. Conf. Strab. VIII. p. 574 A. s. 373. Manert. VIII. p. 664. Nomen portus accepisse videtur ab ea specie, quam maris ora barbae ad instar producta et ab ipsa Troezeniorum urbe (de qua vid. nott. ad VIII, 41) quindecim ferme stadia, ut Strabo testatur, remota praebet: tu vid.

quae de his exposuit Curtius: Peloponnes II. p. 443 coll. Rossio: Wanderung. in Griechenland II. p. 4. Boblaye: Recherches sur les ruines de la Morée (Expedit. scientifique de Morée. Paris 1836) pag. 19 seqq. — Pro τὸν Τροίξηνίων unus cod. τῶν Τροίξηνίων.

Εὐρυβιάδης] Vid. VIII, 2. 3. In iis, quae sequuntur: ὁ Εὐρυκλείδew, articulum, qui a Florentino atque a Sancerotti libro abest, delavit Dietschius, retinuerunt reliqui editores, a quibus discedere nolui, cum supra quoque VIII, 2 articulum additum invenias. Verbis ἀνὴρ Σπαρτιήτης videtur Noster consulto addidisse: οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖος ἑὼν, cum Spartanorum in expeditionibus plerumque regum alteruter esset dux: de quo conf. VI, 56 ibique nott. Quare quod a Cornelio Nepote (Vit. Themistocl. 4) Eurybiades dicitur rex Lacedaemoniorum, „qui tum summae imperii praeerat“, Cornelium minus accurate dixisse aut ex alio fonte hausisse existimes.

νέας δὲ πολλῶ πλείστας — Ἀθηναῖοι] Eodem, opinor, animo Noster haec scripsit, quo ea, quae supra leguntur VIII, 3. — De navium numero disputavimus ad VIII, 1.

CAP. XLIII.

ἐκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι] Sedecim hic Lacedaemonii exhibuere

ρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Σικυνῶνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροιζήνιοι δὲ πέντε Ἑρμιονέες δὲ τρεῖς, ἔόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἑρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὀρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες εἰς Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννη-
 6396 ῶσιων ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν 44
 πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀρμώκοντα καὶ

naves, qui ad Artemisium non nisi decem praebebant: vid. VIII, 1 ibique nott. De Corinthiis atque de Sicyoniis, qui duodecim naves praebebant, vid. ibidem; Epidaurii octo exhibuerant, Troezenii quinque naves; Eretrienses, qui ad Artemisium septem naves praebebant, hoc loco omittuntur, infra cap. 46 commemorantur; Hermionenses, quorum supra (VIII, 1) nulla erat facta mentio, hoc loco adiiciuntur; de his cf. VIII, 73 ibique allata. Ad vocem πλήρωμα, quae naves ipsae una cum remigibus classiarisque indicantur, cf. VIII, 1.

Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος] Dors ac Macedones hoc loco sic iunguntur (quod vel particulae τε καὶ declarant), ut distingui prorsus nequeant, ad unam eandemque stirpem referendi et pro gentilibus (nos: „Stammgenossen“) habendi. Quod merito attendit vir doctus in: Hall. Litt. Zeit. 1837. nr. 106. p. 239, reprobans eam sententiam, quam C. H. Lachmann (Spartan. Staatsverfass. pag. 95) professus erat, qui Dors ex quo tempore profecti sint e septentrionali Thessalia, in duas easque diversas stirpes (nos: „Stämme“) divisas esse contendit, alteram Dymanensium, quos eosdem esse ponit ac Macedones, alteram Hylleensium, qui iidem fuerint atque Dors. Tu vid. quae de his monimus ad I, 56, coll. I, 146. C. O. Muellero: Dor. I. p. 175, qui monet *Hermionam*, quam Herodotus VIII, 73 (ubi vid. nott.) Dryopicam appellat civitatem, postea ab Argivis captam fuisse. *Erineon* s. *Eri-*

neos, auctore Krusio II, 2. p. 103 coll. 97 seq., ad Callidromi montis declivitate prope Palaeochora quaeri debet, *Pindus* autem ad fontes Pindi fluvii. Est primarius de his locus Strabonis IX. p. 427 (coll. X. p. 476 et VIII. p. 362), quo auctore Dors πόλεις ἔσχον Ἑρινεόν, Βοῖον, Πίνδον, Κύνιον (quae Dorum tetrapolis perhibetur) ὑπερκεῖται δ' ἡ Πίνδος τοῦ Ἑρινεοῦ, παραρρεῖ δ' αὐτὴν ὁμώνυμος ποταμὸς ἐμβαλλων εἰς τὸν Κηφισόν οὗ πολὺ τῆς Αἰαλας ἀπώθεν· τινὲς δ' Ἀκύναντα λέγουσι τὴν Πίνδον. Alios veterum locos excitavit Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 903, qui quo loco Erineum iacuisse putat Kruse, *Erochl*, quae urbs est Phocidis, locum quaerendum esse pronuntiat. Disservit quoque de hac urbe Eckermann in: Zeitschrift f. Alterthumswiss. 1841. pag. 1148. — In fine cap. Schweighaeuserus post ἐστρατεύοντο minus et post ἡπείρου maius punctum poni vult: de quo utut statuis, ad verba οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου iente repetendum erit ex antecedentibus ἐστρατεύοντο, neque opus videtur refingere οἷδε δὲ, quod proposuit Schweighaeuserus probavitque Herold Emen-datt. Herodott. P. I. pag. 14.

CAP. XLIV.

πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους] i. e. prae altis omnibus, ut III, 94, ubi vid. nott. „Mireris vero,“ ait Schweigh., „quo pacto tot navibus ad Salaminem pugnare Athenienses potue-

ἐκατὸν, μῶνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνενανμάχησαν Πλαταιεὺς Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα· ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὥς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιεὺς ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτῆς χώρας, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετῶν. οὗτοι μὲν νῦν τοὺς σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοί, οὐνο-

rint, quandoquidem in pugna ad Artemisium *dimidiam partem Atticarum navium vulneratam* esse ait scriptor cap. 18 neque eis reficiendis suppetiisse videatur tempus. "Tu vid. quae de navium Atticarum numero ad VIII, 1 notavimus. In seqq. vocem *μῶνοι* cum vi quadam addi in sententiae clausula nemo non videt. Nunc enim *soit* Athenienses, nullis assumptis Plataeensibus, qui antea ipsis milites prae-buerant (cf. VIII, 1), tot naves exhibent. Dissentit ab Herodoto, Plataeenses in pugna Salaminia pug-nasse negante, Demosthenes qui vulgo perhibetur advers. Neaeram §. 95. pag. 1377 Reisk., qui idem Plataeenses ad Thermopylas dimicasse tradit, licet Herodotus (VII, 202) nullam eorum mentionem fecerit. Sed maior in his Herodoto fides quam Apollodoro sive incerto scriptori, qui Demosthenis nomine abusus hanc orationem conscripsisse putatur: qua de re vid. A. Schaefer: Demosthenes und seine Zeit. III, 2. pag. 179 seqq. De Plataeensibus vid. G. O. Friedrich: Rerr. Plataicc. Specim. (Berolin. 1841) pag. 16.

διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα} E Florent., Med., aliis διὰ τοιόνδε πρῆγμα dederunt Schweighaeuserus et Gaisf. Vulgo post τοιόνδε inseritur τι, quod equidem cum Matth., Bekkero et rec. edd. retinui.

ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτῆς] „Περαίη τῆς Βοιωτῆς, quae contra Chalcidem in Boeotiae finibus; cuiusmodi περαία τῆς Ἀσίας Diodoro XX, 97 Asiae continentis regio, exadversum insulam Rhodum, *Peraea* apud Livium XXXII, 13.“

Wessel. Mihi tamen vix pro no-

mine proprio Noster habuisse videtur περαίην. Itaque malim reddere: in oram Boeotiae oppositam. — In seqq. ad vocem οἰκετῶν conf. nott. ad VIII, 4, et quod attinet ad locutionem: πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετῶν (i. e. ad servos suos exportandos in aethiam locum et in tuto collocandos se converterunt) conf. VIII, 20. 32, ubi verbo ἐκκομίζεσθαι Noster in simili re significatione eadem utitur.

ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην] i. e. quo tempore Pelasgi Graeciam, quae nunc dicitur, tenebant; temporis enim significationem h. l. ut in sequentibus verbis ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος (i. e. regnante Cecrope, s. quo tempore Cecrops regnabat) praepositio ἐπὶ habet, quod vel genitivi absoluti qui mox sequuntur (ἐκδεξαμένοι — Ἐρεχθεὺς et Ἴωνος — γενομένων) indicant; vid. Herod. I, 5 ibique nott. I, 15. 56. 65. 94. IV, 5. 14. 8. Infra VIII, 50 Noster omissa praepositione scripsit: Καλλιᾶδω ἄρχοντος. Quare noli de ea significatione praepositionis ἐπὶ cogitare, qua appellandi verbis additur, de qua vid. nott. ad I, 14. IV, 45. Mox scripsi Ἐρεχθεὺς pro vulg. Ἐρεχθῆος, de quo vid. nott. ad VII, 189, itemque edidi μετονομάσθησαν pro μετωνομάσθησαν, ut IV, 189, ubi vid. nott. Alia quae in loco Herodoteo olim tentaverat Koenius, libris scriptis invitis, omittere praestat. Attigit Herodotea Eustathius ad Dionys. Perieget. 423 itemque Scymnus Chius, qui varias Atticae terrae atque incolarum eius appellationes, quas Herodotus hoc loco profert, ex hoc ipso scriptore retulit vs. 560

μαζόμενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένον δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν Ἀθηναῖοι μετουνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχου γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τῶν τὸ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς,

seqq., cui add. Strab. IX. p. 397 a. 608 A. De Pelasgis, terrae Atticae incolis antiquissimis, vid. alata ad Herodot. I, 56 coll. VII, 161.

ἦσαν Πελασγοί, οὐνομαζόμενοι Κραναοί] Ipsa Athenarum urbs sive arx olim vocabatur Κραναὰ πόλις (conf. Aristoph. Ach. 75. Lysistr. 483 ibique Scholl.), nomine ducto vel ab antiquo ut ferebant rege Κραναῷ (cf. Aristoph. Av. 122. Pausan. I, 2. §. 5. 31. §. 2. Apollodor. III, 14. sect. 1) vel a loci natura solique asperitate. Conf. etiam C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterthüm. §. 92 ibique cit., qui idem §. 91. not. 17. 18 ed. quart. de Cecrope atque Erechtheo consulendus erit. Apud Herodotum VII, 141 in oraculo terra Attica inde dicitur οὐρος Κέκροπος. De Ione, a quo Ionum nomen ductum, vid. Herodot. VII, 94 ibique nott., coll. Excurs. ad V, 66 (Vol. III. p. 799 seqq.), ubi de Ionis filiis, a quo nomina talisse dicuntur quattuor Atheniensium tribus, disputatur. Qui Ion quod h. l. στρατάρχης, i. e. dux copiarum (vid. III, 157 ibique nott.), Atheniensibus fuisse dicitur, ambigue dictum putat C. Fr. Hermann (l. I. §. 95. not. 4), a Conone apud Photium Bibl. Cod. CLXXXVI. §. 27 accuratius dici ratus: διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν αἰεθεῖς βασιλεύει Ἀθηναίων. Itaque ad regnum evectus putandus erit Ion, cum antea dux copiarum a στρατάρχης fuisset. Merito autem idem Hermannus (§. 91. l. I.) nos attendi iubet ad diversas hasce unius eiusdem regionis appellationes; unde si quid aliud, hoc certe colligas, magnas olim in Attica accidisse mutationes domesticas, de quibus tamen in tanta testimoniorum inopia vix certi quid consti-

tuere licet. Ad Athenienses Iones referunt etiam Iones apud Homer. Iliad. XIII, 685, ubi cf. Bothii annotationem; tu vid. Herodot. VII, 94 ibique nott. VIII, 73 ibique nott.

CAP. XLV.

Μεγαρέες κ. τ. λ.] De Megarensibus vid. VIII, 1 ibique nott., ubi etiam de voce πλήρωμα. Voculam τὸ post παρείχοντο auctoritate codicis Sancrofti omissam a Schaefero, quem Matth. et recc. edd. inde a Bekkero sequuntur, equidem cum Gaisf. et Schweigh. revocavi: vid. supra cap. 43.

Ἀμπρακιῶται δὲ — ἐπεβώθησαν] De forma ἐπεβώθησαν vid. nott. ad VIII, 1. Ambraciatae sunt incolae urbis Ambraciae, quae a quibusdam Thesprotiae accensetur, ad Arachthum sita fluvium in Ambracii sinus recessu intimo, ubi a Corinthiis Cypseli fere aetate exstructa est eo loco, quo nunc dicitur esse Arta. Plura Krusius: Hellas II, 2. p. 283 seqq. 322 seqq., Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 894. coll. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 86. not. 5. Eodem quoque tempore Leucas condita fertur a Corinthiis, patriā scil. pulsus dominante Cypselo; quod enim hoc ad Periandri tempora quidem referunt, id cum Krusio l. I. p. 285. 356 de colonia renovata intelligere malim. Sed multum postea floruit urbs mercatura insigni, quam locus ipse egregie adiuwabatur. Sita enim urbs in peninsula, quae canali post disiuncta a continenti insulae assumpsit speciem. Nunc Santam Mauram vocant. Plura Krusius l. I. p. 357 seq., Forbiger l. I. III. p. 1012 coll. C. Fr. Hermann l. I. §. 86. not. 2, C. Muellero ad Geo-

46 ἔθνος ἔόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πε-
 πληρωμένοι νῆες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωντῶν ἐφύλασσαν, τρι-
 ἡκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαρῖνι ἐναυμάχησαν.
 Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριεῖς ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρό-
 τερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας Χαλκιδεῖς τὰς
 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἰκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριεῖς τὰς ἐπτά·
 οὗτοι δὲ Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι,

graph. Graecc. minn. Vol. I. p. 36,
 Gail. ad Scylac. I. pag. 381 seq.,
 Boeckh. Corp. Inscriptt. I, 1. p. 58,
 Sintenisio ad Plut. Vit. Themistocl.
 24. p. 153.

CAP. XLVI.

τῇσι μὲν τὴν ἑωντῶν ἐφύλασσαν]
 i. e. his quidem navibus, quas scil.
 praeter triginta illas ad Graecorum
 classem exhibitas, habebant instru-
 ctas, suam ipsorum terram custodire
 studebant.

Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριεῖς ἀπὸ
 Ἐπιδαύρου] Attigit haec Eustath.
 ad Dionys. Perieg. 511. Aeginet-
 arum res navales ipse attigi ad
 VIII, 1. Qui quo sensu hic vocen-
 tur Dorienses, disquisivit C. O. Muel-
 ler: Aeginett. pag. 42, reliquorum
 scriptorum de Aeginetarum origine
 allatis testimoniis, in quibus tu vid.
 potissimum Pausan. II, 29. §. 5. At-
 que Muellero auctore l. 1. pag. 43
 eodem populorum impetu, quo Do-
 rienses Lacedaemonii Lyttum, The-
 ram, Melum condiderunt, Dorienses
 Argivi, qui iidem tunc temporis Epi-
 daurum quoque tenebant, in Cre-
 tam, Rhodum, Con, Cnidum, Ha-
 licarnassum atque etiam Aeginam
 colonos deduxerunt, duce Triacone.
 Hinc igitur explicandum, quod Ae-
 ginetarum maiores, Dorienses, Epi-
 dauro s. Argo oriundi ipsique Aegi-
 netae plerumque Dorienses habeantur,
 qui Dorica habuerint instituta.
 Prius insulae nomen Οἰνώνη (conf.
 Pindar. Isthm. V, 44. Nem. IV, 75.)
 ad Pelasgorum aetatem, qui olim
 plerasque Graeciae regiones te-
 nuere, videtur referendum, ductum
 forsitan ab Οἰνός nomine, quod in

Attica invenitur; ex qua ipsa hi
 Pelasgi, qui primi insulae fuere in-
 colae, in eam fuerint ingressi. Conf.
 Mueller l. 1. p. 8 seq. et vid. omnino
 ea, quae ad V, 83 allata sunt. Ad
 structuram verborum sequentium
 facile ad nominativos Χαλκιδεῖς,
 Ἐρετριεῖς, Κεῖοι ex antecedenti-
 bus mente repetendum ἐπεβώθησαν
 (cap. 45 fin.) vel etiam ἐστρατεύοντο
 ex initio cap. 43. — τὰς ἐπ' Ἀρτεμι-
 σίῳ εἰκοσι dicit Noster eas naves vi-
 ginti, quas iam antea ad Artemi-
 sium praebuerant Chalcidenses, ut
 legimus supra VIII, 1. De articuli
 vi in hisce monuit Matthiae Gr. Gr.
 §. 267. De Eretriensibus cf. nott. ad
 VIII, 43.

Κεῖοι — Ἀθηναίῳ] Pro olim vulg.
 Ἀθηναίων Wesseling. et h. l. et cap.
 48 recte dedit Ἀθηναίων, comparans
 VIII, 45, ubi ἀπὸ Κορίνθου et VIII,
 46, ubi ἀπὸ Ἐπιδαύρου. Ad vocem
 Κεῖοι conf. nott. ad VIII, 1. Ioni-
 cam gentis originem, quam praeter
 Herodotum etiam testatur Schol. ad
 Dionys. Perieg. 526, eo referunt,
 quod omnino Cycladum insularum
 incolae ab Ionicis Atticis repe-
 tuntur, teste Eurip. Ion. 1581 seq.
 Thucyd. VII, 57. Accuratus in
 haec inquisivit Broendsted: Reis. in
 Griech. I. pag. 55 coll. p. 72. Qui
 ea, quae de Ionica Cycladum ori-
 gine institutisque Ionicis tradita ex-
 stant, non ad illam Ionum migra-
 tionem, quae undecimo ante Chr. n.
 accidit seculo (quod placuit C. Fr.
 Hermann: Griech. Staatsalterth. §.
 77), sed ad aliam quandam migra-
 tionem, quae serius Athenis facta
 sit, referri vult; unde explicandum,
 quod in illis insulis, qua nos novi-
 mus aetate, ea Ionum obtinuerint

ἔθνος ἔὼν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσαρας ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ ὅλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας, Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς 640 τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες, ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἔόντες συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες καὶ Σερίφιοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ

instituta, quae ab Atticis vulgo repeti solent, etsi quo tempore locum habuerit haec migratio, in maxima testimoniorum inopia definire haud licet. Hinc quoque explicanda sacerorum illa cognatio quaedam, ab Attica et quidem valde prisco ab aëro repetenda, de qua monuit Cruzerus in Annall. Viennenss. LVII p. 18.

Νάξιοι δὲ] De *Naxiis* vid. Herod. V, 28 ibique laudd. 31. VI, 96. Graeter: Diss. de Naxo insula p. 24. 38. Quae sequuntur, insectatur Pseudo-Plut. II. p. 869 A. C. malitiose agere contendens Herodotum, talia de Nationum defectione referentem, cum Naxii teste Hellanico sex navibus aut Ephoro teste quinque navibus sponte Graecis auxilio venerint (conf. Ephori fragm. p. 222. Marx.). Neque vero ullius momenti hanc Pseudo-Plutarchi esse criminationem patet, idemque statuit Lahmeyer: De Plutarchei libelli, qui de malignit. Herodot. inscrib. etc. pag. 72; tu conf. etiam Dahlmann. Herod. pag. 132. — In seqq. *νησιῶται* dicuntur *Cycladum insularum incolae*, ut monni ad V, 30 et VII, 95. Add. VIII, 66.

Δημοκρίτου σπεύσαντος] i. e. *instante, urgente Democrito, ad defectionem adhortante*. Conf. I, 38. 74. 206. VIII, 41. Exstat in hunc Democritum epigramma Simonidis apud Plutarch. II. pag. 869 C coll. Brunck. Analectt. I. p. 133 [nr. 32. T. I. p. 65 Antholog. ed. Jacobs.]. Tu vid. Simonidis fragm. nr. 193. p. 179 ed. Schneidewin. et Bergk. Poët. Lyricc. Graecc. pag. 913 (nr.

139). Ad verbum *τριηραρχεῖν* (*triremis navis praefectum esse*) vid. VII, 181 coll. VIII, 93.

Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες] Referri huc volumus, quae modo de Ceis e Broendsted. disputatione attulimus. Cepit Naxum Pisistratus, teste Herodoto I, 64, in eamque haud scio an Atticos incolas Atticaque instituta transtulerit; nisi iam ante Pisistratum ut reliquas Cyclades, ita Naxum quoque Iones tenuisse putandi sint. Sed certiora documenta desunt.

Στυρέες] Vid. nott. ad VIII, 1. In proxime seqq. Wesseling. recte dedit *Κύθνιοι* e Plut. II. p. 863 E., cum vulgo ferrent *Κύνθιοι* vel *Κίλνθιοι*. Conf. Gesner., Triller. et Abr. Gronov. ad Aelian. H. A. XVI, 32 et Demosthen. *περὶ συντάξ.* p. 102, 52 [pag. 176, 10 R.], unde intelligitur, haud magni fuisse momenti Cythnios aequae ac Siphnios. Tu vid. allata ad VII, 90. — De *Δρύοπις* conf. Herodot. I, 146 ibiq. nott. Pausan. IV, 34. §. 6. Add. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 6. not. 15 et §. 77. not. 21 ed. quart.

καὶ Σερίφιοι] *Seriphus*, quae inter Cyclades exigua insula eademque saxosa ac sterilis ad occasum Siphni sita, mala olim fruebatur existimatione (vid. Wytttenbach. ad Plutarch. Mor. I, 2. pag. 1086); ita ut vel ab Romanis imperatoribus exsules eo mitterentur teste Tacito Ann. IV, 31. Nunc vocant *Serphno*. Cf. Mannert. VIII. pag. 739 et vid. quae ad III, 57 de hac insula attu-

47 ἔδοσαν μῶνοι νησιωτῶν τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδαρ. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἑστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι ὁμογενεῖς Ἀμπρακίῃσι καὶ Λευκαδίοις, οἳ ἐξ ἐσχατῶν χωρῶν ἑστρατεύοντο. Τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων Κροτωνιῆται μῶνοι ἦσαν, οἳ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ νῆϊ μῆ, τῆς ἥρχε ἀνὴρ τρις πυθιονίκης Φάυλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσι

limus, ad quam etiam spectat proverbium *σιφνιάζειν*, de quo vid. Paroemiograph. Graec. p. 105. ed. Gaisford. *Melus* insula ambitu maior simulque feracior, quam nunc vocant *Milo*, Dorica olim habitata fuit a gente, quae inde etiam semper Spartanorum partes amplectebatur, donec bello Peloponnesiaco (cf. Thucyd. V, 84 seqq.) maxima incolarum parte trucidata ab Atheniensibus coloni in insulam deducti sunt, qui tamen ipsi paulo post insulam denuo cedere coacti sunt. Neque pristinum florem recuperasse videtur insula, quae nunc aëre pestilenti maxime insalubris esse fertur. Conf. Mannert. VIII. p. 736 seqq., Poppo ad Thucyd. I, 2. p. 277, Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1028. Quibus add. decretum de lite inter Melios et Cimelios orta in: Revue d'Archeologie XI. pag. 577 seqq., ubi adiecta est mappa geographica, quae Meli insulae atque adiacentium insularum una cum Siphno insula accuratam exhibet delineationem. In seqq. ad locutionem *γῆν τε καὶ ὕδαρ* conf. citt. ad V, 17.

CAP. XLVII.

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ] De *Thesprotis* conf. V, 92. §. 7, ubi etiam de *Acheronte* fluvio, qui nunc vocatur *Gurla* s. fluvius *Suliae* (regionis), nonnulla attulimus. Tenendum vero est, Graeciae fines vulgo ad Ambraciam poni, a qua inde Graeciam ipsam s. propriam exordiri scribunt Scylax §. 33. p. 12 Huds. p. 255 Gail. (quem vid. in annotat. pag. 377. 577) atque Dicaear-

chus. Nam latiori sensu Graeciam vel extra hos terminos esse putabant, quibuscumque locis Graecorum essent coloniae. Hinc paulo inferius Crotoniatae referuntur ad Graecos ἐκτὸς τούτων οἰκημένους, habitantes scil. extra Graeciae continuas fines, quos ad Thesprotorum terram poni modo diximus. Sed eorum, qui intra hos fines habitant (τῶν ἐντὸς οἰκημένων), extremi sive ultimi sunt Ambraciotae atque Leucadii, qui ipsi, cum Thesprotis vicini sint, ex ultimis Graeciae regionibus advenisse iure dicuntur. — Ἀμπρακίῃσι τῇσι scripsi pro vulg. Ἀμπρακίῳ τῇσι, monente Bredovio pag. 168, ut infra IX, 28. Idem dederunt Dindorf. et Dietrich. Ad formam ἐβώθησαν vid. nott. ad VIII, 1.

τῆς ἥρχε ἀνὴρ τρις πυθιονίκης, Φάυλλος] Cum unam navem ab opulentissima Crotoniatarum civitate Graecis auxilio missam esse parum sit credibile, veri fit simillimum, hanc navem non publice missam esse, sed privato sumptu instructam a *Phayllo*, qui Graeciae, in qua tot victoriis tantam gloriam adeptus erat, opitulaturus sponte advenerit nave suis impensis parata. Quin disertis verbis enuntiat Pausan. X, 9. §. 1, Phayllum cum Persis pugnasse *ναὺν παρασκευασάμενον οἰκείαν* sive *ναὺν ἰδιοστόλον*, ut scribit Plutarch. Alex. 34: quae iam attuli ad VIII, 17. De *Phaylli* victoriis consentit Pausanias l. l. Atque exstat in eum epigramma in Antholog. Palat. T. II. p. 851. III. p. 949. Apud Aristophanem Acharn. 210 (Both.) Vesp. 1206 qui memoratur *Phaylus* cursor celeberrimus idemque, ut Scholiasta tradit, *Ὀλυμπιονίκης*, ab hoc Crotoniata, qui

Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νῦν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο 48
Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους, Μήλιοι
μὲν, γένος ἔοντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος, δύο παρείχοντο, Σίφνιοι
δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἔοντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι.
Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέ-
ρων, τριηκόσiai καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

e Pausaniae testimonio nunquam Olympiis vicit, sane diversus videtur, ut dudum recte statuit Valckenar., qui de Crotoniata Phayllo praeterea conferri vult Suidam s. v. T. III. pag. 586. Zenob. IV, 23. Eustath. ad Odys. VIII. p. 302. Atque Crotoniatae omnino multas in ludis Olympiacis et Pythicis victorias retulisse novimus; vid. Krause: Gymnast. u. Agonist. d. Hellen. II, 29. pag. 752.

Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί Constantem hanc antiquitatis fuisse famam observat C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 80. not. 10, ubi plura hanc in rem affert testimonia. Tu vid. potissimum Strabon. VI. p. 262 s. 402 B seq. Nam cogitandum hic de Achaeis, prioribus Laconiae incolis, qui Doribus Heraclidis ingressis solo cedere coacti in Italiam discesserunt ibique Crotonem condiderunt, anno 710 ante Chr. n. sive Olymp. XVII, 3, ut vulgo ponunt; vid. Fischer: Griech. Zeittafeln pag. 76 seq.

CAP. XLVIII.

Μήλιοι μὲν γένος ἔοντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος κ. τ. λ. Pertinent huc, quae ad VIII, 46 disputavimus. Verba seqq. *Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι κ. τ. λ.* citat Eustath. ad Dionys. Perieg. 525, ubi vid. plura.

Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο — τριηκόσiai καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ Conf. Matth. Gr. Gr. §. 140. Quod vero et h. l. et VIII, 82 Noster navium numerum indicat *trecentarum septuaginta octo*, existunt potius *trecentae sexaginta sex*, si omnium navium, quotquot a singulis civitatibus supra cap. 43 seqq. enumeratis suppeditatae dicuntur, rationem accurate subduxeris. *Trecentae quinquaginta*

octo erunt, si cum Valla Sancrofti librum aliumque sequamur. Neque tamen hoc loco quidquam mutandum, auctore Valckenario, qui, quo numeri convenient, cap. 46, ubi *triginta* (*τριήκοντα*) naves praebuisse dicuntur Aeginetae, *duo et quadraginta* (*δύο καὶ τεσσαράκοντα*) substitui vult; quod idem placuit Larchero, cum Aeginetae post Athenienses plurimas certe naves dederint, teste Pausania II, 29. §. 5, indeque plures naves Corinthiis, qui et ipsi *quadraginta* erogasse perhibentur, praebuerint necesse sit. Assensus est hisce Negris in edit. sua. Sed illo in loco Herodoti vel repetitum *τριήκοντα* mutari quid vetat, ut bene monuit C. O. Mueller Aeginett. pag. 120. Et praetervidit Valckenarius, quod ipse enuntiat Herodotus cap. 46, Aeginetas praeter triginta triremes, quae pugnae Salaminiae interfuerint, alias quoque habuisse, quibus Aeginae insulae, in quam multi Athenienses suas familias fortunasque securitatis causa transtulerant, oram a Persarum incursionibus tutarentur. Has igitur naves ad insulam tutandam relictas si duodecim fuisse ponamus, quae Schweighauseri est sententia, easque etiam ad hunc referamus censum, Herodoti constabit fides numerique convenient; quamquam in universum dolemus cum Dahlmanno Herod. pag. 99. 219 in calculis Herodoteis ac supputationibus plerumque menda reperiri ac vitia vix nobis tollenda; qualia equidem librorum socordiae quam sonis ipsius negligentiae adscribere malim. Nec aliter iudicare video C. O. Mueller. l. l. p. 121 seq., mendum latere qui putat VIII, 43, ubi in verbis *Σικυωνίοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο* naves, ultimam

- 49 Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνήλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλούμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεῶτα-
τον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπειτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπῶν περὶ προετί-
θεε. Αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχεῖν πρὸ τῆς Πελοποννή-
σου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς, ἣν νικηθῶσι τῇ ναυ- 641
μαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἑόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα
σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἐς τοὺς
ἑωυτῶν ἐξοίσονται.

vocem in *πλεῦνας* commutandam esse suspicatur. Alf. de Gutschmid. in Philolog. X. p. 667 Herodoto ita succurri posse putat, ut supra VIII, 43 pro: *Τροϊζήνιοι δὲ πέντε* legatur: *Τροϊζήνιοι δὲ ἐπτά* (cum Troezenii haud commemorantur ab Herodoto in iis, qui totidem naves Salaminem, quot olim Artemisium miserint) et VIII, 46, ubi Aeginetarum naves indicantur, pro *τριήκοντα* legatur *τεσσαράκοντα*. Differt autem a numero hoc Herodoteo, qualemcunque constitueris, Ctesias Perss. Excerptt. §. 26, *septingentas* Graecorum naves Salaminiae pugnae interfuisse scribens; nisi ibi quoque in numeris peccarunt librarii.

CAP. XLIX.

γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βου-
λούμενον] i. e. ut, quicumque vellet, sententiam suam declararet, enuncia-
ret: quo loco videretur maxime op-
portunum esse pugnam navalem insti-
tuere inter ea loca, quae in ipsorum
essent potestate. Locutio γνώμην
ἀποφαίνεσθαι, quae vix differt a
simili locutione γνώμην ἀποδείκνυ-
σθαι, invenitur I, 207. II, 24. 120.
III, 82. 71. VII, 152 coll. 143. IX, 5.
Vid. Sluiter. Lectt. Andocidd. pag.
180 (p. 119 Lips.), Heindorf, ad Plat.
Gorg. p. 67. — In seqq. pro vulg.
ἀπειτο exhibui ἀπειτο, monente
Bredovio pag. 93, idemque exhibue-
runt Dindorf. et Dietsch. Est au-

tem plusquamperfecti passivi for-
ma, ad quam conferenda sunt, quae
de perfecti forma huius verbi ad II,
65 et II, 165 notavimus. Sensus
est: etenim Attica terra iam relicta
erat. Ad προετίθεε, quae est im-
perfecti forma, cf. I, 202 et Bredov.
pag. 395.

συνεξέπιπτον] Idem verbum ea-
dem significatione I, 206 coll. VIII,
123 de sententiis in unum conve-
nientibus. Locutio, ni fallor, du-
cta de sortibus simul unā pluribus
urnā excidentibus inque una eadem-
que re congruentibus. Cf. V, 22 ibi-
que nott. Quod sequitur: *ἐπιλέγον-
τες τὸν λόγον τόνδε* (i. e. hanc ratio-
nem adiicientes), eodem modo inve-
nitur positum II, 156. VII, 147; conf.
etiam II, 64. V, 4. (*ἐπιλέγοντες*) IV,
65. Ad ipsam narrationem conf. Plu-
tarch. Vit. Themist. cap. 11, ubi
nonnulla paulo aliter tradita ex-
stant.

ἣν νικηθῶσι] Haec lectio ex Al-
dina et aliquot scriptis fluxit libris.
Vulgo εἰ νικηθῶσι, quod Floren-
tinus, Mediceus, alii tuentur. Cf.
Werfer. in Actt. phil. Monacc. I.
pag. 235 et vid. nott. ad II, 13. Add.
Hartung: Lehre d. Griech. Part.
II. pag. 301. Eadem confusio infra
VIII, 118. — Ad futura medii, quae
passivo sensu adhibentur, *πολιορ-
κήσονται* (de quo etiam vid. VIII,
28. 70) et *ἐξοίσονται* (quod etiam
invenitur VIII, 76 coll. 96) vid. nott.
ad V, 35 et ad IX, 122. Cf. etiam
quae de Thucydidis usu conuerunt

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων 50
ἐηλύθες ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς
τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέσθαι. Ὁ γὰρ διὰ
Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιδίαν
τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότες ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν
Πλαταιέαν ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα
ἔδητον. ἐνέπρησε δὲ Θεσπιδίαν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος

Poppo aliique: vid. VI, 69. P. III. Vol. IV. p. 251 seq. ed. Popp. Eodem modo *πολιορκήσονται* passivo sensu dixit Xenophon Hellen. VI, 4, 6. VII, 5, 18 coll. Cyropaed. VI, 1, 15. — Ad vocem *τιμωρίῃ* vid. alata ad VII, 169. Inde haec totius loci existit sententia: sententiae communi consilio latae hanc adiiiciebant rationem, ut dicerent, *inferiores si e proelio discessissent, tum Salaminē si essent, se obsidionem passuros in insula, ubi ipsis nullum auxilium adparitūrum sit; ad Isthmum vero si essent, salvos sese ad suos (cives s. socios) recepturos (sese recipere posse).*

CAP. L.

ἐπιλεγομένων] i. e. haec dum disceptant Peloponnesiorum duces. De verbi medii *ἐπιλέγεσθαι* significatione diximus ad V, 80. VII, 47. Quod vulgo legitur *ἐηλύθες*, in *ἐηλύθες* mutandum recte censuit Werfer Actt. phill. Monacc. I. p. 240, probante Matth. Gr. Gr. §. 505, IV, qui unā cum Bekkero hoc in textum recepit: quod idem fecerunt Dindorf. et Dietsch.; tu vid. nott. ad I, 79 et cf. Bredov. p. 320. Vulgatam lectionem *ἐηλύθες* tueretur Lehrs: Quaest. epp. pag. 276 ad Pausaniam, Herodoti imitatore, provocans, qui *ἐηλύθες* scripserit III, 5, 4. — Verbo *πυρπολεῖν* (*incendo vastare*) usus quoque est Polyaen. IV, 2. §. 14: *τὴν τε χώραν πυρπολῶν*. Plura vid. in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VI. p. 2278 ed. Dindorf.

Ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς κ. τ. λ.] Conf. supra VIII, 34. *ἐκλελοιπότες ἐς Πελοπόννησον*]

i. e. cum ipsi (incolae) urbe relicta cessissent s. abissent in Peloponnesum. De usu praepositionis *ἐς* in talibus laudavit Cr. Taylor. ad Lysiae Epitaph. Vol. V. pag. 72 ed. Reisk. Wesseling. excitaverat Diodor. XI, 14 coll. Herodot. VI, 100, ubi vid. nott. Sic apud Aeschyli Pers. 133 Bl. (107 Both.) *ἐκλέλοιπεν* valet *abiit, discessit*. Ad proximum *ἦκε* conf. Matth. Gr. Gr. §. 504, 2.

ἐνέπρησε δὲ Θεσπιδίαν τε καὶ Πλάταιαν] „More Homericō Ili. II, 498 et 504; de praelio tamen ad Plataeas *ἐν τῇ Πλαταιῇ μάχῃ* conf. VII, 231 et IX, 80. Adi Steph. Byz. [s. v. pag. 641] et L. Holstenium. “ Wessel. Apud Graecos pariter in usu *Πλάταια* et *Πλαταιαί*, rarius tamen illud, cum plerique scriptores ipseque Herodotus IX, 25. 39. 41 pluralem adhibeant. Monuit Muenscher: De rebb. Plataeens. pag. 3. 10 seq. coll. Friedrich. Rerr. Plataicc. Specim. pag. 9. not. Ac vid. quoque Siebelis. ad Pausan. IV, 36. §. 5 coll. IX, 1. §. 2, Gail. ad Geogr. min. IV. pag. 280. Cum ipsa Herodoti narratione convenit ex parte Ctesias Persicc. Excerptt. §. 25, ubi narrat, Xerxem copias contra Plataeenses misisse duce Mardonio, a Thebanis quippe stimulatum, his vero addit obviam venisse Pausaniam, qui eos ita vicerit, ut ipse Mardonius vulneratus fugā salutem petierit.

ἐνέπρησε δὲ Θεσπιδίαν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος κ. τ. λ.] De *Thespiensibus*, quorum animi maxime alieni erant a Thebanis, supra monuimus ad V, 79; iidem Thespienses ad Thermopylas cum Leonida contra Persas pugnaverant ibique occubuerant (VII, 202. 222. 226.

51 *Θηβαίων* οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσι ἐγίνοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας, ταμίᾳ τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἳ φραζάμενοι τὴν ἀκρόπολιν

VIII, 25): unde, opinor, iram regis ita excitaverant, ut urbem incenderet. *Plataeenses* Atheniensibus iam auxilio venerant ad Marathonem contra Persas pugnantibus (VI, 108), iidemque contra Xerxem in Graecorum classe ad Artemisium militasse dicuntur a Nostro VIII, 1: itaque hi quoque Xerxis iram movebant, qui eorum urbem flammis tradi iussit.

CAP. LI.

Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου] i. e. ab eo inde tempore, quo *Hellespontum traiecerunt*. Haud aliter ἀπὸ in tempore indicando, ubi Latini a s. post ponunt, VIII, 54. 55. Plura Fischer ad Weller. III. a. pag. 108 seq. A quo tempore (haec est Herodoti sententia) Persae Hellespontum traiecerunt, itineris (in Europam) initium facientes, unum ibi (in Hellesponto) mensem, in ipso transitu (et in exercitu ordinando et lustrando) consumptum commorati, inde trium mensium spatio devenerunt in Atticam anno 480 a Chr. n. s. Olymp. 75, 1, quo Callias archon eponymus fuit Athenis. αὐτοῦ, i. e. ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ. Ad formam μῆσι (pro vulg. μῆνεσι) vid. allata ad Herodot. IV, 43. Ad genitivos *Καλλιάδεω ἄρχοντος* vid. nott. ad VIII, 43.

καὶ αἰρέουσι] Subitum transitum temporum ab aoristo (ἐγένοντο) ad praesens notavimus ad V, 55.

ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας] Quod continuo commemorantur ταμίαι τοῦ ἱεροῦ, qui quaestores sunt aerarii in templo Minervae (Parthenonis s. eius

templi, quod ante Periclis tempora Parthenonis locum tenebat [vid. nott. ad V, 72], in cella) depositi, inde quis colligat, de eodem Minervae templo verba haec ἐν τῷ ἱερῷ esse accipienda? Atque ita sane haec verba accipi vult Ross: Archäolog. Aufsätze p. 130; equidem tamen malim verba ἐν τῷ ἱερῷ hoc loco accipere sensu latiore de toto loco diis ac potissimum Minervae consecrato in arce, complectente Hecatompodon s. Parthenonem aequae ac Minervae Poliadis templum una cum Erechtheo: neque alio sensu accipi posse puto, quod legitur cap. 53: τὸ ἱεὸν συλησάντες, et cap. 55: ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱεὸν, ut 54: ἐμπρησάντι τὸ ἱεὸν.

ταμίᾳ τε τοῦ ἱεροῦ] Prima hic mentio quaestorum sacrorum in templo Minervae, ubi primarium Atticae civitatis fuit aerarium, in quo omnia donaria, vectigalia, multas, alia id genus deponebant, condita in Parthenonis cella quadam. Postea crebrior eorum fit mentio in inscriptionibus aliisque monumentis: unde decem fuisse numero quaestores e civibus ditioribus electos intelligimus. Plura Boeckh. Oeconom. Athen. I. p. 172 (217 seq. ed. sec.) coll. Petit. Legg. Att. p. 338 et C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 151. not. 9. 10. 12. Inde οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας commemorantur in inscriptionibus nuper editis a Rangabé: Antiquités Helléniques II. p. 14. 16. 47. 148 seq. Apud Cornelium Nepot. Themistocl. 4 init. Xerxes dicitur arcem, interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevisse.

θύρῃσι τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκίοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον, τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τείχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νέας. Οἱ δὲ 52 Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκειον τρὸ-

θύρῃσι] *tabulis, asseribus*, ut II, 96. Monuit Schweighaeuser. Quod sequitur ἡμύνοντο, et h. l. et cap. 52, accipio: *arcere, propellere studebant*, quo imperfecti vis ac potestas eluceat.

ὕπ' ἀσθενείης βίου] i. e. ob vi-
ctus inopiam. Scripsi ἀσθενείης pro
vulg. ἀσθενίης, vid. nott. ad II, 47,
ubi eadem invenitur locutio, quam
Negris Neograecorum idiomate ex-
ponit ἀπὸ πτωχείαν, si quidem
ἀσθενίης saepius idem valeat atque
πτωχός (ut VIII, 137. II, 47. Eurip.
Suppl. 433. Electr. 267.). Valcke-
narius ad h. l. praeterea confert II,
88, ubi χρήμασι ἀσθενεστέροισι No-
ster dicit pauperculos, itemque Thu-
cyd. I, 5, alia. Ad argumentum
loci conf. VIII, 40. 41, ubi in Sala-
minem se suasque res illos contu-
lisse, aggredientibus Persis, enar-
rat Herodotus.

πρὸς δὲ] Post has voces e San-
crofti libro καὶ recepit Gaisfordius,
quod reliqui libri scripti et editi
omittunt. Spectant autem haec ad
antecedens ἅμα μὲν, maiori qua-
dam vi addita. Vid. G. Hermann.
ad Viger. pag. 782. Apud Thucy-
did. VII, 56 post ἅμα μὲν infertur
τὸ δὲ πλέον.

τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε] Vid. VII,
142. Pro τὸ Valcken. sine causa
reponi vult τῶ. Voculam καὶ, quae
vulgo ante voces αὐτὸ δὴ τοῦτο le-
gitur inserta, cum Schaefero, Mat-
thiaeo et recc. edd. retinui, si qui-
dem per hanc voculam verba se-
quentia adiunguntur antecedenti-
bus verbis πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκίοντες
ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον. Deleve-
rant particulam, quae sane a non-
nullis libris scriptis abest, Schweig-
haeuserus et Gaisfordius. Ad verba

τὸ ξύλινον τείχος cf. allata ad IX,
15. — Ad vocem κρησφύγετον conf.
V, 124 ibique nott.

CAP. LII.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν
καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον,
τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πά-
γον] i. e. Persae considentes (s. ca-
stris positos) in colle ex adverso ar-
ctis silo, quem Martium collem vocant,
(Athenienses in arce inclusos) hoc
modo oppugnare instituerunt. Ver-
bum ἔξεσθαι sic positum invenias
IV, 203 (ἰζομένοιαι ἐπὶ Διὸς Ἀν-
καίου ὄχθον), III, 11. IX, 2. 17. 26:
de structura vid. allata ad II, 55.
IV, 145. V, 12. — Satis vero notus
in Atticorum rebus collis ille, in
quo Areopagitarum concilium con-
seddit, Martis collis Ἀρείος (Ionice
Ἀρήϊος) πάγος nominatus vel ob
Amazones, Martis filias, quae im-
petum fecerant in collem, vel ob
Martem, qui Halirrothio caeso in
deorum indicium hoc in colle voca-
tus esse fertur. Multa dabunt Berg-
man. et Benseler ad Isocrat. Areo-
pag. pag. 2—9 ed. Bensel. Ipse
collis arci proximus ab occasu, ut
vel sagittas in Atheniensium muni-
menta mitterent Persae, altitudine
non aequat arcem, molesque et sa-
xosa ac lapidea, cacumine admo-
dum inaequali. Nullae antiquitatis
reliquiae adhuc ibi inventae sunt
locusque iacet desertus. Ab orien-
tali collis latere ad radices Diony-
sii Areopagitae exstructa fuit ec-
clesia, nunc etiam diruta. Vid.
Pausan. I, 28. §. 5 ibique Siebelis
pag. 102, Lucian. Bis Accus. §. 9.
10, Kruse: Hell. II, 1. p. 138, Stuart.
et Revett. Alterth. I. pag. 241 seq.

πον τοιόνδε· ὅκως στυπείον περὶ τοὺς ὀλιστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξουν ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πόλιορκεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος, οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ 53 δυνάμενόν σφεας ἔλεν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροις· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὀπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ

255 seqq., Leake: Topographie v. Athen. p. 255 seqq. e vers. Baiteri et Saupprii. Alia excitavit C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 105. not. 4 seqq. ed. quart.

ὅκως — ἄψειαν] Sensum loci hunc fere esse puto: „quoties s. quotquot Persae sagittas emittebant, eas stupā circumvolutas et accensas in septum istud conieiebant.“ In seqq. voculam ὅμως simili modo postpositam invenias VI, 120; de usu et significatione verbi προδεδωκότος vid. nott. ad VII, 187; de genitivis absolutis cum alio participio iunctis vid. quae iam monuimus ad III, 127.

οὐδὲ λόγους — ἐνεδέκοντο] Accusativus λόγους aequae pertinebit ad προσφερόντων atque ad ἐνεδέκοντο. Neque conditiones a Pisistratidis oblatas receperunt. Pisistratidas Herodotus intellexit non unum Hippiam, sed quotquot, opinor, Athenienses cum eo exsules facti, quia Pisistrati et filiorum partes amplexi erant (Ἀθηναίων οἱ φονεῖς VIII, 54), Xerxis exercitum sequebantur. Ad formam ἀντεμνηχανέοντο conf. V, 63 ibique allata.

ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν] i. e. magna saxa s. lapides (in Persas) deiecerunt. De voce ὀλοιτρόχους vid. nott. ad V, 92. §. 2. Attigit Suidas II. pag. 680. Ad verba ἐπὶ χρόνον συχνόν (i. e. in longum tempus, diu) vid. I, 81 (χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τῇν

πολιορκίαν). IX, 70 et cf. nott. ad IX, 22.

Ad locutionem ἀπορίησι ἐνέχεσθαι conf. nott. ad VI, 56. VII, 128 coll. I, 190 fin. et IV, 131 ibique nott. Neque alio pertinet VIII, 135 (coll. VII, 128): ἐν θαύματι ἔχεσθαι. IX, 37: ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος. IX, 98: ἐν ἀπορίῃσι εἴχοντο. Alia quaedam dabit Stallbaum. ad Platon. Criton. cap. 1. pag. 43 C. Add. Plat. de Legg. VI. p. 762 D. XI. p. 935 C.

CAP. LIII.

Χρόνῳ] Sic infra quoque cap. 107. Vid. allata ad III, 13. Quae sequuntur ἐκ τῶν ἀπόρων (ex his difficultatibus), excitavit Iacobs. ad Aelian. N. A. III, 23. Ad verbum ἔδεε (fatis destinatum erat) vid. V, 33 ibique nott. coll. IV, 79, et ad locutionem γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι citt. ad VII, 11.

ἔμπροσθε ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὀπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου κ. τ. λ.] In his verbis quod voculam πρὸ eiici vult Cobet in Mnemosyn. IX. p. 288, equidem haud assentior respiciens ad ea, quae similia de tali orationis abundantia apud Nostrum haud infrequenti attuli ad III, 18. Ad ipsum vero loci argumentum haec teneri volumus. Primarius in arcem introitus ad occidentale arcis latus

τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε, οὔτ' ἂν ἤλπισε μή κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαλεῖ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμνου ἑόντος τοῦ χώρου. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβη-

erat e regione Areopagi, ibique etiam murus (τὸ τεῖχος, quod mox dicitur) una cum portis exstructus erat: hac parte accedentes Persae cum repulsi adscendere in arcem non possent, alia escenderunt parte, *septentrionali* nimirum ἐμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, ὅπισθε δὲ τῶν πυλῶν καὶ τῆς ἀνόδου, ante arcem, sed in parte a porta et adscensu [communi] *aversa*, ut Siebelis interpretatur ad Pausan. I, 18, 2, qui Aglaurum Hersamque sororem κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἐνθα ἦν μάχιστα ἀπότομον, αὐτὰς εἶπαι narrans haec continuo addit: κατὰ τοῦτο (i. e. hac arcis parte, qua maxime praeceps est) ἐπαναβάντες Μῆδοι κατεφόνευσαν Ἀθηναίων τοὺς πλέον τι ἐς τὸν χρημὸν ἢ Θεμιστοκλῆς εἰδέναι νομίζοντας καὶ τὴν ἀκρόπολιν ξύλοις καὶ σταυροῖς ἀποτελιγμένας. Persae igitur via solemnī, quae ex urbe in arcem ab occasu ducebat (quo loco postea i. e. anno 437 et seqq. a. Chr. n. a Pericle propylaea exstructa sunt in locum veterum munimentorum, ut putant, arcis introitum ab hac parte tutantium; cf. nott. ad V, 77), haud escenderunt, sed pone portas hīc positas et pone eam viam, quā vulgo in arcem adscendebant (ὅπισθε δὲ τῶν πυλῶν καὶ τῆς ἀνόδου, ubi vel articulus praepositus de uno tantum eoque solito adscensu portisque ibi positīs sermonem esse satis declarat), adscenderunt ea parte, quā nemo sane custodiebat arcem neque omnino quisquam fieri posse putasset, ut hac parte arx adscenderetur, quā maxime illa praeceps perhibetur. Haec autem arcis pars ad *septentrionem* est conversa, ubi in ipsa arce Erechtheum exstructum esse invenimus, arcis lateri autem subiectum *Aglauri* fanum: ex quo nunc gradus (qui olim nulli fuerunt) in rupes excisi in ipsam arcem, qua

parte Erechtheum stabat, ducere dicuntur. Quod vero Beulé (l'Acropole I. p. 27. 159) via *subterranea*, quae ex Aglauri fano in arcis aream duxerit, Persas adscendisse contendit idque probari vult Herodoti verbis initio positīs: ἐφάνη δὲ τις ἔσσοδος τοῖσι βαρβάροισι (quae Gallice sic reddit: „les barbares decouvrirent une entrée“) et mox sequentibus: ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς — Ἀγλαύρου (quae Gallice sic interpretatur: „ce fut par cette entrée, dans le temple d'Aglaur, que quelques Perses escaladèrent“), tale quid Herodoti verbis indicari nego, quae nihil aliud declarant, nisi Persis (cum via solemnī adscendere in arcem non possent) accessum quandam apparuisse (s. locum detectum esse, quo adscendere possent) eoque loco, quamvis praerupto, prope Aglauri fanum nonnullos adscendisse. De *Aglauro*, de qua Pausanias tradit l. l., plura dabunt Creuzer in Symbol. III. p. 390 seqq. et Preller: Griech. Mytholog. I. p. 134 seq. coll. C. O. Mueller: Kleine deutsche Schrift. II. pag. 146. De ipso Aglauri fano vid. Leake: Topograph. v. Athen. p. 192 vers. Turicens., qui Aglauri fanum septentrionali arcis lateri subiectum scribit Cecropio et Pandroso annexum, prope Panis antrum et eam, quae nunc Macrai (μακραὶ πέτραι) vocatur, regionem, ubi sane maxime praeceps arcis rupes. Qua eadem parte nostrā quoque memoriā Graeci in arcem ingressi perhibentur. Vid. Stuart et Revett. Alterth. p. 249—254. Leakio assentitur Broendstedt: Reise etc. II. p. 234 seq. de orientali arcis latere in Herodoti loco cogitari posse negans, in quo tantum anterior arcis pars („die grosse Vorderseite der Burg“) indicetur eaque ad septentrionem conversa, ubi etiam Aglauri aedes prope Panis antrum. — In seqq. pro καίτοι περ,

κότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑω-
τοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέ-
γαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον

quod Florentinus affert, duo codd. καίπερ, unus liber καὶ τοὶ γε. E Stob. Serm. XLIV, [46] pag. 310 (p. 267. T. II. Gaisf.) Wesselingius excitat καίτοι περ: sed hoc loco, qui legitur in Excerptt. Stobaei tit. 46. §. 41, Meineke haud scio an recte exhibuerit καὶ τόπερ: ἀνὴρ — ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον καὶ τόπερ χρη εἶδέναι πάντα τὸν μέλλοντα ἀνθρώπου καταδοκῶν, ὅτι κ. τ. λ.

οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο] i. e. alii de muro deorsum se praecipitabant atque perierunt. Verbis κατὰ τοῦ τείχεος, in quibus κατὰ eodem modo ponitur quo supra II, 39 et II, 121. §. 3 (ubi vid. nott.), additur h. l. κάτω ex ea orationis abundantia, ex qua etiam paulo ante dixerat ἐμπροσθε πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, ipsam rem accuratius et certius indicaturus. Ad significationem verbi ἐρρίπτεον pertinent allata ad IV, 94. De ipso muro si quaeris, haud quidem (ut Beulé arbitratur: l'Acropole I. p. 89) eum murum hic intelligi puto, quem Pelasgi circa arcem olim duxisse dicuntur VI, 137, Πελασγικὸν τεῖχος, ut Noster appellavit V, 64 (ubi vid. nott.); agitur potius, si quid video, de eo muro, qui ad occidentale arcis latus, ubi introitus erat adscensusque ad arcem facilis, exstructus erat ad maiorem arcis securitatem simulque ad aditum intercludendum, si qui hostes accederent: hac enim sola arcis parte ea certe aetate, de qua h. l. agitur, τὸ τεῖχος exstructum fuisse arbitror. Ad hanc quoque arcis partem refero, quod supra (VIII, 51) lignis tabulisque arcem sepsisse dicuntur Athenienses in arce relictī, reliquas arcis partes, praecipue septentrionalem loci natura satis tutabatur rupesque praecipites omnem accessum impediabant. Neque aliter Goettling (Gesammelte Abhandl. pag. 72) τὸ τεῖχος de muro ad portas introitum arcis clauden-

tes exstructo intellexit reddiditque: Thormauer. Quo in muro qui collocati erant Athenienses cum a tergo se circumveniri viderent, Persis, qui a septentrione in arcem adscenderant, accedentibus, nihil aliud sibi relinqui intellexerunt, nisi ut de muro se deicerent aut ad deorum simulacra fugientes salutem petere supplices. Qui de muro se deiecerunt, inde statim perierunt (διεφθείροντο) aut certe, si qui salvi evasisse ex hoc casu putandi sint, a Persis, in quorum manus scilicet pervenerant, trucidati sunt.

οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον] i. e. alii in interiorē aedis partem s. cameram, ubi ipsius deae simulacrum erat, confugerunt. De voce μέγαρον dixi ad I, 45 et 65. Intellegitur autem, ut iam supra (in nott. ad V, 77. Vol. III. pag. 147, ubi male impressum legitur VIII, 83 pro VIII, 53) monui, antiquissima Minervae Poliadias aedes, ad quam eandem nunc quoque referre velim Herodoti verba (VII, 72) de Cleomene, qui intravit ἐς τὸ ἄδοντον τῆς θεοῦ, quae Rossium secutus ad alterum Minervae templum s. Hecatompedon retuli (pag. 137. Vol. III), ad quod templum hoc quoque loco τὸ μέγαρον apte referri nequit. Illa Minervae Poliadias aedes, ad quam τὸ μέγαρον spectat, ut antiquissima ita sanctissima erat: in hanc Athenienses confugientes atque antiquum deae signum (Palladium) amplectentes, tanquam ἱκέται, salvos se fore sperarant, mox tamen a Persis ingressis interfecti sunt; τῶν δὲ Περσέων, ait Noster, οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐπράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνόλξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνευσαν, ubi τὰς πύλας haud intelligo de aedis huius portis s. ianuis, ad quas primum se Persae converterint quibusque apertis supplices interfecerunt: has enim portas s. ianuas Noster dicit θύρας, vid. V, 72. Itaque

μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς
 ἰκέτας ἐφόνεον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν
 συλῆσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελεῶς τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς 54
 Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν
 σφι εὐπρηξίην. Ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ
 ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομέ-
 νους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρά, ἀναβάνας ἐς
 τὴν ἀκρόπολιν, εἴ τε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐντεέλ-
 λειτο ταῦτα, εἴ τε καὶ ἐνθυμίον οἱ ἐγένετο ἐμπρησάντι τὸ ἱρόν.
 οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Του 55
 δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι

cogitandum de iis portis, quae ar-
 cis introitum a latere occidentali,
 ubi τὸ τεῖχος erat, claudabant, iam
 supra memoratis in verbis ὅπισθε
 δὲ τῶν πυλῶν, ubi vid. nott. Ad
 has portas, quas ad Enneopylon
 probabiliter refert Preller (Jahrbh.
 f. Phil. 73. p. 76), Persae, cum a
 septentrione arcem adscendissent,
 primum se converterunt eo scilicet
 consilio, ut caeteris Persis extra
 arcem ab hac parte adhuc versanti-
 bus introitum pararent, portis aper-
 tis: tum demum ad fanum illud ac-
 cedentes, in quod Athenienses non-
 nulli confugerant, hos trucidarunt.
 Qui cum essent ἰκέται, ut Herodo-
 tus dicit (vid. quoque V, 51. 77. VII,
 141 ibique nott.), eo sane augetur
 Persarum atrocitas, qui homines e
 Graecorum sententia inviolabiles
 habitos et deorum tutelae commis-
 sos, omni iure divino neglecto tru-
 cidarunt eoque summum piaculum
 contraxerunt ac parem culpam,
 quam deorum Graecorum templis
 spoliatis et incensis (vid. V, 102 ibi-
 que allata et VIII, 102) iidem con-
 traxerant. In fine adiiciunt Cornelii
 Nepotis locum de his ita scribentis
 in Vit. Themistocl. 4: „At Xerxes
 Thermopylis expugnatis protinus
 accessit astu idque nullis defenden-
 tibus, interfectis sacerdotibus, quos
 in arce invenerat, incendio delevit.“

ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο]
 i. e. ubi erant omnes ab iis prostrati

s. omnibus occisis. Idem verbum eo-
 dem sensu IX, 69. 76. ap. Diodor. XV,
 80. XIX, 108. Polluc. IX, 153 (qui
 exponit ἀνήρητο), Xenoph. Cyrop.
 III, 3, 64. Plutarch. Vit. Fab. 8. De
 ipsa plusquamperfecti κατέστρωντο
 forma si quaeras, vid. Bredov. pag.
 342. In ipsa narratione leviter tan-
 tum ab Herodoto discrepat Ctesias
 Perss. §. 25, ubi Xerxem narrat
 ipsam urbem cepisse vacuam eam-
 que incendisse, excepta arce, in
 qua nonnulli Athenienses derelicti
 pugnarint, quibus nocte profugis
 arcem quoque esse combustam.

CAP. LIV.

ἀγγελέοντα] Ita e duobus codd.
 pro vulg. ἀγγελλέοντο recte dedit
 Valckenar. conferens Euripid. Phoe-
 niss. 777. 1082. Plura ex Herodoto
 affert Bredov. (p. 375): I, 43. III,
 134. IV, 14. 127. 151. VII, 147. VIII,
 97. De Artabano Susis relicto a
 Xerxe vid VII, 52. 53. Ad voces
 ἀπὸ τῆς πέμψιος conf. mox cap. 55
 et III, 42.

ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου] Quod
 olim quis coniecit ἰδὼν ἐν ὕπνῳ,
 ut Noster loquitur III, 30. 65, id
 minime videtur necessarium. Vid.
 VII, 18. 47. Ad δὴ ὧν conf. I, 210
 ibique nott. Ad formulam ἐνθυ-
 μίον οἱ ἐγένετο conf. nott. ad II,
 175 et add. Burges. Prolegg. Thu-
 cydid. p. 283.

ταύτη Ἐρεχθίδος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ
ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσα ἐνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσει-

CAP. LV.

Ἐρεχθίδος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς] Ἐρεχθίδος dedi pro Ἐρεχθίδος, ut VII, 189. Erechtheus, princeps Athenarum rex, vocatur γηγενής, i. e. *terrâ genitus*, e Vulcani scil. Minervam aggredientis semine in terram prolapsus editus, ut fama ferebat, a Minerva deinde nutritus cultusque: de qua fama vide quae

δῆμον Ἐρεχθίδος μεγάλτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
θρέψε, Διὸς θυγάτηρ — τέκε δὲ ξείδωρος ἄρουρα —
κάδ' ὁ ἐν Ἀθήνῃσ' εἰσεν, ἐὼ ἐνὶ πλόνι νηῶ.
ἐνθα δὲ μιν ταύροισι καὶ ἀρνείοις ἱλάονται
κοῦροι Ἀθηναίων περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,

alteroque loco Odysseae VII, 81 Minerva relicta Scheria Athenas pervenisse ibique Ἐρεχθίδος πυκνὸν δόμον intrasse dicitur: quem δόμον nullum alium fuisse credam atque τὸν νηὸν Ἐρεχθίδος, quem Herodotus h. l. appellavit. Alia, quae de hoc Erechtheo eiusque sacris traduntur, nunc praetereo, cum ad hunc Herodoti locum recte intelligendum minus pertineant: id unum tenendum, his similibusque fabulis, quae ferebantur, primordia rerum Atticarum atque initia vitae cultioris, quae ab agris continuo colendis profisciscitur, contineri memoriamque servari terrae Atticae primum cultae deorum beneficio: itaque ad agriculturae initia, quae diis debuit terra Attica, haec omnia spectare, quae pluribus exponere huius loci non est. Tu vid. Creuzer. ad Ciceron. de nat. deorr. III, 19. pag. 576 seq. III, 22. pag. 599. Symbol. III. p. 308 seqq. 388 seqq. IV. p. 342 seqq., Broendsted l. l. II. pag. 227. 231, Thiersch. in: Abhandl. d. Bair. Akad. d. Wissensch. phil. hist. Class. V. p. 101 seqq., ne plura. De ipsa Erechthei aede, in qua olim et olea et mare fuisse dicitur, in Excursu ad h. l. exposuimus, quantum ad Herodoti verba recte intelligenda opus videbatur.

ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσα ἐνι.] De his, quae in Excursu ad h. l. di-

ipse olim protuli in Dissertat. de Apolline Patricio et Minerva Primitiva. (Heidelberg. 1820) pag. 20 (ubi Scholiastae in Aristid. Oratt. locum adscripsi, in quo e Vulcani semine non quidem Erechtheus, sed *primus* homo ortus esse dicitur), coll. C. O. Muellero: Kleine Deutsche Schrift. II. p. 139. Hunc Erechtheum, ne alia afferam, iam Homerus novit Ili. II, 547 seqq., ubi Ἀθήνας vocat:

ximus, haec conferri volumus: iam quid in his Atticorum hominum religionibus valeat et olea et mare s. aqua salsa, declarandum. *Olea*, quam Minerva in arce plantasse ferebatur prima, olim per Graeciam cum perquam rara (cf. ipsum Herodot. V, 82 ibique nott.) fuisset, postea ab Atticis hominibus praecipue culta est, ut ad praecipuos regionis minus feracis adeoque sterilis redditus referretur deaeque ipsis tutelae committeretur. Plura idem Mueller l. l. pag. 30. 31, Stuart et Revett. l. l. I. p. 497, Ritter: Erdkunde XI. p. 533, Boetticher: Baumcult. pag. 107 seq. Itaque nil mirum, in primaria maximeque vetusta deae Atticae aede oleam, a dea ipsa, ut ferebant, plantatam, semper servatam pieque cultam esse, si quidem in stirpis emortuae locum alia cito subdita fuerit. Hinc Plinius H. N. XVI, 44: „Athenis quoque olea durare traditur in certamine edita a Minerva.“ Prope hanc oleam (de qua etiam vid. Ciceron. De Legg. I, 1 ibique Moser. p. 4 et Turnebum pag. 527 ed. Cr., Spanhem. ad Callimach. Pallad. Lavacr. 26.) non minori religione consecratus cernebatur *puteus s. fons aquae salsae*, quem adeo *mare* vocabant, quemque sub flatum noti surdo murmure fluctum ad instar moveri strepitusque edere dicebant, teste

643 δέωνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια

Pausan. I, 24 coll. Liban. Lament. Nicomed. p. 203. Quippe Neptunum ipsum cum tridente fontem e saxo aperuisse fama ferebat: πλήξας τῇ τριαινῇ κατὰ μέσσην τὴν ἀκροπόλιν ἀνέφηγε θάλασσαν, ἦν τὸν Ἑρεχθίδα καλοῦσι, scribit Apollodorus l. supra l. Qui ὁδῶς θάλασσιον dicit Pausanias I, 26. §. 6, is alio loco (VIII, 10. §. 3) vocat τὸ πῦμα τὸ ἐν ἀκροπόλει, unde satis patet, θάλασσαν hoc loco nihil aliud esse nisi *aquam salsam*, ut recte monuit L. Ross in: Archäolog. Zeit. 1850. nr. 16—18. pag. 179. Alia quaedam afferuntur in Thesaurο Linguae Graec. IV. p. 232 ed. Dindorf., ubi Polybii locus XVI, 5, 4 excitatur: ναὺς πλήρης θαλάττης. Neque aliter intellexit Brause in Commentatt. criticc. in Pausaniam (Freiberg. 1850) pag. 18. Ac sane nil impedit, quo minus revera fontem salsum olim in arce fuisse existimemus, quem vulgi superstitio ad Neptunum retulerit, quemque adhuc se vidisse affirmabat piorum peregrinatorum unus, negantibus quotquot nostrā ac patrum memoriā arcem perlustrarunt. Conf. Mueller. l. l. pag. 20. 31. Sed monuit Thiersch. l. l. pag. 109, videri sane veteres Athenienses, cum templum in arce extruerent, aquam quaesivisse eamque etiam perfodiendo reperisse, sed salsam illam fuisse, additque idem vir vel nostra aetate idem accidisse, cum in arce inclusi qui fuerint, propter aquae inopiam fontem reperire studuerint eumque etiam tandem in occidentali arcis parte invenerint, qui aquam exhiberet salsam, sed potabilem. Beulé: l'Acropole II, pag. 251 seq. ea, quae de hoc fonte s. de aqua salsa traduntur, ad pias sacerdotum fraudes, quibus populo imposuerint, referri vult, neque ullum salsae huius aquae locum adhuc repertum esse pronuntiat. Quod vero Athenienses oleam ac puteum tam anxie curarint tamque pie coluerint, rationem addit historiae pater eam, quam fama suggerebat: esse haec rixae

inter Minervam atque Neptunum de Atticae regionis possessione testimonia; cum scil. illa sibi oleā plantatā vindicaret Atticae regionis possessionem, quam eandem Neptunus, qui puteum illum tridente aperuerat, affectabat. Hac vero re ad duodecim deorum iudicium perlata constat Minervae possessionem regionis fuisse addictam. Equidem illud adicio, videri utique altioris indaginis esse hanc fabulam, quae ad prima rerum Atticarum incunabula spectat, ita ut ista regio, maris fluctibus olim multum vexata, postea ex hoc fluctuum (Neptuni) certamine cum ipsa terra lucisque vi illam collustrante et calefaciente (Minerva) firma exstiterit certaue. Valcken. de hac lite excitat Plat. Menexen. pag. 237 C. et Quintil. Declam. 323 coll. Plutarch. II. pag. 489 B. Tu vid. potissimum Apollodorus III, 14. §. 1 et quae alia protulerunt Moser ad Ciceronis l. l., Sintenis ad Plutarch. Themistocl. 19. pag. 126, Creuzer. Symbol. l. supra l. Orat. de civit. Athen. pag. 67 et in Stuart. et Revett. Alterth. pag. 547. Quibus postea haec adscripsit Creuzerus: „Sed tamen antiquissima sacra Atheniensium inter arvales deos habuerunt etiam Neptunum, quem alii quoque Graeci *φντάλιον* appellabant, i. e. γόνιμον, *atmum* (Hesych. in *φντάλιος*). Qua de re consule Bosslerum De gentt. et famill. Atticae sacerdotalibus pag. 9 seqq., et ipse nuper monui in Diatriba de vasculo Erbacensi Herculem Buzygem exhibente.“

λόγος παρ' Ἀθηναίων] Revocavit παρ' Ἀθηναίων Bekkerus, quem ego cum recentt. edd. secutus sum; cf. Bredov. p. 208. Male duo codd. ὅπ' Ἀθηναίων. Ipsa Herodoti verba sic reddidit Valla: „in quo (templo) olea est et mare, ut apud Athenienses praedicatur, Neptuno et Minervae in testimonium posita, quod de regione decertasset.“ Quae improbavit Schweighauserus, qui prius requisierat παρ' Ἀθηναίους, nil tamen postea mutandum censuit,

θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἰρῶ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρησίως, Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέως κελεύόμενοι, ὥς

modo παρὰ Ἀθηναίων (sic e Florentino exhibuit) ad μαρτύρια neque ad λόγος referatur, hoc sensu: quae aiunt a Neptuno et Minerva — testibus advocatis Atheniensibus, posita ibi esse, aut, ut in Lex. Herodot. II. p. 175 ponit: testimonia in medium proferre ab Atheniensibus sibi exhibita. μαρτύρια autem, ad quae verba παρ' Ἀθηναίων e Schweighaeuseri sententia referenda sunt, eodem Schweighaeusero auctore (in Lexic. Herod. II. p. 89 seq.), „non sunt testimonia, quod dii illi de regione decertassent, aut monumenta illius litis; sed sunt documenta sive argumenta, quae in illa litis contestatione ab utroque deo prolata et in medium proposita sunt, quibus causam suam defenderet, scilicet quibus probaret ad se pertinere terrae Atticae dominium, quoniam aut prior illam occupasset aut rem utiliorem Atheniensibus esset largitus. Dicit autem Herodotus (verbis, puto, veteris cuiusdam poetæ usus) παρ' Ἀθηναίων μαρτύρια θέσθαι, quod essent documenta, quorum fides atque veritas ab Atheniensibus, quorum testimonia illi invocabant, confirmari possent.“ Quae quidem interpretatio mihi ab ipsis Herodoti verbis, qualia nunc leguntur, aliena videtur meritoque eam perstrinxit Hoeger in Actt. phil. Monacc. III. pag. 522, qui recte coniungit λόγος παρὰ Ἀθηναίων, fama manans ab Atheniensibus. Nec aliter Matth. Gr. Gr. §. 588, interpretans: eine von Athen ausgehende Sage. Infra VIII, 140 init. ἐμοὶ ἀγγέλη ἦκει παρὰ βασιλέως, IX, 1 τὰ παρ' Ἀθηναίων et supra VII, 173 ἀπικόμενοι — ἄγγελοι παρ' Ἀλεξάνδρου. Similia invenias in Xenophont. Cyropaed. IV, 5, 53. II, 4, 21. III, 1, I. III, 2, 30. V, 3, 17 coll. V, 5, 13 (ubi legitur ποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα), aliisque locis, in quibus praepositio παρὰ sequente genitivo sic ponitur,

ut simplicis genitivi periphrasin facere videatur, quare etiam abiecti, quod olim in mentem venerat, ab Herodoto scriptum fuisse λόγος τῶν Ἀθηναίων. Ac vocabulum λόγος absolute h. l. ponitur, ut III, 5 coll. VII, 95, omissio verbo ἐστὶ, quod ipsum additum invenimus II, 75. III, 115. VII, 129. 198, ubi nonnulla adnotavimus de vi ac potestate huius locutionis. μαρτύρια θέσθαι dicuntur, qui testimonia (alicuius rei ab ipsis peractae aut ad se ipsos pertinentis) tanquam pignora (cf. Herod. VI, 86. §. 1.) suae voluntatis aut sui animi deponunt exhibentive; conf. quae similia afferuntur in Thesouro Ling. Graec. VII. p. 2164 coll. 2175 ed. Dindorf. χάριν θέσθαι reperimus infra IX, 60. 107. Itaque Herodoti sententia, si ipsa verba accurate sequimur, nulla alia esse potest, nisi: famam ferri ab (ipsis) Atheniensibus profectam, Neptunum et Minervam, cum de terra Attica decertassent, haec (oleam et aquam salsam) deposuisse in arce (ibique in sua ipsorum aede) tanquam testimonia litis olim inter ipsos exortae atque compositae simulque pignora voluntatis erga Athenienses perpetuae. — In seqq. verba ἅμα τῷ ἄλλῳ ἰρῶ indicant totam aedem indeque etiam Minervae aedem Erechtheo adiectam concrematam esse. Ad verbum κατέλαβε conf. allata ad III, 42, et ad locutionem ἀπὸ τῆς ἐμπρησίως nott. ad VIII, 51. Utitur hoc loco R. Todt (Philolog. XV. p. 205), quo monstrari vult, in Aeschyli Eumen. 3 legendum esse: Θέμιν, ἣ δὲ 'πὸ μητρὸς δευτέρα τὸ δ' ἔξετο μαντεῖον.

Ἀθηναίων οἱ θύειν] Ita e Florentinis, alii dedi cum edd. recentt. Vulgo Ἀθηναῖοι οἱ θύειν, quod Schaeferus et Matth. tenent. Similis genitivi structura VII, 170. Ad verba ἐς τὸ ἰρὸν conf. nott. ad VIII, 51.

ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρὸν, ὥρεον βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχναῖον ἀναδεδραμηκότα. Οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξηγγέλθη, ὥς ἔσχε56 τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρουβον ἀπίκοντο, ὥστε ἐνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐπέπιπτον καὶ ἰστία αἶφροντο ὥς ἀποθρευσόμενοι, τοῖσὶ τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν

ὥρεον βλαστὸν — ἀναδεδραμηκότα] i. e. *viderunt surculum e stipite enatum cubiti fere longitudine*. Pro vulg. ὥρων dedi ὥρεον, ut supra VIII, 38. Ad verbum ἀνατρέχειν conf. nott. ad I, 66 et Liban. Antioch. p. 378 C., quem locum apte attulit Wesseling. Vox στελέχος de *stipite* s. *caudice* arborum frequens apud Theophrastum in Hist. Plantt.; conf. potissimum IV, 13, 4, ubi dicitur *ὅλον ὑπόθεσις καὶ φύσις δένδρων*, IV, 16, 1. I, 14, 2. II, 1, 1. II, 2, 2. II, 5, 5. II, 6, 1, ne plura. Idem miraculum enarrat Pausan. I, 27. §. 2 hoc adiciens, oleam igne crematam eodem die in *duorum* ferme cubitorum proceritatem repullulasse. Et confer sis quoque Plin. H. N. XVII, 25 (38) sive §. 241: „Sunt et miracula fortuita. Nam et oliva in totum ambusta revixit: et in Boeotia derosae a locustis ficus regerminavere.“ Hisce nunc addo Excerptt. Dionys. Halicarn. XIV, 4, ubi quae traduntur, ex ipso Herodoto fluxisse videntur: . . . Ἀθήναι μὲν ἐν τῷ [τοῦ] γηγενοῦς Ἑρεχθίδος σηκῷ ἱερὰ τις ὕπ' Ἀθηναῖς φρεσθεῖσα ἐλαία, κατὰ τὴν ἔριν τὴν γενομένην αὐτῇ πρὸς Ποσειδῶνα περὶ τῆς χώρας, ἅμα τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ οὖσιν ἐμπερεθεῖσα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὅτε τῆς ἀκροπόλεως ἐκράτησαν, δευτέρᾳ τῆς ἐμπρησεως ἡμέρᾳ βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχους ἀνήκεν ὅσον τε πηχναῖον, θῆλον ἀκασί ποιήσαι βουλομένων τῶν θεῶν, ὅτι ταχέως ἱερὴν ἢ πόλιν ἀναλαβούσα βλαστοῦς ἀπὲρ τῶν καιαίων ἐξοίσει νέους. Immortalem igitur Minervae vim Athenarumque huius deae tutelae commissarum salutem nunquam extinctum iri hoc prodigio

significari putarunt. Vid. Crenzer: Symbol. III. p. 391 et conf. etiam Lasaulx: Philosophie d. Geschichte p. 118.

CAP. LVI.

ἐξηγγέλθη] Ita iubente Apetzio e Florent., Mediceo, aliis reposui. Cf. I, 21. II, 121. Vulgo ἐξαγγέλθη. Vid. Bredov. pag. 296.

ἐς τοσοῦτον θόρουβον ἀπίκοντο] Similia his tradit Diodorus Sic. XI, 15, quo auctore Athenienses ad Salaminem commorantes, ubi Atticam exuri vident templumque Minervae dirutum audiunt, *δεινῶς ἡθύνουν· ὁμοίως δὲ καὶ*, pergit Diodorus, *τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πολὺς κατεῖχε φόβος, πανταχόθεν συνεληλαμένους εἰς αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πάντας τοὺς ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένους συνεδρεῦσαι καὶ βουλευσάσθαι κατὰ πόλους τόπους συμφέρε πεποιῆσθαι τὴν ναυμαχίαν κ. τ. λ.*

οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα] i. e. *ut ne eo usque manere vellent, donec decretum fieret de re proposita*, num scil. manendum ipsis sit an discedendum ad Isthmum: de quo vid. VIII, 49 fin. De structura verbi μένειν vid. supra ad VIII, 17 nott.; de verbo κυροῦν vid. nott. ad VI, 86. §. 2.

ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐπέπιπτον κ. τ. λ.] i. e. *sed in naves se conticiebant velaque erigebant, utpote prope discessuri, quique reliqui erant, decretum fecerunt, ut, ante Isthmum proelium navale committerent*. Ad locutionem ἰστία αἶφρεσθαι cf. VIII, 94; inde ἀερεθίντας, qui (velis datis s. ancoris sublati) ex portu altum petunt, dicuntur I, 165. 170, ne

ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἴσθμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ
 57 διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας. Ἐνθαῦτα
 δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο Μνησίφιλος,
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ
 πρὸς αὐτοῦ, ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν
 Ἴσθμον, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· οὐ τοι
 ἄρα ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμῆς ἐτι
 πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται· καὶ
 οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις ἀνθρώ-
 πων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν, ἀπο-

plura. ἀποθευόμενοι, quod ad for-
 mam attinet, eodem modo dicitur,
 quo ἀντιθευόμενοι V, 22 coll. Bre-
 dov. p. 376: ipsum verbum, quod
 Herodotus adhibuit, longe aptius
 profecto videtur ad animum Graeco-
 rum indicandum festinationemque
 declarandam, quam quod Naber in
 Mnemosyn. III. p. 489 substitui vult
 ἀποπλευσόμενοι. Ad τοῖσι ὑπολειπο-
 μένοισι conf. II, 15, ubi idem parti-
 cipium eodem significatu adhibetur.

νύξ τε ἐγίνετο καὶ οἱ διαλυθέν-
 τες κ. τ. λ.] De usu particularum
 τε — καὶ conf. nott. ad IV, 53 et
 add. Hand. Annotatt. in Euripid.
 Iphigen. Taur. P. I. (Ienae 1832)
 pag. 4. Vid. infra nott. ad VIII, 83.
 Pro οἱ, ut nonnulli exhibent, repo-
 sui οἱ et sustuli distinctionem mi-
 norem ante διαλυθέντες et ante
 ἐσέβαινον poni solitam, idemque
 feci VIII, 83, commotus Buttmanni
 rationibus in Gramm. Gr. maiori I.
 pag. 59. Ad τὸ συνέδριον Graeco-
 rum conf. nott. ad VII, 145 coll.
 VIII, 75. 79.

CAP. LVII.

Θεμιστοκλέα] Ita e Sancrofti li-
 bro edidi cum Gaisf. et recentt. edd.
 pro vulg. Θεμιστοκλήα, ut IV, 61.
 112. 125. Vid. Bredov. p. 258. Mox
 pro olim vulg. νῆα exhibui cum Bek-
 kero et recentt. edd. νέα, iubente
 Bredovio p. 261. In verbis proxi-
 mis ὅτι σφι εἴη βεβουλευμένον ver-
 bum βεβουλευμένον (de quo vid. al-
 lata ad III, 134) vix multum, quod
 ad significationem attinet, discedit

ab eo, quod mox Noster posuit δε-
 δογμένον, ad quod ipsum spectant
 τὰ βεβουλευμένα quae dicuntur in
 fine capitis. Ad locutionem ἀνάγειν
 τὰς νέας conf. VI, 12 ibique nott., a
 quo non admodum differt, quod se-
 quitur: ἀπαίρειν τὰς νέας, infra
 quoque VIII, 60 obvium: utroque
 loco pro vulg. ἀπαίρωσι reposui
 ἀπαείρωσι Bredovium secutus p.
 193, si quidem Noster pro αἰρεῖν
 constanter αἰείρειν scripsisse vide-
 tur. — De Mnesiphilo conf. Plutarch.
 Themistocl. 2. Tangit Herodotea
 Pseudo-Plutarch. II. pag. 869D: in
 quo tamen longius immorari non va-
 cat. Conf. Lahmeyer: De Plutar-
 chei libelli qui de malign. Herodot.
 inscrib. etc. pag. 72 seq.

οὐ τοι ἄρα ἦν] Ita cum recentt.
 edd. exhibui; Schweigh. et Gaisf.
 dederant οὐτοί (pro οὗτοί) e San-
 crofti codice alioque libro; ἄρα
 cum τοι iunctum reperias quoque
 VIII, 100. Olim οὐτ' ἄρα; apud
 Plutarch. l. l. οὐκ ἄρα et mox οὐδὲ
 περὶ μῆς, quod Bekker. et recentt.
 edd. receperunt. Koenius coniece-
 rat Σύγ' ἄρα, οὗτοί ἦν κ. τ. λ. Verba
 κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται
 valent: etenim in suas quaque civita-
 tes se convertit sive se recipiunt;
 habet enim distributivam vim h. l.
 praepositio κατὰ, ut infra cap. 68.
 §. 2. 108 coll. 113 ibique nott. 133.
 IX, 25, eodemque etiam pertinent,
 quae ad IX, 20 allata sunt. Haud
 aliter Thucydides I, 89: ἀπέπλευ-
 σαν ἐξ Ἑλλησπόντων ὡς ἕκαστοι
 κατὰ πόλεις. Mox cum Bekkero
 retinui ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆ-

λέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλήσι. ἀλλ', εἰ τις ἐστὶ μηχανή, ἴθι
καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι
Εὐρυβιάδην μεταβουλευσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μενέειν. Κάριτα 58
δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρесе ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα
ἀμειψάμενος ἦτε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος
δὲ ἐφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῖξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς
τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἰ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμι-
στοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα, τὰ ἥκουσε
644 Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς,
ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηῖζον ἐκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι, συλλέξει τε
τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, 59
πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνη-

ραι, ubi Gaisf. et Schweigh. e Florentino aliisque duobus dederant οὐ μὴ. Tu conf. de his particulis sic iunctis I, 187. II, 110. VI, 88. 106. VIII, 100. 119. 125 et III, 51 ibique citt. — In seqq. pro ἴθι καὶ πειρῶ Plutarchus ἴθι τε καὶ πειρῶ probante Valckenario: Bredovius p. 386 et h. l. et VIII, 143 mavult πειρῶ, sed cf. nott. ad III, 53. 85 et nott. ad VIII, 106.

διαχέαι τὰ βεβουλευμένα] *decreta perturbare, rescindere, irrita reddere*. Alio sensu VI, 119. Magis huc facit, quod Wesseling. affert e Dionys. Halic. A. R. III [6] p. 141: νῦν δὲ ἡ διαβολὴ τοῦ πολέμου — διέχεεν αὐτῶν τὰ βουλευματα coll. Theophylact. Simoc. II, 13. III, 91. Vix alibi διαχέαι hac significatione positum reperias neque ullum alium locum exhibet Thesaurus Ling. Graec. II. p. 1397 et 1398, ubi plura de hoc verbo afferuntur. Ad μεταβουλευσασθαι idem Wesseling. recte confert VII, 12: μετὰ δὴ βουλευσαι.

dictabat. "Valckenar. citans Virgil. Ecl. IX, 32. III, 52. Theocrit. V, 78. Euripid. Iphig. in Aul. 877, alia. Bekkerus dedit θέλοι, quod in uno alteroque libro scripto invenitur: unde Dindorf. et Dietsch. exhibuerunt ἐθέλοι ex Bredovii praecepto, de quo vid. eundem pag. 117. Tu conf. nott. ad VII, 37. — Pro vulg. νῆα exhibui cum recentt. edd. νέα, ut mox νεὸς pro νηὸς et νέες pro νῆες cap. 61; itemque pro Εὐρυβιάδεα dedi Εὐρυβιάδην, de quo vid. nott. ad VIII, 2. — Valcken. in proxime seqq. praefert ἐνθαῦτα δὲ (pro ὁ) Θεμιστοκλῆς. Mox duo codd. παριζόμενος (quod VII, 18 omnes afferunt); reliqui παρεζόμενος. De quo vid. allata ad IV, 145.

ἑωυτοῦ ποιεύμενος] i. e. *tanquam sua ipsius verba faciens, quae ille dixerat*, scil. τὰ τοῦ Μνησιφίλου ἔπη. — Cf. Plut. Brut. 3 fin. In seqq. ad duplex τε — τε conf. VII, 8. §. 1 ibique allata.

CAP. LIX.

προθεῖναι τὸν λόγον] Articulum τὸν, quem omnes libri afferunt quemque ob sequentia τῶν εἵνεκα vel necessarium esse existimo, abesse mavult Cobet Varr. Lectt. pag. 352 seq., ubi de ipsa locutione satis opinor cognita nonnulla attulit. Eodem iure Noster supra I, 206 articulum apposuit in verbis: ἐς μέ-

συμμῖξαι] i. e. *sermones conferre s. agere cum illo de re communi*. Tu vid. II, 64. IV, 23 ibique allata. VIII, 67. 79.

λέγειν εἰ τι θέλει] „Est in his et in vicinis familiaris quaedam et suavissima ἀφέλεια, qualem natura

HERODOT. IV.

γαγε τοὺς στρατηγούς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λό-
γοις, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος
στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν
τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι φαίλονται. ὁ δὲ ἀπολυόμε-

σον σφι προετίθεε τὸ πρῆγμα συμ-
βουλευόμενος κ. τ. λ.

πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι
λόγοις, οἷα κάρτα δεόμενος] i. e.
multa dicebat (multus erat in di-
cendo) *quippe admodum instans*. Ad
locutionem conf. VII, 158 ibique
nott. In seqq. ad formam Θεμιστό-
κλεες vid. Bredov. p. 259, qui ve-
ram hanc vocis formam in vocativo
esse apud Herodotum recte iudicat.
— Caeterum Herodoti cum narra-
tione conferatur Plutarch. Themis-
tocl. 11. pag. 117 D, ubi Eurybia-
dem dicti vocat auctorem, non Adim-
antum, coll. Apophthegm. II. pag.
185. Quod vero addit Plutarchus a
Themistocle responsum Eurybiadi
baculum attolenti: *πάταξον μὲν
οὖν, εἶπεν, ἀκουσον δὲ*, id a pluri-
bus quoque aliis memoratum cum
ignoret Herodotus, haud scio an
serius confictum existimari debeat.
Quin ipsum hunc Herodoti locum
narrationis istius ansam dedisse,
statuit Blomfield. in Glossar. ad Ae-
schyli Pers. 728, idemque indicat
Ideler: Sage v. Schuss d. Tell pag.
67, dissentiente Grotio: History of
Greece V. p. 106: de quo equidem
non decernam nec accedam Lar-
chero, qui miratur quod talia silen-
tio Herodotus transmiserit; id vero
iure mihi contendere videtur Grote
l. I. pag. 167 Herodoti narrationem
videri eam, quae ad verum maxime
accedat. Apud Diodorum XI, 15 de
ipsa ducum contentione nihil tradi-
tur; in concilio ab omnibus copia-
rum ducibus habito de loco, quo
pugna navalis committenda sit, Pe-
loponnesios ille tradit de sua tan-
tum incolumitate sollicitos ad Isth-
mum pugnare voluisse, sed Themis-
toclem, qui pugnam navalem ad
Salamina institui vellet, id ipsum
tandem caeteris persuasisse (*ἀπαν-
τας ἐπέσειν αὐτῷ συμφήρους γενέ-
σθαι*). Nec magis de his quidquam
tradit Cornelius Nepos, cuius haec

sunt verba in vita Themistocle. 4:
„cuius (urbis Athenarum scil.) flam-
mā perterriti classarii cum manere
non auderent et plurimi hortaren-
tur. ut domos suas discederent moe-
nibusque se defenderent, Themisto-
cles unus restitit et universos pares
esse posse aiebat, dispersos testa-
batur perituros, idque Eurybiadi,
regi Lacedaemoniorum, qui tum
summae imperii praeerat, fore af-
firmabat.“

οἱ προεξανιστάμενοι] Sic dicun-
tur, notante Schweighaeusero, in
ludis Graecorum ii, qui ante iustum
tempus, id est ante signum datum
e carceribus excurrunt. Vid. IX, 62.
Plut. Rom. 15 coll. Anton. 63 fin.
Arat. 44 init. Eumen. 7. Themist.
11. „In stadio,“ ait *Wesseling*. ad
h. l., „citius, quam mos ferebat,
προπηδῶντες, in cursum emicantes,
sive *προεξανιστάμενοι*, sicuti hic
et Strattis in Polluce III, 146, fla-
gris admonebantur a *μαστιγονό-
μοις*. Plutarch. Apophthegm. [pag.
185 B.] ex Adimanti ore, *τοὺς ἐν
τοῖς ἀγῶσι προεξανισταμένους μα-
στιγοῦσιν αἰεί*: atque ea verbo vir-
tus VII, 223. οἱ ἡγεμόνες — *ἐχον-
τες μάλιστα ἐρραπιζον πάντα ἀν-
δρα, flagris percutiebant*.“ Valcken.
ad haec illustranda affert Thucy-
did. V, 50 [ubi nunc vid. Blomfield.]
coll. Xenoph. Hellen. III, p. 287, 28
[III, 2. §. 21] et Pausan. VI, 2, idem-
que monet *φαίλζειν* esse *δάβδω πα-
τάξαι* vel *πταῖσαι*, *baculo ferire*,
caedere. Tu conf. quoque Lobeck.
ad Phrynich. p. 175 seq., Nitzsch.
Sagenpoës. d. Griech. p. 304. Ac
pertinent huc qui *φαρδοῦχοι* vel
etiam *δαρδοφόροι* vocantur, iussu
ab Hellanodicis exsequentes; vid.
Krause: Olymp. pag. 142 coll. 148
et 152. — *ἀπολυόμενος* est: *se de-
fendens, purgans*. Conf. Suidas s. v.
I. pag. 283. Plutarch. Pericl. 10.
Aristid. 13 fin. C. Gracch. 3 init. De-
metr. 32 med. Anton. 73. Male unus

νος ἔφη· Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεύνται. Τότε μὲν ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς, ἐπεὰν ἀπαείρῃσι ἀπὸ Σαλαμίνος, διαδρῆσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν ἔστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ, πειθόμενος τοῦτων τοῖσι λέγουσι, ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀνα-
615 πεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι,

liber ἀπολογούμενος. — οἱ ἐγκαταλειπόμενοι sive, ut Plutarchus habet, οἱ ἀπολειπόμενοι et λειπόμενοι sunt, monente Wesselingio, non illi, qui domi relinquuntur, sed longe in cursu post tergum relictis victique adeo. Sintenis ad Plutarch. Themist. 11. pag. 77 ob praegressum οἱ προεξαιπισταμένοι mavult hic cogitare de iis, qui canctanter ad certamen procedunt eoque victoria frustrantur, moratores. Ad verbi ipsius notionem apte Valcken. confert II. Ep. ad Corinth. IV, 9. — στεφανεύνται e duobus codd. receptum pro vulg. στεφανοῦνται, vid. Bredov. pag. 391.

CAP. LX.

ὥς — διαδρῆσονται] i. e. fore, ut in suas quique civitates diffugerent. Spectant haec ad id, quod supra cap. 57 dixerat: κατὰ γὰρ πόλιν ἕκαστοι τρέφονται, habetque ipsum verbum nescio quid turpe, cum plerumque de servis fugitivis, aliis, qui turpiter profugiant resque suas deserunt, dicatur. Vid. VIII, 75. 80. IX, 58. 60. III, 135 et conf. etiam, quae ad IV, 59 sunt allata.

οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν] i. e. dedecbat ipsum cuius sociorum maledicere. Ad κατηγορεῖν subaud. τῶν συμμάχων, ut non opus sit cum Valckenar. describere κατηγορεῖν. Conf. etiam Herod. VIII, 142.

§. 1.

Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ] Simili modo Noster loquitur III, 85. VI, 109.

μηδὲ πειθόμενος τοῦτων τοῖσι λέγουσι] i. e. neque illis, e numero scil. ducum, qui dicant, morem gerens. — In proxime seqq. ἀναξευγνῦναι τὰς νέας valet abducere naves, ut ἀναξευγνῦναι τὸν στρατὸν IX, 41. 58. VI, 12: quo eodem sensu ἀνάγειν invenimus supra VIII, 10, ubi vid. nott.

ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον ἀκούσας] i. e. namque alterum alteri, si audieris, oppone, contende. Ad sequens συμβάλλων mente addi potest τοῖσι Πέρσῃσι vel simile quid. Nam valet: congregiendi cum hostibus, ut I, 77. 103. 104. 128. Sic paulo infra §. 2: ἐν στείνῳ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς πολλὰς.

ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ] In patienti pelago reddit Valla, probante Wesselingio, qui Longi Pastoral. III. p. 177 citat, ubi legitur cap. 21. §. 3: ἡνίκ' οὖν ἐν ἀναπεπταμένῃ τῇ θαλάττῃ ταῦτα ἐπραττον. Plato ἀναπεπταμένους τόπους dixit in Phaedon. cap. 60. pag. 111 C. Alia de usu vocis ἀναπεπταμένος dabunt Dorville ad Chariton. V, 8. pag. 493 ed. Lips., Wytttenbach. ad Plutarch. Moral. II. p. 882 (add. Plutarch. Pericl. 34.) et Ind. Graecitat. Plutarch. Opp. VIII, 1. pag. 119.

ἐς τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι] ἐς δ, ut vulgo legunt, Schweighauserus ita explicans, ut dictum exi-

νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπο-
λέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγινα, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα
εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔφεται καὶ ὁ πεζὸς
στρατός· καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον,
2 κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. Ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιή-
σης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα μὲν ἐν στεινῷ
συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἣν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ
πολέμου ἐκβαίνει, πολλὸν κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυ-
μαχεῖν πρὸς ἡμέων ἔστι, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων.
αὐτὶς δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα
τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ
περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις
Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ· οὐδέ σφεας, εἴπερ εὐ φρο-

stimetur pro ἐς ὃ λέγει ναυμαχί-
σαντας, postea in Lex. Herod. I.
p. 285 explicat: *quo respectu, qua
causa, quapropter*, et ad σύμφορόν
ἔστι e praegressis intelligi vult ἀνα-
ξυῆσαι τὰς νέας πρὸς τὸν Ἴσθμόν.
Minus recte. Reiskius praepositio-
nem ἐς prorsus abesse maluerat.
„Ad ἐς ὃ,“ ait Struve Spec. Quaest.
I. pag. 44 (Opuscul. II. p. 316), „sup-
ple ναυμαχεῖν, hoc vero est ἐς ὃ
λοῦσιν sive πλεῦσαι ἡμῖν ναυμα-
χεῖν ἥμισυ σύμφορόν ἔστι, cuius
rei causa statim additur.“ Quod
vero idem Struve, cum ἐς ὃ ad πε-
λάγει referatur, scribendum censet
ἐς τὸ, id cum recentt. edd. recipien-
dum duxi. Ipsa Herodoti sententia
haec est: in aperto mari pugnam
navalem institues, quo (s. in quod
si nos navigaverimus) minime con-
ducit nobis (pugnam navalem com-
mittere).

νέας ἔχουσι βαρυτέρας] „*Naves
Graecorum hic graviores*; in Plut.
Themist. [14] pag. 119 C. *ἀτενεῖς
καὶ ταπεινότεραι*, comparatae ad
Persarum naves molis maioris et
celsioris.“ Wesseling. Hinc quae-
rit Matth., an βαρυτέρας rescriben-
dum sit. Sed libri scripti non addi-
cunt. — Ad sequens τοῦτο δέ, ubi
simplex antecedit μὲν, conf. G. Her-
mann. ad Viger. p. 702.

κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλ-
λάδι] i. e. *periculumque parabis uni-*

*versae Graeciae, s. universae Grae-
ciae ut periclitetur, efficies.* De vo-
cula τε dixi ad VII, 188; de dativo
monuit Matth. Gr. Gr. §. 400, 6.
Conf. etiam supra VII, 209, ubi eo-
dem modo dativus additur huic ver-
bo, quod idem reperiemus cap. 65.
74. 97. Alia quaedam allata vides
in Thesouro Ling. Graec. IV. pag.
1563 ed. Dindorf.

§. 2.

πρὸς ἡμέων ἔστι] i. e. *nobis con-
ducit, commodum est.* Vid. VIII, 22
ibique nott.

ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε
καὶ γυναῖκες] i. e. *in quam transla-
tos in tuto deposuimus et liberos et
uxores.* — ὑπέκκειται ab omnibus
libris allatum mutare in ὑπεκκέε-
ται, ut Dindorf. et Dietsch. fece-
runt, nolui; vid. supra cap. 41 ibi-
que allata. De usu praepositionis
εἰς in verbis ἐς τὴν etc. vid. Matth.
Gr. Gr. §. 578, 1 et cf. nott. ad VIII,
71; de formula τέκνα τε καὶ γυναῖ-
κες vid. allata ad Herod. VIII, 4,
ubi etiam verbum ὑπεκκεῖσθαι at-
tigimus.

τοῦ καὶ περιέχεσθε] i. e. *quod
vobis maximae curae est, quod stu-
diose s. anxie quaeritis.* Conf. VII,
39 et nott. ad III, 53 et IX, 57. Ad
verba προναυμαχήσεις Πελοποννή-
σου conf. VIII, 49.

νέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. Ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ³ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νησι, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἑκαστέρω τῆς Ἀττικῆς, ἀπλάσι τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισι τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Αἰγύνη καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. Οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι, μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπῆτας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους⁶¹ αὐτίς ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων⁶¹⁶ τῷ μὴ ἔστι πατρίς, καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν

§. 3.

ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι] Conf. Eltz. Quaest. Herodd. Spec. II. p. 337 (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX.) et vid. nott. ad I, 21. VI, 1 (ubi etiam de particulis οὔτε — τε) et Matth. Gr. Gr. §. 504. Vid. quoque infra IX, 115. Unde satis patet, haud legendum esse πορεύσονται, quod verbo παρέσονται substitui voluit Burges in Prolegg. Thucydid. pag. 251.

οὐδενὶ κόσμῳ] i. e. nullo ordine, inconditâ fugâ, ruptis ordinibus, ut III, 13. IX, 59. 65 coll. VIII, 117. IX, 66. 69. Aeschyl. Pers. 468. 479. Verbum ἀπλάσι sensu futuri h. l. accipiendum esse recte monuit Eltz (Quaest. Herodd. I. in: Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 136). Quae sequuntur: Μεγάροισι τε κερδανέομεν περιεοῦσι, valent: *lucrumque captemus ex servata Megara* (ut reddiit Kuehner Gr. Gr. §. 586, d. dativi verbo κερδαίνειν adiecti rationes exponens) s. *lucrabitur Megarâ servatâ*. Ad λόγιον vid. VII, 142.

τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι] Conf. Matth. Gr. Gr. §. 309 et nott. ad VIII, 19.

ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι] Ad ἐθέλει e praecedentibus repeto τὰ οἰκότα (quam vocem iterum inseri vult ante ὡς τὸ ἐπίπαν Naber in Mnemosyn. III. p. 483), hoc fere sensu: *probabilia s. rationi consentanea capientibus consilia plerumque tantia* (i. e. consentanea rationi) *etiam*

evenire solent. Ubi male olim coniunctim exhibebatur τοῦ ἐπίπαν; tu conf. IV, 68 ibiq. nott. VI, 46. — ἐθέλει hic valet *solet*; vid. I, 74 ibique allata. Attulit Herodoti verba Musgrav. ad Sophocl. Antigoni. 209 unâ cum aliis quibusdam locis, in quibus verbo ἵστασθαι additur praepositio πρὸς eum fere in modum, quo hic verbo προσχωρέειν. — Ad ipsam sententiam Wesseling. laudat similem Catonis sententiam apud Sallust. Catilin. 52, ubi plura Wasse et Corte, inprimisque Gataker. ad Antonin. IX, 40.

CAP. LXI.

οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν] „i. e. *nolens concilii principem Eurybiadem duces in suffragia mittere, sive sententias rogare, in gratiam viri urbe patria carentis*. Sic Herodotea capienda docebant Kusteri et Hemsterhusii observata in Luciani Timon. 44. [I. p. 414 seq. Bip.]“ *Valcken.* bene contra Abreschium (ad Thucydid. I, 87 coll. VI, 14, ubi vid. quoque Dukerus) monens, in Herodoto multum utique differre προθεῖναι λόγον, quod invenitur VIII, 59: *sententias varias iterum populo proponere, et ἐπιψηφίζειν: super illis populum in suffragia mittere*. „Athenis,“ ita pergit *Valckenar.*, „*Prytanes comitia solebant indicere σικάταβουλὰ, quae, quid in deliberationem veniret, continebat [προθεῖναι τὸν λόγον]*“: Hemsterhus. ad Lucian Ne-

ἀπόλι ἀνδρὶ πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω
ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι
ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. Τότε δὴ ὁ Θεμιστο-
κλῆς ἐκείνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ κακὰ
ἔλεγε· ἑωντοισὶ τε ἐδήλου λόγῳ ὥς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέ-

cyomant. 19 [T. III. p. 361 seq.]. In unum coacto populo, qui tum erant inter Prytanes Proëdri, vel e Proëdriς ὁ Ἐπιστάτης iterum proponebat, qua de re esset agendum; excitati voce praeconis oratores in medium prodibant, rem propositam civibus suadentes vel dissuadentes; hi causam quisque suam ubi perorassent, tum populus causā cognitā mittebatur in suffragia: Epistates vel alius ex ordine Prytanum, sententias rogans, dicebatur ἐπιψηφίζειν. — Hic, cum causam suam perorasset Themistocles, iam ante iratus Adimantus nunc *noluit Eurybiadem ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρὶ*.“ Subiicit vir praestantissimus alios locos Xenophont. Anab. V, 1, 14 coll. VII, 3, 14, ubi nunc Kruegeri consularum annotatio, Memorabb. I, 1, 18, ubi plura excitavit Kuehner in ed. mai. pag. 66. Vid. quoque, qui de his disputarunt Antiquitatum Graecarum scriptores, C. Fr. Hermann (Griech. Staatsalterth. §. 129. not. 16) et Schoemann (Griech. Alterthum. I. p. 386); inscriptionum (in quibus plerumque invenitur ἐπεψηφίζεν hoc sensu) testimonia attulit Boeckh: Monatsbericht. d. Berlin. Akad. d. Wissensch. 1856. pag. 123. — Ad dativum ἀπόλι (de qua forma vid. Bredov. p. 266.) ἀνδρὶ, i. e. in gratiam viri civitate carentis, conf. Kuehner Gr. Gr. §. 579 not. 3. Geminum Aeliani locum V. H. III, 17 attulerat Valckenarius: οὗτ' ἐπεψηφίσειν Ἀθηναίους (i. e. Atheniensium in gratiam) τὸν τῶν δέκα στρατηγῶν θάνατον. — Mox dedi Θεμιστοκλέα pro Θεμιστοκλήα: vid. laudata ad cap. 57. De ipso viro dixi ad VII, 143. In iis, quae proxime antecedunt, ἐκπέφεροτο reddam: in eum invecus est sive: in eum irruit, si quidem ἐκπέφεροσθαι dicuntur, qui (in alium) irruunt s. impetum

faciunt; conf. VIII, 90 et quae in Thesaurο Ling. Graec. III. p. 1876 ed. Dindorf. afferuntur.

οὕτω ἐκέλευε] Adimanti sententia haec est: *Themistocli tum demum, quando urbem (civitatem, patriam, qua nunc quidem Athenis eversis careat) exhibere posset, licere sententias (cum caeteris Graecorum ducibus) conferre, i. e. cum caeteris Graecis deliberare et suffragia ferre*. Sic πόλιν παρέχεσθαι dicit Thucyd. IV, 61 (ubi vid. interpretes) et IV, 83; ἀρχαιότατον ἔθνος παρεχόμενοι: Herodotus dixit VII, 161. De particula οὕτω conf. Matth. Gr. Gr. §. 563, 1. Locutionem γνώμας συμβάλλεσθαι attigi in nott. ad V, 92. §. 1. In verbis sequentibus: ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι (i. e. Athenas captas esse captasque iam teneri in hostium potestate) ad plusquamperfecti et imperfecti vim bene attendit Matth. Gr. Gr. §. 497 et §. 505, 1; ad formam ἡλώκεσαν conf. Bredov. p. 312.

Τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς] Valcken. maluit τότε δὲ δὴ, ubi tamen mea quidem sententiā vix opus addere particulam δέ. Respicit Noster verba cap. LX init. τότε μὲν ἡπίως πρὸς τὸν Κορινθιον ἀμείψατο. Accusativos duos verbo λέγειν additos attigit Kuehner Gr. Gr. §. 559, b. coll. Matthiae Gr. Gr. §. 416 et 444. Ad ipsam narrationem conf. Plutarch. Themistocl. 11. pag. 117 E., qui Adimanti loco alium quendam haec in Themistoclem dixisse narrat, quem tamen eundem, ut bene ibi monet Sintenis pag. 51, noli confundere cum Eretriensi illo, cuius apud eundem Plutarchum mox inicitur mentio. — In seqq. ad verba ὥς εἴη Iacobs confert I, 24. III, 36. VIII, 137.

ἑωντοισὶ τε ἐδήλου λόγῳ] i. e. suis (Atheniensibus) maiorem et urbem et

ζων ἥπερ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσαιο νέες σφι ἔωσι πεπληρω-
μέναι· οὐδαμῶς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσε-
σθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διεβαίνει ἐς Εὐρυβιάδην, 62
λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων

terram esse quam illis (Corinthiis) *sermone* (i. e. rationibus s. argumen-
tis allatis) *commonstrare studuit*, in
quo illud λόγῳ cum vi quadam ad-
ditum esse facile apparet nec fugit
Karsten. de his exponentem ad Par-
menidis fragm. pag. 83. Schweig-
haeuserus in Lex. Herodot. II. p. 78
λόγῳ h. l. idem valere putat atque
ἀληθεῖ λόγῳ, Graeca Herodoti ver-
ba sic interpretans: „*ex ipsius rei*
ratione (ex rei veritate) *demonstravit*
esse ipsis et urbem et terram; sive
commodius fortasse naturalem stru-
cturam talem concipias: ἐδήλον ὡς
λόγῳ (i. q. ἀληθεῖ λόγῳ) καὶ πόλιν
καὶ γῆν εἶη ἑωυτοῖσι, ostendit esse
ipsis revera (ex vero si iudicetur
res) et urbem etc. Similiter paulo
post, cap. 62: σημαίνων δὲ ταῦτα
τῷ λόγῳ, haec postquam ex veri
ratione (ex rei veritate) ostendit;
aut: postquam ostendit, re vera (si
recte res aestimetur) hoc ita esse.“
Quae mihi speciosius quam verius
disputata videntur: vix enim illud
λόγῳ h. l. aliam vim habebit atque
in similibus locutionibus, quales in-

veniuntur I, 129 (ἀπέφαινε λόγῳ,
V, 84 ἀπέφαινον λόγῳ), V, 94
(ἀποδεικνύντες λόγῳ), ubi valet
monstrare *sermone*, i. e. *rationibus*
s. *argumentis allatis*. Altero loco, qui
mox legitur: σημαίνων δὲ ταῦτα
τῷ λόγῳ διεβαίνει ἐς Εὐρυβιάδην
(sic enim scripsi pro vulg. Εὐρυ-
βιάδεα; vid. nott. ad VIII, 2), equi-
dem malim τῷ λόγῳ referre ad διέ-
βαινε, ut ipse Schweighaeuserus
fecit in Latina versione haec verba
sic reddens: „haec postquam signi-
ficavit, ad Eurymedem convertens
sermonem maiore incitatione ait“;
s. ad Eurymedem *sermone transit*, li-
cet Valla (qui reddidit: haec quum
ratione significasset) et Gronovius
(qui reddidit: haec cum sermone signi-
ficasset) aliter hunc locum accepisse
videantur.

ἔστ' ἂν διηκόσαιο νέες κ. τ. λ.]
Conf. nott. ad VIII, 1 de navium
numero. Ad ipsam sententiam per-
tinent, quae apud Aeschylum in Per-
sis leguntur, ubi Atossae quaerenti
(vs. 347): ἔτ' ἂν Ἀθηναίων ἔστ' ἀπόρ-
θτος πόλιν nuntius respondet:

θεοὶ πόλιν σώξουσιν Παλλάδος θεᾶς·
ἀνδρῶν γὰρ ὄντων ἕρκος ἐστὶν ἀσφαλές.

οὐδαμῶς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς
ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι] i. e. nul-
los enim fore Graecos, qui ipsos ag-
gredientes repellant. Sic verbum ἀπο-
κρούεσθαι IV, 200.

CAP. LXII.

λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα] scil.
ἐπη: *asperiora, concitatoria* verba in-
telligit Schweighaeuser, citans VII,
160 (ubi vid. nott.); Iacobs. in Atti-
cis, ubi hunc locum recepit, explicat
verba *nervosa, gravis, strenge,*
nachdrückliche Worte, proprie: mit
Kraft nach einem Ziele geschleuderte,
eoque etiam refert, quod dicitur
ἐπιστροφῇ τοῦ λόγου de vi nervis-

que orationis. Plutarch. Themist.
cap. 11. hac in re dicit ἐπιστρέφειν
τὸν λόγον, die Sprache ändern, ut
reddit Sinenis pag. 79, eundem quo-
que Herodoteae locutionis sensum
videri adiiciens. Erunt igitur h. l.
verba conversa (a priori scil. modo
leniter loquendi: τότε μὲν ait cap.
60 init. ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον
ἀμείψατο) verba *asperiora, concila-
toria*. Inde in Thesaur. Ling. Graec.
III, p. 1811 ed. Dindorf. redditur:
maiore loquens acrimonia. Nec aliter
locum intelligit Negris, ad Herod.
I, 30 (ubi ἐπιστρέφως, quod explicat
ζωηρῶς) haec verba excitans,
addita Neograeca interpretatione
hac: ὁμιλῶν μὲν περισσοτέρων σφο-

ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες· ἀλλ' ἐμοὶ πεῖθεο. Εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὥς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμε-

δρότητα. Tu vid. quae ipsi ad h. l. notavimus. Nam alio sensu ibi dici videtur εἰρεσθαι ἐπιστρεφένως.

Σὺ εἰ μενέεις κ. τ. λ.] „Tu si hic manseris, et manens rem bene gesseris sive virum te praestiteris; supplendum relinquitur σώσεις τὴν Ἑλλάδα vel ὀρθώσεις, aut, si quis malit, quod plerisque locis veterum congruit, καλῶς vel εὖ ἂν ἔχοι, prout hanc ellipsin supplet Tryphon. „Valcken. Vid. Lambert. Bos. De ellipsis. L. Gr. p. 803 seq. et Hartung: Lehre v. d. Griech. Partik. II. pag. 213, qui hunc ipsum locum Herodoti attulit; consimilem ex Aethnaeo (VIII. p. 360 C. εἰ μὲν τι δώσεις· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔασομεν) et Pseudo-Herodot. (Vit. Homer. cap. 33) dudum attulerat Valckenarius; add. Platonis locum De rep. IX, 3. pag. 575 D., ubi plura excitavit Stallbaum. (T. II. pag. 254), Xenophont. in Memorabb. III, 1, 9 coll. III, 9, 11 ibique Kuehner, atque ipsum Homerum in Iliad. I, 135, ubi plura protulit Freytag pag. 72. Etenim vel apud Homerum nec raro apud alios scriptores reperitur haec dicendi ratio, in sermone iratorum aut concitatorum hominum obvia, qui ea tacent, quae, licet sint necessaria, tamen sponte intelliguntur indeque omittuntur, ut h. l. εὖ ἂν ἔχοι s. εὖ πράξεις vel simile quid. Quare non erat, quod Grote (History of Greece V. p. 167) de structura huius loci dubitaret, cuius sensum bene reddidit. Quod vero in hac structura, ubi sequitur εἰ δὲ μὴ, plerumque εἰ μὲν antecedere solet, Cobet Varr. Lectt. pag. 241 pro σὺ εἰ μενέεις scribi vult: εἰ μὲν μενέεις. Mihi sic scribi haud necessarium videtur, praesertim hoc loco, quo pronomen σὺ cum vi quadam orationis initio ponitur. — Ad verbum ἀνατρέψεις conf. I, 32 fin.

τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες] i. e. omne belli momen-

tum (i. e. ad bellum prospere gerendum) conferunt nobis naves. Ita Schweigh. in Lex. Herod. (II. p. 355), ubi praeterea laudat Herod. VIII, 100 et IV, 129, ubi vid. nott. Iacobsius bene ita locutionem circumscribit: ὁ πᾶς πόλεμος ἡρτῆται ἐκ τῶν νεῶν, quemadmodum sane Nostrum locutum esse video VI, 109, ubi vid. laudd., IX, 68, ne plura. Inde in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VIII. pag. 721 ed. Dindorf. explicatur hic locus: „omne momentum belli naves conferunt, bellum prospero cum successu gerendum ab navibus pendet;“ apteque ad nostrum locum referri possunt loci ibi laudati Euripid. Iphigen. in Taur. 562 et Platon. De republ. V. p. 449 D, ubi invenitur μέγα φέρειν, i. e. multum conferre. Ac denique huc quoque referri possunt, quae leguntur apud Nostrum III, 134: ἐπ' ἀμφοτέρω δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν, ubi vid. nott. — Ad seq. ὥς ἔχομεν conf. I, 24. V, 64. VI, 17, et ad formam κομιεύμεθα Bredov. pag. 378.

ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ] De hac urbe vid. nott. ad VI, 127. Quam Ionum fuisse canit Lycophr. Alex. 978 seq., ubi conf. Schol., consentiente Strabone VI. p. 264 s. 405 A., qui Iones, Lydorum dominatum quo effugerent, Sirin a Troianis profugis olim conditam occupasse Troianosque ad Palladium ex ipso Illo allatum (ut fama ferebat) confugientes trucidasse refert testimoniumque huius rei addit ipsum hoc Palladium, quod ab hoc inde tempore oculos clausisse ferebatur. Ionum loco Colophonios ponit Timaeus apud Athen. XII. pag. 523 D., ex quo loco Archilochum Siritarum terrae fertilitatem et amoenitatem valde admiratum esse intelligimus: quam ob rem illum cum Herodotoe sane conferri volumus. Inde quod factum videtur, ut postea Athenienses, oraculum hocce a Themistocle prola-

τέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὅτ' ἡμεῖς αὐτὴν δέειν κτισθῆναι. ὑμεῖς δὲ, συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστο-63 κλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι,

tum praetexentes, in eam ipsam Italiae regionem mitterent colonos Thuriosque conderent prope Sirin: cui coloniae ipsum historiae patrem interfuisse novimus. Vid. Diodor. Sic. XII, 10. Ob Iones igitur pro Siris conditoribus habitos Themistocles ait: ἡπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, si quidem vel ante bellum Troianum illi urbem condidisse ferebantur teste Lycophrone l. l. Atque Iones, quos hanc urbem olim vel condidisse vel certe tenuisse nihil est dubium, Minervae quoque sacra in hanc urbem intulisse, quae primaria horum sacrorum sedes per Italiam (i. e. Graciam magnam) ferretur, credibile fit (vid. C. O. Mueller: Kleine Deutsche Schrift. II. pag. 216 seq.); inde merito ἡμετέραν ἐκ παλαιοῦ hanc urbem Ionicam, medium inter Doricas civitates in Italia sitam praecipuamque Ionicae vel potius Atticae deae in hac eadem terra sedem Themistocles appellare potuit eoque etiam ferre oracula, quae hanc urbem ab Atheniensibus condi iubebant: quae ipsa oracula eo tempore orta putat idem Mueller (Goetting. Gel. Anz. 1838. pag. 375), quo Iones, navibus vecti ad Italiae oras, has ipsas terras omnium optimas ac pulcherrimas praedicaverint popularemque hominum animos ad easdem adverterint. De quo equidem haud decernam: ipsam Sirin, quae ad ostia fluvii Siris (vid. Herodot. VI, 127) sita erat, constat postmodo portum fuisse Heracleae urbis viginti quattuor stadiis hinc remotae, in quam etiam Siris incolae plerique postea translati sunt. Nullas ruinas adhuc superesse tradunt: ipsi loco nomen *Torre di Senna*. Vid. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 760. not. 22. — Quod Siris ἐν Ἰταλίῃ sita dicitur, de *Magna Graecia* cogitandum esse docent,

quae ad III, 136. IV, 15. VI, 127 notata sunt. Ex hac autem terra frumentum Athenas advectum esse, adeo ut vel propter hanc causam mature iam Athenienses cogitarent de hac terra colonis illuc missis arctius secum coniungenda, bene nuper admonuit Wiskemann: Die antike Landwirthschaft etc. (Preischrift. d. Jablonowskischen Gesellschaft VII) pag. 22. — Ad structuram verborum καὶ τὰ λόγια λέγει (ubi expectabas καὶ ἦν τὰ λόγια λέγει) vid. nott. ad III, 34; per voculam καὶ, quae ad antecedens τε pertinent, ea cum antecedentibus ita iunguntur, ut sane non opus sit scribere ἔτι δὲ καὶ, ut proposuit Naber in Mnemosyn. IV. pag. 28. — Verba proxime sequentia: συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες redde: talibus sociis privati indeque soli relictī: vid. Herodot. I, 102. VI, 15. VIII, 123 coll. I, 116. IV, 113; adhibuit quoque Homerus in Iliad. XI, 470. Odyss. XV, 386 coll. XVI, 117. Haud aliter *χηροῦσθαι* apud Nostrum VI, 83.

CAP. LXIII.

Θεμιστοκλέος] Ita cum Gaisf. e duobus libris rescripsi pro Θεμιστοκλῆος. Vid. allata ad VIII, 50. Quod sequitur ἀνεδιδάσκετο, bene Valcken. reddit: *dedocebatur, dedocendum se praebeuit*; nam ἀναδιδάσκεσθαι valet: *priora dedoceri s. dedocendum se praebeere, ut quis alta discat istis contraria*, quemadmodum ἀναδιδάσκεν apud Thucyd. VIII, 86, ubi vid. Dukerum. Alia dabit Thesaur. Ling. Graec. I, 2. pag. 352 ed. Dindorf. Ad quam eandem praepositionis vim pertinent verba composita ἀναράσθαι, ἀνεύχεσθαι, alia. Ad medii verbi vim ac notionem conf. nott. ad II, 154.

ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας⁶⁴⁷
ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγη τὰς νέας. ἀπολιπόν-
των γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύ-
την δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναναμαχεῖν.
64 Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ
τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες.
ἡμέρῃ τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμός ἐγένετο ἐν
τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι
καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς δέ σφι
ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι
αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἰαντὰ τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελ-
65 λον ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδης, ἀνὴρ Ἀθη-

μὴ σφεας ἀπολίπωσι] Eadem
ferme Plutarch. Themist. 11 fin. pag.
117 F. ταῦτα τοῦ Θεμιστοκλέους ἐλ-
πόντος εὐνοια καὶ δέος ἔσχε τὸν
Εὐρυβιάδην τῶν Ἀθηναίων, μὴ
σφᾶς ἀπολιπόντες οἰχῶνται. — In
seqq. de verbo ἀνάγειν dixi ad
VIII, 10. Ad ἀπολιπόντων (ubi li-
cet mente addere σφᾶς, scil. Pelo-
ponnesios) conf. VII, 221.

CAP. LXIV.

ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι] ἀκροβο-
λίξεσθαι proprie de velitum certa-
mine dicitur, quod ipsam pugnam
anteire solet, tum vero ad mutuos
transfertur sermones rixasque pu-
gnam antecedentes. Conf. Blom-
field. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th.
146 et Hemsterhus. ad Lucian. I.
pag. 417 Bip., qui hoc verbum de
iis quoque dici notat, qui e loco al-
tiore atque opportuno lapidibus ali-
quem e longinquo petunt. Quod ad
Herodotum attinet, eadem figurā ab
eodem dici λόγων ὠδισμὸν obser-
vat Wesseling. VIII, 78. IX, 26.

ἡμέρῃ τε ἐγίνετο καὶ ἅμα κ. τ. λ.]
De particulis τε — καὶ vid. nott.
ad IV, 53. Ad seq. ἐπικαλέσασθαι
τοὺς Αἰακίδας συμμάχους cf. nott.
ad V, 80 et VIII, 83. Plut. Them-
istocl. 15. Larcherus h. l. excitave-
rat Pausan. II, 29. Apollodor. III,

11. §. 6. Ac nemo nescit, Telamo-
nem Aeaci fuisse filium, Salaminis
insulae regem patremque Aiacis,
qui in bello Troiano obiit, Teucro
fratre a reditu in patriam excluso.
— In fine cap. ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ
τοὺς ἄλλους Αἰακίδας valet: ad
Aeacum et reliquos Aeacidas (i. e.
eorum signa) arcessendos, ut I, 110.
III, 14. VII, 193, ubi de praepositio-
nis ἐπὶ vi in talibus monuimus. —
In seqq. post αὐτόθεν subiicitur
ipsa vox (ἐκ Σαλαμῖνος) eodem
modo, quo post αὐτοῦ id fieri no-
tavimus ad IV, 135 et VI, 72; de
αὐτόθεν bene exposuit Herbst in:
Jahrbb. f. Philolog. Suppl. N. F.
III, pag. 59; vid. Thucyd. V, 83.
ἀπέστελλον dabat Mediceus cum
aliis pro vulg. ἀπέστειλαν, quod
habet etiam Schol. Hermog. pag.
407, qui seqq. citat pag. 890. Utram-
que scripturam habet Florentinus
liber et quidem ab eadem manu.

CAP. LXV.

Ἔφη δὲ Δικαῖος κ. τ. λ.] Ex He-
rodoto hausit Schol. ad Aristoph.
Nub. 302 coll. Plutarchi Themistocl.
15 init. p. 119 E., Aristide, qui no-
tante Valckenar. pluribus locis hu-
ius rei meminit I. p. 55. 451. II. p.
350 (ubi conf. Schol. pag. 251 From-
mel.). I. p. 248, ubi itidem plura in
scholiis pag. 66 Frommel, quae ex

νατος, φηγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἔων ἅμα Δημαρῆτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κοινορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἑλευσίνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα καὶ τρισμυρῶν ἀποθωνμάζειν τὴν σφραγὶς τὸν κοινορτὸν, ὅτε ὧν κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ

parte excitaverat Creuz. in Commentt. Herod. p. 234.

ἐπεὶ τε ἐκείρετο κ. τ. λ.] Attigit Eustath. ad Ili. pag. 364, 25 s. pag. 475 fin.

τυχεῖν τότε ἔων] Recte Viger. p. 301: dixit se tum forte fuisse. De Thriasio campo, qui ab Eleusine Boeotiam versus extensus multum patuit beneque discerni debet a campo Rhario, qui minor ambitu inter mare et collem illum, in quo arx Eleusinia fuisse fertur, extendebatur, vid. interprett. ad Thucyd. II, 19 (ed. Poppo. I, 2. p. 256). Pausan. I, 38. §. 6. Herod. IX, 7 fin. Strab. IX. p. 395. Plutarch. Themistocl. 15. Pelop. 8. Arat. 33: quae ex parte iam attulit Sintenis ad Plutarch. Themistocl. p. 103. Cf. Kruse: Hellas I, 2. pag. 178 seq. 180, qui recte Thriam δῆμον, unde Thrasio campo nomen, eo loco exstitisse ponit, quo e faucibus qui egressi sunt mare versus descendentes, ruinas quasdam conspiciunt in planitie inde porrecta: supra Eleusinem in media planitie, loco ab Eleusine remoto tribus milliaribus Anglicis, quo adhuc ruinae quaedam reperimtur, quibus nomen Magála, ad laevam ripam Cephissi (Sarandáporo), Thriam ponit Leake: Die Themen Attica's pag. 146 e vers. Westermanni: minus opinor recte, ut satis demonstravit Preller, accurate de his exponens in Disputat. II de via sacra (Dorpat. 1841.) pag. 8 seq. Qui enim Athenis Eleusinem proficiscuntur, colles, quibus campus Atheniensis a Thriasio disiungitur, sive iugum illud, quod totum Aegalei nomen habet, superare debent viā per angustas fauces ductā, in quibus summis nunc monaste-

rium Daphnae situm est, unde via mare versus descendit: „ad litus descendenti (sunt verba Prelleri l. l.), quo loco Eleusis primum conspicitur, convallis excipitur angulo meridionali campi Thriasii, quae regio quamquam nunc sterilior est rariusque arboribus consita, tamen olim fertilis et cultura frequens fuisse videtur: nam constat demum Thriasium in hoc ipso litoris tractu situm fuisse, nobilissimum illum et priscis temporibus adeo potentem, ut nomen suum et ad portam illam Athenarum, qua in viam sacram exhibatur, et ad campum patentissimum, qui ab Aegaleo usque ad Eleusinem oppidum porrigitur, propagaverit.“ Ad exitum huius convallis, quae a monasterio Daphnae incipit, vestigia quaedam aedificiorum antiquorum invenit Fiedler (Reise durch Griechenland I. p. 80 seq.), quae ad veterem Thriam referre idem vult, tristem adspectum nunc praebere hanc regionem affirmans, quippe aquā destitutam; quae si suppeteret, ad priorem fertilitatem regionem adduci posse idem indicat.

ἰδεῖν δὲ] δὲ male in quibusdam omissum retinui meliorum codd. auctoritate, itemque dedi μάλιστα καὶ, ubi alii κοῦ vel ποῦ. Tu conf. Herod. II, 75. IV, 174. VII, 30 et vid. Voemel de voce μάλιστα numeris addita disputantem in Francofurt. Programmatae anni 1852. pag. 7 potissimum et seqq. De ipso numero hominum triginta milium vid. nott. ad V, 97. Pro ἀποθωνμάζων, ut cum Schweigh. dederat Gaisf., revocavi ἀποθωνμάζων. Ad formam ὅτεων, quae etiam legitur II, 102, conf. Struve Spec. Quaest. de dialect. He-

ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας⁶⁴⁷
ἀπολίπῃσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας. ἀπολιπόν-
των γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύ-
την δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναναμαχεῖν.
64 Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ
τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες.
ἡμέρῃ τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμός ἐγένετο ἐν
τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὖξασθαι τοῖσι θεοῖσι
καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς δέ σφι
ἔδοξε, καὶ ἐποίησεν ταῦτα. εὖξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι
αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἰαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελ-
65 λον ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδης, ἀνὴρ Ἀθη-

μὴ σφεας ἀπολίπῃσι] Eadem
ferme Plutarch. Themist. II fin. pag.
117 F. ταῦτα τοῦ Θεμιστοκλέους εἰ-
πόντος εὐνοία καὶ δέος ἔσχε τὸν
Εὐρυβιάδην τῶν Ἀθηναίων, μὴ
σφᾶς ἀπολιπόντες οἰκῶνται. — In
seqq. de verbo ἀναγεῖν dixi ad
VIII, 10. Ad ἀπολιπόντων (ubi li-
cet mente addere σφῆας, scil. Pelo-
ponnesios) conf. VII, 221.

CAP. LXIV.

ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι] ἀκροβο-
λίεσθαι proprie de velitum certa-
mine dicitur, quod ipsam pugnam
anteire solet, tum vero ad mutuos
transfertur sermones rixasque pu-
gnam antecedentes. Conf. Blom-
field. Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th.
146 et Hemsterhus. ad Lucian. I.
pag. 417 Bip., qui hoc verbum de
iis quoque dici notat, qui e loco al-
tiore atque opportuno lapidibus ali-
quem e longinquo petunt. Quod ad
Herodotum attinet, eadem figurā ab
eodem dici λόγον ὀθιασμὸν obser-
vat Wesseling. VIII, 78. IX, 26.

ἡμέρῃ τε ἐγίνετο καὶ ἅμα κ. τ. λ.]
De particulis τε — καὶ vid. nott.
ad IV, 53. Ad seq. ἐπικαλέσασθαι
τοὺς Αἰακίδας συμμάχους cf. nott.
ad V, 80 et VIII, 83. Plut. Themis-
tocl. 15. Larcherus h. l. excitave-
rat Pausan. II, 29. Apollodor. III,

11. §. 6. Ac nemo nescit, Telamo-
nem Aeaci fuisse filium, Salaminis
insulae regem patremque Aiacis,
qui in bello Troiano obiit, Teucro
fratre a reditu in patriam excluso.
— In fine cap. ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ
τοὺς ἄλλους Αἰακίδας valet: ad
Aeacum et reliquos Aeacidas (i. e.
eorum signa) arcessendos, ut I, 110.
III, 14. VII, 193, ubi de praepositio-
nis ἐπὶ vi in talibus monuimus. —
In seqq. post αὐτόθεν subiicitur
ipsa vox (ἐκ Σαλαμῖνος) eodem
modo, quo post αὐτοῦ id fieri no-
tavimus ad IV, 135 et VI, 72; de
αὐτόθεν bene exposuit Herbst in:
Jahrb. f. Philolog. Suppl. N. F.
III, pag. 59; vid. Thucyd. V, 83.
ἀπέστελλον dabat Medicus cum
aliis pro vulg. ἀπέστειλαν, quod
habet etiam Schol. Hermog. pag.
407, qui seqq. citat pag. 890. Utram-
que scripturam habet Florentinus
liber et quidem ab eadem manu.

CAP. LXV.

Ἔφη δὲ Δικαῖος κ. τ. λ.] Ex He-
rodoto hausit Schol. ad Aristoph.
Nub. 302 coll. Plutarchi Themistocl.
15 init. p. 119 E., Aristide, qui no-
tante Valckenar. pluribus locis hu-
ius rei meminit I. p. 55. 451. II. p.
350 (ubi conf. Schol. pag. 251 From-
mel.). I. p. 248, ubi itidem plura in
scholiis pag. 66 Frommel, quae ex

ναὸς, φηγὰς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον
τὸν χρόνον, ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ
στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε
ἔων ἅμα Δημαρχίῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ·
ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσίνος, ὥς ἀνδρῶν μά-
λιστά κη τρισμυρίων ἀποθωνμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν,
ὅτεων κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ

parte excitaverat *Creuz.* in Com-
mentt. Herodd. p. 234.

ἐπεὶ τε ἐκείρετο κ. τ. λ.] Attigit
Eustath. ad *Ili.* pag. 364, 25 s. pag.
475 fin.

τυχεῖν τότε ἔων] Recte *Viger.* p.
301: *dixit se tum forte fuisse.* De
Thrasio campo, qui ab Eleusine
Boeotiam versus extensus multum
patuit beneque discerni debet a
campo *Rharío*, qui minor ambitu
inter mare et collem illum, in quo
arx Eleusinia fuisse fertur, exten-
debatur, vid. interprett. ad *Thucy-
did.* II, 19 (ed. *Poppo.* I, 2. p. 256).
Pausan. I, 38. §. 6. *Herod.* IX, 7 fin.
Strab. IX, p. 305. *Plutarch.* *Themis-
tocl.* 15. *Pelop.* 8. *Arat.* 33: quae ex
parte iam attulit *Sintenis* ad *Plu-
tarch.* *Themistocl.* p. 103. Cf. *Kruse:*
Hellas I, 2. pag. 178 seq. 180, qui
recte *Thriam* δῆμον, unde *Thrasio*
campo nomen, eo loco exstitisse
ponit, quo e faucibus qui egressi
sunt mare versus descendentes, rui-
nas quasdam conspiciunt in plani-
tie inde porrecta: supra Eleusinem
in media planitie, loco ab Eleusine
remoto tribus milliaribus Anglicis,
quo adhuc ruinae quaedam repe-
riuntur, quibus nomen *Magála*, ad
laevam ripam *Cephisii* (*Sarandá-
poro*), *Thriam* ponit *Leake:* *Die*
Themen Attica's pag. 146 e vers.
Westermann: minus opinor recte,
ut satis demonstravit *Preller*, accu-
rate de his exponens in *Disputat.* II
de via sacra (*Dorpat.* 1841.) pag. 8
seq. Qui enim Athenis Eleusinem
proficiscuntur, colles, quibus cam-
pus Atheniensis a *Thrasio* disiun-
gitur, sive iugum illud, quod totum
Aegalei nomen habet, superare de-
bent viâ per angustas fauces ductâ,
in quibus summis nunc monaste-

rium *Daphnae* situm est, unde via
mare versus descendit: „ad litus de-
scendenti (sunt verba *Prelleri* l. 1.),
quo loco Eleusis primum conspici-
tur, convallis excipitur angulo me-
ridionali campi *Thriasii*, quae re-
gio quamquam nunc sterilior est
rariusque arboribus consita, tamen
olim fertilis et cultura frequens fu-
isse videtur: nam constat demum
Thriasium in hoc ipso litoris tractu
situm fuisse, nobilissimum illum et
priscis temporibus adeo potentem,
ut nomen suum et ad portam illam
Athenarum, qua in viam sacram ex-
ibatur, et ad campum patentissi-
mum, qui ab *Aegaleo* usque ad
Eleusinem oppidum porrigitur, pro-
pagaverit.“ Ad exitum huius con-
vallis, quae a monasterio *Daphnae*
incipit, vestigia quaedam aedifi-
ciorum antiquorum invenit *Fiedler*
(*Reise durch Griechenland* I. p. 80
seq.), quae ad veterem *Thriam* re-
ferre idem vult, tristem adspectum
nunc praebere hanc regionem affir-
mans, quippe aquâ destitutam; quae
si suppeteret, ad priorem fertilita-
tem regionem adduci posse idem
iudicat.

ἰδεῖν δὲ] δὲ male in quibusdam
omissum retinui meliorum codd. au-
ctoritate, itemque dedi μάλιστά κη,
ubi alii κοῦν vel πον. Tu conf. *He-
rod.* II, 75. IV, 174. VII, 30 et vid.
Voemel de voce μάλιστα numeris
addita disputantem in *Frankfurt.*
Programmate anni 1852. pag. 7 po-
tissimum et seqq. De ipso numero
hominum *triginta milium* vid. nott. ad
V, 97. Pro ἀποθωνμάζων, ut cum
Schweigh. dederat *Gaisf.*, revocavi
ἀποθωνμάζων. Ad formam ὅτεων,
quae etiam legitur II, 102, conf.
Struve Spec. Quaest. de dialect. He-

οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν Ἰακχόν. εἶναι 648
 δ' ἀδάημονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίνι τὸν Δημάρητον, εἰρε-
 σθαί τε αὐτὸν, ὃ τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἰ-

rodot. II. p. 48 (Opuscc. II. p. 322),
 et ad πρόκα nott. ad I, 111.

τὸν μυστικὸν Ἰακχόν] Attigit Herodotea Hermogenes De ideis I. p. 223 Walz. (p. 290. Vol. II. Rhett. Graecae. ed. Spengel), laudans et ipse τὸν Ἰακχόν, quam vocem litera initiali maiore scribendam censui; vulgo Ἰακχόν. — „Dicaeus dicebat, clamorem illum sibi videri esse mysticum Iacchum.“ Ita Valckenar., qui quod ante has voces verbum ἄδόντων vel ἐξαγόντων excidisse olim putaverat, postea in re retractit conjecturam. Iacchus, quod satis constat, in mysteriis Atticis dicebatur Bacchus puer, cuius statum variis rebus ornatum e Ceramicō, ubi Iacchi aedes erat, in Eleusinium templum vicesimo Boëdromionis die quando deferebant initiati magna ac sollemni pompa, hymnum in laudem Iacchi compositum, qualem v. c. exhibet Aristophanes Ran. 401, cantantes, id vocabant ἐξάγειν τὸν Ἰακχόν, de quo plura attuli ad Plutarch. Alcibiad. p. 245, ubi vid. praesertim Creuzer. Symbol. IV. pag. 396 seq. Add. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 55. not. 10 ed. sec., Schoemann: Griech. Alterth. II. p. 343 seqq. et praecipue Fritzsche: De carmine Aristophanis mystico (Rostoch. 1840 coll. ad Aristophan. Rann. p. 187 seqq.) pag. 25 seqq. ἐξάγειν in re sacra pariter invenimus adhibitum ab Herodoto II, 45. Tum vero etiam ipse ille hymnus, quem in sollemni pompa cantari diximus, vocabatur Ἰακχος, teste Hesych. s. v. II. pag. 5, ubi legitimus inter alia: καὶ ἡ ᾠδὴ, ἣν οἱ μεμνημένοι ἄδουσι, coll. Suid. s. v. II. pag. 87. Inde quoque ἰακχαίνει idem quod ἄδειν τὸν Ἰακχόν, interprete Hesych. s. v. δι' ἀγορᾶς I. pag. 939. Schol. Aristoph. Ran. 324 et Gloss. Herodot., ubi ἰακχαίνουσιν λέγουσι, φλυαροῦσι, quae eadem habet Suidas I. l. Itaque in Herodoti hoc loco τὸν μυστικὸν

Ἰακχόν accipio de carmine sacro, quale in illa Iacchi pompa canere solebant initiati, eoque etiam refero verbum ἰακχαίνουσι, quod infra legitur: hoc carmen in Iacchi laudem canunt, sive, ut Valcken. reddit: istoc (clamore) utuntur die festo Iacchum saepius inclamantes. Offendit C. O. Muellerum (Kleine deutsche Schrift. II. p. 272) in hac Herodoti narratione, quod Noster sic loquatur, ut initiatorum pompa, quae Iacchum gestabat laudesque in eius honorem cantabat, Eleusinae Athenas versus processisse videatur, cum Athenis potius Eleusinem versus procedentes initiatos Iacchum cantasse e constanti antiquitatis fama appareat. Neque vero ab hac recedere Nostrum existimem, qui quem commemorat κοινιστὸν χωρίοντα ἀπὸ Ἐλευσίνος, pulverem intellexit inde ab Eleusina orientem et ventis ex adverso flantibus obvium factum initiatis, qui campo Thriasio egressi propius ad Eleusinem accedebant beneque illum prospicere adeoque ipsi sentire poterant, cum ventus pulverem ad ipsorum ora adveheret.

εἶναι δ' ἀδάημονα] Pro εἶναι Villosion. ad St. Croix Recherch. sur l. myst. d. pagan. I. p. 327 substitui vult λέναι, ut inde scil. existat sententia: „vocem emissam esse a mystico Baccho“; quo sane minime opus. Nec magis opus participio γινομένων, quod post voces τῶν ἐν Ἐλευσίνι vulgo insertum tenent Schaeferus, Matth. et edd. recc. Equidem cum Schweigh. et Gaisf. verbum e scholio, ut videtur, in lectum et in duobus codd. Paris. omisum abieci; Florentinus liber dabat γενομένων. — Ad particulae τε usum post εἰρεσθαι cf. allata ad VII, 188.

αὐτὸς δὲ εἰπεῖν] εἰπεῖν cum Gaisf. et Matth. dedi librorum ex auctoritate. Vulgo εἶπαι, idque Bekkerus, quem recentt. edd. secuti sunt, retinuit. Idem feci paulo inferius et VIII, 73 fin. 68. §. 1. 87. 112. IX,

πεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέως στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδῃλα, ἐρήμιον ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ Ἐλευσίνος ἰὼν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλῆϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὀρτὴν τάνυτην ἄγονσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλό-

16. 18. 46. 82. 84. 89. At VIII, 88 reliqui εἶπαι, cuius loco unus Saneirosti liber εἰπεῖν, itemque VIII, 118. 128. 140. §. 2. IX, 8, ubi unus Florentinus dat εἰπεῖν. Vix enim mihi credibile, ipsum Herodotum in talibus formis constanter egisse: quas cum ad unam normam redigere ob librorum vetustorum dissensum nobis haudquaquam liceat, malui in singulis locis codicum potiorum sequi auctoritatem. Neque aliter statuisse video Bredov. pag. 352 seq., qui Herodotum utramque formam adhibuisse putat, ut inde haud facilis sit diiudicatio, ubi libri scripti inter se dissident, quid quoque loco ipse Herodotus scripserit.

οὐκ ἔστι ὅπως οὐ] i. e. *feri nequit*, *quia*: de quo loquendi genere vid. modo Zeun. ad Viger. p. 235 seq. Xenoph. Anab. II, 4, 3. Aristoph. Ach. 116. Eqq. 238. Plat. Apolog. Soer. p. 27E. Mox αὖ Ἐλευσίνος ἰὼν e Florentino alioque libro repositum (dudum iubente Wesseling. Diss. Herod. XI. p. 167) pro ἐόν. — Paulo ante dedi βασιλέως pro βασιλῆος et σίνος pro σίνος, quod Schaeferus cum Matth. et Bekk. reliquit; ipsam vocem, ab Aeschilo adhibitam (vid. Agamemn. 380. 544 ibique Blomfield. in Glossario), Grammatici explicant βλάβος, *damnum*, *ma-*lum; plura vid. in Thesaur. Ling. Graec. Vol. VII. p. 267 ed. Dindorf.

τάδε γὰρ ἀρίδῃλα] i. e. *hoc enim manifestum est*. Apud Homerum invenitur hoc sensu ἀρίδῃλος: de qua voce conf. Freitag. ad Ill. II, 318 et Buttmann. Lexilog. I. p. 252 seq.,

qui idem pag. 147 de syllaba *αρι* multis vocibus praeposita disputat. Reperitur ἀρίδῃλος apud Apollon. Rhod. III, 615. IV, 727. — Ad vocem *τιμωρίην* conf. nott. ad VII, 169. — ἦν — *κατασκήψῃ* est: *si ingruerit, inciderit*; mente addas licet ex antecedentibus τὸ θεῖον, quod etiam ad τράπηται referri potest: de ipso verbo vid. nott. ad VII, 10. §. 5. In seqq. pro ἀποβαλεῖν dedi ἀποβαλεῖν; vid. VIII, 22 ibique laud.

ἀνὰ πάντα ἔτεα] i. e. *quoque anno*. Vid. nott. ad VII, 106. De tempore, quo magna Eleusinia celebrabantur, cum olim dissentirent viri docti, nunc quidem ob disertum Herodoti testimonium nihil dubium, quoque anno et quidem mense Boëdromione, qui cum Septembri nostro sic satis convenit, illa fuisse celebrata. Plura de his monuerunt C. Fr. Hermannus, Schoemannus, alii supra laudati l. l. Vocibus τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ neminem fugit indicari *Cereram* atque *Proserpinam*, ita appellari solitas in sacra mysteriorum disciplina. Ad quam etiam pertinet verbum *μνεῖσθαι*, quo Noster paulo post usus est et II, 51, si quidem illud in universum de quibusvis sacris arcanis secretisve adhibetur; hoc loco autem aequae atque altero de iis dicitur, qui arcanis initiantur sacris, qualia sunt sacra Eleusinia, in Cereris et Proserpinae honorem celebrata; conf. Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. p. 1244 ed. Dindorf., ubi plura de hoc verbo afferuntur. Intactum autem reliqui *μνεῖται*, e Bredovii sententia p. 374

μενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνήν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ λακχάζουσι. Πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον· Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἰπῆς. ἦν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν· καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἐχ' ἥσυχος· περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν· ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδης ἔλεγε, Δημάρητον τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

haud ferendum et in *μυεῖται* mutandum. Quae sequuntur verba: *τὴν φωνήν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ λακχάζουσι*, valent: *hac voce, quam audis, in hoc festo Iacchum invocant*, sive, ut Schweighauserus reddidit: *hoc vocis sono, quem audis, in eiusdem festi sollemnibus Iacchum celebrant*. Inde *ἐπεξιακχάζειν* apud Aeschyl. Sept. c. Theb. 632, ubi Blomfield in Glossario nonnulla protulit. Tralate adhibitum reperias apud Longum in Pastorall. III, 11 (*λακχάσαντες καὶ εὐάσαντες*). Caeterum hoc ex Herodoti loco satis patet, falli eos, qui Athenienses solos ad Eleusinia admissos esse statuunt, ad quae cuique vere Graeco homini aditus patebit; solos barbaros exclusos esse putamus. Vid. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 32. not. 20 ibique laudd. (ed. sec.). — Proximum *ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν* Wytténbach. ad Plutarch. Morall. I. pag. 132 a Cr. laudatus comparat cum Plutarchi (II. p. 11 B.) dicto simili: *τὴν κεφαλὴν οὐχ ἔξεις* et I. p. 1015 E. (in Vit. Artaxerx. cap. 9.) *ἀπολείς — τὴν κεφαλὴν*. In seqq. verbis: *οὔτε ἐγὼ — οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς* cum vi quadam in fine additum οὐδὲ εἷς nemo non sentiet; eodem modo IX, 80: *ἐπεὶ ἐσθλὸς γε ποικίλης λόγος ἐγίγνετο οὐδὲ εἷς*.

ἔχῃ ἥσυχος] Adiectivum in his adhiberi observat Larcher. citans Eu-

ripid. Med. 553. Or. st. 1275. — Paulo ante βασιλέα dedi pro βασιλῆα. — Verbum *μέλει* cum praepositione *περὶ* coniunctum invenimus VI, 101, ubi laudavimus Strange in: Seebod. et Iahn. Annal. Suppl. II, 3. p. 400, qui etiam huc refert similem verbi *φροντίζειν* structuram VIII, 36 et VII, 236.

ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ] δὲ e Florent. a recentt. iure receptum pro vulg. *δῆ*. Pro *μεταρσιωθὲν* in Schol. Hermog. l. l. exstat *μετάρσιον γινόμενον*, itemque *ἀπολείσθαι* pro *ἀπολέεσθαι*. Vox *μετάρσιος*, quae idem valet atque *μετέωρος*, supra exstat VII, 188. Inde scite coniecit Cobet (Mnemosyn. IX. p. 280) pro *μεταρσιωθὲν* legendum esse *μετάρσιον ἀρθεῖν* (ut in Aristoph. Eqq. 1362. Pac. 80), cum *μεταρσιῶν* verbum sit malae notae et vitio in Graecitatem invecutum. Ac sane in Thesouro Ling. Graec. V. p. 892 Dind. praeter Herodoti locum afferuntur tantum loci Eustathii et Tatiani, in quibus hoc verbum reperitur. Herodoti verba indicant, ex pulvere illo vocisque sono exstitisse nubem eamque in sublime levatam Salaminem versus („in der Richtung nach Salamis“) ad ipsa Graecorum castra esse delatam.

Δημάρητον τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος] i. e. *Demarati aliorumque invocans testimonium*. Cf. VI, 68 et Eustath. ad III. p. 155, 28 s. 117, 34, ubi *καταπτόμενος* ille

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἐπειδὴ 66
 ἐκ Τρηλίνος, θεησάμενοι τὸ τρώμα τὸ Λακωνικόν, διέβησαν
 ἐς τὴν Ἰσθμίαν, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἐπλων δι' Εὐρίπου,
 καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. Ὡς μὲν
 649 ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς
 Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπὶ τε
 Σηκιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι
 τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσιν, τοῦσδε τοὺς
 τότε οὐκ ἔπομένους βασιλεῖ, Μηλίας τε καὶ Δωριέας καὶ
 Δοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἔπομένους, πλὴν Θεσπιέων
 τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους,
 καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν
 πέντε πολίων, τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ
 γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσοῦτον
 κλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. Ἐπεὶ ὧν ἀνέκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάν- 67
 τες οὗτοι, πλὴν Παρίων· Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ

interpretatur μάρτυρας προφέρων.
 De structura huius verbi cum geni-
 tivo monuit Kuehner Gr. Gr. §. 520.
 not. 6.

CAP. LXVI.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν
 στρατὸν ταχθέντες] Ad locutionem
 conf. VII, 21 ibique nott. VIII, 1.
 — Cohærent autem hæc, ut bene
 monet Schweigh., cum superioribus
 VIII, 24. 25. — In seqq. ad vocem
 τρώμα conf. citt. ad VI, 132 et ad
 Ἰσθμίαν nott. ad VII, 175. De ipsa
 forma vid. nott. ad VIII, 23. Ad
 verbum ἐπισχόντες vid. allata ad
 V, 16.

κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ
 ἀπικόμενοι] *Naves* si respiciantur,
 hæc vix recte dici posse putat
 Leake (Die Demen Attica's p. 188),
 si quidem ex iis, quæ ipse Noster
 tradit, dimidia fere navium pars in-
 teriisse existimanda sit neque hoc
 grave damnum paucarum navium
 accessione, quæ a Graecis civita-
 tibus Persarum partes sequentibus
 exhibitæ fuerint, satis resarciri po-
 tuerit: itaque hand paucas naves,

quæ pro deperditis haberentur,
 postea refectas denno ad classem
 accessisse statuendum aut Herodo-
 tum minus accurate de his tradi-
 disse videri iudicat Leake, qui eam
 ob causam Herodoti verba ad solas
 copias Persarum terrestres referre
 mavult.

ἢ ἐπὶ τε Σηκιάδα] Conf. nott. ad
 VII, 183. 186. De *Meliensibus* vid.
 VII, 132; de *Doriensibus* VIII, 31;
 de *Locris* VII, 132; de *Boeotis* VII,
 132; de *Thespiis* et *Plataeensibus* VII,
 132. VIII, 50; de *Carystis* vid. VI,
 99; de *Andriis* IV, 33; de *Tentiis* IV,
 33. VI, 97. νησιώτας de Cycladum
 incolis intelligi supra ad VIII, 46
 iam monuimus.

πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν κ. τ. λ.]
 Intelligit Naxum, Melum, Siphnum,
 Seriphum et Cythnum VIII, 46 no-
 minatas; quas easdem vocat πόλεις,
civitates, quemadmodum III, 139 Sa-
 mus vocatur *πολίων πασῶν πρώτη*
 coll. I, 144. De structura verbi
 ἐπεμνήσθην vid. nott. ad VI, 136.

CAP. LXVII.

ἐν Κύθῳ] Conf. VII, 90. VIII,

ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτοὺς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. Ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρῆσαν μετὰπεμπτοὶ οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νέων, καὶ ἴζοντο, ὧς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ὅλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμάχην ποιεόιτο. Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τῶντὸ γνῶμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ

46 et ad sequens ἐκαραδόκεον nott. ad VII, 168. Quae initio huius periodi leguntur verba: ἐπεὶ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι, ea propter verba interposita (Πάριοι δὲ — ἀποβήσεται) repetuntur quodammodo verbis οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, cum apodosis demum incipiat a verbis ἐνθαῦτα κατέβη αὐτοὺς Ξέρξης. Qui igitur primum scripsit ἀπίκοντο (in plusquamperfecto; cf. Bredov. p. 328), is mox posuit aoristum ἀπίκοντο, id enim utrumque optimi quique codd. praebent; quod vero δὲ in hac repetitione priorum vocum invenimus additum, haud raro post verba interiecta id fieri solet, ut supra II, 120; quem usum attigit Matth. Gr. Gr. §. 616. De *Parüs* conf. V, 28 seqq. 31. VI, 133 seqq. VIII, 112. De verbo συμμῖξαι conf. nott. ad VIII, 58. In verbis proxime sequentibus Xerxes tanquam rex προΐζετο, i. e. *sedem altiore* s. *praecipuam cepit* prae caeteris, qui circum ipsum ἴζοντο, i. e. ita sederunt circa regem, prouti hunc iuxta regem sedendi locum tanquam honorem cuique tribuerat rex, s. quo loco et qua dignitate sedere a rege iussi erant.

ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς] Vocem βασιλεὺς tolli vult Cobet (Mnemosyn. IX. p. 289) eo ex usu, de quo iam ad I, 2 dixi. Equidem ut abesse haud male censeo vocem, quae sane

abest mox cap. 68, ita aequè bene retineri posse credo, libris praesertim adstipulantibus omnibus. Ad argumentum vid. nott. ad VII, 100. Ad verba ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο (i. e. *ut vero ordine deinceps consederunt*) conf. infra VIII, 86, ubi σύν κόσμῳ ναυμαχεῖν dicuntur Graeci; add. Dionys. Halic. A. R. V, 44 et quae alia afferuntur similia in Thesaurο Ling. Graec. IV. p. 1869. Conf. etiam οὐδενὶ κόσμῳ, de quo diximus ad VIII, 60. §. 3. — Ad voces ἀποπειρώμενος ἐκάστου conf. nott. ad III, 119. Add. VI, 48 et vid. Plat. Phaed. p. C0 E: ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγοι. Verba ναυμαχίην ποιεόιτο cum G. Hermannο Opuscc. IV. p. 90. 91 reddiderim: *an pugnam navalem committi censerent*.

CAP. LXVIII.

οἱ μὲν δὴ ἄλλοι — ἐξεφέροντο] Ad locutionem conf. V, 36 ibiq. nott. Duo codd. dant ὅλλοι, alii οἱ μὲν ἄλλοι. Tu conf. Koen. ad Gregor. Cor. de dialect. Dor. §. 12. p. 199. — De *Artemisia* dixi ad VII, 99, ubi iam excitavi Pseudo-Plutarchum (Vol. II. p. 869 F. seq.) Herodotea immerito cavillantem, de qua re vid. Lahmeyer: De Plutarchi libelli, qui de malignit. Herodot. inscrib. etc. pag. 73.

τάδε ἔφη· Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὥς ἐγὼ τάδε 1
 65 ὁλέγω. Οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι
 πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τὴν
 ἑοῦσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω
 φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω·
 φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιεό. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν
 σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄν-
 δρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίῃσι ἀνακιν-
 δυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εὔνεκα ὠρμή-
 θης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἅλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δέ
 τοι ἴσταιται οὐδεὶς· οἱ δ' ἐτι ἀντέστησαν, ἀπῆλλαξαν οὔτω,

§. 1.

Εἰπεῖν μοι] Alii εἶπαι, de quo
 vid. nott. ad VIII, 65. Alii etiam
 εἰπέ. Sed vid. Matth. Gr. Gr. §.
 545, qui idem pronomen μοι addi-
 tum attigit Gr. Gr. §. 389, f. Wes-
 selingius comparaverat Ili. XIV, 501
 ibiq. Eustath. De infinitivi usu pro
 imperativo vid. allata ad III, 134.
 Pro βασιλῆα rescripsi βασιλέα.

ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην] scil.
 πρῶτα, ἔργα. Vid. allata ad
 VII, 139. Locutionem ἀποδείκνυ-
 σθαι γνώμην attigi ad I, 170. τὴν
 ἑοῦσαν γνώμην Valcken. recte in-
 terpretatur veram animi mei senten-
 tiam. Conf. I, 95 ibiq. nott. et nott.
 ad V, 50. Olim legebatur τὴν δὲ
 ἑοῦσαν γνώμην, cuius loco quod
 in Sancrofti libro exstat τὴν δὲ
 ἑοῦσαν γνώμην, recepit Gaisfor-
 dius dudumque amplexus erat Reis-
 kius interpretans: *me quam vides* vel
 etiam *talis cum sim*; in quam sen-
 tentiam scribi oportuisse τοιήνδε
 ἑοῦσαν monet Schweighaeuserus,
 qui ipse particulam δὲ abiiciendam
 putavit, ut iam Valckenar. volue-
 rat, quem Schaeferus quoque secu-
 tus est. „Quod si minus placet,“ ait
 Schweighaeuserus, „cum Wesselin-
 „gio et Reiskio τὴνδεlegerim, sed
 „τὴνδε hancce sententiam intellexe-
 „rim, nec me admodum turbaverit
 „id quod nimis abundanter adie-
 „ctum Wesselingio videbatur τὰ
 „τυγχάνω φρονέουσα.“ Mihi haud
 ferendum videtur τὴνδε respicienti
 ad sequentia τὰ τυγχάνω φρονέουσα

x. τ. λ.; itaque cum recentt. edd.
 scripsi τὴν, quod etiam Schweig-
 haeuserus dederat. Ipsa igitur loci
 sententia haec est: *Iustum est me*
vere et ex animo ea enuntiare, quae
optima duco ad tuas res s. quae tuis
rebus maxime conducere arbitror. Se-
 quens καὶ τοι in conclusionibus aut
 transitionibus bene adhibitum illu-
 strat Hartung: Lehre v. d. Griech.
 Partikk. II. pag. 353.

ποιέο] Duo codd. ποίεε, Wesse-
 lingius cum aliis ποιέεο. Quod equi-
 dem cum Schaeff., Schweigh. et Gais-
 ford. dedi, tumentur Florentinus al-
 terque liber et similes apud Hero-
 dotum formae: αἰτέο I, 90, ubi vid.
 nott. ἐξηγέο III, 72. ἀέο III, 40.
 φοβέο VII, 52. Tu vid. Bredov. pag.
 375, qui has formas recte tueri mihi
 videtur, quas etiam intactas reliquit
 Bekker. Sed Dindorf. et Dietsch.
 in his duplicatam ē praeferentes
 hoc quoque loco dederunt ποιέεο.
 — Mox pro τοι γὰρ, quod libri scri-
 pti respuunt, dedi οἱ γὰρ, iubente
 quoque Struv. Spec. Quaest. I. pag.
 10. II (Opusce. II. p. 269), qui alte-
 ram articuli formam ab Herodoto
 alienam esse recte statuere videtur.
 Ad ipsam sententiam, quam Arte-
 misia h. l. eloquitur, faciunt, quae
 ad VIII, 88 adscripsimus. — Quod
 pro πάντως δέει σε Burges. in Pro-
 legg. Thucydid. pag. 254 proponit
 πάντα σπεύδεις, eo sane haud
 opus. De locutione ὠρμήθης στρα-
 τεύεσθαι vid. allata ad VII, 4.

οἱ δ' ἐτι ἀντέστησαν] Ita e Flo-

2 ὥς ἐκείνους ἔπρεπε. Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῇ μένων ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδᾶς, κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἶκός, ἦν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνης τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμεῖν τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν ἦκοντας, οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων

rent. dedi cum Schweigh. et Gaisf. pro vulg. οὐ δέ τοι, quod retineuerunt Matth., Bekker et recentt. edd. — Ad seq. ἀπήλλαξαν (discesserunt) conf. I, 16 ibique nott.

§. 2.

Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω κ. τ. λ.] Conf. quae similia ex Herodoto conguessit Struve l. l. I. pag. 32 (Opuscc. II. p. 298). ἀντιπολέμων omnes hic tenent codd.; vid. nott. ad IV, 134.

ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς — ποιεύμενος] Participium h. l. verbo ἐπέλγεσθαι adstruxit, paulo post §. 3 infinitivum addidit. Conf. Kuehner. Gr. Gr. §. 661. VIII. De ipso verbo vid. nott. ad VIII, 126. Sequentia τὰς νέας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῇ μένων comparat Schaefer (ad Lambert. Bos. Ellipss. L. Gr. p. 316) cum Euripid. Hecub. 35, ubi invenio: ναὺς ἔχοντες — ἐν ἀκταῖς τῆσδε Θρηκίας χθονός. Tu conf. etiam supra VIII, 40 ibique nott. Loci sententia haec est: *sed si nares ibi* (i. e. eo, quo nunc sunt, loco) *retineas prope* (ipsam) *terram manens aut etiam progrediens in Peloponnesum*. Ad loci argumentum Valcken. conferri iubet VII, 10, ubi Xerxes patruus ante susceptam expeditionem frustra monnerat ἐπειχθῆναι πᾶν πρῆγμα, itemque Plutarch. II. p. 870 A Herodotea cavillantem. Sed scite observat Wesseling, videri Herodotum, cum talia Artemisiam faciat dicentem, aliquid memoriae civis suae, quam ubique laudibus effert, tribuisse. Conf. nott. ad VII, 99.

διασκεδᾶς] Conf. I, 79 et quae affert Bredov. pag. 390. Idem verbum eadem in re VIII, 57. Quod sequitur κατὰ πόλεις δὲ φεύξονται sponte in memoriam revocat, quod legitur supra cap. 57: κατὰ γὰρ πόλεις ἕκαστοι τρέφονται. In verbis sequentibus: οὔτε αὐτοὺς οἶκός — ἀτρεμεῖν τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν ἦκοντας dedi ἀτρεμεῖν, quod Florentinus liber exhibuit, cum Schweighaeusero, Schaefero et Bekkero, probante Bredovio pag. 74 et 378; ἀτρεμεῖν dederunt Dindorf. et Dietsch.; ἀτρεμεῖν Wesselingius dederat. Neque mutavi αὐτοὺς in αὐτοῦ, quod Koenius proposuerat probante Schweighaeusero, quodque iterum nuper proposuit Bergk. in Theognid. Eleg. ed. sec. Specim. I. pag. 8, ubi de intransitivo usu verbi ἀτρεμεῖν (cf. I, 190. VII, 8. §. 1, ubi vid. quae attulimus) monuit: etenim pronomen αὐτοὺς initio periodi non sine causa positum est, cum ad hoc ipsum pertineant, quae quasi explicandi causa extremo periodi loco ponuntur τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν ἦκοντας, atque Artemisiae sententia haec sit: *neque verisimile est eos* (Graecos Peloponnesios) *tranquillos mansuros esse, hos scilicet, qui ex illa regione* (Peloponneso) *advennerint*, ita ut αὐτοὺς et αὐτῶν ad eosdem Graecos Peloponnesios spectet: neque aliter Matthiae Gr. Gr. §. 472, 2 hunc locum intellexisse video. Participium ἦκοντας non alio sensu atque ἦκε supra VIII, 50. Ad verba πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχεῖν conf. VIII, 49 et quod supra

ναυμαχέειν. Ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω, 3
 μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακῶθεις τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται.
 651 πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεν, ὥς τοῖσι μὲν
 χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι,
 τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ, ἔοντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάν-
 των, κακοὶ δοῦλοί εἰσι, οἳ ἐν συμμαχῶν λόγῳ λέγονται εἶναι,
 ἔοντες Αἰγύπτιοι τε καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι,
 τῶν ὀφελὸς ἐστὶ οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, 69
 ὅσοι μὲν ἦσαν εὖνοιο τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς
 λόγους, ὥς κακὸν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἔα
 ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαιόμενοι τε καὶ φθονέοντες

legitur VIII, 60. §. 2: προναυμαχῆ-
 σεις Πελοποννήσου.

§. 3.

ἐς θυμὸν βάλεν] Pro vulg. βαλεῖν
 scripsi βάλεν, vid. nott. ad VII, 51,
 ubi etiam de ipsa locutione admo-
 nuī. Descripsit Herodotea Stobaeus
 Sermm. LX. [62] §. 51. p. 385. T. II.

μήτε κακὴ δμῶεσι τεοῖς ἔσο μήτε ἀλλ' ἐσθλὴ
 φαίνεο· ῥητέροι γὰρ αἰεὶ πονήματα φέρονται·
 θάρσει δειδιότων μάλ' ἐπικρατέουσιν ἄνακτες.

ἔοντι ἀρίστῳ] Respici hic volu-
 mus Xerxem a corporis formositate
 aequae atque ab animi praestantia
 laudatum. Conf. supra VII, 187.

ἔοντες Αἰγύπτιοι] Qui iidem om-
 nium optime pugnasse dicuntur
 VIII, 17. Add. VII, 89. De *Cypriis*
 vid. VII, 90, de *Cilicibus* et *Pamphy-
 liis* VII, 91. Ad hunc autem Hero-
 doti locum Valckenar. refert De-
 metr. De eloc. §. 63 (Rhett. Graecc.
 III. p. 277 ed. Spengel.), qui repeti-
 tas particulas coniunctivas robur
 quoddam orationi addere scribit,
 quales etiam hoc loco in repetita
 vocula καὶ cernitur, ut cap. 71. 72
 aliisque locis; praeterea Valckenar.
 observat, vim verborum τῶν ὀφελὸς
 ἐστὶ οὐδέν tum maxime apparere,
 si contrariam spectemus dictionem
 ὧν τι καὶ ὀφελὸς ἐστὶ, quorum usus
 quidem est, i. e. qui praestantissimi
 atque utilissimi sunt, coll. Aelian. N.
 A. XIII, 4. Aristid. T. III. p. 686.
 Hemsterhus. ad Lucian. Tim. §. 55.

p. 451 Gaisf., ubi nunc edunt βάλεο,
 olim βάλλε, quod ipsum exhibet quo-
 que Apostolius, Herodotea verba af-
 ferens Cent. XVIII, 56 (Corp. Par-
 oemiogrr. II. pag. 733). Ad seqq.
 de heris ac servis Wessel. conferri
 vult Stob. Sermon. LXXII. [74] §. 7.
 p. 438 fin. s. T. III. p. 70 Gaisf. Ibi
 nimirum inter Naumachii versus
 haec leguntur vs. 27 et seqq.:

T. I. pag. 436 Bip. Larcherus Gal-
 lice sic expressit: *peuples lâches et*
méprisables.

CAP. LXIX.

συμφορὴν ἐποιεῦντο] i. e. verba
Artemisiae pro calamitate habebant
indeque lugebant, sive, ut Schweig-
 haeuserus reddidit: *dolebant eam ista*
locutam esse. Eodem modo Noster lo-
 quitur infra VIII, 100; alia attuli-
 mus ad V, 5. Seqq. ὥς κακὸν τι
 πεισομένης attigit Matth. Gr. Gr.
 §. 568 ob participii structuram, prae-
 positā voculā ὥς; valent enim verba
 Herodoti: *putantes s. verentes, ne*
quid mali acciperet a rege Artemisia,
 i. e. ne summum supplicium subire
 cogeretur a rege, mortis damnare-
 tur: tu conf. allata ad VIII, 103. —
 οὐκ ἔα est *dissuadebat*, ut VIII, 36. 61.
 ἀγαιόμενοι] i. e. *invidentes, suc-*
censentes. Conf. Herod. VI, 61 ibi-
 que nott. et Eustath. ad Iliad. XIV.

αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ κρίσει, ὥς ἀπολεομένης αὐτῆς. Ἐπεὶ δὲ ἀνηνεύχθησαν αἱ γυνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον αἰντε. ὅμως δὲ τοῖσι πλείοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τὰδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθέλοκα κείν, ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἥσυχίην.

p. 957, 20 Bas. (ubi inter alia hoc: ἀγῶ, τὸ φθονῶ καὶ μέφομαι, οὐ παράγωγον τὸ ἀγαγῶ) et ad Iliad. XXIV. pag. 1363, 9 s. 1501, 1. Cr. huc referri vult Odyss. VIII, 565 et Apollon. Lex. Homer. pag. 16. 17. Inde apud Hesychium I. p. 12 ed. M. Schmidt.: ἀγατόμενον· ἐπιφθονον, θανάσιον, φθονερόν. Locutionis ἐν πρώτοις (praecipue, inprimis) bene memor fuit Blomfield. ad Aeschyli Pers. 449. Genitivus τετιμημένης, ubi sane expectabas τετιμημένην, ne quem offendant, vide modo VIII, 90. 108. VI, 85. III, 65. IX, 58. I, 3 ibique laud. Dictionem διὰ πάντων attigi ad VIII, 37. τῇ κρίσει] Ita cum Schweigh., Gaisf. et Dietsch. probante Bredov. pag. 37 e duobus codd. dedi pro ἀνακρίσει, quod praeter Schaeferum etiam retinuerunt Matth. (in Gr. Gr. §. 80. not. 2 citans), Bekker et Dindorf., quodque minus recte interpretantur *sententiam*, cum ἀνάκρισις potius sit *disceptatio*, *examen*, ut III, 53, κρίσις vero *iudicium* aut *disceptatio*, ut V, 5. VII, 26. Conf. etiam quae ad Ctesiae Fragm. p. 217 admonui.

καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι] Cave in his σπουδαίην (de qua voce vid. nott. ad IV, 198. V, 78) referas ad γνώμην, cum ad Artemisiam potius pertineat, quam rex vel prius *probatam*, *extimam* mulierem esse ratus tum vel magis laudabat, praeter caeterorum expectationem. In proxime sequentibus equidem cum recentt. edd. vocem τὰδε, quam Schweighaeuserus

et Gaisfordius ad ἐκέλευε retulerant, inde sciunxi, cum ad καταδόξας pertineat, a quo verbo pendent quae sequuntur, hoc ferè sensu? atamen pluribus (aliter dicentibus atque pugnam navalem instituendam suadentibus) obsequi iussit rex, ita (haec) existimans s. ratus, ad Euboiam Persas (σφέας) ignaviter s. male rem gessisse, cum ipse non adfuisset. Ubi τὰδε ad sequentia refertur, quod cum ἐκέλευε iungens ad praegressa retulit Eltz. Quaest. Herodd. Spec. II. p. 343 (Jahrb. f. Philol. Suppl. Vol. IX). De verbo καταδόξας vid. nott. ad III, 27; de significatione verbi ἐθέλοκα κείν dixi ad V, 78; de infinitivo praesentis in re praeterita adhibito monuit Matthiae Gr. Gr. §. 409. Simili modo huiusmodi infinitivos praesentis reperies positos VI, 137. II, 121. §. 5, ubi cf. nott.

CAP. LXX.

ἐπειδὴ παρήγγελλον] i. e. ubi (duces) *enavigandi signum dederunt*. Pro ἐπειδὴ in Florent. aliisque ἐπεὶ δὲ, quod recepit Bekker. Tu conf. II, 2. VII, 36. Idem Florentinus mox habet παρήγγειλον, ubi Valcken. maluerat παρήγγελλεν, quod ad Xerxem referretur: cf. infra IX, 53 et III, 25; alia vid. in Thesaur. Ling. Graec. VI. p. 223 ed. Dindorf. Equidem ad παρήγγελλον e praegressis repeto οἱ στρατηγοὶ vel potius οἱ τῶν ἐθνέων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι, ut Noster loquitur cap. 67: ad quos eosdem pertinet ἀνῆγον (de

τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι· νῦν γὰρ ἐπεγένετο· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὕστεραίην. Τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἥμισυ δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ περὶ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὥπως κατ' ἥπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. Ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἔζοντο· καὶ σφι ἐπὶ στρατηγὸς Κλεόμβροτος, ὁ Ἀναξανδρί-

ipso verbo ἀνάγειν conf. nott. ad VIII, 60. §. 1) et παρεκρίθησαν διαταχθέντες, i. e. aciem explicuerunt per otium, ut Schweigh. reddidit, sive: explicati illi sunt in acie, suo quisque loco dispositi per ordines. Letronne (Joturnal des Savans 1817. pag. 48) παρεκρίθησαν διαταχθέντες dictum accipit pro διατάχθησαν παρακρίθίντες. Verbum παρακρίνεσθαι de classi s. acie se explicante exstat quoque IX, 98 et in Plutarch. Vit. Anton. 30. 39; διατάσσασθαι legitur apud Herodotum I, 80. VII, 34. 124. 178.

τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησε κ. τ. λ.] i. e. tum quidem dies non suffecit, quo proelium navale committerent. Conf. III, 137 ibique nott. Mox e Florentino aliisque cum recentt. edd. dedi ποιήσασθαι, ubi ποιέσθαι e Wesselingii editione retinuerunt Schaeferus et Matthiae.

εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη] Haud aliter Plutarch. Themistocl. 11. ἔννοια καὶ δέος ἔσχε τὸν Εὐρυβιάδην. — In seqq. voculam τε post νικηθέντες Schweigh. ob praegressum αὐτὸς μὲν mutatum vult in δέ. Sed particulam τε praeter libros scriptos satis tueri videntur, quae ad VII, 188 attuli. Ad significationem verbi ἀπολαμφθέντες vid. allata ad V, 101. De indicativo πολιορκήσονται, qui optativum μέλλοιεν continuo excipit, vid. Kuehner. Gr. Gr.

§. 848 et quae ad Herodotum V, 13 attulimus. Ipsum medii futurum passivo sensu accipiendum attigi ad VIII, 49, ubi vid. laudata.

CAP. LXXI.

ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα] i. e. sub noctem hanc (praesentem); de locutione vid. allata ad IX, 58.

ἐσβάλοιεν] Ita e Florentino dedi cum Schweigh., Gaisf., Bekkero et recentt. edd. Alii ἐσβάλλοιεν, quod cum prioribus tenent Schaeferus et Matthiae; alii ἐμβάλοιεν. Mox pro Λεωνίδα scripsi Λεωνίδην, ut VIII, 15, ubi vid. allata. De structura verbi πυνθάνεσθαι, cui accusativus et infinitivus (loco participii, ut I, 54. VI, 100. VII, 177) additur, vid. I, 196. IX, 3. Conf. Kuehner Gr. Gr. §. 657. not. 2.

ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἔζοντο] „Sessum ibant in Isthmum.“ Ita Valcken. bene adiciens: in Isthmum cum advenissent illi, mox usitatā structurā dici ἔζόμενοι ἐν τῷ Ἴσθμῳ. Nec aliter Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. I. pag. 282: „ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἔζοντο significat sessum ibant, conferebant se in Isthmum ibi consessuri, stationem ibi capturi; ἔζόμενοι ἐν τῷ Ἴσθμῳ significat: quum iam in Isthmo sederent, stationem aut castra ibi haberent.“ De hoc usu praepositionis

δεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ καὶ
 συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο, ὥς σφι ἔδοξε⁶⁵²
 βουλευόμενοισι, οἰκοδόμουν διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος. ἄτε δὲ
 ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου
 ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ

ἐς quae Valckenar. excitavit I, 199. III, 140, alia, iis adde, quae attuli ad V, 12 et Buttmann. in Demosthen. Midian. p. 175 ed. secund. Referri quoque huc poterit, quod supra VIII, 60. §. 1 legitur: ἐς τὴν — ὑπεκκείται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. — De Cleombroto, qui raro apud veteres commemoratur, etsi patrem habuit regem fratremque nobilissimum Leonidam, conf. Herod. IX, 10.

συχῶσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν] „Haud incommode redditur: obstruerunt viam: at non utique, ut Larcherus interpretatus est, terrā adgestā, in saxorum praesertim monte, sed saxorum, puta, ingenti congerie, quae muniti valli rationem haberet, quo interclusa fuerit via et prohibiti adscendentes; nisi potius intelligas subrutam et dirutam esse viae munitionem, ita ut et fossis et ruinis intercepta via esset.“ *Schneighaeus*. in Lex. Herod. s. v. συγχῶν (II. p. 290). Langius vernacule reddidit: verschütten. Via Scironis (de qua vid. Pausan. I, 44. §. 10 seq. ibique Siebelis pag. 157. Strab. IX. pag. 391 s. 600 A. et Kruse: Hell. I, 2. pag. 321 seq.) Megaris Isthmum pentibus erat permeanda, exordiens quo loco Megarica desinit planities rupesque exsurgunt Moluriae, ubi porta Scironia quae vocabatur olim exstructa erat. Inde super scopulos saxaque Scironia quae dicuntur a Scirone, celeberrimo latrone, qui inde praetereuntes diripuisse atque interfecisse fertur, via ducebat sex milliarr. Romann. ad Kineta, in periculosissimis habita horrendumque haud uno loco praebens adspectum tum ob rupes praecipites, tum ob mare vicinum ventosque importunos. Adhuc tramiti, qui facile intercludi potest adeoque dirutus lapidibusque obstructus adhuc admodum difficilem transitum praebet, no-

men *Kaki scala*, i. e. *mala via*, prouti similem quendam tramitem super Rhaetiae iuga deductum adhuc, quod nemo nescit, vocant *Viam Malam*. Plurima dabit Reinganum: Das alte Megaris p. 27 seqq. Add. Leake: Northern Greece II. p. 414 et praecipue Curtius: Peloponnes. I. pag. 9 et pag. 26, Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland pag. 126 et in: Jahrbh. f. Philolog. LXXIII. p. 138, ubi hanc viam, quam ὁδὸν vocat Noster, talem fuisse putat, quam vel plaustra permeare potuerint. Ipsiis montibus nomen fertur esse *Dervent Buno*, quoniam ad septentrionale montium latus Turcarum portorium (i. e. *Derveni*; nam *Buno* montem s. collem quemlibet indicat) olim constitutum erat.

ἄτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων] δὲ e Florent. cum recentt. exhibui pro δῆ, quod cum Schaefero retinuit Matthiae. Pro vulg. μυριάδων scripsi probante Bredovio pag. 253 μυριάδων, ut VII, 187; eadem forma exstat III, 59. IX, 70. Ad ἦνετο conf. nott. ad I, 189. VII, 20 et ad ἐλίννον nott. ad I, 67. φορμοὶ sunt *corbes*, *canistra*; cf. Theocrit. Idyll. XXI, 13. — Quod ad argumentum attinet, de hoc muro haec leguntur apud Diodorum Siculum XI, 16: οἱ δὲ σύνεδροι τῶν Ἑλλήνων ὁρῶντες τὴν τῶν ὄχλων ταραχὴν καὶ τὴν ὅλην ἔκπληξιν ἐψηφίσαντο διατειγίζειν τὸν Ἴσθμόν· καὶ ταχὺ τῶν ἔργων συντελεσθέντων διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐργαζομένων οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὡχύρουν τὸ τεῖχος διατεινον ἐπὶ σταδίου τετραράκοντα ἀπὸ Δεχαίου μέχρι Κεγχρέων· οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμίνι διατρίβοντες μετὰ παντὸς τοῦ στόλου κατεπλάγησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μηκέτι πεύθαρχεῖν τοῖς ἡγεμόσιν. Huius muri Pe-

ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἑλίννον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ 72 βοθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἥλαιοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὔτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε

loponnesiorum Persas invadentes metuentium operâ exstructi reliquiae num adhuc supersint, a viris doctis iisdemque peregrinatoribus nostra aetate valde quaesitum est; cf. Leake: Travels in Morea III. p. 302 seq. Etenim adhuc conspiciuntur vestigia murorum structurae admodum solidae: quae num ad hunc murum pertineant, an ad posterioris aetatis opera, eo difficilius discernas, quod illum murum posteris temporibus aliquoties refectum renovatumque esse legimus ad hostes accedentes a Peloponneso arcendos; vid. potissimum Curtius: Peloponnes. I. pag. 15 seq. II. pag. 551. 596, Beulé: Études sur le Peloponnes. I. pag. 475. Sic Iustinianus imperator muro ab uno maris litore ad alterum ducto Peloponnesum interclusisse dicitur, idemque suscepit anno p. Chr. n. 1415 Manuel imperator, additis 153 turribus ad murum vel magis muniendum; tu vid. quae exposuit Ellissen ad Plethonem in: Analekten d. mittelu. neugriech. Literatur. IV, 2. pag. 136. — Similem Chersonesi ἀποτειχισμόν Herodotus commemorat VI, 36, ubi vid. nott.

CAP. LXXII.

Οἱ δὲ βοθήσαντες] Ita Wesseling. ex Eustath. ad Iliad. p. 228, 16 s. 218, 21. Libri scripti et editi ante Wesselingium βοθήσαντες, quod ut in fine cap. antecedentis, ita in proxime sequentibus pari modo omnes libri scripti praebent: quos equidem cum Bekkero in hac

re sequi malui, probante Bredovio p. 196, quo iam supra ad VIII, 1 usus sum, si quidem Herodotus paucis locis exceptis constanter vulgarem formam adhibuisse videtur. Dindorfius tribus his locis edidit βοθήσαντες, quod ipsum Dietschius duobus prioribus locis dedit, tertio loco, qui paulo inferius legitur, relinquens βοθήσαντες. — Ad dativum τῇ Ἑλλάδι consul. Matth. Gr. Gr. §. 304.

τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν] Merito haec attendi vult Dahlmann. in Herodot. pag. 184, ut e quibus insigne nostri scriptoris studium eluceat, quo ductus unum verum, quod in singulis rebus indagando compererat, tradere voluit, ab omni partium studio ita alienus, ut, quae forsitan minus laudabilia adeoque ingrata his illis fuissent, non celaret silentio prae-terminaret. Itaque etiam h. l. aperte indicat, quinam inter Peloponnesios Graeciae libertatem tueri studuerint, quique neglexerint. In quibus Eleos contra Xerxem reliquorum Graecorum castra secutos esse scribit Pausanias V, 4. §. 5, negat Diodor. T. II. pag. 547 Wess.

Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη] Ubi λερὰ intelligi notat Fischer ad Weller. III, 1. pag. 258. Ad formam verbi παροιχώκεε pertinent, quae ad IV, 128 excitavimus; add. VII, 164. VIII, 126. De Carneis egimus ad VII, 216. Quiescebant autem arma, haec dum agebantur festa, nec ante egredi licuit Spartanis ad bellum.

73 ἦδη. Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ· τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, ἀντόχθονα ἔοντα, κατὰ χώραν ἴδρυνται νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἰκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι. ἔν δὲ ἔθνος, τὸ

CAP. LXXIII.

Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ] Respicit ad haec Eustath. ad Iliad. pag. 289, 9 s. 219, 43. In proxime seqq. cum Schaefero, Schweigh. et recc. edd. retinui ἴδρυνται νῦν τῇ καὶ, ubi Gaisf. receperat νῦν τε καὶ, quod mihi quidem displicet. Reiskius et Koenius maluerant τὴν νῦν τε, Wesselingius (Diss. Herodot. XI. pag. 200 seq., ubi etiam comparat VIII, 143) τῇ νῦν τε, Valckenarius ἴδρυνται νῦν, τὴν καὶ, quod et ipsum displicet. Sensus loci minime dubius: eo loco sedem nunc habent s. habitant, quo olim etiam habitabant. Et haec perfectum ἴδρυνται vix multum differt a praesenti οἰκέει, quod etiam paulo inferius cum recc. edd. servandum duxi, ubi Schweigh. et Gaisf. dederant οἴκεε. — De locutione κατὰ χώραν conf. nott. ad IV, 135 et vid. infra VIII, 78. 108. Add. Held ad Plutarch. Aemil. Paul. 16. pag. 200 et Ahrens in: Philolog. Suppl. I, 2. pag. 250, qui nostro sermone reddi vult: *am alten unveränderten Platze*. Quod ad loci argumentum attinet, iam Galeus observarat, *sex* tantum gentes videri agnoscere Homerum, totidemque sane occurrere notavit Valckenarius, quamquam quae poëta attulit, ea adhuc indigere critica disquisitione dudum monuerat Strabo VIII. p. 332 s. 513 A., qui ipse *sex* praecipue Peloponnesi descripsit regiones: Elidem, Messeniam, Laconicam, Argolidem, Achaeam atque Arcadiam, cum alii, ad quos etiam Scymnum Chium vs. 515 seq. referas licet, *septem* nominent; *quinque* olim fuisse Peloponnesi partes (Laconicam, Arcadiam, Argolidem, Messeniam, Elidem) e Thucydidis loco (I, 10: *καίτοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται* sc. *οἱ Λακεδαιμόνιοι*) plures viri docti collegerunt, cum aliorum virorum

ex sententia (cf. Curtius: Peloponnes II. pag. 93) Thucydides h. l. non de certa quadam Peloponnesi descriptione aut divisione loquatur, sed id tantum ponat, Peloponnesus in quinque partes si dividatur, duas tenere Lacedaemonios. At revera olim exstitisse, qui Peloponnesum in quinque partes dividerent, satis indicare videtur Pausaniae locus ad ipsum Thucydidem opinor respicientis, initio libri quinti: *ὅσοι δὲ Ἑλληνων Πελοποννήσου πέντε εἶναι μοίρας καὶ οὐ πλείονας φασιν, ἀνάγκη σφᾶς ὁμολογεῖν ὡς ἐν τῇ Ἀρκάδιον οἰκοῦσιν Ἕλαιοι καὶ Ἀρκάδες, δευτέρα δὲ Ἀχαιῶν, τρεῖς δὲ ἐπὶ ταύταις αἱ Δωριέων· γένη δὲ οἰκεῖ Πελοπόννησον Ἀρκάδες μὲν ἀντόχθονες καὶ Ἀχαιοί· καὶ οἱ μὲν ὑπὸ Δωριέων ἐκ τῆς σφετέρως ἀνέστησαν, οὐ μέντοι Πελοποννήσου γε ἐξεχώρησαν, ἀλλὰ ἐκβαλόντες Ἴωνας νέμονται τὸν Ἀλγιάλον τὸ Ἀρχαῖον, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν τούτων καλούμενον· οἱ δὲ Ἀρκάδες διατελοῦσιν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐς τὸδε τὴν ἑαυτῶν ἔχοντες· τὰ δὲ λοιπὰ ἐπηλύδων ἐστὶν ἀνθρώπων κ. τ. λ.* Adscripsi haec integra, quae ad Herodoti quoque locum spectare videntur, in quo cum Valckenario statuere praestat, non *regiones* Peloponnesi, sed *gentes* diversas significari, cum, ne alia afferam, Dorienses qui h. l. vocantur, una de septem gentibus, tres fere Peloponnesi partes tenerent amplissimas: Argolidem, Laconicam, Messeniam, veteribus incolis eiectis aut in servitutem redactis. Conf. de his Peloponnesi divisionibus Siebelis in Hellenic. p. 179.

Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι] Pausania l. l. auctore gentes Peloponnesum incolentes sunt *Arcades indigenae* atque *Achaei*, qui a Doribus sede sua cum pulsi essent, non egressi Peloponneso eam Ionibus eiectis oram tenere, quae olim Aegialus dicta nunc ab his ipsis

Ἀχαϊκόν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἔξεχώρησε, ἐκ μὲν τοι τῆς ἑαυτῶν οἰκείῃ δὲ τὴν ἄλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνη τῶν ἐπὶ τέσσαρα ἐπὶ ἡλυδά ἐστι, Δωριεὺς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρυόπες καὶ Ἀἰνιῶν. Δωριέων μὲν πολλοὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἡλὶς μούνη, Δρυόπων δὲ Ἡρμιόνη δὲ καὶ

Achaeis Achaeae nomen accepit. Arcades vero idem addit easdem semper regiones tenuisse: quocum convenient testimonium Herodoti II, 171, Thucydidis I, 2, Xenophontis in Hellen. VII, 1, 23 (ubi Lycomedes Mantinensis Arcades alloquitur dicens, ὥς μόνοις μὲν αὐτοῖς πατρὶς Πελοπόννησος εἴη, μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν), aliorum, quos attulit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1003 seq. Namque Arcades montibus suis pellere non potuerunt Doros aut noluerunt, quippe religione quadam obstricti: quo spectat Polyaei narratio I, 7 coll. Diodor. II. p. 635 Wessel. Cynurios, de quibus plura mox notabuntur, non appellat Pausanias I. I.; qui licet inter antiquissimos Peloponnesi incolas habeantur, tamen ab Arcadibus plerumque distinguuntur: de qua re conf. modo Curtius: Peloponnes. II. pag. 375. — De forma Ἀχαϊκόν haud mutanda vid. Bredov. pag. 141.

ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἔξεχώρησε κ. τ. λ.] Quae hunc in modum expressit Pausanias I. I.: οὐ μέντοι Πελοποννήσου γε ἔξεχώρησαν, ἀλλὰ ἐμβαλόντες Ἴωνας νέμονται τὸν Αἰγιαλὸν τὸ ἀρχαῖον, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν τούτων καλούμενον, quibus respicit Herodotea: οἰκείῃ δὲ τὴν ἄλλοτρίην, i. e. *Achaiam*. Tu conf. de his etiam Herod. I, 145. Pausan. VII. I. Strab. VIII. p. 514 B. s. p. 333. 588 B. s. p. 383.

τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνη — ἐπὶ ἡλυδά ἐστι] Ad vocem ἐπὶ ἡλυδά, cuius neutrum rarius utique adhibitum notat Kuehner Gr. Gr. §. 318, confer Herodot. IV, 107. V, 65 (ubi opponuntur αὐτόχθονα) et quae plura afferuntur in Thesaur. Ling. Graec. Vol. III. p. 1505 ed. Dindorf. Frequentat eam quoque Pausanias IV, 34, I. II, 5. §. 2. IX, 29. §. 1, quae

excitans Siebel. in indic. s. v. amandat ad Lobeck. ad Sophocl. Aiac. pag. 271. Apprime autem huc facit idem Pausanias loco supra laudato sic scribens: τὰ δὲ λοιπὰ (sc. γένη τὴν Πελοπόννησον οἰκοῦντα) ἐπὶ ἡλυδῶν ἐστὶν ἀνθρώπων, ac dein profert Corinthios, omnium Peloponnesiorum novissimos, tum Dryopes et Dorienses, illos e Parnasso, hos ex Oeta ingressos in Peloponnesum; tum Eleos ex Aetolia advectos, igitur Aetolos. Lemnios omisit ille acque atque antea Cynurios.

Δωριέων μὲν πολλοὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις] Satis notum est, Doros Peloponnesi tres tenuisse partes amplissimas: Argolidem, Laconicam, Messeniam; incolis prioribus, quos Achaeos fuisse novimus, aut eiectis aut subiectis, in perioecorum scil. statum redactis. Vid. Herod. VIII, 31. I, 56 ibique nott. et quae ad h. l. excitavit Valckenar. Isocrat. p. 119. 120. 270 A. 286 A. [Archid. cap. 5 seq. §. 16 seqq. Panath. cap. 73. §. 177 seqq. cap. 99. §. 253 seq.] Pausan. [II, 13. §. 1 et II, 18. §. 6] p. 140, 151. Meurs. De regn. Lacon. c. 6. Misc. Lac. III, 9.

Αἰτωλῶν δὲ Ἡλὶς μούνη] Attigit Eustath. ad Ili. p. 303, 28 s. 229, 47. De Elide ab Aetolis duce Oxylo condita vid. Pausan. V, 4, 3. Strabon. VIII. p. 354: Αἰτωλοὶ γὰρ συγκατελθόντες τοῖς Ἡρακλείδαις μετὰ Ὀξύλου καὶ συνοικήσαντες Ἐπείλους κατὰ συγγένειαν παλαιὰν ἠθέτησαν τὴν κοίλην Ἡλιν κ. τ. λ. Plura de his exposuit Curtius I. l. II. p. 13 seqq. 96. De ipsa Elide veterum locos praebet Forbiger I. l. pag. 975.

Δρυόπων δὲ Ἡρμιόνη τε καὶ Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ] De Dryopibus conf. allata ad I, 56. 146. Ad hunc vero Herodoti locum afferunt Homer. Ili. II, 559, ubi etiam iungitur *Hermione*

Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ, Ἀθηνίων δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι, αὐτόχθονες ὄντες, δοκέουσι

atque *Asine*. Legitur ibi Ἐρμιόνη, quod etiam h. l. quinque tuentur libri; in Florentino est Ἐρμιώνη, in Mediceo alioque cod. Ἐρμιών, quod ipsum exhibet Strabo VIII. p. 374, apud quem paulo antea p. 373 invenitur Ἐρμιόνη, ut sane vix decerni posse putet Valckenar., quid primitus scriptum fuerit, cum veteres quoque Δωδών et Δωδώνη teste Wesseling. ad Diodor. I. p. 282 dixerint. Utraque sane huius civitatis appellatio (Ἐρμιόνη et Ἐρμιών) cum in usu fuerit (vid. quae affert Curtius: Peloponnes. II. p. 578), tamen hoc in loco a plerisque codicibus standum atque retinendum Ἐρμιόνη, quae fuit appellatio maxime usitata. De *Hermione* loquitur Herodot. III, 59. VIII, 43 coll. IX, 28; aliorum scriptorum testimonia dabant Poppo Thucyd. I, 2. p. 221 et Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1001. Nam saepe commemoratur illa urbs haud ignobilis olim, teste Strabone VIII. p. 373 s. 573 A. coll. Pausan. II, 34, sita in Argolide terra, non longe a Troezen (de qua urbe vid. allata ad VIII, 41), ad maris oram in promontorio, quod orientem versus in mare excurrit: nunc inter veteris urbis rudera invenitur vicus Albanensium hominum, cui nomen *Castri*: plura Curtius l. l. pag. 454 seq. *Asinen* Dryopes Parnasso eieci primum tenuerunt prope Hermionem, unde pulsī ab Argivis in Messeniae parte a Laconibus accepta alteram condidere *Asinen*; quae quo a priori Hermionensi distingueretur, ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ hic vocatur: quae prope *Cardamyla* *Laconicam* (in ditione Laconica: vid. nott. ad VII, 168) est sita, i. e. non admodum remota a *Cardamyla*, quae tunc temporis una e praecipuis illius tractus maritimi urbibus fuisse videtur, ex adverso ita sita, ut brevi itinere maritimo ex una in alteram pervenire liceret: quare Schoellius, sensum magis secutus quam vim propriam praepositionis πρὸς

dativo iunctae, reddidit: *gegenüber von Cardamyle*, improbante Curtio l. l. pag. 195. *Asine* enim sita fuit ad Messeniacum sinum, qui inde vel *Asinaei* accepit nomen, inter Acritam promontorium s. Capo Gallo, ut nunc vocant, et *Colonides* prope *Coron*, ut nunc vocant, ab utroque loco quadraginta fere stadiis distans. Apud Strabon. VIII. pag. 359 seq. s. p. 551 B *πολλύχη* vocatur. Adhuc ruinas quasdam exstare prope *Saratcha* scribit C. O. Mueller: Dor. II. p. 455 coll. I. p. 155. Vid. Pausan. IV, 34. §. 6. 7 ibique Siebelis, Mannert. VIII. pag. 547, Poppo Thucyd. I, 2. pag. 195 seq. not., Forbiger l. l. pag. 984, Curtius l. l. pag. 167. — *Cardamyle*, quae illa certe aetate primaria per illam oram fuisse videtur urbs (ut bene observat C. O. Mueller: Dor. I. pag. 155. not. 3. vid. Mannert. VIII. pag. 588, Forbiger l. l. p. 989, Curtius l. l. 285. 326 seq.) Homero iam nota (Ili. IX, 150. 292), a mari abfuit octo stadia, in rupe exstructa. Atque etiamnum ista in ora emporium *Cardamula* sive *Scardamula* (Καρδαμύλη, ait Stephanus Byzantinus, τὸ ἔθνηκόν Καρδαμυλίτης· παρὰ δὲ τῶν ἑγχωρίων Σκαρδαμυλίτης λέγεται), quam urbem in tabula lapidi elegantissime incisa repraesentarunt auctores operis: Expédition en Morée scient. physiq. I ser. planch. 22. Vid. Strab. VIII. p. 360 s. 552 seq. Pausan. III, 26. §. 5 ibique Siebelis p. 85.

Ἀθηνίων δὲ Παρωρεῖται πάντες Vid. nott. ad IV, 148.

οἱ δὲ Κυνούριοι, αὐτόχθονες ὄντες, δοκέουσι μούνοι εἶναι Ἴωνες] „*Cynurii* [de quibus conf. nott. ad Herod. I, 82. Mannert. VIII. p. 10 seq. 618 seq.] habitabant in confinio Argolidis, Laconicae et Arcadiae ad Parnonem et Parthenium montem circa Tanum fluvium, ubi postea collocati erant Argivorum et Lacedaemoniorum termini.“ C. O. Mueller: Aeginett. pag. 46 coll. Dor. I. pag. 154 seq., qui idem (Aeginett.

μοῖνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρλέυνται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχό-

p. 47), quod ab Argivis Cynurii descendere dicuntur a Pausania III, 2. §. 3 coll. Steph. Byz. s. v. *Κύνουρα* p. 491, id ab Argivis ita effectum vult, probare studentibus *suam ab initio* fuisse *Cynuriam* (de cuius possessione perpetuo fere contendebant cum Laconibus, teste Thucydide V, 41, ubi conf. interpret.), cum Cynurii revera Arcadibus essent cognati: quemadmodum etiam Herodotus et Arcades et Cynurios Peloponnesi *αὐτόχθονας* dixit. Cum his vero quoniam minus congruere videbatur, quod h. l. ab eodem historiae patre iidem Cynurii dicuntur *soi* esse *Ionicae stirpis*, in varias inciderunt coniecturas. Bothius ad Terent. anhoff. pag. 406 pro *μοῦραι* legi vult *μὲν ἂν ἐξ ἀλώρος*, Reiskius correxerat *δοκίοναι μὲν μοι εἶναι Ἴωνες*, Valckenar., cui Larcher. accedit: *δοκίοναι μὲν ἐν τοῖς εἶναι Ἴωνες*, quo nihil inconveniens fingi potuisse indicat Mueller l. l., qui Herodoti locos I, 56. VII, 94. 95 ita intelligi vult, ut Herodotus Pelasgos cum Ionibus confundens hic quoque Cynurios, Pelasgam gentem, pro sola in Peloponneso Ionica habuerit. Pelasgi vero cum ex Herodoti sententia sint aborigines, apparet, cur eosdem Cynurios in Peloponneso modo *αὐτόχθονας* vocare potuerit ille, modo unam hac in terra gentem Ionicam, id est, Pelasgam. *Ionum* stirps cum Pelasgica fuerit *Ionesque* inde ab ipsis Pelasgis (i. e. antiquissimis ac primitivis Peloponnesi incolis) profecti, mirum utique vix esse poterit, Cynurios, quippe *αὐτόχθονας* (i. e. Pelasgos, indigenas) Iones quoque dici ab Herodoto eosque solos per Peloponnesum, cum, qui alii Iones in hac terra olim fuerint, vel expulsi vel cum aliis gentibus irruentibus commixti sint, neque Herodoti aetate amplius in hac eadem terra reperiuntur, licet vestigia haud pauca existent, quibus appareat haud paucis locis per Peloponnesum olim fuisse Iones indeque ipsam Peloponnesum *Ἴασον Ἀργος* dici apud Ho-

mer. Odyss. XVIII, 246 (ubi vid. veteres interpretes): cuius rei testimonia attulerunt Clinton. Fast. Hellen. I. pag. 57, Schoemann. Antiquitt. publ. iur. Graec. pag. 46 not. (coll. Animadverss. de Ionibus pag. 4), Curtius: Die Ionier pag. 3, C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 96. not. 6 ed. quart. Neque in *Ionum* nomine haerendum, si quidem iidem, qui olim Pelasgi dicebantur, posthac Ionum appellationem acceperunt teste Herodoto VIII, 44 ab Ione, Xuthi filio, cuius nomen primitivae genti inditum esse Clintonis est sententia l. l. dicentis: „a new appellation, but not a new race was introduced by Ion“; nisi malis cum Schoemanno l. l. statuere nomen hoc non in Attica demum post Hellenum adventum populo inditum, sed longe esse vetustius. Quare haud scio an recte sic pronuntiarit Curtius (Peloponnes. I. pag. 61): „Unter den Stämmen, welche aus der Urbevölkerung des Landes (de *Peloponneso* loquitur) nur durch leise und allmähliche Absonderung hervortreten, ist der bedeutendste der Ionische. Er hat die reichsten Blüthen Hellenischen Lebens hervorgebracht und ist doch von dem *Pelasgischen* nicht wesentlich zu unterscheiden.“ Ad Peloponnesi indigenas idem vir doctus Cynurios refert aequae atque Cancones ibid. pag. 60. Sufficiant haec ad Herodoti verba tuenda, quae vere recteque posita mihi esse videntur. De *Cynuria* regione, ad quam etiam Thyrea (vid. Herodot. I, 82 ibique nott.) referebatur, veterum testimonia affert Forbiger l. l. pag. 993 seq. Nunc in hac ipsa regione, in montibus Argolidem et Laconicam separantibus atque in orae maritimae locis aliquot habitant *Ζάχαρες* qui dicuntur (vulgo *Tschacones*, indeque ipsa terra *Tschaconia*), peculiari qua utuntur lingua a caeteris Neograecis diversi: quae res dudum viros doctos advertit, qui veteris Graecorum sermonis adeoque Dorici potissimum vestigia com-

μενοι καὶ τοῦ χρόνου, ὄντες Ὀρεῆται καὶ Περίοικοι. Τούτων

plura in Zaconum lingua cognosci posse putarunt; vid. modo Leake: Morea II. pag. 505 seqq., qui ipse dubitans hac de re linguam Zaconum multis vocibus Albanensibus, Bulgarensibus, aliis aliarum gentium admixtis corruptam esse statuit. Postea accuratius inquisivit in Zaconum linguam Thiersch (Abhandll. d. kön. bair. Akad. d. Wissensch. Philosoph. philolog. Classe I. pag. 513 seqq., quae repetit fere Leake: Peloponnes. pag. 304 seqq.), idque sibi effecisse visus est (cf. pag. 578), ut Zacones Cynuriorum posterius haberentur eorumque lingua ipsa Cynuriorum lingua duceretur. At Slavicam terram esse Zaconum, licet hi pro veteris cuiusdam gentis posteris habeantur, pronuntiat Fallmerayer: Ueber die Entstehung d. heutig. Griech. (Stuttgart. 1838) pag. 64. Ob nominis (Zaconum) similitudinem Mullach (Berlin. Jahrb. f. wissensch. Kritik 1838. mens. Iun. nr. 108. pag. 877 et Grammatik d. Griech. Vulgärsprache pag. 104 coll. p. 94 seqq.) mavult de *Cauconibus* cogitare, qui Zaconum fuerint maiores, indeque huius gentis nomen repetere, quod cum Laconibus quidquam commune habere negat, quia litera λ nunquam in ξ sive τξ transire soleat. Atque sic quoque L. Ross (Reisen in d. Peloponnes. pag. 167) *Ζάκωνες* s. *Τξάκωνες* ex *Κάκωνες* ortum esse statuerat: postea autem (Wanderung. in Griechenland II. p. 19 not.) *Τξάκωνες* non alios esse atque *Λάκωνες* posuit, cum litera λ saepius commutetur cum litera δ eaque ipsa deinde in ξ transeat; idemque statuit Finlay (The history of Greece pag. 40. 41) pro *Laconibus* postera aetate dietos esse *Zacones* pronuntians. Nec mihi aliter statuendum videtur respicienti ad locum Nicephori Gregorae Histor. Byzant. IV. p. 58 ed. Paris. et Georgii Pachymeris Hist. lib. IV. p. 209 ed. Rom. p. 173 ed. Venet., utrumque iam a Thierschio l. l. pag. 567 allatum: in illo enim commemorantur *Λάκω-*

νες ἄρτι προσελθόντες ἐκ Πελοποννήσου τῷ βασιλεῖ, οὗς ἡ κοινὴ παραφθέρσασα γλῶσσα Ζάκωνας μετωνόμασεν; in hoc ἄλλοι τε πλείστοι ἐκ τῶν Λακῶνων, οὗς καὶ Ζάκωνας παραφθέρουτες ἔλεγον κ.τ.λ. Quae cum ita sint, vix mihi dubitari posse videtur, quin Zacones, qui nunc Cynuriorum terram tenent, Lacones sint habendi, qui ex antiqua Zaconum lingua nonnulla retinuerint; quae qualia re vera sint, nunc non disquiram. Ahrensio (De dialect. Doric. pag. 1. not.) pauca in Zaconum lingua inesse videntur, quae Doricae et Laconicae dialecti nos commonefaciant: plurima praviissime corrupta et mutilata potius illi videntur, quam ex prisca Zaconum lingua per tot casus servata. De Zaconibus nuper quoque ita exposuit Ellissen: Analekten d. mittelu. neugriech. Literatur IV. 1. p. 350 seq. 357 seq., ut Laconum posteros eos esse probabiliter habendos statueret.

ἐκδεδωρῆενται δὲ] „moribus, disciplina dialectoque Dores evaserunt, partim subditi Argivorum imperio, partim lapsu temporis.“ Wesseling. Ubi haud necesse καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου scribere, quod arrisit Schweigh. Verbum ἐκδεδωρῆενται si probum est, descendit a verbo δωρεῖν, cuius loco quod in Steph. marg. affertur ἐκδεδωρίσται (aut ἐκδεδωρίσται, ut in uno Parisino libro scriptum invenitur, aut ἐκδεδωρίσται, quod Florentinus liber praebet), id in ἐκδεδωρίσται (a verbo ἐκδωρίζειν) facile verti posse indicat Valcken., a verbo δωρίζειν formari posse negans ἐκδωρίζειν neque ἐκδεδωρίσθαι, ita ut unum, quod huic loco conveniat, restet verbum ἐκδωρισθῆναι, a voce Δωριος ductum: in Doriensium naturam veluti degenerare; linguā uti, moribus et institutis Doricis, quemadmodum ἐκβαρβαρώ apud Platon. Ep. VIII. p. 353A coll. Euripid. Orest. 485. Apoll. Tyan. Ep. 34 (ubi βαρβαρώ) itemque iocosum illud πεφίλλικιδω-

ὧν τῶν ἐπτά ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ

οῦται, teste Kustero ad Suid. s. v. *Φίλιππ.* III. p. 601. Unde in Herodoti loco reponendum censet *ἐκδεδωρίωνται*, quod ipsum magis placeat Bredovio pag. 392 quam *ἐκδεδωρίδεται*, quod proposuit etiam Dindorf. in Commentat. de dialect. Herodot. p. XXVII, qui in ipsis Herodoti verbis intactum reliquit *ἐκδεδωρίωνται*, idemque retinuerunt Bekkerus atque Dietsch.; nec equidem in talibus, quae minus certa videntur, a vulgata discedere ausus sum. Nec sane esse, quod vulgata lectione offendamur, statuit Matthiae, quandoquidem, ut a nomine *βασιλεὺς βασιλεύειν*, a *βραβεὺς βραβεύειν*, ita a *Δωριεὺς δωριεύειν*, *δωριεύεσθαι* formari, nihil habeat absonum. — Quod ad argumentum loci, coniiicit Wesselingius Cynurios, gentem late olim propagatam, a Spartanis pressos agroque exutos in Argivorum venisse ditionem unā cum Orneatis, quibus se consociarint ab inimicis Spartanis vexati. Meliora opinor edocuit C. O. Mueller: Aeginett. pag. 48 seqq., ubi respiciens ad verba *ἐόντες Ὀρνεῖται καὶ περιόικοι* merito quaerit, quo iure, qui Cynurii sint Argivorumque imperio subiecti, iidem habeantur *Orneatae*, quo nomine vulgo comprehenduntur incolae Ornearum, oppidi Arcadiae et Phlasiarum Sicyoniæque contermini (cf. Mannert. VIII. p. 647 seq., Mueller: Dor. II. p. 435, Poppo Thucyd. I. 2. p. 213); quosque Argivis infestissimos, ab his tamen devictos esse non ante Olympiad. LXXVIII s. 468 a. Chr. n., igitur multo ante Persicum bellum, quod in annum 480 a. Chr. n. incidit, probabiliter statuit idem C. O. Muellerus, quo eodem fere tempore Dryopes Hermionenses ab Argivis subiecti sunt. Itaque in Herodoti loco nomen *Ὀρνεατῶν* non de Ornearum incolis intelligi poterit, sed, quae Muelleri est suspicio perquam probabilis, de genere quodam *περιόικων* sive *πενεστῶν*, de publicis igitur Argivorum *servis*. Argivorum enim haec videri fuisse

consilia ponit Muellerus, ut incolas civitatum, quas nimis remotas in ditione tenere non possent, e sedibus patris abductos distribuerent in suos pagos urbi vicinos; unde ab Orneatis ex Ornearum urbe olim desolata colligit existisse *Ὀρνεάς κώμην Ἀργείας*, ab ipsa urbe probe distinguendam, teste Strabone VIII. pag. 376 s. pag. 578 A. Itaque Cynurios ponimus ab Argivis devictos et in statum *περιόικων*, quos *Ὀρνεάτας* vocarint Argivi, redactos, nam Cynnriam terram, de qua inde ab Olymp. XV cum Spartanis Argivi concertarant, tenuisse videntur Argivi usque ad pugnam Thyraeam, quae accidit circa Olymp. LVIII, ut diximus ad Herod. I. 82, ipsos incolas s. Cynurios pro subditis, qui vectigal penderent, habentes. Atque inde haud scio an intelligatur, cur Noster dicere potuerit, Cynurios *ἐπὶ τοῦ χρόνου* Dorienium indolem plane assumpsisse. Conf. Mueller: Dor. I. pag. 158. Ad Muellerti sententiam accessit quoque Schoemannus (Antiquit. iur. public. Graec. p. 107. not. 4. Griech. Alterth. I. pag. 135), cui ex Herodoti hisce verbis colligi posse videtur, „post devictos Orneatas horum nomen, si non in omnes, tamen in multos caeterorum quoque *περιόικων*, qui simili cum illis conditione essent, transferri coepisse: et fuit fortasse non una omnium conditio.“ Atque idem vir doctus ex Aristotelis Polit. V, 2, 18 affert Argivorum *περιόίκους*, quos Tirinthe, Hysii, *Orneis*, Mycenis, Mideae aliisque in oppidis minoribus habitasse e Pausania VIII, 27, 1 apparet. Neque aliter statuerunt Curtius: Peloponnes. II. pag. 479 et C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 19. not. 4. Itaque *Ὀρνεῖται*, qui hoc loco vocantur, constituunt *περιόικων* genus in civitate Argivorum, nomine hoc, quo proprie Ornearum incolae designantur, devicti illi quidem ab Argivis et in statum quandam servitutis redacti, ad significandum genus quoddam servorum sive *περι-*

τοῦ μέσου ἑκατέατο· εἰ δὲ ἔλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῇδιζον.

οἰκῶν Argivis subditorum ita translato, ut si quae aliae gentes essent eiusdem ferme conditionis, haec omnes eodem hoc nomine significarentur; quare Herodoti verba: *ἔόντες Ὀρνεῖται καὶ περίοικοι* nihil aliud significare possunt, nisi: (Cynurii), cum (nunc) *stnt Orneatae et perioeci* (Argivorum, i. e. in Argivorum ditione circa Argos habitantes iisque subditi): in quibus verba *καὶ περίοικοι* consulto addita videntur ad explicanda ipsa antecedentia verba *ἔόντες Ὀρνεῖται*, qui quales fere essent homines et quale incolarum genus constituerent, verbis additis *καὶ περίοικοι* indicare Noster voluisse putandus erit; quare haud scribendum *ἢ περίοικοι*, quod quibusdam in mentem venisse video, ut Cynurii significarentur *vel* Orneatae fuisse *vel* perioeci, diversum igitur hominum genus utraque appellatione indicaretur: de quo Noster minime cogitasse existimo, licet exstiterint, qui Herodoti verba sic accipi mallent. Ad Thucydidis locum V, 67 (quo loco *Κλεωναῖοι* et *Ὀρνεῖται* commemorantur Argivorum *ἐνύμαχοι*) Herodoti verba excitavit Arnold eaque sic intelligit: „Orneae, quum Herodotus scripsit (quod certe post initium belli „Peloponnesiaci fuit), etiam tunc a „prisca gente Cynuriorum aut Pelasgorum habitabantur, qui, quamvis lingua et moribus mutatis, „etiam tunc ibi per se soli vivebant, ut perioeci seu socii subiecti „Argivis Doriensibus“ (P. III. Vol. 3. pag. 624 seq. ed. Popp.). Quod vero Goellerus sic Herodoti verba accipi vult: Cynurii in Doreis paulatim conversi sunt et *constant Orneatis* liberis cacterisque, qui non sunt liberi, sed *perioeci Argivorum*, id ex Herodoti verbis, qualia nunc leguntur, effici posse nego. Nec magis mihi persuasit Henr. Fischer, qui hunc Herodoti locum attigit in Commentatione, quae Vratislaviae prodiiit 1851: *Histor. Argiv. Fragm.*

P. I. pag. 24 seqq.: „Mihi,“ inquit, „Herodotus verbis *ἔόντες Ὀρνεῖται* nihil aliud dicere videtur, quam Iones Cynuriae indigenas postea Doriensibus similiores redditos esse, cum habitarent Orneas urbem;“ et enim Cynurios a Laconibus pulsos Orneas confugisse suspicatur vir doctus, qui de Herodoti verbis, quae sequuntur, *καὶ περίοικοι*, ita statuit: „non fugientes tantum Cynurios adiuverunt Argivi, sed relictos quoque (senes, infantes, feminas) ut tuerentur adversus Spartanorum impetus, occupatâ Cynuriâ perioecos fecerunt.“ Ex hac igitur sententia Cynurii partim habendi erunt perioeci Argivorum, partim Orneatae, i. e. liberae civitatis incolae, cum Argivis iuncti: ad illos spectare putat idem vir doctus verba *ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι*, ad hos verba (*ὑπὸ*) τοῦ χρόνου, aequae ac si Noster scripsisset: Dorea facti sunt Cynurii *ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι περίοικοι ἔόντες καὶ τοῦ χρόνου Ὀρνεῖται ἔόντες*. Quae mihi speciosius quam verius disputata videntur neque cum ipsis Herodoti verbis congruentia, quae hanc interpretationem, ut equidem existimo, minime admittunt, sed eum tantum in modum quem supra indicavi accipi possunt. Nec denique adstipulator Thierschio, qui l. l. pag. 576 Herodoti verba ita scribi vult: *ἔόντες καὶ αὐτοὶ Ἴωνες τὸ πάλαι Ὀρνεῖται καὶ οἱ περίοικοι*. Articulum *οἱ* ante *περίοικοι* utique habet Florentinus unusque liber Parisinus, haud necessarium illum quidem indeque abiciendum mea ex sententia.

πάρεξ τῶν κατέλεξα De voce *πάρεξ* conf. nott. ad III, 97 et ad voces *ἐκ τοῦ μέσου ἑκατέατο* vid. nott. ad III, 83. Dietsch. scripsit *κατέατο*, reliqui edd. retinuerunt vulgatam; de ipsa forma vid. Bredov. pag. 329: cum hoc eodem (p. 266) paulo antea dedi e Sanrofti libro *πόλις* pro *πόλις*.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῳ τοιοῦτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε 74
περὶ τοῦ παντός ἤδη δρόμον θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλ-
πίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὁμῶς ταῦτα πυνθα-
νόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες,
ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ πα-
ραστὰς σιγῇ λόγον ἐποιεέτο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβιά-
δεω ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγῃ ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ

CAP. LXXIV.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῳ] i. e. *Hi igitur, qui ad Isthmum collocati erant, ipsi labore confictabantur*: spectat hoc ad ea, quae cap. 70–72 narrata sunt. Ad formam plusquam-perfecti συνέστασαν conf. supra II, 30 κατέστασαν et de significatione verbi notata ad VII, 170. — Verba περὶ τοῦ παντός ἤδη δρόμον θέοντες, quae attigit Eustath. ad Iliad. p. 1264, 45 s. 1363, 16 et p. 259, 8 s. 342, 20, probe scribens δρόμον, nisi, quod Wesselingio quoque in mentem venerat, prorsus eliminandum est (nam quod ex Aldina propagatum erat δρόμον, ferri non posse idem Wesseling. Diss. Herod. I. pag. 129 monuerat), illustravi in not. ad VII, 57. Cr. h. l. excitat Platon. Theaetet. §. 76. p. 387 ibique Heindorf. — In proxime sequentibus revocavi cum recentt. edd. ὁμῶς, quod libri scripti tenent, mutatum a Schweighaeusero et Gaisfordio in ὁμῶς.

καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλ-
λάμψεσθαι] i. e. *nec putantes se classi s. proelio navali gloriam esse reportaturos*. Eadem splendendi notatione ἐλλάμπεσθαι I, 80. Attigit hoc verbum Hermogenes De ideis I, 9, ubi scribit: ἐφ' οἷς (ἐργοῖς) ἐστὶ λαμπρύνεσθαι ὡς ἀληθῶς, ὅπερ φησὶν Ἡρόδοτος ἐλλάμψεσθαι, ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἡ λαμπρότης (Rhett. Graec. ed. Spengel. II. p. 305.).

περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες] De usu praepositionis περὶ in talibus sequente dativo vid. supra III, 35. V, 16 ibique nott. VIII, 99. In seqq. ad ἕως μὲν (*atqueamdiu*) conf. nott. ad I, 86, et ad usum vocis

ἀνὴρ, ubi *tis expectabas*, Herod. VIII, 75. IV, 26. Plura Bergman. et Benseler ad Isocrat. Panegy. 4. pag. 150, Viger. De idiotism. pag. 76. 77. Aeschyl. S. c. Th. 339 Blomf. λόγον ποιεῖσθαι h. l. dicuntur qui sermones inter se conferunt, colloquuntur; alio sensu λόγον ποιεῖσθαι (*rationem habere alicuius rei*) invenias I, 4. 213. IV, 142, ubi vid. nott. Ad locutionem θῶμα (ita enim rescripsi pro θῶμα) ποιούμενοι τὴν — ἀβουλίην conf. nott. ad I, 68.

ἐξεργάγῃ ἐς τὸ μέσον] i. e. *res in publicum erupit*. Ubi facili opera suppletur τὸ πρᾶγμα; conf. III, 82 et quae similia afferuntur in Lamberti Bosii Ellipss. Graec. p. 410. 416. Arcus, qui intentus erat, ἐκράγηται dicitur II, 173. Conf. etiam VI, 129. Propius huc spectat Plutarchi locus in Galb. 22 init. καταλαμβάνει δ' αὐτὸν ἐπὶ μέλλοντα καὶ βουλευόμενον ἐκράγεντα τὰ Γερμανικά. In proxime sequentibus ad οἱ μὲν ex antecedenti verbo ἐλέγετο repetendum ἔλεγον, quod etiam trahendum ad Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινηταὶ καὶ Μεγαρέες. Similis locus apud Thucydidem IV, 23 legitur: καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν — περιπλέοντες — Πελοποννήσιοι δὲ στρατοπεδευόμενοι κ. τ. λ., ubi vid. Poppe III, 3. p. 82. Deinde revocavi χρεῶν (pro χρεόν), ut VIII, 3, ubi vid. nott. — δοριαλώτον e Florentino et Sancerfti libro cum recentt. edd. recepi. Vulgo δοριαλώτον, quae eadem scripturae diversitas IX, 4, apud Diodor. XVI, 20, ubi vid. Wesseling. Add. Schweighaeuser. ad Appian. III. pag. 159. Polyb. XVIII, 34 et Lobeck. ad Sophoc. Iac. p. 160. vs. 211. Parerg.

ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν, ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἶη ἀποπλῶειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαράες, αὐτοῦ μένοντας 75 ἀμύνεσθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὥς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ⁶⁵⁴ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖω, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεὼν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων, τὸν δὲ ὕστερον τούτων τῶν προηγημάτων Θεμιστοκλῆς

p. 683 seqq., quorum virorum disputationibus res nondum ad liquidum perducta videtur Bredovio pag. 106. Malui tamen persistere in scriptura *δοριαλώτου*, cum apud Aeschylum haud pauca eiusdem generis composita sic scripta reperiam: *δορίγαμβρος* in Agam. 672. *δορικάνης* in Suppl. 965. *δορίκρανος* in Pers. 144. *δορίκμης* in Choëph. 360. *δορίμαργος* in Septem c. Th. 608. *δορίππος* in eadem fabula 610. 153. *δορίκτητος* in Choëphor. 343. Nec aliter *δορίκτητος* apud Apollon. Rhod. I, 806, quod *δορὺκτητος* frequenter scriptum reperitur apud Diodorum; vid. Wesseling. ad XII, 83.

Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται „Hoc sane rationi consentaneum, ut cum Themistocle senserint Aeginetae maluerintque apud Salamina manere, quam in gratiam Peloponnesiorum versus Isthmum secedere [hoc enim ab ipsorum aequae atque Atheniensium a rebus alienum].“ *Valckenar.*, iure mirans, quae scribit Lycurgus advers. Leocrat. p. 156, 33 [p. 185 R. §. 70, ubi cf. Co-raes], Aeginetarum classem unā cum Lacedaemoniorum et Corinthiorum ducibus salutem discessu sibi parare voluisse.

CAP. LXXV.

πέμπει ἄνδρα πλοῖω] Mox vocatur Σίκιννος, ut VIII, 110. Apud Plutarch. Themistocl. 12. pag. 118 B. *Persa* genere idemque captivus dicitur, filiorum Themistoclis paedagogus; nisi hoc inde fluxisse putes,

quod Plutarchus in Herodoteis male legerit τῶν Μήδων ἄνδρα. Aeschylus *Graecum* modo *virum* a Themistocle missum esse canit Pers. 355 (361 Blomf.), quod idem censuisse videntur Frontin. II, 2, 14 et Diodor. XI, 17. *Sicinnus* de Themistoclis servis fidelissimum fuisse tradit Cornel. Nepos Themist. 4. Cuius eiusdem Sicinni mentionem quoque fecerunt Polyæn. I, 30, 2, Clem. Alexandr. Paedag. I, 7. pag. 130, Etymolog. s. v. pag. 712. infr. Themistocl. Epp. IX. p. 47. Schol. Aristid. pag. 62 ed. Frommel.

τῶν Θεμιστοκλέος παίδων] Polyænus l. l. cur dualem scripserit τοῖν παῖδων (ita enim omnes libri scripti habent, a quibus haud discessit, qui nuper Polyæni libros edidit, Ed. Woelfflin., vid. adnotat. critic. pag. XXXVII), haud intelligo; namque Themistocles, ut plures filias, ita quinque habuisse fertur filios, quorum unus patre vivo mortuus est; alterum Dioclem avus adoptavit maternus; tres reliquit moriens pater. Vid. Plutarch. Themist. cap. 32. pag. 128 B. Tangit haec quoque, observante Cr., Wyttenbach. ad Plutarch. Morall. I. p. 70. — Θεμιστοκλέος, ut supra, rescripti pro Θεμιστοκλῆος. — Sicinnus servum quod, quo tempore Thespienses novos cives recipiebant, Thespiensem civem reddidit Themistocles s. effecit, ut a Thespiensibus civitate ornaretur, id certe post finita bella Persica factum esse debuit, cum urbs a Persis, quod supra legimus VIII, 50 in-

Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοῖω ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων τάδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάτρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλείος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατὑπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσσοντα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμον βουλευόνται καταρρωδηκότες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ξεργάσασθαι, ἣν μὴ περὶδῃτε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτ' ἐτι ἀντιστήσονται ὑμῖν πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ. Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι 76 δὲ ὥς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμίνος τε κειμένην καὶ τῆς ἡπέ-

censa, denuo extrueretur, eiusdemque incolae, qui in Peloponnesum confugerant, rediissent, quamvis pauciores numero, si quidem septingenti Thespienses ad Thermopylas ceciderant, et qui postea ad Plataeas convenisse dicuntur mille octingenti Thespienses (IX, 30) haud scio an omnem hominum turbam superstitem comprehenderint: adeo ut ob civium paucitatem novos cives tum illi adscivisse putandi sint: inter quos opinor Sicinnus fuit, suadente et adhortante Themistocle eo magis receptus, quod a Thebanis alienati Thespienses Atheniensium potius partes amplectebantur, de qua re diximus ad V, 79 coll. ad VIII, 50. Ad locutionem κατὑπερθε (cuius loco Sancrofti liber κατὑπερτερα, ut VII, 233) γίνεσθαι vid. nott. ad VIII, 19, et ad παρέχει nott. ad VIII, 8. Ad locutionem δρησμον βουλευόνται conf. nott. ad VIII, 4; ad significationem verbi διαδράντας nott. ad VIII, 60. §. 1. — Verba τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας attigit Matth. Gr. Gr. §. 284, quocum conferantur nott. ad Herodot. VII, 145. Ad verbum ἐκποδὼν vid. nott. ad VI, 35.

CAP. LXXVI.

ὥς πιστὰ ἐγίνετο] Ita e Floren-
HERODOT. IV.

tino, aliis dedi pro ἐγένετο, quod retinuerunt Schaeferus et Matth. Ad locutionem cf. VIII, 80 fin.: ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται. Add. VIII, 83 et V, 92. §. 7.

ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν] Exigua insula, ab ipsa Salamine distans centum quinque stadiis, ob pugnam illam navalem maxime celebrata. Nunc vocatur *Lipsocotatia* (*Λειψοκοττάτι*) nec ullis gaudet incolis. Vid. Aeschyli Pers. 453 Blomf. Pausan. I, 36. §. 2. Kruse: Hell. II, I, p. 304, Leake: Die Deme Attica's pag. 207 e vers. Westermanni. Ad vocem νησίς pertinent, quae attulit Ianson in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. XIX. pag. 531. — Mox Schweigh., quem sequitur Gaisf., retinuit ἀπεβίβασαντο medioque verbo eam tribuit vim, ut sua causa, suis rationibus consulentes in insulam istam hos transmiserint Persae. Sed medium verbum si ponitur, significabit, ut recte monuit Dietsch.: educendos curarunt. Equidem tamen cum Matth. et recent. edd. malui stare a Schaefero, qui e duobus codd., dudum iubente Valckenario ad VIII, 95, dedit ἀπεβίβασαν, ut paulo post ἀπεβίβαζον coll. IX, 32 (ἀπεβίβασατο). VIII, 95 (ἀπέβησε). 119 (καταβίβασαι).

ρον, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μου-655

ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι κ. τ. λ.] Locus impedior, quem vix recte intellexit Wesselingius. Nam τὸ κέρας de promontorio Megaridis in mare contra Salaminem prominente cum intellexisset (quo sensu sane κέρας apud Strabon. IX. p. 604 s. 395 A. coll. Salmas. ad Solin. pag. 116), postea, commotus potissimum loco Herodoteo VIII, 85, de Persarum classis cornu sive parte haec accepit, dissentiente Schweighausero, qui de Graecorum classe et quidem ea parte, quae ad occidentem spectabat, quam Persae circumventuri et interclusuri erant, cogitandum esse censuit, ἀνῆγον absolute accipiendum esse ratus scil. τὰς νῆας. Equidem malui voces τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας referre ad ἀνῆγον classemque intelligere Persarum, qui cornu (classis suae) id, quod ad occasum spectabat, moverint s. produxerint Salaminem versus, quam insulam circumirent. Ac bene Klotz. (ad Luciani Dialogg. mortt. pag. 47) breviloquentiam orationis hic notat, qua voces τὸ πρὸς ἐσπέραν κέρας, ἀφ' ἐσπέρας. Hinc recte sic reddit Leake (Die Deme Attica's pag. 197); „sie (die Perser) zogen den Flügel ihrer Flotte, der nach Westen stand, näher heran, um Salamis zu umstellen; auch die bei Keos und Kynosura postirten Schiffe setzten sich in Bewegung und besetzten die ganze Enge bis nach Munychia hin.“ In quo illud κυκλούμενοι ad totam insulam circumeundam refertur, quod Grote (History of Greece V. p. 172) assentiente C. Petro (in Philolog. XIII. p. 673 seq.) sic accipi vult, ut Persae non totam insulam circumvecti concluderint, sed tantum urbem portumque ac sinum Salaminiae urbis, ubi Graecorum classis stationem habebat, sic circumviverint Graecorumque classem

sic circumdederint, ut Graecorum naves neque orientem neque occidentem versus discedere inde potuerint, quippe undique conclusae. At Herodotus nihil de urbe Salaminiae eiusque portu, sed de insula circumeunda navibus loquitur, ita ut Graeci occidentem versus per eas maris angustias, quae prope Megara sunt, effugere non possent. — Verbum ἀνάγειν omnino esse videtur: naves e statione ancorisque, ubi stabant quietae, loco movere atque in mare altum ducere. Conf. supra allata ad VIII, 10 et VIII, 60. §. 1. — Ad locutionem μέσαι νύκτες conf. Blomfield. simillima plura excitantem ad Aeschyli Choëph. 282. Vid. Herodot. IV, 181.

οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι] i. e. „qui ad Ceum et Cynosuram habebant stationem, ii quoque ancoris solutis altum tenebant omneque fretum insulae, quā transitus fit ex Attica, explebant ad Munychiam usque meridiem et orientem versus porrecti ob nimiam navium multitudinem.“ — Ubi qui de Ceo insula cogitant e regione Sunii sita et de Cynosura, Marathonis promontorio, ad Euboeam spectante, cui nunc nomen Cap Cavala, quo scilicet utroque loco Persarum naves habuerint stationem, quā relictā prope Munychium illi provecti fretum, ut hac etiam parte fugae occasio Graecis praecideretur, obseperint, eos admodum falli puto. Nam de locis multo propioribus nec tam longe remotis cogitandum h. l. esse, docet opinor totius loci sententia ipsorumque locorum, in quibus pugnatum est, ratio: quamquam cum nec Cei nec Cynosurae ulla alibi reperiat mentio nec ullum aliud vestigium supersit, haud facile de utroque loco certi quid constituas licet. Ceum Kruse (Hellas II, 1. p. 304) accipi vult de eo Salaminiae insulae

νυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἑλλήσι μὴδὲ φυγεῖν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοτεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων, τῶνδε εἵνεκεν, ῥως, ἐπεὰν γένηται

promontorio, quod ad occasum et septentrionem Megaricae regioni obversum est, brevi maris tractu a Megaris separatum eoque brevissimum transitum praebens; hoc inde loco indicavit quoque Ceum in mappa geographica nr. 111. At nimis remotum hoc videtur ab eo loco, quo Persarum classis stationem habuisse putanda est, neque sane opus erat circumire Salaminem, si eo loco, quo Ceum ponit Kruse, Persarum naves iam collocatae erant. Itaque malim cum Anglo viro docto, Leakeio (Die Demen Attica's pag. 199 seq.), Ceum quaerere in Salaminiae insulae parte ad orientem et meridiem versa, haud procul a Cynosura et paulo inferius. De Cynosura enim minus dubitari posse videtur; significatur opinor ille terrae tractus in mare porrectus ab ora orientali et proxime accedens ad terram Atticam, non longe ab eo loco, ubi olim πορθμός fuit (Herod. VIII, 91) s. traiectus ab urbe Salaminia in Atticam: nunc promontorium nomen habet a vico in hoc tractu sito, cui nomen *Aghia Varvra*: vid. Leake l. l. coll. Krusio p. 304. 307. Quin etiamnum in hocce promontorio tropaei a Graecis in victoriarum memoriam erecti reliquias quasdam inveniri testatur Gell., quem citat Kruse l. l. p. 307. Ab hoc igitur loco utroque Persarum naves, quae in statione ibi collocatae erant, evectae, se reliquae classi adiunxerunt, ita ut omne fretum, quod inter Salaminem Atticamque est, navibus compleretur ad Munychiam usque retrorsum mare tegentibus. Quae cum ita sint, accedere nequeo iis, quae statuit Grote: History of Greece V. p. 173, Ceum et Cynosuram referens ad loca minus cognita in Attica sita, neque in Salamine, difficileque esse pro-

nuntians, ea, quae Herodotus h. l. tradidit, cum ipsa geographia conciliare: unde suspicatur patrem historiae in errorem inductum esse eo quod maxime cupierit oraculum Bacidis, unde Cynosurae nomen sumpserit, videre expletum. Quod vero Leake l. l. conicit, τὴν Κέον forsitan mutari posse in τὴν νήσον, i. e. Psytalliam, vereor ut probari possit vel propter particulas τε καὶ, quibus uterque locus hic coniungitur, adeo ut, si Cynosura revera fuit promontorium insulae Salaminiae, Ceum simile quid eadem in insula fuisse probabile utique fiat. Ad sequens τῶνδε δὲ conf. nott. ad VIII, 40 et ad ἀπολαμφθέντες vid. allata ad V, 101. Transitum modorum (ἵνα δὴ — ἐξῇ — ἀλλὰ — δοῖεν) hinc attigit G. Hermann. ad Viger. pag. 851. Tu vid. nott. ad I, 185 coll. IV, 139. IX, 51. φυγεῖν e Florentino dedi pro φυγέειν, ut VIII, 87 et 88 διαφυγεῖν, vid. Bredov. p. 325. In antecedentibus dedi κατεῖχον plerisque codd. ita iubentibus pro κατέχον, quod ex antiquis editionibus retinuerat Gaisfordius. Facit mecum censor Iennensis 1828. nr. 186. p. 46, quem Stegerum esse conicio.

ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων] scil. τινάς. Ad ἐξοισομένων conf. VIII, 49 ibique nott. et Ianson in Jahrb. f. Philolog. Suppl. XIX. pag. 515. Ad hoc vero participium pertinet ὥς, quod Strange (ibid. III, p. 590) sic accipi vult, ut mox repetatur particula ἵνα et loci sententia haec sit: existimantes, quando facta esset pugna navalis, huc potissimum delatum iri et homines et naufragia. Quod sequitur ἐν τῷ πόρῳ valet: iuxta, apud transitum maritimum. Vid. Gail. ad Scymn. Chium 518. T. II. pag. 374 seq. Plutarch. Aristid. 9: τὴν Ψυττάλειαν, ἣ πρὸ τῆς Σαλα-

ναυμαχίῃ, ἐνθαῦτα μάλιστα ἔξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περικοιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρῳσι. ἐποίουν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοίαιτο οἱ ἐναντιοί. οἱ μὲν δὲ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο.

- 77 Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν, ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθεῖς, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειραῖσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαύδε πρήγματα ἐσβλέψας.

μῖνος ἐν τῷ πόρῳ κεῖται, πῆσος οὐ μεγάλη.

ἵνα τοὺς μὲν περικοιῶσι κ. τ. λ.] Bene cum his Wesseling. contendit Aeschyli Pers. 540. — Ad παραρτέοντο conf. nott. ad VII, 20. De ipsa vocis forma vid. Bredov. p. 292. Quo eodem auctore in proxime antecedentibus pro ἐκέιτο, quod omnes praebent libri scripti, scribendum ἐκέετο, quod scripsit Dietschius; sed vid. nott. ad VIII, 41. Neque vero idem Dietschius mox edidit περικοιῶσι, quod receperat Dindorfius accedente Bredovio pag. 374. Mihi in utraque voce nihil mutandum videtur: itaque reliqui, quod omnium librorum scriptorum tuetur auctoritas. In seqq. οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες est: nulla quiete sumpta.

CAP. LXXVII.

Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν κ. τ. λ.] Vel hic locus ostendere potest, Herodotum non ita superstitione fuisse captum, ut omnibus oraculis temere adderet fidem, quam tum demum adhibere posse sibi videbatur, si eventus praedictis responderet. Sunt vero haec coniuncta cum notione de fato et divino numine, quam sibi Noster animo conformavit, quaque etiam omnis nititur vaticiniorum fides omnisque divinationis opinio. Conf. Jaeger. Disputt. Herodd. pag. 48. Ac repetit Noster in fine capitis, ipso oraculo allato, hanc suam sententiam, quo magis illa habeat pondus auctoritatemque; quemadmodum idem ille supra quoque ea, quae contra

rerum naturam fieri putabat, in examen vocarat, sedulo inquirens, num revera ista sic accidere potuerint. Conf. VI, 84 ibique nott. coll. VII, 133; de divinatione conf. nott. ad VII, 57. VI, 27. 98. His addam, quae Valckenarius ad h. l. perscripsit: „Hinc simul aestimare licet, iam tum homines fuisse vulgo perspicaciores, quibus adparuerit, quod Bacidis [de quo conf. VIII, 20 ibiq. nott.] esse ferebatur oraculum istoc articulo temporis, ipsius forte suasu Themistoclis fuisse confictum. Quae bello Peloponnesiaco ad plebem Atticam lactandam ab esurientibus fingebantur demagogis, velut Bacidis aut ipsius Apollinis oracula Athenis decantata, ridet illa magna cum libertate Aristophanes in Avib. 963 seqq. et Equit. 995 etc. Ad veritatis lumen Eusebius istius etiam officinae fraudes retegens lib. IV. Praep. Evang. pleraque fuisse putat oracula γοήτων ἀνδρῶν τεχνάσματα, ut Oenomaos certe videbantur Gadareno in libro, quem inscripserat Φωρὰ γοήτων. Sed multa potius fuerunt virorum principum, ἀνδρῶν τε σοφῶν τε χνάσματα, ad opinionem imperitorum conficta.“ καταβάλλειν valet: deiicere, i. e. reiicere, vim auctoritatemque infringere. Cf. IX, 79. Afferunt quoque Euripidem Bacch. 205, ubi Tiresias sic eloquitur: πατρίους παραδοχὰς ἅς θ' ὁμήλικας χρόνῳ κεκτῆμεθ', οὐδεὶς αὐτὰ κατὰ βάλλει λόγος, i. e. non erit ut illa decreta redarguat et profiget ullius ratiocinatio, ut reddit Bernhardt: Theolog. Graec. III. p. IX, qui

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν
νησὶ γεφυρώσῃσι, καὶ ἐὼαλλήν Κυνόσουραν,
ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Τβριος υἱόν,

merito retinuit καταβάλλει pro καταβαλεῖ.

Ἀρτέμιδος χρυσαόρου] i. e. *Dianae aureum ense gestantis*. Eodem cognomine ornatur Apollo in Ili. V, 609. XV, 256. Hymn. in Apoll. 123, i. e. *aureo gladio instructus* (χρυσοῦν ἄορ ἔχων, ὃ ἐστὶ φάσαγον), ut explicant grammatici Graeci), nisi malis ad arcum huius dei sagittasve aliaque denique instrumenta referre, quibus ornatus cogitatur deus: nec mirum idem cognomen ad *Dianam* sororem inde transferri, adeoque ad ipsam *Cereram*, cui hoc idem nomen tribuit auctor Homericus hymni in *Cerer.* 4, sive de *gladio aureo* cogitans, quo instructa cogitatur haec dea, quae apud Lycophron. 153 quoque dicitur *ἐμφηφόρος*, sive de *falce aurea*, quae deae agriculturae parenti ac praesidi tribuitur: neque hac re ita equidem offendor, ut hoc Homericum loco *χρυσσαόρου* in *χρυσοθρόνον*, ut nonnullis placuit, mutari velim, aut, quae Godofredi Hermannii est sententia, *χρυσσαόρου* ab interpolatore quodam neque ab antiquo poeta ipso profectum putem. De qua re praeter ea, quae, monente *Cr.*, attulerunt Matthiae (Animadverss. in Hymn. Homer. pag. 350) et Ilgen (Animadverss. in Hymn. Homerr. pag. 504), plura quoque attulit Mitscherlich. (ad eundem locum) de diis ense aut alio modo armatis, nostro loco haud praetermisso, ubi in voce *χρυσσαόρου* altius quid inesse magisque reconditum vix dubitari poterit: quamquam id ipsum quale fuerit, haud facile dixeris; conf. Creuzer: Symbol. IV. p. 244. 250. 324 coll. III. p. 60. I, 285 ed. tert., Preller: Demeter u. Persephone p. 77. 284. Idem haec adscripsit Creuzerus: „Fallor aut hoc *Dianae* epitheton pariter pertinet ad splendorem lunae atque ad vim letiferam, quam antiquitas *Dianae-Lunae* non minus attribuebat,

quam Apollini, quatenus solis radii pestiferi erant.“ — Quae sequuntur verba *ἱερὸν ἀκτὴν*, sponte in memoriam revocant Hesiodi verba: *Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν* (Opp. et Dies 466. 597. 806) et *Δημήτερος ἀκτὴν* (ibid. 32. Scut. Herc. 290), quibus admonemur, ne corrigamus *ἱερὴν*. De significatione vocis *ἀκτὴ* vid. nott. ad VII, 33. 183. Ac pertinet ad quaesitum et contortum oraculi sermonem, ad quem eundem refero quoque *Ἀρτέμιδος χρυσσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν*, quod *ἀκτὴν* (i. e. *terram in mare porrectam*) *γεφυρῶν* (*ponte iungere*) Persae dicuntur, cum aliis apud Nostrum locis huic verbo accusativum *παταμόν* (ut IV, 118. VII, 24 coll. 36), vel *Βόσπορον* (IV, 88) additum reperimus. *ἐὼαλλήν Κυνόσουραν*, *maritimam* s. *ad mare sitam* dixit vates Cynosuram, quemadmodum Eleusis dicitur *ἐὼαλλία* apud Pindarum Olymp. IX, 99 (150) coll. Pyth. XII, 12; alia plura de hac voce allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. III. p. 979 ed. Dindorf.

λιπαρὰς — Ἀθήνας] Satis constat, Atticos poetas et oratores ita vocasse Athenas *pingues*, i. e. *splendidas, illustres*, populo gratificatos. Vid. Eurip. Troad. 776. Alc. 435. Aristoph. Acharn. 606 ibiq. interpret. Praecipue huc facit Pindar. Nem. IV, 30 (18) ibique Dissen. pag. 381 ed. Boeckh., Dithyramb. fragm. apud Schol. Aristoph. l. l., ubi plura dabit Boeckh. p. 579 et Wytttenbach. Bibl. Crit. III, 1. p. 49. Caeterum verba oraculi: *λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας* sponte in memoriam revocant Homericum illud in Iliad. II, 660: *πέρσας ἄστεα πολλὰ*, itemque Odysseae locum I, 2: *ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολλέθρον ἔπερσεν*, ne plura.

διὰ Δίκη σβέσσει] i. e. *divina Vindicta exstinguet* (delebit) *validum Fastum, Superbiae filium*. Utitur Noster

δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῦντι' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἵματι δ' Ἀρης

futuro θέσσει in his aequae atque in sequentibus (συμμίζεται, φοινίξει), in clausula (τότε—ἐπάγει) ad praesens regrediens, quod ipsum cum ad futurum tempus spectet, consulto tamen positum videtur, si quidem, quae futura sunt, ea animo iam tanquam praesentia vates praevidet; cf. supra VII, 140. 141. Quod ad significationem verbi θέσσει (exstinguet, i. e. evertet, prosternet) attinet, nemo nescit, verbum σβεννύναι proprie dici de flamma, quae aqua aliave re iniecta restinguitur, deinde autem ad graves animi motus affectusve, qui adhibita vi exstinguuntur ac sedantur, transferri; apteque ad nostrum locum afferre licet Heracliti dictum apud Diogen. Laërt. IX, 2: ὄβριον γὰρ σβεννύναι μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν; neque aliter ὄβριον σβεννύναι dixit Plato De legg. VIII. p. 835 D., atque Homerus σβεννύναι γόλον (Ili. IX, 678) et quae sunt alia huius generis haud pauca, vix hoc loco persequenda: unum adiciam Aeschyli locum in Agamemn. 932: ἔστιν θάλασσα, τίς δὲ πιν κατασβέσει; — In verbis δὲ Ἰὰ Δίῃ notetur alliteratio, quae insignem in modum in verbis sequentibus adhibetur: κρατερὸν Κόρον, Ἴβριος υἱὸν, δεινὸν δοκεῦντι, πάντα πνέσθαι (si sana haec lectio), Χαλκὸς χαλκῷ αἵματι δ' Ἀρης ac vel ἐλευθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ. Vid. Goettling. Praefat. ad Hesiod. pag. XXXIV ed. sec.

κρατερὸν Κόρον, Ἴβριος υἱὸν] κρατερὸν vates dicit Κόρον eo sensu, quo haec vox, quae proprie validum, fortem designat, apud Homerum saepius adhibetur non in laudem, sed ita fere, ut assumat vim vocis βίαιος (violentus, gravis); sic Mars in Ili. II, 515, Ephialtes in Iliad. V, 385 coll. XXIV, 212 dicitur κρατερὸς, apteque inde etiam hoc loco sic vocatur Κόρος: quem quod fastum, satietatem nonnulli explicant, non iuvenem, iniuriā hoc fieri iudicat Wesselingius sic statuens: „haud alius Bacidis κρατερὸς Κόρος iuvenis

ac Xerxes υἱὸς Ἴβριος ob contumelias iniuriasque, quarum ille toti Graeciae auctor.“ Larcherus sequitur Wesselingium, a quo equidem vel eam ob causam discedendum puto, quod iuvenem si dicere voluisset vates, non Κόρον sed κοῦρον, quod epicorum sermo postulat, scripsisset: sed maluit opinor vates Satietatem s. Fastum indicare eumque Superbiae (ὄβριος) filium praedicare, si quidem secundum Graecorum notionem ex superbia existit Κόρος, satietas ac fastus ad prava quaeque impellens. Quo ipso vocabulo si Xerxem significare voluisse perhibetur vates, equidem haud intercedam, qui oraculi sermonem ambiguum ac tecte, quid velit, indicantem respiciam. Ut autem h. l. Κόρος dicitur Ἴβριος υἱὸς, ita Pindarus quoque Olymp. XIII, 10 ὄβριον dixit Κόρον ματέρα θρασύμυθον, atque Sophocles Oedip. Tyr. 864 (ubi vid. nott. Godofr. Hermann): ὄβρις φντεῦσι τύραννον coll. Aeschyl. Agamemn. 679 seq. Nec multum opinor differt, quod alii Κόρον ὄβριος parentem, non filium perhibent, auctore Theognid. 153: τίπτει τοι Κόρος ὄβριον κ. τ. λ. coll. 596. 605. 693. 1175. 1176, ubi conf. Welcker. pag. 93 et qui plura excitavit Iahn. Animadverss. in Basilii Magni Opp. p. 176; quippe e quibus locis optime apparet, quid veteres Graeci voce Κόρον significarint. Et conf. quoque Stob. Serm. XLI, [43] pag. 247 s. p. 120 T. II Gaisf., Heinrich: Epimenides pag. 97 seq. a Cr. laudatus. De vi ac significatione vocis ὄβρις apud Graecos nuper exposuerunt Lehrs: Populäre Aufsätze aus d. Alterth. p. 51 seq. 61 seq. et Luehker: Sophocl. Theolog. u. Ethik II. pag. 66 seq. In Babrii fabula LXX, 2 producitur Πόλεμος ὄβριον γήμας. Sufficiant haec; etenim quis quaeso in talibus, quae poetarum ex ingenio fluxerunt, omnia ad unam eandemque normam exigere velit?

μαιμώνοντα] Verbum μαιμάω, quo

πόντον φοινίζει. τότε' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμαρ
εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

Ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλογίης
χρησμάτων περὶ οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἐν-
δέχομαι.

magnum animi studium concitatus-
que exprimitur animus (valde cupio),
frequentat Homer. III. V, 661. 670.
XIII, 78. XV, 542. 742.

δοκεῖντι' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι]
Ita e Florentino et probabiliter
etiam ex Sanctrofti libro reposui
cum Gaisf. et Schweigh., qui hoc
dici putat pro ἀνὰ τίθεσθαι πάντα,
assentiente Negris in ed. sua: omnia
mutare s. evertire, susque deque ha-
bere, quod supra III, 3 est ἀνω
κάτω τίθεσθαι; de ipsa tmesi conf.
E. Wentzel: De praeposit. tmesi
apud Herodotum (Vratislav. 1829)
pag. 15. Nam quid vulgata πνθέ-
σθαι sibi velit, intelligere me posse
nego; quam, probante Larchero,
sic Latine reddidit Wesselingius:
optantem ubique se auditum iri. Nec
magis placet πιθέσθαι, quod ab
uno Parisino codice affertur, quod-
que Vallam legisse putant, qui (sen-
sum opinor magis secutus quam
ipsa oraculi verba) reddidit: sibi
cedere cuncta putantem. Receperunt
hoc Matthiae, Bekkerus, Dindorfius
(qui Latine ubi reddidit: omnia co-
nantem ad se trahere, et ipse sen-
sum potius expressisse quam ver-
ba reddidisse putandus erit) atque
Dietsch., qui in loco corrupto verba
intacta relinquere maluit, haec ad-
scribens: „sententiam apparet ta-
lem esse debere: cum nihil iam sibi
restitutum credat, sed ea quam va-
riis modis exprimi potest?“ Stege-
rus de lectione a Schweigh. recepta
dubitans, de qua eadem dubitat
censor Lipsiensis 1833. pag. 45, pro-
ponit (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. p.
46): δοκεῖντι' ἂν ἅπαντα πιθέσθαι
ἐν: optantem cuncta sibi esse obtem-
peratura, quod merito durius iudi-
cat idem censor Lipsiensis. Nec
magis placet, quod Eltz (Jahrb. f.
Philolog. Suppl. IX. p. 341) scriben-
dum censuit: δοκεῖντι' ἅμα πάντι

ἀπελίσσθαι, cum sic exoritur ea,
quae requiratur, sententia: „divina
iustitia compescet imperiosam inso-
lentiam, superbiae filiam, immani
flagrantem cupiditate, ut quae pu-
tet, se omnia ad se rapturam esse.“
Quo vel significantius id videtur,
quod Schweighaeuserus reposuit
quodque a scriptorum librorum au-
ctoritate minus discedit. — In seqq.
ad φοινίζει (sanguine mare reddet
rubrum) cf. Apollon. Rhod. III, 725,
qui idem verbum adhibuit; plura
vid. in Thesaur. Ling. Graec. Vol.
VIII. pag. 987 ed. Dindorf. — Ad
vocem εὐρύοπα vid. nott. ad VII,
141 et adde Duentzer in: Jahrb.
f. Philolog. LXIX. pag. 608.

Ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναρ-
γέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χη-
σμάτων περὶ κ. τ. λ.] Schweighaeusero
in Lex. Herod. I. pag. 58 corruptus
videtur locus, in quo aut ἀντιλο-
γίας reponendum, aut, quod adeo
praestare videtur, δι' ἀλογίης ἐλ-
θεῖν, prouti VI, 9: διὰ μάχης ἐλεό-
σονται. Ac dudum Wesselingius
maluerat legi δι' ἀντιλογίας λέγειν
(contradicens obloqui), laudans Ab-
reschii emendationem: οὔτε αὐτὸς
ἐλθεῖν τολμέω. Stegerus (Ephem.
Ien. 1828. nr. 186. p. 46) proponit
ἀντιλογίην, cum ἀντιλογίην λέγειν
idem valeat atque ἀντιλέγειν, oblo-
qui. Quae tamen ipsi probanda
esse, merito monere videtur idem
censor Lipsiensis 1833. pag. 47. Li-
bri scripti haud quidquam afferunt
auxilii. Itaque vulgatam lectionem
retinui, quam sic interpretari li-
ceat: „Ad haec s. talia quidem
quod attinet eaque tam clare cum
enuntiet Bacis, equidem nec ipse
quid enuntiare audeo neque ab aliis
quid recipio de contradictione ora-
culorum Bacidis.“ Tum genitivus
ἀντιλογίης refertur ad περὶ et χη-
σμάτων pendet ab ἀντιλογίης; dati-

78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων⁶⁵⁸ πολλός. ἤδεσαν δὲ οὗ καὶ, ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὤρεον αὐτοὺς τε-
79 ταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χάριν εἶναι. Συνεσθηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιστράχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενομίκα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἀριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἄνθρωπος, στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔοντα μὲν ἑωυτῷ οὐ

vum λέγοντι Βάκιδι ex eo Graecorum usu explico, quem attigi ad I, 51. 181. II, 11. Mox retinui τολμῶ, a Dietschio mutatum in τολμῶ, cum Noster ὀρέω quoque scribere soleat (I, 111. V, 20. VII, 236 coll. VIII, 140); vid. Dindorf. in Commentat. de Herod. dialect. p. XXX et Bredov. p. 382. — Ad locutionem οὔτε ἐνδέομαι (neque recipio, admillo) conf. III, 115. IV, 25. V, 106. VI, 121. VIII, 142.

CAP. LXXVIII.

ὠθισμὸς λόγων] i. e. *conflictus sermonum, altercatio*. Vid. VII, 225 ibiq. allata coll. VIII, 64. Nec differt multum, quod VIII, 81 fin. legitur: τῶν δὲ (στρατηγῶν) — ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη. In nostro loco genitivum στρατηγῶν refero ad λόγων. — Ad seqq. ἤδεσαν δὲ οὗ καὶ κ. τ. λ. vid. Matth. Gr. Gr. §. 631 de structura, quae subito mutatur inque aliam transit, monentem. — Mox scripsi περιεκυκλοῦντο pro vulg. περιεκυκλῆοντο, de quo vid. nott. ad VIII, 10, itemque dedi ὤρεον pro ὠρων; vid. VIII, 38 ibique nott. Ad locutionem κατὰ χάριν conf. supra VIII, 73 ibique allata.

CAP. LXXIX.

Συνεσθηκότων] Conf. I, 208 ibique allata. Ad verba seqq. ὑπὸ τοῦ δήμου vid. Plutarch. Aristid. 7. Cornel. Nep. Aristid. 1.

ἀριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον] ἀριστον, opti-

um, satis constat non solum dici eum, qui moribus ac vitae integritate prae caeteris excellens *optimus* habetur, verum etiam eum, qui *optimum* civem se praebet, *optime* civitati consulit, respectu habito ad rempublicam, politico igitur sensu, ut aiunt. Ac bene hic attulit Wesselingius Aeschylea de Amphiarao (Pers. 589 Blomf.) a Plutarcho in Aristidem translata, Vit. Arist. cap. 3: οὐ γὰρ δοκεῖν ἀριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει. Cr. praeterea hic conferri vult Routh. ad Plat. Gorgiam §. 172. p. 273 ed. Heindorf. Porro Noster Aristidem vocat δικαιοτάτον, ut qui prae caeteris *δικαίον* titulo honoratus fuit, teste Plutarch. in Aristid. 8. Cornel. Nep. Aristid. 1, ubi van Staveren pag. 131 reliquorum scriptorum attulit locos. — Quae continuo Noster de Aristide ac Themistocle enarrat, eadem fere prodit Plutarchus Themistocl. 12. p. 118 D. coll. 21. pag. 120 D. Apophthegmm. II. p. 186 B., ubi Wyttenbachius pag. 1090 praeter Polyaei locum I, 31, qui fusius hoc et ad quandam dramatis similitudinem enarrat, conferri vult Plutarch. Reipubl. gerend. praecept. p. 809 B. De testarum iudicio sive ostracismo pluribus egi ad Plutarch. Alcib. pag. 128. Add. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 60. not. 12. §. 111. not. 19. 20 et §. 130. not. 4 et seqq. ed. quart.

στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον] Vid. nott. ad III, 156 ac de voce *συνέδριον* nott. ad VIII, 56. Mox omnes libri Θεμιστοκλήα. Reposui tamen Θεμιστοκλέα, ut VIII, 92. 112. 123. Vid.

φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάρτος τῶν παρῶν-
των κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκάλετό, θέλων·
αὐτῷ συμμῖξαι· προακηκόεε δὲ, ὅτι σπενύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελο-
ποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ
οἱ Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· Ἡμεῖς στασιάζειν·
χρεῶν ἔστι ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ
τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάζεται. λέγω
δέ τοι, ὅτι ἴσον ἔστι πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου
τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω
γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλωσι, Κορίνθιοι τε καὶ αὐτὸς
Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ
τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἄλλ' ἐσελθὼν σφί ταῦτα σήμερον. Ὁ δ' 80
ἀμείβετο τοισίδε· Κάττα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγει-
λας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος
ἦκας. Ἰσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδεε γὰρ,
ὅτε οὐκ ἐκόντες ἠθέλον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες,
αἰκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ, ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγ-
γέλλων, αὐτὸς σφί ἄγγελον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω
πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων

Bredov. pag. 258 et supra VIII, 57
ibique allata. Ad verbum συμμί-
ξαι cf. VIII, 58 ibique nott. Pro
vulg. προακήκοε Matth. dedit προα-
κηκόεε, idque cum recentt. edd. re-
cepimus, assentiente Bredov. pag.
320. Eodem modo VIII, 81 μετα-
στήκεε.

οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου] i. e. *Pelo-
ponnesti*. Vid. Fischer. ad Weller.
III, pag. 115. De verbo ἀνάγειν
diximus ad VIII, 60. §. 1. Mox scri-
psi χρεῶν pro vulg. χρεόν; vid. nott.
ad VIII, 3. De ea structura, qua
tota enuntiatio pendet a praeposi-
tione περὶ τοῦ, monuimus ad IV,
127; de indicativo ἐργάζεται in tali
structura monuit Matthiae Gr. Gr.
§. 507, 2. — Ad dativum κύκλῳ in
fine capitis conf. allata ad IV, 72.

CAP. LXXX.

τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην — ἦκεις] i. e.
*Tu enim venisti testis ocularis ipse fa-
ctus eorum, quae ego fieri cupiebam.*
Ad verba seqq. Ἰσθι γὰρ ἐξ ἐμέο

κ. τ. λ. vid. Matth. Gr. Gr. §. 634, 1,
qui idem in nota ad h. l. haec de-
dit: „ποιούμενα bis cogitandum est.
Ἰσθι γὰρ ἐξ ἐμέο ποιούμενα τὰ ποι-
ούμενα ὑπὸ Μήδων, id est, inter-
prete Hermanno ad Viger. p. 857.
not. 385, scito enim me auctore a *Me-
dis facta esse, quae fecerunt*. Cf. II,
32. VIII, 142.“ Herodoti locum prae-
ter alia, notante Cr., attigit Guil.
Adolph. Becker ad Aristotelem De
somnia cap. 3. pag. 33. Tu vid. quo-
que Kuehner. Gr. Gr. §. 852, e. et
Wex. ad Sophocl. *Antigon*. 1197.
pag. 304.

ἔδεε γὰρ — αἰκοντας παραστή-
σασθαι] i. e. *oportuit, necesse fuit il-
los (Graecos) inuitos cogi s. compelli
ad pugnam*. Ad usum verbi παρα-
στήσασθαι pertinent potissimum IV,
136. III, 13. 45 ibique allata. Pro
vulg. ἔθελον e Florentino cum re-
centt. edd. revocavi ἠθέλον, pro-
bante Bredov. pag. 117. — Ad ge-
nitivos ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρ-
βάρων conf. Matth. Gr. Gr. §. 569.
Sensus est: *neque iis persuadebo, fa-*

- ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμενον αὐτὸς παρελθὼν, ὥς ἔχει. ἐπεὶ δὲ
σημῆνης, ἣν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἣν δὲ
αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἐν
διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὥς σὺ λέγεις. 657
- 81 Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Ἀλγίνης
τε ἦκειν καὶ μόγισ ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· πε-
ριέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν
νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὥς ἀλεξο-
μένους. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὐτὺς ἐγί-
νετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ
- 82 ἐπειθόντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε
τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναί-

*cere hoc barbaros, s. neque iis per-
suadebo, quippe qui hand credant,
facere hoc barbaros. Ad locutio-
nem ταῦτα δὴ (quod minime opus
mutare in δὴτα) κάλλιστα conf.
Lambert. Bos. De ellipss. pag. 808.
Ad verba: ἣν δὲ — μὴ πιστὰ γένη-
ται conf. VIII, 76 ibique allata; ad
verba ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται (perinde
nobis erit) conf. Aeschyl. Agam.
1210 ibique Blomfield. in Glossario.
Ad significationem verbi διαδρή-
σσονται pertinent, quae ad VIII, 60
notata sunt.*

CAP. LXXXI.

*Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν] i. e. Haec
dixit in medium progressus. Nam fre-
quens παρελθεῖν de iis, qui in me-
dium progrediuntur verba facturi pu-
blice; nec minus frequens sermonis
illa abundantia, qua dicit ἔλεγε —
φάμενος, ut V, 36. 50. Itaque noli
post ἔλεγε maiorem ponere distin-
ctionem, ita ut παρελθὼν ad se-
quentia trahatur. Quod sequitur ἐκ-
πλῶσαι, cum alienum sit ab hoc loco,
vel propter illud διέβη VIII, 79, in
διεκπλῶσαι mutatum vult Naber in
Mnemosyn. III. p. 486, afferens He-
rodoti locos IV, 42. 43. 179. VII, 147:
quibus tamen haud probari puto,
hoc quoque loco idem verbum po-
nendum esse, cum bene ἐκπλῶσαι
is mihi videatur dici posse, qui ex
Aegina enavigans, inde per medios
hostes evasit atque ad Graecos per-*

venit. Conf. etiam Herodot. II, 44.
152. V. 103.

*τοὺς ἐπορμέοντας] Ita dicit ho-
stes in statione (navium) collocatos s.
stationem agentes. Ad verbum παρ-
αρτέεσθαι cf. VIII, 76 et nott. ad
VII, 20.*

*μετεστήκεε] i. e. discessit e medio.
Conf. I, 89. VIII, 110, ubi μεταστή-
σασθαι, a se remove, ut apud Xe-
noph. Anab. II, 3, 8 coll. 21. Hist.
Gr. IV, 1, 5. De ipsa forma μετε-
στήκεε conf. VIII, 79. — Ex hoc au-
tem Herodoti loco et cap. 95 satis
apparere videtur Wesselingio, Ari-
stidem ipsi pugnae navali, quae in-
secuta est, non interfuisse, quam-
vis aliter scribat Corn. Nepos in
Aristid. cap. 2, Herodoto sane infe-
rior auctor et forsitan ad ea respi-
ciens, quae Herodotus VIII, 95 tra-
dit de Aristidis expeditione in Payt-
taliā insulam, ubi vid. nott.*

*λόγων ἀμφισβασίη] Vid. IV, 14.
VIII, 78. Mox e tribus codd. cum
Schweigh., Gaisf. et recc. edd. re-
cepi οἱ γὰρ πλεῖνες pro vulg. οἱ
πλεῖνες γὰρ, quod tenuerunt Schae-
fer et Matth., qui idem §. 421 stru-
cturam verbi πελθεσθαι attigit, de
qua eadem monuit Kuehner Gr. Gr.
§. 561. not. 5.*

CAP. LXXXII.

*ἀνδρῶν Τηνίων] Tenus insula
prope Delum in Persarum devenie-
rat potestatem indeque eius incolae*

τιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. Σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νεὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Ἀημνίῃ ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὀγδῶκοντα καὶ τριηκοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμὸν.

Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων 83

in Persarum exercitu stipendia facere coacti erant. Conf. IV, 33 ibique adnott. VI, 97. Apud Plutarch. Themistocl. 12. p. 118E dicitur navis *Τενέδια*, ubi sunt qui legi malint *Τηρία*, improbane Sintenisio, quem vid. pag. 91. Vocem *ἀνῆρ* eo fere sensu hic poni, quo vulgo *τις*, monuit Lobeck. ad Sophocl. Aiac. pag. 363, ubi plura similia afferuntur; tu vid. nott. ad Herodot. VIII, 74. Mox pro vulg. *ἀληθείην* e Florentino scripsi cum recentt. edd. *ἀληθειῇν*, vid. modo Bredov. p. 106.

ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι] i. e. inter nomina earum civitatum, quae Persam devicerant, Delphico tripodi inscripta, Teniorum quoque nomen relatum erat. Hic vero tripus Delphicus non alius est atque is, qui infra (IX, 81, ubi vid. plura nott.) dicitur Delphos dedicatus e praedae Plataeensis decima parte: de quo eodem tradunt Thucydides (I, 132. III, 57), Demosthenes. contr. Neaer. §. 97. p. 1378, Diodor. XI, 33 (ubi cf. Wesseling.), Pausan. X, 13, 5, Plutarch. De Herodoti malign. cap. 42, Cornel. Nepos in Vit. Pausan. 1, Suidas s. v. *Πανσανίας*, quorum plerique sane Plataeensem victoriam commemorant, in cuius memoriam ex ipsa Plataeensi praeda tripus iste fuerit consecratus: unus Demosthenes l. l. diserte commemorat *τὸν τρίποδα ἐν Δελφοῖς, ὃν οἱ Ἕλληνες οἱ συμμαχισάμενοι τὴν Πλαταιᾶσι μάχην καὶ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ναυμαχίσαντες κοινῇ ποιησάμενοι ἀνέθηκαν ἀριστεῖον τῷ Ἀπόλλωνι ἀπὸ τῶν βαρβάρων κ. τ. λ.*, atque idem

Herodotus quoque sensisse videtur, Teniorum nomen tripodi inscriptum esse narrans propter facinus in pugna Salaminia perpetratum, adeo ut victoriam utraque pugna de Persis reportatam hoc donario Delphos consecrato indicare voluerint Graeci. Atque huic tripodi cum epigramma inscripsisset Pausanias, „in quo haec erat sententia: suo ductu barbaros apud Plataeas esse delictos eiusque victoriae ergo Apollini donum dedisse, hos versus Lacedaemonii exculpserunt *neque aliud scripserunt quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persae erant victi*,“ ut tradit Cornelius l. l., quocum reliqui testes, qui ipsa Graeca epigrammatis verba afferunt, consentiunt. Inde igitur *Teniorum* nomen quoque tripodi insculptum fuit: id quod nunc nihil dubium esse poterit, ubi ea donarii huius pars, quae gentium Graecarum nomina inscripta habuit, s. aeneus draco, cui tripus ille impositus fuit, adhuc servatus et nuper demum plane effossus exhibet *THNIO*, quos *Tenios* esse nemo dubitare poterit: vid. nott. ad IX, 81.

τῇ Ἀημνίῃ] Conf. VIII, 11. Ad vim articuli in verbis *ἐς τὰς ὀγδῶκοντα καὶ τριηκοσίας νέας* respexit Matth. Gr. Gr. §. 267, qui idem §. 355. nott. 2, una cum Bredov. pag. 279 ad voces *δύο νεῶν* conferatur. Schweighausero ex antecedentibus supplere placet *τὸ ναυτικόν*. In ipso autem navium numero dissentientem supra diximus Ctesiam Persicc. §. 28, ubi *septingentas* Graecorum scribit fuisse naves.

ρήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχίδοντες. ἡὼς τε δέφαινε,

CAP. LXXXIII.

παρεσκευάζοντο]. scil. οἱ Ἕλλη-
νες, quod ex anteced. Ἕλλησι huc
trahi debet: ad verba ὡς πιστὰ δὴ
τὰ λεγόμενα ἦν conf. supra cap. 76
ibique allata. In verbis seqq. ἡὼς
τε δέφαινε abiecti δὴ post τε inter-
positum in edit. Wesselingiana et
retentum a Matth., Bekk., Dindorf.
et Dietschio, cum ex antecedenti-
bus (ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα) huc
perperam tractum videretur: neque
id habet Florentinus liber cum duo-
bus Parisinis neque legitur in loco
simillimo IX, 47, et VII, 217, ubi
itidem a nonnullis insertum erat;
tu vid. ibi notata. De significatione
verbi δέφαινε ibi quoque monui-
mus et ad III, 86; de vi particulæ
τε, quam excipit in talibus καί, ex-
posuimus ad IV, 53 coll. ad VIII, 56,
quibus addi nunc volumus Herodoti
locos VI, 23. IX, 47, Krueger. ad
Xenophont. Anab. I, 8, I, Ahrens.
in Philolog. Suppl. I, 2. pag. 265.
Alias, ubi *prima luce* quid fieri indi-
catur, invenimus ἄμ' ἡμέρῃ δια-
φανεσκούσῃ, de quo dixi ad III, 86,
et ἄμα ἔφ. s. τῇ ἔφ. apud Thucyd. id.
IV, 106. 125. VI, 30, ἄμα φάει
apud Plutarch. Vit. Aristid. 15.
Apud Aeschylum in eadem re enar-
randa leguntur haec Perss. 392 (al.
402): ἐπεὶ γε μέντοι λευκόπαλος
ἡμέρῃ πᾶσαν κατέσχε γαίαν, εὐ-
φρογῆς ἰδεῖν. — Mox scripsi οἱ pro
vulg. οὗ, ut VIII, 56, ubi vid. nott.
Structuram loci impeditam nemo
non sentit, si quidem verba καί οἱ
σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμε-
νοι carent verbo finito hisque ipsis
mox subiicitur προηγόρευε — Θεμι-
στοκλέης et quae sequuntur, nullā
adiectā particulā. Quare Wesse-
lingius „nexa his,” inquit, „indig-
ent verbo, fortasse olim scripta
καί οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων
ποιησάμενοι ἡγορόωντο, et hi pro-
pugnatorum convocato consilio concio-
nabantur. Sic apta omnia. Alioqui
καί οἱ — ποιησάμενος προηγόρευε,
ut Themistocles, popularibus suis

coactis habita oratione dixit ista.
Memini ab aliis excogitata alia,
quae praetereo.“ Neque vero quid-
quam placuit mutare posteris edito-
ribus, ad structuram nominativorum
absolutorum, qui dicuntur, haec re-
vocantibus, quorum vice, iudice
Valckenario, scribi potuerat: ἡὼς
τε διαφαινούσης καὶ τούτων [τῶν
Ἑλλήνων s. τῶν στρατηγῶν opinor]
σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμε-
νων, i. e. *prima luce* s. *cum lux illu-
cesceret conventumque classiariorum
instituissent Graecorum duces*; sed
vid. Matthiae Gr. Gr. §. 562, 1,
Apitz ad Euripid. Phœmss. 290.
pag. 98, Iul. Geisler: De Graec.
nominativ. absol. pag. 23, qui con-
iecturis hunc locum tentari nolunt,
in quo tales nominativos absolutos,
qui vulgo dicuntur, statui posse pu-
tant, quales alibi quoque (cf. VIII,
86. 98) reperiuntur, quando et to-
tum, quo singula comprehenduntur,
et ipsa haec singula, si quae indi-
canda sunt, igitur partes illius, uno
eodemque casu s. nominativo pro-
feruntur. Itaque hoc loco verbis
καὶ οἱ σύλλογον ποιησάμενοι, quae
de Graecorum ducibus accipienda
sunt, ipse Themistocles, unus ex
his ducibus, qui, conventu a caete-
ris coacto in medium prodiit verba
facturus, contineri putandus erit,
indeque sequitur προηγόρευε — Θε-
μιστοκλέης. Hac utique ratione
hunc locum, de cuius sensu omnino
dubitari vix poterit, explicari posse
concedo, neque inde in ipsis He-
rodoti verbis quidquam mutandum
censui, quamvis durior hanc
structuram et quaesitam quodam
modo videri merito dixeris, prae-
sertim si ea quoque, quae continuo
sequuntur, respiciamus: τὰ δὲ ἔπει-
α ἦν κ. τ. λ., quae et ipsa durius di-
cta videantur. — De *epibatis* conf.
nott. ad VII, 96. 184; ad ipsam
Thucydidis orationem, qua ante
pugnam milites inflammavit, apte
adhibuit Valckenarius Aeschylī ver-
ba in Perss. 406, ubi nuntium de
Graecis ad pugnam accedentibus
haec enarrantem induxit:

καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ
 ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα
 κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι
 καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τούτων τὰ κρέσσω
 αἰρεῖσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν δῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς
 658 τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης
 τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον
 τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δέ σφι αὐτίκα 84
 ἐπείκετο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ πρόμνην

— καὶ παρῆν ὁμοῦ κλύειν
 πολλὴν βοήν· ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἔτε
 ἔλευθεροῦτε πατρίδ', ἔλευθεροῦτε δὲ
 παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρώων ἔδην,
 θῆκας τε προγόνων· πῶν ὑπὲρ πάντων ἀγών.

προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ
 πάντων Θεμιστοκλέης] i. e. *prae om-*
nibus (ducibus) *Themistocles pro con-*
cione (in hoc ducum concilio) *verba*
fecit bene se habentia, proba. Ad
 verbum προηγόρευειν cf. III, 142.
 VII, 10. §. 4. ἐκ πάντων, quod Valla
 reddit *ex omnibus*, Schweigh. in Le-
 xic. Herod. I. p. 192 haud scio an
 melius: *prae caeteris ducibus.*

τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω
 τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα] i. e. *verba*
idem eius omnia eo spectabant, ut
superiora inferioribus opponeret s. ut
maiora eaque meliora (qualia sunt
 virtutis, fortitudinis, libertatis stu-
 dia) *inferioribus iisque peioribus* (v.
 c. ignaviae, servituti, turpitudini)
opponeret indeque eos adhortaretur,
ut (eligendi potestate facta) *ex iis,*
quaeque in humana natura et con-
ditione inessent, optima quaeque eli-
gerent s. ut pro humana natura et
conditione optima quaeque proposita
eligerent. Quare sensum assecutum
 esse existimo Langium, cum haec
 verba vernacule sic redderet: „und
 da hielt vor allen Themistocles eine
 schöne Rede, darin er Tapferkeit
 und Feigheit gegen einander stellte,
 und in allem, wo es des Menschen
 Natur und Lage verstatet, ermah-
 nete er, das Ruhmwürdige zu wäh-
 len.“ — Pro ἔσσοσι cum recentt.
 edd. reposui ἔσσοσι, ut V, 72, iu-
 bente quoque Bredovio pag. 144.
 Idem feci VIII, 113.

καταπλέξας τὴν δῆσιν] i. e. *cum*
dicendi finem fecisset. Cf. IV, 205.
 V, 92 ibique nott. — Ad voces κατὰ
 τοὺς Αἰακίδας (i. e. *ad arcessendos*
Aeacidas s. propter Aeacidas) conf.
 Herod. II, 152 ibique allata et vid.
 quoque Matth. Gr. Gr. §. 581, b; de
 ipsa re conf. quae notavimus ad
 VIII, 64. Verbum ἀνάγειν attigi ad
 VIII, 60. §. 1.

CAP. LXXXIV.

ἐπείκετο] i. e. *instabant, impetum*
factebant, ut VI, 49, ubi vid. nott.
 Add. IX, 22. Ad ἀναγομένοισι conf.
 nott. ad III, 137.

ἐπὶ πρόμνην ἀνεκρούοντο] i. e.
in pupptm remigabant s. recedebant
facie navium hostibus obversa. Atti-
 git locutionem Suidas s. v. I. p. 826.
 III. p. 219. Ac bene Poppo ad Thu-
 cydid. I, 50: „recessio navis cum
 fiebat prorā hosti oppositā, ut na-
 vis remis inhiheretur, id dicebatur
 ἀνάκρουσις; ubi recessio cum aver-
 sione iuncta erat, id appellabant
 ἀναστροφὴν, id est reversionem
 s. *das Umkehrtmachen.* Hoc discer-
 nendum ab ἐπιστροφῇ sive *Schwen-*
kung.“ Hoc enim faciebant, qui
 navale proelium detrectabant aut
 differebant; vid. Leake: Die De-
 men Attica's pag. 183. 203 et conf.
 etiam allata ad Herodot. VI, 12,
 itemque Hemsterhus. ad Lucian.
 Nigrin. 8. (T. I. pag. 239 seq.) et

ἀνεκρούοντο καὶ ὥκellon τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἔξαναχθεὶς νητὶ ἐμβαλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθεύοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι

Bentlei. ad Horat. Epod. IX, 20: quae attulit Valckenar., qui quod Herodoti in loco ἐπὶ mutari vult in ἔτι, quod ipsum paulo post legitur (quamquam huius loci alia prorsus ratio), cum vulgo dicatur τὴν πρύμνην ἀνακρούεσθαι, praetervidit opinor, quod hoc ipsum e pleniore locutione ἐπὶ τὴν πρύμνην ἀνακρούεσθαι ortum et decurtatum videri queat, ut existimat Schweighaeuserus. Et quamquam plerumque dicitur πρύμναν ἀνακρούεσθαι, omissa praepositione ἐπὶ, tamen praepositio ἐπὶ, quam hoc loco omnes tuerentur libri scripti unā cum Suida l. I., addi quoque potuisse videtur, si quidem in Scholiis ad Thucyd. I, 50 invenitur ἐπὶ τὴν πρύμνην κωπηλατεῖν ad explicandam locutionem πρύμναν κρούεσθαι, atque ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν in Xenophont. Anab. V, 2, 32, ubi vid. Krueger. Recentiores editores inde a Bekkero uncis inclusam exhibuerunt ἐπὶ tanquam vocem suspectam; Eltz. (Jahrbb. für Philolog. Suppl. IX. pag. 341) coniecit ἐπὶ πρύμνην ἀνέκρουόν τε, ad activum verbum ἀνακρούειν intelligens κώπας; quod vel minus placebit consideranti, medium verbum ἀνακρούεσθαι hac in formula semper adhiberi. Equidem, si quid mutandum, ἐπὶ malim mutare in τὴν vel praepositionem insolite positam prorsus abicere, quam, qui hunc locum Herodoti excitavit et explicuit Grammaticus in Bachmanni Anecd. I. p. 238, in suo exemplari legisse haud videtur; scribit enim: ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὥκellon τὰς νῆας· κατὰ πρύμναν ὀπισθώρουσι καὶ οὐχὶ ἐπιστραφέντες ἐξελίξαν τὰς ἐπισύσας τῶν πολεμίων ναύς.

καὶ ὥκellon τὰς νέας] i. e. propius terrae admovebant naves, in puppim scil. remigando magis magisque terrae appropinquabant, sive,

ut Wesselingius afferens locos geminos Euripidis (Iphig. T. 1379) et Nicandri (Theriacc. 295) reddit: *litus versus cursum flexerunt*. Alias ὥκellon valet: *naves in terram impingere, eicere*, quo sensu Noster dixit ἐποκέλλειν et ἐξοκέλλειν VI, 16. VII, 182, ubi cf. nott.

Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς] Idem VIII, 93. Apud Plut. Themistocl. 14 fin. pag. 119 D. vocatur Ἀμεινίας ὁ Δεκελεύς, quem eundem Aeschyli fratrem perhibet Diodor. XI, 27 coll. 18 fin. Unde Aminiam Aeschyli fratrem vocat auctor vitae Aeschyli itemque Suidas s. v. (pag. 117. 125. Vitt. Graec. Scriptt. ed. Westermann). A quo tamen Aminia is qui hoc loco laudatur Aminias *Pallenensis* (e demo Pallene, de quo vid. Herod. I, 62 ibique nott.) diversus videtur, cum ad Pallenensium δῆμον Aeschyli gens minime pertinerit. Aeschylus ipse hoc fratris facinus, quod enarrat Diodorus l. I., tacens Persam modo dicentem facit (Pers. 409) ἦρξεν ἐμβολῆς Ἑλληνικῇ ναύς, ubi vetus scholiasta *Lycomedes* Aeschraei filium vocat, qui in Artemisia pugna primus navem Persicam cepisse dicitur ab Herodoto VIII, 11.

ἔξαναχθεὶς] i. e. *longius* (prae caeteris ex acie) *evectus*. Cf. VII, 194. Quae sequuntur *συμπλακείσης τῆς νεὸς* valent: *cum navis implicita s. impacta rostris inhaereret alteri navi*. Paulo aliter idem verbum III, 78. Quod additur: καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, licet antecedat νεὸς, sic ponitur, ut intelligantur ii, qui in navi inerant neque navem alteri implicitam inde divellere ipsique sic liberari poterant. — In seqq. ad verba κατὰ τοὺς Ἀλακίδας conf. supra cap. 83 ibique nott.

Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν] Describitur inde pugna navalis ad

τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἰγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. Λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανείσαν δὲ διακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὄνειδίσασαν πρότερον τάδε· Ὡ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἐτι πρῦμνην ἀνακροῦσθε; Κατὰ μὲν δὴ 85 Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοῖνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἑσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἔθελονά-

Salaminem commissa, ad quam melius intelligendam inserviunt delineationes, quas dedit Gail. tabul. 21. 22 in opere: Atlas contenant par ordre des temps les cartes relatives à la géographie d'Herodote, Thucydide, Xénophon etc.; coll. p. 27 Analyse des cartes. Aliam delineationem addidit Leake in tab. IV operi: Die Deme von Attica; itemque Grote: History of Greece Vol. V. pag. 174, Kiepert: Atlas von Hellas (Berolin. 1846) tab. XIV, Wheeler: Geography of Herodot. pag. 109.

φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη] De voce φάσμα vid. nott. ad VI, 69. Ac satis probabile, intelligi hic *Mi-nerae* aut alius cuiusvis deae imaginem, quae Graecis pugnantibus apparuerit easque ad pugnam verbis compellarit, qualia in Homericis legi nemo nescit. In seq. e Florentino, aliis dedi τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ubi vulgo τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, quod cum Schaefero retinuit Matthiae. Ipsa orationis structura similiter variata atque VIII, 118; nam verbum λέγεται primum excipit particula ὥς cum verbo finito, tum vero in accusativum et infinitivum oratio transit. Ad eandem sensus structuram illud quoque pertinet, quod vocem φάσμα γυναικὸς sequitur participium φανείσαν. Sed talia neminem, spero, offendent. Conf. etiam, quae mox ad cap. 86 afferuntur similia.

ὄνειδίσασαν πρότερον τάδε] i. e. postquam prius Graecis haec exprobrasset. Primum enim illa mulieris species Graecis segnitiam expro-

bravit, qua remis inhibebant, deinde vero eos exhortata est, ut forti et confidenti animo in hostes irruerent. Inde sponte patebit, πρότερον haud mutari posse in *πικρότερον* aut *προθυμότερον*, ut Reiskio venerat in mentem. Ad vocem δαίμονιοι conf. nott. ad IV, 126 et VII, 48.

CAP. LXXXV.

κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους] i. e. e regione, Atheniensibus oppositi, obversi. Tu vid. nott. ad III, 18 et add. IX, 27. 31. 46. 71. Ad vocem κέρας conf. VIII, 76. Paulo aliter aciem classis describit Diodor. XI, 18, Athenienses Laconibus iungens et utrosque navibus Phoenicum opponens. Navem Phoeniciam primam fuisse, in quam Graeca navis irruens pugnae initium fecerit, tradit Aeschylus Perss. 416 ed. Blomf.

τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα] Accusativum hic Noster praepositioni adstruxit, cui paulo ante genitivum adiecerat, teste Matth. Gr. Gr. §. 590, α. γ. Tu conf. allata ad IV, 122. Ad verbum ἐθέλονάκεον vid. allata ad V, 78; ipsam verbi formam, quam Dindorf. eumque secutus Dietsch. mutavit in *ἠθέλονάκεον*, intactam relinquere malui, cf. Bredov. p. 318 coll. 117. Verba κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς (i. e. secundum Themistoclis monita s. ut Themistocles monuerat) excitavit Matthiae Gr. Gr. §. 581 ob usum praepositionis αὐτά; tu conf. VII, 178. Respicit autem Herodotus ad ea, quae VIII, 69 fin. tradi-

κεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. Ἔχω μὲν νῦν συγχῶν σὺνὸματα τριηράρων καταλέξει, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρῆσθαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τῶνδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεργάφῃ, καὶ χώρῃ οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος ὀροσάγγαι καλέ-
86ονται Περσιστί. περὶ μὲν νῦν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλήθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραῖζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθη-

derat. Falsus enim est Themistocles, sperans fore, ut plures Iones ad Graecos transirent aut certe se-gniter pugnam administrarent, cum fortiter illi pugnarent adeoque Graecas caperent naves: quod qui fecerunt, eorum nomina prudenter silentio pressit Noster, quippe contemptui aut oblivioni traditorum; duos tantum memorat, quos ob fortitudinis specimina exhibita splendide rex remuneratus est, alterum Sami constituens tyrannum, alterum terris donans orosanguisque ad-scribens: quo nomine ii, qui de rege bene meruerunt, οἱ εὐεργέται τοῦ βασιλέως, ut mox Noster ait, significan-tur: horum in numero, opinor, fuit quoque Syloso, qui ad regis palatium Susa accedens ἐφη Λαρείου εὐεργέτης εἶναι, teste Herodoto III, 140, ubi vid. nott. In Lexico Rhetorico (ad calcem Photii pag. 674 ed. Porson. et in Meieri Progr. Halens. 1843 [Fragmentum lexicī rhetorici editum etc.] p. XXVIII seq.): ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλα-
κας, inque testimonium hic ipse af-fertur Herodoti locus. Ac tales in monumentis Persepolitianis adhuc conspici putat I. de Hammer (Wien. Jahrb. Vol. LXIII. p. 12), Persarum linguā dictos *Erseng*, vel, ut idem vir doctus (ibid. CXI. p. 86) scribit, *Errengsib*, i. e. *soliū decora*, ut idem interpretatur Boetticher in Aricis pag. 24 affert vocem *uru-ḡaṣsa*. Quod autem Phylacus εὐεργέτης βασιλέος ἀνεργάφῃ, pro-

prium in hisce esse verbum ἀναγράφεσθαι docuit, pluribus locis al-latis, Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 132. pag. 205 (μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφῃ) a Cr. exci-tatus. Namque docente Sluitero in Lectt. Andocidd. p. 201 (quo bene utitur Rose: Inscriptt. Graecae. pag. 181 alia quaedam adiciens), hoc verbum proprie de iis rebus dici-tur, quae sollemniter describuntur et in tabulas referuntur. — Nomen Θεομήστορος idem fere sonat, quod adiectivum Θεομήστωρ, quo utitur Aeschylus Pers. 659 (par diis consi-liarius), confictum ex Homericō Ili. VI, 386. Idem nomen ex inscrip-tione Graeca (ap. Spon. Misc. Erud. Ant. pag. 368) profert Blomfield. ad Aeschyli locum laudatum. — τῶνδε δὲ scripsi pro vulg. τοῦ δέ; vid. nott. ad III, 43.

καταστησάντων τῶν Περσέων) i. e. cum Persae eum constituissent tyran-num, s. a Persis constitutus. Conf. nott. ad VII, 105 et vid. IX, 90. Persas in Graecorum civitatibus, quas sibi subiecerant, tyrannos con-stituere consuevisse iam ad IV, 98 et 137 monuimus.

CAP. LXXXVI.

ἐκεραῖζετο] Attigit Eustath. ad Ili. p. 364, 25 s. 486 extr., monens κεραῖζειν simpliciter poni pro φθερί-ρειν. Inde vulgo reddunt: *peritit*. Invadendi ac dein diripiendi notione hoc verbum positum invenimus su-

659 ναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἐμελλε τοιοῦτό σφι συννοίσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβόλῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν 87 ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε

pra VII, 125, ubi vid. nott. Hoc loco alteroque, qui legitur VIII, 91, Schweighaeuser in Lexic. Herodot. II. p. 42 hoc verbum intelligi vult de iis, qui navem hostilem rostro percussam perdunt, demergunt. Multas enim Persarum naves perditas (demersas esse) tradit Noster. Alia de hoc verbo allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. p. 1445 ed. Dindorf. Ad τὸ πλήθος τῶν νηῶν spectant seqq. αἱ μὲν, αἱ δὲ, eodem structurae genere, quod modo attigi ad cap. 84. Conf. etiam cap. 98. Nec aliter paulo inferius: ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν — πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεε τε ἕκαστος κ. τ. λ., quae tractat Matth. Gr. Gr. §. 302, a. et §. 562, l not. — Pro τεταγμένων Koenius scribi maluit τεταγμένως, quo tamen libris scriptis adversantibus haud opus. Nec magis opus videtur σὺ propter οὔτε, quod sequitur, mutare in οὔτε, ut proposuit Baitter ad Lycurg. pag. 93. Vid. modo VIII, 98 ibique allata. σὺν νόῳ est: cum ratione, recto consilio, prudenter, ut VIII, 138. De locutione σὺν κόσμῳ vid. allata ad VIII, 67.

καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν], „Oratione more suo turbata duo dixit: primum, istoc die ἀμείνονας fuisse ἢ πρὸς Εὐβόλῃ: sed non tantum istoc die rem multo melius gessisse, quam ad Artemisium, verum praeterea ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, id est, interprete Nostro, ἀμείνονες ἵπτε

φύσιος V, 118, semet ipsis multo praestantiores, suam velut naturam superantes.“ Valcken. Tu cf. etiam II, 25 et Matth. Gr. Gr. §. 425. Mox scripsi Ξέρξεα, quae apud Nostrium hoc in nomine videtur accusativi forma (conf. Bredov. pag. 228) pro Ξέρξην. Add. VIII, 88, 110. In verbis sequentibus ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα exhibui θεήσεσθαι, quod Florentinus liber cum duobus Parisinis offerebat pro vulgata θεήσεσθαι, plane ut VIII, 25. De accusativo et infinitivo, qui excipit verba ἐδόκεε ἕκαστος, vid. allata ad I, 34.

CAP. LXXXVII.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους κ. τ. λ.] Schweighaeuser (Lex. Herodot. II. p. 102) sic reddidit: „ad reliquos quod attinet, de eorum nonnullis dicere non possum, quo pacto quique pugnaverint.“ Ubi vocem μετεξετέρους, quae vulgo significat nonnullos (I, 95. 99. II, 36. 83 etc.) proprio sensu suo adhiberi monuit Faesi (Berichtig. u. Zusätze zu Passow's Wörterbuch II. p. 14 seq.), reddens: „von den einen und andern von ihnen.“ — Pro vulg. εἶπαι revocavi e Florentino aliisque εἰπεῖν: vid. allata ad VIII, 65. Idem feci cap. 88. 112.

κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο] „Callidum Artemisiae commentum, indignante Plutarcho nimis verbose narratum, adnotavit etiam Polyaeus VIII, 53, l.“ Valcken. Plutarchus enim vel potius

κεον· μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. Ἔχω μὲν νῦν συγχῶν σὺννόματα τριηφάρχων καταλέξει, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδέν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μόνων, ὅτι Θεομήστῳ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδώρηθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος ὀροσάγγαι καλέσονται Περσιστί. περὶ μὲν νῦν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθη-

derat. Falsus enim est Themistocles, sperans fore, ut plures Iones ad Graecos transirent aut certe segniter pugnam administrarent, cum fortiter illi pugnarent adeoque Graecas caperent naves: quod qui fecerunt, eorum nomina prudenter silentio pressit Noster, quippe contemptui aut oblivioni traditorum; duos tantum memorat, quos ob fortitudinis specimina exhibita splendide rex remuneratus est, alterum Sami constituens tyrannum, alterum terris donans orosangisque adscribens: quo nomine ii, qui de rege bene meruerunt, οἱ εὐεργέται τοῦ βασιλέος, ut mox Noster ait, significantur: horum in numero, opinor, fuit quoque Syloso, qui ad regis palatium Susa accedens ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι, teste Herodoto III, 140, ubi vid. nott. In Lexico Rhetorico (ad calcem Photii pag. 674 ed. Porson. et in Meieri Progr. Halens. 1843 [Fragmentum lexicī rhetorici editum etc.] p. XXVIII seq.): ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλακες, inque testimonium hic ipse affertur Herodoti locus. Ac tales in monumentis Persepolitānis adhuc conspici putat I. de Hammer (Wien. Jahrbb. Vol. LXIII. p. 12), Persarum linguā dictos *Erseng*, vel, ut idem vir doctus (ibid. CXI. p. 36) scribit, *Enrengsib*, i. e. *sotii decora*, ut idem interpretatur. Boetticher in Aricis pag. 24 affert vocem *uru-zaṇsa*. Quod autem Phylacus εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, pro-

prium in hisce esse verbum ἀναγράφεσθαι docuit, pluribus locis allatis, Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 132. pag. 205 (μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφη) a Cr. excitatus. Namque docente Sluitero in Lectt. Andocidd. p. 201 (quo bene utitur Rose: Inscriptt. Graecae. pag. 181 alia quaedam adiciens), hoc verbum proprie de iis rebus dicitur, quae sollemniter describuntur et in tabulis referuntur. — Nomen Θεομήστορος idem fere sonat, quod adiectivum Θεομήστῳ, quo utitur Aeschylus Pers. 659 (*par diis consiliarius*), confictum ex Homericō Ili. VI, 366. Idem nomen ex inscriptione Graeca (ap. Spon. Misc. Erud. Ant. pag. 368) profert Blomfield. ad Aeschyli locum laudatum. — τοῦδε δὲ scripsi pro vulg. τοῦ δέ; vid. nott. ad III, 43.

καταστησάντων τῶν Περσέων) i. e. cum Persae eum constituissent tyrannum, s. a Persis constitutus. Conf. nott. ad VII, 105 et vid. IX, 90. Persas in Graecorum civitatibus, quas sibi subiecerant, tyrannos constituere consuevisse iam ad IV, 98 et 137 monuimus.

CAP. LXXXVI.

ἐκερατίζετο] Attigit Eustath. ad Ili. p. 364, 25 s. 466 extr., monens κερατίζειν simpliciter poni pro φθείρειν. Inde vulgo reddunt: *peritit*. *Invadendi* ac dein *diripiendi* notione hoc verbum positum invenimus su-

659 ναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τὰξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνόλισσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἣ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμώμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν⁸⁷ ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε

pra VII, 125, ubi vid. nott. Hoc loco alteroque, qui legitur VIII, 91, Schweighaeuser in Lexic. Herodot. II. p. 42 hoc verbum intelligi vult de iis, qui navem hostilem rostro percussam perdunt, demergunt. Multas enim Persarum naves perditas (demersas esse) tradit Noster. Alia de hoc verbo allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. p. 1445 ed. Dindorf. Ad τὸ πλῆθος τῶν νηῶν spectant seqq. αἱ μὲν, αἱ δὲ, eodem structurae genere, quod modo attigi ad cap. 84. Conf. etiam cap. 98. Nec aliter paulo inferius: ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν — πᾶς τις προθυμώμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεε τε ἕκαστος κ. τ. λ., quae tractat Matth. Gr. Gr. §. 302, a. et §. 562, 1 not. — Pro τεταγμένων Koenius scribi maluit τεταγμένως, quo tamen libris scriptis adversantibus haud opus. Nec magis opus videtur σὺ propter οὔτε, quod sequitur, mutare in οὔτε, ut proposuit Baiter ad Lycurg. pag. 93. Vid. modo VIII, 98 ibique allata. σὺν νόῳ est: cum ratione, recto consilio, prudenter, ut VIII, 138. De locutione σὺν κόσμῳ vid. allata ad VIII, 67.

καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν] „Oratione more suo turbata duo dixit: primum, istoc die ἀμείνονας fuisse ἢ πρὸς Εὐβοίῃ: sed non tantum istoc die rem multo melius gessisse, quam ad Artemisium, verum praeterea ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, id est, interprete Nostro, ἀμείνονες τῆς

φύσιος V, 118, semet ipsis multo praestantiores, suam velut naturam superantes.“ Valcken. Tu cf. etiam II, 25 et Matth. Gr. Gr. §. 425. Mox scripsi Ξέρξεα, quae apud Nostrum hoc in nomine videtur accusativi forma (conf. Bredov. pag. 228) pro Ξέρξεην. Add. VIII, 88. 110. In verbis sequentibus ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα exhibui θεήσεσθαι, quod Florentinus liber cum duobus Parisinis offerebat pro vulgata θεήσεσθαι, plane ut VIII, 25. De accusativo et infinitivo, qui excipit verba ἐδόκεε ἕκαστος, vid. allata ad I, 34.

CAP. LXXXVII.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους κ. τ. λ.] Schweighaeuser (Lex. Herodot. II. p. 102) sic reddidit: „ad reliquos quod attinet, de eorum nonnullis dicere non possum, quo pacto quique pugnaverint.“ Ubi vocem μετεξετέρους, quae vulgo significat nonnullos (I, 95. 99. II, 36. 83 etc.) proprio sensu suo adhiberi monuit Faesi (Berichtigg. u. Zusätze zu Passow's Wörterbuch II. p. 14 seq.), reddens: „von den einen und andern von ihnen.“ — Pro vulg. εἰπαι revocavi e Florentino aliisque εἰπεῖν: vid. allata ad VIII, 65. Idem feci cap. 88. 112.

κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο] „Callidum Artemisiae commentum, indignante Plutarcho nimis verbose narratum, adnotavit etiam Polyaeus VIII, 53, 1.“ Valcken. Plutarchus enim vel potius

κεον· μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. Ἔχω μὲν νυν συγχωνὸν σύννοματα τριηφάρων καταλέξει, τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρῆσθαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλεὺς ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλεὺς ὀροσάγγαι καλέ-
86 ονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραϊζέτο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθη-

derat. Falsus enim est Themistocles, sperans fore, ut plures Iones ad Graecos transirent aut certe segniter pugnam administrarent, cum fortiter illi pugnarent adeoque Graecas caperent naves: quod qui fecerunt, eorum nomina prudenter silentio pressit Noster, quippe contemptui aut oblivioni traditorum; duos tantum memorat, quos ob fortitudinis specimina exhibita splendide rex remuneratus est, alterum Sami constituens tyrannum, alterum terris donans orosanguisque adscribens: quo nomine ii, qui de rege bene meruerunt, οἱ εὐεργέται τοῦ βασιλέως, ut mox Noster ait, significantur: horum in numero, opinor, fuit quoque Syloso, qui ad regis palatium Susa accedens ἐφη Λαρείου εὐεργέτης εἶναι, teste Herodoto III, 140, ubi vid. nott. In Lexico Rhetorico (ad calcem Photii pag. 674 ed. Porson. et in Meieri Progr. Halens. 1843 [Fragmentum lexicī rhetorici editum etc.] p. XXVIII seq.): ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλακες, inque testimonium hic ipse affertur Herodoti locus. Ac tales in monumentis Persepolitianis adhuc conspici putat I. de Hammer (Wien. Jahrb. Vol. LXIII. p. 12), Persarum linguā dictos *Erseng*, vel, ut idem vir doctus (ibid. CXI. p. 36) scribit, *Emrengsib*, i. e. *solii decora*, ut idem interpretatur. Boetticher in Aricis pag. 24 affert vocem *uru-ḫaṣa*. Quod autem Phylacus εὐεργέτης βασιλεὺς ἀνεγράφη, pro-

prium in hisce esse verbum ἀναγράφεσθαι docuit, pluribus locis allatis, Heindorf. ad Platon. Gorg. §. 132. pag. 205 (μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἑμοὶ ἀναγεγράφη) a Cr. exciatus. Namque docente Sluitero in Lectt. Andocidd. p. 201 (quo bene utitur Rose: Inscriptt. Graec. pag. 181 alia quaedam adiciens), hoc verbum proprie de iis rebus dicitur, quae sollemniter describuntur et in tabulas referuntur. — Nomen Θεομήστορος idem fere sonat, quod adiectivum Θεομήστωρ, quo utitur Aeschylus Pers. 659 (*par diis consiliarius*), confictum ex Homericō Ili. VI, 366. Idem nomen ex inscriptione Graeca (ap. Spon. Misc. Erud. Ant. pag. 368) profert Blomfield. ad Aeschyli locum laudatum. — τοῦδε δὲ scripsi pro vulg. τοῦ δέ; vid. nott. ad III, 43.

καταστησάντων τῶν Περσέων] i. e. cum Persae eum constituissent tyrannum, s. a Persis constitutus. Conf. nott. ad VII, 105 et vid. IX, 90. Persas in Graecorum civitatibus, quas sibi subiecerant, tyrannos constituere consuevisse iam ad IV, 98 et 137 monuimus.

CAP. LXXXVI.

ἐκεραϊζέτο] Attigit Eustath. ad Ili. p. 364, 25 s. 466 extr., monens κεραϊζειν simpliciter poni pro φθειρειν. Inde vulgo reddunt: *perit*. Invadendi ac dein diripiendi notione hoc verbum positum invenimus su-

659 ναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἐμελλε τοιοῦτό σφι συνόλσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἣ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα· ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν 87 ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε

pra VII, 125, ubi vid. nott. Hoc loco alteroque, qui legitur VIII, 91, Schweighaeuser in Lexic. Herodot. II. p. 42 hoc verbum intelligi vult de iis, qui navem hostilem rostro percussam perdunt, demergunt. Multas enim Persarum naves perditas (demersas esse) tradit Noster. Alia de hoc verbo allata reperies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. IV. p. 1445 ed. Dindorf. Ad τὸ πλῆθος τῶν νηῶν spectant seqq. αἱ μὲν, αἱ δὲ, eodem structurae genere, quod modo attigi ad cap. 84. Conf. etiam cap. 98. Nec aliter paulo inferius: ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν — πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεε τε ἕκαστος κ. τ. λ., quae tractat Matth. Gr. Gr. §. 302, a. et §. 562, l not. — Pro τεταγμένων Koenius scribi maluit τεταγμένως, quo tamen libris scriptis adversantibus haud opus. Nec magis opus videtur οὐ propter οὔτε, quod sequitur, mutare in οὔτε, ut proposuit Baiter ad Lycurg. pag. 93. Vid. modo VIII, 98 ibique allata. σὺν νόῳ est: cum ratione, recto consilio, prudenter, ut VIII, 138. De locutione σὺν κόσμῳ vid. allata ad VIII, 67.

καίτοι ἡσάν γε καὶ ἐγένοντο — ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν] „Oratione more suo turbata duo dixit: primum, istoc die ἀμείνονας fuisse ἢ πρὸς Εὐβοίῃ: sed non tantum istoc die rem multo melius gessisse, quam ad Artemisium, verum praeterea ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, id est, interprete Nostro, ἀμείνονες τῆς

φύσιος V, 118, semet ipsis multo praestantiores, suam velut naturam superantes.“ Valcken. Tu cf. etiam II, 25 et Matth. Gr. Gr. §. 425. Mox scripsi Ξέρξεα, quae apud Nostrum hoc in nomine videtur accusativi forma (conf. Bredov. pag. 228) pro Ξέρξην. Add. VIII, 88. 110. In verbis sequentibus ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα exhibui θεήσεσθαι, quod Florentinus liber cum duobus Parisinis offerebat pro vulgata θεήσεσθαι, plane ut VIII, 25. De accusativo et infinitivo, qui excipit verba ἐδόκεε ἕκαστος, vid. allata ad I, 34.

CAP. LXXXVII.

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους κ. τ. λ.] Schweighaeuser (Lex. Herodot. II. p. 102) sic reddidit: „ad reliquos quod attinet, de eorum nonnullis dicere non possum, quo pacto quique pugnaverint.“ Ubi vocem μετεξετέρους, quae vulgo significat nonnullos (I, 95. 99. II, 36. 83 etc.) proprio sensu suo adhiberi monuit Faesi (Berichtigg. u. Zusätze zu Passow's Wörterbuch II. p. 14 seq.), reddens: „von den einen und andern von ihnen.“ — Pro vulg. εἶπαι revocavi e Florentino aliiisque εἰπεῖν: vid. allata ad VIII, 65. Idem feci cap. 88. 112.

κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο] „Callidum Artemisiae commentum, indignante Plutarcho nimis verbose narratum, adnotavit etiam Polyaeus VIII, 53, 1.“ Valcken. Plutarchus enim vel potius

μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλέϊ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπικετο τὰ βασιλείος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς. καὶ ἥ, οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιναι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἑοῦσα, ἔδοξε οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνευκε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηϊ φιλήν ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγερόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπесοῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος, ὥς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσιν νηϊ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι,

is, qui libellum de malignitate Herodoti falso Plutarchi nomine inscriptum composuit, pag. 873 E. Herodotum perstringit, quod plura de Artemisia fecerit verba quam de toto proelio. Verus Plutarchus Themist. 14 fin. de Artemisia (de qua vid. nott. ad VII, 99. VIII, 68) breviter loquitur. Nec tamen Herodoto obrectandum erit hoc Artemisiae facinus pluribus enarranti, ut qui alias quoque huiusmodi res insignes a singulis peractas lubenter exponit easque rerum narrationi immiscet; nec iusta causa videtur dubitandi de iis, quae Noster, bonis et locupletibus auctoribus usus, hic memoriae prodidit. Vid. Grote: History of Greece V. pag. 182.

καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν] Orationis structura turbata ob verba per particulam γὰρ interiecta. Neque enim voces ἡ οὐκ ἔχουσα verbum excipit finitum, sed mutatā structurā sequuntur verba ἔδοξε οἱ. Tu vid. nott. ad VII, 177. — διαφυγεῖν scripsi pro διαφυγεῖν, ut VIII, 76, ubi vid. nott.

ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἑοῦσα] i. e. ipsius navis maxime ad hostes conversa erat s. proxime ad hostes accesserat. Nam praepositio πρὸς hic eo fere sensu

capienda videtur, quo VIII, 85. Et conf. potissimum VII, 20.

φέρουσα ἐνέβαλε νηϊ φιλήν] i. e. cum impetu irruit in navem sociam. „Adiuvat hic incitandi ac propellendi vim participium φέρουσα, alibi eleganter abundans. Egregie, his Herodoti non posthabitis, Hemsterhusius ad Lucian. Dial. mort. VI. p. 349 (T. II. p. 423 seq. Bip.). Diodorus εἰς ἐμβολὴν φέρονσα, παῖς ἐς ἐμβολὴν φερομένη, de tali impetu XX, 16 etc.“ Wessel. Tu vid. VIII, 91. Matth. Gr. Gr. §. 557. Kuehner. Gr. Gr. §. 668. not. 1. Hermann. ad Viger. p. 778. Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. 24. pag. 155. De Calyndensium civitate Caria vid. I, 172 ibique nott. et Stephan. Byz. s. v. pag. 440, qui Herodotea attigit.

οὔτε εἰ συνεκύρησε κ. τ. λ.] i. e. an casu potius incidit in Calyndensium navem. Eadem fere significatione συγκυρεῖν invenitur I, 119. IX, 90, ubi vid. nott. Sed VIII, 92 συνεκυρεον valet concurrerant, id est mutuo sibi occurrerant. Alia praebet Thesaurus Ling. Graec. VII. p. 994 ed. Dindorf. Ad verba ἐκ προνοίης vid. nott. ad I, 159 et conf. Herod. I, 120. II, 161. II, 151. III, 121. VI, 66.

ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνή- 88
νεικε γενέσθαι, διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ
συνέβη, ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα
εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηεύμενον
μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τινα εἰπεῖν τῶν παρεόν-
των· Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νέα
τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι, εἰ ἀληθῶς ἐστὶ
Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον· καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον
τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἥπιστέατο εἶναι
660 πολεμίων. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἰρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς
εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μη-
δένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξῃ δὲ εἰπεῖν λέ-
γεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυ-
ναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξῃ φασι εἰπεῖν.

CAP. LXXXVIII.

καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπί-
σημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους] i. e.
idque hoc affirmasse, cum plane s.
certo navis insigne nosset. Ubi τοὺς
spectat ad τοὺς παρεόντας, i. e.
eos, qui una cum rege erant e loco
edito proelium contemplante. Nar-
rans Polyænus l. I. §. 3, Artemi-
siam signa non barbarorum modo,
verum etiam Graecorum habuisse
eaque, prouti res poscebat, va-
riasse, utitur voce σημείου, qua
eadem Noster usus VIII, 92, ubi
σημεῖον τῆς στρατηγίδος. Nec ali-
ter σημά de clypei insigni apud Ae-
schyl. S. c. Th. 428. 588. Euripid.
Phoeniss. 1122 et σημεῖον apud He-
rod. I, 171, cuius loco IX, 74 exstat
ἐπίσημον. Neque tamen h. l. ad
talía signa navis ἐπίσημον referri
posse censet Wesselingius, si qui-
dem hocce in eius prora fuerit, ut
ab aliis discerni posset, quemad-
modum apud Plutarch. II. pag. 247 F.
coll. Scheffer. De milit. nav. III, 1.
At iure mihi negare videtur Ruhn-
ken. (Diss. de tutel. et insign. navv.
pag. 257 seq. 261. 290), hæc signa,
quæ σημεία vocat Polyænus, di-
versa fuisse a Graecorum παρασή-
μοις quæ vulgo vocantur, in proris

navium constitui solita, dei deæve
sive herois aliusve adeo rei insi-
gnioris exhibentia imaginem, cuius
tutelæ plerumque ipsa committere-
tur navis. Ac tale insigne, quale
vel παρασήμον vel ἐπίσημον Grae-
cis dicitur, in navis prora constitu-
tum hoc quoque Herodoti loco in-
telligi debet. Nec barbarorum na-
ves talibus insignibus prorsus ca-
ruisse e Plutarchi narratione per-
spicitur de Lycomedē, qui captæ
navis parasema abscissa Apollini
consecravit, Themist. 15. p. 115 F.
De huiusmodi insignibus navium
conferatur quoque Herod. III, 37 et
59 ibique in notis allata. — Ad ἥπι-
στέατο (putabant) conf. nott. ad VIII,
5. Ad verba τῶν ἐκ τῆς Καλυνδι-
κῆς νεὸς μηδένα conf. ob usum
præpositionis ἐκ in talibus notata
ad IV, 145 et VI, 46. VII, 93 et vid.
infra VIII, 94.

Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυ-
ναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες] At-
tigit Eustath. ad Ili. p. 211, 23 s.
160, 11 et 668, 43 s. 537, 48. Idem
Xerxis dictum paulo aliter profert
Polyæn. VIII, 53. §. 4 (ὦ Ζεῦ, τοὺς
μὲν ἄνδρας γυναῖκας πεποίηκας,
τάς δὲ γυναῖκας ἄνδρας), quocum
conf. Suid. s. v. Ἀρεμ. I. pag. 338
et Eustath. l. l. Ptolem. apud Phot.

89 Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, ἔφρξεν ἑὸν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὅλγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἄτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. Ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖστα διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὅπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῆσι

Bibl. 190. pag. 477. Dicti vehementiam infregit notante Valckenario Trogus, Theopompum fortasse secutus, Iustin. II, 12 (ubi exstat: „in muliere virilem audaciam cerne- res“), quem sequitur Orosius [II, 10] pag. 113. Ac similes apud Herodotum ipsum reperiuntur sententiae I, 155. II, 102. IX, 20. 106; quin ipsa Artemisia simile quid effata est VIII, 68: quocum conferri volunt similia dicta, quae exstant apud Diogen. Laërt. IV, 1. Plat. Legg. I. p. 630 B. Cicer. pro Milon. 21. Liv. IX, 19. Gell. N. Att. XVII, 21. Quin ipsa poetae verba: „Vos etenim iuvenes animum geritis muliebrem, Illa virago (virgo reponit Lachmann. ad Lucret. IV, 211) viri“ inde derivat Gronovius, accedente Wesselingio et Gottlebero; tu vid. C. Beier. ad Cicer. Offic. I, 18 (p. 142), ubi haec leguntur verba, quae ex Ennii Annalibus deprompta inter Ennii fragmenta retulerunt (vid. Ennii Fragm. ed. Spangenberg. p. 64); a nuperrimo editore, Vahlenio, tamen exclusa illa sunt.

CAP. LXXXIX.

Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ] i. e. in hac pugna. Sic πόνος VI, 114 ibique nott., alia ut taceam. Ipse hicce πόνος qualis fuerit, luculenter describit nuntius apud Aeschylum Perss. 419 seqq. Ad seqq. ἀπὸ μὲν ἔθανε — ἀπὸ δὲ ἄλλοι conf. VIII, 33. Accuratus de hoc tmeseos genere disputat Wentzel: De praepositt. tmesi apud Herod. pag. 18, ubi simillima excitat haec: II, 141. III, 126. V,

81. IX, 5. VI, 114: in quibus omni- bus sic repetitur praepositio additâ particulâ δὲ, cui respondet prae- gressum μέν. Conf. etiam I, 194 et Fischer. ad Welleri Grammat. III, 1. pag. 97 seq. De Ariabigne conf. VII, 97 coll. 2, ubi vocatur Ἀρταβάζνης. Plutarcho Themistocl. 14 s. p. 119 D. et II. p. 488 F. est Ariamenes. Meritis laudibus eum efferunt et Plutarchus et Diodorus XI, 18, ubi legimus: ὁ δὲ ναύαρχος — διεφθάρη λαμπρῶς ἀγωνισά- μενος.

καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ] Sic eos dicit, qui non in ipso conflictu occu- buerint, sive qui non in ipso proelio hostium manu perierint. Nec aliter Diodorus, de quo vid. Wesseling. nott. ad IV, 32, Polybius, cuius lo- cos dabit Lex. Polyb. s. v. χεῖρ p. 600. Add. II Maccab. 5, 14. III, 1, 5. Viger. pag. 155. Blomfield. ad Aeschyl. Choeph. 418, Faesi: Berichtigg. u. Zusätze zu Passow's Wörterb. II. pag. 17. Euripides in Bacch. 633 ἐν χειρῶν δίκῃ (i. e. ma- nuum vi tenere) dixit, ubi Herodotea apte conferunt interpretes. Atque ipse Herodotus IX, 48 ἐς χειρῶν νόμον ἀπικέσθαι eos dicit, qui ma- nus conserunt, qua in re alias verbo συμμιξῆαι utitur. In sequentibus ver- bis ὅπισθε et πρόσθε sibi opponun- tur eum fere in modum, quo etiam supra VIII, 53. Locutionem ἀπο- δεξόμενοι ἔργον attigi ad VII, 139. — Hanc totam pugnae navalis de- scriptionem comparat Koechly (De Nonni Dionyss. libro XXXIX. Dis- sert. Turici 1855. pag. 18) cum iis, quae similem in modum canit Non-

νησὶ παριέναι περὶώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῦ, τῇσι σφετέρῃσι νησὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινί-90
κων, τῶν αἱ νέες διεφθάραι, ἔλθοντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοῖαι αἱ νέες, ὡς προδόντων. συνήνεκε ὧν οὕτω, ὥστε Ἴώνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν. ἔτι τοιούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρητικῇ νηὺς ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίῃ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρητικῶν τὴν νέα. αἱ δὲ ἄλλαι ἔόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρητικὲς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε

nus, Bacchi pugnam navalem cum Indis describens libro XXXIX. vs. 361 seqq. 361 seqq.

CAP. XC.

[τῶν τινες Φοινίκων] Φοινίκων pro olim vulg. Φοίνικες cum edd. recentt. reposui, cum ita Noster dicere soleat pronomen τις articulo τῶν postponens; vid. I, 84. 85. 109. 124. II, 179. VII, 143. 146. V, 101. Pausan. VII, 26. §. 2, qui in his quoque Herodotum imitatus est. Atque vel Isocrates in Philipp. §. 7 scripsit: εἰ δὲ τῶν ἄν' Ἑρακλέους τινὶ περὶ πονότων — ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν κ. τ. λ. — Sequens διαφθάραι excitat Matth. Gr. Gr. §. 496, 8 aoristum medii passivo sensu adhiberi notans, cum διαφθάραι, quod Ionum more dicatur pro διεφθάραι, eodemque modo hunc aoristum medii tueretur Eltz (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 122, cum Herodotus futurum quoque medii eiusdem verbi adhibeat (VIII, 109. IX, 42). Equidem auctore G. Hermannno probanteque Bredov. p. 328 recepi cum recentt. edd. διεφθάραι, quod ipsum plusquamperfectum restitui voluerat Buttmann. Gr. Gr. mai. II. p. 249 not., cum aoristus ille medii secundus nuspiam alibi reperiatur. — In verbis sequentibus, licet antecedit δι' ἐκείνους, structura in genitivum (ὡς προδόντων) absolutum transit,

de quo vid. notata ad VIII, 69. Ad particulam τε duplicatam conf. allata ad VII, 8. §. 1.

καὶ ἐπιφερομένη — κατέδυσε τῶν Σαμοθρητικῶν τὴν νέα] i. e. navisque Aeginetica accedens s. irruens submersit Samothracicam navem, ἐμβόλῳ scilicet χαλκοστόμῳ, ut ait Aeschylus loco supra laudato, immisso, quo navis percussa sidere coepit: quod cum viderent sagittarii Samothracae, Aegineticae navis milites telorum coniectu confoderunt indeque in navem Aegineticam militibus vacuum transilierunt eamque obtinuerunt. — Ad significationem verbi ἐπιφέρεισθαι vid. allata in Thesouro Ling. Graec. III. p. 1871 ed. Dindorf. Samothraciae insulae (quae adhuc idem fere retinuit nomen) incolae Ionibus hoc loco quoddammodo accensentur: olim insula Pelasgos habuit incolas, vid. supra II, 51, coll. VI, 47. VII, 108. Plura excitata invenies apud Forbiger.: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1023; his adde Conze: Reise auf d. Inseln des thrakisch. Meeres pag. 45 seq.

τοὺς ἐπιβάτας — ἀπήραξαν] i. e. milites classarios e nave sagittis iniectis decusserunt, deiecerunt in mare, sagittis scil. iniectis confossos. Verbum ἀπαράσσειν Eustath. ad III. V, 81 coll. XVI, 116 et Suidas s. v. I. p. 247 exponunt ἀποκόπτειν, decutere, ut ait Livius I, 54. Valer. Max. VII, 4, 2. „Qui eadem, scribit ad h. l.

καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρύνετο. ὥς γὰρ εἶδε σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἳ ὑπερλυντέομενός τε καὶ πάντας αἰτιώ- 661 μένος· καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωντοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίον Σαλαμίνος, τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπνυθάνετο τὸν ποιήσαντα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἑὼν Ἀριαράμνης,

Valcken., facilitate caput alterius vel manum pedesve ense *decutiebant*, hi quoque dicuntur ἀπαράξαι κρᾶτα, Sophocl. Trach. 1032. *χεῖρα* Philostr. p. 827 F. [Iconn. II, 10] Herod. V, 112 [ubi vid. nott.]. "Add. Thucyd. VII, 63 ibique Blomfield. Exstat quoque apud Herod. IX, 69 κατήραξαν.

πάντας αἰτιώμενος] i. e. omnes (Phoenices) *culpans*, in omnes *cladis acceptae culpam coniciens*. Schweigh. mavult accipere: *quoslibet accusans*. Pertinet vero huc Diodori locus XI, 19 narrantis Phoenicem ἀρξάντων τῆς φυγῆς αἰτιωτάτους regem necasse. — Ad verba τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνειν spectant nott. ad VII, 35.

κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ κ. τ. λ.] i. e. *sedens sub radice montis*, ut IV, 179. Ad rem ipsam conf. IV, 88. VII, 44. Plutarch. Themist. 13 init. Ita enim moris fuisse videtur, ut rex in alto sedens proficiscentes aut pugnantes conspiceret copias. Qui apud Herodotum vocatur Αἰγάλεως mons, is alibi vocatur τὸ Αἰγάλεων ὄρος, exiens in promontorium Amphiale, quod Salaminiae insulae e regione iacet, ubi erat ὁ πορθμός sive traiectus. Nunc vocant *Scaramagna* s. *Σκαρμαγγά*; vid. quae afferuntur a Forbigero in: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 928, Leakio: Die Deme Attica's p. 44. 159, Rossio: Wanderungg. in Griechenland II. pag. 94, atque ea, quae iam antea potulerunt Poppo ad Thucyd. (II, 19) Vol. I, 2. pag. 258. 259, Kruse: Hellas II, 1. pag. 13 seq. 211. 318,

cui merito minus vera videntur, quae de loco, unde Xerxes in solio sedens pugnam spectarit, e Phanedemo (cuius vid. fragmm. pag. 12. nr. VII) et Acestorodoro afferuntur a Plutarcho l. l. Sic quoque Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 473, ubi poeta Xerxis memorat ὑψηλὸν ὄχθον, unam Herodoti narrationem habet veram, ex qua Xerxes sedebat ὑπὸ τῷ οὐρεὶ, i. e. *sub monte* (quemadmodum VI, 105 ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει), neque in ipso montis fastigio, unde vix licebat accurate contemplari pugnam adeoque singulos pugnantes cognoscere: itaque propius ad ipsum maris litus, qua quidem parte maxime angustum mare erat, rex sedisse putandus est, loco paulisper edito neque vero admodum remoto a mari, adeo ut inde commodè pugnantes conspiceret ac vel singula bene discernere posset. Qui locus unum milliare Anglicum a portu, cui nomen Phoron, occidentem versus distans quarendus est, iudice Leakio l. l. pag. 213. Athenienses autem in arce sellam, in qua Xerxes consedissee ferebatur, sive auream sive argenteam, servarunt teste Demosthene c. Timocrat. p. 741, 5 coll. Harpocrat. p. 25 Lips. s. v. ἀγγυρόπους δῖσρος. οἱ γραμματισταί] De his vid. alata ad VII, 100. Eadem enarrant Plutarch. Themistocl. 13 init. Tzetz. Chil. I, 978. — Ad πατρόθεν conf. nott. ad VII, 99.

πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἑὼν Ἀριαράμνης ἀνήρ Πέρσης κ. τ. λ.] Libri scripti omnes item-

ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν, τούτου τοῦ Φοινικῆου πάθεος. Οἱ μὲν 91
 δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυ-
 γὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται
 ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ
 μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράλζον τὰς τε ἀντισταμέ-
 νας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλω-
 ούσας ὅκως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι

que editi habent προσεβάλετο, uno
 excepto Florentino, qui habet προσ-
 εβάλλετο, a Valla sic redditum La-
 tine: „*quā etiam cladi Phoenicum
 qui aderant, additus est Ariaramnes,
 quāquam amicus regis.*“ Quae cum
 vix satisfacere possent, Reiskius
 coniecit προσελάβετο, idque iam
 Wesselingio probatum cum Bor-
 heckio, Schweighausero, Gaisfor-
 dio, Negris, recipiendum duxi, ge-
 nitivos τούτου τοῦ πάθεος referens
 ad verbum προσελάβετο, quod eo-
 dem fere modo, quo προσεπιλάβε-
 σθαι V, 44 coll. 45 et ἐπιλαβέσθαι
 VI, 49 hic adhiberi credam, eodem-
 que referam quos afferunt Aristo-
 phanis locos e Pace 9 (προσλάβεσθε,
 quod Scholium explicat βοηθήσατε)
 et Lysistrat. 202 (προσλαβού μοι τοῦ
 κάρκου), ita ut haec fere existat
 loci sententia: *Ac praeterea Ari-
 amnes quoque huius Phoenicum stra-
 gi partem habuit, qui disceptationi
 adfuit, Ionibus cum esset amicus eo-
 rumque causam inde ageret coram rege
 ut Persa.* Itaque ad φίλος ἑὼν equi-
 dem subintelligo τῶν Ἰώνων, quod
 tamen ut textui inseratur, quemad-
 modum placuerat Abreschio Dilu-
 cidd. Thucydd. pag. 112, minime
 videtur necessarium. Nec aliter
 Wesseling. locum est interpretatus:
 „Ariaramnem, ait, virum Persam,
 Ionum amicum, cum praesens ades-
 set, calamitatem illam Phoenicum
 adiutasse criminando;“ inque ean-
 dem sententiam etiam accepit haec
 verba Larcherus. Quod olim vul-
 gatum erat προσεβάλετο, tenuerunt
 Schaefer et Schultz (qui interpretat-
 us est: *insuper etiam — contulit ad
 illam Phoenicum cladem*), itemque te-
 nuit Bothius: Annot. ad Terent. p.
 466, ubi Phoenicum amicum intel-

ligi voluit Ariaramnem, simul cum
 his supplicio affectum; indeque pro
 παρεὼν legi vult ἀσπαίρων et ad
 genitivos τούτου τοῦ πάθεος sup-
 pleri ἔνεκα: *quia obnitus erat huic
 Phoenicum calamitati.* Quae quam
 longe abeant ab Herodoteis, nemo
 non sentit. Inter recentiores edito-
 res Matthiae quoque retinuit προσ-
 εβάλετο, quod defendi posse putat
 locutione Euripid. Med. 238 Musgr.
 ἐνυβάλλεται δὲ πολλὰ τοῦδε δείμα-
 τος. Bekkerus, quem sequuntur
 Dindorf. et Dietsch., exhibuit: πρὸς
 δέ τι προσεβάλετο, cum προσεβάλ-
 λεσθαι τι significet vindicare sibi ali-
 quid; ut loci sententia haec sit:
 „*Ariaramnes sibi partem calamitatis
 Phoenicum vindicavit,* i. e. ad eam
 inferendam nonnihil contulisse se
 praedicavit.“ Quae Dietschii inter-
 pretatio ab ipsis verbis Herodoteis,
 vel si retineas προσεβάλετο, mihi
 aliena videtur; Eltzio (Jahrb. f.
 Philolog. Suppl. IX. pag. 341) reti-
 nenti προσεβάλετο haud opus vide-
 tur πρὸς δέ τι mutare in πρὸς δε
 τι. Sensum loci certe assecutus
 Langius vernacule haec ita expres-
 sit: „*Ausserdem aber trug auch viel
 dazu bei Ariaramnes, ein Perser von
 Geburt und Freund der Ioner, der
 bei diesem Unglück der Föniker zuge-
 gen war.*“

CAP. XCI.

ὑποστάντες] in subsidii s. insti-
 diis stantes reddit Schweighaeus.
 comparans ὑπέλας III, 126. V, 103
 (in insidiis collocans). Propius huc
 fuit V, 92. §. 7 ὑποστήσαι, in insi-
 diis collocare: quo eodem fere sensu
 ὑποστήσας in Xenophontis Hist.
 Graec. IV, 1, 26. De porthmo dixi

92 ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νέες, ἧ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριουῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἐπλεε Πυθῆς ὁ Ἰσχενούου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλέομενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηὺς ἡ Σιδωνίῃ, ὥστε Πυθῆν οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημήλιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινήτεων τὸν μηδισμὸν ὄνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νέες πε-662 ριγέγοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν.

93 Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰ-

ad VIII, 76 et de verbo *κρατίζειν* in nott. ad VIII, 86; ad verba *φερόμενοι ἐσέπιπτον* conf. nott. ad VIII, 87. Statuit autem C. O. Mueller Aeginett. pag. 124 haec verba non ad illas triginta Aeginetarum naves, quae pugnae dicuntur interfuisse VIII, 45. 46, quaeque intra fretum cum Megarensibus et Lacedaemoniis steterant, referri posse, sed de navibus ad Aeginae praesidium relictis, quae inter ipsum proelium praecluscrunt fretum Salaminium, ita ut omnis Aeginetarum classis proelio interfuerit.

CAP. XCII.

τὴν προφυλάσσουσαν κ. τ. λ.] Ad haec et seqq. conf. VII, 181 ibique nott. Ad *συνεκύρεον* conf. nott. ad VIII, 87. Κριουῦ recte h. l. scriptum a voce Κριός, de qua vid. nott. ad VI, 50. Pythae facinus Noster iam supra VII, 181 commemoraverat, ubi vid. nott. Ad τὸ σημήλιον conf. VIII, 88 et de forma βώσας nott. ad I, 10. — Pro Θεμιστοκλῆα dedi Θεμιστοκλέα.

ἐπεκερτόμησε — ὄνειδίζων] i. e. *inclamans Themistoclem convitiis insectatus est, exprobrans ei, quae de Aeginetarum medismo ille superiore*

anno dixerat. Ubi distinctionem ante *ἐπεκερτόμησε* delevi cum Schweighaensero in Lex. Herod. (I. p. 256), qui idem in Latina versione haec scite eum in modum reddidit: *inclamans Themistocli et convitiis eum insectatus, ita, ait, Aeginetae Medis favent*. Tu vid. supra ad VI, 49 allata. Nec male h. l. *Wesseling.*: „In hunc ergo Aeginetarum *μηδισμὸν* ipso in conflictus fervore *ὄνειδίζει*, seu non sine probro invehitur et obicit Atheniensium imperatori, quippe, quod res ostendebat, fictissimum, Polycritus.“ C. O. Mueller Aeginett. p. 125 hunc Polycritum ducem classis Aegineticae fuisse putat. — Ad verbum *ἀπέρριψε* conf. I, 153. VII, 13. Verba *ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν* Schweighaenserus in Lexic. Herod. II. p. 343 reddi vult: *sub pedestris exercitus* (qui in ora maris stabat) *tutelam*. Tu conf. etiam nott. ad VI, 72.

CAP. XCIII.

ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινήται] Ad hanc Aeginetarum gloriam Nonnum respicere putat Koechly (De Nonni Dionyss. libr. XXXIX Dissertat. Turici 1855) p. 17 in pugna navali Bacchi cum Indis descri-

γινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖοι. Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεὺς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἐμαθε, ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέμιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακεκείμεστο· πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο

benda sic canentem vs. 135: *Αλακίδαις δὲ Αλακὸς ὄγκον ἄρῃα προθεσκήων Σαλαμῖνος ἀρχόμενος πολέμοιο Θεοῦδῆα ῥήξατο φωνήν.* „Honoris amplissimi, velut ab Herodoto Aeginetis attributi, ter meminit Aristidis scholiasta [pag. 25. 61. 74 Frommel.], Plutarchus etiam in Themistocle. [cap. 17 init., ubi Herodotum testem citat], cuius meminit Perizon. ad Aelian. V. H. XII, 10, eandem in rem citat Herodotum, quem in Libr. de Herodot. malign. p. 871 D. aegerrime fert abuti personā dei Delphici; hic enim Aeginetas ἀκαίτεε τὰ ἀριστηία τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης, teste Herodoto infra c. 122, ubi cap. 123 Graecorum principes Corinthum ablegat, illic iudicatos, quis unus prae caeteris hoc proelio fuisset excellentissimus. In hoc concilio publico dum iudicio Aeginetas velut istoc proelio praestantissimos fuisse declaratos, quod nusquam tradit Herodotus, testatur Diodor. Sicul. XI, 27. *Κρίσεως προτεθείσης περὶ τῶν ἀριστείων χάριτι κατισχύσαντες* (Lacedaemonii) *ἐποίησαν κριθῆναι, πόλιν μὲν ἀριστεῦσαι τὴν Αἰγινήτων, ἀνδρὰ δὲ Ἀμεινίαν Ἀθηναίων*: de invidia, qua erga Athenienses affecti fuerint οἱ κριτοὶ τῆς φήφου, clarius etiam loquitur c. 55. Istam Graeciae principum invidiam verisimillimam posterorum forte memoriae subtrahere studuit Herodotus; qui hic ex vulgi iudicio primas inter privatos propugnatores defert Aeginetae Polycrito, et Atheniensibus Eumeni atque Aminiae; e quibus Aminiam hoc honore plures dignantur; vid. Perizon. in Aelian. V. H. V, 19, Valcken. Eiusdem rei quoque meminit Pindar. Isthm. IV, 51 coll. Schol. ad V, 63 (pag. 221

Ephor. fragmm. ed. Marx). Ac merito etiam C. O. Mueller Aeginet. p. 125 aegre ferendum censet, Herodotum a Plutarcho l. l. invidiae in Athenienses esse incusatum; qui quae narrat VIII, 122, certe sine dolo malo et verius scripta arbitratum idem Muellerus, quam quae Plutarchus, iure notatus iam a Valckenario, scripserit, et ne huic quidem se concedere posse addit, *vulgi solum de palma iudicia referre Herodotum*, cum contra hic, ut Plataeis, *λέσχην* factam esse civitatum, certissimum sit.

ἐπὶ δὲ] i. e. post illos, ut VIII, 67, 113. Et conf. quoque allata ad VII, 219. De *Aminia* vid. VIII, 84. Reliqui mox *πλώει*, cuius loco e libris compluribus *πλεῖοι* exhibentibus recentt. edd. inde a Bekkero receperunt *πλώοι*, quod hic locum habere posse ut minime nego, ita ad totius loci sententiam et scriptoris ipsius animum respiciens aptiorem esse existimo indicativum *πλώει*. Ad πρότερον ἢ conferri possunt, quae ad V, 118. VII, 2. 54. IX, 86 allata sunt; ad εἰλε aequae atque ad ἦλω ex antecedentibus mente repetendum ἂν; namque dicere vult Noster: *aut eam cepisset aut ipse captus esset*. Pro *παρακεκείμεστο* Dindorf. et Dietsch. dederunt *παρεκεκείμεστο*, quod unius codicis auctoritate nititur. Equidem retinendum duxi vulgatum, cum in his plusquamperfectis (cf. cap. 95 *παρετετάχατο*) reduplicatio augmenti haud raro negligatur; cf. Bredov. pag. 289 coll. 347. Quod mox legitur *ἔκειτο*, haud mutavi in *ἐκέτο*: vid. nott. ad VIII, 41. *Decem milia drachmarum* constituunt summam centum minarum sive unius talenti additis quadraginta minis, i. e. (e Wurmii calcu-

μύριαι δραχμαί, ὅς ἄν μιν ζωὴν ἔλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο, γυναικα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἰρηται, διέφυγε ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νέες 94 περιεγερόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι ἀντίκα κατ' ἀρχάς, ὥς

lis) 2412 imperiall. Saxonn. 19 gross. sive 4343 flor. 3 crucigg. sive 9268 franc. Gall. 17 centt.

ζωὴν] Adiectivo ζωὸς Noster usus est I, 194. II, 122. 70. 132. VII, 113. Conf. quoque Gregor. Cor. De dial. ion. §. 57. pag. 460 et L. Dindorf. in Praefat. ad Xenophont. Cyropaed. p. XIII ed. Oxon. Alibi (III, 127) participium ζῶντα Noster quoque adhibuit; apud serioris aetatis scriptores exstat ζωγρίαν λαβεῖν, de quo dixi ad Ctesiam Perss. Exc. §. 9. pag. 123. Conf. etiam nott. ad Herodot. III, 52. Ad locutionem δεινὸν ποιεῖσθαι conf. nott. ad III, 14. V, 33. VII, 35.

CAP. XCIV.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι κ. τ. λ.] Quod Naber in Mnemosyn. III. p. 483 scribi vult Κορινθίων pro Κορίνθιον, ut in libris scriptis et editis legitur omnibus, id minime necessarium videtur. „De Corinthiis et Adimanto hic tantum narrat, quid Athenienses dixerint, atque huic rumori testimonium opponit universae Graeciae; sed hoc ille testimonium velut in transcurso tribus verbis commemorat; famam Athenis sparsam eleganter enarrat atque explicat. Saepius etiam alibi talia scribit de Corinthiis, quae Atheniensibus multo quam illis lectu videri debuerint iucundiora. Huc adde Dionis Chrysostomi, qui Herodotum admirabatur, testimonium in Corinth. p. 456 C [T. II. p. 103 Reisk.] Corinthum Nostrum venisse narrantis et pro laude Corinthiis iure contributa voluisse μισθὸν ἀρνεσθαι: mercede negata μετεσκεύασεν, inquit, ἐκείνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα τὰ περὶ τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸν Ἀδείμαντον. Dionis locum adhibuerunt

Wessel. etiam in Diss. Herod. p. 128 et Reiskins Animadv. II. pag. 527. Haec tandem exigantur Plutarch. II. p. 862 B.: ὅτι μέντοι δέκα τάλαντα δωρεάν ἔλαβεν ἐξ Ἀθηναίων, Ἀνύτου τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἀπὸ Ἀθηναίων οὐ τῶν παρημελημένων ἐν ἱστορίᾳ Διούλλος εἰρηκεν. [Tu vid. Commentationem nostram de vita et scriptis Herodoti §. 4, ubi et Dionis qui fertur et Plutarchi locum pluribus tractavimus.]. Haec si vera sunt, neque gratiae nec simultatis historicus noster effugiet suspicionem: nota est, quam primam esse historiae legem scribit Cicero De orat. II, 15. Atheniensium rumori sive ipsius potius Herodoti malevolentiae Plut. II. p. 870 et seq. opponit Thucydidis silentium, donarium Delphicum, votum mulierum Corinthiarum, epigrammata Simonidis [conf. nott. ad IX, 28] aliorumque; quae omnem tollere videntur dubitationem, quaeque Herodoto non ignota persuadere debuerant, rumorem, quem ab hostibus Corinthiorum Atheniensibus acceperat, involvendum silentio, non posterorum esse memoriae tradendum.“ Valckenar. De Adimanto, qui iam initio belli adversarium Atheniensium se praestitit domumque cum Corinthiorum navibus abire voluit (VIII, 5), qui in Themistoclem invectus est (VIII, 59. 61), talem famam oriri et ab Atheniensibus divulgari potuisse, haud mirum videtur eandemque hic tradi consentaneum. Neque vero intelligo, quid iure vitio verti possit patri historiae, qui hic quoque pro more suo diversa attulit testimonia, unde quid veri subesset, indicarent alii, quorum iudicio libero talia maluit permittere, quam ipse certi quid pronuntiare. Conf. Mure: History of the language and literat. of an-

ἄσυνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία
 αἰεράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους
 τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα
 φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης
 Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ· τὸν οὕτε πέμ-
 φαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι

cient Greece IV. p. 436 seqq. 440 et
 vid. nott. ad VII, 139 et quae plura
 hanc in rem disputavit Heyse (De
 Herodot. vit. et itin.) pag. 57 seqq.
 iure discedens in Wesselingii par-
 tes, cui haec in Herodotum crimi-
 natio, a Larchero quoque postea di-
 luta, a serioris aevi hominibus pro-
 fecta videtur, quo scilicet, cum
 summa auctoritate floreret Herodo-
 tus, eae Graecorum civitates, de
 quibus minus honorifica adeoque de-
 decora ille memoriae prodidisset,
 haec ipsa iniquo ferentes animo a
 se avertere studuerint eo modo, ut
 scriptoris fidem suspectam redder-
 ent eumque partium studiis incu-
 sarent, ab aliis, Atheniensibus v. c.,
 donis corruptum. Sed haec quam
 alienasint ab Herodoti animo, nemo,
 qui accuratius illius libros supersti-
 tes perlegerit, non sentiet, recte-
 que Herodoti partes contra Plutar-
 chi criminationes aliorumque suspi-
 ciones tuitus est Lahmeyer: De Plu-
 tarchi libelli qui de malign. Herod.
 inscrib. etc. pag. 74 seq. — Ad lo-
 cutionem κατ' ἀρχάς conf. VII, 88
 et ad οἴχεσθαι φεύγοντα I, 157; lo-
 cutionem τὰ ἱστία αἰεράμενον atti-
 gimus ad VIII, 56.

κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιρά-
 δος] i. e. cum (in fuga) advenissent
 ad templum Minervae Sciradis, ita
 scil. cognominatae a Sciro, vate
 quodam, qui Minervae aedem prope
 Phalerum condidisse fertur, ὃς καὶ
 τῆς Σκιράδος ἱδρύσατο Ἀθηναίς ἐπὶ
 Φαλήρῳ τὸ ἀρχαῖον ἱερὸν, ut loqui-
 tur Pausanias I, 36, 3 (ubi conf. Sie-
 belis pag. 133), qui idem I, 1. §. 4.
 templum Σκιράδος Ἀθηναίς prope
 Phalerum, in terra Attica igitur,
 commemorat: de quo tamen hoc
 loco cogitari vetat additum τῆς Σα-
 λαμινίης, quod in Salaminia insula
 hoc templum fuisse evincit. Neque

etiam, si quis ἀπὸ τῆς Σαλαμινίης
 scribere idque ad φεύγοντας re-
 ferre velit, consentaneum est, Co-
 rinthios fugientes prope Phalerum
 pervenire potuisse, cum Persarum
 naves obstarent. Sciradis Miner-
 vae aedem in insula Salaminia quo-
 que fuisse ex hoc loco patet, idque
 haud scio an confirmationem quan-
 dam accipiat a Strabonis loco IX.
 p. 393 haec scribentis: Σκιράς καὶ
 Κέγγχεια ἀπὸ τινων ἡρώων (scil.
 olim vocabatur Salamis), ἀφ' οὗ.
 μὲν Ἀθηναῖ τε λέγεται Σκιράς
 καὶ τόπος Σκίρα ἐν τῇ Ἀττικῇ κ. τ. λ.
 Hoc vero templum probabile utique
 est situm fuisse in promontorio,
 cui nomen Σκιράδιον apud Plu-
 tarch. Vit. Solon. cap. 9 coll. De
 malign. Herodot. cap. 39. p. 870 B
 (περὶ τὰ λήγοντα τῆς Σαλαμινίης)
 idque ipsum quaerendum esse in oc-
 cidentali insulae parte Megara ver-
 sus, quo loco nunc monasterium *Fa-
 naromēni* (s. *Παναγία φαναρωμένη*,
 i. e. virgo in lucem prolata) extru-
 ctum invenitur, persuasit Leake:
 Die Deme Attica's pag. 214 et seq.
 Westermannus (ad Plutarch. l. l. p.
 26) alterum promontorium, quod vel
 magis occidentem versus iacet e re-
 gione Minoeae intelligi mavult. — In
 seqq. κέλητα vulgo reddunt *navigium
 actuarium*, celox navigium idemque
 exiguum celerrime navigans. Conf.
 Thucyd. IV, 9. VIII, 38 ibique in-
 terprett. Suidas s. v. II. pag. 294.
 Ad formulam θείῃ πομπῇ vid. al-
 lata ad III, 77.

τὸν οὕτε πέμφαντα κ. τ. λ.] i. e.
 quam qui misisset, neminem (dicunt)
 apparuisse, neque quidquam eorum,
 quae ab exercitu (relata erant, de-
 venterant) scientes ad Corinthios
 eam accessisse s. eamque acces-
 sisse ad Corinthios inscios plane
 eorum, quae apud exercitum acci-

προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ ἀγγοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλτος, λέγειν τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νεάς ἐς φυγὴν ὤρμησαι, καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἢ μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νεά, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, 95 μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων

derant. — In duobus codd. desunt voces τοῖσι Κορινθίοισι, probante Wesselingio: equidem nolim iis carere, quae ad perspicuitatem aptae adeoque necessariae esse videntur.

τῇδε δὲ συμβάλλονται κ. τ. λ.] i. e. inde vero colligunt s. coniciunt rem divinam fuisse, quod qui in celoce inervant, cum ad Corinthiorum naves adpropinquassent, exclamasse dicuntur haec etc. Ubi τῇδε ad sequentia pertinere nemo non videt. De significatione verbi συμβάλλεσθαι vid. allata ad I, 68. VIII, 142.

θεῖον τὸ πρῆγμα] Respondet hoc proxime praegressis δείξω πομπή. Nam divinitus quid accidisse putabant. Haud aliter Noster II, 66. VI, 69. VII, 137. Ad verba ὥς γὰρ, ἀγγοῦ γενέσθαι κ. τ. λ. conf. Matth. Gr. Gr. §. 596, b. τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλτος notā dixit breviloquentiā pro τοὺς ἐν τῷ κέλτι ἐκ τοῦ κέλτος λέγειν: qui in navi fuerint, eos inde haec fecisse verba (ad eos). Vid. supra cap. 88 ibique citata.

ὅσον — ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν] i. e. quantum precabantur hostibus superiores fieri s. tantam de hostibus victoriam reportant, quantum ipsi precabantur. Intactum reliqui ἠρώντο, cum in tanta multitudine verborum, quae hanc formam contractam retinent, quidquam immutare temerarium videatur; conf.

Bredov. pag. 389. Dindorfio auctore (in Commentat. de dialect. Herodot. pag. XXXI) scribendum foret ἠρέοντο, ut καταρέονται II, 39.

ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν] i. e. se velle s. paratos esse, tanquam obsides abductos vel ad mortem s. supplicium subeundum. Ubi Cobet in Mnemosyn. IX. p. 289 voculam τε post οἰοί abiici vult, cum, ubi locutio significare videatur βούλομαι vel προήρημαι vel ἔτοιμός εἰμι, voculae τε nullus sit locus. In ipso verbo medio ἄγεσθαι ea vis inest, quam nos ita exprimimus: sich wegführen lassen. In seqq. verbis ad ἐπ' ἐξεργασμένοισι vid. nott. ad IV, 164 et ad verba φάτις ἔχει nott. ad VII, 3. Ad particulas οὐ μέντοι — γε conf. Herod. IX, 37. II, 63 (ibique allata). II, 98. Formam contractam μαρτυρεῖ ferendam non esse statuit Bredov. p. 374, itemque Dindorf., qui edidit μαρτυρεῖ. Vulgatam equidem cum Dietschio retinere malui.

CAP. XCV.

ὀλίγω τι πρότερον] Vid. VIII, 79. In Sacerdoti cod. exstat ὀλίγον. — De *Psyllalia* insula vid. nott. ad VIII, 76 et ad ἀπέβησε conf. nott. ad V, 63 et ad participium ἄγων I, 9 ibique nott. III, 61. De argu-

ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορόβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμίνα γινομένῳ τάδε ἐποίει· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτῶν, οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρας, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σα-96 λαμίνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων, ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἔοντα, ἐτοίμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περμεύσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ξέφνυρος ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡύονα τὴν καλομένην Κωλιάδα, ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρη-

mento conf. Pausan. I, 36. §. 2. Plut. Aristid. cap. 9. pag. 323 F., ubi τοὺς προθυμοτάτους καὶ μαχιμωτάτους τῶν πολιτῶν (quod in ὀπλιτῶν mutari voluit Bryanus, ad Herodotea πολλοὺς τῶν ὀπλιτῶν respiciens) assumpsisse dicitur. A Persis ipsis multos viros in insulam translatos esse ipse prodit Herodotus VIII, 76: quos trucidatos conqueritur Persa apud Aeschylum in Perss. 454 seq. Blomf. Et auctor est Plutarchus (Vit. Aristid. 9 et Themistoccl. 13 fin.), Persas, quos vivos cepit Aristides, ad Themistoclem missos esse, qui eos Baccho Omesto, i. e. crudas devoranti carnes, immolarit. Aristidis facinus clademque Persarum attigit quoque Schol. Aristid. p. 64 Frommel.

CAP. XCVI.

κατειρύσαντες] i. e. cum ad hunc a. terram detraxissent. In Florentino male legitur κατειρύσαντες, vid. Bredov. pag. 147. — Ad participium ὑπολαβὼν vid. nott. ad VII, 170. Quod sequitur ὁ, delevi cum recentt. edd. plurimum codd. ex auctoritate. — Vocem ἄνεμος eodem modo hic invenimus additam, quo IV, 22, ubi conf. nott.

ἐπὶ τὴν ἡύονα τὴν καλομένην Κωλιάδα] Eadem tradit Pausan. I, l. §. 4 coll. Strab. IX. p. 398. pag. 611 A., ubi vocatur ἄκρα Κωλιάς. Add. Harpocrat. s. v. Stephan. By-

zant. s. v. p. 407, qui habet: Κωλιάς· ἄκρα ἦτοι Φαληροὶ ἀκτὴ, ὅπου καὶ Ἀφροδίτη Κωλιάς κ. τ. λ. Promontorium hoc, quod viginti ferme stadiis a Phalero distat temploque Veneris Coliadis ornatum fuit, nunc Trispyrgi (τρεῖς πύργοι) vocatur; vid. Leake: Die Demeu Attica's pag. 45 et Kruse: Hellas II, l. pag. 215. Conf. etiam Ross: Wanderrung. in Griechenland II. pag. 67. Cr. conferri quoque vult Stuart. et Revett. Antiqq. Athen. (e vernacula vers. Darmstadiensis) I. p. 119 et potissimum p. 137.

ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησὸν] ἀποπλῆσαι hic de oraculo, quod expletur, ut I, 43 ἐκπλῆσαι, coll. III, 142. I, 199. 91. IV, 117. ἀναπλῆσαι V, 4. VI, 12. Quibus locis verbo transitivo accusativum additum videmus, qui cum hoc loco absit, intransitivo sensu ἀναπλῆσαι (sich erfüllen, in Erfüllung gehen) plerique acceperunt. At Buttmannum Gr. Gr. II. p. 215 not. offendit aoristus neutrali adhibitum sensu, cum difficilimum sit aliquid supplere ad complendi notionem, indeque suspectam habet lectionem, quaerens, num aoristus πλῆσθαι, qui ad Atticos plerumque pertineat, ad Ionum sermonem quoque pertinuerit. Cui ita obloquitur Matth. Gr. p. 535, ut se intelligere posse neget, cur neutrali sensu illud accipi debeat, cum facile e praegressis subiectum, v. c. τὰ ναυήγια τὰ ἐπὶ τὴν ἡύονα φερό-

σμὸν, τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης 661
εἰρημένον Βάνιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια
τὰ ταύτη ἐξενηχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον
τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ χρησμολόγῳ,
τὸ ἐλελήθες πάντας τοὺς Ἕλληνας·

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι·

τοῦτο δὲ ἐμελλε ἀπελάσαντος βασιλέως ἔσεσθαι.

μενα vel τὸν ἄνεμον τὸν τὰ ναυήγια φέροντα suppleri possit. Nec aliter statuit Larcherus. Buttmanni tamen coniecturam receperunt Dindorf. et Dietsch. scribentes ἀποπλήσθαι. — In seqq. de *Bacide* vid. VIII, 20, de *Musaeo* VII, 7 ibique nott. et conf. Roeth: *Geschicht. d. Philosoph.* II. pag. 22; ad verbum ἐξενηχθέντα vid. nott. ad VIII, 49. Vocem χρησμολόγος explicavimus ad VII, 6.

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι] Hunc versum affert Strabo IX. p. 398 s. 611 A. Eustath. ad Homer. Ili. p. 284, 24 s. 215, 18 Bas.: in quibus aequae atque in Herodoti loco exstat φρίξουσι, quod in φρύξουσι mutatum voluit Koen. ad Pausan. I. l. §. 4, cui postea assensu sunt Wesseling., Valckenar., Larcher. (qui Gallice reddidit: *seront griller*), Toup. (ad Suid. Emendd. I. pag. 213) Schaefer, qui hoc cum Borheck., Bekkero et Negris in textum recepit. Cr. huc conferri vult A. Nibby: *Saggio di Osservazioni critiche, geografiche, antiquarie sopra Pausania* (Rom. 1817) pag. 43. Vulgata lectio quem sensum habeat, si queras, dudum Wesseling. Diss. Herodot. XI. p. 202 φρίξουσι ἐρετμοῖς interpretatus erat: *horrebunt*, seu vocabulo Afrorum olim usu trito, *horripilabunt*, visis tot remis remorumque fragmentis, ad Coliadem Atticae marino fluctu devectis. Atque in eundem ferme sensum explicare studuit Schweighaeuserus retinens vulgatam, cum novatis non modo necessaria non sit, sed ne per se quidem commoda, idque omnino notum sit, ambigue et aenigmatice loqui solitos esse vates: „est au-

tem,“ ait, „ambiguum verbum φρίξουσι, quod potest et *horrebunt*, *exhorrescent* significare, et *torrebunt*, *frixurae* sunt. *Torrere* enim vel *frigere* Graecos olim non solum φρύγειν, φρύσσειν, φρύττειν dixisse, sed et φρίγειν vel φρίκειν, ipsum Latinum verbum *frigo*, *frix*i, *frixum* vel *frictum* ostendit. Athenienses igitur in illo oraculo verbum φρίξουσι statim *horrescent*, *tremant* interpretati erant, deinde vero intellexerunt, in alteram sententiam fuisse accipiendum.“ Schweighaeuserum secutus est Gaisfordius, a quo ego cum recentt. edd. discedens reposui φρύξουσι, i. e. *remis* (tamquam ligno utentes) *frigent* (*hordeum suum*), cum in vulgata lectione φρίξουσι (*exhorrescent*) quomodo ea, quam Schweighaeuserus proponit, ambiguitas inesse possit, equidem hand exputem nec magis intelligam, quid sibi tum velit additum ἐρετμοῖς. Accedit Bergler. in nott. ad Alciph. III, 27 itemque Seiler ad h. l. pag. 335, qui bene affert Cratini versum in Plutarchi Solon. 25. (vid. Meineke: *Fragm. Comic. Graec.* II. p. 218): φρύγουσιν ἤδη τὰς κάχους τοῖς κύρβεσιν. Miot haec Gallicis verbis ita expressit: *les femmes du rîvage de Colias seront cuire leurs aliments au feu des rames*, oraculi sensum hunc esse ratus: feminas, ad illam maris oram habitantes, collecturas esse multas navium reliquias iisque usuras ad ignem, quo alimenta sua coquant panemve torreant; in quam sententiam haec quoque accipi vult A. Schoell., vernaculus Herodoti interpret. Negris, qui habet φρύξουσι, plane necessarium ex oraculi sensu id putat, quod

Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας, μή τις τῶν 97
 Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἑλλήσι, ἣ αὐτοὶ νοήσωσι πλῶειν ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον λύσοντας τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ
 Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ, δρησμὸν ἐβούλετο. θέλων δὲ
 μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἑλλήσι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς
 τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν· γαυλοῦς τε Φοινικητοῦς
 συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδὴς ἔωσι καὶ τείχεος, ἀρτέετό τε ἐς
 πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν
 πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα εὐ ἠπιστάτο, ὡς ἐκ παν-
 τὸς νόου παρεσκευάσται μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον δ' οὐ-
 δὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἐμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου
 διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἐπεμπε ἐς Πέρσας
 ἀγγελέοντα τὴν παρευῶσαν σφι συμφορὴν. Τούτων δὲ τῶν 98
 ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θαῤσσον παραγίνεται θνητὸν ἔόν·
 οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἐξεύρεται τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὡς, ὅσων
 ἂν ἡ ἡμερέων ἢ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διε-

interpretatur θέλουσιν ὀπτηῆσαι, θέ-
 λουσι τηγανίσαι. — Ad ἀπελάσαν-
 τος (i. e. cum rex discessisset) conf.
 VII, 19 ibique notata et VIII, 102.

forma ἠπιστάτο nott. ad VIII, 5
 et 88.

ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε καὶ
 ἐπεμπε] De particulis τε ἅμα —
 καὶ conf. allata ad III, 135.

CAP. XCVII.

ἀπολαμφθεὶς] Vid. VIII, 11 et
 ad locutionem δρησμὸν ἐβούλετο
 nott. ad VIII, 4. Ad formam con-
 iunctivi ὑποθῇται (alii υπόθῃται)
 vid. I, 29. VI, 134 et quae similia
 affert Bredov. pag. 395. Pro κιν-
 δυνεύσει, quod Schweighaeuserus
 et Gaisford. dederunt, revocavi cum
 recentt. edd. κινδυνεύσῃ, quod Me-
 dicæus, Florentinus, alii exhibent.
 χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν] Auctore
 Strabone IX. pag. 395 B. pag. 605 A
 itemque Ctesia hoc fuit regis ante
 pugnam navalem consilium, ut fre-
 tum, quod ibi maxime artum erat,
 aggere iungeret. Scribit enim Cte-
 sias Persicc. Excerptt. 26: ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης . . . ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλα-
 μίνα, περὶ ἐκ' αὐτὴν διαβῆναι δια-
 νοσομένο. De locutione χῶμα δια-
 χοῦν conf. quae similia sunt allata
 ad V, 8. Vocem γαυλὸς attigi in
 nott. ad III, 136, verbum ἀρτέεσθαι
 in nott. ad VII, 143. De duplici τε
 conf. nott. ad VII, 8. §. I et de

CAP. XCVIII.

θνητὸν ἔόν] Valckenarius, cui
 vix recte dici posse videtur, hisce
 Persicis nuntiis nihil mortale cele-
 rius esse, cum vel columbae, qui-
 bus vel olim ad literas amicis ne-
 cessariisque afferendas utebantur,
 velociores sint censendae, scribi
 maluit ἀνθρωπῆζον ἔόν. At bene
 Schweighaeuserus, „Nil opus,“ ait,
 „cum praesertim dubitari merito
 possit, an Herodoti iam aetate co-
 lumbis ad transportandas literas usi
 sint nonnul'i. Mihi alterum (θνη-
 τὸν) vel significantius videtur ex-
 pressum esse, licet Xenophon in
 Cyropaedia de eadem re loquens
 VIII, 6, 18 dixerit: ὅτι γε τῶν ἀν-
 θρωπίνων περὶ πορείων αὐτὴ τα-
 χύστη, τοῦτο εὐδηλον, in quibus
 verbis quod vestigium Herodoteo-
 rum librorum a Xenophonte inspec-
 torum reperisse sibi visus est Hert-
 lein (Einleitung pag. 15), equidem
 credere vix possum. — In verbis

στασι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος, τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδόει τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἦδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰπερ Ἑλλήσι ἢ λαμπαδηφορίῃ, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. Τοῦτο τὸ δρᾶμμα

proxime sequentibus Bekkerus, Dindorf. et Dietsch. ediderunt *ἡμερέων ἢ ἡ πάσα ὁδός*; e libris scriptis nihil notatum reperi, indeque vulgata retinui.

[*ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος*] Addita haec sunt ad explicanda verba antecedentia: *ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι* (i. e. tot equi et viri stant separati a se invicem, diversis locis) indeque cum unum idemque sit subiectum, eodem nominativo casu proferuntur; de qua participiorum in nominativo positorum structura conf. nott. ad VIII, 83. 86. Ita enim, haec est Nostri sententia, sunt dispositi, ut in quoque diurno itinere unus equus ac vir collocatus sit. Mox restitui *οὔτε νιφετὸς*, ubi Schaeferus dederat *οὔτε*. Particulas negativas sic iunctas *οὔτε* — *οὐκ* attigit Matth. Gr. Gr. §. 609 itemque Kuehner Gr. Gr. §. 743, 2, c. Add. Hartung: Lehre v. d. Griech. Partt. I. pag. 190, qui etiam laudat Herod. I, 138. Tu vid. supra VIII, 86. Quod antecedit *τοὺς*, in τὸν ob sequens *ἑωυτῷ* mutatum voluerat Reiskius. Sed merito respuit Wesseling. Mox cum recentt. edd. reposui *ἔργει*, quod Sancrofti liber cum alio libro scripto offert, cum, quod Schweighauserus et Gaisford. una cum edd. veterr. tenent, *ἔργει* aequè respuendum sit (Homericæ enim est forma; cf. Ili. II, 617), atque *ἔργει*, quod unus liber praebet: pro *ἔργῳ* enim Nostrum semper dixisse *ἔργῳ*, ostendit Bredov. pag. 153. 301. Quod in seqq. adhibetur verbum *παραδιδόει* (*tradit*), eadem in re adhibetur a Xenophonte Cyrop. VIII, 6, 17.

κατὰ ἄλλον διεξέρχεται] i. e. *inde vero ad alium, cui traduntur, trans-*

eunt mandata; namque ad *διεξέρχεται* ex antecedentibus repetendum *τὰ ἐντεταλμένα*. — *κατ' ἄλλον* reliqui intactum, quod ab Schaefero sponte mutatum erat in *κατ' ἄλλον*. Vulgo *κατὰ ἄλλον*. Ad dativum *Ἑλλήσι* conf. Matth. Gr. Gr. §. 387. Ad *ἢ λαμπαδηφορίῃ* potest mente addi ex antecedentibus *διεξέρχεται κατ' ἄλλον παραδιδόμενῃ*. Faces in sollemnibus deorum quorundam cursu gestari solitas a iuvenibus secum ita certantibus, ut non solum facem lucentem currentes ad finem perferrent, sed etiam lucentem nec extinctam sequenti cursori traderent, iam commemoravimus in nott. ad VI, 105, attigitque etiam plura de hoc usu excitans C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 30. not. 31. 32 ed. sec. Qualem cursum in Vulcani festis, qui deus ignis sive lucis auctor habebatur, Athenis institui solitum fuisse testantur Schol. ad Aristoph. Ran. 131. 1026 Both. (1119) coll. Harpocrat. s. v. *λαμπάς* et Istri fragmm. pag. 60 ed. Siebel., Creuzer: Symbol. III. pag. 403 coll. 509, Welcker: Trilog. d. Aeschyl. p. 121. not. 150. Wesseling. excitaverat Themist. Or. XIX. pag. 230 C. et Aeschyl. Agamemn. 320. Erasm. Adagg. p. 574 ed. Francof.

Τοῦτο τὸ δρᾶμμα τῶν ἵππων καλέονσι Πέρσαι ἀγγραήϊον] Pro *δρᾶμμα* Blomfield in h. l. et in Aeschyl. Pers. 252 rescribi vult *δρόμμα* analogiae causa. Sed conf. Lobeck. ad Phrynich. pag. 618. Libri scripti non suffragantur. Quod ad argumentum loci attinet, nonnulla iam supra in nott. ad III, 126 monuimus, ubi huiusmodi tabellarius (*ἀγγραήϊος*) Darii commemora-

665 τῶν ἱππῶν καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς 99

τηρ; ab hoc enim rege hoc totum institutum aequae atque alia instituta ad regni administrationem pertinentia (conf. modo nott. ad III, 89. V, 52, ne plura) introductum esse putamus, quod num ex India assumperit rex, ut suspicatur Bohlen (Indien II. p. 110), an ipse a se inventum primus adhibuerit, haud disquiram. Nec, opinor, impedit, quod ad Cyrum regni Persici conditorem hoc institutum refert Xenophon in Cyropaed. VIII, 6. §. 17. 18, idque Graecis cum incognitum esset adeoque mirum videretur, pluribus verbis describit: optimi enim regis Socraticis praeceptis imbuti exemplar in Cyro proponere cum vellet, ad hunc quoque hoc institutum perquam utile referre debuit, cuius etiam in Estherae libro, VIII, 10, mentio fit, atque haud scio an apud Aeschylum in Pers. 14: *κότε τις ἄγγελος οὔτε τις ἱππεὺς ἄστυ τὸ Περσῶν ἀφικνεῖται*, quo loco pro ἄγγελος scribendum ἄγγαρος proponit Blomfield.; hac enim voce idem Aeschylus usus in Agamemn. 273 adhibuit de signo, quod igne datur atque sic ab uno loco in alterum celeriter procurrit (ἀπ' ἀγγάρον πυρός). Alia huius instituti vel posteris temporibus servati testimonia afferuntur e Nicolai Damasceni Excerptt. p. 24 Orell. (III. p. 362 ed. Mueller.), Mos. Chorenens. II, 46 (T. I. pag. 251) et Menandr. Prot. pag. 421 ed. Bonn. (ubi haec leguntur: *ἀνεφαίνετό τις τούτων δὴ τῶν ἐς τάχος ἱππαζομένων τε καὶ τὰς ἀγγελίας τῷ τάχει τῶν ἱππῶν διακομιζόντων*), ipsumque nomen a Graecis ad quaevis ministeria, opera publice praestanda, onera subeunda postmodo adhibitum videmus: unde grammaticus in Bekkeri Anecd. I. p. 325 ἄγγαρος· ἰσχυρᾶς, ὑπηρέτης, ἀχθοφόρος· ὅθεν λέγομεν ἀναγκὴν ἀκούσιον καὶ τὴν ἐκ βίας γενομένην ὑπηρεσίαν — — παρὰ τοῖς βαρβάροις δὲ ὁ δημόσιος γραμματοφόρος· ὅθεν ἄγγαρεῦσθαι τὰ εἰς δημοσίαν χρειαὶ ὑπηρετεῖν. In Le-

xico Rhetorico p. 674 (ad calc. Photii ed. Porson. et in Meier. Progr. Hal. 1843. p. XXIX) legimus haec: *ἄγγαροι δὲ οἱ πρεσβευταί· Θεόπομπος ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ οὕτως· κατέπεμψε πρέσβεις, οὓς ἐκεῖνοι ἀγγάρους καλοῦσιν· Εὐρηναῖος δὲ ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς Ἡρόδοτον φησὶ καλεῖσθαι τοὺς ἐκ διαδοχῆς βασιλικούς γραμματηφόρους ἀγγάρους, ὅθεν καὶ τὸ εἰς βασιλικὰς ἀπάγειν τι χρειαὶ ἀγγαρεῦειν λέγομεν καὶ τὸν ἀγγελιαφόρον ἀγγαρον καὶ ἀγγάριον ἐντέθεν καὶ τὸ ὑπηρετεῖν ἀναγκάζειν ἀγγαρεῦειν.* Inde verbum ἄγγαρεῦειν adhibuit Evangelist. Matth. V, 41. XXVII, 32 coll. Luc. XXIII, 22. Marc. XV, 21: de quo plura dabit Schleusner in Lexic. Novo in N. T. I. pag. 14. 15. Quin etiam *angariae* in iuris Romani fontibus haud raro dicuntur praestationes ac necessitates proficiscientium reipublicae causa, plaustra, animalia, alia id genus praestanda: vid. modo Dirksen. Manual. pag. 66: inde apud posteros ineuntis medii aevi scriptores quoque sic appellantur praestationes iumentorum, plaustrorum aliaque onera quaevis vel agris vel hominibus imposita (*Frohdienste*), quam in rem plura exhibet Du Cange in Glossario med. et infim. Latinit. Vol. I. s. v. *angaria*, *angariare*: quo verbo iam Augustinus usus est in Epist. 5. med. Ut ad Persarum ἀγγαρήϊον revertar, de quo dudum disputatum esse video in Exercitat. de Angariis vett., praeside B. Stolbergio ab Abr. Calovio (Wittenberg. 1680) cap. III. §. 7 seqq., neminem sane fugere potest, hoc Persarum institutum, antiquissimum illud fere omnium, sic satis convenire cum nostris cursibus publicis, qui per equites plaustrave fiunt (*Posten*), quique apud nos privatis aequae ac publicis inserviunt commodis, cum apud Persas illud institutum ad solos reges pertineret, quorum mandata citius per amplum regnum perferrentur. Ac simile quid etiamnum apud Per-

Σουσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὥς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερεσε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὥς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίνησι πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμύματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθείησι. ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξεληθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιδῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλῆτω, Μαρόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νέων ἀχθό-

sas exstare e Morierii diariis notat Heeren: Ideen. I, 1. pag. 497. Apud Tartaros similes quosdam inveniri cursus vehiculares, ex testimonio Pauli Veneti Region. Orient. II, 23 affirmat Valckenarius.

CAP. XCIX.

οὕτω δὴ τι] Vid. III, 12 ibique allata, IV, 77. 184. II, 11 et Hartung: Lehre d. Griech. Partikk. I. pag. 280. Mox revocavi cum recentt. *μυρσίνησι*, a Schweigh. et Gaisford. mutatum in *μυρσίῃ* propter codd. nonnullorum auctoritatem. Sed vid. VII, 54, ubi eodem fere modo Noster loquitur.

ἐν θυσίησι καὶ εὐπαθείησι] „De Graecis si loqueretur, sola mihi forma loquendi nova videretur, *εἶναι ἐν θυσίησι*. In Graecia saepe τὴν θυσίαν θάλεια sequebatur, *convivium sacrorum causa fieri solitum*, interprete Casaub. in Athen. p. 745. Θεῶν θυσίαι θάλιαι τε iunguntur in Aristoph. Nub. 328, qui in Pace 780 ἀνδρῶν τε δαίτας dixit καὶ θάlias μακάρων. Quando vero de Persis verba facit, Herodotum scripsisse suspicor: *ἔσαν ἐν θάλιῃσι τε καὶ εὐπαθείησι*, quorum prius iuxta Nostrum notat *χαρμόσυνα ἐποίσον* vel *κεχαρηκότες ἐόρταζον*, *laeti velut festos dies agitant*. Θάλειαν ἐορτὴν ἄγειν et θάλειαν ἄγειν Graecis etiam dicebatur: Eustath. in Od. XXII. p. 750, 6. Epist. Socr. p. 43, 18. Iam vide Herod. III, 27 in Apidis natalibus Aegyptii ἦσαν ἐν θάλιησι. Festo die bonarum rerum affluentes copiā dicuntur ἐν εὐπαθείησι ὄντες Herod. I, 22 et 191, ubi χορεύειν καὶ ἐν εὐπαθείησι εἶναι, ut πίνειν καὶ εὐπαθεῖν II, 133

et 174. Nusquam iuncta reperi *θύειν καὶ εὐπαθεῖν*: sed cum istis bene conveniunt, quod laeti Persae τὰς τε ὁδοὺς *μυρσίνησι πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμύματα*. Vid. Brisson. De regn. Pers. p. 340. Mox ab illis mutati ad tristem nuncium Persae vestes sibi discindebant, *βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλῆτω* [cf. VII, 211 ibiq. laudd.]. „Valcken. Cuius emendationem merito respuit Schweighaeuser, quippe haud necessariam, cum *θυσία* et *sacrificium* indicet et *universam festi sollemnitatem* indeque etiam *convivium*, quod *peracto sacrificio instituitur*, ut apud Athen. XIII, 33. p. 573 E. s. p. 73 Schw. *εὐπαθείησι* pro male vulgato *εὐπαθείησι* scripsi cum recentt. edd. iubente quoque Bredov. pag. 187. Atque eundem in modum Plato De republ. II, 7. p. 365 A. dixit: ὥς ἄρα λύσεις τε καὶ καθάρσιν ἀδικημάτων διαΐσιων καὶ παιδείας ἡδονῶν εἰσὶ κ. τ. λ., ubi Herodotei loci bene memor fuit Stallbaum. In seqq. *συνέχες* est *consternavit*, *turbavit*, ut VII, 142, ubi vid. nott.

ὥστε τοὺς κιδῶνας κατερρήξαντο] i. e. ut *unicas sibi omnes discinderent, laniarent*: quod moeroris ac luctus indicium fuisse constat. Vid. ad Ctesiam nott. pag. 232 et ad Herod. III, 66. Aeschyli Pers. (176 Both.) 204 Blomf. (quem vid. in Glossar.), itemque 474. 543 et 544. Medii verbi vim illustravit Hemsterhus. ad Xenoph. Ephes. pag. 234. Ad verba *βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλῆτω* conf. allata ad VII, 211; de vocē ἀπλῆτος monuimus ad III, 106 et VIII, 12.

ἐν αἰτίῃ τιθέντες] E Stephani ora Schaeferus, quem sequuntur

μενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίουν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας ἀπικόμενος ἔκλυσε.

Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξῃν συμφορὴν μεγάλην ἐκ 100 τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτέων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἑωυτὸν, ὡς δώσει δίκην ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον εἰη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα.

Bekkerus et Dindorf., recepit αἰτίῃσι. Equidem cum reliquis edd. a scriptorum librorum auctoritate stare malui. Dixit Noster V, 100 ἐν αἰτίῃ ἔχειν itemque Thucydides notante Schweighausero I, 35. II, 59. V, 60. Mardonius Xerxem, ut supra legimus VII, 5. 9 seqq., instigaverat ad bellum Graeciae inferendum: hunc igitur calamitatum, quas in bello passi erant, auctorem habebant Persae criminabanturque: ad hunc quoque spectare videntur verba Atossae in Aeschyli Perss. 759 ed. Blomfield.: ταῦτα τοῖς κακοῖς ὁμιλῶν ἀνδράσιν διδάσκειται θεοῖος Ξέρξης. — Ad verba περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες vid. VIII, 74 ibique citt. — Verba in capitis clausula posita καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γενόμενον sonant: atque haec apud Persas fuere, i. e. hoc fecerunt Persae per omne tempus, quod medium sive interiectum erat inter illius nuncii adventum et Xerxis reditum. Ad ἔκλυσε mente addas δειμαίνοντας περὶ αὐτῷ, i. e. effecit, ut non amplius de ipso timerent, sedulit eorum timorem eosque sedavit. Simili modo ἔκλυσε dixit Noster V, 67 et κατέκλυσε V, 38. II, 144, ubi cf. nott. Plutarch. Vit. Sull. 8 fin. ibique Schaefer. (T. V. p. 126).

CAP. C.

Μαρδόνιος δὲ] Non sequitur verbum finitum, sed post participia ὁρέων μὲν — ὑποπτέων δὲ alterumque participium explicandi causa denuo illatum φροντίσας πρὸς ἑωυ-

τὸν, unde pendent quae sequuntur ὡς δώσει δίκην usque ad αἰωρηθέντα, oratio, iterum interiectis aliquot verbis iisque necessariis ad sequentia recte intelligenda (πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα), demum exitum suum invenit in verbis λογισάμενος ὦν ταῦτα προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, quae ad vocem Μαρδόνιος initio totius sententiae positam pertinent. In his verba καὶ οἱ κρέσσον εἰη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον valent: meliusque sibi esse iterum tentare belli fortunam (periolitari), ita ut vel Graeciam prorsus debellet subigatque vel ipsae pulcre mortem obeat: ubi qui verbo ἀνακινδυνεύσαι adduntur infinitivi (ἢ κατεργάσασθαι — ἢ τελευτῆσαι), obiecti vices quasi gerunt; participium eidem verbo additum invenimus IX, 41, ubi vid. nott. Ad significationem verbi κατεργάσασθαι, quod proprie notat perficere aliquam rem, ad finem perducere (τὴν Ἑλλάδα, scil. Graeciam liberam, i. e. subigere, debellare), conf. VI, 2. VIII, 109. VIII, 102. VII, 211. IX, 108. I, 123. Quae interiecta deinde leguntur verba: πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη, significant: praevaluit ipsi (secum deliberanti) sententia; conf. allata ad V, 118 coll. VI, 110. Ad locutionem συμφορὴν ποιούμενον conf. nott. ad V, 5 et VIII, 10 et ad δρησμὸν βουλεύειν nott. ad VIII, 4. De subito modorum transitu in verbis, ὡς δώσει — καὶ οἱ κρέσσον εἰη vid. citt. ad V, 97 et infra VIII, 111. IX, 69. Ad

ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα· πλέον μέντοι ἔφερε ὁ ἢ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦτα προσέφερε τὸν λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκεν πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἱππῶν. σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν σφί ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἳ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. Εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιεῖν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει·

verba ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα conf. Mardonii Xerxem ad bellum incitantis orationem supra VII, 9.

ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα] i. e. *suspensum de magnis*, s. cui de magnis rebus sit periclitandum, spe incerta. Schweighaeuserus (Lexic. Herodot. I. pag. 17) reddit: *magnarum rerum spe elatum*; quo eodem spectant, quae Wesselingius ad h. l. adscripsit: „Nimium sese atque insolenter extulerat Mardonius, φουσκώμενος καὶ μετέωρον ἡωρηκῶς αὐτὸν, uti Philo Iud. De insomn. p. 1110 E. Tali ingenio homines ἀνθρωποποι κεναῖς αἰωροῦμενοι δόξαις in eiusdem libro De temul. pag. 245 C. “ ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθεὶς dixit quoque Dionysius Antioq. Romm. V, 27. Verbum αἰωρεῖσθαι proprie navigantium est, qui in alto versantur mari atque fluctuant incerti, huc illuc iactati; unde mox ad eos translatum, qui animis fluctuant incerti suspensique huc illuc iactantur. Conf. nott. ad Plutarch. Alcibiad. pag. 219 seq. ad Pyrrh. p. 226, ad Philopolem. pag. 58.

οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν] Vocabulo ξύλων scaphas [vel potius *naves* idque per contemptum] designari annotat Blomfield. ad Thucyd. IV, 11, afferens Xenophont. Hist. I, 1, 24 ipsumque Virgilium, qui *trabes* quoque dixit *naves* Aen. V, 191. Wesseling. comparat epistolam Mardonii ad Graecos apud Plutarch. Aristid. cap.

10. pag. 324 C., ubi leguntur verba: *νενικήκατε θαλασσοῖς ξύλοις χερσαίους ἀνθρώπους* — τὸ πᾶν φέρειν. Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. II. p. 354 formulam τὸ πᾶν φέρειν τινί interpretatur: *omnia alicui conferre, maximum et fere totum momentum conferre*; his autem verbis respici vult ad ea, quae supra Themistoclem Noster dicentem fecerat: τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρονται αἱ νέες (VIII, 62, ubi vid. nott.). Itaque loci sententia erit haec: *neque enim in lignorum (i. e. navium) certamine maximum nobis momentum (ad belli exitum) positum est, sed in certamine virorum equorumque*. Quae sequuntur, σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν κ. τ. λ., indicant: neminem, neque ex iis, qui pugna Salaminia prospere gesta omnia sibi confecisse videntur, neque quemquam ex hac terra contenti, id tentatum esse ut regi obsistat eosque ipsos, qui restiterint, iam poenas dedisse. In his verbis pro vulg. κατεργάσασθαι, quod cum Schaefero tenuit Matthiae, e Florentino aliisque recepi κατεργάσθαι, quod idem fecisse video Bekkerum, Dindorf. et Dietsch.

πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου] i. e. *adgrediamur Peloponnesum*; de structura verbi πειράσθαι vid. nott. ad III, 118 et IV, 80. IX, 18. 46. Eadem locutio reddit cap. 101 et 113. Verbum παρέχει attigimus supra ad VIII, 8. Dindorfius exhibuit πειρώμεθα, quod idem reponi voluit

οὐ γάρ ἐστι Ἑλλήσι οὐδεμία ἐκδυσίς, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποιεε. Εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλήσι. οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδ' ἐρέεις, ὅκον ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικες τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοι τε καὶ Κίλικες κακοί

Bredov. p. 388, cui in talibus obsequi nolui, cum omnes libri scripti refragentur; nec obsecutus est Dietschius, qui tamen mox cum eodem Dindorfio, assentiente Bredovio p. 374, scripsit *δυσθῦμε*, ubi ego retinui vulgatum *δυσθῦμε*, quod omnes scripti libri et editi afferant.

οὐ γάρ ἐστι Ἑλλήσι οὐδεμία ἐκδυσίς, μὴ οὐ δόντας λόγον κ. τ. λ.] i. e. neque ullo modo Graeci effugere possunt, quin rationem reddant eorum, quae et nunc et antea fecerunt ac tui sint (fiant) servi. Idem esse ait Valckenarius: ἀμύχανόν ἐστιν Ἑλλήσι vel ἐστὶν οὐδεμία μηχανή, laudatque deinceps ob eandem structuram Herod. II, 181. III, 51. 209. II, 160. Lucian. II. p. 503. [Pro imag. 24.] Tu vid. allata ad VIII, 57. Locutionem *διδόναι λόγον*, quae alias valet *secum reputare, deliberare*, ut VIII, 9, h. l. accipio: *rationem reddere* eorum, quae scil. fecerunt, ut III, 50. Ad vocem *δούλους* vid. nott. ad VII, 5. Cui quod antecedit σοὺς, eius loco unus liber τοὺς, in quo τινος latere suspicatur Schweighaeuser. Pro *ποίεις* Schaeferus, quem sequuntur Matthiae et Bekkerus, dederat *ποιεῖν* (qui infinitivus imperativi vices gereret, ut V, 24 coll. 67. IV, 126), invitis codd., quibus iisdem iubentibus mox revocavi ἀπάγειν, a Schaefero unius Sancerfti cod. auctoritate mutatum in ἀπαγαγεῖν.

ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν] i. e. aliud habeo (in promptu) consilium vel ex his (quomodo tu bene evadas); vulgo ἐκ τῶνδε reddunt *post haec*.

οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων] Dispicuit τοῖσι (quod vulgo post Πέρσῃσι legitur) Panwio refingenti σοῖσι, itemque Reiskio, qui correxit τοισίδε, et Schweighaeusero emendanti τεοῖσι (pro σοῖσι, formā Homericā) idque adeo recepit Gaisford. Abreschius, qui τοῖσι reliquit, id cum sequenti δεδήληται coniunctum ab illis explicat Graecis. Equidem cum Schaefer, Negris. et recentt. edd. probante Bredov. pag. 247 ac dudum antea Wesselingio, in cod. Sancerfti lectione ἐν τοῖσι Πέρσῃσι subsistere malui; namque iungo equidem ἐν τοῖσι Πέρσῃσι, hoc fere sensu: *Neque enim in Persis s. apud Persas* (i. e. ubi Persae pugnarunt) *damnum ultum tuae ceperunt res*. Quare haud opus ἐν Πέρσῃσι exponere *Persarum culpā*, quod placuit Valckenario, coniectanti quoque: ἐν Πέρσῃσι τοῖ τι δεδήληται κ. πρ.: *non enim Persarum culpā quāquam (sane) rebus tuis allatum est detrimentum*. Verbum *δεδηλήσθαι* hic significare *βλάβῃσθαι, laesum esse*, idem monet Valcken. conferens Eurip. Hippol. 175. — Ad ipsam denique Mardonii sententiam facit Xerxis oratio VIII, 101: ὧς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεις εἰσι. — Mox scripsi οὐδ' ἐρέεις, ubi vulgo οὐδὲ ἐρεῖς, cum οὐδὲ vocalem plerumque abicere soleat: vid. Bredov. pag. 212, quo eodem iubente p. 376 scribendum ἐρέεις, quod idem dederunt Dindorf. et Dietsch.

εἰ δὲ Φοίνικες — κακοί ἐγένοντο] Vid. VIII, 68. In seqq. τὰ ἤθεα Herodoti ex usu dicuntur *domicilia, sedes*, ut IV, 76. 80. V, 14. 15 etc.

ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. Ἦδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἰτιοὶ εἰσι, ἔμοι πελίδεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἥθια τὰ σεωντοῦ ἀπέλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρή τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ 101 ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαργδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη, ὑποκρινέσθαι, ὁκότερον ποιήσῃ τούτων. ὡς δὲ ἐβουλευέτο ἄμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαργδόνιος, μένοντα αὐτοῦ, πειραῖσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ περὶ σὺν στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισιν σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν

Ad voces τῆς στρατιῆς τὸ πολλὸν conf. Matth. Gr. Gr. §. 442, 3.

CAP. CI.

Ταῦτα ἀκούσας] „Non aliter ab Herodoto scripta, sic suo situ verba quoque potuerant collocari: ἡσθη τε ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης καὶ ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη, ut lib. III c. 34. ἡσθη τε ταῦτα ἀκούσας Καμβύσης καὶ etc., ubi electum rediit in suam sedem ἀκούσας. Illud ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη, *tanquam ex malis gavisus est*, non purum fuisse gaudium indicat, sed quantulumcunque post inopinatam adeo cladem a rege superbo sentire poterat.“ Valcken. Mox pro vulg. ἀποκρινέσθαι cum Bredivio p. 37 et 376 reposuimus ὑποκρινέσθαι, quod idem dederunt Dindorf. et Dietsch.; legi quoque sic iubet Cobet Muemosyn. IX. p. 290. De Persarum principum coucione conf. nott. ad VII, 8. De voce συμβουλὴν, quae etiam legitur VIII, 103, vid. nott. ad III, 1. Ad μεταστησάμενος conf. VIII, 81 ibique nott. Verba πειραῖσθαι τῆς Πε-

λοποννήσου spectant ad verba Mar-donii cap. 100: πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου.

ἀλλὰ βουλομένοισιν σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις] i. e. *libenter se* (i. e. Persas) *huius rei documentum esse daturus*, ut explicat Stephanus. Tu conf. Matth. Gr. Gr. §. 388, qui idem §. 626, coll. Hartung.: Lehre v. d. Gr. Part. I. p. 111, ad verba νῦν τε συμβούλευσον x. t. l. conferratur, in quibus vim voculae τε sic explicat Matthiae: „*ut antea monuisti, sic nunc mone*“; neque aliter exponit Doederlein: Reden u. Aufsätze II. p. 197. In sequentibus verbis ὁκότερα ποιεῶν ἐπιτυχῶ εἰς βουλευσάμενος (i. e. *utrum ex his faciens melius rebus meis consulam s. ex his mihi utrum faciendum sit, quo bene mihi consuluisse videar*) coniunctivum deliberativum in obliquis interrogationibus et dubitationibus adhibitum notavit G. Hermann. Opuscc. Acad. IV. p. 90 seqq. De voce ἀπόδεξις cf. nott. ad I, 1. Pro vulg. αὐτὸν δέ με κελεύει scripsi cum Bekkero, Dindorf. et Dietsch. αὐτὸν δ' ἐμὲ, probante quoque

δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἥθεα τὰ ἐμά. Σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὐ συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἔωσα ποιέσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὐ βουλευσάμενος. Ὁ μὲν 102 ταῦτα συνεβουλεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἰπασαν. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι δοκέει μοι, αὐτὸν μὲν σὲ ἀπελαύνειν ὁπίσω, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ 661 δοῦλοι κατεργάσαντο. τοῦτο δὲ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἦν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλὰκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἦν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται. οὐδέ τι νικῶντες οἱ

Bredov. pag. 212, quocum (p. 201) etiam retinui mox ἐς ἥθεα τὰ ἐμά pro τὰμα.

CAP. CII.

χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ κ. τ. λ.] Merito laudant Stephani versionem: *me tibi consulenti optimum dare consilium difficile est*. Nam τυχεῖν εἰπασαν ad idem redit, ad quod supra VIII, 68: τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. Verbum συμβουλευέσθαι attigi ad VII, 235, 237, et locutionem ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι explicui ad V, 49 et VIII, 19. De verbo δοκέει vid. Matth. Gr. Gr. §. 531.

οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι] i. e. tui enim servi id perfecerunt. Aoristi κατεργάσαντο quae sit vis, exposuit Nitzsch. ad Homeri Odys. X, 533. pag. 174. Quod ad significationem verbi δοῦλοι attinet, vid. quae excitavi ad VII, 5. In seqq. ad vocem οἶκον vid. nott. ad V, 31. Ac scite Wesseling. pro ἐκείνων coniecit εὐ κειμένων, i. e. te salvo et bene habentibus domus tuae rebus, ut apud Philostrat. V. Apoll. VIII, 7. p. 352. Sed

nihil mutandum esse bene monuit Krueger ad Dionys. Halicarn. Epist. ad Cn. Pompei. pag. 46. Sensus est: nulla erit magna calamitas, te quidem salvo salvisque tuae domus rebus.

πολλοὺς — ἀγῶνας δραμέονται κ. τ. λ.] De locutione vid. nott. ad VII, 57 et de forma δραμέονται Bredov. pag. 375. Voces πολλοὺς πολλὰκις non sine quadam vi iuxta positae esse quivis intelliget. Plura simillima excitavit Strange in: Seebod. et Iahn. Annall. Suppl. II, 3. p. 402 seq. — In sequentibus de locutione ἦν τι πάθῃ (si quid illi accidisset), qua verbis lenioribus plerumque res indicatur gravior, mors, clades vel simile quid, conf. modo IV, 97. VIII, 69 et 109 ibique nott. Add. interpret. ad Diogen. Laert. V, 61. Stob. XLIX [51]. p. 356 s. T. II. p. 372 Gaisf. Diodor. Sicul. XIII, 98. Plat. Crit. cap. 4 ibique Stallbaum. Cicer. Tuscul. I, 43.

λόγος οὐδεὶς γίνεται] Vid. nott. ad VIII, 10. Quae sequuntur verba οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι κ. τ. λ., cum his ipsis arte cohaerent: neque Mar donii, si cladem ac-

ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. Ἦδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἰτιοί εἰσι, ἔμοι πέλθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡῖθα τὰ σεωντοῦ ἀπέλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη, ὑποκρινέσθαι, ὁκότερον ποιήσῃ τούτων. ὡς δὲ ἐβουλευέτο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μόνῃ νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπῖκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαρδόνιος, μένοντα αὐτοῦ, πειραῖσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισιν σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν

Ad voces τῆς στρατιῆς τὸ πολλόν conf. Matth. Gr. Gr. §. 442, 3.

CAP. CI.

Ταῦτα ἀκούσας] „Non aliter ab Herodoto scripta, sic suo situ verba quoque potuerant collocari: ἤσθη τε ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης καὶ ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη, ut lib. III c. 34. ἤσθη τε ταῦτα ἀκούσας Καμβύσης καὶ etc., ubi eiectum rediit in suam sedem ἀκούσας. Illud ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη, *tanquam ex malis gavisus est*, non purum fuisse gaudium indicat, sed quantulumcunque post inopinatam adeo cladem a rege superbo sentiri poterat.“ *Valcken.* Mox pro vulg. ἀποκρινέσθαι cum Bredovio p. 37 et 376 reposuimus ὑποκρινέσθαι, quod idem dederunt Dindorf. et Dietsch.; legi quoque sic iubet Cobet Mnemosyn. IX. p. 290. De Persarum principum concione conf. nott. ad VII, 8. De voce συμβουλίην, quae etiam legitur VIII, 103, vid. nott. ad III, 1. Ad μεταστησάμενος conf. VIII, 81 ibique nott. Verba πειραῖσθαι τῆς Πε-

λοποννήσου spectant ad verba Mardonii cap. 100: *πειράμεθα τῆς Πελοποννήσου.*

ἀλλὰ βουλομένοισιν σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις] i. e. *iubenter se* (i. e. Persas) *huius rei documentum esse daturus*, ut explicat Stephanus. Tu conf. Matth. Gr. Gr. §. 388, qui idem §. 626, coll. Hartung.: *Lehre v. d. Gr. Part. I. p. 111*, ad verba *νῦν τε συμβούλευσον* x. t. l. *conferatur*, in quibus vim vocolae τε sic explicat Matthiae: „*ut antea monuisti, sic nunc mone*“; neque aliter exponit Doederlein: *Reden u. Aufsätze II. p. 197*. In sequentibus verbis ὁκότερα ποιεῶν ἐπιτυχῶ ἐν βουλευσάμενος (i. e. *utrum ex his faciens melius rebus meis consulam s. ex his mihi utrum faciendum sit, quo bene mihi consuluisset videar*) coniunctivum deliberativum in obliquis interrogationibus et dubitationibus adhibitum notavit G. Hermann. Opusc. Acad. IV. p. 90 seqq. De voce ἀπόδεξις cf. nott. ad I, 1. Pro vulg. αὐτὸν δέ με κελεύει scripsi cum Bekkero, Dindorf. et Dietsch. αὐτὸν δ' ἐμὲ, probante quoque

δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡθεα τὰ ἐμά. Σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἔῴσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βουλευσάμενος. Ὁ μὲν 102 ταῦτα συνεβουλευέτο. Ἡ δὲ λέγει τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἰπασαν. ἐπὶ μὲν τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι δοκέει μοι, αὐτὸν μὲν σὲ ἀπελαύνειν ὀπίσω, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέφῃται τὰ φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ 667 δοῦλοι κατεργάσαντο. τοῦτο δὲ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφῶν αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται. οὐδέ τι νικῶντες οἱ

Bredov. pag. 212, quocum (p. 201) etiam retinui mox ἐς ἡθεα τὰ ἐμά pro τὰμά.

CAP. CII.

χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ κ. τ. λ.] Merito laudant Stephani versionem: *me tibi consulenti optimum dare consilium difficile est*. Nam τυχεῖν εἰπασαν ad idem redit, ad quod supra VIII, 68: τὰ τυγχάνω φρονέονσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. Verbum συμβουλευέσθαι attigi ad VII, 235. 237, et locutionem ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι explicui ad V, 49 et VIII, 19. De verbo δοκέει vid. Matth. Gr. Gr. §. 531.

οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι] i. e. tui enim servi id perfecerunt. Aoristi κατεργάσαντο quae sit vis, exposuit Nitzsch. ad Homeri Odys. X, 533. pag. 174. Quod ad significationem verbi δοῦλοι attinet, vid. quae excitavi ad VII, 5. In seqq. ad vocem οἶκον vid. nott. ad V, 31. Ac scite Weseling. pro ἐκείνων coniecit εὖ κειμένων, i. e. te salvo et bene habentibus domus tuae rebus, ut apud Philostrat. V. Apoll. VIII, 7. p. 352. Sed

nihil mutandum esse bene monuit Krueger ad Dionys. Halicarn. Epist. ad Cn. Pompei. pag. 46. Sensus est: *nulla erit magna calamitas, te quidem salvo salvisque tuae domus rebus*.

πολλοὺς — ἀγῶνας δραμέονται κ. τ. λ.] De locutione vid. nott. ad VII, 57 et de forma δραμέονται Bredov. pag. 375. Voces πολλοὺς πολλάκις non sine quadam vi iuxta positae esse quivis intelliget. Plura simillima excitavit Strange in: Seebod. et Iahn. Annall. Suppl. II, 3. p. 402 seq. — In sequentibus de locutione ἣν τι πάθῃ (si quid illi accidisset), qua verbis lenioribus plerumque res indicatur gravior, mors, clades vel simile quid, conf. modo IV, 97. VIII, 69 et 109 ibique nott. Add. interprett. ad Diogen. Laërt. V, 61. Stob. XLIX [51]. p. 356 s. T. II. p. 372 Gaisf. Diodor. Sicul. XIII, 98. Plat. Crit. cap. 4 ibique Stallbaum. Cicer. Tusce. I, 43.

λόγος οὐδεὶς γίνεται] Vid. nott. ad VIII, 10. Quae sequuntur verba οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι κ. τ. λ., cum his ipsis arte cohaerent: *neque Mardonii, si cladem ac-*

- Ἑλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες. σὺ δὲ, τῶν εἵνεκα
 103 τὸν στόλον ἐποίησας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς. Ἡσθῆ τε
 δὲ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύγγανε τὰ περ ἀν-
 τὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ
 μένειν, ἔμενε ἂν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκει. ἐπαινέσας
 δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 τοὺς παῖδας ἐς Ἑφεσον· νότοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνείποντο.
 104 Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν
 ἰόντα Πηδασία, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων
 παρὰ βασιλεῖ. Οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ.

ceperit, ulla sit ratio, neque Graeci, si vincant, aliquam (magnam) victoriam reportant, quando tuum servum perdidierint. Mox pro ἐποίησας, quod omnes afferunt libri, cum Dindorfio et Dietschio scripsi ἐποίησας, iubente Bredovio pag. 322, qui multa similia attulit. Ad verba πυρώσας τὰς Ἀθήνας (i. e. incensis Athenis) vid. nott. ad VII, 8. §. 2. Add. Euripid. Phoeniss. 584: Θήβας πυρώσας. Sophocl. Antig. 286. Aeschyl. Prometh. 495 (506). Ad formam futuri ἀπελᾶς (discedes; vid. VII, 96 ibique nott.) Herodotea attulit Bredov. pag. 390. Ad formam plusquamperfecti καταρρωδήκει in seq. capite conf. Bredov. p. 319. 320. 290, quod eodem probante pag. 303 cum recentt. edd. dedi συνείποντο pro vulg. συνέσποντο. Vid. infra IX, 15.

CAP. CIV.

φύλακον Ἑρμότιμον] Apud Herodotum non φύλαξ, sed φύλακος constanter reperitur; vid. allata a Bredov. pag. 252.

φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεῖ] i. e. qui inter regios eunuchos haud secundum obtinuit locum. Ubi attende verbi medii (φέρεσθαι) vim, quam eandem Valcken. (in not. ad Herod. IX, 78) observari vult in similibus locis Luciani V. Hist. II, 18. Eunap. Iamblich. p. 21 s. p. 11 Boissonad. (quem ipsum conf. in annot. p. 175. 567), Mosch. III, 57. Callimach. Hymn. in Del. 4: quibus Wesselingius addit Dion. Cass. XL. pag. 136 [cap. 2.

Add. LII, 19. LIV, 4. LIX, 28] Aelian. N. A. XIII, 7. Hemsterhus. in Lucian. Timon. 35 (I. p. 400 Bip.) et Xenophont. Ephes. in Miscell. Observv. Vol. V. p. 30. Tu conf. etiam ipsum Herodotum VI, 100. VII, 168 et ea, quae nuper attulit Lothholz ad Basilii orat. cap. 8. pag. 89; ad illud οὐ τὰ δεύτερα conf. Herod. I, 23 ibique nott. — Quanta autem eunuchorum fuerit auctoritas atque potestas apud Persarum reges, qui illos quibusvis in rebus gravissimis adhibebant vel auctores vel administratos, satis ea docent, quae de Persarum historia e Ctesianis excerptis ad nos pervernerunt tradita. Ubi accurate indicatur, quinam inter eunuchos plurimum apud unumquemque regem auctoritate valuerit. Vid. nott. ad Ctes. pag. 120 et ea, quae collegit Rupertus ad Taciti Annal. VI, 31, itemque Gibbon: History etc. I. cap. XIX init. Atque huc quoque refert Hengstenberg (Bücher Mosis pag. 22), quod in Genes. 37, 36 Potiphar vocatur eunuchus regis, satellitum praefectus, cum eunuchus semper unus ex aulicis ministris altioris loci atque ordinis sit habendus. Hinc etiam diiudicanda sunt, quae VIII, 105 fin. leguntur: πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμῆθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη, ubi cf. nott. De Pedasensibus vid. allata ad V, 121.

Οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι κ. τ. λ.] „Hic tradita [usque ad verba cap. 105 ὁ Ἑρμότιμος ἦν inclus.] spuria videntur: primum, quod insunt nonnulla ab Herodotea scribendi facie

ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοις τοιόνδε συμφέρεται πρῆγμα

diversa; deinde, quia libro primo posita tantum legisse videtur Strabo [XIII. p. 611 s. pag. 909]; tandem, quia ex Herodoti consuetudine illic sno leguntur loco, ubi Pedasensium fit e Caria mentio: ista talia denique sic non solet Noster eadem repetere. [Herodoti locus supra legitur I, 175, ubi narratio gentium Asiae minoris, quae a Persis duce Harpago in ditionem redigebantur, sponte ducit ad Pedasenses, hunc in modum: ἦσαν δὲ Πηδασεῖς οἰκῶντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσι τε καὶ τοῖσι περὶ οἰκίαις, ἣ ἱερεῖα τῆς Ἀθηναίης πῶγωνα μέγαν ἴσχει· τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο.] Si adeo erant digna, quae repeterentur, cur non illa reposuisset potius VI, 20, ubi Pedasenses e Caria iterum commemorantur. Quod primum dicebam, me iudice rem conficit: interpolator suo fraudem prodit indicio. Herodotea, τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, sic lecta Straboni, Noster interpretatur ἐπεὶ αὖ τοῖσι — μέλλη τι ἐν τῷ χρόνῳ ἔσεσθαι χαλεπὸν. Τὸ ἔσεσθαι videlicet requirebat adiectum ἐν τῷ χρόνῳ. Velut grammaticus, ἀνεπιτήδεον, χαλεπὸν. Ἰσχει πῶγωνα reddidit φύει. Priora missa facio, ἐν τοῖσι Πηδάσοισι: et τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι: fertur, Vallae; quod mutari postea potuit in συμφέρεται πρῆγμα [quod idem Florentinus, Mediceus, alii tenent]. Sed quibus tandem hoc ostento malum portendebatur? an non ipsis etiam Pedasensibus barba suae sacerdotis portentum erat expiandum? hoc utique significatum voluit Herodotus. Et quid tandem interpolator? cum malum immineret τοῖσι ἀμφικτιόσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκίονσι τῆς πόλεως: quae sane non eleganter sunt notata; Vallae reddita: *Amphictyonensibus, qui circa eam urbem habitant*: Palmerius, *Amphictyonas*, ait, a *Pylaea sua in mediam Cariam sine alii transfretavit*. Suspicio primum, huius notae auctorem pro περὶ οἰ-

κοῖσι I, 175 legisse in suo cod. *περικτιόσι*: noverat magister ex Hom. Od. II, 65 *περικτιόνας ἀνθρώπους οὗ περιναϊεάουσι*: iam vide quam docte scripserit, ad exemplar Homeri propemodum: *ἀμφικτιόσι — τοῖσι ἀμφὶ — οἰκίονσι*. Ubi meminit Thucyd. III, 104 *Δελι τῶν περικτιόνων νησιωτῶν*: Schol. *Περικτιόνες*, inquit, *ἐλαὶ καὶ ἀμφικτιόνες, οἱ περιοικῶντες*. Valckenar., de voce *ἀμφικτιόνες* praeterea citans Pausan. X [8. §. 1] pag. 815, Tzetzem, qui *conterminos* ita vocavit iuxta Vales. in Harpocrat. p. 276 [p. 461 Lips.] et Stobaei Florileg. p. 197. [Add. Pindar. Pyth. IV, 66. Nem. VI, 40. Isthm. III, 26.] Ac Dounaeum ille laudat haec in splendidiore Herodoti mendaciis ponentem, quamvis auctor ac testis Herodoti citetur Aristoteles, ad I, 175 laudatus. Equidem, quamquam acute haec a Valckenario disputata sunt indeque etiam Wesselingii, Larcheri ac nuper etiam Geisleri (in Sententiis controversis adiectis Dissertationi de Graecorum nominativis absolutis. Vratislav. 1845. nr. 3.) tulerunt applausum, vix tamen iis hoc effici credam, ut continuo haec verba Herodoto abiudicentur, viro seni, quem ad extremum fere diem in opere suo elaborando occupatum non omnia prorsus perficere atque absolvere potuisse plura commonstrant, quemque etiam haec, opinor, si fata tulissent, delevisse credibile est; modo in opere perpoliando et perlustrando eo usque progredi licuisset. Sic, qui Assyrias pollicetur historias (cf. I, 106 et 184 ibique nott.), qui alia aliis locis se expositurum promittit (cf. VII, 213 ibique nott.), haud stare promissis reperitur, praematura scil. morte abreptus. Qui, aliud ut afferam, supra hoc ipso libro cap. 92, quae de Pythaeae in frusta concisi nec tamen mortui, sed servati calamitate enarrat, eadem iam alio loco, qui exstat VII, 181, tradiderat, nec aliter hoc loco, occasione oblata, profert eadem, quae

γίνεσθαι. ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρεὶὶ αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πῶγωνα μέγαν. τοῦτο
 105 δέ σφι δις ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἐρμότιμος ἦν, τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅπως γὰρ κτῆσαιτο παλῶας εἰ-

I, 175 iisdem fere verbis tradita erant, digna illa quidem, quae vel iterum traderentur, nisi, quae Naber est sententia (Mnemosyn. III. p. 484), ea, quae primo libro nunc leguntur, demum, hoc octavo libro iam scripto (inchoato certe necdum absoluto), literis Noster tradidisse putandus est. Itaque haec verba ab Herodoto utique profecta duxi retinenda neque prorsus facere possum cum Schweighausero Herodotea haecce ita tuente, ut imprudenti scriptori ista exciderint, haud recordanti alio loco a se ista iam esse exposita. Quod ad interpolationis attinet indicia e loquendi usu repetita, haud diffiteor, vix sanum mihi et ipsi videri illud *φέρεται*, *fertur*, *dicunt*, cuius geminum vix opinor alibi reperitur: quae enim afferuntur (vid. Thesaur. Ling. Graec. Vol. VIII. pag. 729 ed. Dindorf), ea ad posterioris aetatis scriptores pertinent, veluti τὸν λόγον τὸν νῦν φερόμενον apud Dion. Cass. XL, 54, et ἀποφθέγματα φέρεται apud eundem LVIII, 2 et LXXVI, 9. Itaque reposui *συμφέρεται*, quod probi codices (Mediceus, Florentinus, alii) afferunt quodque Herodoti usus confirmat, apud quem crebro hoc verbum reperitur, ubi significat *accidere, evenire*; vid. modo IV, 156 ibique nott. Atque etiam *χαλεπὸν* positum pro *ἀνεπιτήδεον* nescio cur displicet vimque orationis videtur infringere. Nec denique suspicione caret verba: *τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλεως*, in quibus *πᾶσι* deletum vult Naber l. supra l.; atque omnino sermonis illa abundantia offenderet, nisi in talibus Hero-

dotum verborum minime parcum esse constaret. Minus haereo equidem in locutione *φύει πῶγωνα*, cuius similia exstant IX, 122. II, 68 coll. nott. ad V, 91. De vi praepositionis *ἀμφὶ* in verbis *ἀμφὶ ταύτης τῆς πόλιος* (circa hanc urbem) monuit Kuehner Gr. Gr. §. 609, I.

[Πηδάσοις] Ita cum recentt. edd. reliqui, quamvis supra VI, 20 Πηδασεύσι, haud scio an rectius, cum forma Πηδάσοι nuspiam occurrat, sed Πηδασέες inveniat, ut paulo antea, ita quoque I, 175 et Πηδασέων cap. sequente; conf. Struve: Quaest. de dialect. Herod. Spec. II. p. 6 (Opuscul. II. p. 330). Alii Πηδασέοις, quod merito reiecit Bredov. pag. 247; Leopard. Emendd. VII, 11 Πηδασέεσσι. Pro *τουτέοις* in seqq. dedi cum Schweigh. et Gaisf. *τούτοισι*, probante Bredov. p. 246. — Pro *δις* in seqq. I, 175 (ubi vid. nott.) exstat *τρίς*.

CAP. CV.

ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων] Paulo infra dicit ἐκ τούτων τὴν ζόην ποιέσθαι, cuius loco II, 36 legitur *ποιέσθαι ἀπὸ τινος τὴν ζόην* (conf. etiam Basilii orat. ad inuend. cap. I ibique Lotherholz pag. 23) et VIII, 106 ἀπ' ἔργων τὸν βίον κτῆσασθαι, *vitam sustentare facinoribus maxime imptis*. Unde Cobet Varr. Lectt. pag. 125 pro *κατεστήσατο* scribi mavult *κατεκτῆσατο*, quo tamen haud opus esse videtur, cum *κατεστήσατο* satis commodè explicari possit: „qui *vitam suam instituit*, i. e. victum sibi quaesivit; conf. Herod. IV, 161 et V, 92. Vim praepositio-

δεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμωτέροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ Πανιώνιος ἐξέταρε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην καὶ δὴ καὶ τούτου. καὶ, οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἐρμώτιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων

nis ἀπὸ in verbis ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων (ex opere iniquissimo, improbitissimo) attigi ad IV, 22. VII, 28. Ad haec ἔργα ἀνοσιώτατα quod Noster refert τὴν ἑκτομὴν, idem III, 49 (coll. VI, 9. 32) dicit πρῆγμα ἀτάσθαλον. In proxime sequentibus pro ἐκτάμνων Naber in Mnemosyn. III. p. 301. 481 proposuit ἐκταμών, ac paulo antea in verbis: μεγίστη τίσις ἡ δὴ ἀδικηθέντι ἐγένετο Burgess. Prolegg. in Thucyd. pag. 105 pro ἡδὴ scribi vult δὴ; neutrum editores recentiores receperunt, nec ego recipiendum duxi. Locutionem εἰ-δεος ἐπαμμένους attigi ad I, 199 et crudele istud negotium excindendi genitalia per Asiam factitatum ad III, 48. VI, 19. 32. De forma ἐπαμμένους conf. Bredov. pag. 292. Eandem formam nuper Cobet (in Mnemosyn. XV. p. 138) in Stobaei Florileg. LXXIX, 52 recte revocavit, pro vulg. θείας φύσιος πεκαμένον scribens ἐπαμμένον.

ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων] Ducebat ille scil. pueros castratos Sardes Ephesusque, ubi eos nullā venderet pecuniā. Utroque enim loco magnum servorum atque eunuchorum fuit forum commerciumque in varias inde interioris praesertim Asiae partes deductorum. In seqq. e pluribus codd. dedi ἐνορχίων (ut VI, 32), ubi alii ἐνορχέων. Tu vid. Bredov. pag. 268. Ad quem locum haec adscripsit Valckenar. „Cur autem Persae εὐνοσχοὺς ἐποιοῦν τοὺς καλοὺς, rationem reddit Dion. Chrysost. Or. XX. pag. 270 B. vid. Herod. VI, 32 Brisson. De regn. Pers. II. p. 295. In hac historia, propter crudelissimam, quam de Panionii liberis sumpsit, vindictam lectoribus nullā dignus adparebit Hermotimus misercordia, quam in ficta Xenophontis

Cyropaedia [V, 2, 28. V, 3, 15 seqq. V, 4, 1. VII, 5, 30. VIII, 4, 2] facile movebit Gadatas.“ Narravit autem Noster haec unam eam ob causam, ut τίσις illius vim insigniore comprobaret exemplo; quae ipsa haud alia fere est atque νέμεσις, quae suum cuique tribuit, iusta unicuique ac debita remunerans, bona bonis, mala malis rependens: qua de re plura attulimus ad VI, 84. IV, 205; conf. etiam infra VIII, 129 coll. 109. Hinc Hermotimum VIII, 106 Noster dicentem facit: ἐδόκεις τε θεοὺς λῆσαι οἷα ἐμνηχανώ τότε· οἷ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρῶμενοι ὑπήγαγον κ. τ. λ. Hanc vero τίσιν sive νέμεσιν per Herodoti Musas regnare scriptorisque animo alte impressam haerere, cum hanc ob causam potissimum, ut scil. illius vim explicaret et demonstraret, historiae scribundae se dedisse videatur, haud uno e loco intelligitur. Meminit autem eiusdem rei Athenaeus quoque VI. p. 266 E. — In seqq. dedi ἐκ τούτου τὴν ζόην libris scriptis, quos etiam sequuntur Bekkerus et recentt. editores, ita iubentibus. Alii ἐκ τούτων.

οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἐρμώτιμος] i. e. neque enim usquequaque infelix erat Hermotimus, ut qui summum licet infortunium subiisset eo, quod castratus erat factus, tamen summam apud regem post iniiit gratiam: quod omnino pertinet ad Nostri sententiam, luculenter in Amasidis literis expositam (III, 40, ubi vid. nott.), ex qua nemo mortaliū summa felicitate utatur, quin in mala incidat, neque summo infortunio, rerum secundarum prorsus expers, sed fortunam in utramque partem pervices quisque experiatur. Attigit haec quoque Hoffmeister: Sittlich-religiöse Weltansicht d. He-

παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων. χρόνου δὲ προτόντος πάν-
 106 των τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη. Ὡς δὲ τὸ
 στρατεύμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔων
 ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος
 ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ κα-
 λέεται, εὗρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνούς δὲ ἔλεγε
 πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φίλους λόγους, πρῶτα μὲν οἱ κατα-
 λέγων, ὅσα αὐτὸς δι' ἐκείνους ἔχει ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπι-
 σχνεύμενος ἀντὶ τούτων, ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἣν κομίσας
 τοὺς οἰκέτας οἰκὴν ἐκείνην, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς

rodot. pag. 26 et Runge: Herodots Verhältniss z. Volksglauben pag. 14.

ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα] A satrapa, qui inter alia munera eunuchos quoque probabiler regi misit gratificaturus, Hermotimum ad regem esse missum, vero fit simillimum. De eunuchorum auctoritate apud Persarum reges diximus ad VIII, 104. Ac fidelissimos istos esse e Chardinii, recentioris peregrinatoris, diariis affirmat Larcherus: neque aliter antiquitus fidelissimos esse habitos eunuchos, apparet quoque ex iis testimoniis, quae apposuit Becker in Charicl. II. pag. 41 (III. p. 27 ed. sec.).

CAP. CVI.

ὥρμα ὁ βασιλεὺς] ὁ inserui cum Schweigh. et Gaisf., cum vulgo ab sit. Recentt. edd. inde a Bekkero denuo abiecerunt. Pro ὥρμα, quod Schweighaeuserus et Gaisford. dederant, revocavi cum recentt. edd. ὥρμα, quod Wesselingius recte tenuit; vid. Bredov. pag. 308. Ad significationem et structuram verbi ὥρμα conf. I, 76 ibique nott. — καταβὰς dicitur Hermotimus, qui ex interioris Asiae tractibus, Susis, quae regia erat sedes, ad Asiae minoris oram in Mysorum terram descenderat, negotii cuiusdam peragendi causa: κατὰ δὴ τι πρῆγμα, in quibus verbis attende vim particulae δὴ similem in modum crebro positae; vid. Burgess: Prolegg. in Thucydid. pag. 211. De eo usu,

quo ante verba Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται pronomen omittitur, vid. nott. ad I, 47 fin. De ipso campo Atarnensi conf. nott. ad I, 160. VI, 28. Quod sequitur ἐπιγνούς, valet: hunc ubi agnovit; vid. Homer. Odys. XXIV, 217. Sophocl. Antig. 960. Electr. 1297. In seqq. non sine causa in modis ita variasse videtur Noster scribens καταλέγων, ὅσα — ἔχει et ὑπισχνεύμενος, ὅσα — ποιήσει. Vid. nott. ad V, 13 et cf. IX, 54.

ἣν κομίσας τοὺς οἰκέτας οἰκὴν ἐκείνη] Schweigh., quem sequitur Gaisf., e duobus codd. dedit κομισάμενος, quod meā quidem sententiā e correctura fluxit. Itaque cum Matth., Bekkero et rec. edd. retinui vulgatam κομίσας, quam scripti tuentur libri itemque Thomas Magister pag. 644. Ac paulo post invenitur κομισαί. Sententia Herodoti est: si adductā suā familiā illic (Sardibus) habitare vellet. Ad οἰκέτας conf. Thom. Magistr. l. l. et nott. ad Herod. VIII, 4. — ἐκείνη spectat ad Sardes.

ὑποδεξάμενον ἄσμενον] Eodem modo loquitur Aelianus N. A. VI, 50, ubi Herodotei loci non fuit immemor Iacobs. — In seqq. περιέλαβε valet: in potestate habuit, ut V, 23. VIII, 6. — Pro ἤδη μάλιστα Wesselingio magis placeret δὴ; Abreschius voculam ἤδη eo sensu accipit vult, quo alias μέχρι νῦν, huc usque, plane ac si dixisset πάντων ἀνδρῶν οἱ ἤδη γεγονάσι, ut apud Pausan. VII, 22. §. 4: quod tamen an facto opus fuerit, merito dubi-

λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· Ὡς πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωμάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν, οἷα ἐμνηχανῶ τότε. οἷ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας 669 τὰς ἐμὰς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. Ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἀνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκαζέτο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωντοῦ παίδων, τεσσέρων ἑόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίησε ταῦτα αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

Ξέρξης δὲ, ὥς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν 107

tat Siebelis. Namque in Herodoti quoque loco particula ἤδη vim auget superlativi ac totius sententiae: *ita iam omnium virorum nequissimo negotio vitam sustentans*. Vid. modo supra cap. 105 initio.

τὸ μηδὲν εἶναι] „Culte τὸ μηδὲν ὄντες, viles, ignavi et nullius rei homines Sophocl. Aiac. 779. Dion Chrysost. Or. XXXVIII. p. 480 A et LXVI p. 611 D. Aliud Hermotimus, calamitatem suam, qua nec vir nec femina evaserat, exprobrans nequissimo Panionio. Adi Salvagnio observata ad Ovidii Ibim 457. “ *Weseling*. Tu vid. Matth. Gr. Gr. §. 437. not. 1 et quae attulit similia Apitzius ad Sophocl. Trachin. 1075 Adverss. pag. 321. *Cr.* laudaverat Heindorf. ad Platon. Euthyd. §. 82. pag. 418 seq. et ad Platon. Sophist. pag. 271. 272. Ipse olim hanc locutionem attigi ad Plutarchi Philopem. 19 init., ubi Plutarchus taxat humanam δύναμιν, ὥς ἀπιστον καὶ τὸ μηδὲν οὔσαν, i. e. quae nihil plane pendenda sit. Conf. etiam Herodot. IX, 58. In proxime sequentibus vulgatam ἐμνηχανῶ haud mutavi in ἐμνηχανέο, quae est Bredovii sententia p. 386, indeque etiam supra III, 85 reliqui μνηχανῶ eodem Bredovio auctore mutandum in μνη-

χανέο. Conf. etiam supra VIII, 57 πειρῶ ibique nott. — Verbum ὑπήγαγον non tam significare videtur adduxerunt, ut VI, 72, sed retinere simul vim praepositionis, plane ut IX, 94: *Qui te inscium, fallacibus sermonibus confidentem huc adduxerunt*. Larcherus, qui conferri vult Hemsterhus. ad Aristoph. Plut. pag. 58, hinc reddit: „ils l'ont attiré par un appât trompeur.“ Pro vulg. χεῖρας e Sancrofti libro cum Dietschio recepi χεῖρας, quod Herodoti sermo postulat; vid. Bredov. p. 159. Quae sequuntur verba: ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο σοι ἐσομένην δίκην (quare de poena, quam a te repetam, non est quod conqueraris, ut reddit Schweighaeuser), apte conferuntur cum Xenophontis verbis in Hellen. VI, 2, 34: *εἰ δὲ τις μὴ ἀκολουθήσοι, προεῖπε μὴ μέμψασθαι τὴν δίκην*, ubi similia quaedam excitantur ab interpretibus. Ad περιῆλθε conf. nott. ad VII, 88 et Plutarch. Mar. 10: καὶ περιῆλθε τις νέμεσις κ. τ. λ. De ipsa sententia vid. nott. ad VIII, 105.

CAP. CVII.

ὥς τοὺς παῖδας κ. τ. λ.] Vid. supra VIII, 103 et Pseudo-Plutarch.

ἐς Ἐφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέως, τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλῆϊ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστήρης πλώοντες οἱ βάρβαροι,

haec cavillantem pro more II. pag. 870. — Pro ἐκέλευσε, quod e quibusdam retinuerunt Schaefer., Matth. et recc. edd., equidem reliquorum librorum auctoritatem secutus cum Schweigh. et Gaisf. dedi ἐκέλευε itemque mox τοὺς βούλεται, ubi olim τοὺς αὖ βούλεται, libris scriptis invitis, exstabat. Indicativum in talibus poni posse, monstrant, quae Werferus attulit in Actt. phill. Monacc. I. pag. 105. 106. διαλέγειν hoc loco et VIII, 113 dixit Noster eadem *eligendi* significatione, qua supra (VIII, 100. 101) dixit ἀπολέγεσθαι. Conf. Diodor. XV, 71 et quae alia proferuntur in Thesaurο Ling. Graec. II. pag. 1209. Infra VIII, 113 invenitur quoque ἐκλέγεσθαι, de quo etiam conf. nott. ad VIII, 22. Verba: καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα proprie valent: atque *tentando sermonibus aequalia reddere facta s. atque operam dare, ut promissis facta aequaret*. Locutionem ἐς τοσοῦτο (*in tantum, hactenus* ea hoc die fiebant), quae occurrit etiam VIII, 125, attigit Matth. Gr. Gr. §. 578, c. Tu vid. nott. ad VI, 134 et VII, 99. Ad verba ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος (i. e. *quantum celeritate quisque posset*), quae attigit idem Matthiae §. 337, conf. quae supra leguntur VI, 116 (ubi vid. nott.): ὥς ποδῶν εἶχον; Wesseling. excitaverat Plutarch. II. p. 610. Herod. IX, 58. Male olim τὰχέως, quod ipsum Sancrofti liber retinet, Florentino, aliis melius alterum afferentibus. Et vidit dum Wesseling. Diss. Herodot. IX. p. 129.

διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλῆϊ Ad sensum recte Valla: *ad custodiendas rates, quibus*

rex transiret. Libri scripti βασιλῆϊ, quod retinui, reiecta Aldinae lectione βασιλῆα; namque cum Schweigh. intelligere licet: διαφυλαξούσας βασιλῆϊ (ὥστε αὐτὸν) πορευθῆναι, ut sane sit dativus commodi quem vocant; quamquam infinitivus πορευθῆναι nescio quid durius habere videtur, cui ita mederi voluit Reiskius, ut legeretur: δι' ὧν ἔδει πορευθῆναι. Postea Schweigh. in Lex. Herod. (II. pag. 226) eam sibi suspicionem obortam esse dicit, ut activum verbum πορεύειν notionem habeat mittendi, adducendi, ad iter parandi, indeque hunc loci fore sensum arbitratur: *naves custodituras pontes, ut regi ad transitum parati essent, s. curaturas, observaturas, ut pontes etc.* Mihi magis arridet prior interpretatio.

Ζωστήρης] De hoc promontorio primarii sunt loci Stephani Byz. s. v. pag. 377. Pausan. I, 31. §. 3. Strabon. IX. p. 398 s. 610 B. Fuit terrae tractus in mare porrectus et Apollinis aede, nunc diruta, aliorumque deorum aris insignis, cui a Latonae cingulo nomen venit. Nunc Vari dicunt hanc regionem ob vicum prope iacentem; lacus adiacens sacer etiamnum vocatur *Vulios mene*. Plura Kruse: Hellas II, I. pag. 221 seq. et Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 868. Neque alio fere loco hoc promontorium, cui nunc nomen *Lumbardha*, ponit Leake: Die Demeu Attica's pag. 46 seq. ed. Westerm. et p. 240. Minervae aram h. l. commemorat Pausanias I. supra I., unde explicatur mentio Ἀθηναίας Ζωστήρης in inscriptione memorabili, quam edidit atque explicuit Boeckh. in: Monatsbericht. d. Berlin. Akad. d.

ἀνατείνουσι γὰρ ἄγκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νέας εἶναι, καὶ ἔφειγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες, ὅτι οὐ νέες εἶεν, ἀλλ' ἄγκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ 108 ἡμέρῃ ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἥλπιζον καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον ἰδόκεόν τε ναυμαχῆσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὥς ἀλεξεσόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκυίας, ἀντίκα μετὰ ταῦτα ἔδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπεΐδον διαώξαντες μέχρι Ἄνδρου, ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νέας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὥς, εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφείς

Wissenschaftl. 1853. (Sept. et Octob.) pag. 573 seq. — Verba ἀνατείνουσι γὰρ ἄγκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου valent: nam tenuia terrae continentis promontoria in mare prominent s. porriguntur. Simili modo ἀνατείνειν positum invenitur apud Polyb. V, 3, 9 aliisque Dionis Cassii locis, qui afferuntur in Thesaurο Ling. Graec. I, 2, pag. 581 ed. Dindorf. — De reliquis ita *Vatckenar.*: „Paulo post fugientes Persas terrebat ac si naves essent hostiles, in mare prominentia Attices promontoria: admonuit ista Casaubonus Theophrasti Charact. 25, ubi ὁ θειλὸς τοιοῦτός τις ὁλος πλῆων τὰς ἄγκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι.“ Dativum χρόνῳ (*postea*) attigi supra ad III, 13 et VIII, 53, locutionem ἐπὶ πολλόν II, 119, verbum κομίζεσθαι de itinere maritimo I, 185 coll. V, 108. VIII, 110 fin. 118.

CAP. CVIII.

κατὰ χώραν] De locutione vid. nott. ad IV, 135. VII, 95. VIII, 73. — De particula τε bis posita (ἐδόκεον τε — παραρτέοντό τε) vid. allata ad VII, 8. §. 1. De *Andro*, cui insulae adhuc idem nomen remansit, vid. Herodoti locos IV, 33. V, 31. VIII, 111 et Ross: Inselreisen II. pag. 21; alia dabit Forbiger:

Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1024.

γνώμην ἀπεδείκνυτο] Male duo codd. ἐπεδείκνυτο. Sed vid. III, 160. I, 170. II, 146. IV, 132, ubi idem verbum ἀποδείκνυσθαι in hac re adhibetur. Idem fere mox significat γνώμην τίθεσθαι, de quo vid. allata ad VII, 82. Apud Plutarch. Themistocl. 16 exstat γνώμην ποιεῖσθαι. Ad ipsam autem rem facit uberius Plutarchi narratio in Themist. 16. Aristid. 9, ubi Aristidem loco Eurybiadis appellat. Voces νήσων et νησιωτῶν de Cycladibus intelligo, ut V, 30. VII, 95, ubi vid. nott. Haud aliter διὰ νήσων, omisso articulo, dixit Xenophon in Hist. Graec. IV, 8, 7, ubi Büchseenschütz. Herodotei loci bene memor fuit, afferens quoque eiusdem Xenophontis locos in Hist. Graec. VI, 2, 12 et V, 1, 23. Opponitur enim ea navigatio, quae per (sive *intra*) insulas fit, navigationi ei, quae per altum mare fit. Verbo πλώειν et h. l. et cap. 199 ita utitur Noster, ubi alii dicunt ἀναπλέειν, notante Sintenis. ad Plutarch. Themistocl. 16. pag. 108. De adverbio ἰθέως cum praepositionibus motum in aliquem locum indicantibus coniuncto plura ex aliis scriptoribus attulit Bredov. pag. 114.

τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφείς

κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶς ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρωτο ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν ὥς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προχωρεῖν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις κοιμῇ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιῇ διαφθαρέεται. ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργον ἐχομένῳ πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἶά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι ἀλίσκομένων

κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο] Ita cum recentt. edd. et Eltz. in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 336. scripti, codd. valde fluctuantibus, quorum plurimi σφι (cuius loco duo σφέας) et κακὸν pro κακὸν itemque ἐργάσαιντο, ubi unus Sancrofti liber, quantum scio, clare praebet ἐργάσαιντο, cuius loco quod dedit Dindorf. ἐργασαίετο, id certe Herodoti usui, qui ita tertiam personam pluralis formare solet (vid. Struve in Comm. de exitu versuum in Nonni carminib. Königsberg 1834. pag. 16 seq., Bredov. p. 331), magis videtur conveniens, quamquam in nullo libro scripto invenitur. Etenim sensus est: *se ipsos hoc maximum omnium malum* (s. malorum) *Graeciae illaturos esse*, ubi σφεῖς cum vi quadam positum videtur pro αὐτοῖς, ut VII, 108. Contra Struve l. 1. pag. 17 tuetur σφι et ἐργάσαιτο singulari numero, referens ad τοῦτο scil. τὸ λῦσαι τὰς σχεδίας: quod si ita accipias, ut Eurybiadis sententia haec fuerit: *id* (i. e. pontes solutos) *maximum omnium malum Graeciae allaturum esse*, offendit, alia ut taceam, pronomen σφι, quod bene explicari vix poterit; ipsa sententia minus apta videtur: quare in ea, quam dedi, lectione et interpretatione acquiescere malim. Ad verbum ἀπολαμφθεὶς (*exclusus, interceptus*) vid. alata ad VIII, 11 et de locutione ἡσυχίην ἄγειν, in qua articulus pleurumque omittitur, nott. ad VII, 11 et Struve Opuscul. selectt. II. pag. 108. De particulis οὔτε — οὔτε — τε diximus ad VI, 11.

κοιμῇ] i. e. *reditus*, ut VII, 225. 170. VIII, 19. 120. IX, 107. IV, 134. Schweigh., qui antea coniecerat ἐς

τὸ ὀπίσω (quod idem nuper proposuit Cobet in Mnemosyn. IX. p. 290) aut nude ὀπίσω (ut VIII, 120), postea merito acquievit in vulgata, cum sane parum differat τὸ ὀπίσω et ὀπίσω, quod v. c. legitur I, 207. Formam futuri medii διαφθαρέεται, ut omnes codd. exceptis duobus Parisinis hoc loco exhibent ac plerique etiam IX, 42, tuetur Bredov. p. 356 in activo διαφθερώω dici (ut V, 51) ratus: adeo ut in his quoque formis Nostrum variasse existimes; sed διαφθερέεται unum genuinum esse pronuntiat Cobet in Mnemosyn. IX. p. 290 seq. Equidem hic quoque a librorum scriptorum auctoritate stare malui. De significatione futuri medii vid. nott. ad VII, 197; de locutione ἔργον ἔχασθαι vide nott. ad VIII, 11.

οἶά τε ἔσται προσχωρῆσαι x. t. λ.] Fieri posse ait Laco, ut omnes civitates gentesque in Europa ad regem accedant, cum vel vi capiantur vel ante faciant deditionem. Ubi noli mirari genitivos ἀλίσκομένων et ὁμολογεόντων, praecedente accusativo πόλιν atque ἔθνεα: nam eadem ratio I, 3 atque etiam VIII, cap. 109 init. ἐκπεφρογῶτων περιημέκτων, quod aliter explicat Matthiae Gr. Gr. §. 555. Sed vid. IX, 98 et cf. Thucyd. IV, 73. V, 23 ibique interpret. Alia excitavimus supra ad VIII, 69. πόλιν cum Bekkero et Dindorfio dedi, ut supra cap. 57. 68. §. 2 assentiente Bredov. pag. 265. Vulgatam πόλιν retinuit Dietsch. In verbis: τροφήν τε ἔχειν σφέας τὸν ἐπέτεον αἰετῶν Ἑλλήνων καρπὸν, pronomen σφέας ad Persas spectat, quibus censet Eurybiades annuos Graecorum fructus alimento fore; ἐπέτεον dedi pro ἐπέ-

670 γε ἡ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέ-
 τεον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα
 τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσῃ· ἐατέον ὦν
 εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθοι φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν
 δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. Ταύτης
 δὲ εἰχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ
 στρατηγοί.

Ὡς δὲ ἔμαθε, ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλῶειν ἐς 109
 τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθη-
 ναίους (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων περιημέτεον, ὡρ-
 μέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλῶειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν
 βαλλόμενοι, εἰ ὅλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς
 ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε
 γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημένους

τιον, ut VI, 105, ubi vid. nott.,
 itemque Πέρσῃ pro Πέρσῃ et hoc
 loco et cap. 109: vid. nott. ad VIII, 3.
 Mox e Florentino, Mediceo aliis-
 que duobus codd. cum Schweigh. et
 Gaisfordio rescripsi: ἐς ὃ ἔλθοι
 (i. e. donec fugā pervenerit) pro vulg.
 ἔλθῃ, quod Matth., Bekker., Din-
 dorf. et Dietsch. retinuerunt. At
 optativum, si quid video, loci ratio
 postulat. Quod sequitur, τὸ ἐνθεῦ-
 τε, indicat: tum vero, si Grae-
 ciā prorsus relicta in suam rex
 redierit terram, de illius (i. e. Persa-
 rum regis) terra pugnam esse insti-
 tuendam.

CAP. CIX.

μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους |
 His iungo ἔλεγέ σφι τάδε, ubi vo-
 cula σφι ad id ipsum, nimis remo-
 tum πρὸς τοὺς Ἀθηναίους spectat:
*Themistocles mutatus s. conversus ad
 Athenienses iam eos ita allocutus est,*
 aut, ut Schweigh. in Lex. Herod.
 (II. pag. 99) verbum μεταβαλὼν red-
 dit: *mutato consilio ad Athenienses se
 convertens*; si quidem qui antea con-
 tinuo ad Hellespontum navigare vo-
 luerat, nunc prudenter contrarium
 civibus persuadere studet. Hinc rec-
 te Negris participium μεταβαλὼν
 exponit ἀλλάξας γνώμην. Verbum
 μεταβάλλειν ipse attigi ad V, 75.

HERODOT. IV.

Themistoclis sive calliditatem sive
 prudentiam refert quoque Polyaen.
 I, 30. §. 3. Frontin. II, 6. §. 8,
 quibus allatis Valckenarius haec
 subiunxit: „Themistoclis consilium
 postea magni saepe sunt impera-
 tores secuti: praebet istoc capite
 quaedam exempla Frontinus et Afri-
 cani Scipionis dictum, *viam hosti-
 bus, quā fugiant, esse muniendam*; cu-
 ius simile dat Agesilai Polyaen. II,
 I, 6, qui factis illud suis saepe com-
 probavit. Conferri poterunt idem
 Polyaen. III, 19, 4. Pausan. IV [22].
 p. 333. Diodor. Sicul. XIV, 27 et Xe-
 noph. Hellen. VII [fin.] p. 376, 15.“
 Caeterum paulo aliter atque Hero-
 dotus ista tradit Plutarchus The-
 mistocl. 16.

περιημέτεον] Conf. I, 44 ibique
 nott. de ipso verbo, quod praeterea
 eodem significatu legitur I, 114. 164.
 IV, 154. Ad structuram vid. allata
 ad VIII, 108. Mox dedi ὡρμέατο
 e Florentino libro pro vulg. ὡρ-
 μέατο; vid. nott. ad VIII, 35. Ad
 locutionem ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλ-
 λόμενοι conf. nott. ad V, 73.

ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέν-
 τας] „In angustias detrusum nescium-
 que quo se verteret, ἐν ἀπορίῃ ἐχό-
 μενον IV, 131 [ubi vid. nott. Add.
 V, 80. VII, 128. IX, 98. VIII, 52.]
 ἐς ἀπορίην ἀπιγμένον I, 79, dixit
 etiam Herodotus ἐς ἀπορίην ἀπει-

ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα. ἡμεῖς δὲ, εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι, μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς καταργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἔοντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον, ὃς τὰ τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ

λημένον II, 141 et ἀπειληθέντα ἐς ἀπορίην I, 24 [ubi vid. nott.] hic necessitatis velut vinculis adstrictus, ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένους sive necessitate coactos [vid. I, 11. IX, 16 ibi quae allata], ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας. Tales victos saepe Themistocles sit ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα [i. e. denuo pugnam instaurare et prae rem calamitatem reparare]: hoc quid sit, docebunt Spanhem. ad Iulian. pag. 178 et Abresch. Dilucid. Thucydid. p. 710. "Valcken. Tu vid. de hoc utroque verbo nott. ad V, 121 et add. Krabinger. ad Synes. De regn. 24. pag. 317.

εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν] i. e. „nacti enim insperato sumus lucro nosmet ipsos et Graeciam.“ Ita Wesselingius, citans VII, 180. Add. VII, 155, 10. §. 4. Sophocl. Oed. R. 1049. Krueger. ad Xenoph. Anab. II, 3. §. 18, qui bene monet εὖρημα saepe idem esse atque ἐρμαῖον: *lucrum adventitium, res laeta praeter spem oblata*.

νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι] Redit ἀνωσάμενοι VII, 139 eadem fere significatione atque ὀσάμενοι VIII, 3. Plutarch. Mar. 16. p. 414 C, ubi etiam νέφος invenitur de ingenti hominum multitudine sive turba. Add. ibidem cap. 11 et confer Homeri locos: Ili. IV, 274. XVI, 66. XVII, 755. XXIII, 133. Unde Livius quoque „peditum equitumque nubes“ dixit XXXV, 49. — Ex hoc Herodoti loco quoque ἀνωσάμενοι attigit Taylor. ad Lys. p. 41 s. pag. 81 Reisk. Ad verbum καταργασάμεθα eiusque significationem vid. nott. ad VIII, 100.

ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα κ. τ. λ.] Haec rursus dicuntur ex illa Herodoti sententia de Nemesei superbos castigante et statu suo deiciente. Plura vid. ad III, 40. IV, 205. VII, 10. §. 5. VIII, 105. Inde apud Aeschylum quoque in Persis 359 et 360 a nuntio Persarum calamitates enarrantes auctor perhibetur τοῦ παντός κακοῦ φανεῖς ἀλάστωρ ἢ κακὸς δαίμων ποθὲν, ipseque Darius ex his calamitatibus edoceri vult homines, ὡς οὐχ ὑπέρφευ θνητὸν ὄντα χρῆ φρονεῖν, vs. 825 et seqq. Et conf. quoque, quae de his disseruit Nitzsch: Sagenpoësie der Griech. pag. 574 seq.

ὃς τὰ τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο κ. τ. λ.] Voculam τε, quam omiserunt Schaefer., Matth., Bekker., Dindorf. et Dietsch., equidem cum Schaeigh. et Gaisf. e Florentino adscivi. Neque alio modo τε καὶ in talibus positum reperi VIII, 143. 144. VII, 8. §. 3, ne plura; quo autem sensu τὰ ἱρὰ atque τὰ ἴδια in his opponantur, iam explicavi ad VI, 9; tu add. etiam I, 183 et C. Fr. Hermann.: Gottesdienstl. Alterthum. d. Griech. §. 10. not. 5 ed. sec. Ad locutionem ἐν ὁμοίῳ ποιεῖσθαι (*sacra et profana eodem s. pari loco habere*) vid. allata ad VII, 138. Ad formam ἐμπιπράς, cuius loco unus liber male affert ἐμπιπρεῖς, vid. Bredov. pag. 48. 397 et confer Blomfield. in Gloss. ad Aeschyli Pers. 815. Ad argumentum loci conf. Aeschyli Perss. 814 Blomfield.:

οἱ γῆν μολόντες Ἑλλάδ' οὐ θεῶν βρέτη
ῥδούντο σὺλάν, οὐδὲ κίμπρᾶναι νεῶς·

καταβάλλον τῶν θεῶν τὰ ἀγάματα, ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμασίγῳσε πέδας τε κατῆκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρον ἀνακῶς ἔχέτω, παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρ-
671 βαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντον καὶ Ἰω-
νίης. Ταῦτα ἔλεγε, ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρ-

βωμοὶ δ' αἵσιοι, δαιμόνων θ' ἰδρύματα
πρόρριζα φύρδην ἐξανέστραπται βάρθρον.

Wesselingius de inflammatis Graecorum a Persis templis consuli iubet Menag. in Diogen. I, 9 et Davis. in Cicer. De legg. II, 11. Tu vid. etiam ad Herodot. V, 102 allata.

ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμασίγῳσε] Vid. VII, 35. Sequens κατῆκε Valcken. mutari vult in ἐγκατῆκε, scil. τῇ θαλάσῃ, quo sane non opus. Simplici verbo, eodem observante Valckenario, utitur Diogen. Laërt. Prooem. §. 9 itemque Herodot. VII, 35.

νῦν μὲν—καταμείναντας] Vulgo καταμείνοντες, cuius loco Valckenar. reponi voluit καταμείναντας, quod in ora Stephan. exstat quodque non displicuisse vidi Wesselingio (Diss. Herod. XI. p. 202), de hoc accusativo subsequente comparanti VIII, 109. II, 151. VII, 144. Equidem cum recentt. edd. recepi illud καταμείναντας, quod idem profert Kuehner Gr. Gr. §. 644, c; Schweighauserus ob similem structuram nominativi infinitivo iuncti I, 56. 63. IV, 15. 137 a vulgata libris reliquis comprobata stare maluit, de qua ita Matthiae: „καταμείναντες vereor ne in syntaxin peccet: nam ubi infinitivus pro prima persona coniunctivi ponitur, subiecti, quod vocant, eorumque, quae huic adiuncta sunt, accusativus additur. Vid. infra IX, 60 et Gramm. Gr. §. 546. pag. 1072 seq. ed. sec. Hoc vero loco ἐπιμεληθῆναι commode e verbis εὖ γὰρ ἔχει necti potest.“ — Vocem οἰκετέων eodem significatu, quo VIII, 106, accipi velim.

καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρον ἀνακῶς ἔχέτω] i. e. Et unusquisque reficiat aedes suas curet-

que sementem fieri. Ita Valcken. De pronomine τις, quod h. l. idem valet atque πᾶς τις (vid. v. c. Aristoph. Av. 1186. Herod. VIII, 123. IX, 29. 89) s. εἰς ἕκαστος (unusquisque), teste Eustath. ad Od. III. p. 123, 25. vid. Matth. Gr. Gr. §. 487, 2, Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Choeph. 53. Eodem modo Noster IX, 17: ἀλλὰ μαθῆτω τις αὐτῶν. Add. IX, 78. 98. 116. VI, 9: ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλεὺς οἶκον. Et sic infra VIII, 118: ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεῖξάτω ὑμέων βασιλεὺς κηδόμενος. — De reliquis ita Valckenarius: „Rarissimum arbitror illud οἰκίην ἀναπλασάσθω. Nidum fingere, πλάσαι δόμον, dixit incertus poeta [quem Sophoclem esse idem suspicatur Valckenar.] apud Lycurg. pag. 160, 35. [pag. 229 Reisk. Tu conf. quoque Wyttenbach. ad Plut. Moral. I. p. 755.] — ἀνακῶς ἔχέτω idem est atque ἐπιμελεῖται. Vid. Pierson. ad Moer. Att. p. 43.“ In Glossa Herodotea, quam ad hunc locum spectare volunt (vid. Glossaria in Hippocrat. et Herodot. ed. Franz. p. 602), ἀνακῶς explicatur ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς. Tu vid. etiam Herod. I, 24 ibique nott. et Matth. Gr. Gr. §. 348. Citat haec Herodoti verba Eustath. ad Homeri Odys. I. vs. 397. pag. 67, 47 ed. Basil., ubi pro σπόρον dat σποράς.

ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην] „Sequentia cum his arbitror iungenda, ἐς τὸν Πέρσῃ, ἵνα (ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος) ἔξη ἀποστροφὴν, ita tamen, ut partim etiam ad illa pertineant, τὸν Πέρσῃ, Per-

σιν, ἵνα ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, 110 ἔχῃ ἀποστροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο. ἐπειδὴ γάρ,

sam enim facturus erat ἀποθήκην, *ad illud ut haberet receptum vel refugium*, si qua urgeret necessitas: amicum ad certum tempus velut sepositum, aliquando usui futurum, eleganter vocat ἀποθήκην. Ad ἀπόθετον φίλον in Lysia pag. 158 [pag. 313 Reisk.] vid. Markland. et, qui hic ἀποθήκην egregie tuetur, Abresch. Dilucc. Thucydid. p. 654. Ad ἀποστροφὴν conf. Xenoph. Cyrop. V, 2, 11. Anab. VII, 6, 24. Isocrat. Ep. II. pag. 410 B. Wesseling. ad Diod. I. p. 207 et Toup. Em. in Suid. voc. Ἀποστροφή [T. I. pag. 51]. Beneficiorum in regem regiamque familiam hac opera sua collatorum, ob quae εὐεργεσίαν sibi scribit ὀφείλεσθαι, meminit Themistocles in illa nobili epistola ad Artaxerxen data apud Thucyd. I, 138. "Valcken. Cui bene ita obloqui videtur Schweigh. his verbis: „At non Persam facturus erat ἀποθήκην: sed hoc ipsum, quod nunc agebat, nempe quod Athenienses a consilio in Hellespontum navigandi pontesque rumpendi deterruit, hoc, inquam, facturus erat ἀποθήκην ἐς τὸν Πέρσας: ubi per metonymiam ἀποθήκη dicitur id, quod est ἀπόθετον, thesaurus repositus, intelligitarque beneficium in regem collatum et in futuros usus apud eum collocatum, gratia apud regem in futurum tempus inita. Est enim, ut scite poeta ait, Καλὸν γε θησαύρισμα, κειμένη χάρις." Quod olim invitis libris scriptis legebatur ὑποθήκην, tuetur Goeller ad Thucydid. I, 129 atque sic explicat, ut Themistocles haec „quasi προενηχυρασόμενος regem" dixisse putandus sit. Mihi hoc valde alienum ab hoc loco videtur, quem Schweighaeuserum recte intellexisse puto. In verbis sequentibus: ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, quid voce πάθος significetur, declarabunt allata ad VIII, 103. Ad verbum καταλαμβάνειν vid. allata ad III, 42. VIII, 103

et ad sequens ὧν Matth. §. 625. Add. Herod. VIII, 128. 133 fin.

τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο] i. e. quae quidem etiam acciderunt. Ex his verbis quomodo colligi possit, Herodoti eam mentem fuisse, ut Themistoclem Xerxe regnante in Asiam ad Persas confugisse crederet (ut statuit Chr. Fuetterer in Commentatione de plurimis Thucydidis Herodotique locis, in quibus uterque scriptor de iisdem rebus gestis disserit, Hagiopoli 1843. pag. 21), equidem haud intelligo: immo hoc ipso rege id accidisse si Noster credidisset, id procul dubio quoque verbulo certe indicasset. Sed maluit omittere, cum bene sciret, postea deum hoc factum esse: adeo ut ad Herodotum referri nequeant verba Cornelii Nepotis (Themistocle. 9) sic scribentis: „Scio plerosque ita scripsisse, Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transisse. Sed „ego potissimum Thucydidem credo, quod aetate proximus de iis, qui illorum temporum historiam reliquerunt, et eiusdem civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxerxem eum venisse atque his verbis „epistolam mississe" etc. etc. Tu vid. alios testes ab interpretibus Cornelii ad h. l. allatos et potissimum Thucydidem I, 136 seq. Accidit igitur, quod Herodotus indicat, Olymp. LXXVI, 4 s. 473 ante Chr. n., cum Themistocles eiusdem criminis atque Pausanias reus factus, fugā salutem petere coactus ad Artaxerxem, Xerxis filium ad regnum modo evectum, se conferret.

CAP. CX.

διέβαλλε] i. e. deceptū, fefellit. Vid. nott. ad V, 50. Ad seqq. cf. infra VIII, 124. Themistocles ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ καλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος. Hoc loco quod καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός (i. e. qui iam prius habi-

καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός, ἐφάνη ἐὼν ἀληθῶς σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἑτοίμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. Ὡς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, ἀντίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευε σιγᾶν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεὺς φράσαι· τῶν καὶ Σίκυννος ὁ οἰκέτης αὐτὶς ἐγένετο. οἱ ἐκεῖ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ

ius est sapiens) dicitur Themistocles, Matthiae Gr. Gr. §. 495, c. hoc participium δεδογμένος revocat ad δέδοκται, decretum, constitutum est (ut IV, 68. VI, 109 ibique nott. IX, 60. 74. 87.), adeo ut certa et constans Atheniensium opinio de Themistoclis prudentia iam prius capta declararetur. Mox plerique libri, quos Schweigh. et Gaisf. secuti sunt, ἐπίστευσε, ubi olim ἐπέτελλε, quod dudum ex ora Stephani in ἐπίστευε mutarat Valckenarius sic interpretans: quos utcumque tormentis excruciantur, fidei credebatur occultaturos silentio quae regi mandasset dicenda. Nec aliter accepit Wesselingius: inde equidem cum recentt. edd. recepi ἐπίστευε. — De Sicinno quaedam attulimus ad VIII, 75, cuius loco Polyaeus I, 30, 3 vocat Ἀρσάκην; Plutarchus Aristid. 9. pag. 324B. Themist. 16. pag. 120C. Ἀρσάκην, regium eunuchum et captivum scribit missum esse ad Xerxem. Cum Herodoto facit Diodorus XI, 19 a Themistocle narrans filiorum paedagogum missum esse, itemque Iustinus II, 13, per servum fidum Xerxis haec indicasse Themistoclem narrans. Quod vero apud Thucyd. I, 137, ex quo hausit Cornel. Nep. Themistocl. 9, Themistocles literas regi scripsisse narratur, id iure miratur Valckenar. indeque ob Herodoti testimonium a tam cauto imperatore eas scriptas esse negat, praesertim cum ipsa res sit minime credibilis. Nimirum in iis literis, quas postea, teste Thucydide (I, 138) et, qui hunc sequitur, Cornelio Nepote (Vit. Themistocl. 9), ad Artaxerxem, Xerxis filium et successorem, dedisse fertur Themistocles, ad Persam confugiens eiusque amicitiam petens,

gloriatum hic se patrem (Xerxem), cum in Asiam reverti vellet, proelio apud Salamina facto literis certiorum fecisse, id agi, ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissolveretur atque ab hostibus circumiretur, eoque nuntio Xerxem periculo esse liberatum. Mihi hac in re non multum differre videtur, num, ut Herodotus tradit, per nuntium clam cum Xerxe egerit Themistocles an literis ad regem Persarum datis, ut alii tradunt: id certe utroque testimonio patet, clam cum Xerxe transigisse Themistoclem; neque inde cum Dunckero (Geschichte d. Alterth. IV. p. 816) malignum dixerim Herodotum, de Themistocle talia narrantem, neque cum alio viro docto (Chr. Fuetterero in Commentatione modo laudata p. 21) ad fabulas reiecerim, quae Herodotus de Themistocle Xerxem certiorum faciente de Graecorum consiliis hoc loco enarrat. Herodotum in hac quoque re nihil aliud fecisse existimo nisi accurate retulisse, quae inter Graecos sparsa erant quaeque probatis ab auctoribus ipse acceperat. Ex Ctesiae Excerptis Persicis nihil accuratius de his cognosci posse doleo, si quidem hoc tantum epitomator inde exscripsit §. 25: καὶ φεύγει Πέρσης, βουλὴ πάλιν καὶ τέχνη Ἀριστείδου καὶ Θμιστοκλέους κ. τ. λ.

τῶν καὶ Σίκυννος ὁ οἰκέτης αὐτὶς ἐγένετο] Vocula αὐτὶς (iterum) spectat ad ea, quae supra VIII, 75 tradita leguntur.

οἱ ἐπὶ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν] E Florentino reposui ἐπέτελε, probante Bredov. pag. 39, pro ἐπειδὴ, quod cum Schaefero tenent nonnulli editores. „Mittitur navis

πλοῖω, Σίκιυος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύνειν· καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλων ὀπίσω. 672

111 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νέας, μήτε ἐπιπλῶειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περικατέατο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτῶν αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρήματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος λόγον τούδε, ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοῦς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκάην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα

in Atticam, ubi haerebat adhuc Xerxes; neque enim hic cum clas- sis aufugit reliquii; sed cum exer- citu suo secedens ex Attica, Graeciā peragrata, rediit in Asiam cap. 119 ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. conf. cap. 113. 126. 130. Valcken. — In fine cap. ad verbum κομίζεο conf. VIII, 107.

CAP. CXI.

ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν] De usu particulae negativae in talibus monuit Matth. Gr. Gr. §. 534, 4. Ipsum locum sic Latine reddiderim: *Graeci, ubi displicuit consilium naves barbarorum ulterius persequendi aut in Hellespontum navigandi ad transitum(pontem) rescindendum, Andrum circum- sedere coeperunt, quam expugnare in animo habebant.* In quibus Persarum classem Noster dicit barbarorum naves, licet haud paucae Ionum aliorumque Graecorum naves interessent, sed subditae Persarum imperio. — περικατέατο dedi Schweighaeuserum et recentt. edd. secutus, cum olim legeretur *περικατέατο*, quod merito damnat Bredov. pag. 317. De Andro vid. alata ad VIII, 108. ἐξελεῖν cum Bro-

dovio (p. 325) revocavi pro ἐξελεῖν idemque feci cap. 121. In seqq. ad verbum προῖσχομένου conf. I, 164. IV, 165. VIII, 3. De ea structura, qua sequitur ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι — οὕτω τε — δοτέα εἶναι χρήματα, mox monebimus.

Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκάην] His verbis Themistocles significare voluit, licere Atheniensibus, vel vi obtinere ea, quae vellent, si verbis persuaderi non possent Andrii: omni igitur modo Atheniensibus gratificandum pecuniasque solvendas esse. Neque aliter apud Platonem De legg. IV. p. 711 C et 722 B Πειθῶ et βίαν coniunctas invenimus, quamvis deorum in numerum non relatas. At Πειθῶ deam novit iam Hesiodus Opp. et D. 73, itemque Aeschylus Eumen. 385. 885. Suppl. 1040: alia vide sis allata in Thesaur. Ling. Graec. VI. pag. 665 ed. Dindorf. *Suadellae ac Necessitati*, quam utramque una voce alii appellarunt τὴν Πειθανάγκην (vid. Eustath. in Homer. III. III. pag. 309, 14. Synes. De regn. pag. 26 A. s. cap. 23 ibiq. Krabinger. pag. 317 coll. Abresch. in Miscell. Observv. Vol. V. pag. 236. 237, quem laudat Cr.) opponunt Andrii Πενίην τε καὶ Ἀμνηχανίην, i. e. paupertatem et inopiam sive impoten-

λέγοντες, ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἦκοιεν εὖ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρε-

liam, quarum praesidio etiam firmi ac tuti Themistoclem Graecosque re infecta discedere coegerunt, ut legimus VIII, 121 coll. Plutarch. The- mist. 21. p. 122 C., qui eadem bre- vius exponens ipso teste Herodoto laudato vocat *Βίαν* atque *Ἀπορίαν* deas Andriorum. Ac sane fanum *Ἀνάγκης* atque *Βίας* Corinthi fuisse auctor est Pansanias II, 4. §. 7. Ne- que huc non facit Alcaei dictum apud Stobaeum XCIV (96) 17. p. 518 s. T. III. pag. 258 Gaisf. (Bergk. Poët. Lyric. Graec. pag. 726), ubi *Ἀμχανίαν* dixit sororem *Πε- νίας*: de quo conf. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 343. Ac denique muliebres deas *μεγά- λους θεούς* recte dici, monstrasse dicitur Elsner. Sched. Crit. pag. 30 a Wesselingio excitatus. Conf. Ver- heyck. ad Antonin. Liberal. pag. 252 ed. Koch. Haud aliter infra An- drii protulisse dicuntur *θεοὺς ἀχρή- στους*, i. e. malevolos, haud benignos neque utiles ipsis, eo quod nulla ipsis praebent commoda.

ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆ- ναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες] κατὰ λόγον cur Schweigh. in Lex. Herod. (II. p. 9) reddat *merito*, haud exputem. Conf. V, 8 ibique nott. II, 100. VI, 96. Valet potius *pro ratione*, si scil. Athenienses et An- drii secum comparentur. Imperfe- ctum *ἦσαν* positum videtur, ubi praesens sane tempus expectasses: de quo usu conf. Heindorf. ad Pla- ton. Phaed. §. 35. pag. 54 et quae alia de eodem usu attulit Stallbaum ad eundem Platonis locum pag. 60. 61. Ac respicere sane videntur An- drii ad id tempus, quod proxime an-ecessit bellum Persicum, quo urbs aequae atque terra Attica vastata est. De vocula *ἄρα* postposita conf. allata ad VIII, 8. De voce *εὐδαί- μονες* conf. nott. ad V, 8 et 28. Ita- que totius loci haec est sententia:

Athenas, respondent Andrii, utique (comparatione cum Andro instituta) magnas opulentasque fuisse bonos- que nactus esse deos, cum Andrii tenuem habeant terram maximeque egeni inde sint deosque colant in- utiles, qui nunquam ipsorum insul- lam relinquant, sed semper eam (habitare) ament.

καὶ θεῶν χρηστῶν ἦκοιεν εὖ] Ad locutionem conf. I, 30. VII, 157 ibi- que nott. et de vocula *εὖ* in fine orationis posita vid. allata ad V, 27. De indicativo (*ἦσαν*) et opta- tivo (*ἦκοιεν*) se invicem excipienti- bus conf. V, 97 ibique nott. et VIII, 100. „Caeterum,“ ait Schweighaeu- serns, „mordaci ironia haec dicta videntur: *magnae et beatae Athenae* scilicet! nempe urbs eversa crema- taque et terra omnis vastata: *prop- tius in primis utuntur diis* scilicet, qui nec urbem, nec templa tutati sunt!“

ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπεί- νας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας] Oratio e directa subito in indirectam accusativi et infinitivi transit struc- turam, plane ut VIII, 118, quem locum unā cum aliis excitavit Matth. Gr. Gr. §. 538. Nec aliter paulo ante Noster dicit ὥς ἦκοιεν Ἀθη- ναῖοι — οὕτω τί σοι κάρτα δοτέα εἶναι χορήματα, in quibus et ipsis ad infinitivi structuram oratio sub- ito transit, quod idem supra iam observavimus IV, 137 (ubi vid. al- lata). I, 207. II, 162. III, 32. Vocem *γεωπελνής* (i. e. *pauper, qui parum terrae agrive possidet*) attigi ad II, 6. Add. Gregor. Corinth. De dialect. Ion. §. 114. pag. 518. — Ad voces ἐς τὰ μέγιστα Schweighaeuserus ex antecedenti *γεωπελνής* intelligi vult *γεωπεινής*, ut intelligantur *maxime egeni, qui ad maximam paupertatem devenerint*. Similia quaedam prae- bet Noster V, 49, ubi vid. nott.

ειν, Πενίην τε καὶ Ἀμηνανίην· καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβό-
λους ἔοντας Ἀνδρίους οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέποτε γὰρ τῆς
ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. Οὐ-
τοι μὲν δὲ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες τὰ χρήματα
112 ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλῆς δὲ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτεῶν,
ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἵτε
χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ
πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο, λέγων, ὥς, εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεό-
μενον, ἐπάξειν τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων
ἔξαιρήσει. λέγων ὧν ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ
Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἳ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἀνδρον, 673

καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους
ἔοντας Ἀνδρίους] i. e. atque horum
deorum compotes cum facti essent An-
drii s. quos deos cum nacti essent An-
drii. Vocem ἐπὶβόλος illustrarunt
Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Pro-
meth. 453 coll. ad Agamemn. 525,
Schaefer Melett. critt. p. 48, Wyt-
tenbach. ad Plutarch. Mor. I. p. 112.
Add. Herod. IX, 49.

οὐδέποτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυνα-
μίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι
κρέσσω] Cum sententia sit: „nun-
quam enim fore, ut Atheniensium po-
tentia suam superet impotentiam, Co-
bet in Mnemosyn. IX. p. 291 post
οὐδέποτε γὰρ inseri vult αὖν, quod
mihi haud necessarium esse videtur.
Similem quandam sententiam pro-
dit Noster VII, 172. Qui ἀδυνα-
μίας voce utitur, is supra III, 79.
VII, 172 ἀδυνασίης formam adhi-
bit, ut notat Bredov. p. 95. Quod
nobis documento est, Herodotum
omnino in talibus variasse neque
unā eādemque formā semper esse
usum. Inde quoque utramque for-
mam laudat Pollux III, 122. Plura
vid. in Thesaurο Ling. Graec. I. pag.
711 ed. Dindorf. In proxime seqq.
Schweigh. e Florentino addidit τὰ
ante χρήματα, intelligens pecuniam,
quam ille postulaverat. Articulum
omiserunt Matth., Bekker, Dindorf.
et Dietsch.

CAP. CXII.

πλεονεκτεῶν] De hoc verbo mo-

nui ad VII, 158. Sensus loci est:
neque enim cessabat pecunias s. opes
conquirendi cupidus. Caeterum ead-
dem fere enarrat Plutarch. Themis-
tocl. 21. init. p. 122 C., ubi etiam
Timocreonis, qui Themistoclis fuit
adversarius, exstat carmen in The-
mistoclem traductum sane ut homi-
nem mendacem, iniustum, prodito-
rem, qui pecuniā corruptus amicum
prodiderit. Add. Pseudo-Plut. II.
p. 871 C, qui Herodotum crimina-
tur, Themistoclem pecunias ab in-
sulanis exegisse et in suum usum
convertisse tradentem: quam crimi-
nationem iniuriā fieri agnovit quo-
que Lahmeyer: De Plutarchei li-
belli qui de malignit. Herod. inscri-
bitur etc. p. 75. Nulla sane apparet
causa, cur Herodotum falso tradi-
disse existimemus, nec sane Dun-
ckeri (Gesch. d. Alterth. IV. p. 811)
iudicio subscribendum erit, ea, quae
Noster de Themistocle Andriisque
narrat, vera esse posse negantis.
Tu vid. quae de his iam supra ad
VIII, 4 monuimus.

λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους
ἐχρήσατο] Vocem λόγοισι, quae a
Florent., Medic., aliis abest, hinc
vel deletam vel uncis certe inclu-
sam vult Schweighaeuserus ut sus-
pectam. Idem codd. pro καὶ πρὸς
Ἀνδρίους perperam habent πρὸς βα-
σιλέα. Equidem cum recentt. edd.
nihil in his mutandum esse ratus
vulgatam retinui lectionem.

παρὰ Καρυστίων] De Carystii
cqnf. Herod. IV, 33. VI, 90. VIII,

ὥς πολιορκέοιτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὥς εἴη ἐν αἰ-
νῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δέξαντες ταῦτα ἐπεμπον χρήματα.
Εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν
δοκέω δὲ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μόνους.
καὶ τοὶ Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερ-
βολὴ ἐγένετο, Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέ-
φυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν, ἐξ Ἄνδρου ὁρ-
μεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτάτο λάθρῃ τῶν ἄλλων
στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν 113

121. IX, 105. Ac refertur *Carystus* inter antiquissimas Euboeae urbes. iam Homero nota et ab Atticis vel condita vel incolis repleta, quae adeo post bella Persica cum in Atheniensium devenisset ditionem, a Romanis accepti libertatem. Marmore in viciniis eruto vinique egregii culturā olim urbs maxime celebrata est, quae adhuc suo nomine vocatur *Carysto* s. *Castel Rosso*. Vid. Mannert. VIII. p. 262 seq., Tzschuck. ad Mel. II, 7, 9 nott. exegg. (Vol. III. P. II. pag. 695.), Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1021 (qui omnes veterum scriptorum locos exhibuit) et qui nuper accurate de *Carysto* eiusque conditione, qualis nunc est, disputavit Girard: Archiv. des miss. scientif. II. pag. 700 seqq. De *Pariis* vid. nott. ad VIII, 67. In seqq. pro *Θεμιστοκλήα* dedi *Θεμιστοκλέα*, quod Florentinus et Sancerfti liber praebuere, itemque *εἰπεῖν* (pro *εἶπαι*), ab eodem Florentino allatum. Bekkerus, quem et Dindorf. et Dietsch. sequuntur, retinuit *εἶπαι*; conf. nott. ad VIII, 87. Ad locutionem *ἐν αἰνῇ μεγίστῃ εἶναι* vid. nott. ad III, 74.

τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο] Valla: *Carystius ne hac quidem re contigit effugere cladem*. Propius ad ipsa verba: *Quamquam Carystius quidem minime inde dilatio s. mora fuit calamitatis*, qua scil. ipsos affici oportuit. Ubi in locutione *τούτον εἵνεκα* ea vis praepositionis tenenda est, qua simul causam in se continet (quod ad hoc attinet, s. huius rei

causa, inde); de quo usu vid. allata a Stallbaumio ad Platon. De republ. I, 3. p. 29 ed. sec. (pag. 329 B.). Invenitur vox *ὑπερβολή* (*mora, procrastinatio*) apud Polyb. XIV, 9, 8 teste Schweighausero, qui de verbo *ὑπερβάλλεσθαι differendi* notione laudat Herod. VII, 206 (ubi conf. nott.) et IX, 51. Tu add. IX, 46. Bene Negrus exponit *ἀναβολή, ὑπέρθεσις τοῦ κακοῦ*. Mox ad verbum *ὁρμεώμενος* conf. VII, 22. 34 aliosque locos apud Bredov. pag. 381, quo eodem auctore reposui *ἐκτάτο*, cum neque vulgata *ἐκτέετο* neque quod a Mediceo, Florentino, aliis allatum est, *ἐκτέατο* veram verbi formam praebere videatur. Dindorfius, quem secutus est Dietsch., exhibuit *ἐκτετο*, quae plusquamperfecti est forma (vid. Bredov. pag. 287), aliena ab hoc loco, ubi imperfectum requiritur: quod idem statuit Cobet in Mnemosyn. IX. p. 291 *ἐκτέετο* retinendum esse ratus. Ad *λάθρῃ* vid. IX, 90, ubi eodem modo genitivus adstruitur; plura qui desiderat, adeat Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. p. 35. 36 ed. Dindorf.

CAP. CXIII.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα] Intelliguntur copiae terrestres, quae in terra Attica, in qua Xerxes commorabatur, dispositae erant. Pro vulg. *ἐξέλαυνον* ex Aldina revocavi cum Dindorf. et Dietschio *ἐξήλαυνον*, quod Herodoti sermo postulat: vid. Bredov. pag. 299.

ναυμαχίην, ἐξήλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερῖσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. Ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλὴν, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους,

ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ] E Florentino Schweighaeus. inseruit voculam καὶ ante Μαρδονίῳ. Equidem cum Matth., Bekk. et rece. edd. eam denovo exstinxit. Mox Sanicrofti liber cum aliis, quos secutus sum, ἀνωρίην; Mediceus, Florentinus, alii ἀνωρίη, quod postea Schweighaeusero, cui assentitur Stegerus (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. pag. 46) melius videbatur, quodque nunc etiam probari video Cobeto (Mnemosyn. IX. pag. 291), qui ad ἀνωρίη suppleri vult ἔδοξε. Intelligitur autem tempus non opportunum, importunum, intempestivum. Conf. Hematerhus. ad Thom. Mag. pag. 136.

χειμερῖσαι τε] i. e. hiemare, hiemem transigere. „χειμερῖσαι,“ ait Valckenar. „pro vulgari χειμάσαι vel παραχειμάσαι positum VI, 31, infra recurrit c. 126 et 130, ubi classis reliqua Persarum ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. [Alia praebet Thesaur. Ling. Graec. VIII. pag. 1380 ed. Dindorf.] Formatum illud, ut θερίζειν, aestatem transigere; et rarius ἐαρίζειν tempus vernum. ἐχειμέριζε forte dederat Noster etiam c. 133 pro ἐχειμάζε, quod in alium usum adhibet VII, 191 ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχειμάζε τρεῖς, tertio demum die tempestas sedavit.“ Ad locutionem πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου conf. VIII, 100 ibique nott.

πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους] In Sanicrofti libro ante Πέρσας insertum legitur μυρίους, quod idem Valla

expressit, quodque ex VII, 83 [ubi vid. nott. itemque ad VII, 31] irrepisse recte statuit Wesseling.

τοὺς θωρηκοφόρους] Conf. VII, 61.

καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλὴν] Supra VII, 40. προηγεντο μὲν δὴ ἱκπόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι. De Medis conf. VII, 62; de Sacis et Bactriis VII, 64; de Indis VII, 65.

κατ' ὀλίγους] Antecedenti ὅλα opponitur, hoc fere sensu: e singulis gentibus consociatis paucos singulos elegit, sive, ut Schweigh. reddit: e reliquis vero sociis non nisi paucos passim selegit; in Lexico Herodoteo II. p. 9. κατ' ὀλίγους idem valere ait atque ὀλίγους τινάς ἐξ ἑκάστου ἔθνεος, paucos de quoque populo, de quoque genere sociorum. Bene quoque Schaeferus ad Dionys. Halicarn. De composit. verbb. p. 44: ex singulis sociorum copiiis seligebat paucos, et Buttman. ad Demosthen. Mid. p. 175 ed. sec.: paucos e singulis ordinibus (ad instar formulae centenos), ubi etiam plura vid. de distributivo usu praepositionis κατὰ, de quo Wesseling. excitaverat Thucyd. III, 111. IV, 11. VI, 34 ibique Duker. Tu vid. Herod. II, 93, cui add. IX, 102 et VIII, 57 ibique nott. — Ad sequens ἐν δὲ, praecedente τῶν ἄλλων, conf. Wjncckelmann. ad Platon. Euthyd. pag. 136, ubi etiam affert Herod. I, 185. 192. Schweighaeus bene illud ἐν δὲ ad omnem eorum, qui c. Xerxis exercitu a Mar-

τοῖσι εἰδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισι τι χρηστὸν συν-
 ᾔδεε πεποιημένον. ἐν δὲ πλείστον ἔθνος Πέρσους αἰρέετο, ἄν-
 δρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους, ἐπὶ δὲ Μήδους. οὐ-
 τοι δὲ πλήθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ
 δὲ ἴσσοι, ὥστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν
 ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὰν 114
 διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθει
 ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνί-
 δεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι
 671 δὲ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῇται, ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦ-
 σαν ἐν πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τὴν
 Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε· Ὁ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοι τε σὲ

CAP. CXIV.

donio electi erant, numerum refe-
 rens interpretatur: in universo autem
 numero selectorum. In uno codice
 ἔν δὲ, quod sane displicet.

τοῖσι εἰδεά τε ὑπῆρχε] i. e. qui
 formā suae praestantes. Conf. I, 199.
 VIII, 105 et nott. ad VI, 127. „Sunt,
 ni fallor (ait Valcken.) εἰδὲος
 ἐν ἔχοντες, sive σωματίων ἔχοντες
 ἄριστα atque adeo εὐεκτικοί. Hos
 dicitur Mardonius e caeterorum tur-
 ba διαλέγων, secernens, καὶ εἰ τέοισι
 etc., ubi forte lectio non esset de-
 terior καὶ ὅτεοισι τι χρηστὸν συν-
 ᾔδεε πεποιημένον.“ Nec tamen
 quidquam mutandum esse recte sta-
 tuit Schweighauserus. Vid. Matth.
 Gr. Gr. §. 617. Ad verbum διαλέ-
 γων conf. nott. ad VIII, 107. Mox
 revocavi cum recent. edd. συνᾔδεε,
 quod Schweighauser. et Gaisford.
 ex cod. Florentino et cod. Sancrofti
 mutaverant in συνείδεε, quod ferri
 nequit: vid. Bredov. pag. 412 et cf.
 Herodot. VII, 164. IX, 58.

στρεπτοφόρους] Haud neglexit
 nostrum locum Blomfield. Praefat.
 ad Aeschylī Pers. p. VI ed. Lips., ubi
 pluribus docet, φέλια de armillis et
 στρεπτά de torquibus dici: quod
 utrumque inter Persarum ornamen-
 ta referri novimus. Vid. Brisson.
 De regn. Pers. I, 145. II, 197 et
 nott. ad III, 20. — Ad ἐπὶ δὲ vid.
 nott. ad VIII, 93. — Mox revocavi
 ἴσσοις pro ἡσσοις, quod affert
 Florentinus: vid. supra VIII, 83 ibi-
 que allata.

ἐληλύθει] Vid. supra V, 98 et cf.
 Bredov. pag. 315. 320 de hac plus-
 quamperfecti forma; de significa-
 tione vid. Matth. Gr. Gr. §. 505, IV.
 pag. 960. — In seq. δίκας αἰτέειν
 τινα τινας est poenam, satisfactionem
 alicuius rei ab aliquo repetere, ut I, 2,
 alibi. Ad ipsam rem conf. Herodot.
 IX, 64. Verba τὸ διδόμενον ἐξ ἐκεί-
 νου δέκεσθαι sic intelligo: id quod
 a Xerxe oblatum esset, s. satisfactio-
 nem oblatam accipere. Pavius intel-
 lexit: accipere omen, et, quidquid
 rex diceret, sibi sumere, probante
 Wesseling., qui de hac verbi δέχε-
 σθαι notionem, qua omnino valet ac-
 cipere omen, laudat VIII, 137. IX,
 91. Aristoph. Plut. 63, atque huc re-
 fert, quae in fine cap. de praecone
 dicuntur: ὁ μὲν δεξάμενος τὸ φη-
 θέν. Tu conf. etiam Xenoph. Anab.
 I, 8, 17. Sophocl. Electr. 668. Redit,
 observante Cr., locutio in Platon.
 Gorg. §. 118. pag. 499E: τὸ παρὸν
 εὖ ποιεῖν καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ
 διδόμενον παρὰ σοῦ, quae Hein-
 dorfius p. 179 reddit: res praesentes
 et, quodcumque fuerit oblatum, lucro
 apponere inque rem suam convertere,
 proverbii colorem ista habere sub-
 iiciens et aliter Herodoti verba a
 Wesselingio accipi addens. Equi-
 dem ab ea, quam dedi, interpreta-
 tione cur recedam, nihil causae sub-
 esse video. Ad usum verbi κατέ-
 λαβε (deprehendit, assecutus est s.

καὶ Ἡρακλείδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας θνόμενον τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐτύγγανε παρ-εστεῶς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε. Τοιγάρ σφι Μαρ-δόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας, οἷας ἐκείνοισι πρέπει. Ὁ μὲν δὴ δεξιόμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλλάσσετο.

- 115 Ξέρξης δὲ, Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπο-ρεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπ-άγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὥς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευό-μενοι γινολατο καὶ κατ' οὓς τινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρ-πὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο. εἰ δὲ καρπὸν μηδὲνα εὗροιεν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατή-σθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν·

invenit) conf. allata ad VI, 29. VIII, 6.

κατασχών] i. e. *inhibens, cohibens*, ut alibi ἐπισχών VIII, 113. 23. 66. I, 132. IX, 49. Hinc etiam VIII, 117 κατεχόμενοι, i. e. *retenti, detenti*, coll. VI, 129. Ad vocem τοιγάρ vid. nott. ad III, 3.

CAP. CXV.

ὥς εἰπεῖν] i. e. *ut ita dicam*. εἰ-πεῖν codd. iubentibus cum recentt. edd. revocavi pro εἶπαι. Conf. nott. ad VIII, 65. 87. De ipsa locutione conf. II, 53. 134 et quae plura exci- tant Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Pers. 720 et Kuehner Gr. Gr. §. 852, 1. Indicatur autem hac formula *exiguus militum numerus*, quem salvum ex im- mani illa multitudine (VII, 188) in Asiam Xerxes reduxerit. In verbis proxime antecedentibus ad voces ἐς τὸν πόρον conf. VIII, 111. 117. 126 et Aeschyli Perss. 753 Blomf.

οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν κ. τ. λ.] De particula δὲ in apodosi iterata vid. Herodot. I, 66 ibique nott. II, 26. 39. IX, 6. 48. 70. 76 et conf. Matth. Gr. Gr. §. 616 et Werfer. in Actt. phil. Monacc. I. pag. 94. — Verbum περιλέποντες (i. e. *decorticantes* s. corticem circum circa decerpentes

ac solventes) affert Suidas III. pag. 96, qui idem s. v. *Δρέπον* I. p. 628 conferatur. Adhibuit vocem περι-λέπειν Theophrast. Hist. plant. VI, 4, 10 et dudum antea Homer. Ili. I, 236; de voce φλοιός vid. supra He-rodod. IV, 67.

τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων] scil. δενδρέων. Iunguntur pari modo δένδρεα ἡμέρα καὶ ἄγρια IV, 21. Tu conf. etiam IX, 97 ibique nott. Quod sequitur ἐπὶ λιμοῦ, valet: *prae fame, fame coacti*. Ac multos Persas mortuos esse δι' ὅψιν τε λιμῶ τε canit quoque Aeschylus Pers. 490 (496 Blomf.), cuius omnis huc spe-ctat narratio inde a vers. 482 (488 Bl.), tragicum in morem exornata. Eodem spectat Tzetz. Chil. I, 995, Persas, qui cum rege secesserint, plerosque narrans obiisse *πνυμῶ, λιμῶ, πορείᾳ*, sive, ut Orosius habet II, 10. p. 114, *labore, fame ac metu distabuerunt*. Addam Iustini locum II, 13. §. 11. 12, qui Xerxis tristi reditu exposito haec subiicit: „Nec pedestribus copiis, quas ducibus ad-signaverat, felicius iter fuit: si quidem quotidiano labori (neque enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. Multorum deinde dierum inopia contraxerat et pe-stem, tantaque foeditas morientium

ταῦτα δ' ἐποίουν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρα-
τὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέον-
τας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλιν, ἵνα ἐκάστοτε γί-
νοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τέ-
τινας καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἐνθα καὶ
τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλαν-
νε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήξι,
ἀπαιέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν

fuit, ut viae cadaveribus impleren-
tur, alitesque et bestiae escae ille-
cebris sollicitatae exercitum seque-
rentur." In Ctesiae Excerptis Per-
siciis nihil de his tradi, iam ad VIII,
110 observavimus.

ἐπιλαβὼν δὲ] Vid. nott. ad VI, 27.
Pro seq. λοιμός Toup. Emendd. in
Suid. P. III. pag. 333 s. II. p. 399
rescribi vult λιμός idque de morbo,
quem vulgo dicunt *le scorbut*, intel-
ligi vult, comparans Polyb. III, 87.
Toupium nemo editorum merito se-
cutus est, cum hoc loco de peste,
ex fame, qua premebantur, prava-
que ex nutritione, qua alebantur,
exorta indeque plerosque consu-
mente sermo sit. *δυσεντερίη*, quae
additur, intestinorum difficultatem
eum exulceratione coniunctam si-
gnificat, eaque crebro apud Hippo-
cratem et Galenum commemoratur,
qui varia eius genera indicarunt:
tu vid. Foesii Oeconom. Hippocrat.
pag. 171 s. v., ubi utriusque scripto-
ris loci afferuntur aliique aliorum
adiiciuntur. E quibus unum hic af-
ferre liceat Celsum De medicin. IV,
22 (15) sic scribentem: „Proxima
his inter intestinorum mala *tor-
mina* esse consueverunt: *δυσεντε-
ρία* Graece vocatur. Intus inte-
stina exulcerantur: ex his cruor ma-
nat; iisque modo cum stercore ali-
quo semper liquido, modo cum qui-
busdam quasi mucosis excernitur:
interdum simul quaedam carnosae
descendunt [cf. Hipp. Aphorismm.
IV, 26]: frequens deiiciendi cupidi-
tas dolorque in ano est: cum eodem
dolore exiguum aliquid emittitur at-
que eo quoque tormentum intendi-
tur: idque post tempus aliquod le-
vatur exiguaeque requies est: som-

nus interpellatur: febricula oritur
longoque tempore id malum, cum
inveteraverit, aut tollit hominem
aut, etiamsi finitur, exoruciat."

μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν]
scil. αὐτοὺς (*aegrotantes*), monente
Boeckh. in Corp. Inscriptt. I. pag.
20. 21. 875. De verbo *μελεδαίνειν*,
quod etiam affert Suidas s. v. II. p.
523, vid. allata ad VII, 31: est autem
verbum Ionicum atque Hippocrati,
aliis usitatum, ubi de *curandis* ae-
grotis adhibetur: vide plura, quae
in Foesii Oecon. Hippocr. pag. 404
s. v. et in Thesaurο Ling. Graec. V.
p. 726 ed. Dindorf. afferuntur, et
conf. etiam Franz: Element. Epi-
graph. pag. 79; praeterea poetarum
Graeci, ut Theocritus (IX, 12. X,
52), Theognis (185. 1129), alii idem
adhibuerunt verbum. Quod sequi-
tur *τρέφειν*, valet *alere*, i. e. melio-
rem cibum praebendo reficere ae-
grotantes. De Σίρῃ urbe in seqq.
dixi ad V, 15. Romanis dicebantur
Serrae, nunc vocant *Serres*; quam
urbem adhuc commercio florentem
inter potiores Macedoniae urbes
censeri, sitam ad laetam illam pla-
nitiam Strymone irrigatam, ad mon-
tis declivitates, brevi spatio remo-
tam a Cercines lacu, cui nunc no-
men Takinos, docuit Cousinéry:
Voyage en Macedoine I. pag. 157
seqq. 173 seqq. Nec fugit censo-
rem Gottingensem 1833. nr. 127. p.
1262. — De sacro Iovis curru vid.
nott. ad VII, 40; de *Paeonibus* dixi-
mus ad V, 12.

νεμομένας] i. e. dum pascerentur,
raptas esse equas. Ad *ἀγὰς* refer-
tur, quo nomine simul alterum ἱπ-
ποῦς comprehendi patet. Vid. G.
Hermann, ad Viger. p. 714 et Fischer.

- ἄνω Θρηϊκῶν τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων.
 116 Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρησταικῆς, Θρηϊξ, ἔργον ὑπερφυεὺς ἐργάσατο, ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρ-
 ξῃ ἕκῳ εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ οὐρὸς τὴν Ῥο-
 δόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσα-
 σθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνα- 675
 χώρησαν ἀσινεὲς πάντες, ἔξ ἑόντες, ἐξώρuxe αὐτῶν ὁ πατήρ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον
 τὸν μισθὸν ἔλαβον.
 117 Οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενοι ἀπίκοντο
 ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειρόμενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέ-
 βησαν ἐς Ἀβυδὸν· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένas,

ad Welleri Grammat. III, a. pag. 258. Ipsum verbum *νέμεσθαι* ead-
 dem significatione apud Homer. (Ili.
 V, 777. Odys. IX, 449. XIII, 407)
 aliosque scriptores reperitur; vid.
 Thesaur. Ling. Graec. V. pag. 1424
 ed. Dindorf. Pro vulg. *ἀρπαγθῆ-
 ναι* cum Bredov. p. 338 dedi *ἀρπα-
 σθῆναι*, ut I, 1. Mox pro *οἰκομέ-
 νων* cum recentt. edd. retinui, quod
 plurimi praebebant codd., *οἰκημέ-
 νων*, ut III, 96.

CAP. CXVI.

Βισαλτέων] De *Bisaltia* conf. nott.
 ad VII, 115, de *Crestonia* regione
 I, 57. VII, 124.

ἔργον ὑπερφυεὺς] i. e. *facinus im-
 mane, maxime atrox, naturam huma-
 nam quasi excedens et superans*. Cf.
 Aristoph. Ran. 611 ibique Kock. In
 bonam partem adhibuit Herodotus
 IX, 78. Caeterum eadem enarrans
 Aelian. V. H. V, 11 in clausula ad-
 dit Thracem, eo quod filios sex ex-
 coecarit, haud fecisse Graeca (μὴ
 ποιήσας Ἑλληνικά). Ubi bene ob-
 servat Perizonius excoecationis mo-
 rem atrocem, quem Graecis abiudic-
 ant Aelianus, post tempora Iusti-
 niani Rhinotmeti denuo invaluisse
 apud Graecos Byzantinos indeque
 etiam ad Latinos esse propagatum,
 ut ex exemplo Ludovici Pii, qui
 fratris filium Bernhardum, Italiae

regem, hoc supplicio affecerit, satis
 constet. Aliud excoecationis exem-
 plum in Phinei liberis affert Wesse-
 ling. e Schol. Apollon. Rhod. II, 178.

ἕκῳ εἶναι] Conf. nott. ad VII,
 164 et VIII, 30; de *Rhodope* monte
 vid. nott. ad IV, 49. De particula
 μὴ post *ἀπηγόρευς* illata conf. III,
 128 ibiq. nott.

CAP. CXVII.

ἔτι ἐντεταμένas] i. e. rates non
 amplius invenerunt *ligatas, intensas*
 vinculis, sed tempestatis vi *solutas,*
disiectas. Sic plane IX, 114. 106.
 — Mox e Florentino aliisque cum
 recentt. edd. dedi *ἐνθαῦτα* δὲ, ubi
 vulgatum *δῆ* retinuit Matthiae. Ad
 voces *οὐδένα κόσμον* vid. allata ad
 VIII, 60. §. 3. Nam illos tradit *nullo*
modo ordineque servato cibis se im-
 plevisse; unde mutata simul aqua
 mors insecuta est. Caeterum haec
 malui intacta relinquere, quam eum
 in modum mutare, quem nuper pro-
 posuit Gebhardt in tertia parte
 Emendatt. Herodott. (Hof. 1858),
κατεχόμενοι (quod cum Schweig-
 hausero in Lexic. Herodot. II. p. 32
 interpretor: *ibi morati, detenti, re-
 tenti*) mutans in *καταγόμενοι*, quod
 vel si libri scripti praeberent, mi-
 nus certe aptum videretur, ac pro
ἐλάγχανον reponens *ἐλάμβανον*,
 itemque pro *οὐδένα τε κόσμον* re-

ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. Ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχχανον, οὐδένα τε κόσμον ἐμπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξης ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὡς, ἐπειδὴ 118 Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων ἀπίκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχράτο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ἰθάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυ-

scribens οὐδένα δὲ κόσμον. Libri scripti non addicunt, nec sane necessarium videtur ἐλάγχχανον mutare in ἐλαίμβανον, cum λαγχάνειν ea significatione, qua valet nascisci, aliis quoque locis reperiatur (I, 147. VII, 53. 144) cum accusativo iunctum, itemque ἀπολαγχάνειν IV, 115. V, 57. VII, 23.

οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξης ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις] Paucos e magno Persarum numero in Asiam rediisse salvos testatur quoque Aeschylus Perss. 740. 805 ed. Blomf.

CAP. CXVIII.

λόγος λεγόμενος] Ita Florentinus cum aliis libris, quos cum recentt. edd. secutus sum. Vulgatum λεγόμενος λόγος cum Schaefero retinuit Matthiae. De ipsa locutione, quae redit VIII, 119 init., conf. nott. ad IV, 12. Caeterum ex iis, quae hoc capite et capite sequente proferuntur narrationes diversae ab iis, quae Noster antea enarraverat quaeque procul dubio ipse ad verum propius accedere arbitratus est, satis patet, quanta Nostri cura fuerit quantumque studium in ea inquirendi, quae sibi proposita habuit, adeo ut silentio premere aut praetermittere quidquam nollet, quod traditum accepisset, ne quid posteris deesset, quod ad rem facere posse videretur. — Mox omnes fere codd., excepto cod. Vallae, ἐξ Ἀθηναίων. — De Eione vid. nott. ad VII, 25. — Pro vulg. διεχράτετο, quam Bekker. et Dindorf. retinuerunt, nolui recipere,

quod in Mediceo, Florentino, aliis legitur διεχρήτο, sed cum Bredov. p. 381 et Dietschio reposui διεχράτο, quod unum Herodoteum esse Bredovius statuit. Cui eidem Bredovio (p. 145), scribi iubenti ἐπιτρέπει pro ἐπιτρέπει, neque hoc loco obsecutus sum, neque VII, 7 (ubi vid. nott.) et VIII, 3: quibus locis Dietschius Bredovium sequitur.

ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς] Infra VIII, 120 fin. est: ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα. Alibi genitivus, omissa praepositione, adstruitur: de quo vid. ad Herod. I, 84 nott. — De verbo κομίζεσθαι conf. VIII, 107. Ad ipsam narrationem confer Iustin. II, 13. §. 9 seq. „Ipse (Xerxes) cum paucis Abydon contendit. Ubi cum solum pontem hibernis tempestatibus offendisset, piscatoriā scaphā trepidus traiecit. Erat res spectaculo digna et aestimatione sortis humanae, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulo ante vix aequor omne capiebat; carentem etiam omni servorum ministerio, cuius exercitus propter multitudinem terris graves erant.“ Iustinum sequitur Orosius II, 10. Veriora Valckenario videntur, quae Tzetzes Chil. I, 906 de Xerxis traiectu enarrat.

πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίν] Excidit Noster e structura vel potius in aliam transiit accusativi et infinitivi, plane ut VIII, 111. — De verbo ὑπολαβεῖν conf. VIII, 84 fin. VII, 170 ibique nott. et de voce κυματίνης nott. ad II, 111. Strymo-

ματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γὰρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης τῆς νεὸς, ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κοιμιζομένων ἐνθαῦτα ἐς δειμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἶρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην, εἴ τις ἐστὶ σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ ἐστὶν οὐδεμία, ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἴκε εἶναι ἐμὸι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. Ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν

nium ventum non alium esse atque Boream, a sua velut sede eximie ita vocatum, quem eundem Atheniensium affinem et fautorem (qui inde etiam regem illaesum dimittere haud debuit) supra invenimus VII, 189, recte observat Valckenarius, de hoc Strymonis Borea citans Callimach. in Del. 26 ibiq. Spanhem. et in Dian. 114. Inde apud Aeschylum in Agamemn. 185 dicuntur πνοαὶ ἀπὸ Στρυμόνος (i. e. venti boreales) μολοῦσαι κακὸς ὁλοὶ, νῆσιτιδες, δύσσορμοι, βροτῶν ἄλαι, νεῶν τε καὶ πεισμάτων ἀφειδεῖς. Verba μᾶλλον γὰρ τι χειμαίνεσθαι, quae Schweighauserus in Latina interpretatione reddidit: cum magis magisque fureret tempestas, sic explicanda erunt, ut cum eodem Schweighausero (in Lexic. Herodot. II. pag. 366) mente adiciamus τὴν νέα eamque μᾶλλον τι χειμαίνεσθαι, i. e. vel magis s. vehementius tempestate vexari dicamus, quemadmodum haud raro (vid. modo Thucydid. III, 102. VIII, 32 aliisque pluribus locis in Thesauro Ling. Graec. Vol. VIII. pag. 1376 seq. ed. Dindorf. allatis) naves dicuntur χειμάζεσθαι, nisi malis, quod eodem fere redit, χειμαίνεσθαι intransitive accipere, quo modo activum χειμαίνειν saepius adhiberi ex eodem Thesauro Ling. Gr. I. I. p. 1377 discimus. — Ad verba sequentia: ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσῶν conf. nott. ad V, 101 de usu particulae ὥστε. ἐπὶ τοῦ καταστρώ-

ματος significat: in ipso tabulato, in quo plerumque, qui maritimum iter in navibus faciebant, commorabantur, monente Beckero in Charicl. I. pag. 217 ed. sec. In seqq. ob articuli vim Matth. Gr. Gr. §. 267 excutit verba τῶν σὺν Ξέρξῃ κοιμιζομένων. — De forma βώσαντα vid. nott. ad I, 11.

ἣν μὴ τοῦτων ἀπαλλαγὴ τις κ. τ. λ.] Dedi ἣν μὴ a Sancrofti codice allatum et probatum Werfero in Actt. phil. Monacc. I. pag. 100. Vid. VIII, 49 ibique nott. Vulgo εἰ — μὴ, quod cum Schaefero unus retinuit Bekkerus.

Ξέρξεα λέγεται — εἶπαι] Reliqui εἶπαι ab omnibus fere codd. allatum atque aequae adhibitum a Nostro atque εἰπεῖν, vid. quae dixi ad VIII, 65. De loci structura conf., si tanti est, Matth. Gr. Gr. §. 537. Ad structuram verborum sequentium νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος (i. e. nunc unusquisque vestrum ostendat regem sibi curae esse) vid. allata ad II, 119 et III, 72; de usu voculae τις dixi ad VIII, 109. Caeterum ad Herodotea haud scio an respiciat Dio Chrysostom. Or. XIV. p. 231 B.

προσκυνέοντας] Vid. citt. ad VII, 136 et II, 80. Mox pro ἐκπηδέειν, quod ex Sancrofti libro alioque recepit Schaeferus, quem Schweighauserus et Gaisford. secuti sunt, e Wesselingii editione revocavi cum Dietschio ἐκπηδᾶν, probante Dindorfio (in Commentat. de dialect. He-

τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχήν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτηα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὗτος 119
 678 δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρήσιν γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλῃν νέα, ἔοντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἑρετέων, ἔντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλήθος τοῖσι

rodot. pag. XXXII) et Bredovio pag. 381. De notione vocis ψυχή vid. nott. ad VII, 39. Pro χρυσέῃ στεφάνῃ Sancrofti liber cum alio offert χρυσέω στεφάνῳ, quod respuit Valckenar., cum Herodotus Homeri more (de quo vid. Eustath. ad III. XVIII, 597, Casaubon. ad Athen. V, 8 s. 34 ad pag. 202 B.) femininas subinde praetulerit formas: quam in rem nonnulla attulimus ad I, 9; alia dabunt Karsten. ad Parmenid. Reliqq. pag. 243 et Lobeck. Patholog. Graec. serm. pag. 9. Nec tamen χρυσέω στεφάνῳ, quod ipsum recepit Dietsch., spernendum, sed praefarendum iudice Bredovio pag. 55, cum alibi certe (VI, 69. VIII, 26) apud Nostrum inveniat *στεφανος*, neque *στεφάνῃ*. — De accusativi forma *κυβερνήτηα* vid. Bredov. pag. 223 seq.

ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ] Vid. nott. ad VII, 35.

CAP. CXIX.

οὔτε ἄλλως, οὔτε κ. τ. λ.] i. e. neque ad caetera quod attinet, neque quod ad Persicam illam cladem. Equidem in his recentiores edd. secutus sum; Schweighauserus dederat: οὗτος δὲ ἄλλως λέγεται λόγος et paulo post οὔτε ἄλλος (pro ἄλλως), vix recte, ex mea quidem sententia. Mox pro ἐρρήθη cum Gaisf. ex uno cod. recepi εἰρέθη, ut IV, 156, ubi vid. nott. VII, 184. Neque aliter recentt. edd. exhibuerunt.

ἐν μυρήσιν γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν κ. τ. λ.] Sensus loci hunc

esse puto: in pluribus (quae hac de re proferri possunt) *sententiis ne unam quidem habeo mihi contrariam* (i. e. neminem inter tot homines contradicturum, sed omnes mihi assensuros esse existimo), *contententi Persarum regem tale quid* (quod scil. navis gubernator illi suasit) *nunquam facturum fuisse, qui potius, Persis in alveum navis descendere iussis, remiges, qui Phoenices fuere, in mare deiectos morti tradidisset*; aut si MAVIS, propius ad ipsa Herodoti verba: iussurum fuisse regem eos, qui in tabulato essent, ex hoc tabulato descendere in navis cavitatem, Persae cum essent Persarumque adeo principes; remigum vero, Phoenices cum essent, parem Persis numerum in mare conicere. Qui enim scripserat τοὺς μὲν — καταβιβάσαι, is in altera enuntiati parte, in qua exspectabas τῶν δ' ἑρετέων — ἴσον πλήθος — ἐξέβαλε, respiciens, opinor, ad illa: μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν parem fere in modum, quo etiam supra III, 116 scripsit, ὅπως μὲν γεγόμενος (sc. ὁ χρυσὸς φαίνεται) οὐκ ἔχω — εἶπαι; nec sane insolitus huiusmodi orationis transitus apud Nostrum. Tu conf. etiam G. Hermann. Opuscul. Acad. IV. p. 52 et de particula ὅπως allata ad V, 106. — ἀντίξους γνώμη dicitur sententia contraria, repugnans: vid. nott. ad I, 174. De usu particularum μὴ οὐκ vid. allata ad VIII, 57.

τῶν δ' ἑρετέων κ. τ. λ.] „Ad id, quod famae illi, de qua hic agitur,

Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ πρό-
 120 τερὸν μοι εἶρηται, ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπε-
 γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα, καὶ
 ξεινὴν τέ σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάχη
 τε χρυσέῳ καὶ τήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβ-
 δηρίται, λέγοντες ἐμοὶ γε οὐδαμῶς πιστὰ, πρῶτον ἐλύσατο τὴν
 ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἐὼν. τὰ δὲ

opponit Herodotus, responderi pote-
 rat: At remigum, qui in navi erant,
 nautarumque cunctorum opera opus
 fuit gubernatori, qua per vim tem-
 pestatis ad optatum litus eluctare-
 tur." *Schweighaeuser*.

CAP. CXX.

φαίνεται γὰρ] Particulam γὰρ at-
 tigit Matth. Gr. Gr. §. 630, 2. Add.
 O. Schneider ad Isocrat. Areopa-
 gitic. §. 68. pag. 106 seq. — ἡ ὀπίσω
 κομιδῇ exstat quoque VIII, 108. De
 Abderis vid. nott. ad I, 168 et VII,
 109.

καὶ ξεινὴν τέ σφι συνθέμενος] Attigi haec iam supra in nott. ad VII, 116 coll. VII, 29 et confer prae-
 terea IX, 135, ubi ξείνια προτίθε-
 σθαι. Magis vero huc facit III, 39
 ξεινὴν Ἀμάσει συνεθήκατο. Ne-
 que aliter verbum συντίθεσθαι ad-
 hibetur III, 157. VI, 115; cf. etiam,
 quae de huius verbi usu nuper mo-
 nuit C. F. W. Mueller: De ritibus
 et ceremoniis pag. 13. Alia quae-
 dam afferemus ad VIII, 128. De
 acinace vid. nott. ad III, 118.

τήρῃ χρυσοπάστῳ] *tiamam auro pictam* s. *auratam* Noster indicare voluit; eodem sensu τὰ χρυσοπάστα (*vestimenta auro picta*) dicuntur apud Aeschyl. in Agamemn. 749 ed. Blomfield., quem vid. in Glossario ad h. l. Plura similia exhibet Thesaur. Ling. Graec. VIII. p. 1741 ed. Dind. De ipsa voce τήρῃ egit Bredov. p. 126. Tu vid. etiam nott. ad III, 12 et VII, 61. „Tiamam infrequens fuisse puto regium donum, Acanthios eodem quo Abderitanos honore rex dignatus VII, 116 ἐδωρήσατο ἐσθῆτι Μηδικῇ. Nusquam etiam auro di-

stinctam χρυσοπάστον memoratam legi *tiamam*: de qua praeter Brissson. multa Gataker. Adv. Misc. posth. c. 24, sed alibi reperies *χρυσόπαστον ἐσθῆτα* et *τὰ χρυσόπαστα τῶν ἐνδυμάτων*.“ *Valcken*. At *Medicam vestem* qui muneri dedit, cur is *tiamam* dare non potuerit, hand equidem intelligo. Cyrus Syennesi, si fides Xenophonti Anab. I, 2. §. 27, dedit munera, quae honoratissima apud Persas censentur, equum frenis aureis ornatum, torquem aureum ac stolum Persicam. Quae omnia aurea fuisse ne mireris, vid. nott. ad VII, 54. Caeterum ad ea, quae hoc loco de Abderitis narrantur, hand scio an id quoque pertineat, quod apud Philostrat. Vit. Sophist. I, 10 (pag. 494) et Valer. Maxim. VIII, 7 traditur de Macandro, Protagorae patre, homine divite, qui *δεξάμενος τὸν Ξέρξην οὐκία τε καὶ δώροις τὴν ξυνοσίαν τῶν μάγων τῷ παιδί παρ' αὐτοῦ εὗρετο*: quae eadem fere de Democrito narrat Diogenes Laërt. IX, 34.

ἐλύσατο τὴν ζώνην] i. e. *primum* apud Abderitas, ex quo Athenis domum profugit, cingulum solvit, utpote nunc in tuto se esse ratus. Cingulum igitur adstrictum habuit toto hoc tempore, quo e Graecia profectus Abdera venit, ubi cum satis tutum se esse putaret, cingulum solvit, quietem capturus. Ninia igitur festinatio regis declaratur, qua fugam capessivit, summusque timor, ne, si quo loco longius commorans quietem caperet, a Graecis insequentibus deprehenderetur. Ac nescio an huc referri possint glossae Moeridis p. 169 (*ζώνιον τὸ γυναικεῖον Ἀττικῶς· ζώνη ἡ τοῦ ἀνδρός*), Ammo-

Ἀβδηρα ἰδρυνται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος, ὅθεν δὴ μιν φασι ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

Οἱ δὲ Ἕλληγες, ἐπεὶ τε οὐκ οἶοι τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν 121 Ἄνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηϊώσαντες αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσουντο ἐς Σαλαμίνα. Πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Ἀλάντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ

nii p. 65 (ζῶνῃν λέγουσι τὴν τοῦ ἀνδρός, ζῶνιον δὲ τὸ γυναικὸς) itemque Thomae Magistri pag. 412 eadem tradentis indeque vituperati ab interprete, qui plurima profert ostensurus ζῶνῃν feminarum ac mulierum esse ipsumque illud adhibet ζῶνῃν λύειν de virginibus cingulum atque cum eo virginitatem deponentibus dictum apud Homer. Odyss. XI, 245. Plutarch. Vit. Lycurg. 15, ne plura. Ac sane nemo dubitabit, ζῶνῃν mulierum quoque fuisse, ipso teste Herodoto I, 51, ut alia taceam; ipsasque Persarum mulieres adeoque reginas ζῶνῃν gestasse vel inde patet, quod reginis Persarum regiones quaedam εἰς ζῶνῃν tradicuntur (de qua re vid. modo quae a Barnab. Brissonio De reg. Persarr. principat. I, 108 allata sunt) atque Atossa, Darii uxor et Xerxis mater, apud Aeschylum (in Perss. 160) a choro appellatur ὦ βαθυζῶνων ἀνασσα Πεσίδων ὑπερτάτη. βαθυζῶνους enim (de qua voce vid. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Sept. c. Theb. 861) Πεσίδας mulieres vix appellare potuisset poeta Graecas, si ζῶνῃν non gestassent. At regum Persarum quoque fuisse τὴν ζῶνῃν, vel e Curtii loco colligas III, 3, 10, ubi Darius rex „zonḗ aureḗ muliebriter cinctus” dicitur, itemque e Cliti verbis (apud Plutarch. Vit. Alexandr. cap. 51. p. 694) Alexandrum iubentis μετὰ βαρβαρῶν τῇν καὶ ἀνδραπόδων, οἱ τὴν Περσικὴν ζῶνῃν καὶ τὸν διάλεον αὐτοῦ χιτῶνα προσκυνήσουσιν. Neque huc non pertinet, quod qui summum supplicium subire debebant, ii zonḗ prehensί and mortem ducebantur κατὰ τὸν τῶν Περσῶν

νόμον, ut loquitur Diodorus Siculus XVII, 30 (ubi vid. Wesseling.), coll. Xenoph. Anab. I, 6, 10.

τὰ δὲ Ἀβδηρα ἰδρυνται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου] Ita cum recc. edd. e Florentino, aliis dedi codd. Vulgatum πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἀβδηρα ἰδρυνται retinuit Matthiae. De praepositione πρὸς vid. nott. ad VIII, 87 et de verbis ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα cf. nott. ad VIII, 118.

CAP. CXXI.

τὴν Ἄνδρον] Vid. VIII, 111 ibique nott. et de Carystis nott. ad VIII, 112. Pro ἐξελεῖν revocavi ἐξελεῖν, ut VIII, 111, ubi vid. not. Mox alio sensu ἐξεῖλον, quo eodem id reperitur IX, 81.

τῷ Ἀλάντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα] Ajax, Telamonis filius, in Salaminiorum insula tanquam heros cultus est, in cuius honorem τὰ Ἀλάντεια celebrabantur; vid. Pausan. I, 35. §. 2. Hesych. s. v. et conf. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 62. not. 46 et §. 64. not. 11 ed. Stark. — αὐτοῦ est ibi, ubi scil. habebant stationem regressi ab expeditione in Andrios atque Carystios facta. Tu vid. quoque allata ad IV, 135. VI, 72. Verba ἐς Σαλαμίνα aeque atque ἐς Ἰσθμὸν et ἐπὶ Σούνιον ad ἀναθεῖναι pertinent. Affert Wesselingius ad h. l. similia victoriae reportatae donaria e Thucyd. II, 84. Procop. Bell. Goth. IV, 22. ἀκροθίνια sunt primitiae praedae diis consecrandae a victoribus gratum animum testificantibus, ut I, 86, ubi vid. nott. 90. Pro vulg. χερεῖ e Florentino et Sancrofti

τοῦτο διεδάσαντο τὴν ληΐην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς
 Δελφούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς, ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτή-
 ριον νεὸς, ἐὼν μέγαθος θυώδεα πηγέων· ἔστηκε δὲ οὗτος, τῇ
 122 περὶ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκρο-
 θίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ
 λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλή- 677
 νων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλ-
 λά ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήια τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης.
 Αἰγινῆται δὲ πνυθόμενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσοῦς, οἳ ἐπὶ
 ἱστοῦ χαλκέου ἐστάσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροί-
 123 σου κρητήρος. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληΐης ἐπλωον οἱ Ἕλ-
 ληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστήια δώσοντες τῷ ἀξιωματικῷ γενο-
 μένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι οἱ
 στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ

libro recepi *χειρὶ*, probante Bredov. pag. 159, quem eundem (p. 279) etiam secutus sum cum Dietschio, e Sanerofti libro scribens *θυώδεα* pro *δυακαίδεα*, quod exhibent Mediceus, Florentinus, alii; aequant autem duodecim cubita 17, 68 pedes Rhenanos. Pro *ἔστηκε* cum Schaefero, Bekkero et recentt. edd. exhibui *ἔστηκε*, quod vel *ἐστάσι* in cap. sequente suadere poterat: de ipsa forma vid. Bredov. pag. 398 seq. et Eltz. in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 130.

CAP. CXXII.

λελάβηκε | Vid. Matth. Gr. Gr. §. 242 et Bredov. pag. 350. Valckenar. maluerat *λελαβήκεε*, ut III, 42, ubi vid. nott. Attigit Herodotea Pseudo-Plut. II. p. 871 C. criminans sine ulla iusta causa: vid. Lahmeyer in scriptione ad VIII, 112 laudata, pag. 75.

τὰ ἀριστήια τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης | Conf. VIII, 93 et Plutarch. Themistocl. 17. pag. 120 C. Aeginetis palmam contributam esse testantur quoque Aelian. V. H. XII, 10. Diodor. XI, 27, notante Wesse-lingio.

ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσοῦς κ. τ. λ. | Haud mutavi formam *ἀστέρας* respiciens ad similia, quae attulit

Bredov. pag. 255. Conf. etiam nott. ad II, 4. *Tres stellas* quod Aeginetae dedicasse dicuntur, *duas* tantum dedicari potuisse statuit Boetticher (Tektonik. II. pag. 44): quibus duabus stellis Dioscuros significari vult navigantibus propitios ac navium tutores eosdemque Apollinis ministros (cf. Euripid. Elect. 1233). Equidem cur *tres* dedicari potuisse stellas negem, nullam idoneam video causam: potuerunt sane *tres* dedicare Aeginetae, ad aliud quid respicientes, neque praetermittenda ternarii numeri vis ac ratio in tot aliis rebus sacris veterum Graecorum. — De Croesi cratere vid. supra I, 51. Scripsi autem *Κροίσου*, inbente Bredovio pag. 234, pro vulg. *Κροίσω*, quod Mediceus et Florentinus tenent.

CAP. CXXIII.

ἀνὰ τὸν πόλεμον | i. e. *in hoc bello*. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 579, 1 et Kuehner Gr. Gr. §. 602, 2. Add. Herodot. VIII, 124.

διενέμοντο | Plures codd. *διένεμον*, duo quoque libri *ἔφερον*, quod idem in locis geminis exstat Plutarchi Themist. 17. p. 120 D. Aristid. II. pag. 218, ubi duces ex ara τὴν ψήφον φέρειν narrantur. Equidem medium retinui cum *Valcken.*

βωμῶ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἑκα-
στος δοκέων ἄριστος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέ-
πιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὲ ἔμουνουντο, Θεμιστο-
κλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων 124

sic statuente: „Athenis causa utrim-
que dicta, qui iudicibus distribue-
bant singulis τὰς δύο ψήφους, hi
dici poterant διανέμειν τὰς ψήφους
[Conf. Schoemann et Meier: Attisch.
Process. p. 676]. Sed apud Herodo-
tum Graeci duces inter se calculos
dividentes, quibus ferrent suffragia,
διενέμοντο τὰς ψήφους, et quidem
ἐπὶ τοῦ Ποσειδεῶνος τῷ βωμῷ, ad
allare Isthmii Neptuni; ut dei maie-
state moti sancte iudicaret, τὸν
πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες
(sive κρίνοντες, iudicantur) ἐκ πάν-
των. Herodotea Plutarchus inter-
pretatur in Themistocl. 17. p. 120 D.
αναγορήσαντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀπὸ
τοῦ βωμοῦ τὴν ψῆφον ἔφερον οἱ
στρατηγοί. Hoc Athenis etiam non-
nunquam factum liquet ex Demo-
sthen. De Coron. pag. 162 [p. 271]
Or. c. Macart. p. 601 [p. 1054, 10].“
Atque hoc utroque loco invenies
ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρειν τὴν ψῆφον.
Itaque verba Herodoti significant:
duces inter se distribuebant ad Ne-
ptuni aram calculos, quibus, qui ex
omnibus Graecis primus et secun-
dus iudicaretur in hoc bello fuisse,
designarent (κρίνειν ἐκ πάντων dixit
Noster quoque VI, 129.): ἐν-
θαῦτα, pergit Noster, πᾶς τις αὐ-
τῶν ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, i. e.
unusquisque ducum sibi primum
calculus posuit s. primo loco se
tanquam ἀξιωτάτον γενόμενον si-
gnificavit calculo coniecto (de lo-
catione τίθεσθαι τὴν ψῆφον vid.
allata ad III, 73); δεύτερα δὲ οἱ
πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα
κρίνοντες: secundum locum quod
attinet, plerique calculorum suffra-
giis latis convenerunt s. consense-
runt in Themistoclem, quem dignum
hoc (secundo) loco haberent. Addit
Noster: οἱ μὲν δὲ ἔμουνουντο, i. e.
hi igitur duces singuli s. soli (ubi
de primo loco agebatur) relinque-

bantur, quod Schweighauserus in
Lexic. Herodot. II. p. 116 interpre-
tatur: „quisque non nisi unum cal-
culum, quo ipse nominaretur, in
urna invenit.“ Ad πᾶς τις cf. nott.
ad VIII, 109.

αὐτὸς ἑκαστος δοκέων ἄριστος γε-
νέσθαι] i. e. cum unusquisque sibi vi-
deretur optimus fuisse. Vid. G. Her-
mann. ad Viger. p. 733 et conf. V,
13 ibique nott. V, 78. III, 82 ibique
allata. — Ad verbum συνεξέπιπτον
conf. citt. ad VIII, 49.

ὑπερεβάλλετο] i. e. eminuit, ubi
accusativus personae negligitur, sed
dativus rei additur, ut I, 61. IX, 71.
Ac facile hoc loco mente addas τοὺς
ἄλλους στρατηγοὺς: multum Themis-
tocles caeteros superabat eo, quod se-
cundum locum ex plerorumque suf-
fragiis obtinuerat. Verbum ὑπερ-
βάλλεσθαι hac superandi significa-
tione iam supra VIII, 24 invenimus,
ubi vid. allata. Unus liber male
dat ὑπερεβάλλε. δευτερεῖα de se-
cundo loco s. secundis partibus legi-
tur supra I, 32. Nec aliter in Plu-
tarch. Artax. 14. Caeterum non dis-
sentit Plutarchus (Themistocl. 17
coll. Pseudo-Plut. II. pag. 871 D.)
ab Herodoto, narrans duces pri-
mum, se quemque virtute praestit-
tisse, post se Themistoclem, statu-
tuisse; unde primas ad Themisto-
clem quamvis invitos ob invidiam
detulisse duces haud iniuriā censet
Plutarchus. Est vero hic Herodoti
locus documento, Herodotum nullo
ductum timore aut partium studio
id unum curasse in omnibus, ut ve-
rum ubique traderet. Conf. Dahl-
mann: Herod. pag. 184 et vide sis
nott. ad VII, 132 (III. p. 634).

CAP. CXXIV.

Οὐ βουλομένων — φθόνῳ] i. e.
Cum Graeci (Graecorum duces) haec

δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλώνων ἐκάστων ἐς τὴν ἐωντῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλῆς ἐβῴσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτίμηθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαιμόνα ἀπῆκετο, θέλων τιμηθῆναι. καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος Θεμιστοκλεῖ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδώρῃσαντο δὲ μιν ὄχρῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύνσαντι· αἰνέσαντες δὲ πολλὰ προέπεμψαν ἀπρίοντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἱ περ

diiudicare nollent (cuius primae et cuius secundae partes in pugna *fuisse*), *invidiā mutuā, alter in alterum, ducti, sed singuli domum discederent re haud iudicata, tamen Themistocles praedicatus celebratusque est per omnem Graeciam tanquam vir longe (omnium) Graecorum prudentissimus. ἀκριτοὶ* dicuntur, qui suffragiis latis rem decernere nolunt, qui iudicium non faciunt; contra III, 80 (ubi vid. nott.) tyrannus *κτείνειν* dicitur *ἀκρίτους (causā indictā)*, i. e. eos, qui iudicium non subierunt.

ἐβῴσθη] Vid. I, 11. VI, 131. Ad verba ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ — σοφώτατος conf. VIII, 110, ubi: *δεδογμένος εἶναι σοφός*.

θέλων τιμηθῆναι] i. e. *putans s. sperans* Lacedaemone *se eo honore adfectum tri*, quem ii, qui ad Salaminem (una cum ipso) pugnaverunt, denegaverant. „Verisimilius mihi videtur, quod Plutarch. narrat in Themist. 17. pag. 120 D., Spartam vocatum deductumque a Lacedaemoniis fuisse Themistoclem, sibi nempe metuentibus nunc tandem, *μή ποτε Θεμιστοκλῆς, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι, κακὸν μέγα βουλευσῇται κατ' αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων*, ut scribit Diodor. XI, 27: idcirco tum *ἐτίμησαν αὐτὸν διπλασίους δωρεαῖς τῶν τὰ ἄριστα ἐληφότεων*. Iuxta Libanum I, pag. 14 C. illum *ἐστεφάνουν, τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφορμὴν ποιούμενοι τὴν ἐκείνου διάνοιαν*. Multiplicem honorem ipsi tum tributum

a Lacedaemoniis enarrat et Plutarchus [cap. 17 Vit. Themistocl.]. In Herodoto legerem ex marg. Stephani *προέπεμψαν ἀπρίοντα* [ubi vulgo *ἀνρίοντα*, quod merito recentt. edd. respuerunt, *ἀπρίοντα*, quod in Sanctrofti libro aliisque exstat, recipientes] *τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες*: quo honore neminem alium dicuntur prosecuti. Hoc apud Thucyd. I, 74 Spartanis in memoriam revocat orator Atticus.“ *Valcken*. Quae de honoribus Themistocli a Spartanis tributis Noster tam copiose retulit, ea haud scio an consulto sic fecisse putandus sit: quippe quem latere haud potuit, quo modo posthac Spartani in Themistoclem egerint, quem eiusdem criminis atque Pausaniam incusantes (vid. Thucyd. I, 135. Plutarch. Vit. Themistocl. 23) legatis Athenas missis populo persuaserunt, ut in ius vocaret absentemque condemnaret: de qua re nuper accurate disputavit De Koutorga: *Mémoire sur le parti Persan dans la Grèce ancienne et la procès de Thémistocle* (Paris 1860) pag. 17 seqq. Expulsus Athenis Themistocles fuit anno 471 a. Chr. n. s. Olymp. LXXII, 2 teste Clinton. in *Fast. Hellen.* p. 38 ed. Krueger., sex annis post quam Athenienses principatu fere potiti sunt (477 a. Chr. n.) et septem annis post Sesti obsidionem, quae incidit in ann. 478 a. Chr. n. et ab Herodoto ipso in operis fine (IX, 114 seqq., ubi vid. nott.) narratur. Quare vix

ἰππείες καλέονται, μέχρι οὐρανὸν σῶν Τεγεστητικῶν. μῦνον δὲ
 678 τοῦτον πάντων ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προ-
 έπεψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπῖκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, 125
 ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμι-
 στοκλέος ἐὼν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ
 καταμαργέων ἐνεῖκε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαιμόνα

credibile est, Herodotum latuisse, quae posthac Themistocli acciderint mala, ab Atheniensibus Lacedaemoniorum rogatu indicta. — De equitibus trecentis, e flore iuventutis Laconicae electis Themistoclemque, id quod maximum honoris indicium erat, comitantibus vid. Thucyd. V, 72 ibique interpret. Plutarch. Lycurg. 25, Xenoph. De Rep. L. IV, 3 ibique Sauppe pag. 31 seq., C. O. Mueller. Dorr. II. pag. 241, C. Fr. Hermann. Griech. Staatsalterth. §. 29. not. 15 seqq. De Tegeatarum terra conf. Herodot. I, 66 ibique nott. Currum eumque pulcherrimum, qui Sparta fuit, quod dono dederunt Themistocli, haud scio an unum huius praemii s. muneris publice dati exemplum inter Graecos reperiatur, praesertim cum curribus rarius uterentur ad usus publicos vel ad itinera publico facienda nec raro ii, qui curribus uterentur, superbiae vel molliciti crimen contraherent (conf. Becker: Charicl. I. pag. 18. 227 ed. sec.). Sed plaustri usus esse Spartanos vel inde colligas, quod viarum earumque plaustri vehendis aptarum cura penes reges fuit, teste ipso Herodoto VI, 57, ubi vid. nott. Licet quoque ad ludos Graecorum publicos hoc munus refores, si quidem ὄχος de huiusmodi curribus, quibus ad certamina publica utebantur, dicitur apud Pindar. Ol. IV, 12. Pyth. IX, 11, atque omnino haec vox, quae saepius apud Homerum, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem invenitur (vid. Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. pag. 2479 ed. Dind.), rarius apud pedestris orationis scriptores reperitur.

CAP. CXXV.

Ἀφιδναῖος] In Sancrofti codice

exstat Ἀθηναῖος, quod plures codd. si ferrent, lubenter se recepturum esse ait Wesseling., cum idem Timodemus infra vocetur *Belbinita*. Neque tamen quidquam mutandum, si cum Pavio ac Schweighausero Timodemum statuas domo fuisse *Belbinitam*, i. e. natum in Belbina insula, sed Atticam civitatem nactum *Aphidnaeorum*que demo fuisse adscriptum. *Aphidnae* non multum a Decelea videntur fuisse remotae: quamquam accuratiora de eius situ desunt. Conf. Herod. IX, 73. Strabon. VIII. p. 396 et 397. Pausan. II, 22. §. 7. Leake (Die Deme Attica's pag. 16 ed. Westermann) ad Aphidnas refert arcis veteris reliquias, quae adhuc prope vicum, cui nomen Βούγα vel Μεξιαμπούα, cernuntur in media ea regione, quae Diacria olim vocabatur; Finlay, qui pluribus de Aphidnarum situ quaesivit (Transact. on the royal society III, 2. p. 396 seqq. et vernacule ap. S. F. W. Hoffmann.: Die alt. Geograph. II. pag. 62 seqq.), paulum discedit, Aphidnas veteres paulo magis septentrionem versus collocans prope vicum, cui nunc nomen Kapandriti, in loco edito, cui nomen Kotróni, unde via Marathonem ducit et ubi plures aliae viae conveniunt.

ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν] i. e. caeteroqui non illustribus viris adnumeratum. Loco vili ignobilique gente eum prognatum fuisse haec verba declarant. Vid. Sinenis ad Plutarch. Themistocl. p. 2.

φθόνῳ καταμαργέων] i. e. praeevidia s. livore insaniens. In Florentino aliisque exstat καταμαργέων, quod merito reiecerunt editores, probante Bredovio pag. 382. Bene autem ad h. l. *Wesseling.*: „καταμαργᾶν et more Ionico κατα-

ἄπιξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ, ἐὼν Βελβινήτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων· οὐτ' ἂν σὺ, ὦνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

126 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταικῶν καὶ μᾶλλον ἐτι γενόμενος,

μαργέειν, protervi hominis et invidiâ rumpentis *insaniam* egregie declarat. Quo qui ingenio *μεμαργωμένοι κυνοθρασεῖς* Aeschylō Suppl. 706. Qui idem Wesseling. in Diss. Herod. IX. p. 205, ubi h. l., quem Latine reddit: *irâ surens rixabatur*, tractat, comparat Euripid. Troad. 902: *ἐξεμαργώθης φρένας*, animo furis, itemque *μαργαίνειν* apud Clement. Alex. Protrept. p. 75 et *ἐπιμαργαίνειν* apud Arat. Diosem. 386 de subibus. Add. Pindar. Nem. IX. 46. Ac pertinent huc quoque voces *μάργος* (*resanus*, *avidus*) et *ὑπόμαργος* apud Herodot. VI, 75, ubi vid. nott. Quod sequitur *ἐνέεικε*, valet: *obiurgavit* s. *altercatus* est cum Themistocle; idem verbum IX, 55. — Ad verbum *προφέρων* (*exprobrans*) vid. nott. ad IV, 151 et I, 3. Pro *ἔχει*, quod Schaeferus et Matthiae retinuerunt, equidem cum reliquis dedi *ἔχει*, quod optimi codd. praebent.

Οὕτω ἔχει τοι] i. e. ita tibi res se habet. Eadem locutio VII, 161; conf. allata ad VIII, 20.

ἐὼν Βελβινήτης] Cum apud Stephanum Byzantinum s. v. *Βέλβινα* legatur: τὸ ἔθνηκὸν Βελβινήτης, ὡς *Αἰγινήτης*, vulgatum *Βελβινίτης* in *Βελβινήτης* dudum mutari voluit Valckenar. itemque L. Ross: Reisen auf d. Griech. Inseln II. p. 173 et Cobet in Mnemosyn. XV. p. 122. Itaque scripsimus *Βελβινήτης*; diversa enim esse putamus gentilia in *ιτης* exeuntia, quae protulit Bredow. p. 33. *Belbina* exigua fertur esse insula prope Sunium promontorium meridiem versus teste Scylac. §. 52. p. 20 Huds. p. 268 Gail. (ubi verba κατὰ τοῦτο ad proxime ante-

cedentia verba ἀκρωτήριον Σούμιον refero, aliter atque Gail. p. 408), Stephan. Byz. s. v. pag. 214. Strabon. VIII. p. 375 C. s. 576 et IX. pag. 398 D. s. 611 A. Plin. H. N. IV, 12. Nunc insulam aditu perquam difficilem vocari *St. Giorgio d' Arbori* recentiores tradunt; conf. Clarke: Travels II, 2. pag. 453 coll. 603, Ross. l. l. pag. 172 seq., Leake l. l. pag. 54, quo auctore *Ἅγιος Γεώργιος* nunc appellatur. Utut est, exiguae insulae incolae haud magno loco habitos esse apud Graecos, satis hoc ex dicto perspicitur, quocum conferantur quae exstant similia a Themistocle *Seriphio* cuidam dicta apud Platon. De republ. I, 4. pag. 330 A., ubi cf. Astii commentt. p. 334. Plut. Themist. 18. I. pag. 121 A. II. pag. 185 C. Cicer. De senectut. 3. ubi vid. interprett. Ad significationem vocis *ὦνθρωπε* conf. nott. ad III, 63. Ad locutionem *ἐς τοσοῦτο* cf. VIII, 107. Quod antecedit *νυν*, a Florentino, Mediceo, aliis codd. abest. De quo conferunt Miscell. Obserrv. III. p. 146.

CAP. CXXVI.

Ἀρτάβαζος] Idem est, qui VII, 66 dux Chorasmiarum et Parthorum appellatur. Respicit autem Herodotus hic ad ea, quae IX, 41 seq. 66. 89 traduntur. — Mox plurimi libri afferunt τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο idque recentt. edd. inde a Bekkero tenuerunt: equidem cum Schweighausero, Schaefero et Gaisfordio revocavi lectionem, quam praebet Wesselingii editio: τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, quam unam veram nunc habeo. Etenim Herodotus ex eo

ἔχων ἕξ μυριάδας στρατοῦ, τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέ-
πεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, ἅτε
Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδο-
νίην καὶ οὐδὲν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπε-
679 δον, οὐκ ἐδικαίον, ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαίηται, μὴ οὐκ
ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαίηται, ὥς βασιλεὺς

exercitu, quem ex omnibus Persarum copiis sibi elegerat Mardonius regis iussu VIII, 107, sexaginta mille cum Artabazo, qui regem comitarentur, missos fuisse intelligit. Ad voces *μέχρι τοῦ πόρου* vid. nott. ad VIII, 115. De *Pollene* dixi ad VII, 123 et de voce *χειμερίζειν* conf. nott. ad VIII, 113.

καὶ οὐδὲν κω κατεπείγοντος] Absolute dictum accipio: cum nihil opus esset festinatione, ut (Artabazus) ad reliquum (Mardonii) exercitum veniret. Valla reddiderat: nec etiam- dum urgente venire, non improbane Frommelio in Creuzeri Molet. III. pag. 169, ubi alia quaedam attulit ad verbi *κατεπείγειν* usum, ubi accusativus obiecti reticetur, spectantia, *πρᾶγμα* hic omitti solere cum Wesselingio statuens, quo quidem supplemento haud erit opus. Licet verba *ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον* sic explicare, ut praeposito articulo τοῦ genitivi subiectum, ad quod pertineat verbum *κατεπείγοντος*, constituent: unde ea, quam dixi, loci proficiscitur sententia: (cumque) festinatione nihil fere opus esset, quominus (Artabazus) veniret ad reliquum (Mardonii) exercitum et cum eo suas copias coniungeret. Idem Frommel observat, hoc uno apud Herodotum loco inveniri *κατεπείγειν*, qui multo frequentius medio verbo *ἐπέλεσθαι* (contendere, festinare ad aliquid, studio quodam trahi ad aliquid) utatur. Cf. IV, 139. VI, 112. VII, 223. IX, 60 itemque III, 135. VI, 43. IX, 89. De structura ea, qua modo participium, modo infinitivum hoc verbum adsciscit, ipsi quaedam annotavimus ad VIII, 68. §. 2. — Quae sequuntur: οὐκ ἐδικαίον ἐντυχὼν x. τ. λ., Latine ita reddam: haud dignum tu-

dicavit, si Potidaeatas, in quos inciderat, rebelles in servitutem non redigeret. Sic οὐ δικαιοῦν VI, 82. 86. 15. III, 148. IV, 186. IX, 19. 42. 26. I, 89. II, 172. IV, 154. Ad usum particularum μὴ οὐκ in proxime sequentibus conf. allata ad VIII, 57.

Ποτιδαίηται] Sic mox Ποτιδαίηται. Tu vid. de hac urbe nott. ad VII, 123. De nominis scriptura ad h. l. ita disseruit Cr. „Ita cod. Florentinus. Vid. Schweigh. Var. Lect. et ad VIII, 129. Cf. de longa α in antepenultima Thiersch. in Actt. phil. Monacc. II. pag. 416. 417, nimirum scribendum Ποτιδαίηται in scriptoribus non Ionicis. Idem tamen in eo nimis novator, quod ubi- vis Ποτ εἰδαια vult et qui ei suffragatur Osann. in Syllog. Inscriptt. I. pag. 19. Nam in pedestri oratione videtur Ποτ εἰδαια valuisse docentibus codd. Vid. var. lect. supra laud. et adde Platon. Sympos. pag. 221. p. 464 Bekk. et Baehr. ad Plutarch. Alcibiad. p. 99. [Id ipsum capite 127 revocavimus cum Bredovio pag. 130, scribentes Ποτ εἰδαιαν pro male vulg. Ποτ εἰδαιην; ac Ποτ εἰδαιαν omnes libri exhibent cap. 128. Formae Ποτ εἰδαιηται similia quaedam idem Bredovius pag. 125 profert.] Quin etiam in numis Paesti sunt, qui ΠΟΣΙΔ aut certe ΠΟΣΙ offerant, testibus Froelich. Not. Comp. Gr. p. 153 et Eckhel. D. N. V. I. p. 157. Add. Valckenar. ad Eurip. Phoen. vs. 196 et Etymol. Gud. p. 476 et p. 530 de formis Aeolicis et Doricis. — Ad formulam dicendi οἱ χῶ- κες φεύγων conf. VIII, 72. Formam plusquamperfecti παρῆξελήλακας (i. e. ubi rex eorum fines erat praetergressus) attigit Bredov. pag. 316. 320. Ante Σαλαμῖνος delevi articulum

ἄπιξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ, ἐὼν Βελβινήτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων· οὐτ' ἂν σὺ, ὦνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

126 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιῶν καὶ μᾶλλον ἐτι γενόμενος,

μαργέειν, protervi hominis et invidiâ rumpentis insaniam egregie declarat. Quo qui ingenio *μεμαργμένοι* κυνοθρασεῖς Aeschilo Suppl. 706. Qui idem Wesseling. in Diss. Herod. IX. p. 205, ubi h. l., quem Latine reddit: *trâ furens rixabatur*, tractat, comparat Euripid. Troad. 992: *ἐξεμαργώθης φρένας*, animo furis, itemque *μαργαίνειν* apud Clement. Alex. Protrept. p. 75 et *ἐπιμαργαίνειν* apud Arat. Diosem. 386 de subibus. Add. Pindar. Nem. IX, 46. Ac pertinent huc quoque voces *μάργος* (*vesanus, avidus*) et *ὑπόμαργος* apud Herodot. VI, 75, ubi vid. nott. Quod sequitur *ἐνείκεε*, valet: *oburgavit* s. *altercatus est* cum Themistocle; idem verbum IX, 55. — Ad verbum *προφέρων* (*exprobrans*) vid. nott. ad IV, 151 et I, 3. Pro *ἔχει*, quod Schaeferus et Matthiae retinuerunt, equidem cum reliquis dedi *ἔχει*, quod optimi codd. praebent.

Οὕτω ἔχει τοι] i. e. ita tibi res se habet. Eadem locutio VII, 161; conf. allata ad VIII, 20.

ἐὼν Βελβινήτης] Cum apud Stephanum Byzantinum s. v. *Βέλβινα* legatur: τὸ ἔθνικόν Βελβινήτης, ὡς *Αἰγινήτης*, vulgatum Βελβινίτης in Βελβινήτης dudum mutari voluit Valckenar. itemque L. Ross: Reisen auf d. Griech. Inseln II. p. 173 et Cobet in Mnemosyn. XV. p. 122. Itaque scripsimus Βελβινήτης; diversa enim esse putamus gentilia in *της* exeuntia, quae protulit Bredov. p. 33. *Belbina* exigua fertur esse insula prope Sunium promontorium meridiem versus teste Scylac. §. 52. p. 20 Huds. p. 268 Gail. (ubi verba κατὰ τοῦτο ad proxime ante-

cedentia verba ἀκρωτήριον Σούμιον refero, aliter atque Gail. p. 408), Stephan. Byz. s. v. pag. 214. Strabon. VIII. p. 375 C. s. 576 et IX. pag. 398 D. s. 611 A. Plin. H. N. IV, 12. Nunc insulam aditu perquam difficilem vocari *St. Giorgio d' Arbori* recentiores tradunt; conf. Clarke: Travels II, 2. pag. 453 coll. 603, Ross. l. l. pag. 172 seq., Leake l. l. pag. 54, quo auctore *Ἅγιος Γεώργιος* nunc appellatur. Utut est, exiguae insulae incolae haud magno loco habitos esse apud Graecos, satis hoc ex dicto perspicitur, quocum conferantur quae exstant similia a Themistocle *Seriphio* cuidam dicta apud Platon. De republ. I, 4. pag. 330 A., ubi cf. Astii commentt. p. 334. Plut. Themist. 18. I. pag. 121 A. II. pag. 185 C. Cicer. De senectut. 3, ubi vid. interprett. Ad significationem vocis ὦνθρωπε conf. nott. ad III, 63. Ad locutionem ἐς τοσοῦτο cf. VIII, 107. Quod antecedit νυν, a Florentino, Mediceo, aliis codd. abest. De quo conferunt Miscell. Obserrv. III. p. 146.

CAP. CXXVI.

Ἀρτάβαζος] Idem est, qui VII, 66 dux Chorasmiarum et Parthorum appellatur. Respicit autem Herodotus hic ad ea, quae IX, 41 seq. 66. 89 traduntur. — Mox plurimi libri afferunt τοῦ Μαρδόνιος ἐξέλεξαιτο idque recentt. edd. inde a Bekkero tenuerunt: equidem cum Schweighaeusero, Schaefero et Gaisfordio revocavi lectionem, quam praebet Wesselingii editio: τὸν Μαρδόνιος ἐξέλεξαιτο, quam unam veram nunc habeo. Etenim Herodotus ex eo

ἔχων ἕξ μυριάδας στρατοῦ, τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέ-
πεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, αἶτε
Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδο-
νίην καὶ οὐδὲν κω κατεπεύγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπε-
679 δον, οὐκ ἐδίκαιον, ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαίητῃσι, μὴ οὐκ
ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαῖται, ὥς βασιλεὺς

exercitu, quem ex omnibus Persarum copiis sibi elegerat Mardonius regis iussu VIII, 107, sexaginta mille cum Artabazo, qui regem comitarentur, missos fuisse intelligit. Ad voces *μέχρι τοῦ πόρου* vid. nott. ad VIII, 115. De *Pallene* dixi ad VII, 123 et de voce *χειμερίζειν* conf. nott. ad VIII, 113.

καὶ οὐδὲν κω κατεπεύγοντος] Absolute dictum accipio: cum nihil opus esset festinatione, ut (Artabazus) ad reliquum (Mardonii) exercitum veniret. Valla reddiderat: nec etiam dum urgente venire, non improbante Frommelio in Creuzeri Melet. III. pag. 169, ubi alia quaedam attulit ad verbi *κατεπεύγειν* usum, ubi accusativus obiecti reticetur, spectantia, *πράγμα* hic omitti solere cum Wesselingio statuens, quo quidem supplemento haud erit opus. Licet verba *ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον* sic explicare, ut praeposito articulo τοῦ genitivi subiectum, ad quod pertineat verbum *κατεπεύγοντος*, constituent: unde ea, quam dixi, loci proficiscitur sententia: (cumque) festinatione nihil fere opus esset, quo minus (Artabazus) veniret ad reliquum (Mardonii) exercitum et cum eo suas copias coniungeret. Idem Frommel observat, hoc uno apud Herodotum loco inveniri *κατεπεύγειν*, qui multo frequentius medio verbo *ἐπέλυσθαι* (contendere, festinare ad aliquid, studium quodam trahi ad aliquid) utatur. Cf. IV, 139. VI, 112. VII, 223. IX, 69 itemque III, 135. VI, 43. IX, 89. De structura ea, qua modo participium, modo infinitivum hoc verbum adsciscit, ipsi quaedam annotavimus ad VIII, 68. §. 2. — Quae sequuntur: οὐκ ἐδίκαιον ἐντυχὼν κ. τ. λ., Latine ita reddam: haud dignum tu-

dicavit, si Potidaeatas, in quos inciderat, rebelles in servitutem non redigeret. Sic οὐ δίκαιον VI, 82. 86. 15. III, 148. IV, 186. IX, 19. 42. 26. I, 89. II, 172. IV, 154. Ad usum particularum μὴ οὐκ in proxime sequentibus conf. allata ad VIII, 57.

Ποτιδαίητῃσι] Sic mox Ποτιδαῖται. Tu vid. de hac urbe nott. ad VII, 123. De nominis scriptura ad h. l. ita disseruit Cr., Ita cod. Florentinus. Vid. Schweigh. Var. Lect. et ad VIII, 129. Cf. de longa α in antepenultima Thiersch. in Actt. phil. Monacc. II. pag. 416. 417, nimirum scribendum Ποτιδαῖται in scriptoribus non Ionicis. Idem tamen in eo nimius novator, quod ubi vis Ποτρίδαα vult et qui ei suffragatur Osann. in Syllog. Inscriptt. I. pag. 19. Nam in pedestri oratione videtur Ποτρίδαα valuisse decentibus codd. Vid. var. lect. supra laud. et adde Platon. Sympos. pag. 221. p. 464 Bekk. et Bachr. ad Plutarch. Alcibiad. p. 99. [Id ipsum capite 127 revocavimus cum Bredovio pag. 130, scribentes Ποτρίδααν pro male vulg. Ποτιδαῖην; ac Ποτρίδααν omnes libri exhibent cap. 128. Formae Ποτιδαῖται similia quaedam idem Bredovius pag. 125 profert.] Quin etiam in numis Paesti sunt, qui ΠΟΣΙΔΑ aut certe ΠΟΣΙ offerant, testibus Froelich. Not. Comp. Gr. p. 153 et Eckhel. D. N. V. I. p. 157. Add. Valckenar. ad Eurip. Phoen. vs. 196 et Etymol. Gud. p. 476 et p. 530 de formis Aeolicis et Doricis. — Ad formulam dicendi οἷον κε φεύγων conf. VIII, 72. Formam plusquamperfecti παρεξήλακε (i. e. ubi rex eorum fines erat praetergressus) attigit Bredov. pag. 316. 320. Ante Σαλαμῖνος delevi articulum

παρεξεληλάκεε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων
 ἐκ Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων
 127 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρ-
 τάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς
 Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέως, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε.
 εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἔξανα-
 στάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κα-
 τέσφαξε ἑξαγαγὼν ἐς λίμνην τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτο-
 βούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει. καὶ
 128 οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτά-
 βαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε. προσέχοντι δὲ οἱ
 προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος, ὁ τῶν Σκιωναί-
 ων στρατηγός· ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔργωγε οὐκ ἔχω εἰ-
 πεῖν, οὐ γὰρ ὧν λέγεται τέλος μέντοι τοιαύδε ἐγίνετο. Ὅπως
 βιβλίον γράψειε ἢ Τιμόξεινος, ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμ-

της, quem libri scripti ignorant
 quemque e Wesselingii editione re-
 tinuit post Schaeferum et Matth.
 Bekkerus, quem recentt. edd. sunt
 secuti.

ἐκ τοῦ φανεροῦ] i. e. aperte, ut
 IX, 1. Conf. citt. ad III, 150 et I,
 111. ἐκ τοῦ ἀφανοῦς eundem in mo-
 dum dixit Thucydides IV, 36, ubi
 vid. interpretes. Ad particulam ὥς
 δὲ καὶ vid. III, 13 ibique nott.

CAP. CXXVII.

ὁ Ἀρτάβαζος] Articulum ὁ e Flo-
 rent. adieci cum Schweigh. et Gaisf.
 Reliqui omiserunt. Mox in verbis
 καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε vox ταύτην
 aequae atque continuo αὐτὴν spectat
 ad antecedens Ὀλυνθίους, adeo ut
 dictum existimetur pro τὴν τῶν
 Ὀλυνθίων πόλιν. De *Olynthiis* vid.
 nott. ad VII, 122; de *Bottiaeis* nott.
 ad VII, 123 et de *Thermaico* sinu
 nott. ad VII, 121. In Gaisfordii edi-
 tione impressum exstat Θεσμίων,
 operarum credo vitio. — De verbo
 ἐπιτροπεύειν vid. nott. ad VII, 62
 et de gente *Chalcidica* VII, 185. Con-
 suli quoque potest Herodotea tra-
 ctans Leake: *Travels in North.*
Greece III. pag. 454 seq. Attingit
 monente Wesselingio Herodotea Ca-

saubon. ad Strabon. X. pag. 447
 s. 685.

CAP. CXXVIII.

ἐντεταμένως] Vid. nott. ad VII,
 53, quibus addi poterunt similia ad-
 verbia a participiis perfecti passivi
 formata, quae attulit Alb. Iahn. ad
 Eliae commentt. pag. 798. προδο-
 σίην συντίθεσθαι τιμι interpretor:
de proditione cum aliquo agere s. pa-
cisci. VIII, 140. §. 1 ὁμαιζμήην συν-
 τίθεσθαι, ut VII, 145. Alia vid. su-
 pra ad VIII, 120 nott. Caeterum
 eandem narrationem de Timoxeno,
 qui prave Sicyonius vocatur, cum
 sit *Scionaeus*, id est *Scione* urbe
 oriundus (de qua vid. ad VII, 123),
 exhibent Polyæn. VII, 33. §. 1 atque
 Aeneas Tact. Poliorcet. p. 31. — In
 proxime seqq. ἀρχὴν (ab initio) et
 τέλος (ad extremum) sibi opponi bene
 observat Valcken. Ad illud ὄντινα
 μὲν τρόπον ἀρχὴν (quo modo ab ini-
 tio rem instituerit, s. cum Artabazo
 egerit, proditionem molitus) facile
 ex antecedentibus mente repetas li-
 cet συντίθεται προδοσίην. De voce
 ἀρχὴν conf. modo I, 9. 86. II, 148
 ibique allata. VIII, 132. IX, 60. 80.
 — εἰπεῖν dedi pro εἰπαι, libris iu-
 bentibus, ut VIII, 65, ubi vid. nott.

ται, ἡ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιειλιζαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίστος δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος προδοὺς τὴν Ποτιδαίαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαίητιν τὸν ὦμον. τὸν δὲ βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἳα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς. παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλέξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδοταί. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίστος ἐγε-

In verbis proximis οὐ γὰρ ὧν λέγεται particula ὧν negationis vim augeat, ut I, 49, ubi vid. nott. VIII, 133. IX, 31. 32. 96. Monuit idem quoque Wentzel: De praepos. tmesi ap. Herodot. pag. 30. Mox cum Bredovio pag. 42 scripsi βιβλίον pro βύβλιον idemque feci paulo post, ubi idem vocabulum denuo fit obvium. Conf. supra allata ad V, 58. VI, 4.

τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιειλιζαντες] περὶ reponi voluit Valckenarius ex Aenea Tactic. l. I., ut sensus enascatur: circa sagittas crenas epistolam volventes et alas ei applicantes. Valckenarium secuti sunt Borheck., Schweighaeuser et Gaisfordius; scripti libri omnes παρὰ praebent, quod recte tuentur Schaefer., Matth., Bekker., quem ipsamsequuntur Dindorf et Dietsch., approbante Ameisio in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LIX. p. 276 (qui comparat Iliad. IV, 122), cum duo sint incisa, iuxta quae epistolam s. literas circumvolverint, quibus tanquam alis uti sint. τόξευμα hic sagittam denotat, ut IV, 132 coll. 131, γλυφίδας, quas vulgo accipiunt crenas, quae sunt in infima et extrema sagittae parte, Schweighaeuserus in Lexic. Herod. s. v. πτεροῦν (II. p. 261) intelligi vult quattuor illas incisuras, in inferiore sagittae parte in longum decurrentes, quibus pennae s. alae inferantur, unde apud Euri-

pid. Orest. 274: ἐκηρόλων τόξων πτερωταὶ γλυφίδες. Nec aliter explicuit idem Ameis ad Odys. XXI, 419.

ἐπαίστος δὲ ἐγίνετο] Aeneas Tacticus l. I. habet καταφανής. Tu cf. II, 119. VI, 74. III, 15 ibique nott. ἐγίνετο debetur Florentino; vulgatam ἐγένετο cum Schaefero tenent Matth., Bekkerus et recentt. edd.

οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες] οἱ ad praegressum ὄμιλος spectat, structurā satis notā. De voce συμμαχίη vid. nott. ad I, 77. De verbo ἐπιλέγεσθαι (legere) conf. eitt. ad III, 41. — In seqq. dedi cum Schweigh. et Gaisford. καταπλέξαι, quod praebet Sancrofti liber, pro vulg. καταπλήξαι, quod ex Wesselingii editione tenent Schaeferus atque recentt. edd. Bekkerus, Dindorf. (qui Latine reddidit: proditiōnis crimine affligere) et Dietschius. Probat quoque Schneiderus in Lexic. Graeco (s. v. καταπλήττω) lectionem codicis Sancrofti, quam cum Schweighaeusero (Lex. Herodot. II. p. 22) sic licet interpretari: implicare proditiōnis crimine, proditiōnem litem intendere. Conf. VIII, 83 ibiq. nott. — In fine cap. pro vulg. ἐγένετο, quod cum Schaefero tuentur Matthiae, Bekker. et Dindorf., dedi cum Schweigh. et Gaisf. ἐγεγόνες, quod Sancrofti liber, Florentinus,

129 γόνει. Ἀρταβάξω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς⁶⁸⁰ μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρὴν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους οἱ Ποτιδαιῖται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. Αἴτιον δὲ λέγουσι οἱ Ποτιδαιῖται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδεῶνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἤσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων, οἳ περ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέ-

alii afferebant, quodque etiam recepit Dietschius.

CAP. CXXIX.

γίνεται ἄμπωτις] ἄμπωτις nōtante Valcken. dicitur *maris recessus*, cum aqua velut resorbetur, ut VII, 198, ubi cf. nōt., sed *πλημμυρὶς* vocatur *aestus* vel *aestuantis maris accessus*; quod idem cum Ionibus quoque diceretur *ῥηχίη* (vid. VII, 198. II, 11. Duker et Wasse ad Thucyd. IV, 10), paulo inferior verba καὶ τῆς *πλημμυρίδος* ab aliena manu invecta putat Valckenarius, quippe ad explicandam vocem Ionicam *ῥηχίης* olim margini adscripta. Libri scripti non adducunt. Vid. Diodor. III, 40. Suid. s. v. *ῥαχία* III. p. 253. Nonnus ad Gregor. Naz. Stelit. II. p. 163. Plurima de voce *πλημμυρὶς* allata vides in Thesaurο Ling. Graec. VI. pag. 1209 ed. Dindorf. Quod pro *πλημμυρὶς* Bredovius p. 98. 99 scribi iubet *πλημυρὶς*, a recentt. edd. inde a Bekkero receptum, id mihi nōt tam certum esse videtur, ut a consensu librorum scriptorum *πλημυρὶς* exhibentium recedam. — *τέναγος lacum vadusum* indeque pervium designat: supra I, 202 iunguntur *ἔλαια τε καὶ τεναίγεια*, i. e. *paludes, lacunae*. Quae mox sequuntur verba

ἐς τὴν Παλλήνην, attigit Millingen (Sylloge of ancient unedit. coins pag. 48) existimans, haec verba nōt tam ad paeninsulam universam, quam ad isthmum, ubi Potidaea sita erat, referenda esse. — *διοδοιορήκεσαν* edidi, cum in his augmentum negligi solet; male olim *διαδοιορήκεσαν*. Tu vid. Bredov. pag. 318.

πολλάκις γινομένη] Ita codd. iuventibus dedi pro *γενομένη*, quod praeter Schaeferum retinuerunt Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch. Etenim Herodoti sententia haec est: *advenit maris aestuantis accessus* (tantus), *quantus nunquam fere, ut indigenae dicunt, (acciderat,) licet saepius* (huiusmodi aestus) *feri soleat*. Mox *ἐπιπλώσαντες πλοίοισι* ad pleonasmos, quos dicunt, haud retulerim, si quidem Potidaeatae nōt *τριήρεσι* (navibus bellicis s. ad belli usum comparatis), sed *πλοίοισι* (i. e. navigiis minoribus, ratibus; nos: *Kähne*) advecti dicuntur. De scriptura vocis *προάστειον* diximus ad III, 142. Ad locutionem: *ἐς τὸν νηὸν — ἡσέβησαν* conf. Matth. Gr. Gr. §. 413, 11 coll. 411, 2 nōt. Pro *τοῖς περ* e melioribus libris revocavi *οἱ περ*, ut VIII, 68, §. 1. Sic VIII, 124 omnes codd. *οὗτοι οἱ περ*.

εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι] Fluxit hoc Herodoti iudicium ex ea, quam

ουσι. τοὺς δὲ περιγενομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρόδוניον. Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐκροῖσαν.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιγενομένος, ὥς προσ-130
ἔμψε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν
στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσεν ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέριζε
ἐν Κύμῃ. Ἐαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρῶτος συνελέγετο ἐς Σά-
μον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ
Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτενον, στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον
Μαρόντης τε ὁ Βαράϊον καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχαιίου· συνήρ-
631 χε δὲ τοῖτοισι καὶ ἀδελφιδέος, αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομέ-
νου, Ἰθαμίτρης. Ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες οὐ προήσαν

habuit, sententia de divina vindicta homines impios, qui iura divina atque humana laeserint, persequente. Sed ea de re saepius supra iam monimus. Vid. modo nott. ad VIII, 103. — Ad verba οὕτω ἐκροῖσαν cf. III, 25 ibiq. nott.

CAP. CXXX.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς] Plures codd. omittunt στρατὸς, plane ut VIII, 131. IX, 96. Sed additur nomen quoque VII, 203. Ad verbum προσέμψε conf. allata ad VI, 96. ἐχειμέριζε e melioribus codd. dedi pro ἐχειμέρισε, quod cum Schaefero tuentur Matthiae, Bekker et recc. edd. De ipso verbo conf. nott. ad VIII, 113, de *Cyma* vid. nott. ad I, 149.

ἔαρος ἐπιλάμψαντος] i. e. ineunte vere. Conf. nott. ad VII, 13. Affert Livium XXII init. „Iam ver appetebat et Hannibal ex hibernis movit.“ Mox πρῶτος (*maturus*) dixit, notante Valcken., ubi expectabas πρῶτ. Tu vide de talibus, si tanti est, Matth. Gr. Gr. §. 446, 8. Quod sequitur: αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ, sic dicitur, ac si praecesserit αἱ μὲν τῶν νεῶν, quod ipsum sensu tantum praecedat, si quidem altera eaque maior navium pars ad Cumam hiemabat, altera eaque minor (αἱ δὲ τῶν νεῶν) Sami. — Ad verbum ἐπεβάτενον cf. nott. ad VII, 96.

Μαρόντης] Vid. VII, 80. *Artayntes* Artachaei filius nuspiam memoratur, nisi huc pertinet *Artynes*, Ithamatrae filius, VII, 67. Sed IX, 102 *Artayntes* atque *Ithamitres* vocantur; unde etiam h. l. pro Ἀμίτρης, quod cum Schaefero tuetur Matthiae, reliqui edd. receperunt Ἰθαμίτρης, itemque τοῖτοισι pro vulg. τοῖσι. Sed differre posse ait Pott: Etymolog. Forsch. pag. LII Ἰθαμίτρης (ubi ei in mentem venit Sanscrit. *Iuddha*, i. e. pugna) et Ἰθαμίτρης, plura recensens vocabula cum voce *Μίθρας* composita. Tu vid. quae ad VII, 67 adnotavimus. Vocem Ἀμίτρης probabiliter valere bonum amicum idem Pott. l. l. ponit. ἀδελφιδέος ubivis dici Gallorum *neveu* observat Larcherus.

προσελομένον] i. e. ab ipso *Artaynta* adscitus, ut IX, 10. — In seqq. pro οὐδ' εἰς, quod Schaeferus, Bekkerus et recc. edd. tuentur, equidem cum reliquis revocavi οὐδεῖς (*Neque eos [Persas] quisquam cogit progredi occidentem versus*), cum nulla utique h. l. cernatur emphasis, quae hanc separationem nos facere cogat; itemque retinui οὐ μὲν οὐδὲ, ubi μὴν induxerant e Florent. aliisque Schweigh. et Gaisford. Tu vid. allata ad VI, 45 et add. IX, 7. §. 1. Baguet ad Dion. Chrysost. Orat. Specim. p. 50, ubi hanc formulam epicam esse vult citans Iliad. XII, 212. II, 703, alia. Ad structuram verbi προσεδέκοντο (i. e. *expecta-*

ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἐσπέρης, οὐδ' ἐπηνάγκαξε οὐδεὶς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην, μὴ ἀποστῇ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλευσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐσωτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. Κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, περὶ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατῆσειν τὸν Μαρδόνιον. ἔοντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλευόντο, εἴ τι δυνάτατο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούσκειν, ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
 131 δονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἕαρ γινόμενον ἤγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἑών. ὁ μὲν δὴ περὶ οὗ κα συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπῆκετο ἐς Αἰγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἰπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχι-

hant) cum accusativo et infinitivo conf. V, 34. VII, 156. IX, 6. Forma σταθμεύμενοι (inde colligentes, quod etc.) vix sana videtur, licet eam tueatur Bredov. pag. 382 ac libri scripti consentiant. Malim equidem σταθμεόμενοι, quod legitur II, 150 (ubi cf. nott.), quodque etiam placere videtur Dindorfio in Commentat. de dialect. Herodot. pag. XXXI.

ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ] Vulgo reddunt: *fracti erant animis*. Haud infrequens apud Herodotum ἡσσώσθαι τῇ μάχῃ, *proelio superari*, V, 46. VI, 9. 108. IV, 97. Quin etiam IX, 122 ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρον, *prudentiā superati a Cyro*. Attingit Herodotea Hertlein. ad Xenophon. Cyropaed. IV, 1, 8 (ubi exstat: διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμας) coll. II, 2. §. 11, vernacule explicans: *entmuthigt*.

πολλὸν κρατῆσειν] Pro πολλὸν plures codd. πολλῶ. Sed. vid. VIII, 13. VII, 7, ne plura. Verbum ὠτακουστέιν, quo utitur Xenophon Cyrop. V, 3, 57. VIII, 2, 10, et Plutarch. Caes. 49 (add. Aristid. I. p. 62 s. 105 Dind.), Schweighaenseus interpretatur: *arrectis auribus auscultare, cupide observare*. Supra I, 100 ὠτακουσται, ubi conf. nott.

— Ad verba ὅκη πεσέεται vid. nott. ad VII, 168; de forma futuri πεσέεται vid. Bredov. pag. 375 seq.

CAP. CXXXI.

τό τε ἕαρ γινόμενον] Ita pro γινόμενον (quod cum Schaefero retinuit Matthiae) equidem cum reliquis edd. recepi e Florentino.

Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος] Idem supra VI, 65. 67. De Anaxilao conf. Plutarch. II. pag. 217 C. ibique Wyttenbach. pag. 1161 seqq. Animadverss. notante Cr. Herodotus, qui supra VII, 204 Eurysthenidas recensuerat, h. l. Proclidas, alteram Heraclidarum stirpem enumerat regiam, non prorsus ille quidem consentiens cum Pausan. III, 7, coll. II, 36, 4 et IV, 4, 4, Proclis successionem aliter digerente. Nam qui post Theopompum h. l. recensentur reges, eorum in regum Spartanorum indice nemo memoratur, ita ut non duo, ut Noster paulo post statuit, sed septem potius ex hoc Proclidarum regum catalogo eliminari debeant. Quare Palmerio Exercitt. pag. 30 placuit rescribere: *πλην τῶν ἐπ' αὐτῷ (pro vulg. δυνῶν) τῶν μετὰ Λευτυχίδην παύτων καταλεχθέντων*, quod quamvis receptum ab

δεω, τοῦ Ἀναξίλειω, τοῦ Ἀρχιδέμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Πρυτανίους, τοῦ Εὐρυπώντος, τοῦ Προκλέους, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέους, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν θυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδην πρώτων καταλεχθέντων,

editore nuperrimo Negris, equidem tamen invitis codicibus recipere non ausim, cum quantum in talibus variari soleat, haud sim nescius. Nec minus constat, in huiusmodi indicibus haud raro singulos viros omitti; quae de re sufficiat contulisse, quae ad Evangel. Matth. I, 8 a viris doctis allata sunt.*) Neque enim apud veteres in talibus ea, quam nos requirimus, reperitur diligentia. Ac denique hunc ad locum quod attinet, potuit utique ex alio fonte sua ducere Pausanias, ex alio Herodotus, quem, in Spartanorum urbe cum commoraretur, ab ipsis Spartanis, ad quos haud semel provocat testes (cf. Heyse I. I. pag. 119 seq.), sua accepisse probabile fit. Quamquam in illo catalogo hoc etiam offendit, quod Charilli pater vocatur *Eunomus*, qui, si Meursium (Regn. Lacon. 16) aliosque sequamur auctores, *Polydectis* potius pater indeque *Charilli* avus fuit, ita ut rescribendum videatur: *Χαρίλλον, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Εὐνόμου*. Accedit, quod supra VI, 65 (ubi vid. nott.) Leotychides filius τοῦ Μεγάρεως, et nepos τοῦ Ἁγίου dicitur, in cuius locum hic *Ἡγησίλειω* nomen succedit. Praeterea prorsus reticetur *Sous*, Eurypontis pater et Proclis filius, eodem monente Meursio I. I. cap. 15, quocum conf. indices regni Laconiae a Larchero confectos: Chronolog. d'Herod. (VII) pag. 445. 513 et potissimum Clinton: Fast. Hellenic. p. 330 seqq., unde profecit C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. pag. 568 ed. quart. Attingit hanc diversitatem quoque Lachmann: Spartan. Staatsverfass. pag.

135 seq. Qui viri docti id quoque egerunt, ut quot annos singuli reges praefuerint, indicarent indeque temporum rationes omnino, quantum id quidem omnino fieri potest, accurate constituerent. At quis quaeso in talibus satis certam et exploratam fidem semper expectabit, cum iam antiquitus diverse traditum esse videamus. Quare, quod ad Herodotum attinet, vix solis libris haec imputanda esse putamus, nec prorsus accesserim ob rationes ante prolatas Wesselingio ita statuenti: „Omnes hae turbae et terrores iniuriae temporum et librariorum debentur; expeditu, silentibus codicibus, inextricabiles.“ Nihilominus Negris de suo post voces τοῦ Εὐρυπώντος inseruit verba τοῦ Σόου, sed uncis inclusa, et post verbum *καταλεχθέντων* itidem uncis inclusa exhibet: *καὶ τῶν πέντε τῶν ὀσάτων*. Nec tamen reliqui Herodoti editores, quod probro, quidquam mutarunt: Herodoti verba sic exhibuerunt, ut in libris scriptis inveniuntur. In formis tantum nonnullis nominum pauca mutare placuit. Nam genitivi forma *Πολυδέκτης* ab omnibus libris allata eo magis offendit, quod apud alios scriptores hoc nomen primae est declinationis, teste Bredov. pag. 231: itaque cum Cobeto (in Mnemosyn. IX. pag. 292 seq.) scripsi *Πολυδέκτεω* itemque cum eodem viro docto pro *Εὐρυπώντος* dedi *Εὐρυπώντος*, quae vera videtur nominis forma apud Pausaniam I. I. aliosque obvia. Mox quoque pro vulg. *Λευτυχίδεα* dedi *Λευτυχίδην*, quod Dietschius quoque reposuit, auctore

*) Conf., alios ut taceam, Paulus in Commentarr. ad Matth. I. I. T. I. p. 255. Eichhorn: Einleit. in d. alt. Testam. II. p. 449. III. p. 310.

132 οἱ ἄλλοι βασιλείες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε
 Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἰγίναν πᾶ-
 σαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλ-
 λήνων, οἳ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι
 ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρό-
 δοτος ὁ Βασιληΐδευς ἦν. οἱ στασιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβού-
 λευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ὄντες ἀρχὴν ἐπὶ
 ἐπιβουλευόντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ἐπι-
 χείρησιν ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ, ἔξ ἑόντες,
 ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ
 καὶ τότε ἐς τὴν Αἰγίναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι
 ἐς τὴν Ἰωνίην, οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγις μέχρι Δήλου. τὸ
 γὰρ προσωτέρῳ πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἑλλήσι, οὔτε τῶν χώρων
 ἐοῦσι ἐμπέροισι, στρατιῇς τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι τὴν δὲ
 Σάμον ἡπιστάτο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συν-

Bredovio pag. 226, idemque dare debebam supra VI, 65. 73. 85, ubi vulgatam lectionem retinui. De *Xanthippo* vid. VI, 131. Cum voce *Ξάνθιππος* Pott. l. l. pag. LX comparat, quod apud Curtium IX, 10 exstat *Zariaspes*, nobilis *Persa*. Nam huius nominis eadem vis ac potestas, cum vocula subsit *esp* s. *asp*, *equum* designans.

CAP. CXXXII.

τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληΐδευς ἦν] Huncce *Herodotum* eo consilio a patre historiae nominari putat Dahlmann., ut ne hominis cognati memoria intereat. Quod sane multum videtur probabile, quamquam nulla alia huius *Herodoti* mentio. Tu vide sis quoque Heysium l. l. p. 20. Alios viros *Herodotum* nomine insignes, nobis aliquo modo cognitos ex literarum antiquarum monumentis, recensuimus in *Commentat.* de vita et scriptis *Herodot.* §. 1. Paulo ante cum recentt. edd. dedi ἐς Σπάρτην, ubi Schweighauserus e Florentino aliisque dederat ἐς τὴν Σπάρτην. Ex quo eodem Florentino in verbis sequentibus: οἱ στασιῶται σφίσι γενόμενοι (*qui inter se cum coniurassent*) scripsi σφίσι cum Bek-

kero et recentt. edd. pro vulg. σφι, cuius hic nullum locum esse existimo ex iis, quae monuit Bredov. pag. 282. Vid. etiam supra I, 57 ibique nott. De *Stratti*, Chiorum tyranno, cf. IV, 138 et de *tyrannis* nott. ad VII, 137. Voculam ἀρχὴν hic cum Larchero intelligo: *initio*, cum alias vulgo sit: *omnino*. Vid. nott. ad VIII, 128.

ἐξενείκαντος] i. e. cum unus e conjuratis consilium (s. id quod molituri erant) prodidisset. De significatione verbi ἐκφέρειν dixi ad III, 71; ad verbum ὑπεξέσχον vid. V, 72 ibique nott. Post vocem Σπάρτην cum Schweigh. et Gaisf. inserui τε e cod. Flor., quam voculam reliqui edd. neglexerunt, recentt. edd. inde a Bekkero receperunt. — In seqq. ad particulas οὕτε — τε vid. nott. ad VI, 1, quibus particulis hoc loco iunguntur, quae sibi paria prorsus non sunt, sed subiectum quod dicunt mutant; de quo subiecti transitu conf. I, 33 ibique nott.

τὴν δὲ Σάμον ἡπιστάτο κ. τ. λ.] i. e. *Samum* opinabantur aequae distare (ab ipsorum scil. patria) atque colimnas *Herculeas*, quas nemo nescit remotissimas fingi ad extremum occidentem in extrema orbis terrarum ora. Scripsi ἡπιστάτο pro male

ἐπικτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρρωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηζόντων Χίων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφειων.

vulg. ἐπιστάτο; vid. nott. ad VIII, 5. Idem feci VIII, 136. Ad συνέ-
πικτε ὥστε conf. nott. ad VIII, 15.

τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου
κ. τ. λ.] Herodoti sententia haec
est: *ita factum esse, ut nec barbari
metu perculsi ultra Samum occiden-
tem versus navigare auderent, nec
Graeci, quamvis a Chiis rogati, orien-
tem versus ultra Delum.* Afferit Wes-
selingius Pawii coniecturam „belle
„observantis planiorem futuram de-
„scriptionem, si κατωτέρω Σάμου
„et ἀνωτέρω Δήλου Scriptor ma-
„luisse. Verum (addidit idem Wes-
„selingius) Noster maluit vulgatum
„habita utriusque itineris diversa
„ratione et respectu.“ Neque po-
steri editores vulgatam lectionem
omnibus libris scriptis comproba-
tam mutarunt, in qua ἀνωτέρω et
κατωτέρω sibi opponi bene vidit
Schweighaeuserus, idque sic intelli-
gendum monet, „ut cogitemus, Sa-
„mum insulam Ionicae orae fuisse
„vicinam, Delum vero in medio Ae-
„gaeo mari, pari fere intervallo a
„Graeciae continente et a Ioniae
„ora distantem. Igitur quemadmo-
„dum in re nautica ἀνάγασθαι dici-
„tur, qui ab ora versus apertum mare
„navigat, κατάγασθαι vero, qui
„oram [s. portum] petit, sic facile pa-
„tet, quo pacto Persae dicantur non
„ἀνωτέρω Σάμου occidentem versus
„ausos esse navigare. Iam cum De-
„lus in medio mari Aegaeo sit sita,
„qui e Graecia Delum versus navi-
„gat, is quidem perinde ἀνάγεται,
„sed, qui postquam e Graecia De-
„lum pervenit, deinde Delo profi-
„ciscens Ioniae oram petit, is κα-
„τάγεται: et hactenus dicit Hero-
„dotus κατωτέρω Δήλου: non ausos
„esse orientem versus navigare.“ Qui
idem Schweighaeuserus in Lex. He-
rodot. I. pag. 62 monet verbum κα-
ταπλῶσαι apud Nostrum plerumque
nihil fere aliud atque simplex πλῶ-
σαι sonare.

HERODOT. IV.

οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε
σφειων] Bene Schweighaeuserus:
„Ita quae in medio utrorumque erant,
ob illorum metum in tuto fuerunt.“ De
argumento loci sic disputat Wes-
sel.: „Formido urgebat ex Persarum
maximo potentatu, tum etiam,
quod Graecorum multi accuratâ ul-
teriorum locorum notitiâ deficeren-
tur. De multis loquor: nam Athe-
niensibus ora Asiae et Thraciae ad
Hellas pontum navigationibus in Si-
geum, Ephesum, Chersonesumque
exploratissima erat; neque Spartan-
is ignotus Sami viciniaque situs
III, 46. Haud districte ergo haec
sumenda, nec de omnibus omnino
Graecis, sicuti accepisse videtur
Libanius Or. XIX. pag. 480.“ Tu
conf. etiam Duncker: Gesch. d. Al-
terth. IV. p. 853. Verum profecto
est, quod Wesselingius contendit,
Atheniensibus, qui tam longa iti-
nera commercii causa per omne
fere mare mediterraneum illa ae-
tate iam instituerant, Samum certe,
quae insula et ipsa commercio tan-
topere floruit, cognitam fuisse: re-
liquis Graecis, qui plerique non
longe a patriis regionibus discedere
atque terras longius remotas petere
solebant, non item: ita ut ad hos
potissimum Herodoti verba perti-
neant dicentis, *putasse Graecos Sa-
mum et Herculis columnas aequae re-
motas esse.* Inest in his sane, ut
Schweighaeuserus recte observavit,
„hyperbolica quaedam descriptio
metus atque terroris, qui Graecos
quamvis Salaminia pugnâ victores,
tamen deinde etiamnum percussos
tenebat, aut denuo subinde (ut fieri
solebat) eisdem obrepebat, magni-
tudinem cogitantibus periculi, e quo
praeter spem opinionemque emerse-
rant; cum praesertim etiam tunc et
Mardonius cum immani exercitu in
Graeciae visceribus haereret, et in
Ioniae ora, si classem eo mitteret,
Xerxes et classis suae haud poeni-

- 133 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλῶον ἐς τὴν Δῆλον, Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος ἐπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαϊά γένος, τῷ οὐνομα ἦν Μῦς,

tendas reliquias et alias ex Asia contractas formidabiles copias opponere illis posset.“ Neque aliter fere de his statuit Grote: History of Greece V. p. 198 coll. I. App. p. 515 ad metum Graecorum haec revocans, quo capti erant cogitantes de regionibus incognitis et de immensis Persarum copiis, quas aggressuri erant. Quem nimium metum insigni hac locutione Noster describere voluisse videtur, haud vituperandus inde, ut placuit Anglo viro docto de his disserenti (Mure: History of the language and literat. of ancient Greece IV. pag. 405 seq.). Verisimile videtur vernaculo interpreti, Schoellio, Herodotum haec scripsisse, quo tempore nondum eam sibi acquisivisset Graecorum in Europa habitantium eorumque rei navalis cognitionem, quam posthac illum assecutum esse alii Musarum loci egregie docent. Ac satis cognitum, non uno eodemque tenore ab initio usque ad finem Herodoti libros esse conscriptos, sed alias partes prius, alias serius exaratas. Sami autem et a Samiis haec probabiliter accepisse Herodotum itidemque literis consignasse idem statuit Schoell.

CAP. CXXXIII.

ἐχείμαζε] Vid. nott. ad VIII, 113. Quae sequuntur: ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενος, Schweighausero iudice in Lex. Herod. (II. p. 156) non tam valent: inde movens s. inde cum institueret movere, sed nihil fere aliud nisi hoc dicunt: „dum in Thessalia hiemabat, inde (ex Thessalia) legatum misit.“ Quod minus accurate reddere mihi videtur, qui Herodoti verba sic intelligenda esse censeo: „inde (ex hibernis in Thessalia positis) cum exercitum (Graeciam versus) moveret s. cum in eo esset, ut inde cum exercitu proficisceretur.“ Haud aliter ὀρμεώμενος invenitur I, 36.

VIII, 112. 138 et quod vel magis huc pertinet IX, 1: ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἦγε τὴν στρατιὴν κ. τ. λ., quod Gail (Le philolog. IV. p. 335) bene reddit: „s'étant mis en mouvement.“ Add. IX, 31 fin. coll. 52. Verba κατὰ τὰ χρηστήρια vulgo reddunt: „ad consulenda oracula“; minus accurate, cum proprie valeant: per varia, quae in Graecia erant, oracula, ita ut unum ex altero sciscitaretur; inde cap. 135 Noster scribit: ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπαϊά Μῦν περιστρωφόμενον πάντα τὰ χρηστήρια κ. τ. λ. Tu vid. de hac vi praepositionis κατὰ I, 30. I, 77 ibique nott. itemque VIII, 57 ibique nott.

ἄνδρα Εὐρωπαϊά γένος] *Europensis* fuit genere, i. e. civis *Europi*. Aristidis scholia (pag. 47 ed. Frommel.) si audiamus, Samius fuit, sed Persicae et Graecae linguae gnarus: quamquam in his scholiis plura eaque diversa videntur esse confusa. *Europi* civis si fuit, quaeritur, quanam Europus sit intelligenda, cum apud Stephanum Byzantinum tres huius nominis urbes excitentur, altera in Macedonia sita, altera in Syria (cuius gentile *Εὐρωπαϊός*); tertia Cariae dicitur fuisse, quae Idrias quoque vocetur gentileque habeat *Εὐρωπαϊός*: ac denique idem scriptor quoque habet *Εὐρωμος*, πόλις *Καρίας* — τὸ ἐθνικὸν *Εὐρωμῆς*. Hinc *Euromum* et *Euromenses* habet Livius XXXIII, 30 et XXXII, 23. Ac fuit, cum de *Europa*, Macedoniae urbe ad Axium amnem sita cogitarem, quameandem noverunt Thucydid. II, 100 et Strab. VII. p. 327, qui idem p. 329 *Europum* fluvium commemorat, Macedoniae et Thessaliae qui separat: cf. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1062. Sed obstat Pausanias IX, 23. §. 3 de *Europa*, Carum urbe, hic cogitandum esse his verbis declarans: καὶ ποτε ἄνδρα Εὐρωπαϊά, ὄνομα δὲ οἱ εἶναι Μῦν, τοῦτον ἀποσταλέντα ὑπὸ Μαρδονίου τὸν Μῦν

ἐντελάμενος πανταχῇ μιν χρησόμενον ἔλθειν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὁ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐ γὰρ ὧν λέγεται δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμαμάτων καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐξ τε Λεβάρειαν φαίνε- 134
683ται ἀπικόμενος, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα κατα-

ἐπερίσθαι τε φωνῇ τῇ σφετέρῃ. καὶ οἱ χρῆσαι τὸν θεὸν οὐκ ἑλληνίσαντα οὐδὲ αὐτὸν διαλέκτῳ τῇ Καρικῇ (sermo autem est de oraculo Apollinis Ptoi): quae prorsus congruunt cum iis, quae Noster ipse cap. 135 enarrat, adeo ut nihil dubitari possit, de *Europa*, *Cariae* urbe, hic cogitandum esse. Quibus reiectis, *Ἐσθωμον* potius Cariae urbem fuisse contendit Stein: Vindicce. Herod. Specim. pag. 20, indeque hoc quoque loco *Ἐσθωμέα* scribi vult. De reliquis ita *Valckenar.*: „Hominem e Caria cur Persa miserit Mardonius ad oracula Graecorum, illi non erit obscurum, qui Cares fuisse noverit minimum διγλώσσους, Graece intelligentes non tantum, sed etiam Persis Graeca interpretantes. Apud Thucyd. VIII, 85 Spartano Mindaro Tissaphernes ἐν-ἔπιμψε πρεσβεύτην τῶν παρ' ἑαυτοῦ Γαυλείτην ὄνομα, Κάρα διγλώσσον. [Tu vid. interpret. ad h. l. et ad IV, 109. P. III. Vol. 3. p. 353 et Vol. 4. p. 798 ed. Popp.]. Cum Graecis ducibus agens Cyrus minor Caribus utitur interpretibus in Xenophontis Anabasi [I, 2, 17], cumque veptitabant in aulam Persicam Graeci, tales et illic habuerunt interpretes. Vid. Aelian. V. H. I, 21.“

τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι] i. e. cui mandatum erat, ut ubi vis erat sciscitaturus oracula, quae in ipsorum commoda (i. e. sibi suisque Persis) explorare posset. Supra I, 46 ἀποπειράσθαι τῶν μαντητίων, coll. III, 119 ubi vid. nott. Pro σφι, quod etiam Valckenario minus commodum videbatur, Koenius rescribi vult of, probante Larchero; Stegerus (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. p. 46) reiecerat σφς: quod utrumque merito displicet censori Lipsiensi (1833

pag. 47), e cuius sententia σφι ad Mardonium suosque (i. e. Persas) in universum spectat. Non aliter IX, 13 fin. (ὁ Μαρδόνιος) ἐξήλανε — ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν, ita ut pauci tantum homines ipsum cum Persis arcere possent. — In sequentibus verbis dedi μαθεῖν e Sancerfti libro pro vulg. μαθεῖν, ut VII, 234, ubi vid. nott. Ad verba οὐ γὰρ ὧν λέγεται vid. citt. ad VIII, 109.

CAP. CXXXIV.

φαίνεται ἀπικόμενος] Ita cum recentt. add. posui, cum vulgo legeretur ἀπικόμενος φαίνεται, quod cum Schaefero retinuit Matthiae. *Lebadea*, quod nemo fere nescit, Boeotiae fuit urbs, Pausaniae tempore quae adhuc floruit, multis ornata artis operibus itemque Iovis Trophonii oraculo insignis, quod qui consulere vellent, ii in antrum descendebant subterraneum, ubi divinorum oraculorum fierent participes. Atque hoc est καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, sive, ut crebrius invenitur, iudice Hemsterhus. ad Lucian. Diall. Mortt. III, 2. pag. 410 T. II Bip., καταβῆναι εἰς Τροφώνιον; ἐρχεσθαι παρὰ τὸν Τροφώνιον s. κατέρχεσθαι ἐς τοῦ Τροφώνιον dixit Pausanias IX, 39. §. 4 et 40. §. 1, qui locus de hoc oraculo imprimis consulatur, si quidem Pausanias ipsum locum accurate describit ac singula, quae fieri solebant, refert. Quae si comparentur cum iis, quae recentiorum virorum doctorum industria de hac regione habemus comperta, dubitari nequit, hoc oraculum s. hoc antrum non longe ab ipsa urbe quaerendum esse. Urbs enim vetus, quae eodem fere nomine retento nunc vocatur

βῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκῶν ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὲ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπύκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ, κατὰ περ

Livadia (vid. quae congeffit veterum et recentiorum testimonia Forbiger in: Pauly Realencyclopæd. IV. p. 835 seq., Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 920), ad radices collis est sita, in cuius superficie ipsa oraculum atque antrum Trophonii fuit, si recte docuit Stephani (Reise durch einige Gegenden d. nördlich. Griechenl. pag. 67), qui primus verum oraculi locum detexisse sibi videtur: adhuc ibi cernitur structura subterranea antri bene excavati et exaedificati speciem praebens, nunc aqua ex parte repleta: superstructa fuit aedes, in cuius locum ecclesia Christiana successit, et ipsa nunc diruta, sed adhuc in solo aperturam retinens, per quam in antrum demittebantur oraculum Trophonii (qui ad inferorum deos certe referendus, sive Iuppiter sive Mercurius *χθόνιος* habetur) consulturi: de quo oraculo nuper retulit Goettling. in *Programmate Ienensi* ann. 1842 („Narratio de oraculo Trophonii“) et Fr. Wieseler: *Das Orakel des Trophonius*. Goetting. 1848. Alia excitata invenies a C. Fr. Hermann: *Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech.* §. 41, not. 2 seqq. ed. sec., quibuscum cf. Schoemann: *Griech. Alterth. II.* pag. 299 seqq. Disputavit etiam de his Clarke: *Travels II.* 3. p. 118 seqq. 126, ubi quam exhibuit antri Trophonii imaginem admodum vereor num ea verum antrum repraesentet. Caeterum conf. etiam Kruse: *Hell. II.* 1. pag. 643 — 647 et nott. ad Herodot. I, 46, ubi etiam de *Abis* notavimus. De *Apolline Ismenio* vid. nott. ad V, 50.

ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπύκετο] i. e. *Thebas* primum ut advenit: modo teneas, *Θήβας* in hac formula *ἐς Θήβας* aequae atque in altera ἐν *Θήβαις* non solum *Thebas* ipsas, i. e. *Thebanorum urbem*, indicare, sed etiam omnem *Thebanorum agrum s. ditionem* (vid. Unger: *Paradox. Thebb.* pag. 102. 168. 415) indeque

hunc locum sic explicandum esse, ut Mys, cum primum *Thebas* venisset, et *Apollinis Ismenii oraculum* (quod in ipsius templo *Thebano* fuit, de quo vid. Herod. I, 52. V, 59) in ipsa *Thebarum* urbe consuluerit et (extra urbem in *Thebanorum ditione*) *Amphiarai oraculum*, quod cave credas in ipsa urbe aut prope urbem circa vicum *Knopia*, ut nunc dicitur (quae *Prelleri* est sententia exposita in: *Bericht. d. sächsisch. Gesellsch. d. Wissensch.* 1852. hist. phil. Class. IV. pag. 166 seq. 168), situm fuisse. Qui enim hoc ipso *Herodoti* loco potissimum freti *Thebis Amphiarai delubrum* existitasse contendunt, ut *Mueller*, *Boeckh*, *Dissen*. (vid. apud Unger. l. l. p. 415), vereor ut ex hoc loco recte intellecto tale quid efficere possint, id quod satis monstravit Unger l. l., recte id quoque monens, quam incredibile sit, in *Thebarum* urbe existitasse oraculum, quo cives adire publica constitutione vetiti essent. Itaque hoc quoque loco de eodem *Amphiarai oraculo* cogitandum erit, quod supra iam *Noster* commemoravit I, 46 (ubi vid. nott.) prope *Oropum* situm in planitie, quae inde mare versus extenditur, intra vicus *Marcopulo* et *Kalamo* in loco nunc prorsus deserto, cui nomen *Μαύρο-Δηλίσσι* (*Μαύρο-Δήλισσι*). Tu vid. accurate de his exponentem *Leakium*: *Die Dämon Attica's* pag. 122 seqq. e vers. *Westermann*. (coll. *Travels in Northern Greece II.* pag. 440) et *Prellerum* l. l. pag. 143 seqq. Neque ab his fere discedunt ea, quae de *Amphiarai* situ quaesivit *Finlay*; vid. *Hoffmann*: *Die alt. Geograph. II.* pag. 71 seqq. 83 seqq. Caeterum de ipso *Amphiarai oraculo* plura qui cupiat, adeat C. Fr. Hermann.: *Gottesdienstl. Alterth. d. Griech.* §. 41, not. 8 ed. sec. et *Schoemann*. l. l. II. p. 298.

ἔστι δὲ, κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι ἀντόθι χρηστηριάζεσθαι] Pro

ἐν Ὀλυμπίῃ, ἰσοῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκόμησε ἐς Ἀμφιά-

ἰσοῖσι Valcken. coniecit ἐμπύροισι, ut haec loci evadat sententia: *licet vero ignem victimarum vaticinium illic* (Thebis scil. in Apollinis Ismenii aede) *consulere, quemadmodum Olympiae.* Namque Olympiae ignispicio (i.e. ἐμπύροις) usos esse sacerdotes Iamidas ex mactatarum victimarum inque ara concrematarum flamma divinantes, satis constat ex Pindari Olymp. VIII, 3 coll. Schol. ad Pind. Olymp. VI, 112 et Pausan. V, 15 §. 4. Idem etiam in Apollinis Ismenii templo factum esse docet Schol. ad Sophocl. Oed. Tyr. 21, quod bene ad h. l. affert Valckenar. Neque tamen, invitis libris scriptis, ἐμπύροισι receperim, quo certe vix opus videtur, si quidem ipsa voce ἰσοῖσι in universum iam indicatur atque comprehenditur id, quod voce ἐμπύροισι indicatum voluit Valckenar. Etenim ἰσοῖσι χρηστηριάζεσθαι cum Schweighaeusero exponimus *oracula e victimis petere*, quod ut in universum de quovis genere τῆς μαντικῆς accipi potest, ita etiam singillatim de ignispicio intelligere licet, sive de eo divinationis genere, quod fit τοῖς ἐμπύροισι, adeo ut hoc loco intelligamus *ἰσοῖσι καίόμενα*, quibus fisdem Hesych. I. p. 1206 interpretatur vocem ἐμπύρα. Itaque ἰσοῖσι χρηστηριάζεσθαι significat: *e victimis*, quae mactantur et in ara concremantur, i.e. e flamma inde in altum escendente *oracula s. rerum futurarum indicia petere.* Ad locutionem ἰσοῖσι χρηστηριάζεσθαι similia quaedam bene attulit Wesselingius. *χρηστηριάζεσθαι αἰεὶ* (e capris mactatis responsa petere) apud Diodor. XVI, 26 et εἰς μαντεύεσθαι apud Pausan. VI, 2. §. 2. Add. Cadenbach Comment. Sophocl. Specim. (Heidelberg. 1852) pag. 17. Equidem hoc refero ad idem dicendi genus, quo dicitur τεκμαίρεσθαι, σταθμοῦσθαι τινα: vid. allata ad II, 2. 33. VII, 214. De ipso hoc divinationis genere, quod fit τοῖς ἐμπύροισι, praeter ea, quae iam attulimus, vid. allata a C. Fr. Hermannō:

Gottesdienstl. Alterth. §. 39. not. 11 §. 38. not. 20, Pabst: De diis Graeco. fatidice. pag. 73 coll. Schoemanno: Griech. Alterth. II. p. 288, ubi Herodoteum hunc locum attigit eumque sic reddit: *aus Opferzeichen* (?) *weissagen.*

Ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας Lydam fuisse dicit Plutarch. Aristid. 19. I p. 330 C. coll. II. p. 412 A. Mox dedi e Florent. κατεκόμησε pro κατεκόμισε, quod cum Schaefero retinuit Matthiae. Neque enim ipse pernoctavit, sed peregrino cuidam persuasit, *ut is* (ipsius quasi loco) *in Amphiarai aedem iret cubitum.* Conf. IX, 93 ibique nott. Negris itidem exhibuit κατεκόμησε, idque ipsum probavit Bredov. pag. 73, cuius verba afferre liceat: „Herodotus Homerici verbi κοιμᾶν usum magis secutus (cf. Hom. Od. III, 397. IV, 336. XVII, 127) hoc loco κατεκόμησε eo significatu usurpavit, quo indicaret, Myn illum non ipsum pernoctasse in Amphiarai templo, sed peregrinum quandam ibi collocasse in cubili, sive peregrinum quandam pro illo ibi pernoctare iussum esse. Quo in verbo praepositio κατὰ significat κατὰ τὴν νύκτα, similiter ac IX, 93 κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν, ubi unus cod. S. primum quidem, κατακοιμήσαντος perperam scriptum habet, sed statim in κατακοιμήσαντος mutatum est; et mox τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα. Alii quidem, ut Xenophon (cf. Sturz. Lex. Xenoph.), verbum κοιμῶ et κατακοιμῶ hoc in significato adhibuerunt (vide et Polyæn. Strateg. II, 9. VII, 17, 1. cf. Wesseling. ad Diodor. XI, 69), sed ut Homerica carmina hanc verbi formam ignorant, sic et Noster eam nondum usurpasse censendum esse videtur.“ — ἐς Ἀμφιάρεω eodem modo dictum ut supra I, 92: ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω, noto illo dicendi usu, quo ἱερὸν vel simile quid omittitur: quare non debebat Sintenis (ad Plutarch. Pericl. pag. 308) cum aliis Ἀμφιάρεω pro

ρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τὸδε ἑκέλευσε σφεας ὁ Ἀμφιάρεως, διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκό-
 τερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἐωντῷ ἢ ἄτε μάντι χρᾶσθαι
 ἢ ἄτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν
 εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐ-
 135 τόθι ἐγκατακοιμηθῆναι. Τόδε δὲ θᾶνμά μοι μέγιστον γενέσθαι
 λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρώπεια Μῦν, περι-
 στρωφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλ-
 λωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλέεται μὲν Πτώον, ἔστι

accusativo habere, quem Noster I, 46 formavit Ἀμφιάρεωσιν aequae atque aliis in nominibus simili modo formati, de quibus vid. Bredov. p. 249, qui idem pag. 169 et 138 etiam de nominativo Ἀμφιάρεωσιν consulendus est.

μαντεύεσθαι] i. e. oraculum consule-
 re, ut I, 46. VIII, 36. IX, 33. Wesselingius conferri vult Leopard. Emendd. VIII, 1. — Quod sequitur διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, Schweighaeuser reddit: *edito oraculo*; propius ad ipsa verba: *per oraculum cum iis agens*. Tu conf. VI, 4. De indicativo βούλονται conf. I, 163. V, 6 et ad verba εἶλοντο εἶναι conf. Matth. Gr. Gr. §. 420 c. et vid. allata ad V, 25. Mox Bredovium secutus pag. 381 scripsi χρᾶσθαι pro vulg. χρῆσθαι.

οὐδενὶ — ἐγκατακοιμηθῆναι] Sic duo codd. pro κατακοιμηθῆναι, quod verbum invenitur I, 31. IV, 7. Alterum illud sollemne de iis, qui in Amphiarai aede oraculum sciscitari pellibus incumbabant stratis somnumque petentes somnia fatidica exspectabant. Vid. Pausan. II, 13, 6, ubi editor bene attulit Nostri locum, Diodor. I, 53 ibique Wessel. coll. Davis. ad Ciceron. De div. I, 43.

CAP. CXXXV.

Τόδε δὲ θᾶνμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται] θᾶνμα repositum pro θᾶμα. Pronomen μοι ad θᾶνμα, non ad λέγεται spectare putat Larcherus vertens *à mon avis*. Sententia Herodoti haec est: *Id vero, quod*

a Thebans narratur (quod iam relatus sum), *mihī maxime mirum accidit* s. accidisse videtur. — In seqq. ad formam περιστρωφώμενον, quae mutanda non est, vid. Bredov. p. 390.

ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος] Quod sequitur τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, ex eo satis perspicitur, h. l. sic satis convenire τὸ τέμενος atque τὸ ἱρὸν, cum ad unum idemque templum utraque vox pertineat: tu vid. quae de his nominibus iam supra adnotavimus ad III, 142. V, 67. VII, 197 coll. VI, 75. Tradit autem Pausanias IX, 23. §. 3 ad montem *Ptoion* situm esse *Acraephniū* oppidum, unde quindecim stadiorum itinere remotum ad dextram invenitur *Apollinis Ptoi* templum, a Ptoō, prisco heroe, Athamantis et Themistis filio, qui et monti dederit nomen, ita cognominatum. Add. Plutarch. Pelop. 16 et De defect. oracul. cap. 8. II. pag. 414A. Etymol. pag. 413, 28. Pausan. IV, 32. §. 5. Strab. IX p. 413 s. 633 B. et quae alia attulit Siebelis ad priorem Pausaniae locum p. 74, de diversa urbis appellatione disputans, quae ab aliis dicitur *Ἀκραίφιον* et *Ἀκραίφλαι*, ab Herodoto *Ἀκραίφλη*, a Pausania *Ἀκραίφριον*. Alia dabit Kruse: Hellas II, 1. pag. 572 seq. 635, qui quo tempore scripsit, nondum hae regiones virorum doctorum operā atque industriā accuratius perquisitae erant, id quod postea factum esse laetamur a Leaskio potissimum (Travels in North. Greece II. pag. 295—307) et ab Ullrichsio: Reisen in Griechenland I. pag. 236 seqq. coll. Ross.: Wanderung. in

δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς οὐρεὶ
 684 ἀγχοτάτω Ἀκραφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἶρόν ἐπεί τε παρελ-
 θεῖν τὸν καλούμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεςθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἰ-
 ρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὥς ἀπογραφομένους τὰ
 θεσπιέειν ἐμελλε. καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσ-

Griechenland I. pag. 105. Atque Ἀκραφίης urbis rudera etiamnum quaedam cerni prope vicum ab Albanensibus nunc habitatum, cui nomen Καρδίτσα, dubitari nequit: unde, parvo itineris spatio, assurgit Ptoius mons, cuius tria capita, propter quae τρικάρανος vocatur a Pindaro (apud Strabon. l. l. vid. Pindari fragmm. nr. 78 s. 61. pag. 252 in Bergkii Poëtt. Lyricc. Graecc.), adhuc distingui volunt: nomina nunc iis indita sunt *Palea*, *Strutzina*, *Scroponéri*, ut Leake profert; *Tzukurieth*, *Megalo-Buno*, *Palagia*, si Ulrichsium audimus l. l. Locum templi Apollinis, antea non cognitum, accuratius nunc idem indicavit Ulrichs. l. l., qui in parte eminenti montis Palagiae, infra monasterium eodem Palagiae nomine celebratum, prope *Perdicis fontem*, qui nunc vocatur (ἡ Περδικόβρυνσις), ipsius templi rudera invenit, ipsis inscriptionibus Graecis ad hoc templum spectantibus adhuc insignia: atque suspicatur vir doctus, ex ipso sacri fontis haustu Apollinis sacerdotem s. prophetam oracula edidisse, cum quodnam divinationis genus in hoc Apollinis oraculo usitatum fuerit, utique nesciamus. Caeterum Ptoius mons, ad cuius declivitatem septentrionem versus iacet vicus, cui nomen *Kokkino*, ut testatur Ross. l. l., satis amplius ab orientali ripa lacus Copaidis orientem versus extenditur usque ad sinum maris Euboici: nomen ipsum Aegyptiacam s. Phoeniciam originem habere videtur Rossio; Πρωον deducendi ab Aegyptia voce Τρωον, quae articulo praeposito sit ΠΤρωον et montem significet. De Copaide lacu omnia veterum et recentiorum testimonia dabit Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 875 seq.

ἀπὸ τοῦ κοινοῦ] i. e. publice mis-

sos. Ad sequens ἀπογραφομένους conf. VII, 100 ibique allata. Θεσπιέειν e duobus codd. repositum pro vulg. Θεσπιεῖν, probante Bredov. pag. 378. Ad argumentum loci bene *Valckenarius*: „Iuxta Herodotum aderant Cari ἀπογραφόμενοι τὰ Θεσπιεῖν ἐμελλε Deus: tales ταχygραφοῦντες καὶ τὰ μαντικά ἐπη μεταλαμβάνοντες Eustathio memorantur ad Od. VIII. p. 323, 35. Hi boni Thebani, solam intelligentes, ut istis temporibus plerique omnes, linguam patriam, mirabantur procul dubio linguā Caricā respondentem: neque enim verisimile, deorum in oraculis administros diversis linguis respondisse, prout quaeque consulentibus esset patria; et figmentum arbitror grammaticorum, quod nobis narratur in Schol. ad Soph. Trach. 1184. Hic narrata respexisse videtur Plutarchus De oracc. defect. p. 412 A. coll. Gryll. p. 900 E.“

καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσσει χαῖν] De voce πρόκα vid. nott. ad I, 111. De voce πρόμαντις cf. nott. ad I, 182. VI, 66. Ac vulgo cum differant ἡ πρόμαντις (mulier fatidica) atque προφήτης (templi antistes, praesul, de qua voce plura notavimus ad VII, 111), h. l. ο πρόμαντις idem videtur esse, qui post vocatur ὁ προφήτης, praesertim cum Strabo IX. p. 633 B. s. 413 in eiusdem rei narratione atque Plutarch. Aristid. 19 et De defect. oracc. 8. Vol. II. p. 412 A. unum norint προφήτην Apollinis Ptoi: quo eodem spectant Pausaniae verba X, 33. §. 5 a Wesselingio bene allata: πρόμαντις δὲ ὁ ἱερεὺς ἐστὶ· χαῖν δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ κατοχος. Scribit autem idem Pausanias IX, 23. §. 6 consentiente Plutarcho l. l., non Graeca sed Carica (igitur barbarica) dialecto re-

ση χρᾶν, καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θανάμῃ
 ἔχεσθαι, ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ
 ἔχειν, ὃ τι χρήσονται τῷ παρόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα
 Μῦν ἑξαρκάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγό-
 μενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν· φάναι δὲ, Καρίη
 μιν γλώσση χρᾶν, συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπὸντα ἐς Θεσ-
 σαλίην.

- 136 Μαργδόσιος δὲ ἐπιλεξάμενος, ὃ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρη-
 στήρια, μετὰ ταῦτα ἐπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον
 τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ
 Πέρσαι ἦσαν. Ἀλέξανδρου γὰρ ἀδελφετὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω
 δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγερονεε
 Ἀμύντης ὃ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ
 δὴ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη
 νέμεσθαι· ἅμα δὲ ὁ Μαργδόσιος πυθόμενος, ὅτι πρόξενός τε

spondisse deum. De Carum lingua
 conf. Herod. I, 171 fin. 172.

ἐν θανάμῃ ἔχεσθαι] Conf. allata
 ad VIII, 52 et ad locutionem οὐδὲ
 ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρόντι
 πρήγματι conf. nott. ad V, 12. De
 voce δέλτον, quae tabellam h. l. si-
 gnificat, vid. nott. ad VII, 239.

CAP. CXXXVI.

ἐπιλεξάμενος] i. e. cum legisset,
 ut VIII, 22. προσκηδέες sunt affini-
 tate coniuncti; vid. Pollux III, 7, 30.
 Respicit autem Herodotus hoc loco
 ad ea, quae V, 49—21 narrata sunt.
 Alexandri a Xerxe ad Athenienses
 missi mentionem quoque fecit Ly-
 curgus in orat. adv. Leocrat. §. 71.
 De quo rege Macedoniae, qui intra
 annos 498—454 ante Chr. n. regna-
 vit, accurate disputat Abel: Make-
 donien vor König Philipp. pag. 149
 seqq. — Ad vocem μητροπάτωρ vid.
 nott. ad VI, 131.

Ἀλάβανδα — νέμεσθαι] Vid. VII,
 195 ibique nott. Stephanus Byz. p.
 87 hic invenisse videtur Ἀλάβα-
 στα, quae mihi ignota est urbs. —
 De verbo νέμεσθαι vid. nott. ad
 III, 160.

ὅτι πρόξενός τε εἶη καὶ εὐεργέ-
 τής] Pro vulg. πρόξενος dedi πρό-

ξενος ex Herodoti more, de quo
 vid. Bredov. pag. 149 seq. et Din-
 dorf. in Comment. de dial. Herodot.
 pag. XL. Idem dederunt Bekkerus
 et reliqui edd. — Cum his confe-
 renda sunt, quae VIII, 143 exstant.
 Hinc enim Alexander, qui Athe-
 niensium πρόξενος καὶ εὐεργέτης
 sive φίλος erat, aptissimus Mardo-
 nio videbatur ad hocce legationis
 officium: quippe quem in simili ne-
 gotio versatum supra (VII, 173, ubi
 vid. nott.) Noster iam indicaverat.
 Ac πρόξενος, ut Valckenarii utar
 verbis Animadverss. ad Ammon. III,
 10. p. 201, homines dicebantur pri-
 vati, quibus in patria urbe degenti-
 bus honorificum hospitii ius cum
 alia civitate publicitus intercede-
 bat: his id muneris erat praecipue
 iniunctum, ut sedulo prospicerent,
 ne quid publica istius civitatis res
 a civibus suis caperet detrimenti,
 legatos illinc venientes hospitio ex-
 ciperent, ad populum deducerent
 utque iis bene esset procurarent.
 Tu vid. etiam Herodot. IX, 43. 85.
 VI, 57 ibique nott. et add. Ullrich.
 De proxenia (Berolin. 1832) pag. 22
 seq. 43 seq. 51, unde hoc quoque
 discimus, προξενίαν et εὐεργεσίαν
 haud raro coniunctam reperiri, in
 praemiis numeratam aut honoribus

εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυγχόντα σφι καθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἡπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων κατήλπιξε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν, τὰ περ ἂν καὶ ἦν· περὶ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατ' ὑπερθεῖ οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον οἱ ποιήσασθαι τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε.

Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ Περδίκκης 137 ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοι-

publice in aliquem collatis. Tu vid. quae plurima afferuntur a C. Fr. Hermanno: Griech. Staatsalterth. §. 116. not. 6. 7 et 8 ed. quart. Hunc enim utrumque honorem concedere solebant civitates, vel beneficia sive munera accepta ut remunerarentur vel potentissimorum principum gratiam ut aucuparentur. Unde non mirum, Alexandrum hic simul vocari πρόξενον atque εὐεργέτην.

τούς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε κ. τ. λ.] Oratio scriptoris turbata multis vocibus interiectis. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1300. Nam ita singula cohaerent: Μαργόνιος — ἔπεμπε, ἅμα μὲν ὅτι — ἅμα δὲ ὁ Μαργόνιος πειθόμενος — ἔπεμπε. — De particula ἄρα postposita vid. allata ad VIII, 8 et de usu particulae τε nott. ad VIII, 188. Pro vulg. ἡπίστατο dedi ἡπίστατο, ut supra VIII, 132 et VIII, 5 ubi vid. nott. Ad locutionem κατ' ὑπερθεῖ — ἔσεσθαι vid. nott. ad VIII, 19. Ad ipsam rem, quae h. l. enarratur, conferri possunt, quae in Atheniensium laudem profert Isocrates in Panegyri. §. 94, quod regis Persarum dona respuerint, quamvis liceat ipsis τιμὰς ἐξαίρετους λαβεῖν, αἱ αὐτοῖς ἐδίδου βασιλεὺς ἡγούμενος, εἰ τὸ τῆς πόλεως προσλάβοι παντὶν, παραχρήμα καὶ Πελοποννήσου κρατήσαιν.

τάχα δ' ἂν — προλέγοι] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 514, 2. G. Hermann. Opusce. Acad. IV. p. 44. 169

hunc quoque locum affert, de eo Herodoti usu monens, ex quo de re praeterita, quae vel diuturnior sit vel saepius repetita, praesentis optativum ille ponit. Mox cum Schweigh. et Gaisf. dedi οἱ ποιήσασθαι, ubi vulg. ποιέεσθαι, quod cum Schaefero retinuerunt Matth. et Bekker. τὸν Ἀθηναῖον Noster dixit singularem numerum pro plurali consulto adhibens, ut IX, 12 τὸν Σπαρτιήτην, quem eundem usum in Thucydide iam notarunt veteres interpretes itemque recentiores in nott. ad VI, 78.

CAP. CXXXVII.

ἑβδομος γενέτωρ] Vid. infra VIII, 139 coll. Thucyd. II, 99. Justin. VII, 2, qui in eo ab Herodoto a Perdicca regni initium constituyente dissentit, quod alios secutus auctores primum, qui toti Macedoniae imperaverit, vocat Caranum eiusque successorem facit Perdiccam, quintum vero in serie Herodotea omittit Alcetam, memoratum quoque apud Theophil. Antioch. II. p. 98, ubi tamen Argaei deest mentio. Caranus enim et ipse Temenida fuisse fertur, qui Edessam cepit eamque Aegae vocavit, sedem inde constitutam regum Macedoniae; unde cum hisce fabulis Macedonicis Argivas quoque coaluisse fabulas ponit C. O. Mueller: Ueber d. Macedd. p. 25, qui idem p. 51 contendit Macedones,

ᾧδε. Ἐξ Ἀργεος ἐφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων⁶⁸⁵
 τρεῖς ἀδελφοὶ, Γανάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ

quos Illyricae originis esse vult (cf. l. l. p. 37—49. Dor. I. p. 2), cum semel e superioribus locis, quae primitus tenuerint, descenderint, proxime occupasse terram Phrygum vicinorum, qui ad Bermium antiquitus condescerint, ubi Midas, Phrygum regis, horti, in quibus olim Silenus captus dicebatur. Ac facit huc, quod VII, 73 narratur, Phryges olim Macedonum fuisse accolae indeque in Asiam esse transgressos. Neque huc non pertinent, quae supra Noster scripsit I, 56: τὰ Ἑλληνικὸν (i. e. Dorica gens) ἐκ τῆς Ἰστιάω-τιδος ὡς ἐξάνεστη ὑπὸ Καδμείων, οἵκε ἐν Πύλῳ, Μακεδόνων καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ — Δωρικὸν ἐκλήθη, Doricam originem Macedonum genti tribuens, de qua re vide sis quae in annotationibus prolata sunt. Neque id opinor impedit, quominus postera aetate iterum Doros nonnullos e Peloponneso et quidem Argis profugos in Macedoniam pervenisse existimemus (conf. Kortüm: Griech. Gesch. II. pag. 158), prouti hoc loco ab Herodoto traditum legimus, populi ipsius famam procul dubio secuto atque regni Macedonici initia inde repetente. Nec sane est, quod hanc narrationem minus veram habeamus prae altera illa narratione, quae posterae aetati adscribenda esse videtur. Ut enim de Iustino taceam, a quo Perdiccae praemitti vidimus Caranum, totius regiae stirpis auctorem, fuerunt alii, inter quos potissimum Theopompus, qui ante Perdiccam tres Temenidas regnasse traderent, Caranum Coenum, Tyrimmam atque Caranum Phidonis Argivi (de quo vid. VI, 127 ibique nott.) fratrem fuisse dicerent: de qua fama vid. quae disputarunt Weissenborn: Hellen. pag. 53 seqq., Abel: Makedonien vor König Philipp pag. 99 seqq., Sauppe: Inscriptt. Macedd. quattuor pag. 4, qui satis nobis probasse videntur, quid de hac altera narratione statuendum sit, quam postera aetate fictam iis „hominibus, qui historiam

mythicam ex arbitrio fere ordinarerent et constituerent, deberi“ Sauppio credimus sic pergenti: „nam cum temporum rationes postulare viderentur, ut ante Perdiccam tres aetates adderentur (de qua re Weissenbornius l. l. bene exposuit), tres reges ita addiderunt, ut primi nomine principem (Κάρανον, Xenoph. Hell. I, 4, 3) ab Hercule originem ducere significarent, alterius gentium variarum una mixtarum conjunctionem intelligi vellent, tertii denique quantum in Macedonia gentes Illyricae valuissent, indicarent.“ Atque, ut eiusdem viri docti verba iterum afferam, „per illa fabularum involucra et integumenta hoc unum perspicere potest, etiam regionem Macedonicam ab audaci manu fortium Doriensium invasam esse et, quae ibi sedes haberent, gentes Pelasgicas et Illyricas unam post alteram victas, temporis decursu in unam civitatem coaluisse.“ Atque huius ipsius civitatis initia a Perdicca repetenda esse auctore Herodoto credimus, cui popularem famam tradenti plustribuendum esse censemus quam fabulis postera aetate consulto compositis. Quod autem ab Herodoto *septimus γενεῶν* s. *progenitor* dicitur Perdiccas, factum est ex eo Graecorum more, quo pater semper censetur *secundus*, avus *tertius* etc., ut bene observat Larcher. ad Herod. I, 91, ubi vid. nott. Indé haec existit regum Macedoniae successio: *Perdiccas, Argaeus, Philippus, Aeropos, Alcetas, Amyntas, Alexander*. — De *Temeno*, Aristomachi filio, qui cum duobus fratribus Cresphonte et Aristodemo Peloponnesum victam et occupatam divisit ipseque Argolidem accepit sortem, vid. Pausan. II, 18. §. 6. Apollodor. II, 8. §. 4.

Ἐξ Ἀργεος ἐφυγον — τρεῖς ἀδελφοὶ] Persecutus est hanc famam singula tractans Abel l. l. pag. 108, qui quod h. l. de Argis in Orestide (vid. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 1060) sitis circa Ha-

Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δὴ-

liacmonis fontes non procul ab Illyriis cogitari vult, accedere nequeo, de Argis in Peloponneso sitis, celeberrimis illis quidem per priscam Graecorum aetatem unice hic cogitandum esse ratus: id vero idem Abel. p. 109 recte mihi monere videtur, tribus fratribus significari tres Doricarum gentium tribus s. φυλὰς (vid. nott. ad Herod. IV, 145. 161. V, 68): quod ad fratrum nomina attinet, et Aeropi et Perdicae nomen frequens in Macedonum rebus inveniri satis constat.

ὑπερβαλόντες] i. e. *transgressi ex Illyriis in superiorem Macedoniam*, superatis scil. montibus, qui utramque disterminant terram et vallem Haliaemonis ab ea valle separant, quam perfuit *Devol* rivulus, ut nunc vocatur; hac enim via ab Illyria in Macedoniam descendunt: monuit Abel. l. l. pag. 5 et 108. De verbo *ὑπερβάλλειν* vid. Herodot. VII, 168. Plut. Pyrrh. 15. Mar. 18 in. Lucull. 27 init. Comp. Cim. et Lucull. 3 init. Crass. 9. Anton. 18 fin. Urbem *Lebaeam* nemo, quantum scio, memoravit. Unus Hesychius, a Wesselingio allatus II. p. 437 *Λέβα, πόλις ὑπὸ Θρακῶν*. Ad eam terram, quae *Lyncestis* vocabatur (vid. Forbiger in: Pauly Realencyclop. IV. p. 1283) ab Illyrica gente habitata et postera aetate plerumque Macedoniae addita, haec pertinere probabiliter statuit Abel. l. l. pag. 109: inde enim rectè viā orientem versus tendimus Edessam. Ibi quod apud regem *Θητεύειν ἐπὶ μισθῷ* (i. e. *mercede conducti opus facere*) dicuntur fratres, id, Abelio si credimus, indicat Macedones aliquantisper Lyncestarum regibus subditos fuisse. Declarat sane illud *Θητεύειν ἐπὶ μισθῷ* vilissimam quamque ac durissimam operam homini libero, qui inops est et ad sum-

mam penuriam adductus, subeundam, adeo ut ad servitutem proxime accedat; vid. Hom. Odyss. IV, 644 ibique Nitzsch., plura proferentem pag. 296, quibus add., quae apud C. Fr. Hermann.: Griechisch. Staatsalterth. §. 60. not. 5 citantur. Inter fratres pastorum officia praestantes quod minimus natu atque is ipse, qui posthac regnum adeptus est, *capras* pascere dicitur, ad eam vim spectare videtur, quam Macedonum in rebus aequae ac fabulis capra habuit, ad quam vel nomen Aegarum, multaque alia id genus, referebant. Etenim τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων sunt oves et *caprae*, ut supra I, 133, ubi vid. nott., et apud Pausan. IX, 3. §. 4, ubi τὰ λεπτότερα τῶν προβάτων.

ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες κ. τ. λ.] *τυραννίδας* h. l. omnino indicare *regna*, *δήμον* liberum populi statum s. liberam rempublicam, monitu vix opus. Ad ipsam sententiam bene sic *Wesselingius*: „Connexa de antiquissimorum regum ac tyrannorum tenui conditione observatio veritate nititur. *Intra suam cuique patriam regna finiebantur* scribit Iustinus. Reges regumque filii armenta pascere haud dedignabantur. Hectoris Andromaches querela super fratribus, dum armentis ovibusque pascentibus attenderent, trucidatis ex Iliad. VI, 422 in luce versatur; notissima quoque regum Palaestinae vetustissimorum in sacris Pandectis tenuitas.“ Nos hoc quoque attendi volumus, quod pro insigni illa prisci aevi simplicitate ipsa regis uxor panes coquere dicitur; id enim mulierum olim fuisse negotium ad VII, 187 monuimus. Hinc quoque Croesi illa *ἀγοτοκόπος* I, 51, ubi conf. nott. De ipsis Herodoti verbis si quaeramus, haec reliquis, quorum cau-

μος· ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητὸς Περδίκκω, διπλήσιος ἐγένετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷ αὐτῷ ἐγένετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα, ὥς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θήτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες, οὕτω ἐξίναναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ περὶ ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεο-

sam contineant, praeponenda potius quam subiicienda fuisse observat Valck., aliis allatis locis, in quibus Herodotus ea, quae causam continentia praeponenda fuerint, postposuerit et reliquis subiecerit. Vid. nott. ad I, 24.

αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε] i. e. ipsa cibos illis coquebat s. panem, ut vertit Valckenarius, notans πέσσειν s. πέπτειν Aeolum atque Ionum more dici pro vulg. πέπτειν, coquere. Nec valde hinc discedere videtur ὀπτῶν, quod sane est torrere, vel quod frequentius dicitur coquere panem, monstrante Gataker. ad Antonin. III. 2. Hinc apud Athen. III. p. 114 D. ἄρτους ὀπτωμένους invenimus itemque apud Suidam pag. 102 Tom. III. notante Schweighaeusero: πεσόμενα σιτία παρ' Ἡροδότῳ· τὰ ὀπτωμένα. Et conf. ipsum Herodotum I, 161. Itaque verba ὅπως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος valent: quoties s. quando panis coquebatur. Ubi pro ὀπτῶτο Gronovius e Mediceo male dederat ὀπτῶη: vid. Bredov. pag. 391. Quae sequuntur voces τοῦ θητὸς τοῦ Περδίκκω, eas immerito suspectas habuit Valckenarius. Itaque uncis, quibus incluserat Schaeferus, atque etiam Negris, equidem liberavi illas voces cum recentt. edd., abiecto simul articulo τοῦ ante Περδίκκω, qui a Florentino abest, quemque tamen cum Schaefero retinuerunt Matth. et rece. edd. inde a Bekkero. διπλήσιος ἐγένετο αὐτὸς ἑωυτοῦ] i. e. duplo maior fiebat s. ut nos: noch einmal so gross als vorher; ita reddi vult Kuehner Gr. Gr. §. 540, β. de locutione monens, de qua etiam con-

suli potest Matthiae Gr. Gr. §. 452. Ipsum portentum attigit I. Fr. Gronovius ad Liv. XXI, 62. Ad seqq. ἐσῆλθε vid. nott. ad III, 42. φέρειν ἐς τι. quod satis notum est, valet spectare ad aliquod, indeque portare aliquid. Conf. VII, 19 ibique nott. et infra VIII, 142.

δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 536 coll. Boetticher: De vit. et scriptt. Taciti pag. 90. Attigit h. l. Schweighaeuserus ad IX, 60 ibique reddidit: dicebant, iustum esse ut ita abeant, si mercedem accepissent, i. e. par esse, ut mercedem accipiant, priusquam abeant. Tu vid. nott. ad I, 32 fin. IX, 27. 60 et cf. VIII, 22. In verbis sequentibus τοῦ μισθοῦ περὶ ἀκούσας praepositionem περὶ elegantiori traiectione postpositam, ut supra VI, 130. I, 69 aliisque aliorum scriptorum locis, annotat Wasse ad Thucyd. V, 5.

ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος] Bene Schweigh.: Namque iuxta s. ad caminum solis lumen in domum incidit. καπνοδόκην fumarium dicit, ut IV, 103, et καπνοδόχη apud Lucian. Icaromen. 13. Significatur enim hac voce receptaculum fumi inde in aërem escendentis: cogitandum vero hic de veterum ἐστία quae dicitur, media in domo quae fuit ac tecto instructa, quod habebat fissuram, per quam fumus ex igne in foco accenso exortus in aërem extrorsum ducitur: et haec fissura fumum excipiens dicitur καπνοδόχη. Ad ἐστίαν autem prisco aevo paterfamilias aut princeps sedere atque cum suis agere solebat, hic cum ministris ac

βλαβῆς γενόμενος· Μισθὸν δὲ ὑμῶν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὲ Γανάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος, οἱ πρεσβύτεροι, ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἰπας τὰδε· Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράφας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτὸς τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου. Οἱ μὲν δὲ ἀπήλυσαν· τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρ- 138 ἔδρων, οἷόν τι χοῖμα ποιήσῃ οἱ παῖς, καὶ ὥς σὺν νόῳ ἐκέ- 686 νων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ ὄξυνθεις πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι Σωτήρι. οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενί-

servis, aliis, tractabat, salutatum venientes excipiebat. Vid. Boetticher: Tektonik IV. pag. 333. C. Fr. Hermann. in: Becker. Charicl. II. p. 112 ed. sec. et confer etiam Ulrichs: Reisen in Griechenland I. p. 83 seq. De verbo ἐσέχειν conf. II, 11 et de voce θεοβλαβῆς, quae notante Blomfield. Glossar. ad Aeschyli Pers. 836 passivo hic adhibetur sensu, vid. nott. ad Herod. I, 127. In seqq. verbis pro vulg. δειξας exhibui δέξας, quod Herodoteus sermo postulat; vid. Bredov. pag. 153. Eodem modo IX, 82 δέξαι dedi pro δειξαι. Qui mox dicitur παῖς, est idem qui supra dicitur παῖς τοῦ θη- τὸς Περόδκεω.

δεκόμεθα] Vid. nott. ad VIII, 114. Accipio omen, inquit puer, circumscribens ense in pavimento aedium orbem solis; atque hoc facto in sinum ter hausit e radiis solis discessitque. Ubi ante genitivum ἡλίου, qui partitivus est, male olim inserunt praepositionem ἐκ. Apud Aristophan. in Nubb. 272: ὅ δ' ἄ τ' ὠν ἀρύεσθε. Ad verbum ἀρύεσθαι conf. VI, 119.

CAP. CXXXVIII.

καὶ ὥς σὺν νόῳ κείνων κ. τ. λ.] Reete Schneighaeus.: „Quam prudenter fratrem natu minimus accepisset, quod ex illis dedisset.“ Pro δε-

δόμενα, quod Schaeferus retinuit, e melioribb. codd. cum recentt. add. dedi διδόμενα, quod respondet cap. 137: δεκόμεθα — τὰ διδοῖς. — Ad locutionem σὺν νόῳ conf. VIII, 86. — Ad futuri formam ἀπολέοντας (qui ipsos interficerent) cf. Bredov. p. 340.

τῷ θύουσι — σωτήρι.] Ex Aldo Gronovius tenuerat σωτήρια sc. ἱερὰ, sacrificia diis ob vitam servatam s. salutis causa exhibita, ut apud Diodor. XVII, 100. At h. l. nihil cunctatus cum Schweigh. et Gaisf. revocavi Σωτήρι, cuius loco iam Schaeferus, quem sequuntur Matth. et Bekker., dederat σωτήρι. Inditur illi h. l. Σωτήρος i. e. Sospitatoris titulus, in multos collatus deos, qui mala a nobis avertant imminetia aut a periculis nos praestent tutos. Conferatur Spanhem. De praest. num. Diss. VII. p. 416 a Wesseling. laudatus, Plutarch. Camill. 10 fin. Aristid. 11. Demetr. 10. Dio. 46 init. Arat. 14 fin. 42. Sic, ut hoc unum modo afferam, in numo Cyzicenorum invenitur Iuppiter inscriptus Σωτήρ Κυζικηνῶν: cf. Marquardt: De Cyzic. pag. 133. — Quod ad ipsum fluvium attinet, cui salutem debent Temenidae, Tafel (Macedd. pag. 18) observat, videri hic cogitandum de Axii superioris inundationibus, nisi quis malit Erigonem (Tzerna, ut nunc vocant) intelli-

δαι, μέγας οὕτω ἐρρῶν, ὥστε τοὺς ἐμπέας μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβήναι. Οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἰκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδῖεω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα. ἐν ἑαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω, ὥς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων.

gere, qui Axio ab occidente affluit.

οἰκησαν] i. e. sedes habuerunt fixas, habitantur: qua significatione verbum οἰκεῖν absolute positum invenitur quoque IV, 105. 108: alia dabit Bredov. pag. 74. Cum accusativo iunctum reperitur οἰκησαν IV, 116.

πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδῖεω] „Midæ huius, inter superstitionis auctores cum Orpheo et Eumolpo principis, fata, mores artesque in Vossii lib. I. De idolol. c. 24 et Bouhierii Diss. Herodd. c. 8. Fixerat sedes ante Brigum coloniam in Asiam deductam ad Thraciæ Macedoniaeque montem Bermium, Conone narrat. I consentiente. Propter eum montem horti, notabiles sexagenum foliorum rosis, quæ Tertulliano De coron. 14 centenariæ rosæ de horto Midæ lectæ, sed confundenti, si tamen primam vocem Beat. Rhenanus et Rigaltius recte formarint, centifolias, ῥόδα ἑκατοντάφυλλα Pangæi, Thraciæ montis, in Theophrast. Hist. plant. VI, 6. [De his centifoliis vid. Wuestemann: Unterhalt. aus d. alt. Welt für Garten- u. Blumenfreunde. Gotha 1854. pag. 41.] Illis autem in hortis ἦλω captus (non exceptus, uti Valla) Silenus et coactus ad ea fuit explicanda, quæ Theopompī fide, ista in fabula indicibus Dionysio Halic. T. II. p. 132 [Epist. ad Pompei. pag. 787 Reisk. pag. 57 ed. Krueger.] et Theone Progymn. c. 2 mire luxuriantis, Virgilius, Ovidius, Aelianus [V. H. III, 18, ubi vid. Perizon.] nobis prodidere.“ Wesseling. De Mida, prisco Macedoniae rege, qui inde in Phrygiam transmigrasse fertur, mature iam ad fabulas traducto, ita tamen ut eius memoriam vel postera ætate retinerent horti in pulcherrima Ma-

cedoniæ parte siti et omni florum genere referti, nonnulla iam excitavimus ad I, 14, quibus addi volumus, quæ plura de Mida enarrant Westermann in: Pauly Realencyclop. V. pag. 7 seqq. et Panofka in: Archæolog. Zeitung. 1844. nr. 24. Nec minus celebrata fama de Sileno, in hisce hortis capto ac Midæ, quid homini optimum esset sciscitanti, non nasci respondente aliaque vaticinante; plura tradiderunt observante Valckenario Davis. in Max. Tyr. XI, 1 et Bouhier. Diss. sur l'histoire d'Herod. c. 8. Tu vide quæ de hac fabula eiusque sensu reconditiori disseruerunt Creuzer in: Studien II. p. 234 seqq. coll. Symbol. IV. pag. 51 ed. tert. et Wiener Jahrb. Vol. CVII. pag. 196 not., Lasaulx: Studien des class. Alterth. pag. 484 seq., Michaelis in: Annali del Inst. Archeol. XXX. p. 314 seq. Et conf. quoque Hoeck: Creta pag. 129, qui Thracias gentes hoc sub Mida in Phrygiam regressos esse statuit. Fabulam hanc de Sileno a Mida rege capto uberius narratam Philippicorum inseruerat octavo libro Theophrastus, vituperatus inde a Dionysio l. supra l., sed ipsius Herodoti hæc ἐν παρόδῳ quasi enarrantis auctoritate permotus, ut videtur. Vid. Aelian. l. l. Monnit Frommel. in Creuzeri Melett. III. p. 140 et conf. Creuzer: Hist. Kunst d. Griech. pag. 318 ed. sec.

ῥόδα, ἐν ἑαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων] De voce ἑαστον vid. Matth. Gr. Gr. §. 302, not., qui idem §. 358, 2 de genitivo consulatur, qui verbo ὑπερφέρειν h. l. additur. Ad argumentum præter Theophrast. l. l. vid. potissimum Athen. XV. pag. 633 B., ubi Nicander in Georgic. libro secundo (vid. O. Schneider Nicandrea

ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὐρος μέεται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατε-

pag. 92. fr. 74) sexagenum foliorum rosas in campis Emathiis nasci canit, itemque Plin. H. N. XXI, 4 s. 10. §. 17. In proximis verbis: ἐν τοῦτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποις pronomen demonstrativum a suo substantivo aliquot vocibus interiectis distractum observat Fluegel Observ. in Plutarch. Phocion. p. 6. 7, ubi vid. plura. Maluit verba τοῖσι κήποις abiicere Cobet in Mne-mosyn. IX. p. 296 seq., quo eodem auctore etiam in sequentibus verba ὡς ταύτην ἔσχον tanquam spuria sunt reiicienda, quae nos cum caeteris edd. retinenda duximus.

Βέρμιον — *ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος*] Koenius legi maluit ὑπὸ χιόνος. Quo certe haud opus. Nam intelligitur *mons inaccessus propter aëris imperiem*. Conf. IV, 62. Valla reddiderat: *per hiemem inaccessus*, quem secutus Larcherus vertit: *in-accessible en hiver*. Langius vernacule: *der Kälte wegen*. Ad usum praepositionis ὑπὸ in talibus faciunt, quae ad Plutarch. Philopoem. p. 16 attuli. Et conf. ipsum Herodotum IV, 7. V, 10. Sic, ut hoc unum addam, Plutarch. Pericl. 16 ἀνάλωτος ὑπὸ χρημάτων. ἄβατος haud aliter in Plut. Arat. 5 fin. Mar. 39 fin. Sylla 22 fin., ubi ὑπὸ eodem modo additur. οὐρεα ἄβατα dixit Herodotus IV, 25. *Bermium* montem (τὸ Βέρμιον ὄρος) commemorat Strabo VII. §. 25. additque Bryges, Thracum gentem, olim hunc montem obtinuisse, unde qui transgressi in Asiam sint, Phryges nominatos esse: quibus verbis indicat, eam regionem, ubi hic mons invenitur, ad antiquissimas Macedoniae partes easque olim incultas pertinere: ad quas eandem Midam quoque Strabo refert XIV. p. 660, *Beroeam* autem ad montis huius radices (ἐν ταῖς ὑκαρσίαις) sitam idem profert VII. §. 26. Itaque *Bermius* mons, quo montem *Barnum* (in quo nomine eandem subesse radicem vult C. O. Mueller: Ueber d. Maked. pag. 62) continuari dicunt, inter Lydiam et

Haliacmonem situs et quidem non longe ab Haliacmone ad meridiem praeterfluente et ad occasum urbis Beroeae s., ut nunc retento fere nomine vetere vocant, *Verria*, unde inferioris Macedoniae planities mare versus extenditur, exsurgit. Vid. C. O. Mueller l. l. p. 6. 7 et qui de Beroea ac regione vicina nuper disputarunt Cousinéry: Voyage en Macedon. I. cap. 3 ac potissimum Leake: Travels in North. Greece I, p. 305. III. p. 290 seqq., qui ipse *Bermium* montem, quem *ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος* Noster dixit, ascendit et ad summum eius cacumen pervenit, cui nunc nomen *Dhoxá* vel frequentius *Xerolivadhó*, a vico quodam, qui non longe remotus inde olim exstittisse fertur (vid. p. 297). Iam Herodotum si sequimur (vid. C. O. Mueller l. l. p. 24. 25. Leake l. l. p. 447), circa hanc Beroeam fuere Midae horti in monte *Bermio* intra Lydiam atque Haliacmonem, in ea igitur Macedonia, quae propria fuit ac primitiva, de qua dixi ad VII, 127. Aliter de his statuit Abel (Makedon. vor König Philipp pag. 110 seqq.), qui contra Herodoti et Strabonis testimonia Midae hortos in ea regione quaerit, quae paulo magis septentrionem versus sita intra montes Turla et Nitje, ut nunc vocantur, ad Lydiae fluvii ripas extenditur, ubi nunc est urbs *Vodhena* et olim fuit *Edessa* (s. *Aegae*), quam antiquissimum Macedonum sedem fuisse ferunt, *ἐστὶν τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας* appellat Diodorus XXII, §. 23 coll. Iustin. VII, 1. Tractavit haec quoque Delacoulonche in: Revue des sociétés savants V. p. 718 — 723, duplicem famam in his distinguens, magis tamen inclinans ad eam opinionem, quam de Edessa protulit Abel modo expositam; cui assensus quoque Kortüm (Griech. Gesch. II. p. 158 not.) haec de *Bermio* Midaeque hortis adiicit, quae ipsius verbis transscribere placet: „Hier haben wir also das *Worms* (Borbetomagus, d. i. Siedfeld? Kel-

139 στρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδониην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ
Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέ-
ξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκτέω, Ἀλκτέω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος,
τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περδίκκης ὁ
κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ
Ἀμύντεω.

140 Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδο-
νίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει· 687
Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως, λέγουσα οὕτω· Ἀθηναῖοι

tisch wie Bermios, Barnos, Bormiscos? bei Stephanus B. Βορμίσκος· χωρίον Μακεδονικόν) der kurzen Makedonischen Heldenzeit mit seinen Rosengärten, aber ohne Chrimhild und Siegfried. Alles ist schaal und phantasielos.“

CAP. CXXXIX.

Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε] Redit ὧδε in fine capitis. Tu vid. Matth. Gr. Gr. §. 470, 1 not. et de argumento conf. nott. ad VIII, 137. Ad nomen Ἀέροπος haec adscripsit Cr.: „ΑΕΡΟΠΟ in numis, hinc scribendum ubivis Αἰρόπος. ΑΕΡΟΠΕ etiam scriptum legitur in marmore Romano, nunc Heidelbergensi. Vide Addenda ad I. Eckhelii D. N. V. Vindobon. 1826. pag. 23 seq. et commentationem meam francogallicam de Servis not. 52.“ — In voce Ἀργαῖος libri scripti fluctuant. Florentinus cum duobus aliis Ἀρραῖος, alii Ἀργαῖος, atque sic etiam apud Iustinum VII, 2 pro Argeo (ut vulgo editum exstat) Bongarsius cumque secutus nuper Ieepius tenuit Argaeo, coll. Euseb. in Chronic. et Diodor. XVI, 2, ubi alius eadem gente prognatus Ἀργαῖος. E Goltzii numo cum afferatur Ἀργεῖον βασιλέως, Wesselingio corrigendum videbatur Ἀργεῖος et Argeus. Caeterum de his Macedonum regibus praeter ea, quae supra iam monuimus, conf. Clinton: Fast. Hellen. II. Append. IV. p. 235 seqq. ed. Krueger.

CAP. CXL.

§. 1.

Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας]

„Igitur tunc quidem in urbem se rursus contulerant Athenienses: sed paulo post, cum versus urbem duceret Mardonius, denuo eam deseruere, conf. IX, 5 et 6.“ Schweighaeus. Quae continuo sequuntur accuratius perlegenti suspicio mihi nata est, ea, quae Mardonium h. l. dicentem adeoque pluribus exponentem facit pater historiae, e rhetorum atque sophistarum fluxisse scholis, in quibus scil. talia sedulo tractata esse novimus. Pertinet huc, alia ut taceam, templa incensa quod ille se denuo exstructum esse promittit, pertinent huc ea, quae deinceps adiiciuntur, qualia Mardonii iussu nuntium vix elocutum esse credibile est. Tu confer, quae in simili argumento notavimus ad III, 40 et ad III, 80. Quod tamen non ita accipi velim, ut iis, quae pater historiae l. l. tradit, nullam fidem habendam esse censeam quippe prorsus confictis sive a patre historiae ipso sive ab eo, cui accepta haec ille debuit: etenim vel maxime verum esse censeo, Alexandrum Macedonem a Mardonio ad Athenienses missum esse iisdemque persuadere studuisse, ut ad Persas accederent: sed quae verba Alexandro tribuuntur, ea ab Herodoto sic composita esse existimo, ut laudis aliquid inde ad Athenienses redundaret, quibus quas partes in Graecia liberanda tribui voluerit Noster, aliis quoque locis compluribus declaravit: vid. VI, 108. VII, 138. 139. VIII, 3 coll. 94. 142 et quae ad hos locos annotavimus.

ἦκει] Male olim ἦξε, codd. refra-

τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετήμι· νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, πόλεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἣν τινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι· ἰρά τε πάντα σφι, ἣν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέκηρσα. Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. Λέγω δὲ ὑμῖν τάδε· νῦν τί μαινέσθε, πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε, οὔτε οἰοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἰδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυρθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμὲ ἑούσαν δύναμιν, ὥστε

gantibus. At habet ἦκει praeteriti notionem, ut ἦκειν (venisse) VIII, 141 et ἦκοντα. De Ionica terminatione vocis ἀμαρτάς dixi ad I, 167. Quae sequuntur verba, e cod. Flor. cum Schweigh. et Gaisf. ita collocaui: τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων, vulgo τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ, quod tenuerunt Schaefer, Matth. et recc. edd.

τὴν γῆν σφι ἀπόδος] Ad haec Valcken. bene confert Plutarch. Aristid. 10. p. 324 C et Diodor. XI, 28, qui cum Herodoto consentit. Atheniensium, ille addit, constantiam merito laudant oratores et sophistae, repellentium Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα: prae caeteris Demosthen. Philipp. I. §. 11. pag. 68 Reisk., ubi eadem de Alexandro Athenas misso narrantur. Tu vid. ibi Voemeli anotationem pag. 17. — In verbis proxime sequentibus ad imperativi formam ἐλέσθων (eligant sibi) vid. Bredov. pag. 337 similes formas complures e Nostro proferentem. αὐτόνομος i. e. sui iuris esse Athenienses quod voluit rex, id plenam libertatem in rebus publicis constituendis indicat, qua illos rex ita frui voluit, ut nullam legem extrinsecus impositam observarent, sed prorsus liberi suam sibi reipublicae formam constituerent nec cuiquam obedirent: hanc Graecorum αὐτονομίαν attigit C. Fr. Hermann., plura excitans in: Griech. Staatsalterth. §. 44. not. 1.

Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι κ. τ. λ.] Haec non regis sunt verba ad Mardonium directa, sed

Mardonii, qui, ubi regis mandata exposuit, iam ad Athenienses se convertit his ipsis verbis: his vero (mandatis regiis) ad me perlati s. haec cum ad me pervenerint (a rege) plane necesse est me id facere, nisi quid a vestra parte mihi obstiterit (i. e. nisi vos ipsi mihi obstiteritis). In quibus τὸ ὑμέτερον idem fere valere atque ὑμεῖς notavit Kuehner Gr. Gr. §. 474. not. 1, itemque Matth. Gr. Gr. §. 285 et 466, 3; de Platoniciis, quae excitavit Valekenar. (I. p. 128 B. p. 176. II. p. 643 A) conf. Heindorf. ad Theaetet. §. 49. Pro αἴτιον, quod omnes libri scripti et edd. vett. habent, recepi cum Schweigh. et Gaisfordio Valekenarii emendationem ἀντίον, quam respuit Bekkerus; Dindorf. et Dietsch. receperunt ἀντίον, quod quin unum verum sit, dubitari nequit. — Ad locutionem πόλεμον ἀνταειρόμενοι vid. alata ad VI, 44.

ὑπερβάλοισθε] Hic quoque verbum ὑπερβάλλεσθαι superandi, vincendi significatu, ut VI, 13. VII, 163. VIII, 24 ibique nott. IX, 28. — In verbis proxime sequentibus οἰοί τέ ἐστε quod Naber (in Mnemosyn. IV. pag. 7) reponi voluit ἔσεσθε, id cur praeferam, libris scriptis invitis, nullam utique perspicio causam idoneam.

πυρθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμὲ ἑούσαν δύναμιν] i. e. audivistis vero etiam copias, quae (quantae) nunc penes me sunt. Plerique codd. παρ' ἐμὲ ἑούσαν exhibent; ex Aldo Grono-

καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλῃσθε καὶ νικήσητε (τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς, εἴπερ εὖ φρονέετε), ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρυσεύμενοι βασιλεῖ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θείειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτῃ ὥρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχιμῆν συνθήμενοι ἄνεν τε 2 δόλου καὶ ἀπάτης. Μαροδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω· οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε. προσχρητῆζω δὲ ὑμέων, πελθεσθαι Μαροδονίῳ. ἐνο-

vius tenuerat *παρέουσάν μοι*, quod ipsum unus Parisinus codex praebet: alter Parisinus offert *παρ' ἐμοὶ ἐούσαν*, quod recentt. edd. inde a Bekkero receperunt; mihi hoc ex correctura quadam fluxisse videtur hominis praepositionem *παρά* in talibus cum tertio casu coniunctam observantis, in quibus quartum quoque casum poni posse recte iudicant Wesselingius et Valckenar., qui plura hanc in rem affert testimonia (Lexic. Coislin. pag. 485. Sophocl. Electr. 184. Isaei pag. 70, 25 [Orat. VIII. §. 16]. Thucydid. III, 3 ibique Abresch.). Itaque vulgatam libris scriptis probatam retinui, quam eandem tenuerunt Matthiae Gr. Gr. §. 588, c, α et Kuehner Gr. Gr. §. 615, 3, α, qui *παρ' ἐμὲ* reddi h. l. vult *penes me*; nec admodum recedit *παρά* cum accusativo iunctum apud nostrum I, 86 (δὲς ἐπὶ τὰ Ἀνδῶν παρ' αὐτὸν καὶ δας). VI, 80, §. 1 (ubi vid. nott.), ubi significat *apud, iuxta*. In iis, quae continuo sequuntur: *ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλῃσθε καὶ νικήσητε*, verba καὶ νικήσητε a Graeculo quodam addita eiici vult Cobet (Mnemosyn. IX. p. 297), plane ut VIII, 24. V, 124 aliisque locis *ὑπερβάλλεσθαι* solum reperiat positum. Quod me sentiente non impedit, quo minus hoc loco addi potuerit καὶ νικήσητε. Infra IX, 27 Herodotus scripsit: καὶ ξεῖρα τοσοῦτω ἐπιχειρήσαντες περιεγενόμεθα καὶ ἐνίκησαμεν ἔθνεα. De ipsa verbi *ὑπερβάλλεσθαι* significatione paulo antea mo-

nimus. — Ad vocem *πολλαπλησίη* vid. supra VIII, 10 ibique allata.

μὴ ὦν βούλεσθε] Ita e Florentino et Sancerosti cod. nunc editum probante quoque censore Lipsiensi 1833 p. 44 et Ienensi 1828 nr. 186. p. 46. Vulgatum *βούλησθε* in Schaeferi editione legitur. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 511, 3. — Pro *παρυσεύμενοι*, quae eadem lectionis varietas IV, 166. Tu vid. allata a Bredovio pag. 391. — Locutionem *θείειν* — *περὶ ὑμέων* illustrabant, quae ad VII, 57 allata sunt. Afferunt autem h. l. ad Homerī Iliad. XIII, 245 aliosque locos, ubi verbum *θείειν* non tum *currere* significat, quam *festinare, satagere, speύδειν*.

ἀλλὰ καταλύσασθε] Valckenario placet: *ἀλλὰ καταλύεσθε*, ut infra §. 2 *ἀλλὰ πελθεσθαι*, adiciēti, particulam *ἀλλὰ* habere vim *obsecrandi*, qua saepius in talibus adhibeatur δὴ atque verbum *ἄξιω*. De significatione verbi *καταλύεσθαι* conf. nott. ad VII, 6 et infra IX, 11 ibique nott. Ad verbum *παρέχει* vid. citt. ad VIII, 8.

βασιλέος ταύτῃ ὥρμημένου] i. e. cum rex eo feratur animo, cum haec regis sit voluntas. Ad verbum *ὥρμημένου* conf. allata ad VII, 4 et infra IX, 59. De Thucydidis usu in his monuit Dobraeus ad Thucydid. VIII, 11. — Ad locutionem *ὁμαιχιμῆν συντίθεσθαι* conf. VIII, 141. 128. 120 (ibique nott.). VII, 145 (ibique nott.).

ῥέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἰοῖσιν τε ἐσομένοις τὸν πάντα χρόνον πολέ-
μειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνῶρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς
ὑμᾶς ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄν-
θρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτί-
κα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν
ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμῶν, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημέ-
νων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μόνων,
ἐξαίρετόν τι μεταλχιμον τὴν γῆν ἐκτεμνέων. ἀλλὰ πείθεσθε!
πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι
688 ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀρματαδάς ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι.

§. 2.

ἐνορέω γὰρ ὑμῖν κ. τ. λ.] De stru-
ctura vid. Matth. Gr. Gr. §. 536 et
de verbo ἐνορέω allata ad I, 89.
III, 53. V, 36. Intactum reliqui ἐνώ-
ρων, ut IX, 18. 68 ὥρων, aliis quo-
que locis obvium, licet in ἐνώρεον
mutandum videatur, ut VIII, 37
ἐπώρεον et III, 118. IV, 203 περι-
ᾶρεον. Vereor enim, ut in talibus
Noster ad unam eandemque for-
mam constantem adduci possit; cf.
quae multa conguessit Bredov. pag.
313. 383 seqq. 389. — In proxime
anteced. dedi εἰπεῖν pro εἶπαι, li-
bris ita iubentibus. Vid. supra ad
VIII, 65 allata. Ad ἐξ ἑμεῦ conf.
VIII, 80.

χεὶρ ὑπερμήκης] Afferunt Ovidii
illud in Heroid. XVII, 166: „An
nescis longas regibus esse manus“,
ubi conferri volunt Claudian. in Ru-
fin. II, 26 ibique Barth. et prover-
bium Graecum μακροὶ τυράννων
χεῖρες, quod ἐπὶ τῶν ἄγαν δυναμέ-
ων dici testatur Apostolius XI, 7. a.
Quod praeced. ὑπὲρ ἄνθρωπον,
noto dicendi genere est: *humana om-
nia excedens, praeter humanam natu-
ram*. Attulit Wesseling. Diss. He-
rod. XI. p. 200 locum Antigonii Ca-
rystii Hist. c. 7: ἡκουσε φωνὴν με-
γλήν ὑπὲρ ἀνθρώπων, et qui vel
magis huc pertinet Eunapii Vit. Pro-
aetes. pag. 149: οὕτω τὰ πάντα ἦν
ὑπὲρ ἄνθρωπον. Ad sequens
προτεινόντων subaud. τῶν Περ-
σέων. De ipsa verbi significatione
vid. allata ad VII, 160. Ad locu-
tionem ἐπ' οἷσι vid. I, 141. IV, 145

et quae ad I, 22. III, 83. VII, 153
allata sunt.

ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων κ.
τ. λ.] i. e. cum vos inter omnes socios
(Graecos) maxime in via trita habite-
tis (omnibus igitur incursionibus eo
facilius expositi) indeque soli semper
pereatis, quandoquidem prae caeteris
terram, quae inter duas acies media
quasi interiecta est, tenetis. Ubi με-
τάλχιμον vocat Atticam inter Pelo-
ponnesum s. Isthmum, ubi Pelopon-
nesiorum munimenta, et inter Grae-
ciae partes septentrionales, quae
Persis parent, mediam interposi-
tam, in belli via quasi sitam, me-
diam inter gentes inimicas indeque,
uti fit, ancipiti periculo pressam.
Legitur vox μετάλχιμον VI, 77, ubi
vid. nott. Addit Wesselingius Eu-
ripid. Phoeniss. 1370. Heraclid. 802;
nec sane displicet ei, quod in pluri-
bus exstat codicibus ἐξαίρετον με-
τάλχιμόν τε, cum, si qui praebu-
issent ἐξαίρετόν τε μετάλχιμον, ne-
mo certe id sperneret. Inde Eltz
(Quaest. Herod. fasc. II. p. 26 s. in:
Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 342)
scribi vult: ἐξαίρετον μετάλχιμόν
γε, idque explicat: ὅτε γε ἐξαίρε-
τον μετάλχιμον τὴν γῆν ἐκτησθε.
Equidem in vulg. acquiescere ma-
lui cum recentt. edd., cum quibus
revocavi ἐκτεμνέων, a Schweig-
haeusero auctoritate codd. nonnul-
lorum mutatum in κεκτεμνέων;
vid. Bredov. p. 287. Ad locutionem
ἐν τρίβῳ idem Wesseling. affert Dio-
nys. Halic. Antiqq. VI. [35] p. 308
et XI [cap. 54] p. 730, ubi ἐν τρίβῳ
κεῖσθαι. Vox τρίβος de via trita ac

- 141' Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἤκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὥς σφας χρεῶν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν, μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἄγγελους. καὶ δὴ συνέπιπτε, ὥστε ὁμοῦ σφείων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανεμείναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρέβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι, ὅτι ἐμελλόν Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἦκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμψειν κατὰ τάχος ἄγγελους. ἐπίτηδες ὧν ἐποίουν ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λα-
 142 κεδαιμονίοισι τὴν ἐωντῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων

frequenti apud Xenophontem, Diodorum, alios legitur: vid. Thesaur. Ling. Graec. VII. pag. 2416 ed. Dindorf. Pro *περίθεσθε* Cobet (Mnemosyn. IX. p. 297) reponi vult *πρίθεσθε*. — De duplicata vocula τε, quae etiam mox sic reperitur VIII, 141, vid. allata ad VII, 8. §. 1.

CAP. CXLI.

ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ] Dativum τῷ βαρβάρῳ refero ad ὁμολογίην, ut VII, 169 τὰ Μενέλεω τιμωρήματα, ubi vid. nott. Mox revocavi cum recentt. edd. *χρεῶν*, e Sanerofti libro a Schweighaeusero et Gaisfordio mutatum in *χρεόν*; tu vid. nott. ad V, 49. Quod ad ipsa haec oracula attinet, suspicio viri docti movent, ficta ea esse illo ipso tempore et, tanquam antiquitus edita, prolata et sparsa inter Graecos, vel ad terrendos Lacedaemonios vel ad eos commovendos, ut a reliquorum Graecorum, Atheniensium inprimis societate, haud quamquam recederent. Ab iis vero Graecis, qui illo tempore Persis favebant eorumque res promovere studebant, haec oracula profecta esse putat Grote: History of Greece V. p. 200. Ac suspicatur Liber Baro de Reizenstein, hocce oraculum post Cimonis pugnam ad Cnidum commissam editum adeoque post

eventum h. l. interpolatum esse. Equidem de his discernere quidquam nolim: satis habui attulisse virorum doctorum de his sententias.

καὶ δὴ συνέπιπτε, ὥστε κ. τ. λ.] Vid. supra VIII, 15 et de voce *κατάστασις* allata ad III, 46 et infra IX, 9. *Accidit* (haec est nostri loci sententia), *ut utrique simul* (in senatum s. in concionem) *verba facturi* *introducerentur*. Quae sequuntur, *ἐπανεμείναν* — *διατρέβοντες* (i. e. *diutius exspectaverat* Athenienses, *moras nectentes*), excitat Blomfield. in Glossar. ad Aeschyli Pers. 812, hinc notans apud Aeschylum aliquoties reperiri verbum contractum *ἐπαμμένω*. De verbo *διατρέβειν* plura allata invenies in Thesaur. Ling. Graec. Vol. II. pag. 1359 seq. ed. Dind.

ἐπίτηδες ὧν ἐποίουν κ. τ. λ.] i. e. *de industria ita fecerunt, ut Lacedaemoniis hoc modo suam mentem declararent*. De voce *ἐπίτηδες* conf. III, 130. VII, 44. 168; verbum *ἐνδείκνυσθαι* attigimus in nott. ad III, 128. Cr. excitat Liban. Tom. IV. p. 1057 Reisk. Nabero (in Mnemosyn. IV. p. 25) scribendum placet *ἀποδείκνυμενοι*, quod sane frequentius sic legitur apud Nostrum (I, 170 ibique nott. VIII, 68. §. 1. conf. etiam nott. ad VIII, 49), nec tamen propterea hic reponendum videtur.

Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· ἡμᾶς δὲ ἐπεμφαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμῶν, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἦκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἡγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμῶν βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλο-

CAP. CXLII.

διαδεξάμενοι] sc. τὸν λόγον, i. e. excipientes illius (Alexandri) sermonem sive statim post illum. Vid. Stallbaum. ad Plat. De legg. X. p. 900 C. Ad verba νεώτερον ποιέειν conf. V, 35 ibique citt. et ad κόσμον φέρειν VIII, 60 init. Ad locutionem λόγους ἐνδέκεσθαι conf. nott. ad VII, 236. Locutionem διὰ πάντων (prae caeteris) attigi ad VIII, 37. Quod vero pro οὔτε γε Werfer in Actt. phill. Monacc. I. p. 259. 261 legi mavult οὐ τί γε, ut IV, 76 μή τί γε (ubi tamen vid. nott., nam eum ipsum ob locum G. Hermann. ad Viger. pag. 948 h. l. οὔτοι γε reponi vult), id quamvis probatum Eltzio (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 342), Dindorfio et Dietschio, qui in textum receperunt, recipere equidem nolui, cum istud in hoc loco vix bene mihi explicari posse videatur, nec scripti libri addicant, in quorum duobus prorsus deest vocula γε. Ad οὔτε ait Schweighaeuserus haud incommode dein referri ὑμῖν δέ. In seqq. pro vulgo ἡγείρατε e pluribus libris scriptis revocavi ἡγείρατε, iubente Bredov. pag. 300, idemque reposuerunt Dindorf. et Dietsch; conf. supra VIII, 131.

καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς] Reposui cum Gaisf. et Negris. (qui exponit: διὰ τὴν ἰδικήν σας ἐπικράτειαν) ἀρχῆς libris scriptis iubentibus, quibus invitis Schaef., quem Schweigh., Bekker. et Dindorf. sequuntur, dederat ἀρχῆν, omnino, ut VIII, 128, ubi vid. nott. Ac probavit quoque Herold Quaest. Herodd.

II. pag. 10. Sed Dietschius merito revocavit ἀρχῆς, quod ipsa sententia loci requirere mihi videtur. Wesselingius coniecerat ἀρχῆθεν, interpretans de vestra regione primum decertatum fuit et excitans Herod. VIII, 22 coll. 2.

νῦν δὲ φέρει κ. τ. λ.] Suppl. ὁ ἀγὼν: nunc vero pugna, quae proprie de vestro imperio orta est, ad omnem pertinet adeo Graeciam: de significatione verbi φέρειν conf. allata ad VIII, 137.

τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι] Cum Gaisf., Bekkero, Dindorf., Dietsch. et censore Ienensi 1828 Ergänzz. Bl. 45. pag. 348 restitui τούτων ἀπάντων, quod plerique tuentur libri scripti (nisi quod duo afferunt πάντων). Quod cum displiceret viris doctis nec satis cohaerere videretur cum sequentibus, in varias inciderunt coniecturas. Drevillius scribi maluerat: ἐκτός τε τούτων ἀπάντων, praeter ea omnia Athenienses etc.; quod quam frigidum sit, vix quemquam fugit. Nec minus frigere putem Reiskii emendationem ἄνευ τούτων ἀπάντων; qui quod etiam καὶ post γενέσθαι addi voluit, idem iam Pavio in mentem venerat, qui hunc in modum quoque scribi posse coniecerat: αἰτίους, αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης, bis posita voce αἰτίους. H. Stephanus proposuerat ἡγεῖσθαι (pro γενέσθαι) δουλοσύνης, primos e Graecis iugum servitutis subire; quod ut probari posset, merito dudum verebatur Wesseling. Koenius coniecerat: τούτων ἀπάντων ἐκτός αἰτίους γενέσθαι. Lenior sane Val-

σύνης τοῖσι Ἑλλήσι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετὸν, οἳ τινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. Πιεζόμενοισι μὲντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν 689 ἐστερήθητε διζῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολὺν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικᾶς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. Μὴ δὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα

ckenarii medicina τε post αἰτίους inserentis, quam particulam ita solum poni docent ad VII, 188 allata. Ac probatur haec emendatio Hoegero in Actt. phil. Monacc. III, 4. p. 525, ita tamen, ut particula τε post δουλοσύνης collocetur, absorpta scil. sequenti τοῖσι. Quod vero Schaeferus dederat τούτων ἀπαντῶντων, merito idem Hoegerus respuit, quamvis Schweighaeusero probatum, qui de confusione utriusque vocis haud infrequenti plura profert. Quod equidem dedi, id Matth. Gr. Gr. §. 634, I poni ait pro: τούτων ἀπάντων αἰτίους ὄντας, αἰτίους γενέσθαι. Ac bene hanc lectionem tuetur Eltz. I. I. pag. 343, genitivos τούτων ἀπάντων a δουλοσύνης pendere ratus, adeo ut Herodotus hoc dicat: „praetereaue, ut haec omnia in servitutem redigantur, auctores fieri Graecis Athenienses, res nullo modo ferenda; qui semper et iam pridem multos homines in libertatem vindicaveritis.“ Verbis ταῦτα ἀπαντα idem intelligi putat universam Graeciam. Eltzium secutus Dindorf. Herodoti verba sic Latine expressit: „horum igitur omnium auctores Graecis, praeter ca etiam servitutis fieri Athenienses, nullo modo foret tolerabile.“

οἳ τινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι — ἀνθρώπων] „Hoc erat Atheniensibus, quibus semper Noster favet [conf. nott. ad VII, 139 et VIII, 140] ἡδιστον, ut arbitror, ἀρχόαμα. Eam in rem exempla quoque vetera, Herodoto nota atque illo recentiora collegerunt in Panathenaicis suis Isocrates et Aristides; quorum mo-

res suorum popularium moribus opponens Lacedaemoniorum a p. 240 [cap. 13. §. 35] tandem concludit p. 283 B. [cap. 95. §. 241], Athenienses veteres fuisse εἰρηνικοὺς καὶ φιλέλληνας καὶ τῆς ἰσότητος τῆς ἐν ταῖς πολιτείαις ηγεμόνας. Σπαρτιάτας δὲ ὑπεροπτικοὺς καὶ πολεμικοὺς καὶ πλεονεκτικοὺς.“ Valcken. Pro vulg. πιεζόμενοις Florentinus liber et Aldina dant πιεζόμενοις (ut omnes codd. I, 142. IX, 20. 60), quod recepi: vid. nott. ad I, 142. — Verbum οἰκοφθόρην attigi ad V, 29. Caeterum apte cum his comparat Grote (History of Greece V. p. 200) ea, quae supra VIII, 109 suadentem Atheniensibus facit Noster Themistoclem post pugnam Salaminiam Persis regressis: καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλάσασθαι καὶ σπόρον ἀνακῶς ἐχέτω, unde patet, aedes dirutas reficiendi et sementem faciendi tempus nondum nactus esse Athenienses, duplici frugum proventu privatos, et eo, quo Persae vastantes terram ipsos privaverant, et eo, quem e semente (quam in proximum annum facere non poterant) capere ipsis haud licuit.

τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα] Servos domesticosque bello inutiles explicat Wesseling. ad I, 120, coll. Aristid. II. p. 217. Tu conf. nott. ad Herod. I. I. et ad III, 25. In seqq. ad significationem verbi συνεστήκη cf. VII, 144 ibique nott. et ad λήνας nott. ad VII, 9. §. 3. Schweigh. in Lex. Herod. II. p. 66 exponit: „laevigare orationem alicuius s. laevam et glabram reddere, quo facilius in animum intret audito-

ἔστι· τύραννος γὰρ ἐὼν τυράνῳ συγκατεργάζεται. ὑμῖν δέ γε οὐ ποιητέα, εἰ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοις, ὥς βαρβάροις ἔστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. Ταῦτα 143 ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἔστι τῷ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως, ἐλευθερίας γλιχόμενοι, ἀμυνέμεθα οὕτω, ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας περὶ ἀναπεῖθαι, οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. Νῦν δὲ ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὥς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴη, τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μή κοτε

rum eosque commoveat ideoque commendare eam auditoribus."

τύραννος γὰρ ἐὼν τυράνῳ συγκατεργάζεται] i. e. *etenim tyrannus cum sit, tyranno operam quoque suam praestat*; haud aliter I, 162 Harpagus ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιλῆτην συγκατεργασάμενος. Ipsa sententia vere Graeca atque iis conveniens, quae Otanem de unius imperio s. tyrannide exponentem Noster facit III, 80, ubi vid. nott.

CAP. CXLIII.

Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε] „Hoc Aristide iusto dignum auctore huiusque aetatis Atheniensibus responsum merito miratur Aristid. Soph. in Panathen. p. 251. αὐτὴν, inquit, ἐγὼ τὴν ἀπόκρισιν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας καὶ τῶν τροπαίων σὺς ἦπτον ἀξίαν ἡγοῦμαι θαυμάσαι. Responsi dignitatem oratione nimis protracta nonnihil imminuit Plutarch. Arist. [10] pag. 324 D. “*Valckenar.*

ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν] Schweighaeuserus haec ita expressit: „*ut non opus sit de illa nos cum multa ostentatione admonere.*“ Ad verba propius: *ut minime oporteat hoc nobis exprobrare* s. cum quadam increpatione adversus nos haec proferre in medium. Vid. VIII, 92 et, quem citant, Musgrav. ad Euripid. Orest. 4. Larcherus interpretatur *grossir avec emphase, ὀνειδίζειν* cum

Musgravio intelligens: *efferre, amplificare oratione*, ut *ἔξειδίζειν* apud Dion. Chrysost. Or. XXXI. pag. 321 D. Nec aliter fere Negris, quo auctore ὀνειδίζω h. l. est *λαμπρύνω, διηγνοῦμαι ἀλαζονικῶς, ἐπιδεικτικῶς.*

ἐλευθερίας γλιχόμενοι] Ita optimi quique codd., *libertatis cupidus, libertatis desiderio accensi*, ut reddit Wesseling. Vid. II, 102 ibique nott. III, 72. Unus Sanctrofti codex *σκεπτόμενοι*, i. e. *libertatis considerantes commoda vel praerogativas*, ut placet Valckenario, qui vulgatum *γλιχόμενοι* e nota marginali ex II, 102 repetita fluxisse putat. Mihi secus videtur. Ad formam futuri *ἀμυνέμεθα* conf. Bredov. pag. 376. In seqq. reliqui *πειρῶ*, ut supra VIII, 57, Bredovio eodem auctore (p. 386) mutandum in *πειρέο*; sed cum eodem rescripsi *ἡμεῖς* pro *ἡμέες*, ut VIII, 22, ubi vid. nott. et VIII, cap. 144.

ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν κ. τ. λ.] Eadem fere habet Plutarch. in Aristid. 10 a Valcken. allatus. Similem iuramenti formulam ex Dionysio attigi ad IV, 201 coll. V, 92 §. 1. Add. Ellendt. ad Arrian. De exped. Alex. I, 9. §. 9. pag. 47. De structura particulae *ἔστ' ἂν* cum coniunctivo vid. supra VII, 141 (ibique laudd.). 158. VIII, 144, Baumelein: Griech. Modi pag. 232 et, qui Herodoti quoque locum attigit, Bonitz in: Sitzungsbericht. d. k. k. Akadem. d. Wiss. hist. philol. Class.

ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοισι πίσυννοί μιν ἐπέμμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκείνος οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργεῖν, ἀθέμιτα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, 144 ἔόντα πρόξενόν τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα

XVII, 3. pag. 451. De forma conjunctivi *ἔη* vid. Bredov. pag. 408. 411. Cobetum si audias (Mnemosyn. IX. p. 298), pro *τῇ περ* scribendum erit *τῇ περ*; idem verba ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι male addita indeque elicienda censet, ita ut verba sequentia μὴ ποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ ab imperativo ἀπάγελλε pendeant, cum ad illa ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι bene referri nequeant. — Pro ἀμυνόμενοι haud opus cum Valckenario reponere ἀμυνόμενοι, ut futuri sit participium. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1117 et conf. Herodot. VI, 88. 108. VII, 207, quae una cum aliis pluribus attulit Strange in Iahn. et Seebod. Annall. Suppl. II, 2. p. 238. Verbum ἐπεξιέναι eodem significatu (egrediendi contra hostem) adhibitum invenimus VII, 223, idemque saepius hoc sensu apud Xenophontem, Thucydidem, alios: vid. modo Thesaur. Ling. Graec. Vol. III. pag. 1484 ed. Dindorf.

οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων] i. e. nihil re-veritus, ut IX, 76, ubi Valckenar. excitat Salmas. ad Inscr. Herod. Att. p. 20, Graev. ad Hesiod. Opp. 187. Homericam esse locutionem docent Ili. XVI, 388. Odys. XIV, 82. XX, 215. XXI, 28. Confer quoque Doederlein. in Glossar. Homeric. II. pag. 256. Ad seqq. ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα conf. nott. ad V, 102. Qua in locutione τοὺς οἴκους Noster intellexit domos deorum (in quibus insunt τὰ ἀγάλματα s. statuae, imagines deorum), i. e. templa, ut in inscriptione Graeca apud L. Ross. Inscriptt. Graec. II. nr. 154, ubi tres Astypalaeenses ἀνέθηκαν τῷ Ἀπόλλωνι τὸν οἶκον, qua voce num aedes

privatae (ex vulgari loquendi consuetudine) an aedes sacra (ναὸς, σηκός) significetur, se dubitare professus erat editor (p. 47), ullum locum sibi cognitum esse negans bonorum quidem Graecitatis auctorum, ubi οἶκος pro sacra aede s. templo, delubro usurpetur. Et qui in Thesaur. Ling. Graec. V. p. 1796 ed. Dindorf. afferuntur loci, ad senioris aetatis scriptores pertinent. Nec tamen dubitandum, quin Herodoteo hoc loco deorum aedes s. templa intelligenda sint; neque aliud sensu Noster mox (cap. 144) dixit τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἶκῃματα, qui infra IX, 13 (καὶ εἰ καὶ τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν) bene τὰ ἱρᾶ et τὰ οἰκῃματα distinxit. Hanc autem ipsam vocem crebro, imprimis apud Pausaniam, adhiberi de quavis aede, cella, fano, monuit Boetticher: Tektonik II. pag. 300. Et confer sis C. Fr. Hermann.: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 19. not. 6 edit. secund. — τοῦ λοιποῦ valet in posterum, ut I, 11 (ubi vid. nott.). II, 109.

ἀθέμιτα ἔρδειν] Pro vulg. ἀθέμιστα dedi cum editt. recentt. ἀθέμιτα, ut VII, 33, ubi vid. nott.; praebet id quoque unus e Parisinis codicibus. Ad sequens ἄχαρι vid. nott. ad I, 41. VI, 19. VIII, 13. Mox dedi παθεῖν pro παθείν, ut I, 32, de quo monuit Bredov. pag. 326.

ἔόντα πρόξενόν τε καὶ φίλον] Vid. nott. ad VIII, 136. Addit Weselingius, secundum Aristidem II. p. 217 Alexandrum ob hospitii praetextum sine noxa esse dimissum, sed teste Lycurg. in Leocr. §. 71. p. 156 (pag. 186 R.) parum abfuisse,

ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τὰδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους, μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπήτων ἦν. ἀτὰρ αἰσχροῦς γε οἴκατε, ξεπεριστάμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα, ἀρρωδήσαι, ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι 600 γῆς οὐδαμόθι τοσούτος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλομεν ἂν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. Πολλὰ τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρῆειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον, ἢ περ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὐτίς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔον ὁμαιμόν τε καὶ ὁμό-

quin lapidibus ille cooperiretur (μικροῦ δεῖν κατέλευσαν).

CAP. CXLIV.

τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα] Ita Schweigh. et Gaisf. recte dederunt e Sanerofiti codice pro vulg. τὸ Ἀθηναίων φρόνημα, quod ipsum cum Schaefero tenuit Bekker, quem Dindorf. et Dietsch. sequuntur. Nam loci sensus hic fere: sed turpiter quidem hoc vereri videmini, ut qui bene noritis, qui sit animus Atheniensium, quid statuunt s. sentiant Athenienses. Valckenarius eum in modum Latine expresserat: „cum Atheniensium animi magnitudinem habetis exploratam, turpiter sane vereri videmini“; Diodorum conferri dein iubet XI, 28 et Plutarch. Aristid. [cap. 10] p. 324 D. Aristid. T. III. p. 357. Tu conf. etiam Thucyd. V, 40 et vid. potissimum Herod. IX, 7. §. 7: ἐξεμαθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφῶς. Quo loco ut ἐξεμαθετε dixit Noster, ita hoc loco scripsit ξεπεριστάμενοι, ubi ad sensum satis erat dicere ἐπιστάμενοι, ut supra VIII, 3. 10. 141. 142. IX, 54. Sed consulto usus est verbo composito, in quo praepositione ἐξ agetur vis simplicis verbi; sic ἐξεπιστάμενοι I, 190. 193. III, 134. III, 146 (ubi adeo additur εἶ). VI, 138. IX, 66. VII, 39. Ad ipsam sententiam haud scio an huc quoque pertineat, quod apud Xenophontem

legitur Memorabb. III, 5. §. 2: Ἄλλὰ μὴν (sc. οἱ Ἀθηναῖοι) φιλοτιμότατοί γε καὶ φιλοφρονέσονται πάντων εἰσιν, ἅπερ οὐχ' ἥκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοχίας τε καὶ πατριδός.

ὕπερφέρουσα] i. e. excellens, insignis, ut IX, 96. IV, 75 coll. nott. ad IV, 125 et Matth. Gr. Gr. §. 358. Quod sequitur τὰ, non tam ad unum χῶρον, quam ad omnem respicit sententiam praegressam. Verba seqq. τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα attigimus in nott. ad cap. 143. De forma perfecti ἐμπεπρησμένα (ubi aliquot libri ἐμπεπρημένα, de quo confer Lobeck. ad Sophocl. Aiac. pag. 318) vid. Bredov. pag. 348. — Ad locutionem: πρῶτα μὲν — αὐτίς δὲ vid. Herod. IX, 78 et Matth. Gr. Gr. pag. 1204, qui idem §. 578 D. ad voces ἐς τὰ μέγιστα (i. e. quam maxime) consuli poterit. Attigit quoque hanc locutionem Kuehner Gr. Gr. §. 545. not. 5; tu conf. ἐς τὸ ἔσχατον apud Herodotum VII, 229 (ubi vid. nott.); ἐς τὰ μάλιστα I, 20. IV, 7. V, 28. Verbum τιμωρῆειν ulciscendi notione obvium attigimus ad I, 103. ἀναγκαίως ἔχει dixit quoque Sophocles in Trach. vers. 720. συγχρῶν valet destruere, ita ut omnia confusa iaceant nec nisi ruinae supersint. Cf. IX, 13. Nonnihil distat VIII, 71, ubi vid. nott.

ἔον ὁμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον] i. e. Graeca gens sibi consanguinea et

γλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἡθεὰ τε ὁμότροπα, τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθί τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμολογήσαντες ἡμέας Ξέροξ. Ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην, τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκοφθορῆμενων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται· ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω, ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. Νῦν δὲ, ὡς οὕτω ἔχοντων, στρατιὴν ὡς τάχιστα ἐπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἑκὰς χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπεὶν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην, ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν

eadem lingua utens s. sanguinis et linguae communione iuncta universa. Sic ὁμαιμος supra I, 151; de voce ὁμαιμῆ vid. allata ad VIII, 140. ὁμολώσους Graecos quoque dixit Mardonius VII, 9. Attingit Herodotea quoque Bachmann. ad Lycophron. Alexandr. 168. p. 48. — Ad ἡθεὰ ὁμότροπα vid. nott. ad II, 49.

εἰ μὴ καὶ πρότερον] Sanicrofti liber εἰ μὴ καὶ πρότερον, quod recepit Stegerus (Ephem. Ien. 1828. nr. 186. pag. 46) probante censore Lipsiensi 1833. pag. 44. 45. Mihi istud καὶ e glossa fluxisse videtur. — Ad verbum ἀγάμεθα conf. nott. ad IV, 46 et ad οἰκέτας nott. ad VIII, 41. Scite Herodoti haec verba Langius Germanice sic reddidit: „Wir freuen uns zwar des Wohlwollens, so ihr gegen uns beweiset, dass ihr für uns arme Leute ohne Dach und Fach sorgen und unsere Hausgenossen ernähren wollt, und es ist wahr, das ist alles Mögliche (καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται, i. e. atque a vestra quidem parte beneficium expletum est, vos quidem benevolentiae officio cumulate satisfecistis, ut interpretatur Schweighaeuser in Lexic. Herodot. I. pag. 199); aber dennoch wollen wir noch ferner so bleiben, wie wir sind, und euch nicht zur Last fallen.“

ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω]

Schweigh. supplet ἔχοντες, ita interpretans: *nos tamen in hoc statu, quo sumus, manere perseverabimus, durabimus.* Cf. IX, 45. III, 51. I, 86. 94. Plura qui requirat, adeat Thesaur. Ling. Graec. Vol. V. pag. 316 ed. Dindorf. Ad significationem verbi λυπεῖν in seqq. conf. Herod. VII, 190: alia suppedabit idem Thesaurus l. l. pag. 435 seq. Ad verba: ὡς οὕτω ἔχοντων (*cum res ita se habeant*) conf. Matth. Gr. Gr. §. 568, 1. Sophocli hanc locutionem frequentari notat Valckenarius. Tu vid. Lobeck. ad Sophocl. Aiac. 281. pag. 203 et conf. Ellendt in Lexic. Sophocl. I. p. 733. Cr. conferri vult Ast. ad Platon. Polit. II, 20. pag. 435 seq. — Verba οὕτω ἑκὰς χρόνον παρέσται valent: *non longo post tempore, brevi aderit barbarus*; de structura vocis ἑκὰς cum genitivo monuerunt Matthiae Gr. Gr. §. 340 et Kuehner Gr. Gr. §. 513, 5. Mox pro ἐπειδὴν, quod omnes utique libri scripti tenent, reposui ἐπεὶν, iubente Bredovio p. 38, quem etiam sequitur Dietschius, quoniam id sermo Herodoti flagitare videbatur, qui, alia ut taceam, quae plura attulit Bredovius l. l., etiam IV, 98 ἐπεὶν τάχιστα dixit. De structura verbi προσεδέετο cum duplici genitivo monuimus ad V, 40. — De locutione παρεῖναι εἰς τι cf. nott. ad I, 21. De vocula πρὶν,

Ἀττικὴν, ἡμέας καιρός ἐστὶ προσβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.
Οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκρινάμενων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς
Σπάρτην.

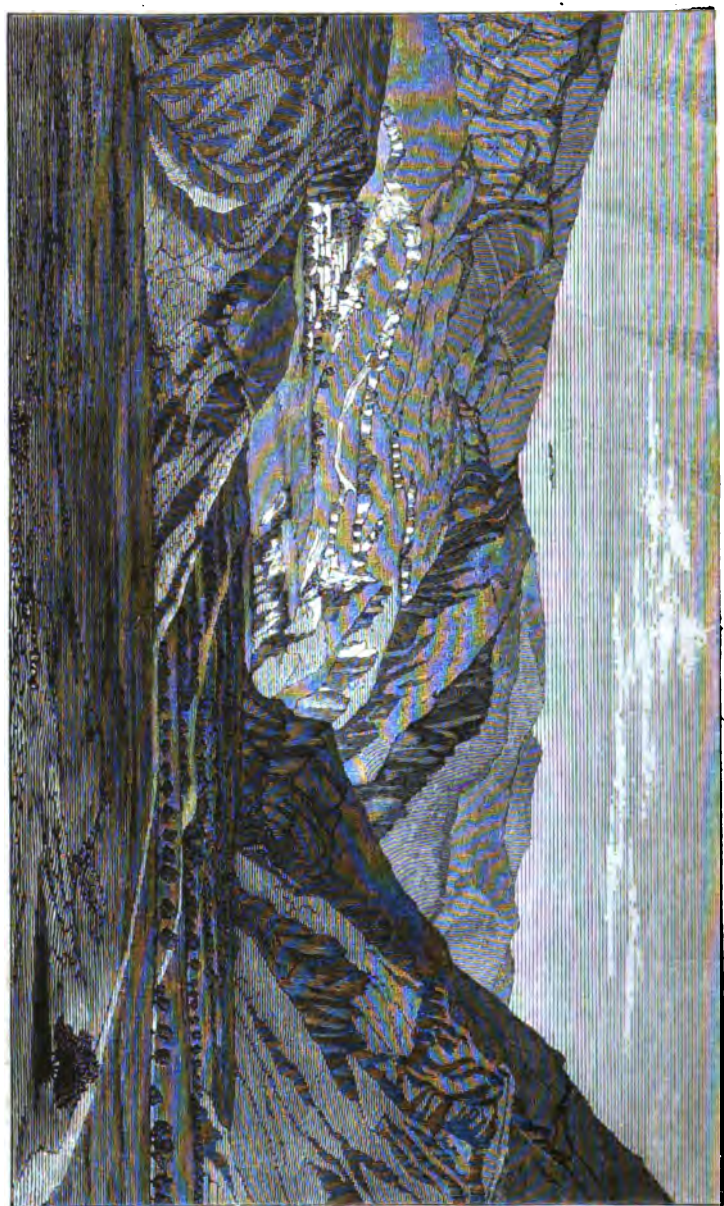
sequente infinitivo vid. nott. ad IX, 13.

ἡμέας καιρός ἐστὶ] Schaeferus, quem sequitur Bekkerus, invitis codd. dedit ὅμεις, dudum probantibus Valckenar. et Wesseling. ad IX, 7. At bene Schweigh. ἡμέας tuetur explicans: *nos* i. e. *Athenienses cum Lacedaemoniis*, citans IX, 6. 7. Quod sequitur προσβωθῆσαι (cf. de forma nott. ad VIII, 1), e Sancrofti libro ascivit Wesselingius, quem Schweighaeuser et Gaisford. secuti sunt, pro vulg. προβωθῆσαι, quod revocavit Bekkerus, itemque Dindorf. et Dietsch., qui istud προῶ haud scio an retulerint ad praecedens πρὶν ὡν παρῆναι ἐκείνων, ut significet: *prius ad tutandos suos et ad occurrendum hosti se conferre, quem admodum interpretatur Schweighaeuser in Lexic. Herod. II. p. 232.* At procul dubio verum est προσβωθῆσαι, i. e. *accurrere ad opem Graecis ferendam Persasque arcendos*, cum auspam alibi reperiatur in literarum Graecarum monumentis προ-

βοηθεῖν verbum (vid. Thesaur. Ling. Graec. VI. p. 1660), admodum autem frequens adhibeatur προσβοηθεῖν, iunctum crebrius cum praepositione ἐς (ut βοηθεῖν apud Nostrum VI, 103. VIII, 72): vid. Thucyd. I, 50. 117. II, 22. 25. 79. 86. III, 6. 91. 97 etc. Diodor. III, 72 et Xenophontis locos in Lexic. Xenophont. Sturzii III. p. 206 et Polybii in Lexic. Polyb. Schweighaeuseri p. 525. Inde infra IX, 6: *ἠντίσαν ἐς τὴν Βοιωτίην.*

Οἱ μὲν — ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην] Haec verba, quae vulgò noni libri initio leguntur, Florentinus, Mediceus, alii ad octavi libri finem reiiciunt, quibus cum recentt. edd. obsecutus sum. Quin Florentinus haec eadem verba noni libri initio repetit: quod idem factum esse vidimus septimi libri in fine. — Ad verbum ὑποκρινάμενων conf. Suidas s. v. III. pag. 556, qui exhibet ἀπηλλάσσοντο, de quo vid. Bredov. pag. 294.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Η'.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

691 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ 1
παρ' Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν
στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκον δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο,
τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ
πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδὲν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπήγον

CAP. I.

τὰ παρ' Ἀθηναίων] Sic scripsi, ut VIII, 55, ubi vid. plura. Vulgo τὰ παρὰ Ἀθηναίων, quibus mente addi potest λεχθέντα: tu vid. supra VIII, 143, ubi quae Alexandro Athenienses responderint, leguntur. Infra IX, 5: ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου.

ὀρηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας] Attigi ad VIII, 133. Incidit hoc in annum 479 a. Chr. n. Ac scribit Diodor. XI, 28, 30, Mardonium praeter copias a Xerxe acceptas habuisse plus dacentes mille viros e Thracia, Macedonia aliisque civitatibus conso-
ciatis, ita ut omnium fuerit summa quingentes mille. Quo sane pertinet, quod supra ad VII, 110 coll. I, 171 notavimus, Persas gentes victas vel ultro deditas secum duxisse in exercitu militantes, eoque etiam pertinent, quae mox hic leguntur: τούτους παρελάμβανε, i. e. *hos assumpsit*, ubi τούτους refertur ad antecedens ὅκον, i. e. ἐν s. παρ' οἷς, de qua synesi nuper disputavit Fr. Grueter: Ueber die Synesis oder

Construction etc. (Monaster. 1855) §. 14.

τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι — μετέμελε οὐδὲν] Par orationis structura VI, 3, ubi vid. nott. De particulis οὔτε — τε dixi ad VI, 1. οἱ Θεσσαλίας ἡγεόμενοι iidem sunt, qui mox cap. 2 vocantur οἱ δυναστεύοντες s. οἱ δυνάσται, V, 86. IX, 41, Thessaliae principes, inter quos potissimum *Aleuadae* (vid. nott. ad VII, 6), qui Larissae imperium tenebant, quorumque unus etiam ille fuit *Thorax*, cuius eiusdem mentio fit IX, 58 coll. Pindar. Pyth. X, 100 seqq. et Ovid. Ib. 325 (ubi *Larissaeus Aleuas*), qui Xerxem scil. e Graecia fugientem est comitatus. Namque Aleuadas Xerxis partes strenue amplexos esse novimus ex Herod. VII, 172. 174 coll. 130; eorumque exemplum reliquos etiam Thessaliae dynastas secutos esse probabile est. Quod sequitur, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπήγον τὸν Περσῶν, valet „interprete Aem. Porto, cuius etiam nos sententiam in nostra „versione expressimus: *multo magis Persam* (adversus Graecos) insti-

τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Ἀηρισσαῖος Ξέρ-
 ξα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ
 2τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοι-
 ωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, λέγοντες, ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεάτερος ἐν-
 στρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἵεναι ἑκαστέρῳ, ἀλλ' αὐ-
 τοῦ ἱζόμενον ποιεῖν, ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα κατα-

„*gabant*. Propius fortasse ad aucto-
 „ris mentem Valla accesserat, to-
 „tum locum sic reddens: *quos adeo*
 „*non puenitebat eorum, quae hactenus*
 „*egerant, ut etiam multo studiosius*
 „*Persam inducerent; paulo commo-*
 „*dus redderes: ut potius ducerent*
 „*Persam, viam ei monstrarent, qua*
 „*adversus Athenas pergeret; certe*
 „*instigatione aut invitatione opus*
 „*non habebat Mardonius, qui ut*
 „*paulo ante ait scriptor, ἦγε τὴν*
 „*στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθή-*
 „*νας.*“ Ita Schweighauserus in
 Lexic. Herodot. I. p. 231 addens,
 quae pro usu verbi ἐπάγειν afferan-
 tur ab Henr. Stephano duo testimo-
 nia ex Herod. VI, ea ad Herodia-
 num pertinere VI, 5. 6: quo tamen
 utroque loco aequae atque aliis locis
 in Thesaurο Ling. Graec. Vol. III.
 p. 1309 ed. Dindorf. allatis ἐπάγειν
 significat adducere (exercitum ad-
 versus hostes); nec minus frequens
 idem verbum significatione *impel-*
lendi, instigandi, quod satis testan-
 tur allata in eodem Thesaurο l. l.
 pag. 1368. Quare equidem ad Aem.
 Porti et Vallae interpretationem re-
 dire malim loco convenientem, in
 quo Thessalorum principes Mardo-
 nium contra Athenas procedentem
 vel magis instigasse dicuntur, hoc
 ut perficeret. Neque unquam mihi
 persuaderi patiar, verbo ἐπάγειν
 significari: *viam monstrare alicui, ali-*
quem viā ducere. — Ad locutionem
 ἐκ τοῦ φανεροῦ vid. nott. ad VIII,
 126 et ad verbum παρήκε nott. ad
 IV, 146. Pro Ἀηρισσαῖος unus Flo-
 rentinus et hoc loco et IX, 58 Ἀη-
 ρισαῖος, quod Bekkerus et cum eo
 Dindorf. et Dietsch. receperunt, as-
 sentiente Bredov. pag. 97, qui hanc
 vocem aequae atque alias huius ge-

neris voces simplici litera σ exaran-
 das censet. Equidem in his vulga-
 tam retinere satius duxi, ut supra
 I, 149, accedente quoque Stephani
 Byzantini auctoritate s. v., licet in
 Scholiis Apollon. Rhod. I, 40 voca-
 bulum hoc unā literā σ scriptum re-
 periat.

CAP. II.

κατελάμβανον] „*cohibuerunt per-*
gendique in Atticam impetum repres-
serunt.“ *Wessel.* Malim equidem:
 (verbis) *retinere studuerunt*, ut II,
 162. III, 36 (ubi vid. nott.). 52. V,
 21. Quod sequitur, καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, idem fere est atque
 συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, quod su-
 pra VIII, 103 legitur; hoc autem
 loco μένειν facile ex ea, quae se-
 quitur, sententia causam manendi
 declarante suppleri potest. — Ad
 verba ἐπιτηδεάτερος ἐνστρατοπε-
 δεύεσθαι conf. nott. ad V, 23. IX, 7.
 ἐκείνου, sc. χῶρου: negant enim ul-
 lum locum ad castra ponenda aptio-
 rem esse illo, quem sc. nunc oc-
 cupat in Thebanorum agris situm.
 οὐκ ἔων verito: *dissuadebant ulterius*
progredi. Conf. V, 36 ibique nott.
 IX, 77.

ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον ποιεῖν x.
 τ. λ.] De structura cf. nott. ad VII,
 104 et Kuehner. Gr. Gr. §. 852, k.
 Suppl. ἐκέλευον, quod ipsum ex-
 presse addit Pausan. IX, 13, 3. —
 In proxime seqq. sine causa opinor
 Stegerus et Bekkerus refinxerunt
 καταστρέφεται pro vulg. καταστρέ-
 φηται, quod omnibus libris proba-
 tum iure tuetur Censor Lipsiensis
 1833. p. 48. Ad vocem ἀμαχητὶ, qua
 Homerus iam utitur Ili. XXI, 437,
 vid. allata ad IV, 11. Suspectam

στρέψεται. Κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἱ περ καὶ πάρος ταυτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι. Εἰ δὲ ποιήσεις, τὰ ἡμεῖς παραιρούμεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλευματα. πέμπει χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι. πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηϊδίως μετὰ τῶν στασιωτῶν καταστρέψαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ οἱ 3

habet Dindorfius in Xenophont. Cyropaed. IV, 2, 28, ubi vid. nott.

Κατὰ — τὸ ἰσχυρὸν] Indicat haec formula, de qua vid. nott. ad III, 65, *si aperta atque armis*, et pertinet ad *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι*, neque, ut proposuit Gail, qui accipi vult *valde, maxime, pro viribus* (Le philolog. IV. p. 337), ad verba Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, quorum loco sane expectabas Ἑλλήνων ὁμοφρονούντων, quod ipsum reponi voluit Reiskius, libris scriptis omnibus invitis, qui in vulgata conspirant, quae sana si est, explicari nequit, nisi absolute positos accipias hosce accusativos, ut II, 66: *ταῦτα γινόμενα*, ubi conf. quae in notis allata sunt. Quamquam impeditiorem nostrum locum esse merito dixeris nec prorsus parem iis, quae Fischer ad Weller. III, 1. pag. 387 congressit, ac sane diversum ab ea structura, quam ad V, 103 observavimus. Quare Wannowski (Syntax. anom. Graecce. P. de constructione quae dicitur absoluta etc. pag. 174) accusativos absolutos, quos vocant, hic statui posse negat; ad synchysin confundendum esse putat eam, ex qua scriptor, initio sententiae accusativum ubi posuit, in mente habens verbum *πικρὸν* vel simile quoddam, ad quod hunc accusativum referret, mox accusativi prius positi oblitus aliud adhibuit verbum, alium casum atque accusativum flagitans: quale hoc est *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι* κ. τ. λ. Ipsa loci sententia haud obscura: *ἐπειὴν* contendunt, vel summa si adhibita Graecos superare (subigere), concordēs cum sint, quales etiam antea fuerunt, vel cunctis ho-

minibus esse difficile. — Cr. laudat Klotz. ad Tyrtaeum p. 18.

χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι κ. τ. λ.] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 443, 1. — Ad ἔφασαν λέγοντες vid. V, 36 ibique nott. His verbis interiectis Noster in directam orationem transit, qui antea indirecta usus erat, verba *χαλεπὰ εἶναι* κ. τ. λ. ad antecedens *λέγοντες* referens. *τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις* accipio: *Graeciam distunges, in varias partes Graecos divides*. Intransitivo sensu *διαστήτην* Homerus dixit Ili. I, 6, quod Plutarchus imitatur in Num. 2. *διεσπῆναι τὰς πόλεις* eodem quo Herodotus sensu dixit Aristides I. p. 482 s. 718. I. p. 489 s. 727. I. pag. 518 s. 769 Dind. Sed intransitive *διαστήναι* Herod. IV, 11, ubi vid. nott. — Ad verba *ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας* conf. de significatione verbi *δυναστεύειν* nott. ad V, 66 et 97. — Ad locutionem *τὰ σὰ φρονέοντας* conf. nott. ad VII, 102.

CAP. III.

ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο] Auctor est Diodorus XI, 28, Mardonium in Boeotia commorantem pecuniam misisse principibus Peloponnesi civitatibus, quas a reliquorum Graecorum societate distraheret. Quo etiam illud videtur pertinere a Demosthene (Phil. III. p. 70 s. p. 121, 27 R.) traditum et a Plutarcho Themist. cap. 6. pag. 114 F, Arthmium Zelitem, qui pecuniam a rege attulerit ad Graecos corrumpendos, infamem declaratum esse ab Atheniensibus hostem Graeciae.

ἀλλὰ οἱ θεῖνός τις ἐνέστακτο ἡμε-

δεινός τις ἐνέστακτο ἡμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἔλειν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκει βασιλεῖ δηλώσειν ἔντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμνος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἰρεῖε τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὴν ὕστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηγὴν δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς

ρος] i. e. *sed vehemens illum cupido incesserat*. Affert Wesseling. Opi-
pian. Cyneg. III, 314: καὶ — βαλλῶν
δὲ πόθος τις ἐνέστακται φρεσὶ
θηρῶν, itemque Sophocl. Trach. 480
(478 Erf.): ταύτης ὁ δεινὸς ἡμερὸς
ποθ' Ἡρακλῆ διήλθε, ubi plura
olim interpretes de usu verbi διέ-
χεσθαι. Aptiora post attulisse vi-
deo Apitzium in Adverss. p. 202 ad
vs. 464. Ac sane propius huc facit
Pausan. IV, 32. §. 4: τὸ μῖστος τὸ ἐς
Λακεδαιμονίους ἐνεσταχθαι, ubi
praeter Herodoti locum afferunt
Homericum ex Odys. II, 271 (εἰ δὲ
τοὶ σοὺ πατρός ἐνέστακται μέ-
νος). Plutarch. Agesil. 12 ὁ τοῦ
παιδὸς ἔως ἐνεσταγμένος. Quo-
modo quis suos in virtut. (II) p.
84 E.: φιλονεικία δὲ ὅτω καὶ φθό-
νος ἐνέστακται. — Pro vulg. ἔλε-
ειν scripsi ἔλειν; vid. allata ad
VI, 82.

ὑπ' ἀγνωμοσύνης] i. e. „arrogan-
tia, contumaciā, stolidā virium suarum
fiduciā fretus.“ Ita Schweigh. in
Lex. Herod. I. p. 6. Gail. (Le philol.
V. p. 245 seq. 250) Gallice reddi vult
irréflexion. Tu vid. Herod. VII, 9.
§. 2 ibique nott. IX, 4. Mutatam
orationis structuram in verbis ἅμα
μὲν — ἅμα δὲ — ἐδόκει attigit
Matth. Gr. Gr. §. 633.

πυρσοῖσι] i. e. *facibus incensis et
per Archipelagi insulas una fere se-
rie continuatis usque ad Asiae ter-
ram continentem Sardesque*. Vid.
nott. ad VII, 182. Quem ante vo-
cem Ἀθήνας Schaeferus (quem se-
quitur Matth.) receperat articulum
τὰς, cum reliqui edd. merito omise-

runt. — De duplici τε in seqq. conf.
allata ad VII, 8. §. 1.

ἐς τὴν ὕστεραίην] Ita e Floren-
tino, aliis edidit Schweighaeuserus,
quem Gaisf. et Matth. sequuntur.
E Mediceo aliisque olim propaga-
tum erat ὕστερην, quod tenet Bek-
kerus, probante Schaefero, qui Ap-
parat. Demosth. II. pag. 428 se ve-
reri ait, ut Schweigh. recte dederit
τὴν ὕστεραίην, quique bene attendi
iubet ad articulum τὴν iteratum nec
ullo modo delendum. Infra IX, 8
omnes libri, quantum scio, ἐς τὴν
ὕστεραίην, idemque invenitur I, 126.
IV, 113. Neque aliter VII, 54. 110
et IX, 15 legitur τὴν ὕστεραίην. Conf.
etiam Bornemann. ad Xenophont.
Cyropaed. IV, 2, 6. Hinc recte in
Plutarch. Themistocl. 18 Sinentis
(quem conf. pag. 119) reposuit τὴν
ὕστεραίαν, ubi vulgo τὴν ὕστεραν.
Add. Herodot. I, 126. Quae cum
ita sint, retinendum duxi ἐς τὴν
ὕστεραίην, licet Dindorf. et Dietsch.
ἐς τὴν ὕστερην, Bekkerum secuti,
exhibuerint. Ipsa loci sententia
haud dubia, quam sic indicavit
Schweighaeuserus in Lexic. Hero-
dot. II. p. 350: „Mardonii expeditio
adversus Athenas decem mensibus
posterior fuit [urbe a Xerxe capta];
decimo mense post urbem a Xerxe
captam suscepta est.“

CAP. IV.

Ἐπεὶ δὲ — ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος]
Articulum ὁ e Florentino et San-
crofti libro nuper additum omi-
sit Bekkerus, quem sequuntur Din-
dorf. et Dietsch., itemque ante hos

αὐτοὺς λόγους, τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθημεν. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφεας ὑπῆσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὥς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς Ἀπικῆς χώρας, καὶ ἐούσης ἤδη ὑπ' ἐωντῶ τούτων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευντέων Ἀνκίδης εἶπε γνώμην, ὥς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον, τὸν σφι Μουρυχίδης προσφέρει, ἐξενεῖται ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνεται, εἰ τε δὴ δεδεγμένους χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἰ τε οἱ καὶ ταῦτα ἦνδανε. Ἀθη-

Schaefer et Matth., qui iidem etiam vulg. Μουρυχίδην retinuerunt, ubi nunc editur Μουρυχίδην, cuius loco quod e Wesselingii editione Dindorfius retinuit Μουρυχίδα, verum Μουρυχίδην exhibuit Florentinus cum aliis, idemque ego reposui cap. 5, ubi eundem Florentinum secutus dedi quoque Ἀνκίδην pro vulg. Ἀνκίδα: vid. VIII, 131 ibique nott. Verbum διεπόρθημεν (altulit) h. l. non sine insigniori quadam vi adhibitum esse patet de mandatis perferendis; conf. Thesaur. Ling. Graec. II. p. 1284 ed. Dindorf. Aliis Nostri locis valet transportare, copias, etc.), ut IV, 141. VIII, 130 coll. V, 52. In proxime sequentibus ταῦτα pro διὰ ταῦτα (propterea) accipit vult censor Ienensis 1828 (Ergänz. Bl. nr. 45. pag. 348) plura alia de hoc usu excitans. Equidem cum Schweighaeusero (Lexic. Herodot. I. p. 91) ταῦτα malim intelligere τοῦτος τοὺς λόγους, idque referre ad ἀπέστειλλε (haec s. has conditiones a se propositas iterum mittere constabat), quod cur in ἐπέστειλλε mutandum velit idem Schweighaeuserus, idoneam causam haud perspicio. προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας], „προέχων, usu rariore, non aliud ac πρότερον ἔχων, cum iam antea haberet, nossetque adeo, Atheniensium consulta, haud sane amica. φίλους λόγους ad eum modum VII, 163 et VIII, 106. Conf. Abreschii Animadverss. in Aeschin.

II, 32.“ Wesseling. — Ad sequens ὑπῆσειν vid. supra nott. ad III, 52. Mox scripsi δοριαλώτου pro δορυαλώτου: vid. nott. ad VIII, 74. Ad locutionem: ἐούσης — ὑπ' ἐωντῶ conf. allata ad III, 45.

CAP. V.

ἄμεινον εἶναι] Vid. nott. ad III, 71. Ad seqq. ἐξενεῖται ἐς τὸν δῆμον vid. nott. ad V, 79. Opponitur autem τῷ δῆμῳ in proxime antecedentibus ἡ βουλῇ, qui senatus est Quingentorum Athenis constitutus: hunc vero senatum Solo constituit προβουλευεῖν τοῦ δήμου καὶ μηδὲν ἄν ἀπροβούλευτον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεισθαι, teste Plutarcho in Solonis Vita cap. 19. p. 352. Nihil enim a populo decerni potuit, nisi de quo Senatus consultum antea factum esset: vid. modo C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 125. not. 10 ed. quart. — Ad locutionem τὴν γνώμην ἀπεφαίνεται vid. nott. ad VIII, 49. Mox pro vulg. ἦνδανε et h. l. et IX, 19 reposui ἦνδανε, quae imperfecti forma invenitur VII, 172 et VIII, 29; vid. Bredov. pag. 314 et Dindorf. in Comment. de dialect. Herodoti pag. XXXIII. — Ad locutionem δεινὸν ποιησάμενοι vid. nott. ad III, 14. — οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς dicuntur senatores, qui e senatu egressi, Lycidam circumstantes lapidibus obruerunt; et οἱ ἐξωθεν indicant reliquam turbam sive populi multitudinem foris stantem et, co-

ναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ
 ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυκίδην κατέλευσαν βάλλον-
 τες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν Ἀσινέα. γενο-
 μένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδην πυνθά-
 νονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω
 οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν
 6 γυναικα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ
 Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου

gnita Lycidae propositione ad Sena-
 tum facta, inde accedendum ad Ly-
 cidam lapidibus obruendum: nam
 verba ὡς ἐπύθοντο ad solos τοὺς
 ἔξωθεν pertinere patet. Sic Demo-
 sthenes Pro coron. §. 196. pag. 293
 τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ
 ἀκροαμένους dicit, neque aliter Ae-
 schines de falsa legat. §. 5 contr.
 Ctesiph. §. 56 coll. §. 207: quos lo-
 cos attulit Kleyn in Mnemosyn. VIII.
 pag. 97.

κατέλευσαν] Vid. V, 38. IX, 120
 et de ipso supplicii genere nott. ad
 V, 67. Larchero ad haec respicere
 videtur Lycurg. adv. Leocrat. p. 165
 [p. 221 et 222 R.] §. 122, ubi haec
 leguntur: ἄξιον τοίνυν ἀκούσαι καὶ
 περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τελευτήσαν-
 τος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ
 βουλὴ, οἱ λόγῳ μόνῳ ἐνεχείρει
 προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη
 τοὺς στεφάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτει-
 νεν. — Mox cum recentt. edd. dedi-
 mus: τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες, ubi
 vulgo: αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον,
 quod retinuit post Schaeferum Mat-
 thiae. In iis quae sequuntur: δια-
 κελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ
 παραλαβοῦσα — ἦσαν αὐτοκελές,
 noli nominativos quos vocant abso-
 lutos statuere, cum hic locus ad eos
 potius pertineat, in quibus σχῆμα
 καθ' ὅλον καὶ μέρος, ut gramma-
 tici loquuntur, valet, cum et totum
 et huius partes uno eodemque casu
 i. e. nominativo significantur. Conf.
 Geisler in Muetzell.: Zeitschrift f.
 Gymnas. XII. pag. 388 et vid. nott.
 ad VII, 157. Ipsa sententia loci
 haud obscura: „cum una alteram co-
 „hortata esset femina eamque assum-

„psisset, inde ultro omnes petierunt
 „Lycidae domum.“ — De loci argu-
 mento bene ita disserit Valcken.
 „Idem si fatum ante decem menses
 subierat Cyrsilus, mirum est huius
 exemplo non fuisse Lycidam deter-
 ritum. Ignotum Herodoto plures
 Cyrsilum commemorant, cum The-
 mistoclis iussu statuerent Athenien-
 ses, ut urbe relicta — naves conscen-
 derent, — Cyrsilum quendam, sua-
 dentem, ut in urbe manerent Xerxem-
 que reciperent, lapidibus obruerunt;
 sic scribit Cicero De off. III, 11 [ubi
 conf. Canter. et Beier. pag. 266] ac-
 cutus Demosthenem De coron. pag.
 174 [p. 296, 5—16 R.], ex quo Cyr-
 silus innotuit Harpocrati, Her-
 mogeni p. 448, aliis. Cautè Aristi-
 des neque Cyrsilum nominat nec
 Lycidam, duo tamen diversos, ut
 puto, designans, qui non simillimo
 mortis genere perierint, in Panath.
 I. pag. 243 et T. III. pag. 356 ibi-
 que Schol. [p. 250 Frommel.]“ Ad
 diversa utique tempora utraque per-
 tinet narratio; nisi alteram ex al-
 tera fluxisse existimes.

ἦσαν] Ita cum recentt. edd. dedi,
 ubi olim ἦσαν sive ἦσαν: conf. modo
 Bredov. pag. 408—410. Ad vocem
 αὐτοκελές (i. e. sponte, non ab alio
 iussae) citant Soph. Trachin. 395
 (393), ubi αὐτόκλητος. Ipsum atrox
 facinus attigit Aristid. II. pag. 217.
 Tmesin in seq. κατὰ μὲν ἔλευσαν
 — κατὰ δὲ notat Matth. Gr. Gr.
 §. 594, 2. Tu vide allata ad VIII,
 89. Ipsa Herodoti verba affert Eu-
 stath. ad Homer. p. 601, 24 s. 457, 49.

CAP. VI.

προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννή-

στρατὸν ἔξειν τιμωρήσονται σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίησαν, ὁ δὲ ἐπὶ ὧν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμίνα· ἐς Λακεδαιμονίαν τε ἐπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίνην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας, ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυννεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ

σαν στρατὸν] Articulum τὸν ante ἐκ vulgo illatum et a Schaefero, quem Matth. sequitur, retentum equidem cum recentt. edd. abiecti, cum a Florentino, Sanctrofti libro et tribus Parisinis codd. abesset: revocavit articulum ex Wesselingii editione Dietschius; in uno Parisino invenitur: *προσεδόκουν τὸν ἐκ τῆς Π. στρατὸν*. — In seqq. ad verba οἱ δὲ ἔμενον ob particulae δὲ usum conf. Matth. Gr. Gr. §. 616. Tu vide sis quoque nott. ad I, 66 et IX, 60. 70. VIII, 115. In sequentibus οἱ μὲν ad *Peloponnesios* atque *Lacedaemonios* spectant, s. ad exercitum, quem e Peloponneso venturum esse opem ipsis laturum expectaverant (ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἔξειν τιμωρήσονται σφι). — *σχολαίτερα* retinui cum Bredov. pag. 278, qui merito reiecit, quod in Sanctrofti libro legitur *σχολαίότερα*. — Intactum reliqui ἐν τῇ Βοιωτίῃ, pluribus codd. probatum. Sanctrofti liber cum aliis ἐς τὴν Βοιωτίνην, quod praeferunt Grashof. in Schulzeit. (II). 1832 pag. 984 et Schaefer in Animadverss. ad Plutarchi Vit. Vol. V. pag. 285. Conf. Herod. I, 21.

οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα] De usui particularum οὕτω δὴ monuit Matth. Gr. Gr. §. 610. Tu vide, si tanti est, Herod. VIII, 40. 118. 132. IX, 18. 23. 34. 35. 49. 63. 70. 86. 103. 108. 118. — Verbum ὑπεξεκομίζεσθαι (*clam exportare sua*) attigi ad VIII, 4.

ἐς Λακεδαιμονίαν τε ἐπεμπον] Schaeferus, quem Matth. et Becker itemque Dindorf. et Dietsch.

sequuntur, ex uno Sanctrofti libro dederat *ἐπεμψαν*. Equidem revocavi, quod reliqui libri ferebant. De ipsa legatione conf. Plut. Aristid. 10, qui solum Aristidem commemorat missum Lacedaemonem et Lacedaemoniis exprobrantem tarditatem; addit tamen Plutarchus in ipso Aristidis decreto, hunc non solum ferri legatum, sed Cimoneum, Xanthippum et Myronidem. — Usus particulae τε semel positae attigi ad VII, 188.

προεῖπαι] „In προεῖπαν mutandum suspicabatur Koenius: *praeterea denuntiarunt, ni venirent Atheniensibus auxilio, hos sibi ipsos tutamen quoddam paraturos*: sic redderem Herodotea, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἄλωρην εὐρήσονται, id est ἀποστροφὴν ἐτοιμάσονται vel ἐκπορίσονται. Hoc significatu sibi parandi vel adipiscendi veteribus frequentatum εὐρέσθαι adhibuit aliquoties Herod. infra bis c. 26 et 28 ἄδειαν εὐρέσθαι vel εἰρήνην vel ἀγαθόν τι [cf. etiam III, 148] locutiones sunt usitatissimae: εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν dixit Isocrat. in Evag. pag. 191 E [cap. 5. §. 14]. vid. Dawes. in Misc. Crit. pag. 258.“ Valcken. Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 297 reddendum censuit: „*aliquid levamentum sibi parabant, ils sauront trouver quelque soulagement*.“ Vox ἄλωρη, quae mali cuiusdam effugium s. evitacionem proprie significat (conf. Hesychii Gloss. I. pag. 118 ed. M. Schmidt. et Homer. Ili. XXIV, 216), inde quoque *tutamenti* notionem assumpsit: tu vid. eundem Homerum

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

681 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ 1
παρ' Ἀθηναίων ἐσήμνηε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν
στρατιὰν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκον δὲ ἐκάστοτε γίνοντο,
τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ
πρὸ τοῦ πεπηγμένον μετέμελε οὐδὲν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπήγον

CAP. I.

τὰ παρ' Ἀθηναίων] Sic scripsi, ut VIII, 55, ubi vid. plura. Vulgo τὰ παρὰ Ἀθηναίων, quibus mente addi potest λεχθέντα: tu vid. supra VIII, 143, ubi quae Alexandro Athenienses responderint, leguntur. Infra IX, 5: ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου.

ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας] Attigi ad VIII, 133. Incidit hoc in annum 479 a. Chr. n. Ac scribit Diodor. XI, 28. 30, Mardonium praeter copias a Xerxe acceptas habuisse plus ducenties mille viros e Thracia, Macedonia aliisque civitatibus consoctis, ita ut omnium fuerit summa quingenties mille. Quo sane pertinet, quod supra ad VII, 110 coll. I, 171 notavimus, Persas gentes vietas vel ultro deditas secum duxisse in exercitu militantes, eoque etiam pertinent, quae mox hic leguntur: τούτους παρελάμβανε, i. e. hos asumpsit, ubi τούτους refertur ad antecedens ὅκον, i. e. ἐν σ. παρ' οἷς, de qua synesi nuper disputavit Fr. Grueter: Ueber die Synesis oder

Construction etc. (Monaster. 1855) §. 14.

τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι — μετέμελε οὐδὲν] Par orationis structura VI, 3, ubi vid. nott. De particulis οὔτε — τε dixi ad VI, 1. οἱ Θεσσαλίας ἡγεόμενοι iidem sunt, qui mox cap. 2 vocantur οἱ δυναστεύοντες s. οἱ δυνασταί, V, 66. IX, 41, Thessaliae principes, inter quos potissimum Aleuadae (vid. nott. ad VII, 6), qui Larissae imperium tenebant, quorumque unus etiam ille fuit Thorax, cuius eiusdem mentio fit IX, 58 coll. Pindar. Pyth. X, 100 seqq. et Ovid. Ib. 325 (ubi Larissaeus Aleuas), qui Xerxem scil. e Graecia fugientem est comitatus. Namque Aleundas Xerxis partes strenue amplexos esse novimus ex Herod. VII, 172. 174 coll. 130; eorumque exemplum reliquos etiam Thessaliae dynastas secutos esse probabile est. Quod sequitur, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπήγον τὸν Περσὴν, valet „interprete Aem. Porto, cuius etiam nos sententiam in nostra „versione expressimus: multo magis „Persam (adversus Graecos) insti-

τὸν Πέρσῃν, καὶ συμπροέπεμψέ τε Θῶρῃς ὁ Ἀηρισσαῖος Ξέρ-
 ξα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ
 2τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοι-
 ωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, λέγοντες, ὥς οὐκ εἴη χώρος ἐπιτηδεώτερος ἐν-
 στρατοπεδεύεσθαι ἐκείνῳ, οὐδὲ ἔων ἵεναι ἑκαστέρῳ, ἀλλ' αὐ-
 τοῦ ἰζόμενον ποιέειν, ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα κατα-

„*gabant*. Propius fortasse ad aucto-
 „ris mentem Valla accesserat, to-
 „tum locum sic reddens: *quos adeo*
 „*non poenitebat eorum, quae hactenus*
 „*egeant, ut etiam multo studiosius*
 „*Persam inducerent*; paulo commo-
 „dius redderes: ut potius *ducerent*
 „*Persam, viam ei monstrarent*, qua
 „adversus Athenas pergeret; certe
 „instigatione aut invitatione opus
 „non habebat Mardonius, qui ut
 „paulo ante ait scriptor, ἦγε τὴν
 „στρατιὴν σπονδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθη-
 „νας.“ Ita Schweighauserus in
 Lexic. Herodot. I. p. 231 addens,
 quae pro usu verbi ἐπάγειν afferantur
 ab Henr. Stephano duo testimonia
 ex Herod. VI, ea ad Herodiam
 num pertinere VI, 5. 6: quo tamen
 utroque loco aequae atque aliis locis
 in Thesaur. Ling. Graec. Vol. III.
 p. 1309 ed. Dindorf. allatis ἐπάγειν
 significat adducere (exercitum ad-
 versus hostes); nec minus frequens
 idem verbum significatione *impel-*
lendi, instigandi, quod satis testan-
 tur allata in eodem Thesaur. I. l.
 pag. 1308. Quare equidem ad Aem.
 Porti et Vallae interpretationem re-
 dire malim loco convenientem, in
 quo Thessalorum principes Mardo-
 nium contra Athenas procedentem
 vel magis instigasse dicuntur, hoc
 ut perficeret. Neque unquam mihi
 persuaderi patiar, verbo ἐπάγειν
 significari: *viam monstrare alicui, ali-*
quem viā ducere. — Ad locutionem
 ἐκ τοῦ φανεροῦ vid. nott. ad VIII,
 126 et ad verbum παρῆκε nott. ad
 IV, 146. Pro Ἀηρισσαῖος unus Flo-
 rentinus et hoc loco et IX, 58 Ἀη-
 ρισαῖος, quod Bekkerus et cum eo
 Dindorf. et Dietsch. receperunt, as-
 sentiente Bredov. pag. 97, qui hanc
 vocem aequae atque alias huius ge-

neris voces simplici litera δ exaran-
 das censet. Equidem in his vulga-
 tam retinere satius duxi, ut supra
 I, 149, accedente quoque Stephani
 Byzantini auctoritate s. v., licet in
 Scholliis Apollon. Rhod. I, 40 voca-
 bulum hoc unā literā δ scriptum re-
 periat.

CAP. II.

κατελάμβανον] „*cohibuerunt per-*
gendique in Atticam impetum repres-
serunt.“ Wessel. Malim equidem:
 (verbis) *retinere studuerunt*, ut II,
 162. III, 36 (ubi vid. nott.). 52. V,
 21. Quod sequitur, καὶ συνεβού-
 λευον αὐτῷ, idem fere est atque
 συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, quod su-
 pra VIII, 103 legitur; hoc autem
 loco μένειν facile ex ea, quae se-
 quitur, sententia causam manendi
 declarante suppleri potest. — Ad
 verba ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπε-
 δεύεσθαι conf. nott. ad V, 23. IX, 7.
 ἐκείνῳ, sc. χώρον: negant enim ul-
 lum locum ad castra ponenda aptio-
 rem esse illo, quem sc. nunc oc-
 cupat in Thebanorum agris situm.
 οὐκ ἔων verito: *dissuadebant ulterius*
progredi. Conf. V, 36 ibique nott.
 IX, 77.

ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν κ.
 τ. λ.] De structura cf. nott. ad VII,
 104 et Kuehner. Gr. Gr. §. 852, k.
 Suppl. ἐκέλευον, quod ipsum ex-
 presse addit Pausan. IX, 13, 3. —
 In proxime seqq. sine causa opinor
 Stegerus et Bekkerus refinxerunt
 καταστρέφεται pro vulg. καταστρέ-
 φηται, quod omnibus libris proba-
 tum iure tuetur Censor Lipsiensis
 1833. p. 48. Ad vocem ἀμαχητὶ, qua
 Homer. iam utitur Ill. XXI, 437,
 vid. allata ad IV, 11. Suspectam

στρέψεται. Κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἱ περ καὶ παρὸς ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι. Εἰ δὲ ποιήσεις, τὰ ἡμεῖς παραιρούμεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλευματα. πέμπει χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι. πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας φηιδίως μετὰ τῶν στασιωτῶν καταστρέψει. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπέλθετο, ἀλλὰ οἱ 3

habet Dindorfius in Xenophont. Cyropaed. IV, 2, 28, ubi vid. nott.

Κατὰ — τὸ ἰσχυρὸν] Indicat haec formula, de qua vid. nott. ad III, 65, *τὰ ἀπὲρτα αὐτῶν ἀρμῖς*, et pertinet ad *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι*, neque, ut proposuit Gail, qui accipi vult *valde, maxime, pro viribus* (Le philolog. IV. p. 337), ad verba Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, quorum loco sane expectabas Ἑλλήνων ὁμοφρονούντων, quod ipsum reponi voluit Reiskius, in libris scriptis omnibus invitis, qui in vulgata conspirant, quae sana si est, explicari nequit, nisi absolute positos accipias hosce accusativos, ut II, 66: *ταῦτα γινόμενα*, ubi conf. quae in notis allata sunt. Quamquam impeditiorem nostrum locum esse merito dixeris nec prorsus parem iis, quae Fischer ad Weller. III, 1. pag. 387 conguessit, ac sane diversum ab ea structura, quam ad V, 103 observavimus. Quare Wannowski (Syntax. anom. Graec. P. de constructione quae dicitur absoluta etc. pag. 174) accusativos absolutos, quos vocant, hic statui posse negat; ad synchysin confugiendum esse putat eam, ex qua scriptor, initio sententiae accusativum ubi posuit, in mente habens verbum *νικᾶν* vel simile quoddam, ad quod hunc accusativum referret, mox accusativi prius positi oblitus aliud adhibuit verbum, alium casum atque accusativum flagitans: quale hoc est *χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι* κ. τ. λ. Ipsa loci sententia haud obscura: *etenim contendunt, vel summa vi adhibita Graecos superare* (subigere), *concordes cum sint, quales etiam antea fuerunt, vel cunctis ho-*

minibus esse difficile. — Cr. laudat Klotz. ad Tyrtaeum p. 18.

χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι κ. τ. λ.] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 443, 1. — Ad ἔφασαν λέγοντες vid. V, 36 ibique nott. His verbis interiectis Noster in directam orationem transit, qui antea indirecta usus erat, verba *χαλεπὰ εἶναι* κ. τ. λ. ad antecedens *λέγοντες* referens. *τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις* accipio: *Graeciam distunges, in varias partes Graecos divides*. Intransitivo sensu *διαστήτην* Herodorus dixit III. I, 6, quod Plutarchus imitatur in Num. 2. *διastάναι τὰς πόλεις* eodem quo Herodotus sensu dixit Aristides I. p. 482 s. 718. I. p. 489 s. 727. I. pag. 518 s. 769 Dind. Sed intransitive *διαστήτην* Herod. IV, 11, ubi vid. nott. — Ad verba *ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας* conf. de significatione verbi *δυναστεύειν* nott. ad V, 66 et 97. — Ad locutionem *τὰ σὰ φρονέοντας* conf. nott. ad VII, 102.

CAP. III.

ὁ δὲ οὐκ ἐπέλθετο] Auctor est Diodorus XI, 28, Mardonium in Boeotia commorantem pecuniam misisse principibus Peloponnesi civitatibus, quas a reliquorum Graecorum societate distraheret. Quo etiam illud videtur pertinere a Demosthene (Phil. III. p. 70 s. p. 121, 27 R.) traditum et a Plutarcho Themist. cap. 6. pag. 114 F, Arthmium Zelitem, qui pecuniam a rege attulerit ad Graecos corrumpendos, infamem declaratum esse ab Atheniensibus hostem Graeciae.

ἀλλὰ οἱ θεῖνος τις ἐνέστακτο ἔμε-

δεινός τις ἐνέστακτο ἥμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἔλειν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκει βασιλείῃ δηλώσειν ἔντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλεὺς αἰρεῖσις ἐς τὴν ὕστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηγὴν δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς

πος] i. e. *sed vehemens illum cupido incesserat*. Affert Wesseling. Opi- pian. Cyneg. III, 314: καὶ — βαλλῶν δὲ πόθος τις ἐνέστακται φρεσὶ θεῶν, itemque Sophocl. Trach. 480 (478 Erf.): ταύτης ὁ δεινὸς ἥμερός ποθ' Ἡρακλῇ διήλθε, ubi plura olim interpretes de usu verbi διε- ρχέσθαι. Aptiora post attulisse vi- deo Apitzium in Adverss. p. 202 ad vs. 464. Ac sane propius huc facit Pausan. IV, 32. §. 4: τὸ μῖσος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους ἐνεσταχθῆναι, ubi praeter Herodoti locum afferunt Homericum ex Odys. II, 271 (εἰ δὲ γὰρ τοῖ σοῦ πατρός ἐνέστακται μέ- νος). Plutarch. Agesil. 12 ὁ τοῦ παιδὸς ἔως ἐνεσταγμένος. Quo- modo quis suos in virtut. (II) p. 84 E.: φιλονεικία δὲ ὅτε καὶ φθό- νος ἐνέστακται. — Pro vulg. ἔλε- ειν scripsi ἔλειν; vid. allata ad VI, 82.

ὑπ' ἀγνωμοσύνης] i. e. „arrogan- tiā, contumaciā, stolidā virium suarum fiduciā fretus.“ Ita Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 6. Gail. (Le philol. V. p. 245 seq. 250) Gallice reddi vult *irréflexion*. Tu vid. Herod. VII, 9. §. 2 ibique nott. IX, 4. Mutatam orationis structuram in verbis ἅμα μὲν — ἅμα δὲ — ἐδόκει attigit Matth. Gr. Gr. §. 633.

πυρσοῖσι] i. e. *facibus incensis et per Archipelagi insulas una fere se- rie continuatis usque ad Asiae ter- ram continenter Sardesque*. Vid. nott. ad VII, 182. Quem ante vo- cem Ἀθήνας Schaeferus (quem se- quitur Matth.) receperat articulum τὰς, eum reliqui edd. merito omise-

runt. — De duplici τε in seqq. conf. allata ad VII, 8. §. 1.

ἐς τὴν ὕστεραίην] Ita e Floren- tino, aliis edidit Schweighauserus, quem Gaisf. et Matth. sequuntur. E Mediceo aliisque olim propaga- tum erat ὕστερην, quod tenet Bek- kerus, probante Schaefero, qui Appar. Demosth. II. pag. 428 se ve- reri ait, ut Schweigh. recte dederit τὴν ὕστεραίην, quique bene attendi iubet ad articulum τὴν iteratum nec ullo modo delendum. Infra IX, 8 omnes libri, quantum scio, ἐς τὴν ὕστεραίην, idemque invenitur I, 126. IV, 113. Neque aliter VII, 54. 110 et IX, 15 legitur τὴν ὕστεραίην. Conf. etiam Bornemann. ad Xenophont. Cyropaed. IV, 2, 6. Hinc recte in Plutarch. Themistocl. 18 Sinentis (quem conf. pag. 119) reposuit τὴν ὕστεραίην, ubi vulgo τὴν ὕστεραν. Add. Herodot. I, 126. Quae cum ita sint, retinendum duxi ἐς τὴν ὕστεραίην, licet Dindorf. et Dietsch. ἐς τὴν ὕστερην, Bekkerum secuti, exhibuerint. Ipsa loci sententia haud dubia, quam sic indicavit Schweighauserus in Lexic. Hero- dot. II. p. 350: „Mardonii expeditio adversus Athenas decem mensibus posterior fuit [urbe a Xerxe capta]; decimo mense post urbem a Xerxe captam suscepta est.“

CAP. IV.

Ἐπεὶ δὲ — ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος] Articulum ὁ e Florentino et San- crofti libro nuper additum omi- sit Bekkerus, quem sequuntur Din- dorf. et Dietsch., itemque ante hos

αὐτοὺς λόγους, τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφεας ὑπῆσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὥς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς Ἀιτικῆς χώρας, καὶ ἐούσης ἤδη ὑπ' ἑωυτῷ τούτων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὥς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον, τὸν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἰ τε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἰ τέ οἱ καὶ ταῦτα ἦνδανε. Ἀθη-

Schaefer et Matth., qui iidem etiam vulg. Μουρυχίδην retinuerunt, ubi nunc editur Μουρυχίδην, cuius loco quod e Wesselingii editione Dindorfius retinuit Μουρυχίδεα, verum Μουρυχίδην exhibuit Florentinus cum aliis, idemque ego reposui cap. 5, ubi eundem Florentinum secutus dedi quoque Λυκίδην pro vulg. Λυκίδεα: vid. VIII, 131 ibique nott. Verbum διεπόρθμευσε (*attulit*) h. l. non sine insigniori quadam vi adhibitum esse patet de mandatis perferendis; conf. Thesaur. Ling. Graec. II. p. 1284 ed. Dindorf. Aliis Nostri locis valet *transfere*, *transportare* (copias, etc.), ut IV, 141. VIII, 130 coll. V, 52. In proxime sequentibus ταῦτα pro διὰ ταῦτα (*propterea*) accipi vult censor Ienensis 1828 (Ergänz. Bl. nr. 45. pag. 348) plura alia de hoc usu excitans. Equidem cum Schweighaeusero (Lexic. Herodot. I. p. 91) ταῦτα malim intelligere τοῦτους τοὺς λόγους, idque referre ad ἀπέστειλε (*haec s. has conditiones a se propositas iterum mittere constituit*), quod cur in ἐπέστειλε mutandum velit idem Schweighaeuserus, idoneam causam haud perspicio. προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας] „προέχων, usu rariore, non aliud ac πρότερον ἔχων, cum iam antea haberet, nossetque adeo, Atheniensium consulta, haud sane amica. φίλους λόγους ad eum modum VII, 163 et VIII, 106. Conf. Abreschii Animadvvers. in Aeschin.

II, 32.“ Wesseling. — Ad sequens ὑπῆσειν vid. supra nott. ad III, 52. Mox scripsi δοριαλώτου pro δοριαλώτου: vid. nott. ad VIII, 74. Ad locutionem: ἐούσης — ὑπ' ἑωυτῷ conf. allata ad III, 45.

CAP. V.

ἄμεινον εἶναι] Vid. nott. ad III, 71. Ad seqq. ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον vid. nott. ad V, 79. Opponitur autem τῷ δῆμῳ in proxime antecedentibus ἡ βουλῇ, qui senatus est Quingentorum Athenis constitutus: hunc vero senatum Solo constituit προβουλεύειν τοῦ δῆμου καὶ μηδὲν ἑὴν ἀπροβούλευτον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεισθαι, teste Plutarcho in Solonis Vita cap. 19. p. 352. Nihil enim a populo decerni potuit, nisi de quo Senatus consultum antea factum esset: vid. modo C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 125. not. 10 ed. quart. — Ad locutionem τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο vid. nott. ad VIII, 49. Mox pro vulg. ἑὴνδανε et h. l. et IX, 19 reposui ἦνδανε, quae imperfecti forma invenitur VII, 172 et VIII, 29; vid. Bredov. pag. 314 et Dindorf. in Comment. de dialect. Herodoti pag. XXXIII. — Ad locutionem δεινὸν ποιησάμενοι vid. nott. ad III, 14. — οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς dicuntur senatores, qui e senatu egressi, Lycidam circumstantes lapidibus obruerunt; et οἱ ἑξωθεν indicant reliquam turbam sive populi multitudinem foris stantem et, co-

ναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ
 ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυκίδην κατέλευσαν βάλλον-
 τες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν Ἀσινέα. γενο-
 μένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδην πυνθά-
 νονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω
 οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν
 6 γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ
 Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου

gnita Lycidae propositione ad Sena-
 tum facta, inde accedentem ad Ly-
 cidam lapidibus obruendum: nam
 verba ὡς ἐπύθοντο ad solos τοὺς
 ἔξωθεν pertinere patet. Sic Demo-
 sthenes Pro coron. §. 196. pag. 293
 τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ
 ἀκροαμένους dicit, neque aliter Ae-
 schines de falsa legat. §. 5 contr.
 Ctesiph. §. 56 coll. §. 207: quos lo-
 cos attulit Kleyn in Muemosyn. VIII.
 pag. 97.

κατέλευσαν] Vid. V, 38. IX, 120
 et de ipso supplicii genere nott. ad
 V, 67. Larchero ad haec respicere
 videtur Lycurg. adv. Leocrat. p. 165
 [p. 221 et 222 R.] §. 122, ubi haec
 leguntur: ἄξιον τοίνυν ἀκοῦσαι καὶ
 περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τελευτήσαν-
 τος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ
 βουλὴ, οἱ λόγῳ μόνῳ ἐνεχείρει
 προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη
 τοὺς στεφάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτει-
 νεν. — Mox cum recentt. edd. dedi-
 mus: τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες, ubi
 vulgo: αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον,
 quod retinuit post Schaeferum Mat-
 thiae. In iis quae sequuntur: δια-
 κελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ
 παραλαβοῦσα — ἦσαν αὐτοκελές,
 noli nominativos quos vocant abso-
 lutos statuere, cum hic locus ad eos
 potius pertineat, in quibus σχῆμα
 καθ' ὅλον καὶ μέρος, ut gramma-
 tici loquuntur, valet, cum et totum
 et huius partes uno eodemque casu
 i. e. nominativo significantur. Conf.
 Geisler in Muetzell.: Zeitschrift f.
 Gymnas. XII. pag. 388 et vid. nott.
 ad VII, 157. Ipsa sententia loci
 hand obscura: „cum una alteram co-
 „hortata esset femina eamque assum-

„psisset, inde ultro omnes petierunt
 „Lycidae domum.“ — De loci argu-
 mento bene ita disserit Valckena.
 „Idem si fatum ante decem menses
 subierat Cyrsilus, mirum est huius
 exemplo non fuisse Lycidam deter-
 ritum. Ignotum Herodoto plures
 Cyrsilum commemorant, cum The-
 mistoclis iussu statuerent Athenien-
 ses, ut urbe relicta — naves conscen-
 derent, — Cyrsilum quendam, sua-
 dentem, ut in urbe manerent Xerxem-
 que reciperent, lapidibus obruerunt;
 sic scribit Cicero De off. III, 11 [ubi
 conf. Canter. et Beier. pag. 266] se-
 cutus Demosthenem De coron. pag.
 174 [p. 296, 5—16 R.], ex quo Cyr-
 silus innotuit Harpocrati, Her-
 mogeni p. 448, aliis. Caute Aristi-
 des neque Cyrsilum nominat nec
 Lycidam, duo tamen diversos, ut
 puto, designans, qui non simillimo
 mortis genere perierint, in Panath.
 I. pag. 243 et T. III. pag. 356 ibi-
 que Schol. [p. 250 Frommel.]“ Ad
 diversa utique tempora utraque per-
 tinet narratio; nisi alteram ex al-
 tera fluxisse existimes.

ἦσαν] Ita cum recentt. edd. dedi,
 ubi olim ἦσαν sive ἦσαν: conf. modo
 Bredov. pag. 408—410. Ad vocem
 αὐτοκελές (i. e. sponte, non ab alio
 iussae) citant Soph. Trachin. 395
 (393), ubi αὐτόκλιτος. Ipsum atrox
 facinus attigit Aristid. II. pag. 217.
 Tmesin in seq. κατὰ μὲν ἔλευσαν
 — κατὰ δὲ notat Matth. Gr. Gr.
 §. 594, 2. Tu vide allata ad VIII,
 89. Ipsa Herodoti verba affert Eu-
 stath. ad Homer. p. 601, 24 s. 457, 49.

CAP. VI.

προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννή-
 σου

στρατὸν ἔξιν τιμωρήσονται σφι, οἱ δὲ ἔμμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίουν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπέξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμίνα· ἐς Λακεδαιμονία τε ἐπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἡντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίνην, ἅμα δὲ ὑμομνήσοντας, ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαι τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυννεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ

σον στρατὸν] Articulus τὸν ante ἐκ vulgo illatum et a Schaefero, quem Matth. sequitur, retentum equidem cum recentt. edd. abiecti, cum a Florentino, Sanctrofti libro et tribus Parisinis codd. abesset: revocavit articulum ex Wesselingii editione Dietschius; in uno Parisino invenitur: προσεδόκουν τὸν ἐκ τῆς Π. στρατὸν. — In seqq. ad verba οἱ δὲ ἔμμενον ob particulae δὲ usum conf. Matth. Gr. Gr. §. 616. Tu vide sis quoque nott. ad I, 66 et IX, 60. 70. VIII, 115. In sequentibus οἱ μὲν ad Peloponnesios atque Lacedaemonios spectant, s. ad exercitum, quem e Peloponneso venturum esse opem ipsis laturum expectaverant (ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἦξιν τιμωρήσονται σφι). — σχολαίτερα retinui cum Bredov. pag. 278, qui merito reiicit, quod in Sanctrofti libro legitur σχολαίτερα. — Intactum reliqui ἐν τῇ Βοιωτίῃ, pluribus codd. probatum. Sanctrofti liber cum aliis ἐς τὴν Βοιωτίνην, quod praeferunt Grashof. in Schulzeit. (II). 1832 pag. 984 et Schaefer in Animadverss. ad Plutarchi Vit. Vol. V. pag. 285. Conf. Herod. I, 21.

οὕτω δὴ ὑπέξεκομίσαντό τε πάντα] De usu particularum οὕτω δὴ monuit Matth. Gr. Gr. §. 610. Tu vide, si tanti est, Herod. VIII, 40. 118. 132. IX, 18. 23. 34. 35. 49. 63. 70. 86. 103. 108. 118. — Verbum ὑπεκκομίζεσθαι (clam exportare sua) attigi ad VIII, 4.

ἐς Λακεδαιμονία τε ἐπεμπον] Schaeferus, quem Matth. et Becker itemque Dindorf. et Dietsch.

sequuntur, ex uno Sanctrofti libro dederat ἐπεμψαν. Equidem revocavi, quod reliqui libri ferebant. De ipsa legatione conf. Plut. Aristid. 10, qui solum Aristidem commemorat missum Lacedaemonem et Lacedaemoniis exprobrantem tarditatem; addit tamen Plutarchus in ipso Aristidis decreto, hunc non solum ferri legatum, sed Cimonem, Xanthippum et Myronidem. — Usus particulae τε semel positae attigi ad VII, 188.

προεῖπαι] „In προεῖπαν mutandum suspicabatur Koenius: praeterea denuntiarunt, ni venirent Atheniensibus auxilio, hos sibi ipsos tutamen quoddam paraturos: sic redderem Herodotea, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρήν εὐρήσονται, id est ἀποστροφὴν ἐτοιμάσονται vel ἐκπορίσονται. Hoc significatu sibi parandi vel adipiscendi veteribus frequentatum εὐρέσθαι adhibuit aliquoties Herod. infra bis c. 26 et 28 ἄδειαν εὐρέσθαι vel εἰρήνην vel ἀγαθόν τι [cf. etiam III, 148] locutiones sunt usitatissimae: εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν dixit Isocrat. in Evag. pag. 191 E [cap. 5. §. 14]. vid. Dawes. in Misc. Crit. pag. 258.“ Valcken. Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 297 reddendum censuit: „aliquid levamentum sibi parabunt, ils sauront trouver quelque soulagement.“ Vox ἀλεωρή, quae mali cuiusdam effugium s. evitacionem proprie significat (conf. Hesychii Gloss. I. pag. 118 ed. M. Schmidt. et Homer. Ili. XXIV, 216), inde quoque tutamenti notionem assumpsit: tu vid. eundem Homerum

7 αὐτοί τινα ἄλεωφὴν εὐρήσονται. Οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν Ἑταίρια περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε.

Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ 1 Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους· Ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι λέγοντες, ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδοῖ, τοῦτο δὲ συμμαχούς ἐθέλει ἐπ' Ἰσθμῷ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν

in Iliad. XII, 57. XV, 333. Hesiod. Opp. et D. 402. Aristoph. Vesp. 613 et conf. Doederlein: Hom. Glossar. I. pag. 68. Sed cum Koenio ut reponas προεῖπαν, id minime opus, cum subitus h. l. sit orationis transitus, qualem alibi quoque in his libris reperimus. Qui enim supra dixerat ἐπεμπον ἀγγέλους, iam dixit προεῖπαι, ac si praecessisset ἐκέλευον τοὺς ἀγγέλους. — In verbis εἰ μὴ ἀμυνέουσι ausus non sum scribere ἀμυνέουσι (conf. Bredov. p. 340. 376 et Abicht: Quaest. de dialect. Herodot. Spec. I. p. 34), cum Noster VIII, 143 habeat ἀμυνέμεθα et VII, 134 ἀποθανεμένους. Ad particulas ὅτι — ὥς, quarum altera abundat, vid. Matth. Gr. Gr. §. 628, 3. Idem iam supra notavimus ad III, 71. Alia dabit Strange in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. III. pag. 591.

CAP. VII.

Ἑταίρια] Attigit Plutarch. II. pag. 873 E et in Vit. Aristid. 10, priore loco Herodotum pro more cavillans sine ulla causa; vid. Lahmeyer: De libelli Plutarchei, qui de malignit. Herod. inscrib. pag. 76. Quod antecedit ὄρταζον, recte se habet neque mutandum in ὤρταζον, quod Sancerfti liber praebet; vid. Bredov. pag. 306. De ipso festo vid. nott. ad VII, 206 et IX, 11. Quae sequuntur: πλείστον δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν (i. e. maximi facie-

bant rem divinam curare s. administrare), attuli ad V, 63, ubi vid. nott.

καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε] Pro vulg. ἐπάλξεις scripsi ἐπάλξεις, momente Bredovio pag. 265. Pro καὶ δὴ, quod cum Schaefero tenent Matth., Bekker et recc. edd., equidem cum reliquis dedi καὶ ἤδη, quod etiam h. l. citans ad Aelian. N. A. I, 24 affert Iacobs, exponens statim et subitam subiecti, quod dicitur, mutationem bene notans. De ipso muro vid. nott. ad VIII, 71. — De ephoris diximus ad VI, 63. 82 coll. ad V, 39. Etenim exterarum civitatum legati ad Spartanos missi ab Ephoris publice recipiebantur, qui illos vel statim dimitterent vel, si digna videretur res, de qua Spartani deliberarent, ad populi concionem producerent verba facturos; conf. quae attulit Lachmann: Spartan. Staatsverfass. pag. 213 et vid. ad Herod. VI, 106 allata.

§. 1.

ἐπ' Ἰσθμῷ τε καὶ ὁμοίῃ] i. e. aequa conditione. Sic plane Thucyd. I, 26, cuius locum affert Viger. p. 96. Neque aliter Xenophon in Hellen. VII, 1, 1: ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν συμμάχίαν εἶναι. Plura vid. nott. ad IX, 26. Quod sequitur: ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, frequenter sic iunctum reperiri monuit Lennep. ad Phalarid. Epist. p. 222 (244 ed. Lips.) coll. Dorvill.

ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
 — Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπ-
 ειπάμεθα, καὶ περ ἄδικόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμε-
 νοι, ἐπιστάμενοι τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ
 μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι 2
 καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον ἐὼν νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἑλλη-
 νας. Τρεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι, μὴ ὁμολογή-
 σωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σα-
 φέως, ὅτι οὐδὰμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν
 διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαννόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα
 τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσῃ

ad Chariton. pag. 392. Ac Livium afferunt, qui I, 53 hunc prorsus in modum coniunxit: „fraude ac dolo.“

Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες] Iovem Graecis communem reveriti interpretatur Valcken. citans Aristoph. Eqq. 1250 Pind. Nem. V, 19, ubi ab Aeaco cognominis originem repetunt scholiastae. Nam in Aegina insula Iovis Panhellenii templum, ubi Aeacus sacra fecisse fertur; de quo vid. Pausan. I, 44. §. 13. II, 29. §. 6 coll. II, 30. §. 3. 4. Isocrat. Enagor. pag. 191 E. [cap. 5. §. 14]: tu conf. etiam supra allata ad III, 59. Sed aliis quoque Graecorum in civitatibus cultus est Iupiter Ἑλλήνιος, quem Syracusarum numi ostendunt, de quibus vid. Burmann. ad Dorvill. Sicull. pag. 345 seq., qui p. 346 plura de hoc Iove excitavit, de quo recentiore aetate disputarunt Eméric David: Iupiter II. pag. 553, Creuzer. Symbol. III. p. 139 ed. tert. et Welcker: Griech. Götterlehre II, 1. pag. 210. De Syracusarum numis Iovem Ἑλλήνιον praebentibus etiam consuli potest Eckhel. Doctr. N. I. pag. 244. — Ad δεινὸν ποιεύμενοι conf. nott. ad III, 14; de voce μᾶλλον post comparativum κερδαλεώτερον inserta vid. I, 31 ibique nott. — Particulas σὺ μὲν οὐδὲ notavi ad VIII, 130 et VI, 45. Locutionem ἐκόντες εἶναι attigi ad VII, 164.

§. 2.

καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων — ἐπὶ τοὺς

Ἑλληνας] Ad voces, τὸ ἀπ' ἡμέων vid. nott. ad I, 159 et VII, 101. Quod sequitur ἀκίβδηλον, cum proprie ad numos spectet haud corruptos, ad alia quaevis mox transferatur, ut κίβδηλος, de quo vid. I, 66. Verbum νέμεται Portus reddiderat: in Graecis impenditur s. distribuitur. Schweighauserus in Lex. Her. II. p. 122 reddi maluit: quod a nobis in Graecos profectisci debet, id sincero animo eis tributum.

ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα] Vid. nott. ad VIII, 144. Apodosis, ad quam verba pertinent initio periodi posita ὑμεῖς — ἀπικόμενοι, incipit a verbis καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε. In seqq. ad usum verbi ἐλαύνειν vid. nott. ad VII, 139. De ipso muro conf. VIII, 71 ibique nott. Mox optimi quique codd. ἐν τέλει, quod etiam habet Matth. Gr. Gr. §. 577, qui idem §. 295, 1 assert, quod IX, 8 legitur πρὸς τέλει, ut apud Dion. Chrysost. Or. LXI. pag. 583 D. et Plat. Menex. init., ubi ἐπὶ τέλει.

ἡμῖν τὸν Πέρσῃ ἀντιώσεσθαι] Schaeferus libris invitis dederat τῷ Πέρσῃ, quod idem in mentem venerat Valckenario; equidem cum reliquis edd. revocavi accusativum, quem verbo ἀντιάζειν addi posse, plures loci commonstrant: II, 141. IV, 80. 118. 121 ibique citt. Hom. Ili. I, 31. Ac praeterea duo tum concurrent dativi, quamquam ἡμῖν ad συνθέμενοι (de cuius verbi usu vid. supra allata ad VIII, 120. 140.

ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιείδετε τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. Ἐς μὲν νυν τὸ παρὲν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μνηνίουσι· οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως· νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμῶς ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεωτάτον ἐστι 8 ἐμμάχεσθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἐφοροὶ ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὕστεραίην ὑποκρίνασθαι, τῇ δὲ ὕστεραίῃ ἐς τὴν ἑτέραν. τοῦτο καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἕξ ἡμέρας ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένον μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην

§. 1) spectare satis apparet. Quod vero Gail. Le philol. IV. p. 245 h. l. ita interpretatur: *Persam coacturos, ut nobis occurrat*, malim equidem reddere: *Persae obviam ire ad pugnam*. — Sequens ἐς τὸ παρὲν αἰτιῶν ad VII, 29 fin., verbum μνηνίου ad VII, 109. Verba: οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως (i. e. neque enim commode, recte fecistis) leniter dicta, monente Schweighausero in Lexic. Herod. I. p. 269, accipiantur pro: male fecistis. Tu vid. de adverbio ἐπιτηδέως IV, 139 ibique nott. — Ad formulam ὅτι τάχος conf. Matth. Gr. Gr. §. 624. De particulis ὥς ἂν, quas coniunctivus excipit, vid. modo I, 5 ibique allata, I, 11. 36.

ἐπιτηδεωτάτον ἐστι ἐμμάχεσθαι τὸ Θριάσιον πεδίον] Duo codd. ἐπιτηδέστατον, merito illud quidem reiectum a Valckenario, qui laudat Suidam s. v. εὐήλατον I. p. 888 et geminos locos Herodoti IX, 25. Thucyd. II, 20. Sed pro olim vulg. μαχέσασθαι merito nunc iisdem e libris receptum ἐμμάχεσθαι, ut IX, 2 ἐνοστρατοπεδεύεσθαι, de quo vid. nott. ad VII, 59 Matth. Gr. Gr. §. 533. not. 2 et Kuehner. Gr. Gr. §. 650. not., qui Herodotea verba sic explicavit: ἐπιτηδεωτάτον ἦν μαχέσασθαι ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ: dicunt enim Atheniensium legati: nostrae quidem terrae maxime opportunus ad pugnandum locus est campus

Thriasius. Similia ad h. l. excitavit Wesseling. Appiani B. Civ. IV, 106. Philon. Vit. Mos. II. p. 659 B. De Numer. Septen. p. 1187 A. — De Thrasio campo vid. nott. ad VIII, 65.

CAP. VIII.

ἤκουσαν] Schaeferus, quem Bekk. sequitur, ἀκουσαν. Equidem cum reliqq. edd. scriptos libros eo magis sequi malui, quod Noster constanter in hoc verbo augmento utitur: vid. locos a Bredovio congestos pag. 297. — Quod sequitur ἀναβαλλέσθαι, est differre, ut V, 49. VI, 86. Ad τῇ ὕστεραίῃ vid. notata ad IX, 3. — Mox pro τούτῳ δὲ, quod habent Schaeferus et Matthiae, dedi cum recentt. edd. unum τοῦτο, abiecta particulā δέ. Ad locutionem ἐπὶ δέκα ἡμέρας (per decem dies) conf. allata ad I, 166. III, 59. V, 28. Quod sequitur ἕξ ἡμέρας ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι (de die in diem differentes s. moras necentes), attulit Kuehner Gr. Gr. §. 509, 2. Sponte in mentem venit Livii illud XXV, 25: „cum is diem de die differret“ et V, 48: „diem de die prospectans“. Nos: „von einem Tag zum andern, von Tag zu Tag.“ — Ad verba καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος ex antecedente ἐτείχεον mente repetendum τὸ τεῖχος, ut recte monuit Kuehner Gr. Gr. §. 414, 4, qui plura similia profert. Ad verba

ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὦρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμός σφι ἐτετείχιστο, καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἐτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπῆκετο εἰς τὴν Ἀττικὴν, οὗ καὶ ἀπετετείχιστο, ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας.

Τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων 9 ἐγένετο τρόπος τοιόσδε. τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος, ἀνὴρ Τεγεάτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστα ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἐφοροὶ· Ἀθηναίων ἡμῖν ἑόντων μὴ ἄρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμαχῶν, καὶ περ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτεῖται εἰς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε,

ὦρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν vid. nott. ad III, 155 et de verbo ἀποτείχιζεν nott. ad VI, 36. — Ad usum formulae ἄλλο γε ἢ, quae respicit ad priora οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἰτίον, faciunt, quae ad Xenophont. Memorab. II, 1, 17 Schneider et ad Platon. Phaëdon. pag. 32 Heindorf. disputaverunt.

CAP. IX.

καταστάσιος] i. e. pridie elus diei, quo ultimum ad ephoros accessuri et cum iis acturi erant, sive, ut Schweighauserus reddit: pridie eius diet, quo ultimam apud ephoros audientiam habitori legati erant. Vid. nott. ad III, 46 et VIII, 141. — In seqq. pro Χίλεος apud Plutarch. Themist. 6 fin. invenitur Χείλεως, Arcas. Nec aliter apud eundem II. pag. 871 F. 672 A. Magis ad Herodotum, notante Valckenar., accedit Polyae-nus V, 30, qui eandem rem ex Herodoto referens habet Χίλιος Ἀρκάς ἐν Λακεδαίμονι διατρέβων, ubi haud scio an Χίλεος refingendum sit. De ipso argumento conf. etiam Mueller: Die Dorer I. pag. 182. Ad locutionem δυνάμενος — μέγιστα conf. nott. ad V, 66. Ad usum particulae ἄρα in verbis ἔλεγε ἄρα σφι conf. supra allata ad VIII, 8. Attulit hunc quoque locum L. C. Hel-

ler in: Philolog. XIII. p. 80, ubi de particula ἄρα pluribus disputat eamque h. l. reddi vult: in Folge dessen, inde s. ex pacto, composito.

ἄρθμίων] De hac voce vid. VI, 83 ibiq. citt. — Usum verbi ἐλαύνειν in seqq. attigi ad VII, 139. Quod sequitur καρτεροῦ, e melioribus libris revocavi cum recentt. edd. pro κρατεροῦ, quod Schaeferus tenuit, eumque secutus Dietsch., licet Bekker et Dindorf. exhibuerint καρτεροῦ. Tu vid. VIII, 12 ibique nott.

μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτεῖται] i. e. magnae portae apertae sunt, sive, ut ait Polyae-nus l. l., πολλὰς διαβάσεις ἔξουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ βάρβαροι. Citat Herodotea Eustath. ad III. p. 78 in. s. 58, 40, ubi ἀναπέπτανται. De perfecti forma ἀναπεπτεῖται, quae ab ἀναπέπταμαι deducenda est, conf. Bredov. pag. 331. In Luciani Ἀλεκτρ. §. 20 (ἥδη ἀναπέπταται ὥσπερ κλειδί ἢ θύρα) formam Atticam ἀναπέπταται nuper revocavit Fritzscheus aliosque Luciani locos, ubi idem obvium, indicavit p. 147. Ad usum vocis κλισιάδες Wesseling. attulerat Plutarch. II. pag. 360 A. et Wetsten. ad Corinth. I. cap. 16, 9. Tu vide, quae ipsi attulimus ad Plutarch. Alcibiad. p. 110. 111.

10 πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι, σφάλμα φέρουν τῇ Ἑλλάδι. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε. οἱ δὲ φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολλῶν, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτέων, Πανσα-

σφάλμα φέρουν τῇ Ἑλλάδι] Ita e Florentino et Sancrofti libro editum pro vulg. τῇ Ἑλλάδι φέρουν, quod cum Schaefero ex Matthiaeo tenent recentt. edd. inde a Bekkero. Ipsa locutio obvia Herod. VII, 6, ubi vid. nott. De verbo *ἐσκανοῦν* dixi ad IX, 60. Inde totius loci haec est sententia: *at audiat Athenienses s. morem geratis Atheniensibus, antequam aliud quid his placuerit (aliud consilium hi ceperint), quod Graeciae (toti) malum (calamitatem) afferat.*

CAP. X.

φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον] Vid. nott. ad III, 41.

καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτέων] „Vereor una cum Cl. de Pauv, ut haec Herodotus scripserit. Valla tresque scripti libri [Sancrofti liber, Vindobon., Eton.] omittunt habentque cap. 28 [ubi haec exstant: *τούτων* (scil. *Λακεδαιμονίων*) δὲ τοὺς πεντακισχιλίους, ὄντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσον φίλοι τῶν εἰλωτέων πεντακισχιλιοὶ καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι] sedem magis opportunam. Et cui bono τάξαντες post ἐκπέμπουσι? Non nego, quod Galeus ursit, esse ea in Plutarchi Malign. pag. 871 E.: sed hinc derivata unde confit? Tolle omnia et orationi ad culturam nihil deerit, modo *ἐπιτρέψαντες* probetur. Id sane cum exercitus imperium traditur, multo commodius et lenius. Vide III, 155. VII, 52 etc.“ *Wesseling.* Haud accessit Valckenarius, qui ad Plutarchi l. l. [ubi legitur: *ἐξηλθον ἐς Πλαταιάς πεντακισχιλιοὶ Σπαρτιάται, περὶ αὐτὸν ἔχων ἄνθρωπος ἕκαστος ἑπτὰ εἰλωτάς*] et in Vit. Aristid. cap. 10 [ubi in eadem re enarranda scribit Plu-

tarchus: *νυκτὸς δὲ πεντακισχιλίους Σπαρτιατῶν ἐπιλέξαντες, ὡν ἕκαστος ἑπτὰ περὶ αὐτὸν εἰλωτάς ἐλχεν, ἐξέπεμψαν* κ. τ. λ.] respiciens, perperam haec verba in illis codicibus omitti statuit: „Tuentur vero eadem“, ait Schweighauserus, „reliqui libri omnes: nec video, cur non et hoc loco percommode adiciere potuerit Herodotus et eadem, paulisper quidem mutata oratione, infra repetere.“ Quod idem mihi videtur (cf. nott. ad IX, 55), nec offendor structura minus commode procedente, quae, ut recte monuerunt Schulzsius et Schweighauserus, requirebat *ἐπέτρεψαν*, quo tamen vix opus videtur, cum aliis quoque locis plura participia sic iuxta posita reperiantur. Id vero lubens concedam Schweighausero, scriptum olim fuisse *εἰλωτέων* a voce *εἰλωτής* (IX, 28. VI, 58. 75. 80), quamquam altera etiam forma ὁ *εἰλῶς* invenitur VII, 229. VI, 81. IX, 80, ubi utraque forma Noster utitur. Add. Bredov. pag. 233. Edd. recentt. inde a Schaefero haec verba tanquam spuria uncis incluserunt, probante Bredovio l. l. De ipsis Helotis Spartanos ad bellum proficiscentes comitantibus cf. nott. ad VII, 202: quam in rem Valckenarius quoque affert Thucyd. IV, 80. V, 57. 64. VII, 19. Cum Herodoto in his, ut diximus, convenit Plut. Aristid. 10. I. p. 325 coll. II. p. 871 E. Vera autem in his tradidisse videri Herodotum statuit quoque Grote: History of Greece V. pag. 209 seq. Nec sane ulla videtur causa, cur hocce Helotarum numero, qui ad triginta quinque milia ascendit, simul *νεοδαμῶδες* qui vocantur (cf. C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 47. not. 7) comprehendi putemus, quae Lachmanni opinio est (Spartan. Staats-

νίη τῷ Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. Ἐγένετο μὲν νυν ἡ ἡγεμονία Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἐτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γάρ, ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν· ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δέμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιούς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θνυμένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμυρῶσθι ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Πανσανίης Εὐρύανакта, τὸν

verfass. p. 127. not.) hos νεοδαμώδεις cum Helotis crebro confundi dicentis; neque enim ulla mentio neodamodum apud eos scriptores, qui res belli Peloponnesiaci priores narrarunt, ut recte observat Schoemannus de hoc novorum civium genere pluribus disputans in Recognitione quaestionis de Spartanis Homoeis (Gryphisvald. 1855) p. 19. Nec magis mihi persuasit C. Fr. Hermannus (l. l. §. 28. not. 7), qui ex eo, quod Spartani septenis singuli Helotis stipati exierunt, in singulis fundis septenas Helotarum familias habitasse colligit, idque omnino ad eam sententiam, quam de fundorum Spartanorum stabilitate et aequalitate propositum, referri vult: cf. Antiquitt. Laconn. pag. 201.

ἐπιτρέψαντες] Ita e duobus codd. edidit Wesseling. conferens III, 155. VII, 52. In Florentino aliisque estat ἐπιτάξαντες. Pro vulgata ἐγίνετο, quam post Schaeferum tuentur Matth., Bekker, Dindorf, et Dietsch., equidem cum reliquis dedi ἐγένετο, a Florentino, Sancrofti libro, aliis allatum.

ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός] Quod idem olim in Lycurgo obtinuisse discimus ex Herod. I, 65. Successerat nimirum Plistoanax Plistarcho, qui regni initio abierat. Vid. Pausan. III, 5. §. 1 coll. III, 4. §. 7. — De Cleombroto vid. VIII, 71, ubi de ~~μῶ~~ quoque in notis exposuimus. De usu participii θνυμένῳ exposuit Kuehner Gr. Gr. §. 581, b, itemque Matth. Gr. Gr. §. 388, c. §. 562, 2, qui idem §. 585 fin. consulatur de usu praepositionis ἐπὶ in verbis ἐπὶ

τῷ Πέρσῃ, quibuscum conf. V, 44, ubi: θνυμένῳ ἐπὶ Κρότωνα. Tu vid. allata ad VI, 74.

ὁ ἥλιος ἀμυρῶσθι ἐν τῷ οὐρανῷ] Refert Petavius (Doctr. temp. X, 25), hunc solis defectum ad alterum mensis Octobr. diem anni 480, quo die ad Salamina pugnatum esse accepimus, et quidem horā unā et alterius dimidio post horam decimam praeterlapsis. Idem annus ponitur in: l'Art de verifier les dates P. I. T. I. pag. 254. Quem vero Larcherus consuluit, Pingré Paris. Academiae adscriptum, is defectionem refert ad alterum mensis Octobr. diem anni 479: quod idem alteri Gallo interpreti, Miot, placuisse video. Seyffarth (in Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. XIV. p. 602) in primum diem Augusti anni 477 ante Chr. n. hanc eclipsin cadere vult: quae coniuncta sunt cum ea sententia, quam de altera solis defectione ab eodem viro docto prolatam vidimus ad VII, 37. Nullam prorsus solis defectionem hīc indicari statuit Zech (Preisschrift d. Iablonsk. Gesellsch. IV. pag. 43 et: Correspondenzbl. für d. Schulen Würtembergs. 1854. pag. 43), cum vera defectio solis verbis ὁ ἥλιος ἀμυρῶσθι minime significari potuerit a Nostro, aliter id exprimente (cf. nott. ad I, 74), et hoc loco *obscuratum* aliquo modo solem declarante, sive fumo, sive nubibus, sive alio quo modo id subito factum fuerit, quod terrore homines impleverit, tanquam prodigium aut portentum. Sed propter id ipsum existimo, de vera solis defectione aut simili quadam re, quae solem

Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης εἶντα τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ σὺν Παν-
 11 σάνῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρῃ
 ἐγγόρους, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς
 ἐφόρους, ἐν νόφ' δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς
 ἑωυτοῦ ἕκαστος. ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὦ
 Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες, Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ
 παῖζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους. Ἀθηναῖοι δὲ, ὥς ἀδι-

ita obscuravit, ut defecisse ille videretur, hoc loco cogitandum esse; agitur enim profecto de re insolita et singulari, quae inde Lacedaemoniorum animos ac potissimum regem ita affecit, ut mali quid portendi putarent. Atque ipsum verbum ἀμανροῦν pleniore sensu de iis adhibitum videmus, quae plane sic obscurantur, ut cerni prorsus nequeant. Apud Aeschyli Pers. 228 chorus Atossam alloquitur, ut Darium roget: ἐσθλά σοι πέμπειν τέκνω τε γῆς ἐνερθεῖν εἰς φάος, τὰμπάλιν δὲ τῶνδε γαλας ἀτοχ' ἀμανροῦσθαι σκότῳ. Leonidas Tarent. in Antholog. Palat. IX, 24, 1: ἄστρα μὲν ἡμὰν ὥσε καὶ ἱερὰ κύκλα σελήνης ἄξονα δινήσας ἐμπυρος ἥλιος. Sed hoc mittamus licet; illud vero iure miramur, quod Schweighausero in mentem venire potuerit, Cleombrotum hoc solis defectu minime fuisse perterritum, sed fausto illum potius pro omine accepisse indeque etiam, re scilicet peracta, cum nihil a Persis ipsi amplius esset timendum, regressum esse cum copiis. Nam hoc inter omnes constat, defectiones apud veteres non pro faustis ominibus esse habitas, sed malorum imminentium nuncios. Rex sacra fecerat, pro more exploraturus, num ipsi conducirer copias ex Isthmo ducere adversus Persas in pugnam. Sed mala ipsi portendi sole scilicet deficiente cum intellexisset, nefas habuit egredi copiasque inde domum reducere maluit, perterritus sane hoc omine, quo, male cessura esse quae moliretur, indicatum erat. Sic supra I, 74 Lydos ac Medos ad pugnandum congressos dirimit solis defectus, adeo ut pacem ineant eamque foedere et mutuo regum

connubio confirment. Ad verbum προσαίρεται (sibi adscivit) cf. VIII, 130. Ad plusquamperfectum ἐξεληλύθεσαν vid. Matth. Gr. Gr. §. 505, IV. De voce ἔξω adiecta conf. allata ad III, 16.

CAP. XI.

καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος] Pro αὐτοὶ quod Stegerus coniecit οὐτῶ, merito reprobatur censor Lipsiensis 1833. pag. 49. Tu vide Matth. Gr. Gr. §. 302. not. Pro ἐπὶ τῆς plures codd. ἐπὶ τῇν. Sed praestat ἐπὶ τῆς, i. e. patriam suam versus. — In seqq. ad αὐτοῦ τῇδε vid. allata ad IV, 135 et conf. eundem Matth. Gr. Gr. §. 470, 8.

Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παῖζετε] Quod articulus ante Ὑακίνθια omititur, id creberrimo usu, quo ante huiusmodi nomina festorum articulus negligitur, fieri observat Sintenis ad Plut. Themistocl. Praef. pag. XXII. Sic supra quoque apud Herodot. VII, 26. 206. VIII, 72 fin. De ipsis Ὑακίνθις dixi ad VII, 206. Quae eadem supra IX, 7 commemorantur. Incidunt autem in medium fere mensem Iunium, a quo inde usque ad id tempus, quo in Plataeensem planitiem post descendere cum Persis congressuri medio fere mense Augusto (cf. nott. ad IX, 101), satis iustum spatium relinquuntur temporis, quo ad expeditionem parandam iterque faciendum uti poterant. — Verbum παῖζειν ut omnino ludere, res ludicras agere significat, ita singillatim indicat choreis se oblectare, saltare: quae quidem significatio ab hoc loco non prorsus aliena videtur. Conf. Aristoph. Thesmophor. 904 Both. ibique Ku-

κείμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτι τε συμμαχων, καταλύσονται τῷ
 696 Πέρσῃ οὕτω, ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δὲ, δῆλα γὰρ
 δὴ οἱ σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα, ἐπὶ τὴν
 ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε,
 ὅκοιον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίῃ. Ταῦτα λεγόντων τῶν
 ἀγγέλων οἱ ἑφοροὶ εἶπαν ἐπ' ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν
 Ὁρεστείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον
 τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὥς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον τὸ λεγόμε-

ster. 932. Ran. 311. 413. 421 Both. Plutarch. Mor. II. pag. 397 F. Hinc quoque *canere* apud Theognid. 955 (567), ubi conf. Welcker. pag. 127. Nam utrumque, et saltatio et cantatio, ad festum rite peragendum pertinet.

χήτι τε συμμαχων] i. e. *inopid sociorum*. Vulgo *χήτε τε συμ.*, quod post Schaeferum tenuit Matth. Equidem dedi, quod in Florentino ac Parisino uno legitur, quodque a Bekkero, quem sequuntur Dindorf. et Dietsch., recte repositum vidi; ac probavit quoque Bredov. pag. 268. Gaisfordius abiecerat *τε*, Sancrofti atque alterius libri ex auctoritate. Ipsa locutio HomERICA: cf. Ili. VI, 463: *χήτεϊ τοιοῦθ' ἀνδρός*. cf. Ili. XIX, 324. Odyss. XVI, 35. Hymn. in Apoll. 78. Apollon. Rhod. I, 887. IV, 91 coll. Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. 408. Inde ad alios transiit scriptores, ut testantur a Ruhnkenio allata ad Timaei Lexic. Platon. s. v. pag. 275 et a Wytttenbach. ad Plutarch. Moral. I. p. 435. Ad proximum verbum *καταλύσονται* (*inimicitias depositis paciscuntur cum Persa*) conf. citt. ad VII, 6 et allata ad Plutarch. Philopoem. 15. p. 55 seq. et Flamin. 9. pag. 102. Conf. etiam Herod. VIII, 140. §. 1. In verbis sequentibus *δῆλα γὰρ δὴ, οἱ σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα* abest vocula *δὴ* a plerisque codicibus ac vix recte retineri posse videtur Dietschio, qui inde uncis eam inclusit tanquam spuriam. Reliqui editores retinuerunt.

ὅκοιον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίῃ] Ad verbum reddas licet: *Vos vero quid inde fiat cognoscetis, qualemque fere id sit, quod inde vobis eve-*

niat. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 633, qui idem §. 584 consulatur ad verba ἐπ' ὄρκου (i. e. *iuramento interposito*). Kuehner Gr. Gr. §. 611, I, a. explicat: *quasi substrato vel supposito iuramento*. Apte Gail. (Le philolog. IV. pag. 341) meminit similis formulae ἐπὶ τῶν ἱερῶν ὁμόσαι apud Dion. Halic. Antiqq. III. p. 154, al. Equidem haud scio an ad eundem usum praepositionis ἐπὶ cum genitivo referri debeat, quod Plutarchus dixit in Alexandr. 23 init.: ἐφ' ἐκάστης κύλικος αἰὲ μακρὸν τινα λόγον διατιθέμενος, et cap. 53: ἐπαινέσαι κελευσθεὶς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου, quod Wytttenbach. (Plutarch. Opp. VIII, I. pag. 626) recte accipit ad *poculum, inter bibendum*. Conf. etiam G. Wolff ad Sophocl. Aiac. 1268.

ἐν Ὁρεστείῳ στείχοντας] Male Sancrofti liber *στείχοντας*. Conf. III, 76. Intelligitur h. l. procul dubio *Orestium* s. Orestis templum, Tegeatarum finibus vicinum et situm ad eam viam, quae a Megalopoli Pallantium atque Tegeam ducit. Vid. Pausan. VIII, 3 et 44. §. 1. 2. Euripid. Orest. 1646. Plut. Aristid. 10 fin. Thucyd. V, 64 ibique Duker. et Wasse, Curtius Peloponnes. I. pag. 316 seq. Et confer quoque Stephan. Byz. s. v. Ὁρέσται et nott. ad Herod. I, 68.

ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους] Repetuntur haec infra IX, 55. Nostrum locum respexit Eustath. ad Iliad. pag. 423, 26 s. 321, 25, eodemque pertinent glossae Hesychii (II. pag. 702.) et Servii ad Virgilii Aeneid. IV, 424, quas cum aliis excipit Ullrich De proxen. pag. 27 coll. Plut. Aristid. 10. pag. 325 A. Nec

νον· ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἔδον, ὥστε ἐν θανάτῳ γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι τῶν περιόικων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλίται τῶντο 12 τοῦτο ἐποίουν. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἤπειγοντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαργονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεὶ

sane quemquam fugit, apud Romanos quoque *hostem* fuisse *peregrinum* teste Festo s. v. et Cicer. De offic. I, 12. §. 37 ibique Beieri Excurs. XIII. p. 346. Add. Sell: Die Recuperatio der Römer p. 3 seqq., Osenbrueggen: De iure belli ac pacis Roman. pag. 1 seqq. — In seqq. πᾶν τὸ ἔδον est *omne quod erat*, i. e. *verum*. Conf. I, 30 ibiq. nott. et V, 50. Mox pro θανάτῳ reposui θῶματι.

τῶν περιόικων] De his iam notavimus ad VI, 58 et VII, 234. Exstat autem h. l. uberius Valckenarii disputatio eos refutantis, qui helotas atque perioecos diversi sane esse generis nondum perspexerunt; de quo cum hodie sic satis inter omnes constet, potiora tantum hic adscribamus ex illius viri annotatione: „Erant Lacedaemonii οἱ περιόικοι, non ἐλλωτες, hi servitutem serviebant; liberi erant οἱ ἐπείριοι. Ἐλλωτες si bello heris operam suam adprobassent, libertate donati νεοδαμῶνεις dicebantur: ab his etiam distinguuntur οἱ ἐπείριοι. Xenoph. Hell. [I. 3, 10.]. Ubique in historia Graeca περιόικοι vel iunguntur vel opponuntur Spartiatis, Lacedaemonii sunt intelligendi, cuiusculunque fuerint urbis Laconicae cives, exceptâ Spartâ, Spartiatarum imperio parentes. Scholiastae Aristidis MS. οἱ περιόικοι esse dicuntur οἱ περιουκούντες Σπάρτην τὴν μητρόπολιν. Τοὺς ἐκ τῶν περιουκίδων πόλεων dixit Xenoph. Hell. III, 1, 3. τὰ ἐν κύκλῳ τῆς Σπάρτης πόλιστα Pausan. VII. pag. 555. [VII, 13. §. 4.]. Hae civitates, ut olim erant Spartiatarum ὑπήκοοι, sic aevo quoque fuerunt

recentiori εἰς Σπάρτην συντελοῦσαι, nisi quod ex istis decem et octo Augustus iusserit esse *αὐτονόμους* Pausan. III. [21. §. 6] pag. 265. Qui περιόικοι, iidem dicebantur et Λακεδαιμόνιοι et Λακωνικοὶ, ut apud Thucyd. IV, 8 coll. Xenoph. Hellen. VI. p. 449, 7. [VI, 4, 15]. Maxim. Tyr. pag. 347 et ipso Thucyd. VIII, 22. Quod hoc Herodoti loco λογάδες (i. e. *delecti*) τῶν περιόικων commemorantur, qui et ipsi gravis armaturae milites Spartanos in bellum proficiscentes secuti sunt, id ad nobiles s. optimates referri vult Lachmann (Spartan. Staatsverfass. pag. 183), qui in singulis τῶν περιόικων pagis nobilitatem quandam constituerint. Equidem tamen, quod cap. 12 Argivorum nuntius Mardonio dicit: ἐκ Λακεδαίμονος ἐξεληλυθε ἡ νεότης, λογάδας intelligere malim *selectos* e caeteris ob iuventutem, *iuniores* igitur, qui bene arma gererent, cum reliquos, aetate provectiores qui essent, domi ad fines contra Argivos tutandos mansisse consentaneum sit.

CAP. XII.

τῶν ἡμεροδρόμων] Vid. nott. ad VI, 105.

μὴ ἐξιέναι] Attigit Hermann. ad Viger. pag. 811 ob particulae negativae usum praegresso verbo ἔχειν *arcendi* notione. Paulo infra μὴ οὐκ ἐξιέναι, de quo vid. Matth. Gr. Gr. §. 609, Hartung: Lehre v. d. Partikeln der Gr. Spr. II. p. 172. Verbum ἔχειν retinui, quamquam Florentinus cum aliis ἔχειν. Tu vid. III, 77 et IX, 13. Ad argumentum loci bene Wesseling. „Hic Argis

τε ἀπείκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι, ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνους ἐξεληλύθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δύνατοι αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξί-
 ἔναι. πρὸς ταῦτα τύγγανε εὖ βουλευόμενος. Ὁ μὲν δὲ εἶπας
 ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.

Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἐτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ¹³
 Ἀττικῇ, ὥς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώ-
 χευε θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι
 καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ
 παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπειθε,
 πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσαντίῳ ἐς
 τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε, ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας,
 καὶ εἰ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν
 ἱερῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. Ἐξήλαυνε δὲ τῶνδε

missus ad Mardonium nuncius adfir-
 mat VII, 150 commemorata."

CAP. XIII.

πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι] i. e. *præquam igitur hæc accepit*. πρὶν ἢ
 sequente infinitivo iam supra V, 118
 invenimus, ubi nonnulla in nott. at-
 tulimus, quibus add. locos nott. ad
 VI, 108 et IX, 68; de πρότερον ἢ,
 quod simili modo positum, vid. nott.
 ad VII, 2. Ac videsis quoque Bæum-
 lein: Griech. Modi pag. 346, qui
 apud Xenophontem, alios in hac
 structura plerumque πρὶν poni non
 additā voculā ἢ, recte id quidem
 in universum monuit, nec tamen
 inde illud πρὶν ἢ ab antiquioribus
 Atticis scriptoribus prorsus alienum
 indicari posse recte notare videtur
 Franke in Praefatione ad Aeschi-
 nis Orationes nuper (Lipsiae apud
 Teubnerum 1860) a se editas pag.
 XV ad orat. de fals. legat. §. 132.
 Atque vel apud Herodotum inveni-
 tur πρὶν sine ἢ positum VIII, 144.
 IX, 101.

ἀνεκώχευε] i. e. *se retinuit, cohi-*
buit, nullum itineris s. pugnae con-
 silium cepit, sed quietum se tenuit
 observans, quid Athenienses face-
 rent. Verbum ἀνακωχεῖν de na-
 vibus, quarum cursus inhibetur, ex-
 stat VI, 116, ubi vid. nott. Inde

apud Diodor. XI, 18 in describenda
 pugna Salaminia ἀνακωχέοντες
 ἀνεχώρουν, ubi vid. Wesselingii
 not. Alia dedimus ad Herodot. VII,
 36. — Mox ἐπήμαινε (*laesit*) Noster
 dixit Homerum secutus, qui id ver-
 bum adhibuit Ili. XV, 42 coll. III,
 299 et XXIV, 781, quamquam et
 Platonem et alios idem verbum ad-
 hibuisse apparet ex iis, quae affe-
 runtur in Thesouro Ling. Graec.
 Vol. VI. pag. 1050 ed. Dindorf. Pro
 εἰσίνετο, quod Schweighauserus et
 Gaisfordius dederant e Sanicrofti li-
 bro, revocavi cum Schaefero et re-
 centt. edd. εἰσίνετο, quod unum recte
 poni ostendit Bredov. pag. 363. Tu
 vid. Herod. IV, 123 ibique nott.
 Idem feci infra IX, 49. 73. 87 coll.
 120.

διὰ παντὸς τοῦ χρόνου] „*Omni*
illo tempore, quo in Attica armatus
 consederat. Necesse enim non
 puto, διὰ παντὸς cum Reiskio in
 διάγοντος aut προκόντος converti.
 Immo, si Sanicrofti liber consenta-
 neos nancisceretur, διὰ παντὸς suf-
 ficeret. [Desunt sc. in illo codice
 • voces τοῦ χρόνου]. Aeschylus Pro-
 meth. 283 τοὺς σὸς δὲ πόνοις χεῖ-
 ζω διὰ παντὸς ἀκούσαι, quod in
 scholiis δι' ὅλου, sed idem atque
 omni modo.“ Wesseling.

συγχώσας] Conf. VIII, 144 ibique
 nott. De ipsa re conf. Excurs. ad

εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμῃ ἢ χώρῃ ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἰ τε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεῖνόν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλήν καὶ χώρην
 14 ἱππασίμῳ. Μαροδόσιος μὲν δὴ ὑπέξεχώρει. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ εἶναι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλην στρατιὴν ἦκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύετο, θέλων, εἰ κως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τήν

VIII, 55. Ad significationem vocis ὀρθόν conferri potest, quod dicit Thucydides V, 42, ubi Athenienses aequae tulisse dicuntur Panactum eversum, ὃ ἔδει ὀρθόν παραδοῦναι (τοὺς Λακεδαιμονίους); cuius ipsius loco Plutarchus eadem refert in Vit. Alcib. 14 dixit οὐχ ἔστω. — Quod sequitur ἐξήλυνε, retinui cum Schweigh., Gaisford. et Dietsch. assentiente Matthiae. Nam Schaeferus, quem sequuntur Schweighaeus. et Bekker, scripserat libris invitis ἐξήλυνε, quamquam, ut docuit Bredov. p. 299, nunquam in hoc verbo Noster neglexit augmentum. Mox omnes libri scripti ἱππασίμῃ ἢ χώρῃ, ut II, 108, qui infra conspirant in lectione χώρῃ ἱππασίμῳ, quod Schaeferus, Schweighaeuserus et Gaisford. mutarunt in ἱππασίμη; equidem cum recentt. edd. revocavi ἱππασίμῳ, si quidem variare in his Herodotus videtur (cf. Bredov. pag. 275 seq.), modo communia flectens haec adiectiva, modo per singula genera.

εἰ τε νικῶτο συμβαλὼν] Attigit h. l. Voemel. ad Demosthen. Philipp. II. pag. 28 de optativo disserens, qui h. l. ponendus erat: pendunt autem haec verba a sequentibus ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, quae ipsa per particulam τε iunguntur prioribus οὔτε ἱππασίμῃ ἢ χώρῃ ἦν eo ex usu, quem ad VI, 1 indicavimus: et si proelio victus esset, receptus non erat locus. Ad particulas ὅτι μὴ vid. allata ad I, 18. 143. 181. 183. II, 13. 50. III, 26. 125. 155. 160: monuit quoque de his Fritsch. in: Jahrb. d. Philol. LXXX. pag. 50. — Ad pronomen σφέας in verbis

ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν cf. nott. ad VIII, 131.

CAP. XIV.

ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος] Quod olim quis coniecerat: πρόδρομος ἄλλη, στρατιήν, id merito improbavit Wesselingius. Schweighaeusero melius videbatur refingere πρόδρομον (quod ipsum in textu exhibuit Bekkerus, quem recentt. edd. secuti sunt), ἄλλην στρατιήν, distinctione posita ante vocem ἀγγελίη, cum Noster pluries vocem πρόδρομον, i. e. praecursorem, praemisum, praevium alii addiderit nomini, ut IV, 121. 122. VII, 203 et potissimum I, 60, ubi legimus πρόδρομους κήρυκας προκέμψαντες. Quo tamen haud scio an ipsum istud ἀγγελίη πρόδρομος, in quo codd. conveniunt, tueri possis: si quidem ἀγγελίη πρόδρομος idem fere erit atque ἀγγελος πρόδρομος, nec aliter ἀγγελίην a Nostro poni videmus III, 69. II, 114. Quare nihil mutandum censui.

ἐβουλεύετο θέλων] Participium θέλων, quod a tribus abest codd., eiecerunt Borheck., Schaeferus, Schweighaeuserus, probante Schulzio ac dudum antea Reiskio, cui illud suspectum videbatur, quod tueri studet Wesselingius loco Epist. ad Coloss. II, 18 (ubi θέλων reddit cupidē, libenter) et Aeschyli Choeph. 791 coll. Abresch. Animadversas. II, 14. Unde apud Herodotum ἐβουλεύετο θέλων esse vult: cupide consultabat. Neque aliter fere Boehmer in Commentar. ad Epist. ad Coloss. pag. 221, obloquente Huthero

στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ἣ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππά-
σατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐ-
ρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπί-
κετο. Μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη, ὥς ἄλλες εἰη-15
σαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ· οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δε-

in Commentt. ad eandem Epistolam p. 275 et De Wette in: Handbuch etc. II. p. 41. Sed verbi *θέλων* in illo Sacrae Scripturae loco aliam prorsus esse notionem (scil. *delectari aliqua re, sibi in aliqua re placere*), edocuit frater meus, Carolus Baehr, in Commentt. ad illum locum pag. 207 itemque Ohlshausen in Commentt. in N. T. IV. p. 386; Herodoteique loci sensum iam dudum perspexerat H. Stephanus, verbum *θέλων* commate utrinque adposito a reliquis verbis seiungens; quod idem postea placuit Schweighaeusero (cf. Lexic. Herod. I. pag. 182), bene monenti participium *θέλων* minime iungi posse cum verbo *ἐβουλεύετο* idemque valere ac si Noster dixisset *θέλων τούτους πρῶτον εἰεῖν, ἐβουλεύετο εἰ πως* etc., *cupiens hos primum capere deliberavit, quo pacto id efficeret*. Nec aliter fere Matth. Gr. Gr. §. 531. not. 2 explicat *θέλων τούτους εἰεῖν ἐβουλεύετο ὅπως εἴποι*. Quod cum unum verum habeam, retinui cum recentt. edd. participium *θέλων*; non aliter *βουλούμενοι* positum vidimus VI, 139, ubi cf. nott. Ad verba *εἰ πως* — *εἴποι* conf. supra VI, 52 ibique nott. — Quod attinet ad loci argumentum, Megarenses procul dubio primos ille eam ob causam tentare voluit, quod non magni inter Graecos aestimati nullo fere loco habebantur: de quo vid. Suidam s. v. *ὕμεις* T. III. p. 529. Schol. Theocr. XIV, 48. Tzet. Chil. IX, 291 vs. 890 seq. Callimach. Epigr. 26, 5. 6. Quae attulit Larcherus.

κατιππάσαστο] Schweighaeuserus interpretatur: *perequitare, equis incutere regionem*. Mihi praepositio *κατὰ* in hoc verbo eam fere vim habere videtur, quam in aliis eiusmodi compositis, ut *καταστασιάζειν, καταπολεμεῖν*, notavi ad Plut.

Pyrrh. cap. 13. pag. 50. cap. 14. pag. 52.

ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω — *ἀπίκετο*] i. e. *in hanc sane terram, Europae remotissimam oceanum versus, venit hic Persarum exercitus*; non ultra Megaricam occidentem versus in Europam progressos esse Persas sententia est Herodoti. Ad verba *ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης* cf. Matth. Gr. Gr. §. 340.

CAP. XV.

ἦλθε ἀγγελίη] *ἦλθε* omnes fere codd. (ut IX, 14 et I, 83), quos cum recentt. edd. secutus sum. Ex Aldina Schaeferus, Matth. et Dietsch. retinuerunt *ἦκε*, ut VIII, 140. — Ad vocem *ἄλλες* cf. VIII, 23 et I, 133 ibique nott.

διὰ Δεceleῖης] Nimirum ex Attica in Boeotiam proficiscentes per Oenoën et Eleutheras tendebant Plataeas, viâ minus utique aptâ equitibus magnaëque hominum turbae, cum fauces montiumque cacumina essent permeanda, ita ut Persas alterâ viâ regressos esse sit probabile, quae scil. ab Acharnis ducebat per Deceleam atque Parnethem ad Tanagram indeque ad Bocotiam vicinam; quaeque minus negotii ac molestiae exhibebat. Ipsa *Decelea* centum viginti fere stadia Athenis remota fuisse narratur, sita loco perquam opportuno montis Parnethis, qui satis editus longum dabat prospectum; ubi cum consedisset Lacones bello Peloponnesiaco, multum inde damnum Atheniensibus illatum fuisse constat, viâ praeclusâ omnique commeatu intercepto. Vid. modo Schol. ad Aristoph. Ran. 1469. Cornel. Nep. Alcibiad. 4 fin., ad quem locum reliqua veterum testimonia suppeditant interpretes. Add. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph.

κελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους

III. pag. 951 seq. et vid. Poppo ad Thucydid. I, 2. pag. 262 coll. Siebel. ad Pausan. III, 8. §. 3. p. 21. Hanc Deceleam in monte sitam, ad cuius radices nunc vicus *Tatoi* invenitur, plures viri docti recte posuerunt, satisque id patet ex iis, quae disseruit Leake: Die Demeu Attica's pag. 13 seq. 128 ed. Westermann.; vid. quoque Finlay ap. Hoffmann.: Alt. Geograph. II. pag. 66. Eodem ferme loco, quo *Tatoi* nunc cernitur, Decelea quoque ponitur in mappa, quam Kruse addidit: sed adscriptum ibi legitur nomen *Korionkleides*. Ac sane qui ex Attica Boeotiam tendunt hac via, quae per Deceleam ducit, inde ascendunt orientalem tractum Parnethis montis, cuius cacumina altiora ad laevam relinquunt: deinde fanum Sancti Mercurii transgressi in Boeotiae planitiem descendunt prope vicum *Μπουγιάτι* (*Bugati*), qui non longe abest a vetere *Tanagra* sive *Grimadha*, ut nunc iste locus vocatur, ad ipsum fluvium Asopum. — Pro vulg. *Δεκελῆς* e Florentino, aliis cum Dietschio reposui *Δεκελῆς*, probante Bredovio pag. 188; idem feci cap. 73 huius libri.

οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων] i. e. *Asopiorum* accolae ac finitimos *arcesiverunt boeotarchae*, qui sunt magistratus civitatum Boeoticarum foedere iunctarum, undecim numero, illa certe aetate, singuli e singulis decem civitatibus electi, cum undecimum adderet Thebanorum civitas: de quorum boeotarcharum munere vid. K. W. Mueller. in: Pauly Realencyclopaed. I. p. 1135, Schoemann: Griech. Alterth. II. pag. 73, C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 179 ed. quart. Asopios dico eos, qui Asopi fluvii ad ripas habitant. Qui fluvius prope Plataeas orsus indeque auctus aliquot rivulis et Tanagraeorum ad campos delatus prope Oropum ac Delphinium mari miscetur; nunc exiguo alveo finire fertur et exsiccatus fere: quamquam istam regionem omnem,

quae inter Plataeas ac Tanagram sita Asopo irrigatur, minus adhuc cognitam ac perlustratam esse merito dolemus. Conf. Kruse: Hellas II, 1. pag. 489 seq. Vetus nomen fluvio remansisse videtur, si quidem revera nunc eum appellant *Asopo*, ut statuit Kruse; *Vuriemi* s. *Vuriendi* nunc eum vocari plerique testantur recentioris aetatis peregrinatores, quorum testimonia una cum veterum locis attulit Forbiger l. l. III. p. 918. *Sphendalensis* pagus, qui ad Hippothoontidem tribum pertinuit, a nullo alio commemoratur scriptore: id unum patet, intra Deceleam ac Tanagram in Attici atque Tanagraei agri confiniis pagum fuisse situm: Krusius illum in mappa geographica indicavit septentrionem versus a Decelea (s. *Korionkleides*): Leake l. l. haud scio an rectius illum eo fere loco fuisse suspicetur, ubi *Sancti Mercurii* fanum nunc exstat. Finlay l. l. in mappa adiecta hunc pagum ad fontem rivulumque prope *Malakasa* situm indicat. Conf. etiam Ross: Die Demeu von Attica pag. 36. nr. 138. *Tanagra* urbs, prisco aevo condita (cf. Herod. V, 57), vel seriori aetate inter Boeotiae urbes eminuit. Iacuit in regione laetissima vinique feracissima, quae Euboico mari opposita occasum versus terminabatur agro Thebaico sive Plataeensi, meridiem versus Oropico. Tu vid. quae plura afferuntur de hac urbe apud Forbigerum: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 924 et in Tanagraeorum Antiquitt. Specimine, auctore Aemil. Scholderero (Berolin. 1855) p. 5 et seqq. Atque statuerat Kruse (Hell. II, 1. p. 619 seqq. 624 seq.), quae adhuc prope *Skimiatari* s. *Skimati* [vel potius *Skimatori*, ut alibi hoc nomen vici scriptum inveniri] reperiuntur ruinae, sex horarum spatio a Thebis ipsis remotae, eas ad veterem Tanagram pertinuisse; unde quadraginta stadia abfuit *Deikum* portus, cui nunc nomen *Dramisi* (vid. nott. ad Herodot. VI, 118), triginta stadiis distat Oropus. Nos

τῶν Ἀσωπίων· οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδα-
λέας, ἐνθεν τε δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλι-
σάμενος καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ
Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ περ μηδιζόντων,
ἔκειρε τοὺς χώρους, οὗ τι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγ-
καίης μεγάλης ἐχόμενος, βουλόμενος ἔρυνά τε τῷ στρατῷ
ποιήσασθαι, καὶ, ἣν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέ-
λοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατό-
πεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ἰστιάς, κατέτεινε δὲ

supra iam monuimus (in nott. ad V, 57), ad vicum, cui nomen *Grimadha*, reperiri ruinas Tanagrae: vid. potissimum Scholcherer l. l. et cf. Siebelis ad Pausan. IX, 20. §. 2, Forbiger l. l. His add. quae leguntur in: Bericht d. Verhändl. d. Gesellschaft d. Wiss. zu Leipzig, phil. hist. Cl. 1859. III. IV. p. 113, ubi retulit de situ huius urbis Bursian, qui ipse has regiones perlustravit atque Tanagrae ruinas se reperisse dicit eo fere loco, quo iam Leake (Trav. in North. Greece II. p. 464) eas erat suspicatus, unius horae itinere, meridiem versus a vico *Σχηματάρη* remotas, haud procul ab Asopo, in quem hic rivulus quidam praeter hiemis tempus exsiccatus fere (vocatur nunc ὁ Λάρος i. q. *Θερμάδων* apud Nostrum IX, 43) aquas infundit. Ab hac igitur Tanagra Mardonius ad occidentem solem conversus Asopumque rivum legens, ad quem regio utrinque plana equisque pascendis perquam accommodata teste Krusio l. l. pag. 622, devenit *Scolum*, qui locus *δυσοίκητος* καὶ *τραχὺς*, ut ait Strabo IX. p. 408 C. s. 626 B. Ad Cithaeronis declivitates sita fuit prope viam, quae Tanagra ducebat Erythras atque Plataeas. Vid. Kruse l. l. pag. 598, Forbiger l. l. III. pag. 927 et confer potissimum Xenoph. H. Gr. V, 4, 49 coll. Polyæn. II, 1, 11. In mappa Krusii invenitur nomen vici, qui nunc *Scoll* locum occupat, *Sialesi*.

αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο] Vid. nott. ad VII, 215. Inde in Timaei glossa Platonica recte C. Fr. Hermannus scripsit: *ξίναχοι, οἱ τοῖς ξένοις*

ἡγούμενοι ὁδόν, ubi alii ὁδοῦ. Cr. h. l. laudat Heindorf. ad Platon. Euthyd. §. 25. pag. 330 seq., qui tamen Platonis locum non recte acceperit. — In seqq. verba *ἔκειρε τοὺς χώρους* citat Eustath. ad Ili. pag. 364, 25 s. 476, 3. — Mox οὗ τι, quod Valcken. mutandum censuit in *οὐκ*, equidem cum Schweigh. retinui, qui bene confert II, 46. III, 36. IV, 148. Valet autem οὗ τι *minime, haud quidem*. κατὰ ἔχθος accipio ob inimicitias. Cf. VIII, 30 ibique nott. Ad locutionem ὑπ' ἀναγκαιῆς — ἐχόμενος (i. e. magna necessitate coactus, pressus) conf. VII, 233 et infra IX, 37.

βουλόμενος ἔρυνά τε τῷ στρατῷ ποιήσασθαι] Vulgo τῷ στρατοπέδῳ, quod, si a Schweigh. et Gaisf. discesseris, qui e Florentino aliisque dederunt τῷ στρατῷ, tenent reliqui. Quod hic dicitur ἔρυνμα, id paulo post dicit *τειχος*, munimentum s. castellum rebus pretiosioribus servandis exstructum. Infra IX, 65 et 70 vocatur τὸ *τειχος* τὸ *ξύλινον*. Itaque non cogitandum de castello lapidibus exstructo moenibusque ac turribus munito; sed potius de castris vallo et ligneo quasi muro circumdatis, quare Goettling: „Gesammelte Abhandl.“ p. 72 intelligit: *ein Paltsadenwerk*; malim: *eine Verschanzung mit Paltsaden und Graben*. Ad vocem κρησφύγετον cf. nott. ad V, 24.

παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον κ. τ. λ.] Sensus loci hic fere est: *Castra ab Erythris exorsa et Hysias praetereuntia* (s. iuxta Hysias porrecta) ad Plataeensem usque agrum per-

ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τείχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον.

timuerunt, iuxta Asopi ripas posita. Ad verbum παρήκειν (*porrigi, extendi iuxta aliquid*) conf. similes Nostri locos II, 32. III, 114. IV, 42; de verbo κατατείνειν (*extendi in locum quendam, pertinere*) conf. VII, 113. VIII, 31. Nec vacat praepositio ἀπὸ in verbis: ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθράων, de quo usu monuit Matthiae Gr. Gr. §. 577; tu conf. Herodot. III, 91. V, 49. De significatione praepositionis παρὰ in verbis παρὰ Τισίας, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν vid. nott. ad V, 45. Quod vero τεταγμένον Reiskius mutatum vult in τεταμένον, ipso probante Wesselingio, mihi quidem nulla comparet mutandi necessitas. Quibus addere iuvat Gailii interpretationem (Le philol. IV. pag. 283):

χωροῦσαι δ' ὥστ' ὄρνιθες ἀρθρεῖσαι δρόμῳ
πεδίων ὑποτάσεις, αἱ παρ' Ἀσωποῦ ῥοαῖς
εὐκαρπον ἐκβάλλουσι Θηβαίων στάχυν
'Τισίας τ' Ἐρυθράς τ', αἱ Κιθαιρώνος λέπας
νέριθεν κατωκήκασιν κ. τ. λ.

Erythrae ad viam, quae Scolum Plataeas ducebat, haud dubie sitae fuerunt vel in ipso monte vel certe in eius declivitatibus eoque etiam hinc referunt ruinas quasdam a docto Anglo ibi inventas. Sed accuratiora de situ urbis adhuc desunt. Vid. Kruse: Hell. II, 1. pag. 597. De ipsa nominis scriptura, quae Nostro semper Ἐρυθραί, ut Thucydidi III, 24 (ubi conf. interpretes), vid. nott. ad I, 142. Proximae Erythris fuere *Hysiae*, cuius adhuc quaedam ruinae exstare dicuntur eo loco, quem nunc vocant *Calivia* s., ut aliis placet, *Platana*: ita Kruse l. l. pag. 590 seq.; tu vid. nott. ad Herod. V, 74 et add. Unger. Thebb. Paradox. p. 287 seqq., quo monente „*Hysiae* Erythraeque in Parasopia sitae Plataeas Eleutheris iter facienti sunt paululum a recta digresso positae ad dextram (Pausan. IX, 2, 1) modicoque quodam intervallo a Plataeensium urbe distant. Quod vel

„l'armée avoit sa gauche à la hauteur d' Erythres i. e. à partir d'une ligne placée sur le prolongement perpendiculaire d' Erythres, donc à la hauteur d' Erythres. La ligne des Perses s'étendant vers le territoire de Platée et bordant l' Asope, on en conclura, que la droite étoit vers Platée et que la gauche, appuyée à Erythres longoit Hysies.“ Qui idem Gail. p. 285 verba ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν negat reddi posse: *iussu' au territoire de Platée*, cum potius valeant: „les Perses campés à la vue de ou vers la Platéide.“ Quod mihi ille haud persuasit. Caeterum apte cum Herodoteis conferas Eripidea in Bacchis 643 seqq. Both. (748 Nauck.), ubi Bacchae:

inde iudicatur, quod qui apud Hysias constituitur Graecorum exercitus, subest fano Androcratis, quod dictum est Thebis Plataeas accedenti ad laevam esse. Herodot. IX, 25“ (ubi vid. nott.). Atque eodem viro docto adiciante, ex Attica venienti haud procul ab Eleutheris bivium erat (de quo scripsit Pausanias l. l.), unde aut Hysias et Erythras (leg. Eleutheras) pergebatur aut Plataeas.“

οὐ μέντοι τό γε τείχος τοσοῦτο ἐποιέετο κ. τ. λ.] Sententia Herodoti haec est: *hanc munitionem minime in tantam magnitudinem* (quantam castra obtinebant antea indicatam) *esse factam, sed ita tantum, ut quoadque latus* (munitionis huius) *decem fere oblineret stadia.* Supra II, 124 τῆς ποταμίδος μέτωπον ἕκαστον. Pro vulg. τοσοῦτον scripsi τοσοῦτο Bredovium secutus p. 105, qui hac una forma Herodotum usum esse monstravit.

ἔχοντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγίνος ὁ Φρύωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαργδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιματάτους· κληθέντες δὲ οὗτοι εἶποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβησι. Τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουνον 16 Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἀνδρας πεντήκοντα· καὶ σφεων οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλίνει, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα

Ἀτταγίνος] Idem memoratur IX, 86 et apud Pausan. VII, 10. §. 1 inter Graeciae proditores; idemque nomen etiam Athenaeo restituit Casaubonus IV, 30. pag. 148 E. p. 81 Schweigh., ubi ad Herodoti locum respicitur, coll. Muellero: Orchomen. pag. 27, quem laudat Cr., qui de Phrynone citat Thiersch.: Epoch. d. bild. Kunst p. 80 ed. prior. p. 276 not. ed. alterius. — Ad locutionem ἐπὶ ξείνια conf. V, 18 ibique allata. In seqq. pro vulg. ἔποντο revocavi e Florentino aliisque libris compluribus εἶποντο, quod idem revocant Dindorf. et Dietsch., si quidem Noster in hoc verbo augmentum omittere non solet, observante Breddov. pag. 303. Idem feci supra VIII, 103.

CAP. XVI.

λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα] Virum intelligit maxime s. inter primos spectatum. Sic VI, 100: ἑὼν τῶν Ἐρετριῶν τὰ πρῶτα et IX, 78. Quo eodem haud scio an pertineat quoque ἀνήκειν ἐς τὰ πρῶτα, de quo cf. nott. ad V, 49. VII, 134. — In antecedentibus ad verba τάδε δὲ vid. nott. ad VII, 5; quod enim a vett. edd. aberat δὲ, id Schweighaensenum secutus e compluribus codd. cum recentt. edd. reposui. De loci argumento consul. C. O. Mueller: Orchomen. pag. 415, a Cr. laudatus. καὶ σφεων οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλίνει] Unus codex σφέας. Valla

haec sic accepit: atque seorsim utrosque discubuisse. Malim equidem cum Schweigh. transitivo sensu accipere verbum κλίνειν (quod intransitive poni equidem probare nequeo), ita ut Attaginus hospes dicatur κλίνειν, i. e. collocasse seorsim utrosque in lectis. Quare haud opus scribere κλινῆναι, quod G. Dindorf. proposuit in Thesaurο Ling. Graec. IV. pag. 1650, recte negans κλίνειν h. l. intransitive accipi posse. Supra I, 126: τοὺς Πέρσας κατακλίνας (sc. ὁ Κύρος) ἐς λειμῶνα εὐώχῃ. Ad usum vocis ἐκατέρους pertinent, quae ad III, 8 notavi. Add. VIII, 16: οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι. — Quod Attaginus h. l. Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη collocavit indeque etiam Thersandrum Orchomenium, ac si Thebanus esset, cum Persa in uno eodemque lecto posuit, id profecto haud mirum, sed rei ipsi satis consentaneum videtur: neque ex mea quidem sententia testimonium haberi poterit intimae coniunctionis, quae inter Thebas et Orchomenum olim intercesseret atque a Pindaro Isthm. I, 51 illustrata sit: id enim statuit Grote: History of Greece V. pag. 213.

ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν] Vid. nott. ad VI, 129 et V, 18, ubi etiam de verbo διαπίνειν, de quo Cr. etiam conferri vult Platonis Rempubl. IV, 1. pag. 421 pag. 167 Bekk. Ad sequens διαπινόντων suppl. αὐτῶν. Sensus est: cum coenā peractā

γλῶσσαν ἰέντα, εἰρεσθαι αὐτόν, ὁποδαπὸς ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι, ὥς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τε μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνῶμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδῶς αὐτὸς περὶ σεωντοῦ βουλευέσθαι ἐχῆς τὰ συμφέροντα. Ὅρᾳς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν, τὸν ἐλλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψαι, ὀλίγους τινὲς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. Ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωνμάσας τὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεῶν ἐστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐν αἰνῇ ξοῦσι Περσέων. Τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· Ξεῖνε, ὃ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι

hospites certatim bibere inciperent: unde satis patet, quantum illa acate a prisca eaque severiori disciplina, qua non nisi aquam bibere iubebantur, teste Herodoto I, 71, Persae desciverint. — Ad verba γλῶσσαν ἰέναι conf. nott. ad IV, 135. Dixit autem Noster Ἑλλάδα γλῶσσαν, quemadmodum VI, 98 coll. V, 93. Thucydid. II, 36 (ubi vid. interpret.). VI, 62; alia quoque dabit Sauppe ad Xenophont. De venat. II, 3. pag. 354. Attulit Cr. Βαβυλῶνα γλῶσσαν ap. Phot. Bibl. Gr. pag. 937. Qui idem Cr. conferri vult Chardon. de la Rochette Melanges Vol. I. pag. 19, Schaefer. Melett. critt. p. 39. 41 et Herod. I, 60.

ὁποδαπὸς ἐστι] Tres codd. ποδαπὸς, ut VII, 218: quo tamen utroque loco scribendum ὁποδαπὸς, auctore Schaefero Appar. Demosth. T. V. p. 308. Tu vid. nott. ad V, 13. Indicativum (ἐστὶ) necessario hic poni tradit G. Hermann. Opuscc. IV. p. 92, ut omnibus locis, ubi, an sit aliquid, quaeratur. — Mox cum rec. edd. restitui εἰπεῖν librorum scriptorum iussu. Conf. nott. ad VIII, 65 et de locutione μνημόσυνα καταλιπέσθαι nott. ad IV, 166. Usum particularem in verbis ἅμα τε λέγειν — καὶ μετιέναι attigi ad IV, 150. Dicitur autem μετιέναι (*emittere, edere*) pari modo, quo VI, 29: Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς, ubi vid. nott.

τούτων πάντων ὄψαι — ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους] Quae Persam hic de interitu exercitus futuro dicentem facit Noster, conveniunt quodammodo haec cum iis, quae Mardonium ipsum Noster IX, 42 eloquentem inducit: ἐστὶ λόγιον, ὥς χρεῶν ἐστὶ, Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρκάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας: quamquam ipse Noster mox addit (cap. 43), hoc oraculum non ad Persas, sed ad Illyrios spectare. Alia et Bacidis et Musaei oracula ad Persarum cladem spectantia sibi nota esse subiungit: ac de talibus oraculis quae ferebantur hoc quoque loco cogitari posse consentaneum videtur.

Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα κ. τ. λ.] i. e. Mardonio igitur haec te dicere oportet, iisque, qui post illum honore atque auctoritate infer Persas eminent. Mox revocavi χρεῶν pro vulg. χρεῖον, vid. nott. ad V, 49. VII, 3; neque vero mutavi δεῖ in δεέε, ut fecit Dietschius et hoc loco et IX, 65, Bredovium secutus pag. 373. Tu vid. supra VIII, 6 et nott. ad VII, 23. De locutione ἐν αἰνῇ εἶναι vid. alata ad III, 74.

ὃ τι δεῖ γενέσθαι — ἀνθρώπων] „Hinc ista Stobaeus retulit in tit. CV [107] p. 567 s. 372 seq. T. III. ed. Gaisf. Homericam Persae tribuit

ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεῖς.
ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ
ἐνδεδμεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὺνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη,
699 πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατεῖν. Ταῦτα μὲν τοῦ Ὁρχομενίου
θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τοῦτοισι, ὥς αὐτὸς αὐτίκα
λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαται-
ῇσι τὴν μάχην.

Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν 17
ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθή-
νας, ὅσοι περ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων. μούνοι

Herodotus sententiam, cuius auctor fertur Apollo Pythius Aeliano περὶ Προνοίας apud Eustath. in Ili. ζ'. pag. 522, 53. Hanc suo quisque more saepius expresserunt poëtae. Velut vulgare dictum mulieribus ubi tribuit M. Antonin. VII, 46: ὅτι τὴν εἰσαρκμένην οὐδεὶς ἂν ἐκφύγει: multa notat Gataker. "Valckenar. Wesselingius attulerat Nostri locum III, 65, Ioseph. B. Iud. VI, 5, 4. Aeschyl. Snppl. 1055 et Bittershus. ad Phaedri fab. lib. II. sub finem. Tu vide potissimum Herod. I, 91, ubi plura notavimus, III, 43. 64. 65 et quae alia collegi ad Plutarch. Pyrrh. 30. pag. 236 seq. Nam per Graeciam propagata multaeque receptae videtur esse sententia. Persam autem hoc loco induci Graecorum more loquentem et Graecam sententiam enunciantem, vix opus monere, cum saepius de ea re monuerimus in nott. ad librum primum, ubi pluribus locis Persae proferuntur loquentes et agentes Graecorum more; cf. nott. ad I, 95. 118. 120. 124. 204. III, 80, ne plura. Eodemque refero sententiam gravem illam, quae mox subiicitur: ἐχθίστη δὲ ὁδὺνη ἐστὶ κ. τ. λ., dignam Graeco potius homine atque ipso Herodoto, qui Persam tale quid enuntiantem profert. In iis quae sequuntur: οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς (i. e. neque enim ea, quibus confidere possis, dicentibus quisquam fidem habere s. parere solet) verbum ἐθέλει haud alio sensu ponitur atque I, 74. VII, 50. §. I, ad quos locos vid. nott. Ad

locutionem ἀναγκαίῃ ἐνδεδμεμένοι conf. I, 11 ibique nott. coll. VIII, 22. Atque observat Creuzerus in Dionys. pag. 74, verbum δέω et inde composita lubenter iungi voci ἀνάγκῃ, ubi id *fati* significationem habeat. Pertinent quoque huc Homeric. Ili. IX, 18 (Ζεὺς με μέγα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδθησε βαρείῃ), alia, quae attulit Mitscherlich. ad Horat. Od. III, 24, 5. 6.

ἐχθίστη δὲ ὁδὺνη ἐστὶ κ. τ. λ.] Acerrimum adeoque infestissimum ait dolorem inter homines esse eum, si quis multa (bene) cogitet neque vero quidquam consequi s. efficere queat. Bene Langius: *der bitterste Kummer aber auf der ganzen Welt ist der, wenn man bey aller Einsicht keine Gewalt in Händen hat.*

ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους] Offendit Valckenarium vox ἀνθρώπους, in cuius locum substitui vult ἄλλους: *ut aliis* scil. ista narrasse dicatur Thersander *antequam ad Plataeas proelium committeretur.* Sed libros scriptos omnes obstare video: neque opus sane videtur hac emendatione, modo πρὸς ἀνθρώπους accipias: *ad s. inter quosvis homines, publice.* Ad optativum λέγοι Cr. conferri vult Heindorf. ad Platon. Phaed. pag. 21, 27 et Ast. ad Platon. Rempubl. pag. 478 seq.

CAP. XVII.

καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας] i. e. una cum Mardonio eiusque copiis ingressi sunt Athenas, ubi Schweig-

δὲ Φωκέες οὐ συννεσέβαλον· ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπίλται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπύκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόוניος ἱππείας ἐκέλευσε σφείας ἐπ' ἐωντῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, ἀντίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη, ὥς κατακοντιεῖ σφείας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων ταῦτό τοῦτο. Ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης πάραίνεε, λέγων τοιαῦδε· ὦ Φωκέες, πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμεῖς οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλονσι προόπτῳ θανάτῳ δάσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὥς ἐγὼ εἰκάξω· νῦν ὦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν χρεῶν ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ,

hausero monente (Lexic. Herod. II. p. 303) ἐς Ἀθήνας idem valet atque ἐς τὴν Ἀττικὴν.

ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι] σφόδρα dant omnes codd.; una Aldina eius loco habet *μεγάλως*, quod, probante Wesseling. et Valckenar., ob IX, 40 tenuerunt Schaefer et Matth., reiecit Bekkerus cum reliquis. Ac Schweighaeusero in tota sententia haerenti, utrumque sive σφόδρα sive *μεγάλως* si abesset, nulla superesse videbatur difficultas. Equidem invitis libris quidquam eiicere nolui; haec enim videtur loci sententia: *Solos Phocenses non una copias misisse* (ad Mardonii castra), *licet et ipsi strenue Persarum partes amplexi essent, non tam ultro quam necessitate coacti*; cum scil. ipsorum terra a Persis ita esset circumdata, ut Persarum societatem, modo periculum imminens effugere vellent, detrectare haud possent. Stegerus voculam σφόδρα post ὅσοιπερ transponi vult, quod merito reiecit censor Lipsiensis 1833. pag. 49. — In seqq. dedi e melioribus codd. ἀπύκατο pro ἀπύκατο (qui aoristus est), quod retinuerunt Schaefer, Bekker et Dindorf. itemque Bredov. pag. 331.

σφείας ἐπ' ἐωντῶν] Vid. nott. ad I, 142 et IV, 114. Ad verba διεξῆλθε μὲν — φήμη conf. infra nott.

ad IX, 100 et ad ea, quae sequuntur verba ὥς κατακοντιεῖ σφείας, mente opinor ex antecedentibus repetendum: ἡ ἵππος ἅπασα. i. e. fama erat sparsa, fore ut ipsi (Phocenses) ab equitatu (Persarum) telis conficerentur. Haud aliter in Polyaeu. V, 2, 1: *Διονύσιος — περιστήσας αὐτοῖς τὴν ἐαυταῦ δύναμιν ἅπαντας κατηκόντισεν*, atque in Thucyd. VIII, 109, Arsaces Persarum satrapa Delios *περιστήσας τοὺς ἐαυτοῦ κατηκόντισε*. De ipsa Attica quae dicitur futuri forma *κατακοντιεῖ* vid. allata a Bredov. pag. 378. — Paulo inferius verba *προόπτῳ θανάτῳ* (i. e. *manifestae s. certae mortis*) hinc habet Suidas s. v. *προόπτῳ* III. pag. 191. Hesychius II. pag. 1061 *προῦπτον· προόηλον· φανερόν* coll. II. pag. 1037 *προόπτον· προφανές*. Plura Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. S. c. Th. 848. — Ad verbum *διαβεβλημένους* conf. IV, 46 ibiq. cit. In verbis sequentibus νῦν ὦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν χρεῶν ἐστὶ κ. τ. λ. retinui voculam ὦν, quae cum a pluribus codd. absit, a Bekkero et Dindorfio eiecta est, retenta, sed uncis inclusa a Dietschio: mihi haec vox adeo necessaria videtur et Herodoti consuetudini apta.

κρέσσον γὰρ, ποιεῦντας κ. τ. λ.] Haec Suidas affert III. pag. 47 sub

ποιεῦτάς τι καὶ ἀμυννομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἥπερ πα-
 ρέγοντας διαφθαρεῖν αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν,
 ὅτι ἔοντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλήσι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν.
 Ὅ μὲν ὦν ταῦτα παραλίνει. οἱ δὲ ἱππῆες, ἐπεὶ τέ σφεας ἐκυκλώ-18
 σαντο, ἐπήλαννον ὥς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα
 ὥς ἀπήσοντες· καὶ κού τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν,
 πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὥς μάλιστα.
 ἐνθαῦτα οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαννον ὀπίσω. Οὐκ
 ἔγω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς
 Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὧρων πρὸς ἀλέξεισιν
 τραπομένους, δειδαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὔτω
 δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω (ὥς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρκόνιος),
 700 οὐτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε, εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. Ὡς

voc. παρέγοντας, ad quod partici-
 pium mente adlici potest ἑωυτόν.
 Ita Aristophan. Nubb. 421 (ed.
 Herm.) ἐπιχαλκεύειν παρέχοιμ' αὖ,
 ubi cf. interpret. Satius est mori,
 ait, quam ut nosmet praebeamus
 ipsos turpissima morte s. fato inter-
 imendos. Ad locutionem διαφθα-
 ρεῖν αἰσχίστῳ μόρῳ conf. quae si-
 milia affert Lobeck. ad Sophocl.
 Liac. 1058. pag. 434. Noster V, 21:
 τοῦτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν. Ad
 pronomen τις (ὑπισχίσκου) cf. nott.
 ad VIII, 109; de vi praepositionis
 ἐπὶ in verbis ἐπ' Ἑλλήσι monuimus
 ad IV, 80 et 154; attigit hunc locum
 quoque Strange in: Jahrb. f. Philo-
 log. Suppl. Vol. III. p. 448. φό-
 νον δράττειν accipio caedem machi-
 nari, struere, ut alibi δόλον δράττειν,
 et φόνον δράττειν apud Euripid. in
 Andromach. 836. 912. Conf. Ste-
 phan. Thes. L. Gr. pag. 8120 B. s.
 VI. p. 2342 ed. Dindorf., ubi locu-
 tio repetitur ex eo, quod VI, 1 le-
 gitur: τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας
 x. τ. λ., ubi vid. nott. Alia dabit
 Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl.
 Agamemn. 1594.

CAP. XVIII.

διετείνοντο τὰ βέλεα] i. e. suos
 quique intendebant arcus, tela s. ia-
 cula emissuri. Ubi βέλος de iaculo
 accipiendum. Plut. Sull. 29 διετεί-

νοντο τὰς λόγχας. — Quod antece-
 dit ἀπολέοντες, mutavi Florentini
 codicis auctoritate in ἀπολέοντες,
 quod ipsum paulo post sine ulla le-
 ctionis varietate legitur, quodque
 supra VIII, 138 itidem omnes prae-
 bent libri scripti. Pro ἔστασαν (cu-
 ius loco Florentinus ἔστασαν) quat-
 tuor codd. ἔστησαν, quod Valcke-
 nario arridet. At vid. VIII, 137 et
 cf. Eurip. Orest. 1460.

πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς]
 „Conglobarunt se Phocenses impe-
 tum irruentium excepturi.“ Wes-
 seling. citans Diodor. III, 36. 61.
 Tu vid. nott. ad Herod. VI, 6. Hinc
 Livius VIII, 11: „cum se in unum con-
 globassent.“ Mox pro εἶπαι e codd.
 revocavi εἰπεῖν, de quo dixi ad
 VIII, 65. Ipsa autem haec Hero-
 doti verba (οὐκ ἔγω δ' ἀτρεκέως εἰ-
 πεῖν x. τ. λ.), ut recte monuit Grote
 (History of Greece V. p. 216), satis
 declarant, quam accurate Noster in
 omnia inquisiverit rerumque fidem
 in omnibus servare studuerit. In pro-
 xime sequentibus quod Phocenses
 dicit Noster πρὸς ἀλέξεισιν τραπο-
 μένους, i. e. ad vim propulsandam
 conversos s. conversos ad se defen-
 dendos hostesque arcendos, sponte in
 mentem venit πρὸς ἀλκὴν τρέπε-
 σθαι, quod eandem habet significa-
 tionem et praeter alios a Nostro
 quoque pluribus locis adhibetur, ut
 ad II, 45 adnotavimus. Add. IX,

δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππότες, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε· Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἰόντες ἀγαθοί, οὐκ ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὧν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. Τὰ περὶ Φωκίων μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

- 19 Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς ἐς τὸν Ἴσθμον ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἦνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. Ἐκ δὲ ὧν τοῦ Ἴσθμου, καλλιρησάντων τῶν ἱρῶν, ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα. ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιρέετο, πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμυγέοντες δὲ ἐν Ἐλευσίνῃ. Ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς

102. Rarior vox ἀλέξεις apud Hippocratem et Iulianum aliquot locis est obvia, quos praebet Thesaurus Ling. Graec. I. p. 1432 ed. Dindorf. Ad verbum *πειρηθῆναι* conf. citt. ad VIII, 100. Quod sequitur *μετέχουσι*, intactum reliqui, quamquam duo codd. *ἔχουσι*, quod Valckenario probari video. Tu conf. Jacobs. ad Philostrat. Imagg. pag. 235.

προθύμως φέρετε] i. e. *sedulo, gnave sustinete hocce bellum*, ut IX, 40. Quae continuo sequuntur verba, *εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὧν ἐμὲ οὔτε βασιλέα*, eo pertinent, quod in maximis habebatur regum Persarum officiis beneficia accepta remunerari. De quo vid. Herod. III, 140. 160. V, 11. VI, 30. VII, 194. Vim voculae *ὧν*, quae negationis vim auget, notavit Wentzel. De praepos. tmesi ap. Herod. p. 30, ubi etiam citat I, 46. VII, 140.

CAP. XIX.

οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων] i. e. *haud aequum esse iudicabant, Lacedaemoniis ad bellum proficiscentibus, relinqui s. domi manere*. De verbi *λείπεσθαι* structura conf. nott. ad IV, 9; de verbo *ἐδικαίουν* dixi ad VIII, 126. In proxime antecedentibus scripsi *ἦνδανε* pro *ἐάνδανε*, ut IX, 5, ubi

vid. nott.; in sequentibus dedi *καλλιρησάντων* et *ἐκαλλιρέετο* pro *καλλιρησάντων* et *ἐκαλλιερέετο*; vid. nott. ad VII, 134. Unde satis perspicitur, male h. l. corrigi *ἱρέων* pro *ἱρῶν*, ut *sacerdotes* intelligantur, non *victimae*, quibus solis hic est locus. Haud aliter mox dixit *ἱρά* s. *ἱερά ποιεῖν*, *sacra facere, sacrificare*: de quo vid. nott. ad VI, 57 et Lambert. Bos. Ellips. L. Gr. pag. 200. Sic *σπονδὰς ποιεῖν* Xenophon quoque dixit in Cyropaed. II, 3, 1, ubi vid. Hertlein. Quod vero Bekkerus, quem sequuntur Dindorf. et Dietschius, dedit, *ὥς σφι ἐκαλλίρεε, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο*, id e scita Süvernii fluxit coniectura; nec vero scripti libri addicunt, quibus invitis quidquam mutare h. l. ausus non sum, cum ad *ἐκαλλιρέετο* commodè ex proxime antecedentibus repeti possit τὰ ἱρά. Nec sane intelligo, cur non minus bene passivum adhiberi queat in hac formula atque activum *καλλιρεῖν* sensu intransitivo, ut paulo antea (*καλλιρησάντων τῶν ἱρῶν*) et VII, 134. VI, 76. Unde discernendum, si quis ipse *καλλιρεῖσθαι* (verbo medio) τὰ ἱρά dicitur, ut VI, 82. VII, 113. 167. Xenoph. Anab. V, 4, 22. Hist. Graec. III, 1, 17.

Ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο — ἐς Ἐρυθράς] Pro ὥς δὲ cum in Sanctrofti

Ἐρυθρὰς, ἑμαθὸν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπαρέης τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον 20 οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱπάρχειε Μασίστιος, εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσῃσι (τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέουσι), ἵππον ἔχων Νισαῖον, χρυσοχάλινον τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα, προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναικάς σφεας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες, 21

codice exstet ἐκ δὲ, Schweighaeuserus auspicatur scriptum fuisse ἐπεὶ, conferens IX, 17, ubi similis librorum scriptorum confusio. De *Erythris* dixi ad IX, 17. „Huc (ait *Valcken.*) antequam cum caeteris Graecis venirent Athenienses, in Isthmo iusiurandum iurasse perhibentur libertatis defensores, cuius formulam exhibet Diodor. Sicul. XI, 29. Sed ab Atheniensibus illam fuisse confictam, non immerito credidisse videtur Theopompus; vid. Wesseling. ad Diodor. l. l. et nott. ad Herodot. V, 102.“ Theopompo opponas licet Lycurg. contra Leocrat. p. 158 [p. 193 seq. R.] de hoc iuramento paulo aliter referentem.

φρασθέντες δὲ τοῦτο) δὲ pro τε (quod post Schaeferum retinuerunt Bekker et Dindorf.) e Florentino et Sacerotti libro dedi cum reliquis editoribus, cum particulae τε nullus hic videatur esse locus, vocola δὲ autem commodè ad prius illud δὲ (ὡς δὲ ἄρα ἀπίνοντο κ. τ. λ.) initio sententiae positum referri possit. Sensus est: id igitur animo cum considerassent s. observassent. Tu conf. V, 92. §. 3 et IX, 107 de significatione verbi φρασθέντες. Mox pro ὑπαρέιης cum Bekkero, Dindorf. et Dietsch. scripsi ὑπαρέης, idemque feci IX, 25 et 56; tu vid. nott. ad I, 110; de montis radicibus ac declivitatibus vox intelligenda; *la pente* Gallice eam reddi vult Gail. Le philolog. IV. pag. 281 seq. coll. V. pag. 227. Nam in ipsis Cithaeronis declivitatibus Graecos castra posuisse apparet quoque ex Plutarch. Vit.

Aristid. 14, ubi scribit Graecos, exceptis Megarensibus, qui consederant in locis magis planis, consedissee ὑπὸ τὸν πρόποδα τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐν χωρίοις ὄχυροῖς καὶ πετρῶδεσι, quibuscum etiam confer Diodor. XI, 30.

CAP. XX.

Μασίστιος] „Memorant hominem Pausanias, Plutarchus, alii, Μασίστιον adpellantes, Tzetzes quoque Chiliad. I, 903, turpiter tamen eundem ac Xerxis fratrem Masistam, quo de cap. 110 [109. VII, 82], arbitratus.“ Wesseling. — Tu conf. de nomine ipso nott. ad IX, 107 et de toto loci argumento inprimis Plutarch. Vit. Aristid. cap. 13. pag. 326 C. De equis *Nisaeis* diximus ad VII, 40. Ad locutionem κατὰ τέλεα (i. e. *turmatim*, secundum singulos ordines dispositi) conf. IX, 33. VII, 81. 87. 211. Mox recepit Schweighaeus. ex uno cod. προσβάλλοντες pro προσβαλόντες, quod cum Schaefero tenent recentt. edd., quos secutus sum.

καὶ γυναικάς σφεας ἀπεκάλεον] Verbum ἀποκαλεῖν malam in partem plerumque dici, multis locis alatis nec nostro loco omissio ostendit Strange in: Jahrb. f. Philol. Suppl. Vol. III. p. 585. Uno defungar exemplo e Plutarch. Lycurg. 20: δήτορος Ἀθηναίου τοὺς Λακεδαιμονίους ἀμαθείς ἀποκαλοῦντος, alteroque e Luciani Diall. mortt. 2, 2: ἐπιγεῖλᾷ καὶ ἐξονεῖδίζῃ ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀπο-

τῇ τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός· καὶ πρόσδοδος μά-
 λιστα ταύτῃ ἐγίνετο ἢ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν τῆς ἵππου
 οἱ Μεγαρεῖς πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλ-
 λήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε·
 Μεγαρεῖς λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἴμεν
 τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην
 ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν. ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρετῇ
 ἀντέχομεν, καὶ περ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μὴ τινας ἄλλους
 πέμψετε διαδόχους τῆς τάξης, ἵστε ἡμέας ἐκλείφοντας τὴν τά-
 ξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Πανσανίης δὲ ἀπεπειράτο
 τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς 701
 τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βου-
 λομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναῖων
 οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχῆγεε Οὐλύμπιόδωρος ὁ Λάμ-
 22 πωνος. Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων
 τῶν παρόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας
 προσελέμενοι. μαχομένων δὲ σφῶν ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε

καλῶν. De ipso opprobrio conf.
 nott. ad IX, 107.

CAP. XXI.

τῇ τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν κ. τ. λ.]
 Pro vulg. ἡ scripsi τῇ, vid. nott. ad
 VII, 163; idemque feci infra IX,
 67; τῇ τε nostro loco ex duobus
 codd. recepit Bekkerus, quem Din-
 dorf. et Dietsch. secuti sunt. Mihi
 hic nullus locus voculae τε esse vi-
 detur. Sensum loci hunc esse puto:
forte autem accidit, ut, qui maxime
hostibus erat expositus locus (maxime
scil. aptus equitum incursionibus),
eo collocati essent. De voce ἐπιμα-
 χος conf. I, 84. VI, 133 ibique nott.
 — In seqq. ad ταύτῃ conf. Matth.
 Gr. Gr. §. 472, 3. Paulo inferius
 omnes codd. dant πιεζόμενοι, tum
 vero duo πιεζέμενοι, quod vulgo
 receptum erat. Vid. allata ad VIII,
 142.

ἔχοντες στάσιν] Quod proxime
 antecedit μῦνοι, diligenter seiun-
 gendum, cum ad praegressum δέ-
 κεσθαι pertineat. *Se enim solos Per-*
sarum equitum impetum sustinere posse
negant Megarenses. Quam h. l. στά-

σιν dicit *stationem*, scil. quam in acie
 tenere iussi erant, mox vocat τὴν
 τάξιν (quod idem libris iubentibus
 repositum IX, 26. 48) et τὸν χῶρον
 τοῦτον. — Voces λιπαρὴν τε καὶ
 ἀρετῇ (*perseverantia et virtute*) eo-
 dem pacto iunctae leguntur IX, 70.
 Ad verbum ἀπεπειράτο conf. IX, 18.
 Pro Ὀλύμπιόδωρος, quod omnes
 codd. exhibent, scripsi ex constanti
 Nostri usu Οὐλύμπιόδωρος iuben-
 tibus Bredov. pag. 166 et Dindorf. in
 Commentat. de dialect. Herodot. p.
 XLI. Ad verbum λοχηγεῖν genitivo
 iunctum vid. IX, 53 ibique nott.

CAP. XXII.

Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι]
 Haec quoque talia sunt, quae a scri-
 ptore Atheniensibus benevolo isto-
 rum ipsorum in gratiam dicta videri
 possint. De quo vid. nott. ad VII,
 139. VIII, 3. — Ad ipsum argumen-
 tum conferatur Plutarch. Vit. Ari-
 stid. 14.

τοὺς τοξότας προσελέμενοι] i. e.
assumptis sagittarum, qui scil. in Per-
 sarum equites iacula eminus mitte-
 rent. Trecenti enim illi Athenien-

ἐγένετο τῆς μάχης. Προσβαλλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήςας δὲ ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντίκα ἐπεκέατο· τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκέυαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτὸν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιδῶνα φοινίκιον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίειν οὐδὲν, πρὶν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιούμενον παῖει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. Ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθες τοὺς ἄλλους ἱππείας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα· ἀναχωρήσιός τε γινόμενης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γενόμενον. ἐπεὶ τε δὴ ἔστησαν, ἀντίκα ἐπόθησαν, ὥς σφας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσω. μαθόντες δὲ τὸ γερονὸς διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους

ses gravem armaturam cum haberent, minus erant apti ad impetum eminus arcendum. — ἐπὶ χρόνον valet *altquamdū*, ut IX, 70 et 119 χρόνον ἐπὶ πολλόν. Add. VIII, 52. 129. IX, 62. 67, ne plura; et conf. Fischer. ad Weller. III. p. 244 a. p. 385, Ameis ad Homeri Odys. XII, 407.

Προσβαλλούσης τῆς ἵππου] Ita e Florentino et Sancrofti libro dedi pro vulg. προσβαλούσης (quam Bekkerus, Dindorf. et Dietsch. retinuerunt), cum, notante Matthiaeo, sensus sit: „cum equitatus identidem irrueret (προσέβαλλε), non: cum irruiet. — Quae sequuntur προέχων τῶν ἄλλων (i. e. *prae aliis longius prosectus*), iam attigi ad IV, 120. Bene Negris participium προέχων exponit προελάνων· ὑπάγων πρὸ τῶν ἄλλων.

ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον] Eadem locutio VII, 88, ubi vid. nott. Verbum ἀποσεύεσθαι in talibus proprie adhiberi a Xenophonte [cuius vid. Cyropaed. VII, I, 18.] et Clement. Alexandrino observat Valckenar., citans praeterea Platon. Gorg. p. 484 A, ubi respiciunt Iliad. VI, 507. Ad verbum ἐπικεῖσθαι in seqq. cf. VI,

49. VIII, 84 et ad κατ' ἀρχὰς nott. ad VIII, 3. V, 62. I, 135. — Ad verba θώρηκα λεπιδωτὸν vid. nott. ad VII, 61 et cf. Mongez. in Mémoir. de l'Institut. T. IV. pag. 49. De voce φοινίκιος (*purpureus*) dixi ad IV, 43.

ἐς τὸν ὀφθαλμόν] Plutarchus, ob-servante Wesselingio, Vit. Arist. 14. pag. 327 B. τοῦτον μὲν ἢ τὸ κράνος ὑπέφαινε ἀκοντίον στύρακι παλίων τις ἀνείλεν. In seqq. omnes libri ἐπόθησαν (*absentis desiderio tacti sunt*), quamquam III, 36 ἐπόθησε, et V, 93 ἐπιποθήσειν, quae ipsa genuina apud Nostrum forma esse videtur, quam cum Dindorfio et Dietschio inde reposui. Atque Bre-dovius pag. 339 monet, quamquam apud Homerum constanter hoc futurum per ε̄ scribatur, tamen iam Xenophontem, alios mature inde descivisse. Tu conf. etiam Matth. Gr. Gr. §. 179. Buttman. Gr. Gr. I. pag. 398 ibique laud. Fischer. ad Weller. II. pag. 324, qui affert Eustath. ad Odys. II. pag. 375 s. 102 Basil. Cr. addit Heindorf. ad Platon. Phaeton. pag. 180 seq. Idem Matthiae §. 520. not. 2 ad verba ὥς ἂν — ἀνελοῖατο conferendus; cf. infra IX, 51 et supra I, 152. V, 37. Nec aliter apud Nostrum ὅπως ἂν poni sequente optativo vidimus I,

- 23 πάντες, ὥς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίαιτο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεια προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἅλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ περὶ ἅπας ἐβώθει, ἐν τούτῳ μάχῃ ὄξεια περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως 702 μὲν νῦν μῦθοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλειπον· ὥς δέ σφι τὸ πλήθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὲ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελίσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσεπόλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρῶν εἰη ποιέειν· ἐδόκεε δέ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελάνειν
- 24 παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχώ, ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδό-

75, ubi cf. nott. De verbo ἀναιρεῖσθαι afferemus quaedam ad IX, 27.

CAP. XXIII.

ἐπεβώσαντο] i. e. sibi auxilio ad-
vocarunt. Vid. nott. ad I, 11 et ad
proximum ἐβώθει, cuius loco Flo-
rentinus liber cum aliis ἐπεβοήθει,
nott. ad VIII, 1. — Pro vulg. ἀπέ-
λειπον, quod post Schaeferum dedit
quoque Bekkerus, quem Dindorf. et
Dietsch. sequuntur, equidem cum
reliquis e Florentino aliisque recepi
ἀπέλειπον. Mox reposui cum re-
centt. edd. ἐπεβοήθησε, cuius loco
Schaeferus, Schweighaeuserus et
Gaisford. e Sancerotti libro recepe-
rant ἐπεβοήθησαν. Ad verbum ἐξε-
γένετο conf. nott. ad III, 142. Ad
locutionem τὸν νεκρὸν ἀνελίσθαι
vid. nott. ad IX, 27.

ἀποστήσαντες] i. e. cum duo ferme
stadia regressi essent. Cum aoristi
primi activa plerumque sit notio,
Reiskius scribi mavult ἀποστάντες
aut ἀπονοστήσαντες. Wesselingio
et Abreschio ad ἀποστήσαντες sup-
plere placet ἑαυτοὺς (ut sane idem
sit atque ἀποστάντες), assentiente
Schweighaeusero, qui antea sup-
plere τοὺς ἵππους maluerat. Hoe-
ger in Actt. phil. Monacc. III, 4.

pag. 526 conicit ὑποστρέφαντες.
Equidem cum recentt. edd. malui
a librorum scriptorum auctoritate
stare quam coniecturas incertas in
textum recipere. Et vid. quoque
Matth. Gr. Gr. §. 496, 1. Similis
apud Pausaniam confusio III, 11.
§. 6, ubi tamen Siebelis (pag. 31)
revocavit ἀποστάντες. — Pro vulg.
χρεὼν dedi χρεών; vid. nott. ad
VIII, 3.

CAP. XXIV.

κείροντες] i. e. caput tondentes,
quod luctus erat indicium, ut II, 36.
Attigit Herodotea Eustath. ad Ili.
XXIII. p. 1402, 24. Ad verba se-
quentia οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέ-
τῳ conf. V. 99. VII, 211 ibique nott.
Et luctum illum iisdem fere verbis
atque Herodotus enarrat Plutarch.
Vit. Aristid. 14 fin. De barbarorum
luctu Wesseling. conferri voluerat
Brissou. De reg. Perss. princip. II,
206, Perizon. ad Aelian. V. H. VII, 8;
qui luctus barbarorum quam vehe-
mens quamque ingens fuerit, vel
ea quemque docere poterunt, quae
Xerxem et senes Persarum ob cla-
dem acceptam conquerentes facit
Aeschylus in Persis 909 seqq. Mo-
rem autem illum equis capillos ab-

νιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσῃσι καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν
 βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν²⁵
 καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσυνον πολλῷ μᾶλλον, καὶ πρῶτα
 μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον·
 ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος μεγάλῃ εἵνεκα καὶ κάλλεος. τῶν
 δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον
 θεησόμενοι Μασίστιον. Μετὰ δὲ ἐδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς
 Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεωτέρους
 σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιῆκος τοῦ Ἐρυθραίου τὰ τε

radendi apud Graecos quoque anti-
 quissimo reperiri aevo observat Lar-
 cher. ex Euripid. Alcest. 429 et Plut.
 Vit. Pelopid. 34 init. p. 296 F. Add.
 cap. 33 ibid. et Vit. Alexandr. 72.
 pag. 704 E. Etenim Alexander quo-
 que Hephæstione mortuo τοὺς ἱπ-
 πους κερῆσαι dicitur.

CAP. XXV.

ἐθάρσυνον] Ita unus codex pro
 vulg. ἐθάρσυνον. Vid. Koen. ad
 Gregor. Corinth. De dialect. Attic.
 §. 82, pag. 153. Quae vulgo post
 ἐθάρσυνον ponitur vocula τε, cum
 absit a duobus codd., abiecta est a
 Schaefero, quem ego cum Bekkero
 et reliquis edd. recentt. secutus
 sum: retinuerunt eandem Schweig-
 haeuser et Gaisford.

ὁ δὲ νεκρὸς ἦν κ. τ. λ.] Citat Eu-
 stath. ad Homer. Ili. p. 626, 52 s.
 481, 5, ubi recte dat ἦν, quod etiam
 nunc e melioribus Herodoti libris
 revocatum esse video. Schaeferus
 tenuit ἦν. — Ad voces μέγας et
 κάλλος plerumque iunctas cf. nott.
 ad V, 12.

τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον]
 Conf. III, 43, ubi similem in modum
 loquitur Noster. — „τῶν δὲ id est
 μεγάλῃ εἵνεκα καὶ κάλλεος: ταῦ-
 τα ἐποίεον, nempe τὸν νεκρὸν παρὰ
 τὰς τάξεις ἐκόμιζον. In Homeri Ili.
 XXII, 360 Hectoris cadaver περι-
 δρομον ὄλες Ἀχαιῶν, οἳ καὶ θηή-
 σαντο φηὲν καὶ εἶδος ἀγῆτον Ἐκτο-
 ρος.“ Valcken. Ideo vero (i. e. ob
 pulcritudinem corporis et magnitu-

dinem) haec faciebant (ut scil. ca-
 daver plaustris impositum ducerent
 praeter aciem ac singulos ordines)
 cunctique relictis stationibus accede-
 bant intuituri Masistium. Ubi quae
 ante ἐφοίτεον olim inserta erat vo-
 cula καὶ, ea nunc eiecta est, me-
 lioribus codd. ita iubentibus. In
 proxime seqq. ad verbum ἐπικατα-
 βῆναι vid. VIII, 38 ibique nott.

ὁ γὰρ χῶρος κ. τ. λ.] De structura
 loci conf. Matth. Gr. Gr. §. 615. Ad
 seqq. ἐπιτηδεωτέρους σφι ἐνστρατο-
 πεδεύεσθαι vid. nott. ad IX, 2. 7 et
 ob usum locutionis τὰ τε ἄλλα Her-
 mann. ad Viger. pag. 722, ubi no-
 strum locum ita Latine reddit: „re-
 gio Plataeensis cum attis rebus aptior
 videbatur ad castrametandum Ἐρυ-
 θραεο, tum aquā abundantior.“ Inde
 in Plutarchi Vit. Aristid. cap. 16
 fin.: καὶ τοῖς Ἕλλησι βουλευομένοις
 ἐδοξε πορρωτέρω μεταστρατοπεδεύ-
 σαι καὶ καταλαβεῖν εὐνδρον χω-
 ρίον, ἐπεὶ τὰ πλησίον νάματα καθ-
 ύβριστο καὶ διέφθαρτο, τῶν βαρβάρων
 ἱπποκρατούντων Sinenis, qui
 olim tenuit ἐνδρον, quae sane est
 plurimorum codd. lectio, nunc re-
 vocavit εὐνδρον, quod unum verum
 esse hic Herodoti locus satis declar-
 rat. Eadem confusio in Herod. IV,
 47, ubi vid. nott. Ac praeter Gar-
 gaphiae fontem, cuius continuo fit
 mentio, Βουκεραῖς fons quoque com-
 memoratur ἐν Πλαταιαῖς apud Ety-
 mol. M. pag. 207, 41, ubi de no-
 mine fontis plura afferuntur e Theo-
 nis Commentariis in Callimachi Ἀλ-
 τια.

ἄλλα καὶ εὐνυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐς τῷ χώρῳ τούτῳ ἑοῦσαν, ἔδοξέ σφι χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. Ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἦϊσαν διὰ τῆς ὑπορέης τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὅχθων τε

ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην] Fons iste, cuius mentio quoque IX, 49. 50. 52 occasum versus ab Erythris prosiliebat; unde aqua Plataeas versus fuit deducta teste Pausan. IX, 4. §. 3, ubi vid. Siebelis. Add. C. O. Mueller: Orchomen. p. 489 coll. Gail. Le philol. V. p. 309 seq., Unger: Paradox. Thebb. pag. 379, Muenschler: De rebb. Plataeens. pag. 7. Hicce fons, qui Herodoto teste (IX, 51) decem stadiis aberat ab Oëroë ac viginti stadiis (IX, 52) ab Heraeo urbis Plataeensis, ubi situs fuerit, si quaeras, prope Androcratis fanum illum prosiluisse, eadem Nostri verba declarare videntur: Androcratis autem fanum teste Thucydide III, 24 ad dextram viae ab urbe Plataeensi Thebas ducentis quaerendum, unum fere milliarium ab urbe remotum. Huc autem pervenerunt Graeci, postquam per Cythaeonis declivitates (i. e. per vicos Katzula et Bubuka), Hysias deinde praetereuntes in agrum Plataeensem intraverant: itaque in planitie Asopum versus extensa fontem huncce quaeras necesse est, neque ille fons, cui nunc nomen *Verguliani* s. *Vergentiari*, pro Gargaphia vetere haberi poterit, ut olim proposuerunt Squire (apud Walpole: *Memoirs* pag. 338 seq.) et Clarke (*Travels* II, 3. p. 83), quoniam meridiem versus ab urbe exoritur ad viam Megaris Plataeas ducentem. Prope fanum Androcratis Gargaphia quaerenda crit, quam mediam inter vicos Platana atque Kriakuki sitam fuisse eo loco statuit Leake (*Travels in North. Greece* II. p. 332. 343), quo adhuc lapides vetusti operis fontem quandam includunt: idemque asserit Vischer:

Erinnerungg. aus Griechenl. p. 549. Alium fontem, qui copiosam emitat aquam, magis occasum versus et urbem propius situm pro Gargaphia haberi vult Goettling: *Gesammelt. Abhandl.* pag. 136. Ac denique Grote: *History of Greece* Vol. V. p. 222 eo inclinatur, ut fontem olim fluentem nunc defecisse nec amplius hodie inveniri posse arbitretur; cui add. Wheeler: *Geography of Herodot.* pag. 71.

παρὰ Ὑσιᾶς] i. e. *praeter Hysias*, ut V, 74. VI, 103. De ipsa urbe dixi ad IX, 15. Quae continuo saquuntur ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν (i. e. *in agrum Plataeensem*), Gail. Le philol. IV. p. 284 ob sequens ἀπικόμενοι intelligi vult: *marchant vers le territoire de Platée*, quemadmodum paulo ante ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιᾶς *descendre vers Platée*. Equidem cur a vulgata interpretatione recedam, haud intelligo.

τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος] *Androcratis* fanum propius abest ab ipsa Plataeensium urbe, haud multum a Cereris templo situm prope viam Thebas ducentem (cf. Unger *Paradox. Thebb.* pag. 275), loco minus apto tam peditibus quam equitibus. Vid. Gail. I. I. V. p. 300–306, Kruse: *Hell.* II, I. p. 596, Leake I. I., alios (conf. nott. ad IX, 51) et tabulas aëdictas, quae totius regionis continent delineationem. De ipso heroë antiquo conf. Wasse ad Thucyd. III, 24 et potissimum Plutarch. *Vit. Aristid.* II. pag. 325. — Ad voces διὰ ὅχθων (*per colles*) conf. IX, 56. 59 et allata ad IV, 201. Pro χώριον tres codd. χώρον. Atque alibi quoque χώριον de loco spatioso adhiberi, ut II, 29 observat Schweighauserus. Intel-

οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίον. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐργέ- 26
703 νετο λόγων πολλὸς ὠδισμὸς Τεγεγετῶν τε καὶ Ἀθηναίων. ἔδι-
καίεν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρασ, καὶ καινὰ
καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεγεῖται ἔλεγον
τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς τάξις ἐκ τῶν
συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοπον-
νησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου
ἐπεί τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρύσθεος θάνατον
κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα

ligitur autem regio *plana*, ut I, 110:
ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα
ἀπεδος, et IX, 102 ἀπεδος χώ-
ρος. Quae iam attulimus ad IV, 62,
ubi vid. nott.

CAP. XXVI.

λόγων πολλὸς ὠδισμὸς] Vid. nott.
ad VII, 225; μεγάλη λογοτριβὴ ex-
plicatur in Neograecorum sermone,
ut profert Theophrastus in Vocabu-
lar. pag. 233. Quod olim legeba-
tur πολλῶν in Florent. quoque libro
conspicuum, dudum correxit Wes-
seling. Diss. Herod. XI. pag. 205 re-
ponens πολλός, ut VIII, 78 et recte
interpretans: *vehemens verborum al-
tercatio*. Ad verbum ἔδικαίεν conf.
nott. ad VIII, 126 et ad pronomina
αὐτοὶ (ubi olim male αὐτέων) ἑκά-
τεροι Matth. Gr. Gr. §. 468 fin. Con-
ferunt III, 82, ubi αὐτὸς ἕκαστος et
V, 13 αὐτὰ ἕκαστα. Quod vero Val-
cken. τὸ ἕτερον κέρασ per euphemis-
mum dici putat *sinistrum cornu*, ob
Plutarch. Vit. Aristid. 12, ubi de ea-
dem disceptatione inter Athenien-
ses et Tegeatas refertur, merito ob-
loquitur Schweighauser, cum ἕτε-
ρον κέρασ utrumlibet intelligatur
cornu sive sinistrum sive dextrum.
Ad proximum τοῦτο μὲν non sequit-
ur τοῦτο δὲ, sed eius loco cap. 27
initio legitur: οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον·
Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρί-
ναντο τάδε. — In verbis καὶ και-
νὰ καὶ παλαιὰ aequae atque mox
καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον vim
quandam esse duplicatae voculae
καὶ nemo non sentit; sic VI, 96:
ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πό-

λιν; VI, 98: καὶ πρῶτα καὶ ὕστα-
τα; I, 61: κομίσας καὶ χρήματα
καὶ ἀνδρας. Add. I, 73 et conf.
Hartung: Lehre v. d. Partik. I. p.
144 seq.

ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς τάξις]
„Sic Tegeatae postea ἀξιονικότε-
ροὶ εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν
τάξιν ἔχειν: et Athenienses cap. 27
ἀρ. οὐ δίκαιοι εἰμεν ἔχειν ταύτην
τὴν τάξιν. Hinc in Plutarchi Vit.
Aristid. 12. pag. 326 A. Ἀθηναῖοι
Τεγεάταις περὶ τάξεως ἐρίσαντες.
Lis erat non adeo de loco, quem
obtinerent, sed *utri cornu alterum in
hostem ducerent*.“ Wesseling. Pro
τῆς τάξις una Aldina τῆς στάσις.
Vid. IX, 21. — In seqq. ὅσαι ἤδη
ἔξοδοι breviter dictum pro ἐν ταῖς
κοιναῖς ἑξόδοις, ὅσαι statuit Matth.
Gr. Gr. §. 474, E. — Pro τὸ παλαιὸν
duo codd. τὸ πάλαι, ut IV, 180. VII,
142. IX, 72. Sed τὸ παλαιὸν inve-
nitur quoque VII, 129, idque huic
loco eo magis aptum, ubi sequitur
τὸ νέον. Cr. addit Heindorf. ad
Platon. Euthydem. §. 40. pag. 355.

ἐπειρῶντο — κατιόντες] Eadem
structura IX, 33 et I, 77, ubi vid.
nott. κατιέναι de iis dici, qui pa-
triā pulsī in patriam redeunt, sa-
tis notum; conf. III, 45. V, 62, ne
plura. Ad verbum εὐρόμεθα (i. e.
adepti, consecuti sumus) vid. nott. ad
IX, 6. De Heraclidis, Eurystheo
victo Peloponnesum invadentibus
duce Hyllō, tradit Diodorus IV,
58, quo auctore Heraclidis occurrit
Atreus, qui post Eurysthei mor-
tem Mycenarum regnum occuparat,
προσλαβόμενος συμμάχους Τεγεά-
ταις καὶ τινας ἄλλους, κατὰ δὲ τὸν

τοιόνδε· Ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ὄντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ἵλλον ἀγορεύσασθαι, ὡς χρεῶν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μουννομαγῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ

Ἰσθμὸν, ita pergit Diodorus, τῶν στρατοπέδων ἀθροισθέντων Ἵλλος μὲν ὁ Ἡρακλεῖος εἰς μονομαχίαν προεκαίεσσο τῶν πολεμίων τὸν βουλούμενον, ὁμολογίας θεμενός τοι-αύτας· εἰ μὲν Ἵλλος νικήσῃ τὸν ἀντιταχθέντα, παραλαβεῖν Ἡρακλείδας τὴν Εὐρυσθέως βασιλείαν· εἰ δὲ Ἵλλος λειψθῇ, μὴ κατεῖναι τοὺς Ἡρακλείδας εἰς Πελοπόννησον ἐντὸς ἑτῶν πενήνηκοντα· καταβάντος δ' εἰς τὴν πρόκλησιν Ἐχέμου τοῦ βασιλέως τῶν Τεγεατῶν καὶ τῆς μονομαχίας γενομένης ὁ μὲν Ἵλλος ἀνῆρθεῖ, οἱ δὲ Ἡρακλείδας κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπέστησαν τῆς καθόδου κ. τ. λ. De Achaeorum atque Ionum sedibus priscis in Peloponneso vid. Herodot. I, 145 seq. ibique nont. Ad verbum ἐκβοηθήσαντες vid. nont. ad VI, 16 et ad locutionem ἰζόμενοι ἀντίοι Herod. V, 18 ibique nont. IX, 18. Quae sequuntur verba τότε ὦν λόγος Ἵλλον ἀγορεύσασθαι, reddenda videntur: *fama est Hyllum edicisse*, vel etiam, quod eodem fere re dit, *edicendum curasse*. Quo eodem sensu activum προηγόρευε IX, 98. VII, 10. §. 4 coll. IX, 92 et VIII, 5, ubi ἡγόρευε et potissimum VI, 97. I, 60. III, 75 et 156. Grashof (Zeitschrift f. Alterthumswissensch. 1834. nr. 3. p. 248) coniecit pro ἀγορεύσασθαι refingendum esse ἀγορησασθαι, ea notione [concionandi, publice s. pro concione dicendi], qua VI, 11 verbum ἡγορόωντο. Mihi ad Herodoti locos laudatos respicienti haud opus videtur tali mutatione, libris scriptis praesertim in vitis. De vocula ὦν monuit Matth. Gr. Gr. §. 625.

ἐπὶ διακειμένοισι] i. e. certis quibusdam propositis legibus s. conditio-

nibus, de quibus inter utrosque convenerat. Citat Herodotea Eustath. ad Ili. p. 233, 33 s. 177, 5. Haud aliter Plutarch. Vit. Thes. 17 ἐπὶ τοῖς ὁρισθεῖσιν. Mor. II. p. 808 A ἐπὶ πᾶσι δικαίοις. Atque ipse Herodotus mox scripsit ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε (i. e. in haec verba s. in has conditiones iusiurandum ediderunt), et supra IX, 7. §. 1 ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις (ubi vid. nont.); neque aliter ἐπὶ δημοσίᾳ I, 59. V, 57, ubi vid. nont. ἐπὶ τῷ λόγῳ VIII, 5, ubi vid. nont. Infra IX, 33: ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοις κ. τ. λ. IX, 88: ὁμολόγησαν ἐπὶ τοῦτοισι. Ad argumentum loci sic Valcken. „Quae de Hylo narrantur Heraclida certis sub conditionibus ad singulare certamen Peloponnesiorum praestantissimum provocante, comparari poterunt cum Diodor. Sic. IV, 58. [Tu vid. supra allata]. Sed iuxta Diodorum, Hylo cadente, intra annos quinquaginta non reverterentur in Peloponnesum Heraclidae: verius ille scripsisset cum Herodoto ἐντὸς ἑτῶν ἑκατὸν, iudice viro summo ad Diodor. Conf. Meurs. De regn. Laced. cap. 7.“ Quibus addam, quae Wesselingius ad illum Diodori locum adscripsit: „Frequentis olim usus inter dissidentes reges singularia erant certamina, longe profecto honestiora et magis e re civium, quam quae vulgo levi saepe ex causa inter privatos sumuntur. Exempla principum, ut popularium sanguini parceretur, inter se congregantium non addo: sunt enim in his libris haud rara et ab incomparabili Is. Casaubon. ad Athen. IV, 13 diligenter collecta.“ Scripsit nimirum Athenaeus IV, 41. pag. 155 A. haec: ὅτι δὲ καὶ οἱ ἑν-

ἐταμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε· ἦν μὲν Ἕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατεῖναι Ἡρακλείδης ἐπὶ τὰ πατρώια· ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδης ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἑκατὸν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθέλον- τὴς Ἐχεμος, ὁ Ἡερόπου, τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἑὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ἕλλον. Ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ ἐτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. Τρὶν μὲν νυν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόν- τες αἴρεσιν, ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ

δοξοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐμονομάχουν καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ' ἐποίουν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν: ad quem locum plura sane adscripsit Is. Casaubonus, unum tantum huius pugnae singularis exemplum afferens ex Diodor. Siculo XVII, 100 de Coragi ducis Macedonis pugna cum Dioxippo Atheniensi atque ex Athenaei verbis ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν colligens, Athenaei peculiare opus olim existitisse, quo exempla ducum collegisset, qui singulari certamine salutem exercituum suorum aut reipublicae redemissent. Sed recte monuit Schweighauserus (in Commentt. ad h. l. Tom. II. p. 513), haec Athenaei verba nihil aliud significare nisi: *alibi*, i. e. in alia operis parte, *diximus*, ac respici locum primi libri, quo de his satis commode dici poterat. Prisci moris fuisse hoc pugnae singularis genus vel ex Homeri Ili. III, 98 colligi potest, itemque a Strabone VIII. p. 357, qui huiusmodi certamen commemorans id fieri scribit κατὰ ἔθος καὶ καλαιόν. Neque cuiquam in mentem non venit Horatorum et Curiatorum certamen apud Livium I, 23; ex Herodoto conferri quoque possunt hi loci I, 82. V, 95. Neque nostra aetas talibus caret exemplis. Anno 1794 duo Gallorum duces (Duphot et Lannes) cum duobus Hispanorum ducibus ante arcem Figueras in Catalonia eum in modum com-

mittuntur atque in ipsius exercitus utriusque conspectu ita pugnasse narrantur, ut uterque Hispanorum dux caesus ac prostratus iaceret; unde Gallis victoria obtigit. Vid. Heymann in Erschii et Gruberi Encyclopaed. Sect. I. Vol. XXVIII. p. 324. Ad verba *ἐταμον ὄρκια* conf. IV, 70. VII, 132 ibique nott.

ἑκατὸν τε ἐτέων] i. e. *intra centum annos*. Nec aliter simplex genitivus II, 115. VI, 58, vel usitatus in publicis documentis; vid. Boeckh: Monatsbericht. d. Berlin. Acad. d. Wissensch. 1853. pag. 162. In annorum *centum* numero congruit cum Herodoto Schol. Thucyd. I, 12; qui hac de re egerint, plures laudat Wesseling. ad Diodor. l. l.

Ἐχεμος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος] Omnes libri scripti *Φηγέος*, quod inde retinendum duxi. Nam e Pausania VIII, 4. §. 7, ubi ille vocatur *Κηφῆς*, apud Herodotum corrigere volunt *Κηφῆς*, suadente quoque Siebelisio (qui hunc *Echemum* luctae praemium tulisse in Olympico certamine observat e Pindar. Ol. X, 79 seqq.) et Larchero, qui hoc de Cephæo praeter Pausaniae l. l. excitat Apollodor. I, 8. §. 2. pag. 30 et §. 16. pag. 49. Hinc Negris recepit *Κηφῆς*; reliqui editores in vulgata acquieverunt. Ad significationem vocis *γέρεα* (*honores, privilegia*) in sequentibus conf. III, 142 ibique alata. IV, 143. VII, 134.

δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. Χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγγεμένου ἔργου ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἥπερ Ἀθηναίους. οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὗτ' ὦν καινὰ οὕτε 27παλαιά. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπέ-704 κρίναντο τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα

φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν] Borheck., praeeruntibus Koenio ad Gregor. Cor. De dial. Ion. §. 56. p. 548 et Larchero, rescribi vult ἐς ἡμέας, quibus Schweigh. recte op-ponit ipsum Herodotum II, 36, quamquam praepositio et ipsa reperitur addita VI, 57. Itaque nihil mutandum duxi: de accasativi ratione vid. Kuehner Gr. Gr. §. 545. Nam haec fere loci sententia: „ad nos pertinere dicimus imperium s. ductum alterius cornu“, quod convenit cum iis, quae continuo subiiciuntur: ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον, ubi scilicet hoc sibi debere contendunt. Pro ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ Naber in Mnemosyn. IV. p. 13 scribi vult: ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ, quod sic legitur VIII, 41, neque vero hoc loco necessarium videtur.

τοῦ ἀπηγγεμένου] Passivo sensu accipiendum esse observat Matth. Gr. Gr. §. 495 E. Idem eadem in locutione reperitur supra I, 207. Ad sequens ἀξιονικότεροι cf. VII, 187 ibique allata.

ἀγῶνες ἀγωνίδαται] Verbum ἀγωνίδαται affert Eustath. ad Ilii. pag. 234, 20 s. 177, 23. Tu vid. de hac perfecti passivi forma allata a Bredov. pag. 328. De certaminibus Tegeatarum ac Spartanorum vid. supra I, 65 seqq. Spartani enim cum prius infeliciter pugnassent cum Tegeatis, postea, Orestis ossa Spartam cum relata essent, bello superiores facti sunt, s. ut Noster scribit I, 68, ὅπως περιώραιο ἀλλήλων, πολλῶ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγένοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι. Inde victi Tegeatae foedus iniisse cum Lace-

daemoniis eosdemque in bellum proficiscentes secuti et comitati esse videntur (Λακεδαιμόνιοι, ait Plutarchus Quaest. Graec. 5, Τεγεαταὶς διαλλαγέντες ἐποίησαντο συνθήκας καὶ στήλην ἐν Ἀλφείῳ κοινὴν ἀνέστησαν κ. τ. λ.), valde aestimati et honorati a Lacedaemoniis, qui inde in acie Plataeensi, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς, ut Noster tradit cap. 28, Tegeatis locum ipsis proximum assignant. Ac vel antea Tegeatas cum Lacedaemoniis Thermopylas profectos legimus VII, 202. Conf. etiam Curtius: Peloponnes. I. p. 252. Neque aliter posteris temporibus Tegeatas Lacedaemoniis adiunctos videmus: vid. modo Xenoph. Hist. Graec. IV, 2, 13. VI, 4, 18. — In seqq. retinui δίκαιον, quoniam δικαιότερον, quod Pavius reponi voluit, ac nuper quoque Naber l. l. pag. 11, et libri scripti respuunt et usus linguae; sed positivum subinde ita poni invenimus, ubi mente addere licet μάλλον e verbis praegressis atque ex tota sententia, quae antecedit, repetendum; de quo usu bene monuit Stallbaum ad Platon. De legg. IX. p. 859 A. (p. 36 seq.), nec nostro loco omissio, quem etiam attulerunt Matthiae Gr. Gr. §. 457, 1 et Bredov. pag. 66 seq.; vid. quoque Lambert. Bos. de Ellipsis. Ling. Graec. pag. 769 ed. Schaefer. — In verbis sequentibus οὗτ' ὦν καινὰ οὕτε παλαιά usum voculae ὦν notavit idem Stallbaum ibid. VII. p. 792 D, ubi vid.

CAP. XXVII.

σύνοδον τήνδε — συλλεγῆναι] i. e.

συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων. ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν, τὰ ἐκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέφρασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, εὐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ, πρώτοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὐτοί φασι ἀποκτείνειν τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν τούτους πρότερον, ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικοῖατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μῦνοι ὑποδεάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ

bene novimus, convenisse nos huc pugnandi, non altercandi causa, sive, ut exponit Schweigh. in Lex. Herod. (II. pag. 75): „novimus pugnandi causa cum hoste hic nos convenisse, non sermonum faciendorum causa, i. e. non ut longis orationibus tempus teramus.“ Quare haud opus cum Nabeto in Mnemosyn. IV. pag. 29 scribere *σύλλογον τόνδε*, quamquam *σύλλογον ποιείσθαι* s. *γίγνεσθαι* Nostro haud infrequens; conf. VII, 8. 10. VIII, 24. 74. 83. Plutarchus in Vit. Aristid. 12 haec hunc in modum profert: *ἤκομεν*, inquit Aristides, *οὐ τοῖς συμμάχοις στασιάζοντες, ἀλλὰ μαχοῦμενοι τοῖς πολεμίοις*. Similia quaedam dicta affert Valckenar. e Liv. XXXII, 34. Diodor. II. p. 638. Euripid. Phoeniss. 591.

προέθηκε — λέγειν] Schweigh., qui prius intellexerat: *instituit dicere* s. *proposuit, ut diceremus*, postea (Lex. Her. II. p. 257) hunc huic loco convenire sensum statuit: *praetulit commemorare vel ut commemoraremus antiqua et nova*. De qua interpretatione merito dubitans Stegerus scribi voluit *λέγων*, quo sane haud opus videtur, modo locum sic accipias: quando Tegeata proposuit antiqua et nova dicenda, praeclare facta ab utroque populo omni tempore. *ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας*] „Laudabilia, quae multis hic enarrant Athenienses, maiorum suorum facinora hinc paucis commemorat Pseudo-Plut. de Herod. malign. pag. 872 A. Eadem illa magna cum laude celebrantur

ab oratoribus; ab Isocrate in Pancgyr. p. 51 [§. 27 seq.] seqq. in Aristid. Panathen. p. 201 etc. in *Ἐπιταφίοις* etiam *λόγοις*, quibus nomina praefiguntur Demosthenis et Lysiae.“ Valcken. In verbis sequentibus *πρωτοῖσι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι* vocula *μᾶλλον*, quae ab uno Sanctrofti libro abest, deleta est a Schaefero, Schweighaeusero et Gaisfordio; equidem cum recentt. edd. revocandam duxi voculam probante Bredov. pag. 66, qui recte mihi monere videtur, eos falli, si qui omissā voculā *μᾶλλον* inde concludant, superlativum cum *ἢ* h. l. pro comparativo esse adhibitum. Pro *ἢ* Naber l. l. scribi vult *ἢ περ*. Ipsam sententiam Schweighaeuserus recte eum in modum reddidit: *necesse est vobis exponamus, unde nobis, qui semper fortes fuimus, magis patrium sit quam Arcadibus, ut primi simus.* — Mox e Florentino aliisque dedi *οὐτοί φασι*, ubi Schaeferus cum Matth. *φασὶ οὗτοι*. Ac paulo post voces *τοῦτο μὲν* ante *τούτους* immerito ex uno Sanctrofti codice omisit Schaeferus, quem Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch. sequuntur. Mihi caeterorum librorum auctoritas praestare videbatur; itaque retinui. Repetitur quoque cum vi quadam *τούτους*, licet antecederat *Ἡρακλείδας*, quod idem fieri videmus apud Nostrum VII, 221. III, 85, ubi vid. nott.

τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν] „*Eurysthei iniurias sustulimus, finem illarum fecimus.*“ Schweighaeuser. in Lexic. Herodot. II.

Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνεΐκος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντες τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φάμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς

p. 15. Tu cf. de verbo *καθαίρειν* eiusque significatione allata ad II, 172 et VII, 50. §. 2.

Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνεΐκος κ. τ. λ.] Hosce accusativos non prorsus convenire cum iis, quae deinceps leguntur: ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς καὶ θάψαι, nemo non videt: quos accusativos pro genitivis poni ex ea structura, qua et totum et partes saepenumero uno eodemque casu exprimuntur, si quis statuatur indeque explicet: Ἀργείων τῶν — ἐλάσαντων — ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φάμεν καὶ θάψαι (de quo structurae genere diximus ad VI, 111 et VII, 157), non intercedam, nisi quis, quod non admodum differt, accusativis τοὺς νεκροὺς accusativos priores (Ἀργείους τοὺς ἐλάσαντας, τελευτήσαντας) quodammodo repeti, praesertim pluribus verbis interiectis, existimet. De ipso argumento loci vid. V, 67 ibique nott. Larcherus excitaverat Apollodor. III, 6. §. 1. 3. 6. 8. III, 7. §. 1. Plutarch. Thes. cap. 29. p. 14 A. — Ad locutionem τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα vid. I, 32, ubi idem invenitur; τοὺς Καδμείους dicit Thebanos: vid. quae plurima affert Unger Theban. Paradox. pag. 17 seq. et cf. ipsum Herodotum I, 56. V, 57. 61; de scriptura nominis monuit Bredov. pag. 179. Verbum ἀνελέσθαι in cadaveribus ad sepulturam tollendis adhibitum illustrat Wesselingius Isocratis locc. Panegy. 15. §. 55. p. 52 A. Plat. [cap. 21. §. 53] p. 306 D. — Panath. [cap. 70. §. 171] p. 269 A. Lys. Epitaph. [pag. 60 seq.] p. 33, ubi cf. Taylor. Tu add. Herod. IX, 23 et Boissonad. ad Philostrat. Heroicc. p. 431. 542. Lex. Xenoph. I. p. 195.

καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίνι] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 321, 6. De verbo θάπτειν dixi ad V, 8.

Elensine (i. e. in agro Eleusinio, non in templo Eleusinio) illos sepultos esse testantur quoque Pausan. I, 39. §. 2 et Lysias Epitaph. §. 10. cap. 191. 25 s. p. 65 Reisk.

ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας κ. τ. λ.] Ita scripti libri quantum scio omnes, quos hic deserere nolui, probante Wesselingio Diss. Herod. IX. p. 132, ubi de hoc loco uberius egit. Cum enim in Aldina post verba τὰς Ἀμαζονίδας invenirentur inserta verba τὰς ἀποθήκας, Gronovius reponi voluerat τὰς ἀπαθίας, probante Larchero, qui reddit *redoutables guerrières*, et Toupio in Epist. crit. p. 82 s. p. 66 (T. II. p. 500. IV. p. 489); Coraë scribi maluit: ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θρηΐκης τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ob Virg. Aen. XI, 659, quod merito displicuit Larchero, qui Taylori quoque in medium profert emendationem in Lectt. Lysiac. cap. 4 init. pag. 687 s. p. 243 Reisk. ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θερμωκίας τῆς ἐπὶ Θερμώδοντος ποταμοῦ. Quibus omnibus facile carebimus, cum vulgata lectio, libris scriptis probata, nihil habeat, quo offendamur. Importune autem illata verba illa τὰς ἀποθήκας inde orta esse probabiliter conicit Bredov. pag. 64. 65, „quod proxime sequentia vocabula τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος, duobus postremis male connexis ac compendiose scriptis, negligenter repeterentur.“ De Thermodonte fluvio vid. II, 104. IV, 86 ibique nott., quibus nunc addi poterit C. Ritter: Erdkunde XVIII. pag. 95 seqq. De Amazonibus, quarum sedes ad Thermodontem fluvium, vid. nott. ad IV, 110 et Ephori fragmentt. pag. 209 Marx. a Cr. ad h. l. laudat., Homer. Ili. III, 189 coll. VI, 186. De incurSIONE earum in Atticam vid. Plutarch. Thes. 26 seq. p. 12 E. Paus. I, 41. §. 7. Lysias l. l.

ὑπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν.
καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. Ἀλλ' οὐ
γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμενῆσθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε
έόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι, καὶ τότε έόντες φλαῦροι
νῦν ἂν εἶεν ἀμείνονες. Παλαιῶν μὲν νῦν ἔργων ἅλις ἔστω. ἡμῖν
δὲ εἰ μὴδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλά τε
705 καὶ εὖ ἔχοντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἴμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ
ἄλλα πρὸς τούτῳ· οὔτινες μόνον Ἑλλήνων δὴ μουνυμαχήσαν-
τες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσοῦτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγενό-
μεθα καὶ ἐνίκησαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα. ἄρ' οὐ

καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι] Male duo codd. Ἡρωϊκοῖσι, quam-
quam, notante Wesselingio, id ipsum
reperitur apud Diodor. XV, 79 coll.
Cicer. De N. D. III, 21. Additur h. l.
nomen πόνοισι, cum alias nullum
eiusmodi nomen reperiamus adie-
ctum, ut VII, 20. 171 τὰ Τρωϊκά.
At vide sis Lambert. Bos. De el-
lipss. pag. 395. 396 et conf. Lehms
De Aristarchi studiis pag. 86, qui
Homericam dicit hanc locutionem,
si quidem apud Homerum crebro
invenitur πόνος de belli labore adeo-
que de ipsa pugna: vid. Ili. VI, 77.
XII, 348 etc. Nec aliter apud He-
rodotum πόνον de ipsa pugna dici
notavimus ad VI, 114. Caeterum
testis est Homerus Ili. II, 546.
556 seqq., ad Troicam expeditio-
nem quinquaginta naves Athenien-
ses praeuisse. Eorundem Athe-
niensium poeta meminit Ili. IV, 328
(ubi Ἀθηναῖοι μῆστας ἀντὶς)
XIII, 196. 689. XV, 337.

ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει] nihil ad-
modum proficiit mentionem harum re-
rum fecisse, interpretatur Schweigh.
in Lex. Herod. II. pag. 235. Usum
particulae γάρ attigit Matth. Gr.
Gr. §. 615, cui add. Hartung: Lehre
v. d. Gr. Partt. I. p. 470. Tu conf.
I, 14 ibique nott. VII, 158. IX, 109.
— φλαυρότεροι valet deteriores, mi-
nus fortes imbellesque indeque inutiles,
ut I, 207, ubi τῆς στρατιῆς τὸ φλαυ-
ρότατον idem est atque τὸ ἀρχήϊον.
εἰ μὴδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμέ-
νον] i. e. si nullum aliud (facinus) a

nobis exhibitum esset s. si nullum aliud
edidisset facinus (at multa sane
praestitimus, si qui alii Graecorum),
ob unam certe pugnam Marathoniam
digni sumus, qui hunc obtineamus ho-
norem. Pro ὥσπερ in proximae ante-
cedentibus haud opus scribere οἰσ-
πέρ ἐστὶ, ut Abreschio venerat in
mentem (vid. Matthiae Gr. Gr. §.
629), nam ὥσπερ h. l. affirmandi si-
gnificationem habet: ut quidem s. ut
sane multa eaque praeclare facta ex-
stant, quae nos, si qui alii Graeci, ex-
hibuimus. Ad verba εἰ τέοισι καὶ ἄλ-
λοισι Ἑλλήνων vid. eundem Matth.
§. 617 et Kuehner. Gr. Gr. §. 855, 2.
Ad ipsam sententiam ab scriptore
hic prolatam faciunt, quae adscrip-
sit Valckenarius: „Campus Ma-
rathonius praecipua semper fuit
Atheniensibus gloriandi materies,
quia hanc de Persis victoriam soli
reportaverant. Ea de re loquenti
Lycurgo c. Leocr. p. 162, 13 (p. 210
seq. R.) dicuntur οὐκ ἐπὶ τῇ δόξῃ
μέγα φρονοῦντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ταύ-
της ἄξια πράττειν.“ Qui idem vir
dein excitat testimonia Aristopha-
nis Eqq. 1331. Thucydidis I, 73, ubi
Athenienses se solos dicunt Mara-
thone προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ,
Critiae apud Athen. I. p. 28 C., eo-
que etiam spectat Μαραθωνομά-
χων nomen Atticis auribus iucun-
dissimum apud Aristoph. Nub. 982.
Athen. VI. p. 253 F.

ἐνίκησαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσ-
σεράκοντα] „Satis gloriose. Annu-
merantur nobis nationes Dario ve-

δίκαιοι εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου; Ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα στασιάξειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὧς Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ' οὐστυνας. πάντη γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθαι 28 δὲ ὡς πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβρωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον, Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεήτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους, ἔοντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσαν ψιλοὶ τῶν εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἐπὶ τεταγμένοι. προσεχέας δέ σφι εἵλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα

ctigales III, 90 seqq. isto numero plures. Illaene vero Marathonium in campum contra Athenienses et navibus quidem sexcentis (VI, 95) venerunt? Iustius adiungitur, non profecto decere τάξιος εἵνεκα στασιάξειν: adesse enim, οὐ τοῖς συμμάχοις στασιάσσοντας, ἀλλὰ μαχόμενους τοῖς πολεμίοις, uti Plutarch. Aristid. [cap. 12] p. 326 B. "H'es-seling.

ἀρ' οὐ δίκαιοι εἰμεν] i. e. nonne iustum est, nos eum obtinere locum ob hoc unum facinus. De usu vocis δίκαιος conf. nott. ad VIII, 137. Ad seq. ἄρτιοί εἰμεν (parati sumus ad vobis parendum) conf. IX, 48. 53. Gail. Le philolog. V. p. 217 hunc in modum haec intelligi vult: „nos prétentions ne nous rendront pas imprudens: nous serons et nous sommes assez sages pour vous obéir.“

ἵνα δοκέει] Ita recte nunc editur pro δοκέη, dudum iubente Valckernario, qui etiam ἐν ἄν δοκέη scribi posse coniciebat. Ad ipsam sententiam ille laudat Plutarch. V. Aristid. I. I. et II. p. 208. — Ad sequens κατ' οὐστυνας conf. VIII, 85 ibique allata.

CAP. XXVIII.

ἀνέβρωσε] Conf. nott. ad I, 11. De

voce ἀξιονικότερος cf. nott. ad VII, 187 et de verbo ὑπερβάλλεσθαι nott. ad VIII, 140. §. 1. Mox οἱ ἐπιφοιτῶντες (qui post veniunt s. accedunt) opponuntur iis, qui ἀρχὴν, i. e. ab initio s. principio, iam accurrerant. Verbum ἐπιφοιτᾶν invenimus I, 97.

ἐφύλασσαν] custodiebant, i. e. custodiendi et curandi causa eos comitabantur, ut simul essent armigeri atque ministri. Ad vocem εἰλωτέων et ad ea, quae sequuntur, vid. nott. ad IX, 10.

προσεχέας δέ σφι εἵλοντο] i. e. proximum locum Tegeatis tribuerunt Spartani, ut reddit Schweighauserus, sive Spartani Tegeatas sibi elegerunt, qui ipsis proximi starent in acie. Sic προσεχής IX, 102 coll. III, 73. 80. 91. 92, ubi finitimum, proximum indicat. — Quae sequuntur: καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς, Matth. Gr. Gr. §. 576 attigit explicans: honoris causa et propter virtutem. De Tegeatis vid. allata ad IX, 26. Qui quod mille quingentos gravis armaturae milites praebent, urbem admodum frequentem et copiosam illo tempore habitasse perhibentur a Niebuhrio (Vorträge über alte Länder- u. Völkerkunde I. pag. 72): modo numeris ab Herodoto indica-

καὶ ἀρετῆς. τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι·

tis omaino confidendum sit, de quo idem vir doctus admodum dubitat, Herodotum non satis accurate de his edoctum fuisse existimans. Quod quo iure contendat Niebuhrius, ipse viderit. Qui enim reputaverit, quam studiose Noster in omnia inquisierit quamque accurate, quae invenisset, retulerit, nullam dubitandi de his numeris, qui haud scio an publicis quoque documentis traditi fuerint, causam esse sibi facile persuadebit. — Post Tegeatas proximum Spartanis locum tenere dicuntur *Corinthii*, qui uti inter Peloponnesi gentes maxime floruerunt opibus, ita in ipso Peloponnesiorum foedere primum post Spartanos locum obtinuerunt (vid. nott. ad V, 91 et V, 92. §. 1, C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterthüm. §. 34. not. 12) indeque merito in acie prope Spartanos collocantur. Atque in re navali quoque post Athenienses proxime censentur Corinthii: vid. VIII, 1, atque post Eurybiadem, Spartanorum ducem, ponitur Adimantus, Corinthiorum dux, VIII, 5 coll. 59. 61. 94 ibique nott. Ad Thermopylas quoque quadringentos milites miserant, teste Nostro VII, 202: ad Plataeas quomodo se gesserint Corinthii, idem Noster infra tradit IX, 69: quem iniquo in Corinthios scripsisse animo antiquitus iam fuere qui dicerent: de qua re quid statuendum sit, dixi in nott. ad VIII, 94. Atque eodem pertinet, quod contra Herodoti testimonium Pseudoplutarchus De malign. Herodot. cap. 42. p. 872 D. ad Simonidis fidem utique dubiam provocat, qui Corinthiorum virtutem splendido carmine praedicavit, quod hoc modo nobis servatum et inter Simonidis fragmenta relatum est a Schneidewino (nr. 54) et Bergkio (nr. 84. pag. 897 seq. Poëtt. Lyric. Graec.) ac nuper tractatum est a Bambergero in Opuscc. philologg. pag. 160 seq. Et conf. quoque Bergk. ad Anacreont. Reliqq. p. 233, quocum maiorem in his fidem Herodoto quam Simonidi, qui aliis quoque mercenariam suam Musam

praebuit, habendum esse existimamus.

τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται κ. τ. λ.] Quam Herodotus hic recensentem dat populorum, qui ad Plataeas pugnaverint, ea non prorsus convenit cum Pausan. V, 23. §. 1, ubi gentium, quae Plataeensi pugnae interfuerint, ille prodit nomina, quae in basi statuae Iovis Olympii dedicatae ab iis Graecis, qui ad Plataeas pugnaverant contra Persas, erant inscripta: de quibus plura disserit Broendsted. in Itin. I. p. 106 seqq. Desunt enim apud Herodotum incolae quinque insularum Aegaei maris: *Cei, Naxii, Tenii, Cythnti, Meliti*, quorum nomina exhibentur in illa inscriptione, quosque non tam per socordiam ab Herodoto neglectos putem, quam potius eam ob causam, quod pauci fuerint numero nec magni momenti, accensi τοῖς φιλοῖς, quos ipsos in universum modo indicat Herodotus, accuratius recensens τοὺς ὀπλίτας s. gravis armaturae milites. Quod vero apud eundem Pausaniam *Elei* referuntur, quos post pugnam advenisse tradit Herodotus IX, 77, id Broendstedio auctore vel ita explicandum, ut non *Elei* in Peloponneso, sed *Elei Eretrienses* intelligantur, vel statuendum, errore factum esse, ut Pausanias pro *Palensibus*, qui revera desunt, legerit in illa inscriptione *Eleos: FAAEIOI* pro *FAAEIΣ*. *Eretrienses* autem atque *Leucadios* eam ob causam omissos putat idem Broendsted. l. l., quod hi una cum aliarum duarum gentium militibus collocati fuerint ex causa quapiam, quam tamen nobis expiscari haud liceat. Post Broendsted., qui l. l. de hac Olympicae statuae inscriptione accurate disputavit, eandem rem aggressus est O. Frick (Jahrb. f. Philolog. Suppl. III. [1859] p. 521 seq.) ratione habita ipsius Graecae inscriptionis nuper repertae in donario hoc, quod Graeci, qui ad Plataeas pugnaverant, ex praeda facta Delphos dedicarunt, teste ipso Herodoto IX, 80 seq., ubi plura affere-

μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πιντακισχίλιοι, παρὰ δὲ σφι εὗροντο παρὰ Πausανίῳ ἐστάναι Ποτιδιαητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκαῶδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυνῶνιοι τριςχίλιοι. τούτων δὲ εἰχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι, παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι. Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκοσίιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τι-

mus. Etenim inscripta in hoc donario leguntur nomina gentium Graecarum, quae pugnae interfuisse indeque hoc donarium consecrasse putandae sunt: atque conveniunt nomina cum nominibus ab Herodoto indicatis, nisi quod *Palenses* et *Mantineenses*, quos Herodotus nominat, in hac inscriptione non inveniuntur, quae contra omissa ab Herodoto nomina continet *Ceorum*, *Meliorum*, *Teniorum*, *Naxiorum*, *Cythiniorum*, *Siphniorum*: quae sane omnes exiguae civitates cum essent et paucas certe copias ad Graecorum exercitum misissent, ab Herodoto haud scio an propterea, ut iam supra dixi, nominatim productae haud fuerint, cum in sollemni inscriptione donarii publice dedicati omitti haud potuerint.

παρὰ δὲ σφι εὗροντο] i. e. a *Pausania* (qui totius exercitus fuit dux) impetrarunt, ut iuxta ipsos ii *Potidaecatae*, qui aderant trecenti numero, collocarentur. De verbo εὗρίσκεσθαι vid. IX, 26 coll. 6. III, 148. Potidaeam vero Corinthiorum fuisse coloniam, sic satis e Thucydide I, 56 constat. Urbis Noster mentionem facit VII, 123, ubi vid. nott. VIII, 126 seq.

τούτων δὲ ἐχόμενοι] i. e. *hisce proximi* stabant in acie *Orchomenii Arcades* (quo scil. ab *Orchomeniis* Boeotis distinguerentur), oriundi *Orchomeno*, quae fuit urbs sane antiquissima, in Graecorum bellis crebro memorata, sed quo tempore Strabo vixit, iam diruta, ita ut *Pausaniae* aetate VIII, 13 non nisi exiguae exstiterint moenium atque aedium reliquiae, non longe remotae a vico *Calpaci* s. *Calpachi*, ad quem ab urbe *Tripolitza* per *Capsam* devenimus

spatio quattuor horarum et amplius. Testantur Gell. et Dodwell., qui tribus ferme horis a *Mantineae* se huc profectum esse scribit. Plura Mannert. VIII. p. 438 seq., Wasse ad Thucyd. V, 61 et Poppo ad Thucyd. I, 2. p. 189. De ruinis *Orchomeni*, quae adhuc supersunt, retulit quoque Leake: *Travels in Morea* III. p. 100; de ipsa urbe eiusque reliquiis vid. potissimum Curtius: *Peloponnes*. I. p. 219 seqq. 229 seq. Apud Herodotum VII, 202 eiusdem gentis mentio inter eas gentes, quae ad *Thermopylas* miserunt copias. De *Sicyoniis* cf. VI, 92. V, 67 seqq. VIII, 43, ubi aequae atque *Troezeni* inter eos enumerantur, qui naves ad *Salaminem* miserunt. De *Troezeniis* ipsis diximus in nott. ad VIII, 41; de *Epidaureis* conf. Herodot. III, 52. V, 82 seq. et VIII, 43. 46. De situ urbis olim nobilissimae ac de ruinis adhuc superstitionibus prope vicum, qui antiquae urbis nomen retinuit, vid. potissimum Curtius: *Peloponnes*. II. pag. 425 seqq. Veterum scriptorum testimonia de *Epidauro* exhibet quoque *Forbiger*: *Handb. d. alt. Geograph.* III. p. 1000 seq. De *Lepreatis* diximus ad IV, 148.

Μυκηναίων] Ad *Thermopylas* *Mycenaei* memorantur VII, 202. Ex quo *Mycenaeorum* studio erga reliquos Graecos, qui contra Persam arma ceperant, factum est, ut ab *Argivis*, quos cum aperte Persarum partes amplecti haud liceret, a neutrorum partibus stetisse accepimus, iratis postea lacerarentur urbeque diruta *Argos* transferrentur, quotquot tum essent superstitis. Adhuc urbis dirutae moenium quorundam, *Cyclopia* vulgo vocant, rudera sive fundamenta superesse narrant. Sed

ρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων 706 δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιητέων πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν, τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διη-

ex eo, quod ad Thermopylas non nisi octoginta, ad Plataeas unā cum Tirynthe quadringentos misit homines, merito colligas Mycenaeorum civitatem, quae antiquo tempore ita eminit, iam Herodoti aetate multum decrevisse. Conf. Mannert. VIII. p. 650 et vid. potissimum Curtius: Peloponnes. II. pag. 400 seqq. Quae adhuc cernuntur urbis heroica Graecorum aetate celeberrimae ruinae, supra vicum Charbāti septentrionem versus si quis mille quingentos passus adscenderit, sitae sunt. De Tirynthe vid. nott. ad IV, 76.

Φλιάσιοι] Iidem ad Thermopylas quoque profecti erant, teste Herodoto VIII, 202. De ipsa urbe Phliunte agroque Phliasio, in montibus sito et Sicyonia ditione, Cleonis atque Argolide incluso veterum et recentiorum scriptorum testimonia vid. apud Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 968—970. Ac plura quoque disserit Mannert. VIII. p. 380 seq., qui idem pag. 382 quod mille gravis armaturae milites haec civitas contra Mardonium misit, inde conicit, omnem civitatem continuisse quindecim fere milia hominum liberorum. De situ urbis nunc accuratiora edocuit Curtius l. I. II. pag. 471 seqq. Sita fuit urbs meridiem versus a Sicyone in valle Asopi, cuius duo rivuli supra urbem veterem confluant, ad Tricaranum montem: nunc vocatur locus *Panagia Rachiottissa*, ibique adhuc supersunt veteris urbis ruinae quaedam dispersae per locum editum.

Ἑρμιονέες] Vid. VIII, 43. 73 ibique nott. *Eretrienses*, quos igitur ex parte in Graecia servatos esse patet, cum a Dario haec gens Susa transferretur teste Herod. VI, 119, aequae atque *Hermionenses* commem-
 rantur VIII, 46 coll. 73 ibique

nott., nam utraque civitas ad Salaminiam pugnam prae-buit naves. De *Styrensisibus* vid. nott. ad VIII, 1. 46; de *Chalcidensibus* VIII, 127 coll. V, 74. 79. 99 et VII, 185 ibique nott. Pausan. V, 23. §. 1, qui habet: *Χαλκιδεῖς οἱ ἐπὶ τῷ Εὐρώπῳ*. Vocem *ἐχόμενοι*, quae in Herodoti textum ex Aldina male irrepserat ante *Χαλκιδέες*, sustuli equidem, libris sic iubentibus. Retinuit tamen post Schaeferum Matthiae. Paulo ante in verbis *Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων* voculam τε, quae a Sancrofti libro abest, deleri vult Osann (Commentt. Semin. philol. Giss. Spec. II. pag. 5), quod hoc loco Eretrienses et Styrenses diversi utpote populi inter se discernantur.

Ἀμπρακιητέων] De *Ambraciotis* et *Leucadiis* vid. VIII, 45 ibique nott. 47. *Anactorium*, unde *Anactorii*, a Corinthiis olim conditum et postea Corinthiis atque Corcyraeis commune, mari adiacebat ad ostium sinus Ambracici portumque praebebat: nunc loco nomen *Aios Petros* (vid. Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 895), nec admodum remotum inde nunc situm esse dicitur oppidum *Ventza*. Ante belli Peloponnesiaci tempora in Corinthiorum devenit potestatem; sed mox ab Atheniensibus capta ab eo inde tempore magis magisque decrevit, donec Nicopolin incolas transtulit Augustus. Neque enim longe hinc distat *Actium*, quod ad ipsius Anactorii ditionem olim pertinuit. Conf. Mannert. VIII. p. 67 seq., Poppo ad Thucyd. I, 2. p. 150.

Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης] De insula *Cephalenia* (scribitur autem et *Κεφαλληνία* et *Κεφαλήνια*), quae olim Same s. Samos vocabatur atque etiamnum vetere appellatione retenta vocatur *Kefalonia*,

κόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι. 29 ἐστρατήγει δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὶ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι. Ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιω καὶ τρισμύρῳι ἄνδρες, ὡς ἔόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἑὼν ἄνδρα,

veterum et recentiorum scriptorum testimonia vid. apud Forbiger. l. I. III. pag. 1014 seq. Accurate Kruse: Hellas II, 2. p. 431 seq. descripsit hanc insulam, cuius quarta urbs vocatur Πάλη, cuiusque cives Παλεῖς s. Ionice Παλέες et Attice Παλῆς, ut apud Thucyd. I, 27 coll. Wass. ad Thucyd. II, 30, itemque Παλαιεῖς apud Polyb. V, 3. §. 4 (coll. V, 5. 10), ubi conf. Schweigh. Corinthiorum coloniam dicunt fuisse hanc urbem, sitam, ut arbitrantur, prope vicum *Lixuri*, ubi adhuc unius ferme horae intervallo ruinae quaedam superesse dicuntur nomine solito *Palaeo-Castro* s. *Palichi* cognitae. Cf. Mannert. VIII. p. 91, Poppo I, 2. p. 153 et potissimum Forbiger l. I. pag. 1015 in not., Kruse: Hellas II, 2. pag. 445 seqq.

Ἀριστείδης] Pertinet huc Plutarchi locus in Vit. Aristid. cap. 11 scribentis, Aristidem ad bellum fuisse electum αὐτοκράτορα, assumptis octo milibus gravis armaturae militum. Et confer quoque Herodotum VIII, 79.

CAP. XXIX.

συνάπαντες] Ita e duobus codd. merito revocatum pro σύμπαντες. Vid. I, 134. 178. VII, 187. Ad argumentum loci bene sic *Valcken.*: „In hoc numero gravis armaturae

militum 38,700 nihil inesse vitii liquet e sequentibus; primum enim praeter illos ψιλοὶ memorantur cum Spartanis missi Helotes 35,000, tum caeterorum Graecorum ψιλοὶ 34,500. Hi universi faciunt 108,200, quibus adiuncti tandem 1800 Tespienses summam implebant 110,000. [Qui idem numerus prodit ex accurata Broendstedtii recensione I. p. 105 coll. Clinton. Fast. Hellen. p. 427.] Herodotus infra [cap. 30] συνθεσπίων τοῖσι παρεούσι ἑξαπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. De his Graeciae libertatis statoribus intelligo Diodor. Sic. XI, 30. „Diodoro auctore ἦν ὁ σύμπαξ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων εἰς δέκα μυριάδας = 100,000 (qui numerus ab Herodoteo numero non admodum differt), τῶν δὲ βαρβάρων εἰς πενήκοντα = 500,000. Tu conf. etiam Manso: Sparta I, 2. pag. 311 seq. — Ad verba ὡς ἔόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα conf. supra IX, 10 ibique nott. et 28. In seqq. verbum παρήρτητο hinc attigit Jacobs. ad Aelian. N. A. V, 3. Tu cf. ad huius verbi usum nott. ad VII, 20. VIII, 76 et IX, 42.

ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἑὼν ἄνδρα] „Unus fere circa quatuorque virum, fuisse 34,500. Si absolute et sine exceptione dixisset, unus circa quatuorque virum, numerus istorum leviter armatorum non nisi 33,700 fuisset.

πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. φιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε. Τοῦ δὲ σύμπαντος 30 Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος εἰς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτῃσι καὶ φιλοῖσι τοῖσι μαχίμοις ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριδμόν εἰς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον. Οὗτοι μὲν νῦν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκῆδυσαν Μασί-31

Nunc intelligi par est (quod etiam alioquin credibile erat) nonnullis ex numero ὀπλιτῶν, de quibus hic agitur, duo aut plures leviter armatos, aliis vero nullum fortasse praesto fuisse." *Schweighaeuser*. Ad numerorum menda, quae in his Herodoti libris frequentiora omnino reperiantur, sive ipsius scriptoris sive librarium culpā (cf. I, 7. 32. II, 9. 145. V, 52 fin. VII, 187 ibique nott.), hoc quoque relatum vult *Dahlmann*. in *Herodot.* p. 99, quod hic velites octingenti plures, quam qui ex iusta prodeunt computatione, enumerantur. Conferantur *Manso*: *Spart.* II. p. 312 et *C. O. Mueller* in *Aeginett.* pag. 126, qui *Herodotum* levis armaturae numerum vix aliunde quam ex hoplitis definivisse ratus haec subiicit: „Sed fortasse octingenti φιλοὶ, qui redundant, aut octingentis Epidauriis, ut *κονίποδες*, aut octingentis Anactoriis, ita ut singulis duo additi fuerint levis armaturae, adiungendi erunt.“ Hanc differentiam numerorum nunc explicari non posse iudicat *Boeckh* (*Oecon.* *Athen.* I, p. 278 sive 362 ed. sec.). Vel negligentiam quandam *Herodoti* subesse, qui forsitan neglexerit indicare unam e minoribus Graeciae civitatibus, quae octingentos milites praebuerit, vel graviter interpolatum esse hunc totum locum indicat *A. de Gutschmid* in *Philolog.* X. p. 608.

CAP. XXX.

τοῖσι μαχίμοις] De vi articuli

vid. citt. ad VIII, 82. In seqq. de *Thespiensibus* vid. allata ad VIII, 75. ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον] i. e. ὀπλῖται haud quidem fuerunt, sed ad velitum s. τῶν φιλῶν numerum pertinebant, in levi erant armatura, γυμνοί. Nam vocem ὅπλα de scutis s. *clipeis* potissimum dici, ut apud *Latinos arma*, docuit *Wesseling*. ad *Diodor. Sicul.* XIV, 23 et ad h. *Herodoti* locum, ubi de hoc usu excipit *Heliodor.* *Aethiop.* IX. pag. 428 [cap. 12] *Pausan.* IV, 29. §. I. *Polyb.* I, 76. *Salmas.* ad *Vopisc. Aurel.* 7. Et conf. ipsum *Herodotum* II, 141 ibique nott. itemque IX, 62 (ubi ἀνοπλοὶ dicuntur leviter armati; vid. ibi nott.) et IX, 63, ubi ὀπλῖται et γυμνήτες sibi opponuntur. Atque huiusmodi γυμνήτες s. φιλοὶ hoc quoque loco *Thespienses* intelligi mihi videntur; neque aliter intellexit *Schweighaeuser* in *Lexic.* *Herodot.* II. pag. 152. At *Broendsted.* I. p. 104, praeeunte *Bellangero*, *Thespienses* revera sine armis Graecorum exercitui interfuisse nec unā cum caeteris pugnasse contendit, quod militum pugnantium in numerum haud referantur ab *Herodoto*, nec hoplitis nec velitibus additi, quodque in inscriptione illa Olympiaca ad IX, 28 memorata *Thespiensium* nulla fiat mentio. Itaque pro οὐδ' οὗτοι legi mavult οὐκ s. οὐκ ἔχοντες οὗτοι. Libri scripti non adiciunt.

CAP. XXXI.

ὡς ἀπεκῆδυσαν] i. e. cum Masti-

στιον, παρήσαν, πνθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ φέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου. Κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας· καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσας, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἔκεκοσμέατο, καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν, ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυνώνιους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρέητας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμοιόνας τε καὶ Ἑρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακινήτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινήτας.

stii mortem lugere desiderant s. eluxerant, ut reddit Valckenarius, bene respiciens ad vim praepositionis ἀπό, quae rei perfectae et absolutae notionem continet. Quae plura hanc in rem affert idem Valckenarius tum ad h. l., tum in Annotat. ad Adonias. Theocriti pag. 202, iis add. Fischer. ad Weller. III. p. 113. De ipso Persarum luctu conf. IX, 24.

Κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε] κατὰ et h. l. et in seqq. indicat *e regione, gegenüber*. Vid. citt. ad VIII, 85, et de singulis gentibus, quibus Persarum constitit exercitus, VIII, 113. — Mox Schweigh. cum Gaisford. e Sancrofti libro dedit *περιέασαν* a forma ἔα pro ἦν (conf. I, 187 ibique citt.). Matthiae dedit *περιῆσαν*, quae cum vera Herodoti sit forma (vid. Bredov. pag. 406 seq.), merito recepta est a Dindorfio et Dietschio; Schaeferus cum Bekkero retinuerat vulgatum *περιέασαν*, quod Florentinus quoque hic praebet, qui alias constanter pro *ἔσαν* exhibet *ἦσαν*. — Ad formam *ἐκεκοσμέατο*, quam intactam reliqui, cf. I, 100 ibique nott.

καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεήτας]

Schweighaeus. suspicatur scriptum fuisse: καὶ ἐπείχον καὶ τοὺς Τεγεήτας: „atque etiam Tegeatas contra se stantes habebant.“ Quo tamen vix opus; est enim loci sensus: *atque obtinebant aciem Tegeatis adversam*, ex aequo Tegeatis atque Laconibus oppositi stabant in acie, cum scil. numero essent multo plures quam Lacones, ita ut ipsorum acies Laconum et Tegeatarum simul obtegeret aciem. Conf. Schweighaeus. in Lexic. Herodot. I. pag. 241. Quo eodem sensu mox *ἐπέσχον* et *κατέσχον* apud Xenophont. in Hist. Graec. IV, 2, 21. Ad sequens οὕτω, quod non ad praegressa, sed ad sequentia spectat, vid. Matth. Gr. Gr. §. 470, not., qui idem §. 442, 4 not. ad verba: ὅ τι μὲν ἦν — πᾶν ἀπολέξας consulendus, ad quae ipsa hunc in modum *Wesselingius*: „Sermo de Persis, quorum quod robustissimum contra Lacedaemonios Mardonius opposuit, quod infirmius vero contra Tegeatas. Nonne ergo ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν quae elegans Pauvii coniectio? Alioqui τὸ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ VIII, 34.“ Mihi Pauvii coniectura haud opus

Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαται-
 ῶν καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς καὶ Μηλίας τε
 καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκίους τοὺς χιλλούς. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες
 οἱ Φωκεῖς ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἀν-
 ἔξον, περὶ τὸν Παρνησσὸν κατελιγμένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμώ-
 μενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τήν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς
 μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ
 τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα 32
 μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου
 ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστον.
 ἐνήσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν
 τε καὶ Θρηῆκων καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων,
 ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπίων τε καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἐρμοτύβιες καὶ
 οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἵπερ εἰς Αἰγυπτίων
 μῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νεῶν
 ἀπεββάσατο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν
 τὸν ἄμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. Τῶν μὲν δὴ

esse videtur. Ad verbum ἀπολέξας
 vid. nott. V, 110 coll. ad VIII, 22.

Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς καὶ Μη-
 λίας] Vid. VIII, 66. De Thessalis
 regi faventibus VII, 172 seq. VIII,
 30; de Phocensibus IX, 17. 18. Mox
 pro vulg. ἠύξον dedi cum Dietsch.
 αὔξον, monente Bredov. pag. 310,
 qui in hoc verbo negligi e Nostro
 augmentum docuit. Ad verbum κα-
 τελιγμένοι (i. e. *compulsi, conclusi*)
 vid. nott. ad I, 80. III, 13. VIII, 27.
 IX, 70. 107. Cuius loco quod duo
 codd. afferunt κατελιγμένοι, id
 male tuetur Gail Le philol. IV. pag.
 354 seq. atque eodem sensu quo
 ἀπολελαμμένοι poni putat.

ἔφερόν τε καὶ ἦγον] De hac lo-
 cutione vid. citt. ad I, 88 et III, 39
 fm. Verba τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰ-
 κημένους propter vim praepositio-
 nis περὶ attigit Matth. Gr. Gr. §.
 589, c. Et recte Gail. l. I. pag. 291
 intellexit Thessaliae incolas, dans l'é-
 tendue de la Thessalie. Macedones
 autem probabiliter illi sunt, qui Ale-
 xandrum sequebantur, quem in Per-
 sarum exercitu vidimus VII, 137.
 VIII, 140 seq. coll. IX, 44. Nam a

Mardonio iam Persis fuere subiecti
 Darii iussu, ut refert Noster VI, 44.

CAP. XXXII.

καὶ λόγου πλείστον] Eadem locu-
 tio III, 146. Alia dedimus ad I, 120.
 IV, 138.

Φρυγῶν] De Phrygiis vid. VII,
 73; de Thracibus VII, 185; de Mysis
 V, 74; de Paconibus VII, 185; de
 Aethiopibus VII, 69. 70; de Aegyptiis
 VII, 89. Pertinent huc, opinor, Ae-
 schyli verba in Persis 39: ἐλειοβά-
 ται ναῶν ἐρέται δεινοί, πληθὺς τ'
 ἀνάνομοι.

οἱ τε Ἐρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασί-
 ριες κ. τ. λ.] i. e. qui vocantur Her-
 motybi et Calasirii, brevibus ensibus
 armati. De ipsis nominibus vid. II,
 164 ibique nott. — Mox cum recentt.
 edd. dedi e Flor. et Sancrofti cod. ἐν
 Φαλήρῳ ἔων, ubi vulgo ἔων ἐν Φα-
 λήρῳ. Ad verbum ἀπεββάσατο cf.
 nott. ad VIII, 76 et ad vocem ἐπι-
 βάτας VII, 96 ibique nott.

ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζόν] Conf.
 quae similia attuli ad VII, 21. In
 proxime seqq. articulum τὰς ante
 Ἀθήνας, quem post Schaefer. reti-

βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδείς ἀριθμὸν· οὐ γὰρ ὧν ἡριθμήθησαν· ὥς δὲ ἐπεικᾶσαι, ἐς 708 πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. Οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

33. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύνοντο καὶ ἀμφοτέροι. Ἑλληνι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν ἔοντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο

nuerunt Matthiae et Dietsch., equidem cum reliquis delevi auctoritate Florentini codicis aliorumque.

ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται] Vid. VIII, 113. — Formulam loquendi ὥς — ἐπεικᾶσαι, ut vero conicere licet s. coniecturā si uti licet, illustrat Matth. Gr. Gr. §. 545, cui add. Hermann. ad Viger. p. 741 et Apitzius ad Sophocl. Trachin. Advers. p. 107 ad vers. 131. Quod in Sancrofti exstat codice ἀπεικᾶσαι pro ἐπεικᾶσαι, id merito huic loco congruere negat Wesselingius, cum ἀπεικᾶζειν poni soleat in asstimilando et comparando, ἐπεικᾶζειν in coniticiendo. Conf. Aeschyl. Choëph. 963 ibique Blomfield. Suppl. 252. Sophocl. Oed. Col. 17. 147. Trach. 144: quae attulit Wesselingius, qui etiam de ipso Persici exercitus numero conferri vult Diodor. Sic. XI, 30.

CAP. XXXIII.

κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα] Conf. nott. ad IX, 20. De verbo θύεσθαι conf. nott. ad VII, 189 et 134. Attigit huiusmodi sacra ante pugnam fieri solita E. Lasaulx: Studien d. classisch. Alterthums pag. 265, plures locos excitans. In verbis sequentibus: οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο — μάντις Naber in Mnemosyn. III. pag. 483 post μάντις inseri vult ἔων, quo certe haud opus. Simili modo Leonidae copias ad Thermopylas comitabatur ac vaticinabatur Megistias Acarnan; vid. VII, 219. 221 ibique nott. Et conf. etiam I, 62

ibique nott. Corinthiorum copiis adfuit Euenius vates ab ipsis Corinthiis adductus IX, 95.

καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην] Haud fugit interpretes Ciceronis locus De divinat. I, 41: „Elis in Peloponneso familias duas certas habet, Iamidarum unam, alteram Clytidarum, haruspicinae nobilitate praestantes.“ Iam si Tisamenus fuerit Clytiades atque τῶν Ἰαμιδῶν (ut patet e Pausan. III, 11. §. 6, qui probabiliter sequitur Herodotum), affinitate hasce familias fuisse nexas Tisamenique patrem e Clytiadis fuisse colligit Wesselingius. A lectore quodam ad voces γένεος τοῦ Ἰαμιδέων adscripta fuisse verba οὐ Κλυτιάδην s. ἢ Κλυτιάδην olim statuerat Valcken. Unde Eckermann (Melampus u. sein Geschlecht etc. pag. 130) quoque vocem Κλυτιάδην e glossa marginali in Herodoti verba irrepsisse putat. Sed libri scripti omnes tenent Κλυτιάδην, cuius loco Sancrofti codex habet Κλυτιάδου. Et potuit sane gens Iamidarum nobilissima (de qua vid. nott. ad V, 44) in diversas discedere stirpes sive familias; quarum una a Clytio quodam originem tulerit, unde progenitus Tisamenus Clytii sive filius sive unus e posteris. Ex qua Iamidarum stirpe plures vates Eleenses, observante Valckenario, idem profert Pausanias, Eumantia IV, 16. §. 1. Thrasybulum VI, 2. §. 2 [et VIII, 10. §. 4], Eperastum e Clytii stirpe VI, 17. §. 4. Ac vatem Eleum, Hegesistratum, e Telliadarum stirpe se-

λεωσφέτερον. Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου ἀνέιλε ἡ Πυθίῃ ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρησέσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε γυμνασί-
οις, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκήων δὲ πεντά-
εθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῳ

cum habuit Mardonius teste Herodoto IX, 37; ita ut triplex exsistat vatum genus per Elidem, vatibus, ut ad VIII, 27 notavimus, insignem: *Iamidae*, *Clytiadae*, *Telliadae*: quos eisdem memorat Philostrate. V. A. V, 25. In Elea inscriptione apud Beulé: Etudes sur le Peloponnes. I. pag. 269 coll. 280 seqq. quattuor commemorantur μάντις, quorum duo additum habent nomen Κλυτιάδης, duo nomen Ἰαμίδης. De Iamidis et Clytiadis dudum egerant, notante Valckenario, Victor. V. L. XIII, 15. Leopard. Emendd. IV, 18.

λεωσφέτερον] i. e. πολίτην σφέτερον, ut paulo infra ipse loquitur Noster, Portus interpretatus erat: οἱ τινες ἐκ τοῦ λεῶ (i. e. λαοῦ) σφέτερον ποιοῦσιν εἶναι. Disiuncte scribi voluit Reiske: λεῶ σφέτερον. Naber (l. l. pag. 489) scriptum fuisse opinatur νεωστέτερον. Ipsa vox λεωσφέτερος nuspiam alibi, quantum scio, obvia: similis stirpis vox λεωφόρος invenitur I, 187.

μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου] Verbum μαντεύεσθαι hic indicat: *consultare oraculum, sciscitari*, ut I, 46. VIII, 36; cum alias, atque imprimis apud Pausaniam, ut bene monuit Siebelis ad III, 11. §. 6. II, 24. §. 1, significet: *oracula edere, vaticinari*: qua eadem significatione hoc verbum apud Herodotum IX, 34. 35. 37 fin. 92. 95 obvium. Vocem γόνου quod suspectum videri posse addit Schweighaeuserus, mirans, quod de *prole* consulenti oraculum nihil tale, quod ad prolem proxime pertineat, responderit, notandum est, ab Herodoto non omne afferri Apollinis responsum, sed id unum inde commemorari, quod maxime advertebat ac tenebat scriptorem. — In seqq. ad verbum ἀναιρησέσθαι conf. nott. ad V, 102. Formulæ ἁμαρτάνειν τοῦ χρησμοῦ (ora-

culi sensum non assequi, ut I, 71. IV, 164) opponitur συνιέναι τοῦ χρησμοῦ apud Pausan. III, 11. §. 6. Supra I, 47 καὶ κωφῶ συνιήμι. Add. III, 63. 46. IV, 114. In verbis sequentibus: προσεῖχε γυμνασίοις (i. e. ludorum exercitationibus operam dedit; cf. γυμνάζεσθαι VII, 208 ibique nott.) articulum τοῖς ante γυμνασίοις, quem post Schaeferum tenuerunt Matthiae et Dietsch., eundem abieci cum reliquis edd., cum a Florentino aliisque ille absit. — Ad vocem πεντάεθλον conf. VI, 92 ibique allata.

παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα] i. e. reportasset victoriam Olympicam, nisi unum luctae certamen obtulisset s. nisi unā luctā ab Hieronymo fuisset superatus. Ad locutionem νικᾶν Ὀλυμπιάδα conf. nott. ad VI, 70. Ad vocem πάλαισμα conf. modo Pindar. Olymp. IX, 20. Nem. X, 40. De usu verbi τρέχειν monuit G. Hermann. ad Viger. p. 702. Praepositio παρὰ in talibus vim habet excludendi, bene notantibus Wesselingio et Valckenario, qui de hoc usu excitant Casaubon. ad Strabon. X. p. 700 s. 456. Demosthen. in Aristocr. p. 331 [p. 688, 26 R.] Isae. p. 41, 36 [p. 40 R.] Dio Chrysost. IX. p. 141 D. coll. Matth. Gr. Gr. §. 588. Quare Kaysero (ad Philostrate. de gymnastic. pag. 186) assentiri nequeo, qui, reiecta ea, quam proposuimus, interpretatione Herodotum dicere vult „vel in lucta certasse feliciter Tisamenum, donec unā luctā vinceretur.“ Neque Pausaniae verbis hanc interpretationem probari credo, qui III, 11, 6 scribit: πένταθλον Ὀλυμπίαν ἀσκήσας ἀπὴλθεν ἡ ττῆθεις, atque haec dein addit: καίτοι τὰ δύο γε ἦν πρῶτος· καὶ γὰρ δρόμῳ τε ἐκράτει καὶ πηδήματι Ἰερώνυμον Ἄνδριον· καταπαλαισθεὶς δὲ ὑπ’

τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικούς ἀλλ' ἐς ἀρήτους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ, ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀνέτιμα, σημαίνων σφι, ὥς, ἦν μιν πολιήτην σφίτερον ποιήσονται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιήται δὲ πρῶτα μὲν

αὐτοῦ καὶ ἀμαρτῶν τῆς νίκης συνίησι τοῦ χρημοῦ, διδόναι οἱ τὸν θεὸν μαντευομένῳ πέντε ἀγῶνας πολέμῳ κρατῆσαι κ. τ. λ. Quibus Pausaniae verbis eam, quam dedimus interpretationem, ex qua uno luctae certamine inferior exstitit Tisamenus, in reliquis superior, utique probari putamus: testatur enim Pausanias, Tisamenum in *cursu* et *sallu* victorem fuisse, in *lucta* succubuisse. Sed quinquertium cum quinque complecteretur certaminum genera: saltum, discum, iaculationem, cursum, luctam (de quo vid. Philipp. De pentathlo s. quinquertio Berolin. 1827. pag. 27 seq. 87 et quae alia excitat C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 30. not. 16); iure quaeras de duobus hic praetermissis generibus, de iaculo et disco. Boeckhius utrumque athletam parem fuisse arbitratur, adeo ut neuter pro victore haberi potnerit, G. Hermannus Tisamenum utroque certamine superiorem atque victorem discessisse ponit. Contra Philipp. l. l. p. 105 Tisamenum statuit utroque certamine victum abiisse. Ex Herodoti verbis nil aliud colligi potest, nisi Tisamenum quinquertii certamen subeuntem uno quincuplicis certaminis genere inferiorem exstitisse, et quidem *luctā*; quod gravius ac difficilius cum esset certamen, quattuor reliqua eaque leviora excepisse utique videtur: adeo ut Tisamenus cum quattuor illa certamina feliciter pergisset, ad quintum idque omnium gravissimum luctae accedens inferior in hac exstitisse putandus sit neque inde victor renunciari potuerit. Quare haud accedo G. Her-

manno (Opuscul. Acad. III. p. 29 s. De Sosigen. Aeginet. p. 9), hoc Herodoti loco satis comprobari existimanti, illum, qui in aliqua quinquertii parte victus fuisset, reliqua tamen peregissee genera, ut certe ei, a quo superatus esset, quinquertii victoriam eriperet, aut, quantum in ipso esset, laudem eius minueret. Id vero Herodoti testimonio, ut idem monet, probatur, neminem, nisi qui in omnibus quinque certaminibus adversarium superasset, victorem quinquertii esse habitum. Itaque haud recte tradi puto a C. Fr. Hermannō l. l., eum victoriam esse adeptum, qui duobus modo certaminibus superior exstitisset. — In seqq. cum recent. edd. revocavi *Λακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες*, ubi vulgo *μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι*, quod post Schaeferum etiam retinuit Matth. Ad vocem *ἀρήτους* (in verbis *ἐς ἀρήτους ἀγῶνας*) vid. VIII, 37 et allata ad IV, 23.

ἐπειρῶντο πείσαντες] i. e. *mercede conabantur Tisamenum, si ei persuasissent, ducem bellorum una cum Heraclidarum regibus sibi comparare, s. mercede proposita Tisamenum sibi conciliare eique persuadere studuerunt, ut bellorum dux ipsis existeret et imperium cum regibus partiretur*. Pendet infinitivus *ποιέεσθαι* a verbo *ἐπειρῶντο*, ad quod etiam pertinet *πείσαντες*, neque vero ea structura, quam ad IX, 26. 53 observavimus; tu vid. nott. ad IV, 119. Quod sequitur *φίλον προσθέσθαι* (*amicum sibi aliquem adsciscere*), invenitur quoque III, 74. V, 66. 69, ubi alia quaedam iam excitavi. Verbum *ἀνατιμᾶν* de mercatoribus dici, qui annonam incendunt s. *pretium au-*

ἀκούσαντες δεινὰ ἐποίουν τε καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν. τέλος δὲ, δειμάτων μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιόντες. ὁ δὲ γνούς τετραμμένους σφέας, οὐδ' οὕτω ἔφη ἐτι ἀρκέσθαι τοῦτοις μύνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἐτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἑλλήν

gent, bene notavit Valckenar., citans Dion. Cass. XXXVIII, 5 itemque verbum cognatum *ἐπιτιμᾶν*, cuius usum illustravit Ruhnken. ad Timaei Lex. Plat. p. 115, cui *Cr.* addit Zonar. Lex. s. v. *ἐπιτίμα* pag. 831. — Mox pro *ποιήσει* Schaefer et Matth. *ποιήσιν* e Sancrofti libro.

δεινὰ ἐποίουν] Revocavi hoc, quod Florentinus cum duobus Parisinis praebet; e Sancrofti libro aliisque pro *ἐποίουν* te Wesselingius dedit *ἐποιεῦντο*, quod Schweighaeuserus et recentt. edd. receperunt: ac sane crebro reperiri medium verbum supra notavimus ad III, 14, quo tamen ipso loco alteroque ibi indicato activum quoque reperiri observavimus, quod inde hoc quoque loco retinendum duxi; cf. etiam censorem Lipsiensem ann. 1833. pag. 48.

μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης] i. e. *missam fecerunt eius artem vaticinandi*, sive, *missum fecerunt hominem cum sua vaticinandi opera*, ut Schweighaeuserus explicat in Lexic. Herod. II. pag. 104 ad *μετίεσαν* intelligens *αὐτόν*, scil. Tisameum. Nec aliter in Thesaur. Ling. Graec. V. p. 670 ed. Dind. Unde vernaculo sermone sic reddit Langius: *sie schlugen sich die Weissagung ganz aus dem Sinn*. Mihi Herodotus genitivum verbo *μετίεσαν* eo sensu adstruxisse videtur, quo Homerus iam dixit III. IV, 240 *μεθιδέοντας στυγροῦ πολέμοιο*; add. XIII, 97. XI, 841. XXI, 177. Od. XXI, 126. 377, quibus locis *desistendi ab aliqua re* (quae in genitivo ponitur) s. *retinendi* significationem hoc verbum assumit; tu conf. quoque Matth. Gr. Gr. §. 332, 7. Vocem *χρησμοσύνης* Schweighaeuserus in Lex. Herod. II. p. 377 eodem sensu quo *μαντοσύνην* accipi vult de arte ac munere vatis. Wesseling., cui accedit Schnei-

der in Lex. Gr. s. v., *desiderium* h. l. intelligi maluit eoque referunt, quae cap. 35 initio leguntur: *Σπαρτιῇται ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ*. Neque aliter accipi vult Herold Emendd. Herod. P. II. pag. 14 toto coelo dicens errare eos, qui de *vaticinandi arte* hanc vocem intelligant. Quae vox quo iure *desiderium* significare putetur, equidem sane haud perspicio. Nam *χρησμοσύνη*, quae legitur in Tyrtaei carmine (apud Lycurg. in Leocrat. §. 107. p. 162 s. ap. Bergk. Poëtt. Gr. Lyric. p. 319), apud Apollon. Rhod. I, 837. II, 473 aliisque locis (vid. Thesaur. Ling. Graec. VIII. p. 1668 ed. Dindorf.), exponitur a Scholiastis Apollonii: *ἀπορία, πενία, ἔνδεια, χρεία*, indeque significat *indigentiam, egestatem*: qua eadem significatione aliquoties apud Theognidem (vid. Thesaurum l. l. pag. 1662) invenitur *χρησμοσύνη*, quae vocis forma haud scio an omnibus locis reddenda sit, in quibus *inopiam* s. *egestatem* significat atque τῷ κόφῳ s. *satietati* opponitur. Quae cum ita sint, in Herodoteo loco *χρησμοσύνην*, quam vocem a verbo *χηρίζειν* ducere vult Herold l. l., ad vocem *χρησμός* equidem referre malim *artemque vaticinandi* intelligere, quemadmodum *μαντοσύνην*, *παλαισμοσύνην*, alia huiusmodi nomina reperiri satis notum est.

καταίνεον μετιόντες] i. e. *concesserunt in hanc conditionem, eum arcessentes*. Verbum *καταίνεω* eodem significatu IX, 34, ubi etiam dicit *συγχωρεῖν*. Participium *μετιόντες* bene tuetur Wesselingius, ut III, 15. In aliis exstat *μετιέντες*, unde Portus interpretatur: *de sua pertinacia remittentes*. — Ad verba *ἀρκέσθαι τοῦτοις μύνοισι* vid. Matth. Gr. Gr. §. 398 et nott. ad Herod. VII, 160. — Quem Herodotus vocat

γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι, τοῖσι καὶ ἀν-
34 τὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμίμειτο Μελάμποδα, ὡς
εἰκάσαι βασιλῆτην τε καὶ πολιτῆτην, αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ
καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεὶ γυναικῶν μανεισέων, ὥς μιν οἱ
Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας
τῆς νούσου, μισθὸν προτείνειτο τῆς βασιλῆτης τὸ ἥμισυ. οὐκ
ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπionτων, ὡς ἐμαίνοντο

Ἥγιον, Pausan. III, 11. §. 5 nepotem Tisameni vocat Ἀγίαν vatem, qui Lysandro in proelio ad Aegopotamos commisso fuerit vaticinatus. Caeterum ut Hegiam, ita Tyrtaeum quoque in Spartanorum civium numerum fuisse receptum sunt qui tradant, quamquam alii ipsius Herodoti (IX, 35) auctoritate freti negant. Lege sis Plutarch. II. p. 230 D., ubi nonnulla attulit Wyttenebach. in Animadverss. p. 1188 seq. Ad verba ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι vid. allata ad IX, 26.

CAP. XXXIV.

ἐμίμειτο Μελάμποδα] i. e. imitari studuit, ut mox ἐμισθοῦντο, locare studuerunt s. voluerunt; de qua imperfecti notione vid. citt. ad I, 68; de ipso verbo vid. nott. ad V, 62. De Melampode vid. II, 49. VII, 221 ibique nott. Schubart. Quaest. geneall. pag. 73 seq. 108 seq. Comparari autem debent cum hac Herodoti narratione Diodor. Sicul. IV, 68. Schol. ad Pindar. Nem. IX, 30. Pausan. II, 18. §. 4, quo auctore hoc accidit, cum Anaxagoras Argei filius regnum Argis teneret. Et vid. quoque Ovid. Met. XV, 322.

ὡς εἰκάσαι βασιλῆτην τε καὶ πολιτῆτην, αἰτεόμενος] Omnes libri scripti αἰτεόμενος, quod Schaeferus, quem recentt. edd. inde a Bekkero sequuntur, sponte mutavit in αἰτεόμενον, eoque retulit accusativos βασιλῆτην τε καὶ πολιτῆτην, commate post εἰκάσαι interposito; eisdem cum Schweighausero et Gaisfordio in lectione libris scriptis allata subsistere malui, quam bene tuetur Eltz (Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. IX. p. 121) Herodotum

significare voluisse existimans, Tisamenum postulatione parem fuisse Melampodi, si regnum civitati comparari possit. Itaque accusativos βασιλῆτην τε καὶ πολιτῆτην, qui ad αἰτεόμενος sive αἰτεόμενον referri nequeunt, cum neuter utrumque (regiam dignitatem et civitatem) petierit, ad εἰκάσαι retuli atque cum Schweighausero (Lexic. Herod. I. p. 185) intelligo sic: *quatenus licet regiam dignitatem cum iure civitatis conferre*. Caeterum bene *Wesselingius*: „Tisamenus ius Spartanæ civitatis quaerebat, Melampus partem regni Argivorum: pares ambo cupiditate habendi, valde dispares in re desiderata.“

προτείνειτο] Hoc loco Schaeferus, quem Matth., Bekker et recentt. edd. sequuntur, retinet *προτείνειτο*, quod Florentini aliorumque codd. auctoritate Schweigh. et Gaisf. mutarunt in *προτείνετο*, paulo post, ubi idem verbum denuo legitur, exhibentes *προτείνειτο*, cuius loco nos cum reliquis edd. retinimus *προτείνετο*. De ipso verbo conf. nott. ad VII, 160.

ἀλλ' ἀπionτων] i. e. cum re infecta domum abirent Argivorum legati ex Pylo, quo se receperant, Melampodem a Neleo adscitum (ut Diodorus l. l. narrat) indeque cum Neleo in Pylo versantem adituri. In proxime sequentibus verbis: ὡς ἐμαίνοντο πολλὰ κλεῦντες τῶν γυναικῶν vox πολλὰ a Florentino libro aliisque abest, indeque omissa a Bekkero et Dindorfio; Dietschius uncis eam inclusit, quibus equidem liberandam duxi vocem, quæ ad ipsam sententiam necessaria mihi videtur. Furorē correptæ erant Argivæ feminae διὰ τὴν Διονύσου

πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὲ ὑποστάντες, τὰ ὁ Μελάμπος προτείνετο, ἤϊσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται, ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φᾶς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιλῆης, οὐ ποιήσιν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο 35 γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγκαρῶν δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλκτος, γε-

μήν, ut Diodorus l. l. tradit; auctiore Pausania l. l. *μανία ταῖς γυναιξὶν ἐνέπεσεν, ἐκφοιτῶσαι δὲ ἐκ τῶν οἰκῶν ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν χώραν, ἐς ὃν Μελάμπος ὁ Ἀμυθᾶνος* (qui μάντις vocatur a Diodoro) *ἐκασε σφᾶς τῆς νόσου κ. τ. λ.*

οὕτω δὲ ὑποστάντες] i. e. ita s. tum demum Argivi recipientes, quae Melampus proposuit, s. in conditionem a Melampode propositam consentientes accesserunt, haec ipsi daturi. Haud aliter fere ὑφιστάναι III, 127. 128 et IX, 94. De voculis οὕτω δὴ cf. allata ad IX, 6. Sequens ἐπορέγεται reddiderim: *plura adeo petiit*, praeter ea, quae iam petierat, aliud quid sibi postulans. Ea enim praepositionis ἐπὶ in verbis compositis est vis, ut aliquid addi vel augeri indicet. Conf. quae notavi in Creuzeri Melett. III. p. 61. Ad structuram verbi μεταδιδόναι cf. nott. ad VIII, 5.

τὸ τριτημόριον τῆς βασιλῆης] Non satis congruere videntur Herodotea cum iis, quae enarrat Diodorus IV, 68, Argivos scil. Melampodi gratiam rependentes duas regni partes esse largitos, Melampodem autem cum Biante fratre suam communicasse portionem. Nec magis convenit Pindari scholiasta Nem. IX, 30 Melampodem scribens, postquam mercede pacta duarum regni partium mulieres furore agitatae purgasset, servasse sibi dimidium, alterum ultro Bianti concedentem: ita ut omne imperium esset tripartitum, inter Melampodidas, Biantidas et Proetididas divisum. Dissentit denique Pausanias II, 18. §. 4 mulie-

rum a furore sanatarum hanc Melampodi gratiam scribens ab Anaxagora esse relatum, ut aequis cum ipso ipsiusque fratre Biante partibus regnum communicaret. Sed quis quaeso in talibus omnia sibi prorsus congruere expectabit? Addam equidem Schweighaeuseri notam: „Praeter dimidium regni, quod sibi Melampus postulaverat, insuper fratri suo postulavit tertiam regni partem, nempe tertiam partem dimidiati regni, quod Argivis superesset, adeoque sextam partem totius. Igitur, quandoquidem conditioni subscriserunt Argivi, accepit Melampus cum fratre quattuor sextas partes, id est duas de tribus partibus totius regni, ut Diodorus Sic. ait et Pindari Scholiastes.“

ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν] Vid. I, 24. VIII, 109 ibique nott. de locutione. Verbum καταινέειν attigi ad IX, 33.

CAP. XXXV.

πάντως συνεχώρεόν οἱ] i. e. prorsus ei concesserunt, quae scil. postularat. Pro πάντως Schweighaeusero (Lexic. Herod. II. pag. 174) in mentem venerat πάντα, quemadmodum VII, 161. Quo tamen opus esse negat Letronne in: Journal des Sav. 1817. pag. 44, si quidem πάντως, quod idem valeat atque ἅπασι, aequae primum constituat sensum atque πάντως ἀγαθός, alia id genus. Bekkerus, quem Dindorf. et Dietsch. sequuntur, edidit πάντα, quemadmodum πάντα μᾶλλον nunc legitur I, 206. Equidem dedi quod

νόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταίρει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἄγωνες οἷδε ἐγένοντο· εἰς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργείους γενόμενος

omnes libri scripti afferunt, a quibus sine idonea causa discedere nolui. In seqq. *μαντεύεσθαι vaticinandi* notionem habet, ut diximus ad IX, 33.

συγκαταίρει] i. e. ad maxima certamina feliciter peragenda suam ille operam contulit Spartanis s. operā suā (divinandi scil. arte) *Spartanos adiuvit*. Conf. nott. ad VII, 50. Pausanias III, 11. §. 6 hunc in modum haec protulit: *σφίσις ὁ Τισαμενὸς ἀγῶνας πολέμου πέντε ἐνίκησε*.

μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται] Hoc sane nemo mirabitur, qui, qualis omnino civitatis Spartanæ fuerit ratio atque indoles, bene novit: ut in qua ob artissimam illam stirpium cognationem, quæ eadem in omnibus Dorum institutis conspicua, peregrinum admittere familiisque immiscere nefas habebatur. Itaque maxime memorabile, quod a scriptore hic proditur, vereque unicum, quod Tisamenus Eleus eiusque frater Hegias in Laconum civitatem ita receptus fuit, ut eodem, quo caeteri Spartani veri ac genuini (ὅμοιοι vocantur), uterentur iure iisdemque fruerentur privilegiis, quibus legitime nati Spartani fruuntur, quin in unam etiam recepti tribum e tribus illis tribubus, quibus omnis constitit Spartanorum civitas. De Tyrtæo, quem in civitatem receptum nonnulli tradunt, diximus in nott. ad IX, 33. Aliud Dionis in Spartanorum civitatem recepti exemplum ex Plutarcho (Vit. Dion. 17) affert C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 25. not. 15, recte monens rarissime hoc factum videri, ut peregrinis iisque adultis viris civitas concederetur; quod idem enuntiat Schoemann: De Spartanis Homoeis pag. 16.

ἐπὶ δὲ] Vid. nott. VII, 219 de locutione. Quæ h. l. dicuntur quinque certamina, ea eodem ordine

recenset Pausan. III, 11. §. 6 ipsum Herodotum probabiliter secutus. Quæ post Plataensem pugnam commemorantur Spartanorum certamina, alterum cum Tegeatis Argivisque, alterum cum Arcadibus commissum, incidunt intra Olymp. LXXV, 2 et LXXVIII, 4, observante C. O. Muellero: Dor. I. p. 188, qui merito ad hæc attendi vult. Nam unica fere est mentio eorum, quæ post Persas devictos in Peloponneso inter ipsos Peloponnesios acciderint. Tegeatas Spartanis semper infensos fuisse novimus: qui reconciliati cum Spartanis iisque sociati per bellum Persicum (vid. nott. ad IX, 26) postea disiuncti priores inimicitias renovasse videntur. Argivis etiam perpetuas fere rixas atque contentiones cum Spartanis fuisse accepimus: quippe quorum principatum, ut videtur, detrectabant indeque etiam in Persico bello caeteros Graecos haud adiuvabant, neutrorum partes secuti. Nec plura nobis innotuere de Spartanorum certaminibus cum Arcadibus vicinis, quos Spartæ sive dominatum sive principatum ferre noluisse ac de agrorum terminis cum Spartanis contendisse credibile est. Ac tertiam hanc pugnam ἐν Δικαιεῦσι (i. e. ad Dipaeensium urbem, nam et Δίπαια et Δικαιεύς, quod gentile est nomen, de urbe dici testatur Stephanus Byzant. s. v.) commemorat Pausanias VIII, 45. §. 2, ubi inter pugnas, quæ Tegeatis et Arcadibus communes fuerunt, affertur ἐν Δικαιεῦσι ὁ πρὸς Ἀλκεδαμονίους ἄγων, et potissimum III, 11. §. 7: ἐπὶ τούτοις δὲ ἐν Δικαιεῦσιν Ἀρκάδων πάντων πλὴν Μαντινέων ἀντιταγμένων: quam pugnam ad annum 469 ante Chr. n. refert Curtius: Peloponnes. I. p. 315 seq., ad ann. 467 Schoell. in Philolog. IX. p. 197. De situ urbis idem addit Pausanias l. l. οἱ δὲ Δικαιεῖς ἐν τῇ Μαντινᾷ

μενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν
 710 Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ
 ὁ ἐν Τανάργῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος.

πόλισμα Ἀρκάδων ἦσαν, e quibus ipsis concludere liceat, Pausaniae aetate memoriam urbis iam oblitteratam fuisse, aut etiam ipsam urbem illa aetate non amplius existisse: commemoratur enim *Δίπαια* ab eodem Pausania (VIII, 27, 3) inter eas urbes, quae, cum Megalopolis conderetur, relictæ fuerunt. Ad Maenalum montem sita supra Lycæam non procul a vico Dabia, ut nunc vocatur, quaerenda erit urbs; quae ad vicum Piana non longe a Dabia remotum adhuc exstant ruinae, ad Dipaeensium pagum refert Curtius l. I. Conf. etiam Leake *Morea* II. p. 52.

ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ] Vulgo: πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. At articulum meliores libri ignorant male retentum a Schaefero et Matthiae. Sed Ἰσθμῷ omnes praebent scripti libri, quos hic deserendos censui Palmerii coniecturam, quam etiam praetulit Negris, secutus, Larchero quoque probatam et Siebelisio ad Pausan. l. I. pag. 31, qui nunc, ab eodem Siebelisio constitutus, praebet: *τέταρτον δὲ ἡγωνίσαστο πρὸς τοὺς* [ubi male insertum *ἐξ Ἰσθμοῦ*; cf. Schubart in Pausaniae Edit. Teubneriana T. I. p. XIII, qui haec verba inepta, e corrupto Herodoti loco transcripta, ut putat, tamen abiecere ausus non est] *ἐξ Ἰθώμην ἀποστάντας τῶν εἰλωτῶν*. Addit Pausanias, tunc quidem non omnes defecisse helotas, sed Messenicis tantum, qui se a priscis Helotis abiunxerant, eosque ex oraculo Delphici Apollinis et Tisameni monitis a Lacadaemoniis foedere facto esse dimissos incolumes. Vocatur autem hoc bellum vulgo tertium Messenicum, excitatum tam a Messeniis Spartæ subditis et in helotarum statum redactis quam a priscis helotis, ~~val~~ certe eorum parte, viribus confectis, et decem in annos productum obsessa Ithome, i. e., Pausaniam si sequimur IV, 42, 2, ab anno

464 ante Chr. n. (Olymp. LXXIX, 1) usque ad annum 455 (Ol. LXXXI, 2), aliter statuente Kruegero (*Histor. philolog. Studien* I. p. 149 seq. 156 seqq. coll. Schoell. l. I.), qui mutatis in Thncydide (I, 101) numeris (legi enim vult *τετάρτῳ ἔτει* pro vulg. *δεκάτῳ ἔτει*) quarto anno hoc bellum finitum ponit Olymp. LXXIX, 3 sive 461 ante Chr. n., cui tamen Ritter, Weissenborn, alii haud scio an recte sint oblocuti: vid. C. Fr. Hermann: *Griech. Staatsalterth.* §. 37. not. 4. Tu vid. potissimum Thucyd. I, 101. Diodor. Sic. XI, 64. Plutarch. Cimon. 16 coll. Dahlmann: *Herod.* p. 39 et C. O. Muellero: *Dor. I.* p. 189. Quo magis mirari subit Gailium (*Le philol.* IV. p. 381—388) hoc modo lectioni olim vulgatae Ἰσθμῷ patrocinari, ut bellum istud Messenicum tertium unquam existisse locumque Herodoti e Pausania emendari posse neget. Unam in clausula addam Schweighauseri coniecturam, πρὸς Ἰθώμῃ reponentis, si nimirum aliunde constaret, non solum Ἰθώμην, sed etiam Ἰθωμον Graecos dixisse. Sed plerumque dicitur et mons et arx in eius cacumine exstructa a Messeniis Ἰθώμῃ: vid. veterum locos allatos a Forbigero: *Handb. d. alt. Geogr.* III. pag. 982 et quae de hoc monte ad 2407 Pariss. pedum altitudinem adscendente enarrat Curtius: *Peloponnes.* II. pag. 137 seqq., qui p. 190 hoc Herodoteo loco reponi iubet πρὸς τῇ Ἰθώμῃ, quod idem suaserat Kortüm: *Griech. Gesch.* I. p. 378. Inde recentiores Herodoti editores omnes exhibuerunt: ὁ πρὸς Ἰθώμῃ. ὁ ἐν Τανάργῃ] Haec pugna, de qua vid. Thucyd. I, 108 ibiq. interpret. et Diodor. XI, 80, incidit in annum 457 a. Chr. n. sive Olymp. LXXX, 4 (vid. Boeckh. *Explicatt.* Pindar. *Isthm.* VI. arg. pag. 532 et Clinton. *Fast. Hellen.* II. pag. 46 seq. 273 ed. Krueger.), aut, ut Dahlmann. atque Krueger (*Hist. philol.*

36 οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμνυομένοισι, διαβᾶσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὗ.

37 Μαρδονίῳ δὲ, προθυμομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ, ἀμνυομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ· καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἡλείον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἔοντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῇται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλὰ τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλὰ τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενει-

Studien pag. 172 seqq.) ponunt, in annum 458 ante Chr. n. s. Olymp. LXXX, 3. — Ad passivam notionem aoristi κατεργάσθη conf. nott. ad I, 123.

CAP. XXXVI.

ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων] i. e. quem Spartani, ad bellum cum proficiscerentur, secum ducebant.

ἐμαντεύετο] i. e. vaticinabatur. Vid. nott. ad IX, 33. Eadem, quae Herodotus, tradit Plutarch. Vit. Aristid. cap. 11. — Ad seqq. καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ conf. allata ad VII, 134 et Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. p. 213. Infra IX, 37 οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ eodem spectat.

CAP. XXXVII.

προθυμομένῳ] Duo codd. προθυμένῳ, Florentinus cum uno Parisino προθυνομένῳ, quod genuinum videtur Schaefero l. l., ubi de usu participii in dativo positi plura affert. Sed quae sequuntur, ἀμνυομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, satis vulgatam tueri videntur. In sequentibus verbis e Sancerfti libro alteroque responsui cum Bredovio (pag. 380) et Dietschio ἐχρᾶτο, ubi vulgo ἐχρεέε-

το, cuius loco Mediceus, Florentinus, alii ἐχρεάτο. Vid. etiam supra VIII, 118 ibique nott.

ἄνδρα Ἡλείον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων] Vid. nott. ad IX, 33. Male Arcadem vocat Plutarch. II. p. 479 B. Ad verba ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ vid. I, 109 ibique nott. III, 119. V, 72: quibus locis cum reperiatur τὴν ante ἐπὶ θανάτῳ, hoc quoque loco τὴν addi vult Naber in Mnemosyn. III. p. 483. De voce ἀνάρσια vid. nott. ad III, 10.

ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος] Attigi in nott. ad VIII, 52. Seqq. ὥστε τρέχειν περὶ τῆς ψυχῆς illustravi ad VII, 57. Verba πεισόμενος πολλὰ τε καὶ λυγρὰ (i. e. utpote multa tristitia passurus, s. cui multa tristitia patienda) Homerum in mentem revocant, qui saepius dixit λυγρὰ res miserarum ac tristes Ili. XIII, 346. XXIV, 724. Odyss. III, 303. IV, 230. X, 236. XI, 368 etc. De particula ὥστε ante participia poni solita vid. allata ad V, 101 et ad VI, 44. Eodem modo mox: ὥστε φυλασσόμενος. Adde infra IX, 49. 70. 76. — Ad voces μέζον λόγον vid. nott. ad VII, 147.

ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ] Attigi ad VI, 75. Wesselingius conferri iubet Petit. ad Legg. Attic. IV, 9. p. 461 et Actt. Apost. XVI, 24 ibique Wetsten.

χθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε· ἀντίκα δὲ ἐμχανᾶτο ἀνδρεί-
 ότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμησάμενος γάρ,
 ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν
 ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων,
 διορύξας τὸν τοίχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευ-
 όμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ ἀυλιζόμενος,
 οὕτω ὥστε, Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ εὐφρόνῃ
 γενέσθαι ἐν Τεγέῃ· τοὺς δὲ ἐν θωύματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς
 τε τόλμης ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον, κάκεινον
 οὐ δυναμένους εὐρεῖν. Τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμο-
 νίους καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίνην Λακεδαιμο-
 νίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὕγιής δὲ γενόμενος καὶ προσποιη-
 σάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκει ἐκ τῆς ἰδέης Λακεδαιμονίοισι
 πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἐχθρὸς τὸ ἐς

ἔσται χθέντος κως σιδηρίου ἐκρά-
 τησε] i. e. nactus est instrumentum
 ferreum aliquo modo compedibus illa-
 tum eoque ipso dein usus est ad pe-
 dem amputandum. Namque pes ad-
 strictus erat ligno σιδηροδέτω, i. e.
 quod ferro revinctum erat; idque
 ipsum ferrum s. ferramentum (hoc
 enim est σιδήριον, ut notavi ad VII,
 18) inde extraxit, quo pedem impli-
 catum et innexum abscinderet. —
 In seqq. verbum σταθμησάμενος
 hinc excitat Suidas s. v. III. p. 368.
 Schweighaeuserus in Lexic. Herod.
 II. p. 278 interpretatur: „postquam
 dimissione iudicavit aestimavitque.“

ἀπέταμε τὸν ταρσόν] Plantam pe-
 dis interpretantur s. anteriorem pe-
 dis partem, qua parte pes latior est.
 Conf. supra VIII, 12 ibique nott.
 Pollux II, 4. §. 197: (τοῦ ποδός) τὸ
 ἐμπροσθεν μετὰ τοὺς δακτύλους,
 ταρσός. In huius ταρσοῦ abscissi
 locum mox ille substituisse fertur
 ξύλινον πόδα, itaque ταρσὸν latiori
 sensu accipere malim de omni pede
 aut certe de inferiori eius parte.
 Tegeam autem Hegesistratus aufu-
 git, quo eodem etiam Leotychides
 in exilium abierat, teste Herodoto
 VI, 67: quippe Tegeatae Laconibus
 aliquamdiu infensi atque inimici, ut
 monui ad I, 65. IX, 26 fin. 35. κα-
 ταδύνων bene reddit Schweighaeus.
 in Lexic. Herod. II. p. 14: „inter

fruticeta se abscondens.“ Vid. He-
 rod. IV, 76 ibique nott. Thesaur.
 Ling. Graec. IV. p. 1066 ed. Din-
 dorf. De verbo ἀυλίζεσθαι conf.
 nott. ad VIII, 8; de voce εὐφρόνης
 vid. nott. ad VII, 12.

ἐν θωύματι — ἐνέχεσθαι] Hic
 quoque reposui θωύματι pro θω-
 μάτι. Ipsam locutionem attigi in
 nott. ad VIII, 25. 135. Post τόλμης
 sustuli distinctionem, quo intellige-
 retur voculam τε ante τόλμης perti-
 nere ad ὀρέοντας, quocum convenit
 κάκεινον (i. e. καὶ ἐκείνον) οὐ δυ-
 ναμένους. — Voculam ἀρθμίνην, ob-
 viam quoque supra IX, 9, attigimus
 in nott. ad VI, 83. De Tegeatis,
 modo iunctis cum Spartanis, modo
 disiunctis, conf. nott. ad IX, 26. —
 In seqq. προσποιησάμενος est: sibi
 ligneum pedem adscivit, fieri iussit,
 ubi medii verbi elucet vis. Conf.
 VI, 66 ibique nott. et potissimum
 Plutarch. II. pag. 479 B. Thucyd.
 I, 137.

κατεστήκει] i. e. factus est, exsti-
 tit, ut I, 31. 92. IX, 70. ἐκ τῆς ἰδέης
 valet palam, aperte, ut monui ad
 III, 127. add. VIII, 6 ibique nott.
 — Mox οὐ μέντοι γε ἐς τέλος e li-
 bris quibusdam allatum non assum-
 psi, persistens in vulgata οὐ μέν-
 τοι ἔς γε τέλος, quam etiam Bek-
 kerum retinuisse video. Conf. nott.
 ad II, 63 et VIII, 94.

Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν νυν θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταικῶν· τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον] Variavit orationem IX, 38 scribens τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων. Nostrium locum Portus Latine reddidit: *odium casu fortuito susceptum*, quod probavit Wesselingius; neque aliter fere reddi voluit Reiskius: *odium quocunque deum casu ipsum inter et Lacedaemonios constatum*; Schweighaenus (qui illud *fortuitum* urgeri vetat): „odium, quod illi acciderat s. quod acceperat.“ In Lexico Herodoteo II. p. 290 idem interpretatur: „odium in Lacedaemonios conceptum.“ addens, passivā verbi formā indicari fortasse *mutuum odium, odium inter illum et Lacedaemonios constatum*. E libris scriptis nihil affertur, nisi quod Sancrofti liber habet *συγκεχωρημένον*, quod verae scripturae interpretamentum esse ratus Eltz (Jahrb. f. Philol. Suppl. Vol. IX. p. 343) legi vult *συγκεχωρημένον*, ut intelligantur inimicitiae, quae ei cum Lacedaemoniis intercedebant; addit idem Herodotum dixisse *συγκεχώρησθαι φίλους* IV, 152. VII, 151. Hanc Eltzii coniecturam, in quam dudum antea incidit Reiskius, probavit Dietsch., qui prius intactum reliquerat *συγκεκυρημένον* unā cum reliquis editoribus. Nec equidem a lectione libris scriptis allata discedere ausus sum, praesertim cum *συγκυρεῖν* (in activo) de iis, quae *accidunt* aut *contingunt*, a Nostro aliquoties adhiberi videam (I, 119. VIII, 87. IX, 90; plura qui desideret, adeat Thesaur. Ling. Graec. VII. p. 994 ed. Dindorf.): adeo ut omnis difficultas in passivo, quod hoc loco adhibuit Noster eodem sensu, quo alias activum, sita videatur. Ipsa sententia vix dubia: inde equidem hunc fere totius loci sensum esse crediderim: *Neque tamen et ad extremum*

unque (bene) cessit inimicitia, in quam inciderat cum Lacedaemoniis. Verbum *συνήνεικε* non aliter fere adhibetur VIII, 87.

ἦλω γὰρ — ἐν Ζακύνθῳ] Hoc factum esse coniecit Schoell (cf. etiam Philolog. IX. p. 198), vernaculus interpreter, secunda belli Peloponnesiaci aestate (s. Ol. LXXXVII, 3. a. Chr. n. 430), qua Lacedaemonii incursionem fecerunt in Zacynthi insulam, iam antea, ut videtur, Spartaensium infensam, si quidem Demaratus, Spartanorum exsul, eo primum se contulit, teste Herodoto VI, 70. At tum Hegesistratum octogenarium certe senem fuisse statuas necesse erit. Itaque ipse Schoell. de priori quodam bello nobis non cognito forsitan hic cogitandum esse addit. Quod additur, *καὶ ἀπέθανε*, cum Schweighaenus reddiderim: *atque (a Spartanis) interfectus est*. Eodem sensu *ἀπέθανε* legitur apud Nostrium VII, 154. IX, 75, et vid. quoque I, 137. IX, 64. Neque aliter IX, 67: *ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων*, ubi vid. nott. Itaque etiam IX, 116 in verbis *δίκης κυρήσας ἀπέθανε* equidem intelligo: *occisus, interfectus est*; itemque IX, 119: *οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν*. Teste Thucydide I, 20 plerique statuunt, Hipparchum ὄφ' Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονος ἀποθανεῖν.

μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγον] i. e. *mercede haud exigua conductus*. Intelligas licet *τιμῆματος* s. *ἀργυρίου*, de quo vid. Lambert. Bos. De ellipsis. L. Gr. p. 39 seq. 473 seq. ed. Schaefer. — Articulum τῷ ante *Μαρδονίῳ*, quem tumentur Schaeferus, Matthiae et Bekkerus, equidem cum reliquis abieci, Florentini aliorumque codd. auctoritate fretus.

ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο] Ad

Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλίρει, ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρ-38
 σῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ καὶ
 οὗτοι ἐπ' ἐωντῶν μάντιν Ἰππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα) ἐπι-
 ρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων πλεύνων Τιμηγενί-
 δης ὁ Ἐρπνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς
 ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρωνῶνος φυλάξαι, λέγων, ὥς ἐπιρρέουσι οἱ
 Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνούς.
 Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὅκτῳ, ὅτε39
 ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παρα-
 νεσίαν εὖ ἔχουσαν, ὥς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς
 τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι,

verbum ἐθύετο conf. nott. ad VII, 189. Sequens προεθυμέετο intel-
 ligo: *magnum studium exhibuit, valde studiosus fuit*. Qui ita interpretatus
 erat Schweighauserus: „sacra faciebat, libenter suscepto eo munere“,
 is postea rectius, opinor, in Lex. Herod. II. p. 235 ita reddidit: *prom-
 ptam operam navavit*. Cf. infra IX, 72. In verbis κατὰ τε τὸ ἐχθος
 x. r. λ. praepositio valet ob, propter. Vid. nott. ad VIII, 30. Matth. Gr.
 Gr. §. 581.

CAP. XXXVIII.

Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλίρει] Cf. nott. ad VII, 134.

εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἐωντῶν μάντιν Ἰππόμαχον] i. e. nam hi quo-
 que eam quendam, sibi ipsis proprium habebant vatem Hippomachum sive,
 ut Hoogeveen reddit ad Viger. pag. 614: *habebant enim et hī peculiarem sibi haruspīcem Hippomachum*. De locutione ἐπ' ἐωντῶν vid. IX, 17 et allata ad IV, 114. Verbum ἐπιρρεῖν de hominum multitudine ad aliquem locum adcurrente s. conflente Plutarchi aliquot locis allatis illustravit Held ad Plutarch. Timol. 24. pag. 445. — In seqq. τὰς ἐκβολὰς, ut IX, 39, dicit *saucēs*, per quas e Cithaerone monte exitus patet. De fluvii exitu s. ostio idem vocabulum VII, 128. De *Timagenida* cf. IX, 86. Pausan. VII, 10. §. 1.

καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνούς] i. e. dicens se multos intercepturum esse,

Graecos scil. accurrentes suisque opem ferentes contra Persas, Graecorum copias igitur augentes. De forma futuri ἀπολάμψομαι vid. citt. ad III, 146, ubi ἀπολάμψεσθαι τὴν πόλιν, urbem rectpere. Neque huc non facit illud ἀπολαμφθέντες, conclusi, inclusi, intercepti: de quo vid. nott. ad V, 101. — Quod proxime antecedit αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, attulit Baguet ad Dion. Chrysost. Specim. pag. 66 multa de hac orationis abundantia excitans. Tu vid. allata ad Herodot. VII, 106.

CAP. XXXIX.

Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὅκτῳ] Eadem locutio IX, 41. Participii usum in talibus attigi ad IX, 10. — De voce εὐφρόνης vid. nott. ad VII, 12.

αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι] i. e. quae Plataeas versus ducunt s. tendunt, plane ut φέρειν ἐς τι (II, 122. 138) aut ἐπὶ τι (IV, 99. 100) aut etiam πρὸς τι VII, 201. Infra IX, 69 ἐτράποντο — τὴν φέρονσαν ἄνω. Δρυὸς Κεφαλαί, Capita quercus, inveniuntur quoque apud Philostrat. Icon. II, 19 fin., qui, monente Iacobs. pag. 512, nostrum locum respexit, et Thucyd. III, 24 teste Wesselingio, qui alteram appellationem se unquam legisse negat. Nec mihi quidquam innotuit. De his vero faucibus, quibus Trium capitum s. Quercus capitum nomen, Pausaniam IX, 2. §. 2 cogitasse putat Kruse:

τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς Κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππῶται οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλ-
λοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον λαμβάνουσι ὑποξυγία τε πεντακόσια,
σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀν-
θρώπους, οἳ εἶποντο τοῖσι ξεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν
ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑπο-
ξυγίου οὔδεός οὔτε ἀνθρώπων. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες
τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἡλανον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρδόνιον

Hell. II, l. p. 421 seq., ubi τὴν λεω-
φόρον (ὁδόν) appellat, quae nunc
vocetur Ἐτρατὴ τοῦ Βίξιρις. Escen-
dit enim haec via in obliquum du-
cta per montem horridum, eaque
primaria olim via fuit e Pelopon-
neso in Boeotiam proficiscentibus,
aut ex Attica Boeotiam Thebasque
petentibus et per haec Trium Capi-
tum s. Quercus Capitum cacumina
in planitiem Plataeensem descen-
dentibus: vid. Kruse l. l., C. O. Muel-
ler: Orchomenos pag. 489, Poppo in
Edit. Thucyd. I, 2, pag. 280, Muen-
scher: De rebus Plataeenss. p. 10.
Itaque, si de his *Quercus capitibus*
quaeras, cogitandum erit de ipso
montis Cithaeronis iugo prominenti
eoque praecipiti ac declivi, per
quod via sursum tendebat obiectum
quercubus, unde loco nomen. Quin
adhuc illas Cithaeronis declivitates
pinis et quercubus, aliis eiusmodi
arboribus consitas esse peregrina-
tores asserunt. Ad occidentem Pla-
taearum hunc locum indicarat Bar-
bié in mappa geographica, Gail
ad orientem inter Eleutheras atque
Erythras. Recentiores peregrina-
tores virosque doctos (conf. Leake:
Travels in North. Greece. II. pag.
330. 344 et tabulam huic volumini
adiunctam; Vischer: Erinnerungg-
aus Griechenland p. 533. 540) si se-
quimur, *Quercus capita*, quae Hero-
dotus dicit, quaerenda sunt meri-
diem versus a Plataeensi urbe
super vicum, cui nunc nomen *Kria-
kuki*, in altum exurgentia iuxta
viam, quae olim Plataeis Megara
ducebat. Goettling (Gesammelte Ab-
handl. p. 135) τὰς ἐκβολὰς τὰς Κι-
θαιρωνίδας eo loco ponit, quo, quae
nunc facta est via strata Thebas

ducens et antiquam viam plerum-
que sequens, summam altitudinem
nacta est, unde duae semitae ex-
currunt, altera Plataeas ducens, al-
tera tendens versus ea loca, quae
olim Hysiae et Erythrae obtinue-
runt; huic igitur loco, in quo tres
viae convenirent Hermesque tri-
ceps pro more erectus esset (vid.
ibid. p. 80), nomen *Trium capitum*
apte inditum esse idem vir doctus
existimat.

καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἶποντο τοῖσι
ξεύγεσι] Possis intelligere *servos*,
quos haud raro simpliciter vocari
ἀνθρώπους, ostendunt, quae ad
Evangel. Luc. XII, 36 allata sunt
ab interpretibus et quae ipse attuli
ad Plutarch. Alcibiad. pag. 68: nisi
h. l. omnino indicantur viles homi-
nes, inferioris qui erant conditio-
nis, nec armis ferendis digni nec
apti; ut sane nec excludantur servi,
nec soli in periculum veniant, ut
ait Wesseling.

ἀφειδέως ἐφόνεον] Quid sibi
velit vocola *ἀφειδέως*, statim ex-
plicatur verbis subiectis: οὐ φειδό-
μενοι οὔτε ὑποξυγίου οὔδεός, οὔτε
ἀνθρώπων. Idem I, 163. 207 fin.,
ubi vid. nott.

ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες] Ex-
citāt Suidas s. v. ἄδην I. p. 51. Tu
vid. Matth. Gr. Gr. §. 550, b. Valcke-
narius de hac locutione excitaverat
Platon. Charmid. pag. 153 C. De
republ. VII fin. Athen. IV. p. 128 E.
Hemsterhus. ad Lucian. Nigr. c. 13.
T. I. pag. 247 Bip.

ἡλανον περιβαλλόμενοι] i. e. *re-
liqua eorum* (iumentorum aequae at-
que hominum) *abegerunt ad Mardo-
nium, circumvenientes, cingentes eaque
in usum suum vertentes*. Ita Schweig-

καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δὺο 40
 ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι
 μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήισαν οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν
 Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδο-
 νίου αἰεὶ προσέκειτο τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ
 Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθυμῶς ἔφερον τὸν
 πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου
 παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον, οἳ ἀπεδεί-
 κνυντο ἀρετάς.

Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἔτι πλεῦν ἐρίνετο 41
 τούτων. ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγερόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν
 Πλαταιῇσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ πλεῦνες ἐγερόνεσαν, καὶ
 Μαρδόνιος περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
 Μαρδονίος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν
 ὀλίγοις Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. Βουλευομένων

hauserus in Lex. Herod. II. p. 199.
 De verbo περιβάλλεσθαι conf. III,
 71 ibique nott. VIII, 8.

CAP. XL.

μηδίζοντες μεγάλως] Conf. nott.
 ad IX, 17. Locutionem φέρειν τὸν
 πόλεμον invenimus IX, 18, ubi vid.
 nott. In proxime antecedentibus
 haud mutavi προσέκειτο, cuius loco
 Dietsch. Bredovio auctore exhibuit
 προσεπέετο; vid. nott. ad VIII, 41.
 Ad κατηγέοντο mente addas licet
 τῇ τοῦ Μαρδονίου ἵππῳ. Ad signi-
 ficationem verbi conf. IV, 107. 215
 ibique nott. Formam ἔσκον attigi-
 mus ad VI, 133. VII, 119. ἀποδεί-
 κνυσθαι ἀρετάς, quod etiam hinc
 excitat Iacobs. ad Aelian. N. A.
 IV, 1, indicat: virtutis documenta s.
 specimina edere. Vid. allata ad He-
 rodot. VII, 139.

CAP. XLI.

οὐδὲν ἔτι πλεῦν ἐρίνετο τούτων]
 i. e. nihil hic amplius gestum est. Re-
 posui ἔτι πλεῦν (pro ἐπὶ πλεῦν),
 quod eadem in locutione omnes li-
 bri exhibent IX, 122, quod idem
 haud scio an reponendum quoque
 sit VI, 42, ubi equidem ἐπὶ dedi,

Dietschius (qui hoc loco ἐπὶ cum
 cett. edd. dedit) ἔτι exhibet, his tri-
 bus Herodoti locis e mea quidem
 sententia retinendum, quorum in
 duobus (VI, 42. IX, 12) quod legitur
 πλεόν, hoc et ipsum Herodoti in
 sermone admitti, plurimi testantur
 loci a Bredovio p. 154 seq. collecti,
 quamquam πλεῦν Noster quoque
 scripsit II, 19. III, 52. V, 120, ubi
 tamen Florentinus liber cum aliis
 exhibet πλεόν. De quo utut statuis,
 id certe dubitari nequit, utramque
 formam a Nostro esse adhibitam,
 qui infra eodem capite scripsit
 πλεῦν. Ad usum participii ἀντι-
 κατημένοισι conf. IX, 10 ibique nott.
 Add. II, 2. III, 56 ibique nott.
 Verba περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ acci-
 pio: moram istam impatienter ferebat;
 quemadmodum, observante Valcke-
 nario, apud Thucydidem V, 7 (ubi
 conf. Wasse) milites dicuntur ἀχθό-
 μενοι τῇ ἔδρῃ: vid. nott. ad I, 44 et
 VIII, 109. Plutarchus in Vit. Ari-
 stid. 15 habet verbum δυσαναχε-
 τεῖν.

Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος] Φαρνά-
 κeos omnes exhibent libri scripti et
 hoc loco et IX, 66. 89. VIII, 126,
 ubi idem nomen in genitivo legitur,
 itemque VII, 66, ubi plurimi libri
 idem exhibent, quod in Herodoto

δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γυνῶμαι, ἡ μὲν Ἀρταβάξου, ὥς χρεῶν εἴη, ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, ἵεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σιτόν τε σφι ἐσσηνεῖσθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι· κατ' ἥσυχλὴν τε ἱζομένους δια- 712 πρήσσεσθαι, ποιεῦντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν τε καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεσ τεῶτας ἐν τῇσι πόλεσι· καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. Τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότος πλεῦν τι καὶ τοῦ-

certe retinendum (conf. Bredov. p. 231), haud scio an ad Thucydidem valeat V, 1, ubi *Φαρνάκου* dedit Poppo (vid. P. III. Vol. III. p. 429), alii tuentur *Φαρνάκου*. — De *Artabazo* vid. VII, 66. VIII, 126 seq. (ubi vocatur *ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λογίμος καὶ πρόσθεν ἔων* κ. τ. λ.) coll. IX, 66. 89. Hoc loco vocatur *ὃς ἐν ὀλίγοις Περσέων ἦν ἀνὴρ δοκίμος παρὰ Πέρσῃ, i. e. vir in paucis s. maxime spectatus auctoritateque pollens apud Xerxem*. Locutionem attigi ad IV, 52.

ὥς χρεῶν εἴη] De voce *χρεῶν* (ita enim scripsi pro vulg. *χρεῶν* et hoc loco et infra cap. 46) conf. nott. ad VIII, 3. De optativi (*εἴη*) usu in hac oratione obliqua monuit Matthiae Gr. Gr. §. 529. Verbum *ἀναξενῶναι*, quod plerumque absolute ponitur significatione *movendi castra, discedendi cum classe*, h. l. activa notione *abducendi* Noster posuit, ut IX, 58 coll. VIII, 60. §. 1 ibique nott. τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων et hoc loco et IX, 66 haud differt ab eo, quod IX, 58 dixit τὸ Θηβαίων ἄστυ, quo eodem sensu IX, 115 *Sestum* vocat τεῖχος, coll. I, 98. Aliis locis *arcem* s. *castellum τεῖχος* dici monuimus ad IV, 46. De forma perfecti *ἐσσηνεῖσθαι* conf. II, 12. VIII, 37, quae attulit Bredov. p. 149 de huius verbi formis apud Herodotum obviis exponens.

καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι] Simili modo apud Diodor. XVI, 41 τοῖς ἵπποις χόρτον et apud Philon. Quod

omn. prob. Lib. pag. 875 A. Heliodor. Aethiop. VIII. pag. 398 [cap. 14] *χιλὸν κτηνέσι*. Attulit Wesselingius. In proxime seqq. *διαπράττεσθαι* valet *peragere, transigere*, ut IV, 24 coll. I, 2. II, 2. Plat. De republ. III, 18. pag. 411 D, ubi vid. Stallbaum. Quibus adde, quae dedit Reuter ad Demosthen. Philipp. I. §. 31. p. 62. Quod paulo infra legitur *διαπέμπειν*, est: *dimittere* in varias scil. partes. Quos hic vocat Noster τοὺς προεσ τεῶτας, eos IX, 2 dicit τοὺς *δυναστεύοντας*. — In sequentibus verbis pro *ἀνακινδυνεύειν* Naber in Mnemosyn. IV. p. 23 et Cobet ibid. VI. p. 312 scribi volunt *ἀνακινδυνεύσειν* (propter antecedens *παραδῶσειν*), quo mihi haud opus videtur respicienti ad III, 124 aliosque locos, ubi praesentis infinitivus pari modo ponitur. Valet autem *παραδῶσειν τὴν ἐλευθερίην*: *libertatem prodituros esse Graecos*; cf. IX, 87. μηδὲ *ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας* dixit Noster Graecos, qui minime *iterum* s. *denuo* pugnae periculum subire velint, ut supra VIII, 68. 100, ubi cf. nott.

Τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη] Haec verba spectant ad illa, quae supra leguntur, *βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γυνῶμαι, ἡ μὲν Ἀρταβάξου*, quare sequi oportuit ἡ δὲ *Μαρδοκίου* scil. *γνώμη*; sed omisit haec Noster, cum facile ex antecedentibus repetantur. Scripsi autem cum recentt. edd. *ἐγίνετο*, cuius loco olim

τον, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένην δοκέειν τε γὰρ πολλῶν κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων· τὰ τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἔαν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλ-

ἔγινετο, invitis codd. De argumento loci sic *Wesselingius*: „Adi ad IX, 2. Putes ex praecedenti consultatione et Artabazi (laudatissimi viri lib. VIII, 121) sententia, ubi iam tum proditorum in Graeciae urbibus pullulasse proventum: qui quidem succrevit laetissime Philippi Macedonis aevo, teste Demosthen. pro Coron. pag. 145 [pag. 245, 16 Reisk.], ubi orator non diffitetur, superiore memoria haud paucos fuisse. Quin Herodoto horum aliquid suboluerit, haud negaverim.“ Ac sane verba adiecta tale quid indicare videntur: ὡς προσιδότης πλεὺν τι καὶ τούτων, i. e. ut qui (Artabazus) etiam amplius quid illo (Mardonio) praeviderat, s. ut qui maiora adeo quam ille praeviderat mente atque praesciverat; ut sanequam ille commercium quoddam habuisset videatur cum Graecis quibusdam, qui in singulis civitatibus multum pollentes clam cum Persa transegerant eiusque partes amplexi erant.

ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη] γνῶμη ἰσχυροτέρῃ dicitur acrior sententia, *gravior*, ut VII, 102 ἰσχυρὸς νόμος et IV, 205 ἰσχυραὶ τιμωραὶ coll. I, 74. ἀγνωμονεστέρῃ est *arrogantior, ferocior*, ut Schweighauserus interpretatur; tu conf. de nomine ἀγνωμοσύνης nott. ad IX, 3. VII, 9. §. 2. οὐδαμῶς συγγινωσκομένη dicitur sententia minime *conveniens* s. *consentiens cum aliis, minime cedens*: de quo conf. nott. ad VII, 12; etsi hoc displicuisse video Gailio (Le philol. V. pag. 253), qui reliqua sic Gallice reddenda putat: *trop ferme, trop énérgique, trop peu réfléchi*. — Quae apud Herodotum sequuntur verba: δοκέειν τε γὰρ πολλῶν κρέσσονα εἶναι x. t. λ., in quibus particula τε congruit cum ver-

bis συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, ea pendent ab antecedenti γνῶμῃ sententiamque illam Mardonii acriorem indicant, qua, suas (Persarum) copias Graecis multo superiores esse cum existimaret, inde quam celerime congredi voluit neque committere, ut plures etiam (Graeci) convenirent, quam qui iam convenissent.

τὰ τε σφάγια — μηδὲ βιάζεσθαι] τὰ σφάγια sunt *sacra, victimae*; unde non differunt τὰ ἱερά, conf. IX, 45. 61. 62. Locutionem ἔαν χαίρειν (*missum facere, non curare*), quae etiam exstat IX, 45, attigi ad IV, 112. Valckenarius laudaverat Platon. Crit. pag. 45 A. (ubi Stallbaum. pag. 111 praeterea laudat Heindorf. ad Theaetet. pag. 441 et ipsum Valckenar. ad Euripid. Hippolyt. 113) Isocrat. Trapez. pag. 364 C. [cap. 14. §. 29] Xenoph. Anab. VII, 3. §. 23 [ubi cf. Krueger.] et Lucian. I. p. 727 (Pro Laps. in salut. 2. 3). Quod vero pro μηδὲ βιάζεσθαι olim quis coniecit, probante Negris, μηδὲ φράζεσθαι, neque considerare s. neque ad illa animum advertere, eo haud aegre carebimus. Noluit enim ille vim inferre auspiciis, ut scil. invita lita- rent. Ea enim significatio est verbi βιάζεσθαι, addito accusativo τὰ σφάγια, de quo vid. disputata ad Plutarch. Philopem. pag. 18. Ac probavit id quoque Schweighauserus, reiecta ea, quam antea dederat, interpretatione (*nec instituta Persarum esse violanda*). Matthiae, qui μηδὲ βιάζεσθαι idem esse dixerat atque μηδὲ ἔαν βιάζεσθαι ἑαυτοὺς, neque permittere, ut victimae sibi vim afferant, et pugnae cupidos a pugna deterreant, bene subiicit, βιάζεσθαι τὰ σφάγια etiam posse esse vim afferre victimis ei iis invitis (πρὸς βίαν) pugnare. Mihi hoc unum ve-

42 λειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιεῦντος ἀντέλεγε οὐδείς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαξος. Μεταπεμφόμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελῶν καὶ τῶν μετ' ἐωυτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς εἰρώτα, εἴ τι εἶδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθαρεύονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγῶντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδόντων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαργδόνιος ἔλεγε· Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδέν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω, ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον, ὡς χρεῶν ἐστι, Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν, αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι, οὔτε ἵμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο, οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάξαι· ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας

rum esse videtur: neque inde hunc locum recte redditum esse arbitror a Langio hunc in modum: „um das Opfer des Hegesistratos aber müsse man sich nicht kümmern, sondern nach Persischem Brauch die Schlacht beginnen und nicht *dawider handeln*.“ Addo Gailii interpretationem l. l. V. pag. 255: „*Mardonius disoit, qu'il étoit d'avis d'envoyer promener les oracles et de ne pas se laisser faire violence et de n'être pas esclavé des rits et usages des Grecs*.“ Ad ipsam locutionem apte Wesselingius attulerat Plutarchi locum II, pag. 244 C. εἰ δὲ μὴ χαίρειν ἔαν καὶ μὴ προσβιάζεσθαι. Cr. conferri vult Toup. ad Longinum pag. 332 et Coraem ad Heliodori Aethiopp. VII. pag. 248, qui corrigit *ιδιάζεσθαι*.

CAP. XLII.

Τούτου δὲ οὕτω δικαιεῦντος] i. e. *illo autem sic statuente s. cum ille ita faciendum censeret*. Vid. VIII, 126 ibique allata, ne plura et ad verba ἐκράτεε τῇ γνώμῃ nott. ad I, 61; in sequentibus τοὺς ταξιάρχους Noster scripsit, ut VIII, 67, de qua forma vid. nott. ad IX, 52. Ad voces τῶν τελῶν cf. nott. ad VII, 81. εἴ τι εἶδεῖεν] i. e. *numquid scirent oraculum*. εἶδεῖεν cum recentt. re-

vocavi pro vulg. *εἰδοῖεν* (conf. Bredov. pag. 411 seq.) itemque διαφθαρεύονται, quod Schweigh. et Gaisf. mutarant in διαφθερέονται. invito cod. Florentino aliisque. Tu vid. nott. ad VIII, 108, ubi idem Schweighauserus libros plerosque secutus exhibuit διαφθαρεύεται pro olim vulgato διαφθερέεται, quod nuper revocari voluit Cobet. Varr. Lectt. pag. 195 et Mnemosyn. IX. p. 290 seq.

ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων] i. e. *non tutum existimantibus dicere, non tutum sibi fore putantibus, verba facere*. Haud aliena sunt, quae supra invenimus ἐν ὁμοίῳ ποιεῖσθαι VII, 138, ἐν ἐλαφρῷ ποιεῖσθαι III, 154, alia id genus. — In seqq. ad vim particulae ἀλλὰ conf. Matth. Gr. Gr. §. 613 et Kuehner Gr. Gr. §. 742. not. 1. In seqq. scripsi χρεῶν pro χρεὼν, ut cap. 41, ubi vid. nott. Ad hoc idem oraculum referunt Euripidis verba in Bacch. 1199 seq.: *ὅταν δὲ Λοξίου χρηστήριον διαρπάσωσι* (scil. οἱ βάρβαροι), *νόστον ἄθλιον πάλιν στήσουσι*, ubi Musgravius Herodotei loci bene memor fuit. De ipso oraculo conf. supra nott. ad IX, 16. Futurum ἐπιχειρήσομεν respondet antecedenti ἵμεν, quod praesens futuri temporis notione poni vix quemquam fugiet.

ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας] Vim

οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὐνοοὶ ἐόντες Πέρσῃσι, ἥδεσθε τοῦδε εἵνεκα, ὥς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. Ταῦτά σφι εἰπας δεύτερα ἐσήμαινε, παραρτέσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὥς ἅμα ἡμέρη τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν, τὸν Μαρδό- 43 νος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἴλλυριούς τε καὶ τὸν Ἑγχέλεων στρατὸν οἶδα πεποιημένον. ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. Ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐστὶ ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα·

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ὕγην,

praepositionis attigit Voemel ad Demosthenis Contiones pag. 655 (ad Philipp. III. §. 54) itemque exposuit Matth. Gr. Gr. §. 576, qui idem §. 568, 3 consuli debet ad verba ὥς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. In seqq. cum Schweigh. et Gaisf. retinui vulgatum ἐσήμαινε, cuius loco e Sanctrofti libro alteroque Schaeferus recepit ἐσήμηνε, eumque recentt. edd. inde a Bekkero secuti sunt. Verbum παραρτέεσθαι attigi supra IX, 29. Locutionem εὐκρινέα ποιέεσθαι (i. e. bene disposita reddere) illustrat, observante Wesselingio, Eustath. ad III. pag. 961, 6 s. 942, 49. Plura de hac voce praebet Thesaurus Ling. Graec. III. pag. 2321 ed. Dindorf.

CAP. XLIII.

ἐς Πέρσας ἔχειν] i. e. spectare, pertinere ad Persas. Vid. nott. ad III, 43. De *Illyriis* atque *Enchelenais* vid. nott. ad V, 61; de *Bacide* nott. ad VIII, 20; de *Musaeo* conf. VII, 6. VIII, 96. Voculam ἐστὶ post Βάκιδι vulgo insertam e Florentino abiecit Schweighauserus, his additis: „ἐστὶ adiectum erat ab his, qui ad consecutionem orationis haud satis attenderunt, quae est huiusmodi: τὰ μὲν Βάκιδι πεποιημένα . . . ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα Μουσαίῳ (nempe πεποιημένα) ἔχοντα οἶδα etc.“ Gaisfordio persuasit Schweighauserus, neque vero reliquis editoribus, qui verbum ἐστὶ retinuerunt, quod ego quoque retinendum duxi.

τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι κ. τ. λ.] Haec verba ex oraculi contextu abrepta ita debent intelligi, ut ad accusativos τὴν σύνοδον καὶ ὕγην aliquid cogitetur praegressum, v. c. λέγω, αἰδῶ vel simile quid. Hoc enim vel particula δὲ primo versu post τὴν posita indicare videtur. *Thermodontem* fluvium, qui prope Glisantem e Hypato monte profluit et, ut putat Kruse, ante Tanagram Asopo se admiscet, novit quoque Pausanias IX, 19, §. 3 coll. Tzetz. ad Lycophron. 647. Vid. Kruse: Hell. II, 1. pag. 490. Conf. etiam Leake: Travels in North. Greece II. p. 249. Torrentem (χείμαρρον) vocat Pausanias; at Plutarchus Chaeronensis Pythiae oraculum commemorans (Vit. Demosth. 19), in quo Thermodontis mentio fit, haec subiicit: τὸν δὲ Θερμῶδοντά φασιν εἶναι παρ' ἡμῖν ἐν Χαιρωνείᾳ ποτάμιον μικρὸν εἰς τὸν Κηφισὸν ἐμβάλλον· ἡμεῖς δὲ τῶν μὲν οὐδὲν ἴσμεν οὕτω τῶν θευμάτων ὀνομαζόμενον, εἰκάζομεν δὲ τὸν καλούμενον Αἰῶνα Θερμῶδοντα λέγεσθαι τότε· καὶ παραρρεῖ παρὰ τὸ Ἡράκλειον κ. τ. λ.; ad quae idem auctor respicit in Vita Thes. 26 (al. 28). Ac sane potuit Plutarchi aetate rivuli s. torrentis, intra Tanagram atque Glisantem fluentis, nullum superesse vestigium nec ulla cognitio.

Ἀσωπῷ λεχεποίῃ] Asopum vocat *herbosum*, multis herbis utrinque inclusum, in quibus commode recumbere, quiescere possis. Nam ad Asopi ripas utrinque laetissima prata ac fertilissima optimum praebent vi-

τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε
τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα
ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερωδῶν ποταμὸς ῥέει μεταξύ Τανάγρης τε
καὶ Γλίσαντος.

- 44 Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν
τὴν ἐκ Μαρδονίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο.

ctum pabulumque gregibus. Ex Homeri imitatione fluxisse dicas conferens Ili. IV, 383 coll. II, 697. Hymn. in Apoll. 224 in Merc. 88. In seqq. vocem βαρβαρόφωνον attigi ad VIII, 21. *ἰυγῇ*, cuius loco Homerus dixit *ἰυγμός* Ili. XVIII, 572, est *clamor, lamentatio*. Plura Blomfield. in Glos-sar. ad Aeschyl. Pers. 981 coll. ad vers. 285. Add. Schol. ad Nicandri Theriac. 400: *ἰυγῇ δὲ φωνή τις ἔστι, βοή ἀδιάφθωτος ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος πεποιημένη κ. τ. λ.*

ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε τοξοφόρων Μήδων] Hoc quoque in memoriam vocat Homericā: ὑπὲρ μόρον (quod exponunt ὑπὲρ τὸ προσήκον, ὑπὲρ τὸ εἰμαρμένον) Odys. I, 34. ὑπὲρ μοῖραν Ili. XX, 336; ὑπὲρ αἶσαν Ili. VI, 487. Ac recte mihi huius formulae vim Nitzsch. (ad Odys. l. I. Vol. I. pag. 11) sic reddidisse videtur: „*ὑπὲρ μόρον*, d. h. mehr als das allgemeine Schicksal ihnen zuteilt, als ihnen von Anfang bestimmt ist.“ Itaque verbis ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε (i. e. *vel supra fatum*) summa Medorum (i. e. Persarum) strages significatur, si quidem vel plures occumbent, quam fato omnino et ab initio destinatum et constitutum erat. Medi dicuntur *sagittiferi*, non tam ob id armorum genus, de quo Noster VII, 61, 62, quam quod in universum apud gentes orientales viguit arcuum ars atque usus aliter atque apud Graecos: de quo cf. nott. ad I, 73. III, 21. V, 49. — αἰσιμον ἡμᾶρ (*fatalis dies s. mors*) Homerum quoque redolet, quem conf. Ili. VIII, 72. XXII, 212. Odys. XVI, 280. Nec alio sensu μόρσιμον ἡμᾶρ in Ili. XXI, 100. Excitat h. l. ita distinctum, ut nos exhibuimus, Schaefer. ad Dionys. Ha-

lic. De compos. verb. pag. 210 de vocabulo *μόρος* (*fatum*) disputans. Mouit *Creuzerus*. Cf. Herod. V, 21 ibique nott.

μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος] De *Tanagra* vid. nott. ad IX, 15. *Γλίσαντος*, cuius loco alii, ut Stephan. Byz. s. v. pag. 275, *Γλίσαντος*, omnes libri Herodotē exhibent itemque Pausanias IX, 19. §. 2, ubi alios quoque excitat testes Siebelis ad I, 44. §. 7. pag. 155 de diversa accentus ratione quoque monens, de qua etiam vid. Graefenhan in Grammat. epic. dial. I. p. 61 et Spitzner. ad Homer. Ili. II, 504, ubi urbis iam fit mentio, cuius nomen et *Γλίσας* et *Γλίσας* scriptum reperitur. Ipsa urbs septem stadiis a Teumesso remota et *Hypato* monti, cui nunc nomen *Kleptitobuni*, adiacens, ad Thebaidem pertinuit, teste Pausania l. l. et Strabon. IX. pag. 412 s. 632A. coll. Stat. Theb. VII, 306. Vid. Kruse: *Hell. II*, 1. p. 568 et conf. Leake l. l. II. pag. 241, qui ad dextram Thermodontis ripam urbem sitam fuisse putat, quam Ross (*Morgenblatt* 1835. nr. 209. p. 835) eo loco exstitisse vult, quem nunc occupat vicus *Straschi* ad meridionales Hypati declivitates situs atque horae dimidio distans ab ea via, quae Thebis Chalcidem ducit. Thermodontem eundem esse, qui nunc ὁ *Λάρης* vocatur, iam ad IX, 15 monuimus.

CAP. XLIV.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν κ. τ. λ.] i. e. *post hanc interrogationem de oraculis et cohortationem* (ad duces) *factam a Mardonio ingruit nox. ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο*] Ad locu-

ὧς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τηρικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, ὥς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἐπος, στρατηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, ἀντίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλα-
κάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· Ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποι-

tionem conf. nott. ad VII, 21. Quae sequuntur: ὧς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, Pauvius interpretatur: ut prima pars noctis adveniarat, recipiendum ratus, quod unus obtulerat codex Sancrofti: προελήλατο. At πρόσω s. τὸ πρόσω quod primam intelligi voluit partem, falsum esse mox patebit comparanti Herodoti locos II, 121. §. 4. III, 56. Polyb. VIII, 29 et Heindorf. ad Platon. Protag. pag. 463, quem ad h. l. affert Cr. Matthiaeus (Gr. Gr. §. 295) recte, meā quidem sententiā, vernacule reddidit: wie weit es in die Nacht war. Nam sensus loci is est: cum nox multum processisset, cum multum protracta esset nox. Unde intelligitur, vulgatam locutionem προελήλατο minime sollicitandam esse, cuius simile quiddam legitur VII, 205 ἀπελήλατο, ubi vid. nott. Simile attulit Wesselingius Pauli in Epist. ad Roman. XIII, 12 ἡ νὺξ προέκοπεν [add. Ioseph. de bello Iudaico IV, 4, 6 et conf. nott. ad Herodot. I, 190] et Heliodori Aethiop. I, pag. 26 [cap. 14] τότε γὰρ πολὺ τῆς νυκτὸς προέβη, Sallustii in Iug. 21: „ubi plerumque noctis processit.“ Idem aliis dici πολλῆς νυκτὸς et περὶ μέσας νύκτας vel μεσοῦσης νυκτὸς addit Valckenar., observans postremum hoc in eadem historia pro Herodoteis habere Plutarchum I, pag. 327 D. [Aristid. cap. 15] Plat. III, pag. 217 D. Xenoph. Hist. Gr. VII, pag. 367, 15 [vid. Hell. I, 6, 28.

HERODOT. IV.

Anab. I, 7, 1. VII, 8, 12]. „Deinceps narratum (ita pergit idem Valckenarius) Macedonis Alexandri, Graecis faventis, beneficium respicit auctor Epist. 28 inter Socrat. p. 60 memorans τὴν ἐν Πλαταιαῖς ἐπὶ Μακρονίου γεγενημένην εὐεργεσίαν. Similia quaedam Herodoteis Aristidi dicentem facit Alexandrum Plutarchus in Aristid. p. 327 E. [cap. 15, ubi cum uno Aristide in colloquium venire voluisse Alexandrum legimus].“ Tu vide de Alexandro Herod. VIII, 136 seqq. 140 seqq.

ὧς ἄνθρωπος ἦκοι] Revocavi ἦκοι, cuius loco unus Schaeferus receperat ἦκει. Sed optativi huius eadem est ratio atque IX, 41 ὧς χρεῶν εἶη, ubi vid. Qui sequuntur indicativi in oratione obliqua: παραγυμνοῖ atque φησὶ, eos attigit Matth. Gr. Gr. §. 507, qui idem pag. 1262 de ratione particularum μὲν (παραγυμνοῖ) — (στρατηγούς) δὲ (οὐνομάζων) exposuit. Verbum παραγυμνοῦν tralata significatione reperitur I, 126. VIII, 19, ubi vid. nott. Hic loci sensus est: nullum aliud prompsit verbum s. aperuit.

CAP. XLV.

παραθήκην] De hac voce vid. nott. ad VI, 73.

ἀπόρρητα ποιέμενος πρὸς μὴ δένα] scil. ἔπεα, ut IX, 93: mea verba faciens occulta, i. e. rogans, ut

εύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πανσανίην, μὴ με καὶ διαφθείρητε. οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλληνα γένος εἰμι τῶρ χαῖτον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. Λέγω δὲ ὅν, ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμά-⁷¹⁴ χεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἔαν χαίρειν, ἅμ' ἡμέρη δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταφρώδηκε γὰρ, μὴ πλεύνες συλλεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εἰκάσω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. Ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναι τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἐργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλώσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐκίπessωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοις κω. εἰμι δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλανε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωυτοῦ τάξιν.

occulta, tacita habeatis mea verba, ne illa palam fiant ac divulgentur. Haud aliter Dionys. Halic. A. R. III, cap. 23, pag. 474 R. a Wesselingio excitatus. Hinc eadem voce arcanam philosophorum doctrinam ipsaque mysteria declarari docuit Wyttienbach. ad Plutarch. Phaed. p. 134—139. Philomath. III. p. 86. ἀρρητα dixit eandem rem enarrans Plutarchus l. supra l.

Ἕλληνα γένος] Vid. V, 22 ibique nott. et VIII, 137 ibique nott. Ad τὰ σφάγια in seqq. conf. IX, 41 et ad vocem καταθύμια V, 39 ibique nott. Locutionem ἔαν χαίρειν attigimus ad IX, 41, dictionem ἅμ' ἡμέρη (ita enim scripsi cum Bekkero et Bredov. pag. 209 pro vulg. ἅμα ἡμέρη) διαφωσκούσῃ ad III, 86, verbum ὑπερβάλλεσθαι in nott. ad VIII, 112. VII, 206. Intactum reliqui in sequentibus ποιῆται, ut VI, 74 ἐξηγῆται, Bredovio auctore pag. 374 mutandum in ποιέεται, quod Dietschius hoc loco recepit, qui VI, 74 reliquit ἐξηγῆται, quod idem ego retinui.

λιπαρέετε μένοντες] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 549. Kuehner Gr. Gr. §. 660 et nott. ad VIII, 144. In proxime seqq. ὀλίγων γὰρ σφι κ. τ. λ. σφι dixit Herodotus ad Μαρδονίον atque Persas simul respiciens, quamquam unius modo Mardonii in antecedentibus mentio. — οὕτω ἔργον παράβολον (ubi Schaeferus dederat ἔργον οὕτω παράβολον) dedi cum recentt. dudum probante Valekenario. Indicat autem Noster his verbis *sacinus atrox* atque *temerarium*. De voce παράβολος conf. quae attuli ad Plutarch. Vit. Artaxerx. I in Creuzeri Melett. III. p. 6. In sequentibus verbis: ἵνα μὴ ἐκίπessωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοις κω vocula ἐξαίφνης post ὑμῖν inserta legitur in Wesselingii editione aliisque: quam vocem cum Sanctrofti liber alique ignorent, abiecit Schaeferus eumque secutus est Schweighaeuserus, hanc vocem vel propter sequentia μὴ προσδεκομένοις supervacuum videri ratus, cuius loco ἐξαπίνης (ut Noster dixit I, 74. 87) ex Ionum more expectandum fuis-

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν 46
 κέρας, ἔλεγον Πανσανίῃ τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ,
 τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ
 τοῖνυν ἐς ἣν ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἐστὶ τοὺς
 Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοι-
 ωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε
 εἵνεκεν. ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν,
 ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἀδα-
 εῖς τούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρηται
 Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἴμεν. ἀλλ'
 ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῶν ἐστὶ λέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ
 κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. Πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ
 Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεὶ τε εἰ-
 δομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο
 εἰπεῖν ταῦτα, τὰ περ ὑμεῖς φθάνετε προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρ-

set. Inde cum reliquis editoribus omisi vocem, quam uncis inclusam tanquam spuriam retinuit Dietsch.

CAP. XLVI.

ἐς ἣν] Matth. Gr. Gr. §. 578, E interpretatur: *des Morgens*, mit *Tagesanbruch*; nec aliter Schweighauserus: *primo mane*. Rectius opinor Langius: *gegen Morgen*. In verbis sequentibus κατὰ τοὺς Πέρσας vim praepositionis κατὰ, quae eadem est etiam in verbis κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς atque κατ' ὑμέας, attigi ad VIII, 85. Pro εἵνεκεν, quod cum Schaefero tuentur Matth., Bekker et recc. edd., Schweigh. et Gaisf. e Florentino atque Sancrofti libro receperant εἵνεκα. Quod ad loci argumentum attinet, Plutarchus in Vit. Aristid. 16, ipso Herodoto teste allato (ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ), Pausaniam narrat proposuisse Atheniensibus, ut dextrum cornu in acie occuparent Persisque ex adverso collocati proelium committerent; in libello de Herodoti malignitate cap. 42, pag. 872 B. idem haec exagitat, ridiculaque habet, quae admodum prudenter fecisse Pausanias existimandus est: quare Coraëus ad Plutarchi locum olim haec adscripse-

rat: καὶ μὴν ἀποδεχόμενος ὥδε τὰ Ἡροδότῳ ἱστορημένα, ἀλλαχοῦ (περὶ τῆς Ἡροδότ. κακοῦθ. §. 42) ψευδολογίας ἐγγράψατο τὸν ἱστορηκότα, ὡς μή ποτ' ὠφελεν, ὁ χρηστός Πλούταρχος. Plutarchum nimirum, vitarum scriptorem, huius quoque libelli de Herodoti malignitate auctorem perhibebat: nos huncce libellum Plutarcho abiudicandum censuimus in Commentat. de Vita et Scriptt. Herodot. §. 16. Et conf. quoque de hoc loco Lahmeier: De libelli Plutarchei qui de malignitate Herodoti inscribitur auctoritate pag. 76.

ἡμεῖς δὲ ἄπειροι κ. τ. λ.] „Mira Pausaniae mora et tergiversatio. Ad Thermopylas Spartanorum plures non inulti occubuerant: patriae decus, quod Xerxi Demaratus VII, 102 ostenderat, nullo modo dedecorantes. Adeone, quod eorum evaserint nulli, Medi terribiles? Haud praeter veritatem Isocrates Panathen. [cap. 76. §. 189] pag. 272 E, de bello adversum Xerxem, ἐν ᾧ πλέον διήνεγκαν Athenienses Λακεδαιμονίων ἐν ᾗπασι τοῖς κινδύνοις, ἢ κείνοι τῶν ἄλλων. Magna certe Atheniensium gloria, cum Medorum nomen Graecis omnibus auditu esset formidolosum, eorum im-

ρωδέουмен, μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένονται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνησθήτε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι, καὶ 47 ἑτοῖμοι εἶμεν ποιέειν ταῦτα. Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεὶ τε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναί καὶ αὐτὸς ἐπειράτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ Πανσανῆς, γνούς ὅτι οὐ λανθάνει, ὁπίσω ἤγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρ- 715 δόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

48 Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε· Ὁ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν γάρ ἢ συμμίξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ στάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιουμένους, αὐτούς τε ἀντὶα δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γάρ

petum et arma repressisse, lib. VI, 112. Add. Plutarch. Aristid. [cap. 16] pag. 328 C. "Wesseling. — In seqq. ad verba φθάντες προφέρετε praeter Herodoti locum III, 71 (ibique laudd.) conferendus est Matthiae Gr. Gr. §. 533 itemque §. 615 ad particulas ἀλλὰ γάρ, §. 520 in. ad verbum γέωνται et §. 388, E ad structuram dativi ἡδομένοισι — γεγόνασι. — Pro εἶπαι revocavi εἰπεῖν; vid. nott. ad VIII, 65.

CAP. XLVII.

ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις] Conf. VII, 217 ibique nott. — Ad verbum ἐξαγορεύειν conf. nott. ad II, 170.

Ὡς δὲ ἔμαθε — γενόμενον] Vulgo γενόμενον, quod Schaeferus et Matthiae tenent. E Florentino Schweighaeuserus recepit γινόμενον, idque tenent Bekker. et Dindorf. Ad vul-

gatam redii cum Dietschio. — In fine cap. ἐπὶ τὸ κέρας bene distinguendum ab eo, quod sequitur ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, i. e. laevum cornu versus; illud valet: ad laevum cornu.

CAP. XLVIII.

ἐκπαγλομένων] Conf. nott. ad VII, 181 et ad seqq. οὔτε — οὔτε — te vid. Matth. Gr. Gr. §. 626. Herod. I, 160. Conf. quoque nott. ad VI, 1. Locutionem ἐς χειρῶν τε νόμον attigimus in nott. ad VIII, 89.

καὶ στάσιν ἐκλείποντες] στάσιν cum Schweigh. et Gaisf. reposui pro τάξιν, quod Schaeferus, quem Matth., Bekker, Dindorf. et Dietsch. sequuntur, duorum codd. auctoritate fretus retinuit. Tu vid. nott. ad IX, 21. — Ad vocem δούλων cf. nott. ad VII, 5. — κατὰ κλέος valet: pro vestra gloria s. ob vestram gloriam: quam vim habere praeposi-

κατὰ κλέος, ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μύνουσι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἔοντες ποιεῖν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὖρομεν, ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. Νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν· τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδοξάσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκέη καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκεῖ, ἀλλ' ἡμέας μύνουσι ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' αὖν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπι-49

tionem κατὰ vidimus VIII, 30. IX, 38. In proxime sequentibus pro προκαλούμενοι Abicht (Quaestionn. de dial. Herodot. Spec. I. p. 36) scribi vult προκαλέομενοι. Quem nec hoc loco, nec aliis (IX, 62, ubi ἐπικαλέομενον) sequi placuit, cum in talibus utramque formam ab Herodoto adhibitam esse existimem.

βουλόμενοι μύνουσι Πέρσῃσι] μύνουσι scripti dant libri. Unde μύνουσι venerit, equidem nescio: quamquam vulgato id aptius videtur Valckenario. Koenio in mentem venerat: βουλόμενοι μύνουσι μύνουσι, haud ineleganter quidem, quamquam vix necessarie. Idem nunc profert quoque Cobet Varr. Lectt. pag. 112 et Mnemosyn. III. pag. 288. Ad sequens ἄρτιοι vid. nott. ad IX, 27. Verbum πτώσσειν significatione haud differt a πτήσσειν, in quo *expawescendi* inest notio, translata ab avibus, quae prae metu alas demittunt. Vid. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Prometh. 29 et conf. ea, quae ipsi notavimus ad Plutarchi Philopoe. pag. 47. — Ad voces *δεδοξάσθε εἶναι ἄριστοι* conf. VII, 135, ibique nott.

ἴσοι πρὸς ἴσους] Conf. nott. ad I, 2. Pro *μαχεσόμεθα*, quod e San- crofti libro recepit Wesselingius atque in Dissertat. Herodot. IX. pag. 136 satis tueri studuit, cum ipsa Herodoti sententia futurum tempus requirat neque praeteritum (*μαχεσά-*

μεθα, i. e. *dimicavimus*) locum habere possit, olim exstitit *ἐμαχεσάμεθα*, quod idem in Florentino duobusque Parisinis cum inveniatur, valde arripet Schweighausero vertenti: *cur non pugnassemus*, itemque Schaefero loco mox laudando et Iacobitz. ad Luciani Tragoe. pag. 140; unde recentt. edd. inde a Bekkero revocarunt *ἐμαχεσάμεθα*. Mihi vel ad *διαμαχεσόμεθα* in sequentibus respicienti secus videtur. Nam loci sententia haec: *Cur non decertabimus pares cum paribus (numero cum sinis)*. Caeterum oboritur mihi suspicio, ea, quae hic leguntur, e Graecorum talium rerum narrationes exornantium et amplificantium scholis fluxisse. Conf. modo nott. ad III, 80. In verbis sequentibus οἱ δ' ὦν — *μαχέσθων* de vocola δὲ in apodosi sic posita vid. nott. ad I, 66. VIII, 115; de vocolae ὦν usu in talibus monuit Matthiae §. 625, itemque Hartung: *Lehre von d. Partik. d. Griech. Sprach. II. pag. 22*. Ad imperativi *μαχέσθων* formam vid. VIII, 140. §. 1 ibique nott. et conf. Schaefer. Appar. ad Demosthen. IV. p. 488.

εἰ δὲ καὶ μὴ δοκεῖ] Noli eo offendi, quod paulo ante praecedit ἦν μὲν δοκέη; conf. Matth. Gr. Gr. §. 524, 6 itemque Werfer in Act. phill. Monacc. I. pag. 101. Unde satis patet, falso a Schaefero, libris scriptis invitis, exhiberi ἦν δὲ — *δοκέη*.

σχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδείς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. Ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκη ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας. ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, εἰόντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντες τε καὶ ἐστοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἔοντες καὶ προσφάρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὕδρευέτο πᾶν⁷¹⁶ τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μόνον· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλήσι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγένετο, ὥς ἔκαστοι ἔκτυον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

CAP. XLIX.

ἐπισχὼν χρόνον] i. e. nonnihil, aliquamdiu commoratus. Tu conf. V, 10 ibique allata. τὰ καταλαβόντα dicit ea, quae acciderant, ut IX, 93. 104 coll. III, 42 ibique allat. — In sequentibus ἐπαρθεὶς ab omnibus libris allatis mutare nolui in ἐπαερθεὶς, uti iubet Bredov. p. 193, quem secutus est Dietsch. Tu conf. nott. ad V, 81 et VI, 132. — ψυχρὴν νικὴν in seqq. interpretantur frigidam (i. e. vanam) victoriam; cf. VI, 108 ibique nott. — Ad verba ἐπῆκε τὴν ἵππον. conf. V, 63 ibique nott.

εἰόντο] E Sancrofti libro Schweigh. recepit εἰνέοντο: equidem revocavi, quod unum verum esse puto, εἰόντο; vid. IX, 13 ibique nott. — Mox cum Matth., Bekk. et recc. edd. secutus sum Schaeferum, qui e duobus codd. dedit ἐστοξεύοντες, ubi reliqui τοξεύοντες. Vox ἱπποτοξόται obvia IV. 46. Medorum et Parthyaeorum ἱπποτοξόται, notante Wesselingio, apud Appian. B. Civ. IV. [59. 88.] p. 1001 et 1024 et Plutarch. Vit. Crass. pag. 558 B. [cap. 24. 25]. Dicuntur autem illi προσφάρεσθαι ἄποροι, i. e. ad quos difficulter accedas, quibuscum difficile est ad manus venire. Conf. IV, 46 ibique nott.

κρήνην τὴν Γαργαφίην] Conf. IX, 25 ibique nott. Verbum συγχοῦν in seqq. reperitur quoque IV, 120. 140 eadem obruendi s. obstruendi significatione, qua Pausanias IX, 4. §. 2 et X, 18. §. 2 dicit συγγχεῖν, qui scriptor eadem quae Herodotus de fonte a Persis obstructo narrans addit haec: ὕστερον μέντοι τὸ ὕδωρ ἀνεσώσαντο οἱ Πλαταιεῖς. — τεταγμένοι μόνον (pro μόνον τεταγμένοι) e Florentino aliisque receptum est.

τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλήσι κ. τ. λ.] Pro ἐγένετο, quod post Schaeferum retinuit Matth., equidem cum reliquis edd. dedi ἐγένετο, iubentibus Florentino aliisque. Sensus est: reliqui Graeci, prout quique in acie collocati erant, fontem habebant procul, sed Asopum in propinquo; e quo cum arcerentur (ne scilicet aquam haurire possent), ita iam ad Gargaphiam fontem accesserunt aquatum. — De particulis οὕτω δὴ cf. nott. ad IX, 6. Quae sequuntur verba: ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν κ. τ. λ., valent: neque enim ipsis licuit e fluvio hoc aquam haurire eamque in usum suum asportare prae equitibus (hostium) eorumque missilibus. Ubi ad vocem τοξευμάτων conferri poterunt, quae de huius vocis significatione et usu affe-

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατη-50
 γοι, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς
 ἰκπου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ
 ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίνην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα
 γὰρ, τούτων τοιούτων ἔοντων, μᾶλλον σφεας ἐπελύπεε. οὔτε
 γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἷ τέ σφρων ὀπέωνες, ἀποπεμφθέντες ἐς
 Πελοπόννησον ὥς ἐπισιτιούμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἰκπου,
 οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι 51
 δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλονται ἐκείνην τὴν ἡμέ-
 ρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι.

runtur ab interpretibus Thucydidis
 VII, 30. P. III. Vol. IV. p. 443 seq.
 ed. Popp.

CAP. L.

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου]
 Eadem locutio V, 109. Ac paulo
 post τούτων τοιούτων ἔοντων.

ἄλλα γὰρ — μᾶλλον σφεας ἐπε-
 λύπεε] I. e. namque haec cum ita es-
 sent, alia quoque (incommoda) ἰσχυρὰ
 vel magis premebant. Rescripsi ἄλ-
 λα cum Valckenario, Schweigh. et
 reced. edd., libris scriptis invitis, qui
 in lectione ἄλλα conspirant; quod
 si cum Matth. (quem conf. Gr.
 Gr. §. 615. coll. Ast. ad Platon.
 Phaedr. p. 224, ubi agitur de parti-
 culis ἄλλα γὰρ crebrius iunctis) re-
 ceperis, subiecto, quod dicunt, ca-
 rebat oratio. Pro ἐλύπεε cum eodem
 Schweigh. et Gaisf. dedi ἐπελύπεε,
 quod suggererat Florentinus una
 cum duobus Parisinis codd.; exem-
 pla quaedam e sacris scriptoribus
 praebebat Thesaurus Ling. Graec. III.
 pag. 1682 ed. Dindorf. In proxime
 seqq. cum recentt. edd. dedi ὀπέω-
 νες, ubi Sanctrofti codex ὀπαῶνες
 et Schaeferus cum Matth. ὀπάονες.
 Tu vid. nott. ad V, 111. Qui enim
 dixit Ποσειδέων, alia id genus, eum
 quoque ὀπέων dixisse pro ὀπαῶν,
 consentaneum est. Ad verbum ἐπι-
 σιτιούμενοι conf. nott. ad VII, 176
 fin.; et de forma ἀποκεκλέατο (i. e.
 interclusi erant) vid. Bredov. p. 329,
 qui hanc plusquamperfecti formam
 quamvis ab ἀποκεκλήμην deducen-
 dam, sanam tamen habet ac pror-

sus similem aliis plusquamperfecti
 et perfecti passivi formis, quas mul-
 tas l. l. collegit. Auctore Dindorfio
 (in Commentat. de dialect. Hero-
 dot. pag. XXXIX) scribendum erit
 ἀπεκεκλήατο; sed quis in tali-
 bus certi quid constituere audebit?
 Dietschius cum caeteris edd. vul-
 gatam lectionem, omnibus libris
 scriptis allatam, retinuit, quamvis
 vehementer dubitans, an recte scri-
 batur ἀποκεκλήατο. Ad significa-
 tionem verbi ἀποκλείειν vid. I, 165.
 III, 55. 58. IV, 100: plura ipsi olim
 dedimus ad Plutarchi Alcibiad. 4.
 pag. 79.

CAP. LI.

ἣν ὑπερβάλονται — μὴ ποιεύμε-
 νοι] μὴ ex duobus codd. receptum
 a Schaefero retinui cum reliquis
 edd. et probante G. Hermann, qui
 hunc loci sensum esse docuit in
 Wolf. et Buttm. Mus. Antiq. I. pag.
 219 et ad Viger. pag. 811: „si eum
 item Persae sine proelio praetermis-
 sent“, idem adiciens, particula μὴ
 si omittatur, loci sensum esse: si eo
 die proellum committere Persae omis-
 sent. Schweighaeus. verbo ὑπερβάλ-
 λεσθαι supersedendi tribuerat notio-
 nem; equidem differendi et pro-
 cstinandi significatione id poni cre-
 dam, de qua conf. IX, 45. — In seqq.
 dicendi genus ἐστὶ — ἀπέχονσα atti-
 gerunt Kuehner Gr. Gr. §. 416. not. 4.
 atque Matthiae Gr. Gr. §. 559, qui
 idem in verbis νῆσος δὲ οὕτω ἂν
 εἶη κ. τ. λ. particulam οὕτω ad se-
 quentia, non ad praegressa spectare

ἡ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ· σχιζόμενος

monuit §. 470 not. Verbum *διέχων* (i. e. *separans, dirimens*) affert Thomas Mag. s. v. *διέχει* pag. 134. Sic Alcibiades dicitur *διασχὼν τοὺς πλουσίους καὶ ἐνδόξους ἑραστάς* apud Plutarch. Vit. Alcib. 4, ubi *dirimendi* notio transit in significationem *removendi*. Alia vid. in Thesauro Ling. Graec. II. p. 1454 ed. Dindorf. — Hoc autem loco, ubi Plataeensis pugnae incipit narratio, haud alienum erit monere lectores, ad ea, quae de ipsa pugna locisque, in quibus pugnatum est, apud Herodotum produntur, rite intelligenda multum facere docti Angli librum, qui inscribitur: *Topography illustrative of the battle of Plataea, the Plain of Olympia and the Ruins of the City of Elis*, by John Spencer Stanhope. London 1817. 8, additis simul mappis geographicis totius regionis delineationes exhibentibus, ad quas editor operâ Allasonii potissimum usus esse fertur: cf. etiam Letronne in: *Journal d. Savans* 1817. pag. 720. Quae in illo libro exhibetur Plataeensis planitiei adumbratio, eam repetit Kruse (cuius vid. Atlas nr. VI. coll. Hell. II, 1. pag. 591. 492), quippe optimam suo iudicio, in qua, quaecunque Herodotus enarraret, bene inveniri possint. Eandem quoque, paucis quibusdam mutatis, exhibuit Gail., cuius vid. Atlas planch. 26 coll. Analyse des Cartes pag. 27. Le philolog. IV. pag. 279 seqq. V. pag. 190 seq. 195 seqq. 226 seqq. 273 seqq. Agri Plataeensis, itemque oppidi ipsius et eorum, quae extra oppidum sita sunt memoratu digna, descriptionem e veterum scriptorum locis exhibuit Frid. Münscher in programme De rebus Plataeensium (Hanau 1841) pag. 3—10, addiditque etiam tabulam secundum veterum scriptorum auctoritatem delineatam. Quae ante doctorem illorum Anglorum operam ferebantur campi Plataeensis deli-

neationes, eas omnes plus minus falsas esse observat Kruse l. l. pag. 492. Id quod inprimis cadit in eam huius regionis campique Plataeensis delineationem, quam celeberrimus Barthelemys in opere satis vulgato, quod inscribitur *Anacharsis*, exhibuit, testibus Krusio et Clarkio, cuius vid. *Travels* II, 3. cap. III. p. 78 seq. Qui idem accurate illam regionem emensus apud indigenas adhuc pugnae celeberrimae famam conservari asserit, ex qua etiam campum quandam, in quo olim pugnatum fuerit, indicare soleant extensum ab eo Asopi ponte, qui nunc Moreae vocetur, cum Thebis in Peloponnesum sive Moream proficiscentibus superandus sit, usque ad sacrum quem appellant fontem hodieque superstitem. Distat ille locus unum milliare a vico Platana septentrionem et orientem simul versus; inque eo multa ferri plumbive fragmenta adhuc inveniuntur ab incolis, qui ex eo ipso simul atque ex insigni huius loci fertilitate suam opinionem tueri quam maxime student. Nec sane quidquam esse ipse iudicat Clarke, ex quo ab incolis falso statui appareat. Vid. l. l. p. 84 seq. Ipsas urbis veteris ruinas idem scribit (pag. 86 seq.) se invenisse in loco quodam Cithaeronis proiecto, cui nunc nomen *Palaeo-Castro*, remotas unum milliarium a vico Cocla (*Kokkila*), qui unius horae itinere distat a vico Platana; quae ruinae grandium moenium fundamenta praebent ac structuram valde rudem, unde inter Cyclopiorum qui dicuntur murorum reliquias exhibuit quoque Dodwell. in opere saepius ante laudato. Ac nihil sane dubium nunc esse potest, quae prope vicum *Kokkila* in loco paulum edito, quo ipsae Cithaeronis declivitates in planitiem tendunt, inveniuntur urbis vetustae moenium vestigia aliaque rudera, ad Plataeensem urbem, hoc loco exstru-

ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδῖον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συνμίσγει ἐς τὸντὸ οὐνόμα δέ οἱ Ῥερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην

clam pertinere: unde extenditur planities, cuius imaginem exhibuit Williams in Opere: Select Views of Greece 1829. Ac totam regionem accurate post viros doctos, quos dixi, descripsit additâ tabulâ geographicâ Leake: Travels in Northern Greece II. pag. 323 seqq., qui ipse eam perlustravit; add. quae monuerunt Goettling: Gesammelte Abhandl. I. p. 134 seqq. et Vischer: Erinnerungen etc. pag. 543 seqq., qui et ipsi regionem inviserunt; disputavit de his quoque Grote: History of Greece V. p. 197 seqq. delineationem regionis adiiciens, e Kiepert opere (Atlas v. Hellas tab. XIV) depromptam, quam repetiit, de iisdem disserens, Wheeler: Geography of Herodot. pag. 70 seqq. Attigit denique haec eadem Ross: Wanderung. in Griechenl. I. pag. 16. In ipsam pugnam eiusque rationem praeter alios inquisiverunt Koechly et Ruestow: Griechisch. Kriegswesen pag. 62 seqq.

οὐνόμα δέ οἱ Ῥερόη] Ῥερόη retinui in omnibus libris et scriptis et editis prolatum; in Περὶ mutatum vult Goettling. l. 1. idque pro Περὶ dictum accipit, tam in Herodoti loco, quam in Pausania, qui IX, 4. §. 3 loco maxime gemino ipsum Herodotum haud scio an secutus scribit haec: ἐκ Πλαταίας δὲ ἰσθμῶν ἐς Θήβας ποταμὸς ἔστιν Ῥερόη· θυγατέρα δὲ εἶναι τὴν Ῥερόην τοῦ Ἀσωποῦ λέγουσι. Unde satis patet, quod etiam orationis tenor ac nexus docet, apud Herodotum verba σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδῖον x. r. l. non de Asopo, ut quibusdam placuit ipsique Pausaniae editori Siebelisio pag. 14. 15, sed de hoc ipso Oëroës rivo esse intelligenda. Obstat enim Herodotei loci ratio ipsiusque regionis conditio; ita ut nunquam mihi persuaderi patiar Herodotum illa verba scripsisse de Asopo cogitantem, cuius tam cre-

bram in antecedentibus fecerat mentionem, cum h. l. ita potius scribat, ut alium fluvium nondum memoratum, nondum cognitum ipsi in mente fuisse appareat. Hinc quoque paulo inferius idem perscribit Noster: τὸν δὲ ἡ Ἀσωπὶς Ῥερόη περισχίζεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος (i. e. quem sane locum circumcirca Oëroë Asopi filia discindit s. circumfluit): quae ipsa satis evincunt, verba supra allata non nisi de Oëroë intelligi posse. Quo magis miror Siebelis. (ad Pausan. l. l.), qui apud Herodotum ὁ ποταμὸς per leges grammaticas non nisi ad Asopum referri posse contendit. Quod cur necessarium sit, equidem non intelligo; neque quidquam opinor impedit, quo minus ὁ ποταμὸς non de Asopo sed de Oëroë accipiat; qui rivus ex alto Cithaerone delapsus in planitiem, ante ipsum Plataeensium urbem in duos divisus amnes efficit insulam, in quam Graeci transire decreverunt, quamque perperam olim Asopo formari opinantes in variis agri Plataeensis delineationibus alio prorsus loco exhibuerunt geographi, omnis regionis ratione perversa et ipsius pugnae intelligentia impedita. Meliora edocuit Kruse (l. l. II, 1. pag. 491—493 Atlas nr. VI), ipse secutus Anglum virum doctum Stanhope in libro laudato pag. 71. 72 aliosque doctos Anglos, itemque Letronne l. supra l. p. 722 seqq. atque Gail. (Le philol. IV. p. 360 seq. V. p. 288 seq.). Add. C. O. Mueller: Orchomen. pag. 488 et potissimum Leake (Travels in Northern Greece II. p. 324 seqq. pag. 357 seq.), qui Herodoti verba de insula ac fluvio Oëroë accurate tractat locum indicari ratus, qui septentrionem versus a Plataeensium urbe extenditur, ab ipso Asopo decem stadia remotum illum quidem et prata continentem aliquot rivulis, qui in unum deinde coeant, dissecta: hunc locum planum insulae

λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. Ἐς τοῦτον δὴ τὸν χρόνον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἱππείες σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ ἰθὺ ἐόντων. μετακινέσθαι τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφεας

nomine apud Herodotum significari putat, *Oëroës* nomine declarari rivulos a Cithaerone delabentes et hunc locum planum circumfluentes, deinde vero in unum fluvium coniunctos. Qui rivuli temporum decursu facile mutari adeoque etiam exsiccari cum potuerint, inde explicandum videtur, quod nullam adhuc in hac regione cerni insulam testatur Vischer: *Erinnerungen* etc. pag. 547. Haec scripseram, cum me inviseret vir doctissimus, de Kurgor, professor Petropolitanus, qui rediit ex itinere per Graeciam facto mihi narravit, se Plataeensem regionem perlustrantem, cum ante ecclesiam vici Kokhla sederet confabulans cum sacerdote Graeco eoque sene, ab hoc ipso audivisse, septentrionem versus (ab urbe Plataeensium) esse locum paulo editiorem, cui adhuc nomen *Nisi* (i. e. *νησος*; *κεφαλάριον* (i. e. fontem) olim ibi fuisse ex eoque rivulum exortum atque in duas partes divisum circumfluxisse locum illum, quem adhuc *insulae* speciem praeberere ipse invenit vir doctus, cum postea accuratius hunc locum inspiceret, paulum sane editum et olim utrinque circumdatum aquâ, quae nunc fere prorsus desiit, cum *κεφαλάριον* istud dudum obrutum fuerit. Quae quantum ad Herodoti verba intelligenda ipsiusque scriptoris fidem comprobendam valeant, nemo non intelligit. Sequitur autem *Oëroës* rivus aliam prorsus atque *Asopus* directionem marisque in sinum, qui est prope *Livadostro*, ut nunc appellant, olim effluxit: nunc non longe a mari rupibus obstantibus in terram demergitur planeque evanescit; ita certe scribit Vischer l. l. pag. 534. *Asopi* autem fons non in iugis Cithaeronis quaeri debet, unde scilicet ille delabatur in planitiem, ut

quidam olim falso tradiderunt, sed in ipsa planitie sub montem, unde haud ita procul sacelli cuiusdam inveniuntur reliquiae. Ex quo loco rivus septentrionem atque mox etiam orientem versus progressus Thebanorum agros olim a Plataeensi ditione separabat (vid. Herod. VI, 106 ibique nott.), deinde in Euripi sinum aquas volvit. Accurate docuit Clarke: *Travels* II, 3. p. 78 seq., de priorum doctorum virorum errore monens, cum ipse *Asopi* fontem inviseret rivique cursum persequeretur.

Θυγατέρα δὲ ταύτην — οἱ ἐπιχώριοι] Observat Wesseling. in duodecim *Asopi* filiabus nullam reperiri *Oëroës* mentionem apud Diodor. IV, 72 neque apud Apollodorum III, 11. §. 5. — In seqq., ubi post *ἵνα* sequitur conjunctivus (*ἔχωσι*), quem mox excipit optativus (*σινοίατο*), tu vide de hac modorum variatione Kuehneri Gr. Gr. §. 774 et supra nott. ad VIII, 76. Pro *καὶ* *ἰθὺ* scripsi *καὶ ἰθὺ*, quod etiam Florentinus liber offerebat. De voce *ἰθὺ* vid. modo Bredov. pag. 160. 161. Sensus est: *sicuti* (scil. laesi, lacessiti erant), *dum equites ipsis ex adverso stabant*.

δευτέρῃ φυλακῇ] *Secunda noctis* indicatur *vigilia*, quam a nostra hora nona aut decima incepisse et usque ad duodecimam horam sive ad mediam usque noctem credam pertinuisse, siquidem veteribus Graecis teste Polluce I, 7. 8 in tres *φυλακὰς* divisa erat nox, quarum prima etiam dicebatur *ἀρχὴ νυκτὸς* sive *περὶ πρώτην νυκτὸς* s. *νυκτὸς ἀρχομένης*, secunda *μεσούσης νυκτὸς*. Romanis per noctem quattuor *vigilias* fuisse constat. Egit de *vigiliis* constituendis Aeneas Tactic. cap. 21; plura de his dabit Wetsten. ad N. T. I. p. 416. Cellar. De *Vigiliis* §. 6. pag. 397 Diss. Acad.

ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππῶται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσσιπὶς Ὀρεοῖα περισχίζεται φέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστελλεῖν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὁπέωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἐκείνην μὲν 52 τὴν ἡμέρην πᾶσαν, προσκειμένης τῆς ἵππου, εἶχον πόνον ἄρτυτον. ὥς δὲ ἡ τε ἡμέρην ἔληγε καὶ οἱ ἱππεῖς ἐπέπαινον, νυκτὸς δὴ γινομένης καὶ εὐσσης τῆς ὥρης, ἐς τὴν συνέκειτό σφι ἀπαλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν 717 τὸν χῶρον, ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόφ' ἔχοντες· οἱ δὲ, ὥς ἐκινήθησαν, ἐφευγον ἄσμενοι τὴν ἵππου πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ

coll. Xenoph. Memorab. IV, 7, 4 ibiq. interpr. Adsequens ὥς ἂν vid. nott. ad IX, 22 et ad locutionem ὑπὸ τὴν πάντα nott. ad IX, 58.

ὥς ἀναλάβοιεν κ. τ. λ.] Vid. IX, 50 fin. ἐπὶ τὰ σιτία dictum non aliter atque III, 14 (ubi vid. nott.) ἐπὶ τὸ ὄσφρ. Ad formam ἀπολελαμμένοι (i. e. interclusi) conf. III, 117. IV, 68 et quae alia de diversis huius verbi formis apud Nostrum collegit Bredov. pag. 350; de verbi significatione vid. VIII, 11 ibique nott.

CAP. LII.

εἶχον πόνον ἄρτυτον] εἶχον meliores codd. offerebant pro ἔχον, quod post Schaeferum retinuerunt Matth. et Bekker. Vid. modo Bredov. pag. 303 et 304. ἄρτυτον πόνον intelligit Noster indefessum laborem, vehementem, ut apud Sophocl. Ai. 788 κατὰ ἄρτυτα, i. e. πολύτρυτα, πάντων κακοῦντα, quae bene attulit Doederlein: De alpha intensiv. pag. 21. Ac vel magis huc pertinet Pindari locus ἄρτυτον πόνον dicentis in Pyth. IV, 178 (316), quod Scholium exponit δεινότατον, ἀκαταπόνητον. In seqq. retinui cum Schaefero γινομένης, cuius loco Schweigh. et Gaisf. dederant γενομένης, sed abieci voculam δὴ ante συνέκειτο male illatam et e proxime antecedentibus, ut mihi certe videtur, huc etiam

translatam: deest quoque in Florentino ac Parisinis codd.; retinuerunt tamen Schaeferus, Matth. et Dietsch., qui cum Dindorfio mox scripsit συνεκέστο. Equidem vulgatum retinui; vid. nott. ad VIII, 41.

ἀερθέντες — ἀπαλλάσσοντο] Vultunt vulgo: sublati utensilibus s. collectis vasis discesserunt; nisi, quod sane malim, ἀερθέντες omnino eum in modum hic additum putes, quo alias ὁρμηθέντες: de quo egi ad VIII, 133. Nam, ut recte monere videtur Schweighaeuserus in Lexic. Herodot. I. pag. 11, verbo ἀερθῆναι subiecta est apud Nostrum ea notio, qua omnino valet erigere se, surgere, loco movere; itaque praestat h. l. reddere: castris motis discesserunt. Idem verbum de classe, quae vela ventis dat inque altum solvit, reperimus I, 165. 170. Quae continuo sequuntur, ob rationes particularum μὲν et δὲ attigit Matth. Gr. Gr. §. 289. not. 9. Vid. ad Herod. I, 66 nott. Tu reddas licet: in eum locum, in quem convenerat, minime in animo habentes pergere, sed, ubi loco erant moti, equitatum laetabundi effugiebant ad Plataeas urbem conversi.

ἐπὶ τὸ Ἡραῖον] De loco, quo Iunonis templum, cuius etiam in seqq. aliquoties fit mentio et apud Plutarch. Vit. Aristid. 18 init., constructum erat, non prorsus liquet: quamvis ante ipsam urbem, i. e. ab

τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἰκοσι σταδίου ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ 53 ἱεροῦ τὰ ὄπλα. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Πανσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντες τὰ

oriente urbis, situm fuisse declarat Herodotus. Atque ita quoque illud indicavit Kruse in tabula, Anglum doctum Stanhope secutus; perperam enim Gailius illud sub ipsam urbem ad septentrionem collocarat, exstructum fuisse opinans (ut ipsa afferant verba in: Le philolog. V. pag. 282 seq.) „sur le tertre contigu à la plaine entre les deux ruisseaux.“ C. O. Mueller: Orchomen. pag. 488 Heraeum prope Plataeas Cithaeronis fauces versus situm fuisse arbitrat. Unde coniicit Kruse Hell. II, 1. pag. 595, Heraeum ad dextram urbis partem extra moenium ambitum ibi quaerendum esse, ubi nunc ruinae quaedam ecclesiae exstare dicuntur non longe a vico Kokhla, de quo dixi ad IX, 51. Conf. Stanhope l. l. p. 60 et Gail: Le philolog. V. p. 281 seq. Dodwellius nulla huius templi vestigia certa se invenisse scribit; nisi forte lapidum acervi quidam huc referri possint. Vid. I. cap. IX e vers. Sickleri I, 2. pag. 74. Ante ipsam urbem orientem versus in loco edito templum Iunonis quaerendum esse ipsa Herodoti verba satis testari videntur, eoque etiam loco recte illud posuerunt Muenscher l. l. p. 6 et Leake l. l. pag. 364, qui recte monere videtur, postera aetate hoc templum desertum esse, cum aliud alio loco Iunonis templum esset erectum. De Gargaphia vid. nott. ad IX, 25.

ἔθεντο — τὰ ὄπλα] De locutione dixi ad I, 62. Minus accurate, opinor, Wesseling. reddit: „*castra metati fuerunt* sive, ut sequitur, *ἐστρατοπεδεύοντο*.“ Nam verbo *ἐστρατοπεδεύοντο* aliud indicari atque praegressis *ἔθεντο τὰ ὄπλα*, vix quemquam fugiet. Primum enim ubi advenerunt, *in aciem consederunt* sive *armati constiterunt* (nos: *sie machten Halt*); quo facto ad Heraeum

castra posuerunt. Hinc infra IX, 72 *κατήμενος ἐν τῇ τάξει*, ubi conf. nott. De ipsa locutione h. l. excitant Dionys. Halic. III. pag. 193. Diodor. Sicul. XII, 66 et XX, 31. Viger. ad Euseb. Praepar. Evang. XIII, 68. Xenophontea dabit Lexicon Xenophontium T. III. p. 290 seq. Conf. etiam Cobet in Mnemosyn. VIII. p. 123 et Kùchly: Griech. Kriegswesen pag. 106. not. Quae cum scripsissem, incidi in Am. Peyroni disputationem: „De comando militare *θέσθε τὰ ὄπλα* lezione“ in: Memorie di Accademia reale delle Scienze de Turino Tom. XXVII. pag. 193 seqq. Ubi pag. 200 nostrum quoque locum tractat, eum sic Italo sermone reddens: *giuntini soffermaronsi colle armi a terra rispetto al tempio*, beneque monet distinguendum esse inter *τίθεσθαι τὰ ὄπλα* et inter *στρατοπεδεύεσθαι*, quod perperam idem esse quidam statuerunt. Sed ipsa viri doctissimi verba adscribere iuvat: „Prima di porsi a campo intorno al tempio soffermaronsi di rincontro a tempio coll' armi a terra per determinare a qual partito appigliare si dovessero; quindi essendosi consigliati di accamparsi, diedero le opportune disposizioni; e finalmente ripigliate le armi, andaronsi a porre negli alloggiamenti intorno al tempio.“

CAP. LIII.

παρήγγελλε] Ita cum recentt. edd. exhibui e Florent. et Sancrofti libro pro vulg. *παρήγγελε*, quod cum Schaefero tuetur Buttmann. Gr. mai. II. pag. 62, imperfectum huic loco convenire negans. — In seqq. verba *λέγει κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας* accipio: *eadem progredi viâ, qua reliqui praeterant*. Atque ita quoque III, 4 *ἀποστείλας κατ' αὐτὸν*, i. e.

ὄπλα λέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϋόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χάρον λέναι, ἐς τὸν συνεθήκαντο. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Πανσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ,

secundum eius vestigia misit, sive eadem viâ, qua ille iter direxerat, et I, 84 fin., ubi vid. nott. Neque huc non pertinebit IX, 66: κατὰ τῶντὸ λέναι. — Ad accusativum ἀναλαβόντες, ubi praegreditur dativus τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, conf. allata ad IX, 79. De significatione locutionis ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα (i. e. *assumptis armis*) vid. infra cap. 57 coll. I, 78. Lexic. Xenophont. Sturz. I. p. 202. — Ad vocem ἄρτιοι conf. IX, 27 ibique nott. De *Amomphareto* vide sis Plutarchum in Vit. Aristid. cap. 17. p. 328 E. ita scribentem: ἀνὴρ θυμοειδὴς καὶ φιλοκίνδυνος, ἐκκαλεῖται πρὸς τὴν μάχην σπαργῶν, οὐκ ἔφη λείψει τὴν τάξιν, ἀλλ' αὐτόθι μένων μετὰ τῶν ἐαυτοῦ λοχηγέων υποστηγέσθαι Μαρθόνιον. Conf. etiam Krause in Theag. pag. 82. — ταξιαρχέων quod Noster in genitivo pluralis dixit et h. l. et VII, 99, a voce ταξιαρχῆς repetendum, cum alibi (VIII, 67. IX, 53) ταξίαρχος dixerit, satis id declarat, utraq̃ue formâ Nostrum usum esse, cum Atticis scriptoribus magis frequentata esset forma ταξίαρχος. Tu vid. Bredov. p. 232, Voemel ad Demosthen. Contion. Prolegg. pag. 122. De Polyæni usu in his nuper monuit Woelfflin in Adnott. critic. ad Polyænen. pag. XLVIII.

λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου] λοχηγέων plerique codd. tenent. Ex Aldina fluxerat λοχηγετέων a verbo λοχηγετεῖν, quod simili modo formatum apparet atque ἀρχηγετεῖν, κρηγετεῖν, ποδηγετεῖν, alia id genus. At supra IX, 21 λοχηγεῖν, cui verbo quod hoc utroque loco adstruitur genitivus, non offendit, similitum verborum structuram si respiciamus. Eodem modo genitivum additum invenimus huic verbo in Plutarch. Vit. Pompei. 71. Et conf. quoque Xenoph. Anab. VI, 1, 30. Pro Πιτανητέων, quod hoc loco omnes libri scripti afferunt, qui iidem

mox consentiunt in lectione τὸν λόχον τὸν Πιτανητέων, e Koenii coniectura ad Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 6. pag. 384 recepit Bekkerus Πιτανητέων, eumque secuti sunt Dindorf. et Dietsch., qui, cum in talibus sibi constare deceat bonum scriptorem et librarii quam saepe in terminationibus erraverint, dici vix possit, se in Koenii sententiam discessisse profitetur. Quod mihi haud persuasit: nec sane multum differt, Pitatanarum cohors num dicatur ὁ Πιτανητέων λόχος an ὁ Πιτανήτης λόχος. Sed gravius hoc, argumentum loci si spectemus, quod Thucydides I, 20, quo loco sane memorabili Herodotum tangi opinantur, τὸν Πιτάνην λόχον unquam exstitisse negat. Equidem, missa illâ disceptatione, qua Herodotus an Thucydides errore fuerit lapsus disquirunt inque diversas abeunt partes, haud sane intelligo, cur Herodoto eam cohortem, quam Pitanae vicus ad Spartanorum exercitum misit, dicere non licuerit *Pitanatarum cohortem*. Fuit enim *Pitana* unus ex antiquissimis Spartae vicis, ut monstravi ad III, 55; add. Kortüm in: Schlosser. et Bercht. Archiv. IV. pag. 142. 152, ubi Pitanae nomen non ordinis cuiusdam, sed loci significationem esse recte contendit. Locorum autem ac vicorum antiquae Spartae distributionem ad exercitum quoque pertinuisse, cuius scil. singulae partes sive ordines singulos referrent vicos, satis habemus cognitum. Vid. C. Fr. Hermann: Hellen. Staatsalterth. §. 29. inprimis not. 9. Quam igitur Pitanae incolae praebebant cohortem sive manipulum, eum hic vocari existimo, probante quoque Negris, τὸν Πιτανητέων λόχον, praesertim cum ipsum illum vicum Noster adierit ibique etiam certe aliquamdiu commoratus sit, quod apparet e Nostri verbis III, 55 (ubi vid. nott.). Ne-

ἔφη, τοὺς ξείνους φεύξασθαι, οὐδὲ ἑκὼν εἶναι ἀλσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθώμασέ τε ὀρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ παραγε- νόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρύναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι, δεινότε- ρον δὲ ἔτι, ἐκείνου ταῦτα νενωμένον, ἀπολιπεῖν τὸν λόγον τὸν

que aliter de his statuisset video Mansonem (Sparta Vol. I. P. 2. p. 126 seq.) merito quaerentem, quid mirum sit ab Herodoto cohortem Pit- natarum eam dici, quae a viris tri- bus Pitanae coniunctis pro more veterum fuerit composita. Add. Köchly et Rüstow: Griech. Kriegs- wesen pag. 37, qui nec Herodotum nec Thucydidem in talibus erroris incusari posse putant, si quidem qui Herodoti aetate exstitit (aut certe temporibus belli Persici) λόγος Pi- tanatarum, cum Thucydidis aetate et sequentibus temporibus non am- plius exstitisse credamus. Et qui nuper in Specimine Quaest. histo- ric. de Thucydide et Herodoto (Berolin. 1851) pag. 30—34 haec tractavit, Salomon, in Spartanorum exercitu fuisse statuit et ipse λόγον quendam, qui vel e solis Pitanae vel certe maximam partem ex iis- dem constiterit indeque hanc Pi- tanatarum λόγον significationem ac- ceperit: quae quamvis inter Grae- cos frequens fuerit appellatio, eam tamen in publicis rebus (v. c. cum milites conscriberentur aut omnino de singulis copiarum partibus sermo haberetur) vix adhibitam adeoque minus propriam ac sollemnem videri fuisse idem vir doctus addit. Quae cum ita sint, Herodotum a Thucy- dide (quem Herodoti libros cognitos non habuisse, iam ad VI, 57 monui- mus) tangi aut Herodotum errore hic lapsum esse (ut praeter alios contendit Meursius, quem vid. in Lectt. Att. I, 15. 16 coll. Miscell. Lacon. pag. 100), haud mihi per- suaderi patiar. Conf. etiam C. O. Mueller: Dor. II. pag. 50, ubi apte Caracallam imperatorem profert, qui antiqua instituta imitans e Spar- tanis formasse dicitur λόγον Πιτα- νάτην Herodiano IV, 8. Idem vir doctus in Annal. Gottingenss. 1835.

nr. 203. pag. 2012 ex opere Angli viri docti (Ancient coins of Greek cities and kings etc., illustrated and explained by J. Millingen. London 1831) Tarentinorum numum profert (Tab. I. 17), in quo inscripta le- guntur verba περιπολων Πιτανα- των: quae verba editor Anglicus eo refert, ut in condendo Tarento viri tribus sive vici Pitanae partem quandam habuisse putentur, eoque modo hoc nomen Tarentum quoque translatum sit. At Muellero hoc ita potius explicandum videtur, ut Tar- rentini patria Laconum instituta imitantes apud se quoque consti- tuisse perhibeantur *Pitanatarum co- hortem*. Nec denique ad hanc totam quaestionem referri non posse puto Pausaniae locum III, 14. §. 2, ubi in Sparta commemoratur λέσχη Κρο- τανῶν, his additis verbis: εἰσὶ δὲ οἱ Κροτανοὶ Πιτανάτων μοῖρα. τοὺς ξείνους] Vide supra IX, 11. (ibique nott.) 55 et ad formulam ἑκὼν εἶναι in seqq. VII, 164 ibique nott. De verbo ἀλσχυνέειν conf. nott. ad VII, 53 et de locutione δει- νὸν ποιέειν nott. ad III, 14.

ἐκείνου ταῦτα νενωμένον] i. e. cum ille (Amompharetus dux scil.) ita secum statuisset s. hoc esset animo. Hesychius II. p. 607 νένωται· ἐν νῶ ἔχει. Add. Etymol. magn. p. 601 et Herodot. I, 68. 77 ibiq. nott. Hinc male codd: plures ἀναινοπέ- νου. Quod unum verum est νενωμέ- νου, e Sancroftii libro dudum rece- perat Wesselingius.

ἀπολιπεῖν τὸν λόγον] τὸν λόγον pro obiecti accusativo accipio, si quidem et h. l. et in proxime seqq. itemque cap. 56 verbum ἀπολιπεῖν suam retinet vim activam. *Graviter autem ipsis videbatur deserere Pit- natarum cohortem timentibus, ne, si eam deseruissent, facientes, de quibus cum reliquis Graecis convenerant, in-*

Πιτανήτην, μὴ, ἣν ἀπολίπωσι ποιεῦντες, τὰ συνεδήκαντο τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν, ὥς οὐ χρεῶν εἴη ταῦτα ποιέειν.

Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μῦθον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεατέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπόλεον τοὺς αὐτοὺς εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον σφέων ἱππέα ὁφόμενόν τε, εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴ τε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῖνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπείρεσθαι τε Πανυσανήν, τὸ χρεῶν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπῆκετο ὁ δῶκετος ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὥς

relictus ipse Amompharetus una cum Pitaneis suis. Itaque ad ἀπολίπωσι intellig. αὐτὸν scil. τὸν λόγον. Ad locutionem ἀτρέμας εἶχον conf. nott. ad VII, 8. §. 1 et ad ἐπειρῶντο πείθοντες Herod. IX, 28 et nott. ad I, 77. Pro vulg. χρεῶν dedi χρεῶν; vid. nott. ad VIII, 3. Idem feci cap. 54 et 58.

CAP. LIV.

ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα] i. e. bene gnari mortis atque ingenii Laconum, qui alia sentiant, alia dicant. Ad locutionem conf. VIII, 144 ibique nott. Ad argumentum Wesselingius bene affert Euripid. Andromach. 447 (451) et Herodot. VI, 108, ubi vid. nott. Idem Euripides in Supplic. 187: Σπάρτη μὲν ὥμῃ καὶ πεποικιλταί τρέπον; alia eiusdem rei testimonia e veterum scriptis excitavit Laesaeus: Studien d. classisch. Alterth. pag. 204. Quod vero Lacones hic aliter, atque animo gerebant, eloqui dicuntur, hoc Valckenar. comparat cum Homericis II. XI, 313. Schol. Aristoph. Av. 168 ipsumque addit Aristophanem Spartanorum fraudes ac perfidiam perstringentem in Pac. 1065. Acharn. 307 coll. Demosthen.

c. Aristocr. p. 421 [pag. 659 Reisk.] — In seqq. ad optativum ἐπιχειροῖεν, quem in altera interrogationis parte excipit indicativus (διανοεῖνται), vid. excitata ad V, 13 et cf. VIII, 106. Alios locos, ubi indicativum excipit optativus, excitavi ad IX, 69. De particulis εἴ τε, quae in altera interrogationis parte ponuntur, monuit Matthiae Gr. Gr. §. 617, 5. Quod sequitur ἐπείρεσθαι τε, iungendum cum praecedentibus ἐπεμπον σφέων ἱππέα ὁφόμενον, structurā orationis paululum mutata: mittebant enim de suis equitem, qui inspiceret s. spectaret, utrum Lacedaemonii discedere aggrederentur an omnino de discessu non cogitarent, simulque etiam quaereret ex Pausania, quid faciendum esset.

CAP. LV.

κατὰ χώραν τεταγμένους] i. e. suo loco, quem ceperant, collocatos in acie. Formulam κατὰ χώραν attigi ad VIII, 73. 108. — Mox pro vulg. παρηγόρεον, quod cum Schaefero tenuit Matth., equidem e Florentino aliisque cum reliquis edd. dedi παρηγορέοντο, ut V, 104. VII, 13, ubi itidem medium invenitur verbum.

γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρύναξ καὶ ὁ Πανσανίης, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούρους Λακεδαιμονίων, οὗτως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπικίατο, καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένους. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πανσανίεω, ταύτῃ τῇ ψῆφῳ ψηφίζεσθαι, ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενῆρεα καλέων ἐκείνον, πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κῆρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρῶντα σφι πρήγματα, ἐχρήϊξέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαι τε πρὸς ἑαυτούς, καὶ ποι-
56 εῖν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ ἂν καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους. τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινόμενους πρὸς

μένοντας μούρους] Hoc opinor non ad unum spectat Amompharetum, sed ad Amompharetum unum cum cohorte sua Pitaneatarum. Hunc scilicet *adhortabantur*, ne ipse cum suis, qui soli ex omnibus relicti essent Spartani, periculo se obiceret. — Ad formulam ἐς ὃ (*donec*) vid. nott. ad I, 116. III, 48, ne plura. Mox reliqui ἀπικίατο (quae aoristi forma est), cuius loco e Sanrofti libro alteroque unus Dietschius dedit ἀπίατο, quae plusquamperfecti est forma: cf. supra IX, 17 ibique nott.

ταύτῃ τῇ ψῆφῳ — τοὺς ξείνους] i. e. hoc calculo eam se ferre sententiam, non fugiendos esse peregrinos s. hostes. Quae eadem enarrans Plutarch. Aristid. cap. 17. pag. 328 E. sic effert: ἀράμενος τῶν χερσὶν πέτρον μέγαν ὁ Ἀμομφάρετος, καὶ καταβαλὼν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Πανσανίου, ταύτην ἔφη ψῆφον αὐτὸς περὶ τῆς μάχης τίθεσθαι. — Apud Herodotum quae sequuntur: ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους, eadem exstant IX, 11, ubi vid. nott. Quae verba tolli quod vult Naber in Mnesymn. III. pag. 480, nulla mihi videtur idonea causa: conf. nott. ad IX, 10; ac passim, observante Wesselingio, huius modi iterationes occurrunt, ut III, 12. VI, 109. — Ad vocem φρενῆρης conf. nott. ad III, 25.

ὁ δὲ — λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέ-

λευε] Oratio nonnihil turbata. Quod enim initio periodi exstat ὁ δὲ, id aliquot verbis interiectis repetitur quasi ipso nomine prolato ὁ Πανσανίης; quo eodem cum spectet καλέων, quae sequuntur verba πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κῆρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, vel ita expedienda, ut e praegressis mente repetatur λέγων aut simile quid, eoquo etiam referatur vocula τε, semel hic posita, ut vidimus ad VII, 188: vel sequentibus ita sunt adstruenda, ut duas orationis partes hunc fere in modum per duplex τε coniungi statuamus: πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κῆρυκα λέγειν ἐκέλευε — ἐχρήϊξέ τε, quod dicendi genus attigimus ad VII, 8. §. 1. Tum praepositio πρὸς spectat ad λέγειν. Utat est, haec fere existit loci sententia: Hic vero (Pausanias scilicet) amen-tem nec sui compotem increpans illum (Amompharetum), iam ad Atheniensium praeconem conversus interrogantem, quae ipsi mandata erant, iussit eum (praeconem) dicere (Atheniensibus), quae hic agerentur, simulque petit (s. eum petere iussit) ab Atheniensibus, ut ad se venirent atque de discessu facerent ea, quaecunque ipsos vidissent facientes.

CAP. LVI.

τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινόμενους π.

ἱαντοὺς ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμοφάρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο), σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῖται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπαφῆς τοῦ Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδῖον. Ἀμοφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε 57 οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιεῖχετο αὐτοῦ μενόντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερεόντων 719 δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰδέη τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ ὄπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο

τ. 1.] Sensus loci hunc fere esse puto: „Quos secum disceptantes cum aurora deprehenderet, Pausanias, qui per hoc tempus quiete consedit, cum Amompharetum, et reliqui discederent Lacedaemoniū, remansurum esse minime putaret (id quod etiam accidit), signo dato abduxit omnes reliquos per cētos, sequentibus quoque Tegeatis.“ De verbo ἀναλαβόντα disceptandi notione conferri possunt, quae afferuntur in Thesaur. Ling. Graec. I, 2. pag. 418 ed. Dindorf. Ad sequens ἦσαν τὰ ἔμπαλιν vid. nott. ad VII, 58; de voce ὄχθος conf. nott. ad IX, 25 et ad vocem ὑπαφῆς nott. ad IX, 19.

Ἀθηναῖοι δὲ κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδῖον] Scil. ἦσαν, quod respondet praegressis οἱ μὲν — ἀντείχοντο, ita ut de mutata orationis structura, qualem statuere videtur Matthiaeus Gr. Gr. §. 631, 4, cogitari vix possit. Ad formam aoristi asperiores τραφθέντες conferri volunt Eustath. ad II. pag. 519, 41 s. 303, 29. Tu confer Bredov. p. 350.

CAP. LVII.

ἀρχὴν τε οὐδαμὰ δοκέων] Participulae τε paulo inferius respondet δὲ in verbis προτερεόντων δέ. Monuit Matth. Gr. Gr. §. 626. De vocula ἀρχὴν (i. e. prorsus, omnino) vid. nott. ad I, 86 coll. ad I, 9.

περιεῖχετο κ. τ. 1.] Schweighaeu-

HERODOT. IV.

serus in Lex. Herod. II. p. 201 bene sic explicuit: περιεῖχετο τούτον, ὥστε αὐτοῦ μενόντας μὴ ἐκλιπεῖν, id amplectebatur s. id contendebat, ut ibi manentes ne desererent aciem. Tu conf. VIII, 60. §. 2 ibique allata. Verbum προτερεῖν est praecire, ante alios s. relictis aliis progredi. Cf. IX, 66. Plura dabit Thesaurus Ling. Graec. Vol. VI. p. 2061 ed. Dindorf.

καταδόξας] In uno cod. Parisino extat κάρτα δόξας idque praestare arbitratr Hoeger in Actt. phil. Monacc. III, 4. pag. 486. Tu vid. Herod. I, 59 et nott. ad III, 27. — Sequens ἰδέη τέχνη (ubi male Sancrofti liber θελή pro ἰδέη) bene Hoogeven. ad Viger. p. 146 exponens recta arte, id est non dissimulante et palam, locum Latine ita expressit: ratus se palam ab illis deserti; nec aliter Portus ἰδεῖν (leg. ἰδέην) τέχνην interpretatus erat rectam artem, apertam et qua quis sine ambagibus utitur, probante quoque Schweigh., qui confert II, 161 fin. III, 127. IX, 37, ubi ἐκ τῆς ἰδέης: tu vid. ibi citt.

βάδην] i. e. pedelentim. Illustravit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 19. στίφος Noster manum dicit militum ordine pignantium, quem admodum Aeschylus Pers. 20. 372, ubi Herodotei loci non immemor fuit Blomfield. Vid. infra IX, 70 ibique nott.

στῖφος. τὸ δὲ ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα, ἣν μὴ ἀπολιπῇ τὸν χῶρον, ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτος τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθεῖο ὀπίσω παρ' ἐκείνους. Καὶ οἷ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφαρέτου παρεγίνοντο σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα. οἱ γὰρ ἱππῶται ἐποίευν, οἶον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεὶ· ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν, ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρησι ἡμέρησι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω· καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέυτο σφι.

ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια] „Adverte decem ista stadia, quae culpā librariorum ubi vacarint [in Sancerosti libro legitur ἄλλα στάδια pro δέκα στάδια], Lacedaemonii oportet, viarum compendia, montium et clivorum anfractus ingressi, neglexerint: ad insulam enim Oëroën, quorsum iter destinabatur, decem duntaxat stadia, c. 50.“ *Wesseling.*

περὶ ποταμὸν Μολόεντα] Inter nomina topica, in quibus contractio nulla adhibetur, hoc quoque nomen, ut IX, 97 *Σκολοπέεντα*, affertur a Bredovio pag. 191. Nec tamen in his constantem usum reperiri satis ostendunt alia huiusmodi nomina, quae contracta apud Nostrum proferruntur, ab Iusto Floriano Lobeckio in Quaestionn. Ionic. libr. fasc. I. pag. 4 collecta: *Ὀλινόσσας* (I, 165. 166), *Ἀμαθοῦντα* (V, 105. 114), *Ἀνθεμοῦντα* (V, 94), *Ἐλαιοῦντος* (VI, 140. VII, 21. 33. IX, 116. 120), *Μυοῦντα* (V, 36), *Σελινοῦντος* (V, 46), *Τραπεζοῦντος* (VI, 127), *Φλινοῦντος* (VII, 202). Quod ad ipsum fluvium attinet, Gail. Le philolog. V. pag. 293 seq. hunc fluvium pro Oëroës (IX, 91) brachio habet. Equidem malim habere pro rivulo, qui e Cithaerone et ipse delapsus aquas deinde miscet cum Oëroë: nec tamen plura habeo, quae proferam; cf. Vischer: Erinnerungg. aus Griechenland pag. 548. Quod enim quis olim cum eo comparat τὸ Μόλου ρεῖθρον apud Plutarch. Syll. 19. p. 464

A, aut τὸ ρεῖμα τοῦ Μωρίου ibid. cap. 17. p. 463, id minime convenire patet. Conf. C. O. Mueller: Orchomen. p. 488. Nec magis mihi liquet de eo loco, qui *Argiopsis* vocatur, ubi Cereris Eleusinae aedes, quam duo milia passuum ab Heraeo remotam, ubi adhuc ruinae cuiusdam ecclesiae inveniuntur, ad Sphragidium exstructam fuisse putant, obloquente quamvis Gailio l. l. V. p. 295 seq. Tu vid. Krusium l. l. II, 1. pag. 595. Herodotus huius templi meminit IX, 62. 65. 101 itemque Pausanias IX, 4. §. 2. — ἦσται h. l. idem valere videtur atque *ἰδρσται* s. *ἰδρυμένον ἐστὶ, collocatum, exstructum est* (cf. Schweighauser. Lexic. Herodot. I. p. 182), quamvis Buttmann. Gr. Gr. mai. I. p. 544 not. ἦσθαι pro ἰδρσθαι poni posse neget. Tu vid. Bredov, pag. 317.

οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφαρέτου] Vid. Matth. Gr. Gr. §. 583 et IX, 119. Pro vulg. *παρεγίνοντο*, quod retinuit Schaeferus e codd., revocavi cum reliquis edd. *παρεγίνοντο*. Mox intactum reliqui et hoc loco et cap. 60 *προσέκειτο*, quod Dietsch. mutavit in *προσεκέστο*: vid. nott. ad VIII, 41. In fine cap. verba καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέυτο σφι attigit Matth. Gr. Gr. §. 565, not. 2. Est enim sensus: *simul atque istos (Graecos) assecuti essent, instabant iis; sobald als sie dieselben eingeholt hatten*. Mox cap. 58 *καταλαμφθέντες (deprehensi)* eadem significatione passiva.

Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἑλληνας ἀποικομένους 58
 ὑπὸ νύκτα, εἶδέ τε τὸν χῶρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Ληρισσαῖον
 Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήτον
 ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε, τάδε ὀρέοντες ἐρήμα;
 ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν
 ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους· τοὺς πρότε-
 ρόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἰδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν
 παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας. διέδε-
 ξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώ-
 πων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἔοντες ἐν οὐδαμοῖσι

CAP. LVIII.

ὅπὸ νύκτα] i. e. *sub noctem*, ut VIII, 71. IX, 51. 60. Attigit Matth. Gr. Gr. §. 593 init. itemque Gail: Le philol. IV. pag. 295. Conf. etiam Kuehner. Gr. Gr. §. 617. III, 2, b. In participio ἀποικομένους praeteriti temporis vim inesse observat Schaefer in Animadverss. ad Plutarchi Vitas Vol. VI. pag. 419. Haud aliter paulo post et IX, 60 ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα. De Thorace vid. IX, 1. — In seqq. ad τὰ πολέμια vid. nott. ad III, 4. In sequentibus verbis οἱ πάντες articuli vim notat Matthiae Gr. Gr. §. 266. De significatione verbi διαδράντες conf. nott. ad VIII, 60. §. 1 et ad verbum διέδεξαν nott. ad VII, 172 de hoc verbo.

ὅτι οὐδένες ἄρα ἔοντες — ἐναπεδεικνύατο] οὐδένες omnes libri afferunt, qui etiam III, 26 idem praebent omnes: Noster enim aliis locis, a Bredovio pag. 278 collectis et in Thesauro Ling. Graec. V. pag. 2363 ed. Dindorf. repetitis scripsit οὐδαμοὶ et μηδαμοὶ, quod Ionum esse testatur Thomas Magister s. v. οὐδεὶς pag. 602. Unde quod hoc etiam loco pro οὐδένες scribi οὐδαμοὶ iubet Cobet in Mnemosyn. VI. pag. 55 seq., non assentior, Herodotum utroque modo scribere potuisse atque etiam scripsisse ratus. Usum vocis οὐδένες tangunt Matth. Gr. Gr. §. 437, 1 et Kuehner Gr. Gr. §. 421. not. 3. De locutione μηδὲν s. οὐδὲν εἶναι supra monuimus ad VIII, 106. De usu parti-

culae ἄρα vid. allata ad VIII, 8; de usu participii ἔοντες — ἐναπεδεικνύατο monuimus ad II, 15; add. etiam Matthiae Gr. Gr. §. 549, 5. De ipsa imperfecti forma ἐναπεδεικνύατο vid. Bredov. p. 329 seq., qui similis tertiae personae huius formas ex Nostro collectas exhibet. Quod ad reliqua attinet, durius sane dictum videtur ab Herodoto: διέδεξαν — ὅτι — ἔοντες — ἐναπεδεικνύατο, a Schweighausero ita Latine expressum: *ostenderunt, se, cum sint nihili homines, inter Graecos, qui nec ipsi ullius sint frugis, eminuisse*. In Lex. Herod. (I. p. 212 seq.), ubi idem vir doctus varias virorum doctorum interpretationes affert: Gronovii („*ostenderunt, nullius sese pretii inter Graecos et ipsos nullius pretii viros demonstrari*“, quam versionem intactam reliquit Wesselingius), Laurentii Vallae („*unde nullius esse se pretii inter Graecos et ipsos nullius pretii viros ostenderunt*“) et Aemilii Porti (qui in Lexico Ionico ἐναπεδεικνύατο interpretatus erat: *ostentabantur* vel *ostentabant se*), ipse ad hanc Aemilii Porti interpretationem accedere mavult, verbo ἐναποδεικνύσθαι Herodotum usum esse ratus ea notione, qua alias verbum ἐνδείκνυσθαι adhibetur, indeque verbo ἐναποδεικνύσθαι passivam tribuit notionem, ita ut proprie h. l. valeat: *ostentati sunt, tanquam praecipui et eximii insigniti et celebrati sunt*; quo eodem sensu ab aliis addit verbum poni ἐνδείκνυσθαι (*ostentari*), ut apud Aeschin. in Ctesiph. pag. 610 Reisk.

ἐοῦσι Ἑλλήσι ἐναπεδεικνύατο. Καὶ ὑμῖν μὲν, ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τε καὶ συνηδέατε. Ἀρταβάζου δὲ θῶνμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους, καταρρωδῆσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὥς χρεῶν εἷη ἀναξεύξαντας τὸ στρατόπεδον εἶναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πένσεται. Καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος. νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστὶ, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμ- 720 φθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δι-

Plutarch. Cicer. cap. 14. Equidem haud scio an verbum ἐναποδείκνυσθαι suam hic quoque retineat notionem, ita ut scriptor ob verbum διέδεξαν nimis illud quidem remotum eiusdem significationis verbum infra denno ponendum ratus duo ita posuerit verba, quae in Latinis uno reddi queant. *Commonstrarunt illi satis*, ait Mardonius, *se vel inter eos, qui nihili sunt, Graecos, nullo loco esse censendos*. Nec aliter intellexerat Valla, cuius interpretationem supra indicavimus. Censori Ienensi (1828 nr. 186, p. 47), quem Stogerum esse videri iam supra dixi, scribendum videtur ἐνεπεδεικνύατο. Ipsum verbum ἐναποδείκνυσθαι praeter hunc Herodoti locum aliquot locis apud Polybium ea, qua accepimus, significatione reperitur: tu vid. Lexic. Polyb. s. v., unde repetuntur in Thesaur. Ling. Graec. III. pag. 994 ed. Dindorf.

ἐπαινεόντων τούτους] ἐπαινεόντων ad antecedens ὑμῖν ἐοῦσι refertur, oratione subito in genitivorum absolut. structuram mutata: de quo conf. VIII, 69 ibique nott. et Kuehner. Gr. Gr. §. 681, c. Formam συνηδέατε in seqq. attigit Matth. Gr. Gr. §. 188, a. not. 1. Tu vid. VIII, 113 ibique nott. Bothius ad Terent. pag. 467 maluerat: συνηθέετε, i. e. *consuescitis*. Melius opinor Schweighauserus in vulgata acquiescens reddit: *laudantibus hos homines, quorum res quaedam bene gestae nobis innotuerunt*.

τὸ καὶ καταρρωδῆσαι κ. τ. λ.] De

loci structura vid. Matth. Gr. Gr. §. 541. Nec aliter fere haec verba expedienda videntur censori Ienensi (1828. Ergänzt. Bl. 45. p. 347), ubi τὸ καταρρωδῆσαι tanquam obiectum remotius, quod aiunt, cogitari vult, cui, si quid addendum, mente addi posse autem putat, ita ut orationis naturalis haec sit structura: Ἀρταβάζου δὲ θ. καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην, τὸ καὶ αὐτὸν καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους. Nam θῶνμα ποιεῖσθαι idem fere valet atque θανμάζειν (conf. supra allata ad I, 68. IV, 87. VIII, 74) eandemque fere inde etiam assumit structuram cum genitivo personae et accusativo rei, monstrante censore l. l. Itaque haec loci sententia: *Artabazum vero vel magis miratus sum, quod etiam Lacedaemonios pertimuit atque timore percussus ignavissimam tulit sententiam* etc. Respicit enim ad sententiam Artabazi supra IX, 41 enuntiata. De locutione ἀποδέξασθαι γνώμην vid. allata ad I, 170. Ad verbum ἀναξεύξαντες conf. nott. ad IX, 41 et ad verbum πολιορκησομένους (i. e. *obsidionem passuros*) nott. ad V, 34. Idem infra IX, 97.

τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πένσεται] scil. γνώμην. *Quam Artabazi (viri alioqui fortissimi) sententiam (turpissimam atque indignissimam) rex a me (reverso in Persidem) accipiet s. audiet.* — Verba ἐπιτρεπτέα ἐστὶ excitavit Matth. Gr. Gr. §. 555. Sensus est: *nunc vero illis non permittendum est, ut haec faciant* (scil. nos effugiant), *sed persequi illos oportet*.

κας. Ταῦτα εἰπας ἦγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ, διαβάντας τὸν 59
 Ἀσπὸν, κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων, ὥς δὴ ἀποδιδρασκόντων·
 ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεάτας μούνοους· Ἀθη-
 ναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κα-
 τῶρα. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας
 οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα πάντες
 ἤειραν τὰ σημεῖα, καὶ ἐδίωκον ὥς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε
 κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ
 ὀμίλῳ ἐπήϊσαν, ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

CAP. LIX.

κατὰ στίβον] Conf. IV, 122 ibi-
 que nott. et ad sequens ὥς δὲ Matth.
 Gr. Gr. §. 603. Herod. I. 66 nott. ad
 Herod. VII, 211 et V, 20. Har-
 tung: Lehre v. d. Griech. Partik. I.
 p. 288. In verbis quae sequuntur:
 ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους κ.
 τ. λ. Schweighaeuserus (Lexic. He-
 rodot. I. p. 240) verbum ἐπεῖχε ac-
 cipi vult: *in oculis habuit* (solos La-
 cedaemonios et Tegeatas), adversus
 hos solos *tentendit, sese direxit*, adeo
 ut loci sententia haec sit: *adversus*
Lacedaemonios et Tegeatas solos se di-
rexit s. animum attendit; namque Athe-
nenses in planitiem conversos praecli-
vis (s. obstantibus clivis) non conspe-
xerat. Ac sane in Euripidis loco
 Heraclid. 847 (λαβὼν δὲ χειρὶν ἡνίας
 Ἑρωςθίως πῶλοις ἐπεῖχε) vulgo
 ἐπεῖχε accipiunt *direxit* atque hunc
 ipsum Herodoti locum afferunt, in
 quo tamen haud scio an ἐπεῖχε eo si-
 gnificatu accipi possit, quo Noster
 aliis locis (VI, 96. I, 80, ubi vid. nott.)
 hoc verbum adhibuit indicaturus:
in animo habere, cogitare, secum con-
stituere animo; tum vero mente ad-
dendum ex antecedentibus erit:
ἄγειν τοὺς Πέρσας. Quod vero He-
 rodotus addit, obstantibus clivis
 Athenienses a Persa conspici haud
 potuisse, id verum prorsus videri
 regionem ipsam invisenti et inspi-
 cienti monet L. Ross in: Morgen-
 blatt 1835. nr. 157. pag. 626. De
 voce ὄχθος cf. IX, 25 ibique nott.

ὠρμημένους διώκειν] De infini-
 tivi huius usu agit Matth. Gr. Gr.

§. 532. Tu vid. mox IX, 61 et allata
 ad VII, 4. In seqq. pro vulg. ἦραν
 Bredovium secutus pag. 193 scripsi
 ἤειραν, quod idem recepit Dietsch.
 Quod additum est τὰ σημεῖα, ad
signa militaria pertinere, indicant
 similia, quae exstant apud Thucy-
 didem I, 49 (ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἕκα-
 τέροις ἤρθη) et 63. IV, 42. III, VII,
 34. VIII, 95, apud Xenophontem
 (Cyropaed. VII, 1. 23), alios. Ac
 plura de verbo *αἰρεῖν*, quod de qua-
 vis terrestri protectione adhibetur,
 vid. in Thesouro Ling. Graec. I.
 pag. 1048 coll. 1044 ed. Dindorf.
 Locutionem ὥς ποδῶν εἶχον attigi
 ad III, 16. Ad seqq. οὔτε κόσμῳ
 οὐδενὶ κοσμηθέντες conf. VIII, 60.
 §. 3 ibique nott.

βοῇ τε καὶ ὀμίλῳ] i. e. *cum cla-*
more ac tumultu. De dativi usu vide
 sis Matth. Gr. Gr. §. 400, I coll.
 §. 405. not. 2. Ad locutionem fa-
 ciunt, quae ad VII, 211. III, 79 at-
 tuli similia. Atque Homericō more
inconditum clamorem et turbam hic
 indicari observarat Wesselingius
 comparans Ili. XI, 460. Plutarchus
 in Vit. Aristid. 17. pag. 329 A. sic
 dedit Herodotea procul dubio ex-
 primens: ἐπεφέρετο τοῖς Λακεδαι-
 μονίοις βοῇ πολλῇ καὶ κατάγῳ τῶν
 βαρβάρων, ὥς οὐ μάχης ἐσομένης,
 ἀλλὰ φεύγοντας ἀναρπασόμενων
 τοὺς Ἕλληνας. Itaque haud necesse
 ὀμίλῳ accipere pro ὀμιλαδόν (ut in
 Apollon. Rhod. IV, 81 coll. Homer.
 Ili. II, 93) aut commutare in κόσμῳ,
 quod olim in mentem venerat Valcke-
 nario. Proverbialē sibi videri lo-
 cutionem scribens Matthiaeus pro-

60 Πανσανίης δὲ, ὥς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθεῖν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἵνα. Εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθεῖν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν

prie valere contendit: cum omnibus copiis in unum collectis, comparans III, 127. Haud sane equidem intelligo.

ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας] i. e. tanquam primo impetu (i. e. facile) Graecos abrepturi s. oppressuri. Bene Valckenarius: „Supra VIII, 28 Thessali dicuntur ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίους, φερόμενοι ἐσέπασον ἐς τοὺς ἀμφορέας. Urbs uno velut impetu capta frequenter dicitur ἀναρπασθῆναι.“ Tu conf. ibi allata.

CAP. LX.

ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα διαδράντων] Vid. supra cap. 58, ubi haec verba attigimus. In verbis proxime sequentibus: νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν, vix opus erit monere cum Struvio (Opusc. selectt. II. p. 215) alterum τὸ (ante ποιητέον) esse pronomen relativum. De verbo δέδοκται vid. infra IX, 87 et cf. nott. ad VI, 109. VIII, 110 ibique nott.

ἀμυνομένους γὰρ — ἀλλήλους] Matth. Gr. Gr. §. 634, 2 ad haec verba e praegressis assumi vult δέδοκται, idemque §. 546 ad eam vim explicandam, quae inest in infinitivo περιστέλλειν, ex antecedenti ποιητέον mente repeti vult δει, quod ipsum illo verbali contineatur;

tu vid. Plat. de republ. I, 16. p. 343 D. ibique Stallbaum. Verbum περιστέλλειν tuendi, protegendi notione exstat III, 82. IV, 80, ubi conf. nott. Unde haec fere loci enascitur sententia: „Nunc igitur decretum est, quid nobis sit faciendum; namque succurrentes, qua optime possumus, invicem nosmet tueri ipsos oportet.“ Schweighaeuserus sic ea reddiderat: nempe pugnare oportet quam fortissime possumus et multo nobis succurrere. — Quae proxime sequuntur verba: εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, valent: si igitur in vos irruisset initio (s. primos) equitatus; ὁρμᾶν intransitive dicitur de equitibus irruentibus, ut apud Xenophont. in Hipparch. IV, 14. VIII, 23 aliisque locis plurimis in Thesaurο Ling. Graec. V. p. 2206 ed. Dindorf. allatis. Ad vocem ἀρχὴν vid. allata ad VIII, 128. — Ad locutionem δίκαιοί ἐστε (i. e. par est, oportet vos etc.) conf. allata ad VIII, 137 et ad verbum πιέζειν nott. ad VIII, 142.

εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς — βοηθεῖν] i. e. si quid vero vos detinet, quo minus fieri nequeat, ut nobis succurratis, sive, ut Schweighaeuserus interpretatur: Sin vos ipsi occupati estis, ut succurrere nobis non possitis. De verbo καταλελάβηκε notavi ad III, 42 et cf. infra IX, 92 fin. Vim particularum εἰ ἄρα, de qua conf. etiam

θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον
 εἶναι πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἔσακούμεν.
 Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὠρμέατο βοηθέειν καὶ τὰ 61
 μάλιστα ἐκαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀν-
 τιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μη-
 κέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἔλυπε.
 Οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται (έόντες
 σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμῦριοι, Τεγεῆται δὲ τρισ-

VII, 10. §. 8, exposuit Hartung: Lehre v. d. Griech. Partik. I. p. 440, ubi reddi vult: *wenn allenfalls, wenn, was man nicht wissen kann.* — Quae continuo sequuntur: ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε, ita reddam: *vos sane hoc nobis gratificamini, ut sagittarios nobis dimittatis auxilio.* Ubi participii ἀποπέμψαντες similis fere est ratio atque V, 24 (ubi vid. nott.) in verbis ἐν ἐποίησας ἀπικόμενος. De vocola δὲ in apodoti post ὑμεῖς posita vid. modo VIII, 40 ibique nott. IX, 6 et mox cap. 63. Sagittarios vero Atheniensium quod sibi auxilio mitti vult Pausanias, recte monuit Koechly (in Dissertat. de Nonni Dionyss. libro XXXIX. Turici 1855. p. 17) Athenienses fere solos ex omnibus Graecis sagittandi arti operam dedisse militesque sagittarios civium ex numero prae buisse, qui magnum momentum in aliis quoque proeliis belli Peloponnesiaci attulerint: ad ea, quae in Plataeensi pugna praestiterint hi sagittarii, respicere videtur, recte monente eodem viro docto, Simonides in Epigrammate Antholog. Palat. VI, 2 (nr. 145. p. 915 Bergk. nr. 200 Schneidew.). — De locutione χάριν τιθεσθαι (*gratiam sibi inire s. collocare apud aliquem*) conf. modo IX, 107. Haud aliter χάριν κατατίθεσθαι, de quo diximus ad VI, 41; add. Wesseling. ad Diodor. Sic. IV, l. XV, 91. Conf. etiam κλέος καταθέσθαι IX, 78 ibique laudata.

συνοίδαμεν] Hanc formam aequae atque οἶδαμεν VII, 214 (ubi vid. nott.), quam suspectam habent Dindorf et Mehler, equidem hoc quoque loco intactam relinquere malui; de

structura huius verbi cum participio consulat Matthisae Gr. Gr. §. 548, 2. Ad verba ὑπὸ τὸν πόλεμον (i. e. *sub ipsum hoc bellum s. huius ipsius belli tempore*) conf. modo IX, 58, ubi ὑπὸ πύκτα. Plura Fischer ad Weller. III, 2. pag. 278. — In fine cap. ad ἔσακούμεν suppl. ἡμῖν. Est enim sensus: *ut in hoc etiam nobis morem gerant.* Conf. IX, 9. IV, 133. VI, 86. I, 214.

CAP. LXI.

ὠρμέατο] Conf. de imperfecti huius forma Bredov. pag. 330 et VIII, 25. 35. 109. IX, 102 et de ipsa verbi significatione nott. ad VII, 4. In seqq. verbis: τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἔλυπε, quae Schweighauserus haud male reddidit: „*ipsi ab adgredientibus infestati*“, male olim in Aldina legebatur *προκείμενον*, quod ab hoc loco alienum et scriptorum librorum in *προσκειμενον* fere consentientium auctoritate destitutum reieciimus. Intelligitur autem ea exercitus Persici pars, quae (in Athenienses) instabat eosque ex adverso aggrediebatur. Idem verbum supra IX, 40. 57. 60. Participii, quod substantivi fere vim hoc loco obtinet, admonuit Matthisae Gr. Gr. §. 445, 5. Infra IX, 63 τὸ περὶ ἐκείνον τεταγμένον.

έόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν] Bene Schweighauserus: „Huic numero ita ratio constat, coll. c. 29 seq.

Spartani	5000
Helotae	35000
Reliqui Lacedaemonii . . .	5000
Levis armatura his attributa	5000
	<hr/> 50000.“

χιλίοι· οὔτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπασχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὥς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλευνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρητίζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

In seqq. ad vocem σφάγια conf. alata ad IX, 41.

φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα) i. e. constipantes, dense iungentes scuta e vimine confecta, quod idem IX, 99 sic effertur: συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναί σφι, i. e. contulerunt, constiparunt scuta, quae pro muro s. septo ipsis essent, vallum e clipeis congeriebant, coll. IX, 102. Schweighaeuserus in Lex. Herod. (II. p. 361) comparaverat Homer. Ili. XIII, 130 φράξαντες δόρυ δονρί, σάκος σάκει. Nec aliter haec de scutorum congerie Graecis ingruentibus obiecta intelligi voluit Wesseling. citans Plutarch. Vit. Aristid. 18. pag. 329 F, ubi legimus: καὶ προθέμενοι πολλὰ τῶν γέρρων ἐτόξευον τοὺς Λακεδαιμονίους κ. τ. λ. Negris peculiare pugnae genus apud Persas hic intelligi putat, ex quo (malim enim ipsa eius verba proferre) ἀραδιάξαν πρὸς ἐαντιῶν τὰ γέρρα, σχηματίζοντες οὕτω τειχὸς τι καὶ μὴ κρατοῦντες αὐτὰ παντελῶς ταῖς χειρσί. Layard (Niniveh etc. II. p. 345 seq.) hunc scutorum constipandum morem Assyriis sculpturis illustrari observat, in quibus tale scutum, quod virum totum obtegat, tenetur ab altero milite illum tutaturo. Herodotea respicit Harpocrat. s. v. γέρρα itemque Suidas s. v. I. pag. 477. Et vide quoque nott. ad VII, 61 de voce γέρρα. Addam h. l. Gailii verba (Le philol. V. pag. 231 seq. 240 seq.), ubi gerrha fuisse scribit: des tissus ou d'osier ou de cordes entrelacées, couverts de cuir et de différentes formes, que les Per-

ses en faisoient une sorte de palissade; qu'on les fichoit en terre et qu'on les retiroit avec facilité, que cette manoeuvre militaire se répétoit à plusieurs reprises et à des distances de temps assez rapprochées." Inde idem nostrum locum sic Gallice expressit: s'étant fait une sorte de palissade de leurs gerrhes, former une palissade de gerrhes. Atque hunc in modum accipit quoque Herodoti verba Koechly: Griechisch. Kriegswesen pag. 67, ita scribens: „das persische Fussvolk pflanzte seine Flechtschilde vor der Fronte auf, wahrscheinlich mittelst der kurzen Spiesse, die es führte, und begann alsbald hinter dieser Pallisade hervor die Lacedaemonier mit einem Hagel von Pfeilen zu überschütten.“ — In seqq. ad voculam οὕτω postpositam cf. quae attuli ad IV, 3.

τῶν σφαγίων οὐ γινομένων] De hac locutione vid. nott. ad VII, 134. IX, 41. 62. Itaque iure mireris, unde vocem χρηστῶν, qua hic optime carebit oratio, arripuerit Galeus. Citant Taylor. ad Lysiam p. 33 s. 62 Reisk. De Heraeo vid. IX, 52 ibique nott. Pertinet autem ad ea, quae hoc loco narrantur, quam maxime Plutarchi locus in Vit. Aristid. 18 init., ubi haec leguntur: δυσφορῶν οὖν ὁ Πανσανίας τοῖς παροῦσιν, ἄλλα τοῦ μάντεως ἐκ' ἄλλοις λερεῖα καταβάλλοντος, τρέπεται πρὸς τὸ Ἡραῖον τῇ ὄψει δεδιαιμένος καὶ τὰς χεῖρας ἀνασχῶν εὐξάτο Κιθαιρωνίᾳ Ἡρᾷ καὶ θεοῖς ἄλλοις, οἳ Πλαταιίδα γῆν ἔχουσιν,

Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλυμμένου προεξαναστάντες πρό-62
τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρουν ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακε-
δαemonίοισι ἀντίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐρίνετο
θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώ-
ρουν καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα
μετέντες. Ἐρίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρεα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα
ἐπεπτώκεε, ἦδη ἐρίνετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον
καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δό-
ρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν

ἐλ μὴ πέρωται τοῖς Ἑλλήσι νικᾶν,
ἀλλὰ δρᾶσαντάς γε τι παθεῖν καὶ
δεΐξαντας ἔργῳ τοῖς πολεμίοις, ὥς
ἐπ' ἀνδρας ἀγαθοὺς καὶ μάχεσθαι
μεμαθηκότας ἐστράτευσαν. Unde
differunt, quae apud Platonem le-
guntur in Lachet. 17. p. 191C: Λα-
κεδαιμονίους γὰρ φασιν ἐν Πλα-
ταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γεροφό-
ροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένον-
τας πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ
φεύγειν· ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ
τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφόμε-
νος ὥσπερ ἱππέας μάχεσθαι καὶ
οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην.

CAP. LXII.

προεξαναστάντες πρότεροι] In
aliis codd. exstat πρότερον, de quo
conferri volunt Davis. ad Maxim.
Tyr. pag. 507. Tu vid., quae ipsi ad
VI, 96 attulimus, quamquam hoc
nostro loco praestare videtur πρό-
τεροι, quippe longe significantius:
quod vero additur particepsio προ-
εξαναστάντες, de hoc loquendi ge-
nere conf. quae similia allata sunt
ad III, 16. — In verbis seqq. ὥς δὲ
χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο Valckenar. (ad
Euripid. Phoeniss. 313) cum Lar-
chero dativum χρόνῳ interpretatur
lendem. At proprie valet: tempore
aliquo praeterlapso. Tu vid. nott. ad
III, 13. Ad argumentum conf. Plu-
tarch. Vit. Aristid. 18 init., qui haec
habet: ταῦτα τοῦ Πανσανίου θεο-
κλιτοῦτος ἅμα ταῖς εὐχαῖς ἐφάνη
τὰ ἱερά καὶ νίκην οἱ μάντις ἐμή-
νουν x. r. l.

ἐρίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρεα
μάχη] Articulum ἡ ante μάχην cum

recte, praeunte Schaef., delevi-
set Schweigh., quem etiam reliqui
edd. secuti sunt, postea eum resti-
tutum vult, pro ἐρίνετο commodius
legi posse ratus ἐγένετο. Gailius (Le
philolog. V. pag. 215 coll. IV. pag.
371) haec ita Gallice reddit: *le com-
bat se donna d'abord à la palissade
des gerrhes* (boucliers), idemque
etiam proxime antecedentia: τὰ
τόξα μετέντες ita reddi vult (l. l.
V. pag. 232 seq.): *retetant leurs arcs
derrière eux, post terga*. Est autem,
si quid video, haec scriptoris sen-
tentia: Persas obviam ivisse, omi-
sis s. sepositis arcubus, cum scil.
gladiis atque hastis nunc uterentur.
Nec aliter intellexit Schweighaeu-
serus in Lexic. Herodot. II. pag. 104.
— ἐχώρουν ἐπὶ τοὺς Πέρσας reddit
O. Ch. Kellermann. (De re militari
Arcadam. Monach. 1831. pag. 63)
incedebant adversus hostem eoque
verbo graviolem illum hoplitaram
incessum indicari putat.

τὸ Δημήτριον] Vid. IX, 57 et ad
verba seqq. χρόνον ἐπὶ πολλόν conf.
allata ad IX, 22. De voce ὠθισμός
conf. nott. ad VII, 225.

τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι
κατέκλων] Bene Schweighaeuserus:
etenim Persae hastas Graecorum (quae
nempe suis longiores erant) *manibus
prehensas fregerunt*. Forma κατέ-
κλων, quam omnes libri afferunt,
auctore Bredovio pag. 389 seq. in
solutam formam mutanda est: equi-
dem propter ea ipsa, quae collecta
praebuit Bredovius, in vulgata ac-
quiescere malui, Herodotum in hoc
verbo, ut in tot aliis, contractâ
formâ aeque uti existimans. — Ad

καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσανες ἦσαν οἱ Πέρσαι· ἄνοπλοι δὲ ἔόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίῃν. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα, καὶ πλευνέες τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ 63 διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγγανε αὐτὸς ἑὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἱππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλλούς, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμο-

seqq. conf. Pseudo-Plutarch. II. pag. 874 A. et de voce *λήμα* nott. ad V, 72.

ἄνοπλοι δὲ ἔόντες] ἄνοπλοι male reddunt *inermes* aut *malarmés*, quod Gallo interpreti Miot placuit, ut scil. arma habuerint ad usum minus commoda. De quo tamen vereor ut Herodotus cogitarit; sunt enim ἄνοπλοι *leviter armati* s. *clipeis nudati*; unde IX, 63 fin. *γυμνήτες*, qui pugnam instituunt πρὸς τοὺς *οπλίτας*. Tu vid. quae supra attulimus ad IX, 30. Ad καὶ πρὸς vid. I, 165 ibique nott. V, 20. VII, 154—184. V, 67; πρὸς δὲ VIII, 51. I, 41 (ibique nott.). II, 12. Grote: History of Greece V. pag. 230 Herodoti verba haec afferens cum Herodoti narratione conferri vult Livii narrationem XXXII, 17 de Romanorum pugna in Macedonum phalangem irruentium adeoque etiam illam pugnam, quam Helveti anno 1386 cum Austriacis prope Sempacum gesserunt, ubi insigne facinus exstitit Arnoldi a Winkelried: ignorabat nimirum vir doctus, nuper admodum exstitisse, qui quae de hoc Arnolde a Winkelried traduntur, ea ad fabulas postea excogitatas referret, critici viri famam inde quaesituros! Nostra enim aetate eo perventum est, ut istiusmodi tentaminibus artis criticae famam aucupentur! Ad Herodotum ut redeam, mihi haec non prorsus convenire videntur. In hac enim pugna Plataeensi Persae clipeis cum destituti essent nec in loriceis, quibus ob Herodot. VII, 61 eos indutos credam, multum haberent auxillii, Lacedaemoniis, qua

erant illi dexteritate gladiique tractandi peritia, resistere eorumque ictus evitare haud potuerunt. Ad hanc enim dexteritatem vocem *σοφίῃν*, de qua conf. nott. ad V, 18, refero cum Schweighausero, qui mox bene tuetur ἐναντίοις, a Schaefero e duobus codd. mutatum in ἀντίοις, quod ipsum hoc sensu, quo *hostes*, *adversarios* designat, nec ab Herodoto nec ab ullo alio scriptore poni putem. — In seqq. *προεξαΐσσοντες* dicuntur *ante reliquam aciem proruentes, subito procurentes*. Eodem verbo utitur Thucydides VIII, 25, qui etiam dixit *προεξιέναι* (III, 1. VII, 74) et *προεάγειν* (VII, 6. 37. 70). Herodotus initio huius capituli dixit *προεξαναστάντες*, itemque VIII, 59 *προεξανιστάμενοι*. Ad sequens *συστρεφόμενοι* cf. VI, 61 ibique nott.

CAP. LXIII.

ἀπ' ἱππου] Ad locutionem conf. I, 70 ibique nott. *Mille Persarum selecti* haud scio an iidem sint, quorum mentio VII, 40. Mox e Florentino aliisque reposui ταύτῃ δὲ pro ταύτῃ δὴ, quod cum Schaefero tenet Matth. Sed vid. IX, 60 fin.: εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς — ὑμεῖς δ' ἡμῖν κ. τ. λ. IX, 48 fin. 85. VIII, 22 et quae alia attulit Werfer in Actt. phill. Monacc. I. pag. 93. 96, ubi de duplicata particula δὲ in altera periodi parte disserit. Qui idem I. l. pag. 97 etiam excitat, quae continuo apud Herodotum leguntur: ὅσον μὲν νυν χρόνον — οἱ δὲ ἀντεῖχον. Tu vid. modo ad IX, 60 excitata.

νίων ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον, ἔδον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστον γὰρ σφεας ἔδηλέετο ἡ ἰσθμὸς, ἐρήμιος ἐοῦσα ὄπλων. πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἔόντες γυνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ⁶⁴ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσι Σπαρτιήτεσι ἐκ Μαρδονίου ἐπιτελέετο· καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατ' ὑπερθεῖ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἰρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἔόντες. Ἀποδυνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀιμυνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἀνδρας τριηκοσίους συν-

Ad loci argumentum conf. Plut. Vit. Aristid. 18.

τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον] Vid. IX, 61 et ad voculas οὕτω δὴ in seqq. nott. ad IX, 6. — Seqq. πλείστον γὰρ σφεας κ. τ. λ. attigit Pseudo-Plutarch. II. p. 874. Larcherus hic cogitandum esse censet de longitudine vestimenti Persarum, quale postea quoque fuerit Parthis. Sed vereor ut hoc admittant Herodoti verba. Vocem ὄπλων ad χίπεος refero: cf. nott. ad IX, 30 et 62.

CAP. LXIV.

ἦ τε δίκη τοῦ φόνου] Vid. VIII, 114. — Ad locutionem νίκην ἀναιρέεσθαι conf. allata ad VI, 70 et add. Plut. Themistocl. 15 (ἀράμενοι νίκην), ubi Sintenis praeter nostrum locum bene affert Homericam nemini non nota πῦδος, κλέος, τιμὴν ἀρέεσθαι. De ipso loci argumento confer sis Plutarch. Compar. Aristid. et Cat. 2. pag. 353 D., ubi Plutarchus inter alia scribit: ἐν δὲ Πλαταιαῖς φησὶν Ἡρόδοτος ἀνελέσθαι καλλίστην νίκην Πανσανίαν, ad hunc Herodoti locum aperte respiciens.

τῶν δὲ κατ' ὑπερθεῖ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἰρηται ἐς Λεωνίδην] Spectant haec ad eam, quam VII, 204 Noster profert seriem maiorum Leonidae.

ὑπὸ Ἀιμυνήστου] Ita in plerisque

codd. (Mediceo, Florentino, aliis) scriptum exstat idque etiam unum verum videtur Wesselingio Diss. Herod. VI fin. pag. 61. 62: viri perpetuae memoriae nomen. Sancrofti liber cum alio dat Ἀιμυνήστου, quod idem exhibent Valla et Plutarch. Vit. Aristid. 19 init. (ubi pluribus de hoc nomine disputavit Sintenis pag. 34 seq.) coll. Pseudo-Plut. II. p. 873 D. Atque recepit hoc Dietschius; equidem cum reliquis edd. Wesselingium sequi malui, cum, qui exhibent Ἀιμυνήστου, hunc Laconem confudisse videantur cum Plataeensem duce, qui vocatur Ἀιμυνηστός IX, 72 in Mediceo, Florentino, aliis; tu vid. ibi nott. et confer. Osann: Syllog. Inscriptt. pag. 242. 397.

χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ] Plenum utique dicendi genus Nostro haud infrequens, ut vidimus ad III, 36. VII, 33. V, 21 coll. II, 154. IV, 166. Infra IX, 75 χρόνῳ ὕστερον τούτων. IX, 83 ὕστερον μὲντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα, nec prorsus alienum IX, 84 ἐπείτεν — δευτέρῃ ἡμέρῃ. Quod h. l. memoratur proelium, id ad tertium pertinet bellum Messeniacum, de quo notavimus nonnulla ad IX, 35. Stenyclerum, priscam regum Messeniae sedem, memorat Pausan. IV, 3. §. 4, itemque campum Stenyclericum IV, 33. §. 5. IV, 16. §. 4, ubi vid. Siebelis. pag. 128. 163. Sita fuit urbs teste Strabone VIII. pag. 361 s. p. 555 A. in media Messenia ad montium declivitates

ἔβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἔοντος, Μεσσηνίοισι πᾶσι
65 καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ
Πέρσαι ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφηνον οὐδένα
κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐσωτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλι-
νον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. Θώυμα δὲ μοι ὅκως
παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλλος μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν
Περσέων οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ
τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, εἰ τι
περὶ τῶν θείων προηγημάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφρας
οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.
Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο.

meridiem versus ab Andania; vid. Leake: Travels in Morea I. p. 479. Curtius: Peloponnes. II. pag. 136. 190; unde campum Stenyclericum ponunt inter *Mavromatt* et *Khan of Sakona*.

CAP. LXV.

ὥς ἐτράποντο] i. e. in fugam ubi conversi sunt. Verbum ἐτράποντο pro aoristo medii haberi vult Eltz. (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. pag. 122); equidem cum Bredovio p. 350 pro imperfecto passivi habere malim atque eum in modum interpretatus sum. Lectionem ἐτράποντο optimi quique libri scripti afferunt; olim male ἐτράπησαν.

οὐδένα κόσμον] Conf. allata ad VIII, 60, §. 3. Infra IX, 66: τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο. De muro ligneo vid. IX, 15 coll. 70 et de Cereis templo IX, 57. 62.

περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι] Ita e cod. Florentino cum recentt. edd. dedimus. Vulgatum περὶ τὸ ἱρὸν, οἱ δὲ πλείστοι retinuerunt Schaeferus et Matth. At iunguntur hoc loco οὐδὲ εἰς — τε, cuius simile quid reperimus VI, 9 coll. nott. ad VI, 1. Gaillius (Le philol. IV. pag. 289 seq.) περὶ τὸ ἱρὸν intelligit: dans l'étendue de l'Hieron. — Ex eodem Florentino mox dedi ἐδέξατο pro ἐδέκετο, quod post Schaeferum retinuerunt Matth., Bekkerus et recc. edd.

τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον] Vulgo ἀνάκτορον, quae sane

usitata est forma, quam h. l. Medicus et Florentinus liber cum aliis praebet. E Sancerosti libro aliisque Schweigh. cum Gaisf. recepit ἀνακτόριον, quae forma adiectivi etiam nititur auctoritate Suidae (I. p. 167 s. v. ἀνακτες) et Hesychii T. I. p. 329, ita ut additum substantivum τὸ ἱρὸν minime, ut Valckenario visum erat, supervacuum haberi indeque eiici debeat, tanquam e marginali glossa adscitum. Contra Bredovio pag. 30. 31 ἀνάκτορον ex interpretatione illatum videtur indeque expellendum vel, quod fecit Dietsch., uncis includendum, cum Herodotus nusquam alibi de Cereis templo dicens (VI, 75. VIII, 65. IX, 62. 67. 97. 101) illud ἀνάκτορον addiderit ipsaque verborum collocatio nomen ἀνάκτορον male additum esse arguat. Mihi neque τὸ ἱρὸν, neque ἀνάκτορον iustam suspicionis causam praebet: neque enim intelligo, cur τὸ ἱρὸν, quod in talibus haud raro addi solet, hoc loco suspectum habeatur, neque me offendit ἀνάκτορον additum non sine vi quadam, quod maxime sacram totius templi partem declarat sive adytum, ut recte intellexit Lobeck. in Aglaophamo pag. 60; add. C. Fr. Hermann: Gottesdienstl. Alterthüm. d. Griech. §. 55. not. 19. Ac nemo nescit, τὸ ἀνάκτορον s. τὸ ἀνακτόριον ἱερὸν sive etiam τὸ ἀνάκειον (cf. Hemsterhus. et Solan. ad Lucian. Tim. 23. p. 387. T. I. Bip.) templum Cereris Eleusinae vocari

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος ἀντίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' 66
 ἀρχὰς λειπομένον Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέως, καὶ τότε πολλὰ
 ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦννε, συμβάλλειν οὐκ ἔων· ἐποίησέ τε αὐ-
 τὸς τοιάδε, ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρ-
 δονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγει ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε δὲ
 δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώ-
 πων περὶ ἑωυτὸν), τούτους, ὅπως συμβολὴ ἐγένετο, εὖ ἐξεπι-
 στάμενος τὰ ἐμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦτε κατηρτι-

sua propria ac sollemni appella-
 tione; quamquam etiam de aliorum
 deorum dearumve templis id voca-
 bulum adhiberi ostendunt Euripidis
 loci in Andromach. 43. 1157. Iphi-
 gen. Taur. 41. 66. Troad. 15. Ion. 55
 a Valckenario excitati. De Cereris
 templo vid. Athen. V. pag. 213 D. IV.
 pag. 168 F. et Creuzer. Symbol. IV.
 pag. 338 seq. — Caeterum hoc quo-
 que ex loco scriptoris Nostri eminet
 pietas ac studium rerum divinarum,
 quo ipso sane ille vulgaribus super-
 stitionibus longe superior existit,
 eamque ipsam puriorem fidem de
 deo ac divina iustitia, in omnibus re-
 bus humanis conspicua eosque, qui
 prava agant, prosternente cum vulgi
 opinionibus bene conciliavit eum in
 modum, ut animi graviter afficeren-
 tar atque ab omni superbia et quae
 inde exoritur impietate retineren-
 tur. Conf. nott. ad VII, 129. 133.
 189. VIII, 8. 77. Attigit haec quo-
 que Runge: Herodots Verhältniss
 zum griechisch. Volksglauben (Hil-
 desheim 1856) pag. 6. Ad ἐπὶ το-
 σοῦτο conf. nott. ad VII, 11 fin.

CAP. LXVI.

Ἀρτάβαζος δὲ — οὐκ ἠρέσκετο]
 i. e. Artabazus non contentus fuerat,
 Artabazo statim ab initio non placue-
 rat Mardonium retinui a rege. Scri-
 psi ἠρέσκετο, quod Florentinus ac
 Hancocki liber cum aliis praebebat,
 pro vulgata ἀρέσκετο, quam merito
 damnat Bredov. pag. 295; de signi-
 ficatione et structura verbi ἀρέσκε-
 σθαι dixi ad VII, 160 et de Artabazo
 cf. IX, 41. — In seqq. ad locu-
 tionem κατ' ἀρχὰς conf. VII, 88

et ad verba ἀπὸ βασιλέως propter
 usum praepositionis conf. nott. ad
 II, 54. VII, 102. Quod sequitur ἀπα-
 γορεύων (dissuadens), vix multum
 differt ab οὐκ ἔων, de quo saepius
 iam monuimus, vid. modo nott. ad
 V, 36. IX, 2; ad verbum ἀπαγο-
 ρεύων conf. III, 124. 128. VII, 149.
 ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρή-
 γμασι] De structura vid. nott. ad
 VII, 160. III, 34 et de usu praeposi-
 tionis ἐκ in verbis ἐκ Μαρδονίου
 nott. ad II, 148. VII, 175.

ἦτε κατηρτισμένος] ἦτε dabant
 Mediceus, Florentinus, alij; quod
 enim in aliis codd. exstat ἦγε, id
 ex interpretamento fluxisse credam,
 quo nimirum haberent, ad quod re-
 ferrent praegressum τούτους, quod
 cum ad παραγγέλλας — ἔναι πάντας
 referre difficiliter videretur Schweig-
 haensero, maluit ille referre ad κα-
 τηρτισμένος, vereor ut recte: quid
 enim sibi velit τούτους κατηρτισμέ-
 νος et quo sensu id accipiendum sit,
 equidem haud perspicio. Nec magis
 probo, quod idem Schweighauserus
 in Lexico Herodoteo II. pag. 24 pro-
 pter Herodoti locum III, 80 (κῶς
 δ' αὖν εἴη χρῆμα κατηρτημένον
 μουναρχίῃ, ubi vid. nott.) hoc etiam
 loco amplecti vult lectionem Flo-
 rentini codicis et aliorum quorundam
 κατηρτημένος, quam sic inter-
 pretatur: „bene composito ordine id
 est apte ordinato exercitu, instructa
 acie progressus est.“ Equidem cum
 caeteris editoribus et probante Bre-
 dovio p. 75 coll. 292, qui κατηρτη-
 μένος e mala scriptura ortum vult,
 retinui κατηρτισμένος idque inter-
 pretor: bene instructus, bene paratus
 (conf. de ipso verbo allata ad V, 28.

σμένος, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ λέναι πάντας, τῇ αὖ αὐτὸς ἐξηγέται, ὅπως αὖ αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὡς ἐς μάχην ἤγε δῆθεν τὸν στρατὸν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὦρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας· οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέτο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τείχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἀπικέσθαι.⁷²³

67 καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακούντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχρὸν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχόμενοι τε καὶ οὐκ ἐθε-

106) accusativum τούτους ad παραγγείλας — λέναι πάντας commodum referri posse existimans in oratione propter multa verba interiecta impeditore.

κατὰ τῶντὸ λέναι πάντας] Haud male Schweigh.: „dato imperio, ut, quod ipse praeiret, sequerentur omnes eodem gradu, quo ipsum vidissent praeceuntem.“ Ubi praepositionis κατὰ ea, opinor, est potestas, quam IX, 53 animadvertimus. In verbis ὅπως αὖ αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα Pavius scribi maluerat σπουδῇ ἢ ἔχοντα sic interpretans: simul ac viderint ipsum magno studio properantem, cum insolita sit locutio σπουδῆς ἔχειν. Cui Wesselingius opposuit similes locutiones verbum ἔχειν cum genitivo iunctum praebentes, ὡς ποδῶν εἶχον etc. in Aeschyli Suppl. 844. Herod. VI, 116. VIII, 107. Dionys. Halic. A. R. XI. p. 626. Heliodor. Aeth. I. p. 23. [cap. 13] 56. [cap. 30.] Tu conf. nott. ad III, 16 et IX, 59 et Matthiae Gr. Gr. §. 337.

ὡς ἐς μάχην ἤγε δῆθεν τὸν στρατὸν] „Exercitum ducebat tanquam ad pugnam scilicet: δῆθεν ponitur ut VI, 1 [ubi cf. citt.] et alibi saepius.“ Valcken. Add. IX, 80. 99. Mox pro vulg. προτερέων cum recentt. edd. scripsi προτερέων, ut IX, 57. De genitivo adiecto τῆς ὁδοῦ conf. Matth. Gr. Gr. §. 338. Ad verba: οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέτο (i. e. non amplius eodem ordine suos duxit) conf. IX, 65 ibique nott. —

τροχάζειν (currere) eodem modo legitur apud Plutarch. Sympos. II. p. 639 D. Idem verbum frequens apud Xenophontem (Anab. VII, 3, 46. Cyrop. II, 4, 3 etc.), alios, quorum loci excitantur in Thesaur. Ling. Graec. VII. p. 2523 ed. Dindorf. Unde falso tradi in Bekkeri Anecd. I. p. 114: τροχάζειν οὐ φασὶ δεῖν λείπειν, ἀλλὰ τρέχειν, satis apparet.

CAP. LXVII.

οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων] „Scilicet maior quidem et potentior pars Thebanorum cum Medis sentiebant faciebantque, nec vero omnes. Cf. IX, 86 et Wesseling. nott. ad IX, 87.“ Schweigh. Add. Plutarch. Aristid. 19. p. 330 D. — Ad antecedd. χρόνον ἐπὶ συχρὸν conf. IX, 22 ibique nott. et ad verbum ἐθελοκακούντων V, 78 ibique nott.

οὗτοι εἶχον] εἶχον cum Schweigh. et Gaisf. dedi pro vulg. ἔχον, quod post Schaefer. etiam Bekkerus retinuit. Idem feci IX, 70. 71 (ubi εἶγε pro ἔχε). 77. 99. 106. 108. 110. 115. 118. Vid. modo Bredov. pag. 303. De pronomine οὗτος sic postposito vid. allata ad IV, 172. Mox e Saccrofti libro cum Bekkerio et recentt. edd. edidi μαχόμενοι pro vulg. μαχέμενοι, idemque feci IX, 75, cum Herodotus semper dixerit μάχεσθαι neque formam Homericam et epicam μαχέσθαι unquam adhibuerit;

λοκαλέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων. ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῆπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. Δηλοῖ τε ἐμοί, ὅτι πάντα τὰ⁶⁸ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὐτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμῆξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπειργουσά τε τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ⁶⁹ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο, τοὺς Διέρξεω διώκοντές τε καὶ φο-

vid. quae ad VII, 104 attulimus. — Ad verba ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων (i. e. ceciderunt interfecti ab Atheniensibus) vid. supra allata ad IX, 37 et conf. ob usum praepositionis ὑπὸ verbis neutris iunctae nott. ad V, 61. VI, 46. VIII, 16 et IX, 75. In sequentibus scripsi τῆπερ οἱ Πέρσαι pro vulg. ἡπερ οἱ Πέρσαι, vid. supra nott. ad IX, 21. — In fine cap. scripsi cum edd. recentt. οὔτε τι ἀποδεξάμενος, ubi vulgo ordine inverso οὔτε ἀποδεξάμενός τι. De usu verbi ἀποδείκνυσθαι conf. allata ad VII, 138.

CAP. LXVIII.

Δηλοῖ τε ἐμοί] Ita e duobus codd. exhibuit Schweigh., quem cum Gaisfordio secutus sum. Vulgo δηλοῖ τέ μοι, quod Schaeferus, Matth., Bekker et recc. edd. retinuerunt. Ipsum verbum δηλοῖ intransitive et impersonaliter accipi vult Schweigh. conferens II, 117, ita ut sit: *adparet, manifestum sit mihi*. Tu conf. nott. ad II, 117 et conf. etiam Matthiae Gr. Gr. §. 298, 2, qui pro δηλόν ἐστι accipi quoque posse hanc locutionem monet, quam equidem sic explicare malim, ut ex proxime antecedentibus mente repetatur subiectum verbi δηλοῖ indeque explicetur idque s. *eaque res mihi ostendit*. Tu conf. de simili structura

verbi διέδεξε allata ad II, 134 et V, 124. In proxime sequentibus ex editione Wesselingii revocavi ἤρτητο, Sancrofti et alterius libri auctoritate a Schweighaeusero aliisque mutatum in ἤρτητο, quod merito reiecit Bredov. pag. 334, cum in talibus ab usu vulgari recedere haud soleat Noster; itaque Dindorf. et Dietsch. quoque reposuerunt ἤρτητο, de cuius significatione (*perpenderunt, suspensae erant*) conf. nott. ad I, 125. Verba: *εἰ καὶ τότε οὗτοι* etc. similem structuram in mentem revocant, qua Noster usus est V, 78 coll. Matthiae Gr. Gr. §. 617. De πρὶν ἢ sequente infinitivo vid. allata ad IX, 13.

τοσαῦτα προσωφέλεε] Pronomen τοσαῦτα hic excipit participium, docente Matth. Gr. Gr. §. 630, plane ut VII, 10. §. 7, ubi post τὰδε sequitur participium, cuius loco ὅτι aut simile quid expectabas; add. VII, 19. 104. IX, 76 et quae nuper de hac structura monuit Ph. Wagner in Lectt. Vergill. libello pag. 113. Herodoti enim sententia haec est: *hi vero (equites) admodum usui erant fugientibus, eo quod hostes versus proximi (fugientibus) erant s. obequibant suosque fugientes a Graecis (insequentibus) dirimebant*. Itaque πρὸς τῶν πολεμίων accipio *hostes versus* et ad ἀγχιστα intelligo τῶν φεύγοντων, si quidem Noster aliis locis (I, 134. IV, 81) voci ἀγχιστα geniti-

νεύοντες. ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πανσανίῳ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπώρεης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἱππους, τῶν ἱππάρχῃς Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλονται.

70 Οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον ἐς τὸ

vum addidit et infra IX, 69 dixit ἀγχοῦ τῶν πολεμίων.

CAP. LXIX.

ἐν δὲ τούτῳ τῷ γενομένῳ φόβῳ] Quod Wesselingius olim pro φόβῳ coniecerat πόνῳ (ut VI, 114. VII, 224), id postea ipse retraxit. Nec sane tali mutatione opus. Est enim sensus: *in hoc*, qui inde (i. e. e fuga et perturbatione caeterorum) reliquis Graecis enatus est, *timore*. Mox ἀπογενομένους τῆς μάχης dicit Noster eos, qui pugnae non interfuerant. Aliis locis (II, 85. 136. III, 111. V, 4) ἀπογίνεσθαι significat *mori*. In seqq. modos variatos (γέγονε — νικῶεν) attigi ad V, 97. VIII, 100. 111. — οἱ μετὰ Πανσανίῳ, qui una cum Pausania erant, dicuntur qui Pausaniam ducem sequuntur, noto dicendi usu, de quo iam monuit Kuinoel in Fischeri Animadverss. in Welleri Gr. Gr. III, b. pag. 199. Nec aliter Xenophon in Cyropaed. II, 1, 20: ἐπειράτο ὁ Κύρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' ἐαυτοῦ εἰς ἰσχύν; ibid. II, 4, 16. Ad voces οὐδένα κόσμον conf. IX, 65 ibique citt.

οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους] Schweig-

hausero auctore hic intelliguntur non nisi ipsi Corinthii, ipsi Megarenses, ipsi Phliasii. Matthiae Gr. Gr. §. 583 intelligi mavult ipsos quidem Corinthios simulque etiam eos, qui una cum ipsis erant, socii in acie collocati. Equidem malim cum Schweighaeusero de ipsis Corinthiis, Megarensibus, Phlasiis cogitare, cum paulo post etiam soli Megarenses et Phliasii commemorentur. Ad accusativum τῶν ἑσπέρων τῶν ὁδῶν idem consulatur Matth. Gr. Gr. §. 409, 4.

κατεστόρεσαν] i. e. prostraverunt, interfecerunt. Iam attuli hoc ad VIII, 53, itemque sequens κατήραξαν (praecipitem egerunt, compulerunt) ad VIII, 90. Valckenar. h. l. excitat Thucyd. VII, 6 et Appian. Punice. 15 coll. Demosthen. in Aristocr. p. 430 [p. 675, 19 R.]

ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλονται] i. e. ignobili morte perierunt, ita ut nulla eorum haberetur ratio. So felen diese ohne Ruhm und Ehre, reddidit Langius. Equidem comparo III, 120 σὺ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ubi vid. nott. VII, 221 ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιέμενοι. VII, 57 ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιέσθαι coll. VII, 14.

ξύλινον τείχος, ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὥς ἔδυνάτο ἄριστα τὸ τείχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκει σφι τειχομαχίῃ ἐφρωμενεστέρα. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο καὶ πολλῶ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένον τειχομαχεῖν· ὥς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίῃ καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. Τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τείχος· καὶ τὴν

CAP. LXX.

ἐφθησαν ἀναβάντες] Vid. nott. ad IV, 136. VII, 142 de structura verbi ἐφθησαν cum participio; add. IX, 113; de forma comparativi ἐφρωμενεστέρα monuerunt Matthiae Gr. Gr. §. 128. not. 2 et Bredov. p. 277. Verba ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο — τὸ τείχος Valla reddidit: *praestruunt murum*, Larcherus: „*ils se hâtèrent de fortifier la muraille*“; Schweighausero (in Lexic. Herodot. II. p. 361) „*φράξασθαι τὸ τείχος* significare videtur *protegere, defendere murum*, nempe ut ipsi propugnatores quasi *φραγμοὶ* essent, quo murus defenderetur.“ Conf. etiam nott. ad V, 34. Scripsi autem ἔδυνάτο pro vulg. ἡδυνάτο, Bekkerum et recc. edd. secutus, cum Noster temporale augmentum in hoc verbo ignoret, ut satis probavit Bredov. p. 290; idem feci IX, 103, ubi cf. nott. In sequentibus verbis ad rationem particularum μὲν et δὲ in verbis: ἕως μὲν γὰρ — οἱ δ' ἡμύνοντο conf. allata ad VIII, 40. IX, 6 et Kuehner. Gr. Gr. §. 738, b. — Ad verbum κατεστήκει cf. IX, 37 ibique nott.

πολλῶ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων] i. e. multo superiores fuerunt Lacedaemoniis. Supra VIII, 29: πλεον αἰεὶ τότε ὑμῶν ἐφερόμεθα. Contrarium infra IX, 102 dicitur: οὐδὲν ἔλασσον εἶχον. Ad voculam ὥστε participiis praepositam vid. IX, 37 ibique nott.

Λακεδαιμονίων — οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν] Consimilia ha-

bet notante Valcken. Plutarchus Vit. Aristid. 19. pag. 330 D., qui idem II. pag. 228 D. refert Lycurgum civibus interdixisse τὸ πυργομαχεῖν, ubi tu vid. Wytttenbach. Animadverss. pag. 1185. — In seqq. ad οὕτω δὴ vid. nott. ad IX, 6 et ad χρόνον ἐπὶ πολλόν nott. ad IX, 22. Vocem λιπαρίας attigi ad IX, 21; de structura verbi ἐπιβῆναι cum Genitivo vid. nott. ad I, 84 et conf. quae de huius verbi structura monent Frommel. in Creuzeri Melett. III. p. 158 et Woelfflin. ad Polyæn. (V, 2. §. 12.) pag. LXII, qui apud Polyænum verbum hoc plus viginti locis cum genitivo iunctum reperiri addit.

καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες] i. e. muri partem deiecerunt, qua iam irruerunt s. ingressi sunt Graeci. Revocavi e Wesselingii editione ἤρειπον, a Schweighausero auctoritate codicis Florentini aliorumque mutatum in ἤριπον, quod ab hoc loco alienum esse ostendit Bredov. pag. 350 coll. 299, cum transitiva sit verbi notio. Ac recte ἤρειπον tuetur Buttmann. Gr. Gr. mai. II. p. 131, idemque iam reposuerat Bekkerus, quem edd. recentt. sequuntur. — Ad verbi ἐλάχεσθαι usum Valcken. excitat Aristid. I. p. 241. III. p. 315. Tu vide potius Homer. II. XII, 470 (οἱ δὲ κατ' αὐτὰς ποιητὰς ἐσέχυντο πύλας). XXI, 610 (ἐσσυμένως ἐσέχυντο ἐς πόλιν) et conf. Suidam (I, 2. p. 783 ed. Bernhady): ἐλάχεοντο· ἐσέχοντο. Hesych. II. p. 201 ed. M. Schmidt. ἐσέχυντο, ἀθρόως προ-

σκηνην τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρκάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων, ἐοῦσαν χαλκίην πᾶσαν καὶ θίης ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται· τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν αὐτὸν, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσηνείκων τοῖσι Ἕλλησι. Οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποίησαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ μυριάδες κατελιμμένοι ἀνθρώπων. παρὴν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν, οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδευσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἐφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέ-

ῆσαν. — In seqq. dedi τὴν σκηνην τὴν Μαρδονίου e Florentino, ubi vulgo τοῦ Μαρδονίου, quod ipsum cum Schaefero retinuit Matthiae; Dietschius edidit τὴν σκηνην τὴν τοῦ Μαρδονίου, sed paulo inferius intactum reliquit φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου, unde altero loco articulum bene abesse probari videtur. Ad vim vocis πᾶσαν in verbis ἐοῦσαν χαλκίην πᾶσαν (i. e. quod praesepe totum aeneum fuit) attendi iubet Sauppe ad Xenophont. De re equestr. I, 13. pag. 200.

ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης] Vid. nott. ad I, 66 et add. Curtius Peloponnes. I. p. 255 seq. Quod mox legitur ἐσηνείκων, eius loco duo codd. ἐσηνείκωντο, quod commodius videtur Schweighausero, quoniam et ipsis Tegeatis pars praedae erat eventura. Mihi non opus videtur medio verbo, a quo etiam abstinerunt edd. recentt. Locutionem στίφος ποιήσασθαι attigit Dorville ad Charit. VI, 9 init. p. 554 (ubi activum exstat ποιῆσαι) alia adiens de voce στίφος, quam supra iam notavimus ad IX, 57. Haud male locum sic reddidit Schweighauserus: „barbari vero, ex quo murus corruit, nullum amplius globum, quem hosti opponerent, fecerunt neque quisquam virtutis meminit, i. e. strenuus ac fortis fuit; id enim significant verba οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, quae sponte in memoriam revocant Homericam μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς II, VI,

112. VIII, 274. XI, 287 coll. 313. XIII, 48. XV, 527 et quae alia huius generis crebrius apud Homerum leguntur.

ἀλύκταζον] i. e. consternati erant prae timore ac trepidatione. In unius cod. margine exstat: ἀλνκάζειν, δυσφορεῖν, ἀγανακτεῖν. Et pertinet huc Homericum II, X, 94: οὐδέ μοι ἦτορ ἐμπεδον ἀλλ' ἀλαλὺκτῆμαί, sed perturbatus sum animo: τεθορύβημαι, ἠπόρημαι explicat Schol. Tu vid. Heynium ad Homerum III. Vol. VI. p. 23 seq. Ipsum verbum ἀλύκταζον (in quo augmentum Noster omittit, vid. Bredov. p. 291) vix aliis locis obvium invenitur. Quod sequitur ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ (in exiguo loco), merito dudum placuerat Wesselingio Diss. Herod. XI. p. 205, indeque etiam ex ora Stephani duobusque codd. receptum est, cum vulgo esset ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, quod vel Sancrofti liber et Florentin. cum aliis retinent. Mox pro κατελιμμένοι, quod unus retinuit Schaeferus, equidem cum reliquis edd. dedi κατελιμμένοι. Vid. IX, 31 ibique nott.

οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ — τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι] Nimum utique videri poterit, e tanto exercitu, qui 260000 militibus constituisse dicitur, tria tantum milia superfuisse, praesertim si exiguum sane numerum Graecorum, qui caesi fuerint, cogites. Ac recte nobis monere videtur Grote: History of Greece Vol.

σθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεγτέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

p. 243. Herodotum hoc loco ea tantum, quae famâ tradita accepisset, referre neque amplius in ea inquisivisse, diligentissimum illum quidem et accuratissimum in indicando Graecorum caesorum numero. Ingentem fuisse cladem Persarum vel Ctesias testari poterit, in cuius Excerptis Persicc. §. 26 legimus, in reliquis pugnis, quae Salaminiam insecutae sunt, omnino interiisse Persarum *ἑβ' μυριάδας*; itemque

τόσος γὰρ ἔσται πέλανος αἵματοςταγῆς
πρὸς γῆν Πλαταιῶν, Δωρίδος λόγχης ὕπο·
θίνες δὲ νεκρῶν καὶ τριτοσπόρων γονῇ
ἄφωνα σηματοῦσιν ὁμμασιν βροτῶν,
ὥς οὐχ ὑπέρφευ θνητὸν ὄντα χρῆ φρονεῖν.

Ubi quod Blomfield. in Glossario adscripsit: „Miror profecto Aeschylum tantum honoris Peloponnesiacis tribuisse: forsitan aliquis suspicetur hos versus in secunda huius fabulae repraesentatione additos esse, in Syracusanorum gratiam“, merito obloquitur Grotel. l. Aeschylum existimans Peloponnesiis ea, quae ipsis deberent, reddere voluisse, cum antea totus in laude Atheniensium versatus esset, ac Pindarum excitans in Pyth. I, 76 (149) Salaminiae victoriae honorem Atheniensibus, Plataeensis victoriae laudem Spartanis pari modo tribuentem.

Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης] Hoc loco diserte ipsi Spartani distinguuntur a reliquis terrae Laconiae incolis Spartae subditis, s. perioecis, de quibus vid. nott. ad VII, 234. IX, 11. Eximuntur igitur ex hoc Spartanorum in pugna caesorum numero helotes et perioeci, qui in pugna occubuerant. „Aegrefert Plutarchus De Herod. malign. II. p. 872 C. (sunt verba *Valckenarii*) solos Nostro memorari Lacedaemonios, Tegeatas et Athenienses; quorum hi cum Thebanis pugnarent, illi cum barbaris, atque ita ceteras omnes civitates hoc honore

tradit Diodorus XI, 32 edictum cum a Pausania esset, ne vivus quisquam caperetur, incredibilem brevi stragem esse factam et plus quam centum milibus barbarorum trucidatis demum Graecos ab hostium caede destituisse; eodem quoque referre licet, quae Darium vaticinatem fecit Aeschylus in Perss. 811 seqq. de hac clade, unde tantum exscribere licet versus 821 seqq. ed. Blomfield (v. 816 sqq. ed. Dind.):

privari. [Plutarchum recte statuere existimat quoque Duncker: Gesch. d. Alterth. IV. pag. 846.] Idem miratus in Aristide [19]. pag. 330 F. opponit Herodoto numerum in proelio interfectorum et monumenta publica; atque in universum cecidisse docet Graecos libertatis defensores *mille trecentos et sexaginta*, e quibus unus et nonaginta fuerint Lacedaemonii; sexdecim Tegeatae, Athenienses duo et quinquaginta, hi quidem omnes iuxta Clidemum *ἐκ τῆς Αλαντίδος φυλῆς ἀγωνισαμένης ἄριστα*.“ Diodorus XI, 33 *κλειόνος τῶν μυρίων* e Graecis ad Plataeas occubuisse scribit atque omnino (vid. 30 seq.) pugnam Plataensem ita enarrat, ut omnium Graecorum populorum copiae pugnae interfuisse videantur, cum Herodotum et h. l. et cap. 69 coll. 85 si sequamur, praeter Lacedaemonios, Tegeatas et Athenienses soli Megarenses et Phliasii manus cum Persis conseruisse videantur, quinque igitur tantum gentes revera pugnaverint, id quod parum credibile fit atque etiam contrarium disertis testimoniis Diodori (XI, 30 seqq.) et Pausaniae (V, 23): qua in re non temere retulisse credam Herodotum (ut existimat Muenschner

- 71 Ἡρόστεινε δὲ τῶν βαρβάρων περὶς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαργδόוניος. Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεατέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακαδαίμονιοι. ἄλλω μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆνασθαι (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον προσενείχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἡρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιήτης. καὶ τοι γενο-

haec tractans in libello de rebus Plataeensium pag. 61), sed minus accurate edoctum de iis, quae reliquae Graecorum gentes in hac pugna praestiterint, ea ipsa omittere maluisse vel neglexisse; quod memoratu vix digna illa fuerint visa. Ad οἱ πάντες (nos: in *Allem, Alle zusammen*) conf. quae de articuli vi in talibus monuit G. Hermann. in Annotatt. ad Viger. pag. 727 et vid. Herodotum ipsum tali modo τὰ πάντα scribentem I, 214. VII, 4, ubi cf. nott. Et conf. quoque supra IX, 58 οἱ πάντες. Schweighauserus in Lexic. Herodot. II. pag. 188: „adiecta verba οἱ πάντες, ait, referuntur ad exiguum numerum caesorum, quasi dixisset *nonnisi XCI, non plures quam XCI ceciderunt*, quod latine etiam recte dicetur *omnino vel in universum XCI*.“ Mihi articulus cum vi quadam ita additus videtur voci πάντες, ut eius significationem augeat nec tam paucitatem (ut putat Schweighauser. l. l.) declaret, quam ipsam summam eamque certam. — Mox e Florentino cum Bekkero et recentt. edd. recepi ἐνεμήκοντα, quod iam Stegerus voluerat, sed improbante Lipsiensi censore 1833. pag. 48, pro vulg. ἐννεμήκοντα.

CAP. LXXI.

ἀνὴρ δὲ λέγεται] scil. γεγενῆσθαι. Vocabulum ἀνὴρ h. l. praegnanti sensu, ut III, 120. 134. VII, 210. Ad verbum ὑπερεβάλλεσθαι conf. nott. ad VIII, 123.

ἄλλω μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆνασθαι] i. e. nullo alio indicio s. argumento demonstrare possum, nisi eo, quod ea parte cum hoste congressi, qua validissimi steterant, eos vicerant. Ad usum verbi προσφύγεσθαι (*congregi cum hoste*) conf. IX, 49. V, 34. 119. 111. τοὺς κατ' ἑωυτοὺς dicit Noster eos, qui ipsis e regione oppositi in acie steterant; tu vid. de praepositione κατὰ nott. ad VIII, 85. — De *Aristodemō*, qui salvus e trecentis illis, qui ad Thermopylas duce Leonida pugnabant, Spartanus evasit, vid. supra VII, 229 seqq.

Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιήτης] Hos tres viros duces Lacedaemoniorum fuisse, colligitur ex eo, quod IX, 85 inter ἱεῖνας sive duces habentur. Cum Amompharetus solus dicatur *Spartanus*, consentaneum videtur Posidonium et Philocyonem e *perioecorum* numero fuisse, cum in talibus Nostrum valde accurate loqui indicent ea, quae paulo ante cap. 70 leguntur: *Λακιδαιμονίων τῶν ἐκ Σπάρτης*, ubi vid. nott. Nomen *Φιλοκύων*, i. e. *qui canes amat*, haud scio an referri possit ad curam *canum*, quales insignes tulit Laconum terra, admodum feros et ad venandum aequae atque custodiendum idoneos, veloces, quos Virgilius dicit Georg. III, 405 et cum Molossis canibus iungens, quos eodem pariter nominat Horatius Epod. VI, 5. Tu vid potissimum Aristotel. Hist. An. VIII, 28 aliosque locos alatos a C. Hermannō Griech. Pri-

μένης λέσχης ὅς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἐγνωσαν οἱ παραγενο-
μενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστοδήμῳ μὲν βουλόμενον φανερώς
ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλι-
πόντα τὴν τάξιν ἐργα ἀποδέξασθαι μεγάλη· Ποσειδώνιον δὲ
τῷ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσοῦτον
τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν.
οὔτοι δὲ, τοὺς κατέλεξα, πάντες πλὴν Ἀριστοδήμου τῶν ἀπο-
θανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο· Ἀριστοδήμος δὲ,
βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτι-
μήθη. Οὔτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι σύνομαστότατοι ἐγένοντο. 72
Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἔλθων ἀνὴρ κάλλι-
στος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν
Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὅς, ἐπειδὴ
ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξιν ἐτρωματίσθη

vatalterth. pag. 16. not. 28. Plura
quoque dabit Kruse: Hellas I. p. 361
seq.

λέσχης] Affert Suidas II. p. 432.
Tu vid. nott. ad I, 153. In seqq. ὅς
poni pro τῆς observat Schweighaeu-
ser. citans VI, 134. 37, ubi vid. nott.
Ad verba ἐργα ἀποδέξασθαι conf.
allata ad VII, 138 et de locutione
ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν, quae etiam
invenitur IX, 75, nott. ad V, 2.
λυσσῶντα Noster dixit Aristodemum,
i. e. in rabiem adeo adductum, furore
quodam correptum: plura de hoc
verbo exhibentur in Thesauro Ling.
Graec. V. pag. 450 ed. Dindorf.

ἂν εἴποιεν] Notat Matth. Gr. Gr.
§. 514, 2, cui add. G. Hermann.
Opusc. IV. pag. 168. 169 et alios,
quos de optativi huius usu exponen-
tes laudavimus ad I, 2. Sed haec,
ait Noster, haud scio an etiam ex in-
vidiā dixerint. Quae verba animum
nostri scriptoris ab omni partium
studio alienum, iustum et aequum sa-
tis declarant. In seqq. verbis τοὺς
κατέλεξα πάντας, ut vulgo legunt,
accusativum πάντας ex attractionis
usu quodam explicare studuit
Matthiae Gr. Gr. §. 474, b; equidem
e Sanacrofti libro recepi πάντας,
in quod iam Schweighaeuserus in-
ciderat, quodque idem Bekkerus
et rec. edd. dederunt. Quae dein-
ceps leguntur verba: τῶν ἀποθα-

νόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, ea Koe-
nius ad seq. cap. initium translata
post οὔτοι μὲν inseri vult. Cui ta-
men nemo editorum est obsecutus.
τίμιοι ἐγένοντο, publice honorati s.
publico honore affecti sunt, quo caruit
Aristodemus; spectat opinor ad eos
honores, quibus qui pro patria oc-
cubuerant, affici solent, ad exequia-
rum sollemnia et quae sunt huius
generis.

CAP. LXXII.

ἀνὴρ κάλλιστος] Haud aliter Plu-
tarchus Vit. Aristid. 17 eum vocat
ἰδέα κάλλιστον Ἑλλήνων. Wesse-
ling. comparaverat Homeri Ili. II,
673. Nec fugit Herodoti locus Hoff-
meisterum (Sittlich-religiöse Le-
bensansicht d. Herod. pag. 83) bene
monentem, quantum ad corporis ve-
nustatem Noster omnino respiciat
quantumve in Mla ponat momenti.
Tu vid. nott. ad III, 1. V, 12: qui-
bus add. Xenoph. Cyropaed. III,
1, 41 ibique Hertlein., Krause in
Theag. p. 51. — In seqq. ad ἐσφα-
γιάζετο conf. Suidas III. pag. 414
et ad loci argumentum vid. Herodot.
IX, 62 et quae annotavit Wyttend-
bach. ad Plutarch. Morall. Animad-
verss. I, 2. pag. 1196.

κατήμενος ἐν τῇ τάξιν] „Callicra-
tes, sacris dum operabatur Pausa-

τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξηγη-
 γμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα
 Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ'
 ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστι οἱ ἀποδεδεγμέ-
 73νον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευμένον ἀποδεξασθαι. Ἀθη-
 ναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δῆμον
 Δεκελειῆθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτὲ ἐργασαμένων ἔργον χρή-
 σιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὥς
 γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον

nias, ad arma suo in ordine considerat, more prisca militia non insueto. Euripid. Suppl. 357. 664. 674. Plutarch. Vit. Aristid. [17]. pag. 329 B. [qui Herodoti verba ante oculos habuisse videtur] continuo subdens, Callicratem, dum ita ad arma sederetur, sagittâ fuisse percussam. "Wessel. Tu cf. etiam nott. ad IX, 52.

ἐδυσθανάτεε] „aegre moriebatur. ἐδυσθανάτει hinc adnotavit ut Herodoteum Pollux III, 106. Utrumque fuit in usu, δυσθανάτειν et δυσθανάτων. Moeris [p. 356] σφαδάζειν, Ἀττικῶς· δυσθανάτων, Ἑλληνικῶς, ubi notat Pierson. "Valcken., qui etiam citat Athenagor. De Mort. Resurr. §. 4. Tu vid. nott. ad Plutarch. Pyrrh. 29. pag. 235. In seqq. pro Ἀρίμνηστον, ut Mediceus et Florentinus cum aliis exhibent, Aldina cum aliis quibusdam libris praebet Ἀείμνηστον, quae eadem confusio IX, 64, ubi vid. nott. Plataensem Λάκωνα τὸν Ἀείμνηστον novit Thucydides III, 52, sed Ἀρίμνηστον Plataensium ducem in hoc proelio indicat Plutarch. Aristid. 11. p. 325 C. et Pausan. IX, 4. §. 2. — Pro vulg. χειρὶ e Florentino. Sanctrofti libro, aliis reposui χειρὶ, ut VIII, 121, ubi vid. nott. Ad usum verbi ἀποδείκνυσθαι in seqq. conf. allata ad VII, 138.

CAP. LXXIII.

Σωφάνης] Idem apud Pausan. I, 29. §. 4, ubi vocatur ὁ Δεκελεύς. Apud Plutarch. II. p. 873 D. et Cimon. 8. p. 483 B. prave, ut videtur, Σωχάρης, quod in Σωφάνης mu-

tandum dudum censuit Wesseling. Diss. Herod. VI fin. pag. 61, ac nunc reposuit Sinenis. De ipso nomine disputavit Hamaker in Miscell. Phoen. p. 212 seq. Ante seq. δῆμον praepositionem ἐκ, quam equidem cum recentt. edd. retinui, sustulit Schaeferus, quem Dindorf. et Dietsch. secuti sunt, ex uno Sanctrofti codice; ac sane ita simplex invenitur genitivus IX, 74 init. V, 92. III, 55; sed addito verbo εἶναι, unde Koen. ad Gregor. Cor. de dial. Ion. §. 7. p. 385 ἐκ in ἑὼν mutari maluit et Δεκελιῆθεν in Δεκελειῆθεν, quod ipsum praeunte Valcken. Schweighaeuserus et Gaisf. dederunt: equidem reposui Δεκελειῆθεν, ut IX, 15, ubi vid. nott. A primitivo Δέκελος prorsus ad praescriptum derivari Δεκελεύς observavit Lobeck., de hoc nominum genere disputans in Diss. I de grammatt. Graeco. quibusdam praeceptt. euphonicis, Regiomont. 1833. p. 7.

Δεκελέων δὲ τῶν κοτὲ κ. τ. λ.] Haec verba ita mihi explico: Sophanes Decelea pago oriundus isque unus eorum sane Decelensium, qui aliquando facinus in omne tempus utile perpetraverunt. Ubi particula δὲ ad antecedentia respicere eamque habere videtur vim, ut Sophanes quidem inter Athenienses maxime excelluerit, sed Decelensium is fuerit, qui in omne aevum utile facinus perpetraverit. Pro vulg. κοτὲ cum recentt. edd. inde a Bekkero scripsi κοτὲ, quod Herodoteus sermo postulat. Verba κατὰ Ἑλένης κομιδὴν sonant: ad recuperandam s. reducendam Helenam a

ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀνίστασαν τοὺς δῆμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοὶ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεύσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἀτελεῖν τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἰούσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελείης ἀποσχέσθαι. Τοῦ-74

Theseo scil. raptam puellam, antequam Menelao nuberet. Plura hac de re dabit Plutarch. Vit. Thes. 32 (s. 31 ibique Leopold. p. 78); conf. Pausan. II. 22. §. 7, Meursius ad Lycophron. 147, Meziriac ad Ovidii Heroid. (VIII, 71). I. p. 266.

καὶ ἀνίστασαν] i. e. expulerunt, suo loco moverunt s. cedere iusserunt. Conf. V, 71, ne plura; τοὺς δῆμους Noster dixit aequè atque V, 69. Hand mutavi ὑπεξέκειτο, a Dietrichio mutatum in ὑπεξέκειτο; vid. nott. ad VIII, 41; ad verbum ὑπεξεκείσθαι vid. VIII, 60. §. 2 ibique nott.; ad verbum κατηγγήσασθαι vid. nott. ad VII, 215. De Aphidnis vid. nott. ad VIII, 125; de Titaco citant Harpocrat. s. v. Suid. s. v. Τιτακίδαι III. p. 479. Etymol. M. p. 760. Steph. Byz. p. 711 s. v. Τιτακίδαι.

ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου] Ita Florentinus et Sancerfti liber cum aliis. Vulgo ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ, eumque verborum ordinem retinuerunt Schaeferus et Matthiae. — Ad seqq. ἀτελεῖν τε καὶ προεδρίῃ vid. nott. ad I, 54. Mox revocavi σινομένων a Schweighausero mutatum in σινομένων, quod Sancerfti liber afferebat; sed vid. IX, 13 ibique nott.

Δεκελείης ἀποσχέσθαι] „Referri solet ad annum Olymp. XCI, 3 [413 a Chr. n.], quo Agis, Archidami filius, Deceleam occupavit et in maximum Atheniensium detrimentum muniit apud Thucyd. VII, 19 non sine quadam imprudentia. Aliud

profecto ἀπέχεσθαι Δεκελείης, ab ea abstinere, aliud occupatam munimentis et praesidio instruere belloque sedem legere. Contigisse res videtur, quae et Bonhierii opinio, belli Peloponnesiaci, quando Archidamus Atticam incursionibus infestam habuit, principio [Olymp. LXXXVII, 2 s. 431 a. Chr. n.]: Thucyd. II, 10. Wesseling. Et sequitur Wesselingium Larcherus itemque Schoell. (cf. Philolog. IX. p. 199), cui hoc sane multo videtur probabilius: neque aliter statuunt C. O. Mueller (Kleine Deutsche Schrift. I. pag. 35) et Rubino: De morte Herodoti pag. 6, Ullrich: das Megarische Psephisma p. 12. not. 23. Contrariam sententiam tuerent Dahmann. in Herod. pag. 43 et Heyse Quaest. Her. p. 76; tum vero Herodotum senem maxime propectae aetatis Thuriis haec scripsisse ponendum est. Equidem et ipse Wesselingium sequi malim atque Herodoti verba ad eam Atticae terrae vastationem referre, quae belli Peloponnesiaci initio accidit: anno enim 413 ante Chr. n. Herodotum non amplius vixisse in nott. ad VII, 170 monuimus (coll. ad V, 76 et VI, 98); primis huius belli annis illum inter vivos fuisse bellique mala cognovisse, dubium non est. In clausula adscribam, quae de hoc loco iudicavit Fuetterer in Comment. De plurimis Thucydidis Herodotique locis etc. pag. 24: „Si Decelea a direptionibus Lacedae-

τον τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκὴν ἀλύσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν, ὅπως πελάσειε ἀπικνύμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκειτο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις μετακινήσῃ μὴ δυνατάτο· γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων δέδουκτο, τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβασίων, λέγεται, ὡς ἐκ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ 75 τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι, περικατημένων Ἀθη-

moniorum intacta remansit, id quod valde addubito, non illi Herodoti causae fidem habeo, sed id propterea factum esse puto, quod Lacedaemonii aliqua et originis et sacrorum communitate coniuncti cum Deceleansibus erant."

CAP. LXXIV.

διξοὺς λόγους] De Ionica voce διξός vid. nott. ad IV, 192 et VII, 70; de voce ζωστήρος (qua cingulum significatur) conf. I, 215 et IV, 9. Vox ἄλυσις catenam declarat, obvia quoque apud Thucydidem II. 76. Verba τὴν — βαλλέσκειτο Schweighaeuserus in Lexic. Herod. I. p. 118 recte interpretatur: „quam (ancoram scil., quam e loricae cingulo aeneā catenā religatam gestabat) in terram defigere solitus erat. De ipsa imperfecti forma βαλλέσκειτο vid. Bredov. p. 285 et qui de significatione iterandi his formis propria monet, Buttmann. Gr. Gr. mai. I. pag. 393.

ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμοι κ. τ. λ.] Schweighaeuserus verba ἐκ τῆς τάξις cum antecedenti ἐκπίπτοντες cohaerere vult, quae eadem etiam ad verbum μετακινήσῃ intelligenda ἀπὸ κοινοῦ posita esse videntur. Hoc vero ipsum ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις idem valere putat atque προσεχίσσοντες IX, 62, simulque mente addi posse: καὶ ἐς αὐ-

τὸν ἐκπίπτοντες. Sic supra IX, 71 Aristodemum dicit ἐκλινόντα τὴν τάξιν, praeclara facinora exhibitum. Unde haec fere loci sententia: ut sane hostes, e sua acie in ipsum irruentes, ipsum ex acie sua s. e loco, quem in acie obtineret, movere non possent. — Pro δέδουκτο e Sancrofti libro Dindorf. et Dietsch. receperunt ἐδέδουκτο; sed Noster hand raro reduplicationem negligere solet: vid. nott. ad V, 34. — Ad verbum ἀμφισβασίων (i. e. contradicens, contrarius illi) conf. nott. ad IV, 14. Suidas s. v. I. p. 154. Dindorf. in Comment. de Herodoti Dialect. pag. XXXIV.

ἐκ' ἀσπίδος αἰεὶ — ἀτρεμιζούσης] i. e. in clipeo, qui semper discurrebat nec unquam quietus erat, quem semper in gyro agebat neque unquam sinebat quietum. De verbo ἀτρεμιζειν vid. allata ad VII, 8. §. 1. ἐπίσημον, clipei insigne, notavimus ad VIII, 88. Wesseling. comparaverat Plut. II. p. 234 C.

CAP. LXXV.

περικατημένων Ἀθηναίων Ἀλγιναν] Pertinet hoc ad bella inter Athenienses et Aeginetas gesta ante bellum Persicum, quo imminente, ut testatur Herodotus VII, 145, inimicitias deposuerunt, de quibus ipsis vid. V, 82 seqq. VI, 49 seqq. 73. 85 seq. 92.

ναίων Αἰγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν Ἀθηναίων στρατηγόντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον.

Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον] Vid. VI, 92 coll. IX, 33 et Pausan. I, 29. §. 4. Pertinet autem hoc Sophanis facinus, ut recte monuit Weissenborn (Hellen. p. 142), non ad id bellum, quod inter Aeginetas et Athenienses gestum est anno 458 ante Chr. n., sed ad eas controversias, quae inter utramque gentem locum habuerunt intra annos 506—491 ante Chr. n.: quod ex ipsius Herodoti loco VI, 88 seqq. satis apparere merito pronuntiat Weissenborn. De locutione ἐκ προκλήσιος conf. nott. ad V, 1 et de verbis χρόνῳ ὕστερον τούτων nott. ad IX, 64; de verbis ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν nott. ad IX, 71. De usu et significatione verbi κατέλαβε vid. allata ad III, 33. 42. De locutione ἀποθανεῖν (i. e. interfici: vid. nott. ad IX, 37) ὑπὸ Ἡδωνῶν conf. VIII, 16 et supra nott. ad IX, 67. Pro μαχεόμενον, ut olim legebatur, reposui μαχόμενον, ut IX, 67. VII, 104, ubi vid. nott. Incidit Sophanis mors in Olympiad. LXXXI exeuntem s. 453 a Chr. n., cum Athenienses sub archonte Lysistrato iterum mitterent colonos, Eionem qui occuparent, ut notat Wesseling., cui add. Larcher. tab. chronolog. p. 655. Sed Lysistratus archon cum in Olymp. LXXXVIII, 2 sive 467 ante Chr. n. incidat, in hunc ipsum annum, vel, quod certe probabilius, paulo post in annum 466 (ut Schoell. in Philolog. IX. p. 197) vel in annum 465 (ut ponit Weissenborn l. l. pag. 146 seq., ubi vid. plura), Sophanis mortem reiicias necesse est. Caeterum ad hanc Atheniensium eadem spectant loci Pausaniae l. l. (ubi vid. Siebelis p. 106), Isocratis De pac. §. 86 (ubi legendum ἐν Δάτῳ, quod nunc in Benseleri editione exhibitum video, auctore Baitero, quem vid. Praef. et Isocr. Pa-

negyr. p. IX). Thucyd. I, 100. Diodor. Sic. XII, 68. Add. quae monuit Littré: Oeuvres d'Hippocrat. Vol. V. pag. 21. Quod vero nonnulli scriptores *Drabescum* cladis locum declarant, non multum refert, quoniam *Drabescus* et *Datum* eadem fere in regione sitae erant non multum distantes (teste Strabon. VII fin. Harpocrat. s. v. Δάτος coll. Suid. I. p. 511 Kuest. I. p. 1179 Bernhardt) idemque proelium diverso modo appellatur a scriptoribus. Tu vid. Weissenborn. l. l. pag. 144, de his regionibus urbibusque accurate monentem; conf. etiam Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. pag. 1070. *Datum*, ὅπερ καὶ ἀρίστην ἔχει χώραν καὶ εὐκαρπον καὶ ναυπήγια καὶ χρυσὸν μέταλλα· ἀφ' οὗ καὶ παροιμία „Δάτον ἀγαθὸν“, ὥς καὶ „ἀγαθὸν ἀγαθίδας“, ut Strabo scribit l. l., prope mare situm fuit ad sinum, qui optimum praebet portum ex adverso Thasi (nunc vocant portum *Leftéro Limani*) in planitie, quae inde a maris ora usque ad montem extenditur, ad quem nunc exstructus cernitur vicus *Leftéro*; vid. Perrot, qui accurate hanc regionem perquisivit, in Revue Archéologique VII (1860) p. 46; in hac planitie adhuc inveniuntur ruinae, quibus nomen *Eski Cavala*, i. e. *vetus Cavala*, cum recentior urbs Cavala nonnihil inde distet: quam ipsam in veteris urbis Neapolis (de qua vid. Herod. VII, 123) locum cessisse idem vir doctus existimat. *Drabesci* nomen adhuc retineri in vici *Sdravitz* nomine, ex ore archiepiscopi Thessalonicensis retulit Cousinéry: Voyage en Maced. II. pag. 51, qui idem suspicatur, vicum quandam campis Philipporum proximum, cui nomen Palaeochori (i. e. *antiqua urbs*), successisse in locum veteris *Dati*. Datum vero olim Satrarum

- 76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβα-
ροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος, ἣ ἐπειδὴ ἔμαθε
ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, εἴουσα
παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Περσέω, κοσμη-
σαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ
καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβάσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρει
ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἑόντας. ὁρῶσα δὲ
πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξ-
επισταμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω
τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε
Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δουλο-
σύνης. σὺ γάρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας, τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε
δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῆη,

gentem (de qua vid. VII, 110. 111) tenuisse, idem efficere vult II pag. 97. 98. — De *Edonis* dixi in nott. ad V, 11. — Leagri filius *Γλαύκων* ὁ *Λεάγρου* teste Valckenario memoratur Thucyd. I, 51. Ac Pausanias quoque l. I. *Leagrum* copiarum indicat ducem: plura dabit Meineke in *Histor. critic. comice. Graec.* pag. 174. — De aureis metallis iam monuimus ad VI, 46: alia excitavit plura Weissenborn l. I. pag. 144. not. 30.

CAP. LXXVI.

κατέστρωντο] Vid. nott. ad VIII, 52. Pollux IX, 153. Quae sequitur de muliere historia, eam in pauciora contractam exhibet Pausan. III, 4. §. 7. Tu cf. Mueller. *Aeginet.* pag. 126. De *Pharandate* cf. VII, 79 ibique nott. In ipsam vocem inquisivit Pott: *Etymol. Forsch.* p. XLV. Qua indicari hic statuit a *Behram* (qui est unus e genis Persarum, *Izeds* vocatis) *datum*. In voce *Τεάσπιος* radicem *asp* s. *esp*, quae equum denotat et in multis Persarum vocabulis conspicua est, agnoscere licet. Conf. ibid. p. LX. Haud multum recedit *Teispis* nomen, qui Achaemenis filius inter regum Persicorum maiores recenseatur VII, 11, ubi vid. nott. — In sequentibus verbis καὶ αὐτὴ καὶ αἱ

ἀμφίπολοι articulum αἱ, qui a libris scriptis abest, inseruit Reiskius, quem caeteri editores secuti sunt, probante quoque Bredov. pag. 84. De voce *ἀρμαμάξης* vid. nott. ad VII, 41. Mox dixit *φόνῃ*, ubi vulgo *φόνος*. Sic Iones *κοίτη* et *κοίτος*, alia, de quibus conf. I, 9. IV, 201 ibique nott. Et vide quoque Bredov. pag. 55 recte monentem, Graecos in plurali numero non *φόναι*, sed *φόναι* semper dixisse. — Ad vocem ὥστε participio praepositam cf. nott. ad IX, 37.

ὦ βασιλεῦ] Proprie non rex, sed regis Plistarchi fuit tutor, testibus Herod. IX, 10. Thucyd. I, 132. Pausan. III, 4, 7. Sed condonandum ait Wesselingius matronae animo prae laetitia perturbato. — Ad proxime seqq. ῥῦσαί με κ. τ. λ. conferunt similia, quae leguntur V, 49. IX, 90 (ubi ante *δοῦλοσύνης* additur ἐκ). Epigramm. apud Aristid. III. p. 648. In verbis *αἰχμαλώτου δουλοσύνης* adiectivum genitivi vices gerere monet Kuehner *Gr. Gr.* §. 473, a. Quae sequuntur: σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας, τούσδε ἀπολέσας (i. e. *tu enim vel hactenus me ad iuvisti, quod hos perdidisti* etc.), ob participii additi structuram iam laudavimus ad IX, 67.

τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας] i. e. „nec daemones neque deorum maiestatem s. vindictam

θυγάτηρ δὲ Ἑγητορίδew τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέροςης. Ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε· Γύναι, θάρσει, καὶ ὥς ἰκέεις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθεῖα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἑγητορίδew τοῦ Κῶου, ὃς ἐμοὶ ξείνους μάλιστα τυγχάνει ἔων τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκημένων. Ταῦτα εἰπας τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἰγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπικιν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ ταῦτα 77 ἀπικοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ, ὅτι ὕστεροι ἦκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἅξιω τε ἔπασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάξου φεύγοντας, τοὺτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. Μετὰ δὲ Μαντινέες ἦκον Ἥλαιοι. καὶ ὥσαίτως οἱ Ἥλαιοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησά-

revertis. " Valcken. citans VIII, 143, ubi vid. nott. — In seqq. ad particulam δὲ iteratam conf. Matth. Gr. Gr. §. 616. ἔχειν valet uxoris loco habere, ut III, 31, ubi vid. nott. De Co vid. I, 144 ibique nott.

εἰς] Ita dedi secutus Schaeferum aliosque, ubi Schweighaeuserus atque Gaisford. dederant εἰ, improbane censore Lipsiensi 1833. p. 49. Tu vid. Bredov. p. 403 seq., qui Atticum εἰ ab Herodoti sermone abesse satis docuit. Pro τότε μὲν Bekkerus quaerit: „an μὲν μιν?“

τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι] Ephorus supra vidimus (IX, 9 seqq.) Pausaniam cum Spartanorum copiis ex urbe Spartana emisisse: ex hoc loco satis patet, nonnullos ephoros Pausaniam in bellum profectum comitatos esse eique in ipso bello adstitisse: ac tradit Xenophon in Hellen. II, 4, 36 (coll. Rep. Laced. XIII, 5): ὥσπερ γὰρ νομίζεται ζῶν βασιλεῖ δύο τῶν ἐφόρων ἐυστρατεύεσθαι, quod testimonium una cum aliis affert C. Fr. Hermann: Griech. Staatsalterth. §. 44. not. 14. 15. His igitur Ephoris, qui regibus belli ducibus additi, omnia, quae agerent reges, inspicere atque curare debebant, maio-

ris securitatis causa hanc mulierem tanquam praedae partem tradidit rex, id quoque respiciens, ut omni suspicione ipse liber esset. De Ephoris eorumque potestate dixi ad V, 39. VI, 63. 82.

CAP. LXXVII.

ἐπ' ἐξεργασμένοισι] i. e. re peracta. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 5 et nott. ad Herod. IV, 164. Ad locutionem συμφορὴν ποιείσθαι vid. V, 5 ibique nott. VIII, 100.

ἅξιό τε — ζημιῶσαι] i. e. dignos se esse, qui puniuntur, confessi sunt. Vid. Matth. Gr. Gr. §. 535, b. Simile Livii dictum XXX, 30 attulit Valcken. — In seqq. Medorum appellatione latiore Noster usus videtur Chorasmiis et Parthos intellexisse; nam supra VII, 66 Artabazus quadraginta mille Chorasmiis et Parthis praevisse narratur.

τούτους ἐδίωκον] Latine reddendum: persequi cupiebant s. volebant, ob imperfecti temporis potestatem eam, de qua cf. nott. ad I, 68. Sic recte interpretatus est Poppo ad Thucyd. IV, 54 (P. III. Vol. III. p. 176). Ad οὐκ ἔων conf. supra IX, 2. V, 36 ibique nott. Diodorus

μενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους τοσαῦτα.

- 78 Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα, ὃς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἵετο πρὸς Πανσανίην. ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· Ὡ καὶ Κλεομβρότου, ἔργον ἐργασταί τοι ὑπερφνὲς, μέγαθός τε καὶ κάλλος· καὶ τοι θεὸς παρέδωκε ὄυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

XI, 32 inter eos, qui Artabazum fugientem insecuti sunt, Corinthios, Sicyonios, Phliasios memorat, adiciens καὶ τινες ἕτεροι, quo Μαντινenses intelligi credibile est. — Ad seq. ἐδίωξαν (patriā expulerunt s. exilio mulctarunt) conf. V, 92. §. 5 ibique nott.

CAP. LXXVIII.

Λάμπων ὁ Πύθιω] Conf. Pausan. III. 4. §. 7. Hunc Lamponem eius Pythae filium habet C. O. Mueller: Aeginett. pag. 126, de quo Herodotus VII, 181. VIII, 92. Nam coniungit eos (ita addit vir doctissimus) odium in Persas vehementissimum. Pro vulg. Πύθιω rescripti Πυθίω, ut dudum rescribi maluerat Krebs; tu vid. nott. ad VII, 137. Quae sequitur oratio Lamponis Aeginetarum civis principis, qui Pausaniae persuadere studet, ut de Mardonii cadavere poenam sumat, eam ad odium referri vult Grote (History of Greece V. pag. 246 seq.), quod illo tempore Athenienses et Plataeenses cum his iuncti in Aeginetas ceperint, eodemque etiam referri vult, quae mox cap. 80 de Aeginetis, callidis mercatoribus, enarrantur: Herodotum certe haec, Plataeas atque agrum Plataensium cum perlustraret, audivisse idem Grote statuit, sed ita tradidisse, ut Graecorum laudi et honori in his exponendis inserviret. Equidem nolim talia, quae hic traduntur, vel ad odium vel ad gratiam referre in scriptore ab omni partium studio alieno, qui accurate et summa cum fide singula quaeque referre nec quidquam, quod

ad ipsius cognitionem pervenit, in his rebus enarrandis omittere voluit.

Αἰγινητέων τὰ πρῶτα] Quod olim his adnexum erat φέρων (cuius loco Valcken. conferens VIII, 104 et Lucian. V. H. II, 18 poni voluerat φερόμενος), merito nunc deletum. Tu vide de locutione Herod. VI, 100 ibique nott. Quo loco quod additur ἔων, id hoc quoque loco inseri vult Cobet in Mnemosyn. VII. pag. 80. — Mox cum recc. edd. dedi ἔχων λόγον pro vulg. λόγον ἔχων: de ipsa locutione conf. nott. ad V, 66. Sequens ἵετο hinc citat Matth. Gr. §. 214. p. 409 scribens ἵετο, quod etiam dedit Bekker, quodque ipse cum Dindorf. et Dietsch. reposui. Tu vid. nott. ad VI, 112. Duo codd. ἔκετο, e glossa, opinor, marginali. Hesychius II. p. 30 ἔεται· βαδίζε-ται, quamquam non simplex eundi notio inest in hoc verbo medio, quod simul studii cuiusdam ac festinationis continet significationem, ut v. c. in Illi. II, 154, ubi δρόμῳ ἵετο. Vix igitur accurate vulgo reddunt: qui Pausaniam adiit; equidem malim: festinabat, rem improbissimam ei su- surus. Ad ὑπερφνὲς vid. nott. ad VIII, 116. Quae sequuntur verba μέγαθός τε καὶ κάλλος (quod attinet ad magnitudinem et pulcritudinem), pari modo sic iuncta leguntur infra IX, 96. Alia attulimus ad III, 1 et V, 12.

κλέος καταθέσθαι] gloriam sibi deponere, consequi. Conf. VII, 226. VI, 41 ibique allata. Locutionem χάριν κατατίθεσθαι attigimus ad IX, 60.

τὸν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσων, ὅπως λόγος τέ σε
 ἔη ἐτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων
 μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιεῶν ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνί-
 δεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιος τε καὶ
 Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν
 ὁμοίην ἀποδιδούς ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων
 Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρ-
 δόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τετιμωρήσεται ἐς πατρῶν τὸν σὸν
 Λεωνίδην. Ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε. Ὁ δ' ἄντα 79
 μείβετο τοῖσδε· Ὡς ξεῖνε Αἰγινήτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προ-

σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τού-
 τοις ποιήσων] i. e. Tu vero iam id,
 quod superest, perfice. Ad sequen-
 tia: ὅπως λόγος τέ σε ἔη conf. al-
 lata ad V, 66. Seqq. verba ἀτά-
 σθαλα ποιεῶν (res nefarias per-
 agens) Homerum redolent: vid. mo-
 do Ill. XI, 695. XXII, 418. Od. III,
 207. XVI, 86. XVII, 588 aliisque
 locis allatis in Duncanii Lex. ed.
 Rost. I. p. 174 et a Cr. laud. Apollon.
 Lex. Homer. pag. 173 ed. Toll.
 Herodotus ipse III, 80: ἔρδει πολλὰ
 καὶ ἀτάσθαλα coll. VII, 35. At-
 que infra IX, 116: ἀνὴρ δεινὸς καὶ
 ἀτάσθαλος, ut VIII, 109 Noster
 dixit ἄνδρα ἐόντα ἀνόςιον τε καὶ
 ἀτάσθαλον. Ipsum participium
 ποιεῶν referendum est ad ὑπάρχειν,
 quod cum participio coniunctum su-
 pra iam invenimus VII, 8. §. 2, ubi
 vid. nott.; add. Matthiae Gr. Gr. §.
 551 fin., hunc Herodoti locum exci-
 tantem; infinitivus ὑπάρχειν pendet
 a φυλάσσηται, unde haec totius loci
 sententia: et (ut) quisque barbaro-
 rum in posterum sibi caveat, ne res
 improbas s. nefarias in Graecos prior
 accipiat. Ad usum praepositionis
 ἐς in verbis ἐς τοὺς Ἕλληνας cf. III,
 49: πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦ-
 ξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον
 ποιήσαντες et plura, quae ad V, 103
 et ad I, 41 attulimus. De usu pron-
 omimis τις vid. ad VIII, 109.

τὴν ὁμοίην] scil. δέλην, ut placet
 Fischeri ad Weller. III, I. p. 255.
 Aliis placet supplere ποινήν, ut
 Lambert. Bos. De ellipsis. pag. 394.
 Tu vid. supra IV, 119 et VI, 21 ibi-
 que nott. Quod sequitur, ἔπαινον

ἔχειν—ὑπὸ πάντων, idem fere esse
 atque ἐπαινεῖσθαι monet Matth. Gr.
 Gr. §. 592 in., qui idem §. 500 mo-
 nuit de usu perfecti τετιμωρήσεται si-
 ve, ut Bekkerus e Stüvernii emenda-
 tione rescripsit, τετιμωρήσεται, quod
 equidem cum recentt. edd. recipere
 haud dubitavi, probante quoque Bre-
 dov. pag. 322. Additur ἐς πατρῶν
 eo dicendi usu, quo etiam dicunt
 ὑβρίξειν εἰς τινα, de quo conf. al-
 lata a Matthiae Gr. Gr. §. 411, 2.
 not.; nec aliter παρανομεῖν εἰς τινα
 VII, 238, ἀσεβεῖν εἰς τι apud No-
 strum VIII, 129. De forma πατρῶν
 ac de ipsa voce vid. allata ad IV, 76
 et VI, 103. Inde ipsa sententia
 Lamponis erit: Tu enim Mardonio
 in patrum suspensio patrum tuum ultus
 fueris Leonidam. Ad verbum ἀνα-
 σκολοπίζειν conf. nott. ad I, 128 et
 III, 132. Apud Graecos quoque
 exempla huius poenae per orientem
 potissimum obviae reperiri osten-
 dunt, quae C. Fr. Hermann attul-
 lit: Griech. Privatalterth. §. 72. not.
 26. De Leonida Xerxis iussu in pa-
 lum suspensio, capite abscisso, No-
 ster VII, 238 retulerat.

CAP. LXXIX.

τὸ μὲν εὐνοεῖν] Dindorfius eum-
 que secutus Dietsch. edidit εὐνοε-
 εῖν, quam formam solutam restitui
 quoque iussit Bredov. p. 374. Equi-
 dem formam contractam, quae in
 omnibus libris scriptis reperitur, re-
 tinere malui, quam eandem aliis
 quoque locis obviam reliqui intac-
 tam. De structura et significatione

ορᾶν ἄγαμαι σεῦ. γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἑξαίρεας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρη καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι, καὶ, ἣν ταῦτα ποιέω, φᾶς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. Ἐγὼ δ' ὦν τοῦτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται. ἀποχρᾶ δ' ἐμοί, Σπαρτιήτησι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λαωνίδῃ δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημί μέγας τε τιμωρῆσθαι· ψυχῇσι τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἐμοίγε, μήτε συμβολεύσῃς. χάριν τε ἰσθι ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο.

verbi ἄγαμαι vid. nott. ad VI, 76 et IV, 46. Mox Bredovium p. 193 secutus cum Dietschio scripsi ἑξαίρεας, ut IX, 107, idemque attendi velim ad locutionem ἑξαίρεας γάρ με ὑψοῦ, i. e. nimis enim me laudibus extulisti. Conf. VI, 126 et VI, 128, ubi etiam de voce πάτρη quaedam attulimus. Opponitur mox: ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, i. e. in nihilum redegistis sive abiecastis, depressistis, ut Schweighauserus interpretatur in Lex. Herodot. II. p. 11. Conf. etiam supra VIII, 77. Locutionem νεκρῷ λυμαίνεσθαι invenimus I, 214. III, 16, ubi vid. nott. VIII, 15. Aelian. N. A. VII, 10, ubi Herodoti locus non fugit Iacobsium.

καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν] De particulis καὶ — δὲ vid. allata ad IV, 105; quod ad ἐπιφθονέομεν attinet, non tam invidiae quam odii significationem in hoc verbo inesse recte monere videtur Schweighaeus. in Lex. Herod. I. p. 273, ubi haec verba sic reddit: „atque illos hoc nomine odimus.“ Neque aliter vox ἐπιφθονος in Nostri verbis IV, 205: ὡς ἄρα ἀνδρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωραὶ πρὸς θεῶν ἐπιφθονοὶ γίνονται, ubi conf. nott. Atque Herodotea quoque attulit Lehrs: Populäre Aufsätze etc. p. 66, ubi bene monet, in talibus vim vocis φθόνος atque vocis νέμεσις ad idem fere redire. — Quae sequuntur: μήτε

τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται, ob dativi usum excitavit Kuehner Gr. Gr. §. 577, f. sic Latine reddens: *iis non acceptus ero* (vel potius: *acceptus mihi esse nolim*), *quibus haec placent*. — Accusativum ἀρεσκόμενον ne miretis praegresso dativo, vid. I, 19, I, 3 ibique laud. I, 37. V, 12. VI, 86. §. 1. VIII, 24. VII, 107. IX, 53. 122. Vocabulum ψυχῆς de vita accipio, ut III, 130, ubi cf. citt.

σὺ μέντοι ἔτι ἔχων κ. τ. λ.] „Ore Ionico pronuntiata atque in speciem lenissima gravem tamen continent comminationem; illis simillima, quae Alexandro Macedoni dixisse feruntur Athenienses VIII, 143 σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιοῦσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναῖοι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑποργεῖν ἀθέμιστα ἐρδεῖν παραίνεε. Iuxta Lycurg. c. Leocr. p. 156, 42 [pag. 186 R.] Alexandrum Athenienses μικροῦ δεῖν κατέλεσαν: secundum Aristidem I. pag. 250 illi dixerunt, qualia Medae Creon Euripidis 352 *si te secundo lumine hic offendero, moriere*. Lamponis istius consilium repellentis Spartani regis responsum meminit Pausan. III, 4 fin. *Valken*. — Mox Schweigh. et Gaisf. dederunt ἰσθι τε e pluribus codd. Vulgo τε ἰσθι, quod post Schaefer. retinuerunt Matth. et Bekker, quos ego cum Dindorf. et Dietsch. secutus sum, cum istud τε respiciat ad

Πανσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἄπτεσθαι τῆς 80
 λῆξης, συγκορίζειν ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ
 ἀνὰ τὸ στρατοπέδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηνὰς κατεσκευ-
 ασμένας χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρυσούς καὶ ἐπαρ-
 γύρους, κρητῆράς τε χρυσεούς καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώ-
 ματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες
 ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρυσεοὶ τε καὶ ἀργύρεοι· ἀπὸ τε τῶν κει-
 μένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς
 ἀκινάκας, ὄντας χρυσεούς, ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐρί-
 νετο οὐδὲ εἰς. Ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς
 τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα
 αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι
 πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθευτέην ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἔοντα
 χαλκὸν δῆθεν, παρὰ τῶν εἰλωτέων ᾠέοντο. Συμφορήσαντες 81

antecedens μήτε, eā structurā, quam
 ad VI, 1 notavimus. De participio
 adiecto vid. Matth. Gr. Gr. §. 551, 1.

CAP. LXXX.

ἐκέλευε] Retinui hoc. E duobus
 codd. Schaeferus, quem sequuntur
 Matth., Bekker, Dindorf et Dietsch.,
 edidit ἐκέλευσε. At bene imperfe-
 ctum et h. l. et III, 28 tuetur Sinte-
 nis epist. ad G. Hermann. (ed. Plu-
 tarch. Themist.) pag. LI. Ad verba
 seqq. κλίνας τε ἐπιχρυσούς Wes-
 sei. haec adscripsit: „non fuerunt
 ὀλόχρυσοι καὶ ὀλόαργυροι, quales in
 Phil. Ind. De Somn. p. 1115 E., sed
 inaurati et inargentati. Ex solido
 auro et argento memorabuntur c. 80.
 In talibus et alibi peccatur. Vid. I,
 50.“ Quo loco Croesus Delphos de-
 dicasse dicitur κλίνας τε ἐπιχρύ-
 σους καὶ ἐπαργύρους. Graecorum
 κλίαι s. lecti plerumque lignei
 erant ac valde simplices nec artifi-
 ciosius elaborati; qui si insigni arte
 aut e materia pretiosiori confecti,
 aut pedibus aeneis, argenteis, ele-
 phantinis instructi commemorantur,
 id luxuriae insolitae tribui solet:
 vid. Becker: Charikl. III. p. 64. 65
 ed. sec. ibique C. Fr. Hermann.
 Quos praeterea Graeci victores de-
 prehenderunt κρατῆρας τε χρυσεούς
 καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα,

eo referas licet, quod Persae illa
 aetate vino admodum dediti dicun-
 tur I, 133, ubi vid. nott. φιάλας
 χρυσέας idem Croesus l. 1. Delphos
 olim dedicaverat; sunt autem pa-
 terae amplae nullis ansis instructae,
 in quas vinum, quod in crateribus
 (vid. supra I, 14 ibique nott. I, 51)
 mixtum erat, infundebatur biben-
 dum: tu conf. III, 130. IV, 10. VII,
 54, quas phialas aequae atque cae-
 tera pocula et ipsa pretiosiore ma-
 teria confecta aut artificiosius ela-
 borata fuisse credibile est. — σάκ-
 κους, duplicata litera ξ, omnes He-
 rodoti libri recte h. l. afferunt; al-
 tera scriptura cum una ξ ad Atticos
 potius pertinet, monente Bredov.
 pag. 81.

ἐσκύλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς]
 i. e. cadaveribus stratis detraxerunt
 armillas et torques. Verbo σκυλεύ-
 εις Noster iam usus est, pari in re I,
 82 (σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νε-
 κρούς), aliique adhibuerunt de mor-
 tuis, qui spoliantur armis, vestibus,
 ornamentis: plura vid. in Thesaur.
 Ling. Graec. VII. p. 458 ed. Din-
 dorf. — Pro ψέλια minus recte olim
 ψέλλια. Tu vid. nott. ad III, 20.
 IV, 168 et Sintenis ad Plutarch. The-
 mistocl. 18. p. 117. — τοὺς ἀκινάκας
 pro vulg. ἀκινάκας reposui; vid.
 nott. ad III, 128.

ἅτε ἔοντα χαλκὸν δῆθεν] „Quasi

δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, 729
ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου

vero aes foret. Rudi simplicitate Helotarum, aurum atque aes vix inter-noscentium, abusi Aeginetae sunt. Quid victo ad Gransonium Carolo Audace, Burgundiae duce, vasis eius argenteis, stannum arbitrati, fecerint, quoque modo gemmas, multo rarissimas et pretii ingentis, tanquam vilissima scruta abiecerint Helvetii, durum ab stirpe genus, elegantissime Ph. Comineus Memor. Lib. V, 2 exposuit. "*Wesseling.* His addam, quae de eadem re iudicat C. O. Mueller: Aeginett. pag. 127: „Novimus morem scriptoris, populorum statui opibusque vetustis causas multum recentiores subii-cientis neque igitur Aeginetas ob huius mercaturae fraudem magno-pere obiurgabimus. Perspicitur ta-men ex istis Herodoti ipsius verbis, quantis tum divitiis Aeginetae flo-ruerint. Quae certe priora, quam quae libro VI traduntur atque ante Aeginetas patriā expulsos conscri-pta sunt. Sed stipendiarii tamen Atheniensibus iam tum erant.“ A. Schoell, vernaculus interpres in nott. ad h. l. Herodotum magnas Aegi-netarum opes ex hac re repetentem, contendit inductum fuisse ab Athe-niensibus Aeginetarum inimicis, qui ita ipsi retulerint. Tu conf. nott. ad IX, 78. De florenti Aeginetarum commercio opibusque inde compa-ratis, de quibus iam supra in nott. ad IV, 152 monuimus, accurate egit About: Archives des miss. scientifiq. III. pag. 265. — De vocula δῆθεν vid. nott. ad IX, 66.

CAP. LXXXI.

ἐξελόντες] Idem verbum de rebus deo cuiquam exemptis et consecra-tis IV, 161, ubi cf. nott. De decima diis consecrata vid. quae adnotavi-mus ad V, 77. VII, 132 et add. Schoemann: Griech. Alterthüm. II. pag. 14. Sunt vero Herodoti verba non ita intelligenda, ut unam deci-mam e praeda electam tribus hisce operibus tribusque diis suffecisse

putemus, quemadmodum intellexe-rat Larchernus, sed, quod bene mo-nuit Broendsted. l. I. I. p. 101 not., triplicem decimam Graeci elegisse putandi sunt, unicuique e tribus diis nominatis unam decimam exi-mentes.

ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνε-τέθη] Eiusdem tripodis iam supra VIII, 82 Noster mentionem fecerat, ubi in nott. indicavi eos veterum scriptorum locos, in quibus huius donarii, quod nomina civitatum, quae contra Persas pugnaverant, insculpta continuit, mentio fit. E quibus unum hic transscribam Pau-saniae locum X, 13. §. 5: ἐν κοινῷ δὲ ἀνέθεσαν ἀπὸ ἔργου τοῦ Πλα-ταιᾶσιν οἱ Ἕλληνες χρυσοῦν τρί-ποδα δράκοντι ἐπικειμένον χαλκῷ, qui idem scriptor vel in eo consen-tiens cum Herodoto reperitur, quod, ἀγχιστα τοῦ βωμοῦ hunc tripodem stetisse Herodotus cum scribat, hanc ipsam aram commemorat, ubi proxime collocata donaria profert (X, 14. §. 4 πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγάλου): hanc vero aram non in ipsa templi cella, sed in περιβόλῃ s. τεμένει quaerendam esse utique consentaneum. Ac pergit idem Pau-sanias l. supra l. de hoc donario: ὅσον μὲν δὴ χαλκὸς ἦν τοῦ ἀναθή-ματος, σῶον καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἦν· οὐ μέντοι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὸν χρυ-σοῦν οἱ Φωκίων ὑπέλιποντο ἡγεμό-νες. Itaque Pausaniae aetate au-reus tripus, quem Herodotus hand scio an ipse conspexerit integrum, sublatus non amplius exstitit: ae-neus tantum draco adhuc cerneba-tur, qui teste Scholiasta ad Thucy-did. I, 132 a Romanis imperatoribus postea in Byzantii hippodromum translatus est. Factum hoc esse Constantini Magni temporibus, sat-is colligi posse videtur e testimo-niis eorum scriptorum Byzantino-rum, qui huius monumenti mentio-nem faciunt, Sozomeni praesertim (Hist. Eccl. II, 5), Nicephori Cal-listi (Hist. Eccl. VIII, 33), Eusebii (Vit. Constant. III, 54), Soeratis

ὄφις τοῦ χαλκίου ἐπιστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν

(Hist. Eccles. I, 16), Zosimi (II, 31), aliorum, quorum locos attulit Frick (l. mox l. pag. 513 seqq.), qui idem quoque (p. 518 seqq.) subiunxit recentiorum scriptorum inde a seculo decimo quinto testimonia, e quibus unum apponere iuvat Petri Gyllii, qui medio fere seculo decimo sexto Constantinopolin missus in vetere Hippodromo, cui loco nunc nomen At-Meidan, hoc monumentum vidit atque sic descripsit in Topographia Constantinopoleos (Lugdun. Batav. 1632) II, 13: „Exstat etiam in eodem ordine altera columna aenea, striata non quidem canaliculis, rugas matronalium stolarum referentibus, sed *spiris trium serpentum inter se circumplexarum*, non sursum versus directis, sed tortis in modum tororum (quos valde eminentes expriment magni funes) et desinentibus in *caput triceps trium serpentum*, quorum capita in triquetram formam disposita longe eminent supra torosum scapum.“ Et conf. quoque Gibbon. in Hist. imperii Roman. I, 17 (T. IV. p. 34 vers. German.) recte monentem, vix ullum antiquitatis monumentum reperiri, quod tam continuam testimoniorum seriem inde ab antiquissima aetate usque ad nostra tempora exhibere possit. Quod quamquam mutilatum per temporum decursum fuit atque ita obiectum, ut vix pedes sex supra terram emeret, minusque bene inde conspici ac describi posset, paucis abhinc annis complurium virorum doctorum curis totum est effossum atque remotâ terrâ adgestâ sic in lucem protractum, in commode ac facile omnium adspectui pateat ipsaque nomina civitatum Graecarum monumento inscripta recte legi possint: de quo cum monitum esset in Athenaeo Gallico anni 1856 nr. 9. p. 175, Monatsbericht. d. Berlin. Akad. 1856. pag. 163 seqq., Archaeolog. Anzeig. 1856. nr. 89 et 90 coll. Archaeolog. Zeitung 1857. nr. 47. Jahrb. d. Philolog. Vol. LXXIV. pag. 265 seqq., nunc accuratissime et copiosissime tractavit O. Frick:

HERODOT. IV.

„Das plataeische Weihgeschenk in Constantinopel. Ein Beitrag zur Geschichte d. Perserkriege“ in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. III, 4 (1859). pag. 485—558, qui non solum ipsum monumentum quale olim fuisse probabile est et quale nunc cernitur, diligentissime descripsit, verum etiam eius historiam pari diligentia est persecutus singula nomina monumento inscripta illustrans; imaginem totius monumenti accuratam lapide expressam adiecit Dethier.

ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφις] Adscripsit haec *Hesselingius*: „Durabat in tempora Pausaniae, aureo tripode dudum a Phocensibus inverso et confiato lib. X, 13. §. 5. Quam vero Gronovius ex Whelero adposuit tripitis colubri figuram, eam huius videri, a Cupero veritati respondere negatur, Epistol. lib. II. pag. 177 [quod idem affirmat Frick. l. l. pag. 520, ubi vid.] Litem meam non facio. Si tamen verum amamus, *unus hic draco et triceps* describitur, *δράκων χαλκῆς* Pausaniae, monumentum autem Constantinopolitanum tres exhibet serpentes, scitissime contortiplicatos: dubium praeterea, Delphisne Byzantium venerit; sed, fieri hoc potuisse, nolo infirmari.“ Qui ab Herodoto ὄφις dicitur, *δράκων* appellatur a Pausania l. l.: *δράκων ὄφις* invenitur in Euripid. Bacch. 806; hunc ὄφιν s. *δράκοντα* Noster dicit *τρικάρηνον* (i. e. *tricipitem* serpentem) eum in modum, quo Hesiodus *τρικάρηνον Γηρουνῆα* dixit in Theogon. 287 (ubi alii exhibent *τρικέφαλον*, minus recte opinor) et Cerberum Euripides in Herc. fur. 611 *θῆρα τὸν τρικάρανον*. Cum igitur *triceps* dicatur serpens, minus accurate locutum esse Herodotum pronuntiat Welcker: Griech. Götterlehre II. p. 813 seqq., cum ipsum monumentum, quale nunc cernitur, non unam tricipitem exhibeat serpentem, sed tres serpentes ita circumplicatos, ut cervices potissimum tres promineant. Ac parem negli-

Ὀλυμπίῃ θεῶ ἑξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέ-
 θηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῶ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυν χάλκεος Πο-
 σειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἑξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο, καὶ
 ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέ-
 ων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ
 ὑποζύγια. Ὅσα μὲν νυν ἑξαίρετα τοῖσι ἀριστεύουσι αὐτῶν ἐν
 Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε
 καὶ τούτοισι δοθῆναι. Πανσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἑξαίρεθαι τε
 καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς δὲ αὐτῶς
 82 καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τὰδε γενέσθαι, ὥς Ξέρ-
 ξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαργονίῳ τὴν κατασκευὴν κατα-
 λίποι τὴν ἑωυτοῦ. Πανσανίην ὦν, ὀρέοντα τὴν Μαργονίον
 κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικί-

gentiam in eo quoque sibi invenisse videtur idem vir doctus, quod Herodotus et h. l. et supra VIII, 82 tripodem Noster dixit aureum, cui inscripta fuerint Graecarum civitatum nomina: quae, uti nunc cernimus, non in ipso tripode aureo, sed in altera parte serpentum, quibus tripus superimpositus fuit, insculpta erant: adeo ut Herodotus tripodem aureum cum diceret, totum monumentum (i. e. tripodem una cum serpentibus) intellexisse putandus sit. Quae mihi certe non talia esse videntur, ut indiligentiae culpam in scriptorem accuratissimum conferam.

ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν] Pluribus retulit Pausanias V, 23. §. 1 coll. VI, 10. §. 2 de hac Iovis statua, quae ad 14,73 pedd. Rhenn. altitudinem adscendit atque in basi ad dextram inscripta habuit nomina civitatum, quae sumptus ad hoc opus faciendum contulerant: quae nomina a Pausania relata ita conveniunt cum civitatum nominibus Delphico donario inscriptis, ut quattuor tantum absint nomina, quae in hac Iovis statua non leguntur: de qua re vid. Broendsted l. l. I. pag. 102 seq. et potissimum Frick. l. l. pag. 523 seq. — De Nептунι statua, quae 10,31 pedd. Rhenn. alta fuisse dicitur, nihil aliunde cognitum.

Πανσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἑξαίρεθαι] i. e. Pausaniae vero omnia dena selecta et data sunt: omnium ac singularum rerum, quibus praeda constitit, decimam partem selectam accepit. Ubi attende vim vocis πάντα iam supra in simili sententia I, 50 expositam; nos: von Allem. Sic quoque intellexerunt Nitzsch. ad Odys. V, 244 (T. II. p. 35) et Mehler in Mnemosyn. V. p. 68 coll. Matthiae Gr. Gr. §. 266. — Nostro loco bene ntitur C. O. Mueller: Dor. II. pag. 209; ex quo scil. perspicitur, regibus Spartanorum licuisse aurum atque argentum, cuius usum Spartaē interdictum fuisse vulgo dicunt, possidere. Atque affert idem Muellers plura, quae eodem faciunt, v. c. muletas ipsumque studium equos alendi ad ludos publicos (cf. Herod. VI, 70. 103), haud parvas impensas exigens. Conf. etiam nott. ad VI, 61.

CAP. LXXXII.

τὴν Μαργονίον κατασκευὴν] Schweighaeuserus olim scriptum fuisse suspicabatur τὴν σκηπτήν; scripti libri, quantum scio, omnes non addicunt. Qui Herodotea exscripsit Athenaeus IV, 6 s. 15 pag. 138 C. haud pauca immutans utroque loco exhibuit παρασκευὴν, ubi Herodotus (qui in sequentibus παρασκευὴν et ipse habet) praebet κατα-

λοισι κατασκευασμένην, κελεύσαι τοὺς τε ἄρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιούς κατὰ ταῦτα καθὼς Μαρδονίῳ δείπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐπόλευν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην, ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἄργυρέας εὖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἄργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεύσαι ἐπὶ γέλῳ τοὺς ἐντοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δείπνον. ὡς δὲ τῆς θολῆς ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέδον, τὸν Πανσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευήν· Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην

σκενῆν; utrumque de *apparatu s. suppellectile ad vitae usum necessaria* hic dici satis patet. *παραπετάσματα* (i. e. *tapetes*) quae Noster dicit, apud Aeschylum in Agamemn. 882 dicuntur *πετάσματα*; tu vid. plura in Thesaur. Ling. Graec. VI. p. 352 ed. Dindorf.

τοὺς τε ἄρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιούς] Athen. l. l. praebet ἄρτοποιούς, quae haud rara est confusio; cf. nott. ad I, 51 et Lud. Dindorf. ad Xenophont. Cyropaed. Praefat. pag. XXI seq. ed. quart. Utrumque nomen frequentius coniungimonstrant allata ab interpret. Thom. Magistr. pag. 113 seqq. ipsaque docet res. — Mox e codd. consensu revocavi καθὼς, cuius loco Schaeferus, quem Matth. sequitur, exhibuerat καὶ, quod certe magis placet, quam quod a Bredovio p. 93 praepositum et a Dietsch. receptum video κατὰ (i. e. pro καθ' α'); ut enim concedas, vocem καθὼς, quam etiam hoc loco praebet Athenaeus, Herodoto esse abiudicandam, nunquam adduci possum, ut Herodotum scripsisse putem: κατὰ ταῦτα κατὰ. Dindorfus, qui in ipso textu intactum reliquit καθὼς, in Commentat. de dialect. Herodot. p. VI scribi mavult κατὼς, nisi probabilius cum Schaefero corrigere καὶ. — In seqq. ad ἐκπλαγέντα cf. nott. ad VII, 181 et ad formulam ἐπὶ γέ-

λωτι Matth. Gr. Gr. §. 586, γ. Add. Herod. VI, 67 ibique nott.

ὡς — ἦν πολλὸν τὸ μέδον] i. e. *cum multum inter hoc epulum paratum et inter alterum interesset*; vid. VII, 11 ibique nott. *Amplum discrimen reddit Wessel.* citans Herod. I, 126. Euripid. Alcest. 914. Io. Chrysost. Or. De Evangel. Profect. T. III. pag. 302 C. coll. Heliodor. Aethiop. VII. pag. 318 [cap. 16] et Abresch. Lectt. Aristaeon. pag. 249. — Mox restitui εἰπεῖν pro εἶπαι, ut cap. 84. Vid. nott. ad VIII, 65.

τοῦδε τοῦ Μήδων ἡγεμόνος] Ita dedi cum Schweigh., Gaisf. et Wesseling. (qui dudum ita iusserat in Diss. Herodot. VIII c. fin. p. 89 seqq.), libros scriptos secutus, e quibus unus Sancrofti colex habet Μήδου ἡγεμόνος et Aldina βασιλῆος pro ἡγεμόνος. Unde Schaeferus, quem sequuntur Matth. et Bekker., dederat τοῦ Μήδων, vocibus τοῦδε et ἡγεμόνος prorsus omisis: idemque fecerunt Dindorf. et Dietsch. Equidem idoneam causam haud perspicio, cur a librorum scriptorum consensu recedam, indeque vulgatam retinui, quam sic expressit Athenaeus: *συνήγαγον ἡμᾶς βουλόμενος ἐπιδείξαι τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην* κ. τ. λ. In Herodoteis verbis pro vulg. *δείξαι* scripsi *δέξαι*, ut VIII, 137, ubi vid. nott.

δέξαι, ὃς τοιήνδε δίαίταν ἔχων ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν
 83 πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὅστερ' ὦ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συχνολὴ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. Ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον ἐτι τούτων· τῶν νεκρῶν περιφιλωθέντων τὰς σάρκας (συνεφόρεον γὰρ τὰ ὅστέα οἱ Πλαταιεὺς ἐς ἓνα χῶρον) εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφήν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς

δίαίταν] Omnem indicari coenae Persicae apparatus, non cibos tantum, sed vasa quoque et reliquam supellectilem pretiosam notat Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 157. — In seqq. adiectivum οἰζυρὸς (*aerannosus, miser*), cuius loco Athenaeus I. l. adhibuit ταλαίπωρος, Homericum est; vid. III. I, 417. XIII, 569. XVII, 446. Odys. III, 95. IV, 197. 325. De argumento loci sic Wesseling: „Mardonii delicias et superfluum adparatum Pausanias, non absentis Persarum regis, perstringit et taxat. Additum οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας δίαίταν irruenti, ut ferocientis impetum sisterent, Carolo Audaci testati de se suaeque regionis habitu Helvetii fuerunt, eodem Comineo lib. V. c. I. Memor. perhibente.“

CAP. LXXXIII.

ὅστερ' ὦ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα] Duo extremae voces male ab uno cod. absunt. Cf. IX, 64 ibique nott. 85. In seqq. θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων Noster dixit vasa s. arcas auro, argento aliisque huiusmodi rebus (pretiosis) repletas, quemadmodum Homerus dixit (Od. II, 340) πλῆθος οἴνοιο δολία vino repleta aut (Od. IX, 196) ἀσπὸν οἴνοιο et quae sunt alia huius generis apud alios quoque scriptores obvia. De voce θήκη iam diximus in nott. ad III, 130: quibus adde, quae plura de hac voce θήκη significatione profert Jacobs in Zeitschrift f. Alterthumswiss. 1830. pag. 768; aliis apud Nostrum locis (II, 67, ubi vid. nott. II, 130. IX, 85) θήκη conditorium se-

pulcrum indicat: quo eodem sensu apud Platonem quoque legitur De rep. IV. pag. 427 B. V. pag. 469 B. Voces τῶν ἄλλων χρημάτων, quas Schweighaeuserus eodem fere modo quo nos est interpretatus, postea idem in Lexic. Herodot. II. p. 323 propter articulum τῶν aliter intelligi voluit, ut sint genitivi partitivi qui vocantur, quibus intelligatur καὶ μέρος sive καὶ τινα τῶν ἄλλων χρημάτων: „inveniant pateras aureas et argenteas avarumque rerum pretiosarum nonnullas.“ In quo me quidem assentientem haud habet, qui articulo tale quid significari h. l. nego; sed additur articulus vocis ἄλλος eum in modum, quo alias saepissime additur et plerumque redditur praeterea: cf. modo Stallbaum. ad Platon. De rep. VII, II. (p. 530 A.) X, 15. (p. 618 A.) ibique citata.

ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον ἐτι τούτων κ. τ. λ.] ἐτι e Valckenarii coniectura positum pro vulg. ἐπὶ, quod cum Schaefero tuentur Bekkerus et Dindorf., quodque hic stare posse nego, si quidem coniunctim leguntur ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον ἐπὶ τούτων τῶν νεκρῶν περιφιλωθέντων τὰς σάρκας: quare reliqui ἐτι atque post τούτων interpretationem posui, quod ideo fecit Dietschius; verba τῶν νεκρῶν περιφ. τὰς σάρκας pertinent ad εὐρέθη κεφαλὴ κ. τ. λ. Recte enim Valckenarius: „tum postea demum, nudatis carne cadaveribus, apparuisse τότε, nempe id, quod de cranio sine sutura et de maxilla proditur, sententia declararet.“

κεφαλὴν οὐκ ἔχουσα ῥαφήν οὐδεμίαν] i. e. caput suturam habens

ἐούσα ὀστέον· ἐφάνη δὲ καὶ γν' ὄθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μονοφυέας ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους. καὶ πενταπῆχρος ἀνδρὸς ὅστέα ἐφάνη.

nullam, ut apud Aelian. N. A. IV, 34, ubi cf. Iacobs. Add. Pollux II, 37. VII, 81. Valckenarinus excitat locum Theophili Protospatharii (De fabrica corp. hum. lib. IV, 4 in Fabric. Bibl. Graec. T. XII. p. 858) affirmantis κεφαλὰς ἀρραφούς, sine ulla sutura, inter ossa proeliis deiectionum et computrescentium ab scriptoribus reperta memorari. Quibus denique addo, quod Hartuin. ad Plin. H. N. XI, 37. T. I. p. 615 adnotavit, Albertum, Marchionem Brandeburgensem, quem Germaniae Achillem vocitarint, anno 1414 p. Chr. natum, caput habuisse suturis vacuum. Qui mortuus mense Martio anni 1486 sepultus fuit in monasterio Heilsbronn, ubi intra annos 1620—1631 hoc cranium suturae expertis aliisque corporis ossa magnitudinem corporis et virium robur testantia publice exposita esse invenimus: vid. v. Minutoli: Das kaiserliche Buch des Markgraf. Albert. Achill. pag. 520. Haec conscripseram, cum insigni humanitate Ioan. Schulzii Viri Perillustis et Borussiae regis a consiliis intimis ad me delata sunt Starkii Analecta medica ex vet. scriptt. non medicis, ubi h. l. uberius tractatur (Ienae 1828, 4.) in Continuatione quarta §. 10 seq. Quod enim Herodotus narrat cranium nullam prorsus suturam habens, sed uno osse solido constans, non tam inauditum esse ait Starkius, sed pertinere ad rariores capitis deformationes; quamvis enim concretio singularum commissurarum, sagittalis prae ceteris, non nimis raro inveniat, ita omnium, quibus capitis ossa iunguntur, suturarum abolitionem rem esse addit valde inusitatam. Quae rara apud veteres inveniuntur exempla aequae atque apud recentiores, congestis vir doctus, illud probaturus, Herodoti fidem in his quoque haud suspectam esse,

quandoquidem, quae quamvis rariores, haud tamen inaudita prorsus sint, ille narraverit; §. 18. Quin causas quoque huius abnormitatis et originem vir doctissimus indagare atque investigare studet Continuat. VI et VII. Quae cum huius non sint loci, hic omittamus.

ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου] Haud male opinor Schweighauserus: „reperta est etiam maxilla, quum inferior tum superior;“ quod sequitur ἔχουσα ὀδόντας κ. τ. λ., sentiam ipsam si respicias, non tam ad γνάθος quam ad τὸ ἄνω τῆς γνάθου referendum; superior enim maxilla dentes habuisse dicitur concretos, tam reliquos quam molinares (τοὺς γομφίους: nos dicimus Backenzähne).

ὀδόντας μονοφυέας] i. e. dentes in unum concretos, coactos, sive, ut mox ipse declarat Herodotus, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας, ita scil. ut ex uno osse continuo omnes constarent, quemadmodum etiam Prusiae regis filius pro superiori ordine dentium unum os aequaliter extantum habuisse dicitur Valer. Max. I, 8 ext. 12 coll. Plin. VII, 15. §. 69 („Aliqui vice dentium continuo osse gignuntur, sicuti Prusiae regis Bithynorum filius superna parte oris“), ipseque Pyrrhus, Epirotarum rex, teste Plutarcho in eius Vit. cap. 3 fin. πολλοὺς ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐν ὀστέον συνεχὲς ἦν ἄνωθεν, ὅλον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς διαφύας ὑπογεγραμμένον τῶν ὀδόντων. Add. Festus s. v. Monodos p. 102 Lindem. Haec eadem uberius tractavit idem Stark. l. l. P. I. Continuat. I ad rariores referens, quibus vix quidquam reperiatur simile. Ut enim dubitari nequit (nisi omnem historiae fidem evellere velis) apud veteres sane talem dentium concretionem aliquoties repertam fuisse, ita recentiori aetate vix talem quaesieris inque collectionibus ac Museis vix talia

84 Ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο, ὕπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέλις οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πολλοὺς δὲ τινὰς ἦδη καὶ παντοδαποὺς ἦκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ

repereris, quae non prorsus similia cum sint, accedant certe quodammodo ad talem dentium concretionem, de qua Herodotus aliquae veterum scriptores testantur. Neque etiam apud antiquos medicos ulla huius rei mentio; commemorant hoc sive vitium s. errorem naturae in conformandis dentibus non nisi decimi sexti et septimi seculi artis medicae periti; nec recentiores medici ita, ut par est, rem tractasse videntur, quam tum, ut diximus, copiosissime tractavit Starkius l. l. Et cum veteres plerumque universalem dentium concretionem commemorarent, recentiores tantum talem, quae non omnes, sed aliquot certe dentes comprehendit, suspiceris utique veteres, qui talia enarrant, deceptos esse tartaro dentes involvente et tam solidā massā obtegente, ut intervalla, quibus singuli discriminantur dentes, plane deleantur et vere unius ossis dentium locum occupantis species existat. Sed vix crediderim et Herodotum et alios rerum scriptores accuratissimos fideque dignissimos ita fuisse deceptos; quin summam fidem mereri in tali re miranda, iure quoque posuisse mihi videtur Stark. §. 10. 11. pag. 13—15 seqq. Qui idem vel in causis huius mali inquirens §. 12 originem ex quadam dentium efformatione non plane perfecta nec prorsus absoluta repetit, e primordiis scil., quibus dentes inchoantur indeque dentium concretionem docet cum imperfecta totius corporis formatione intima esse coniunctam necessitudine. Nec improbabilis viri peritissimi coniectura, hanc rudem et inchoatam dentium formam ad eas gentes eaque tempora pertinere, quibus humanum genus non ad eam absolutionem, qua nunc pervenit, fuerit productum. Et illud merito attendi vult idem Stark., hos dentes in unum os continuatos post proelium

Plataeense esse repertos, in quo nationum e remotissimis terrarum regionibus accitarum et ex omni parte rudium ac ferarum fuerit concursus (pag. 6). — Ad verba πενταπῆχρος ἀνδρός (i. e. viri, qui 7, 31 pedd. Rhenn. altus est) ὅστις ἐφάνη consul. Stark. l. l. §. 22. pag. 6, qui affert exempla ex antiquis scriptoribus et recentioribus temporibus repetita, quibus sane illud efficitur, virum quinque cubitorum exsistere potuisse nec fide carere Herodoteam narrationem. Tu conf. etiam nott. ad I, 68.

CAP. LXXXIV.

Ἐπεὶ τε δὲ] Sic plerique libriscripti offerunt; Schaeferus pro ἐπεὶ τε correxit ἔπειτεν, quod licet nullo in libro legatur, receperunt Schweighaeuserus et Gaisford.; contra Matthiae vulgatam ἐπεὶ τε δὲ tuetur, cum apodosis ab iis, quae de hac re disputat Herodotus, fuerit absorpta; ἔπειτεν unus tuetur Aelius Dionysius apud Eustath. ad Ill. p. 1158, 38 s. 1215, 33. Recentiores editores inde a Bekkero retinuerunt ἐπεὶ τε, quod equidem et ipse retinendum duxi, licet oratio propter multa verba interiecta impeditior sit atque apodosis demum a verbis ἔχει δὲ τινὰ φατῖν κ. τ. λ. constitui possit: qua de re Bredov. pag. 106 Herodoti verba proferens et vulgatae patrocinians haec scripsit: „Quam inter protasin et apodosin inseruit, non certo se scire, a quo Mardonii cadaver esset sepultum. cum plures id de se praedicassent: ὕπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων κ. τ. λ. quibus respondent πολλοὺς δὲ τινὰς — ἦκουσα κ. τ. λ. Postquam vero cadaver Mardonii altero die subductum fuit, habet nonnihil faemae Dionysophanes vir Ephesius sepelisse Mardonium, quamquam etiam alii plures id de se praedicaverunt, unde certum non habeo di-

δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτύντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι· ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λήτην διεῖ-85 λοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωντῶν χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξὰς ἐποίησαντο θήκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύνω τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ εἰλω-τες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας

cere, quisnam eorum re vera id fecerit. Et sic ἐπεὶ τε recte est vulgatum, neque ἐπειτεν δὲ Schaefer. et Gaisf. recipere debebant, quamquam Schaeferus in Reiziana editione ἐπεὶ τε δὲ retinuit. — Ad verba: ἔχει δέ τινα φάτιν conf. Herod. V, 66 ibique nott. Attingit eandem rem Pausan. IX, 2. §. 2.

CAP. LXXXV.

Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξὰς ἐποίησαντο θήκας] i. e. *Lacedaemoniū tria condiūoria facienda curaverant*. De voce τριξὸς conf. nott. ad IV, 192; de voce θήκη diximus ad IX, 83; de usu verbi medii ποιέσθαι vid. II, 148 ibique nott. II, 100. I, 31 ibique nott. Thucydides II, 34 τὰ φῶς ἐποίησαντο sc. οἱ Ἀθηναῖοι, ubi vid. interpretes et Sintenis. ad Plutarch. Pericl. 28. pag. 200.

ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν] i. e. *tum quidem* (tribus scil. conditoriis factis ad mortuorum cadavera excipienda) *sepeliverunt iuvenes s. duces*. Ubi primum illud moneo, secundum Pausaniam IX, 2. §. 4. p. 715 Lacedaemonios atque Athenienses suam quosque habuisse sepulturam, reliquos Graecos unam eamque communem. Alterum ad Herodoti textum attinet, in quo omnes codd. offerunt τοὺς ἱρέας, i. e. *sacerdotes*, quales nuspiam in Spartanorum proeliis commemorantur; nam vatem quod in expeditionibus secum

habuerunt, id huc referri nequit. Quare Valckenarius, aliis coniecturis missis, scribi iussit τοὺς ἱρένας et infra οἱ ἱρένες, idque probavit Wesselingio (Diss. Herod. p. 206) et reliquis editoribus: add. Bredov. pag. 160, qui has formas componi posse putat cum quodam Homericō loco (Ili. 18, 531), ubi pro vulgato εἰράων alii ἱράων vel ἱράων legi voluerunt. Quo autem Valcken. praecipue nititur, est Glossa Herodotea: Εἰρήν· παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς φωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ προκομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μικροζόμενος, τῷ τετάρτῳ πρόπαις, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελεῖρην. Ἐφηβεύει δὲ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ἰδ' μέχρι καὶ κ. Βαρυτόνως δὲ [τὸ] μελεῖρην, ὥσπερ πυθμὴν, ἀπύθμην· ἀνὴρ, ὑψανὴν. Quibus addunt Plutarch. Lycurg. 17. p. 50 D., ubi haec exstant: Εἰρένας δὲ καλοῦσι τοὺς ἑτος ἡδὴ δευτέρον ἐκ παίδων γεγονότας, μελεῖρενας δὲ τῶν παίδων τοὺς πρεσβυτάτους, Etymolog. Magn. p. 303, 37. Hesych. II. pag. 69: ἱράνες οἱ εἰρωνες· οἱ ἀρχόντες ἡλικιωται, διώκοντες coll. I. p. 1114: εἰρηναῖ· κρατεῖ. Unde C. O. Müller. Dor. II. p. 301 non invenies sive adoloscens, sed ordinem *duces*, qualis sane fuit Amompharetus, intelligi vult. De Posidonio, Amomphareto et Philocyone vid. supra IX, 71; Amomphareti mentio supra quoque IX, 53

ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρεῖς τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας· τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο οἱ τάφοι. Τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἔόντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοί τῆς μάχης, ἐκάστους τῶν χῶματα χῶσαι κεινὰ, τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκεν ἀνθρώπων.

est facta; de *Callicrate* vid. supra IX, 72. — In seqq. de voce ἀλέας cf. nott. ad I, 133.

καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ] Hoc igitur loco, ut paulo antea, Athenienses in pugna caesos suos prope Plataeas quoque sepelivisse diserte dicuntur, idemque etiam tradit Pausanias l. l. Thucydidem si audiamus II, 34, Athenienses in Ceramicos eos, qui foris in bello ceciderant, condiderunt, iis solis exceptis, qui ad Marathonem occubuerant. Quod minus accurate dictum esse puto, cum nulla sit causa, cur Herodoto minorem habeamus fidem, qui regionem Plataeensem et ipse perlustrasse censendus est ea-que etiam enarrat, quae naturae maxime consentanea ac verisimilia videntur. Quare Kruegero accedere nolim (Philolog. hist. Stud. I. p. 70 seqq.), qui hunc dissensum inter Herodotum atque Thucydidem ita tolli posse existimat, ut Atheniensium cenotaphium, quod Herodotus forte in planitie viderit, re vera exstiterit, neque vero ipsa cadavera continuerit.

τῶν δὲ ἄλλων κ. τ. λ.] Affert Pseudo-Plutarch. II. pag. 872 F. Quae enim h. l. Noster enuntiat, cohaerent cum ea sententia, ex qua quinque tantum gentes Graecorum, quae h. l. diserte appellantur, ipsi pugnae interfuisse existimantur: de qua vid. nott. ad IX, 71. Errore deceptum esse Herodotum Muenscher (De reb. Plataeens. p. 61) iudicat indeque de tot cenotaphiis illum somniasse vult, quamquam, ait Muenscher, cenotaphia quoque ad Plataeas exstitisse haud veri dissimile est. Quam in rem recte nobis monere videtur Grote (History of Greece V. p. 249), reliquos Graecos, qui in ipsam pugnam ingressi non sint, li-

cet parati in acie constiterint, certe partem quandam gloriae sibi quoque vindicare voluisse, indeque eorum, qui in ipsa pugna ceciderint, monumenta a suis civitatibus erecta cum viderent, similia monumenta s. cenotaphia erexisse, ne partis, quam in Graecia liberanda habuissent, et gloriae inde ab ipsis redundantis prorsus expertes haberentur. — In verbis Herodoti mox pro τούτους δὴ cum recentt. edd. reposui τούτους δὲ, ubi ponitur particula δὲ vel potius repetitur eum in modum, quo supra IX, 63, ubi vid. nott.; et conf. etiam I, 143. II, 26 ibique nott. Quae sequuntur, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοί (i. e. cum puderet eos, quod a pugna absuissent), tangit Blomfield. Glossar. ad Aeschyli S. c. Th. 171 ob vocem ἀπεστό, quae Suidae I. p. 257 exponitur ἀποδημία, absentia. Valckenario ad Herodotum I, 85 magis placeret ἀπεστόι, quoniam apud Hesych. I. p. 444 ἀπεστός· ἀποχώρησις. De huiusmodi nominibus vid. nott. ad IX, 97.

χῶματα χῶσαι κεινὰ] Conf. Suidas T. III. pag. 681. Pro κεινὰ male olim κοινὰ. Sunt enim cenotaphia vacua, inania, in quibus nulla insunt ossa. — Vid. Wesseling. Diss. Herod. VII init. p. 63. Tu vid. Bredov. pag. 150 de forma Herodotea κεινός pro κενός. Verbum χῶσαι tritum in tumulis terrâ congestis notat Wesseling. citans Eurip. Iphig. Taur. 703. Aul. 1443. Tu vid. Herodot. I, 162. II, 137. IV, 71 et quae ad hos locos allata sunt. — Ante alterum Ἀλγινητέων inserui τῶν, quod aequè deest in Schaeferi, Matth., Bekkeri et Dindorfii editionibus, sed recte additum est a Dietschio. Quae sequuntur, τράχαι Pseudo-Plutarch. II. p. 873 A. De voce προῤῥεινον conf. nott. ad VIII,

ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλούμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων τῶν Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, προξένου ἔοντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, 86
ἀντίκα βουλομένοισι σφί ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας,

136. Pro αὐτῶν in ipso cap. fine male olim erat *ἔκωντων*; tu conf. VII. 5. Quod ad ipsum loci argumentum, narrat Dodwellus (Itiner. I. 9 e vers. Sickleri T. I. 2. pag. 75), se horum sepulcrorum ne vestigium quidem reperisse. Exstitisse tamen Strabonis aetate, ex hisce huius scriptoris verbis satis colligi posse videtur: *ταφὴ τε δείκνυνται δημοσία τῶν τελευτησάντων ἐν τῇ μάχῃ*, lib. IX. cap. 2. pag. 412, quocum conf. Plutarch. Vit. Aristid. cap. 21, unde coniciās sepulcra extra urbem non longe a fonte Gargaphiā (de qua vid. IX, 25 ibique nott.) erecta fuisse; ad introitum urbis potissimum fuisse testatur Pausanias l. supra l., cuius verba potiora huc adscribere placet: *κατὰ δὲ τὴν ἔσοδον μάλιστα τὴν ἐς Πλαταιαν τάφοι τῶν πρὸς Μήδους μαχασαμένων εἰσὶ τοῖς μὲν οὖν λοιποῖς ἔστιν Ἕλλησι μνημα κοινόν· Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Ἀθηναίων τοῖς πεσοῦσιν ἰδίᾳ τέ εἰσιν οἱ τάφοι καὶ ἐλεγείᾳ ἔστι Σιμωνίδου γεγραμμένα ἐπ' αὐτοῖς*. Ad quae illustranda hoc narrat Clarke l. l. pag. 86, eo quidem loco, quem pugnae locum indigenae adhuc indicant (vid. nott. ad IX, 51), nulla sane sepulcra se invenisse, sed, ubi olim ipsa Plataeensium urbs fuerit sita, extra muros arcis antiquissimos aliquot se vidisse antiqua sepulcra, et postea a vico Kokhla Lenetra versus profectum se in planitie tumulos quosdam lapidum congerie obtectos animadvertisse. Suspiciatur Leake (Travels in North. Greece II. p. 366 seq.) haec sepulcra sita fuisse ante templum Iovis Liberatoris (quod ipsum in victoriarum memoriam erectum fuit ante portam Plataensem Eleutherās versus), quo locū ecclesiae dirutae rudera

quaedam comparent, eumque locum in mappa adiecta indicavit. Quod idem fecit Fr. Muenscher, eadem fere directione sed urbem ipsam propius horum sepulcrorum locum in mappa indicans, atque in ipso libello De rebb. Plataeenss. pag. 6 haec scribens: „Exstant nostro quoque tempore ingentes cistae lapideae in latere oppidi occidentali, quibus Graecorum pugna Plataeensi occisorum ossa condita fuisse Stackelbergius coniecit; sed cum Pausanias sepulcra orientem spectare diserte dicat, aut transposita easse existimandum est, id quod ob cistarum molem haud probaverim, aut sententia Stackelbergii reiicienda. Sed verisimillimum est, his cistis ossa Plataeensium sua morte defunctorum condita fuisse. — Haud procul a communi Graecorum sepulcro locus erat Iovi Liberatori sacer, ubi quinto quoque anno in honorem Iovis, qui victoriam Plataensem Graecis dederat, agon armatorum, cui nomen erat Liberalia, celebrabatur. Ara ibi atque statua Iovis exstabant, marmore albo exstructae (Pausan. IX, 2, 4).“ Nil nisi lapidum quorundam ingentium molem ac sarcophagos quosdam rudioris operis adhuc in his veterum Plataearum locis reperiri testatur Goettling (Gesammelte Abhandl.) pag. 136. *Κλεάδην* reliqui cum editoribus contra Medicei, Florentini, aliorum auctoritatem, qui offerunt *Ἀλεάδην*. Apud Plutarchum De malignit. Herod. pag. 873 exstat *Κλεάδας ὁ Πλαταιεύς*.

CAP. LXXXVI.

στρατεύεσθαι In aliis codd. *στρατεύειν*. Conf. VI, 7. Proximum αὐτῶν (sive ut olim exstabat αὐτῶν)

καὶ ξηαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἀτταγίνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν ἣν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρχεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι τὴν τε γῆν αὐτῶν ἑταμνον, καὶ προσέβαλλον πρὸς 87 τοῦ τείχους. Καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεγε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστήναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὧν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀναπλήσῃ. ἀλλ', εἰ μὲν χρημάτων χρητίζοντες πρόσχημα ἡμέας ξηαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινού· σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμῇδίσσαμεν, οὐδὲ μῶνοι ἡμεῖς. εἰ δὲ ἡμέων ἀληθῶς δεόμενοι πο-

in *ἀστέων*, quod ipsum exstat IX, 93, mutari voluit Koenius. Mihi haud opus videtur. De *Timagenida* conf. IX, 36, de *Attagino* IX, 15. ἀρχηγέται iidem fere sunt, qui ἀρχοντες, teste Hesychio I. pag. 563. Intelliguntur enim qui *duces* eius Thebanorum factionis erant, quae partes Persarum amplexa est. Verbo ἀρχηγετέειν Noster usus est II, 123, ubi cf. nott. Alias vocabuli notiones attigi in Dissertat. De Apolline Patric. etc. p. 2. 3. — In proximis verba ἀνὰ πρώτους accipio: *inter primos s. principes*. Conf. Viger. pag. 575.

πρότερον ἢ ἐξέλωσι] Ad structuram loci Wesseling. excitaverat IX. 16. 87. VI, 45. V, 118: sed his locis sequitur infinitivus, de qua structura monuimus in nott. ad V, 118 et IX, 13. Eam structuram, ex qua coniunctivus et quidem sine addita vocula ἄν sequitur, notavimus ad I, 19. IV, 157. VI, 82. VII, 8. §. 2. Adde IX, 93. 117. Ad particulas οὕτω δὴ conf. nott. ad IX, 6.

CAP. LXXXVII.

σινόμενοι] Ita revocavi. Cf. nott. ad IX, 13. Sanicrofti liber male exhibet σινέόμενοι, quod receperant

Schweighaenus et Gaisfordius. Ad verbum δέδοκται cf. VIII, 110. IX, 60 ibique nott. — In seqq. verbis quod ante ἢ ἐξέλωσι (de quo vid. nott. ad IX, 86) quidam inserunt πρὶν, equidem nolui recipere: vid. nott. ad V, 118.

πλέω μὴ ἀναπλήσῃ] scil. κακά. Conf. V, 4. VI, 12, monente Schweigh. qui sic interpretatur: *nunc nostrā causā ne plura porro patiatur Boeotia terra*. Imitatur locutionem Pausanias X, 28. §. 2. pag. 867. Ad sequens πρόσχημα cf. IV, 167 ibique nott. et ad τὸ κοινὸν nott. ad VII, 144.

σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμῇδίσσαμεν] Ad intensivam vim particulae καὶ attendi iubet vir doctus in *Schulzeitung* 1831 nr. 122. p. 970, ubi nostrum locum vernacale sic reddit: „denn mit Einverständnis des Gemeinwesens haben wir es ja (eben auch) mit den Medern gehalten.“ Pro vulg. ἡμέας dedimus ἡμεῖς: vid. nott. ad VIII, 22. De ipsa loci sententia sic Wesseling.: Aequissima postulatio, si professio veritate fulciretur. Qui citra fraudem et dolum reipublicae consulunt, impune illis esse debet, quando res secius cadit. Nam consilii datores ob eventum, quem praestare non

μορκεύουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. Κάρις τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυ-
κύνοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς
ἄνδρας. Ὡς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγῆνος μὲν ἐκ-88
διδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσα-
νίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι
μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι,
οἱ μὲν ἔδοκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποι-
732 θεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ ὥς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων,
τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους
ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι
καὶ Θήβῃσι γεγόμενα.

possunt, plectere, quamquam tristes
istiusmodi poemae in annalibus plu-
res, a consilio dando, ne aliud ad-
ponam, merito omnes deterrebit.
Egregiae ad hanc rem Bynkers-
hoekii Quaest. Iur. Publ. II, 2 dis-
quisitiones sunt. Sed horum oratio
infucata et causa dispar est. Civi-
tatem Thebanam paucorum oppres-
serant dominatu invitamque in fa-
ctionem compulerant. Haec fide
Pausaniae IX, 6. §. 1. — In seqq.
ad locutionem ἐς καιρὸν conf. IV,
130 ibique nott. Lobeck. ad Sophocl.
Aiac. 32. pag. 85 et de verbo ἐπι-
κηρυκεύεσθαι vid. nott. ad VI, 97.

CAP. LXXXVIII.

ὥς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τού-
τοις.] Conf. nott. ad IX, 26.

παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους]
„Delicta scelerum auctores luunt;
infantes consilii absolvit innocen-
tia. Cicero verissime N. D. III, 38.
Multa Faber Semest. III, 8.“ Wes-
seling. E sacra scriptura Larche-
rus huc spectantes affert locos Deu-
teron. XXIV, 16. Ezech. XVIII, 20.
Herodotus haec eo magis notasse
videtur, quod alias plerumque filii
ac posterī parentum delicta luere
putantur: de qua re vid. nott. ad
I, 91, ubi de his sacrae scripturae
locis monuimus, et nott. ad VI, 86.
§. 3. VII, 134 coll. 137. Produnt

autem haec aequae atque ea, quae
IX, 79 produntur, Pausaniae ani-
mum vere sublimem et ab ea super-
bia, cuius post accusabatur, alie-
num. — Ad seqq. accusativos τοὺς
ἄλλους ἄνδρας, τοὺς etc. conf. V,
103 et II, 106, ubi similem structu-
ram animadvertimus.

χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθέε-
σθαι.] ἐπεποίθεσαν, quod Portus
correxerat, Sancrofti, aliorum codd.
auctoritate nunc bene restitutum
est in tanta codicum dissensione.
Et dudum ita iusserat Wesselingius
Diss. Herod. IX. p. 137. Sententia
Herodoti haec est: atque etiam con-
fidebant, se crimen s. culpam (nam ex
antecedentibus facile τὴν αἰτίην
repetas licet) pecuniis amoliri. Haud
alienum videtur, quod Pausanias,
cum aliquot annis post accusatus
proditionis Spartam rediret, idem
fecit et ipse πιστεύων χρήμασι δια-
λύσειν τὴν διαβολήν, auctore Thu-
cydide I, 131; observat Grote: Hi-
story of Greece V. p. 250.

αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων] i. e. eam
ipsam concipiens suspicionem, velle
scil. eos pecuniā oblatā se subtra-
here. Similem in modum ὑπονοή-
σαντες infra IX, 99. Caeterum tra-
dit quoque Diodorus XI, 33, prae-
cipuos defectionis auctores, cum
deditionis periculum subiissent, a
Pausania supplicio esse affectos
omnes.

89 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκης, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγίνετο. Ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος γνούς, ὅτι, εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθειὴν τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτὸς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἴετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὥς ὁράτε, ἐπείρομαι τε κατὰ τὴν ταχίστην ἑλὼν ἐς Θρηίκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρήγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὔτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινῆτε, καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηίκης, ὥς ἀληθῶς ἐπείρομενος καὶ τὴν μεσόγαίαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ

CAP. LXXXIX.

καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγίνετο] Al-
terum καὶ, quod vulgo deest, recepi
cum Schweigh. itemque ἐγίνετο,
cuius loco vulgo ἐγένετο. Sensus
nil dubius: *atque iam longius erat
progressus*. Ex Herodoto autem sua
sumpisse Polyaen. VII, 33. §. 3 ob-
servat ad h. l. Valckenar. — Ad
sequens ξείνια conf. V, 18. IV, 155,
ubi nonnulla adnotavimus. Mox
dedi ἀνειρώτεον (pro ἀνειρώ-
τεον), ut supra IX, 11 ἐπειρώ-
τεον; idem feci IX, 93 rescribens
ἐπειρώτεον pro vulg. ἐπειρώτεον;
conf. Bredov. pag. 383. Paulo infra
reliqui cum Schweigh., Gaisf., Bek-
kero et Dindorfio ἐθέλοι, cuius
loco e Sancerfti libro et Florentino
potissimum Schaeferus, quem se-
quitur Dietschius, dedit ἐθέλει;
reliqui etiam intactum ἐξηγόρευε,
ubi e Florentino nuper receptum
erat ἐξαγόρευε. Ipsum verbum at-
tigi ad II, 170 et de augmento huius
verbi apud Herodotum hand ne-

glecto vid. I, 22 ibique nott. Ad
πάντα τινὰ conf. allata ad VIII,
109. Usum particularum οὔτε — τε
notavimus ad VI, 1.

οὔτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων]
Koenius οὔτος mutari voluit in εὐ-
θὺς, quo vix opus; vid. modo su-
pra IX, 67 et allata ad IV, 172.
Nec magis opus ante κατὰ πόδας
inserere articulum ὁ, quod fecit
Schaeferus, libris praesertim invi-
tis. — Ad locutionem κατὰ πόδας
conf. V, 98 ibique nott. Quod con-
tinuo sequitur προσδόκιμός ἐστι,
valet: *expectatur*. Tu vid. V, 108
ibique nott.

οὐ γὰρ ὑμῖν — μεταμελήσει] i. e.
*neque enim vos haec fecisse in post-
erum poenitebit*. Vid. I, 130. IV, 203.
VII, 54. — Ad formulam ἐς χρόνον
vid. III, 72 ibique nott. et ad verba
τὴν μεσόγαίαν τάμνων vid. nott.
ad VII, 123. Equidem hic addi ve-
lim Plutarch. De puerr. educat.
p. 7 B., ubi τὴν μέσην (scil. ὁδὸν)
τέμνειν medium tenere.

συγχοὺς ὑπὸ Θρηῶν τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῶ
 συστάντας καὶ καμάτῳ· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. Οὗτος
 μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης, τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τῷμα 90
 ἐγένετο, συνεκύρῃσε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης.
 Ἐπεὶ γὰρ δὲ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ
 ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι ἦλθόν σφι ἄγ-
 γελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης
 Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες

λιμῶ συστάντας] i. e. *sane con-*
fictatos. Vid. nott. ad VII, 170.
 „Persimiles,” ait *Wessel.*, „Per-
 sici exercitus aerumnæ VIII, 115,
 quales neglecto apparatu, nullâ
 congestâ annonâ frequentissimæ.”
 Demostheni si credimus in *Orat.*
adv. Aristocrat. §. 200. p. 687 coll.
 περὶ συντάξεως p. 173, Perdiccas,
 Macedonum rex, Persas e Plataeis
 redeuntés adortus prostravit: quod
 merito reiicit Grote: *History of*
Greece: V. p. 245, praesertim cum
 illo tempore Perdiccas Macedoniae
 rex non fuerit. Nec ulla huius rei
 mentio apud ullum alium scripto-
 rem. Ad seq. διέβη πλοίοισι (i. e.
navigiis transiit, transvectus est in
Asiam) *Wesseling.* excitat I, 186.
Auct. Vit. Homer. 19. *Burm.* ad
Quintil. Decl. VI, 21.

CAP. XC.

τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης κ. τ. λ.]
 Eodem prorsus tradit *Diodorus* XI,
 34, pluribus de hoc proelio navali
 commentis; Graecorum classem du-
 centis quinquaginta triremibus con-
 sistens idem affirmat. „Eodem forte
 die, quo *Mardonii* copiae deletae
 sunt, scribit *Iustinus* II, 14. §. 7,
 etiam navali proelio in Asia sub
 monte Mycale adversus Persas di-
 cteatum est.”

τὸ τῷμα] Cf. V, 121. VI, 132 ibi-
 que citt. Sequens συνεκύρῃσε (*acci-*
di) infinitivum post se habet eodem
 modo, quo post *συμφέρειν, συμβαί-*
νει, alia id genus infinitivum poni
 constat. Vid. modo I, 74 ibique al-
 lata III, 4. 14. 71, ne plura. Ipsum

verbum *συγκυρεῖν* invenimus I, 119.
 VIII, 87. *Mycale* Ioniae et urbs et
 promontorium Samo (unde septem
 stadiorum traiectus, teste *Scylace*
 §. 112. p. 56 *Huds.* coll. §. 97. p. 37
Huds.) obversum: de quo vid. *He-*
rodot. I, 148 ibique nott. coll. VI, 16.
 VII, 80. *Pausan.* V, 7. §. 3. VII, 4.
 §. 1. *Strab.* XIV initio. Est *Mycale*
 mons, ut ponit *Mannert.* VI, 3.
 p. 291 seq., nil nisi continuatio mon-
 tis *Messogis* (qui *Maeandri* cursum
 a dextra sequitur) a *Magnesia* inde
 ad mare usque deducta meridiem
 versus atque occidentem.

ἐπεὶ γὰρ δὴ] Ita nunc e *Floren-*
tino repositum pro vulg. ἐπειδὴ γὰρ,
 quod tennit *Schaeferus*, cuiusque
 loco *Matth.* edidit ἐπεὶ γὰρ omissâ
 voculâ δὴ. *Bredovius* p. 40 utram-
 que scripturam corruptam esse con-
 tendit reponendumque ἐπεὶ τε.
 Formam κατέατο invenimus III, 144,
 ubi conf. nott. Ad loci argumentum
 faciunt VIII, 130—132, ubi legimus,
 Graecorum classis cum ad Aeginam
 post pugnam Salaminiam commo-
 raretur, Ionum legatos advenisse,
 qui sollicitarent duces, ut Ioniae
 liberandae animum adicerent, fa-
 ctumque inde esse, ut classis ad
 Delum usque navigaret ibique sub-
 sisteret, Graecis ulterius progredi
 recusantibus ob metum barbarorum,
 qui et ipsi portus Asiae tutos relin-
 quere et cum Graecis congredi nol-
 lent. — Mox dedi *Θρασυκλέος* pro
 vulg. *Θρασυκλήος*, ut IX, 98 *Θεμι-*
στοκλέος et IX, 97 *Πασικλέος*, de
 quo dixi ad VII, 189. — De *Hegesi-*
strato Cr. etiam conferri vult *Wyt-*
tenbach. ad *Plutarch.* *Morall.* *Ani-*

ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφεων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε⁷³ Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς, ἣν μῦνον ἰδῶνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτούς. θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτρπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἑλλήνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον· εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς ἐκείνοισι εἶναι· αὐτοὶ τε, εἰ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῃ αὐτοὺς προάγειν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι ἐκείνων
 91 ἀγόμενοι ὁμηροὶ εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυνθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος· Ὡς ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὖνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἰ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἶωνόν, τὸν Ἡγησίστρατον, ὃ

madverss. II, 1. p. 89. Vocem λάθρη genitivo addito invenimus quoque supra VIII, 112.

Θεομήστορος] Vid. VIII, 85 ibique nott. et ad sequens κατέστησαν nott. ad VII, 105. In seqq. ad verba ῥύσασθαι — ἐκ δουλοσύνης vid. allata ad IX, 76. Mox e melioribus codd. dedi ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ, ubi vulgo inverso ordine: ἐν τῇσι νηυσὶ ἐτοῖμοι εἶναι, quod retinuerunt Schaefer et Matthiae; de ipsa structura et nominativi usu in talibus vid. allata ad IV, 43. Atque eodem pertinet, quod mox dicitur ἀγόμενοι ὁμηροὶ εἶναι, quod Burges. in Prolegg. Thucydidd. p. 241 temere mutatum vult in: ἐχόμενοι ὁμηροὶ μεῖναι.

CAP. XCI.

ὥς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος] i. e. cum multum petendo instaret. Vid. VII, 158 ibique allata. Verba εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην (i. e. casu, forte fortuna, conf. nott. ad III, 153) affert Matth. Gr. Gr. 643; eaque

etiam attigit Iaegeus in Disputt. Herodd. p. 36. De voce κληδόνος conf. nott. ad V, 72 et add. C. Fr. Hermann.: Gottesdienstl. Alterth. §. 38. not. 18. Vid. quoque infra IX, 100 et 101.

ὑπαρπάσας] Vid. V, 50 et ad sequens ὥρμητο λέγειν IX, 61 et allata ad VII, 1. 4. Quod antecedit εἰ τινα, in ὃν τινα mutari voluit Stegerus; obloquitur censor Lipsiensis 1833. p. 49, quocum facere malim.

δέχομαι τὸν οἶωνόν τὸν Ἡγησίστρατον] Vulgo Ἡγησιστράτον, cuius loco cum in Sancrofti libro exstet τὸν Ἡγησίστρατον, vel ipsum hoc recipi, vel utrumque eiici maluit Valckenarius: quem secutus Cobet in Mnemosyn. VII. p. 181 haec verba eiici iubet. Uncis inde haec verba incluserat Schaeferus: equidem cum recentt. odd. abieci ea, cum loci sensus sit: *accipio equidem omen hunc Hegesistratam*, i. e. exercitus ductorem; quae huius nominis est vis, quod minori litera initiali exhibuit Bekkerus itemque Dindorf. et Dietsch. Hoc vero honi

ξείνε Σάμει, σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε, ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσεται καὶ οἱ σὺν σοι ἔοντες οἶδε, ἣ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσεσθαι συμμαχοῦς. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ 92 ἔργον προσῆγε. ἀντίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὖνομα ποιεύμενος. οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιρέοντο, μαντευομένου σφι Δηϊφόνου τοῦ Εὐνήνιου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα

fuisse ominis manifestum est, quale, ut ait Wesselingius, Augusto ad Actium ante aciem asellus cum asinario dedit: *Eutychus homini, bestiae Nicon erat nomen*, inquit Sueton. in August. 96. Eadem ex superstitione, rem memorabilem aggressuri, eos potissimum adscisciebant, quibus *fausta nomina*; uti Vespasianus, Capitolium dedicaturus, in Taciti histor. IV, 53 cum Lipsii not. — De verbo *δέχομαι* conf. allata ad VIII, 114. *Οἰωνόν*, quae infra reddit vocula, in universum pro omne poni, satis patet ex Euripid. Phoeniss. 865: quem locum attulit Valckenar. Alia dedi ad Plut. Flam. 7. p. 96, quibus add. quae excitavit C. Fr. Hermann. Gottesdienstl. Alterth. d. Griech. §. 38. not. 3. ἣ μὲν] Merito sic repositum pro ἣ μὴν, ut III, 66. IV, 154, ubi vid. nott. Add. Hartung: Lehre v. d. Griech. Partik. II. pag. 391.

CAP. XCII.

ταῦτά τε ἅμα — προσῆγε] Ad orationis structuram vid. III, 135 ibique nott. Valckenar. contulerat VIII, 5. 97. Pro προσῆγε unus Sancerotti codex προῆγε, quod idem in mentem venerat Schweighaeusero vertenti: *processit negotium*, sive (Lexic. Herodot. II. p. 230) *progredebatur, succedebat opus*. Sed postea maluit in vulg. acquiescere, quam ita interpretatur: *sermoni rem ipsam adiecit*, i. e. et rem ipsam praestitit; in Latina versione apte locum totum sic reddidit: *haec locutus e ve-*

stigio rem exsequi adgressus est. Idem placet Letronnio (Journ. d. Sav. 1817. pag. 44) sic reddenti: *il joignit aussitôt effet aux paroles*, quod idem alio modo Herodotus expressit III, 135; namque ad προσῆγε idem subiectum, quod ad ἠγόρευε.

πίστιν τε καὶ ὄρκια] Eodem modo iuncta inveniuntur III, 74. IX, 106. In quibus ὄρκιον idem fere esse atque ὄρκον monuit C. F. W. Mueller: De ritt. et ceremon. pag. 16. Apud Thucydidem IV, 51 dicuntur Chii ποιησάμενοι πρὸς Ἀθηναίους πίστεις καὶ βεβαιότητι, ἐκ τῶν θανατῶν μηδὲν περὶ σφῶς νεώτερον βουλευσέιν, ubi de locutione monentes interpretes ad eam reciprocity notionem attendi volunt, quae in verbo medio (ποιεῖσθαι) inest, quaeque etiam ad hunc Herodoti locum eo magis valet, quod mox sequitur ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ubi verbo activo Noster consulto utitur. Namque Samii de societate ineunda cum Graecis agentes fidem et iusiurandum Graecis dederunt atque ab his mutuo acceperunt: itaque ἐποιεῦντο in medio verbo posuit, mox ποιήσαντες in activo ponens, quod ad Samios solos hoc pertinet: *quibus factis discedere coeperunt*. Inde supra III, 8: ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος quoque dicitur. Ante ἀπέπλεον Bekkerus excidisse scite coniecit: μὲν δὲ. — Ad sequens ἐκαλλιρέοντο vid. nott. ad VII, 134.

Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ] De genitivo hoc adiecto vide Matth. Gr. Gr. §. 431 et de

93 κατέλαβε Εὐήμιον πρῆγμα τοιόνδε. Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκειται παρὰ ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμονος οὐρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης

Ionto sinu, quo meridionalis Adriatici maris pars significatur, nott. ad VI, 127. Ad verbum κατέλαβε conf. nott. ad II, 66 coll. supra IX, 60. Qui eandem urbem commemorat Pausanias, VI, 14. §. 5 (V, 22. §. 2), idem adiecit τῆς ἐν Ἰονίῳ κόλῳ, consulto, ut videtur, quò haecce urbs, ad mare Adriaticum sita ab aliis eiusdem nominis urbibus distingueretur compluribus. Corinthi fuit colonia, teste Thucydide I, 26, remota decem stadia ab Aoo fluvio, sexaginta fere stadia a mari, ut prodit Strabo (VII. p. 316 s. 486 B. coll. Dion. Cass. XLII, 45), loco perquam opportuno: unde Ciceronis tulit laudes in Philipp. XI, 11; quin studiis literarum multum posthac floruit. Vid. Cellar. Notit. II, 13. pag. 1026, Mannert. VII. pag. 399. Poppo I, 2. pag. 128, Pouqueville in Itiner. I. cap. 21, et qui omnia et veterum et recentiorum scriptorum testimonia exhibet, Forbiger: Handb. d. alt. Geograph. III. p. 849. Adhuc *Apolloniae* veteris quaedam cernuntur ruinae, quibus nomen *Pollina*, quod ipsum e veteri appellatione depravatam esse nemo non sentit.

CAP. XCHII.

Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ κ. τ. λ.] Attigit haec Eustath. ad Odyss. X, 136 et 260. pag. 1717, 44. s. 482, 9, ubi haec leguntur: Ἡρόδοτος δὲ ἰστορεῖ ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλῳ ἱερὰ εἶναι ἡλίου πρόβατα περὶ πολλοῦ ὄντα τοῖς ἐκεῖ Ἀπολλωνιάταις, οἷς ἀπὸ τόπου τὸ ὄνομα. Adde Conon., qui Narrat. cap. 30 Herodotea compilavit, pro Εὐήμιος (de quo. ipso nomine ac similibus cf. Letronne in: Journal d. Sav. 1846. pag. 173) ponens Πειθῆμιος. Pluribus hunc Herodoti locum tractavit Stein in Vindic. Herodott. Specim. pag. 14 seq., unde quae huc pertinent, mox afferemus. — πρόβατα num *oves* fuerint an *boves*, dubitat Wesselingius,

cum latior sit vocabuli potestas, indeque maluit reddere voce dubia: *pecora*. Idem deinceps conferri vult Schol. ad Ili. XIV, 124. Eustach. in Erotian. pag. 92 s. 302 ed. Franc. Sic in Plat. Legg. III. p. 694 E iunguntur κοῦμνια καὶ πρόβατα, in Xenophont. Cyropaed. VII, 3, 7 post βούς et ἔκπους commemorantur πρόβατα. Tu vid. nott. ad I, 133 et II, 41, ubi haec legimus: τὰς βούς τὰς θηλέας σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα, coll. IV, 61. Inde Noster, ubi non *boves*, sed *oves* sive *capras* intelligi voluit, consulto dixisse videtur τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων I, 133. VIII, 137. *Boves* itaque intelligere quis malit, modo id certum, in his regionibus boum greges pasci, neque tantum *ovium* sive *caprarum*, quas ipsas intelligendas esse declarare id videtur, quod sexaginta ferme τῶν προβάτων παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν, ut mox legimus: quae profecto non de bubus, sed de capris ovibusque accipienda erunt. Atque boves ad Solis cultum spectasse quamquam satis est notum, tamen nihil impedit, quo minus aliarum quoque bestiarum greges sive *ovium* sive *caprarum*, quippe quae in his regionibus potissimum aluntur, Soli dedicatos fuisse credamus indeque sacrosanctos atque inviolabiles habitos: quam in rem plura disputavit Nitzsch ad Odyss. XII, 127. pag. 336 seqq.; attigeruntque etiam Iacobs: Vermischte Schrift. VI. pag. 167 et Grote: History of Greece I. cap. XVI. pag. 465 (T. I. pag. 316 e vera germ. Fischeri). Eodem autem opinor spectat quoque Euenii poena, oculorum lumine privati, ut qui in *Solem* s. *lucem* deliquerit. — Ad verbum ἀραιζήμενος in seqq. conf. VII, 83 ibique nott.

παρὰ ποταμὸν κ. τ. λ.] Hunc fluvium *Aoum* esse coniecit Wesselingius, cui obloquitur Poppo I. l., cum Aous per mediam fluat Apolloniam,

χώρης ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραι-
 73 Ἀρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτω τε καὶ γένει δοκιμώτατοι τῶν

si Cononi fides, vel, si maior Strabonis (p. 316 libr. VII) fides, decem inde stadia remotus delabatur: Polybio teste V, 110 *Aous* fluvius *ῥεῖ παρὰ τὴν τῶν Ἀπολλωνιατῶν πόλιν*: a quibus non valde discedunt, quae habet Mela II, 3, 13: „*Aeas* (i. e. *Aous*) secundum Apolloniam (emittitur).“ „At,“ ait Stein l. l., qui Wesselingio optimo iure oblocutum esse Popponem existimat, „quod tandem esset flumen quod praeter Oricum effundi diceret Herodotus, non quisquam magis quod sciam quaesivit, quam causam invenit, quapropter eius nomen a scriptore reticere crederemus. Nec enim aut Herodotei est moris aut quicumque diligentius in rebus enarrandis versari consueverit, ut eius ipsius rei, quam accurate descripserit, nomen omittat,“ neque idem ferri posse putat *διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρας*. Quod si quis etiam nunc de Aoo cogitandum opinetur, mutari vult in *διὰ τῆς Ἀπολλωνίης πόλιος*: cum vero de hoc fluvio vix cogitari possit, Herodoti locum sic refingi vult: *παρὰ Χῶνα ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμωνος οὐρεὸς ῥεῖ διὰ τῆς Χωνίης χώρας ἐς Ὀρικὸν λιμένα*, huc referens verba Theognosti can. p. 1317 (in quibus praeter alia haec leguntur: *Χῶν Χωνός, ὄνομα ποταμοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ἠπειρος Χωνία παρὰ Ἡρόδοτῳ*) ac de Chonia regione nonnulla adiiciens. Mihi haec quamvis scite excogitata (nisi Theognosti loco scribendum *Ἡρόδοτῳ*, quod vero reiicit Stein l. l. p. 15), nimis tamen a librorum scriptorum auctoritate atque ab ipsius scriptoris mente (qui propter ipsam Apolloniam haec omnia refert) recedere neque eam certitudinem afferre videntur, qua praesertim in re tam incerta atque obscura opus esse censeo ad Herodoti verba sic refingenda. De *Chone* fluvio, quem vir doctus h. l. inferri vult, alia testimonia veterum scriptorum ignoro, de Aoo veterum scriptorum et re-

centiorum locos attulit Forbiger: Handb. d. alt. Geogr. III. pag. 874 seq.: nomen recentius, quo appellatur fluvius hic occidentem versus ab Apollonia mari se miscens, vario modo scriptum reperio: *Viossa*, *Vuassa*, *Vouussa*, *Vojutza*; *Voiussa* fluvium vocari dicit Pouqueville l. l. I, cap. 14. 21. Quem e Pindo profluere cum alii memorent, Herodotus *Lacmonem* vocavit, qui ipsius Pindi videtur esse pars occasum versus ad mare prominens. *Λάκμων* vocat Strabo VII. p. 316 s. p. 486 B. Sed cum Herodoto facit Steph. Byzant. s. v. *Λάκμων* pag. 506. Addit Stein. II. pag. 16 testimonium Lycophronis 1020. 1389 cum Scholiis, Zonarae p. 1284 (*Λάκμων ἡ κορυφή τοῦ ὄρους*), aliorum, unde intelligimus veteres certe scriptores Aoom e Lacmone profluentem dicere. Quod vero in Herodoti loco Saneroffi liber, Florentinus aliusque afferunt *Λάκμωνος* pro vulg. *Λάκμωνος*, id recipiendum duxi cum eodem viro docto, quamquam *Λακμώνιοι* dicuntur apud Lycophronem et Stephanum Byzantinum l. l.

παρ' Ὀρικόν] Stephano Byz. s. v. pag. 769 auctore dicendum ὁ *Ὀρικὸς* (quod probat Goettling: Lehre v. Accent p. 222), vel etiam ἡ *Ὀρικὸς* et τὸ *Ὀρικόν*. Egit de his Poppo ad Thucyd. l. l. pag. 129. Ipsum portum memorant Strabo, Stephanus, Eustath. ad Dionys. 398, Horat. Od. III, 7, 5, alii. Prima fuit Epiri urbs sita non longe a Cerauniis montibus in mare usque procurrentibus. Hodie vocant *Erico*. Nam exstare dicuntur ruinae quaedam, auctore Pouquevillio (l. l. I. cap. 21. p. 193 seq. vers. vernac.), uno milliari alteriusque dimidio remotae a *Ducales* prope *Porto Raguseo*, qui ipse veteris Orici portus fuisse putatur. Conf. Mannert. VII. pag. 407, Tzschuck. ad Mel. II, 3. §. 12 nott. exegg. Vol. III. P. II. pag. 345, Forbiger l. l. III. p. 851.

ἄστων, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄνθρω ἀυλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφυλάσσει. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν τῶν προβάτων ὥς ἐξήκοντα. ὁ δὲ, ὥς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραξε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὥς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὥς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. Ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, ἀντίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατά σφι ἔτικτε, οὔτε γῇ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν.

οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος] De pronomine οὗτοι sic posito vid. III, 85. VII, 147. 222 ibique laud. „Custodiunt per annum singuli, eorum nempe, qui ad illud munus per vices obeundum essent electi, civium opibus et genere potentissimi. In Excerptis e Conone legitur: τῶν δ' ἐπιφανῶν ἦν ὁ Πειθήνιος καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ διαδοχῆς τῶν ἱερῶν εἶχον προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν.“ Valckenar. De verbo ἀυλίζεσθαι conf. VIII, 8. Ad verba ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς vid. nott. ad III, 41.

κατακοιμήσαντος] Ita omnes codd., qui iidem infra quoque κατακοιμήσαντα, quod equidem cum recentt. edd. retinendum duxi: vid. nott. ad VIII, 134. Unus Schaeferus exhibuit κατακοιμίσαντος atque κατακοιμίσαντα, quod iam Reiskio atque Valckenario venerat in mentem sic vertenti: qui somno sopitus ovium neglexerat custodiam, quodque etiam probat Wesselingius, cum verbo κατακοιμίζειν locus sit, ubi vigiliae dormiendo tramittuntur, teste Aeliano N. A. I, 15. XII, 22. III, 15, ubi invenitur κατακοιμίζειν τὴν φυλακὴν. Neque vero, ut bene monuit Schweigh., hinc efficitur, Herodotum uti non potuisse verbo κατακοιμᾶν eadem fere significatione, qua κατακοιμίζειν. Cum ille dormisset quod ad custodiam attinet s. per custodiae tempus, quod sane idem est atque: cum ille dormiendo trans-

egisset vigiliae tempus. Ac transitivum huius verbi usum, Homero eiusque aequalibus ab Eustathio tributum, aliis quoque locis comprobavit Abresch. ad Cattieri Gazophylac. pag. 88, ut sane cum eodem viro docto codicum lectionem in Herodoto haud deserendam esse iudicemus. Xenophon Memor. II, 1, 3: τῆς ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσι. — Articulum τὴν ante φυλακὴν Florentinus liber cum duobus aliis omittit. — In seqq. ὥς ἐπήϊσε est: quod ubi animadvertit; idem verbum ἐπήϊσεν adhibuit Apollon. Rhod. II, 195, ubi scholium exponit ἦσθετο. Vid. supra nott. ad III, 29. De augmento, quod verbum ἐκαίεν apud Nostrum retinet, cf. Bredov. pag. 298.

εἶχε σιγῇ] i. e. hoc ipsum (ovium necem) clam s. tacite tenuit. Conf. allata ad VII, 237. Ad locutionem ὑπάγειν ὑπὸ δικαστήριον cf. nott. ad VI, 72 et ad verbum κατακρίνειν nott. ad VII, 146.

ἔφερε ὁμοίως καρπὸν] καρπὸν abest a Sanerofti libro. De ipsa sententia conf. nott. ad III, 65. De voce πρόφωνα (oraculum) cf. nott. ad V, 63. Mox revocavi cum recentt. edd. ἐγίνετο pro vulg. ἐγίνετο, quod cum Schaefero tenuit Matthiae. Quod continuo sequitur ἐπει τε, e Reiskii emendatione receptum, eius loco Schaefer et Bekker retinuerunt ἐπειτα, praeposita maiori distinctione: sed vid. modo Bredov.

πρόφαντα δὲ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο, ἐπεὶ
 τε ἐπειρώτεον τοὺς προφήτας τὸ αἷτιον τοῦ παρόντος κακοῦ·
 οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον, ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προ-
 βάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμηῆσαι
 τοὺς λύκους, οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ,
 πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας, τὰς ἂν αὐτὸς ἐλθῇται
 καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελευμένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 δόσιν τοιαύτην, τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα.
 Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτ' αὖ σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, 94
 ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι δια-
 πρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηναν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ
 ἰλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατ-
 ἔβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώ-

pag. 39 et 108. Ad vocem προφή-
 τας conf. VIII, 36. 135 et nott. ad
 VII, 111. τὸν φύλακον dixit Noster,
 qui supra VIII, 41 dixit φύλακα,
 utraque forma usus: tu vid. nott. ad
 VIII, 41 et cf. etiam Wex ad So-
 phocl. Antigon. 199.

αὐτοὶ γὰρ ἐπορμηῆσαι τοὺς λύ-
 κους] „Loquuntur prophetae, sed
 uterque dei nomine, cuius propheta
 est; αὐτοὶ igitur intelliguntur Iu-
 piter Dodonaeus et Apollo Delphi-
 cus.“ Schweighaesus. Tu vid. de
 hac structura nott. ad I, 56. II, 118.
 IV, 15. In seqq. pro δῶσι tres codd.
 δώσειν. Tu conf. IV, 9 et allata ad
 V, 118; sed vide quoque IX, 86 ibi-
 que allata.

τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀν-
 θρώπων ἔχοντα] i. e. quo (munere)
 opatum multos fore qui praedicaturi
 essent, sive, ut Schweighaesus in-
 terpretatur: „donum, cuius causa multi
 homines beatum illum sint praedica-
 turi.“ Nimirum accusativi et infi-
 nitivi structura transit quoque in
 enuntiationem adiectam, ut VI, 117,
 ne plura afferam; τὴν pendet ab
 ἔχοντα, quod ipsum refertur ad μιν,
 qui est obiecti accusativus, cum
 πολλοὺς subiecti sit accusativus. —
 Ipsum oraculum humanitatis ple-
 num effert Limburg-Brouwer: Hi-
 stoire de la civilisat. de Grecs IV
 (VI). pag. 141 seq.

CAP. XCIV.

ἐχρήσθη] Vid. VII, 144 ibique
 nott. De voce ἀπόρρητα vid. nott.
 ad IX, 45. In verbis προέθεσαν
 τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι (i. e.
 civium nonnullis s. viris e civium nu-
 mero delectis hoc negotium conficien-
 dum mandarunt) reposui e Floren-
 tino, aliis ἀστῶν, ut mox Herodotus
 loquitur, pro ἀστέων, quod Hero-
 doti usus respuit: vid. Bredov. pag.
 235. ἐν θώκῳ (in sella, in sedili) po-
 nitur ut I, 181 coll. VI, 63, ubi vid.
 nott., observante Schweigh. Add.
 Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl.
 Agamemn. 502 (coll. Prometh. 288),
 quo auctore dicuntur „θᾶκος in quo-
 vis oppido sedilia publica, quo con-
 fabulandi causa otiosi convenire so-
 lebant.“

ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι]
 i. e. donec descenderunt s. venerunt
 ad viri calamitalem unā commiseran-
 dam. Similia quaedam exstant I, 90.
 116 coll. 118. Latinorum decurrere
 ad preces cum hisce comparat Mit-
 scherlich. ad Horat. Od. III, 29. 58.

ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες] i. e. ita eum
 fallentes. Vid. nott. ad VIII, 106.
 et conf. Hertlein. ad Xenophont.
 Anab. II, 1, 18. Hinc infra: ὧς
 ἐξαπατηθεῖς. Intelligi vult Wes-
 selingius „simulatum dolorem, quo
 Euenium callide illexerunt et fefel-
 lerunt, sive, uti Conon, τέχνη λια-

τεον, τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐπόλησαν. Ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοῶς τὸ θεοπρόπιον, εἴλετο εἶπας· εἰ τίς οἱ δοίῃ ἀγρούς τῶν ἀστῶν, οὐνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἰκησιν πρὸς τούτοις, τὴν ἥδε καλλίστην εἰούσαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τούτων δὲ, ἔφη, ἐπήβολος γενόμενος, τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενόμενῃ. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσεως ἐκτίνουσί τοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα. Ὁ μὲν δὲ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὥς ἐξαπατηθεῖς· οἱ δὲ πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμνένων διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνομαστός γενέσθαι.

95 Τούτου δὲ ὁ Δηῖφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. Ἥδη δὲ καὶ τότε ἤκουσα,

σάμενοι. Notus in talibus verbi usus ex Euripid. *Andromach.* 428: ὃ σ' ὑπήγαγον, h. e. ἐδελέασα καὶ ἐξηπάτησα καὶ προετρεψάμην e Scholiastae doctrina. Appian. B. Civ. III, 37 ὃ δὲ μάχιστα ὑπαχθέντες, *qua re maxime definiti.* — Quibus Schweigh. addit Plutarch. Vit. Solon. c. 8 fin. pag. 82, 2. ὑπαχθέντες οἱ Μεγαρεῖς τῇ ὄψει, *hac specie decepti Megarenses.* In seqq. ad significationem verbi ὑποστῆναι (*in se recipere, sustinere*) conf. nott. ad IX, 34.

δύο κλήρους] C. O. Mueller: Dor. II. pag. 61 haec attingens hanc in Apollonia valuisse rationem ponit, ut coloni advenae, qui Corinthii fuere, terram a se occupatam omnem in aequas dividerint sortes s. κλήρους ipsique hoc modo rem publicam constituerint. — Ad seq. ἐπήβολος conf. VIII, 111 ibique nott. ἀμήνιτος is opior vocatur, qui irae expertus est, qui satisfactionem cum acceperit, non amplius infensus damna aliis inferre studet. Conf. Plut. Mor. (II) pag. 90 D, ubi ἄθυμος et ἀμήνιτος iunguntur. Alios locos dabit Wytenbach. Ind. Graecit. Plutarch. Opp. (VIII, 1) pag. 87. — ὑπολαβόντες est *allertius sermo-*

nem excipientes, ut I, 214. VI, 139. VII, 101. Ad locutionem *δεῖναι ἐποιέετο* conf. nott. ad III, 14.

ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε] „*Divinitus insitam*, ut ille Homeri gloriatur Θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἶμας Παρτοίας ἐνέφυσεν *Odyss.* XXII, 348. Alia Demosthenis ἔμφυτος ἀσχροκέρδεια καὶ πονηρία *penitissime animo* ex toto vitae genere *haerens*, iuxta Dinarchi criminationem *Orat.* in Demosth. pag. 104. Alia Demetrii Phalerei ἔμφυτος ἀνυψία in fragmento Duridis apud Athen. XII. pag. 542 C.“ *Wesseling.* ἔμφυτος ἐπιθυμία apud Platonem legitur in *Phaedr.* §. 30. pag. 237 D: alios locos dabit *Thesaur. Ling. Graec.* III. pag. 953.

CAP. XCV.

ἀγόντων] Duo codd. ἀγαγόντων. quod receperunt Matth. et Bekker. Conf. IX, 119 et VIII, 26, ubi similis confusio. De vatibus, qui exercitum ad bellum proficiscentem comitantur, vid. nott. ad IX, 33. Ad verba ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος (*insistens nomini*, i. e. *usurpans, assumens Euenii nomen*) vid. nott. ad III, 63.

ὡς ὁ Διήφορος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἔων Εὐηνίου πατρὸς. Τοῖσι δὲ 96 Ἕλλησι ὡς ἐκαλλίρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτη, παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην. οἱ δὲ Πέρσαι, πνυθόμενοι σφεας προσπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλομένοισι γὰρ σφι ἔδοκε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι οὐ γὰρ ὧν ἔδοκεον ὁμοιοί

ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα] Pro ἐπὶ Reiskius coniecerat ἐπιών, ut sit: *Graeciam obiens*; idque probante Larchero receperunt Schweigh. et Gaisf. Sed postea Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 249: „videndum vero, ait, ne in eandem sententiam teneri potuerit debueritque adeo librorum scriptura, ut nempe ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα valeat: *passim per Graeciam*.” Quo tamen sensu frequentius dicitur ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Sed omnium codd. scripturam deserere cum vix liceat, retinui ἐπὶ cum Schaefero, Matth., Negris et recc. edd. inde a Bekkero. Unde quod vulgo interpretantur: *operam vaticinandi contra Graeciam condiderat*, malim reddere: *audivi eam operam suam* (in vaticinando) *passim per Graeciam elocasse* (multis); nam ἐκλαμβάνειν dicitur, qui *operam suam* certā scil. pecuniā s. mercede pacta, alteri elocat. De quo citant Plutarch. Pelop. 25. pag. 291 B. II. pag. 396 E. Polyb. III, 42. Unum negotium facessit ἐπὶ hāc notione utique insolitum, quamquam alteram si sequor interpretationem, quid hoc loco sibi velit *contra Graeciam*, haud sane percipio. Negris interpretatur: *ταξιδεύων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐρησιολόγει ἐπὶ μισθῷ*, et ἔργα ἐκλαμβάνειν idem esse ait atque ἐρησιολαβεῖν.

CAP. XCVI.

ὡς ἐκαλλίρησε] Vid. nott. ad VII, 134 et ad verbum ἀνάγειν VIII, 60. §. 1. VIII, 76. Mox pro

νῆας reposui νέας, ut IX, 97. 98. 99. 106.

πρὸς Καλάμοισι] Hic locus vix aliunde cognitus nisi ex Athenaeo XIII, 4. pag. 572 F. Unde nunc in Herodoto editum Καλάμοισι pro olim vulgat. Καλαμίσοισι, quamquam Schweighaeusero dubitandum videtur, Herodotus num scripserit Καλαμίσι an Καλάμοισι. Tu conf. Guérin: Descript. de l'île de Patmos et de Samos p. 186 seq. Aliam eiusdem nominis urbem in Messenia affert Pausanias VI, 31, 3 itemque Stephanus Byzantinus s. v. De Heraeo, quod non longe remotum a mari fuisse scribunt, vid. nott. ad III, 60. Itaque accedere non possum iis, quae scribit Grote: History of Greece V. pag. 257, videri aliud hoc loco intelligendum esse Iunonis templum in alia insulae Sami parte: nec sane Guérin l. l. pag. 179 seqq. in recensendis Samiorum templis ullum novit aliud Iunonis templum praeter celeberrimum illud Heraeum, quod hoc quoque loco intelligere malim.

παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην] Voculam ὡς ante ἐς olim insertam ignorant libri, qui si ferrent, tenendum utique illud recte statuit Valckenar. citans Xenophontea [de quibus conf. Sturz. in Lex. Xenophont. IV. pag. 607] et Thucyd. VI, 67. Eandem particulam ὡς infra quoque IX, 98. 99 Noster haud apposuit. — Ad structuram verborum ἀπῆκαν ἀποπλέειν conf. nott. ad VI, 84 et ad vim particulae ὧν in verbis οὐ γὰρ ὧν ἔδοκεον Matth. Gr. Gr. §. 625.

εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πληθοῦς μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. Ἰπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφνύοντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγὸι ἀνείρυσαι τὰς νέας, καὶ περιβαλέσθαι 97 ἔρκος, ἔρμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνῆγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαῖσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Διμήτρω Ἐλευσινίῃ ἐστὶν ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλῆος ἰδρύσατο, Νεῖλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτῳ κτλ. 738 στὺν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν, καὶ περιβάλοντο ἔρκος

ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν] i. e. sub tutela sui ipsorum exercitus, qui scilicet in ora maris erat collocatus. In seqq. verbum ἦν ante ἑξ deest in Schaeferi et Bekkeri editione. De *Tigrane* cf. VII, 62. IX, 102.

κάλλει τε καὶ μεγάλῃ] Vid. nott. ad IV, 12 et ad verbum ὑπερφέρων nott. ad VIII, 144. Adhibuit hunc locum quoque Pfugk ad Euripid. *Heraclid.* 555. De verbo ἀνείρυσαι vid. nott. ad VII, 59, de verbo περιβαλέσθαι nott. ad I, 163. Vocem κρησφύγετον illustravimus ad V, 24.

CAP. XCVII.

ἐς Γαῖσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα] „Γαῖσων fluvius, ex Ephoro notus apud Athen. VI. pag. 311 E. *Gessus* apud Plin. V, 29, 31. *Gaesus* Melae I, 17 [§. 2, ubi conf. Tzschucke nott. exegg. Vol. III. P. I. pag. 488. Grote: History of Greece V. p. 257 *Gaesonem* et oppidi et fluvii nomen fuisse suspicatur]. *Σκολοπίεις*, aliunde non cognitus, ex hoc Herodoti loco colligitur amnis fuisse, in *Gaesonem* haud procul ab ostio aquas suas exonerans.“ *Schweighauser*. Nec plura affert Mannert. VI, 3. pag. 292. De *Mycalē* vid. nott. ad IX, 90; de templo τῶν Ποτινέων nihil quidquam constat; intelligitur autem opinor templum *Eumenidum* s. *Furiarum*, quae αἱ Πότνιαι appel-

lantur et ποτινιαῖδες θεαὶ ab Euripide in *Orest.* 318; πότνια Ἐρμῆς apud Aeschylum invenitur in *Eumenid.* 865 coll. Sept. c. Theb. 827. Quamquam apud Sophoclem in *Oedip. Colon.* 1048 Πότνιαι vocantur *Ceres* et *Proserpina* in *Eleusiniis* cultae: ad easdem deas spectare videntur, quae apud Pausaniam IX, 8, 1 loco lacunoso sive corrupto leguntur.

Νεῖλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος] Conf. nott. ad I, 142. V, 65. *Wesselingius* de Ionum migratione *Miletique* condita citat Pausan. VII, 2. §. 1 seq., ubi tamen nulla Philisti mentio, Strab. XIV. p. 633 seq., 938 seq., cui hic Codri filius, coloniae dux vocatur *Νηλεὺς*. Cum Herodoto facit Pausanias, ubi existit *Νεῖλεὺς*. Vid. Eustath. ad *Odys.* pag. 1681 et Perizon. ad *Aelian.* V. H. VIII, 5.

ἐπὶ Μιλήτῳ κτιστὺν] κτίειν, ob-servante Valcken., hic habet Eustath. in Dionys. 823, qui sinceram formam κτιστὺν servavit ad Homer. *Ili.* XIX, pag. 1245, 40 de his Ionum formis disputans. Eodem pertinens ab eodem Valckenario allata: δαμῆνός· κατασκευὴ apud Hesych. I. pag. 1054. φραστὺς· σκέψις, ἐννοια (ibid. II. pag. 1523) ἀφραστὺς· ἀσυννεσία apud Suidam I. pag. 398. ἀποδαστὺς apud Hesych. I. pag. 458 ibique nott. coll. Plut. II. p. 933 E,

καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες, ἐπ' ἀμφοτέρα· ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάζοντο.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους 98 ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο, ὃ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποίειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὧν

ubi *ωφρομιστός*. Apud Herod. V, 6 *λιστός*, IV, 75 *καταπλαστός* (ut *Mediceus* exhibit), quae tangens idem Valcken. ad I, 85 addit Callimachum prae caeteris poetis talia frequentasse, in cuius paucis reliquiis inveniantur *ἀρκαντός*, *διωκτής*, *γλαστός*, *μαστός*, *ἀλητός*, *οἰστέντος*. Alia huiusmodi vocabula in *ὧς* exeuntia, ab Ionibus praesertim frequentata, attulit Hemsterhus. ad Lucian. Dial. Mort. VI, 3. T. II. pag. 433 ed. Bip., quo bene usus Stallbaum. ad Platon. De legg. XI. p. 933 E, alia quaedam addidit; de huiusmodi vocibus disseruit quoque Lobeck. in Indic. Lectt. auct. 1836 Academiae Regiomontanae. Unde in Nicolai Excerptis nuper e codice Escorialensi publicatis Feder pag. 118 recte tuetur *τῆς χρηστύος*, mutatum a Muellero (Frugm. Hist. Graec. Vol. III. pag. 402) in *τῆς κρίσεως*.

ἐνθαυτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλλοντο ἔρκος κ. τ. λ.] i. e. *ibi naves* (in terram) *subdixerunt easque circumdederunt septo* (muro) *lapt-deo et ligneo, arboribus caesis mannetis* (frugiferis) *palosque circa septum hoc defixerunt acutos*. Simile quid legimus in Thucyd. IV, 9 his verbis declaratum: *τὰς τριήρεις, αὐτοὺς ἦσαν αὐτὸ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν, ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τέλεισμα προσεσταύρωσε*, ubi Blomfield. Herodotei loci bene fuit memor. De verbo *ἀνείρυν* vid. nott. ad VII, 59; ad locutionem *περιεβάλλοντο ἔρκος* vid. nott. ad VII, 791. — Ad *δένδρεα ἡμερα* conf. VIII,

115, ubi *opponuntur ἄγρια δένδρεα*, itemque IV, 21.

παρασκευάδατο] Conf. IX, 100 ibique nott. Ad verbum *πολιορκησόμενοι* vid. nott. ad V, 34 et cf. supra IX, 58. In sequentibus verbis plerumque iungunt: *ἐπ' ἀμφοτέρα ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάζοντο* hoc sensu: *ad utrumque parati erant, rem animo vertentes s. curantes*. Quod si admittitur, haud scio an scribi oportuit: *ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζοντο*. Quare equidem cum Reiskio malui voces *ἐπ' ἀμφοτέρα* antecedentibus verbis adnectere et referre ad verba *ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες*, in quibus vel iterata particula *ὡς* vim quandam habet, ut *in utrumque parati dicantur vel obsidionem passuri* vel (cum his munimentis magis tuti essent, facilius inde *victoriam reportaturi: hoc enim animo s. ita rem animo versantes se parabant ad pugnam*. De significatione verbi *ἐπιλέγεσθαι* vid. allata ad V, 30.

CAP. XCVIII.

ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγόντων] Simili modo Noster loquitur VIII, 109: *οὔτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγόντων περιημέκτεον*, ubi vid. allata. Ad verba *ἐν ἀπορίῃ εἶχοντο* vid. nott. ad VIII, 52 et 109. Unde intelligitur, praepositionem *ἐν* e duobus codd. bene a Schaefero, quem merito reliqui edd. secuti sunt, esse assumptam. — *ὃ τι ποιέωσι* est: *quidnam facerent s. facere deberent*. Nam deliberativus est coniunctivus, de quo

ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα, ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. Ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὧρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκρυμένον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων ἐγχρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἰωσι λέγων Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσα ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω πάντως γὰρ οὐδὲν σπνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἐν συμμίσγωμεν, μεμνήσθαι τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἡβης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ

vid. G. Hermann. Opuscul. IV. pag. 90 seq. Neque aliter ponuntur coniunctivi ἀπαλλάσσονται et καταπλέωσι.

ἀποβάθρας] Scalas ad descensum nauticas intelligit Wesseling. citans Thucyd. IV, 12, ubi vid. Duker. et Hemsterhus. ad Lucian. Diall. mortu. X, 10. T. II. pag. 459 coll. Poll. I, 93. Sic autem vocantur non solum ponticuli illi, qui a nautis in litus vel ripam eiiciuntur tam conscendendae navi quam escendendae inservientes, sed etiam pontes illi, quibus utebantur ad transcendendum e suis navibus in naves hostiles: quales hoc loco potissimum intelligi recte monuit Schweighaeuserus. Similem in modum ἐπιβάθρας profert Plutarch. in Vit. Alcibiad. 17 init., ubi vid. quae p. 157 adnotavimus.

ἀνελκυσμένας] Vulgo ἀνελκυσμένας, quod in ἀνελκυσμένας mutandum esse monuit Bredov. pag. 303, quem Dietsch. recte secutus est. De verbi significatione vid. nott. ad VII, 59 et ad παρακεκρυμένον cf. VIII, 70 ibique nott. Inde Schaeferus in Animadverss. ad Plutarch. Vit. T. V. pag. 311 (ad Caton. min. 13) et T. VI. p. 419 recte interpretatur: in acie stantem. Praepositionem ἐν ante τῇ νηὶ deleri voluerat Valckenar. Mox revocavi ἐγχρίμψας, quod h. l. Mediceus et Sancrofti liber cum aliis tenet, quodque etiam IV, 113 iidem codd.

tenent. Florentinus liber affert ἐγχρίμψας. Tu vid. nott. ad II, 60.

ὑπὸ κήρυκος] i. e. voce praeconia, ut interpretatur Wesseling., citans Theophrast. apud Stob. Serm. XLII [44]. pag. 280 s. 201. T. II Gaisf. et Xenoph. Laced. rep. XI, 6 et Aeschyl. Choëph. 838 (ubi σπᾶγγιος vice ὑπ' ἀγγέλου). „Praeconia,“ idem pergit Wesseling., „μεγαλοφωνοτάτου ἐν τῷ στρατοπέδῳ voce ad Ionas usum Leotychiden, auctor Diodorus est XI, 31, nonnulla eius ex ore memorans a vero alieniora.“ Ipsam locutionem etiam adhibent ad Homer. Iliad. XII, 277. Cf. etiam Xenoph. Thucydid. VI, 32, ubi ὑπὸ κήρυκος Haackius interpretatur: „praecone verba praecunte, vota sollemnia nuncupante“; laudant quoque Pflugk. ad Euripid. Alcest. 737. — In verbis sequentibus πάντως γὰρ οὐδὲν σπνήσουσι Πέρσαι, τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι (i. e. etenim nihil eorum, quae vobis mando, intelligent Persae) verbum σπνήσουσι adsciscit genitivum eodem modo, quo I, 47 (ubi vid. nott.). IV, 113. V, 19. Ad vim pronominis τινα (in verbis μεμνήσθαι τινα χρὴ) vid. allata ad VIII, 109.

τοῦ συνθήματος Ἡβης] i. e. quamquam oportet meminisse tesserae, quae est Hebe s. Iuventus. De voce σύνθημα vid. nott. ad VIII, 7. Προἰσακούσας Bekkerus dedit ἐπακούσας, idque receperunt Dindorf. et Dietsch; libri scripti in vulgata consentiunt omnes.

μη ἑσακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἑπακούσαντος. ὧν τὸς δὴ οὗτος ἔων τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἥ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ δῆματα τοὺς βαρβάρους ἐμέλλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἥ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἑλλήσι. Λευτυχίδεω δὲ 99 ταῦτα ὑποθεμένου δεύτερα δὴ τὰδε ἐπολευν οἱ Ἑλληνες. προσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἑλλήνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρύνται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τοὺτους λυσάμενοι πάντας ἀποκίμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦμιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολε-

ὧν τὸς δὴ οὗτος ἔων κ. τ. λ.] Sententia scriptoris est, eandem Leotychidae mentem, idemque consilium fuisse Leotychidae per praeconem ista Ionibus significantis, quod Themistoclis fuerat, cum ad Artemisium similia lapidibus incidi curaret: de quo vid. VIII, 22. — In verbis sequentibus ἥ ἔπειτα ἀνενειχθέντα Sancrofti liber exhibet ἐπὶ τε, unde ἔπειτα reponi vult Bredov. pag. 108, hanc vocis formam Ionicam esse contendens indeque Herodoto restituendam, licet nullo Herodoti loco libri scripti hanc formam afferant: inde receperunt ἔπειτα hoc loco Dindorf. et Dietsch. Equidem in tanto codicum dissensu mutare quidquam nolui. Ipsa Herodoti sententia haud dubia: Sperabat enim Leotychides, se vel Ionibus, si dicta haec barbaros laterent, persuasurum (ut deficerent), vel, si postea haec ad barbaros delata (indeque ipsis perspecta) essent, effecturum, ut hi Graecis (τοῖσι Ἑλλήσι i. e. Ionibus) diffiderent. Ubi vocem ἀπίστους, quae ad βαρβάρους spectat, activo sensu adhibuit Noster, qui supra VIII, 22 in simili fere sententia passivo sensu eandem posuit. Dixit Sophocles in Aiac. 682: ἀπίστος ἐσθ' ἐταιρίας λιμήν; plura ex-

hibentur in Thesaurο Ling. Graec. Vol. V. pag. 7342 seq. ed. Valpy.

CAP. XCIX.

ταῦτα ὑποθεμένου] i. e. cum hocce Ionibus consilium dedisset Leotychides; vid. nott. ad I, 107 et ad V, 92. §. 6. — Mox retinui προσχόντες, ubi Schaeferus dederat προσχόντες. Vid. nott. ad I, 2 et ad VI, 33. Ad verba τὸ Ἑλλήνων φρονέειν cf. VII, 102 ibique nott.; ad verbum ὑπονοήσαντες conf. IX, 88 ibique nott. Valet autem: *suspicati, Samios cum Graecis sentire, arma illis adimunt.* Infra IX, 103 ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα. In verbis proxime sequentibus structuram genitivorum absolutorum qui vocantur (ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων) cum sequatur: τοὺτους λυσάμενοι πάντας, notavit Kuehner Gr. Gr. §. 681, b. Nec dispar est, quod Plato dixit De rep. I, 1. p. 327 C: ὡς τοῖνυν μὴ ἀκουσόμενων, οὕτω διανοεῖσθε, ubi vid. Stallbaumium plura proferentem p. 21. Ad οἱ Ξέρξεω cf. nott. ad VII, 104. λύεσθαι est pecuniā redimere aliquem captivum s. servum. De redemptionis summa dixi ad V, 77. ἐποδιάσαντες est viatico dato; plura de verbo ἐφοδιάζειν vid. in The-

- μίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν,⁷³¹ ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίουν δὲ τοῦτον εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἴωναν, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρεα ἕρκος εἶναι σφι.
- 100 Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἑλλήσι προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατό-

sauro Ling. Graec. III. p. 2581 ed. Dindorf. — Mox e Sanicrofti cod. recepi *εἶχον* pro *έχον*, ut IX, 67. De voce *δῆθεν* vid. nott. ad IX, 66. Ad *ἔωσι* ex antecedentibus assumendum *οἱ Μιλήσιοι*.

τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν, δυνάμιος ἐπιλαβομένοις] i. e. quos etiam novi quid molituros esse putabant, facultatem (rerum sc. novarum) adeptos. Ubi dativus τοῖσι — ἐπιλαβομένοις ita offendeat Valckenarium, ut post κατεδόκεον excidisse putaret *ἐνεόν*, quibus et inesse putabant, ut facultatem adepti nova molirentur. Et probavit Larcherus. Mihi secus videtur. Nam, quod recte monuit Schweighaeuser probante Sommero in Schulzeit. 1833. nr. 133. pag. 1057, καταδοκεῖν vix multum significatione differre videtur a simplici verbo δοκεῖν (*existimare*), nisi quod κατὰ suam quandam retineat vim ac potestatem: *contra aliquem existimare*, cui verbo dativum adici posse, ubi vulgo genitivus adstruitur, probant hi fere loci: VII, 9. 146. I, 212. III, 155. Matth. Gr. Gr. §. 378. not. 3. Et sane latiori sensu, ubi vis praepositionis fere extingui videtur, utitur Noster verbo καταδοκεῖν I, 22. 79. 111. III, 27. VI, 16. VIII, 69. IX, 57. Aliter dativi rationem accipit Kuehner Gr. Gr. §. 568, I, Herodoti verba sic interpretans: „*sie glaubten bei ihnen, dass sie Neuerungen machten*.“ Locutio νεοχμὸν ποιέειν redit IX, 104; supra IV, 201. V, 19 dixit νεοχμῶν. Ad verba: τούτους μὲν — τρόποις τοιούτοις προεφυλάσ-

σοντο οἱ Πέρσαι (i. e. *ab his igitur Ionibus — hoc utroque modo sibi praecavere studebant Persae*) conf. ob usum verbi προφυλάσσεσθαι cum accusativo iuncti VII, 176 coll. VII, 130 ibique nott. — In ipso argumento cum Herodoto consentiant Diodor. XI, 33. Polyae. VIII, 45.

συνεφόρησαν τὰ γέρεα ἕρκος εἶναι σφι] i. e. *clipeos s. crates armineas ita comportarunt, ut ipsis pro vallo essent*. Conf. IX, 61. 62. 102. Ad vocem ἕρκος cf. IX, 96.

CAP. C.

παρεσκευάδατο] Vid. IX, 97. Bekkerus quaerit, num παρεσκευάστο, idque ipsum reponi iubet Bredov. p. 334 reposuitque Dietschius, cum singularis hoc loco requiratur, nec pluralis, ut IX, 97.

φήμη τε ἐσέπτατο] i. e. *fama advolavit, subito et inopinato incessit*. Quae h. l. est φήμη, infra cap. 101 vocatur κληδών. Vid. nott. ad V, 72 coll. III, 153. IX, 91 ibique laud. Wesselingius citaverat Procopii Epist. LI et Aeschin. De fals. legat. pag. 47 [pag. 311 R. s. §. 41]. Verbum ἐσέπτατο exstat quoque IX, 101 atque in Homeri Ili. XXI, 404: disputat de huius verbi formis apud Nostrum obviis Bredov. pag. 355. Alia dabunt ad Aeschyli Prometh. 622 (665 Blomf.) interpretes. Qui supra IX, 17 dixerat: διεξήλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ — φήμη, et qui hoc quoque loco mox scripsit: ἡ δὲ φήμη διεξήλθε, is consulto hic dixisse videtur φήμη — ἐσέπτατο Homeri

πεδον πᾶν, καὶ κηρυκὴν ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματῶγῃς κείμενον.
ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου
στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. Ἀῖλα δὴ πολλοῖσι
τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν προηγημάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐ-
τῆς ἡμέρης συμπίπτουσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν

ad mentem, qui similem in modum
usus est voce φήμη sive (quae eo-
dem redit) ὅσα ad significandam
vocem divinitus auditam aut talem,
quae divinitus accedere cum pute-
tur mirumque in modum homines
capiat, divini quid interesse decla-
rat indeque a diis missa habetur:
qualem a vulgari hominum voce
bene distinxit Homerus Odys. I,
282 (ubi cf. Nitzsch. pag. 51 seq. et
Ameis) coll. II, 35. XXIV, 412. Ili.
II, 93, eumque secutus Sophocles
in Oedip. Reg. 43. Ac talem φή-
μην, qualem etiam novit Plato De
republ. III, 21. p. 415 D, Nostrum
h. l. intellexisse satis patet. Quae
pluribus persequitur Grote: History
of Greece V. pag. 260 seq. de ea vi,
quam talia in hominum animos
praesertim in rebus gravioribus
exerceant, monens atque, cum hoc
ad omnium aetatum homines perti-
neat, afferens locum auctoris Gal-
lici (Michelet: Histoire de la revo-
lution Française ch. VII. Vol. I.
p. 105), qui motus populi describit
sponte ac subito ita excitati, ut
omnes uno quasi animo et una voce
accurrerent ad expugnandam famo-
sam illam arcem multumque exo-
sam, cui nomen Bastille. Mihi haec
utique ab Herodoti verbis aliena
esse videntur. — Ad vocem κυμα-
τῶγῃς conf. nott. ad IV, 196; et
vid. quoque Wesseling. Diss. He-
rod. IX. pag. 207, ubi inter alia
Homeri Vit. cap. 19. 34 affert et ex
Sophocl. Oed. Col. 1307 (1243) δει-
νὰ κυματοαγῆς αἶται, de fluctibus,
qui in litora impelluntur et fran-
guntur. κηρυκὴν (caduceus) quid
sit, docent scholia ad Thucydid.
I, 53. Plura si quis quaerat, dabit
Thesaurus Ling. Graec. Vol. IV.
pag. 1529 ed. Dindorf.

ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι] „Fama
de victoria ad Plataeas a Graecis

reportata, quam divinitus ortam
censuit Herodotus, a Leotychide rei
ignaro prudenter confictam verius
alii statuerunt. Vid. Diodor. XI, 35,
Casaubon. ad Polyaeum, Spartia-
tae strategema commemorantem I,
33.“ [Add. Iustin. II, 14, qui mira-
tur, „tantam famae velocitatem
fuisse, ut cum matutino tempore
proelium in Boeotia commissum sit,
meridianis horis in Asiam per tot
maria et tantum spatii tam brevi
horarum momento de victoria nun-
tium sit.“] Valcken. Equidem
cur Herodoto diffidam, non habeo,
de cuius sententia δῆλα δὴ πολ-
λοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν
προηγημάτων vid. VI, 22 ibique nott.
et VII, 57. Ac pertinet huc quoque
insignis Plutarchi locus in Vit. Aemi-
lii Pauli 24: ὁπερβάλλει δὲ θει-
ότητι πάντως καὶ τύχῃ τὰ τῆς
φήμης et quae sequuntur.

τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπίπτουσης
x. t. l.] Wesselingius, cui haec in-
concinna et impedita videbantur,
scribi maluit: τῆς αὐτῆς ἡμέρης,
συμπιπτοντος τοῦ x. t. l., ut intelli-
gamus ad Plataeas acceptam et ad
Mycalē futuram Persarum cladē,
utramque eodem die. Wesselingio
(qui de verbo συμπιπτειν confert
VIII, 15. IX, 101) assensus est Lar-
cherus. Equidem cum Schweig-
haeusero facere malim ita scri-
bente: „Quod si αὐτῆς abesset, ne-
minem turbatura erat haec locutio:
coincidente die utriusque cladis. Fe-
renda vero etiam videtur vocis αὐ-
τῆς abundantia: est enim, quasi
dixisset in eundem diem utraque cla-
des coincidit.“ Ac Negrus quoque
sine ulla necessitate scribi putat
συμπιπτοντος, idemque reponi iu-
bet Eltz (Jahrb. f. Philolog. Suppl.
IX. p. 344), qui etiam mox, ubi
Sancrofti liber habet φήμη δὲ, re-
fingi vult φήμη ἡ δὲ. Mihi utrum-

Μυκάλη μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἑσαπρίκετο, ὥστε θαρσύνειν τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μάλ-
 101 λον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γινόμενον, Διμήτρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἄμφοτέρως τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Διμήτριον ἐγένετο (ὥς καὶ πρότερόν μοι εἰρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανσανίῳ Ἑλλήνων ὀρθῶς σφί ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἐτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δεῖλῃν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ

que necessarium haud videtur, in-
 deque intacta reliqui συμπιπτού-
 σης ab omnibus libris scriptis alla-
 tum et ad ἡμέρης ita referendum,
 ut explicuit Schweigh. De voce
 τρώμα, qua *ciades* significatur, vid.
 nott. ad VI, 132. VII, 233. I, 18. 174.

CAP. CI.

παρ' αὐτὸ τὸ Διμήτριον] Vid.
 IX, 57. 62. De voce συμβολῆς vid.
 IV 159 ibique nott.

ὀρθῶς σφί ἡ φήμη συνέβαινε ἐλ-
 θοῦσα] i. e. recte iis accidit fama ad-
 veniens s. recte iis fama enunciat.
 Ad seqq. πρῶτ' τῆς ἡμέρης vid. nott.
 ad VIII, 6 et cf. II, 173. VII, 223.
 περὶ δεῖλῃν Larcher. reddit: *l'après*
midi.

μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ] „Mensis At-
 tici Boëdromionis die tertio, teste
 Plutarcho in Camill. [19]. pag. 138
 A. et De glor. Ath. pag. 348 F. nec
 sibi tamen constante in Aristid. [19].
 pag. 330 F. Aeliani in sexto Thar-
 gelionis die error Var. Hist. II, 25
 dudum castigatus est.“ *Wesseling*.
 Scripsit nimirum Plutarchus
 in Vit. Aristid. 19 fin., pugnam com-
 missam esse τῇ τετράδι τοῦ Βοη-
 δρομίωνος ἱσταμένου κατ' Ἀθη-
 ναίους, κατὰ δὲ Βοιωτῶν τετράδι
 τοῦ Πανέμου φθίνοντος, additque
 eodem die adhuc Graecorum syne-
 drium Plataeis convenire ac sacra
 ferre Iovi Liberatori in memoriam
 victoriae; in Vit. Camill. 19 et De
 glor. Atheniens. cap. 7 μηνὸς Βοη-

δρομίωνος τρίτῃ Plataeis simul
 atque ad Mycalen Graecos vicisse
 narrat, in eo tamen sibi non con-
 stans, quod eodem loco in Camill.
 19 commemorat *Metageitnionem*, ὃν
 Βοιωτοὶ Πάνεμον καλοῦσι, quem
 Panemum cum Boëdromione con-
 venire altero loco professus erat.
 Quae cum ita sint, Panemum cum
 Metageitnionem (i. e. Augusto) con-
 venire, praeunte Boeckhio haud
 pauci statuerunt, dubitante quam-
 vis C. Fr. Hermann (Griech. Mo-
 natskunde pag. 72 seqq.), qui Pa-
 nemum mensem nonum post brumam
 esse indeque magis ad Boëdromionem
 (Septembrem) accedere putat.
 Illam sententiam si sequimur ac
 Panemum cum Metageitnionem con-
 grueri statuimus, quartus dies ex
 fine Panemi in diem *vicesimum sex-
 tum* Metageitnionis cadet eoque ipso
 die pugnam utramque commissam
 esse, igitur post medium Augustum
 anni 479 s. Olymp. LXXV, 2 sta-
 tuendum erit cum Muenschero De
 rebb. Plataeensis. pag. 59 seq., alia
 quoque argumenta proferente: nec
 multum recedere inde putamus,
 quod die *vicesimo septimo* Metageit-
 nionis pugnam commissam esse vo-
 luerat Boeckhii, triginta dies huic
 mensi tribuens, qui tantum habet
 undetriginta (vid. Index Lect. Be-
 rolin. aest. 1816. p. 4); postea idem
 statuit (Zur Gesch. d. Mondcyklen
 pag. 67) pugnam Plataeensem vel
 aliquot diebus ante τετράδα τοῦ
 Πανέμου φθίνοντος commissam vi-

738 πολλῶ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. Ἦν δὲ ἀρρω-
δίη σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὗ τι περὶ σφῶν αὐτῶν
οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς.
ὥς μέντοι ἢ κληδὼν αὐτῇ σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύ-
τερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βαρ-
βαροὶ ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλ-
λήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις 102
τεταγμένοισι μέχρι κού των ἡμισέων ἢ ὁδοῦ ἐγίνετο κατ' αἰ-
μαλὸν τε καὶ ἀπεδὸν χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ
τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ τε χαράδρην καὶ οὐ-
ρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέ-
ρῳ κέρει ἐτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. Ἐως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι

deri, sed postea Plataeis celebratam
a Graecis hoc ipso die, Athenis
autem vel serius, ineunte Boëdromi-
one, vel Plataicae et Marathoniae
pugnae sollemnia continuo sese ex-
ciperent: Marathoniae pugnae me-
moriā sexto die huius mensis ce-
lebratam esse vidimus ad VI, 106:
tertio aut quarto Plataicae pugnae
sollemnia peracta videntur. Quae
cum ita sint, haud recte statuit
Duncker: Gesch. d. Alterth. IV.
p. 828, intra diem Septembris vice-
simum quintum et vicesimum septi-
mum Plataeis pugnatum esse. In
seqq. verbis de structura voculae
πρὶν cum infinitivo vid supra allata
ad V, 118 et IX, 13. Ad verba ὡς
τῶν Ἑλλήνων e proxime anteceden-
tibus περὶ repetendum esse docuit
Strange in: Jahrb. f. Philol. Suppl.
III, p. 444. Verba: μὴ περὶ Μαρ-
δονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς Schweigh.
sic reddidit: ne in Mardonio offendant
s. Mardonio succumbat Graecia. Ubi
dativi praepositionem περὶ exci-
pientis (vid. Matthiae Gr. Gr. §. 589,
b, α) haud alia esse ratio videtur
atque ea, ex qua timendi verbis
περὶ cum dativis addi solet; vid.
VIII, 74 ibique cit. Verbo προσ-
πατεῖν Noster saepius usus est:
vid. nott. ad I, 65 et cf. IX, 107.

ὡς μέντοι ἢ κληδὼν — ἐσέπτατο]
Vid. IX, 100 et ad formam compa-
rativi ταχύτερον IV, 127 ibique nott.

ἄεθλα προέκειτο] i. e. cum ipsis
et insulae et Hellespontus tanquam
praemium victoriae essent proposita.
Usus verbi προκείσθαι satis osten-
dunt I, 126. IV, 10. VII, 197. — Re-
tinui hoc quoque loco, quod omnes
ferebant codices, προέκειτο, nec
scripsi προέκειτο, ut Dietrichius
fecit Bredovium secutus; vid. nott.
ad VIII, 42.

CAP. CII.

τοῖσι προσεχέσι] Vid. nott. ad IX,
28. Verba μέχρι κού των ἡμισέων
valent: usque ad dimidias fere (exer-
citus) partes, i. e. adeo ut acies haec
(Atheniensium et eorum, qui iuxta
erant collocati) dimidium totius exer-
citus contineret. Ad vocem ἀπεδόν
vid. IV, 62 ibique nott. et IX, 25.
Ad vocem χαράδρην (voraginem)
conf. VII, 176 ibique nott. Quod ad
ipsam pugnam attinet, cum Hero-
doteis conferri possunt, quae nar-
rat Diodorus XI, 36, utrinque summa
virium contentione pugnatum esse
affirmans magnamque stragem fac-
tam, cum Persarum plures quadra-
ginta milibus interempti sint.

ἐτι καὶ δὴ ἐμάχοντο] Ita libri
scripti. Voculam ἐτι hinc transferre
vult Stegerus et collocare post Λα-
κεδαιμόνιοι; cui obloquitur cen-
sor Lipsiensis 1833, pag. 50. „ἤδη,
ait Schweighaeuserus, expectasses,

ὄρδια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ. ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωντῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἄλλες ἐς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχρὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἐφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι, οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι, συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὤρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ, κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτονσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσέων

nisi *αὐτίκα* δὴ forsan legendum, aut *ἤδη καὶ δὴ*.“ Hoegero in Actt. phil. Monacc. III. pag. 527 voculas *ἔτι καὶ δὴ* tanquam spurias eicere earumque in locum substituere *ἤδη* placuit. Equidem, si quid eiici debeat, unam eiecerim voculam *ἔτι*, ortam forsitan e praegresso *ἐτέρω*. Nam *καὶ δὴ* Nostro satis frequens, ut IX, 7. §. 2. IX, 11. 48. 72. 88. Inde uncis circumdederunt voculam *ἔτι* Dindorf. et Dietsch. Itaque loci sententia erit haec: *Dum s. quo tempore Lacedaemonii circumstant* (montes et voraginem), *ii, qui in altero cornu erant collocati, manus iam conserebant*. Quamquam vel sic illud *ἐπὶ τῷ ἐτέρω κέρει*, ubi *ἐν* exspectabas, displicet. Nec tamen discesserim in Eltzii (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 344) sententiam scribentis οὗτοι οὐ *ἐπὶ τῷ κέρει* *ἔπι*, ubi *ἔπι* pro *ἐπεισι* dici vult, ut *ἐν* apud Herodotum aliquoties positum invenitur pro *ἐνεσσι* vel *ἐνεσι* (II, 138. 155. VII, 112), idque pro praeterito poni addit, ut V, 91. Quae mihi certe minime persuasit vir doctus.

οὐδὲν ἔλασσον εἶχον] i. e. non inferiores erant. Cuius contrarium legitur IX, 70: *πλεον εἶχον, superiores erant*. — Ad locutionem *ἔργον ἐχέσθαι* vid. VIII, 11 et II, 121. §. 1 ibique nott. Ad voces *ἐνθεῦτεν ἤδη* *ἐτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα* conf. VII, 225

ibique nott. et ad verba *φερόμενοι ἐσέπεσον* nott. ad VII, 210. VIII, 28. Ad vocem *ἄλλες* vid. nott. ad I, 133.

συνεσέπιπτον] i. e. *simul una cum illis intra murum irruerunt*. De usu verbi Valckenar. excitat III, 78. Polyæn. II, 35. III, 9. 45. VI, 1. 2. Quibus Schweighaeuserus addit Polyb. IV, 72, 12 et Appian. Ind. Graecit. Ad formam *ἀραίρητο* conf. I, 191 ibique nott. Locutionem *πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι* attigi II, 45. IX, 18. IV, 125; de particulis *οὕτε* — *τε* vid. nott. ad VI, 1. De verbo *ὤρμέατο* vid. IX, 61 ibique nott.

κατ' ὀλίγους γινόμενοι] Vid. nott. ad VIII, 113 et Schaefer. ad Dionys. Halicarn. De compos. verb. p. 44, qui vulgatam interpretationem *ad paucos redacti* (sive, ut Schweigh. reddit *ad exiguum licet numerum redacti*, idem esse adiiciens atque *ὀλίγοι γινόμενοι*) ita corrigit: *manipulati, acie scissa, non continui*. Equidem malim sequi Schweighaeuserum, qui in Lexic. Herodot. II. pag. 145 haec scripsit: „*Hi Persae, cum pauci essent etc. nempe quocumque loco pugnabatur, nonnisi pauci Persae supererant, qui contra Graecos starent*.“ Ad particulae *αἰεὶ* elegantem usum in seqq. attendi vult Valcken. conferens IV, 162 ibique nott.

κῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι. Ἀρταύτης μὲν καὶ Ἰθαμίτης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἐτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακε- 103
 δαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχέριζον. Ἐπε-
 σον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ
 Σικυῶνιοι καὶ στρατηγὸς Περίλεως. Τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρα-
 τευόμενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπα-
 ραιρημένοι τὰ ὅπλα, ὥς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην
 739 ἑτεραλκίᾳ τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προσωφελέειν
 ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλήσι. Συμίλους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες
 ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέ-
 θεντο τοῖσι βαρβάροισι· Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν 104
 Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκά σφι· ὥς, ἦν
 ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας,
 σῶζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν
 ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι, τούτου τε εἵνεκεν, καὶ ἵνα
 μὴ παρόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοίεν. οἱ δὲ πᾶν
 τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίουν, ἄλλας τε κατηγεόμε-

Ἀρταύτης μὲν καὶ Ἰθαμίτης] Conf. VIII, 130 ibique nott. De *Mardonis* vid. VII, 80. VIII, 130; de *Tigrane* VII, 62. IX, 96. A venatu hoc nomen repeti posse arbitratur Pott. Etymolog. Forschungg. pag. XLIII, qui idem pag. XXXVI vocem *Μαρδόντης* cum aliis similibus (*Ἀριόμαρδος* VII, 78, *Μαρδό-νος* VII, 82) comparat, in quibus viri fortis ac strenui notio subsit.

956. Vid. Valeken. ad VIII, 11. " [ubi vid. nott.] *Wesseling*. Ad formam *ἐδυνέατο*, quam in *ἡδύναντο* mutatum vult Stegerus (*Ephemer. Ienens.* 1828. pag. 47, ubi excitat I, 10. IV, 110. IX, 70) conf. nott. ad IX, 70. Ad usum et structuram verbi *προσωφελέειν* (*adiuvare, adjuvare esse*) vid. Euripid. *Alcest.* 41. *Heraclid.* 681. 330. *Suppl.* 326, ne plura.

CAP. CIII.

καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχέριζον] i. e. et reliqua simul (cum Atheniensibus) peragebant. Verbum *συνδιεχέριζον* hoc uno, quantum scio, loco obvium; vid. *Thesaur. Ling. Graec.* VII. p. 1272 ed. Dindorf.

ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα] Eadem locutio IX, 99. Ad κατ' ἀρχὰς conf. VII, 88 ibique nott.

ἑτεραλκίᾳ τὴν μάχην] „In alteram partem inclinantem [incipitem], qualis Ἀρης ἑτεραλκίης sive νικηφόρος, uti scholia Aeschyli Pers.

CAP. CIV.

προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων κ. τ. λ.] Ob verba Herodoti IX, 99: τὰς διόδους — προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοις φυλάσσειν, haerent h. l. in genitivo τῶν Περσέων, ita ut vel πρὸς vel ἐκ praeponi debere arbitrentur. Quo neutro opus esse vidit Schweighauserus, iungens τῶν Περσέων τὰς διόδους, *exitus Persarum*, i. e. *exitus viarum, quibus se Persae recipere possent*. — Ad νεοχμὸν ποιεῖν cf. IX, 99. — In seqq. ad κατηγεόμενοι eiusque structuram conf. ad VII, 215 allata, et de

νοί σφι ὁδοὺς φεύγονσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιάτατοι. Οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

- 105 Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιων ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύνῳ τῆς Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ καίσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. Μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυῶνοι
- 106 ἡρίστευσαν. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολέμους, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν λῆψιν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. Ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπη χρῶν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικί-

participii structura vid. nott. ad I, 116. 129 et confer etiam Hartung: Lehre von den Griech. Partik. I. pag. 151. Sequitur enim in altero orationis membro verbum finitum loco participii. Quod sequitur σφι, aequae ac φεύγουσι, ad Persas s. barbaros spectat.

n. Idem statuit Girard: Archiv. d. Miss. scientif. II. p. 706; *Cyrrum*, cuius nusquam alibi fit mentio, inter Geraestum et Carystum sitam fuisse coniecit idem pag. 722. Schöll (Philolog. IX. pag. 197) refert Carystum urbem obsessam et expugnatam ad Olymp. LXXVI¹/₂, sive 475¹/₇₄ annum ante Chr. n.

CAP. CV.

Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου] Euthyni, sed obacuri hominis, meminit, notante Wesselingio Aristotel. Rhett. II, 19. pag. 92; *Euthynous* apud Cicéron. Tuscc. I, 49 nominatur. *Hermolycum* pancratiastam memorat Pausan. I, 23. §. 12. Alios pancratiastas Atticos profert Krause in Theagen. pag. 77 seq. De ipso *Hermolyci* nomine ac similibus disputat Letronne in: Journal d. Sav. 1846. pag. 171. Verbum ἐπασκεῖν eadem in re VI, 92.

Καρυστίοισι] De *Carysto* vid. nott. ad VIII, 112; de *Geraesto* vid. nott. ad VIII, 7; *Cyrrus* qui fuerit locus, mihi non innotuit. Videtur autem h. l. illud respici bellum, de quo Thucyd. I, 93, quodque Dodwell. in Annall. Thucydd. refert ad Olymp. LXXVIII, 2 sive 467 a Chr.

CAP. CVI.

Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο] i. e. cum interfecissent. Cf. I, 24 et de simili verbo διεργάζεσθαι V, 20 ibique nott. κατεργάζεσθαι hac notione quoque reperitur apud Plutarch. Vit. Timol. 28. Marcell. 7. Caes. 67 init. itemque apud Euripid. Hippol. 888. Iphigen. Taur. 1173, apud Sophocli. Trachin. 1094. — In seqq. pro vulg. χρῶν dedi *χρεῶν*, ut VIII, 3 ubi vid. nott.

ἐβουλευόντο περὶ ἀναστάσιος κ. τ. λ.] Deliberant de Ionia transferenda eiusque incolis in ea Graeciae parte collocandis, quae in ipsorum esset potestate. Hanc enim esse τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἰωνίης, qua incolae Ioniae ex Ionia in alias terras translati certas ibi sedes assignatas accipiant, cum Schweig-

σαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἦσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπειναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνεται ὅτι εἶναι ἑωντούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἑωνῶν μὴ προκατημένων, Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξιν. Πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἑθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσὶ ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν

hausero (in Lex. Herod. I. p. 44) statuo. Neque aliter acceperim cum eodem Schweighausero, quae infra leguntur: οὐκ ἐδόκεε Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, non placuit Ioniae sedes relinquere, incolis in aliam terram translatis, patrio solo motis. Ubi non de captivis loco suo vi pulsus et in alia loca traductis sermo (hoc enim est ἀνασπᾶστος ποιεῖν, ut monui ad III, 93 et IV, 204), sed de iis, qui loco moventur suo non tam vi adhibita quam persuasione et libera voluntate. Quamquam malam quoque in partem eandem locutionem accipi posse monstrant, quae ad I, 76 notavi. Sic malam in partem accipio illud ἐξαναστήσαντες τὰ ἐμπόρια de emporiis vi occupatis et dirutis deque incolis alio traductis, ut I, 155. VII, 170. Consentit plane cum Herodoteis Diodorus XI, 37, quo auctore Graeci in Samum regressi Iones et Aeolenses in societatem receperunt, postea autem iis persuadere studuerunt, ut Asiā relictā in Europam sedes transferrent, ubi agros gentium, quae a Persarum partibus stetissent, acciperent. In clausula praeterire non licet, quae scripsit Blomfield. in Glossar. ad Aeschyl. Pers. 42, notatu videri dignissimum, quod nusquam ab Aeschylō in recensendis Persarum copiis mentio fiat Ionum; cuius causam inde repetendam esse censet, quod facinus indignum eorum, qui Atheniensium fuerint coloni, memorare Ionibusque, in quos bene fuerint affecti Athenienses, culpam imputare noluerit. Ad verba Ἰώνων προκατῆσθαι (i. e. ante Iones

sedere indeque eos tutari) cf. Matth. Gr. Gr. §. 575. Tu vid. etiam Herod. VIII, 36 coll. VII, 172. Thucyd. VIII, 76 ibique Arnold.

οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας κ. τ. λ.] i. e. „nullo pacto sperabant fore, ut Iones tutos (s. salvos) a Persis relinquerent.“ Ita G. Hermann. ad Viger. pag. 767, ubi vide plura. Et conf. nott. ad III, 29. IV, 135. VI, 50. Qui antecedunt genitivi ἑωνῶν μὴ προκατημένων, licet idem sententiae sit subiectum, quod dicunt, pertinent ad similes genitivos consulto, ut videtur, positos II, 111, ubi vid. nott. I, 178. 208. Paulo infra οἱ ἐν τέλει ὄντες dicuntur magistratus, duces, ut III, 18, ubi vid. nott. et add. Phil. Iud. pag. 363 B et 778 B. Stob. V. pag. 63, 31 s. T. I. pag. 145 Gaisf., quae attulerunt Wesseling. et Valckenar. Ad verbum ἐνοικῆσαι conf. quae de huiusmodi verbis cum ἐν compositis allata sunt ad V, 23. VII, 59 et IX, 7. §. 2. II, 178. Ad ἀρχὴν vid. nott. ad I, 86.

οὐδὲ Πελοποννησίοισι] Schweighauser e conjectura scripsit Πελοποννησίους, quo haec esset loci sententia: „neque placuit (Atheniensibus), ut Peloponnesii consilia agerent de suis ipsorum (i. e. Atheniensium) coloniis. Inde in Latina versione reddidit: nec decere Peloponnesios de ipsorum coloniis quidquam statuere; quae repetiit Dindorfius, licet Πελοποννησίοισι intactum reliquerit. Atque in eandem sententiam h. l. vernacule expressit Langius. Stegerus (conf. Cens. Ien. 1828. Ergänzt. Bl. nr. 45. p. 347, ubi

σφετέρων ἀποικιέων βουλευέιν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων⁷⁴⁰ προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἐνυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι ἐπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἐπλεον.

107 Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἰόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς

de hac vi praepositionis ἐν plura affert) ante Πελοποννησίοισι inseri voluit ἐν, coram Peloponnesiis: quod a loci sensu alienum indicat censor Lipsiensis pag. 50, si quidem non id agebatur, ut ne coram Peloponnesiis de his deliberaretur, sed ut ne Peloponnesii partem haberent deliberationis de Atheniensium coloniis. Itaque ad Πελοποννησίοισι haud scio an liceat e praegressis repetere δοκεῖν vel simile quid hoc fere sensu: neque Peloponnesiorum videri esse s. Peloponnesiis convenire deliberationem de ipsorum coloniis, ut haec fere existat sententia: Atheniensibus non videbatur concedendum esse Peloponnesiis, ut de suis ipsorum (i. e. Atheniensium) colonis deliberarent. De verbo activo βουλευέιν (deliberationem habere de aliqua re, deliberare secum vel cum aliis) monuit Bredov. p. 24 Herodoti plures afferens locos. In verbis proxime sequentibus ἀντιτεινόντων δὲ τούτων (his vero obtinentibus) τούτων ad Athenienses spectare, vix opus monere.

ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο] i. e. in sociorum numerum receperunt. Pertinent huc Thucydidis verba III, 10, ubi Mytilenaei mentionem faciunt foederis olim inter ipsos et Athenienses initii seque socios factos esse addunt non Atheniensibus ad Graecos subigendos, sed Graecis ad liberandos eos a rege Medorum. Ad locutionem ἐς τὸ συμμαχικὸν conf. eundem Thucydidem VIII, 9 ibique allata a Dukero. Ad verba seqq. πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι, i. e. fide et iuramento obstrictos, ut in

societate constanter manerent neque deficerent, cf. III, 74 ibique nott. et IX, 92. Sic Thucydides quoque dixit ὄρκις καταλαμβάνειν τινα (iuribus iurandis obstringere aliquem) IV, 86 init., ubi plura de hac locutione affert Blomfield. — Mox in omnibus libris scriptis et edd. vetustis exstat ἐμμένειν, cuius loco ἐμμενεῖν dederat Schaeferus, ipse postea emendationem haud sane necessariam retractans ad Theocrit. 27, 60. Retinuit tamen Bekkerus ἐμμενεῖν, quod certe (vid. Bredov. p. 376) in ἐμμενέειν mutari oportuit, ut fecerunt Dindorf. et Dietsch. Equidem ἐμμένειν retinendum duxi, ut supra IV, 147 (ubi vid. nott.) μένειν, assentientibus Kuehnero in Gr. Gr. §. 445 not., Apetzio ad Euripid. Phoeniss. 1256. pag. 201, Strangio in: Seebod. et Iahn. Annall. Suppl. II, 2. p. 232 et Stallbaumio ad Plat. Criton. cap. 14. p. 52 C, qui bene praesentis infinitivum tuetur hunc in modum: „nam quod apud Herodotum additur καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι, id facile intelligi potest non eam vim habere, ut etiam ἐμμενεῖν [ἐμμενέειν] scribendum iudicemus. Quippe sensus verborum hic est: „confirmantes se et nunc promissis stare velle, nec unquam postero tempore illa violaturos esse.“ — Ad significationem verbi ἐμμένειν conf. VII, 151. — Ad ἐντεταμένας vid. VIII, 117 ibique nott. IX, 114.

CAP. CVII.

κατειληθέντων] Vid. VI, 133. IX,

Σάρδεις. πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Λαρεῖου πα-
ρατυχῶν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην
ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐ-
τὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς
κακοῦ τὸν βασιλεὺς οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι
γυναικὸς κακίῳ ἀκούσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ
ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος, σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκι-
νάκεα, ἀποκτείνει θέλων. καί μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξεινα-
γόρης ὁ Πρηξίλεω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ
Ἀρταῦντεω ἀρπάξει μέσον, καὶ ἐξαείρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ

31 ibique nott. et ad vocem κομιδῇ
(reditus) nott. ad VIII, 108. De *Ma-*
siste cf. VII, 82. Ipsum nomen in
Zendica lingua esse *Mazista*, i. e.
μέγιστος, ponit Pott: Etymolog.
Forsch. pag. XXXVI, ita ut Graeci
haud male eum, qui *Μασίστιος* vo-
catus sit, appellarint *Μακίστιον*
(IX, 20), qui superlativus sit, ut *Φι-*
λλίστιος IX, 97, *Μηκίστεος*, alia id
genus, *Μαximus*, *Μαximinus*, *Μαx-*
imianus. Et convenit sane hoc no-
men viro Persae, qui staturā corpo-
ris ac magnitudine excellit, ut le-
gimus IX, 25.

τοιαῦτα στρατηγήσαντα] i. e. qui
isto (turpi) modo bellum (tanquam
dux) administravit. Verbum στρατη-
γεῖν, ubi accusativum additum ha-
bet, illustrat Hess. ad Plutarch. Ti-
moleont. pag. 48. Ad vocem οἶκον
cf. V, 31 ibique nott. — Seqq. γυ-
ναικὸς κακίῳ κ. τ. λ. habet Eustath.
ad Ili. pag. 668, 44 s. 537, 51.

δέννος μέγιστός ἐστι] i. e. maxi-
mum opprobrium. — „Explicatur ab
Eustathio [l. l., ubi haec leguntur:
δέννον δὲ λέγει τὴν ὄβριν, ἐξ οὗ
τὸ δεινάζειν παρὰ Σοφοκλεῖ;
vid. Sophocl. Antigon. 751 ibique
Brunck. Ai. 243 al. 238 ibique Mus-
grav.] et criticis ad Sophocl. Ai. 243.
Lycophron. Alex. 774. Persa-
rum illud convicium innuebatur IX,
20; et recentiorum eorundem abs
Theophylacto Hist. Mauric. III, 8.
Non requiretur, credo, simile alia-
rum nationum opprobrii virus [cf.
modo Homer. Ili. VIII, 163, ubi He-

ctor Diomedem sic alloquitur: νῦν
δὲ σ' ἀτιμήσουσι· γυναικὸς ἄρ'
ἀντὶ τέτυξο]. Quis Virgiliani obli-
viscitur, *O vere Phrygiae, neque enim*
Phryges, Aen. IX, 617, ubi de Per-
sis La Cerda egregie. “ *Wesse-*
ling. Ad verba δεινὰ ποιεύμενος
conf. nott. ad III, 14 et ad verbum
medium σπᾶσθαι nott. ad III, 29.
De *acinace* vid. nott. ad III, 64. Pro
ἀκινάκεα Florentinus et Sancrofti
liber ἀκινάκην, quae forma et
ipsa obvia VII, 54, omnibus libris
consentientibus: adeo ut hac quo-
que in voce utrâque formâ Nostrum
esse usum appareat; vid. Bredov.
p. 224.

καί μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς]
„φθᾶς [quod Aldina habet] si da-
rent codices, videri forte poterit
utrumque posuisse Herodotus: καί
μιν, ἐπιθέοντα φρασθεὶς, φθᾶς
Ξειναγόρης — ἀρπάξει μέσον καὶ
ἐξείρας παίει ἐς τὴν γῆν, quem cum
accurrentem cerneret, praevergens Xe-
nagoras — medium arripit et sublatum
in terram statuit; ut apud Terentium
[Ad. III, 2, 18 coll. Andr. V, 2, 20]:
Sublimem medium arripere et capite
prorum in terram statuerem. συναρ-
πάσας ἐξῆρε est in Xenophont. Cy-
ropaed. pag. 35, 340 [II, 4, 14] Ἄρας
μετέωρον εἰς τὸ βάραθρον ἐμβάλω
Aristophan. Eqq. 1359. “ *Valcken.*
Ad significationem verbi φρασθεὶς
(ubi animadvertit) cf. VII, 46 ibique
nott. coll. nott. ad III, 54. Ad verba
ἀρπάξει μέσον vid. nott. ad II, 130.
Mox pro vulg. ἐξείρας dedi ἐξαεί-
ρας, ut IX, 79, ubi vid. nott.

ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προέσθησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρει, ἐκσώζων τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε, δόντος βασιλέως. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων οὐδὲν ἐτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἑὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηναίων, προσπαίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὰν ἀπίκετο.

- 108 Τότε δὲ ἐν τῇσι Σάρδισι ἑὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, εὐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεό-

οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω] Alterum οἱ sustulerunt Schweighaeuser et Gaisf., cum additum illud sit ab eo, qui genitivum *Μασίστεω* a nomine *δορυφόροι* pendere putarit, ita ut ad verbum *παρέστησαν* suppleendum sit αὐτοῦ scil. *Μασίστεω*, hoc fere sensu: *Masistae satellites ipsum protegebant, ante ipsum scil. collocati*. Nec sane alia ratione equidem hunc locum intelligo nec vero video instam causam, cur voculam οἱ, quam Florentinus cum aliis tueretur, deleam, praesertim cum antecedente syllaba οἱ facile absorberi potuerit. Indeque cum Dietschio retinui alterum οἱ, quod Bekkerus et Dindorf. Schweighaeuserum secuti abiecerunt. In seqq. ad formulam *χάριτα* (quam accusativi formam notavit quoque Bredov. p. 270, cum aliis locis haud paucis Noster scribat *χάριν*) *τίθεσθαι* vid. nott. ad IX, 60 et ad verba *οὐδὲν ἐτι πλέον ἐγένετο* (i. e. *nihil amplius accidit*) conf. VI, 42 ibique nott. IX, 41.

Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε] i. e. *Ciliciae provinciae toti praefectus fuit, s. satrapa factus est*. Hanc vero satrapiam unam e maioribus fuisse patet ex iis, quae ad III, 90 notata sunt.

Ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἑὼν βασιλεὺς] Pertinent haec ad ea, quae supra VIII, 116, 117 et seqq. enarrantur de Xerxis fuga ac reditu in Asiam. Ad verba *προσπαίσας τῇ ναυμαχίῃ* (i. e. *post cladem illam,*

quam Salamine acceperat) conf. al. ad IX, 101.

CAP. CVIII.

Τότε δὲ — ἑὼν ἄρα] Voculam ἄρα postpositam attigi ad VIII, 8. Mox revocavi ἦρα, ubi Schaeferus, quem Bekkerus sequitur, e duobus codd. dederat ἔρα, quod etiam infra dedit Bekkerus. Sed Dindorf. et Dietsch. revocarunt ἦρα, quod unum hic poni posse docuit Bredov. pag. 300. Vallet autem: *deperit s. amore captus est*. — De ipso hoc Xerxis amore conf. Tzetz. Chil. II, 6 et ad Lycophron. p. 142 (ubi tamen male confundit *Masistum* et *Masisten*). Maxim. Tyr. XXVI, 7.

ὥς δὲ οἱ — *κατεργασθῆναι* x. t. l.] i. e. *cum vero illa non posset adduci, ut ipsi morem gereret, neque ipse Xerxes illi vim inferre vellet*. Ad *ἐδύνατο* cum Schweigh. intellig. *ἡ γυνή*. Ad verbum *κατεργάζεσθαι* cf. VII, 6 init. οἱ ad Xerxem spectat, quo eodem refertur *προσέμποντι*, mittenti, scil. eos, qui mulierem quovis modo sollicitarent eamque perducerent, ut regi amanti gratificaretur. Tu conf. de hac huius verbi significatione interpret. ad Xenophont. Ephes. pag. 216. 217 Locell. In eadem re Xenophon dixit *προσενεγκεῖν λόγους* in Cyropaed. VI, 1, 31, Lucianus *πειράν* Diall. deorr. VI, 2, ubi cf. Hemsterhus. — *προσέφερε* e duobus codd. revocatam pro *προσέφεροτο*, cuius

741 μενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην (τῷτὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὐ γὰρ ἡπίστατο βίης οὐ τευξομένη)· ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστειω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι, ἣν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπήλανε ἐς Σοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπύκετο καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστειω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὁ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστειω δὲ θυγατρὸς· οὕνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταίντη. Χρόνου δὲ προϋόντος ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ 109

hic nullus sane locus, ut VII, 172. Conf. Schaefer. ad Lambert. Bos. De ellipss. L. Gr. pag. 253 et Herod. Vit. Homer. 4 a Schweighausero laud. — Pro οὐδὲ Sauppins in Epist. crit. ad Hermann. pag. 77 scribi vult οὐ δὲ seiunctim.

προμηθεόμενος] i. e. *reverens Mastien, respectum habens Mastatis*. Attingit Priscianus XVIII. p. 1204 p. 358 Vol. II. ed. Hertz. de structura verbi προμηθεόμενος cum accusativo et genitivo monens afferensque etiam Platonis Crit. 4. p. 44 D, ubi genitivus adstruitur, quem Noster ipse II, 172 addidit, ubi vid. nott. Cf. etiam Matth. Gr. Gr. §. 348 not.

τῷτὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα] i. e. *idem illud (sc. τὸ προμηθεέσθαι) etiam mulierem cohibuit s. tenuit, quo minus regi sollicitanti obediret*. Quod sequitur vulgo ἐπίστατο, mutavi in ἡπίστατο, ut supra quoque legitur IX, 94; tn vid. Bredov. pag. 301; sensus est: *bene enim gnara erat, vim sibi illatum non iri*. In seqq. verba ἐργόμενος τῶν ἄλλων, quae vulgo interpretantur: *caeteris (viis scil., quibus, quod vellet, eius fieret compos) prohibitus, exclusus*, Schweighausero iudice (Lexic. Herod. I. p. 278) etiam sic interpretari licebit: *abstinens, valedicens caeteris viis*, scil. nec vi uti nec porro frustra sollicitare mulierem volens. Equidem tamen priorem interpretationem praefero: tu vid. de verbo ἐργεσθαι nott. ad II, 18.

πρήσσει τὸν γάμον] i. e. *studiose,*

diligenter egit nuptias filii, cui illius mulieris filia nuberet. Namque θυγατέρα per appositionem antecedenti τὸν γάμον adiici putem. Vid. Plutarch. Amator. pag. 749 D et de verbi πρήσσειν significatione Viger. De idiotissm. pag. 290, Ast. ad Platon. Phaedr. p. 330. — Susa regiam Persarum intelligi sedem, supra iam monitum: vid. allata ad III, 68. 70.

ἐκεῖ τε ἀπύκετο] ἐκεῖ τε pro vulg. ἐκεῖσε Florentino iubente revocavi cum recentt. edd. Vid. nott. ad VII, 147. Ad seqq. verba ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα conf. nott. ad I, 59. IV, 78. Hinc IX, III: τῷ παιδί — ἡγάγεν γυναῖκα.

ὁ δὲ διαμειψάμενος] i. e. *amore suo commutato, alio quo translato*. — Quod sequitur ἐτύγχανε τῆς γυναικὸς, est: *mulierem ad suam perduxit voluntatem eaque potius est*. In simili re Plutarchus Vit. Mar. 14: καὶ πολλάκις χειρῶν οὐκ ἐτύγχανε.

CAP. CIX.

ἀνάπυστα γίνεται] Cf. VI, 64 ibique nott. de voce ἀνάπυστα. De Amestri, Xerxis uxore, ob crudelitatem male nota cf. nott. ad VII, 3 et ad VII, 61. 114. Add. Heeren: Ideeën I, 1. p. 421. 466 seqq. Nec sane hoc ab Orientis moribus institutisve alienum, quod regina vel etiam regis mater summum locum auctoritatemque in regia aula obtineat eiusque

τοιῶδε. ἐξυφήνασα Ἀμυστρὶς, ἣ ἑρέξεω γυνή, φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θείης ἄξιον διδοῖ ἑρέξῃ. ὁ δὲ ἥσθεις περιβάλλεται τε καὶ ἐρχεται παρὰ τὴν Ἀρταύντην. ἥσθεις δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι, ὃ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε ἑρέξῃ· Ὡσεὶς μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πᾶν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμωσε. ἡ δὲ, ὥς ὤμωσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. ἑρέξης δὲ παντοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, φοβεύμενος

consilio omnes fere res publicae peragantur: quae mulieres quantum abusus fuerint hac auctoritate ad privatas cupiditates explendas aut ad omne crudelitatis exercendum genus, satis docet historia: ut, quae h. l. enarrantur, ad verum proxime accedere minime dubitemus. Atque simul manifestum fit hac ex narratione, quo modo in regum Persarum gynaeceis agi solitum fuerit: in quam rem insigne exstat Estherae exemplum, quam ipsam nullam aliam re vera fuisse atque Amestridem, alio nomine in libris sacris vocitatam, fuisse qui contenderent; vid. modo Winer: Biblisch. Reallexic. s. v. I. p. 412 et Haevernick: Einleit. ins A. T. II, I. p. 344, qui merito id reiecit; ac nuper idem statuit Nicks: De Estherae libro P. I. pag. 31 seqq. inprimis pag. 34 seq., Estheram toto coelo ab Amestride distare recte, si quid video, pronuntians. Sed haec et alia huiusmodi lubens hic transeo.

ὁ τι βούλεται] De hoc indicativo vide sis nott. ad I, 163. Sic IX, 111 ποιεῖν τὰ βούλεται. Quod antecedit αἰτῆσαι, in αἰτέειν mutari vult Naber in Mnemos. IV. p. 19 ob alterum Nostri locum VI, 48. In seqq. accusativum πάντα ad αἰτήσασαν refero neque ad τεύξεσθαι. Quod ad argumentum attinet, similem prorsus in modum Persarum rex, sive Xerxes fuerit sive alius quis, Estheram alloquitur, ut quid velit petatur enuntiet, adiiciens se illud daturum esse usque ad regni dimidium; vid. Esther. V, 6. Neque ali-

ter in Evangelio S. Marci VI, 22 seqq., cum Herodes natalicia sua celebraret ac filia coram rege ac proceribus saltasset iisdemque placuisset, Herodes puellae dixit: pete a me quodcumque volueris, et dabo tibi usque ad dimidium regni mei. Quod cum rex iuramento confirmasset, illa instante matre caput Ioannis Baptistae petiit idque etiam impetravit a rege, qui contristatus noluit tamen refragari propter iusiurandum atque proceres praesentes, qui audierant. Quae omnia admodum similia iis videntur, quae de Xerxe h. l. narrantur.

τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι] Vid. I, 8 ibique nott. IV, 79 et de usu particulae γὰρ I, 8. 24. Voces τῇ δὲ non ad πανοικίῃ referri posse bene monet Schweigh., sed ad mulierem. Nam idem est ac si dixisset Noster: ἡ δὲ, κακῶς γὰρ οἱ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, εἶπε ἑρέξῃ. Ad vocem πανοικίῃ, cum tota domo, familia, conf. nott. ad VII, 39. In verbis πᾶν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι Madvig in Philolog. Suppl. II. pag. 44 post πᾶν inseri vult ἄν. Quo tamen haud opus videtur. De vocula ἀδεῶς (sine ullo metu, nihil verita nec quidquam mali suspicans) vid. plurima, quae in Thesaurο Ling. Graec. I. pag. 624 ed. Dindorf. proferuntur.

παντοῖος ἐγίνετο] i. e. in omnes se convertit formas, omnia tentavit, quibus illam averteret eiusque preces amoveret. Vid. III, 124 ibique nott. Ad seqq. κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν cf. nott. ad VIII, 30. Mox retinui,

δὲ Ἀμυστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρηθῇ πρήσσων· ἀλλὰ πόλις δὲ ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατὸν, τοῦ ἐμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπειθε, διδοὶ τὸ φάρος· ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐούσα τῷ δῶρῳ, ἐφόρεε τε καὶ ἡγάλλετο· καὶ ἡ Ἀμυστρίς πυνθάνεται μιν ἔχουσαν. Μαθοῦσα δὲ τὸ ποι- 110
εὔμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον· ἡ δὲ ἐλπί-
ζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσ-
σειν, τῇ Μασίστew γυναικὶ ἐβούλενε ὀλεθρον. φυλάξασα δὲ
τὸν ἄνδρα τὸν ἐωντῆς Ξέρξεα βασιλῆιον δείκνον προτιθέμε-
νον· τοῦτο δὲ τὸ δείκνον παρασκευάζεται ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ
ἐν ἡμέρῃ, τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὕνομα δὲ τῷ δείκνῳ τούτῳ

quod vulgo legitur: κατεικαζούσῃ, cuius loco Schweigh. coniecerat κατεικαζούσης. Gaisf., quem sequitur Negris, e Florentino aliisque codd. dedit κατεικαζούσα, his additis: „Legitima verborum constructio postulabat, ut sententia hunc in modum decurreret: μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσα τὰ γινόμενα, οὕτω Ξέρξην πρήσσοντα καταλάβοι. Eam nunc immutat scriptor, ita ut sequens verbum a remotiore nominativo pendeat.“ Sed hoc nimis videtur quæsitum, nec sane ulla apparet causa, cur scriptorem tam subito ab uno subiecto ad alterum transeuntem structuram orationis mutasse credamus. Immo plana videntur omnia, si dativum κατεικαζούσῃ referas ad passivum ἐπευρεθῇ. Timebat scil. Xerxes, ne ab Amestride, quæ iam antea coniciebat ea, quæ facta sunt, inveniretur talia agens. — In seqq. ἐδίδου est obtulit, se daturum pollicitus est, nota verbi huius potestate. Vid. modo IV, 162 ibique nott. VI, 108. Ad verba: ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπειθε conf. Matth. Gr. Gr. §. 615 et G. Hermann. ad Viger. pag. 811. Add. Herodot. I, 14 ibique nott. IV, 83. VIII, 8. IX, 27. Verbum ἀγάλλεθαι attigi ad IV, 64. Scripsi autem, monente Bredovio pag. 215, ἡγάλλετο (ut supra I, 143) pro vulg. ἀγάλλετο.

CAP. CX.

οὐκ εἶχε ἔγκοτον] De hac locum-

tionem conf. III, 59. Add. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Choëphor. 37. In seqq. verbum φυλάξασα citat Suidas s. v. III. p. 642. Vid. I, 49 ibique nott. VIII, 9. Verba φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα κ. τ. λ. propter multa verba interiecta repetuntur quodammodo infra verbis: ταύτῃ δὲ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστρίς, itaque valent: Amestris diem observabat, quo Xerxes, ipse maritus, coenam regiam (natali suo die) proponeret; προθεῖναι δαῖτα Noster supra dixit I, 207 et τὴν προκειμένην δαῖτα I, 211.

ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς] Male ἐν in quibusdam omissum. Nec tamen praepositio ante pronomen relativum (τῇ) hoc loco repetitur, nec aliis locis fieri id solet, ut satis probavit Strangius in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. III. pag. 444. — Affert Herodotea Athenaeus IV, 27. pag. 146 B. Vid. de die natali Persarum nott. ad I, 133. Ipsum festi nomen τυκτὰ quid valeat, aliis disquirendum permittam. Scaliger Canon. Isag. III. pag. 280 exposuerat *thronum*. Alii aliter. Cf. Reland. Diss. de vet. ling. Pers. p. 257. Creuzerus haec adscripsit: „Attigerunt hunc locum interpretes Hesychii II. p. 1360 et pag. 1432. Photius p. 520 Dobr. et Lips. Τυκτόν: χειροποίητον, quod ad Odys. ε', 206 trahit Schleusner. in Animadvers. p. 463. Ego nihil exputo.“ Similia quaedam festa a regibus Indorum et

Περσιστὶ μὲν τυκτὰ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλειον⁷⁴² τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μῶνον βασιλεὺς καὶ Πέρσας⁷⁴³· δωρέεται· ταύτην δὲ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστρίς χρητίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστειω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου⁷⁴⁴ 111 συνῆκε γὰρ, τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχήσαι τὸν χρητίζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλεῖτον δειπνῶν προκειμένου, κάρτα δὲ ἀέκων κατανεύειν, καὶ παραδούς ποιέει ὧδε. τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεὸς, πρὸς δ' ἐτι τούτοισι καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ, τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν· ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναῖκα. Ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωνυμάσας τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μὲ γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες

Mongolorum celebrari solita affert Kruse: Indiens älteste Geschichte pag. 135.

σμᾶται] i. e. smegmate detergit. Vid. citt. ad IV, 73 et III, 148 atque Casaubon. ad Athen. l. l. Alia de ipso verbo dabit a Cr. citatus Blomfield. ad Callimachi Lavacr. Pallad. vs. 32. Neque vero hic puto intelligi posse *fragrantius oleum*, quo regium caput fuerit delibutum et deinde defricum. Facit huc quoque Strabo XV. pag. 718 s. 1046 A. De structura verbi *δωρέεσθαι* cum accusativo personae monui in nott. ad VII, 31. Dedi *χρητίζει*, ut mox *χρητίζοντα* pro *χρητίζει* et *χρητίζοντα*: vid. nott. ad I, 44. V, 18. VII, 38. De locutione *δεινὸν* — *ἐποιέετο* vid. nott. ad III, 14.

CAP. CXI.

ἐκείνης τε λιπαρεούσης] *κείνης* e Florentino Schweighaeuser receperat. Equidem vulgatam *ἐκείνης* cum recentt. edd. revocavi. Verba: *ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος* valent: *lege prohibitus*, quo minus scil. aliter fa-

ceret petentique abnueret (cf. nott. ad VII, 96), *quia fieri nequit, regi coenā propositā, ut petenti quiddam denegetur s. petens voto excidat.* — Paulo infra e Florent. Schweighaeuserus eumque secutus Gaisford. recepit *γυναικὶ δὴ*, ubi vulgo *γυναικὶ δὲ*, quod post Schaeferum retinuerunt Matth., Bekkerus et recentt. edd. De significatione verbi *συνοικεῖν* vid. allata ad II, 92. 120.

λόγον λέγεις ἄχρηστον] „Videtur gravior quiddam sonare quam inutilem sermonem, nempe *matam, importunum, infelicem, damnosum.*“ Schweigh. in Lex. Herod. I. p. 116. — In seqq. vocem *τρεῖς* post *εἰσὶ* plerique codd. ignorant, unde uncis includere malui quam prorsus eicere, quod fecit Gaisfordius, improbatibus Schaefero, Matth. et Bekkero, quem secuti Dindorf. et Dietsch. retinuerunt vocem. Quod vero h. l. sibi quodammodo opponuntur *νηγνῖαι* et *θυγατέρες*, quorum prius vocabulum vulgo non tam ad sexum quam ad aetatem respicit, id attendi vult Doederlein in Actt. phil. Monacc. I, 1. p. 41. Mihi non tam

νεηνίαι τέ εἰσι [τρεις] καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ
 πατρὶ τῷ σεωντοῦ ἡγάγευ γυναικα, αὐτῇ τέ μοι κατὰ νόον
 τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα, θυγατέρα
 τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμε-
 νος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερα· σὺ δὲ
 μηδαμῶς βιώ, πρὴν γατος τοιοῦδε δεόμενος. ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυ-
 γατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἔσσω, ἐμέ τε ἔα γυ-
 ναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. Ὁ μὲν δὲ τοιούτοις ἀμείβεται. Ξέρ-
 ξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηται·
 οὔτε γὰρ ἂν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη
 πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις, ὥς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
 Ὁ δὲ ὥς ταῦτα ἤκουσε, εἰπας τοσόνδε ἐχώρεε ἔξω· Δέσποτα,
 οὐ δὴ κῶ με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν 112
 τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμυστρὶς μεταπεμψαμένη
 τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναικα τὴν
 743 Μασίστω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε καὶ
 ῥίνα καὶ ὅτα καὶ χεῖλα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν

νεηνίαι quam παῖδες et θυγατέρες
 sibi opponi hoc loco videntur et παῖ-
 δες (*filii*) indicari iam adulti, qui
 eam ob causam νεηνίαι quoque vo-
 cantur, quemadmodum etiam VII, 99
 dicitur παιδὸς ὑπάρχοντος νεη-
 νίῳ.

αὐτῇ τέ μοι αὐτῇ pro αὐτῇ dedit
 Schaeferus, quem reliqui edd. se-
 cuti sunt. Declarat nimirum Masi-
 stes, hanc uxorem ex animi senten-
 tia ipsi esse, sibi maxime accommo-
 datam. Sic κατὰ νόον V, 106. VI,
 130. I, 117. IX, 45. Mox e meliorum
 codd. consensu dedi θυγατέρα τὴν
 σὴν pro τὴν σεωντοῦ, quod cum
 Schaefero retinuerunt Matth. et
 Dietsch.

μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμενος
 θυγατρὸς] i. e. magni facio, quod
 coniugio filiae tuae me digneris. De
 participii usu vid. Hermann. ad Vi-
 ger. p. 771. Pro μέγα Florentinus
 dat μεγαλα, quod Schweighausero
 aridet quodque ipsum dedit Steger.
 Tu vid. III, 42 ibique nott.

μηδαμῶς βιώ] i. e. Tu noli vim
 mihi inferre, me ullo modo cogere,
 talem rem (a me) postulans. Retinui
 βιώ, ab omnibus libris allatum nec

mutandum in βίεο, quod nostris et
 auribus et oculis minus placere ipse
 iudicat Bredov. p. 386. Tu cf. etiam
 nott. ad VIII, 57 et 106. — Pro vulg.
 ἦσσαν dedi ἔσσαν: vid. modo nott.
 ad V, 72.

πέπρηται] i. e. ita sane actum est
 de te. Vid. nott. ad VII, 10. §. 3.
 Schweighauserus erat interpreta-
 tus: *igitur hoc profecisti*. — Mox e
 Florent. Schweighauserus et Gaisf.
 receperunt δῶήν, quod etiam habet
 Thomas Mag. pag. 227 h. l. citans
 s. v. διδῶν. Vulgatam δοίην cum
 Schaefero tuentur Matth. et Bek-
 kers, eamque cum recentt. edd.
 revocavi probante Bredovio p. 401.

Δέσποτα, οὐ δὴ κῶ με ἀπώλεσας]
 i. e. Domine! nondum sane me perdi-
 disti. Ubi merito attendimus vim
 voculae δὴ ad confirmandum inter-
 positae non sine ironia quadam: de
 qua re dixit Hartung: Lehre d.
 Griech. Partik. I. pag. 285 seq.

CAP. CXII.

Ἐν δὲ τούτῳ — χρόνῳ] Vid. VIII,
 27 ibique nott. διαλυμαίνεται est
 foedissime tractat, dilacerat. Verba

113 ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν καὶ ἀνηκοῶς τούτων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπύπει δρόμῳ εἰς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο εἰς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, εἰπερ ἐφθῇ ἀναβὰς εἰς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τε μιν καὶ ἦν ὕπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιήν τὴν ἐκείνου. Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο.

τούς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα in simili re exstant IV, 102. Ad perfecti passivi formam διαλελυμασμένην vid. Bredov. pag. 360 ibique similes formas ex Herodoto allatas. De ipso verbo διαλυμαίνεσθαι eiusque structura cf. Strange in: Jahrbh. f. Philolog. Suppl. III. pag. 587.

CAP. CXIII.

ἐλπόμενος] i. e. *suspiciens* indeque *metuens*. Vid. VI, 109 ibique allata, VIII, 55.

ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον] i. e. *ut Bactriam provinciam ad defectionem sollicitaret*. Bactriana praefectura memoratur III, 92 (ubi vid. nott.), quam unam e maximis et amplissimis totius fere regni fuisse haud pauca testantur. Unde factum, ut adiuvante ipso provinciae situ et ambitu ibi crebrius exorirentur seditiones bellaque praefectorum cum regibus Persarum. Conf. Heeren. Id. II, 1. pag. 316 et quae ad Ctesiam attuli pag. 93.

ὡς ἐμοὶ δοκεῖν] Ita optimi quique codd. pro *δοκεῖν*. Vid. IV, 168. Ad structuram ἐφθῇ ἀναβὰς vid. allata ad IX, 70. In seqq. ὕπαρχος est *satrapa*, ut V, 20 ibique nott.

ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα] i. e. *eum talia agitare consilia, talia moliri*. De verbo *πρήσσειν* cf. IX, 108 ibique citt. — Mox revocavi κατέ-

κτεινε, ubi Schaeferus dederat κατέκτεινε.

τὴν στρατιήν, τὴν ἐκείνου] „*Suspicio vocem στρατιήν ex proximis inhaerentem memoriae scribentis alterius vice male fuisse repetitam*. Qui Susis abierat cum liberis, καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι, quique necdum pervenerat ad suam praefecturam, is minus commode dici poterat iam nunc secum habuisse *exercitum*. Multo mihi videretur accommodatius, si a Xerxe missi in via dicerentur interfecisse αὐτόν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν θεραπῆν τὴν ἐκείνου, si hoc aliunde firmatum acciperem.“ *Valckenar*. Lectioni vulgatae haud scio an ita patrocinandum, ut in ipsa via de defectione cogitans Masistes copias collegerit, sed a Xerxis exercitu oppressus unā cum copiis interierit. Quin ipsa suspicio mihi orta est, verba καὶ τὴν στρατιήν τὴν ἐκείνου e glossa marginali in textum irrepsisse.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω — τοσαῦτα ἐγένετο] His verbis finitur digressio inde a cap. 108 instituta de pravis Xerxis cupiditatibus atque Amestridis caudelitate, adducta illa quidem commemoratione ipsius Xerxis Sardes indeque Susa reversi: qua ipsa re adeo belli, quod Noster conscribendum sibi sumpserat, historia finitur: addidit

Οἱ δὲ ἐκ Μυκᾶλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου 114
 πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὤρμεον, ὑπ' ἀνέμων ἀπολαμφθέντες·
 ἐνθεύτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον δια-
 λευμένας, τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἐτι ἐντεταμένας· καὶ τούτων
 οὐκ ἦκιστα εὔνεκεν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν
 νυν ἄμφι Λευτυχίδην Πελοποννησίοισι ἐδοξε ἀποπλεῖν ἐς
 τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐ-
 τοῦ ὑπομείναντας πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. Οἱ μὲν δὴ ἀπέ-

tamen Noster haec, non tantum, quod huiusmodi digressiones admodum amat iisque quidquid in transcurso obiterve traditum acceperat, inserere solet, verum etiam quod in his ipsis, quae tristem, sed veram exhibent speciem vitae regum in gynaeceis peractae, vim quandam divini numinis cerni posse putabat, in pravis tyrannorum in ipsas suas familias resque domesticas saevientium animis conspicuam; tu cf. nott. ad I, 23. II, 115 coll. 121. III, 60. V, 55 et quae de hoc ipso loco monuit Geinoz. in Mém. de l'Acad. d. Inscr. XXI. p. 131, probante Böttigero in Opuscul. p. 201. Ac nuper quaesivit Fuetterer (De plurimis Thucydidis Herodotique locis etc. Hagiotoli 1843. p. 2 seqq.), cur Herodotus enarrata pugna Plataeensi et Mycalensi finem operi non imposuerit, sed nonnulla adeo inde ab hoc capite 114 addiderit, idque explicari posse putat e consilio Herodoti, qui, vita viresque si suppetissent, bella etiam sub Cimonis, Periclis, aliorum auspiciis gesta illustraturus fuisset: equidem haec ad operis Herodotei conditionem haud absolutam et perfectam illam quidem (de qua re cf. mox nott. ad IX, 122) retulerim.

CAP. CXIV.

περὶ Λεκτὸν ὤρμεον] i. e. in statione erant prope Lectum. Verbum ὀρμεῖν hoc sensu exstat VII, 22, ubi vid. nott. Λεκτὸν, quod rectius scribi Λεκτόν censet Schweighauserus, promontorium Idae montis est, Lesbo insulae obversum, de quo Wesselingius excitavit Schol. ad Nicandr. Alexiph. 40. Athen.

XII. p. 598 C. Add. Strabon. XIII. pag. 604 A. s. pag. 900 D. 606 C. s. p. 903 C. Ex loco Livii XXXVII, 37 colligit Wesselingius, illic navigantes ventis adversis saepe in cursu impeditos et retardatos fuisse. Tu vid. Forbiger.: Handb. d. alt. Geograph. I. pag. 114, quo monente nunc vocatur hoc promontorium Cap Baba s. Santa Maria. Ad verba ἀνέμων ἀπολαμφθέντες vid. II, 115 ibique nott. Ad ἐντεταμένας conf. IX, 106 ibique nott.

τοῖσι μὲν νυν ἄμφι Λευτυχίδην] Ad locutionem conf. IX, 57. Pro vulg. Λευτυχίδα e Florentino recepi Λευτυχίδην; vid. modo nott. ad VIII, 2. Quod ad argumentum attinet, conferendus quoque est Thucydides I, 89, quo auctore post pugnam Mycalensem Λευτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἤγειτο τῶν ἐν Μυκᾶλη Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου, ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι, ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλείας, ὑπομείναντες Σηστόν ἐπολιόρκουν Μήδων ἐχόντων καὶ ἐπιχειμάσαντες ἔλλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Quae cum Herodoteis in universum prorsus convenire videmus. Incidit autem Sesti obsessio et expugnatio, cuius narratione Herodoti opus fere clauditur, in Olymp. LXXV, 2 sive 478 ante Chr. natum. Conf. infra IX, 122.

πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου] i. e. tentare, num in suam ditonem redigere possent Chersonesum. Sic IX, 40 πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων. — Mox

πλεον' Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσό-
 115 νησον, Σηστὸν ἐπολιόρκειον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς
 ἔοντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν
 παρῆναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐκ τε τῶν ἄλλων
 τῶν περὶοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβατος,
 ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρῶν ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκο-
 μικῶς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολεῖς, συνῆσαν δὲ Πέρσαι
 116 τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. Ἐτυράννευε δὲ
 τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξης ὕπαρχος Ἀραῦκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρ-
 σης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλεῖα ἐλαύνοντα ἐπ'
 Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλῳ τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἔ-
 Ἐλαιούντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς Χερσονήσου¹¹⁴

retinui, quod plerique codd. affe-
 runt, διαβάντες, a Schaefero, quem
 Bekkerus et Dind. sequuntur, muta-
 tum ex Sancrofti cod. et Florent. in
 διαβαλόντες, quamquam id ipsum
traficiendi notione haud infrequens,
 ut monstrant a Valcken. allata ex
 Herod. VI, 44. V, 33. 34. Thucyd.
 II, 83. VI, 30. Aristid. III. p. 577.
 Eunap. in Proaeres. p. 129. p. 73
 Boissonad., quem ipsum conf. in an-
 notat. pag. 270. At mihi haec lectio
 docti cuiusdam hominis debere vi-
 detur industriae: indeque cum Diet-
 schio revocandum censui διαβά-
 ρτες, cuius mutandae nulla cernitur
 necessitas.

CAP. CXV.

Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην] Apud
 Ephorum hanc urbem ἀρσενικῶς
 dici, adnotavit Stephanus Byzanti-
 nus s. v. Inde quoque Scholiasta
 ad Thucyd. I, 89 ἀρσενικῶς καὶ
 θηλυκῶς dici Sestum observat.
 Plura de hac urbe supra notavimus
 ad VII, 33, quibus adde, quae pro-
 tulit Schultz: De Chersoneso Thra-
 cica pag. 41 seqq. De voce τείχος
 in proxime sequentibus verbis vid.
 VII, 59 ibique nott.

παρῆναι — ἐς τὸν Ἑλλήσποντον]
 Cf. de locutione laudata ad VIII, 60.
 §. 3. Unde satis patet, reliendum
 esse, quod Burges in Prolegg. Thu-
 cydid. pag. 251 reponi vult παρῆ-
 ναι. Ad verbum συνῆλθον pertinet
 ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περὶοικίδων

(scil. τινὲς s. πολλοὶ, i. e. non-
 nulli s. multi e caeteris oppidis circum-
 iacentibus; περὶοικίδας scil. πόλεις
 eodem sensu Noster dixit I, 70) καὶ
 δὴ καὶ — Οἰόβατος. — De Cardis
 dixi ad VI, 33. ὄπλα et hoc loco et
 cap. 121 *armamenta* navium sive
rudentes sunt, ut VII, 25. — ἐνθαῦτα
 accipio *huc, istuc*: de quo usu plura
 A. Bekker in Spec. Philostr. p. 77.
 78. *istuc* enim (i. e. in Sestum) na-
 vium *armamenta detulerat* s. trans-
 portaverat; aliis locis verbum *μελ-
 ζειν* hac significatione adhibitum
 cum praepositione *εἰς* coniungitur.
 ut IV, 71. V, 98. 114. 83.

CAP. CXVI.

ὕπαρχος] Conf. nott. ad V, 20 et
 de voce ἀτάσθαλος nott. ad IX, 78.
 Caeterum hoc loco accuratius enar-
 rantur, quae breviter iam supra VII,
 33 (ubi vid. nott.) erant indicata.

ἔξ Ἐλαιούντος ὑπελόμενος] Pro
 vulgat. ὑπελόμενος, cuius loco sa-
 nequam expectabas Ionum more
 ὑπελόμενος, quod ipsum nunc dedi
 cum recc. edd., duo codd. cum Valla
 dant αἰτήσας, quod probant Val-
 cken., coll. Koen. ad Gregor. Cor.
 De Dial. Ion. §. 18. p. 399, recepit
 Schaeferus. Equidem cum caeteris
 edd. retinui ὑπελόμενος, quod etiam
 retinendum duxit God. Hermann. ad
 Viger. pag. 775, de vi participiorum
 aoristi in hīs exponens. Neque ali-
 ter mox intellexerim verba: δίκης
 κυρήσας ἀπέθανε, i. e. *poenam con-*

ἔστι Πρωτεσίλλεω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα ἦν
 χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς
 καὶ ἰσθῆς καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βα-
 σιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιαύδε Ξέρξεα διεβάλετο· Δέσποτα,
 ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν
 στρατευσάμενος, δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου μοι δὸς τὸν
 οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα
 λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον,
 οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος ἐφρόνεε. Ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βα-
 σιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλλεων ἔλεγε, νοέων τοιαύδε· τὴν
 Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ αἰεὶ βασι-
 λεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἑλαιουῦντος ἐς Σηστόν
 ἐξέφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε, καὶ ἐνέμετο· αὐτὸς τε ὅπως
 ἀπίκουτο ἐς Ἑλαιουῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσητο. Τότε δὲ
 ἐπολιορκέτο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορ-
 κίην, οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἑλληνας· ἀφνύλακτῳ δὲ κως

meritis (meritam) est et interfectus.
 De hac vi verbi ἀπέθανε vid. al-
 lata ad IX, 37. Unde loci hic fere
 sensus: „Qui regem — deceperat
 atque pecunias — surripuerat. De
 Elaeunte urbe conf. nott. ad VI, 140.
 VII, 33. De Protesilao supra dixi-
 mus ad VII, 33. Inde τὸ ἱερὸν τοῦ
 Πρωτεσίλλεου commemorat quoque
 Thucyd. VIII, 102. Ac templi,
 quod huic heroi dedicatum fuit, ad-
 huc columnas quasdam superesse
 contendunt; vid. allata a Ferdin.
 Schultzio: De Chersoneso Thracica
 pag. 35. Pro ἔην restitui ἦν e Flo-
 rentino aliisque.

Ξέρξεα διεβάλετο] i. e. Xerxem
 deceperat. Qua significatione alibi
 Noster activum posuit; vid. V, 50
 ibique nott. VIII, 110. III, 1 ibique
 nott. De voce τις in verbis ἵνα
 καὶ τις μάθῃ vid. allata ad VIII,
 100.

τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑω-
 τῶν εἶναι Πέρσαι κ. τ. λ.] εἶναι
 Πέρσαι e Florent. aliisque revoca-
 tum pro vulg. Πέρσαι εἶναι, quod
 Schaefer et Matth. retinent. Ipsam
 sententiam notavimus ad I, 4. Hinc
 vero (h. l. addit Wesseling.) audax
 fluxit et importunum Artaxerxis,
 Persarum victis Parthis vindicis

et regni instauratoris: cedere Imp.
 Alexandrum Romanosque omni Asia
 debere, ἔασαι δὲ ἄρχειν Πέρσας μέ-
 χρις Ἰωνίας τε καὶ Καρίας· εἶναι
 γὰρ αὐτὰ Περσῶν προγονικὰ κτή-
 ματα, esse enim Persarum heredita-
 rias atque a maioribus acceptas heredita-
 rias possessiones, in Herodian. VI, 3. [VI, 4.
 §. 5. VI, 2. §. 2.]

καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέ-
 μετο] τέμενος hic vocatur ager ex-
 emptus et consecratus iuxta Protesilai
 sepulcrum, ut IV, 161, ubi vid. nott.
 et II, 112 ibique nott. Sic apud
 Diogen. Laërt. I, 88 οἱ Πριηνεῖς
 (Βιάντι) τέμενος καθιέρωσαν. In
 hoc igitur agro, qui Protesilao heroi
 consecratus erat, sementem fecit pe-
 coraeque sua pavit; nam verbum νέ-
 μεσθαι hic ad pascua gregesque
 spectare recte monet Schweighaeu-
 serus in Lex. Herod. II. p. 122, ubi
 idem vir doctus haec addit: „agro
 sacro usus est partim ad sementem
 in eo faciendam, partim ad greges
 inibi pascendos.“ Ad verba pro-
 xime posita ἐν τῷ ἀδύτῳ conf. nott.
 ad V, 72.

ἀφνύλακτῳ δὲ κως αὐτῷ ἐπέπε-
 σον] ἀφνύλακτῳ primus dedit Schae-
 ferus e duobus codd. pro vulg.
 ἀφνύκτως, quale adverbium vereor

117 αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκούμενοισι σφι φθινόπωρον ἐπ-
γίνετο, καὶ ἡσαλλων οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἐσωτῶν ἀποδημέ-
οντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τείχος, ἐδέοντό τε τῶν στρα-

ut exstet, cum adiectivum ἄφνκτος de eo, quod evitari nequit, haud insolitum sit: cf. Plutarch. II. pag. 107 B. Stob. Eclogg. phys. pag. 8. Alciph. I, 25. Quae attulit *Wes-selingius*, haec subiiciens: „Sed Artayctes, modo provide et consulto egisset, aut vitare obsidionem, aut apparatu ad eam tolerandam sese potuerat instruere. Neutrum observavit; unde *ex improviso*, uti Valla, ἀφύλακτῳ (non ἀφύλακτως) supervenerunt. Simile Polyaei VIII, 36. Plutarch. II. pag. 262 C. Herodiani VI, 5.“ Schweighauserus, qui addit ἀφύλακτως διακείσθαι e Polyb. IV, 36. §. 4 valdeque aptam huic loco habet scripturam ἀφύλακτῳ, tamen vulgatam lectionem ἀφύκτως ita defendi posse existimat, ut Herodotum dixisse credamus: „*ita de improviso cum adorti sunt Athenienses, ut effugi non potuerint*, id est, ut ille et qui cum eo erant, effugere non potuerint“: nempe (sunt ipsa Schweighauseri verba), „quod ex insequentibus intelligitur, et navibus urbem obsederunt et exscensione facta eandem a continente ita circumscuderunt, ut effugere nemo posset. Atque haec lectio etiam significantior est; nam ἀφύλακτον fuisse eum ab hostibus invasum satis iam superioribus verbis, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς τὸν πόλεμον, οὔτε προσδεχόμενος τοὺς Ἕλληνας, declaratum est. Quare, uti nunc quidem stat sententia, vulgatam olim scripturam ἀφύκτως restituendam auctori censeo.“ Mihi, ut dicam quod sentio, hoc ἀφύκτως magis exquisitum quam verum videtur: quare haud recepi: nec receperunt recentt. edd. inde a Bekkero. Adiectivum ἀφύλακτος pluribus locis apud Plutarchum inveniri cognovi etiam e Wyttenbach. Ind. Graecitat. T. VIII, I. pag. 304.

CAP. CXVII.

ἐπιγίνετο] Sic dedi cum Bekkero,

Matth., Schaefero et recentt. editori-
bus, neque assumpsi, quod Schweigh.
et Gaisf. e tribus codd. dederunt,
ἐπιγίνετο. De voce φθινόπωρον,
qua autumnus ea pars indicatur, quae
ad hiemem inclinatur, quando arbo-
ribus folia defluunt, vid. Thucyd.
II, 31. III, 18; plura dabit Thesaur.
Ling. Graec. VIII. p. 765. Verbum
ἀσάλλειν attigi ad III, 152. Quae
verbum ἡσαλλον antecedit vocula
καὶ, a Sancrofti libro abest inde-
que eam sustulerunt Bekkerus, Din-
dorf. et Dietschius. Equidem con-
sultato retinui voculam, quae hoc loco
non tam coniungendi significatio-
nem, sed intensivam vim habere vi-
detur: *etenim* (haec est Herodoti
sententia) ubi iis, qui obsidebantur,
autumnus supervenit, *etiam Athe-
nienses* (non solum obsessi Persae,
sed etiam obsidentes Athenienses)
aegre ferebant, quod suā patriā (di-
tius) abessent urbemque capere non
possent, *ducesque inde orabant*, ut
domum ipsos reducerent. Ut enim
participia ἀποδημέοντες et δυνά-
μενοι, quae ad ἡσαλλον pertinent,
per τε — καὶ iunguntur, ita verbum
ἐδέοντο per additum τε adnectitur
priori ἡσαλλον. Neque sane lice-
bit verba πολιορκούμενοισι σφι de
Atheniensibus intelligere: quod vel
si per passivum verbum liceret (ma-
luerat inde πολιορκέουσι Schweig-
hauserus), sequentia ἡσαλλον οἱ
Ἀθηναῖοι obstare videntur: ita-
que σφι ad Athenienses referre non
licet, sed spectat ad Persas, qui in
Sesto inclusi obsidebantur ab Athe-
niensibus. In Latina versione sic
expressit Schweighauserus: „*post-
quam vero obsessis [et obsidentibus]
autumnus supervenit*.“ — Ad
verba οὕτως ἀπάγοιεν conf. Matth.
Gr. Gr. §. 531. not. 2. — De usu par-
ticularum πῶν ἢ conf. citt. ad IX,
86 et IX, 93. — τὸ Ἀθηναίων κοι-
νὸν convenit cum Thucyd. I, 89.
Sed vide quoque Herod. V, 109 ibi-
que nott. VI, 14.

τηγῶν, ὅπως ἀπάγοιεν σφεας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὲ ἔστεργον τὰ παρεόντα.

Οἱ δ' ἐν τῷ τείχει ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω 118 ὥστε τοὺς τόνους ἔφοντες τῶν κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεὶ τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαξος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἣν ἐρημώτατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ ἡμέρῃ ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν· τῶν δὲ 119 οἱ μὲν πλευνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰόβαξον μὲν 119 νιν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηϊκὴν Θρηϊκές Ἀψίνθιοι λαβόντες

[ἔστεργον τὰ παρεόντα] i. e. *praesentem rerum statum aequo tulerunt animo, contenti erant, s. praesentibus acquieverunt.* De verbi *στέργειν* structura cum quarto casu post Gataker. ad Antonin. De se ips. VI, 44 monuerunt Matth. Gr. Gr. §. 390. not. 2, Voemel. ad Demosth. Phill. II. §. 19. Annot. p. 27 et O. Schneider ad Isocrat. orat. ad Demonic. §. 29.

CAP. CXVIII.

ἵατε τοὺς τόνους ἔφοντες τῶν κλινέων] „τόνοι τῶν κλινέων nervi, lectulis et sellis intendendis habiles, quibus elixis et igne mollitis famem domare nitebantur miseri. Vid. Pol-luc. X, 37.“ *Wesseling.* τόνοι de chordis s. loris, quibus tenduntur lecti, occurrunt apud Aristophan. Lysistr. 923 (al. 856), ubi Herodotei loci bene memor fuit Dobraeus, Eqq. 533 (al. 494), ubi in Scholiis haec leguntur: *τόνοι καὶ τοῦ κραββάτου τὰ σχοινία*, quae eandem exstant apud Suidam s. v. *τόνος*; apud eundem s. v. *ἡλεκτρα* leguntur haec: *τόνοι δὲ τῆς κλίνης τὰ σχοινία*. — In seqq. verbis *οἱ Χερσονησίται*, qua voce in universum significantur incolae Chersonesi et urbium in Chersoneso sitarum (vid. Boeckh: Staatshaushalt d. Athen. II. pag. 746 seq. ed. sec. et conf. Herod. VI, 39. IX, 120 item-que Voemel. ad Demosthen. Philipp.

II. §. 30. pag. 29 et ad Demosthenis Contion. p. 484), memorantur apud Stephanum Byzantinum s. v. *Χερσονήσος* hunc in modum: *Ἀψινθίοισι πρὸς μεσημβρίαν ὁμορεῖσαι [Χερσονησίοι· Ἡρόδοτος δὲ] Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσημηναντο τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς*, ubi quae uncis inclusa sunt verba, inseruit Meineke; equidem malim quoque scribere *ἐσήμηναν*, ut in Herodoti loco legitur, pro *ἐσημηναντο*; quod ad reliqua attinet, vide sis, qui hunc Stephani locum pluribus tractarunt, Boeckh. l. 1., F. Schultz. de Chersoneso Thracica pag. 27, Mueller: *Fragm. Historic. Graec.* Vol. I. pag. 9 coll. p. XV et A. de Gutschmid. in *Philolog.* X. p. 532 seq.

CAP. CXIX.

Ἀψίνθιοι] Vid. VI, 34 ibique nott. *Πλείστατος* qui fuerit, aequè ignoro atque *Wesseling.* — Ad locutionem *οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην* conf. IX, 57. Mox edidi *καὶ ὥς καταλαμβάνοντο*, ubi particulam *καὶ*, quam omnes codd. agnoscunt, neglexerunt Schaeferus et Matth. itemque Dietschius; retinuerunt eandem Bekkerus et Dindorf., quos secutus sum, cum, utdudum monuit *Schweighaeuserus*, vix idonea cernatur causa, cur sprete auctoritate codicum haec vocula eiiciatur, licet *Alcina editio* et quae inde expressae

ἔθυσαν Πλεισιτώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ τοῦ; δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκην ὕστεροι ὀρμηθέντες φεύγειν, καί, ὥς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἔοντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συγχρὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἦγον ἐς Σηστόν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταύκην δεδμεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.

120 Καὶ τῷ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε. οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον, ὅπως περ ἐχθρὺς νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκης ὥς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔρη·

sunt editiones eam ignorent; pertinebit autem vocula καὶ ad ἀλεξόμενοι idque iungit antecedenti ὀρμηθέντες. ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συγχρὸν valet: *resistentes aliquamdiu*; ipsum verbum medium ἀλέξασθαι obvium I. 211. II. 63. VII. 207. 225. VIII. 81. 108. Ad locutionem χρόνον ἐπὶ συγχρὸν vid. allata ad IX, 22. Ad significationem verbi καταλαμβάνειν vid. nott. ad VI, 29 et cf. VIII, 6; ad verbum ἀπέθανον vid. nott. ad IX, 37. Ad verba ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμῶν Wesseling. conferri vult Oudendorp. ad Frontin. II, 1, 18. Tu conf. Xenoph. Hellen. II, 1, 13. 14. Mel. II, 2. §. 7. Scylac. Peripl. §. 66. p. 28 ed. Huds. Cornel. Nep. Con. I. Lys. 1. De hoc oppidulo, quod postea clade Atheniensium insigne fuit, disputat Ferd. Schultz. I. I. pag. 48 seq. Hodie ibi vicus, cui nomen *Galata*, invenitur. In fine cap. revocavi ἦγον, cuius loco Schaeferus e Sancrofti libro alteroque dedit ἦγαγον, quod hinc quoque receperunt Bekkerus et Dietschius.

CAP. CXX.

οἱ τάριχοι] Cr. conferri iubet Fragm. Lexici Gr. apud Hermann. De emend. Gr. Gr. pag. 325. Qui idem in Commentt. Herodd. p. 10 de huius vocis ac similitum notione disputans dupliciter eas poni observat tam de quolibet salsamenti genere quam de condiendis cada-

veribus, indeque etiam pendere vim ostenti, quod Herodotus referat h. l., ubi paulo post legimus τεθνεῶς καὶ τάριχος. Observat quoque Koehler (Mémoires de l'Acad. de Petersburg. VIème ser. T. I. ann. 1832. p. 353 seq.), τάριχος, plerumque dici de piscibus sale conditis. Tu vid. praeter ea, quae ad IV, 53 allata sunt, plura, quae in Thesaurο Ling. Graec. VII. p. 1846 seq. ed. Dindorf. afferuntur.

ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον] i. e. *pisces sale conditi, igni impositi subsistebant palpitabantque*. Male olim ἔσπαιρον, quod ex Aldo tenebant Gronovius et Wesselingius; Florentinus liber alique ἥσπαιρον, ut supra quoque legitur VIII, 5; idemque haec Herodoti verba exscribentes afferunt Eustath. ad Odys. XII, 394. p. 497, 30 s. 1728, 35 et Athenaeus III. p. 119 D. E. et incertus auctor Lexici Graeci ap. G. Hermann. de emendanda Gramm. Gr. p. 325 Ἡρόδοτος ἐνθ' οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο καὶ ἥσπαιρον, quem praeter Creuzerum excitat quoque Bredov. p. 291, qui in verbo ἐπάλλοντο augmentum constanter negligi, in ἥσπαιρον servari docuit. Ad verbum κάλλεσθαι, *vibrare, concuti*, Schweigh. citat VII, 140. Homer. Ili. XXII, 452. Plutarch. Vit. Cicer. 35. Ac supra I, 141 invenimus ἐχθρὺς παλλομένους. De verbo σπαίρειν Wesseling. conferri iubet Apollodor. III,

Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοι πέφηνε· ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἑλαιούντι Πρωτεσίλειος, ὅτι καὶ τεθνεὺς καὶ τάρχιος ἐὼν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι· νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα

13. §. 6. Aeschyli Pers. 983. Eurip. Iphig. Aul. 1587. Tu vid. quoque allata in nott. ad VIII, 5. ὅπως περ (siculi) apud poetas aliquoties sic positum reperitur: cf. Aeschyli Prometh. 1000. Sophocl. Ai. 1179. Elect. 98. ἰχθύες νεοάλωτοι sunt pisces recens capti. Utitur voce νεοάλωτος de recens subactis gentibus Dio. Cass. XLIX, 38. p. 473 E. Dindorf. in Herodoti loco edidit νεάλωτοι, quod in Aldina aliisque etiam exstat; sed libri scripti optimi in lectione νεοάλωτος consentiunt, quam eandem tuetur Bredov. pag. 215. — Caeterum similia quaedam prodigia, quae in antiquorum scriptis reperiuntur, attulit Nitzsch. ad Odys. l. I. pag. 407. — Ad verbum περιχυθέντες (circumfusi, circumstantes) conf. quae adnotavi ad Plutarch. Flamin. pag. 108.

μηδὲν φοβέο] Haud mutavi φοβέο respiciens ad ea, quae ad VII, 50 notavi. Dindorf. et Dietsch. dederunt φοβέο.

πέφηνε] apparuit interpretatur Schweighaeuserus, ex antecedentibus assumens τέρας. Conf. Sophocl. Electr. 646. 1260. Oed. Col. 329. Attigit idem portentum Philostratus ad VII, 33 laudatus, ubi τὸ τάρχιος ἀναβιώναι legimus. In verbis sequentibus δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι (i. e. vim habet a diis tributam, qua eum, qui iniuste agit, ulciscatur s. poenā afficiat) ob vim praepositionis πρὸς conf. similia, quae exstant IV, 144. VII, 139 ibique laud.; deinde cum Matth. retinui τίνεσθαι, quod ante Schaeferum omnes libri editi itemque plerique codd. tenent, cuius loco Valckenarius maluerat τίνυσθαι, i. e. τιμωρῆσθαι, quo ipso eadem in re utitur Pausan. III, 4. §. 5. Idem verbum τίνυσθαι utique Noster adhibuit V, 77, sed idem

quoque frequenter adhibet verbum τίνεσθαι ea significatione, qua valet ulcisci, ultionem capere s. sumere I, 10. 27. 73. 123. 124. 190. III, 75. 120. Quae significatio cum huic loco valde apta videatur, nolui recipere, quod e Sancerotti libro recipit Schweighaeuserus σινέσθαι, nocendi notione (in σίνεσθαι, quod duo libri recentiores quoque afferunt, certe mutandum; vid. Bredov. pag. 363), licet id ipsum dederit Schaeferus, quem recent. edd. inde a Bekkero secuti sunt.

ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι] Ita exhibens Schweighaeus. in nota ait sibi probari Pauvii coniecturam ἄποινά μοι, quam eandem in Latina versione expressit: nunc igitur ego hanc mihi ipse mulctam, qua redimam culpam, volo irrogare. Mihi haud opus videtur a libris scriptis discedere. Nunc igitur, inquit Artayctes, haec redemptionis pretia ei (οἱ, i. e. αὐτῷ, Protesilao scil.) adponam s. solvam, tanquam mulctam scil. mihi sponte irrogatam: hac enim multa a poena ipsi infligenda ob iniurias Protesilao illatas se redemptum sive liberatum iri sperat Persa: itaque redemptionis praemium dicit ἄποινα, ut VI, 79: qua voce cum pretium, quo captivi in bello redimuntur, plerumque significetur, nec vero poena, Eltz (Jahrbb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 345) scribi vult: ἄποινά οἱ ἐθέλω ὑποστήναι, verbum ὑποστήναι ea significatione accipiens, qua illud sane reperitur supra IX, 34 (ubi vid. nott.); Dietschius, cui hoc audacius videtur, ipse coniecit ἀντιθεῖναι. Mihi neutrum placet, nec video, cur a vulgata ἐπιθεῖναι (cuius loco libri quidam vitiose offerunt ἐπιχθῆναι) recedam, quam vel alter Nostri locus, qui legitur I, 120 (Ἀρχάγῳ μὲν Ἀστυάγῃς δὲ κηρ ταύ-

- καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἔμεωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀπο-
δώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος. Ταῦτα
ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ
Ἑλαιοῦσιοι τῷ Πρωτεσίλεω τιμωρόντες ἐδέυντό μιν καταρη-
σθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπα-
γαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν, ἐς τὴν Ξέρξης ἐξευξε τὸν
πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου κό-
λιος σανίδα προσπασσαλεύσαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα
121 ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιή-
σαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγον-
τες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὥς ἀναθήσοντες
ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων
ἐγένετο.
- 122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταῦκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπά-
τωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσης ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν

την ἐπέθηκε) coll. nott. ad II, 136
satis probare videtur: vult enim
Persa redemptionis pretium tanquam
poenam bene meritam sibi ipse im-
ponere, idque hoc modo expressit;
sic in Aeschyli Perss. 813 mala,
quae Persae (in pugna Plataeensi)
passuri sint, dicuntur ὅβρεως ἄποινα
καθεῖν φρονημάτων. Atque haec
ἄποινα, quam sibi Persa imponere
(ἐπιθεῖναι) vult, mox dicitur κα-
ταθεῖναι, deponere in dei scil.,
quem laesit, templo, i. e. solvere
deo, quo eodem fere sensu κατα-
βάλλειν II, 149. Centum talenta,
quae deo obtulit Persa, e Wurmii
rationibus constituunt summam flo-
renorum 260, 582 et 42 crucigg.;
ducenta talenta, quae pro sua ipsius
et filii vita pollicitus est, efficiunt
521, 165 flor. et 24 crucigg.: unde
existit summa florenorum 781, 748
et 6 crucigg. Unde satis colligere
licet, quantae opes Persae fuerint!
τιμωρόντες] ulturi scil. Protesi-
laum ab Artaycta laesum. Ad ver-
bum καταρησθῆναι cf. nott. ad
I, 82 et de forma verbi Bredov.
p. 343. De Madyto dixi ad VII, 33.
σανίδα προσπασσαλεύσαντες] Vid.
VII, 33 ibique nott. Aliquot libri
σανιδας. Tu cf. haec excitantem
Eustath. ad Odys. pag. 1923, 46 s.

780 med. Quod vero Schweighaeu-
serus vel πρὸς ante σανίδα inse-
rendum (quod idem placet G. Her-
manno ad Aeschyli Agamemn. 801)
vel σανίδι rescribendum censet (in
quod idem incidere Reiskius): mihi
vix necesse videtur a codd. auctori-
tate recedere, modo ita intelligas:
ubi tabulam s. palum fixerant scil. in
terra. Schweighaeuserus interpre-
tatus erat: *clavis asseri adfixum sus-
penderunt*. Caeterum hoc ex He-
rodoti loco interpolationem, quam
in Odys. XXII. vers. 174 statuunt,
ortam esse putat Doederlein in
Gloss. Hom. II. pag. 348. Ad ver-
bum κατέλευσαν conf. nott. ad IX, 5.

CAP. CXXI.

τὰ ὅπλα] Conf. IX, 115 et ad verba
οὐδὲν ἔτι (in quo conspirant codd.)
πλέον nott. ad IX, 41. κατὰ τὸ ἔτος,
i. e. aestate anni 478 ante Chr. n.
hoc factum esse Noster declarat, de
cuius ratione in anno indicando
conf. quae Krueger monet ad Clin-
ton. Fast. Hellen. Prooem. p. XXI.

CAP. CXXII.

ἐξηγησάμενος λόγον] i. e. sermo-
nis auctor fuit, primus Persas edocuit

ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κῦρε, κατελῶν Ἀστυάγεα· φέρε, γῆν γὰρ ἐκτμήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἐχῶμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἀστυγείτονες, πολλὰ δὲ καὶ ἐκαστέρω· τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. οἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνειε κελεύων παρασκευάζεσθαι, ὥς οὐκέτι ἄρχοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ

sermonem, quem illi surripientes Cyro attulerunt s. proposuerunt eo scil. consilio, ut ille Persarum regnum per orbem terrarum constitueret.

ἀνδρῶν δὲ σοὶ] i. e. inter homines autem tibi, everso Astyage, imperium Luppieri tradidit. Ubi sane oxspectabas κατελόντι, cum ad Cyrum pertineat: sed refertur ad ipsum Iovem, quo adiuvante Cyrus Astyagem evertit. De Persarum Iove conf. I, 131. VII, 40 ibique nott.

καὶ ταύτην τρηχέην] Vid. I, 71 ibique nott. „Paria de ingenio et habitu Persicae regionis Plato De legg. III. p. 695 A. et Herodoti assector Arrianus Exped. V, 4. καὶ γὰρ καὶ Πέρσαι τότε πένητές τε ἦσαν καὶ χώρας τραχείας ὀκλήτορες, nempe principio regis Cyri.“ Wesseling. Platonis loco add. Xenoph. Cyrop. VII. p. 117, 5. [VII, 5, 67]. In seqq. pro ἐκαστέρω in tribus codd. exstat ἐκατέρω. Vid. VI, 108 ibique nott. VII, 49. Verba πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι valent: pluribus hominibus maiori erimus admirationi.

κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον] i. e. quando enim hoc sane commodius s. melius fieri poterit. Tu conf. III, 73 ibique nott., ne plura. Pro κότε Sancrofti codex habet κότερα, cf. I, 91. Ad verba καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον conf. Plutarch. II. pag. 172 E.

οὕτω δὲ αὐτοῖσι κ. τ. λ.] Ad Persas refero. Nec moror accusativos

subsequentes ἄρχοντας et ἀρξομένους; vid. modo IX, 79 ibique allata. Participium ἀρξομένους passivo sensu accipiendum, ut πολιορκησόμενοι IX, 58 et 97. V, 34 ibique nott. Plurima exempla huius usus ex Atticis scriptoribus nunc allata video a Guil. Franckio in Philolog. Suppl. I, 4. p. 458 seqq. De voce οὐκέτι (nec μηκέτι) vid. quae momentur in Jahrb. f. Philolog. LXXX. pag. 131.

φιλέειν γὰρ — ἄνδρας γίνεσθαι] Facit huc Hippocratis locus De aër. aq. et locc. §. 33. p. 289 s. 347 itemque Senecae De ira II, 16 et, ubi eadem sententia proditur diversis verbis, Plutarch. II. p. 172 F. Plura Cyri dicto similia collegit Gataker ad Antonin. IV, 39 coll. Dunæo in Demosthen. p. 131. Ex Herodoto autem expressus videtur Valckenaerio Livii locus XXIX, 25 „fertilissimus ager eoque abundans omnium copiarum rerum est regio: et imbelles (quod plerumque in ubere agro evenit) barbari sunt.“ Ad ipsam sententiam, quam plerumque veram, in universum tamen fallacem esse ait Wesseling., conf. Heeren: Id. I, 1. p. 194. 395. Veram illam esse contenderat quoque Larcherus, recentioris historiae exemplis quibusdam adiectis. Quin celeberrimum Montesquieu in libro de legum causis (ita enim cum I. A. Ernesto et Ruhenkenio reddere licet Latine libri titulum *Esprit des loix*) idem obser-

γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θωυμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἰχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε

vasse pluribusque exposuisse addit, quamquam, iudice Larchero, minus respexit ad Christianae religionis vim atque auctoritatem omnibus locis ac temporibus ita accommodatae, ut vix ea, quae olim fuerit, nunc quoque inveniatur aëris atque coeli vis.

τὰ πολέμια] Vid. nott. ad III, 4. Verbum συγγνόντες valet: cum (veram scil. Cyri sententiam esse) intellexissent. Vid. nott. ad IV, 3 et 43.

ἄρχειν τε εἶλοντο λυπρὴν οἰκόν-
τες — δουλεύειν] i. e. *imperare ma-*
luerunt tenuem incolentes terram, quam
campestrē fertilemque colentes aliis
servire. Vocem λυπρὴν de solo gracili ac tenui Noster adhibuit, ut Homer. Od. XIII, 343 de Ithaca. — Post haec verba in nullo quantum scio Herodoti codice quidquam amplius legitur ipseque finis historiarum in quibusdam codicibus diserte indicatur: teste Schweighaeusero „scriba Arch. [i. e. Sanicrofti] librum ita claudit: Ἡροδότῳ βιβλος κλεινοῦ πέραις λάβειν ὅδε [quo hexametro terminari librum hunc testatur quoque Gaisfordius]. In Codd. Pass. vero et Med. subiiciuntur haec: ἩΡΟΔΟΤΟΤ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Θ' ΧΧΗΗΠΙ. id est: *Herodoti historiarum liber nonus, bis mille ducentis et sex versibus comprehensus.* In F. [Florentino libro] nulla alia nisi haec a prima manu subscriptio est: Ἡροδότου Ἱστοριῶν ἐνάτη. Cacterum, quod Dionysius Halicarnasensis, ubi de Herodoti historiis verba facit, ait, τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας (in Epistol. ad Pompei. de praecip. historicis c. 3. T. VI. p. 767 ed. Reisk.), inde collegerunt docti nonnulli viri, intercidisse in vulgaris Herodoti exemplaribus *Epilogum*, quo historiis suis coronidem olim imposuisset auctor. At in cunctis mssis codicibus, quorum ad nos notitia pervenit, post ista verba ἡ πε-

διάδα σπεύροντες ἄλλοισι δουλεύειν, nihil amplius, quod ab Herodoti manu profectum sit, reperitur.“ Haec Schweighaeuseri verba retuli, quibus sane intelligitur, nullam esse causam, cur epilogum quandam interisae existimemus, praesertim cum, Schoellium si sequimur, Herodoti narratio eo, unde exorsa erat, hinc quasi redire videatur, consilio totius operis expleto: quam in rem longior ad h. l. exstat annotatio Schoellii, vernaculi interpretis. Mihi tamen verisimilius videtur, Herodotum, quem Thuriis in opere elaborando, perficiendo, expoliendo usque ad extremum vitae diem occupatum videmus, ipsa morte superveniente impeditum esse, quo minus hanc quoque operis partem prorsus absolveret. Hanc igitur partem imperfectam a sene moribundo derelictam esse credere malim, cum quae extremo hoc capite 122 leguntur, vix iustam ac dignam operis clausulam constituent nec amplius quid ab Herodoti manu profectum esse credibile sit: immo mihi dum oborta est suspicio, ea ipsa, quae cap. 122 exstant, vel a Grammatico quodam Herodoteis adsuta vel ab ipso Herodoto relicta esse imperfecta morte scilicet oppresso atque impedito, quo minus ultimam hisce admovent manum. Commovet me ipsum argumentum, ipsa oratio, quae nescio quid habet insolentius ac durius, videntur sententiae grammatici seduli operā aliorum scripta compilantis potius congestae quam ex Herodoti ingenio profectae. Nec sane liberas esse Herodoti Musas ab huiusmodi interpolationibus sive Grammaticorum additamentis, ea ostendere possunt, quae iam supra ad VI, 122. VII, 162 coll. II, 116. 117 adnotata leguntur. Quae menda cum libros scriptos nobis servatos antiquitate praevertant, hoc quoque loco certi quid constituere valde lubricum est atque

εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

anceps. Unum modo adiiciam testimonium Diodori Siculi XI, 37 in obsidione Sesti Herodotum opus finiri scribentis: τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωικῶν χρόνον γέγραφε κοινὰς σχεδὸν τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βιβλίοις ἑννέα καταστρέφει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὴν περὶ τὴν Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Σηστοῦ πολιορκ-

κίαν. Quibus verbis ut satis probari puto, nihil quidquam amplius ab Herodoto esso scriptum, quod interciderit, ita vel meam suspicionem de opere Herodoteo cap. 121 finito quodammodo confirmari credam. De Herodoti opere non perfecto illo quidem omnibusque numeris absoluto vid. quae in Commentatione de vita et scriptis Herodoti §. 4 proferuntur.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἘΝ ΑΘ.

EXCURSUS

AD VIII, 55.

De Erechthei templo in Athenarum arce.

Scribit Herodotus VIII, 55: *ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεῖος τοῦ γηγενέος λεγόμενον εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσά ἐστι*, quibus verbis testatur, *sua ipsius aetate* (ἔστι) in ea arce Athenarum, quam Xerxes cepit, fuisse Erechthei terrâ nati aedem, in qua (adhuc) inveniat^{ur} olea et mare: quae ipsa Atheniensium fama fert testimonia posuisse Vulcanum et Minervam, cum de hac terra olim decertassent*). Revocamur his verbis ad antiquissima Athenarum tempora et ad primordia rerum Atticarum, ad quae haecce Erechthei aedes, quae cum Minervae Poliadis aede coniuncta erat, sic pertinuit, ut haecce aedes antiquissimam et sanctissimam Atticarum religionum partem constitueret: eamque ob causam Epidaurii quoque sacra quotannis offerre iubentur *τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ* V, 82, ubi vid. nott. Factum id est circa Olympiad. LX, ante Persici belli tempora, quibus hanc Erechthei aedem, *Ἐρεχθεῖος πνικινὸν δόμον* dixit Homerus *Odyss.* VII, 81, unâ cum reliquis s. templis s. aedificiis arcis incensam esse hic ipse Herodoti locus testatur**). Ac si quid tum reliquum fuit, quod a flammis consumptum non est — et credibile sane est, non omnia prorsus interiisse, quoniam secundo post incendium die Athenienses regis ipsius iussu in arcem ascendere iubentur, sacra facturi — tamen postmodo omnia absumpta sunt a Mardonio, qui ex Attica in Bocotiam regreditur *ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κουν τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας*, ut Noster tradit IX, 13: quamquam haec ipsa Herodoti verba minus stricte accipi vult Leake [*Topographie v. Athen. pag. 9 ed. Turicens.****)], cui parum credibile

*) Verba Herodoti sunt: *ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσά ἐστι*, τὰ λόγος καὶ Ἀθηναίων Ποσειδεῶνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρδσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτυρία θεῖσθαι: quae verba quid significent, in nott. indicavimus.

**) Scribit enim Noster: *ταύτην ὡν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων*. Atque eodem pertinent, quae antea leguntur cap. 53 fin., ubi barbari Atheniensibus omnibus (qui in templum confugerant) interfectis *τὸ ἱρὸν σὺλῆσαντες ἐν ἐπὶ ῥήσαν* *πάσαν τὴν ἀκρόπολιν*, et eodem sensu Noster loquitur cap. 54 fin. de Xerxe *ἐμπρήσαντι τὸ ἱρὸν*.

***) Idem fere sentit Beulé: *L'Acropole etc. I. pag. 90*, qui de Herodoteo loco IX, 13 sic statuit: „il ne faut évidemment pas prendre à la lettre ces

videtur, omnia aedificia in arce combusta funditusque eversa esse. Sed Herodoti verba, quae modo adscripsimus, si sequimur, dubitari vix poterit, omnia arcis aedificia ac praecipue templa a Persis incensa atque eversa esse; ut merito quaeras, quinam *ἡὸς* Erechthei illo Herodoti loco, ex quo profecti sumus, intelligi debeat, cum Herodotus de hac aede ita loquatur (*ἔστι — ἡὸς*), ut sua ipsius aetate eam exstitisse nobis persuadeamus. Qua in re probabile nobis videtur, veterem aedem a Persis dirutam, postea aliquo certe modo refectionem aut denuo exstructam esse exiguo apparatu sumptibusque, cum vix credendum sit, Athenienses, cum Persae repulsi essent, hunc locum, qui totius fere civitatis primordia continebat eiusque sanctuarium quasi constituebat, desertum vastatumque reliquisse. Itaque in veteris Erechthei loco aediculam quandam ligneam vel ligno tectam (ut dixit Müller: De Minerva Poliaide pag. 18 coll. Rosio Inscriptt. pag. 149) vel etiam lapideam, sed minus splendidam, quae ad sacra sufficeret veterisque religionis memoriam servaret, erectam esse eamque ipsam hoc Herodoteo loco significari credam, vel adversante Boeckhio (Corp. Inscriptt. Graec. I. pag. 264), qui non de aedicula lignea denuo exstructa hic cogitari vult, sed de ipsa vetusta aede semirutae: de qua si Noster cogitasset, vix opinor scribere potuisset *ἔστι — ἡὸς*, quod meo quidem iudicio de aede semirutae dici vix poterit. Immo statim post Persas regressos aedem hanc aliquo certe modo refectionem esse credimus, quam Noster suis ipsius oculis haud scio an viderit vel antequam Thuriis abiret Athenis (i. e. ante annum 444 ante Chr. n.) vel postea, cum Thuriis Athenas profectus Propylaea a Pericle exstructa (437—431 ante Chr. n.) conspiceret, de qua re monuimus ad V, 76. 77.; nec multum inde discedunt, quae posuit Müller l. l., qui ab Herodoto haec ipsa scripta esse putat sub tertium fere belli Peloponnesiaci annum, i. e. ferme anno 429 ante Chr. n. Serius demum Athenienses, qui maximam curam adhibuerunt nec ullis sumptibus pepercerunt, ut deorum templa a Persis diruta restituerent, ad Erechtheum splendidiorem in modum exstruendum accessisse videntur, cum dudum arcis urbisque munimenta, longa moenia, Propylaea, Parthenonem, alia templa maximis sumptibus exstruxissent: atque hac ipsa re illi impeditum fuisse videntur, quo minus ad Erechtheum splendidius exstruendum animum attenderent. Etenim serius demum atque haud scio an ipsis belli Peloponnesiaci temporibus hoc templum splendidius exstrui coeptum est, idque intelligitur e celeberrima inscriptione, quam exhibuerunt Rose l. l. pag. 179 seq., Leake l. l. pag. 439 seq., Boeckh. l. l.; unde docemur, ne quarto quidem anno Olympiadis XCII (i. e. anno 409 ante Chr. n.) archonte Diocle novum hoc Erechtheum absolutum fuisse. Accedit altera inscriptio nuper reperta (vid Rangabé: Antiqq. Hellen. I. p. 45. 85. et Stephani in: Annali del instit. archeolog. anni 1845. Vol. XV. p. 286 seqq.), quae indicat vel Olympiadis XCIII anno secundo (i. e. 407 ante

---

expressions exagérées. “ Equidem nullam video causam, cur Herodotum has res oratione exaggerasse existimem.

Chr. n.) nondum prorsus finitum fuisse opus: adeo ut, cum proximo anno (Olymp. XCIII, 3 sive 406 ante Chr. n.) templum flammis arreptum esset teste Xenophonte in Hellen. I, 6, 2, multo post demum hoc novum Erechtheum absolutum esse putandum sit, circa Olympiadem CXIII, ut ponit Müller. l. l. Hoc Erechtheum, quod Herodoto videre haud licuit, vidit ac descripsit Pausanias I, 26. 27 eiusdemque partes nonnullas adhuc superesse nemo nescit: in quibus describendis explicandisque summā diligentia nostrae aetatis viri docti sunt versati: C. O. Müller (De Minerv. Poliad. l. l. Kleine deutsche Schrift II. pag. 141 seqq. Archaeolog. § 109, 4), Leake (Topographie v. Athen. pag. 243 seqq. 428 seqq. ed. Turic.), Raoul-Rochette (Journal d. Savans 1850. p. 661. seqq. 751 sqq. 1851. p. 27 seqq. 79 sq.), Beulé (L'Acropole d'Athènes. II. p. 217 seqq. 231 seqq.) et potissimum Thiersch (Abhandl. d. Bayr. Akad. d. Wissensch. philol. hist. Classe. V. p. 81 seqq. 173 seqq. VIII. p. 93 seqq.): cui in singulis quibusdam constituendis ac definiendis alii viri docti sunt oblocuti, de quorum scriptis vid. Stark in Philolog. XIV. pag. 701 seqq. Ad Herodotum haec minus pertinent; quem enim vidit atque indicavit Ἐρεχθέος νηόν, eum ad antiquiora tempora pertinere monstravimus. Atque in hac antiquiore Erechthei aede utique fuit *olea* et *mare*, ut Noster h. l. diserte pronuntiat: ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἐν. Pausaniam si sequimur (I, 26. §. 6), non tam in Erechthei aede, quam in alterius aedis huic adiectae parte, in Minervae Poliadis sacratio *mare* (θάλασσα, sive ut Pausanias scribit, ὄδωρ θαλάσσιον) fuit, idemque etiam mox (I, 27. § 2) de *olea* sic refert, ut in eiusdem deae cella fuisse perhibeatur (vid. Leake l. l. p. 244, Müller: Kleine deutsche Schrift. II. p. 143); in Pandroseo, quod contiguum erat cellae Minervae, *oleam* fuisse testatur Apollodor. III, 14. § 3 itemque Philochorus apud Dionys. Halicarnass. de Dinarch. 3. pag. 636.

Sed haec pertinere putamus ad illud templum, quod belli Peloponnesiaci temporibus extrui coeptum modo diximus, Herodoto haud cognitum, cuius auctoritas his posteræ aetatis testimoniis haud infringitur, si *olea* et *mare*, cuius locus prius in Erechthei aede fuit, postea, cum novum templum splendidius exstrueretur, in aliam aedis adiunctae cellam transferebatur ibique Pausaniae aetate cernebatur. Namque Herodotum minus accurate scripsisse atque Erechthei aedem cum diceret, intellexisse cellam Minervae Poliadis, cuius aedes adiuncta erat, ut credam, a me impetrare nequeo. Tu conf. etiam Müllerum: De Minerv. Poliad. p. 22., Stuart et Revett Alterthüm. I. pag. 472. 581, Beulé: L'Acropole d'Athènes. II. pag. 232 seq. 248.

117 αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκουμένοισι σφι φθινόπωρον ἐπ-
 γίνετο, καὶ ἡσχάλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἐσωτῶν ἀποδημέ-
 οντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρα-

ut exstet, cum adiectivum ἄφνυτος de eo, quod evitari nequit, haud insolitum sit: cf. Plutarch. II. pag. 107 B. Stob. Eclogg. phys. pag. 8. Alciph. I, 25. Quae attulit *Wesselingius*, haec subiiciens: „Sed Artayctes, modo provide et consulto egisset, aut vitare obsidionem, aut apparatu ad eam tolerandam sese potuerat instruere. Neutrum observavit; unde *ex improviso*, uti Valla, ἀφύλακτῳ (non ἀφύλακτως) supervenerunt. Simile Polyaei VIII, 36. Plutarch. II. pag. 262 C. Herodiani VI, 5.“ Schweighauserus, qui addit ἀφύλακτως διακεῖσθαι e Polyb. IV, 36. §. 4 valdeque aptam huic loco habet scripturam ἀφύλακτῳ, tamen vulgatam lectionem ἀφύκτως ita defendi posse existimat, ut Herodotum dixisse credamus: „ita de improviso cum adorti sunt Athenienses, ut effugi non potuerint, id est, ut ille et qui cum eo erant, effugere non potuerint“: nempe (sunt ipsa Schweighauseri verba). „quod ex insequentibus intelligitur, et navibus urbem obsederunt et exscensione facta eandem a continente ita circumnsederunt, ut effugere nemo posset. Atque haec lectio etiam significantior est; nam ἀφύλακτον fuisse eum ab hostibus invasum satis iam superioribus verbis, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς τὸν πόλεμον, οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας, declaratum est. Quare, uti nunc quidem stat sententia, vulgatam olim scripturam ἀφύκτως restituendam auctori censeo.“ Mihi, ut dicam quod sentio, hoc ἀφύκτως magis exquisitum quam verum videtur: quare haud recepi: nec receperunt recentt. edd. inde a Bekkero. Adiectivum ἀφύλακτος pluribus locis apud Plutarchum inveniri cognovi etiam e Wyttchenbach. Ind. Graecitat. T. VIII, I. pag. 304.

CAP. CXVII.

ἐπείγντο] Sic dedi cum Bekkero,

Matth., Schaefero et rece. editori-
 bus, neque assumpsi, quod Schweigh.
 et Gaisf. e tribus codd. dederunt,
 ἐπείγντο. De voce φθινόπωρον,
 qua autumnus ea pars indicatur, quae
 ad hiemem inclinat, quando arbo-
 ribus folia defluunt, vid. Thucyd.
 II, 31. III, 18; plura dabit Thesaur.
 Ling. Graec. VIII. p. 765. Verbum
 ἡσχάλλειν attigi ad III, 152. Quae
 verbum ἡσχάλλον antecedit vocula
 καὶ, a Sancerfti libro abest inde-
 que eam sustulerunt Bekkerus, Din-
 dorf. et Dietschius. Equidem con-
 sulto retinui voculam, quae hoc loco
 non tam coniungendi significatio-
 nem, sed intensivam vim habere vi-
 detur: etenim (haec est Herodoti
 sententia) ubi iis, qui obsidebantur,
 autumnus supervenit, etiam Athe-
 nienses (non solum obsessi Persae,
 sed etiam obsidentes Athenienses)
 aegre ferebant, quod suā patriā (diu-
 tius) abessent urbemque capere non
 possent, ducesque inde orabant, ut
 domum ipsos reducerent. Ut enim
 participia ἀποδημέοντες et δυνά-
 μενοι, quae ad ἡσχάλλον pertinent,
 per τε — καὶ iunguntur, ita verbum
 ἐδέοντο per additum τε adnectitur
 priori ἡσχάλλον. Neque sane lice-
 bit verba πολιορκουμένοισι σφι de
 Atheniensibus intelligere: quod vel
 si per passivum verbum liceret (ma-
 luerat inde πολιορκεῖσθαι Schweig-
 hauserus), sequentia ἡσχάλλον οἱ
 Ἀθηναῖοι obstare videntur: ita-
 que σφι ad Athenienses referre non
 licet, sed spectat ad Persas, qui in
 Sesto inclusi obsidebantur ab Athe-
 niensibus. In Latina versione sic
 expressit Schweighauserus: „post-
 quam vero obsessi [et obsidentibus]
 autumnus supervenit.“ — Ad
 verba ὅπως ἀπάγοιεν conf. Matth.
 Gr. Gr. §. 531. not. 2. — De usu par-
 ticularum πρὶν ἢ conf. citt. ad IX,
 86 et IX, 93. — τὸ Ἀθηναίων κα-
 νὸν convenit cum Thucyd. I, 89.
 Sed vide quoque Herod. V, 109 ibi-
 que nott. VI, 14.

τηγῶν, ὅπως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ παρεόντα.

Οἱ δ' ἐν τῷ τείχει ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω 118 ὥστε τοὺς τόνους ἔφοντες τῶν κλινέων ἐσιτεύοντο. ἐπεὶ τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἰχονται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὀπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἣν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσημνηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν· τῶν δὲ 119 οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρητικήν Θρηήκης Ἀψίνθιοι λαβόντες

ἔστεργον τὰ παρεόντα] i. e. *praesentem rerum statum aequo tulerunt animo, contenti erant, s. praesentibus acquieverunt*. De verbi *στέργειν* structura cum quarto casu post Gataker. ad Antonin. De se ips. VI, 44 monuerunt Matth. Gr. Gr. §. 390. not. 2, Voemel. ad Demosth. Phill. II. §. 19. Annot. p. 27 et O. Schneider ad Isocrat. orat. ad Demonic. §. 29.

CAP. CXVIII.

ὥστε τοὺς τόνους ἔφοντες τῶν κλινέων] „τόνοι τῶν κλινέων nervi, lectulis et sellis intendendis habiles, quibus elixis et igne mollitis famem domare nitebantur miseri. Vid. Polluc. X, 37.“ *Wesseling*. τόνοι de *choralis* s. *loris*, quibus tenduntur lecti, occurrunt apud Aristophan. Lysistr. 923 (al. 856), ubi Herodotei loci bene memor fuit Dobraeus, Eqq. 533 (al. 494), ubi in Scholiis haec leguntur: τόνοι καὶ τοῦ κραββάτου τὰ σχοινία, quae eadem existant apud Suidam s. v. τόνος; apud eundem s. v. ἡλεκτρα leguntur haec: τόνοι δὲ τῆς κλίνης τὰ σχοινία. — In seqq. verbis οἱ Χερσονησίται, qua voce in universum significantur incolae Chersonesi et urbium in Chersoneso sitarum (vid. Boeckh: Staatshandb. d. Athen. II. pag. 746 seq. ed. sec. et conf. Herod. VI, 39. IX, 120 itemque Voemel. ad Demosthen. Philipp.

II. §. 30. pag. 29 et ad Demosthenis Contion. p. 484), memorantur apud Stephanum Byzantinum s. v. Χερσονήσος hunc in modum: Ἀψίνθιοι πρὸς μεσημβρίαν ὁμορέουσι [Χερσονήσιοι. Ἡρόδοτος δὲ] Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσημνηναντο τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς, ubi quae uncis inclusa sunt verba, inseruit Meineke; equidem malim quoque scribere ἐσημνηναν, ut in Herodoti loco legitur, pro ἐσημνηναντο; quod ad reliqua attinet, vide sis, qui hunc Stephani locum pluribus tractarunt, Boeckh. l. l., F. Schultz. De Chersoneso Thracica pag. 27, Mueller: Fragm. Historice. Graecae. Vol. I. pag. 9 coll. p. XV et A. de Gutschmid. in Philolog. X. p. 532 seq.

CAP. CXIX.

Ἀψίνθιοι] Vid. VI, 34 ibique nott. Πλείστατος qui fuerit, aequè ignoro atque Wesseling. — Ad locutionem οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην conf. IX, 57. Mox edidi καὶ ὥς καταλαμβάνοντο, ubi particulam καὶ, quam omnes codd. agnoscunt, neglexerunt Schaeferus et Matth. itemque Dietschius; retinuerunt eandem Bekkerus et Dindorf., quos secutus sum, cum, utdudum monuit Schweighaeuserus, vix idonea cernatur causa, cur sprete auctoritate codicum haec vocula eiiciatur, licet Aldina editio et quae inde expressae

ἔθυσαν Πλειστῶρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην ὕστεροι ὀρμηθέντες φεύγειν, καὶ, ὥς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συγχόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδῆσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἦγον ἐς Σησίον, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταύκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.

- 120 Καὶ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι τοιούδε. οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον, ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθῶμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὥς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη·

sunt editiones eam ignorent; pertinebit autem vocula καὶ ἀλεξόμενοι idque iungit antecedenti ὀρμηθέντες. ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συγχόν valet: *resistentes aliquamdiu*; ipsum verbum medium ἀλέξεσθαι obvium I, 211. II, 63. VII, 207. 225. VIII, 81. 108. Ad locutionem χρόνον ἐπὶ συγχόν vid. allata ad IX, 22. Ad significationem verbi καταλαμβάνειν vid. nott. ad VI, 29 et cf. VIII, 6; ad verbum ἀπέθανον vid. nott. ad IX, 37. Ad verba ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμῶν Wesseling. conferri vult Oudendorp. ad Frontin. II, 1, 18. Tu conf. Xenoph. Hellen. II, 1, 13. 14. Mel. II, 2. §. 7. Scylac. Peripl. §. 66. p. 28 ed. Huds. Cornel. Nep. Con. I. Lys. 1. De hoc oppidulo, quod postea clade Atheniensium insigne fuit, disputat Ferd. Schultz. l. l. pag. 48 seq. Hodie ibi vicus, cui nomen *Galata*, invenitur. In fine cap. revocavi ἦγον, cuius loco Schaeferus e Sancrofti libro alteroque dedit ἡγάγον, quod hinc quoque receperunt Bekkerus et Dietschius.

CAP. CXX.

οἱ τάριχοι] Cr. conferri iubet Fragg. Lexici Gr. apud Hermann. De emend. Gr. Gr. pag. 325. Qui idem in Commentt. Herodd. p. 10 de huius vocis ac similitudine notione disputans dupliciter eas poni observat tam de quolibet salsamenti genere quam de condiendis cada-

veribus, indeque etiam pendere vim ostenti, quod Herodotus referat h. l., ubi paulo post legimus *τεθνεὼς καὶ τάριχος*. Observat quoque Koehler (Mémoires de l'Acad. de Petersburg. VIme ser. T. I. ann. 1832. p. 353 seq.), τάριχος plerumque dici de piscibus *sale conditis*. Tu vid. praeter ea, quae ad IV, 53 allata sunt, plura, quae in Thesaurο Ling. Graec. VII. p. 1846 seq. ed. Dindorf. afferuntur.

ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον] i. e. *pisces sale conditi, igni impositi subsistebant palpitabantque*. Male olim ἔσπαιρον, quod ex Akdo tenuerant Gronovius et Wesselingius; Florentinus liber aliique ἥσπαιρον, ut supra quoque legitur VIII, 5; idemque haec Herodoti verba exscribentes afferunt Eustath. ad Odyss. XII, 394. p. 497, 30 s. 1728, 35 et Athenaeus III. p. 119 D. E. et incertus auctor Lexici Graeci ap. G. Hermann. de emendanda Gramm. Gr. p. 325 *Ἡρόδοτος ἐνθ' οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο καὶ ἥσπαιρον*, quem praeter Creuzerum excitat quoque Bredov. p. 291, qui in verbo ἐπάλλοντο augmentum constanter negligi, in ἥσπαιρον servari docuit. Ad verbum *πάλλεσθαι*, *vibrare, concuti*, Schweigh. citat VII, 140. Homer. III. XXII, 452. Plutarch. Vit. Cicer. 35. Ac supra I, 141 invenimus *ἰχθύς παλλομένης*. De verbo *ασπαίρειν* Wesseling. conferri iubet Apollodor. III,

Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέ-
φηνε· ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἑλαιούνῃ Πρωτεσίλωος, ὅτι
καὶ τεθνεὺς καὶ τάρχος ἐὼν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδι-
κλέοντα τίνεσθαι· νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι·
ἀπὲρ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα

13. §. 6. Aeschyl. Pers. 983. Eurip. Iphig. Aul. 1587. Tu vid. quoque allata in nott. ad VIII, 5. ὅπως περ (sicuti) apud poëtas aliquoties sic positum reperitur: cf. Aeschyl. Prometh. 1000. Sophocl. Ai. 1179. Elect. 98. ἰχθῦες νεοάλωτοι sunt pisces recens capti. Utitur voce νεοάλωτος de recens subactis gentibus Dio. Cass. XLIX, 38. p. 473 E. Dindorf. in Herodoti loco edidit νεάλωτοι, quod in Aldina aliisque etiam exstat; sed libri scripti optimi in lectione νεοάλωτος consentiunt, quam eandem tuetur Bredov. pag. 215. — Caeterum similia quaedam prodigia, quae in antiquorum scriptis reperiuntur, attulit Nitzsch. ad Odys. I. 1. pag. 407. — Ad verbum περιχυθέντες (circumfusi, circumstantes) conf. quae adnotavi ad Plutarch. Flamin. pag. 106.

μηδὲν φοβέο] Haud mutavi φοβέο respiciens ad ea, quae ad VII, 50 notavi. Dindorf. et Dietsch. dederunt φοβέο.

πέφηνε] apparuit interpretatur Schweighaeuserus, ex antecedentibus assumens τέρας. Conf. Sophocl. Electr. 646. 1260. Oed. Col. 329. Attigit idem portentum Philostratus ad VII, 33 laudatus, ubi τὸ τάρχος ἀναβῖναι legimus. In verbis sequentibus δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι (i. e. vim habet a diis tributam, qua eum, qui iniuste agit, ulciscatur s. poenā afficiat) ob vim praepositionis πρὸς conf. similia, quae exstant IV, 144. VII, 139 ibique laud.; deinde cum Matth. retinui τίνεσθαι, quod ante Schaeferum omnes libri editi itemque plerique codd. tenent, cuius loco Valckenarius maluerat τίνυσθαι, i. e. τιμωρῆσθαι, quo ipso eadem in re utitur Pausan. III, 4. §. 5. Idem verbum τίνυσθαι utique Noster adhibuit V, 77, sed idem

quoque frequenter adhibet verbum τίνεσθαι ea significatione, qua valet ulcisci, ultionem capere s. sumere I, 10. 27. 73. 123. 124. 190. III, 75. 120. Quae significatio cum huic loco valde apta videatur, nolui recipere, quod e Saucrofti libro recipit Schweighaeuserus σινέεσθαι, nocendi notione (in σίνεσθαι, quod duo libri recentiores quoque afferunt, certe mutandum; vid. Bredov. pag. 363), licet id ipsum dederit Schaeferus, quem recent. edd. inde a Bekkero secuti sunt.

ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι] Ita exhibens Schweighaeus. in nota ait sibi probari Pauvii coniecturam ἄποινά μοι, quam eandem in Latina versione expressit: nunc igitur ego hanc mihi ipse mulctam, qua redimam culpam, volo irrogare. Mihi haud opus videtur a libris scriptis discedere. Nunc igitur, inquit Artayctes, haec redemptionis pretia ei (ol., i. e. ἀντὶ, Protesilao scil.) adponam s. solvam, tanquam mulctam scil. mihi sponte irrogatam: hac enim multa a poena ipsi infligenda ob iniurias Protesilao illatas se redemptum sive liberatum iri sperat Persa: itaque redemptionis praemium dicit ἄποινα, ut VI, 79: qua voce cum pretium, quo captivi in bello redimuntur, plerumque significetur, nec vero poena, Eltz (Jahrb. f. Philolog. Suppl. IX. p. 345) scribi vult: ἄποινά οἱ ἐθέλω ὑποστήναι, verbum ὑποστήναι ea significatione accipiens, qua illud sane reperitur supra IX, 34 (ubi vid. nott.); Dietschius, cui hoc audacius videtur, ipse coniecit ἀντιθεῖναι. Mihi neutrum placet, nec video, cur a vulgata ἐπιθεῖναι (cuius loco libri quidam vitiose offerunt ἐπιχθῆναι) recedam, quam vel alter Nostri locus, qui legitur I, 120 (Ἀργάῳ μὲν Ἀστυάγης δὲ κ' ἦν ταύ-

- καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἔμεωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀπο-
δώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος. Ταῦτα
ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ
Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλλεω τιμωρόντες ἐδέοντό μιν καταχρη-
σθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπα-
γαρόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν, ἐς τὴν Ξέρξης ἔξευξε τὸν
πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πό-
λιος σανίδα προσπασσαλεύσαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα
121 ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιή-
σαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγον-
τες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων, ὥς ἀναθήσονται
ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων
ἐγένετο.
- 122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταῦκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπὰ-746
τωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσης ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν

την ἐπέθηκε) coll. nott. ad II, 136
satis probare videtur: vult enim
Persa redemptionis pretium tanquam
poenam bene meritam sibi ipse im-
ponere, idque hoc modo expressit;
sic in Aeschyli Perss. 813 mala,
quae Persae (in pugna Plataeensi)
passuri sint, dicuntur ὕβρεως ἄποινα
καὶ θεῶν φρονημάτων. Atque haec
ἄποινα, quam sibi Persa imponere
(ἐπιθεῖναι) vult, mox dicitur κα-
ταθεῖναι, deponere in dei scil.,
quem laesit, templo, i. e. *solvere*
deo, quo eodem fere sensu κατα-
βάλλειν II, 149. *Centum* talenta,
quae deo obtulit Persa, e Wurmii
rationibus constituunt summam flo-
renorum 260, 582 et 42 crucigg.;
ducenta talenta, quae pro sua ipsius
et filii vita pollicitus est, efficiunt
521,165 flor. et 24 crucigg.: unde
existit summa florenorum 781,748
et 6 crucigg. Unde satis colligere
licet, quantae opes Persae fuerint!
τιμωρόντες] *ulturi* scil. Protesi-
laum ab Artayeta laesum. Ad verbum
καταχρησθῆναι cf. nott. ad
I, 82 et de forma verbi Bredov.
p. 343. De *Madyto* dixi ad VII, 33.
σανίδα προσπασσαλεύσαντες] Vid.
VII, 33 ibique nott. Aliquot libri
σανίδα. Tu cf. haec excitantem
Eustath. ad Odys. pag. 1923, 46 s.

780 med. Quod vero Schweighae-
serus vel πρὸς ante σανίδα inse-
rendum (quod idem placet G. Her-
manno ad Aeschyli Agamemn. 801)
vel σανίδι rescribendum censet (in
quod idem inciderat Reiskius): mihi
vix necesse videtur a codd. auctori-
tate recedere, modo ita intelligas:
ubi tabulam s. palum fixerant scil. in
terra. Schweighaeuserus interpre-
tatus erat: *clavis asserti adfixum sus-
penderunt*. Caeterum hoc ex He-
rodoti loco interpolationem, quam
in Odys. XXII. vers. 174 statuunt,
ortam esse putat Doederlein in
Gloss. Hom. II. pag. 348. Ad ver-
bum κατέλευσαν conf. nott. ad IX, 5.

CAP. CXXI.

τὰ ὄπλα] Conf. IX, 115 et ad verba
οὐδὲν ἔτι (in quo conspirant codd.)
πλέον nott. ad IX, 41. κατὰ τὸ ἔτος,
i. e. aestate anni 478 ante Chr. n.
hoc factum esse Noster declarat, de
cuius ratione in anno indicando
conf. quae Krueger monet ad Clin-
ton. Fast. Hellen. Prooem. p. XXI.

CAP. CXXII.

ἐξηγησάμενος λόγον] i. e. *sermo-
nis auctor fuit, primus Persas edocuit*

ἐκείνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυνάγέα· φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἀστυγείτονες, πολλὰ δὲ καὶ ἐκαστέρω· τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. οἶκός δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας; Κύρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελύων παρασκευάζεσθαι, ὥς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἄρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ

sermonem, quem illi surripientes Cyro attulerunt s. proposuerunt eo scil. consilio, ut ille Persarum regnum per orbem terrarum constitueret.

ἀνδρῶν δὲ σοὶ] i. e. *inter homines autem tibi*, everso Astyaga, *imperium Iuppiter tradidit*. Ubi sane exspectabas κατελόντι, cum ad Cyrum pertineat: sed refertur ad ipsum Iovem, quo adiuvante Cyrus Astyagem overtit. De Persarum *Iove* conf. I, 131. VII, 40 ibique nott.

καὶ ταύτην τρηχέην] Vid. I, 71 ibique nott. „Paria de ingenio et habitu Persicae regionis Plato De legg. III. p. 695 A. et Herodoti assecutor Arrianus Exped. V, 4. καὶ γὰρ καὶ Πέρσαι τότε πένητές τε ἦσαν καὶ χώρας τραχείας οἰκήτορες, nempe principio regis Cyri.“ *Wesseling*. Platonis loco add. Xenoph. Cyrop. VII. p. 117, 5. [VII, 5, 67]. In seqq. pro ἐκαστέρω in tribus codd. exstat ἐκατέρω. Vid. VI, 108 ibique nott. VII, 49. Verba πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι valent: *pluribus hominibus maiori erimus admirationi*.

κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον] i. e. *quando enim hoc sane commodius s. melius fieri poterit*. Tu conf. III, 73 ibique nott., ne plura. Pro κότε Sancerotti codex habet κότερα, cf. I, 91. Ad verba καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον conf. Plutarch. II. pag. 172 E.

οὕτω δὲ αὐτοῖσι κ. τ. λ.] Ad Persas refero. Nec moror accusativos

subsequentes ἄρξοντας et ἄρξομένους; vid. modo IX, 79 ibique allata. Participium ἄρξομένους passivo sensu accipiendum, ut *πολιορκησόμενοι* IX, 58 et 97. V, 34 ibique nott. Plurima exempla huius usus ex Atticis scriptoribus nunc allata video a Guil. Franckio in *Philolog. Suppl.* I, 4. p. 458 seqq. De voce οὐκέτι (nec *μηκέτι*) vid. quae moventur in *Jahrbb. f. Philolog.* LXXX. pag. 131.

φιλέειν γὰρ — ἄνδρας γίνεσθαι] Facit hoc Hippocratis locus De aër. aq. et locc. §. 33. p. 289 s. 347 itemque Senecae De ira II, 16 et, ubi eadem sententia proditur diversis verbis, Plutarch. II. p. 172 F. Plura Cyri dicto similia collegit Gataker ad Antonin. IV, 39 coll. Dunæo in Demosthen. p. 131. Ex Herodoto autem expressus videtur Valckenaerio Livii locus XXIX, 25 „fertilissimus ager coque abundans omnium copiarum rerum est regio: et imbelles (quod plerumque in ubere agro evenit) barbari sunt.“ Ad ipsam sententiam, quam plerumque veram, in universum tamen fallacem esse ait *Wesseling*, conf. Heeren: Id. I, 1. p. 194. 395. Veram illam esse contenderat quoque Larcherus, recentioris historiae exemplis quibusdam adiectis. Quin celeberrimum Montesquieu in libro de legum causis (ita enim cum I. A. Ernesto et Ruhnkenio reddere licet Latine libri titulum *Esprit des loix*) idem obser-

γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θαυμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἰχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε

vasse pluribusque exposuisse addit, quamquam, iudice Larchero, minus respexit ad Christianae religionis vim atque auctoritatem omnibus locis ac temporibus ita accommodatae, ut vix ea, quae olim fuerit, nunc quoque inveniat aëris atque coeli vis.

τὰ πολέμια] Vid. nott. ad III, 4. Verbum συγγνόντες valet: cum (veram scil. Cyri sententiam esse) intellexissent. Vid. nott. ad IV, 3 et 43.

ἄρχειν τε εἴλοντο λυπερὴν οἰκίοντες — δουλεύειν] i. e. imperare maluerunt tenuem incolentes terram, quam campestrē fertilemque colentes aliis servire. Vocem λυπερὴν de solo gracili ac tenui Noster adhibuit, ut Homer. Od. XIII, 343 de Ithaca. — Post haec verba in nullo quantum scio Herodoti codice quidquam amplius legitur ipseque finis historiarum in quibusdam codicibus diserte indicatur: teste Schweighaeusero „scriba Arch. [i. e. Sancrofti] librum ita claudit: Ἡροδότῳ βιβλος κλεινοῦ πέρας λάβειν ὅδε [quo hexametro terminari librum hunc testatur quoque Gaisfordius]. In Codd. Pass. vero et Med. subiiciuntur haec: ἩΡΟΔΟΤΟΤ' ἹΣΤΟΡΙΩΝ Θ' XXXHHII. id est: Herodoti historiarum liber nonus, bis mille ducentis et sex versibus comprehensus. In F. [Florentino libro] nulla alia nisi haec a prima manu subscriptio est: Ἡροδότου ἱστοριῶν ἐνάτη. Caeterum, quod Dionysius Halicarnasensis, ubi de Herodoti historiis verba facit, ait, τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας (in Epistol. ad Pompei. de praecip. historicis c. 3. T. VI. p. 767 ed. Reisk.), inde collegerunt docti nonnulli viri, intercidisse in vulgatis Herodoti exemplaribus Epilogum, quo historiis suis coronidem olim imposuisset auctor. At in cunctis mssis codicibus, quorum ad nos notitia pervenit, post ista verba ἡ πε-

διάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν, nihil amplius, quod ab Herodoti manu profectum sit, reperitur. Haec Schweighaeuseri verba retuli, quibus sane intelligitur, nullam esse causam, cur epilogum quandam interissee existimemus, praesertim cum, Schoellium si sequimur, Herodoti narratio eo, unde exorsa erat, hinc quasi redire videatur, consilio totius operis expleto: quam in rem longior ad h. l. exstat annotatio Schoellii, vernaculi interpretis. Mihi tamen verisimilius videtur, Herodotum, quem Thuriis in opere elaborando, perficiendo, expoliendo usque ad extremum vitae diem occupatum videmus, ipsa morte superveniente impeditum esse, quo minus hanc quoque operis partem prorsus absolveret. Hanc igitur partem imperfectam a sene moribundo derelictam esse credere malim, cum quae extremo hoc capite 122 leguntur, vix iustam ac dignam operis clausulam constituant nec amplius quid ab Herodoti manu profectum esse credibile sit: immo mihi dum oborta est suspicio, ea ipsa, quae cap. 122 exstant, vel a Grammatico quodam Herodoteis adsuta vel ab ipso Herodoto relicta esse imperfecta morte scilicet oppresso atque impedito, quo minus ultimam hisce admoveret manum. Commovet me ipsum argumentum, ipsa oratio, quae nescio quid habet insolentius ac durius, videntur sententiae grammatici seduli opera aliorum scripta compilantis potius congestae quam ex Herodoti ingenio profectae. Nec sano liberas esse Herodoti Musas ab huiusmodi interpolationibus sive Grammaticorum additamentis, ea ostendere possunt, quae iam supra ad VI, 122. VII, 162 coll. II, 116. 117 adnotata leguntur. Quae menda cum libros scriptos nobis servatos antiquitate praevertant, hoc quoque loco certi quid constituere valde lubricum est atque

εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

anceps. Unum modo adiciam testimonium Diodori Siculi XI, 37 in obsidione Sesti Herodotum opus finiri scribentis: τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος ἀρχαίμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνον γέγραφε κοινὰς σχεδὸν τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βιβλίοις ἐννέα καταστρέψει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὴν περὶ τὴν Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Σηστοῦ πολιορ-

κίαν. Quibus verbis ut satis probari puto, nihil quidquam amplius ab Herodoto esse scriptum, quod interciderit, ita vel meam suspicionem de opere Herodoteo cap. 121 finito quodammodo confirmari credam. De Herodoti opere non perfecto illo quidem omnibusque numeris absoluto vid. quae in Commentatione de vita et scriptis Herodoti §. 4 proferuntur.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἘΝΑΘ.

EXCURSUS

AD VIII, 55.

De Erechthei templo in Athenarum arce.

Scribit Herodotus VIII, 55: *ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θαλάσσῃ ἐνι*, quibus verbis testatur, *sua ipsius aetate* (ἔστι) in ea arce Athenarum, quam Xerxes cepit, fuisse Erechthei terrā nati aedem, in qua (adhuc) inveniatur olea et mare: quae ipsa Atheniensium fama fert testimonia posuisse Vulcanum et Minervam, cum de hac terra olim decertassent*). Revocamur his verbis ad antiquissima Athenarum tempora et ad primordia rerum Atticarum, ad quae haecce Erechthei aedes, quae cum Minervae Poliadis aede coniuncta erat, sic pertinuit, ut haecce aedes antiquissimam et sanctissimam Atticarum religionum partem constitueret: eamque ob causam Epidaurii quoque sacra quotannis offerre iubentur *τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι καὶ τῷ Ἐρεχθεύ* V, 82, ubi vid. nott. Factum id est circa Olympiad. LX, ante Persici belli tempora, quibus hanc Erechthei aedem, *Ἐρεχθεὺς πνικτὸν δόμον* dixit Homerus Odyss. VII, 81, unā cum reliquis s. templis s. aedificiis arcis incensam esse hic ipse Herodoti locus testatur**). Ac si quid tum reliquum fuit, quod a flammis consumptum non est — et credibile sane est, non omnia prorsus interiisse, quoniam secundo post incendium die Athenienses regis ipsius iussu in arcem ascendere iubentur, sacra facturi — tamen postmodo omnia absumpta sunt a Mardonio, qui ex Attica in Boeotiam regreditur *ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἰ κου τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας*, ut Noster tradit IX, 13: quamquam haec ipsa Herodoti verba minus stricte accipi vult Leake [Topographie v. Athen. pag. 9 ed. Turicens.***)], cui parum credibile

*) Verba Herodoti sunt: *ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θαλάσσῃ ἐνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, μαρτυρία θεῶν*: quae verba quid significant, in nott. indicavimus.

**) Scribit enim Noster: *ταύτην ὧν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων*. Atque eodem pertinent, quae antea leguntur cap. 53 fin., ubi barbari Atheniensibus omnibus (qui in templum confugerant) interfectis *τὸ ἱρὸν συλῆσαντες ἐν ἐπὶ ρησιν παῖσαν τὴν ἀκρόπολιν*, et eodem sensu Noster loquitur cap. 54 fin. de Xerxe *ἐμπρήσαντι τὸ ἱρὸν*.

***) Idem fere sentit Boulé: L'Acropole etc. I. pag. 90, qui de Herodoteo loco IX, 13 sic statuit: „il ne faut évidemment pas prendre à la lettre ces

videtur, omnia aedificia in arce combusta funditusque eversa esse. Sed Herodoti verba, quae modo adscripsimus, si sequimur, dubitari vix poterit, omnia arcis aedificia ac praecipue templa a Persis incensa atque eversa esse; ut merito quaeras, quinam *ἡρώς* Erechthei illo Herodoti loco, ex quo profecti sumus, intelligi debeat, cum Herodotus de hac aede ita loquatur (*ἔστι — ἡρώς*), ut sua ipsius aetate eam exstitisse nobis persuadeamus. Qua in re probabile nobis videtur, veterem aedem a Persis dirutam, postea aliquo certe modo refectam aut denuo exstructam esse exiguo apparatu sumptibusque, cum vix credendum sit, Athenienses, cum Persae repulsi essent, hunc locum, qui totius fere civitatis primordia continebat eiusque sanctuarium quasi constituebat, desertum vastatumque reliquisse. Itaque in veteris Erechthei loco aediculam quandam ligneam vel ligno tectam (ut dixit Müller: *De Minerva Poliade* pag. 18 coll. Rosio *Inscriptt.* pag. 149) vel etiam lapideam, sed minus splendidam, quae ad sacra sufficeret veterisque religionis memoriam servaret, erectam esse eamque ipsam hoc Herodoteo loco significari credam, vel adversante Boeckhio (*Corp. Inscriptt. Graec. I.* pag. 264), qui non de aedícula lignea denuo exstructa hic cogitari vult, sed de ipsa vetusta aede semirutâ: de qua si Noster cogitasset, vix opinor scribere potuisset *ἔστι — ἡρώς*, quod meo quidem iudicio de aede semirutâ dici vix poterit. Immo statim post Persas regressos aedem hanc aliquo certe modo refectam esse credimus, quam Noster suis ipsius oculis haud scio an viderit vel antequam Thuriis abiret Athenis (i. e. ante annum 444 ante Chr. n.) vel postea, cum Thuriis Athenas profectus Propylaea a Pericle exstructa (437—431 ante Chr. n.) conspiceret, de qua re monuimus ad V, 76. 77.; nec multum inde discedunt, quae posuit Müller l. l., qui ab Herodoto haec ipsa scripta esse putat sub tertium fere belli Peloponnesiaci annum, i. e. ferme anno 429 ante Chr. n. Serius demum Athenienses, qui maximam curam adhibuerunt nec ullis sumptibus pepercerunt, ut eorum templa a Persis diruta restituerent, ad Erechtheum splendidiorem in modum exstruendum accessisse videntur, cum dudum arcis urbisque munimenta, longa moenia, Propylaea, Parthenonem, alia templa maximis sumptibus exstruxissent: atque hac ipsa re illi impeditum fuisse videntur, quo minus ad Erechtheum splendidius exstruendum animum attenderent. Etenim serius demum atque haud scio an ipsis belli Peloponnesiaci temporibus hoc templum splendidius exstrui coeptum est, idque intelligitur e celeberrima inscriptione, quam exhibuerunt Rose l. l. pag. 179 seq., Leake l. l. pag. 439 seq., Boeckh. l. l.; unde docemur, ne quarto quidem anno Olympiadis XCII (i. e. anno 409 ante Chr. n.) archonte Diocle novum hoc Erechtheum absolutum fuisse. Accedit altera inscriptio nuper reperta (vid. Rangabé: *Antiqq. Hellen. I.* p. 45. 85. et Stephani in: *Annali del instit. archeolog.* anni 1845. Vol. XV. p. 286 seqq.), quae indicat vel Olympiadis XCIII anno secundo (i. e. 407 ante

---

expressions exagérées." Equidem nullam video causam, cur Herodotum has res oratione exaggerasse existimem.

Chr. n.) nondum prorsus finitum fuisse opus: adeo ut, cum proximo anno (Olymp. XCIII, 3 sive 406 ante Chr. n.) templum flammis arreptum esset teste Xenophonte in Hellen. I, 6, 2, multo post demum hoc novum Erechtheum absolutum esse putandum sit, circa Olympiadem CXIII, ut ponit Müller. l. l. Hoc Erechtheum, quod Herodoto videre haud licuit, vidit ac descripsit Pausanias I, 26. 27 eiusdemque partes nonnullas adhuc superesse nemo nescit: in quibus describendis explicandisque summâ diligentia nostrae aetatis viri docti sunt versati: C. O. Müller (De Minerv. Poliad. l. l. Kleine deutsche Schrift II. pag. 141 seqq. Archaeolog. § 109, 4), Leake (Topographie v. Athen. pag. 243 seqq. 428 seqq. ed. Turic.), Raoul-Rochette (Journal d. Savans 1850. p. 661. seqq. 751 sqq. 1851. p. 27 seqq. 79 sq.), Beulé (L'Acropole d'Athènes. II. p. 217 seqq. 231 seqq.) et potissimum Thiersch (Abhandl. d. Bayr. Akad. d. Wissensch. philol. hist. Classe. V. p. 81 seqq. 173 seqq. VIII. p. 93 seqq.): cui in singulis quibusdam constituendis ac definiendis alii viri docti sunt oblocuti, de quorum scriptis vid. Stark in Philolog. XIV. pag. 701 seqq. Ad Herodotum haec minus pertinent; quem enim vidit atque indicavit *Ἐρεχθέος νηὸν*, eum ad antiquiora tempora pertinere monstravimus. Atque in hac antiquiore Erechthei aede utique fuit *olea et mare*, ut Noster h. l. diserte pronuntiat: *ἐν τῷ ἑλαίῳ τε καὶ θάλασσᾳ ἔστ.* Pausaniam si sequimur (I, 26. §. 6), non tam in Erechthei aede, quam in alterius aedis huic adiectae parte, in Minervae Poliadis sacratio *mare* (*θάλασσα*, sive ut Pausanias scribit, *ᾧδαρ θαλάσσιον*) fuit, idemque etiam mox (I, 27. § 2) de *olea* sic refert, ut in eiusdem deae cella fuisse perhibeatur (vid. Leake l. l. p. 244, Müller: Kleine deutsche Schrift. II. p. 143); in Pandroseo, quod contiguum erat cellae Minervae, *oleam* fuisse testatur Apollodor. III, 14. § 3 itemque Philochorus apud Dionys. Halicarnass. de Dinarch. 3. pag. 636.

Sed haec pertinere putamus ad illud templum, quod belli Peloponnesiaci temporibus extrui coeptum modo diximus, Herodoto haud cognitum, cuius auctoritas his posteræ aetatis testimoniis haud infringitur, si *olea et mare*, cuius locus prius in Erechthei aede fuit, postea, cum novum templum splendidius extrueretur, in aliam aedis adiunctae cellam transferebatur ibique Pausaniae aetate cernebatur. Namque Herodotum minus accurate scripsisse atque Erechthei aedem cum diceret, intellexisse cellam Minervae Poliadis, cuius aedes adiuncta erat, ut credam, a me impetrare nequeo. Tu conf. etiam Müllerum: De Minerv. Poliad. p. 22., Stuart et Revett Alterthüm. I. pag. 472. 581, Beulé: L'Acropole d'Athènes. II. pag. 232 seq. 248.

COMMENTATIO

DE

VITA ET SCRIPTIS HERODOTI.

PROOEMIUM.

De Herodoti vita et scriptis praeter *Bouhierum* (*Io. Bouhier: Recherches et Dissertations sur Herodote. Dijon 1746. 4.*) et *Petr. Wesselingium* in Dissertatione Herodotea, quae prodiiit Ultraiect. 1758, 8. potissimum consulantur:

Fabric. Bibliothec. Graec. Lib. II. cap. XX. Vol. II. p. 327 ed. quart. — *Larcher:* La Vie d'Herodote, in primo Tomo Gallicae versionis. — *Fr. Creuzer:* Die historische Kunst der Griechen in ihrer Entstehung und Fortbildung. Leipzig 1803. Ed. sec. 1845. pag. 74 peqq. — *D. Schulz:* Dissertat. De Herodoti vita, dialecto et scribendi genere (in edit. Herodot.) Halae 1809. — *Jac. Adolph. Car. Rovers:* Responsio ad quaestionem literariam: „Quaenam sunt praecipue Herodoti in rebus gentium enarrandis dotes atque virtutes“ in Annall. Academ. Rhenan. Traiect. 1821/22. 8. — *F. C. Dahlmann:* Herodot. Aus seinem Buche sein Leben. Altona. 1823. 8. (Etiam sub titulo: Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte. II. Band. I. Abtheil.)

The life of Herodotus drawn out from his book, translated from the German of Prof. Dahlmann by G. V. Cox. Oxford. 1845. 8. — *C. G. L. Hulse*: De Herodoti vita et itineribus. Dissertat. inaugural. etc. Berol. 1826. 8. — *H. Ferd. Jaeger*: Disputationes Herodoteae duae. Gotting. 1828. 8. — *G. Bötticher*: De *Ἡρόδοτος* Herodoteo s. de Herodoti in componendis rerum monumentis pietate. Berolin. 1830. 4. — *Ev. Wardenburg*: Diss. de nativa simplicitate Herodoti. Lugdun. Batav. 1830. 8. — *K. Hoffmeister*: Sittlich-religiöse Lebensansicht des Herodotus. Essen 1832. 8. (Etiam sub titulo: Beiträge zur wissenschaftlichen Kenntniss des Geistes der Alten, zweites Bändchen.) — *Albert de Jongh*: Disquisitio de Herodoti philosophia. Traiect. ad Rhen. 1833. 8. (Conf. *A. Ekker*. in Symbol. litt. Amstelodam. 1837. I. pag. 67 seqq.). — *K. L. Blum*: Herodot und Ktesias, die frühesten Geschichtsforscher des Orients. Heidelberg 1836. 8. p. 35 seqq. — *F. Hand* in Encyclopaed. Erschii et Gruberi Ser. II. Vol. VI. p. 308 seqq. — *K. Hüllmann*: Griechische Denkwürdigk. Bonn. 1840. 8. pag. 143 seqq. — *K. O. Müller*: Geschichte d. griechisch. Literat. etc. Breslau 1841. 8. I. pag. 480 seqq. — *P. C. F. Daunou*: Cours d'études historiques T. VIII. et IX. Paris 1844 et 1845. 8. (vid. quae retuli in: Jahrb. f. Philol. u. Paedag. XLVI. p. 433 seqq.) — *W. Rogge*: Die Logographen und Herodot, in Prutz: Literarhistor. Taschenbuch 1847. p. 73 seqq. — *W. Mure*: Critical history of the language and literat. of ancient Greece. Vol. IV. (London 1853.) pag. 241 seqq. — *A. Schoell*: Ueber Herodots Lebenszeit in: Philolog. Vol. IX (1854.) pag. 193 seqq. et: Herodots Entwicklung zu seinem Beruf ibid. X. (1855.) p. 25 seqq. Herodots Vorlesungen ibid. pag. 410 seqq. — *George Rawlinson*: The history of Herodotus. A new English Version etc. (London 1858. 8.) Vol. I. p. 1—149: On the life and writings of Herodotus. Quibus denique addere licet, quae ipse exposui in Pauly: Realencyclopädie des class. Alterthums III. pag. 1242 seqq. et in Germanica Herodoti versione, quae prodiit Stuttgartiae 1859. 12. P. I. p. 1—24.

Imaginarium quandam Herodoti vitam, quae simul complectitur historiam aetatis, qua vixit Herodotus, et descriptionem regionum et locorum maxime memorabilium, ad quae ille pervenisse perhibetur, composuit Anglus vir doctus hoc sub titulo: The Life and Travels of Herodotus in the fifth century before Christ: an imaginary biography founded on fact, illustrative of the history, manners, religion, literature, arts and social condition of the Greeks, Egyptians, Persians, Babylonians, Hebrews, Scythians and other ancient nations, in the days of Pericles and Nehemiah. By *J. Talboys Wheeler*. London 1855. 2 Voll. in 8.

Alia Herodotum illustrantia scripta aut suis quaeque locis indicavimus aut infra §. 7 in fin. (de rebus geographicis), §. 12 (de rebus divinis), §. 14 (de formis sermonis Herodotei et de dialecto), §. 15 (de ora-

tione Herodotea), denique §. 18 huius Commentat. enumeravimus. Quae vero in hac nostra Commentatione tractantur, indicabit hicce singull. capp. index:

- §. 1. De tempore, quo Herodotus natus est, et de nomine Herodoti.
Recensentur alii viri eiusdem nominis, quorum in Graecis literis mentio fit.
- §. 2. De patria Herodoti, parentibus, cognatis.
- §. 3. De educatione et institutione Herodoti eiusque commoratione in insula Samo.
- §. 4. De recitatione operis Olympiae aliisque locis habita.
- §. 5. De discessu Herodoti e Graecia in Italiam, Thuriorum in urbem.
- §. 6. Quo usque Herodotus vixerit. De Herodoti imaginibus.
- §. 7. De itineribus Herodoti.
- §. 8. De fontibus historiae Herodoteae. De Hecataeo Milesio.
- §. 9. Continuatur idem argumentum. Quid sophistis ac philosophis Herodotus debeat.
- §. 10. Continuatur idem argumentum. Artis criticae initia apud Herodotum, qui verum dicere num voluerit atque potuerit, quaeritur.
- §. 11. De ambitu operis Herodotei.
- §. 12. De Herodoti consilio in historia scribenda et Homeri imitatione. Herodoti sententia de deo divinisque rebus, de fato, de divina iustitia et providentia, de oraculis et denique de rebus publicis.
- §. 13. De inscriptione operis Herodotei.
- §. 14. De Herodoti sermone et dialecto Ionica.
- §. 15. De indole orationis Herodoteae eiusque virtutibus. De iis scriptoribus, qui Herodotum imitati sunt.
- §. 16. De laudatoribus Herodoti eiusdemque detractoribus. De glossis.
- §. 17. De libro, qui Herodoto tribuitur, de vita Homeri.
- §. 18. De codicibus Herodoti.
- §. 19. De editionibus Herodoti aliisque subsidiis.

§. I.

Exordiamur a locis classicis Suidae et Auli Gellii, quorum ille sic habet (II. p. 76 Kuster. s. T. I p. 1697 Gaisf. Vol. I. P. 2. p. 893 ed. Bernhardy, p. 214 Vitt. Graecc. scriptt. ed. Westermann.):

Ἡρόδοτος, Ἀύξου καὶ Δερνυῶς, Ἀλικαρνασσεύς, τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκώς Θεόδωρον· μετίστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν, τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἀλικαρνασσοῦ. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας, τοῦ δὲ Πισινδήλιδος Λύγδαμιν. Ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἡσκήθη διάλεκτον καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ', ἀρχαῖος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως· ἐλθὼν δ' εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενος ἐν Ἀθηναίων ἐθελοντῆς ἦλθε· κακεῖ τελευτήσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέταπται. Τινὲς δ' ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτήσασθαι φασιν. Ἐπιγράφονται δ' οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι.

Quae sequuntur reliqua, ad nostram rem minus spectant.

Alter locus Gellii est in Noctt. Att. XV, 23 sic scribentis:

„Hellenicus, Herodotus, Thucydides, historiae scriptores, in iisdem fere temporibus laude ingenti floruerunt et non nimis longe distantibus fuerunt aetatibus. Nam Hellenicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque et sexaginta annos natus videtur, Herodotus tres et quinquaginta, Thucydides quadraginta. Scriptum est hoc in libro XI Pamphilae.“*)

Unde consequens est, bellum Peloponnesiacum ortum cum sit Olymp. LXXXVII, 1 sive 431 a. Chr. n., Herodotum fuisse natum Olymp. LXXXIV, 1 sive 484 a. Chr. n., sex igitur annis post pugnam Marathoniam et quattuor annis ante Xerxis expeditionem in Graeciam pugnamque Salaminiam; ita ut, qui puer bella Persica videre vix potuit, eos tamen, qui his bellis interfuerant, cognoscere potuerit; cuius rei indicium praebere videtur sermo cum Thersandro Orchomenio habitus IX, 16. Et congruunt cum hac temporum notatione testimonia Dionysii Halicarnassensis, qui in Iudic. de Thucydid. 5 p. 820 Reisk. sic scribit: ὁ δ' Ἀλικαρνασσεύς Ἡρόδοτος γενόμενος ὡλίγω πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας δὲ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν, et Diodori Siculi II, 32, ubi haec leguntur: Ἡρόδοτος κατὰ Ξέρξην γεγωνὸς τοῖς χρόνοις. Itaque non audiendus est Eusebius, qui in Chronic. ad Olymp. LXXXVIII (pag. 168) i. e. 468—464 a. Chr. n. haec scripsit: Ἡρόδοτος Ἀλικαρνασσεύς ἱστοριογράφος.

*) Quae mulier docta, Neronis aequalis, historiarum libros XXXIII scripsisse et Ctesiae Persica in epitomen redelegisse fertur. Cf. Suidas T. III p. 14 Kust. Phot. Cod. CLXXV. Schoell. Hist. litt. Graec. II. p. 380 et vid. Müller: Fragmentt. Historice. Graecae. III. pag. 520 seq. Sed Pamphilae, ut monet *Creuzerus*, in nonnullis refragaturus erat *Krüger*. Vid. ad Clintonis Fast. Hellen. I. p. 23 coll. p. 20.

φορ ἐγγραφίζετο, neque Tzetzes, qui Euripide minorem facit Herodotum. (Cf. Poppo Prolegg. ad Thucydid. I. p. 321). Ex Eusebio tamen profectus Ad. Schoellius in Philolog. IX. p. 211 seq. Herodoti natales ad annum 489 ante Chr. n. relici vult, cum Herodotus, qui ex Eusebii testimonio Xerxis aetate (circa 465 a. Chr. n.) floruit, tum XIX annos tantum natus iam floruisse putandus sit, in lucem editus scilicet e Pamphilae testimonio anno 484 ante Chr. n.: quod cum statui vix posse existimet, loco anni 484 mavult ex coniectura reponere annum 489 ante Chr. n.; quo anno natum Herodotum si ponamus, viginti quinque certe annos illum habuisse putat Schoellius, cum (ex Eusebii testimonio) florere inciperet. Equidem Eusebii indicio minus certo tantam vim tantamque fidem haud tribuam, ut a certis aliorum scriptorum fide dignorum testimoniis, quibus Herodotum anno 484 ante Chr. n. natum esse apparet, recedam.

Ipsium nomen scriptoris omni dubitatione exemptum videtur, quippe quod in omnibus quantum scio libris scriptis ipsisque numis*) pariter scriptum invenitur Ἡρόδοτος idemque etiam nomen aliis Graeciae viris tribuitur ac probatur alius cuiusdam *Herodoti* commemoratione VIII, 132 haud inconsulto, uti videtur, facta. Ab Ἡράς voce deductum nomen docet Etymologus Gudianus p. 248**), ut sane *Iunoni datum s. dedicatum* intelligas. Itaque non mirum crebrius hoc nomen reperiri per Graecorum scripta, in quibus praeter Herodotum nostrum hi inveniuntur *Herodoti****):

1. *Is Herodotus*, cuius modo mentionem fecimus, Basilidae filius, Ionius, de quo vid. Nostrum VIII, 132.
2. *Herodotus* Clazomenius, qui Olympiae vicit, teste Pausania VI, 17. §. 2.
3. *Herodotus*, Asopodori filius, quem Pindarus celebrat Isthm. I.
4. *Herodotus*, Democriti frater, teste Suida s. v. *Δημοκρ.* T. I. p. 542 coll. Aelian. V. H. IV, 20 ibique Perizon. p. 288. Mullach. ad Democriti fragm. pag. 36 seqq.
5. *Herodotus* statuarius, Olyntho oriundus, Praxitelis ferme aequalis, apud Tatian. advers. Graec. LIII, 54. Conf. Brunn: Geschichte d. Griech. Künstl. I. p. 391.
6. *Herodotus* mimus Antiochi secundi aetate, de quo Athenaeus I, 34. p. 19 C. p. 72 Schweigh.
7. *Herodotus*, qui Cephaloedi (in Sicilia) sacerdotium petit, teste Cicrone in Verr. Act. II, 2, 52. §. 128.

*) Afert numum Halicarnassensem Antonini Pii aetate cunus Hamilton: Researches in Asia minor etc. II. p. 35, in quo numo leguntur haec: *ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΚΕΩΝ*. In reliquis urbis Halicarnassensis numis, quos afert Rasche: Lexic. Rei Num. II, 2. p. 53 seqq., plerosque illos quidem ex imperatorum Romanorum aetate, Herodoti nomen inscriptum non invenitur.

**) „τὰ γὰρ παρὰ τὴν Ἡραν ὀνόματα εἰς ὅς συνθέντα διὰ τοῦ ὁ λέγεται. Ἡρόδοτος, Ἡροδικός.“ Add. Cramer. Anecd. Oxonn. III. p. 350: Ἡρόδοτος ὁ τῇ Ἡρᾷ δοτός, ὄνομα κύριον κ. τ. λ.

***). Conf. etiam Fabric. Bibl. Graec. Vol. II. p. 347 et Hand. in Ersch. et Gruberi Encyclop. Ser. II. Vol. VI. p. 394 seq.

8. *Herodotus*, philosophus, qui de Epicuri adolescentia (περὶ Ἐπικούρου ἐφηβείας) et fortasse etiam de Epicuri decretis scripsit, idemque, ut videtur, ad quem primam Epistolam scripsit Epicurus; vid. Diogen. Laërt. X, 3. §. 4 et 29.
9. *Herodotus*, Olophyxo (in Thracia) oriundus, incertae aetatis auctor, qui teste Stephano Byzantino s. v. Ὀλόφυξος de nymphis ac diis scripsit: unde glossa irrepsit in Suidam s. v. Ὀλόφυξ (II. p. 680 ed. Kūster.), nunc eiecta a Bernhardyo; eadem inde habet Eustathius ad Iliad. V, 683. In Germanici scholiis huius Herodoti mentio quoque fit; vid. Breysig. De Nigidii fragm. (Berolin. 1854) pag. 9.
10. *Herodotus* Tarsensis, philosophus, Ariei filius, Sexti Empirici praeceptor, teste Diogene Laërtio IX, 12, 7 (§. 116); unde diversus
11. *Herodotus*, Sexti Chaeronensis praeceptor, Philadelphenus; qui Sextus cum Marci Antonini aetate floruisse perhibeatur, Plutarchi ἀδελφιδουῦς, inde huius quoque Herodoti aetas quodammodo constitui poterit; vid. Suidas s. v. Σέξτων T. III. p. 299 ibique Kūster (II, 2. pag. 214 ed. Bernhardt).
12. *Herodotus*, medicus e Pneumaticorum schola, discipulus Athenaei, Attalensis Cilicis, Hadriani temporibus vixisse et medicinam Romae exercuisse videtur, scriptis compluribus insignis indeque a Galeno pluribus locis citatus (vid. modo VI. p. 775. X. p. 474. XI. 432. 442. 443. XIII. p. 788. 801. XIX p. 343 ed. Kūhn.) atque ab Oribasio quoque exscriptus (Collect. X, 37: περὶ τῆς εἰς ἑλκὸς ἐμβάσεως· ἐκ τῶν Ἡρόδοτου· ἐκ τοῦ Περί τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων βοηθημάτων); conf. Fabricii Bibl. Graec. XIII. p. 184 ed. prim., Sprengel: Gesch. d. Arzneikunde II p. 124, Hecker: Gesch. d. Heilkunde I. p. 461. II. p. 67, Haller: Biblioth. Botan. I. p. 99, et vid. quae ab hoc Herodoto scripta feruntur in: Medicorum XXI vett. et clarr. Graecorum varia opuscula, ed. Ch. F. de Matthaei. Mosquae 1808. Qui Herodotus num auctor sit libri, qui inscribitur ὁ ἱατρὸς (cf. Galen. V. p. 472 et IV. p. 100. 355), an alius ab hoc diversus Herodotus, ambigitur, itemque incertum, num idem sit, qui libellum, inter Galeni opera receptum (T. XIV. p. 674 seqq.) et inscriptam Εἰσαγωγή ἢ ἱατρὸς, composuerit atque eiusdem Galeni alterum librum, qui inscribitur ὄροι ἱατρικῶν (T. XIX. p. 456), revera scripserit.
13. *Herodotus*, Menandri Protectoris frater, qui sub Mauritio imperatore historiam inde ab Aagathiae morte conscripsit, teste Suida s. v. Μένανδρος II. p. 531 s. II. 1. p. 780 Bernh. coll. Codia. De orig. Constant. (Corp. Byzant. T. XX. p. 26) et Malel. Chronic. I. p. 200. Wesseling. Diss. Herodot. p. 5.
14. Frequens *Herodoti* nomen occurrit in inscriptionibus Graecis; legitur Ἡρόδοτος in Locrica inscriptione: vid. Corp. Inscriptt. nr. 1754 (Vol. pag. 856), itemque Ἡρόδοτος, Menodoti filius, in Teia inscriptione ibid. nr. 3052 (Vol. II. p. 639); Ἡρόδοτος

Γαῖον Ἰουλίον Ἀσκληπιαδοῦ Πιναρὲς ibid. nr. 4224. d. (Vol. III. p. 1119), Ἡρόδοτος in Thasia inscriptione: vid. Conze: Reise z. d. Inseln d. thrak. Meeres pag. 27.; Ἡρόδοτος ap. Rangabé: Antiquités Helleniques II. pag. 1026 nr. 2460 coll. p. 778 nr. 1214. Attici archontis nomen Ἡρόδοτος in Attica inscriptione nuper detecta exstare videtur: vid. Meier: Comment. epigraph. (Hal. 1852) pag. 38 seq. Ac denique in Latina inscriptione invenitur L. Staius Herodotus: vid. Inscriptt. regni Neapolit. Latt. (ed. Mommsen) nr. 1746.

15. Alios, qui *Herodoti* nomine olim in libris et scriptis et editis ferebantur, omisi, si quidem in *Herodoti* locum nunc *Herodori* aut *Herodiani* aut alius cuiusdam nomen successit; nemo enim nescit, quam frequens in libris reperiat horum nominum confusio, de qua iam monuerat Wesseling. in Dissert. Herod. III. p. 20. IV. p. 27. Hand. l. l. pag. 380 itemque nuper monuerunt Meineke: Phil. Exercitt. in Athen. Spec. I. pag. 9 et Ritschl: De Oro et Orione pag. 58 seq. 74, alli.

§. 2.

Patriam Herodotus ipse in operis prooemio indicat *Halicarnassum*: ad quam urbem spectant hi quoque loci I, 144. II, 178. VII, 99 seq., atque Strabonis testimonium XIV p. 656 s. 970 A. Illustribus parentibus natum esse disertis verbis tradit Suidas supra laudatus. Nec sane credibile est, eum, quem tanta itinera fecisse accepimus, ignobili loco natum aut exiguis opibus fuisse instructum. Pater Herodoti vocatur *Λύξης* (*Lyxes**) a Suida l. l., Luciano (De dom. §. 20. T. VIII. p. 107 ed. Bip.), et in epitaphio Herodoti, quod servarunt Scholiasta Aristophan. ad Nub. 331 et Stephanus Byzantinus s. v. *Θούριος* (ubi exstat *Λύξον*). Unde Tzetzem corrigendum esse patet, qui Herodotum *Oxyli* (τοῦ Ὀξύλου) reddit filium Chil. I, 19, quam formam ipse Tzetzes improbens in margine codicis Parisini *Ξύλον* veram vocis formam esse pronuntiat, teste Duebnero in Mus. Rhen. IV. p. 6. 20: quo recte utitur Tzschirner Fragm. Panyasid. p. 13. His adde quae leguntur in Scholiis ad Tzetzae Chiliadd. nuper publicatis a Cramero (Anecdd. Oxonn. III. p. 350: Ὀξύλου] Ξύλον παῖς Ἡρόδοτος· Ὀξύλου παῖς Ἡρόδοτος γεγραμμένον ἐν-ρίσκων ἀμφέβαλον ὁπότερον δεῖ γράφειν Λουκιανῶ δὲ καίπερ ὀρθῶς καὶ ἀναμφισβήτητως (ita Dübnerus) γράφοντι οὐκ ἐπειδομένη· φησὶ γάρ Ἡρόδοτον Ξύλον τὸν Ἀλικαρνασσόθεν (vid. Luciani l. l., in quo tamen nunc recte editum legitur *Λύξον*), ὅτι πολλὰ χροῦ ψευδογραφεῖ· ἐπεὶ εἰσθῆν δὲ ὡς Ξύλον δεῖ γράφειν, ἐντυχῶς τοῦτ' ἐπιγράμματα, οὗ Ζήνων ἐν τετάρτῃ τῶν ἐθονῶν μνημονεύει (sequitur epitaphium infra §. 6. tractandum).

*) „An forte communi dialecto *Lyxes*? Conf. Gregor. Corinth. pag. 384 Schaefer. Maittaire pag. 138 ed. Sturz.“ Creuzer. Conf. Tzschirner: Panyasid. Fragm. p. 13.

ἐκ τούτου δῆλον ὅτι Ξύλον δεῖ γράφειν καὶ οὐκ Ὀξύλου. Quae diversitas nominis Λύξον et Ξύλον quomodo explicanda et num ad dialectos provocandum sit, quaerit Tzschirner: mihi e corruptela ortum videtur utrumque et Ξύλον et Ὀξύλου, indeque Λύξον unum verum habeo *Lyxam* que appellari existimo patrem Herodoti.

Matrem Suidas l. l. vocat *Dryo*, quam quod alio loco (s. v. *Πανύσις* T. III. p. 22) appellat *Rhoeco* (Ροιῶ), id et ipsum ex corruptela fluxisse videtur. Tu conf. eundem Tzschirnerum l. l. pag. 13. 14. Praeterea *Theodorum* fratrem affert Suidas l. l. (II. 2. p. 55 ed. Bernh. Vitt. Graec. Scriptt. p. 80 seq. ed. Westermann.), cognatum *Panyasin*, epicum poëtam celeberrimum: Πανύσις Πολυάρχου, Ἀλικαρνασσεύς, τερατοσκόπος καὶ ποιητὴς ἐπῶν, ὃς σβεσθεῖσαν τὴν ποιητικὴν ἐπανήγαγεν· Δούρις δὲ Διοκλῆτος τε παῖδα ἀνέγαγε καὶ Σάμιον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἡρόδοτος (Ἡρόδοτον proposuit Wesseling. in Dissertat. Herod. pag. 9. itemque Heyse et Funke l. mox l. pag. 134, Stoll in Zeitschrift f. Alterthumswiss. 1844. nr. 57, pag. 451. Alia tentat Tzschirneri l. l. pag. 10, ubi vid. plura) Θούριον· Ἰσώρηται δὲ Πανύσις Ἡρόδοτον τοῦ ἱστορικοῦ ἐξαδέλφος· γέγονε γὰρ Πανύσις Πολυάρχου, ὃ δ' Ἡρόδοτος Λύξον, τοῦ Πολυάρχου ἀδελφοῦ· τινὲς δ' οὐ Λύξην, ἀλλὰ Ροιῶ, τὴν μητέρα Ἡροδύτου, Πανυσίδος ἀδελφὴν ἰσώρησαν. Ὁ δὲ Πανύσις γέγονε κατὰ τὴν οἴ Ὀλυμπιάδα, κατὰ δὲ τινὰς πολλὰ πρὸς βύτερος· γέγονε γὰρ ἐπὶ τῶν Περσικῶν· ἀνῆλθε δ' ὑπὸ Λυγδάμειδος τοῦ τρίτου τυραννήσαντος Ἀλικαρνασσοῦ. In quo loco, alia ut mittam, quae ad Panyasim*) potius quam ad Herodotum pertinent, id unum hic quaerendum videtur, quonam cognationis vinculo uterque fuerit coniunctus: quamquam vel hac in re diversum in modum iam veteres statuisse ipse Suidae locus satis docere potest, e cuius verbis, modo commentes Πανυσίδος ἀδελφὴν in Πολυάρχου ἀδελφὴν, id sibi effecisse videtur Heyse De Herodot. vit. et itin. pag. 15, ut aut patruelis aut amitini fuerint; in quo assensus est Funke Jahrb. f. Philolog. u. Pädag. XXXIX. p. 134, utriusque propinquitatem ad id genus revocans, quod nos vocamus *Geschwisterkind*. Equidem, qui mutandi necessitatem nullam esse arbitror, huic sententiae, quae Panyasim et Herodotum fratrum (Polyarchi et Lyxae) filios reddit, alteram apud Suidam obstare credam, ex qua Herodoti mater fuerit Panyasidis soror, indeque Panyasis Herodoti avunculus: atque hanc sententiam vel propter temporum rationes ad verum magis accedere puto, quam eandem quoque proposuerunt Naeckius ad Choerili fragm. et Tzschirner Panyasidis Fragment. pag. 14. Qui idem quod alterum Panyasim proponit minorem natu, Panyasidis poëtae

*) De Panyaside poëta post Fabricium in Bibl. Graec. I. p. 734 seq. plures exposuerunt excitati a Tzschirnero l. l. p. 2. Tu vid. potissimum J. Tranér: Panyasis Halic. symposiacus Graec. poëta. Upsalae 1833. 4. P. Tzschirner: De Panyasidis Halic. epici poëtae vita et carmin. P. I. Vratislav. 1836. 4 atque inprimis: Panyasidis Halicarnassei Heracleidis Fragmenta. Praemissis de Panyasidis vita et carminibus commentationibus ed. Pistoth. Tzschirner. Vratislav. 1842. 4. Fr. Ph. Funcke: De Panyasidis Halic. vita ac poësi. Bonn. 1837. 8.

nepotem, philosophum, qui Herodotum Thurios proficiscentem comitatus domicilium Thuriis cum Herodoto posuerit (pag. 72), id ex coniectura eaque valde incerta fluxisse mihi videtur. Nullus praeterea Herodoti cognatus memoratur. Qui enim VIII, 132 memoratur *Herodotus*, Basilidae filius, Chius, cognatus num fuerit, dubium; namque nominis similitudo scriptorem movere potuit, ut huius potissimum mentionem faceret.

§. 3.

De educatione et institutione Herodoti nihil traditum accepimus. Homeri carminibus eximiam illum dedisse operam vel inde colligi posse putat Jaeger Disputt. Herodd. p. 5, quod tot Homeri sententiae in Herodoti Musis expressae occurrant, addo tot verba, tot locutiones inde depromptae, quin omnis orationis forma et indoles ad poëticum s. epicum sermonem ascendens ipsumque argumentum ad epici carminis rationem distributum et conformatum. Vid. infra §. 12. Ac praeterea adolescens lectitasse videtur Hecataei Milesii libros, per Ioniam Graeciamque tunc temporis valde propagatos et celebratos *); unde iuvenilem scriptoris animum ad similia tentanda incensum fuisse haud improbabilis eiusdem Jaegeri est coniectura l. l. p. 6. Logographorum scripta Herodotum noviasse cum Creuzero **) statuas licet; et potuit sane Panyasis, vir aetate provecior idemque et eruditissimus et celebratissimus, iuvenis animum ad literas tractandas erigere et ad altiora studia promoveri ***). Hoc modo maturius in adolescentis animo illud consilium historiae scribendae orbisque terrarum in hunc finem peragrandi oriri potuit, quod postea tot annorum decursu tam eximie illum exsecutum esse videmus.

Halicarnasso Samum migrasse Herodotum ob Lygdamidis tyrannidem inque Samo Ionicam dialectum (vid. infra §. 14.) edoctum historias conscripsisse indeque in urbem Halicarnassum regressum, cum tyranno eiecto a civibus invidia pressum se videret, Thurios hinc discessisse †) Suidas refert l. supra l. vera, ut videtur, falsis commiscens, nulla etiam addita temporum annique, quo singula haec acciderint, notatione. Quae vero idem Suidas ††) de commercio Herodoti cum Choerilo poëta tradit

*) Conf. Creuzer. in *Historicc. antiquiss. fragmm.* p. 16. Vid. infra §. 8.

**) *ibid.* p. 95 seq. Vid. infra §. 8.

***) Pluribus haec persequitur Schoell in *Philolog.* X. pag. 38 seqq. ad Panyasim referens, quaecunque in Herodoti Musis leguntur de antiquioribus poëtis eorumque carminibus, itemque rerum divinarum illud studium, quod tot Musarum loci declarant.

†) Hinc Wesseling. in *Praefat.* p. 3, quem sequitur Larcherus, statuit a Samo profectum Herodotum itinera suscepisse, e quibus reversum cives suos ad patriam Halicarnassi liberandam adiuvisse. Res incerta ac dubia.

††) s. v. T. III. p. 695 (II, 2. p. 1691 Bernh.): *Χοιρίλος Σάμιος· τινὲς δ' Ἰασέα, ἄλλοι δ' Ἀλικαρνασσεὰ ἱστοροῦσι, γενέσθαι δὲ κατὰ Πανύασιν τοῖς χρόνοις, ἐπὶ δὲ τῶν Περσικῶν ὀλυμπιαδὶ οὐ νεανίσκον ἤδη εἶναι, δοῦλόν τε Σαμίον τινὸς αὐτὸν γενέσθαι, εὐειδῇ πάνυ τὴν ὥραν, φηγεῖν*

qui adolescens Herodoti auditor adeoque amasius fuerit, temporum rationes ita repugnant, ut Choerilum, si, quemadmodum tradit Suidas, adolescens fuerit Olymp. LXXV (circa 480 a. Chr. n.; fuit autem Herodotus, ut supra vidimus §. 1, natus 484 ante Chr. n.), octo certe aut decem, adeoque pluribus annis Herodoto maiorem fuisse statuamus necesse sit, adeo ut minime discipulus Herodoti eiusque auditor et amasius haberi possit. Vid. Naeke ad Choerili fragm. p. 19 seq.; quare cum eodem viro docto, qui Suidae testimonium, quod at tempus attinet, falsum esse satis probavit, Choerili natales satius erit (vid. p. 28) reicere ad Olymp. LXXVII, 1 sive ann. 472 ante Chr. n. „Sic Herodoti (verba sunt Naekii l. 1.), quo ille duodecim annis minor esset, commode potest et auditor et deliciae fuisse. Potest fuisse: nam declaratum est supra, me nihil aliud tenere, quam hoc, ut esse potuerit per temporum rationem. Sed ut accipiamus illa, quae prodidit Suidas, Choerilus fortasse Ol. LXXXI, 4 (circa 453 ante Chr. n.), quo annum aetatis decimum octavum expleverat, Samo profugus Herodoti discipulus, vel quod malo, auditor factus est et deliciae.“ In his plane subsistendum esse existimo: reliqua enim omnia incerta; nec magis certum, qua ipsa de causa et quo tempore Herodotus relictâ patriâ Samum adierit. Ob Lygdamidem tyrannum id factum esse tradit Suidas l. supra l. ac probabile id reddit Herodoti animus a tyrannorum imperio maxime alienus. Haec Herodoti sive commigratio sive expulsio ex Halicarnasso urbe ob Lygdamidem tyrannum Iaezero l. 1. p. 7 opportune videtur cohaerere cum Panyasidis cognati calamitate, si quidem hic a Lygdamide tyranno interceptus est teste Suida l. supra l. Et habet sane hoc quandam veri speciem. Quamquam quo anno id factum sit, si quaeras, in diversas partes abire videmus viros doctos, cum vix certum supersit temporis indicium. C. O. Müller Dor. II. p. 499 Panyasim Olymp. LXXVIII, 4 s. 465 a Lygdamide interfectum esse posuerat: Clinton hoc refert ad Olymp. LXXX, 4 sive 457 eumque plures viri docti secuti sunt, quos laudat Tzschirner (Panyasid. Fragm. p. 17), qui ipse ponit, Panyasim interfectum esse aut Olymp. LXXXII, 3 (sive 450 ante Chr. n.) aut uno duobusve annis post, obloquente Funckio in Jahrb. f. Philol. XXXIX. pag. 135. Itaque Clintonis in sententiam aliis quoque viris doctis probatam si discedimus, Herodotus, vir iuvenis viginti septem annorum ferme, in Samum se recepisse putandus erit, in quam, Schoellium si sequimur (Philolog. X. pag. 27), dudum antea, circa Olymp. LXXVIII s. 468 ante Chr. n. profectus est una cum Panyaside avunculo, quem Sami receptum utque longius commoratum esse idem Schoellius statuit propter Duridis testimonium apud Suidam l. supra l., de quo equidem dubito: id unum mihi certum neque ullo modo dubitandum videtur, Herodotum patriâ relictâ Samum se contulisse ibique aliquamdiu commoratum literis vacasse in urbe, quae non commercio tantum rebusque navalibus, verum

---

τ' ἐκ Σάμου καὶ Ἡροδότῳ τῷ ἱστορικῷ παρεδρεύσαντα λόγων ἐρασθῆναι· οὗτινος αὐτὸν καὶ παιδικὰ γεγονέναι φασίν.

etiam literarum studiis floruit adeoque excelluit. A Samo profectus num itinera instituerit illa per omnem fere terrarum orbem illa aetate cognitum facta, an patria ex urbe progressus eadem, ex parte certe, suscepit, id atque ob testimoniorum inopiam in ambiguo relictum velim, cum certi quid asseverare haudquaquam liceat. Quod vero idem Iaegeus l. l. p. 20. 21 contendit, Herodotum perfectis longis itineribus in Samum, ubi iam antea, Halicarnasso ob Lygdamidis tyrannidem relicta, domicilium fixerat, reversum historiae scribundae operam ibi dedisse, occupatum in consignandis et digerendis iis, quae in itineribus sibi antea collegisset, praesertim Aegypti in rebus, qua in terra non longe ante fuerit commoratus: obstare videtur temporum ratio, quae in aliam nos deduxit sententiam. Vid. infra §. 7.

§. 4.

Cursum vitae Herodoteae persequentibus magna obiicitur difficultas ex illa, quam Olympiae habuisse fertur, operis recitatione; cuius primarium habemus testem Lucianum, loco maxime memorabili, quem integrum huc adscribere iuvat (Herod. s. Aet. §. 1. 2. Tom. IV. p. 116 seqq. ed. Bipont.):

Πλεύσας γὰρ (sc. Herodotus) οἰκοῦν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπισημὸς καὶ περιβόητος γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια· τὸ μὲν οὖν πεμποστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι· οὐκοῦν ἤξιον διασπῆν τὸ πᾶν, οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν, οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τῇ γνώσει· ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους πον λαβεῖν τοὺς Ἑλληνας ἅπαντας· ἐνίσταται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκείνο ἤκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὐ μάλιστα ἐγλίχετο, πλήθουσιν τηρήσας τὴν πανηγυριν, ἀπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸν ὀπισθοδόμον οὐ θεατὴν ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρῆγεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίῳν, ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλὼν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας. Ἦδη οὖν ἅπαντες αὐτὸν ᾗδεσαν πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἡκόντων πυρθανόμενοι, καὶ εἰπον γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ· οὗτος ἐκείνος Ἡρόδοτος ἔστιν, ὁ τὰς μάχας Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὕμνησας. τοιαῦτ' ἐκείνος ἀπέλαυνε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μὲν συνόδῳ κἀνδημόν τινα καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὕψ' ἐνὸς, μὰ Δία, κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἑκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

Addunt, huic recitationi Thucydidem puerum adfuisse eundemque ita commotum fuisse, ut lacrimas effuderit et historiae conscribundae consilium inde cepcrit. Auctor est Suidas s. v. *Θουκυδίδης* T. II p. 199

A. et s. v. ὀργᾶν T. II. p. 707 (I, 2. pag. 1193 et II, 1. p. 1148 ed. Bernhardy). Marcellinus in Vita Thucyd. §. 54: λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὥς ποτε τοῦ Ἡρόδοτου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένον παρὼν τῇ ἀκροᾷσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἐπειτὰ φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὀλορον· ὦ Ὀλορε, ὀργᾶ ἡ φύσις τοῦ νιού σου πρὸς μαθήματα. Nec aliter fere Photius in Cod. LX fin. (p. 19 Bekk.) coll. Tzetz. Chil. I, 19 et Tzetz. Schol. in Hermogen. (Cramer Anecd. Oxonn. IV. p. 142), ubi haec leguntur: ὅτε τὰς ἱστορίας γὰρ Ἡρόδοτος ἦν γράφων, παιδίσκος ὢν ἐδάκρυσεν ἀκούσας Θουκυδίδης· τῷ Θουκυδίδου πατρὶ Ἡρόδοτος εἰρήκει· ὁ σὸς νιός, ὦ Ὀλορε, ὀργᾶσαν ψυχὴν ἔχει. Neque tamen ab his scriptoribus indicatur tempus recitationis; quam post itinera maximam certe partem confecta iustamque operis materiem inde collectam locum habuisse ponimus, ante Olymp. LXXXIX, 1 s. 444 a. Chr. n., quo scilicet anno Thuriocessisse fertur Herodotus*), nisi cum Thuriis postea iterum occasione oblata in Graeciam revertisse ibique recitasse statuas: qua de re iam supra diximus in nott. ad V, 77 et plura §. 5 infra dicemus; quamquam illud haud congruere videtur, quod recitationis tempore Thucydides puer fuisse narratur; unde Heyse mavult recitationis tempus referre ad Olymp. LXXXI s. 456 a. Chr. n., quo quidem anno Thucydides annum agebat decimum quintum, Herodotus duodetricesimum aut, si Krügerum sequaris, in libro de vita Thucydidis p. 32, Thucydides annum decimum aut duodecimum: quo posito omnes difficultates e temporum ratione ortas tolli posse idem Krügerus arbitratur. Et vid. quoque Voemel. in programm.: Quo anno Thuri sint conditi p. 9. Obiiciuntur his bina; alterum Plinii testimonium, H. N. XII, 4 s. 8, qui urbis Romae anno trecentesimo decimo Herodotum historiam suam Thuriis in Italia condidisse scribit, anno igitur 444 a. Chr. n. sive Olymp. LXXXIV, 1, quo ipso anno illum Thuriis migrasse supra diximus; alterum illud est, quod in Herodoti opere adhuc superstite plura inveniuntur tradita, quae post illam recitationem, si quidem ea ante annum 444 ante Chr. n. habita est, acciderunt. De Sitalce sermo est IV, 80 et VII, 137: quo loco quae commemorantur, ea incidunt, ut in notis ad h. l. monuimus, in ann. 430 ante Chr. n. (Olymp. LXXXVII, 3); quae narrantur VII, 233 de Thebanorum expeditione in Plataeas, pertinent, ut ad h. l. monuimus, ad annum 431 ante Chr. n., ad quem eundem retulimus, quae de Decelea IX, 73 (ubi vid. nott.) afferuntur; alia, quae ad belli Peloponnesiaci tempora spectant, invenimus indicata V, 76 et 77. III, 49. VI, 98. VII, 106, ad quos locos vid. nott. Neque vero huc referri posse, quae de Amyrtaeo III, 15, et I, 130 de Medis, qui a Dario defecerunt, traduntur, in nott.

*) C. Fr. Hermann (vid. T. II. p. 207 ed. nostr.) posuit Olymp. LXXXIII, 3 sive 446 ante Chr. n.: quo anno cum Eusebius Athenis libros suos recitasse Herodotum ponat, id ad Olympicam recitationem ille referri vult. Lahmeyer (De libelli Plutarchei, qui de malignitate Herodoti inscribitur, auctoritate p. 15) cum Krügero mavult annum ipsum 444 ante Chr. n. ponere, quo recitatio Olympiae habita sit.

ad hos locos monstravimus, sed probabiliter cum Schoellio (in Philolog. IX. p. 198) huc refero, quae VII, 114 de Amastride narrantur, quae γῆραςa bis septem pueros defodisse vivos dicitur; haec enim Xerxis uxor brevi ante Artaxerxem, qui exeunte anno 425 ante Chr. n. mortuus est, obiisse traditur. Tu vide de his omnino Schoell. l. l. coll. Dahlmanno in libro, qui Herodotus inscribitur, pag. 38—47 et Heysio l. l. p. 69, 74 seq.

Neque vero his eam, quam de recitationis tempore posui, sententiam convelli posse putem. Quod enim ad Plinium attinet Thuriis Herodotum opus suum *condidisse* (i. e. *composuisse, scripsisse**) dicentem, et ipse statuo Thuriis**) Herodotum opus dudum inceptum et inchoatum denuo retractasse et in eam, quam adhuc habemus, redegisse formam, ne dicam absolvisse, si quidem vel sic imperfectum mansit illud***), neque in fine, neque in aliis partibus plane absolutum†), cum senem in elaborando, perficiendo, limando occupatum praematura mors opprimeret videatur, adeo ut vel fine careret liber, quem ulterius e scriptoris consilio spectasse haud male coniecit Dahlmann. l. l. p. 137. 217, qui idem recte statuit pag. 48 seq. senem fuisse Herodotum, cum Thuriis opus suum conderet. Nec male Iaegeus l. l. p. 16: „Libri scriptionem in ultimam vitae Herodoti partem incidere, clamat denique totus operis color, senilis ingenii indolem redolens. Judicandi disserendique ratio, per totum librum obvia, ut de vitae humanae conditione rerumque humanarum cursu, hominis est multas experti variasque res.“ In Graecia magna Herodotum historias suas absolvisse probant etiam, quae ad IV, 95 coll. 99 et IX, 73 notavi. Ac Thuriis historiis suis addidisse atque inseruisse videtur ut multa alia, ita potissimum ea, quae in hisce Musarum libris obvia ad seriore aetatem pertinent††) supra iam allata. Sed

*) Cf. Heyse l. l. p. 71.

**) Sic, uti hoc uter, in Italia literis mandata esse apparet, quae leguntur IV, 15, ubi vid. not. IV, 99. V, 44, ubi vid. nott. Conf. Krüger: De vit. Thucyd. p. 25.

***) Vid. nott. ad I, 106. V, 27. VII, 213. VIII, 104. (coll. 132.) IX, 122. Conf. Dahlmann. p. 48. 217. Iaegeus. l. l. p. 13. Aliter de his statuit Mure l. supra l. IV. pag. 547 seqq.

†) Hinc sponte concidunt, quae olim tradebant de Herodoto, qui praeter libros Musarum titulis insignitos hodieque superstites alios quoque rerum *Assyriacarum* aut *Libycarum* (conf. 106 et II, 161 ibique nott.) libros conscripserit; qua de re olim disputarat Wesseling. in Dissert. Herod. I et II. p. 1 seq. 9 seqq. Accedit, quod Herodoti nomen a librariis haud raro cum Herodori, aliorum nominibus similibus prave confundebatur (cf. §. 1) nec raro inde Herodoti sub nomine afferebantur sententiae ac voces in Herodoti Musis minime obviae, quas ex aliis Herodoti scriptis depromptas esse opinabantur. Sed meliora iam docuit idem Wesseling. Dias. Herod. III, pag. 16 seqq.

††) „In Bibl. Coisliniana cod. CLXXVII leges in Graecorum fuisse proverbio: εἰς τὴν Ἡροδότου σκάν, ἐπὶ τῶν μὴ τελεσιουργούντων ἂ ποιεῖλοντο; nam Herodotus legere libros suos volens in Olympicis sole nimium splendens propositum ex penuria umbrae non executus dicitur. Nostra hic non interest an revera partes publici lectoris suscepit nec ne: satis est, e proverbio patere aut totam aut maiorem certe historia-

haec nihil obstant, quo minus quae iam antea in itineribus longinquis de Asia, de Persarum, Graecorum, aliorum rebus sibi collecta et parata habuerit*) pater historiae, Olympiae praelegerit speciminis causa, antequam Thurios discessisset, Graecorum in notitiam quo veniret. Nam multum abest, ut opus, quale nunc exstat, illa sollemni occasione, ab Herodoto totum recitatum fuisse putemus; partem operis ille qualem-cunque, sive λόγον, ut dicere solet**), praelegit, Graecis monstraturus, quid de se ipso deque opere suo exspectandum esset, partem dico vel rerum Asiaticarum, ut Heysio placet l. l. p. 41, cui haud scio an recte in eo obloquatur Iaegeus l. l. p. 9, vel rerum Graecarum. Nam, quod recte contendit Krüger l. l. p. 31, valde fit probabile, Herodotum iam Olymp. LXXXIII, 3 et LXXXIV, 1 tantum habuisse elaboratum, quantum ad praelectionem habendam sufficeret; nec prorsus inde reiiciendum Suidae testimonium, Sami historias suas Herodotum conscripsisse: modo ne totum quale nunc manibus terimus opus ibi elaboratum fuisse existimes***); quamquam longius Nostrum hac in insula commoratum fuisse valde probabile. Vid. nott. ad III, 60 et 139. Hinc igitur, itineribus per Asiam, Africam, alias orbis terrarum partes factis, in Graeciam profectus recitare Herodotus potuit Olympiae: quo loco istiusmodi recitationes fuisse habitas vel ea, quae Dahlm. l. l. p. 19 attulit, satis probant; affirmant recitationes, quas Herodotum Athenis, Corinthi et fortasse etiam Thebis habuisse tradunt†). Sed id hac in tota quaestione potissimum teneri velim, non totum, quale nunc exstat, opus ab Herodoto praelectum fuisse, sed partes tantum operis quasdam ante elaboratas; ut adeo totum opus recitatum si pronuntiat Lucianus l. supra l., rem pro more exornasse et amplificasse putandus sit; ex quo tamen minime id sequitur, omnem recitationis narrationem continuo pro falsa et ficticia esse habendam††): ad quam probandam vel aliud afferre licet antiquitatis testimonium, ex quo certe intelligitur, hanc famam de Herodoti recitatione Olympiae habita ita antiquitus propagatam fuisse, ut vel proverbio ori-

---

rum partem ab Herodoto in Graecia iam absolutam fuisse, licet altera parte postea temporis ad finem perducta; sed quinam libri Thuriis seu scripti fuerint seu correcti et emendati, neminem facile definiturum puto." L. Lehnert: De foedere Ionico disquis. (Berolin. 1830) p. 55.

*) Conf. Krüger. l. l. p. 31.

**) Vid. infra §. 13.

***) Schoellius (Philolog. IX. p. 29 seqq. 69), qui et ipse existimat Herodotum per omnem vitae cursum in opere conscribendo et perficiendo versatum esse, primum tamen Sami conscripta perhibet ea, quae nunc fere libris VII—IX continentur, una cum prooemio, quod hi libri sive hae operis, quale nunc exstat, partes continuo exceperint, ita ut cum eo ipso unum quoddam totum constituerint: in iis vero, quae post accesserint, potissimum cerni vult eam vim, quam Panyasidis consuetudo in Herodoti iuvenis animum exercuerit, ad poëtas, vates, oracula, alia id genus respicientis et ita scribentis, ut oraculorum dignitatem atque vim in omnes res humanas illustrandam sibi putaret.

†) Vid. Krüger. l. l. p. 23. 24.

††) Vid. Heyse l. l. p. 27. Krüger l. l. p. 30.

ginem dare potuerit. Quod enim a Montefalconio in Biblioth. Coislin. pag. 609 editum est proverbium, indeque receptum in Paroemiographorum collectiones (vid. T. I. p. 400 ed. Gotting.), sic se habet: εἰς τὴν Ἡρόδοτου σκιάν· ἐπὶ τῶν μὴ τελειουργούντων ἂν προελθόντο· φασὶ γὰρ Ἡρόδοτον τὸν λογογράφον Ὀλυμπιασί δειξαι βουλευθέντα τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν ἀναβάλλεσθαι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, φάσκοντα σκιᾷ εἰ ἐπιλάβοιτο ἐν τῇ τεμένει τοῦ Ὀλυμπίου, δείξειν τὴν ἱστορίαν· ἐστὶ γὰρ δεινῶς προσήλιον τὸ χωρίον· ἔλαθεν οὖν αὐτὸν διαλυθεῖσα ἡ πανήγυρις οὐκ ἐπιδειξάμενον τὰς ἱστορίας.

Sed de hac ipsa recitatione quid omnino statuendum sit, antequam accuratius videamus, dicendum erit de eo, quod supra Suida potissimum ac Marcellino testibus retulimus de Thucydide puero praesente et Herodoti recitatione excitato ad simile opus historiarum condendum. Etenim plures exstiterunt, qui de hac narratione prorsus dubitarent eandemque adeo plane reiicerent: inter quos primo loco ponendus Heilmannus in Vita Thucydidis, quam interpretationi Germanicae praefixit, atque ei adstipulans Poppo in Prolegg. ad Thucydid. Vol. I. p. 24 seqq. 335, tum chronologicis rationibus ductus, „quod Thucydide puero Herodotus modo tredecim annos natu maior libros suos demum multis terris peragratilis scriptos recitare haud facile potuerit, tum vero etiam eo, quod haec res ipsa per se incredibilis videatur, cum Thucydidis ingenio repugnet, qui vulgi iudicis contemptorem se ostendat neque ullam unquam Herodoti historiae ab iis, quae ipse in historia spectanda putaret, alienissimae admirationem prodat.“ Quae pluribus licet refutare studuerit Heyse *) probaturus haud incredibilem videri hanc de Thucydide narrationem, quod idem statuerunt Krüger **), Vömel ***), alii: tamen fictam prorsus habendam esse hanc famam statuerunt ii, qui omnem illam de Herodoti recitatione Olympica narrationem ad fabulas relegarunt, veluti Dahlmannus †), Mure ††), alii; dubitanter pronuntiarunt ii, qui illam recitationem fieri potuisse licet minime negarent, tamen ea, quae de Thucydide praesente feruntur, vera vix haberi posse sibi persuaderent, ut Hüllmannus †††), Göller *†), ac potissimum Lahmeyer **†), qui admodum accurate hanc quaestionem tractavit atque vel propter dubiam testium fidem hanc narrationem addubitari posse professus est. Equidem quamquam neque Suidae neque Marcellini narrationem prorsus fictam, sed ex antiquioribus certe fontibus ductam esse mihi persuadeo indeque

*) De Herodoti vit. et itinn. p. 28 seqq.

**) Untersuchung. über das Leben des Thucydid. p. 9 seq. 24 seq.

*) In programme, quod 1833 Francofurti prodit: Quo anno conditi sint pag. 9.

*) Herodot. p. 216.

†) History of the language etc. IV. p. 267 seqq.

††) Griechische Denkwürdigk. p. 178.

†††) In Vita Thucyd. p. 39—43 ed. sec.

*) De libelli Plutarchei, qui de malignitate Herodoti inscribitur, fide et auctoritate (Gotting. 1848) p. 14.

idoneam dubitandi causam haud afferri, praesertim cum temporum rationes vix refragentur, modo id teneamus, Herodotum partem tantum operis Olympiae recitasse idque factum esse brevi ante annum 444 ante Chr. n., quo tempore Thucydidem, natum illum quidem circa annum 456—452 ante Chr. n., puerum adesse potuisse perspicuum est. Tamen id maximam mihi movet dubitandi suspicionem, quod nullo modo, ut nunc mihi satis intellexisse videor, sibi invicem cogniti fuerunt Herodotus atque Thucydides, nec ullum exstat vestigium, ex quo certo ac iure colligi possit, alterum alterius opus cognitum habuisse: etenim ut iam supra professus sum in nott. ad VI, 57. 98 coll. ad IX, 53 nott., haud mihi persuasit Ern. Ad. Salomon, qui in Programm. Berolinensi anni 1851 („De Thucydide et Herodoto: Quaestionum historicarum Specimen“) p. 14 seqq., 17 seqq. Herodotum recitantem aliquo certe loco ab Thucydide auditum esse contendit Thucydidique in historia conscribenda Herodoteum opus ad manus fuisse e pluribus locis colligi posse putat: de quibus locis aliter mihi statuendum videri dixi assentientemque reperio, qui de eodem argumento scripsit Chr. Fuetterer („De plurimis Thucydidis Herodotique locis, in quibus uterque scriptor de iisdem rebus disserit. Hagiopol. 1843), qui et ipse negat Thucydidi opus Herodoteum unquam cognitum fuisse eundemque tecte, ut volunt, Herodoti Musas aliquot locis perstrinxisse; vid. potissimum p. 31. Quare falli putamus Blomfieldium, qui aliquot Thucydidis locis (v. c. II, 71. 76. 84. V, 105. VI, 19) vestigia imitationis Herodoteae sibi deprehendisse visus est: tu vid. rectius de his statuentem Popponem in Commentarr. Part. III. Vol. I. p. 177. Vol. III. p. 713*). Quae cum ita sint, facile tamen intelligitur, quomodo postera aetate haec fama oriri potuerit, cum inter viros antiquitatis insignes, qui in eodem literarum genere excellerint, necessitudinem quandam constituere sedulo studuerint grammatici**): nec sane necesse erit, regredi ad ipsa Thucydidis verba, quae leguntur I, 21 et 22: unde hanc famam ita ortam esse putat Ideler***), ut verbis Thucydideis (I, 21: ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκρόασει. I, 22: καὶ ἐς τὴν ἀκρόασιν ἐγγύκειται et I, 2: ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἐγγύκειται) non sit poëta quidam hanc famam commenturus.

His igitur monitis de ea fama, quae Thucydidem puerum adolescentemve Herodoto viro iuveni adiunxit, ad ipsam illam recitationem Olympiae habitam animum advertamus. Etenim nostra aetate exstitit Dahmannus, qui in libro supra laudato copiosa disputatione (pag. 12 seqq.) id efficere studuit, ut hanc traditionem de Herodoto opus suum praefigente omnem a Luciano, scriptore mendaci nec ulla fide digno, confictam esse putemus. Ac vel eo usque progreditur vir doctissimus, ut *Gymnasium* talis operis recitationem audire potuisse neget, quin taedium inde cape-

*) Nec magis *Xenophontem* inter Herodoti imitatores retuleris: vid. nott. ad VIII, 96.

**) Cf. Lahmeyer l. 1.

***) Die Sage vom Schuss des Tell. pag. 69 not.

rint virique iuvenis reprehensionem Graecas res elevantis aegre tulerint! cum neminem sane fugiat, Herodoti historias non ad elevandam, sed ad illustrandam Graeci nominis gloriam in rebus Persicis maxime conspiciam esse conscriptas. Nec firmiora esse quae alia attulit idem Dahlmannus argumenta, Heysius ostendit copiosa et accurata disputatione pag. 30—49, quam hic repetere non vacat. Ubi merito vir doctus Luciani suscepit patrocinium p. 38, quem eundem scriptorem hac in causa studiosae tueretur Iacob in libro de scriptis et indole Luciani p. 134 seq. coll. C. Fr. Hermann ad Lucian.: Quo modo histor. scr. p. 257 et potissimum Krügero in Annal. Berolinenss. 1828. nr. 29 et in libro de Thucydidis Vita pag. 12—21, qui etiam reliqua Dahlmanni fregit argumenta. Quin in ipsis Herodoti verbis III, 80 et VI, 43 Krüger l. l. p. 23 vestigium cognosci posse putat, ex quo Herodotum ante opus finitum atque emissum singulas quasdam historiarum partes publice praelegisse suspiceris. Quod uti fieri potuisse minime nego, ex his tamen locis vix certo colligi posse existimo.

Post Dahlmannum, in cuius partes plures viri docti*) discesse-
runt, idem argumentum denuo persecutus est Mure**), prorsus falsa ac
facta esse pronuntians ea, quae de Herodoti recitatione tradantur Olym-
piae facta: idemque etiam nuper probare studuit Schoellius***) contra eos
potissimum disputans, qui, uti Heysius atque Krüger illam Luciani nar-
rationem tueri conati sunt, sed cautius in disputationis institutae fine
id monens, *potuisse utique fieri*, ut aliquando Herodotus historiae suae
partem quandam Olympiae recitarit: sed inde non sequi, ut revera id
fecisse putandus sit, neque Luciani fidem sufficere posse, ut Herodotum
recitasse credamus. Quem ita potius egisse putat Nissen†), ut ex itine-
ribus reversus per Graeciam peregrinando variis locis, in quibus com-
moratus est, Graecis circa ipsum confluentibus viva voce quae vidisset
adeoque etiam literis iam consignasset, exposuerit, Sophistarum fere in
modum ἐκιδείξις celebrantium: unde famam de Herodoti recitationibus
ortam esse idem existimat. Alii viri docti ††) in ea acquieverunt senten-
tia, ut de recitationis Olympiae habitae fide vix dubitari posse existima-
rent: modo id non de toto Herodoti opere, sed de parte quadam intelli-
gas: eandemque sententiam pluribus denuo corroborare studuit Lah-
meyer†††), nihil sane esse commonstrans, cur de recitationis Olympi-
cae veritate dubitandum sit; haec vero recitatio ut revera fieri potuisse
putanda est, ita vel maxime congrua invenitur moribus Graecorum in

*) V. c. Jäger l. supra l. pag. 8—19, vir doctus in Ephemeridd. Jenenss. 1828. nr. 187. p. 51 seqq., Fr. Ritter ibid. 1842. p. 347.

**) History etc. IV. p. 254 seqq. 539.

***) in Philolog. X. p. 410—417.

†) Zeitschrift für Alterthumswissensch. 1839. nr. 25. pag. 197.

††) Vid. Hüllmann: Griech. Denkwürdigk. p. 168 seqq., Westermann.
ad G. J. Voss. de histor. Graec. p. 37, Roscher: Klio p. 92 seqq. 117,
alii, quos excitavit Lahmeyer l. l. p. 9.

†††) l. l. pag. 10 seqq.

onice. p. 169 sub Olymp. LXXXIII, 4*) *Athenis* habitam et quidem, si vere prodit Eusebius, anno a. Chr. n. 445 s. Olymp. LXXXIII, ut, quae Scaligeri (ad Euseb. l. l.) est opinio Herodotum magnorum Athenaeorum sollemnibus recitasse suspicantis, anno Olymp. LXXXIII, 446 a. Chr. n., quamquam iudice Heysio p. 54 nihil certe obstat, quo haec recitationem Panathenaeorum minorum festo quotannis celebrari non habitam esse existimemus: utroque enim in festo poetica et musicaamina locum habuisse constat. Vide Heysium l. l. Qua in recitatione non aliter atque in Olympiaca eam operis partem, quam elaborataque paratam habuit scriptor, praelectam fuisse, utique videtur patet: quae tamen fuerit ista pars, non magis habeo certo dictum quam Heyse, qui recte, opinor, sic statuit: „Vel maxime consentaneum videtur, eam potissimum partem hac occasione in lucem esse prodire, quae Graeciae et ante omnes Atheniensium fortiter et gloriose enarrabat: Persica dico bella. Quorum enarrationem si audivisse Athenienses, facile intelliges, cur non satis sibi habuerint et plausu prosecutos esse auctorem, sed insuper praemio eum meriti. Praemium enim retulisse Herodotum neque per se improbat, neque magnum virum dedecet, modo ne corruptum sed ornatum pretio eum putes“**). Et hinc fortasse originem ista cepit, qua in historia Atheniensibus nimis favisce, Spartanis infensum Herodotum clamabant, partium scil. studio abductum. Quae quamvis sit criminatio atque futilis, satis docebunt ad VI, 108. VII, 102. IX, 22 notata: quamquam satis inde cognoscitur, quantā curā Noster Atheniensium res amplexus quamque benevolo animo eundem fuerit affectus, ut vel inde haud incredibile videatur, quod recitatione Athenis ab Herodoto facta traditum accepimus; quae si accidit anno, quo posuit Eusebius, 445 ante Chr. n., omnia bene intelligimus, si quidem probabilius videtur, Herodotum, antequam cum Atheniensium colonis proficisceretur, hac ipsa recitatione Atheniensibus se adeo commendasse conspicuumque reddidisse, ut colonis adscribi eundem paterentur. Unum id minus congruit, si Thucydides vel potius Diyllus Herodotum decem talenta dono accepit ex decreto Atheniensium, quod scripsit Anytus: quod si est, ipsa recitatio ad longe posteriora tempora reiiciatur necesse est post annum 412 (quo anno vix in vivis amplius fuisse Nostrum videtur) hanc recitationem factam statuas cum C. Fr. Hermannō (vid. T. II.

ταὐτ' Ἀθηναίοις, οὐκ ἂν εἴασαν οὐδὲ περιεῖδον, ἐνάτη τὸν πρῶτον παρακαλοῦντα Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὴν μάχην ἐκ τῆς μάχης ἔμεινον καὶ ταῦτα δευτεραίον εἰς Σπάρτην ἐξ Ἀθηνῶν (ὡς αὐτὸς ἀπικείμενον· εἰ μὴ μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς πολεμίους Ἀθηναῖοι μετὰ τοὺς συμμάχους· ὅτι μέντοι δέκα τάλαντα δωρεάν ἔλαβεν ἑαυτῶν, ἅνυστον τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος οὐ τῶν ἐλλοιμένων ἐν ἱστορίᾳ Δίλλος εἰρηκεν.

Ubi haec legimus: Ἡρόδοτος ἐτιμήθη παρὰ τῶν Ἀθηναίων βουλομένων αὐτοῖς τὰς βίβλους.

*) Vid. l. l. p. 56.

sollemnibus festis conventibusque publicis opera sua vel certe partes quasdam insignes, sive ligato sive soluto sermone compositas, recitantium, quo aequalium animos ad haec ipsa adverterent seque ipsos quodammodo commendarent. Neque alia de causa Herodotus quoque publice praelegisse putandus erit: quod declarant praeter hanc, de qua diximus, Olympicam recitationem aliae quoque recitationes aliis locis habitae quae feruntur fidemque adeo conciliant recitationi Olympicae*). In qua quamnam operis, quale nunc exstat, partem Herodotus praelegerit, si quaeras, certo id constitui vix poterit, praesertim cum Herodotum usque ad summam senectutem in opere perficiendo et illustrando versatum esse videamus, ut quid initio conscriptum habuerit et quid postea accesserit literisque mandatum sit, difficulter pronunties. De Asiaticis libri primi historiis cogitandum esse quod statuit Heyse**), merito refragatus est Lahmeyer***), qui propter manifestam, ut putat, Herodoti loci III, 119 imitationem in Sophoclis *Antigona* (v. 902 seqq.) triennio fere post annum 444 ante Chr. n. edita statuere mavult, „ex tertio fortasse eorum, quos nunc novimus, librorum historicum Olympicae recitasse: veri enim simillimum est, Sophoclem, cui notam fuisse partem illius libri clare ex *Antigona* illo loco apparet, et ipsum Olympicae recitationi interfuisse indeque narrationem illam intertextam in suum usum convertisse.“ De qua viri docti suspicione quid statuendum sit, vel ex iis intelligi poterit, quae ad illum Herodoti locum Vol. II. p. 230 seqq. adnotavimus. Ac probabilius sane videtur magisque consentaneum, Herodotum in sollemni Graecorum conventu operis sui partem quandam recitasse ad bella inter Graecos et barbaros gesta spectantem: idque haud scio an conveniat cum Schoellii sententia supra allata, qua primum Sami ab Herodoto exarata putat ea, quae libris VII. VIII. IX. continetur una cum prooemio: quamquam, quod vix quemquam fugere posse existimo, hi libri minus elaborati atque perfecti videntur quam ii, qui antecedunt, eamque ob causam ad posteram Herodoti aetatem potius erunt referendi, quam ad illa tempora, quibus ab itineribus reversus historiae opus conscribere coepit atque conscripta praelegisse putandus est. Quare totam hanc quaestionem in dubio relinquere malim quam certi quid pronuntiare.

Huic vero recitationi Olympicae habitae alteram iungamus testibus Plutarcho De malignit. Herod. cap. 26 p. 862 B†) atque Eusebio in

*) Hanc ob causam quoque Daunou (Cours d'études historiques T. VIII. p. 44 coll. VII. p. 28) Herodotum coram Graecis in conventu Olympico (456—452 ante Chr. n.) partem quandam operis, quam elaboratam et paratam habuerit, recitasse statuit.

**) p. 42. 48.

***) p. 15.

†) Locum ipsum paulo obscuriorem adscribam integrum: *ἀλλὰ τὸν ποτὶ* (in proxime antecedentibus Herodotum ait Atheniensibus, cum omnium Graecorum res scribere professus sit, insigni modo prae ceteris studuisse) *βοηθεῖ τῷ Ἡροδότῳ πρὸς ἐκείνην τὴν διαβολήν, ἣν ἔχει πρὸς λακεύσας τοὺς Ἀθηναίους, ἀργύριον πολὺ λαβεῖν παρ' αὐτῶν· εἰ γὰρ*

Chronoc. p. 169 sub Olymp. LXXXIII, 4*) *Athenis* habitam et quidem, si vere prodit Eusebius, anno a. Chr. n. 445 s. Olymp. LXXXIII, 4, aut, quae Scaligeri (ad Euseb. l. l.) est opinio Herodotum magnorum Panathenaeorum sollemnibus recitasse suspicantis, anno Olymp. LXXXIII, 3 s. 446 a. Chr. n., quamquam iudice Heysio p. 54 nihil certe obstat, quo minus recitationem Panathenaeorum minorum festo quotannis celebrari solito habitam esse existimemus: utroque enim in festo poetica et musica certamina locum habuisse constat. Vide Heysium l. l. Qua in recitatione Attica non aliter atque in Olympiaca eam operis partem, quam elaboratam atque paratam habuit scriptor, praelectam fuisse, utique videtur consentaneum: quae tamen fuerit ista pars, non magis habeo certo dicere quam Heyse, qui recte, opinor, sic statuit: „Vel maxime consentaneum videtur, eam potissimum partem hac occasione in lucem esse protractam, quae Graeciae et ante omnes Atheniensium fortiter et gloriose facta enarrabat: Persica dico bella. Quorum enarrationem si audivisse statueris Athenienses, facile intelliges, cur non satis sibi habuerint laudibus et plausu prosecutos esse auctorem, sed insuper praemio eum donaverint. Praemium enim retulisse Herodotum neque per se improbabile est, neque magnum virum dedecet, modo ne corruptum sed ornatum hoc pretio eum putes“**). Et hinc fortasse originem ista cepit fama, qua in historia Atheniensibus nimis favisse, Spartanis infensum fuisse Herodotum clamabant, partium scil. studio abductum. Quae quam inanis sit criminatio atque futilis, satis docebant ad VI, 108. VII, 102. VIII, 3. IX, 22 notata: quamquam satis inde cognoscitur, quantâ curâ omnino Noster Atheniensium res amplexus quamque benevolo animo erga eosdem fuerit affectus, ut vel inde haud incredibile videatur, quod de recitatione Athenis ab Herodoto facta traditum accepimus; quae si revera accidit anno, quo posuit Eusebius, 445 ante Chr. n., omnia bene congruere intelligimus, si quidem probabilius videtur, Herodotum, antequam Thuriis cum Atheniensium colonis proficisceretur, hac ipsa recitatione Atheniensibus se adeo commendasse conspicuumque reddidisse, ut ipsorum colonis adscribi eundem paterentur. Unum id minus congruit, quod Plutarchus vel potius Diyllus Herodotum decem talenta dono accepisse tradit ex decreto Atheniensium, quod scripsit Anytus: quod si verum est, ipsa recitatio ad longe posteriora tempora reiiciatur necesse est, sive post annum 412 (quo anno vix in vivis amplius fuisse Nostrum existimo) hanc recitationem factam statuas cum C. Fr. Hermanno (vid. T. II.

ἀνίγναι ταῦτ' Ἀθηναίοις, οὐκ ἂν εἴασαν οὐδὲ περιεΐδον, ἐνάτη τὸν Φίλιππιδην παρακαλοῦντα Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὴν μάχην ἐκ τῆς μάχης γεγενημένον καὶ ταῦτα δευτεραίον εἰς Σπάρτην ἐξ Ἀθηνῶν (ὡς αὐτὸς φησὶν) ἀπιγμένον· εἰ μὴ μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς πολεμίους Ἀθηναῖοι μετεκίμνοντο τοὺς συμμάχους· ὅτι μέντοι δέκα τάλαντα δωρεάν ἔλαβεν ἐξ Ἀθηνῶν, Ἀνύτου τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἀντὶ τοῦ Ἀθηναῖος οὐ τῶν παρημελημένων ἐν ἱστορίᾳ Διὸς εἶρηκεν.

*) Ubi haec legimus: Ἡρόδοτος ἐτιμήθη παρὰ τῶν Ἀθηναίων βουλῆς ἐπαναγνοὺς αὐτοῖς τὰς βίβλους.

**) Vid. l. l. p. 56.

p. 700 ed. nostr.), sive, quod certe minus offendit, paucis annis ante cladem Siciliensem habitam censeas cum Lahmeyero (l. l. p. 19), cum Herodotus Thuriis iter Athenas fecisset (vid. nott. ad V, 77). Quae cum ita sint, malim utique Eusebium sequi, quem eundem quoque secutus est Schoellius l. l. pag. 417—423 pluribus de hac recitatione eiusque argumento disputans; praesertim cum quae Diyllus narrat, dubiam fidem habeant omnisque haec res ἐκ τῆς κατεφεισμένης ἱστορίας arrepta prorsusque ficta videatur, Cobeto iudice in Mnemosyn. VII. p. 268.

His recitationibus tertia adeo accedet, si respicimus ea, quae in oratione Corinthiaca, quae Dioni Chrysostomo vulgo tribuitur et in eiusdem orationes recepta est (nr. XXXVII), leguntur §. 7. pag. 456 sive p. 103 Reisk.: ἦγε δὲ καὶ Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς (scil. Corinthum) ὡς ὑμᾶς λόγους φέρων Ἑλληνικοὺς ἄλλους τε καὶ Κορινθίους οὐδέπω φευδεῖς, ἀνθ' ὧν ἡξίου παρὰ τῆς πόλεως μισθὸν ἄρνεσθαι· διαμαρτῶν δὲ καὶ τούτου (οὐ γὰρ ἡξίου οἱ ὑμετέροι προγόνοι δούξαν ἀγοράζειν) μετεσκεύασεν ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ περὶ τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸν Ἀδείμαντον: quae verba, quod ad Corinthios attinet animumque scriptoris in Corinthios non malevolum, iam tractavimus in nott. ad VIII, 94. Etenim si quid veri subest, haec verba id certe docent, Herodotum eodem fere modo, quo Olympiae atque Athenis, *Corinthis* quoque historiarum partem, Corinthiorum in gratiam, quibus opus suum innotescere voluit, praelegisse; eodemque spectare videntur verba Luciani supra allata: τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις νῦν δὲ Κορινθίοις ἀπαγγιγνώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι: quamquam nec de tempore, quo haec recitatio facta est, neque de argumento eius quidquam certi constat. Tu conf. Heysium l. l. pag. 58 seq. et quae plura exposuerunt Lahmeyer l. l. pag. 19 seq. et Schoellius l. l. p. 424 seq. Atque aliis quoque locis per Graeciam recitasse Herodotum haud absonum erit statuere (cf. Schoell. l. l.) ipsumque Luciani locum l. quis afferre possit commonstraturus, coram Argivis et Lacedaemoniis recitasse Nostrum: de qua re equidem certi nihil affirmaverim secutus Lahmeyerum p. 21. Quin *Thebis* quoque Nostrum recitasse suspiceris e Plutarchi loco De Herod. malignit. cap. 31, nisi haec tota narratio a posterioris aetatis grammatico malevolo ficta est, quam usquequaque veram esse vix mihi persuadere possum. Conf. Heyse p. 60 seq.

§. 5.

Si igitur brevi ante annum 444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1 Olympiae et anno 446 s. 445 (Olymp. LXXXIII, 3 s. 4) Athenis recitavit Herodotus, illum hoc tempore in Graecia ipsa commoratum fuisse oportet, reversum ex itineribus longinquis. Neque vero uno Athenarum loco illum commoratum esse credibile fit, sed reliquas etiam Graeciae partes peragrasse videtur historiae perficiundae causa usque ad annum

444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1: quo ipso anno*) coloniae Athenis Thurius deductae Herodotum se addidisse Suidas refert; quocum faciunt hac in re Strabo XIV. p. 656 s. 970 A. Plutarch. II. p. 604 F. sive De exsil. cap. 13 coll. Herodoti epitaphio apud schol. ad Aristophan. Nubb. 331. Ac vel si duas Thurius missas colonias secernendas existimes, prouti compluribus viris doctis nunc placet (vid. Theod. Müller: De Thuriorum republ. pag. 4 seqq., Lud. Schiller: De Thuriorum rebb. p. 11 seqq., qui praeterea laudat Hoelscher. de vita et scriptt. Lysiae p. 17 seq. et Bergk. in Commentatt. de reliquiis comoediae Atticae p. 51 seqq.), alteram archonte Callimacho missam Olymp. LXXXIII, 3, alteram archonte Praxitele missam Olymp. LXXXIV, 1, huic secundae interfuisse et Herodotum et Lysiam certum est. Quae causae Nostrum impulerint, ut Graeci relictâ in Italiam discederet, nemo facile dixerit; in tumuli inscriptione hoc nescio unde traditum legimus:

*Δωριέων πάτερης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πάτερην**),*

quamquam accuratiora desunt. Minus vero ad temporum rationes recte constituendas hoc congruere videtur, quod Sophocles quinquaginta quinque annos natus, anno igitur 440 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXV, 1 (si quidem natus est hic poeta Olymp. LXXI, 2 s. 405 a. Chr. n. ***) carmen (ᾠδὴν) Herodoto composuisse fertur†), teste Plutarcho An seni

*) Malim sequi hanc rationem, Plinii (H. N. XII, 4, 8) auctoritate munitam, quae Thurius auctore Diodoro (XII, 10) conditos ponit anno 446 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIII, 3. Vid. Heys. I. p. 64. 65 et, qui rem confecit, Voemeli in programme supra laud. pag. 5. 6. coll. Osanno: Beiträge z. Griech. u. Röm. Liter. Gesch. I. p. 40 seq. De ipsis Thuriis conditis enarrat Diodor. XII, 9 seqq. coll. Strabone VI. p. 263 s. 404 B. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331. Plura de his vid. apud Mueller. et Schiller. I. supra I.

**) Vid. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331, ibique cf. Hermann. p. 265 ed. sec. Steph. Byz. s. v. Θούριος p. 311.

***) Sic certe vulgo ponunt, probantibus Lessingio, Boeckhio, aliis: vid. Heyse I. I. p. 67. et, qui accurata disputatione hoc ad verum maxime accedere comprobavit F. Schultz De vita Sophoclis poetae (Berolin. 1836) §. III. pag. 24 seqq.: unde paulum discedit S. A. Naber: De vita Sophoclis (in Miscell. philolog. et paedagg. Nov. Ser. fasc. III. p. 32 seqq.) annum ponens antecedentem Olymp. LXXI, 1 sive 496 ante Chr. n., quem qui praecedat annus 497 s. Olymp. LXX, 4., sumit C. G. Lange in Comment. de Sophocl. vita (Halis 1833) cap. 3. pag. 10—14 itemque Witzschel in Pauly Realencyclopaed. VI, 1. pag. 1294. Olymp. LXXI, 1 Sophoclem natum esse statuit Th. Bergk in Comment. de vita Sophoclis p. XIII seq. (edit. Sophocl. Tauchnitz. 1858) Diodorum (XIII, 103) secutus, qui ipse Apollodori chronicis fide admodum dignis usos esse videatur.

†) Boeckh. in Commentt. societ. reg. Berolin. 1824. p. 59 seq. coll. Jaegero I. I. p. 22 seq. hoc refert ad ann. Olymp. LXXXIV, 4 s. 441 a. Chr. n.; quo scilicet anno Sophocles, dux contra Samios ab Atheniensibus constitutus cum Herodoto Sami vivente et historias scribente familiaritatem contraxerit, ita ut hoc eodem anno Herodotum cum Sophocle una Athenas adiisse putemus, longioris obsidionis, quae insecuta

ger. resp. p. 785 B. cap. 3; quod si verum est, illud certe verum esse videtur, hoc tempore Herodotum Athenis fuisse, unde quattuor ante annis (441 a. Chr. n.) Thuriis illum discessisse colonum modo posuimus. Quae cum ita sint, id unum mihi inde iure colligi posse videtur, Herodotum hoc tempore (i. e. anno 440 ante Chr. n.) Sophocli bene iam cognitum fuisse ipsumque Herodoti opus ex parte quidem poëtae iam innotuisse, si quidem hic non solum in *Antigona*, quae acta est Olympiad. LXXXIV, 3 vel 4 (i. e. 441 vel 440 ante Chr. n.), Herodoteam sententiam expressisse videri potest (vid. III, 119 ibique nott.), verum etiam aliis tragoediarum locis Herodoteas sententias, voces ipsasque dictiones adhibuisse videtur: de qua re vid. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 707 seq. ed. nostr. et nott. ad I, 2. 32. II, 35. III, 119. VII, 46, quamquam cautius hac quoque in re agendum erit, quando videmus sententias, quae utrique scriptori communes sunt, apud alios quoque scriptores reperiri adeoque celebrari; in singulis vocibus dictionibusque atque omnino in usu verborum multa inveniri utrique scriptori paria adeo ut alter ex altero haud raro illustrari possit, saepius in notis indicavimus. Neque vero ullum aliud vestigium amicitiae sive familiaritatis, quae inter historicum et poëtam intercesserit, exstat: quare quae de Herodoto arctius cum Sophocle iuncto, Athenis commorante et Periclis consilia in republica administranda adiuvante nunc proferuntur (v. A. Schoell: *Sophocles. Sein Leben u. Wirken* p. 123 seqq. coll. Witzschel in *Jahrb. f. Philolog.* XLIX. p. 255 seq.), coniecturis potius quam certis veterum testimoniis nituntur: id unum „satis constare videtur (verba „sunt C. Fr. Hermann i. l. p. 706), Herodotum et Sophoclem non actatibus „tantum suppare, sed etiam inter se notos adeoque familiaritatis aliquo „vinculo iunctos fuisse:“ quod ipsum quo iure neget Mure l. l. IV. pag. 273, haud intelligo. Hanc igitur amicitiam sive familiaritatem utriusque viri equidem referendam puto ad ea tempora, quibus Herodotus ab itineribus per Asiam factis redux Athenas invisit ibique commoratus est, antequam Thuriis proficisceretur, id est, ante annum 444 ante Chr. n. Qui enim propter carmen Herodoto a Sophocle compositum anno 440 ante Chr. n. ad hunc ipsum annum utriusque viri amicitiam referunt, necesse est statuunt, hoc ipso anno Herodotum, qui quattuor ante annis Thuriis discesserat, Thuriis denuo iter fecisse Athenas ibique aliquantisper substitisse; quod cum ipsum per se parum credibile videatur, accedit alterum, quod propylaea tum videre Noster non potuit, quae intra annos 438 et 431 exstructa cum viderit (vid. V, 77 ibique nott.), satius certe erit statuere, Herodotum post annum 437 *) Athenas iterum invisisse, itinere facto ex Italia; neque inde in eorum partem discesse-

est, molestias evitaturum. At, si quid video, longe antea Athenas iam Noster inviserat, unde tribus ante annis Thuriis discesserat: de quo sine causa mihi dubitare videtur Boeckh: *Zur Antigone d. Sophocl.* pag. 144 *) Amphipolin, quae anno 437 a. Chr. condita est, Noster ignorasse videtur; nulla quippe notitia huius coloniae ad Herodotum in Italia commorantem devenisse videtur. Cf. VII, 114 ibique nott.

rim, qui (vid. Heyse l. l. p. 68 et Jaeger p. 27) Herodotum primis colonis, qui Thurios anno 444 a. Chr. n. discesserunt, accenseri posse negantes aliquot post annis in coloniam iam conditam illum se recepisse ponunt: ut iam non quadragenarius, sed quinquagenarius ferme illuc abiisse putandus sit. Sed, alia ut taceam, diserta Plinii et Strabonis testimonia supra allata prorsus refragantur, bene monente quoque Voemelio l. l. p. 7. 8. Itaque acquiescendum est in ea, quam posuimus, sententia, Herodotum, qui anno 444 a. Chr. n. Thurios utique cesserat colonus, postea et quidem circa annum 431 iterum in Graeciam revertisse eaque occasione Athenas visisse: quod idem Lysiam fecisse accepimus. Athenas igitur si invisit Noster circa annum 431, belli Peloponnesiaci initia, quae commemorat IX, 73 (ubi vid. nott.) videre eiusdemque belli mala et calamitates cognoscere potuit, quas ita commemorat VI, 98, ut accuratius cognitas habuisse illas suspiceris longiusque in ipsa Graecia versatum esse Nostrum concludas: itaque etiam in haec tempora operis Herodotei, quod tum certe magis elaboratum esse adeoque absolutum fere debuit, recitationem Athenis factam a nonnullis viris doctis relegari supra vidimus: cui opinioni quae obstant, ibi iam significavimus.

§. 6.

Quae praeterea Herodoto acciderint et qualis fuerit vitae cursus, ex quo Thurios cesserat, plane ignoramus, cum nihil quidquam de his alibi traditum exstet et pauca tantum ex ipsius Herodoti scriptis coniecturâ potius assequi liceat. Qui cum occasione oblata nonnulla tradat, quae ad seriora pertineant tempora, inde consequitur, eo usque illum extendisse vitam. Pertinent haec, quae supra iam attigimus §. 4, ad res anno 431 s. 430 usque ad annum 425 ante Chr. n. fere gestas; neque enim ad annum 408 usque Nostrum vitam extendisse credimus, ut olim e locis I, 130 et III, 15 falso intellectis probare conati erant viri docti; neque aliud vitae longius productae vestigium in opere superstite invenias, nisi huc referre velis locum VII, 170, ubi clades, quam Tarentini passi sunt, omnium maxima inter Graecos fuisse dicitur: *ὥστε πόλις Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο τῶν ἡμεῖς ἴδμεν* x. τ. 2.: quae verba Herodotum vix scribere potuisse existimo, si cognovisset cladem maximam, quam in Sicilia Athenienses anno 413 a. Chr. n. perpassi sunt, praesertim cum Atheniensium rebus tantam curam Noster impenderit, ut verbo certe huius Siculae cladis mentionem fecisset, si eam cognitam ullo modo habuisset*). Quare hoc ipso anno Herodotum in vivis non amplius fuisse arbitror: itaque ante annum 413 a. Chr. n.

*) Quare etiam accedere non possum Dahlmanno (Herodot p. 38 seq.) et Grotefendio (Geschichte u. Geograph. von Altitalien I. p. 34), qui Herodotum haec verba scripsisse putant ante hanc ipsam cladem: quam si postea cognovisset, certe id, opinor, indicasset.

eundem extremum diem obiisse statuendum erit; quo autem anno diem ille obierit, accuratius constituere si velis, vix licebit. Qui singulari cura in haec inquisiverunt viri docti nostrae aetatis, probabilitatem quandam magis secuti quam certa veterum testimonia, Rubino*) ac Schoellins**), Herodoti vitam supra annum 425 extendi posse negarunt. Paulo post annum 424 exacto sexagesimo vel sexagesimo primo aetatis anno diem supremum obiisse Herodotum pronuntiat Rubino***): quem si sequamur, Herodotus initia tantum belli Peloponnesiaci anno 431 exortū videre potuit, cuius calamitates sic indicat VI, 98 (ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ῥασάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἰσὶν ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπὶ γενομένα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς κολεμούντων), ut, licet mortuus sit Artaxerxes anno 424, plura tamen ac maiora belli Peloponnesiaci mala Noster cognovisse putandus sit, quam quae primis tantum belli huius annis acciderant. Itaque si quid hario- lari in talibus liceat, malim Herodoti vitam extendere usque ad medium fere bellum Peloponnesiacum, adeo ut recte ille dici possit *παρεχτείνης μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν*, quae Dionysii sunt verba supra §. 1 allata: sed intra annum 413 subsistam neque Herodotum anno sequente (412) amplius in vivis fuisse credam: quo ipso anno cum Athenienses Thuriis eiecti sint, Herodotum aequae atque Lysiam inde discessisse Athenasque denuo petiisse quod plures viri docti statuunt†), equidem ob illas quas protuli temporum rationes, accedere nequeo. Haec sane sunt, quae de tempore, quo Herodotus vitam finierit, aliqua cum probabilitatis specie erui possunt. Iam si quaeras, quid per illud temporis spatium, et quo Thuriis discessit, usque ad obitum gesserit; expletum certe credas licet tum historiarum opere in ordinem redigendo, perficiendo, limando, tum itineribus per Graeciam magnam Siciliamque, quin ipsam per Graeciam (si recte supra statuimus) factis: quamquam ne si quidem opus prorsus absolvere licuit, cum morte oppressus opus ad eam quam voluit perfectionem perducere iustamque ei clausulam imponere non posset (vid. nott. ad IX, 122). Nec desunt sane loci, quos in Italia conscriptos esse dubium vix est: IV, 46 coll. 15. IV, 99. V, 44 ibiquo nott. Et diutius Nostrum Thuriis commoratum esse vel inde quis colligat, quod a

*) De mortis Herodoti tempore disputatio. Marburgi 1848. Conferas quoque Ley: De tempore, quo Herodotus mortem obiit. Colon. 1836.

**) in Philolog. IX. p. 199—211.

***)) l. l. pag. 11. Inde Henr. Fischer (in thesibus adinnetis dissertationi: Historiae Argivorum fragm. P. I. Vratislav. 1850) hanc ponit thesin: Herodotum diutius quam usque ad Olymp. XC (i. e. 420 ante Chr. n.) vixisse et scripsisse probari non potest.

†) Conf. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 700 ed. nostr., cui adsentitur Schiller: De Thuriior. rebus p. 33 itemque Th. Müller: De Thuriiorum republ. p. 48, Lahmeyer: De libelli Plutarchei etc. auctoritate p. 20 seq.

quibusdam serioris aetatis scriptoribus*) *Thurius* vocatur, ac si natalis hic esset locus vereque patrius, et Plinius Hist. Nat. XII, 4 (8) Herodotum Thuriis in Italia historiam condidisse scribit; indeque etiam haud scio an explicandum sit, quod belli Peloponnesiaci, quod illa aetate quam maxime saevit tantamque Graeciae rebus conversionem attulit, rarior in Musis Herodoteis mentio fiat, praesertim cum Herodotus pro operis sui consilio, quo Graecorum res illustrare ac celebrare debebat, vix lubenter huius belli calamitates attigerit: de qua re dixi in: Jahrbbb. f. Philolog. Vol. LVI. p. 7 seq. *Thurius* mortuum inque foro sepultum esse Herodotum tradit Suidas loco supra allato: tumuli inscriptionem hancce offerunt Stephanus Byzant. s. v. *Θούριος* et Aristophanis Scholiasta ad Nubb. 331 (coll. Brunck. Analectt. Vol. III. p. 263. epigr. 533), itemque nuper editus Tzetzae Scholiasta in Crameri Anecdott. Oxonn. III. p. 350 et in Tzetzae Epist. ed. a Presselio pag. 97:

*Ἡρόδοτον Ἀύξω κρύπτει κόνις ἧδε θανόντα,
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρότατιν.
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἀπο, τῶν ἄρ' ἀπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφνήων Θούριον ἔσχε πάτρην.*

Quod Marcellinus in Vit. Thucyd. §. 18**) *Athenis* Herodoti memorat sepulcrum, id si verum est neque *Herodoti* nomen, uti contendit Viscontius, male huc irrepsit, cum Fabricio, Wesselingio, Larchero, Heysio, qui ipse accuratius in haec inquisivit p. 80. 81, intelligendum de cenotaphio, quod viro de omni Graecia ac singillatim de Atheniensibus, quos tantis laudibus exornaverit, meritissimo Athenienses publice posuerint. Quod vero *Pellae* in Macedonia Herodotum obiisse alii perhibebant, teste Suida l. l., id, nisi prorsus confictum esse putemus, non nisi hac ratione probabile reddi poterit, ut Herodotum cogitemus ad Archelaum, Macedoniae regem, quem doctos homines Athenis ad se invitasse novimus, tunc temporis profectum, fatis subito abreptum fuisse: atque sic etiam statuere videmus eos viros doctos, qui Herodotum senem anno 412 ante Chr. n. Thuriis profectum denuo Athenas petiisse indeque ad Archelaum (qui anno antecedente rex erat factus) se contulisse volunt: quorum opinioni temporum rationes obstare, quae Herodotum illo anno in vivis

*) Sic Strabo XIV. 2. p. 656 s. 970 A. *Ἡρόδοτος δὲ ὕστερον Θούριον ἐκάλεισαν*. Add. Iuliani Epist. 22 init. Avien. or. marit. 49. Plutarch. De malign. Herod. 35 init. De exsilio cap. 13 fin. Plura Wesseling. Diss. Herod. p. 9, Heyse l. l. p. 70 seqq., Hand. l. l. p. 384.

**) Locus sic se habet: *πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πόλιν καλουμένην ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνημεῖα, ἐνθα δεικνύνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην τάφος*, ubi Viscontius (Iconograph. Grecq. I. p. 315) mendum suspicans vocem *Ἡρόδοτον* e textu tolli vult, in *Ἡρώδου* mutari iubet Coraë ad Plutarchi Cimon. 4: quod idem Schaefero, Krügero, aliis placuit. Contra Sauppe (in Actt. societatis Graec. II. 2. p. 430) mavult *Ὀλόγον*, quod recepit Westermann. Vitt. Graec. scriptt. pag. 189; et conf. quae ipse de his dixi in: Jahrbbb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 119. Qui nuper Marcellini vitam ediderunt, Poppo et Böhme, nihil in Marcellini verbis mutandum censuerunt.

eundem extremum diem obiisse statuendum erit; quo autem anno diem ille obierit, accuratius constituere si velis, vix licebit. Qui singulari cura in haec inquisiverunt viri docti nostrae aetatis, probabilitatem quandam magis secuti quam certa veterum testimonia, Rubino*) ac Schoellius**), Herodoti vitam supra annum 425 extendi posse negarunt. Paulo post annum 424 exacto sexagesimo vel sexagesimo primo aetatis anno diem supremum obiisse Herodotum pronuntiat Rubino***): quem si sequamur, Herodotus initia tantum belli Peloponnesiaci anno 431 exorti videre potuit, cuius calamitates sic indicat VI, 98 (*ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ῥοδασπερος καὶ Πέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Πέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἰκοσὶ ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενομένα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων*), ut, licet mortuus sit Artaxerxes anno 424, plura tamen ac maiora belli Peloponnesiaci mala Noster cognovisse putandus sit, quam quae primis tantum belli huius annis acciderant. Itaque si quid baricari in talibus liceat, malim Herodoti vitam extendere usque ad medium fere bellum Peloponnesiacum, adeo ut recte ille dici possit *παρεχέσθαι μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν*, quae Dionysii sunt verba supra §. 1 allata; sed intra annum 413 subsistam neque Herodotum anno sequente (412) amplius in vivis fuisse credam: quo ipso anno cum Athenienses Thuriis eiecti sint, Herodotum aequae atque Lysiam inde discessisse Athenasque denuo petiisse quod plures viri docti statuunt†), equidem ob illas, quas protuli temporum rationes, accedere nequeo. Haec sane sunt, quae de tempore, quo Herodotus vitam finierit, aliqua cum probabilitatis specie erui possunt. Iam si quaeras, quid per illud temporis spatium, ex quo Thuriis discessit, usque ad obitum gesserit; expletum certe credas licet tum historiarum opere in ordinem redigendo, perficiendo, limando, tum itineribus per Graeciam magnam Siciliamque, quin ipsam per Graeciam (si recte supra statuimus) factis: quamquam ne sic quidem opus prorsus absolvere licuit, cum morte oppressus opus ad eam quam voluit perfectionem perducere iustamque ei clausulam imponere non posset (vid. nott. ad IX, 122). Nec desunt sane loci, quos in Italia conscriptos esse dubium vix est: IV, 46 coll. 15. IV, 99. V, 44 ibiquo nott. Et diutius Nostrum Thuriis commoratum esse vel inde quis colligat, quod a

*) De mortis Herodoti tempore disputatio. Marburgi 1848. Conferas quoque Ley: De tempore, quo Herodotus mortem obiit. Colon. 1836.

**) in Philolog. IX. p. 199—211.

***)) l. l. pag. 11. Inde Henr. Fischer (in thesibus adiunctis dissertationi: Historiae Argivorum fragm. P. I. Vratislav. 1850) hanc ponit thesin: Herodotum diutius quam usque ad Olymp. XC (i. e. 420 ante Chr. n.) vixisse et scripsisse probari non potest.

†) Conf. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 700 ed. nostr., cui adsentitur Schiller: De Thuriorr. rebus p. 33 itemque Th. Müller: De Thuriorum republ. p. 48, Lahmeyer: De libelli Plutarchei etc. auctoritate p. 20 seq.

quibusdam senioris aetatis scriptoribus*) *Thurius* vocatur, ac si natalis hic esset locus vereque patrius, et Plinius Hist. Nat. XII, 4 (8) Herodotum Thuriis in Italia historiam condidisse scribit; indeque etiam haud scio an explicandum sit, quod belli Peloponnesiaci, quod illa aetate quam maxime saeviit tantamque Graeciae rebus conversionem attulit, rarior in Musis Herodoteis mentio fiat, praesertim cum Herodotus pro operis sui consilio, quo Graecorum res illustrare ac celebrare debebat, vix lubenter huius belli calamitates attigerit: de qua re dixi in: Jahrbb. f. Philolog. Vol. LVI. p. 7 seq. *Thurius* mortuum inque foro sepultum esse Herodotum tradit Suidas loco supra allato: tumuli inscriptionem hancce offerunt Stephanus Byzant. s. v. *Θούριος* et Aristophanis Scholiasta ad Nubb. 331 (coll. Brunck. Analectt. Vol. III. p. 263. epigr. 533), itemque nuper editus Tzetzae Scholiasta in Cramerii Anecdott. Oxonn. III. p. 350 et in Tzetzae Epist. ed. a Presselio pag. 97:

*Ἡρόδοτον Λύξω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα,
 Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρότατιν.
 Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἀπλητον
 Μῶμον ὑπεκπροφυγῶν Θούριον ἔσχε πάτρην.*

Quod Marcellinus in Vit. Thucyd. §. 18**) *Athenis* Herodoti memorat sepulcrum, id si verum est neque *Herodoti* nomen, uti contendit Viscontius, male huc irrepsit, cum Fabricio, Wesselingio, Larchero, Heysio, qui ipse accuratius in haec inquisivit p. 80. 81, intelligendum de cenotaphio, quod viro de omni Graecia ac singillatim de Atheniensibus, quos tantis laudibus exornaverit, meritissimo Athenienses publice posuerint. Quod vero *Pellae* in Macedonia Herodotum obiisse alii perhibebant, teste Suidal. l. i., id, nisi prorsus confictum esse putemus, non nisi hac ratione probabile reddi poterit, ut Herodotum cogitemus ad Archelaum, Macedoniae regem, quem doctos homines Athenis ad se invitasse novimus, tunc temporis profectum, fatis subito abreptum fuisse: atque sic etiam statuere videmus eos viros doctos, qui Herodotum senem anno 412 ante Chr. n. Thuriis profectum denuo Athenas petiisse indeque ad Archelaum (qui anno antecedente rex erat factus) se contulisse volunt: quorum opinioni temporum rationes obstare, quae Herodotum illo anno in vivis

*) Sic Strabo XIV. 2. p. 656 s. 970 A. *Ἡρόδοτος ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν*. Add. Iuliani Epist. 22 init. Avien. or. marit. 49. Plutarch. De malign. Herod. 35 init. De exsilio cap. 13 fin. Plura Wesseling. Diss. Herod. p. 9, Heyse l. i. p. 70 seqq., Hand. l. i. p. 384.

**) Locus sic se habet: *πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίαις πύλαις καλουμέναις ἱστὶν ἐν Κολλῇ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνήματα, ἐνθα δέκνυνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδον τάφος*, ubi Viscontius (Iconograph. Grecq. I. p. 315) mendum suspicans vocem *Ἡρόδοτον* e textu tolli vult, in *Ἡρώδον* mutari iubet Coraëus ad Plutarchi Cimon. 4: quod idem Schaefero, Krügero, aliis placuit. Contra Sauppe (in Actt. societatis Graec. II. 2. p. 430) mavult *Ὀλόρον*, quod recepit Westermann. Vitt. Graec. scriptt. pag. 189; et conf. quae ipse de his dixi in: Jahrbb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 119. Qui nuper Marcellini vitam ediderunt, Poppo et Böhme, nihil in Marcellini verbis mutandum censuerunt.

non amplius fuisse arguunt, iam dixi in Jahrb. f. Philolog. LIV. p. 119 et supra quoque monui. Nec magis eadem temporum rationes permittant, ut vera esse credamus, quae apud Suidam s. v. Ἑλλάνικος (p. 212 Westermann. Vitt. Graec. scriptt.) leguntur: διέτριψε δ' Ἑλλάνικος ἐν Ἡροδότῳ παρ' Ἀμύντῃ τῷ Μακεδόνων βασιλεὶ κατὰ τοὺς χρόνους Εὐκρίδου καὶ Σοφοκλέους· καὶ Ἐκαταίῳ τῷ Μιλησίῳ ἐπέβαλε γεγονότι κατὰ τὰ Περσικά καὶ μακρῷ πρὸς· ἐξέτεινε δὲ καὶ μέχρι τῶν Περδίκκου χρόνων κ. τ. λ., in quibus, ut temporum rationes sibi constarent, pro Ἀμύντῃ Clinton II. p. 271 reponi voluit Περδίκκῃ et Ἀρχελαῶν pro Περδίκκου: etenim Suidae verba si sequamur, Hellenicus una cum Herodoto apud Amyntam (qui regnavit Ol. LVI, 4 — LXIX, 1) commoratus est atque aetatem extendit usque ad Perdiccae tempora, qui regnum adeptus est Olymp. LXXIX, 4 sive 461 ante Chr. n. Quod cum pateat falsum esse, rectius utique cum Muellero (Fragm. Graec. hist. I. p. XXIV seq.) Hellenicum intra Olymp. LXXIV, 3 — XLV, 4 sive 482—397 ante Chr. n. vixisse statues: adeo ut Herodoti aetatem longe hic superaverit. Nec tamen in tanta famae incertitudine ac discrepantia adduci possum, ut Herodotum et Hellenicum unā in aula regis Macedonum, sive Archelaus sive alius quis fuerit, commoratum esse ibique Herodotum mortuum esse credam: acquiescere malim in ea fama, quae Herodotum Thuriis et mortuum et sepultum esse tradit.

Uxor, liberorumque aequae atque cognatorum Herodoti (si ab eo Panyasi discedas) nulla reperitur mentio. Tradit quidem (in Phot. Bibl. Cod. 190. p. 246 H. p. 148 Bekk.) Ptolemaeus Hephaestio, Herodotum secum habuisse amasium quendam Plesirrhoom, Thessalum genere eundemque opum haeredem, a quo etiam historiae Herodoteae prooemium fuerit compositum, reliquisse; sed firmo argumento haec carere videntur, quamquam inde colligi posse videtur C. O. Muellero (Kleine deutsche Schrift. I. p. 36), ab hoc Plesirrhoo Herodoti opus post mortem Herodoti esse editum. Neque ab hoc eodem Plesirrhoo prooemium Herodoteum esse conscriptum, iam supra (Vol. I. p. 4) monuimus iterumque hoc loco monendum putamus, cum denuo nuper vir doctus (La Roche in Philolog. XIV. p. 287 seqq.) hoc prooemium ab ipso Herodoto conscriptum esse negaverit, Plesirrhoo huic aut posterioris aetatis scriptori, ut opinatur,tribuendum. Vid. nott. T. I. p. 4.

De Herodoti imaginibus haec olim adscripsit Creuzerus: „quarum plures antiquitus exstitisse vix dubium est, cum adhuc carmen supersit Christodori Coptitae in Herodoti imaginem, quae Constantinopolin translata erat. Vid. Analect. II. pag. 470. Ac lapis hodieque exstat in Museo Regis Neapolitani, ex collectione Farnesiana illatus, qui Herodoti et Thucydidis simulacra iuncta simul exhibet. Vid. Imag. ex Bibl. F. Ursini 1570 Rom. et Visconti Iconograph. grecq. I. pl. 27 (p. 315 seqq. ed. Milan.) [Unde Herodoti imago quoque delineata conspicitur in fronte Italiae nostri scriptoris versionis.] Aliam adhuc incognitam imaginem e numo Halicarnassensi temporis Antonini Pii publicavit idem Viscontius l. l. [cui addas alterum numum supra §. 2 commemoratum]. Monstrat ille

altera in parte Antonini imperatoris imaginem addita inscriptione, in altera parte imaginem capitis, quod Herodoti esse et comparatio cum illo lapide et ipsae literae adiectae confirmant. Cf. Millin. *Annal. Encycloped.* 1817 Aout p. 218—220. “Equidem plura afferre non habeo. Quae enim apud Gronovium exstant in *Antiqq. Graecc.* II. tab. LXXI coll. *Mus. Capitol.* I. tab. LXVII et Winckelmann. *Hist. Art.* IV. IV (Opp. T. VI, l. p. 30 et 2. p. 44), quem sequitur Gurlitt. *Archaeolog. Schrift.* p. 287, iis meliora edocuit Viscontius a Crenzero allatus l. l. Qui idem Creuzerus postea haec adiicit: „Est etiam protome marmorea in museo Comitum de Erlach, quam Herodoti esse dicunt, nec Viscontio neque cuiquam, quod sciam, memorata: cuius ectypam e gypso imaginem Francisci Comitum τοῦ μακαρίτου munificentiae acceptam referimus.“ Ridicula fere imago conspicitur in fronte operis, quod inscribitur: *Illustrirte Weltgeschichte. Ein Buch für's Volk von Held und Corvin.* Leipzig. 1844: exhibetur enim Herodotus caput coronā cinctus, qui sedens in Graecorum conventu historiam suam praelegit.

§. 7.

Vel ex iis, quae ante disputata sunt, bene intelligitur non uno eodemque tenore Herodotum sua absolvisse itinera nec certum constare ordinem, quo illa perfecerit. Id unum iure quodam nobis sumere posse videmur, illum, antequam Olympiae recitasset Thuriosque abiisset, peragrasse et Asiam et Africam et, quod mihi certe est veri simillimum, plerasque etiam ipsius Graeciae partes; a Thuriis inde eundem per Italiam inferiorem, Siciliam et forsitan etiam iterum per ipsam Graeciam instituisse itinera, indefessum et in suo opere perficiendo totum occupatum. Sed plura et accuratiora de his itineribus afferre vix dum licebit. Neque enim is est Herodotus, qui de se ipse suisque itineribus nos accuratius et consulto edoceat: immo non nisi coactus fere de his loquitur, ubi scilicet testibus aliquid probandum, aut mirae atque insolitae rei fides facienda erat legentibus, aut incredibilium rerum in narratione suum ipsius utpote suis haec oculis insipientis auribusve accipientis testimonium erat adponendum. Itaque nec de tempore*), nec de ordine, quo singulas illas instituerit peregrinationes, nec de ratione, qua illas fecerit, cum certi quid constitui possit, id unum restat, ut regiones et loca indicemus, ad quae pervenisse Nostrum ex ipso opere superstitute certo colligi possit. Qua in re cum post alios viros doctos**)

*) In Artaxerxis aetatem, qui Xerxis filius huic ipsi successit, Herodoti itinera reiicit Dahlmann. l. l. p. 54. Nos illud modo affirmare audeamus, itinera ab Herodoto per Asiam et Africam facta cadere ante recitationem Olympiacam (vid. supra §. 4) indeque antecedere annum 444 ante Chr. n. Unde iter in Aegyptum susceptum circa annum 450 vel intra annos 454—444 probabiliter poni diximus in nott. ad II, l. T. I. p. 428.

**) Ukert. *Geogr. Graecc. et Romm.* I, l. p. 71 seqq., Dahlmann. l. l. p. 53 seqq.

laudabilem operam collocarit Heyse l. l. cap. V. p. 84 seqq., eo breviora esse poterimus. De peregrinandi modo si quaeras, valde probabile fit, mercatoribus peregrinantibus se patrem historiae adiunxisse socium*); quo enim alio modo illa praesertim aetate ad Asiae plagas interiores, ad Aegyptum, ut has potissimum nominem regiones, penetrare multosque alios aliarum terrarum homines mercaturae causa illuc confluentes cognoscere ac sciscitari potuisset?

Exordiamur a patria Herodoti terra *Caria*, quam aequae atque *Ioniam* et *Acolidem* a scriptore peragratam fuisse ut ipsa suadet res, ita certis probatur testibus. Tu conf. modo de *Caria* et de *Dorionum pentapoli* I, 141. 144. 174 coll. 171 et 172; de *Rhodo* insula, quam adiit, II, 182 coll. III, 47. De *Ionia* insignis locus exstat I, 142 coll. VI, 14; de *Miletu* I, 21 ibique nott. coll. 137; de *Mysale* et *Panionio* I, 148 coll. IX, 97; de *Epheso* Ephesioque agro I, 26. 92 nott. II, 148 coll. II, 10. 106; de *Phocaea* I, 163; de *Samo* dixi in nott. ad III, 60 coll. VI, 14. Quo eodem pertinent, bene notante Heysio**), hi quoque loci: II, 148. 182. III, 47. 54. 60. 123. 142. IV, 88. 152. VI, 14 coll. I, 70. De *Aeglia* conf. I, 149, ***) de *Lesbiis* I, 23. 24 coll. IV, 61. In *Troadem* excursasse Herodotum quamquam vix dubium, certa tamen desunt testimonia, nisi quod aliquoties Troiani agri fit mentio. Ac *Sigeum* promontorium, quod proxime Troadem esse nemo nescit, ipsum inspexisse, e loco IV, 25 coll. V, 65 quodammodo colligas; neque incognitam ipsi regionem fuisse, indicare videtur alter locus II, 10. *Lydiam* Nostrum visisse plura erant testimonia I, 93 ibique nott. I, 94. IV, 45; de urbe *Sardibus* loquitur I, 80. 84. III, 5; de *Maeandro* Maeandrique campis pluribus locis, quos citavimus ad I, 18, ubi vid. potissimum II, 10. 29. VII, 26. Nec *Mysiae* cognitione Herodotum caruisse, ex accurata descriptione itineris a Xerxe Sardibus Abydum facti (VII, 42 seqq.) merito concludit Heyse l. l. p. 90 afferens quoque hosce locos II, 10 (de *Rio* et *Teuthrania*). IV, 14. 15 de *Cyzico* et *Proconneso*, cuius incolae laudantur testes eorum, quae de *Aristea* retulit, I, 57 de *Placia* et *Scylace*. *Thrace* *Bithyniam* Noster visit, ut ex VII, 75 apparet, itemque omnem meridiionalem Ponti Euxini tractum usque ad *Thermodontem*, de quo II, 104 coll. IV, 86, ubi *Themiscyrae* mentio, et II, 34, ubi *Sinope* affertur. Nec iniuria suspicaris, ad *Halyn* usque (de quo fluvio conf. I, 72. VII, 26. V, 52) Herodotum pervenisse, si quidem omnem dixeris Asiam minorem eâ viâ, qua mercatores coniuncti peregrinari solent Sardibus Susa tendentes, illum permeasse, ob accuratam huius itineris descriptionem V, 52, ubi vid. nott. (T. III. p. 80) coll. VII, 26. 30. Tum quoque *Lycios*, de quibus vid. I, 176, adiisse videtur, itemque *Cretam* insulam, de qua conf. I, 171.

*) Hinc ipse pater historiae talia mercatorum itinera descripsisse videtur; vid. V, 52 ibique nott.

**) l. l. p. 88.

***) Quem huc quoque trahere vult Heyse l. l. p. 89 locum III, 55 de *Pitana*, eum alio spectare, in nott. ad h. l. iam monui.

VII, 171. III, 59 et *Cyprum*, de qua insula vid. I, 105. 199. V, 114. VII, 90.

E Cypro vel ex Aegypto traiecit ad *Phoenices*, quos aliquoties citat testes et auctores; II, 104. VII, 89. I, 2. 5. III, 37 coll. II, 79 et inprimis II, 41, ubi Tyrum se navi venisse declarat, coll. II, 106 et, qui eodem spectant loci, I, 105. II, 157. Ex illo loco II, 106 *Palaestinam* quoque Herodotum adiisse apparet, sed, ut mea fert sententia, non nisi eius tractum maritimum, quem permeans de *Cadyto* urbe quae refert II, 159 et III, 5, audivisse videtur. Tu vid. Vol. I. p. 889 ed. nostr. et conf. II, 104. 106: ad quos locos respiciens Iosephus contr. Apion. I, 22 (Vol. VI. p. 199 Bekk.) Herodoto Iudaeorum gentem innotuisse statuit. Neque tamen illum ad interiores Palaestinensis terrae regiones penetrasse neque Hierosolyma vidisse arbitror, assentiente quoque E. Naegelsbachio (in H. Reuteri: Allgem. Repertor. für die theol. Litt. 1851. Vol. LXXIII (N. F. XXVI) pag. 194; quod vero in lacuna, quae VII, 76 reperitur, *Iudaeos* s. *Solymos* (quod nomen Herodotus haud novit, *Syros Palaestinos* vocans) olim commemoratos esse in Xerxis exercitu militantes quidam statuunt, id coniecturâ eaque incertâ nititur meritoque reiicitur a Guil. Kellero De fragmm. Manethon. (Marburgi Catt. 1859) p. 40; ac nihil dubium, quin Noster de Iudaeorum gente maxime memorabili, sed peregrinos aditu prohibente, plura retulisset, si eo usque pervenisset terramque ipsam invisisset. Quae de *Arabia* scripsit III, 107, e mercatoribus, qui inde in Aegyptum aliave loca venerant, eum accepisse putem; nam collocutum cum hisce Nostrum docent hi loci III, 108. 111 in. II, 75.

In *Aegyptum* qua via venerit et qua ex regione, haud liquet. Pedestri itinere e Palaestina per regiones Arabiae desertas, e loco III, 5, ubi hoc ipsum iter describit, coll. III, 8, quis colligat; navi e Graecia aut e Phoenicia, cum qua utraque frequens florebat Aegyptiorum commercium, in Aegyptum advectum esse illum placet Heysio (p. 97 nott.) comparanti hos locos: III, 6 init. et II, 5. Utut statuis, omnem Aegyptum ab Herodoto perlustratam fuisse, certum est, et probat secundi libri tertique ex parte argumentum; unde quae huc spectant, omnia accurate collegit Heyse l. I. pag. 108 seq. Quaecunque enim in his libris de Aegypti natura, historia, ambitu, incolis eorumque institutis tradita inveniuntur, ea vel ab ipso Herodoto cognita et observata vel e sacerdotum inprimis, quos consuluit, mercatorum, aliorum sermonibus percepta putanda sunt. Atque ipse historiae pater hac in re ita pronuntiat II, 90: μέγχι μὲν τούτων ὅψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη τὰντα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε (sequitur Aegypti historia) Ἀλγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐξέων, κατὰ ἤκουον. προσέεται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψις. Et II, 147 init. Ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Ἀλγυπτιοὶ λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοις, κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, τὰντ' ἡδὲ φράσσω· προσέεται δὲ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψις. Add. II, 5. 29, ne plura. Pertinet huc accurata terrae descriptio II, 5 seqq., institutorum, morum II, 35 seqq. et praecipue II, 122. 164 seqq.; pertinent huc ser-

p. 700 ed. nostr.), sive, quod certe minus offendit, paucis annis ante cladem Siciliensem habitam censeas cum Lahmeyero (l. l. p. 19), cum Herodotus Thuriis iter Athenas fecisset (vid. nott. ad V, 77). Quae cum ita sint, malim utique Eusebium sequi, quem eundem quoque secutus est Schoellius l. l. pag. 417—423 pluribus de hac recitatione eiusque argumento disputans; praesertim cum quae Diyllus narrat, dubiam fidem habeant omnisque haec res ἐν τῇς κατεφυσμένης ἱστορίας arrepta prorsusque ficta videatur, Cobeto iudice in Mnemosyn. VII. p. 268.

His recitationibus tertia adeo accedet, si respicimus ea, quae in oratione Corinthiaca, quae Dioni Chrysostomo vulgo tribuitur et in eiusdem orationes recepta est (nr. XXXVII), leguntur §. 7. pag. 456 sive p. 103 Reisk.: ἡκε δὲ καὶ Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς (scil. Corinthum) ὡς ὑμᾶς λόγους φέρων Ἑλληνικοὺς ἄλλους τε καὶ Κορινθίους οὐδέπω ψευδεῖς, ἀνθ' ὧν ἡξίου παρὰ τῆς πόλεως μισθὸν ἀρνεσθαι· διαμαρτῶν δὲ καὶ τούτου (οὐ γὰρ ἡξίου οἱ ὑμετέροιο πρόγονοι δόξαν ἀγοράζειν) μετεσκεύασεν ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ περὶ τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸν Ἀδελμαντον: quae verba, quod ad Corinthios attinet animumque scriptoris in Corinthios non malevolum, iam tractavimus in nott. ad VIII, 94. Etenim si quid veri subest, haec verba id certe docent, Herodotum eodem fere modo, quo Olympiae atque Athenis, *Corinthi* quoque historiarum partem, Corinthiorum in gratiam, quibus opus suum innotescere voluit, praelegisse; eodemque spectare videntur verba Luciani supra allata: τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγινώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι: quamquam nec de tempore, quo haec recitatio facta est, neque de argumento eius quidquam certi constat. Tu conf. Heysium l. l. pag. 58 seq. et quae plura exposuerunt Lahmeyer l. l. pag. 19 seq. et Schoellius l. l. p. 424 seq. Atque aliis quoque locis per Graeciam recitasse Herodotum haud absonum erit statuere (cf. Schoell. l. l.) ipsumque Luciani locum l. quis afferre possit commonstraturus, coram Argivis et Lacedaemoniis recitasse Nostrum: de qua re equidem certi nihil affirmaverim secutus Lahmeyerum p. 21. Quin *Thebis* quoque Nostrum recitasse suspiceris e Plutarchi loco De Herod. malignit. cap. 31, nisi haec tota narratio a posterioris aetatis grammatico malevolo ficta est, quam usquequaque veram esse vix mihi persuadere possum. Conf. Heyse p. 60 seq.

§. 5.

Si igitur brevi ante annum 444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1 Olympiae et anno 446 s. 445 (Olymp. LXXXIII, 3 s. 4) Athenis recitavit Herodotus, illum hoc tempore in Graecia ipsa commoratum fuisse oportet, reversum ex itineribus longinquis. Neque vero uno Athenarum loco illum commoratum esse credibile fit, sed reliquas etiam Graeciae partes peragrasse videtur historiae perficiundae causa usque ad annum

444 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIV, 1: quo ipso anno *) coloniae Athenis Thurius deductae Herodotum se addidisse Suidas refert; quocum faciunt hac in re Strabo XIV. p. 656 s. 970 A. Plutarch. II. p. 604 F. sive De exsil. cap. 13 coll. Herodoti epitaphio apud schol. ad Aristophan. Nubb. 331. Ac vel si duas Thurius missas colonias secernendas existimes, prouti compluribus viris doctis nunc placet (vid. Theod. Müller: De Thuriorum republ. pag. 4 seqq., Lud. Schiller: De Thuriorum rebb. p. 11 seqq., qui praeterea laudat Hoelscher. de vita et scriptt. Lysiae p. 17 seq. et Bergk. in Commentatt. de reliquiis comoediae Atticae p. 51 seqq.), alteram archonte Callimacho missam Olymp. LXXXIII, 3, alteram archonte Praxitele missam Olymp. LXXXIV, 1, huic secundae interfuisse et Herodotum et Lysiam certum est. Quae causae Nostrum impulerint, ut Graeci relictā in Italiam discederet, nemo facile dixerit; in tumuli inscriptione hoc nescio unde traditum legimus:

*Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφύγων Θούριον ἔσχε πάτρην**),*

quamquam accuratiora desunt. Minus vero ad temporum rationes recte constituendas hoc congruere videtur, quod Sophocles quinquaginta quinque annos natus, anno igitur 440 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXV, 1 (si quidem natus est hic poeta Olymp. LXXI, 2 s. 405 a. Chr. n. ***) carmen (ᾠδὴν) Herodoto composuisse fertur †), teste Plutarcho An seni

*) Malim sequi hanc rationem, Plinii (H. N. XII, 4, 8) auctoritate munitam, quam alteram, quae Thurius auctore Diodoro (XII, 10) conditos ponit anno 446 a. Chr. n. s. Olymp. LXXXIII, 3. Vid. Heys. I. l. p. 64. 65 et, qui rem confecit, Voemeli in programme supra laud. pag. 5. 6. coll. Osanno: Beiträge z. Griech. u. Röm. Liter. Gesch. I. p. 80 seq. De ipsis Thuriis conditis enarrat Diodor. XII, 9 seqq. coll. Strabone VI. p. 263 s. 404 B. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331. Plura de his vid. apud Mueller. et Schiller. I. supra I.

**) Vid. Schol. ad Aristoph. Nubb. 331, ibique cf. Hermann. p. 265 ed. sec. Steph. Byz. s. v. Θούριος p. 311.

***) Sic certe vulgo ponunt, probantibus Lessingio, Boeckhio, aliis: vid. Heyse I. l. p. 67. et, qui accurata disputatione hoc ad verum maxime accedere comprobavit F. Schultz De vita Sophoclis poetae (Berolin. 1836) §. III. pag. 24 seqq.: unde paulum discedit S. A. Naber: De vita Sophoclis (in Miscell. philolog. et paedagg. Nov. Ser. fasc. III. p. 32 seq.) annum ponens antecedentem Olymp. LXXI, 1 sive 496 ante Chr. n., quem qui praecedit annus 497 s. Olymp. LXX, 4., sumit C. G. Lange in Comment. de Sophocl. vita (Halis 1833) cap. 3. pag. 10—14 item. que Witzschel in Pauly Realencyclopaed. VI, I. pag. 1294. Olymp. LXXI, 1 Sophoclem natum esse statuit Th. Bergk in Comment. de vita Sophoclis p. XIII seq. (edit. Sophocl. Tauchnitz. 1858) Diodorum (XIII, 103) secutus, qui ipse Apollodori chronicis fide admodum dignis usus esse videatur.

†) Boeckh. in Commentt. societ. reg. Berolin. 1824. p. 59 seq. coll. Jaegero I. l. p. 22 seq. hoc refert ad ann. Olymp. LXXXIV, 4 s. 441 a. Chr. n.; quo scilicet anno Sophocles, dux contra Samios ab Atheniensibus constitutus cum Herodoto Sami vivente et historias scribente familiaritatem contraxerit, ita ut hoc eodem anno Herodotum cum Sophocle una Athenas adiisse putemus, longioris obsidionis, quae insecuta

ger. resp. p. 785 B. cap. 3; quod si verum est, illud certe verum esse vi potest, hoc tempore Herodotum Athenis fuisse, unde quattuor ante anni (441 a. Chr. n.) Thuriōs illum discessisse colonum modo posuimus. Quae cum ita sint, id unum mihi inde iure colligi posse videtur, Herodotum hoc tempore (i. e. anno 440 ante Chr. n.) Sophocli bene iam cognitum fuisse ipsumque Herodoti opus ex parte quidem poëtae iam innotuisse, si quidem hic non solum in *Antigona*, quae acta est Olympiad. LXXXIV, 3 vel 4 (i. e. 441 vel 440 ante Chr. n.), Herodoteam sententiam expressisse videri potest (vid. III, 119 ibique nott.), verum etiam aliis tragoediarum locis Herodoteas sententias, voces ipsasque dictiones adhibuisse videtur: de qua re vid. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 707 seq. ed. nostr. et nott. ad I, 2. 32. II, 35. III, 119. VII, 46, quamquam cautius hac quoque in re agendum erit, quando videmus sententias, quae utrique scriptori communes sunt, apud alios quoque scriptores reperiri adeoque celebrari; in singulis vocibus dictionibusque atque omnino in usu verborum multa inveniri utrique scriptori paria, adeo ut alter ex altero haud raro illustrari possit, saepius in notis indicavimus. Neque vero ullum aliud vestigium amicitiae sive familiaritatis, quae inter historicum et poëtam intercesserit, exstat: quare quae de Herodoto arctius cum Sophocle iuncto, Athenis commorante et Periclis consilia in republica administranda adiuvante nunc proferuntur (v. A. Schoell: *Sophocles. Sein Leben u. Wirken* p. 123 seqq. coll. Witzschello in *Jahrbb. f. Philolog.* XLIX. p. 255 seq.), coniecturis potius quam certis veterum testimoniis nituntur: id unum „satis constare videtur (verba „sunt C. Fr. Hermann. l. l. p. 706), Herodotum et Sophoclem non aetatibus „tantum suppare, sed etiam inter se notos adeoque familiaritatis aliquo „vinculo iunctos fuisse:“ quod ipsum quo iure neget Mure l. l. IV. pag. 273, haud intelligo. Hanc igitur amicitiam sive familiaritatem utriusque viri equidem referendam puto ad ea tempora, quibus Herodotus ab itineribus per Asiam factis redux Athenas inivit ibique commemoratus est, antequam Thuriōs proficisceretur, id est, ante annum 444 ante Chr. n. Qui enim propter carmen Herodoto a Sophocle compositum anno 440 ante Chr. n. ad hunc ipsum annum utriusque viri amicitiam referunt, necesse est statuunt, hoc ipso anno Herodotum, qui quattuor ante annis Thuriōs discesserat, Thuriis denuo iter fecisse Athenas ibique aliquantisper substitisse; quod cum ipsum per se parum credibile videatur, accedit alterum, quod propylaea tum videre Noster non potuit, quae intra annos 438 et 431 exstructa cum viderit (vid. V, 77 ibique nott.) satius certe erit statuere, Herodotum post annum 437 *) Athenas iterum invisasse, itinere facto ex Italia; neque inde in eorum partem discesse-

est, molestias evitaturum. At, si quid video, longe antea Athenas iam Noster inviserat, unde tribus ante annis Thuriōs discesserat: de quo sine causa mihi dubitare videtur Boeckh: *Zur Antigone d. Sophocl.* pag. 144.

*) Amphipolin, quae anno 437 a. Chr. condita est, Noster ignorasse videtur; nulla quippe notitia huius coloniae ad Herodotum in Italia commorantem devenisse videtur. Cf. VII, 114 ibique nott.

rim, qui (vid. Heyse l. l. p. 68 et Jaeger p. 27) Herodotum primis colonis, qui Thurios anno 444 a. Chr. n. discesserunt, accenseri posse negantes aliquot post annis in coloniam iam conditam illum se recepisse ponunt: ut iam non quadragenarius, sed quinquagenarius ferme illuc abiisse putandus sit. Sed, alia ut taceam, diserta Plinii et Strabonis testimonia supra allata prorsus refragantur, bene monente quoque Voemelio l. l. p. 7. 8. Itaque acquiescendum est in ea, quam posuimus, sententia, Herodotum, qui anno 444 a. Chr. n. Thurios utique cesserat colonus, postea et quidem circa annum 431 iterum in Graeciam revertisse eaque occasione Athenas visisse: quod idem Lysiam fecisse accepimus. Athenas igitur si invisit Noster circa annum 431, belli Peloponnesiaci initia, quae commemorat IX, 73 (ubi vid. nott.) videre eiusdemque belli mala et calamitates cognoscere potuit, quas ita commemorat VI, 98, ut accuratius cognitas habuisse illas suspiceris longiusque in ipsa Graecia versatum esse Nostrum concludas: itaque etiam in haec tempora operis Herodotei, quod tum certe magis elaboratum esse adeoque absolutum fere debuit, recitationem Athenis factam a nonnullis viris doctis relegari supra vidimus: cui opinioni quae obstant, ibi iam significavimus.

§. 6.

Quae praeterea Herodoto acciderint et qualis fuerit vitae cursus, ex quo Thurios cesserat, plane ignoramus, cum nihil quidquam de his alibi traditum exstet et pauca tantum ex ipsius Herodoti scriptis coniecturâ potius assequi liceat. Qui cum occasione oblata nonnulla tradat, quae ad seriora pertineant tempora, inde consequitur, eo usque illum extendisse vitam. Pertinent haec, quae supra iam attigimus §. 4, ad res anno 431 s. 430 usque ad annum 425 ante Chr. n. fere gestas; neque enim ad annum 408 usque Nostrum vitam extendisse credimus, ut olim e locis I, 130 et III, 15 falso intellectis probare conati erant viri docti; neque aliud vitae longius productae vestigium in opere superstitie invenias, nisi huc referre velis locum VII, 170, ubi clades, quam Tarentini passi sunt, omnium maxima inter Graecos fuisse dicitur: *ὥστε πόλις Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὲ ἐγένετο τῶν ἡμεῖς ἴδμεν* x. z. λ.: quae verba Herodotum vix scribere potuisse existimo, si cognovisset cladem maximam, quam in Sicilia Athenienses anno 413 a. Chr. n. perpersi sunt, praesertim cum Atheniensium rebus tantam curam Noster impenderit, ut verbo certe huius Siculae cladis mentionem fecisset, si eam cognitam ullo modo habuisset*). Quare hoc ipso anno Herodotum in vivis non amplius fuisse arbitror: itaque ante annum 413 a. Chr. n.

*) Quare etiam accedere non possum Dahlmanno (Herodot p. 38 seq.) et Grotefendio (Geschichte u. Geograph. von Altitalien I. p. 34), qui Herodotum haec verba scripsisse putant ante hanc ipsam cladem: quam si postea cognovisset, certe id, opinor, indicasset.

eundem extremum diem obiisse statuendum erit; quo autem anno diem ille obierit, accuratius constituere si velis, vix licebit. Qui singulari cura in haec inquisiverunt viri docti nostrae aetatis, probabilitatem quandam magis secuti quam certa veterum testimonia, Rubino*) ac Schoellius**), Herodoti vitam supra annum 425 extendi posse negarunt. Paulo post annum 424 exacto sexagesimo vel sexagesimo primo aetatis anno diem supremum obiisse Herodotum pronuntiat Rubino***): quem si sequamur, Herodotus initia tantum belli Peloponnesiaci anno 431 exorti videre potuit, cuius calamitates sic indicat VI, 98 (ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπερος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ τοιαύταις ἄλλας γενεάς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενομένα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων), ut, licet mortuus sit Artaxerxes anno 424, plura tamen ac maiora belli Peloponnesiaci mala Noster cognovisse putandus sit, quam quae primis tantum belli huius annis acciderant. Itaque si quid bariolari in talibus liceat, malim Herodoti vitam extendere usque ad medium fere bellum Peloponnesiacum, adeo ut recte ille dici possit *παρεκτείνων μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν*, quae Dionysii sunt verba supra §. 1 allata; sed intra annum 413 subsistam neque Herodotum anno sequente (412) amplius in vivis fuisse credam: quo ipso anno cum Athenienses Thuriis eiectionti sint, Herodotum aequae atque Lysiam inde discessisse Athenasque denuo petiisse quod plures viri docti statuunt†), eundem ob illas, quas protuli temporum rationes, accedere nequeo. Haec sane sunt, quae de tempore, quo Herodotus vitam finierit, aliqua cum probabilitatis specie erni possunt. Iam si quaeras, quid per illud temporis spatium, ex quo Thuriis discessit, usque ad obitum gesserit; expletum certe credas licet tum historiarum opere in ordinem redigendo, perficiendo, limando, tum itineribus per Graeciam magnam Siciliamque, quin ipsam per Graeciam (si recte supra statuimus) factis: quamquam ne sic quidem opus prorsus absolvere licuit, cum morte oppressus opus ad eam quam voluit perfectionem perducere iustamque ei clausulam imponere non posset (vid. nott. ad IX, 122). Nec desunt sane loci, quos in Italia conscriptos esse dubium vix est: IV, 46 coll. 15. IV, 99. V, 44 ibiquo nott. Et diutius Nostrum Thuriis commoratum esse vel inde quis colligat, quod a

*) De mortis Herodoti tempore disputatio. Marburgi 1848. Conferas quoque Ley: De tempore, quo Herodotus mortem obiit. Colon. 1836.

**) in Philolog. IX. p. 199—211.

***)) l. l. pag. 11. Inde Henr. Fischer (in thesibus adiunctis dissertationi: Historiae Argivorum fragmm. P. I. Vratislav. 1850) hanc ponit thesin: Herodotum diutius quam usque ad Olymp. XC (i. e. 420 ante Chr. n.) vixisse et scripsisse probari non potest.

†) Conf. C. Fr. Hermann. Vol. II. p. 700 ed. nostr., cui adsentitur Schiller: De Thuriorr. rebus p. 33 itemque Th. Müller: De Thuriorum republ. p. 48, Lahmeyer: De libelli Plutarchei etc. auctoritate p. 20 seq.

quibusdam senioris aetatis scriptoribus*) *Thurius* vocatur, ac si natalis hic esset locus vereque patrius, et Plinius Hist. Nat. XII, 4 (8) Herodotum Thuriis in Italia historiam condidisse scribit; indeque etiam haud scio an explicandum sit, quod belli Peloponnesiaci, quod illa aetate quam maxime saevit tantamque Graeciae rebus conversionem attulit, rarior in Musis Herodoteis mentio fiat, praesertim cum Herodotus pro operis sui consilio, quo Graecorum res illustrare ac celebrare debebat, vix lubenter huius belli calamitates attigerit: de qua re dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LVI. p. 7 seq. *Thurius* mortuum inque foro sepultum esse Herodotum tradit Suidas loco supra allato: tumuli inscriptionem hancce offerunt Stephanus Byzant. s. v. *Θούριος* et Aristophanis Scholiasta ad Nubb. 331 (coll. Brunck. Analectt. Vol. III. p. 263. epigr. 533), itemque nuper editus Tzetzae Scholiasta in Cramerii Anecdott. Oxonn. III. p. 350 et in Tzetzae Epist. ed. a Presselio pag. 97:

*Ἡρόδοτον Λύξω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα,
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίας πρότατιν.
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο, τῶν ἄρ' ἀπλητον
Μῶμον ὑπεκπροσφγῶν Θούριον ἔσχε πάτρην.*

Quod Marcellinus in Vit. Thucyd. §. 18**) *Athenis* Herodoti memorat sepulcrum, id si verum est neque *Herodoti* nomen, uti contendit Viscontius, male huc irrepsit, cum Fabricio, Wesselingio, Larchero, Heysio, qui ipse accuratius in haec inquisivit p. 80. 81, intelligendum de cenotaphio, quod viro de omni Graecia ac singillatim de Atheniensibus, quos tantis laudibus exornaverit, meritissimo Athenienses publice posuerint. Quod vero *Pellae* in Macedonia Herodotum obiisse alii perhibebant, teste Suida l. l., id, nisi prorsus confictum esse putemus, non nisi hac ratione probabile reddi poterit, ut Herodotum cogitemus ad Archelaum, Macedoniae regem, quem doctos homines Athenis ad se invitasse novimus, tunc temporis profectum, fati subito abreptum fuisse: atque sic etiam statuere videmus eos viros doctos, qui Herodotum senem anno 412 ante Chr. n. Thuriis profectum denuo Athenas petiisse indeque ad Archelaum (qui anno antecedente rex erat factus) se contulisse volunt: quorum opinioni temporum rationes obstare, quae Herodotum illo anno in vivis

*) Sic Strabo XIV. 2. p. 656 s. 970 A. *Ἡρόδοτος ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν*. Add. Iuliani Epist. 22 init. Avien. or. marit. 49. Plutarch. De malign. Herod. 35 init. De exsilio cap. 13 fin. Plura Wesseling. Diss. Herod. p. 9, Heyse l. l. p. 70 seqq., Hand. l. l. p. 384.

**) Locus sic se habet: *πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις καλουμέναις ἔστιν ἐν Κόλλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνήματα, ἐνθα δέκνυνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδου τάφος*, ubi Viscontius (Iconograph. Grecq. I. p. 315) mendum suspicans vocem *Ἡρόδοτον* e textu tolli vult, in *Ἡρώδου* mutari iubet Coraës ad Plutarchi Cimon. 4: quod idem Schaefero, Krügero, aliis placuit. Contra Sauppe (in Actt. societatis Graec. II. 2. p. 430) mavult *Ὀλόφον*, quod recepit Westermann. Vitt. Graec. scriptt. pag. 189; et conf. quae ipse de his dixi in: Jahrb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 119. Qui nuper Marcellini vitam ediderunt, Poppo et Böhme, nihil in Marcellini verbis mutandum censuerunt.

non amplius fuisse arguunt, iam dixi in Jahrbh. f. Philolog. LIV. p. 119 et supra quoque monui. Nec magis eadem temporum rationes permittant, ut vera esse credamus, quae apud Suidam s. γ. Ἑλλάνικος (p. 212 Westermann. Vitt. Graec. scriptt.) leguntur: διέτριψε δ' Ἑλλάνικος ἐν Ἡροδότῳ παρ' Ἀμύντῃ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ κατὰ τοὺς χρόνους Εὐρυπίδου καὶ Σοφοκλέους· καὶ Ἐκαταίῳ τῷ Μιλησίῳ ἐπέβαλε γεγονότι κατὰ τὰ Περσικά καὶ μακρῷ πρὸς· ἐξέτεινε δὲ καὶ μέχρι τῶν Περδίκκου χρόνων κ. τ. λ., in quibus, ut temporum rationes sibi constarent, pro Ἀμύντῃ Clinton II. p. 271 reponi voluit Περδίκκῃ et Ἀρχελαῶν pro Περδίκκῳ: etenim Suidae verba si sequamur, Hellenicus una cum Herodoto apud Amyntam (qui regnavit Ol. LVI, 4 — LXIX, 1) commoratus est atque aetatem extendit usque ad Perdiccae tempora, qui regnum adeptus est Olymp. LXXIX, 4 sive 461 ante Chr. n. Quod cum pateat falsum esse, rectius utique cum Muellero (Fragm. Graec. hist. I. p. XXIV seq.) Hellenicum intra Olymp. LXXIV, 3 — XLV, 4 sive 482—397 ante Chr. n. vixisse statues: adeo ut Herodoti aetatem longe hic superaverit. Nec tamen in tanta famae incertitudine ac discrepantia adduci possum, ut Herodotum et Hellenicum unā in aula regis Macedonum, sive Archelaus sive alius quis fuerit, commoratum esse ibique Herodotum mortuum esse credam: acquiescere malim in ea fama, quae Herodotum Thuriis et mortuum et sepultum esse tradit.

Uxoris, liberorumque aequae atque cognatorum Herodoti (si ab us Panyasi discedas) nulla reperitur mentio. Tradit quidem (in Ptolemaei Bibl. Cod. 190. p. 246 H. p. 148 Bekk.) Ptolemaeus Hephaestio, Herodotum secum habuisse amasium quendam Plesirrhoom, Thessalum genere eundemque opum haeredem, a quo etiam historiae Herodoteae prooemium fuerit compositum, reliquisse; sed firmo argumento haec carere videtur, quamquam inde colligi posse videtur C. O. Muellero (Kleine deutsche Schrift. I. p. 36), ab hoc Plesirrhoo Herodoti opus post mortem Herodoti esse editum. Neque ab hoc eodem Plesirrhoo prooemium Herodoteum esse conscriptum, iam supra (Vol. I. p. 4) monuimus iterumque hoc loco monendum putamus, cum denuo nuper vir doctus (La Roche in Philolog. XIV. p. 287 seqq.) hoc prooemium ab ipso Herodoto conscriptum esse negaverit, Plesirrhoo huic aut posterioris aetatis scriptori, ut opinatur,tribuendum. Vid. nott. T. I. p. 4.

De Herodoti imaginibus haec olim adscripsit Creuzerus: „quarum plures antiquitus exstitisse vix dubium est, cum adhuc carmen supersit Christodori Coptitae in Herodoti imaginem, quae Constantinopolin translata erat. Vid. Analectt. II. pag. 470. Ac lapis hodieque exstat in Museo Regis Neapolitani, ex collectione Farnesiana illatus, qui Herodoti et Thucydidis simulacra iuncta simul exhibet. Vid. Imag. ex Bibl. F. Ursini 1570 Rom. et Visconti Iconograph. grecq. I. pl. 27 (p. 315 seqq. ed. Milan.) [Unde Herodoti imago quoque delineata conspicitur in fronte Italiae nostri scriptoris versionis.] Aliam adhuc incognitam imaginem e numo Halicarnassensi temporis Antonini Pii publicavit idem Viscontius l. l. [cui addas alterum numum supra §. 2 commemoratum]. Monstrat ille

altera in parte Antonini imperatoris imaginem addita inscriptione, in altera parte imaginem capitis, quod Herodoti esse et comparatio cum illo lapide et ipsae litterae adiectae confirmant. Cf. Millin. Annal. Encycloped. 1817 Aont p. 218—220.“ Equidem plura afferre non habeo. Quae enim apud Gronovium exstant in Antiqq. Graecc. II. tab. LXXI coll. Mus. Capitol. I. tab. LXVII et Winckelmann. Hist. Art. IV. IV (Opp. T. VI, l. p. 30 et 2. p. 44), quem sequitur Gurlitt. Archaeolog. Schrift. p. 287, iis meliora edocuit Viscontius a Creuzero allatus l. l. Qui idem Creuzerus postea haec adiicit: „Est etiam protome marmorea in museo Comitum de Erlach, quam Herodoti esse dicunt, nec Viscontio neque cuiquam, quod sciam, memorata: cuius ectypam e gypso imaginem Francisci Comitis τῷ παραγέρῳ munificentiae acceptam referimus.“ Ridicula fere imago conspicitur in fronte operis, quod inscribitur: Illustrierte Weltgeschichte. Ein Buch für's Volk von Held und Corvin. Leipzig. 1844: exhibetur enim Herodotus caput coronā cinctus, qui sedens in Graecorum conventu historiam suam praelegit.

§. 7.

Vel ex iis, quae ante disputata sunt, bene intelligitur non uno eodemque tenore Herodotum sua absolvisse itinera nec certum constare ordinem, quo illa perfecit. Id unum iure quodam nobis sumere posse videmur, illum, antequam Olympiae recitasset Thuriosque abiisset, peragrasse et Asiam et Africam et, quod mihi certe est veri simillimum, plerasque etiam ipsius Graeciae partes; a Thuriis inde eundem per Italiam inferiorem, Siciliam et forsitan etiam iterum per ipsam Graeciam instituisse itinera, indefessum et in suo opere perficiendo totam occupatum. Sed plura et accuratiora de his itineribus afferre vix dum licebit. Neque enim is est Herodotus, qui de se ipse suisque itineribus nos accuratius et consulto edoceat: immo non nisi coactus fere de his loquitur, ubi scilicet testibus aliquid probandum, aut mirae atque insolitae rei fides facienda erat legentibus, aut incredibilium rerum in narratione suam ipsius utpote suis haec oculis inspicientis auribusve accipientis testimonium erat adponendum. Itaque nec de tempore*), nec de ordine, quo singulas illas instituerit peregrinationes, nec de ratione, qua illas fecerit, cum certi quid constitui possit, id unum restat, ut regiones et loca indicemus, ad quae pervenisse Nostrum ex ipso opere superatite certo colligi possit. Qua in re cum post alios viros doctos **)

*) In Artaxerxis aetatem, qui Xerxis filius huic ipsi successit, Herodoti itinera reiecit Dahlmann. l. l. p. 54. Nos illud modo affirmare audeamus, itinera ab Herodoto per Asiam et Africam facta cadere ante recitationem Olympiacam (vid. supra §. 4) indeque antecedere annum 444 ante Chr. n. Unde iter in Aegyptum susceptum circa annum 450 vel intra annos 454—444 probabiliter poni diximus in nott. ad II, l. T. I. p. 428.

**) Ukert. Geogr. Graecc. et Romm. I, l. p. 71 seqq., Dahlmann. l. l. p. 53 seqq.

laudabilem operam collocarit Heyse l. l. cap. V. p. 84 seqq., eo breviores esse poterimus. De peregrinandi modo si quaeras, valde probabile fit, mercatoribus peregrinantibus se patrem historiae adiunxisse socium*); quo enim alio modo illa praesertim aetate ad Asiae plagas interiores, ad Aegyptum, ut has potissimum nominem regiones, penetrare multosque alios aliarum terrarum homines mercaturae causa illuc confluentes cognoscere ac sciscitari potuisset?

Exordiamur a patria Herodoti terra *Caria*, quam aequae atque *Ioniae* et *Aeolidem* a scriptore peragratam fuisse ut ipsa suadet res, ita certis probatur testibus. Tu conf. modo de *Caria* et de *Doriensium pentapoli* I, 141. 144. 174 coll. 171 et 172; de *Rhodo* insula, quam adiit, II, 182 coll. III, 47. De *Ioniae* insignis locus exstat I, 142 coll. VI, 14; de *Mileto* I, 21 ibique nott. coll. 137; de *Mycale* et *Panionio* I, 148 coll. IX, 97; de *Epheso* Ephesioque agro I, 26. 92 nott. II, 148 coll. II, 10. 106; de *Phocaea* I, 163; de *Samo* dixi in nott. ad III, 60 coll. VI, 14. Quo eodem pertinent, bene notante Heyse**), hi quoque loci: II, 148. 182. III, 47. 54. 60. 123. 142. IV, 88. 152. VI, 14 coll. I, 70. De *Aeolia* conf. I, 149, ***) de *Lesbii* I, 23. 24 coll. IV, 61. In *Troadem* excurriase Herodotum quamquam vix dubium, certa tamen desunt testimonia, nisi quod aliquoties Troiani agri fit mentio. Ac *Sigeum* promontorium, quod proxime Troadem esse nemo nescit, ipsum inspexisse, e loco IV, 88 coll. V, 65 quodammodo colligas; neque incognitam ipsi regionem fuisse. indicare videtur alter locus II, 10. *Lydiam* Nostrum visisse plura evincunt testimonia I, 93 ibique nott. I, 94. IV, 45; de urbe *Sardibus* loquitur I, 80. 84. III, 5; de *Maeandro* Maeandrique campis pluribus locis, quos citavimus ad I, 18, ubi vid. potissimum II, 10. 29. VII, 26. Nec *Mysiae* cognitione Herodotum caruisse, ex accurata descriptione itineris a Xerxe Sardibus Abydum facti (VII, 42 seqq.) merito concludit Heyse l. l. p. 90 afferens quoque hosce locos II, 10 (de *Rio* et *Teuthrania*). IV, 14. 15 de *Cyzico* et *Proconneso*, cuius incolae laudantur testes eorum, quae de *Aristea* retulit, I, 57 de *Placia* et *Scylace*. *Thracas Bithyniae* Noster visit, ut ex VII, 75 apparet, itemque omnem meridionalem *Pontis Euxini* tractum usque ad *Thermodontem*, de quo II, 104 coll. IV, 86, ubi *Themiscyrae* mentio, et II, 34, ubi *Sinope* affertur. Nec iniuriâ suspicaris, ad *Halyn* usque (de quo fluvio conf. I, 72. VII, 26. V, 52) Herodotum pervenisse, si quidem omnem dixeris Asiam minorem eâ viâ, qua mercatores coniuncti peregrinari solent Sardibus Susa tendentes, illam permeasse, ob accuratam huius itineris descriptionem V, 52, ubi vid. nott. (T. III. p. 80) coll. VII, 26. 30. Tum quoque *Lycios*, de quibus vid. I, 176, adiisse videtur, itemque *Cretum* insulam, de qua conf. I, 171.

*) Hinc ipse pater historiae talia mercatorum itinera descripsisse videtur; vid. V, 52 ibique nott.

**) l. l. p. 88.

***) Quem huc quoque trahere vult Heyse l. l. p. 89 locum III, 55 de *Pitana*, eum alio spectare, in nott. ad h. l. iam monui.

VII, 171. III, 59 et *Cyprum*, de qua insula vid. I, 105. 199. V, 114. VII, 90.

E Cypro vel ex Aegypto traiecit ad *Phoenices*, quos aliquoties citat testes et auctores; II, 104. VII, 89. I, 2. 5. III, 37 coll. II, 79 et inprimis II, 41, ubi Tyrum se navi venisse declarat, coll. II, 106 et, qui eodem spectant loci, I, 105. II, 157. Ex illo loco II, 106 *Palaestinam* quoque Herodotum adiisse apparet, sed, ut mea fert sententia, non nisi eius tractum maritimum, quem permeans de *Cadyto* urbe quae refert II, 159 et III, 5, audivisse videtur. Tu vid. Vol. I. p. 889 ed. nostr. et conf. II, 104. 106: ad quos locos respiciens Iosephus contr. Apion. I, 22 (Vol. VI. p. 199 Bekk.) Herodoto Iudaeorum gentem innotuisse statuit. Neque tamen illum ad interiores Palaestinensis terrae regiones penetrasse neque Hierosolyma vidisse arbitror, assentiente quoque E. Naegelsbachio (in H. Reuteri: Allgem. Repertor. für die theolog. Litt. 1851. Vol. LXXIII (N. F. XXVI) pag. 194; quod vero in lacuna, quae VII, 76 reperitur, *Iudaeos* s. *Selymos* (quod nomen Herodotus haud novit, *Syros Palaestinienses* vocans) olim commemoratos esse in Xerxis exercitu militantes quidam statuunt, id coniecturâ eâque incertâ nititur meritoque reiicitur a Guil. Kellero De fragm. Manethon. (Marburgi Catt. 1859) p. 40; ac nihil dubium, quin Noster de Iudaeorum gente maxime memorabili, sed peregrinis aditu prohibente, plura retulisset, si eo usque pervenisset terramque ipsam invisisset. Quae de *Arabia* scripsit III, 107, e mercatoribus, qui inde in Aegyptum aliave loca venerant, eum accepisse putem; nam collocutum cum hisce Nostrum docent hi loci III, 108. 111 in. II, 75.

In *Aegypto* qua via venerit et qua ex regione, haud liquet. Pedestri itinere e Palaestina per regiones Arabiae desertas, e loco III, 5, ubi hoc ipsum iter describit, coll. III, 8, quis colligat; navi e Graecia aut e Phoenicia, cum qua utraque frequens florebat Aegyptiorum commercium, in Aegyptum advectum esse illum placet Heysio (p. 97 nott.) comparanti hos locos: III, 6 init. et II, 5. Utut statuis, omnem Aegyptum ab Herodoto perlustratam fuisse, certum est, et probat secundi libri tertiiue ex parte argumentum; unde quae huc spectant, omnia accurate collegit Heyse l. l. pag. 108 seq. Quaecunque enim in his libris de Aegypti natura, historia, ambitu, incolis eorumque institutis tradita inveniuntur, ea vel ab ipso Herodoto cognita et observata vel e sacerdotum inprimis, quos consuluit, mercatorum, aliorum sermonibus percepta putanda sunt. Atque ipse historiae pater hac in re ita pronuntiat II, 99: μέγχι μὲν τούτου ὅψις τε ἐμῇ καὶ γνώμῃ καὶ ἱστορίῃ τὰυτὰ λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε (sequitur Aegypti historia) Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἔρῶν, κατὰ ἥκονον. προσέσται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Et II, 147 init. Ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἀνθρώποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοις, κατὰ ταύτην τὴν χάριν γενέσθαι, τὰυτ' ἤδη φράσω· προσέσται δὲ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Add. II, 5. 29, ne plura. Pertinet huc accurata terrae descriptio II, 5 seqq., institutorum, morum II, 35 seqq. et praecipue II, 122. 164 seqq.; pertinent huc ser-

mones cum Aegyptiis, ad quos testes provocat, habiti II, 3. 15. 19. 54. 55. 100. 102. 107 seqq. 113. 116. 118. 120. 130. 142. 147. 150: quos locos bene attulit Heyse l. l. p. 109. Videtur autem ipse Aegyptiacae linguae imperitus per interpretem cum Aegyptiis egisse II, 125. Omnem terram perlustravit ad ultimos quosque terminos profectus. Sic Casium montem Sebonidemque lacum visit (II, 6. 158. III, 5) itemque Pelusium (III, 12), omne Delta (II, 15), Nili ostia, eiusque ipsius cursum ita advertit, ut navi vectum credas; unde tam accurate in causas inundationis inquisivit II, 19 seqq. Adiit urbes Papremis, Buto (II, 155), Chemmin insulam (II, 156), Sain (II, 28. 130. 131. 175), Bubastin (II, 137. 138), Heliopolin (II, 3. 7 seq.), ubi cum sacerdotibus colloquia habuit. Inde in mediam progressus Aegyptum Memphi aliquantum commoratus et cum sacerdotibus collocutus est, vid. II, 3; ex eorum enim narrationibus maximam partem ducta videntur, quae de Aegypti regum historia aut de religionibus enarrantur II, 99. 108. 110. 121. 136. 153. 176. Visit Noster pyramides, quas accurate descripsit singulas II, 124 seq. 127. 134. 136, labyrinthum cum Moeridis lacu memorabili II, 148 seqq., alia. Quin superiorem quoque in Aegyptum escendit usque ad terminos meridionales prope Elephantinem, ut ipse testatur II, 29 coll. II, 9. Chemmin invisit (II, 91) ac Thebas (II, 3. 143): qua de re conf. nott. ad II, 15 coll. II, 143 ibique nott.

Quae de *Aethiopia* affert Herodotus, additis vocibus λέγεται, φασί etc., de Nili fontibus (II, 28 seqq.), de Meroë (II, 29), de ipsis Aethiopibus (III, 17 seqq. II, 30 de Automolis, IV, 183 de Troglodytis), ea, opinor, fando audierat in ipsa Aegypto tum ab Aegyptiis sacerdotibus, harum rerum gnaris, tum ab ipsis huius terrae indigenis, quos commercii causa in Aegyptum delatos convenerat. Idem statuo de iis, quae ad interioris *Libyae* tractus spectant IV, 181 seqq. 184. Neque ad *Ammonios* Herodotum venisse credam: ita ut, quae de illorum regione leguntur II, 42. III, 26, ex aliorum, sacerdotum praecipue, narrationibus fluxisse videantur. Cf. Heyse l. l. p. 114. 115. Nec aliter de iis statuendum, quae de regionibus ab oriente Aegypti sitis, de montibus Arabicis (II. 8), aliis, traduntur.

Quae occidentem versus ab Aegypto praetenditur *Libyae* ora, dubium sane videtur, num ipse eam adierit, an, quae de illa refert, indigenis, quos in Aegypto aut Cyrene convenit, debeat. Nam frequenter in hac narratione obvium illud λέγονται, λέγεται IV, 173. 187. 191 coll. 155. 189: quibus adde sis eos locos, ubi de Libyae situ (II, 32. IV, 168 seq.) et de gentibus eam incolentibus (II, 32. IV, 180. 190 etc.) exponit; nam ad eas usque Nostrum pervenisse vix credibile videbitur ei, qui itineris difficultates per deserta ista reputaverit. *Cyrenen* venisse Herodotum, idque navi, conicias utique ex accurata et urbis et regionis descriptione II, 32. 33. IV, 154. 155. 157. 199. II, 96 et potissimum ex II, 181, ubi statnam ad suum tempus adhuc salvam memorat. Hac ex urbe ad gentes proximas, de quibus nonnulla traduntur (IV, 157. 198), ipsum excurrisse Herodotum vix credam: veri similis est illum haecce

accepisse vel a Cyrenaeis vel ab ipsis harum gentium indigenis, quos Cyrene viderat. Vid. nott. ad IV, 167 coll. nott. ad II, 28. Et hic sane *Carthaginenses* potuit invenire, mercatores, opinor, quos testes citat IV, 43. 195. 196. VII, 167: nisi in Sicilia id factum esse existimes, ad quam Herodotum e Thuriis inde venisse infra probabimus. Nam ipsam Carthaginem ille haud adiisse videtur: tu vid. quae de his monuimus in nott. ad IV, 167. (Vol. II. p. 599). Nec alio ex fonte ducta videntur, quae de aliis Libyae gentibus Noster memoriae prodidit IV, 191. 192. 194. 195.

Ac denique de tempore profectionis in Aegyptum vicinasque Africae partes si quaeras, ipse significat Herodotus *), se post annum 462 a. Chr. n. in Aegypto fuisse; quo tempore quod saeviit in Aegypto inferiori bellum ab Inaro rebelli contra Persas motum cum anno 456 a. Chr. n. demum esset finitum, haud credibile videtur Dahlmanno **) per huius belli vices iter ab Herodoto factum esse in Aegypto, quam potius ille intra annos 454—444 a. Chr. n. peragrasse videtur, ut supra iam monuimus in nott. ad II, 1, ubi etiam eorum opinionem commemoravimus, minus utique credibilem, ex qua Herodoti iter in Aegyptum circa annum 460 susceptum ponitur.

Revertamur in *Asiam*, cuius interiores quoque plagas Herodotum invisisse certum est. Iter Sardibus Susa ducens tam accurate describi, ut ab ipso historiae patre tritum credas, supra iam monuimus. *Babylonem* terramque *Babylonicam* se vidisse ipse testatur I. 193, ubi cf. nott., I, 200. I, 181—183 (ubi colloquia cum Chaldaeis habita referuntur), I, 178 not., I, 181 seqq. de ipsa Babylone. Ad *Susa* usque *Cissiorumque* regionem Nostrum venisse haud affirmem (cf. nott. ad V, 53. pag. 87), quamquam non prorsus improbabilis est coniectura Heysii I. l. p. 100 provocantis potissimum ad VI, 119, ubi de Ardericca scribit, quem locum usque ad suam ipsius aetatem Eretrienses a Dario huc translati tenuerint. Quin ad *Bactrios* venisse suspicatur laegerus I. l. p. 20, ob locum IV, 304; ubi quae narrantur, fando quoque ab aliis Herodotus audire potuit: tu vide sis ad Herodoti locum quae monuimus Vol. II. p. 668. Magis probabile est *Mediam* hac occasione perlustratam fuisse: cf. I, 110. III, 106 et potissimum I, 98, ubi pater historiae, ambitum moenium Ecbatanorum comparans cum ambitu Athenarum se illuc pervenisse illaque moenia suis oculis vidisse indicare videtur: vid. Heyse I. l. p. 100 seq.; quare sine causa Ecbatana Herodotum ipsum vidisse negat Wheeler: *Geography of Herod.* pag. 289, mirorque utique virum doctum (Quatremère in *Mém. de l'Acad. des Inscriptt.* T. XIX, I. p. 388 seq. 440), qui Herodotum Assyriam, Babyloniam, Mediam invisisse negat. Immo quae nostra demum aetate in his terris detecta sunt monumenta literis cuneatis inscripta (cf. nott. ad III, 30. T. II. p. 65. et nott. ad III, 89. T. II. p. 170) et ad res a Persarum regibus gestas spectantia, ea et si

*) Vid. III, 12 ibiq. nott. T. II. p. 24.

**) I. l. p. 68—70. Adstipulatur Heyse I. l. p. 41. 50. 112 seqq.

quae alia antiquitus exstiterunt, a Nostro inspecta esse arbitror et in usum suum conversa. Sed remotiores Persarum regni provincias haud adisse videtur; vidit igitur neque Ariam neque Bactriam neque alias terras, quarum in luculentissima satrapiarum recensione III, 80 seqq. mentio fit; neque dubium, quin quae de *India* refert III, 98 seqq., e Persarum aliorumve hominum fluxerint narrationibus. Cf. nott. T. II. p. 684 seqq. Neque *Arazem*, opinor, vidit, de quo fluvio tanta est virorum doctorum dissensio; cf. nott. ad I, 202. Mare Indicum quod vocant sinumque Persicum pernavigasse Herodotum iure, si quid video, negat Heyse p. 104; sinum Arabicum quod affirmat ob locos II, 159 et II, 11, equidem id unum inde colligi posse puto, Herodotum ad hunc sinum pedestri itinere pervenisse videri.

Ad septentrionales Asiae plagas si nos vertamus, apparet e locis II, 104 coll. IV, 105. IV, 86, in *Colchidem* venisse Herodotum, illa haud scio an occasione, qua navi vectus et Olbiam et reliquas Graecorum in illa Ponti Euxini ora sitas colonias invisit. Hinc Colchide Phasique fluvio Asiam omnino terminari statuerat pro illius aetatis sententia recepta: vid. IV, 45 ibique nott. (Vol. II. p. 390) coll. 38. 47. Neque vero ad interiores Caucasi plagas montesque (cf. I, 203), neque ad Caspium usque mare, cuius tamen accuratam habuit notitiam (cf. nott. ad I, 202) neque ad Scytharum illic vagantium terras progressus esse videtur: ut quae de his inveniuntur tradita, aliorum e sermonibus fluxisse putanda sint. Conf. nott. ad I, 202. Vol. I. p. 403 et 408. coll. I, 203. Heysio l. l. p. 104. 105. Septentrionales Europae tractus, qui Scytharum vulgo dicuntur, a Ponti Euxini ora Graecis colonis repleta septentrionem versus extensos aliqua certe ratione inspectos esse ab Herodoto, a vero non prorsus abhorreere videtur, si accuratam et copiosam huius regionis descriptionem reputaveris, quam merito fide dignam et in optimis totius operis partibus habendam indicat Grote: *History of Greece* III. p. 320 coll. Ed. a Wietersheim: *Geschichte d. Völkerwanderung*. II. p. 347. Vide sis modo, ne plura, IV, 46 seqq. IV, 86 ibique nott. IV, 81, et conf. I, 105. II, 103. IV, 5. 7. 8, ubi ad Scythas auctores provocat. Reliqua, quae huc faciunt, tantâ industriâ indicavit Heyse l. l. p. 131—133, ut nihil sane addere ego habeam. Hunc si sequamur, usque ad Borysthenem in Hylaeam regionem Herodotus penetravit, Gerrho fluvio itineram termino constituto. Mihi vix multum introrsus ad loca mediterranea progressus esse videtur Herodotus, quem magis credam in Graecis coloniis ad septentrionalem Ponti oram conditis versantem a Scythis ex interioribus regionibus huc commercii causa profectis accepisse, quaecunque de his ipsis regionibus earumque incolis memoriae prodidit*). Huc refero, quae IV, 22—36 de Iyrcis, Issedonibus, aliis, quae IV, 100. 104 seqq. de Agathyrhis, Neuris, Budinis, Gelonis, aliis profert. Ex ora Ponti septentrionali maritimo potius quam pedestri itinere in patriam regres-

---

*) Idem fere statuit Hansen: *Osteuropa* pag. 6, itemque Kolster in: *Jahrb. f. Philolog. Suppl.* Vol. XII. pag. 594.

sum esse Nostrum dubitari nequit; si quidem terras trans Danubium, i. e. a Danubii septentrione sitas haud cognoverit. Cf. modo V, 9. 10. Navi igitur profectus Olbia pervenit ad Istri ostia visitque Istriam Milesiorum coloniam, de qua tradit II, 33. 34: quamquam quae de ipso Istro fluvio perscribit, talia sunt, ut fluvium illum Herodotum adiisse vix credas. Sic, uti hoc utar, IV, 48 quod narrat Istrum semper sibi parem fluere aestate atque hieme, verum haudquaquam esse quivis intelligit et bene notavit Kruse in Commentat. de Istri ostiis p. 28 seqq. Nam satis constat eo, quod fluvius hicce modo auctiori modo minori aquarum copia profluat, ostiorum atque terrae adiacentis speciem valde immutari. Hinc in talibus alios auctores secutus esse videtur, cum ipsi haec adire minime licuerit. Scribit enim II, 34 init., Istrum fluvium πρὸς πολλῶν γινώσκεισθαι. Vid. infra §. 8. A Sinopensi nauta sive mercatore haec Nostrum edoctum retulisse conicit Kruse l. l. p. 33. 34. Ad Maeoticam paludem aequae atque ad interiores Crimmae peninsulae tractus Herodotum pervenisse nego. Vid. nott. ad IV, 86. 87. IV, 99. Heyse l. l. p. 134. Sed *Pontum Euxinum*, *Bosporum*, *Propontidem*, *Hellespontum* bene novit ipse, mensuras accurate indicans. Vid. IV, 81. 85. VII, 34 et quae ad hos locos adnotata sunt. *Thraciam* quoque ipsi cognitam fuisse monstrant hi loci: II, 103. IV, 33. 74. Neque vero ad interiores tractus penetrasse videtur (cf. V, 2 ibique nott. V, 3. 10), sed in meridionali tractu se continuisse maris oram potissimum legens indeque etiam Xerxis iter quam accuratissime potuit describens: eoque pertinent, quae VII, 58. 59. 108. 109. 111. 112 leguntur, quae de Thaso II, 44. VI, 47, de Samothrace II, 51, de Chersoneso VI, 36. VII, 33. 58. IX, 116. 120, atque de Hellesponto IV, 95 traduntur

Sic quoque *Macedoniae* oram maritimam legens audivit, opinor, quae de interioribus Macedoniae regionibus, v. c. de Crestone I. 57. VIII, 138 retulit, testes citans Macedones V, 22. VII, 73. VIII, 138. Et quamquam nuper exstitit *), qui Herodotum in Xerxis itinere per Macedoniam indicando (VII, 121 seqq.) ita lapsum diceret, ut ipsam Macedoniam adisse minime sit putandus historiae pater, equidem non facile animum inducere possum, ut, quae tam accurate Noster retulit de illa terra VIII, 113. 114. 115. 122. 123. 124. 127 coll. V, 15—17 et IV, 33 fin., de Athone monte VII, 22. 23, de Pallene VIII, 129, non nisi aliorum e sermonibus fluxisse putem. Quin haud scio an huc vel illud referri possit, quod Pellae in ipsa Macedonia versatum ac sepultum esse Herodotum quidam perhibent: vid. supra §. 6. Eodem, opinor, itinere *Thessaliae* oram ingressus Tempe adiit (VII, 128. 129 ibid. nott. VII, 173) indeque per Thessaliam (VII, 129. 183) *Thermopylarum* fauces intravit, de qua re dixi in not. ad VII, 225. Ad *Dodonam* accessisse conicias ex II, 52 coll. 53. 55 init., itemque ad *Delphos*, uti recte posuit Heyse l. l. pag. 124, *Abas* quoque Herodotum venisse coniciens (VIII, 27. 33), *Parnassumque* escen-

*) Vid. Cousinéry: Voyage en Maced. II. p. 33: sed vid. quoque Letronne, qui Herodoto patrocinatur, in: Journal d. Sav. 1835. Févr. p. 78.

disse (VIII, 32. 39) et *Doridem* invisisse VIII, 31. Addit idem Heyse p. 124 videri Herodotum *Actoliam* quoque adiisse et *Acarnaniam*, coll. II, 10. *Bocotiam* terram accurate eum perlustrasse, nonus liber satis indicat, bene monente eodem Heysio, qui inprimis attendi vult ad IX, 15. 16. 25. 51. 52. 85 seq. *Thebas* venisse Herodotum, colligas ex V, 59 coll. I, 52. 92; *Delium* (VI, 118), *Ploum* (VII, 135), *Orchomenum* (IX, 16) adiisse illum probabile videtur Heysio l. l. Quae contigua est *Attica* regio, eius ambitum optime novit, vid. IV, 99. *Athenienses*, apud quos aliquamdiu eum commoratum esse supra posuimus, saepius testes adhibet V, 63. 85. 87. VI, 75. 137. 138. VII, 189. VIII, 41. 84. 94. IX, 73, urbisque Athenarum cognitionem prodit certam II, 7. V, 77. 89 coll. VI, 103. VIII, 52. 53. 55*). *Salaminem* quoque vidit locumque celeberrimae pugnae; tu cf. inprimis VIII, 76. 90. Ad *Aeginam* Herodotum iter fecisse credam Heysio p. 119 citanti V, 83. 86. 87. 88. VIII, 84 itemque ad *Euboeam* ob VII, 176, *Corinthum* ob I, 23. 24. V, 87. VIII, 94, *Isthmum* ob VIII, 121. IX, 81: e quibus locis admodum fit probabile, Nostrum haec ipsa loca invisisse. Idem dixerim de aliis Peloponnesi locis, quorum mentio fit per Herodoti historias, quamquam ibi se fuisse expressis verbis non enuntiat. Referas huc locos Heysii industriâ iam collectos p. 120 seq. de *Arcadia* VI, 127, de *Tegea* I, 66. IX, 70, de *Nonacri* et *Stygia aqua* VI, 74, de *Elide* IV, 30, de *Triphylia* IV, 148, de *Olympia* VII, 171. IX, 81. II, 7, de *Sicyone* V, 67, de *Epidauro* V, 83, de *fluvio Erasino* VI, 76, de *Argivis* V, 88, quos eodem testes profert V, 87. VI, 75. 84. VII, 148. 150. 152. *Spartae* fuisse Herodotum nihil est dubium; vid. quae dixi ad III, 55. VII, 214, unde Lacedaemoniis saepius utitur testibus: I, 70. III, 47. IV, 150. V, 49. VI, 52. 53. VI, 84, quos locos collegit idem Heyse l. l. p. 120, qui huc etiam referri voluit *Taenarum* promontorium I, 23, *The rapnas* VI, 61, *Cytheram* insulam (I, 105) ac *Theram* IV, 147. seq. 150, *Syphnum* III, 57, *Parum* VI, 134, *Delum* II, 170. IV, 33. 34. 35. VI, 98, *Zacynthum* IV, 195. Hinc *Cycladas* etiam insulas, quarum frequens mentio, visisse Herodotum a vero haud abhorrrere videtur.

Quae ad occidentem et septentrionem vergunt Europae partes, eas historiae patri non magis cognitae fuisse quam aequalibus suis satis docent hi loci: IV, 45. III, 115 (ubi haec scribit: *περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιῶν ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν κ. τ. λ.*, additque se nihil quidquam de his accepisse ab ullo homine, qui haec suis ipse oculis viderit) aut quae de Istro habet II, 33. IV, 49. *Apolle-niam* in Illyria Nostrum venisse Heyse p. 138 colligi vult ex IX, 93, itemque ad *Venetos* ex V, 9 et I, 196.

Italiam, i. e. inferiorem eius, quae nunc sic vocatur, partem**) Nostrum peragrasset, Thuriis cum domicilium fixisset, nihil dubium. Et bene huc Heysius l. l. p. 138 retulit hos locos: IV, 15. 99. V, 44. 45 de Sybari et Crotone, de qua urbe etiam vide sis III, 131. 137. 138. Haud

*) Vid. Heyse l. l. p. 122, qui hos locos iam attulit.

**) Cf. nott. ad I, 167. III, 136. IV, 15. V, 43. VI, 127.

vidit Sardiniam (cf. nott. ad I, 170 et V, 106) Corsicamque (cf. I, 165 ibique nott.), cuius utriusque insulae modo notitiam aliquam acceperat, qualem etiam de Tyrrhenis atque Umbris nactum eum esse apparet ex I, 94. IV, 49. I, 163. 166 seq. VI, 22; nam eo usque venisse Herodotum, quibus testibus probem, non habeo. Inde etiam ea, quae de *Agyllaeis* ac *Velia* narrantur I, 163, aliorum ex sermonibus referri credibile est: neque enim ad has regiones Noster pervenit (cf. Grotefend: Geschichte u. Geograph. v. Altitalien I. p. 32), neque *Romam* venit, cuius nullam cognitionem Nostrum habuisse recte Iosephus *) pronuntiat, licet, quo anno Herodotus in Italiam venit Thurios (444 ante Chr. n. = 310 urbis Romanae conditae), Romanorum imperium iam satis crevisset, legibus duodecim tabularum latis tribunisque plebis creatis ipsisque tribunis militum pro consulibus magistratum ineuntibus hoc ipso anno. In *Siciliam* Nostrum profectum esse notavi ad VII, 153. 165, ubi cf. nott.; ibique, si recte ponit Heyse p. 139 seq., vidit *Egestam* V, 47, *Zanclem* VI, 25, *Syracusas* VII, 167, *Camicum* VII, 170.

Haec igitur de terris locisque ab Herodoto peragratis indeque in ipsius opere commemoratis uno in conspectu posita eo consilio proponere volumus, ut inde appareat, omnem fere terrarum orbem Graecis illa aetate cognitum ab Herodoto esse perlustratum ipsumque Herodotum pro primario veteris geographiae fonte merito haberi, praesertim cum Hecataei, qui et ipse plurimas terras peragravit et descripsit, scripta aequae atque omnium, qui post Herodoti aetatem talia tractarunt, opera omnia usque ad Romanorum fere aetatem interierint. Quare nostrae aetatis viri docti in hanc partem accuratius inquirere atque Herodoti geographiam peculiaribus libris illustrare studuerunt, inter quos primo loco repono:

I. Rennel: The geographical system of Herodotus examined and explained etc. London 1800. 4. et 1832. II. Voll. 8. (Im Auszug übersetzt u. durch Anmerk. u. eigene Untersuchungen berichtigt und erweitert von G. G. Bredow in: Untersuchungen über einzelne Gegenstände der alten Geschichte, Geographie und Chronologie. II Stück. Altona 1802. 8. **).

G. G. Bredow: Geographiae et Uranologiae Herodoteae Specimina. Helmstadt. 1804. 4.

Larcher: Histoire d'Herodote. Tom. VIII: Table géographique. (Paris 1802).

I. B. Gail: Geographie d'Herodote. Paris 1823. 2 Voll. 8.

*) Contra Apion. I, 12 (Vol. VI. p. 183 Bekk.): τῆς Ῥωμαίων πόλεως, τοιαύτην ἐκ μακροῦ δύναμιν κεκτημένης καὶ τοιαύτας πράξεις κατορθώσεως πολεμικὰς οὐτ' ὁ Ἡρόδοτος οὐτ' ὁ Θουκυδίδης οὐτε τῶν ἀμὰ τούτοις γενομένων οὐδὲ εἰς ἐμνημόνευκεν, ἀλλ' ὅπῃ ποτε καὶ μόλις αὐτῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ γνῶσις διεξῆλθεν.

**) Continentur hoc volumine etiam: Gosselin: „Ueber die Kenntniss der Alten von der West- und Ostküste Africa's u. über die Umschiffung dieses Erdtheils,“ et Vincent: „Ueber den Handelsverkehr der Alten mit Indien und ihre Kenntniss von der Ostküste Africa's.“

- I. B. Gail:** *Atlas* cont. par ordre de temps, les cartes relatives à la géographie d'Herodote, Thucydide, Xenophon, les plans des batailles decrites etc. Paris 1825. 4. (cum tabulis CVII ad Herodotum maximam partem spectantibus).
- B. G. Niebuhr:** Ueber die Geographie Herodots in: Klein. hist. u. philol. Schrift. I. Bonn. 1828. 8.
- Guil. Doenniges:** Comment. de geographia Herodoti cum tabula orbis terrarum ex ipsius opinione. Berolin. 1835. 8.
- Herm. Bobrik:** Geographie d. Herodot, vorzugsweise aus dem Schriftsteller selbst dargestellt, mit einem Atlas von zehn Karten (fol.). Königsberg. 1838. 8.
- W. Tzschackert:** Herodot als Geograph. Trzemeszno. 1851. 4.
- J. Talboys Wheeler:** The geography of Herodotus developed, explained and illustrated from modern researches and discoveries, with maps and plans. London 1854. 8.
- II. Schlichthorst:** Geographia Africae Herodoteae. Gotting. 1788. 4.
- C. Seiferling:** Comment. de geographia Africae Herodoteae. Marburg. 1844. 8.
- Th. Chr. Breiger:** Comment. de difficilioribus quibusdam Asiae Herodoteae. Gotting. 1793. 4.
- Asiae Herodoteae Difficiliora.** Auctore Ch. G. H. Froemmicher, post eius obitum ex eius schedis collecta et disposita a Iul. Billerbeck. Gotting. 1794. 4.
- J. Ch. Gatterer:** De Herodoti ac Thucydidis Thracia in: Commentatt. societ. reg. Gotting. IV. p. 87. V. pag. 59. VI. p. 1 seqq.
(Abhandlung von Thracien nach Herodot. u. Thucydid. übersetzt von H. Schlichthorst. Goetting. 1800. 8.)
- D. F. Kruse:** Ueber Herodots Ausmessung des Pontus Euxinus, des Bosphorus Thracicus, der Propontis u. des Hellespontus sowie über die Schiffbrücken u. s. w. Breslau 1818. 8. mit zwei Karten. (Cf. nott. ad VII, 36.)
- J. Lelewel:** Beschreibung des Herodoteischen Scythiens, in: Kleinere Schriften. Leipzig 1836.
- Fr. A. Brandstatter:** Scythica. Regiomont. Pruss. 1837. 8.
- Fr. Ludw. Lindner:** Skythien u. die Skythen des Herodot etc. Stuttgart 1841. 8.
- A. Hansen:** Osteuropa nach Herodot (Beiträge z. Gesch. d. Völkerwanderung. I). Dorpat 1844. 8.
- W. H. Kolster:** Das Land der Scythen bei Herodot u. s. w. (1846) in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. Vol. XII et XIII.
- G. Knoes:** Disquisitio de fide Herodoti quâ perhibet Phoenices Africam navibus circumvectos esse etc. Gotting. 1805. 4. (vid. Excurs. XI ad Herod. IV, 42).
- Io. Sandberg:** Disp. hist. de Africa a Phoenicibus iussu Neconis circumnavigata. Traiecti ad Rhen. 1860. 8.

Alia, quae ad singulos Herodoti locos illustrandos pertinent, suis quaeque locis indicavimus : satis erat hoc loco ea scripta enumerare, quae vel in universum Herodoti geographiam tractant, vel maiores quasdam partes illustrant.

§. 8.

De fontibus historiae Herodoteae dicturi proficiamus e loco classico II, 99, unde *triplitem* fere narrationis fontem fuisse scriptori colligas accurate discernenti inter ea, quae a se ipso visa et conspecta retulit (ὄψις) et inter ea, quae ex aliis sciscitando cognovit (ἱστορίη), et denique inter ea, quae sua ipsius opinione ductus statuit (γνώμη). Verba ipsa afferam: μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Ἀλγυπτιοὺς ἐρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἥκοντον.*) προσέεται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ad quae conf. nott. pag. 640 seq. Vol. I. Nam ubicunque Herodotus non expresse addit, se ab aliis edoctum haec enarrare, ipse haec inspexisse indeque retulisse putandus est. Quaecunque aliis debuit aut aliunde accepta retulit, ea non nisi fonte, ex quo manarunt, indicato solet afferre, addens verbum *quod* aut *λέγουσι* aut simile quid: unde vel iterum ab Herodoto factorum testimonia haud raro repeti posse supra §. 7 vidimus. Et haec tam aperta sunt inque conspicuo posita, ut nemo quisquam, nisi praecipuo iudicio captus, intelligere nequeat: illud vero gravius atque difficilias constituere, si quos alios praeterea fontes Noster adierit, si aliorum scripta consuluerit et ex iis haud pauca hic illic in suos libros translulerit: praesertim cum ante Herodotum plures constet fuisse logographos sive rerum scriptores, quibus ipsis Nostrum quodammodo accensere liceat. Hos vero si Herodotus consuluerit et in usum suum adhibuerit, indicari utique consentaneum est a scriptore alioqui in talibus tam accurato. At vix ullum certum huius rei uspiam exstat vestigium, nisi *Hecataei Milesii*, de quo continuo sumus dicturi, mentionem huc referre malis: nam quod ad *Xanthum* respexisse volunt Herodotum I, 93, de eo nunc non dicam, id unum certo poni posse ratus, Herodotum in Lydorum rebus enarrandis Xanthi scripta minime compilasse: vid. Vol. I. p. 204 seq. Nec aliter statuerim de *Charone Lampsaceno* **), uti iam dixi ad I,

*) Ex his ipsis verbis *quartum* adeo narrationum genus constitui vult Lahmeyer (De libelli Plutarchei qui de malignitate Herodoti inscribitur auctoritate pag. 8 seq.), ubi Herodotus, cum neque testibus oculatis neque auritis uti licuisset „simpliciter, quaecunque audivit, memoriae prodidit (κατὰ ἥκοντον); de quibus nihil aliud nobis persuadere vult, nisi revera ita *narrari*, cum de factorum veritate ipse haud raro dubia sua proferat.“ Atque Creuzerus quoque (Histor. Kunst d. Griech. pag. 85 ed. sec.) a tribus illis narrationum fontibus distinguit id, quod *fama* (die blosse Sage) continetur. Mihi hoc et ipsum ad ea pertinere videtur, quae in universum *ἱστορίη* complectitur.

**) Quod in Tertulliani loco de Anima cap. 46 (quem in nott. ad I, 107 exscripsi), ubi de Astyage et Mandane Herodotus citatur, addi-

160. Vol. I. p. 317 coll. VI, 37. Vol. III. pag. 269 atque de *Hellanicis*, cuius libros ut Herodoto cognitos fuisse statuam, quemadmodum quibusdam placuisse video, abs me impetrare haud possum, cum certa huius rei indicia desint omnia: immo recte mihi statuere videtur Dahlmann. (in Herodot. p. 127), et *Hellanicum*, qui Herodoto fuit non multo iunior*), et Herodotum ita scripsisse, ut neuter alterius scripta cognita haberit**). Quo et illud facit, quod Sturzium ad *Hellanici* fragm. p. 16 observasse video: Herodotum primum sibi videri exponere de constitutione reipublicae Laconicae VI, 55, quamvis e Strabone pateat, iam *Hellanicum* ea de re egisse. Atque idem Sturzium l. l. p. 13—16 talia avertit, e quibus Herodotum potius ab *Hellanico* compilatum fuisse coniciat. Hinc vero diiudicanda erunt, quae Dionysius Halicarnassensis ad Ca. Pompei. p. 128 scripsit: *Ἡρόδοτος — τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων τινὸν ἑλάνικον δὲ καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προειρημένων οὐκ ἀπετρέπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρείσσον τι ἐξοίσειν, ὅπερ καὶ πεποιήκαμε*. Quibus obstare videntur, quae ex Porphyrio refert Eusebius in Praeparat. Evangel. X, 3. pag. 466 (T. II. p. 459 Gaisford.): καὶ τὶ ὑμῖν λέγω, ὡς τὰ βαρβαρικά νόμιμα Ἑλλανικὸν ἐκ τῶν Ἡροδότου καὶ Λαμάρστων (leg. Λαμάρστων; nam Λαμάρστης *Hellanici* discipulus dicitur apud Suidam s. v. Λαμάρστης) συνήκται: unde Herodoti scrinia *Hellanicum* compilasse eo magis credas, quod sane nonnulla ex hoc *Hellanici* opere proferuntur, cum Herodoteis ita congruentia, ut inde ducta videantur: sed satis probarunt viri docti (Müller *Fragm. hist. Graec.* l. p. XXX seqq., Preller *De Hellanico Lesbio* p. 5, A. de Gutschmid in *Philolog.* X. p. 538 seq.) ipsique iam supra in nott. ad IV, 95 Vol. II. p. 486 monuimus, hic cogitandum esse de posterioris aetatis opere, quod sub falso *Hellanici* nomine vulgatum est. Itaque in ea sententia persisto, ut neque Herodotum ab *Hellanico*, neque *Hellanicum* ab Herodoto adhibitum esse existimem. *Cadmum Milesium*, unum e prioris aetatis logographis, num Herodotus noverit atque in opere suo, ubi de Aegypto disputat, respexerit, haud affirmem: fieri certe id potuisse contendit A. de Gutschmid l. l. pag. 522 seq. Quae cum ita sint, unus certe est *Hecataeus*, quem Noster pluribus sane locis respexit, praesertim in iis,

tum legitur: „hoc etiam Charon Lampsacenus Herodoto prior tradit,” minime eam vim habere potest, ut Charonem ab Herodoto consultum aut exscriptum esse existimemus. Tu conf. etiam Müller. *Fragm. historic. Graec.* (I.) pag. XVI seqq.

*) Vixit enim *Hellanicus*, ut iam supra §. 6 fin. Müllerum secuti statuimus, intra annos 482—397 ante Chr. n. Herodotus (v. supra §. 1) natus est 484 ante Chr. n. (vel 489) et vixit certe usque ad annum 424, vel etiam aliquot annos amplius; vid. §. 7.

**) Idem statuerunt C. Müller *Fragm. Hist.* I. p. XXIX, Preller *De Hellanico Lesbio* pag. 52 et quodammodo etiam Mure: *History etc.* IV. p. 308. Unum obstare videtur, quod in Scholiis ad Sophoclis verba εὐστόμῳ, ἔχε in *Philoctet.* 201 adscriptum legitur: τὸ δὲ τοιοῦτο κεινίστα, ὅτι Ἑλλάνικὸς ποιεῖ ἀναγινώσκων τὰ Ἡροδότου (respicit ad II. 171, ubi vid. nott. Vol. I. p. 814) ἔλεγε: περὶ δὲ τῶνδ' ἐμοὶ εὐστόμα κείσθω, οὐ δαιριῶν εἰς δύο λέξεις, ἀλλ' ὡς ἂν τις εἰποι, ταῦτα εὐστόμα.

quae de Aegypto tradit, de qua terra ante Herodotum neminem Hecataeo accuratius inter Graecos scripsisse certum est.

De Hecataeo Milesio ita scribit Suidas I. p. 687: 'Ἡρόδοτος δὲ Ἀλικαρνασσεὺς ὠφέληται τοῦτον νεώτερος ὢν, et Hermogenes de Ideis II, 12 (p. 399 Walz. p. 423 Spengel.): Ἐκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρός μὲν ἐστὶ καὶ σαφής κ. τ. λ., itemque Porphyrius apud Eus. Praep. Ev. X, 3. p. 466 B. (II. p. 459 Gaisf.): Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ πολλὰ Ἐκαταίου τοῦ Μιλήσιου κατὰ ἱξίον μετένεγκεν ἐκ τῆς περιηγήσεως βραχέα παραποιήσας*); nominat autem Porphyrius in his descriptionem hippopotami (II, 71. Vol. I. p. 588) et narrationem de venatione crocodilorum (II, 70). Quibus Creuzerus in fragm. historicc. p. 19. 20 adiiicit etiam narrationem de Phoenice ave II, 73 [Vol. I. p. 591 **)] accedente Klausenio ad Hecataei fragm. pag. 126, qui quaecunque de crocodilis et hippopotamo II, 68. 69. 70. 71 narratur, ex Hecataeo ducta vult l. l. p. 128, itemque (p. 132) narrationes de serpentibus alatis et Ibide ave II, 75. 76, si quidem horum animalium, quae mira alit Aegyptus, naturam diligentius ab Hecataeo explicatam fuisse credibile fiat. Neque tamen ex eo solo, opinor, effici poterit, hasce animalium descriptiones, quas offert Herodotus, ex Hecataeo depromptas esse, nec satis equidem intelligere possum, cur ad hunc scriptorem, quem aliis locis cavillatur, necesse habuerit confugere Noster in iis, quae ipse suis oculis melius percipere potuit quaeque ita etiam refert, ut suis ipsum oculis talia inspexisse facile appareant. Hecataeo narratis similia quaedam cum prodat II, 77, coniecturam inde ducunt, ex Hecataeo haec quoque deprompta esse: cf. nott. Vol. I. p. 598 et add. Klausen. l. l. p. 125. Cum Hecataeo quoque consentit Aegyptum Nili donum esse asserens II, 5, de quo loco vid. Vol. I. p. 847 et Klausen. l. l. p. 122. Quod vero idem Klausen. l. l. p. 95 satrapiarum descriptionem III, 89 seqq. ex Hecataeo haustam vult, alitier mihi videri iam dixi Vol. II. p. 170.

*) I. e. *brevia immutando adulterans*, ut interpretatur A. de Gutschmid l. l. pag. 535 totam sententiam sic reddens: „*Herodotus Hecataeum ad verbum exscripsit, si brevia quaedam excipis enunciata, quae mutando adulteravit.*“ De verbo *παραποιεῖν* conf. allata in Thesaurο Ling. Graec. Vol. VI. p. 364 ed. Dindorf. et Jacobs: *Vermischte Schrift. V. p. 582.* Sed Porphyrii, levis auctoritatis scriptoris, verbis nullam vim nullamque fidem prorsus tribuendum esse recte monuit idem Gutschmid l. l. Müller l. l. pag. XIV haec ita intellexerat, ut Porphyrium diceret incidisse in *περιηγήσειν*, quae ex Herodoto aliisque historicis compilata Hecataei nomen sit mentita.

**) Ubi quae Herodotus tradit, ex imagine ipsius avis, quam in monumentis adspexit, fluxisse probavimus; accedunt ea, quae sacerdotes Heliopolitae narraverant, ipsi Herodoto haud probata. Quae eadem ad Hecataeum spectare putat Müller Fragm. hist. Graec. I. p. 21, haud recte ex mea sententia, cum quae ex Hecataeo deprompta hic velit, ea ab Heliopolitis auctoribus ab Herodoto indicentur. Nec magis ex Hecataeo desumptam crediderim crocodili descriptionem, uti idem Müller l. l. arbitratur.

Contra aliquot sane in Herodoti libris superstitionibus inveniuntur loci, in quibus Hecataeum vel expresse vel tacite tangi, dubium esse non potest. Cavillari Hecataeum et aequalium risui exponere Noster videtur II, 143, ubi vid. nott. Vol. I. p. 755 et add. Klausen. l. l. p. 6 seq., nec melius eundem tractat VI, 137 coll. V, 36, ubi Hecataeus bellum cum Persis ineundum dissuadens laudatur addito titulo τοῦ λογονοιοῦ, ut II, 143. Quin acerbius Hecataeum tangit I, 146, ubi cf. nott. Vol. I. p. 300 et Klausen. l. l. p. 108, II, 21. 23, ubi vid. nott. Vol. I. p. 413 coll. IV, 8. p. 302. Vol. II et IV, 36. pag. 371, adeo ut terrae descriptionem minime ex Hecataeo repetendam crediderim, ut quibusdam placuit: cf. Dönniger: De geographia Herodoti p. 5, Grotefend. Geograph. u. Gesch. v. Altital. I. p. 14. Atque etiam de Caspio mari quae Noster scribit vera I, 202, ea contra Hecataeum, qui Caspium mare pro Oceani sinu habuerit, scripta esse contendit Klausen. l. l. pag. 92, cui etiam (p. 131) Herodotus II, 3: Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάλιστα πολλὰ καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἔκταμών κ. τ. λ. hanc fabulae discrepantiam in Hecataei libro legisse videtur, quique (p. 128) eundem Hecataeum intelligi et respici putat II, 15 in iis, quae de rebus geographicis Iones statuunt, et II, 156 in iis, quae de insula mobili habet Herodotus parum ipsi credibilia. Vid. fragm. Hecat. p. 123. Et Hecataeum Milesium aliosque Milesios auctores, Thaletem, Anaximandrum, Anaximenem, Cadmum, quorum populares plurima commercia per Scythiam egerint, secutus videtur Herodotus II, 34, ubi narrat Istrum πρὸς αἰθλῶν γινώσκεισθαι: conf. etiam II, 33. Vol. I. p. 498 et vid. Kruse: De Istri ostiis p. 20. In rebus Scythicis adeo novasse nonnulla Herodotum opinatur Brandstäter (Scythic. p. 13. 14.), ut Hecataeo, qui de iisdem retulisset, se opponeret.

Haec quidem omnia in unum conspectum posita quamquam satis monstrare videntur, Herodoto Hecataei, viri inter aequales suos eminentioris, ut vel e loco V, 36 apparet, scripta cognita fuisse ac digna quoque habita, quae propter scriptoris auctoritatem*) crebrius respiceret, minime tamen illud usquequaque efficere posse videntur, ut Herodotum Hecataei libros compilasse indeque haud pauca in suam narrationem transtulisse arbitremur, praesertim cum ea, quae ex Hecataeo hausta putentur, e suo quoque penu non minus bene proferre potuerit Noster, quem ista loca ipsum adiisse supra evicimus. Conf. etiam Müller. l. l. pag. XIV seq. Immo haud pauca, quae, ut his utar, in Aegypti descriptione ab Herodoto praetermissa miramur**), vel eam ob causam ab Halicarnassensi omissa esse crediderim, quod haec uberius iam exposita viderat ab Hecataeo, cuius scripta multum manibus terebant

*) De qua vid. quae exposuerunt Westermann in Pauly Realencyclop. III. pag. 1083, Creuzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 280 ed. secund., Mure: History etc. IV. pag. 140.

**) Sic de Thebis: vid. nott. ad II, 15, p. 463 et ad II, 28. p. 482 Vol. I propter multa alia in rebus Aegyptiacis ab Herodoto omissa; cf. quoque nott. ad VI, 55. Vol. III. p. 293.

aequales; sed quae falsa ab Hecataeo referri viderat, ea ob magnam, qua floruisse videntur Hecataei scripta, auctoritatem corrigere et emendare cum voluisset Noster, hinc ni fallor explicandum, quod hic illic acerbius Hecataeum tetigerit: nisi etiam privatam quandam sive inimicitiam sive emulationem inter utrumque intercessisse putes, de qua tamen nihil quidquam uspiam traditum reperi.

§. 9.

Hisce argumentis permotus, Herodotum ex aliorum sive historicorum sive logographorum, quales tum fuere, scriptis haud sane multa hausisse arbitror. Nec tantum tribuam loco I, 1 (*Περσέων μὲν πρὸ λόγῳ Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι κ. τ. λ.*), quantum tribui vult Dahlmann l. l. p. 108. Namque Herodotus ut alibi, v. c. in rebus Aegyptiis Aegyptios sacerdotes, ita h. l. Persarum viros doctos sive Magos laudat, quibus hanc narrationem debeat. Nec magis scriptos fontes agnoscere possum II, 100, ubi Aegyptiorum sacerdotes regum nomina e libro dicantur recitasse Herodoto, qui ipsam Aegyptiorum linguam haud novit, quique triplicem suae narrationis fontem ipse paulo antea II, 99 (vid. quae §. 8. initio disseruimus) indicans libros scriptos utique haud commemorat. Eodem modo, quo I, 1, Persas testes citat I, 95; nec tamen inde sequitur, scripta Persarum de suis rebus volumina Nostrum adiisse et excerptasse. Sed quae III, 89 de Satrapiarum descriptione et VII, 60 seqq. de Xerxis exercitu perscribit, ea si non omnia, ad magnam certe partem e regiis Persarum annalibus, ad quos scriptori Asiam perlustranti aditus patuerit, hausta esse videntur. Vid. nott. ad hos locos Vol. II. p. 170 et III. p. 541 seqq., ac vel e publicis regum monumentis et inscriptionibus, quas ipsum vidisse et consuluisse videri iam supra § 7 diximus (cf. nott. ad III, 30 et 89*), nonnihil Noster trahere inque suum usum convertere potuit. Pertinent huc quoque, quae de itinere Susa ducente tradit V, 52, ubi vid. nott. T. III. p. 51. In Graecia *exegetas* s. *periegetas* consulere atque ea, quae ex horum ore acceperat, referre potuit: ex hoc fonte fluxisse videntur Prellero (ad Polemon. p. 165. 169) ea, quae de Delphicis donariis traduntur I, 14. 20 (ubi haec leguntur: *Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι*) 25. 50. 51. Quin e *sophistarum* scholis quaedam ad Herodoti libros transiisse praesertim in quae-stionibus de re publica constituenda, illo tempore maxime agitat, haud vana fit suspicio; vid. VIII, 140. §. 1 ibiq. nott. IX, 48. III, 80 ibique nott. Vol. II. p. 152. Nec inde mirabimur, Persis, aliis barbaris, subinde

*) Hinc recte pronuntiassae existimo Oppertum (in: Journal Asiatique Ser. IV. Tom. XVIII. p. 349) haec: „Si l'inscription de Bisoutoun ne nous constatait que le fait, que le père de l'histoire, quoiqu' il ait été calomnié et traité de menteur, est l'historien le plus sincère et le plus consciencieux de l'antiquité, nous lui serions redevable de beaucoup au nom de l'appréciation de la littérature grecque.“

ea tribui, quae in Graecum potius hominem, sophistarum et rhetorum in scholis nutritum et educatum conveniant. Vid. III, 71. 72. 80. V, 4 (T. III. p. 7). V, 24. VII, 10. §. 4 coll. VII, 102. 152. VIII, 28. VIII, 140. §. 1 et conf. annotationem ad hos locos. Add. I, 8. III, 53, alia id genus: eodemque haud scio an pertineant, quae Solonem et Croesum colloquentem (I, 30 seqq.)*), aut quae I, 207 Croesum dicentem facit**). *Anaxagorae* philosophiam Herodoto cognitam fuisse e loco III, 80, ubi sententiam *Anaxagorae* decretis similem enuntiat***), quis colligat; praesertim cum alio loco II, 22 (ubi conf. nott. Vol. I. p. 473) contra *Anaxagorae* sententiam de Nili inundantis causis edisserat historiae scriptor et aliis quoque in rebus ab hoc philosopho valde dissentiat.

§. 10.

Sed haec exigua modo fontium indicia sunt, e quibus Herodoteum opus fluxisse existimemus! Multo plura, imo plurima, quae eo continetur, ipse in itineribus comperit, ipse vidit; eoque potissimum praeter locorum et regionum, quas ipse visit, descriptiones retulerim quae de templis, portentis, oraculis, donariis, aliis id genus, aut etiam de ipsa rerum historia his ipsis in locis comperta perscribit nunquam non indicato fonte vel auctore. Ut paucis dicam, quod sentio, vel ipse vidit, quae scripsit, vel a sacerdotibus, quos illa aetate per orientem inprimis non doctos gerum gestarum notitiam habuisse constat, accepit sciscitando vel a mercatoribus, quos in itineribus convenit, uti iam supra monimus. Praeiverant Herodoto qui vulgo vocantur logographi, qui fabulas antiquitus traditas literis ut consignarent eoque modo posteritatis memoriae traderent cum unice sibi proposuissent, in ipsum rerum sic traditarum argumentum minime inquisiverunt, satis habentes, ea, quae ore tantum adhuc tradita erant, scriptis mandata posteris tradere. Quam logographorum rationem iam Hecataeum quodammodo deseruisse indicat proemium illud, quod ad Genealogiarum opus nunc referunt (cf. Müller *Fragm. hist. Graec.* I. p. 25), apud Demetr. de Elocut. §. 12 his verbis conceptum: *Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὧδε μυθεῖται· τὰδε γράφω, ὥς μοι ἀληθῆ*

*) Vid. quae de his monuimus in notis ad h. l. Vol. I. pag. 64 seq. Quare Daunou (*Cours d'Etudes historiques* T. VIII. pag. 116) valde veretur, ut totum hoc colloquium revera unquam fuerit habitum.

**) Quod vero I, 155, ubi Croesus Cyro consilium dat, Lydos ut effrenatos reddat, Wachsmuth (*Hellen. Alterthumsk.* II, 2. p. 17 s. II. p. 352 ed. sec.) quaerit, hoc Croesi consilium ex iis, quae Graeci tyranni iam tum fecerint, num profectum sit, an ex Graeca omnino fluxerit sententia, frustra mihi quaerere videtur. Neque enim talia absunt a regum orientalium more atque indole.

***) Ubi in fine leguntur haec: *ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι τὰ πάντα*, quibuscum iungere licet, quae I, 103 exstant: *πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῆξ ἡν πάντα ὁμοίως ἀναπεφνεμένα*, ad quos locos vid. nott.

δοκέει εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοί τε καὶ γελοιοί, ὥς ἐμοὶ φαίνονται, εἶσιν. Quae sane indicant scriptoris animum a receptis superstitionibus liberum et veri inveniendi studiosum, ingenium acre et sollers in fabularum traditarum farraginem inquirens eamque diiudicans: adeo ut auctore Creuzero *) Hecataeum rerum scriptorem *criticum* utique vocare possimus, praesertim cum alia quoque, eodem docente Creuzero, accedant, e quibus crisin quandam illum historiae adhibuisse luculenter pateat. Herodotum eodem titulo quin ornemus, nil video, quod obstat; ut in quo scriptore omnia concurrunt, quae *patrem historiae* illum summo iure vocari evincunt. Cum enim prioris aetatis historiam perscribenti ad antiquitatem esset regrediundum, quae non nisi e monumentis, templis, carminibus, fabulis cognosci poterat**), Herodotus quatenus quae de his tradita invenit accepitque, literis consignavit et qui ferebantur λόγοι, eos in suum retulit opus, ipse quodammodo *λογογράφων* in numero iure habetur. Neque vero in eo acquievit, in quo priores *λογογράφους* ante ipsum substituisse modo diximus, sed amplius in rerum traditarum nexum causasque et in eam, quae inde enascitur, rerum gestarum veritatem ordinemque inquirendum ratus a priorum scriptorum via multum discessit, eoque ipso ostendit veram historiae notionem se animo impressam habuisse. Unde sane nemo mirabitur in tali scriptore *artis criticae* initia bene cognosci posse. Vid. modo nott. ad III, 122 (Vol. II. p. 237). IV, 173. p. 610, IV, 179. p. 618. Vol. II, et VII, 30 p. 479. Vol. III. Cum igitur veri historici partes, hoc modo vera a falsis seiungens, explere studuerit Noster, quaeritur, num qui verum scribere *voluerit*, id etiam *praestare potuerit* ***). Nam *voluisse* verum tradere Herodotum, neminem, qui Herodoteas Musas accuratius perlegerit, dubitaturum confido, nec opus pluribus commonstrare, nullo timore partiumve studio captum fuisse Herodotum, quo minus quod verum ipsi fuisset visum, libere et ingenue enuntiaret. Vid. modo, ne plura, nott. ad VII, 132. Vol. III p. 634. et ad VIII, 123. et conf. Meierotto: Sur Herodote et le but de son histoire (Mémoir. de l'Académie royale de Berlin 1792 et 1793. p. 615. 618. 620 seq.). Pertinent huc etiam, quae pluribus locis in annotatione diximus de nimio, quod scriptori imputant, erga Athe-

*) Die histor. Kunst der Griech. pag. 86 coll. 78 (p. 68. 280 ed. sec.).
Fragm. historicc. pag. 15. Aliter de his statuit Mure: Critical history of the language etc. IV. p. 159.

**) Hinc tam sedulo donaria, portenta, oracula ubivis recenset: quippe unde narrationi ex parte fides erat adstruenda, praesertim in rebus dubiis aut vario modo traditis. Conf. modo I, 50. 52. 92. II, 44, ne plura. Bene dixit Meierotto in scriptione mox laudanda p. 602. 603: „Les oracles, accomplis ou non, n'en étoient pas moins de nouvelles sources historiques où l'on pouvoit ce qui avoit dû être un objet de recherche et devenir un principe d'action pour des états entiers ou pour des personnages célèbres; c'étoient des textes d'événemens toujours énoncés dans le style favori des Grecs: Herodote ne pouvoit donc les passer sous silence.“

***) Vid. Creuzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 100—112 (p. 79 seqq. ed. sec.).

nienses studio ac voluntate deque inimicitia in Spartanos*) Coriathiosque**).

Atque illud veri studium in Herodoto arcte coniunctum invenimus cum omni animi indole, ut sane quaecunque mortalem illa aetate praestare potuisset consentaneum est, ea Herodotum eximie praestitisse putemus. Insignis hanc quoque in rem locus II, 90, unde tota disputatio nostra erat exorsa, ut in quo tam diligenter ea, quae ipse vidit, comperit, iudicavit, ab iis, quae aliorum narrationibus debuit, distinguit; haec enim. uti diximus, affert addito verbo λέγονται, φασί etc. Conf. Meierotto l. l. p. 610 et vid. potissimum Herodot. I, 184: ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω, et locos paulo ante allatos IV, 173. 179 ibiq. nott. Sic scribit II, 43: ὡς ἔλπομαι τε καὶ ἐρηγνώμη αἰρέει. Add. II, 123 init. τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Ἀλγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθαι ὅτερά τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀνοή γράφω. II, 120 init. ταῦτα μὲν Ἀλγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι τὰδε ἐπιλεγόμενος. Et confer sis quoque II, 20. 53. 113 seqq. III, 45. IV, 173. 187, ne plura. Hinc maxima cum religione in rebus dubiis mirisve suam sententiam eloquitur nec raro se quid certo affirmare posse negat, uti III, 115 ἔγω μὲν οὐκ ἀτρέκως λέγειν et quae similes formulae exstant I, 57. IV, 16, ubi cf. nott. p. 304. IV, 25 ibiq. nott. p. 326. I, 172. IV, 187. V, 9. VI, 14. VIII, 8 ibiq. nott. T. IV. p. 12. Contra I, 140 init. ait: ταῦτα μὲν ἀτρέκως ἔγω περὶ τῶν εἰδῶς εἰπείν. Hinc quoque fluxit illud studium diversas, quae super eadem re ferebantur, traditiones colligendi, discernendi et diiudicandi (ut VII, 150. VI, 134. IV, 11. 12. V, 44. 45. 85. 86) suamque ipsius hinc deductam sententiam subiciendi (ut II, 53. IV, 96. III, 45), quo verum omnino erueret, ut I, 22. II, 120 coll. 1, 5; hinc illae dubitationes in rerum mirarum enarratione, quibus illa aetas eam fidem habebat, quam ipse scriptor addere non audet minime credulus aut eo usque superstitiosus, ut portentorum narrationes a naturali rerum cursu alienas continuo probet. Praeter locum supra iam allatum II, 123 coll. II, 45 vid. potissimum I, 182 (φασί δὲ οἱ ἀντοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες κ. τ. λ.) ibiq. nott. Vol. I. p. 362. IV, 96 (ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων [de Zamolxi agitur] καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὕτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν) ibiq. nott. Vol. II. p. 487. V, 86 (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῷ) coll. IV, 42. III, 3. (λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός II. p. 7), III, 115. II, 156. VI, 84. 121. VII, 133 coll. 137. IV, 105 (ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθονται· λέγονται δὲ οὐδὲν ἔσσαν καὶ ὁμνύουσι δὲ λέγοντες). V, 22: Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους;

*) Vid. VI, 108. Vol. III. p. 378. VII, 102. p. 589 seq. VIII, 3. VIII, 94. 139 coll. VII, 130. IX, 21. 22. Add. qui in eandem fere sententiam disputavit, Friedrich in Programmata Zerbst. 1852. 4.: Herodoti de Atheniensium et Lacedaemoniorum ingenio et moribus quae sententia fuerit.

**) VIII, 94, ubi vid. nott.

τοὺς ἀπὸ Περδίκκω γεγονότας, κατὰπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω
 τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἶσι
 Ἕλληνες. Add. VIII, 30. *) Talia qui scribit, eum vulgi superstitioni-
 bus superiorem fuisse iure dixeris; praesertim cum studium res miracu-
 losas e naturali rerum cursu explicandi insigniter prodat IV, 32. VI, 81.
 II, 21 coll. VII, 133. VII, 20. Ac parem diligentiam produnt disputatio-
 nes de Nili incremento eiusque causis II, 21 seq., de aetate sacrorum
 Herculis II, 44; de literarum et scripturae inventione V, 58; de Helena
 rebusque Troianis II, 113 seqq. 120 seqq. (cf. nott. Vol. I. p. 674 seq.
 687); de Cypriis carminibus II, 117; de Cyro I, 95; de Melampode II,
 49; de Aegypti natura II, 5. II, 12: τὰ περὶ Αἰγύπτου ὧν καὶ τοῖσι λέ-
 γουσι αὐτὰ πελθόμεναι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν κ. τ. λ.,
 alia. Neque in talibus poetarum auctoritatem ipsi offecisse, e loco in-
 signiori II, 120 apparet**), quamquam in rebus sacris arcanisve reli-
 gione quadam se obstrictum fuisse, quo minus non omnia, quae cognita
 habuit, eloqueretur, sed silentio quaedam praetermitteret, ipse ingenue
 profitetur II, 3. 45. 46. 65. 170. 171. Qui autem tanta cum cura et veri
 studio ubivis egit, qui verum sine ullo timore enuntiare audet***), ab
 omni mendacio alienus†); cum verum unum in omnibus ut erueret, sibi
 propositum haberet, eum verum dicere *voluisse* utique concedemus.

Iam venio ad alterum, quod requirimus, verum ut tradere *potuerit*
 Herodotus. Qui verum unum ut traderet, longinqua suscepit itinera,
 omnes subiti viarum molestias atque labores, quo ipse singula loca in-
 visens verum videre aut sciscitando a singulis comperire posset, qui si
 qua mira parumve credibilia aut a rerum naturali cursu abhorrentia ac-
 ceperat, diligentius in ista inquisivit iustamque his adhibendam esse sibi
 persuasit crisin, nec superstitionibus vulgi nec praeiudicatis opinionibus
 captus nec credulus nimiumque religiosus, sed perspicax et in iis, quae
 ipse observavit, enarrandis, accuratissimus, num eum vera scribere *po-
 tuisse* negabimus? At verba dare poterant ipsi quos sciscitatus est sive
 sacerdotes sive mercatores eoque modo ipsum fallere et in errores impli-
 care. Num vero, quaeso, in toto historiarum opere talem se praebeet
 historiae pater, cui tam facile imponas? Equidem hoc vix fieri potuisse
 puto in viro tam cauto tamque sollerti et diligenti rerum indagatore,
 qualem Nostrum fuisse libri superstitis indicant, in quibus vix ullus re-
 peritur locus, e quo illum consulto in errores deductum aut se decipi
 passum esse, liquido commonstrare possis. Nam quod ad *Aegyptias* res
 potissimum confugiunt, a sacerdotibus Aegyptiis verba Herodoto data
 esse clamitantes, id quam infirmum sit, singulis locis in annotatione

*) Similem fere in modum scripsit Arrianus Exped. Alex. II, 12, 12:
 καὶ ταῦτα ἐγὼ οὕθ' ὥς ἀληθῆ οὔτε ὥς πάντῃ ἀπίστα ἀνέγραφα. VII,
 15, 8: καὶ ταῦτα οὔτε ὥς ἀτρέκεις οὔτε ὥς ἀπιστον πάντῃ ἀνέγραφα: quae
 una cum aliis attulit Sintenis. in Jahrb. f. Philolog. Vol. XVI. p. 162 seq.

**) Conf. Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 105 (p. 83 ed. sec.).

***) Conf., ut alia taceam, nott. ad VIII, 72.

†) Conf. V, 50 ibique nott. Vol. III. p. 78 seq.

ostendimus; alia hanc in rem disputavi in Iahnii et Klotzii Nov. Annal. philoll. et paedagg. VI. p. 209 seq., quae hic repetere non vacat. Non loquor hic de iis, quae ad ipsam terram eiusque naturam pertinent, aut ad animalia, quae Aegyptus nutrit, aut ad homines eorumque mores ac totam vivendi rationem, aut ad templa aliaque monumenta miranda, quae ab Herodoto describuntur; ipse enim haec vidit comperitque Aegyptum totam perlustrans; sed ea potissimum intelligo, quae praeterea ille tradit ad religiones spectantia aut ad historiam et cum ea coniunctam chronologiam: eoque potissimum refero, quae loco iam supra laudato II, 99 leguntur: μέγρι μὲν τούτου ὅψις τε ἐμῇ καὶ γνώμῃ καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἔχειν, κατὰ ἤκουον, προσέεται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Aegyptiorum igitur sermones se referre profitetur, idque non sine cautione quadam, quae satis ostendit, Herodotum non eum fuisse, qui tam facile sibi imponi passus sit aut temere fidem narratis tribuerit. *Heliopolitas* autem sacerdotes et *Memphiticos* potissimum fuisse, cum quibus Herodotus (per interpretes opinor) versatus sit, iam in nott. ad II, 3 (Vol. I. p. 432) et II, 99 (Vol. I. p. 641) significavimus*) indeque etiam haud scio an repetendum sit, quod de Thebis ac Thebanis rebus pauciora nobis traduntur (cf. II, 15 ibique nott.): quamquam Thebas quoque Nostrum adiisse, sacerdotes consulturum satis patet ex iis, quae II, 3 leguntur. Quo eodem loco de rebus Aegyptiorum sacris Noster haec pronuntiat: τὰ μὲν τῶν θεῶν τῶν ἀπηγγελμάτων, οἷα ἤκουον, οὐκ ἐμὴ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἔγω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μόνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι **). Itaque non ex professo de rebus sacris ipsisque diis se scripturum esse declarat, sed obiter tantum nec nisi ipsa re quasi coactum; idque ita peragit, ut, si quid prodat, quod ad altiorem harum rerum scientiam pertineat, veniam a diis sibi petendam putet (II, 45: καὶ περὶ μὲν τούτων τσαῦτα ἡμῖν εἰκόσι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενέῃ εἴῃ) atque aliis locis ea, quae dicenda sint, silentio premere malit, ne res arcanas effutire videatur (vid. II, 46. 47. 51. 171), inter alia haec professus II, 65: τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱερὰ εἰ λέγοιμι, καταβαλὴν ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέσθαι. Cum igitur maxime refugiat de rebus sacris dicere, nil mirum, vel de deorum ordinibus, quod est

*) Conf. etiam II, 105. 142. Ab his *sacerdotum* relationibus bene distinguit Noster ea, quae per *interpretem* (ἐμνηνέα) accepit II, 125, ubi vid. nott. Unde quod Lepsius (Chronolog. d. Aegypt. I. p. 248) effici posse putat, Herodotum rarius cum ipsis sacerdotibus esse colloctum, ac plerique debere his interpretibus, hominibus plebeiis atque rudibus, ex genere eorum, qui nunc Cicerones apud Italos vocantur, merito adversatus est Alfr. de Gutschmid in Philolog. X. p. 643 seq. ad Herodotum ipsum iure provocans, qui ipsos sacerdotes auctores semper indicat atque ab his interpretibus probe distinguit.

**) Conf. quoque Nitzsch: „Herodotea“ in programme Duisburgensi anni 1857. 4.

fóndamentum omnis de diis Aegyptiis doctrinae (II, 43. 46. 145), pauciora tradi, quam vellemus, neque ea, quae ad systema, ut dicunt, Aegyptiorum numinum constituendum atque Aegyptium Olympum componendum sufficere queant: quod eo magis dolendum est, quando recentioris aetatis viros doctos, qui ex ipsis Aegyptiorum monumentis haec constituere conati sunt, mirum quantum inter se differre videmus, adeo ut vix quidquam certi de his constare videatur. De singulis autem diis eorumque nominibus (cf. II, 50. 63) et muneribus si quae traduntur, illud teneri volumus, Herodotum, Graecis cum scriberet, id semper conatum esse, ut Aegyptiorum deos ad eos Graecorum deos referret, qui similem quandam vim ac naturam habere viderentur, eoque spectant, quae de Iove (II, 42 seq.), de Hercule (II, 42. 43. 145), de Osiride-Dionyso (II, 42. 123. 144), de Marte (II, 63), de Pane (II, 46 coll. 145. 146), de Horo-Apolline (II, 144), de Iside-Cerere (II, 59), de Diana (II, 156), de Vulcano (II, 3. 99), aliis produntur. Atque haec ipsa res viam nobis quodammodo indicat, qua ad numina Aegyptiaca ipsa intelligenda eorumque vim comprehendendam accedere possimus, adiuvantibus ipsis numinum imaginibus, quae in monumentis adhuc conspiciuntur, atque inscriptionibus, quae notis hieroglyphicis, ut vocant, insculptae sunt: quamquam maximam cautionem in his rebus, quae nondum ad liquidum prorsus adductae sunt, adhibendum esse nemo nescit: si vero lucis quid inde acceperit Noster, id certe valere potest ad fidem scriptori vel in his rebus firmandam eiusdemque studium comprobandum. Quod ad *historiam* attinet et *chronologiam* cum ea coniunctam, Herodotum in plerisque certe vera tradere, quae cum iis congruant, quae ex ipsis Aegyptiorum monumentis cum aliqua certitudine eruta sunt, satis monuimus singulis locis, quibus haec traduntur: sed simul ea in universum respici volumus, quae in not. ad II, 124 (Vol. II. p. 707) et in Excurs. XIII. ibid. p. 882 monuimus, ad ea, quae de Aegypti historia, praecipue de singulis regibus eorumque temporibus proferuntur, recte diiudicanda, praesertim cum, quae Noster memoriae prodit, ea haud raro ab ipsis monumentis, quae adhuc exstant, comprobata inveniantur. Quare rectum de his iudicium tulisse existimamus Grotium: *History of Greece III. p. 407* summa fide dignum esse Herodotum arbitrantem in iis, quae ipse viderit, eundemque ea quoque, quae ab aliis acceperit, accurate quidem referre nec vero temere omnibus fidem habere, sed admodum caute in omnibus agere. Ac nuper qui eandem quaestionem de fide Herodoti in rebus Aegyptiacis tradendis accurate tractavit Al. de Gutschmid in *Philolog. X. p. 636 seqq.*, is recte (p. 652) pronuntiat, quin Herodotus fidelissime quaecunque audivisset, retulerit, neminem dubitaturum, qui reliquos eius libros probe legerit: qui quod nonnulla Graeco colore tinxerit, id eius aetati esse condonandum: atque, ut supra iam monuimus, semper in his id tenendum esse volumus, Graecorum in gratiam Nostrum scripsisse iisque se accommodare semper studuisse, ut, quae scriberet, facilius et melius intelligi possent a Graecis, quippe colore Graeco quodam inducta. Optimis sacerdotum fontibus Herodotum in enarranda Ae-

160. Vol. I. p. 317 coll. VI, 37. Vol. III. pag. 269 atque de *Hellanico*, cuius libros ut Herodoto cognitos fuisse statuam, quemadmodum quibusdam placuisse video, abs me impetrare haud possum, cum certa huius rei indicia desint omnia: immo recte mihi statuere videtur Dahlmann. (in Herodot. p. 127), et Hellanicum, qui Herodoto fuit non multo iunior*), et Herodotum ita scripsisse, ut neuter alterius scripta cognita habuerit**). Quo et illud facit, quod Sturzium ad Hellanici fragmm. p. 16 observasse video: Herodotum primum sibi videri exponere de constitutione reipublicae Laconicae VI, 55, quamvis e Strabone pateat, iam Hellanicum ea de re egisse. Atque idem Sturzium l. l. p. 13—16 talia affert, e quibus Herodotum potius ab Hellanico compilatum fuisse coniciat. Hinc vero diiudicanda erunt, quae Dionysius Halicarnassensis ad Cn. Pompei. p. 128 scripsit: *Ἡρόδοτος — τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων Ἑλλανίκου δὲ καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προειδεσθαι τὸν οὐκ ἀπεγράφετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρείσσον τι ἐξοίσειν, ὅπερ καὶ πεποίηκε*. Quibus obstare videntur, quae ex Porphyrio refert Eusebius in Praeparat. Evangel. X, 3. pag. 466 (T. II. p. 459 Gaisford.): *καὶ τί ὑμῖν λέγω, ὥς τὰ βαρβαρικὰ νόμιμα Ἑλλανίκου ἐκ τῶν Ἡροδότου καὶ Δαμάστου* (leg. *Δαμάστων*; nam *Δαμάστης* Hellanici discipulus dicitur apud Suidam s. v. *Δαμάστης*) *συνήκται*: unde Herodoti scrinia Hellanicum compilasse eo magis credas, quod sane nonnulla ex hoc Hellanici opere proferuntur, cum Herodoteis ita congruentia, ut inde ducta videantur: sed satis probarunt viri docti (Müller Fragmm. hist. Graec. I. p. XXX seqq., Preller De Hellanico Lesbio p. 5, A. de Gutschmid in Philolog. X. p. 538 seq.) ipsique iam supra in nott. ad IV, 95 Vol. II. p. 486 monuimus, hic cogitandum esse de posterioris aetatis opere, quod sub falso Hellanici nomine vulgatum est. Itaque in ea sententia persisto, ut neque Herodotum ab Hellanico, neque Hellanicum ab Herodoto adhibitum esse existimem. *Cadmum Milesium*, unum e prioris aetatis logographis, num Herodotus noverit atque in opere suo, ubi de Aegypto disputat, respexerit, haud affirmem: fieri certe id potuisse contendit A. de Gutschmid l. l. pag. 522 seq. Quae cum ita sint, unus certe est *Hecataeus*, quem Noster pluribus sane locis respexit, praesertim in iis,

tum legitur: „hoc etiam Charon Lampsacenus Herodoto prior tradit,“ minime eam vim habere potest, ut Charonem ab Herodoto consultum aut exscriptum esse existimemus. Tu conf. etiam Müller. Fragmm. historic. Graec. (I.) pag. XVI seqq.

*) Vixit enim Hellanicus, ut iam supra §. 6 fin. Müllerum secuti statuimus, intra annos 482—397 ante Chr. n. Herodotus (v. supra §. 1) natus est 484 ante Chr. n. (vel 489) et vixit certe usque ad annum 424, vel etiam aliquot annos amplius; vid. §. 7.

**) Idem statuerunt C. Müller Fragmm. Hist. I. p. XXIX, Preller De Hellanico Lesbio pag. 52 et quodammodo etiam Mure: *History etc.* IV. p. 308. Unum obstare videtur, quod in Scholiis ad Sophoclis verba *εὐστομ' ἔχε* in Philoctet. 201 adscriptum legitur: *τὸ δὲ τοιοῦτο κελίσσεται, ὅτι Ἑλλανικός ποτε ἀναγινώσκων τὰ Ἡροδότου* (respicit ad II. 171, ubi vid. nott. Vol. I. p. 814) *ἔλεγε· περὶ δὲ τῶνδ' ἐμοὶ εὐστομα κείσθω, οὐ διαίρων εἰς δύο λέξεις, ἀλλ' ὥς ἂν τις εἴποι, ταῦτα εὐστομα*.

quae de Aegypto tradit, de qua terra ante Herodotum neminem Hecataeo accuratus inter Graecos scripsisse certum est.

De Hecataeo Milesio ita scribit Suidas I. p. 687: 'Ἡρόδοτος δὲ Ἀλικαρνασσεὺς ὠφέλῃται τούτου νεώτερος ὢν, et Hermogenes de Ideis II, 12 (p. 399 Walz. p. 423 Spengel.): 'Ἐκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέλῃται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστὶ καὶ σαφής κ.τ.λ., itemque Porphyrius apud Eus. Praep. Ev. X, 3. p. 466 B. (II. p. 459 Gaisf.): 'Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ πολλὰ Ἐκαταίου τοῦ Μιλησίου κατὰ λέξιν μετένεγκεν ἐκ τῆς περιηγήσεως βραχέα παραποιήσας*); nominat autem Porphyrius in his descriptionem hippopotami (II, 71. Vol. I. p. 588) et narrationem de venatione crocodilorum (II, 70). Quibus Creuzerus in fragmm. historicc. p. 19. 20 adiicit etiam narrationem de Phoenice ave II, 73 [Vol. I. p. 591**)] accedente Klausenio ad Hecataei fragmm. pag. 126, qui quaecunque de crocodilis et hippopotamo II, 68. 69. 70. 71 narrantur, ex Hecataeo ducta vult l. l. p. 128, itemque (p. 132) narrationes de serpentibus alatis et Ibide ave II, 75. 76, si quidem horum animalium, quae mira alit Aegyptus, naturam diligentius ab Hecataeo explicatam fuisse credibile fiat. Neque tamen ex eo solo, opinor, effici poterit, hasce animalium descriptiones, quas offert Herodotus, ex Hecataeo depromptas esse, nec satis equidem intelligere possum, cur ad hunc scriptorem, quem aliis locis cavillatur, necesse habuerit confugere Noster in iis, quae ipse suis oculis melius percipere potuit quaeque ita etiam refert, ut suis ipsum oculis talia inspexisse facile appareat. Hecataeo narratis similia quaedam cum prodat II, 77, coniecturam inde ducunt, ex Hecataeo haec quoque deprompta esse: cf. nott. Vol. I. p. 598 et add. Klausen. l. l. p. 125. Cum Hecataeo quoque consentit Aegyptum Nili donum esse asserens II, 5, de quo loco vid. Vol. I. p. 847 et Klausen. l. l. p. 122. Quod vero idem Klausen. l. l. p. 95 satrapiarum descriptionem III, 89 seqq. ex Hecataeo haustam vult, alitier mihi videri iam dixi Vol. II. p. 170.

*) I. e. *brevia immutando adulterans*, ut interpretatur A. de Gutschmid l. l. pag. 535 totam sententiam sic reddens: „*Herodotus Hecataeum ad verbum exscripsit, si brevia quaedam excipis enunciata, quae mutando adulteravit.*“ De verbo *παραποιεῖν* conf. allata in Thesaurο Ling. Graec. Vol. VI. p. 364 ed. Dindorf. et Jacobs: *Vermischte Schrift. V. p. 582.* Sed Porphyrii, levis auctoritatis scriptoris, verbis nullam vim nullamque fidem prorsus tribuendam esse recte monuit idem Gutschmid l. l. Müller l. l. pag. XIV haec ita intellexerat, ut Porphyrium diceret incidisse in *περιηγήσειν*, quae ex Herodoto aliisque historicis compilata Hecataei nomen sit mentita.

**) Ubi quae Herodotus tradit, ex imagine ipsius avis, quam in monumentis adspexit, fluxisse probavimus; accedunt ea, quae sacerdotes Heliopolitae narraverant, ipsi Herodoto haud probata. Quae eadem ad Hecataeum spectare putat Müller Fragmm. hist. Graec. I. p. 21, haud recte ex mea sententia, cum quae ex Hecataeo deprompta hic velit, ea ab Heliopolitis auctoribus ab Herodoto indicentur. Nec magis ex Hecataeo desumptam crediderim crocodili descriptionem, uti idem Müller l. l. arbitrat.

Contra aliquot sane in Herodoti libris superstitiis inveniuntur loci, in quibus Hecataeum vel expresse vel tacite tangi, dubium esse non potest. Cavillari Hecataeum et aequalium risui exponere Noster videtur II, 143, ubi vid. nott. Vol. I. p. 755 et add. Klausen. l. l. p. 6 seq., nec melius eundem tractat VI, 137 coll. V, 36, ubi Hecataeus bellum cum Persis ineundum dissuadens laudatur addito titulo τοῦ λογοποιού, ut II, 143. Quin acerbius Hecataeum tangit I, 146, ubi cf. nott. Vol. I. p. 300 et Klausen. l. l. p. 108, II, 21. 23, ubi vid. nott. Vol. I. p. 413 coll. IV, 8. p. 302. Vol. II et IV, 36. pag. 371, adeo ut terrae descriptionem minime ex Hecataeo repetendam crediderim, ut quibusdam placuit: cf. Dönniger: De geographia Herodoti p. 5, Grotefend. Geograph. u. Gesch. v. Altital. I. p. 14. Atque etiam de Caspio mari quae Noster scribit vera I, 202, ea contra Hecataeum, qui Caspium mare pro Oceani sinu habuerit, scripta esse contendit Klausen. l. l. pag. 92, cui etiam (p. 131) Herodotus II, 3: Ἕλληνες δὲ λέγονσι ἄλλα τε μᾶταια πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Παμμήτιχος ἐταμῶν κ. τ. λ. hanc fabulae discrepantiam in Hecataei libro legisse videtur, quique (p. 128) eundem Hecataeum intelligi et respici putat II, 15 in iis, quae de rebus geographicis Iones statuunt, et II, 156 in iis, quae de insula mobili habet Herodotus parum ipsi credibilia. Vid. fragm. Hecat. p. 123. Et Hecataeum Milesium aliosque Milesios auctores, Thaletem, Anaximandrum, Anaximenem, Cadmum, quorum populares plurima commercia per Scythiam egerint, secutus videtur Herodotus II, 34, ubi narrat Istrum πρὸς πόλιν γινώσκεισθαι: conf. etiam II, 33. Vol. I. p. 498 et vid. Kruse: De Istri ostiis p. 20. In rebus Scythicis adeo novasse nonnulla Herodotum opinatur Brandstätter (Scythicc. p. 13. 14.), ut Hecataeo, qui de iisdem retulisset, se opponeret.

Haec quidem omnia in unum conspectum posita quamquam satis commonstrare videntur, Herodoto Hecataei, viri inter aequales suos eminentioris, ut vel e loco V, 36 apparet, scripta cognita fuisse ac digna quoque habita, quae propter scriptoris auctoritatem*) crebrius respiceret, minime tamen illud usquequaque efficere posse videntur, ut Herodotum Hecataei libros compilasse indeque haud pauca in suam narrationem transtulisse arbitremur, praesertim cum ea, quae ex Hecataeo hausta putentur, e suo quoque penu non minus bene proferre potuerit Noster, quem ista loca ipsum adiisse supra evicimus. Conf. etiam Müller. l. l. pag. XIV seq. Immo haud pauca, quae, ut his utar, in Aegypti descriptione ab Herodoto praetermissa miramur**), vel eam ob causam ab Halicarnassensi omissa esse crediderim, quod haec uberius iam exposita viderat ab Hecataeo, cuius scripta multum manibus terebant

*) De qua vid. quae exposuerunt Westermann in Pauly Realencyclop. III. pag. 1083, Crenzer: Histor. Kunst d. Griech. p. 280 ed. secund., Mure: History etc. IV. pag. 140.

**) Sic de Thebis: vid. nott. ad II, 15, p. 463 et ad II, 28. p. 482 Vol. I propter multa alia in rebus Aegyptiacis ab Herodoto omissa; cf. quoque nott. ad VI, 55. Vol. III. p. 293.

aequales; sed quae falsa ab Hecataeo referri viderat, ea ob magnam, quae floruisse videntur Hecataei scripta, auctoritatem corrigere et emendare cum voluisset Noster, hinc ni fallor explicandum, quod hic illic acerbius Hecataeum tetigerit: nisi etiam privatam quandam sive inimicitiam sive emulationem inter utrumque intercessisse putes, de qua tamen nihil quidquam uspiam traditum reperi.

§. 9.

Hisce argumentis permotus, Herodotum ex aliorum sive historicorum sive logographorum, quales tum fuere, scriptis haud sane multa hausisse arbitror. Nec tantum tribuam loco I, 1 (*Περσέων μὲν γὰρ οἱ λόγοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι κ. τ. λ.*), quantum tribui vult Dahlmann l. l. p. 108. Namque Herodotus ut alibi, v. c. in rebus Aegyptiis Aegyptios sacerdotes, ita h. l. Persarum viros doctos sive Magos laudat, quibus hanc narrationem debeat. Nec magis scriptos fontes agnoscere possum II, 100, ubi Aegyptiorum sacerdotes regum nomina e libro dicuntur recitasse Herodoto, qui ipsam Aegyptiorum linguam haud novit, quique triplicem suae narrationis fontem ipse paulo antea II, 99 (vid. quae §. 8. initio disseruimus) indicans libros scriptos utique haud commemorat. Eodem modo, quo I, 1, Persas testes citat I, 95; nec tamen inde sequitur, scripta Persarum de suis rebus volumina Nostrum adisse et excerptisse. Sed quae III, 89 de Satrapiarum descriptione et VII, 60 seqq. de Xerxis exercitu perscribit, ea si non omnia, ad magnam certe partem e regiis Persarum annalibus, ad quos scriptori Asiam perlustranti aditus patuerit, hausta esse videntur. Vid. nott. ad hos locos Vol. II. p. 170 et III. p. 541 seq., ac vel e publicis regum monumentis et inscriptionibus, quas ipsum vidisse et consuluisse videri iam supra § 7 diximus (cf. nott. ad III, 30 et 89*), nonnihil Noster trahere inque suum usum convertere potuit. Pertinent huc quoque, quae de itinere Susa ducente tradit V, 52, ubi vid. nott. T. III. p. 51. In Graecia *exegetas* s. *periegetas* consulere atque ea, quae ex horum ore acceperat, referre potuit: ex hoc fonte fluxisse videntur Prellero (ad Polemon. p. 165. 169) ea, quae de Delphicis donariis traduntur I, 14. 20 (ubi haec leguntur: *Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι*) 25. 50. 51. Quin e *sophistarum* scholis quaedam ad Herodoti libros transiisse praesertim in quaestionibus de re publica constituenda, illo tempore maxime agitatis, haud vana fit suspicio; vid. VIII, 140. §. 1 ibiq. nott. IX, 48. III, 80 ibique nott. Vol. II. p. 152. Nec inde mirabimur, Persis, aliis barbaris, subinde

*) Hinc recte pronuntiassse existimo Oppertum (in: Journal Asiatique Ser. IV. Tom. XVIII. p. 349) haec: „Si l'inscription de Bisoutoun ne nous constatait que le fait, que le père de l'histoire, quoiqu'il ait été calomnié et traité de menteur, est l'historien le plus sincère et le plus consciencieux de l'antiquité, nous lui serions redevable de beaucoup au nom de l'appréciation de la littérature grecque.“

ea tribui, quae in Graecum potius hominem, sophistarum et rhetorum in scholis nutritum et educatum conveniant. Vid. III, 71. 72. 80. V, 4 (T. III. p. 7). V, 24. VII, 10. §. 4 coll. VII, 102. 152. VIII, 26. VIII, 140. §. 1 et conf. annotationem ad hos locos. Add. I, 8. III, 53, alia id genus: eodemque haud scio an pertineant, quae Solonem et Croesum colloquentem (I, 30 seqq.)*), aut quae I, 207 Croesum dicentem facit**). *Anaxagorae* philosophiam Herodoto cognitam fuisse e loco III, 80, ubi sententiam *Anaxagorae* decretis similem enuntiat***), quis colligat; praesertim cum alio loco II, 22 (ubi conf. nott. Vol. I. p. 473) contra *Anaxagorae* sententiam de Nili inundantis causis edisserat historiae scriptor et aliis quoque in rebus ab hoc philosopho valde dissentiat.

§. 10.

Sed haec exigua modo fontium indicia sunt, e quibus Herodoteum opus fluxisse existimemus! Multo plura, imo plurima, quae eo continentur, ipse in itineribus comperit, ipse vidit; eoque potissimum praeter locorum et regionum, quas ipse visit, descriptiones retulerim quae de templis, portentis, oraculis, donariis, aliis id genus, aut etiam de ipsa rerum historia his ipsis in locis comperta perscribit nunquam non indicato fonte vel auctore. Ut paucis dicam, quod sentio, vel ipse vidit, quae scripsit, vel a sacerdotibus, quos illa aetate per orientem inprimis unos doctos gerum gestarum notitiam habuisse constat, accepit sciscitando vel a mercatoribus, quos in itineribus convenit, uti iam supra monuimus. Praeiverant Herodoto qui vulgo vocantur logographi, qui fabulas antiquitus traditas literis ut consignarent eoque modo posteritatis memoriae traderent cum unice sibi proposuissent, in ipsum rerum sic traditarum argumentum minime inquisiverunt, satis habentes, ea, quae ore tantum adhuc tradita erant, scriptis mandata posteris tradere. Quam logographorum rationem iam Hecataeus quodammodo deseruisse indicat proemium illud, quod ad Genealogiarum opus nunc referunt (cf. Müller *Fragm. hist. Graec.* I. p. 25), apud Demetr. de Elocut. §. 12 his verbis conceptum: *Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὥδε μυθεῖται· τάδε γράφω, ὥς μοι ἀληθῆ*

*) Vid. quae de his monuimus in notis ad h. l. Vol. I. pag. 64 seq. Quare Daunou (*Cours d'Etudes historiques* T. VIII. pag. 116) valde veretur, ut totum hoc colloquium revera unquam fuerit habitum.

**) Quod vero I, 155, ubi Croesus Cyro consilium dat, Lydos ut effeminatos reddat, Wachsmuth (*Hellen. Alterthumsk.* II, 2. p. 17 s. II. p. 352 ed. sec.) quaerit, hoc Croesi consilium ex iis, quae Graeci tyranni iam tum fecerint, num profectum sit, an ex Graeca omnino fluxerit sententia, frustra mihi quaerere videtur. Neque enim talia absunt a regum orientalium more atque indole.

***) Ubi in fine leguntur haec: *ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι τὰ πάντα*, quibuscum iungere licet, quae I, 103 exstant: *πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἢ πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα*, ad quos locos vid. nott.

δοκέει εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοὶ τε καὶ γελοῖοι, ὥς ἐμοὶ φαίνονται, εἶσιν. Quae sane indicant scriptoris animum a receptis superstitionibus liberum et veri inveniendi studiosum, ingenium acre et sollers in fabularum traditarum farraginem inquirens eamque diiudicans: adeo ut auctore Creuzero *) Hecataeum rerum scriptorem *criticum* utique vocare possimus, praesertim cum alia quoque, eodem docente Creuzero, accedant, e quibus crisin quandam illum historiae adhibuisse luculenter pateat. Herodotum eodem titulo quin ornemus, nil video, quod obstat; ut in quo scriptore omnia concurrunt, quae *patrem historiae* illum summo iure vocari evincunt. Cum enim prioris aetatis historiam perscribenti ad antiquitatem esset regrediendum, quae non nisi e monumentis, templis, carminibus, fabulis cognosci poterat**), Herodotus quatenus quae de his tradita invenit accepitque, literis consignavit et qui ferebantur λόγοι, eos in suum retulit opus, ipse quodammodo *λογογράφων* in numero iure habetur. Neque vero in eo acquievit, in quo priores *λογογράφους* ante ipsum substituisse modo diximus, sed amplius in rerum traditarum nexum causasque et in eam, quae inde enascitur, rerum gestarum veritatem ordinemque inquirendum ratus a priorum scriptorum via multum discessit, eoque ipso ostendit veram historiae notionem se animo impressam habuisse. Unde sane nemo mirabitur in tali scriptore *artis criticae* initia bene cognosci posse. Vid. modo nott. ad III, 122 (Vol. II. p. 237). IV, 173. p. 610, IV, 179. p. 618. Vol. II, et VII, 30 p. 479. Vol. III. Cum igitur veri historici partes, hoc modo vera a falsis sciungens, explere studuerit Noster, quaeritur, num qui verum scribere *voluerit*, id etiam praestare *potuerit****). Nam *voluisse* verum tradere Herodotum, neminem, qui Herodoteas Musas accuratius perlegerit, dubitaturum confido, nec opus pluribus commonstrare, nullo timore partiumve studio captum fuisse Herodotum, quo minus quod verum ipsi fuisset visum, libere et ingenue enuntiaret. Vid. modo, ne plura, nott. ad VII, 132. Vol. III p. 634. et ad VIII, 123. et conf. Meierotto: Sur Herodote et le but de son histoire (Mémoir. de l'Academie royale de Berlin 1792 et 1793. p. 615. 618. 620 seq.). Pertinent huc etiam, quae pluribus locis in annotatione diximus de nimio, quod scriptori imputant, erga Athe-

*) Die histor. Kunst der Griech. pag. 86 coll. 78 (p. 68. 280 ed. sec.). *Fragm. historicc.* pag. 15. Aliter de his statuit Mure: Critical history of the language etc. IV. p. 159.

**) Hinc tam sedulo donaria, portenta, oracula ubivis recenset: quippe unde narrationi ex parte fides erat adstruenda, praesertim in rebus dubiis aut vario modo traditis. Conf. modo I, 50. 52. 92. II, 44, ne plura. Bene dixit Meierotto in scriptione mox laudanda p. 602. 603: „Les oracles, accomplis ou non, n'en étoient pas moins de nouvelles sources historiques où l'on puisoit ce qui avoit dû être un objet de recherche et devenir un principe d'action pour des états entiers ou pour des personnages célèbres; c'étoient des textes d'événemens toujours énoncés dans le style favori des Grecs: Herodote ne pouvoit donc les passer sous silence.“

***) Vid. Creuzer: *Histor. Kunst d. Griech.* p. 100—112 (p. 79 seqq. ed. sec.).

nienses studio ac voluntate deque inimicitia in Spartanos *) Corinthiosque **).

Atque illud veri studium in Herodoto arcte coniunctum invenimus cum omni animi indole, ut sane quaecunque mortalem illa aetate praestare potuisset consentaneum est, ea Herodotum eximie praestitisse putemus. Insignis hanc quoque in rem locus II, 99, unde tota disputatio nostra erat exorsa, ut in quo tam diligenter ea, quae ipse vidit, comperit, iudicavit, ab iis, quae aliorum narrationibus debuit, distinguit; haec enim, uti diximus, affert addito verbo λέγουσι, φασί etc. Conf. Meierotto l. l. p. 610 et vid. potissimum Herodot. I, 184: ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω, et locos paulo ante allatos IV, 173. 179 ibiq. nott. Sic scribit II, 43: ὡς ἐλπομαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. Add. II, 123 init. τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοιςι χρᾶσθαι ὅτεω τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. II, 120 init. ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλλήνων λεγθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι τάδε ἐπιλεγόμενος. Et confer sis quoque II, 29. 53. 113 seqq. III, 45. IV, 173. 187, ne plura. Hinc maxima cum religione in rebus dubiis mirisve suam sententiam eloquitur nec raro se quid certo affirmare posse negat, uti III, 115 ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν et quae similes formulae exstant I, 57. IV, 16, ubi cf. nott. p. 304. IV, 25 ibiq. nott. p. 326. I, 172. IV, 187. V, 9. VI, 14. VIII, 8 ibiq. nott. T. IV. p. 12. Contra I, 140 init. αἰς: ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδώς εἰπεῖν. Hinc quoque fluxit illud studium diversas, quae super eadem re ferebantur, traditiones colligendi, discernendi et diiudicandi (ut VII, 150. VI, 134. IV, 11. 12. V, 44. 45. 85. 86) suamque ipsius hinc deductam sententiam subiiciendi (ut II, 53. IV, 96. III, 45), quo verum omnino erueret, ut I, 22. II, 120 coll. 1, 5; hinc illae dubitationes in rerum mirarum enarratione, quibus illa aetas eam fidem habebat, quam ipse scriptor addere non audet minime credulus aut eo usque superstitiosus, ut portentorum narrationes a naturali rerum cursu alienas continuo probet. Praeter locum supra iam allatum II, 123 coll. II, 45 vid. potissimum I, 182 (φασί δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες κ. τ. λ.) ibiq. nott. Vol. I. p. 302. IV, 96 (ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου [de Zamolxi agitur] καὶ τοῦ καταγάλου οἰκήματος οὕτε ἀπιστέω οὕτε ἂν πιστεύω τι λήν) ibiq. nott. Vol. II. p. 487. V, 86 (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τεω) coll. IV, 42. III, 3. (λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός II. p. 7), III, 115. II, 156. VI, 84. 121. VII, 133 coll. 137. IV, 105 (ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἔσσαν καὶ ὁμνύουσι δὲ λέγοντες). V, 22: Ἑλλήνας δὲ εἶναι τούτους

*) Vid. VI, 108. Vol. III. p. 378. VII, 102. p. 589 seq. VIII, 3. VIII, 94. 139 coll. VII, 139. IX, 21. 22. Add. qui in eandem fere sententiam disputavit, Friedrich in Programmata Zerbst. 1852. 4.: Herodoti de Atheniensium et Lacedaemoniorum ingenio et moribus quae sententia fuerit.

**) VIII, 94, ubi vid. nott.

τοὺς ἀπὸ Περθίκκω γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἶσι Ἕλληνες. Add. VIII, 30. *) Talia qui scribit, eum vulgi superstitionibus superiorem fuisse iure dixeris; praesertim cum studium res miraculosas e naturali rerum cursu explicandi insigniter prodat IV, 32. VI, 81. II, 21 coll. VII, 133. VII, 20. Ac parem diligentiam produnt disputationes de Nili incremento eiusque causis II, 21 seq., de aetate sacrorum Herculis II, 44; de literarum et scripturae inventione V, 58; de Helena rebusque Troianis II, 113 seqq. 120 seqq. (cf. nott. Vol. I. p. 674 seq. 687); de Cypriis carminibus II, 117; de Cyro I, 95; de Melampode II, 49; de Aegypti natura II, 5. II, 12: τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πελθόμεναι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν κ. τ. λ., alia. Neque in talibus poetarum auctoritatem ipsi offecisse, e loco insigniori II, 120 apparet**), quamquam in rebus sacris arcanisve religione quadam se obstrictum fuisse, quo minus non omnia, quae cognita habuit, eloqueretur, sed silentio quaedam praetermitteret, ipse ingenue profitetur II, 3. 45. 46. 65. 170. 171. Qui autem tanta cum cura et veri studio ubivis egit, qui verum sine ullo timore enuntiare audet***), ab omni mendacio alienus†); cum verum unum in omnibus ut erueret, sibi propositum haberet, eum verum dicere *voluisse* utique concedemus.

Iam venio ad alterum, quod requirimus, verum ut tradere *potuerit* Herodotus. Qui verum unum ut traderet, longinqua suscepit itinera, omnes subiit viarum molestias atque labores, quo ipse singula loca invisens verum videre aut sciscitando a singulis comperire posset, qui si qua mira parumve credibilia aut a rerum naturali cursu abhorrentia acceperat, diligentius in ista inquisivit iustamque his adhibendam esse sibi persuasit crisin, nec superstitionibus vulgi nec praeiudicatis opinionibus captus nec credulus nimiumque religiosus, sed perspicax et in iis, quae ipse observavit, enarrandis, accuratissimus, num eum vera scribere *potuisse* negabimus? At verba dare poterant ipsi quos sciscitatus est sive sacerdotes sive mercatores eoque modo ipsum fallere et in errores implicare. Num vero, quaeso, in toto historiarum opere talem se praebet historiae pater, cui tam facile imponas? Equidem hoc vix fieri potuisse puto in viro tam cauto tamque sollerti et diligenti rerum indagatore, qualem Nostrum fuisse libri superstites indicant, in quibus vix ullus reperitur locus, e quo illum consulto in errores deductum aut se decipi passum esse, liquido commonstrare possis. Nam quod ad *Aegyptias* res potissimum confugiunt, a sacerdotibus Aegyptiis verba Herodoto data esse clamitantes, id quam infirmum sit, singulis locis in annotatione

*) Similem fere in modum scripsit Arrianus Exped. Alex. II, 12, 12: καὶ ταῦτα ἐγὼ οὕθ' ὥς ἀληθῆ οὔτε ὥς πάντῃ ἀπιστὰ ἀνέγραφα. VII, 15, 8: καὶ ταῦτα οὔτε ὥς ἀτρέκεις οὔτε ὥς ἀπιστον πάντῃ ἀνέγραφα: quae una cum aliis attulit Sintenis. in Jahrb. f. Philolog. Vol. XVI. p. 162 seq.

**) Conf. Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 105 (p. 83 ed. sec.).

***) Conf., ut alia taceam, nott. ad VIII, 72.

†) Conf. V, 50 ibique nott. Vol. III. p. 78 seq.

ostendimus; alia hanc in rem disputavi in Iahnii et Klotzii Nov. Annal. philoll. et paedagg. VI. p. 209 seq., quae hic repetere non vacat. Non loquor hic de iis, quae ad ipsam terram eiusque naturam pertinent, aut ad animalia, quae Aegyptus nutrit, aut ad homines eorumque mores ac totam vivendi rationem, aut ad templa aliaque monumenta miranda, quae ab Herodoto describuntur; ipse enim haec vidit comperitque Aegyptum totam perlustrans; sed ea potissimum intelligo, quae praeterea ille tradit ad religiones spectantia aut ad historiam et cum ea coniunctam chronologiam: eoque potissimum refero, quae loco iam supra laudato II, 99 leguntur: μέγρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμῇ καὶ γνώμῃ καὶ ἱστορίᾳ ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγος ἐρέων, κατὰ ἥκονον, προσέσται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἡμῆς ὄψιος. Aegyptiorum igitur sermones se referre profitetur, idque non sine cautione quadam, quae satis ostendit, Herodotum non eum fuisse, qui tam facile sibi imponi passus sit aut temere fidem narratis tribuerit. *Heliopolitas* autem sacerdotes et *Memphiticos* potissimum fuisse, cum quibus Herodotus (per interpretes opinor) versatus sit, iam in nott. ad II, 3 (Vol. I. p. 432) et II, 99 (Vol. I. p. 641) significavimus*) indeque etiam haud scio an repetendum sit, quod de Thebis ac Thebanis rebus pauciora nobis traduntur (cf. II, 15 ibique nott.): quamquam Thebas quoque Nostrum adiisse, sacerdotes consulturum satis patet ex iis, quae II, 3 leguntur. Quo eodem loco de rebus Aegyptiorum sacris Noster haec pronuntiat: τὰ μὲν νῦν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων, οἷα ἥκονον, οὐκ ἐμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ξὼ ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μούνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίσταςθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι **). Itaque non ex professo de rebus sacris ipsisque diis se scripturum esse declarat, sed obiter tantum nec nisi ipsa re quasi coactum; idque ita peragit, ut, si quid prodatur, quod ad altiorum harum rerum scientiam pertineat, veniam a diis sibi petendam putet (II, 45: καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενείῃ εἶη) atque aliis locis ea, quae dicenda sint, silentio premere malit, ne res arcanas effutire videatur (vid. II, 46. 47. 51. 171), inter alia haec professus II, 65: τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνείτα τὰ ἱερά εἰ λέγοιμι, καταβαλὴν ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέσθαι. Cum igitur maxime refugiat de rebus sacris dicere, nil mirum, vel de deorum ordinibus, quod est

*) Conf. etiam II, 105. 142. Ab his *sacerdotum* relationibus bene distinguit Noster ea, quae per *interpretem* (ἐρμηνεία) accepit II, 125, ubi vid. nott. Unde quod Lepsius (Chronolog. d. Aegypt. I. p. 248) effici posse putat, Herodotum rarius cum ipsis sacerdotibus esse collocutum, ac plerumque debere his interpretibus, hominibus plebeiis atque rudibus, ex genere eorum, qui nunc Cicerones apud Italos vocantur, merito adversatus est Alfr. de Gutschmid in Philolog. X. p. 643 seq. ad Herodotum ipsum iure provocans, qui ipsos sacerdotes auctores semper indicat atque ab his interpretibus probe distinguit.

**) Conf. quoque Nitzsch: „Herodotea“ in programmate Duisburgensi anni 1857. 4.

fundamentum omnis de diis Aegyptiis doctrinae (II, 43. 46. 145), pauciora tradi, quam vellemus, neque ea, quae ad systema, ut dicunt, Aegyptiorum numinum constituendum atque Aegyptium Olympum componendum sufficere queant: quod eo magis dolendum est, quando recentioris aetatis viros doctos, qui ex ipsis Aegyptiorum monumentis haec constituere conati sunt, mirum quantum inter se differre videmus, adeo ut vix quidquam certi de his constare videatur. De singulis autem diis eorumque nominibus (cf. II, 50. 63) et muneribus si quae traduntur, illud teneri volumus, Herodotum, Graecis cum scriberet, id semper conatum esse, ut Aegyptiorum deos ad eos Graecorum deos referret, qui similem quandam vim ac naturam habere viderentur, eoque spectant, quae de Iove (II, 42 seq.), de Hercule (II, 42. 43. 145), de Osiride-Dionysio (II, 42. 123. 144), de Marte (II, 63), de Pane (II, 46 coll. 145. 146), de Horo-Apolline (II, 144), de Iside-Cerere (II, 59), de Diana (II, 156), de Vulcano (II, 3. 99), aliis produntur. Atque haec ipsa res viam nobis quodammodo indicat, qua ad numina Aegyptiaca ipsa intelligenda eorumque vim comprehendendam accedere possimus, adiuvantibus ipsis numinum imaginibus, quae in monumentis adhuc conspiciuntur, atque inscriptionibus, quae notis hieroglyphicis, ut vocant, insculptae sunt: quamquam maximam cautionem in his rebus, quae nondum ad liquidum prorsus adductae sunt, adhibendum esse nemo nescit: si vero lucis quid inde acceperit Noster, id certe valere potest ad fidem scriptori vel in his rebus firmandam eiusdemque studium comprobandum. Quod ad *historiam* attinet et *chronologiam* cum ea coniunctam, Herodotum in plerisque certe vera tradere, quae cum iis congruant, quae ex ipsis Aegyptiorum monumentis cum aliqua certitudine eruta sunt, satis monuimus singulis locis, quibus haec traduntur: sed simul ea in universum respici volumus, quae in not. ad II, 124 (Vol. II. p. 707) et in Excurs. XIII. ibid. p. 882 monuimus, ad ea, quae de Aegypti historia, praecipue de singulis regibus eorumque temporibus proferuntur, recte diiudicanda, praesertim cum, quae Noster memoriae prodit, ea haud raro ab ipsis monumentis, quae adhuc exstant, comprobata inveniantur. Quare rectum de his iudicium tulisse existimamus Grotium: *History of Greece* III. p. 407 summa fide dignum esse Herodotum arbitrantem in iis, quae ipse viderit, eundemque ea quoque, quae ab aliis acceperit, accurate quidem referre nec vero temere omnibus fidem habere, sed admodum caute in omnibus agere. Ac nuper qui eandem quaestionem de fide Herodoti in rebus Aegyptiacis tradendis accurate tractavit Al. de Gutschmid in *Philolog.* X. p. 636 seqq., is recte (p. 652) pronuntiat, quin Herodotus fidelissime quaecumque audivisset, retulerit, neminem dubitaturum, qui reliquos eius libros probe legerit: qui quod nonnulla Graeco colore tinxerit, id eius aetati esse condonandum: atque, ut supra iam monuimus, semper in his id tenendum esse volumus, Graecorum in gratiam Nostrum scripsisse iisque se accommodare semper studuisse, ut, quae scriberet, facilius et melius intelligi possent a Graecis, quippe colore Graeco quodam inducta. Optimis sacerdotum fontibus Herodotum in enarranda Ae-

gypti historia usum esse, et fidelissime, quaecumque inde hausisset, expressisse idem Gutschmid l. l. (p. 656 seqq.) monstravit ac per singula persecutus est, summam in his diligentiam non minus adhibitam esse ratus, quam egregium iudicium in ipsis fontibus deligendis et certâ rerum scientiâ ab incertis vulgi rumoribus distinguenda, adeo ut nonnulla, in quibus errasse videatur historiae pater, facile condonari possint (p. 660). Quod denique ad *chronologiam* attinet, hunc quoque per singula, quae hîc respicienda sunt, pari cura pertractavit idem vir doctus (p. 661—686), in fine disputationis haec enuntians, quae ipsis viri docti verbis hîc repetere iuvat: „In temporibus computandis erravit quidem (Herodotus) in eo, quod aetates hominum et regnorum tempora non rite distinuit, sed in universum etiam in hac parte narrationis suae, quae maxime detrectari solet, ut alias, Aegyptios fontes fideliter expressit.“

Itaque Herodotum, quem verum *voluisse* tradere ostendimus, *potuisse* quoque illud tradere crediderim nec quidquam ab eo praetermissum, quo huic officio satisfaceret. Satis fecisse autem Herodotum tum ea, quae attulimus, commonstrant, tum omnis operis indoles, vividus ille ac natus color, qui nil habet quaesitum, nil fictitum, quique ab omni fuco inani prorsus est alienus *). Et nostra aetate, qua tot peregrinatores remotissimas quasque Asiae et Africae plagas perscrutati sunt, pleraque fere eorum, quae de his ipsis regionibus adhuc incognitis apud Herodotum tradita exstant, quorum haud pauca prius vix ullam fidem merere videbantur, nunc ita exacte et accurate reique tam convenienter tradita inventa sunt, ut iure mireris, qua diligentia Herodotus singula perlustraverit et examinaverit nec unquam fere lapsus falsusve sit **). Qui igitur in iis, quae ipse vidit comperitque, non falsus est, num eum tam facile ab aliis falli potuisse credibile est, praesertim cum tanta crisi, quae ne nostrae quidem aetatis virum dedeceat, iudicio tam subacto, quaecumque accepit, disquirat nec ulla re se deterreri sinat, quo minus verum inveniat. Est quidem Noster *λογγράφος*, quatenus veterum *λόγους* accurate et religiose retulit; sed idem quoque historicus, historiaeque pater vocandus, si quidem veram illam historiae notionem, quam animo impressam habuit, primus quoque in opere superstite exhibere studuit.

§. 11.

Hanc autem historiae notionem ipse indicare videtur in operis ingressu, ubi ambitum declarat initiumque rerum ab ipso narratarum constituit. Loquitur enim ita I, 5: *Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι*

*) Vid. Dahlmann: Herodot. pag. 184 seq.

**) Nolo hac in re testimonia congerere, quae affatim Herodotei libri quâvis fere paginâ exhibent. Atque vel ubi errat, facile erroris causam intelligas. Uno defungar exemplo II, 34; ubi vid. nott. (Vol. I. p. 500).

ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημῆνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν· τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ· τὴν ἀνδροπληθὴν ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμᾶ ἐν τῶντῳ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Reiicit igitur, quae de prioribus temporibus fabulis involuta ferebantur et a logographis tradebantur; maluit certa sectari indeque suae historiae initium ducere a Croeso, de quo primo certiora ipsi innotebant, Lydiam, ubi olim ille regnarat, perlustranti. Hinc statim post mentionem rixarum, quae inter Graecos barbarosve, quibus enarrandis suum opus destinarat *), olim exortae in Darii et Xerxis expeditionibus quasi repetitae finemque assecutae videantur, narrandi initium facit a Croeso Lydo; quoniam, nisi, quae bellis Persas inter atque Graecos gestis proxime antecesserint, accurate cognoris, haec ipsa bella eorumque rationes et causas vix rite intellexeris **).

Per Croesum sponte devenimus medias in Lydorum res, quas Noster hac occasione oblata, quam etiam in aliis nunquam praetermittere solet, ut scilicet quaecunque de aliqua terra eiusque incolis rerumque gestis comperta habeat, in medium proferat, accuratius et diligentius persequitur; Lydorum vero regnum cum a Persis duce Cyro eversum esset, paulo ante quam Graecis bellum esset illatum, oratio redit ad Cyrum et Persici regni initia, quae Medorum quoque imperium, unde illud exorsum erat, complectuntur. In Persis autem eorumque rebus gestis iam ita

*) Vid. modo operis prooemium: 'Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μῆτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξέτελλε γένηται, μῆτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά τὰ μὲν Ἕλλησι τὰ δὲ βαρβάροις ἀποδεχθέντα ἀκλεᾶ γένηται, τὰ τε ἅλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι (ubi, quod hoc loco addere placet, Aug. Matthiae in Ephemeridd. Ienenss. 1828. nr. 169. p. 389 τὰ τε ἅλλα reddi vult: quam reliqua, quoniam in antecedentibus sensu quidem contineatur verbum διηγεῖσθαι. Sed ita iam Wytttenbachius, quem attulimus, locum intellexerat in Selectt. historicc. p. 338. Aliter haec explicare video Ostermann. (in Jahrb. f. Philolog. Vol. LXXVI. p. 596), qui verbis Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε titulum operis quodammodo indicari ratus a sequentibus verbis ὡς μῆτε κ. τ. λ. novam periodum institui ac post τὰ τε ἅλλα verbum ἀπέδεξε inseri vult. Equidem in ea, quam dedi, interpretatione huius loci subsistere malim.

**) Herodotus si chronologia duce historiam enarrare voluisset, ab Assyriis potius proficisci indeque ad Medos Persasque et ad bella cum Graecis gesta descendere rerumque historiam ad sua usque tempora continuare debuisset. Neque vero tale universale quod dicunt historiae opus ille condere voluit, quamquam quale nunc exstat, talis operis vices utique nobis sustinere debet; sed bella barbarorum cum Graecis enarrare et quidem ipsis Graecis in animo habuit; itaque ab ea terra exorditur, quae rixarum omnium origo et quasi fons Graecorum ora maxime in se converterat; atque e Lydia demum ad Persarum ac deinceps ad Graecorum res transit. Monuit Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 138 (p. 108 ed. sec.).

versatur oratio, ut vel Graecorum res his magis annexae videantur, quorum ipsorum libertas a Persarum invasione vindicata salusque asserta praecipuum operis argumentum haberi debet*). Nam in eo vim suam apertissime declaravit divinum numen, quod omnes moderatur res humanas et in rerum natura sic dominatur, ut, qui illud non revereantur, vindictam cum magno suo damno persentiscant. Id igitur cum in omnibus rebus humanis sit conspicuum, insigniori quodam modo apparuit in ipso illo bello, quod sibi historiae pater enarrandum sumpserat. Itaque a Cyro, cuius res gestae usque ad finem libri primi exponuntur, oratio progreditur ad Cambysem eiusdemque res persequitur: in quibus cum Aegypti expugnatio praecipuum obtineat locum, pro more suo Herodotus hac occasione oblata de huius terrae indole, incolis, sacris, aliis uberius disserit. A Cambyse transit ad Darium Hystaspis, qui quomodo Cambyse mortuo magnorumque seditione extincta ad regnum evectus sit et quomodo illud ordinavit, accurate exponitur. Sequuntur reliqua ab eo gesta, bella cum Scythiis et Libyae populis gesta, quae ipsa occasionem patri historiae praebent, de Scythia ac Libya pluribus disputandi (nam hae terrae parum ante ipsum Graecis cognitae fuisse videntur); tum expeditiones adversus Graecos susceptae: quo ipso demum ad praecipuum ac primarium operis sui argumentum auctor accedit libro quinto. Thraciam et Macedoniam a Megabazo subactam, Ionum rebellionem ab Aristagora motam et mox sedatam, Mardonii expeditionem in Graeciam enarrat; tum sexto libro ad Graecorum res domesticas, quales illa fuerint aetate, transit, de Datis atque Artaphernis expeditione, quae pugnâ Marathonîâ finita est, exponit; septimo et octavo de Xerxis expeditione in Graeciam refert, nono pergit in exponendis huius belli vicibus usque ad Persarum reditum, quo bellum finitum est**).

§. 12.

Sed haec ne quis credat sola esse, quae in his libris posteritatis memoriae tradita Noster reliquerit, plura alia his addita et inserta videmus, quae occasione oblata praetermittere cum nollet, in medium protulit, quod illa aliqua certe ratione scitu utilia aut ad finem, quem assequi voluit, accommodata habuit. Hinc in Herodoteis libris haud paucae occurrunt digressiones sive episodica: de quibus satis diximus in nott. ad I,

*) Vid. Creuzer: Hist. Kunst d. Gr. p. 139 (p. 109 ed. sec.): „Die Persische Geschichte bleibt nun ferner auch der Grundfaden, auf dem das ganze Gewebe aufgereiht wird, denn die Perser sind es, gegen welche die groe That gethan, die Freiheit gerettet worden ist.“

**) Plura de singulorum librorum argumento et narrationis connexu qui discere cupiant, videant Dahlmann. in Herodot. p. 138 seqq. et Daunou: Cours d'études historiques T. VIII. p. 105 seqq. (Leçon. V—XXXIV). Atque iam antea complures viri docti argumenta singulorum librorum Herodoti enarrarunt, de quibus vid. Fabricium in Biblioth. Graec. II. p. 330 ed. Harles.

23. 56. 131. III, 60. IV, 30. 145. 167. V, 55. V, 92. §. 2. VII, 171. IX, 108—113, ubi vid. nott. *Homeri exemplum* in his Herodotum secutum esse observat Dionysius Halicarnassensis De Thucyd. ind. p. 129 Sylb. (VI. p. 771 R.) his verbis: *συνειδώς γὰρ Ἡρόδοτος, ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα διήγησις ἂν μὲν ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνη, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροαμένων ἡδέως διατίθῃσιν, ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένῃ πραγματείῃ, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ, ποικίλην ἔβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν, Ὁμήρου ξηλωτὴς γενόμενος· καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα καὶ αἰετὸ πλεῖον ἐπιζητούμεν.* Neque hae digressiones huiuscemodi sunt, ut ipsam narrationem perturbent eiusque facilem cursum impediunt, aut ut, quod primum sibi habuit Herodotus quodque imprimis demonstrandum sibi proposuerat, id minus cognosci possit. Hoc autem primum, quo omnia singula continentur, unde omnia suspensa sunt, unde lucem suam ac quasi vim accipiunt, positum *) cernimus in barbaris, orbis terrarum dominis, Graecorum vi prostratis, deo ultore atque vindice Graecos adiuvante prosperumque successum parante. Hinc operis finis, ubi de barbaris vindicta sumpta lique gravi damno afflictis sunt. Ita et Graecos libertatis studiosissimos celebrare et divinam vindictam s. divini numinis vim commonstrare potuit auctor, patriae amore aequae ac piæ in deos reverentiæ commotus. Quae ipsa enim omnem animum penetraret religiosissimumque redderet scriptorem, cavet quoque eundem ab omni mendacio fidemque inde conciliavit summam eius narrationibus, in quibus ubivis reperimus virum omni partium studio exemplum nec ipsis Graecis patrocinantem contra id, quod verum et iustum sibi videretur. Vid. locos supra allatos **).

Hoc vero cum unum sit primum, singula quaeque complectens et ad se revocans, Herodotum, rerum scriptorem, efficit ut poetis epicis similia sectantibus adscribamus eiusque historiis speciem epici carminis tribuamus, quippe quae licet multa ac varia contineant, tamen unum quoddam corpus constituent. Etenim Herodotus, qui varias Graecorum et barbarorum res persecutus est in opere suo, οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε τῷ μὲν μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι, πολλὰ ποιῆσαι μέρη

*) Vid. Creuzer. I. I. p. 141 (p. 110 ed. sec.), ubi Dionysii iudicium (De Thucyd. ind. p. 140 sive VI. p. 826) disquirat Herodotum atque Helanicum statuentis narrationem secundum loca distribuisset et conformasset. Et conf. quoque Meierotto in scriptione supra §. 10 laudata p. 599 seqq.

**) Haec qui reputet, mirabitur profecto, quomodo viro acutissimo in mentem venire potuerit, Herodotum contendere cum recentioris aetatis scriptore famosissimo *Voltaire*, adeoque haec perscribere: „A vingt-trois siècles de distance l'un de l'autre Herodote et Voltaire ont conçu sous ce rapport la même idée de l'histoire. Herodote, il est vrai, recueille les traditions plus qu'il ne l'examine; la critique de Voltaire est plus rigoureuse, sa philosophie est plus haute, ses lumières sont plus étendues et plus sûres; mais tous deux ont le même but, d'exposer comment vivaient les hommes, quel aspect offrait la société.“ (Daunon: Cours d'études historiques T. VII. p. 533.)

τὸ ἐν σῶμα· τῷ δὲ τὰς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἔοικυιαις ὑποθέσεσι προελομένην σύμφωνον ἐν σῶμα πεποιηκέναι, ut observat Dionysius l. supra l. Nam multum utique abest, ut, qui ὁμηρικώτατος iure appellatur*), talem modo esse appareat in singulis locutionibus, dictionibus, vocabulis ex Homero petitis atque in suum opus translatis, quod proxime adscendens ad carmina, quae sola olim literis consignabantur, vel in soluta oratione haud pauca ligati sermonis vestigia retinere debuit, ut etiam ὁμηρικώτατον esse illum inveniamus in omni operis indole atque conformatione ad epicum carmen proxime accedente**). Quare nos vel in singulis vocibus quae apud Herodotum leguntur, interpretandis maximam dedimus operam, ut quidquid ex Homérico sermone usuque dicendi depromptum aut ad eius exemplar expressum videretur, sedulo indicaremus; ac satis multa quaque fere pagina nobis attulisse videmur, unde pateat, quantum ex Homeri locutione Noster pendeat quantumque inde assumpserit suumque in usum converterit. Ex Homero ***) quoque

*) Longin. qui dicitur De sublim. §. 12: μόνος Ἡρόδοτος Ὀμηρικώτατος ἐγένετο. Atque inde Homerum et Herodotum coniungit Nicolaus Progymnast. 2 init. (Rhett. Graecae. III. p. 455 Spengel). Conf. etiam nott. ad Herod. I. 23. De Herodoto Homeri exemplum secuto eundemque imitante diligenter observavit quoque Meierotto l. l. p. 581. 584 seq. 586. 588. 592 seq. 595. Add. Alb. de Longh. De Herodoti philosoph. p. 18 coll. 21 et Boettiger (Opuscc.) l. mox l. pag. 183 seq. 185. 188 seq.

**) Vid. Creuzer: Die histor. Kunst d. Gr. p. 146. 148 coll. 155 (p. 114 seq. 121 ed. sec.), C. A. Boettiger: Prolus. De Herodoti historia ad carminis epici indolem propius accedente Prolus I. Vimar. 1792. 4. Prolus. II. 1793. ibid. 4. et in Ruperti et Schlichthorst. Commentt. philoll. (Brem. 1794) T. I. p. 41. T. II. p. 54. (Boettigeri Opuscc. colleg. et edidit I. Sillig. Dresd. 1837. pag. 182 seqq. 193 seqq.). Geinoz. in Mém. de l'Acad. d. Inscriptt. T. XXIII. p. 101 indeque vernacule Gatterer. hist. Bibl. X. p. 29—136. Ac ne mireris, vel nostrae aetatis poëtis argumenta prae-buit Herodotus: singulas enim Herodoti narrationes, quales sunt de Croeso flammis tradito, de Rhampsiniti thesauro, de Cleobi ac Bitone, de Thermopylis aliisque eiusmodi rebus, carminibus singulis tractavit vir Anglus, cuius libellum hic indicare iuvat: Ballads from Herodotus by J. E. Bode, London. 1853. 8.

***) Ex hoc studio Homeri atque imitatione sermonis Homericum id quoque satis apparet, Herodotum Homeri carmina, qualia nunc feruntur, uno volumine comprehensa et Alexandrinorum curâ perpolita novisse et eam, quae vulgo recepta est sententia, de Homero Iliadis et Odysseae auctore habuisse adeoque ab his carminibus, quae Homero iam sua aetate adscribebantur, discrevisse, quae ipsi supponerentur carmina Cypria: vid. II. 116. 117 ibique nott. coll. II, 53 (Exc. VII. p. 855 seqq. T. I.) et II, 120. — IV, 29 coll. 32. — V, 67. VII, 161. II, 23 coll. IV, 32. Conf. Creuzer. l. l. p. 155 seq. Moneo hoc propter eos, qui Homeri carmina per multorum annorum adeoque seculorum decursum orta, postmodo demum a Pisistrato Athenis in unum corpus, cui Homeri nomen fuerit praepositum, collecta esse putent. A qua sententia longe abesse patrem historiae, non est quod operose commonstrem; qui cum Pisistrati res tam diligenter exponat, num eum Pisistrati merita de Homero silentio praeteriisse credibile est? Tum sane non opus habuisset Homeri aetatem definire II, 53, quam carminum famâ ab historiae patre definitam vult Nitzsch. Melett. de Histor. Hom. fasc. II. P. II. p. 21. 38, ubi etiam bene monet, cum hac

ductam esse eam notionem, quam per Herodoti libros regnare modo diximus, *de divina mente* atque *invidia* sive *vindicta*, tradit Eustathius: qui num recte statuatur necne, deinceps intelligitur*); nos in naturam potius atque vim huius divinae mentis omnia moderantis et regentis inquiramus, quo simul Herodotei operis ratio melius nobis pateat ipsiusque scriptoris consilium in historia scribenda luculentius perspiciatur. De diis vulgo receptis quid senserit pater historiae, non ita enuntiat, cum piâ reverentiâ ductus**) talia celare mallet quam temere in publicum prodere; indeque etiam ea efferre noluit, quae mysteriorum doctrinae initiatum sanior atque purior ratio docuerat. Quamquam supra vulgus illum sapuisse et altius quid secum statuisset, liquido ex iis patet, quae supra iam attuli de eius studio, res miras easdemque minime credibiles, cum a natura rerum prorsus abhorrent, ad id, quod verum est, revocandi atque e naturali rerum cursu explicandi. Atque huc etiam referre possis I, 131, ubi Persas, aliter atque Graecos, θεοὺς ἀνθρωποποιέας statuisset negat, eo ipso indicans, Graecorum deorum vulgo receptorum naturam sibi bene esse cognitam. Adde II, 53: ἐνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἰ τε δ' ἀλλ' ἦσαν πάντες, ὅκοιοι τέ τινας τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὗ πρῶτον τε καὶ χθές, ὥς εἰπεῖν λόγῳ, et potissimum ea, quae de Neptuno disserit VII, 129, ubi vid. nott. T. III. p. 630, quibus adde, quae leguntur VII, 133 in fin. (ubi vid. nott. p. 637) et 137 (ubi vid. nott. p. 642) et 189 (vid. nott. p. 738). VIII, 8. 77, ubi cf. nott. Hinc quoque IX, 65 fin. δοκέω δὲ, εἰ τι περὶ τῶν θεῶν προηγουμένων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφας οὐκ ἐδέξατο κ. τ. λ. Itaque recte mihi sic statuere videtur Jaeger Diss. Herodd. p. 31: „In universum in aprico est mentis Herodoti cum patria religione conspiratio. At non minus elucet, eum altiori collocatum loco, iudicantem potius quam temere credentem ad eam accedere.“ Quae pluribus persecutus est in programme Hildesheimensi. anni 1856 Runge: „Herodots Verhältniss zum griechischen Volksglauben“ pag. 4 seqq. p. 22.

Quaeritur igitur, quid altius Noster senserit et qualem divini numinis notionem animo impressam tenuerit, ut ex ea, quae huius numinis est vis atque potestas in res humanas, rerum, quae accidunt, omnium sive natura sive necessitas intelligatur. Namque ex Herodoti sententia cum hominis certa sit conditio quaedam finesque positi ac termini, intra

---

Herodoti computatione egregie convenire Apollodorum, qui in aetatum seriem et notas accuratissime inquisierit. Tu vid. quae in Excurs. VII. p. 855 seq. de his disputavimus.

*) Conf. etiam Alb. de Ionh. l. I. p. 27.

**) „Relativement au culte des Dieux, Herodote montre l'attachement le plus vif pour ce qu'on peut appeler la religion nationale et un respect profond pour tous les objets de foi, pour toutes les opinions religieuses que la tradition des pères avoit fait passer aux enfans et que le peuple avoit scrupuleusement adoptées.“ Meierotto l. I. p. 647. Et conf. quoque Alb. de Ionh. De Herod. philosoph. p. 25. 26.

quos illum sese tenere necesse sit, certusque etiam opum ac divitiarum modus destinatus, eum, qui hunc modum divinitus constitutum excedere velit, divinum reprimit numen sive deus ille omnium rerum vindex, qui ordinem in rerum natura constitutum tuetur eo quod superbos homines altiusque sese efferre conantes a felicitatis quem obtinuerunt gradu deicit atque calamitate immissa eos poenâ meritâ afficit. Quidquid enim in rerum natura nimium est atque iusto altius sese extollit, id divina illa vis reprimit atque intra fines suos compellit*). Hanc vero divini numinis vim in sua historia potissimum commonstrare voluit Herodotus; ad hanc omnia fere refert, quae inde demum suum locum accipiunt atque ordinem. Haec per totum opus quasi regnat primaria divinae mentis notio, qua deum omnium rerum moderatorem habeamus, qui aequabilitatem naturâ constitutam servet integram eamque omnibus modis tueatur incontaminatam. Hominis mortalis conditio, si cum illa divinae mentis vi ac potestate, cui ille se plane subiicere debet, comparetur, infirma atque debilis, eiusque virtus omnis consistit in ea temperantia ac moderatione, qua divino numini sive legi divinae et omnium in natura rerum ordine inde constituto, se subiiciat nec quidquam contra temere suscipiat, illamve legem egrediatur. His consentanea sunt, quae de humanarum rerum statu et vicissitudinibus, et de tristi ipsius hominis sorte hic illic enuntiata reperiuntur**).

Cum enim, quae ab hoc divino numine semel constituta sunt, mutari ac retractari nullo modo possint, apparet simul *fati* illa necessitas cum divini numinis notione arcte coniuncta, quam nemo unquam, neque mortalis neque deus ipse evitare aut mutare possit***). Hac vero dei omnium rerum moderatoris fatumque constituentis notione alteram quoque *divinae iustitiae* atque *providentiae* notionem contineri sponte intelligitur; de hac cum satis dictum sit ad III, 108. T. II. p. 198, nunc plura dicere non attinet; *iustitiam divinam* in iusta illa rerum omnium distributione servanda proportionemque divinitus in rerum naturâ consti-

*) Vid. potissimum VII, 10. §. 5: ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζωᾷ ὥς περ ἀν- νοὶ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐξ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίξει; ὁρᾷς δὲ ὥς ἐς οὐκλήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φιλεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦσιν. — οὐ γὰρ ἐξ φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν, ubi vid. nott. Vol. III. p. 459, Creuzer: Histor. Kunst d. Gr. p. 149 seq. (p. 117 ed. sec.). Conf. etiam III, 108. IV, 166. VIII, 13 (ἐποιεῖτό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθῇ τὸ ἑλληνικὸν τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῶ πλείον ἐλῇ), alia, quae paulo post excitantur. Similem quandam sententiam profiteri *Dionysium Halicarnassensem*, alios, vidimus in nott. ad I, 32. Vol. I. p. 71.

**) Vid. verbi causa I, 32. 86. 207. III, 43. VII, 203 ibiq. nott. Vol. III. p. 755. V, 4 ibique nott. Vol. III. p. 7 seq. VII, 46. Vol. III. p. 524. Conf. etiam Alb. de Jongh. De philos. Herodot. p. 58 seq.

***) Vid. I, 91 ibique nott. Vol. I. p. 198. III, 43 ibique nott. Vol. II. p. 90. V, 33. 94. §. 4. VII, 18 ibiq. nott. T. III. p. 476. IX, 16. Hinc ne iis quidem sacrificiis, quibus mala divinitus imminetia avertere vulgo student mortales, ullam vim tribui videmus contra haec fati sive divini numinis decreta. Vid. VII, 191. 189.

tuta adversus impiorum ac superbiorum hominum conatus tuenda cerni volumus, quae cum improbos meritâ poenâ afficiat eamque vel ad stirpem illorum extendat*), *divinae vindictae* quoque vim habet iureque *νέμεσις* vocatur in Herodotea narratione**). Inde deus s. divini numinis illa vis fatalis, quae in vindicta tali cernitur, dolos fraudesque adeo nectere dicitur, quibus mortales superbos in perniciem agat, inscios quae ipsis immineant mala***): nec mirum, quod divinum illud numen hominibus ob nimiam felicitatem ultra terminos mortales se efferentibus et divini numinis naturam affectantibus *invidere* dicitur, deusque ipse vocatur *φθονερός*†). Neque tamen hac divini numinis vi fatique necessitate omnem liberam hominis voluntatem arbitriumque tolli credam††), modo iustos intra terminos rerum naturâ atque aeterna necessitate mortali positos ille se contineat; quos si excedit superbiâ inflatus, divini numinis potestate repellitur, nec libere agere potest; nam quidquid agit, id irritum erit neque quidquam valebit contra aeterna divinae necessitatis decreta. Haec autem fati vis ac notio quam coniuncta sit cum poëtarum antiquorum, Aeschyli, Sophoclis, aliorum notione de fato eiusque necessitate, haud opus est pluribus commonstrare. Vid. modo Creuzer. in: *Historische Kunst d. Griechen* p. 152 s. p. 119 ed. sec. et conf. Chargé: De fati, quale Sophocles sibi finxit, natura (Colon. 1859) p. 11. Unius *Aeschyli* hic mentionem faciam, qui in *Persarum* fabula idem fere, quod Herodotus sibi consilium propositum habuisse videtur, cum insigniori quodam exemplo commonstrare vellet divini numinis illam vim, qua superbiam mortalium sese efferentium reprimat

*) Prava parentum s. maiorum facinora in posteris puniuntur: de qua re vid. quae notavimus ad locos Herodoti maxime insignes: I, 91 (Vol. I. p. 198) VI, 86. §. 3 (Vol. III. p. 346). VII, 134. 137. 197 (Vol. III. p. 637. 642. 746).

**) Vid. potissimum I, 32. Vol. I. p. 71 et I, 34 coll. III, 40. 128. IV, 166. 205. VI, 84. VII, 137. VIII, 108 et 109. 129. IX, 64. Alb. de Longh. De philosoph. Herodot. p. 40 seqq., qui idem p. 50 de *providentia*.

***) Conf. II, 120 coll. IX, 91. — IV, 79 coll. II, 161.

†) Conf. I, 32 ibiq. nott. Vol. I. p. 71. III, 40. IV, 205. VII, 10. §. 5. VII, 46 fin. Alb. de Longh. l. l. p. 32 seqq., Boettiger l. supra l. pag. 205 seq. (Opuscc.). Quae sententia de deorum *invidia* ad Procopium usque pertinuit Goth. II, 8 sic scribentem: τῆς Τύχης ὁ φθόνος ὠδινεν ἤδη ἐπὶ Πρωμάου, ἐπεὶ τὰ πράγματα εὐ τε καὶ καλῶς σφίσιν ἐπὶ πρόσθεν προ-ῖόντα ἔωρα.

††) Conf. Jaeger. Dispp. Herod. p. 40, ubi qui affertur locus VII, 157, eum huc minus referri posse credam. Quod vero idem Jaeger ab Herodoto tolli statuit internum rerum connexum sive pragmatismum, quem vocant, cum omnia extrinsecus imposita necessitate contineantur, secus mihi videtur. Inest utique pragmatismus in Herodoteo opere, sed diversus ille a posterioris aetatis historicorum ratione, qui cum ab humanis omnia ducant consiliis iisque omnia metiantur ac diiudicent, ab Herodoto discedunt divinitus quasi omnia constituyente et a divini numinis vi ea repetente, quae illi naturali e rerum cursu, quem ipsum divinum Noster habuit, repetere atque explicare student. Conf. Creuzer: Die Hist. Kunst etc. p. 158 seq. (p. 125 seq. ed. sec.).

eorumque opes, vel si maximae videantur, confringat atque contundat: etenim ὄβρις Persarum fuit, quae deorum iram in Persas excitavit Persaeque inde ut prosternerentur, effecit*). Bene perspexit Jacobs (Vermischte Schrift. V, p. 586) et qui ab eo laudatur Suvernius. Add. Blümner: Ueber d. Idee des Schicksals in den Tragöed. d. Aeschyl. p. 83 seq. Hunc autem finem utrique propositum poëtam alio atque rerum scriptorem modo assequi studuisse, nemini mirum esse poterit, indeque etiam in singulis rebus enarrandis alterum ab altero hic illic differre consentaneum utique erit: quare iis locis, quibus uterque aut convenire aut alter ab altero differre videretur, sedulo id indicavimus, iterumque hoc loco Aeschyli versus, qui primarii sunt hac in re, comparari volumus 91 seqq. 470. 720 seq. 742 seq. 791. 805 cum Herodoti locis VII, 10 §. 5. 6. VII, 46 et potissimum VIII, 109, ubi quae Themistocles eloquitur, cum iis, quae Aeschylus sensit, apprime conveniunt: neque tamen hoc intelligendum, ut alterum ab altero expressum esse existimemus, aut Herodotum compilasse putemus Aeschyli scriinia, qui poëta num Phrynichi exemplo incitatus aut eum aemulatus ad Persarum fabulam conscribendam accesserit, id cum ad nostram rem minus pertineat, nunc praetermittamus, praesertim cum pluribus hanc quaestionem iam dudum tractatam esse videamus a Fr. Passov. in Melett. critic. in Aeschyli Perss. (Vratislav. 1818) pag. 7 seqq.: id unum hoc loco taseri volumus, quod nuper quoque professus est Fr. Althaus. in Diss. de historiae conscriptionis historia (Berolin. 1852) p. 39 quodque neminem, qui paulo accuratius Aeschylum et Herodotum et legerit et secum contenderit, negaturum esse confido: magnam adeoque summam utriusque viri reperiri similitudinem in hoc ipso operis fine atque in sententiâ de divina vindicta atque iustitia, qua omnia in mortalium rebus continentur et reguntur. Itaque unum fere idemque utrumque de rebus divinis et sensisse et spectasse credimus, adeo ut, si in quibusdam rebus iisque levioris momenti dissentire nec prorsus convenire secum videatur uterque, id ex diversa utriusque viri indole cogitandique ratione aequè ac diversa operis suscepti natura et tractatione repetendum esse censeamus. Neque vero id discrimen inter utrumque tantum esse credo, quantum sibi invenisse visus est vir doctus, qui nuper pluribus persecutus est utriusque scriptoris sententiam de deorum invidia (W. Hoffmann: „Aeschylos und Herodot über den φθόνος der Gottheit“ in Philolog. XV. pag. 224 seqq.) puriorem in his Aeschyli doctrinam esse pronuntiavit, Herodoti sententiam ea superstitione imbutam voluit, qua divinum nu-

*) Pertinent huc ea, quae Aeschylus Darium, commemorata clade Plataeensi, eloquentem facit vs. 802 (818 ed. Dind.) seqq.:

θῖνες νεκρῶν δὲ καὶ τριτοσπόρῳ γονῇ
 ἄφωνα σηματοῦσιν ὄμμασιν βροτῶν
 ὥς οὐχ ὑπέφρεν θνητὸν ὄντα χρὴ φρονεῖν.
 ὄβρις γὰρ ἐξανθούσ' ἐκάρπωσε στάχυν
 ἀτης, ὅθεν πάγκλιαντον ἐξαμᾶ θέρος.

men non humana tantum specie praeditum, sed humanis quoque affectibus deditum proponatur*). Haec de Aeschylō sufficient, quem ipsum Herodoto cognitum fuisse satis ostendunt, quae II, 156 leguntur, ubi Aeschylus Euphorionis filius solus inter poëtas priores Dianam Cereris filiam dixisse perhibetur: id qua in fabula dixerit poëta nescimus: nec magis dixeris, num Persas Noster cognoverit; nullum enim uspiam vestigium cernitur. Quid *Sophocles* de hac invidia deorum, quae dicitur, senserit, praeter alios docuit Lübker: *Sophocl. Theolog. u. Ethik* I. p. 57 seqq., neque haec aliena sunt ab iis, quae Herodotum secum statuisse supra exposuimus. Quin ad *Euripidem* similia transiisse videntur dicentem in *Alcest.* 1135: *φθόνος δὲ μὴ γένοιτο τις θεῶν*, et *Iphigen.* in *Aulid.* 1097. *μὴ τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ***). Neque vero hoc *fatum*, quale sibi constituerat Herodotus, prorsus convenit cum *fortuna*, quae vulgo dicitur, quantumvis subinde utriusque notio confundi et quasi coalescere videatur. Namque in *fortuna* (τύχη) inest temeritas atque inconstantia; in *fato* necessitas aeternusque ille rerum sive causarum nexus, quo ad divinae mentis ab initio haec ad certum ordinem constituentis vim omnia in rerum natura revocantur. *Fatum* igitur ut necessitatem ita mentem quoque divinam quodammodo in se continet, ad quam ea, quae in universa natura fiunt aequae atque ea, quae singulis hominibus accidunt, referantur necesse est***); fortunae notio vaga atque inconstans non certis finibus continetur, nec ipsa certum tenet modum ordinemque. Insignis hanc in rem locus exstat IX, 91: *εἴτε κληδόνος εἴνεκεν — εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῖντος*, adeo ut vel ea, quae fortunā fieri videantur, a diis allata aut effecta perhibeantur. Cum enim ne fortuna quidem divinae mentis prorsus expers sit, hinc, opinor, dicitur *θελή τύχη* IV, 8, coll. III, 153, ubi cf. nott.

*) Vid. potissimum p. 254, ubi inter alia haec statuuntur: „Der göttliche φθόνος bei Herodot und bei Aeschylos sind also zwei wesentlich verschiedene Dinge [?]; bei Herodot ist es ein eifersüchtiger Egoismus nach menschlichem Muster, bei Aeschylos eine Aeusserungsform des göttlichen Rechtsgefühls.“ Conf. etiam p. 234.

**) Eadem sententia vere Graeca vel iis subesse videtur, quae *Livius* Camillum precantem fecit, „ut si cui deorum hominumque nimia sua fortuna populique Romani videretur, ut eam *invidiam* lenire quam minimo suo privatoque incommodo publicoque populi Romani liceret.“ (V, 21).

*** Tu vid. quae accurate de his exposuit Philipp. Iac. Ditges in *Programm.*, quod prodit Confluentibus 1842: „De Fati apud Herodotum ratione,“ pluribus demonstrans, quantum haec Herodoti sententia „abhorreat ab obscuris quibusdam opinionibus de fati cuiusdam vi a diis seiuncta et, quam ipsi dii fuerint, superiore, ut vel cognatissima sit nostrae ipsorum de divina auctoritate sententiae“ (p. 16). His add., quae exposuit J. H. Lindemann: „Ueber des Herodot religiöse Weltansicht“ in libro qui inscribitur: „Vier Abhandlungen über die religiös-sittliche Weltanschauung des Herodot, Thucydides u. Xenophon u. den Pragmatismus des Polybios.“ (Berlin 1852) pag. 10 seqq. Comparari cum his quoque poterunt, quae de fato statuit Procopius ad Herodoti doctrinam quodammodo accedens; vid. Teuffel in: Schmidt Zeitschrift f. Geschicht. VIII. pag. 70 seqq.

(Vol. II. p. 276 seq.), V, 92. §. 3. I, 126 ibique nott. Vol. I. p. 262*). In iis vero, quae fati necessitate rerumque divinitus constituto ordine atque aeterno nec mutabili divinae mentis consilio fiunt, utitur verbo *ἔδεε* aut *χοῆν***) aut similibus quibusdam. Et cum in his non tam accurate definitam notionem haberet, sed obscurum potius sequeretur sensum, nil mirum, quod in ipsis huius divini numinis appellationibus utique variat neque in una eaque certa appellatione acquiescit. Vocatur enim modo *θεὸς****), modo *ὁ θεός*†), modo *τὸ θεῖον*††), quin etiam subinde *δαίμων*†††). Et huc quoque pertinet *δαιμονίη τις ὁρμή* VII, 18 et *θεῖον πρῆγμα* II, 66. VI, 69; huc faciunt quoque adiectiva *θεήλατος* VII, 18 atque *θεοβλαβής* I, 127. VIII, 137.

Ex hac autem fati atque divinae mentis notione fluxit *divinationis* opinio, quam attigi ad VI, 27. Vol. III. p. 257*†), nec inde miramur, tam crebro tantaque cum cura atque religione referri oracula, ostenta, prodigia, alia, quibus dii res futuras indicare solent mortalibus; nam ista quoque inserviunt ad divini numinis vim declarandam: id quod in primis Nostrum voluisse supra diximus. Et qui reputaverit, quantum his tribuerit antiquitas, quantique momenti haec fuerint ad ea, quaecunque sive publice sive privatim agerentur, is curam eximiam, quam pater historiae illis impendit, necessariam quodammodo fuisse facile sibi persuadebit. Vid. nott. ad VI, 98. Vol. III. p. 361. Aliud illud est, si, quid ipse pater historiae de oraculis ac divinatione senserit, quaeras. Fidem quandam illis adhibuisse Herodotum, vel ex eo, quem sibi finxerat, oraculorum ac divinationis nexu cum notione illa divini numinis,

*) Hinc Livius I, 4: „*forte quadam divinitus.*“ Similia exstant I, 111 κατὰ δαίμονα. VI, 84 ἐκ δαιμονίου. III, 153 et I, 86 σὺν θεῷ.

**) δει s. ἔδεε de eo, quod fato destinatum s. constitutum est, invenitur II, 161. IV, 79. V, 33. V, 92. §. 4 ibiq. nott. Vol. III. p. 180. VI, 135 ibiq. nott. Vol. III. p. 419. VIII, 53. IX, 16. 100. Eodem fere sensu χοῆ s. χοῆν I, 8 ibique nott. Vol. I. p. 23. II, 173; χοεῶν VIII, 141 et 3 ibiq. nott. coll. nott. ad I, 8. Vol. I. p. 23 et V, 49. Vol. III. p. 77. — τὸ πεπωμένον III, 64.

**) Conf. VII, 8. §. 1. IX, 91 et in formula illa modo laudata σὺν θεῷ (εἰπεῖν).

†) Conf. VII, 10. §. 5. IX, 16. VIII, 13. Contra etiam ὁ θεός de certo deo II, 24 aut IV, 79.

††) Conf. III, 40. 108. I, 32.

†††) Conf. I, 86. 87. III, 119. VI, 12 coll. II, 40. Sic τὸ δαιμόνιον II, 20. Recte autem illud contendere videtur C. Hoffmann. (Tragoed. Graec. cum plastic. artis operib. comparata. Mogunt. 1834) p. 29 abstractam τοῦ θεῖου notionem sive ideam, cui nec vita nec vis insit, apud Herodotum nullo modo quaerendam esse.

*†) Φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνος ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήλια μεγάλα ἐγένετο — ταῦτα μὲν σφί σημῆλια ὁ θεὸς προέδεξε κ. τ. λ. Conf. etiam IX, 100 ibique nott. H. Steudener: Diss. de divinationis apud Herodotum ratione. Rossleben 1856.

colligas; accedunt alia quaedam testimonia VII, 57*) et VIII, 77**), ubi pius scriptoris animus non audet obloqui oraculis, quamvis subdubitanis, uti videtur, de eorum veritate. Distinxisse igitur Nostrum dixeris, nec omnibus eiusmodi dictis temere et continuo fidem addidisse: uti supra §. 10 iam monuimus disputantes de illo veri studio, quo Nostrum insignem fuisse atque prae vulgi superstitionibus sapuisse ostendimus.

Restat denique ut videamus, quid Herodotus de iis, quae post mortem futura sint, animo statuerit. De animae immortalitate ei persuasum fuisse, quem tanto ingenio praeditum, Aegyptiorum atque Graecorum mysteriis***) initiatum fuisse accepimus, num dubitabimus? Legas mihi, quae scribit II, 123 coll. IV, 95; adde his, quae exstant V, 4 (ubi cf. nott. Vol. III. p. 7. 8) iis simillima, quae divinus vates canit in Ecclesiast. VII, 1 aut in Iob. XIV, 1 et iunge hisce locos I, 31. VII, 46; nil dubium sane, quin animum immortalem esse crediderit Noster, indeque etiam melioris post mortem futurae conditionis spem habuerit certissimam, ut mortem exoptatum aerumnosae vitae duceret perfugium morique melius esse existimaret quam nasci. Ad quam sententiam sponte ducebat humanae fragilitatis atque infirmitatis notio, de qua supra diximus; qui enim si peccat, poenam eamque gravem luit nec talis est, qui peccatum evitare rerumque aequabilitatem, quam severe tuetur deus omnium vindex atque ultor, servare ubique possit, is perpetuis fere in hac vita iactatus malis atque calamitatibus, meliorem illam sortem non potest non praedicare, in qua vitae terrestis fluctibus exemptus perpetuam tranquillitatem atque felicitatem se adepturum esse sperat. In hanc vero tristissimam vitae humanae cogitationem omnes incidere, qui Christianae religionis luce careant, neminem fugit.

Ex ista autem Herodoti sententia de numine divino eiusque vi ac potestate, de ipsa hominis natura eiusque ratione agendi, qualis a divina mente ei constituta quasi ac praescripta est, haud scio an explicari possit, quae scriptoris fuerit sententia *de rebus publicis*, de ea regiminis forma, quae inter gentes constitui et reliquis praeferri debeat. Cum enim, quaecunque homines affligere possunt mala, ex ea enascantur superbia, quae iustum modum, quo quisque se tenere debeat, finesque mortalibus positos excedens ad divini numinis vim se extollere gestiat, nihil historiae pater magis exosum habet quam tyrannidem, nec quisquam mortalium magis videtur execrabilis quam tyrannus, in cuius animo haec sive superbia sive insolentia insidens altas egerit radices: tu conf., ne plura, modo V, 66 ibique nott. Vol. III. p. 116. VII, 156. 164. Sed

*) τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο καὶ περὶ εὐσύμβλητον ἔσθ'. Et conf. etiam locum paulo ante allatum VI, 27.

**) χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν, ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθεῖς οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἔς τοιαῦτα πηγμάτων ἐσβλέψας. — Ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλογίης χρησμῶν περὶ οὗτε αὐτὸς λέγειν τοιμῶ οὕτε παρ' ἄλλων ἐνδέομαι.

***) Vid. II, 51. 170 ibiq. nott. II, 171 coll. 3. 45. 46. 65.

ea regiminis forma, quae illam omnium mortalium aequabilitatem quam maxime servare studet, eo quod suum cuique tribuens neminem supra alios sese efferre patitur, quae igitur habet τὴν ἰσηγορίαν atque ἰσονομίαν*), primaria videtur Herodoto, quae ceteris longe praestet. Hinc ut tyrannidem maxime aversatur, ita populari imperio ipse magis deditus fuisse videtur. Vid. nott. ad V, 66 et 78 (Vol. III. p. 116. 149), III, 82 et V, 92, §. 2; deinde VI, 43 (ibique nott. Vol. III. p. 278), VI, 108 (ibique nott. Vol. III. p. 378) et VII, 156 (ibique nott. Vol. III. p. 682). Neque vero hunc popularis imperii amorem eo valuisse, ut rerum veritati in narratione offecerit ipsumque scriptorem partium studio captum a vero abduxerit, ex iis, quae supra iam diximus, satis apparet; adde quod hanc suam sententiam ille non consulto et apertius enuntiat, sed magis tecte indicat, cum ab historiis suis talia, quae ad rerum narrationem pertineant, abesse maluerit.

§. 13.

Opus Herodoteum, quale nunc legimus, in novem libros, qui singuli Musarum nominibus inscripti sunt, divisum videmus. Quae tamen divisio ab ipso auctore num profecta sit, iure dubites; quandoquidem ille nunquam singulos libros ita divisos et inscriptos novit, sed ad prius narrata si respicit, λόγους in universum vocat sive τοὺς πρώτους sive τοὺς ὀπίσω, τοὺς ὀπίσθε λόγους, ἐν ἄλλῳ λόγῳ, et quae sunt his similia, quibus singulas narrationis partes, quas nunc accuratius distinctas et Musarum nomine ornatas videmus, ille indicare solet. Iam monuit Weseling. in Praefat. §. 2, ubi quaedam addidit Schweighæuserus. Qui eandem rem attigit Mure (History of the language and literature of ancient Greece IV. p. 469 seq.), et ipse dubitat, num ea, quae nunc invenitur Herodotei operis divisio, ab ipso Herodoto profecta sit, licet opus tam spissum et extensum divisionem quandam ac distributionem partium singularum utique postulet: quam si Noster unquam instituisset, eam putat vir doctus illum institutum fuisse, quae similis fuerit rhapsodiis singulis, quales qui epica carmina recitavissent, facere consueverint. Equidem afferam, quae ad sententiam a me propositam maxime pertinere videntur. Qui V, 36 scripsit: ὥς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων respiciens ad ea, quae I, 92 tradidit, is I, 75, ubi scribit: τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημαίνω, respicit ad ea, quae eiusdem libri primi cap. 107 nunc leguntur, et VII, 93, ubi scribit ἐν τοῖσι πρώτοις τῶν λόγων εἴρηται, iterum ea, quae primi libri cap. 171 nunc exstant, in mente habet. Sic II, 161 scribens: τὴν ἐγὼ μεξόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοις ἀπηγγέσμαι, respici vult ad ea, quae IV, 159 afferuntur, et V, 22 (ubi vid. nott. Vol. III. p. 37) scribens καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοις ἀποδέξω respicit ad ea, quae VIII, 137 leguntur, eandemque dicendi formulam adhibet adeo VII, 213 (ubi vid. nott.

*) Conf. nott. ad III, 80. Vol. II. pag. 156 et ad V, 78. Vol. III. p. 178.

Vol. III. p. 768), ubi quae promisit, ea postea aut neglexit aut quo minus scriberet, morte impeditus est. Alio loco VI, 19 *ἐτέρωθε τοῦ λόγου* (cf. nott. Vol. III. p. 247) dicit, in animo habens ea, quae primo libro cap. 92 enarraverat. Unde satis, opinor, patet, vix ullam certam operis divisionem aut distributionem ab ipso auctore factam esse: quam postea demum Alexandrinorum virorum curâ institutam esse valde fit probabile. Num Ctesias, qui proxime Herodotum sequitur, eumque, ut Photius*) tradit, refutandum sumpsit, Herodoteum opus per singulos libros digestum ante oculos habuerit, e paucis Ctesianae historiae reliquiis cognosci nequit; neque magis id affirmare licet de Theopompo, qui Herodotei operis epitomen duobus libris constantem edidisse fertur, cum perpauca huius epitomae fragmenta supersint**). Primus, quantum scio, Diodorus Siculus, quem Caesaris et Augusti temporibus vixisse constat, Herodoteum opus in *novem libros* divisum commemorat loco insigni XI, 37, quem iam in nott. ad IX, 122 attulimus; eandemque divisionem Josephus citans in Archaeolog. X, 1. §. 4 Herodotum nominat *ἐν τῇ δευτέρῃ τῶν ἱστοριῶν* et contr. Apion. I, 22 *ἐν τῇ δευτέρῃ βίβλῳ*, nec miramur Pausaniam inde discedere et ad rationem eam, qua ipse Herodotus singulas operis partes excitat, redire, cum iste scriptor in aliis quoque, ut satis constat, Herodotum imitari studuerit et ad eius elocutionem se applicuerit; itaque scripsit III, 2, 3: *Ἡρόδοτος ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Κροίσου κ. τ. λ.* et V, 26, 4: *Ἡρόδοτος ἔφη ἐν τοῖς λόγοις, ὡς Ἀναξίλα κ. τ. λ.*; uno quoque loco X, 33, §. 8 dicit *ἐν τῇ Ἡροδότου συγγραφῇ*. At apud Athenaeum Herodotei loci secundum libros singulos plerumque excitantur***) neque aliter apud Theonem in Progymnasmatt. †) aliosque apud rhetores sive grammaticos ††), eademque divisio quoque per Stobaei Florilegium adhibita invenitur †††). Itaque hanc operis Herodotei *divisionem* in novem libros, qualis nunc invenitur, non ab auctore ipso factam, sed postea institutam esse satis commonstrasse nobis videmur. Neque aliter statuendum de ea *appellatione*, quae singulis libris tribuitur, Musarum nomine inscriptis. Appellationis originem Lucianus

*) in Bibliothec. Cod. LXXII. Persicc. Excerptt. §. 1.

**) quae collegit et illustravit G. Frommel. in Creuzeri Melett. III. p. 135 seqq. Vid. infra quoque §. 15.

***) Sic *Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ* II. p. 45 A. III. p. 78 E. (ubi additur *τῶν ἱστοριῶν*) IX. p. 396 C. XIV. p. 640 F. 661 C. *ἐν τῇ δευτέρῃ* IX. p. 410. C. et E. XV. p. 701 A, ubi aequae additur *τῶν ἱστοριῶν*. *ἐν τῇ τρίτῃ* XI. p. 473 B. *ἐν τετάρτῃ* II. p. 43 C. *ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν* XI. p. 502 C. *ἐν τῇ ἑκτῇ* X. p. 427 B. XII. p. 541 B. *ἐν τῇ ἑβδόμῃ* XI. p. 486 E. IV. p. 146 A.

†) p. 189 (p. 83 Spengel.) *ἐν τῇ πρώτῃ* coll. p. 160 (p. 66) 199 (p. 91). — *ἐν τῇ δευτέρῃ* p. 160 (p. 67). p. 219 (p. 98); *διὰ τῆς τρίτης* p. 193 (p. 86).

††) Conf. modo Scholia Apollon. Rhod. ad I, 1024 (*ἐν δευτέρῃ*) et ad IV, 277.

†††) Longum est omnes afferre locos, ex Herodoti historia in Florilegium receptos, qui plerumque excitantur: *ἱστορίας πρώτης, δευτέρας, τρίτης* etc.

indicare videtur in Herod. 1. Vol. IV. p. 117 ed. Bip. οὐ θεατὴν ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτάς; quae eadem fere exstant in libro: Quomodo histor. conscr. §. 42 p. 48 Herm. Unde hoc certo mihi colligere posse videor, Luciani aetate hanc et distinctionem et appellationem obtinuisse, ab Alexandrinis, opinor, criticis introductam, quos, ut aliis rerum scriptoribus, ita Herodoto peculiarem quandam curam impendisse nemo nescit. Nec desunt similes operum tituli. Bion rhetor, teste Diogen. Laërt. IV, 58 novem quos ediderat libros *Musarum* nominibus inscripsit. Cephalionem, qui rerum scriptor teste Suida s. v. Hadriani aetate floruisse fertur, historiae libros Ionico sermone scriptos, *Musarum* nominibus insignivisse narrat Photius Bibl. Cod. LXVIII. p. 34 Bekk. et Suidas s. v., idemque fecisse Aurelium Opilium testatur Suetonius: De illustr. Gramm. cap. 6 et Gellius N. A. I, 25. Aeschines, eodem teste Photio Cod. LXI init. p. 20 Bekk., tribus orationibus *Gratiarum*, novem epistolis *Musarum* imposuit nomina. Inde apud Plinium in Praefatione Hist. Nat. §. 23 inter librorum inscriptiones Graecis usitatas commemorantur quoque *Μοῦσαι*, itemque apud Gellium in Praefat. §. 6.

§. 14.

Satis constat, iam a veteribus grammaticis *duo* Ionicae dialecti genera distingui, a recentioribus quoque inde recepta, *antiquius* et *recentius*: alterum, quo Homerus epicique poëtae veteres usi sunt. *τὴν ἀρχαίαν* sive *παλαιάν Ἰάδα* dicebant, alterum *τὴν δευτέραν* sive *νέαν* adeoque *νεωτέραν Ἰάδα*, adhibitam ab iis, qui post illos poëtas soluto sermone scripserint. Atque Herodotus, Halicarnasso Dorum civitate oriundus, Ionica hac recentiore dialecto libros suos condidit, qua eadem Ctesiam, Hippocratem, Democritum, alios usos esse accepimus, tunc temporis maxime exculta et florente. Quamquam cave credas, hos viros doctos et si qui alii illa fere aetate Ionice scripserint, iisdem prorsus usos esse huius dialecti formis ac parem prorsus in hac dialecto adhibenda rationem esse secutos. Ac de *Ctesia* ipse testatur, qui Persicorum et Indicorum Excerpta nobis servavit, Photius Biblioth. Cod. LXXII., Persicc. Excerptt. §. 64: κέρχεται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ (scil. ὁ Κτησίας) εἰ καὶ μὴ δι' ὅλον καθ' ἅπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίαν τινὰς λέξεις, et Indic. Excerptt. initio: Κτησίον τὰ Ἰνδικὰ ἔστιν ἐν ἐνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει, qua de re plura dixi in Prolegg. ad Ctesiae fragmm. Francofurt. anno MDCCCXXIV edita pag. 20 seqq. De *Hippocrate* dicere longum est, praesertim cum quae ad Hippocrateum dicendi genus pertinent quaestiones, nondum prorsus absolutae aut ad finem perductae videantur: id vero dubitari nequit satisque apparet ex iis, quae nostra demum aetate accuratius inquisita et disputata sunt*), Hippocratem in

*) Vid. Littré: Oeuvres complets d'Hippocrate Tom. I. Appendice à

haud paucis formis atque ipsis dicendi rationibus ab Herodoto multum discedere; quam discrepantiam bene quoque notavit Bredov. Quaest. criticc. de dialect. Herodot. pag. 10. Ac si, quod tradit Aelianus Varr. Hist. IV, 20 in fin., Hippocrates licet Dorica stirpe oriundus, tamen *Democriti* in gratiam, Ionica dialecto in libris perscribendis usus est, tenendum utique, Democriti sermonem, quantum nunc quidem e fragmentis cernere licet, ad Hippocrateum magis accedere quam ad Herodoteum dicendi genus; vid. Mullach in Praefat. ad Democriti fragmm. pag. XII. Cum vero ipse Noster (I, 142) quattuor Ionicae dialecti genera s. *τρόπους παραγωγέων* commemoret, quaesitum utique est, cuinam ex his magis accommodatum sit Herodoteum dicendi genus s. quam Ionica dialecto Noster scripserit; qui cum Sami aliquamdiu commoratus ibique etiam Ionicam dialectum edoctus esset, ut Suidas supra §. 1 allatus perhibet *), Samiorum dialecto Ionica Nostrum usum esse inde colligi posse nonnulli putaverunt, aliisque etiam rationibus allatis hoc probare studuit Giese: Ueber d. aeolischen Dialect. pag. 152 seqq. **). Neque tamen id persuasit Bredovio l. l. pag. 8 seq., cuius iudicio mihi quoque subscribendum videtur, cum quae allatae sunt singulae rationes, quibus Samiorum dialecto usum esse Nostrum ostendere volunt, haudquaquam id evincant. Neque aliter de his iudicaverat Jaeger in Disputt. Herodd. p. 7 haec pronuntians: „Quod affert Suidas, Sami Herodotum dialecto Ionicae assuevisse, pro mera coniectura habendum est. Res et per se parum probabilis et vincitur Samiae dialecti forma, ab Etymologici Magni scriptore servata, *Δεύνσος* ***), ab Herodoti dialecto aliena. Dubium non esse videtur, quin dialectus, qua Herodotus usus est, fuerit forma dialecti Ionicae Carica †), eadem, qua et Hecataeus scripserat Milesius. Ad huius potissimum et orationis et linguae rationem sese conformaverit necesse est; quaeque exstant Hecataei fragmenta, magnam ostendunt utriusque sermonis similitudinem.“ Subiiciam his Crenzeri verba in Fragmm. historicc. p. 18: „Etenim Eustathius ad Homer. II. I. p. 7 Basil. et alia disputat et illud addit: *Herodotum Pherecydis et Hecataei* in orationis genere similem esse. Quod uti non praecise negaverim, ita nullus dubito, si *Hecataei* quidam liber integer exstet, plurima repertum iri, unde patefiat elegantior quidam cultus, quem prosaica Ionum oratio *Herodoti* artificio debeat.“ Quae ut vera in univer-

l'introduc. §. 1. pag. 479 seqq. 499 seqq. Iul. Fl. Lobeck in Quaest. Ionicc. libr. fasc. I. (Regimontii Pruss. 1850) pag. 1 seqq. et potissimum in Philolog. VIII. pag. 14 seqq.

*) *ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδᾳ ἡσκήθη διάλεκτον.*

**) Conf. etiam Franz. Elementt. Epigraph. pag. 183.

***) Vid. p. 259, 30 et cf. Hesych. I. p. 496, ubi ἀποφλάσαι· φογχάσαι·

Κρηῆτες καὶ Σάμιοι. Fischer. ad Weller. I. p. 54.

†) Herodot. I, 142. Qui locus a Jaegero allatus sic se habet: *Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρόλην· μετὰ δὲ Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὐτὰ μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικῆνται, κατὰ τὰυτὰ διαλεγόμεναί σφι.*

sum disputata videntur, ita Jaegeri illam sententiam, qua *Carica* Herodotum contendit usum esse dialecto, non habeo, quibus accuratius probem, nec magis illud probaverim, quod *Carica* hac dialecto Hippocratem et logographos usos esse alii contenderunt, cum quattuor illa Ionismi genera, quae Herodotus ipse l. l. indicat, ad locorum diversitatem potius pertinuerint, quam ad eam dicendi formam, qua, qui scriberent, uterentur. Ac sane maxime credibile fit, ad logographorum proxime antecedentium rationem Nostri sermonem propius accessisse, adeoque hac ipsa Ionica dialecto ut scriberet Nostrum eo commotum fuisse, quod qui antecederent logographi, eos hac dialecto usos esse vidisset, ut recte pronuntiat Goettling in Praefat. ad Hesiod. pag. XXXI. ed. secund. Itaque cum Bredovio pag. 9. 10 existimo adhibuisse non localem aliquam dialectum, quales fuerunt quattuor ab ipso Herodoto commemoratae, „sed potius „communem quandam priorum (logographorum aut scriptorum in rerum „monumentis componendis versatorum) scriptis iam conformatam litera- „riam quasi dialectum Ionicam, quae pro indole et natura cuiusvis scri- „ptoris, pro argumento, quod sibi quisque tractandum sumpsit, aliam in- „duebat faciem.“ Ac nihil dubium, quin, qua aetate pater historiae scripsit, Ionum dialectus maxime culta et propagata fuerit, unde factum, ut et Herodotus et alii illa uterentur quodammodo necesse esset*). Hinc vel *Hellanicus*, qui Herodoti suppar censetur, Ionicam dialectum in libris suis praetulisse videtur; quippe cuius in fragmentis adhuc quaedam superesse dicunt Ionici sermonis vestigia**); quid quod *Pherecydis* historias eodem Ionum sermone conscriptas esse fit probabile***)? quamquam ex ipsis fragmentis, quae ad communis dialecti formas sermonem Pherecydis conversum exhibent, certi quid afferri nequit. De *Hecataeo Milesio* diserte tradit Hermogenes de Ideis II. 12. pag. 513 s. p. 399 Walz. et p. 423 Spengel. †), Hecataeum scribens usum esse τῇ διαλέκτῳ ἀρκάτῳ Ἰάδι, Herodotum vero ποικίλῃ, i. e. multis orationum figuris et numeris variegata, ut explicat Wesseling. Diss. Herod. X. p. 146, vel potius mixta, i. e. non pura Ionica, sed variata, aliis epici et vulgaris sermonis formis admixtis. Itaque Hermogenem indicare vo-

*) Vid. Dionys. Halic. VI. p. 864. (p. 146. 147): οἱ δὲ πρὸ τοῦ Πισοποννησιακοῦ γενομένοι πολέμου καὶ μέχρι τοῦ Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας, ὁμοίως ἔσχον ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προαιρέσεις· οἱ τε τὴν Ἰάδα προσελομένοι διάλεκτον, τὴν τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀτθίδιαν μικρὰς τινας ἔχουσαν διαφορὰς παρὰ τὴν Ἰάδα κ. τ. λ.

**) Vid. Sturz. ad Hellanici fragm. p. 25 coll. p. 44. 143. C. Mueller in Fragm. Hist. Graec. I. p. XXXIII haec de Hellanico scribit: „Dialecto usus est, ut plerique istius temporis historici, Ionica, colorata sine dubio formis Aeolicis.“

***) Vid. Sturz. ad Pherecyd. p. 74 seq.

†) Locus ipse sic se habet: (Hecataeus) τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀρκάτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῃ χρησάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλῃ ἦσαν ἔστιν ἐνεκά γε λέξεως ποιητικῆς. Conf. etiam II, 4. p. 405 (p. 319 Walz et p. 362 Spengel).

luisse existimo, Hecataeum pura Ionica dialecto scripsisse*), Herodotum autem non solum Ionicae dialecti formas vocesque adhibuisse, sed immiscuisse his quoque Homericas atque omnino epicas sive poëticas, tum vero etiam Atticas, adeoque aliarum dialectorum formas vocesque, haec vero omnia ita secum coniungere studuisse, ut bene convenirent indeque oratio existeret suaviter delectans hac ipsa varietate concinna omneque taedium evitante eaque de causa vel praestantior haberetur puro Ionico sermone, quo Hecataeum ipsumque etiam Hippocratem (si recte tradit scriptor in Bachmanni Anecd. II. p. 369**) usum esse volunt. Quamquam vel in hac Herodoti oratione ita variata fundamentum semper praebet Ionica dialectus, ad quam cetera optime conformantur adeo, ut bene coëant***). Quare apud Phot. Cod. LX. p. 59. Ἰωνικῆς διαλέκτου κανὼν vocatur Herodotus, et a Dionys. Halic. Epist. ad Cn. Pomp. VI. p. 775 Reisk. Ἰάδος ἄριστος κανὼν. In sepulcri inscriptione autem Herodotus vocatur Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανις: vid. supra §. 6.

Quae cum ita sint, operae sane pretium, accuratius in eam, quae Herodotei sermonis fuerit, formam inquirere. Quem enim Ionica dialecto scripsisse diximus, is haudquaquam in omnibus ita certas quasdam leges sequi videtur, ut omnia ad unam eandemque normam dialecti Ionicae constituta sint; quin hoc ipsum posterioris aetatis grammaticorum studium fuisse, ut Herodotum, quem in singulis formis verbisque non omnia ad unam regulam certam exigere invenerant, corrigerent et ad Ionicae dialecti canonem, quem sibi finxerant, magis conformarent, ut sui ipsius magis constans ille appareret, vestigia quaedam indicare videntur†). Nimirum illos grammaticos idem offendisse videtur, quo vel

*) In Hecataei fragmentis pleraque reperiuntur ad communis sermonis formas conversa: quae pauca restant, in quibus ipsa Hecataei verba servantur, exhibent sane formas solutas Ionicae dialecti, ut καλένμενος, οὔρεα, δοκέω, alia; atque haud scio an in operis initio, quale affert Demetrius De elocutione §. 2 et 12: Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὡς μινθεῖται· τάδε γράφω, ὥς μοι ἀληθῆα δοκέει εἶναι, scribendum quoque sit μινθῆται, si quidem quattuor haec priora verba pro ipsius Hecataei verbis habenda sunt.

**) ὃς (Ἰπποκράτης) ἀκράτῳ τῇ Ἰάδι χρῆται· ὁ γὰρ Ἡρόδοτος συμμίσει αὐτὴν τῇ ποιητικῇ. Atticas tamen formas Ionicis immiscuisse Hippocratem statuit I. K. Lobeck in Philol. VIII. p. 20.

***) Vid. Bredov. pag. 7: „Fundamentum igitur Herodoteae orationis est recens Ias, quae cum multa cum Homericum sermone, multa cum vetere Attica dialecto haberet communia, eo facilius etiam alia quaedam ex hac affinitate recipere et ad suas leges formare potuit.“

†) Conf. Ephemerid. Ienens. 1817. nr. 161. p. 352 et add. H. Apetz., qui ad Herodot. II, 121. pag. 290 suae edit. ita pronuntiat: „Nimia fuit grammaticorum prae caeteris opera, quam in eo collocarunt, ut Musae Herodoti mulierum Ionicarum more pretiosius indutae vestibus incederent. Nonnullas verborum formas, quas in textu retinendas editorum religio curavit, huic inutili studio debemus. — Non dubito, quin complures harum formarum Ionicae vel potius poëticae ex versibus Homeri et Pythiae, quos

nostra aetate haud paucos viros doctos offendi videmus, quod scilicet Herodotus non omnia accurate ad Ionicae dialecti leges normamque exegerit, sed alias aliarum quoque dialectorum formas promiscue adhibuerit, ne in ipsis quidem Ionicis formis sibi prorsus constans, quarum in locum vulgaris aut epici sermonis formae haud raro succedunt, ita ut nulla appareat causa, cur hanc sive illam formam praetulerit. Auxerunt hanc sive varietatem sive inconstantiam librarii codicum incuriosi^{*)}, prave formas varias permiscuentes nec ita discernentes, ut in locis dubiis criticus habeat, quod sequatur, praesertim cum vix adhuc certo constet de singulis huius dialecti formis flexionibusque nec ipsa grammaticorum praecepta cum iis, quae singulis locis apud Herodotum libri scripti afferunt, concinant; quin quod ipsi grammatici veteres ex Herodoti libris quaedam afferunt^{**)}, quae in Herodoto, qualem nunc scripti libri exhibent, frustra quaeras. Quae cum ita se habeant, Wesselingio satius videbatur optimos quosque sequi codices, praecepta grammaticorum enotare et ad textum melius constituendum, quoad per libros liceret, adhibere; eumque hac in re, alios ut taceam, secutus est Reizius, deseruit Schaeferus, qui formarum quandam constantiam, quam in Herodoti editionibus aegre desiderabat, restituere cum vellet, omnia ad unam eandemque normam certamque Ionici sermonis regulam ita exegit, ut, parem sibi reddere cum conaretur Herodotum, mox tamen ipse intelligeret, quam temere egerit. Itaque in via subsistens ad priorem Wesselingii rationem utpote tutiorem atque certiore redire maluit. Ac iuvat ipsa viri praestantissimi verba huc apponere^{***)}: „Quum primum Herodoto recensendo „manus admovissem, hanc mihi legem scripseram, ut formis verborum „communibus, etiam tum cum codices tacerent expulsis, Ionicas suffice- „rem. Hunc morem in prioribus plagulis constanter tenui. Sed mox „instituti me poenitere coepit; *planeque cognovi Herodotum, perinde ac „ceteros scriptores Graecos, dialectum ad grammaticam ἀρχαίαν non ea „exegisse, quae vulgo creditur constantia atque perpetuitate.*“ Qui post Schaeferum ad Herodotum accesserunt, eandem in universum viam tenuerunt, cum a codicum auctoritate in talibus recedere nollent, valdeque timerent, ne, inconstantiam illam in singulis formis obviam si libris tribuerent indeque omnia ad unam normam exigerent, temere agere atque in eum scriptorem grassari viderentur, qui ad codicum probatorum auctoritatem refingendus et emendandus esset: accedit, quod ille liber, qui omnium praestantissimus habetur, Mediceus, nondum eâ, quam merito nunc requirimus, curâ est collatus, ut quid in singulis exhibeat, certo sciamus, reliqui autem libri, qui accuratius inspecti et collati sunt,

Herodotus historiis inseruit, in textum irrepserint.“ Add. Struve Quaest. Herodd. Specim. I. p. 10 (Opuscc. selectt. II. p. 268 seq.).

^{*)} Ac merito conqueritur Struve Quaest. Herodd. Spec. II. pag. 15 (Opuscc. selectt. II. p. 344), plerosque codices Herodoti in talibus, quas minutias vulgo habent, non satis accurate collatos esse.

^{**) Conf. Wesseling. Diss. Herod. VI. p. 48 seq.}

^{***)} Vid. Praefat. p. 5. Probat Schweighauser Praefat. I, 2. p. XXIII.

Florentinus liber, Sancrofti liber et Parisini codices nullo modo in his consentientes inveniuntur, sed eam formarum diversitatem praebent, quae quominus singula quaeque ad unam certam quandam legem et normam revocarentur, prorsus obstitit. Itaque Schweighauserus et Gaisfordius, a quibus multa in Herodoti verbis melius constituta esse, codicum ope potissimum, negari nequit, tamen formarum illam discrepantiam, vel in una eademque voce modo ad communem dialectum, modo ad Ionicam flectenda obviam, nullo modo sustulerunt, sed intactam plerumque reliquerunt. Necdum enim illa aetate ipsa Herodoteae dialecti ratio accuratius cognita nec leges, quas in his sequitur Herodotus, satis erant inventae, adeo ut aliqua cum certitudinis specie, quid Nostrum dixisse, quamque formam adhibuisse oporteat, affirmari potuerit. Itaque ante omnia in haec ipsa inquirendum erat, beneque id sensit Matthiae, cum in nott. ad Herod. II, 87 scriberet: „Qualiscunque sit dialecti „Herodoteae licentia, leges etsi non invenerimus, esse tamen, quibus „harum formarum ad suam quaeque consuetudinem restringatur, nemo „facile negare poterit. Res est longioris disquisitionis, quam ut brevi „annotatione absolvi possit.“ Ac *longioris disquisitionis* hanc rem esse vere pronuntiavit Matthiae. Cum enim Herodotus, ut supra iam monuimus, ea sermonis forma usus sit, quae diversarum dialectorum formas et voces admisit easdemque non sine artificio quodam apte in unum coniunxit, agitur non tantum de eo, ut, quomodo in singulis Noster egerit, hanc formam vocemque admittens, illam respuens, accurate et certo constitui possit, verum etiam quam maxime erit videndum, num is, qui in aliis formis ac vocibus Ionicam, in aliis magis Homericam et poëticam, in aliis Atticam dialectum secutus est, id quoque admiserit, ut unum idemque vocabulum modo secundum Ionicam, modo secundum Homericam poëticamque, modo secundum Atticam aut communem dialectum formaret ac flecteret, quoniam hac ipsa in re maximam differentiam ac varietatem praebent libri scripti adhuc cogniti, e quibus editi libri prodierunt. Ac primus exstitit Car. Lud. Struve, qui tribus speciminibus *Quaestionum de dialecto Herodoti editis**) Ionicum Herodoti sermonem ad certas leges et ad iustam formarum constantiam revocare studuit, quo certam viro critico viam, quam in singulis formis eligendis sequeretur, pararet, inconstantiae illi formarum singularum ita succurri posse arbitratur, ut, si quam formam pluribus locis Noster secundum optimorum librorum auctoritatem constanter tenuisset, eandem quoque in reliquis locis iisque paucis, in quibus alia forma obvia, recipi vellet vel invitis libris scriptis. Huius viri doctissimi, qui „pauca tantum quaedam vocabulorum genera, sed eximia et diligentia et perspicacitate tractavit,“ exemplum secutus Guilhelm. Dindorfius reliquam, ut ipse ait, laboris partem

*) Regimontii 1828 et seqq.; inde typis repetita exstant in eiusdem viri docti *Opusculis selectis*, quae edidit Iac. Theodor. Struve Lipsiae 1854. Vol. II. pag. 256 seqq. Tu conf. quae olim de his retuli in Seebodii Biblioth. critic. 1829. II. nr. 98. pag. 390 seq.

absolvere studuit, emissio copiosiore doctrinae apparatu, quem a suae descriptionis consilio alienum esse putabat, cum nihil aliud sibi propositum esset, quam ut tirones probabili huius dialecti scientia imbueret, eosdemque moneret, ut ab superstitione sibi caverent reverentia codicum. Praemisit igitur in ea Herodoti editione, quae ipsius curis recognita prodiiit Parisiis anno MDCCCXLIV, commentationem, quae inscribitur: *Dialectus Ionica Herodoti cum dialecto Attica veteri comparata* pag. V seqq., in qua sane, quae sibi proposuerat vir peritissimus, ea quoque praestitit, in ipsis Herodoti verbis edendis haud pauca ad meliorem formam revocans. Eandem fere rationem in edendis Herodoti verbis cum secuti essent Bekkerus et Dietschius, exstitit Ferd. Iul. Caes. Bredovius, quo sane neminem et accuratius et diligentius hanc totam quaestionem de Herodoti dialecto pertractasse merito dixeris *): quod enim in paucis quibusdam formis vocibusque monstrare conatus est Struve, id eadem ferme viâ progressus Bredovius, *quattuor libris quaestionum criticarum de dialecto Herodotea* Lipsiae anno MDCCCXLVI editis, per omnes quotquot apud Herodotum occurrunt et voces et formas ita persecutus est, ut, quantum id fieri posset, e singulis Herodoti locis diligenter secum collatis, iusta simul ipsius dialecti ratione habita, erueret, quam in quaque voce et adhibenda et flectenda formam secutus inde etiam constanter et omnibus locis ita adhibuisse Noster putandus sit, ut nunquam ab ea deflexerit duasque formas admiserit: qua vera vocis forma inventa si quae aliae hinc discedentes adhuc in libris invenirentur — ac nemo nescit, quantum libri hac in re varient — eas ad illam formam, quam veram et genuinam sibi invenisse visus erat, revocari voluit, normam quodammodo constituens, quam in edendis Herodoti verbis sequi oporteat. Minime enim nobis statuere licere iudicat vir doctus **), Herodotum idem vocabulum vocabulorumque genus modo hac modo illa forma usurpasse, cumque parum praesidii inveniatur ab Herodoteis codicibus, qui plerumque sic comparati sunt, ut modo hanc modo illam formam praebeant, iidemque, qui aliquo in loco eam formam, quae genuina habetur, exhibent, altero in loco inde recedant contrariamque ostendant,

*) Interea alii quoque viri docti singulis quibusdam partibus dialecti Herodoteae exquirendis utilem praestiterant operam. Sic de augmento verbi Herodotei exposuit *Bunke* in programme scholiastico quod prodiiit Braunsberg. 1835. 4, itemque *G. Kloppe* Diss. de augmento Herodoteo Schleusing. 1848. 4, *Ed. Wentzel*: De praepositionum tmesi, quae apud Herodotum inveniuntur. Vratislav. 1829. 4, *B. H. Lhardy*: Quaestionum de dialecto Herodoti cap. I et II. Berolin. 1844. 1846. Scholarum in usum de Herodoti dialecto exposuerunt *I. Classen* in septima editione Atticorum Jacobsii (1847) pag. 344 seqq.: „Abweichung des ionischen Dialekts im Herodot von dem Attischen“ et *C. G. Lucas* in libro: Formenlehre des ionischen Dialekts im Homer nebst einem Anhang der vorzüglichsten dialekt. Eigenthümlichkeiten des Herodot. Uebersichtlich dargestellt. Bonn. ed. tert. 1853. Ac referri huc quoque poterit *Ch. F. Stadelmann*: De Herodoto eiusque dialecto III Partes. Dessav. 1830. 1832. 1835. 4.

**) pag. 87.

sic occurrendum videtur Bredovio, „ut collectis unius eiusdemque vocabuli vocabulorumque generis exemplis omnibus, ratione quoque in loco, codicum scripturae habita, summam quandam vel depravatarum vel rectorum formarum subducamus atque conferamus indeque codices ipsos inter se conciliemus.“ Quod ubi prorsus fieri nequit, omnibus codicibus summo consensu obnitentibus, vel codicum auctoritate prorsus neglecta rationi et analogiae obediendum esse mavult*). Etenim in hac ipsa convenientia atque concinnitate, quae in omnibus vocabulis constantiam quandam ab ipsa natura profectam servat, neque eadem modo hac modo illâ formâ profert, cerni vult Herodotei operis artificium**). Hac igitur via progressus vir doctus infinitis locis veras vocabulorum formas invenit atque feliciter Herodoto restituit: quare hunc virum, cui quantum deberemus, iam in praefatione (Vol. I. p. X) professi sumus, sequi in plurimis haud dubitavimus, quae ab ipso sic inventa et constituta esse putabamus, ut dubium nullum esset relictum: cautius tamen in iis agendum esse putavimus, quae ad hanc certitudinem nondum adducta cum essent neque unquam eo adduci posse nobis viderentur, satis ostenderent, Herodotum in nonnullis certe formis vocibusque ita variasse, ut non unam formam constanter admiserit, sed plures adhibuerit, modo solutas modo contractas, modo Ionicas aliasve aliarum dialectorum, modo communes, vix ullo certo in eligendis hisce formis singulis consilio ductas, sed ea recipiens, quae animum ultro subirent sponteque se offerrent: ut adeo haec tota res a scriptoris animo ac sensu pendeat indeque anice diiudicari possit***). Neque sane Herodotum in his formis eam, quam volunt, constantiam tenuisse omniaque ad unam eandemque normam exegisse credam†): nec magis credam nobis licere reiecta omni librorum scriptorum auctoritate sic agere, ut omnia ad unam, quae sola vera nobis videtur esse, normam exigamus, ipsumque Bredovium invenimus in nonnullis ita statuentem, ut Herodotum pluribus in uno eodemque vocabulo formis promiscue usum esse affirmaret. Itaque p. 196, ubi de forma nonnullorum verborum in ὦ ex ῥῶ contracta agit, omnibus, quae hac pertinent, locis ex Herodoto collectis recte opinor haec scripsit: „Plura igitur sunt exempla, ubi nostri quidem libri omnes in formas non contractas consentiunt, quam ubi in contractas, ut neque haec neque illa mutare audeas, sed *Herodotus ipse hac in re variasse tibi censendus sit.*“ ††) Neque aliter se res habet in verbo πλέειν, quod Ionice dicitur πλώειν:

*) Vid. pag. 87 et 88.

**) Vid. pag. 7, ubi haec etiam addit vir doctus: „neque enim ars esset, si omne fere vocabulum modo hac modo illâ formâ usurpasset (Herodotus), sed negligentia, inconstantia, qualis est librariorum.“

***) Cf. Meierotto l. l. pag. 596 de Herodoti dialecto inter alia id quoque scribens: „peut-on conclure, qu'il suit ici une règle générale, l'usage reçu, sa langue, son dialecte, ou plutôt ne faudrait-il pas dire qu'il consulte son oreille et la suite.“

†) Conf. etiam quae dixi in Jahrb. f. Philolog. Vol. L (1847). p. 374 seqq.

††) Conf. etiam nott. ad VIII, 1.

utriusque enim formae tot exempla apud Nostrum reperiuntur, ut eodem viro docto iudice (p. 172) „non liceat nobis aut haec aut illa ad unam normam corrigere“*). Neque idem vir doctus non concedit, Herodotum aequè *εἰπείν* atque *εἶπαι* dixisse, utramque igitur formam esse admittendam: vid. p. 324 seq. 353 seq. **). Sic *θηέομαι* atque *θειάομαι* Nostrum dixisse apparet ex iis, quae idem Bredovius attulit pag. 46 ***). Sic, ut alterum afferam, nomina ex *ἄρχω* ducta, apud alios, inprimis Atticos scriptores constanter ad secundam declinationem flectenda, apud Herodotum omnia uno modo scribenda esse recte negat Bredov. p. 232, pluribus locis allatis, ubi ad primam aequè ad secundam declinationem pertineant; quo eodem opinor pertinet, quod Noster nomen *εἰλως* etiam dixit *εἰλώτης*†): vid. p. 232. Quare consequens est, Herodotum aequè *φύλακος* et *φύλαξ* adhibere potuisse, quod negat Bredov. pag. 255. Inde ab hoc viro docto in aliis quoque huiusmodi formis nonnullis discessimus, quas ille ad unam eandemque normam constituere voluit; cum enim in his non unâ formâ Herodotum usum esse tot exempla indubitata testantur, ut, utra forma praeferenda sit, certo constitui nequeat, neque ulla existat certa ratio, ad quam haec exigantur, Herodotum in his quoque variasse statuimus neque quidquam in hac formarum varietate mutandum censuimus††): quae varietas sive, ut alii dicunt, inconstantia si in nonnullis verbis formisque necessario, ut vidimus, admittenda est, cur in aliis quoque admitti haud potuerit, non intelligimus, praesertim in iis, quae, nisi omnem librorum scriptorum auctoritatem reiicere temereque prorsus agere velimus, ad unam eamque fixam normam ac legem redigi nequeant. Pertinent huc, ne plura commemorem, suo quaeque loco notata, formae promiscue adhibitae *ἔπειτα* et *ἔπειτεν*†††), *εἶνεκα* et *εἵνεκεν**†), *θέλω* et *θέλω***†), *τρέπω* et *τράπω****†), aliae id genus; pertinent huc potissimum formae multae in verbis contractis, praecipue in *ἔω* et *ᾠω* exeuntibus obviae, quas licet solutas Noster in pluribus locis protulerit, multis tamen locis contractas quoque adhibuit, ne in his quidem sibi prorsus constans*††): adeo ut difficillimum sit certi quid in

*) Cf. modo nott. ad I, 5. 24.

**) Cf. nott. ad I, 20. 22. 49. VIII, 65.

***) Cf. nott. ad I, 8. 10. 59. 30, ne plura.

†) Sic *ἀδυναμὶς* et *ἀδυνασίη* Noster dixit: vid. nott. ad VIII, 111.

††) Conf. modo, quae ad II, 121 (Vol. I. p. 690) adnotata leguntur; aut ad I, 8. 17. IV, 42.

†††) Cf. nott. ad I, 4. II, 38. 92. 95. VI, 83.

*†) Cf. nott. ad I, 115. 136. II, 37. 38. 62. 108. IX, 46.

**†) Conf. nott. ad I, 32. 109. 205. II, 14. VI, 37. VII, 37. Apud Homerum quoque utramque huius verbi formam reperiri, licet unam tantum formam (*θέλω*) agnoscere voluerit Aristarchus, docuit Bekker in: *Monatsbericht*. d. Berlin. Akad. 1859. pag. 393 seq.

***†) Cf. nott. ad I, 98. 102. III, 2. 21. 65. IV, 125. VI, 119 coll. VIII, 118.

*††) Copiose haec tractat Bredov. pag. 372 seqq. et add., quae de verborum in *ἔω* exeuntium formis nuper disseruit Car. Abicht in *Dissertatione* quae inscribitur: *Quaestionum de dialecto Herodotea Specimen primum*. Gottingae 1859. pag. 9 seqq.

his constituere, in quibus nostra ex sententia Herodotus variasse nec unam tantum formam secutus esse censendus est. Haec in universum dicta hoc loco sufficiant: de singulis formis vocabulisque quid statuendum nobis videretur, in annotationibus indicavimus.

Caeterum vel ex iis, quae pauca h. l. protulimus, satis patebit, hanc totam quaestionem, summā curā ac diligentia a viris doctis nostrae aetatis tractatam vix unquam ad finem perducī prorsusque profligari posse propter librorum scriptorum *) et inconstantiam, quam in huiusmodi formis omnes adhuc cogniti praebent, et pravitatem, si quidem in omnibus codicibus reperiuntur haud pauca menda, quae cum omnibus sint communia **), e depravato exemplari eos, qui adhuc superstites sunt, codices ductos esse apparet ***): nec mirum hoc videri poterit, cum iam Philemonis (quem ad Alexandrinorum tempora referunt Homeri et interpretem et criticum) et Alexandri Cotyaënsis aetate multa menda in Herodoti libris scriptis ferrentur †) ipseque Aristoteles et Plutarchus initium operis Herodotei sua ipsorum aetate aliter atque nunc legitur e scriptorum librorum auctoritate exhiberi testentur ††). Quo eodem refero, quod a Grammaticis Graecis voces proferuntur Herodoteae, quae ab omnibus Herodoti codicibus, quotquot novimus, absunt; vid. nott. ad II, 158. Vol. I. pag. 795 †††).

Haec si ipsis antiquis temporibus inveniuntur, nemo profecto mirabitur, in iis libris scriptis, qui ad nostram aetatem pervenerunt ac decimum a. Chr. n. saeculum non superant, plura adeo reperiri menda et vitia vix prorsus tollenda: quae singula hoc loco proferre non attinet, cum in adnotationibus suo quaeque loco indicata reperiantur atque idem Bredovius †) diligentissime hoc totum mendorum genus sit persecutus. Neque enim tantum in scripturae depravatione, i. e. in formis vocibusque depravatis aut verborum ordine turbato haec menda inveniuntur, ve-

*) Quos paucos omnino superesse, manifestum erit ex iis, quae §. 18 allata sunt.

**) Refero huc, ut nonnulla certe exempla subiiciam, mendosum ἀρώμενοι I, 27, ubi vid. nott.; διεπρήστευσε IV, 79 (ubi vid. nott.), cuius loco reposuimus διεδρήστευσε; ἐσταλάδατο VII, 89 (ubi vid. nott.), quod mutavimus in ἐστάλατο; ἐγκεχειρημένοι VII, 145, quod nunc cessit meliori ἐγκεχειρημένοι. Alia menda, quae codices adhuc superstites superare videntur, notavimus ad I, 32. 167. VII, 162; eodemque pertinebunt errores sive vitia in numeris haud semel obvia: cf. nott. ad I, 7. 32. II, 9. 145. III, 95. V, 52 in fin. IX, 29. VII, 187.

***) Confer, quae infra §. 18 afferentur.

†) Vid Porphyrii Quaest. Homericæ. cap. 8 et quae plura §. 18 proferemus.

††) Vid. nott. ad I, 1. Vol. I. pag. 1.

†††) Neque vero huc referri posse puto, quod apud Stephanum Byzantinum legitur: Καλαμένηθη ἦτις καὶ Καλαμίνθη πόλις Λιβύης· Ἐκαταῖος περιηγήσει· κρείττον οὖν ὥς Ἡρόδοτος διὰ τοῦ ἰ πόλις Φοινίκων. Valde enim credibile, Ἡρόδοτος, ut suspicatur Meineke, mutandum esse in Ἡρωδιανός, qui in libro de Orthographia de huius urbis scriptura disputaverat.

*†) inde a pag. 13 seqq.

rum etiam graviora existunt in lacunis ita comparatis, ut orationis nexus interrumpatur nec facile nisi novis libris scriptis inventis mutilata Herodoti verba restitui possint*); nec denique desunt gravissimae interpolationes**), quibus vel totae sententiae Herodoti verbis intrusae sunt, itemque glossae in Herodoti sermonem illatae, alia huius generis menda haud pauca, quibus Herodoti orationem adhuc scaterere dolemus. Quae plurima ita fere constituta sunt, ut probabilia tantum sectari nobis liceat meliorum codicum ope destitutis, summaque inde cautio adhibenda sit in iis praesertim, quae ad hoc gravius mendorum genus pertinent.

§. 15.

Sed revertamur ad ipsam, qualiscunque est, Herodoti orationem***), quam multas laudes apud veteres tulisse plura indicant. Hinc Quintilianus Inst. Orat. IX, 4, 18: „In Herodoto vero cum omnia, ut ego quidem sentio, leniter fluunt, tum ipsa *διάλεκτος* habet eam iucunditatem, ut latentes etiam numeros complexa videatur.“ Affert autem hoc contra Ciceronem, qui Lysiam, Herodotum, Thucydidem parum studiosos eius artis, quae in orationis compositione versatur, fuisse dixerat. Neque vero hanc Herodoteae orationis *iucunditatem* sive pulcritudinem in verbis tantum quaerebant veteres, sed *suavitatem* quoque elocutionis, in totius orationis structura et compositione sitam collaudabant, cum ita scriptores enarret, ut illae fando vel iucundiores fiant quam si oculis subiiciantur nostrique animi inde vel maxime commoveantur†). Inde valde laudatur haec orationis *γλυκύτης*, quae *ἡδονήν* quandam parat legentibus omnibusque gratissima fit: vid. modo Crameri Anecd. Oxonienss. III. pag. 169 et qui pluribus illam persequitur Hermogenes in capite *περὶ γλυκύτης*: De ideis II, 4. p. 314 Walz. (p. 357 Vol. II Spengel.), a quo eodem (ibid. p. 319 p. 362 Spengel.) Herodotus dicitur *τῆς γλυκύτητος μάλιστα πεφροντικῶς*, coll. ibid. p. 399 Walz. p. 423 et 424 Spengel. Inde quoque Menander *περὶ ἐπιδεικτικ.* 4. p. 249 Walz. p. 389 (Vol. II.) Spengel. scribit: *μεστὴ δὲ καὶ ἡ ἱστορία Ἡροδότου γλυκίων διηγημάτων*.

*) Vid. Bredov. pag. 13 seq. et quae ipsi adnotavimus ad V, 52. Vol. III. p. 85; ad VII, 76. Vol. III. p. 563 et ad VII, 154. Vol. III. p. 677; conf. etiam nott. ad II, 141 in Excurs. Vol. I. pag. 882.

**) Vid. Bredov. p. 16 seqq. et quae ipsi adnotavimus ad II, 116. Vol. I. p. 682 et II, 117. Vol. I. p. 683, ad IV, 191. Vol. II. p. 647; ad VI, 98. Vol. II. p. 391, ad VI, 122. Vol. III. p. 398 seq., ad VII, 162. Vol. III. p. 691 ac denique ad IX, 122. Conf. etiam VIII, 104 ibique nott. Vol. IV. p. 152 seqq.

***) Vid. Wendt: De oratione Herodoti. Greiffenberg. 1856.

†) Conf. Dionys. Halic. De composit. verbb. III. p. 37—47 ed. Schaefer. (ubi exempla ex Herodoto affert I, 6. 8.) IV. p. 57 coll. X fin. p. 115, ubi Herodoteam orationem et dulcem (*ἡδύαν*) et pulcram esse statuit. Conf. XIX. pag. 267 seq. Add. Lucian. Herod. I init. Hinc apud Athenaeum III, 15. p. 78 E. p. 309 Schweigh. Herodotus vocatur *ὁ θαυμασιώτατος καὶ μελίγηρς*.

των, ἐν οἷς ἡδονὴ παντοδαπῶς παραγίνεται τῷ λόγῳ οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ξένης τῶν διηγημάτων ἀκοῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ποίας συνθέσεως κ. τ. λ. Atque dudum antea Dio Chrysost. Orat. XVIII. p. 479 Reisk. τὸ ἀνέμεινον καὶ τὸ γλυκὺ τῆς ἀπαγγελίας in Herodoteo opere laudaverat, coll. Demetr. De elocut. §. 12. Ac totum huc quodammodo pertinet Hermogenis iudicium de Herodoto ib. II, 12. §. 4. (p. 395 Walz. p. 421 Spengel.), unde potiora in notis apponamus *). Accedit his grata illa orationis *variatio* in verbis singulis aequae ac tota orationis conformatione bene conspicua. Et cum Herodotus in oratione sua iustum ubique teneat modum nec ullo modo molestiam creet, extra fines evagando, cumque singula verba, quin omnis oratio optime delecta reique maxime conveniens invenitur, praedicatur in Herodoto μέση λέξις **), quae medicriter temperata delectu constat eorum, quae in reliquis dicendi generibus videantur praestantissima, eiusque sermo medium quoddam tenere dicitur inter nimiam austeritatem atque nimiam venustatem. Quare in Ecphrasi Christodori Coptitae vs. 377 seqq. celebratur Ἀλικαρνησοῦ θέσις αἰοιδός, qui priscorum virorum, qui in Asia aequae atque Europa floruerunt, gloriam novem libris conditam Musis dedicavit atque Ionicae dialecti suavitatem cum facundia coniunxit ***); idem altero carmine †) Musas recepisse dicitur, quae singulae singulis libris ipsi remuneratae sunt. His autem virtutibus, quae apta et argumenti et orationis electione, verborum grata compositione et varietate, unde maximam orationis ipsius venustatem et suavitatem oriri constat, continentur, Herodotum Thucydidi praestare iudicarunt veteres ††), cui etiam in eo praestiterit, quod, unde

*) Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικότατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος, τὸ δ' αἰτίον ὅτι μετὰ τοῦ καθαροῦ καὶ ευκρινοῦς πολὺς ἐστὶ ταῖς ἡδοναῖς· καὶ γὰρ ταῖς ἐννοαῖς μυθικαῖς σχεδὸν ἀπάσαις καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλὰ μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἐννοίαν, κατὰ μέντοι ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τοῦ κόσμου τὸ συναμφοτέρον καὶ τὴν ἡδονὴν ἔχει καὶ τὸ μέγεθος· οἱ γὰρ πλείστοι τῶν ὀνυμῶν αὐτῷ κατὰ τε τὰς συνθήκας καὶ τὰς βράσεις δακτυλικοὶ τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοὶ τε καὶ ὅλως σεμνοί.

**) Conf. Dionys. Halic. De verb. compos. XXIV. p. 372 Schaef. coll. XIX. p. 267 seq. Schaef. De admirand. vi dicend. in Demosth. §. 41. T. VI. p. 1082 seq. Reisk. (coll. §. 35 seq. p. 1067), ubi Herodoti affert locum VII, 3. §. 1. Marcellin. Vit. Thucyd. §. 40: ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν (χαρακτῆρι) Ἡρόδοτος ἐχρήσατο, ὃς οὔτε ὑψηλὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχνὸς, ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν.

***) Integra poetae verba apponere iuvat (Brunckii Anal. T. II. p. 470. Iacobs Antholog. Graec. T. III. p. 175):

οὐδ' Ἀλικαρνησοῦ με παρέδραμε θέσις αἰοιδός,
Ἡρόδοτος πολὺνδρις, ὃς ὀνυμῶν κλέα φωτῶν,
ὅσσα περ ἡπείρων δυὰς ἤγαγεν, ὅσσα περ αἰῶν
ἔδρακεν ἐρπύζων, ἐνάταις ἀνεθήκατο Μούσαις,
μῆλας εὐεπέλησιν Ἰωνίδος ἀνθεα φωνῆς.

†) Inter epigrammata adespota nr. 532 (Brunckii Analectt. T. III. p. 263. Iacobs Antholog. Graec. Vol. IV. p. 230).

††) Vid. Dionys. Halic. Epist. ad Pompei. §. 3. pag. 128. 129. (T. VI. p. 767 seqq.) De vet. scriptt. cens. V. p. 424 seq. Iudic. de Thucyd.

initium ducendum et quousque perveniendum, optime scierit *). Thucydidem ἐν τοῖς παθητικοῖς (i. e. in exprimendis vehementioribus animi motibus) excellere, Herodotum ἐν τοῖς ἡθικοῖς (i. e. in animi affectibus sedatioribus indicandis — im Ausdruck der ruhigeren Gemüthsbewegungen) iudicat Dionysius**); cui iungo Quintiliani iudicium Inst. Orat. X, 1. §. 73: „Densus et brevis et semper instans sibi Thucydides; *dulcis et candidus et fusus Herodotus*; ille concitatis, hic remissis affectibus melior, ille concionibus, hic sermonibus, ille vi, hic voluptate.“ Hinc quoque Cicero in Orat. 12: „alter (Herodotus) sine ullis salebris quasi sedatus amnis fluit, alter (Thucydides) incitator fertur et de bellicis rebus

T. VI. p. 775—777 Reisk. Equidem insigniora quaedam huc tantum apponam: — ἡδονὴν δὲ καὶ πειθῶ καὶ τέρεφιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρειται μακρῶ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος· τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐξήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ κρέκον· ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῦς μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης· ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κἂν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν· ἐμοὶ μέντοι καὶ τῶ φιλάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνδυμήματα αὐτοῦ μάλιστα γὰρ καὶ ζηλωσάαι Δημοσθένους· ἵνα δὲ συνελὼν εἰπῶ, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφοτέρω· οὐ γὰρ ἂν ἀσχυρθεῖην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρονσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡρόδοτος κάλλος ἱλαρὸν ἔστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. Conf. etiam ibid. p. 774 et Krueger: Praefat. p. XVI seq. Inde Hermogenes quoque De ideis II, 12, 5. p. 396 Walz. p. 422 Spengel. scribit: καὶ τῶν ἱστορικῶν δὲ ἐν πρώτοις Ἡρόδοτον διὰ τοῦτο ἐμνήσθημεν, ὅτι πανηγυρικώτερος καὶ ἡδίων οὐ Θουκυδίδου μόνον, ἀλλ' ἴσως ἀπάντων ἐστὶ τῶν οὕτω γράφειν λόγους προελουμένων κ. τ. λ. Aliter quidem iudicat Aphthonius in progymnasmm. VIII. p. 90 Walz. p. 38. Vol. II. Spengel., ubi in fine laudationis Thucydideae haec leguntur: εἰτα τίς αὐτῷ παραβαλεῖ τὸν Ἡρόδοτον; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν διηγείται πρὸς ἡδονήν, ὁ δὲ πρὸς ἀλήθειαν ἀπαντα φθέγγεται· ὅσον δὲ πρὸς χάριν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ἔλαττον, τοσοῦτον Ἡρόδοτος τῶν Θουκυδίδου καλῶν ἀπολείπεται.

*) Dionys. Epist. ad Pompei. §. 8. p. 129, 15, 16 (T. VI. p. 769): δευτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γινῶναι πόθεν τε ἀρχασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὲ καὶ τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος ἀρχεῖται τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρώτων κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ προελθὼν εἰς τὴν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λέγει. Et paulo antea (p. 767) p. 128, 42: περὶ μὲν Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ· πρώτον ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἀπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑπόθεσιν ἐκλεξασθαι καλὴν καὶ χειραρισμένην τοῖς ἀναγνώσομένοις· τοῦτο Ἡρόδοτος κρείττον μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου· ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβάρων πράξεων ἐξηγήνοχεν ἱστορίαν, ὥς μὴτε τὰ γενομένα ἐξ ἀνθρώπων ἐξέτληα γένηται, μὴτε τὰ ἔργα καὶ ἅπερ αὐτὸς εἶρηκε· τὸ γὰρ αὐτὸ προσομιῶν τε καὶ ἀρχῇ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας κ. τ. λ.

**) De vett. scriptt. cens. V. p. 425: ἐν μέντοι τοῖς ἡθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης, coll. Epist. ad Pompei. VI. p. 776: Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δὲ τὰ γ' ἡθῆ παραστήσαι δεινότερος. Hermogen. De ideis II, 12, 4. p. 396 Walz. p. 421 Spengel. de Herodoto haec scribit: ἡθῆ δὲ καὶ πάθη προσώπων, εἴπερ τις ἄλλος, καλλιστα καὶ ποιητικώτατα μεμύηται. Vid. Creuzer: Die hist. Kunst d. Gr. pag. 194 (p. 151 ed. sec.).

canit quodammodo bellicum.“ Add. eundem De orat. II, 13. §. 55 et II, 15. §. 64 coll. Visconti Iconograph. Grecque T. I. p. 313 seq. Hinc Aristoteles in Rhet. III, 9: ἡ μὲν οὖν εἰρομένη λέξις ἡ ἀρχαία ἐστίν· Ἡροδότου Θουρῶν ᾗ δ' ἱστορίας ἀπόδεξις, ubi quid sit εἰρομένη λέξις accurate disquirat Turnebus ad Cicer. De legg. I, 1. p. 532 (ed. Moser et Creuz.) tractam orationem reddens, die unperiodische Rede, ut Creuzerus interpretatur (Die hist. Kunst der Griech. p. 189 s. p. 147 ed. sec.), quae eadem a Demetrio (De elocut. §. 11. 12) vocatur ἡ διηρημένη ἐρμηνεία, ἡ εἰς κῶλα λελυμένη οὐ μάλα ἀλλήλοις συνηρημένα; conf. ibid. §. 44. 112. 113. Subiiciam his Dionysii locum hac in re insignem in Iudic. de Thucyd. §. 23. p. 147, 12 (T. VI. p. 865 seq. Reisk.) οὗτος δὲ (sc. Herodotus) κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ κατὰ τὴν τῶν σχηματισμῶν ποικιλίαν, μακροῦ δὲ τινι τοὺς ἄλλους ὑπερεβάλετο καὶ παρεσκεύασε τῇ κρατίστῃ ποιήσει τὴν πεζὴν φράσιν ὁμοίαν γενέσθαι πειθοῦς τε καὶ χαρίτων καὶ τῆς εἰς ἄκρον ἡκούσης ἡδονῆς ἐνεκα· ἀρετὰς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔβω τῶν ἐναγωνίων οὐδὲν ἐν ταύταις ἐνέλεπεν, εἴτε οὐκ εὖ πεφνκῶς πρὸς αὐτὰς εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἐκονσίως ὑπεριδὼν, ὥς οὐχ ἀρμοττουσῶν ἱστορίαις· οὐδὲ γὰρ δημηγορίας πολλαῖς ὁ ἀνὴρ οὐδ' ἐναγωνίοις κέχρηται λόγοις οὐδ' ἐν τῷ παθαίνειν καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα τὴν ἀλκὴν ἔχει· τούτῳ δὲ δὴ τῷ ἀνδρὶ Θουκυδίδης ἐπιβαλὼν κ. τ. λ. Adde alium locum non minus insignem in Epist. ad Cn. Pompei. T. VI. p. 775 seq., ubi singulas, quibus Thucydidem superat Herodotus, virtutes Dionysius accurate persequitur. Ac denique etiam conferri potest Photius Cod. LX.

Hisce orationis Herodoteae virtutibus adde eam, quam appellant τὴν ὑλήθειαν*), ad ἥθος, uti tradit Hermogenes, maxime pertinentem et cum ea bene coniunctam, qua nimirum id, quod cuique proprium naturā est, tale etiam enarretur et quale revera sit, exhibeatur in oratione, quae uniusque personam diligentius cum tueatur, eo ipso fiat vivida adeoque mimica. Pertinent huc proverbiales locutiones crebrius intersertae, dicta sententiosa saepius obvia, ut quorum magnam sane copiam ex Herodoti Musis colligere possis. Ac denique praedicanda est maxima elocutionis simplicitas**) eaque nativa quaedam, quae nihil fucati aut quaesiti habet, expers omnis artis aut structurae artificiosae, sed sponte scriptoris ex animo profluens omnes, qui ad Herodotum legendum accedunt, mirum in modum capit atque demulcet, praesertim cum in maxima orationis suavitate maximam quoque habeat perspicuitatem, quae haud raro verborum abundantiam quandam et gratam quandam negligentiam parit, iis molestam, qui Herodoteae orationis naturam atque indolem haudquam perspexerunt. Nam multum abest, ut hinc remittat oratio Hero-

*) Conf. Creuzer: Histor. Kunst d. Gr. p. 195 seq. (p. 151 seq. ed. sec.).

**) Hanc Herodoteae orationis ἀφέλειαν iure laudat Valcken. ad IV, 127. Vol. II. p. 532. Et conf. quoque nott. ad IV, 113 Vol. II. p. 515. Nec plura proferre opus, cum hoc argumentum peculiari libello tractaverit Everh. Waardenburg: Diss. liter. de nativa simplicitate Herodoti Lugdun. Batav. 1830.

dotea, sed, ut Dionysii *) utar verbis, ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν Ἡρόδοτος ἔχει. Nec aliter statuendum de orationibus narrationi haud raro insertis, quae sponte profluunt ex eadem scriptoris studio, quo omnia ita enarrat, ut ipsi adesse eaque praesentes percipere nobis videamur. Itaque a Thucydidis orationibus multum absunt apteque vocantur a Marcellino **) προσωποποιῶται, cum Thucydideae Dionysio sint δημηγορίαι. Quae orationes apud Thucydidem quam maxime necessariae cum iudicentur ***) pro ipso operis consilio ac propositi fine indeque ad veritatem proxime accedant, eorum qui dixerunt et sententias et ipsas, quantum fieri potest, voces referentes †), aliter apud Herodotum se res habet: quippe cuius orationes ita compositae et quodammodo fictae sunt, ut in legentium gratiam scriptae videantur iisdemque sese accommodare studeant, ad sophistarum morem, qui mature iam in medium prodire coeperant, orationibus artificiose compositis auditorum gratiam captaturi populumque delectaturi: de quo Herodoti studio sophistas aemulandi iam supra §. 9 diximus. Ac denique poëticum quendam colorem ab Herodoti sermone minime abesse, vel Homeri imitatio, de qua supra diximus, aliorumque poëtarum arguit; testatur non solum ipsa operis Herodotei compositio (cf. supra §. 12) ad epici carminis rationem accedens, verum etiam dicendi ratio, tot locis ad Homerum efficta aut inde repetita, id quod in notis satis declarasse nobis videmur, Herodoti vocabulis singulis ac locutionibus ad Homericas voces dictionesque revocatis. Inter reliquos poëtas Aeschylum certe praeterire non licet, cuius tot formulae ac locutiones aeque reperiuntur in Herodoti libris in adnotationibus suo quaeque loco a nobis indicatae, ut animi quandam necessitudinem inter utrumque intercessisse credas, de qua rem iam supra §. 12 pluribus monuimus: quamquam alterum ex altero haussisse haud sane credibile est. Certum est, Herodoto innotuisse Aeschylum eiusque fabulas, ut diserte demonstrat locus II, 156, ubi cf. nott. et add. Hoffmann in Philolog. XV. p. 225; alia supra l. l. iam attulimus. Aeschylō adiungere licet Sophoclem et ipsum familiaritate quadam cum

*) Epist. ad Cn. Pompei. T. VI. p. 779 ed. Reisk.

**) Vit. Thucyd. §. 38: δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε (sc. Herodotus) λόγων ὡς προσωποποιῶτας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας. Dionysii locum (VI. p. 776 Reisk.) supra iam attuli. De utroque vid. Creuzer: Hist. Kunst. p. 166 seq. s. p. 130 seq. ed. sec.

**) Cf. Creuzer: Hist. Kunst d. Griech. pag. 216 ed. sec.

†) Ipse Thucydides I, 22 sic profitetur: καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἔκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεύσαι ἣν ἐμοὶ τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοις ποθεῖν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὥς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων τὰ δεόντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ἐμπράξης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται. Quae quam aliena sint adeoque contraria iis, quae apud Herodotum obtinere videmus, qui, uti hoc utar, Persas Graecorum ad morem sensusque verba facientes induxit, quo haec omnia Graecis legentibus accommodatiora essent magisque placitura, nemo non intelligit nec opus erit pluribus haec persequi.

Herodoto iunctum (cf. §. 5), cum quo in ipsa oratione tot habet communia, quae singulis locis commemoravimus: vid. modo I, 2. IV, 129 ibique nott. et potissimum III, 119 ibique nott. et Excurs. Vol. II. p. 696 seqq. 702 seqq.

Inter Herodotei sermonis imitatores Dionysius refert *Xenophontem* *), vix recte, cum nullum exstet certum huius imitationis vestigium; cf. nott. ad VIII, 98: maiore iure haud scio an huc referamus *Theopompum*, qui quanti Herodotum fecerit, vel ex ea, quam confecit, historiae Herodoteae epitome intelligi potest, quemque etiam in suis historiis saepius ad Herodoti historiam respexisse certum est **). Quare quod G. I. Vossius ***), qui nulla huius compendii a Theopompo facti fragmenta adhuc superesse falso credidit, hocce compendium ex Herodoti libris factum iuniori cuidam Theopompo adscribi voluit vel Cnidio vel Sinopensi vel Colophonio, dudum reprobaverunt et Meursius et Ruhnkenius †), itemque qui ipsa compendii huius fragmenta, quamvis pauca, collegit et explicuit Frommelius ††). Quae si cognovisset Muellerus †††), vix opinor ad Vossii suspensionem rediisset, ea de causa ductus, quod rem a Theopompi aetate et ingenio alienam haberet indeque denuo suspicaretur a seriore homine talem *Herodoti epitomen* sub Theopompi nomine in vulgus esse editam: sed ne veterum testimonia susque deque habere iudicaretur, merito veritus id addidit, quod sane ad verum magis accedere putamus: „faciamus Theopompum hocce Musarum Herodotearum compendium, cum ad historias condendas se accingeret, periculi faciendi causa composuisse.“

Inter posterae aetatis scriptores, qui Herodotum aliquo modo sunt imitati, haud scio an *Cephalio* *†) ille, cuius iam supra §. 13 meminimus, sit referendus: namque scripsit teste Suida s. v. *παντοδαπὰς ἱστορίας ἐν βιβλίῳ θ', αὐτὰ ἐπιγράφει Μούσας, ἴαδι διαλέκτῳ*, auctore Photio Bibl. Cod. LXVIII (coll. CLXVI, 177) *σύντομον ἱστορικόν* a Nino et Semiramide usque ad Alexandrum Magnum, cuius res gestas etiam enarravit; qui Cephalio cum iisdem, quibus Herodotus, Musarum titulis histo-

*) Epist. ad Cn. Pompei. T. VI. p. 777—779. Vett. scriptt. cens. T. V. pag. 426.

***) Vid. Frommel. in Creuz. Melett. III. p. 139 seqq. coll. 149. — *Ephorum* quod olim statuebant itidem librorum Herodoteorum compendium exhibuisse, prava apud Suidam (s. v. *Θεόπομπος*) interpunctione id nitebatur, quam recte nunc constituerunt Gaisfordius et Bernhardys Vol. I. P. 2. pag. 1143 seq. Conf. quoque Marx. ad Ephori fragmentt. p. 34.

***) De historicc. Graecc. I. 4. (p. 40 Westerm.).

†) Histor. crit. orat. pag. LXXXIX, cui merito adstipulatus est Westermann in not. 12 ad Vossii l. I.

††) in Creuzeri Melett. III. pag. 144 seq. et fragmenta ipsa p. 156 seqq.

†††) Fragmenta historicc. Graecc. Vol. I. pag. LVIII.

*†) Qui bene discernendus est ab altero Cephalione Gergithio, cuius aetas ad Alexandrinorum tempora recedit: de utroque bene disseruit Lobeck. in Aglaopham. pag. 995 seqq. coll. G. I. Voss. de hist. Graecc. II, 12. p. 262 Westerm.

riae suae libros inscripserit Ionicaque dialecto usus sit, credibile sane est, illum Herodoti exemplum secutum atque orationem Herodoteam imitari studuisse. Succedit qui eadem fere Hadriani aetate vixit *Aelianus*, quem Herodoti admodum studiosum fuisse, adeo ut haud pauca verba ac locutiones ex Herodoto assumpserit, plurima testantur imitationis exempla, in *Historia Animalium* potissimum obvia et a nobis in notis sua quaeque loco indicata *): idemque nuper proposuit Ed. Rasmus in *Aelianecorr. fragmentt. Specimine. I.* (Berolin. 1858) pag. 7. Praecipue autem hic nominandus est *Pausanias*, cuius dictionem Herodoteae simillimam esse iam Xylander professus est, qui Pausaniae periegesin primus post Aldum edidit anno 1583 idemque etiam pronuntiarunt, qui post Xylandrum huic scriptori operam suam navarunt, Sylburgius **), Kuhnus, Schaeferus, usque ad recentissimos editores, e quibus unum sufficiat appellare Siebelisum, qui in commentariis, quibus Pausaniae libros instruxit, id quoque egit, ut in singulis vocibus locutionibusque, quantum ab Herodoto penderet Pausanias, commonstraret simulque ostenderet, quantum Herodoti verba valerent ad Pausaniae verba singula vel emendanda vel illustranda omnemque eius orationem melius cognoscendam ***). Quare nos quoque in singulis locis Herodoteis, ubi Nostrum imitando exprimere studuit Pausanias, sedulo id indicavimus, praecedentibus ipsis iis viris, qui olim in Herodoti verbis illustrandis idem praestiterunt, Valckenarium dico, qui inter Herodoti imitatores eminere Pausaniam merito dixit †), et Wesselingium ††), qui Herodoti sectatorem industrium vocavit Pausaniam idque singulis quibusque locis Herodoteis haud raro indicavit. Et quamquam Pausaniae oratio multum abest a nativa illa Herodoti simplicitate et dulcedine neque omnino iis virtutibus excellit, quibus Herodoteam orationem insignem esse supra ostendimus, tamen in singulis vocibus formulisque, quas imitando exprimere studuit Pausanias, multum valet haec imitatio, eademque in hisce singulis dicendi generibus imitandis et exprimendis magis cernitur, quam in universo orationis habitu et colore †††). Itaque etiam in rebus divinis, praecipue in doctrina de divina iustitia ac Nemese, quacum apud Herodotum coniunctam esse vidimus (§. 12) sententiam de divina invidia, vel ubi iisdem fere aut certe similibus vocibus et locutionibus Pausanias utitur, tamen non pror-

*) Nunc addo Aelian. N. A. XVI, 20, ubi scripsit οἱ τῶν Ἰνδῶν λόγοι, imitans Herodotum I, 1: Περγέων μὲν νυν οἱ λόγοι κ. τ. λ. Conf. etiam nott. ad Herod. III, 12. 61.

**) Vid. pag. 933. Vol. II. ed. Kuhn.

***) Vid. Siebelis. Praefat. Vol. I. p. XX seq.

†) in not. ad Herod. III, 133 aliisque haud paucis locis, ubi Herodotea contulit cum Pausaniae verbis.

††) in not. ad Herod. V, 39 aliisque locis compluribus.

†††) Vid. Siebelis l. l. pag. XXI seq. et Boeckh. in *scriptione academica*, quae prodiit Berolini 1824 de Pausaniae stilo, typis repetita in: *Philological Museum* Vol. I, ubi vid. pag. 629.

sus eandem vim ac notionem his vocibus tribuit suamque sentiendi et cogitandi de his rationem ab Herodotea notione disiungere videtur *).

Ad hanc ferme aetatem Herodoteae orationis exprimendae studiosissimam **) pertinere quoque videntur duo libelli, qui sive iure sive iniuriâ inter *Luciani* scripta vulgo feruntur *περὶ τῆς ἀστρολογίης* et *περὶ τῆς Σοφίης θεοῦ* ***): quippe constantem Herodoteae dialecti Ionicae imitationem prae se ferunt, quae ad solas formas nominum ac verborum didicendique genera pertinet, a librariis atque etiam ab editoribus usque ad nostram aetatem hic illic neglecta ac deserta: in qua restituenda docti viri nunc maxime elaborarunt †).

Neque inter Christianos scriptores desierunt Herodoti studia apteque is, qui historiae ecclesiasticae habetur parens, *Eusebius Caesariensis*, comparatur cum Herodoto, Halicarnassensi historiae Graecae parente ††): qui quamquam de rebus maxime diversis scripserunt, in eo tamen simili sibi reperiuntur †††), quod scribendi consilium in utroque scriptore ad unum idemque fere rediit omnemque temporum praeteritorum memoriam complexum est, ita ut alter Graecorum libertatem a Persis vindicatam, aeternâ hominum memoriâ dignissimam, alter Christianam ecclesiam ex tot tantisque eluctatam certaminibus atque egregiâ potitam victoriâ celebrandam sibi sumpserit: accedunt, quae ad hoc consilium perficiendum in utroque scriptore paria cernuntur studia et conamina, utriusque fides in rebus traditis eadem fere lege aestimanda †‡), ipsaeque res ab utroque relatae ††‡), quae similem fere exhibent imaginem eundemque fere colorem habitumque induunt atque ad eandem divinae iustitiae legem, a nullo mortalium impune violandam, revocantur †††‡). Quae singula egregie persecutus est Baur in acamedica scriptione, quae inscribitur: „Comparatur Eusebius Caesariensis, historiae ecclesiasticae parens, cum parente historiarum, Herodoto Halicarnassensi.“ †††) Ut igitur hic scriptor celeberrimus cum Herodoto apte contendere et coniungi potest, ita alii et sententias et voces locutionesque Herodoteas expri-

*) Vid. de his monentem Gust. Kruegerum in Theologumm. Pausaniae (Lipsiae 1860) pag. 34 seqq.

**) Quod vel e Lucian. De histor. conscrib. 18 colligas, ubi Herodoti imitatore in scenam quasi produxit ridendum.

***) Libellum de *astrologia* plerumque Luciano abiudicant haud sine iusta causa: alterius libelli de Dea Syria Lucianum revera auctorem esse credere malim cum Fritzsche, Lehmanno, aliis; vid. Lehmann. Annot. ad Lucian. IX. pag. 383.

†) Vid. potissimum Guil. Dindorf. in Commentat. de dialect. Ionic. Herodot. pag. XLIV seqq.

††) Instituit hanc comparisonem Ferd. Christ. Baur in programme Tubingensi anni 1834.

†††) Vid. Baur pag. 9 seqq. 21 seqq.

†‡) Vid. Baur pag. 23 seqq.

††‡) Vid. Baur pag. 35 seqq.

†††‡) Vid. Baur pag. 46.

†††) Cf. quae retuli de hac scriptione in: Jahrb. f. Philolog. Vol. XVI. pag. 324 seqq.

mere studuerunt: inter quos unum appello *Basilium Magnum*, quem veteres Graecorum scriptores diligenter lectitasse aliisque vehementer commendasse legendos novimus: apud hunc enim certa imitationis Herodoteae vestigia exstant*). Sexto saeculo post Chr. n. exstitit *Procopius*, qui non tantum Ionicas quaedam formas ex Herodoti sermone assumpsit, verum etiam in dicendi formulis ac locutionibus nonnullis (cf. II, 174 ibique not. III, 14) Herodotum exprimere eiusdemque narrandi et argumentandi rationem imitari studuit**): inde vel in divisione orbis terrarum aliisque huc spectantibus rebus Herodotum sequitur***) atque in doctrina de rebus divinis fatoque, ut iam supra §. 12 significavimus, sic loquitur, ut ad Herodotum proxime accedere videatur, a quo tamen multum differt†). Denique decimo quinto saeculo *Laonicus Chalcondylas*, qui de Turcarum historia scripsit, Herodotum hic illic aemulatus est††) ipsumque operis sui prooemium ad Herodotei operis imitationem composuit†††), quamquam durius nec ullo artificio adhibito hanc imitationem instituisse putandus est.

Inter recentioris aetatis scriptores haud scio an *Froissarto*, Gallo, magna cum Herodoto intercesserit similitudo, simplicitatem illam nativam et perspicuitatem omneque dicendi genus si respiciamus. Alia ut nunc mittam, legas mihi modo prooemium his verbis conceptum: „Afin que honorables emprises et nobles aventures et faits d'armes, lesquelles sont venues par les guerres de France et d'Angleterre soient notablement registrées et mises en mémoire perpetuelle, par quoi les preux aient exemple d'eux encourager en bien faisant, je veux traiter et recorder histoire et matière de grand louange.“ (Buchon Collect. d. chroniques T. I. p. 1. Prologue.) Nec immerito in quaestione ab Academia literarum Parisiensi proposita in annum 1854 de Froissarto id quoque postulatum est, ut quantum Gallici scriptoris sermo cum Herodoteo sermone conveniret, inquireretur*†): inde quaestionem qui solvit pretium-

*) Cf. Alb. Jahn in: Jahrb. f. Philol. XLIX. pag. 373 seq.

**) Vid. Teuffel in: Ad. Schmidt Zeitschrift f. Geschichte. VIII. p. 51.

***) Conf. Iambert ad Procopii Anecd. pag. 595. 607. Referunt quoque huc quod de Istro scribit Procopius De aedific. IV, 5: κατεσι μὲν ἐξ ὁρέων τῶν ἐν Κέλτοις ποταμὸς Ἰστρος, οὗ τὸ ὄνομα Γάλλοι ἐπικαλοῦνται, in quo Herodotea, quae II, 33 leguntur, ante oculos illum habuisse volunt. Mihi vix verum videtur.

†) Cf. Teuffel l. l. pag. 70 seqq. 75 seqq.

††) Conf. Im. Bekkeri Praefat. in edit. Bonnensi 1843.

†††) Simili modo Georgium Pachymerem et Georgium Phrantzem Herodoti prooemium imitatos esse supra monui Vol. I. pag. 2.

*†) Ipsa quaestio his verbis concepta legitur in Journal des Savans 1853. pag. 517 seq.: Etude historique et littéraire sur les écrits de Froissart. Le considérer comme le créateur principal en vers et en prose, d'une époque nouvelle dans la vieille langue française. Rechercher les caractères de cette époque et l'influence qu'elle a eue sur les âges suivants de la langue. Apprécier la grande chronique de Froissart sous le rapport de la vérité historique, de la peinture des mœurs et du génie de narration, en faire ressortir les divers mérites par un examen attentif de la

que obtulit, Kervyn de Lettenhove in libro postea edito (Froissart. Etude littéraire sur le XIVme siècle. Paris 1857. II Voll. 8.) Vol. II. p. 143 seqq. exposuit, quanta utriusque scriptoris similitudo in haud paucis rebus enarrandis inveniretur. Conf. etiam Villemain: *Mélanges* Vol. III. p. 343 seq. (ed. Bruxell.).

§. 16.

Tot igitur dotibus cum ornatae essent Musae Herodoteae, non mirum est, illas vehementer placuisse Graecis *) multumque inde lectitatas et iuvenum artes liberales aemulantium manibus tritas fuisse; unde factum, ut Theopompus iuvenis mira operis dulcedine captus eam quam diximus epitomen conficeret duobus libris comprehensam **); quid quod Hegesias histrio Herodoti Musas, ut Herophantus Homeri carmina, in magno theatro recitasse fertur ***). Probant quoque Grammaticorum doctorum opera, de Herodoto et de indole ac natura elocutionis Herodoteae commentantium; quae tamen ad nostram aetatem non pervenisse dolemus. Neque enim ad nos pervenerunt *Salustii* et *Heronis ὑπομνήματα*, de quibus Suidas s. v. *Σαλούστιος* T. III. p. 276 et s. v. *Ἡρώων* T. II. p. 79 ed. Kuester. Nec magis nostram aetatem vidit *Irenaeus*, qui ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς Ἡρόδοτον (si vera est lectio) citatur in Lexico rhetorico pag. 675, 4 (ad Photii Lexici calcem): pertinet autem hicce *Irenaeus* s. *Munatius Plancus*, qui plura alia ad Graecorum dialectos spectantia scripsisse perhibetur a Suida, ad Augusti fere aetatem †). Su-

composition et du style et par quelques rapprochements, soit avec les chroniques italiennes et espagnoles du même siècle, soit même avec certaines formes des antiques récits d'Herodote.

*) Graecis displicuisse Herodoteum opus, quod plures inde vituperatores invenerit quam laudatores, ut statuam, a me impetrare non possum. Et vide quae Heyse l. I. p. 44 disputat contra Dahlmann. p. 31 seq.

**) Herodoti quod nulla apud *Platonem* fit mentio, id noli mirari. Namque, alia ut taceam, recte illud mihi observasse videtur Groen. van Prinsterer in *Prosopograph. Platonis*. p. 33, apud *Platonem* poetas saepissime, prosae scriptores raro admodum nominari, nec aliam causam, cur de Herodoto *Plato* siluerit, fuisse, vel inde illi probari videtur, quod obvii in Herodoto versus apud *Platonem* reperiuntur; sic *Hesiodi* versus *Opp.* et *D.* 282, qui reperitur apud *Herodot.* VI, 86. §. 3, respicitur a *Platone Polit.* II. p. 363 D. Et conf. *Herod.* I, 55 cum *Platon. Polit.* VIII. p. 566 D.

***) Vid. *Athen.* XIV. p. 620. Ubi tamen, monente *Creuzero*, pro *Ἡρόδοτον* fortasse scribendum *Ἡσιόδοτον*: idque nunc recepit *Meineke*.

†) Ita certe statuit *Meier* in *Comment. Andocid.* Sext. P. III. (Hal. 1843) pag. VI. X et in ea commentatione, quae prodit Hal. 1844 continens *Fragmentum Lexici rhetorici* emendat. ed. et adnotat. illustratum, pag. XXVIII et XXIX. Ad primum saeculum post Chr. n. *Irenaeum* quoque refert *Lepsius* in: *Jahrb. f. Philolog. u. Paedag.* Vol. LXXXI. p. 609. 610, aliter sentiente *Henrico Keil*, qui in *Quaestionib. grammatic.* (*Lips.* 1860) cum *Heliodorum*, quem *Irenaei* praeceptorem fuisse *Suidas* testatur s. v. *Εἰρηναῖος*, ad *Hadriani* aetatem revocasset, ad inferiorem adeo aetatem *Irenaeum* referre coactus est.

persunt tantum glossae quaedam, a prioribus editoribus separatim editae, quas nos suo quasque loco in annotatione commemoravimus. De his vero ita statuit Wesselingius: „Cum Herodoti Musae alio sermone ac reliqui Graecorum fabulentur, non illi sollers Grammaticorum cura ad explanandum defuit. Suidas meminit *Ῥπομνημάτων εἰς Ῥροδότον Salustii Sophistae et Heronis Attici rhetoris*, argumenti, uti suspicor, critici et historici. [Res et argumentum potius quam formas et voces respexisse Salustium in his commentariis suspicatur quoque Graefenhan in: Jahrb. f. Philolog. Suppl. XI. pag. 60.] *Philemonem* Grammaticum *ἐν συμμίκτοις* non dissimilem instituisse operam, Porphyrio Quaest. Hom. VIII haud temere credimus. Apollonii, itidem Grammatici [quem *Apollonium Dyscolum* fuisse haud immerito suspicatur Meier l. l. pag. XXI]. *Ἐξηγήσεις γλωσσῶν Ῥροδότου* exscripsit Etymologus in *Κωφός* et *Σοφιστής* (p. 722 s. p. 655 Lips.). Quae quidem ad nostram si devenissent aetatem, flocci non facerem *Ῥροδότου λέξεις* ob oculos hic positas, quippe ieiunas, saepissime alienas et non nunquam insulas et absurdas. [Auctore Meiero l. l. „doctrinam tam modicam vel potius nullam sapiunt, ut infima aetate dignae sint.“] Memorantur in indice legati Antonii Eparchii T. I. Var. Sacr. p. 528 Steph. Monachii *λέξεις Ῥροδότου ἱστορικαί*, quas a nostris diversas dicere non audeo. Primus *) hoc Lexicon ex codice Goldasti vulgavit G. Iungermannus, digestum *κατὰ στοιχείων* sive litterarum ordinem, cuiusmodi exempla ex locupletissima Francorum regis bibliotheca et monasterii S. Remigii inter manus sunt. At aliud vir egregius Montefalconius ostentavit Biblioth. Coislin. p. 484, descriptum nulla litterarum primarum serie, sed secundum librorum, in quorum olim marginibus istae glossae, numerum. Ex oris enim codicum res clamat excerptas esse et schedae ostendunt Eminent. Cardinalis Passionei. Nactus illud ipsum sum Cl. Capperoneriei humanissimam operam ex Biblioth. S. Germani, in quam Coislinianam migrasse notum est; dignumque censui hoc loco, tum quod in priore, ex codice Goldasti, voces ab aliis imperite avulsae cernantur, tum quoniam locupletius apparuerit et Suidae Hesychioque plerumque conveniat: nam uterque, ille praecipue, simile *Λεξικόν* usurparunt; neque eius usum recusavit Timaeus in suo Platónico, nedum praeter caeteros omnes G. Corinthius, sed saepe turpis socordiae reus.“

Neque vero etiam Herodoto iam antiquitus suos defuisse detracta-

---

*) „At, verum si quaeris, sunt eadem ipsae, quas iam anno MDLXIV Henr. Stephanus in Dictionario medico post Erotiani et Galeni Expositiones dictionum Hippocratis p. 105 — 109, eodem titulo inscriptas, *Λεξικόν τῶν Ῥροδοτέων λέξεων*, ediderat; quas porro eadem Barth. Eustachius Erotiani et Galeni Glossariis, anno MDLXVI a se editis, adiecerat Latina versione illustratas.“ *Schoeighaeuser*. Post Wesselingium hoc Lexicum Herodoteum quoque edidit notisque illustravit Io. Ge. Frid. Franzius: Erotiani, Galeni et Herodoti glossaria in Hippocratem ex recensione Henrici Stephani Graece et Latine etc. Lipsiae 1780. 8., ubi vid. Praefat. pag. XXIII et pag. 602 seqq.

tores atque osiores, vel ea indicant, quae de *Ctesia*, rerum scriptore, qui paulo post Herodoti aetatem floruit, Xenophontis et Artaxerxis Mne-
monis aequalis*), accepimus. Nam ille in historia sua non tantum ab
Herodoto multis locis dissensisse, verum etiam mendacii eum arguisse
perhibetur: *σχεδὸν ἐν ᾧ πασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστοριῶν, ἀλλὰ καὶ
ψευστήν αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς καὶ λογοποιὸν*, ut ait Photius Bibl.
Cod. LXII. **) Quod quomodo accipiendum sit, pluribus docui in Pro-
legg. ad fragmm. Ctesiana p. 42 seqq. et in annotatione ad singulos He-
rodoti locos, qui hic in censum veniunt, indicare studui, in quo ab He-
rodoto ille dissentiat, in quo consentiat: conf. modo nott. ad III, 1, ubi
Ctesiam cum Herodoto consentientem reperimus, sed dissentientem plu-
ribus locis, ut I, 88. 95. III, 2. 15. 24. 61. 150. 153. VI, 117. VII, 4, ad
quos locos vid. annotatio: add. Vol. I. pag. 844. Unde satis intelligi-
tur, neque auctoritatem Herodoti labefactari, neque fidem Herodoti,
quam summam esse supra §. 10 ostendimus, infringi iis, quae contra
Herodotum a Ctesia hic illic proferuntur, quem alio certe consilio res
Persarum et Graecorum scripsisse quemque aliis e fontibus hausisse
novimus auctorem Herodoto certe postponendum nec tamen prorsus sper-
nendum cum in nonnullis vel rectius Herodoto tradidisse putandus sit.
Nec vero propter argumenti similitudinem miramur, a quibusdam posterae
aetatis scriptoribus et Herodotum et Ctesiam pari modo iis adscribi, qui
fabulas narraverint neque omnino vera prodiderint: vid. modo Lucian.
Ver. Hist. II, 31. Strab. XI. p. 508 coll. XII. p. 550. XVIII. p. 818 fin.
Inde vel apud Ciceronem De legg. I, 1 haec exstant: „quamquam et
apud *Herodotum* patrem historiae et apud Theopompum sunt innumera-
biles fabulae.“ Ac teste Diogene Laërt. in Proem. §. 9 *καταγινώσκον-
τες Ἡροδότου οἱ τὰ περὶ Μάγων γράψαντες κ. τ. λ.* Atque *Harpocratio-
nis* Aelii, *sophistae*, quoddam memoratur scriptum *περὶ τοῦ κατεψεύ-
σθαι τὴν Ἡροδότου ἱστορίαν* ***), itemque *Manethonis* Aegyptii liber ad-
versus Herodotum profertur apud Etymolog. Magn. s. v. *Λεοντοκόμος*
p. 570, 23 (ubi: *ἐν τῷ πρὸς Ἡρόδοτον*) et Eustath. ad Homeri Iliad. λ',
480. p. 857 ed. Rom. (ubi *ἐν τοῖς πρὸς Ἡρόδοτον*): nisi hic potius, quod
credere malim, de parte quadam operis de Aegypto eiusque rebus con-
scripti cogitandum est, in qua Herodoto de rebus Aegyptiacis tradenti
oblocutus erat Manetho, qui teste Iosepho contra Apion. I, 3. §. 14 in Ae-
gypti historia *πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τῶν Ἀλγυπτιακῶν ὅπ' ἀγνοίας
ἐψευσμένον*; conf. etiam R. I. Fruin De Manethon. Sebenny. p. LXXVII
seq. et p. 143 seq. Bunsenio videbatur cogitari posse de excerptis po-
stera aetate ex Manethonis opere confectis et in unum opus collectis
(vid. Aegypt. Stell. in d. Weltgesch. I. p. 100 sive I. p. 67 ed. Anglic.).
Potionis cuiusdam librum *περὶ τῆς Ἡροδότου κλοπῆς* atque *περὶ
τῆς Κτησίον κλοπῆς* memorat Euseb. in Praepar. Evang. X. pag. 467 D.

*) Vid. Prolegg. ad Ctes. Fragmm. pag. 13 seqq.

**) Vid. Ctesiae Excerptt. Perss. §. 1. 57.

***) Vid. Suid. s. v. *Ἀρποκρατ.* T. I. p. 336 seq. Eudoc. p. 66.

Adhuc fertur inter *Plutarchi* scripta libellus περὶ τῆς Ἡροδότου κακοῦ-
 θείας T. II. p. 854 seq.; s. Vol. IV. p. 431 seqq. ed. Wytttenbach. et
 Vol. XII. p. 285 ed. Hutten.: in quo libello id potissimum egit auctor,
 ut Boeotos, populares suos, cum ab aliis criminibus purgaret, quorum
 ab Herodoto incusarentur, tum vero maxime a crimine societatis cum
 Persis olim initae contra reliquos Graecos: neque vero his contentus
 auctor scriptionis, quo melius propositum suum assequeretur, in uni-
 versum persequitur Herodoti historias vehementerque in patrem histo-
 riae invehitur, hunc scriptorem malevolo animo ductum res aliter atque
 acciderint tradidisse clamans, multa finxisse, alia tacuisse, aliis lau-
 dem tribuisse, aliorum gloriam invidiosis criminationibus obscurasse,
 veri minime curiosum. Quae omnia nullius fere momenti esse, in an-
 notatione ad singulos, quos iste auctor tangit, locos probavimus; neque
 hoc loco haec repetenda censuimus: adeo enim languida, futilia, inepta
 pleraque sunt, quae contra Herodotum eiusque fidem proferuntur, nec
 ullo modo digna illa quidem philosopho Chaeronensi, qui non solum
 summam doctrinam, verum etiam maximam pietatem deorumque reveren-
 tiam in omnibus prae se fert eaque re vel propius accedit ad ipsum He-
 rodotum, sentiendi et cogitandi rationem vel in maxima temporum dis-
 crepantia si respicias: ab hoc igitur hunc libellum conscriptum esse ut
 credam, a me impetrare nequeo, idque, ut taceam de iis, quae ad sin-
 gulos Herodoti locos in hac editione annotata leguntur (cf. potissimum
 nott. ad VIII, 94), iam alio loco *) libere professus sum argumentis al-
 latis, ubi disserui de libro Lahmeyerii **), qui vir doctus de singulorum
 criminum a Plutarcho allatorum vi et auctoritate examine accuratissimo
 instituto ***) optime evicit, malevolentiam, cuius Herodotum incusat
 libelli auctor, commonstratam ab eo idoneis argumentis nusquam esse,
 quare quod ad ipsum scriptoris consilium spectat, totius scripti auctori-
 tatem prorsus corruere, adeo ut a malignitatis crimine nemo purior esse
 possit quam pater historiae †): attamen idoneam causam idem esse negat,
 cur iste libellus abiudicetur Plutarcho, qui patriae amore obcoectus
 aliisque praepeditis opinionibus in scribendo tot tantosque errores com-
 mittere atque in historiae patrem tam iniuste invehiri potuerit. Quod
 mihi haudquaquam persuasit vir doctus: nec magis mihi persuaserunt
 alii ††), qui e malo adeoque perverso patriae amore, quo captus fuerit
 Plutarchus, ea derivare voluerunt, quae mihi quidem tanto viro prorsus

*) Jahrb. f. Philolog. Vol. LIV. p. 120 seqq.

**) De libelli Plutarchei qui de malignitate Herodoti inscribitur et
 auctoritate et auctore scripsit *Gustavus Lahmeyer*. Gottingae 1848. 4.

***) Vid. l. l. pag. 34—78.

†) Vid. ibid. pag. 78 seq.

††) Unum affero Kaltwasserum, qui hunc libellum, inter Plutarchi Mo-
 ralia qui insertus nunc legitur, in nostrum sermonem convertens initio ver-
 sionis suae haec adscripsit (Plutarch's moralische Abhandl. übersetzt etc.
 Vol. VI. p. 678): „*Uebelverstandener Patriotismus war es, was den sonst so
 einsichtsvollen und vernünftig denkenden Plutarch bewogen hat, diese hässliche
 Abhandlung gegen Herodot zu schreiben.*“

indigna videntur esse, sive iuvenis sive adolescens e rhetorum scholis vix egressus ille haec scripserit: in hanc enim sententiam abire video Schaeferum, qui in animadverss. ad Plutarchi Vitt. (Lips. apud Teubner. 1830) Vol. II. p. 42 (ad Aristid. 16) haec effatus est: „Libellus de Herodoti malignitate mihi videtur scriptus a iuvene, quem patriae studium „laudabile ageret transversum. Quod ecquis iuveni generoso non facile „condonet? Vir factus opinor in patrem historiae talia non erat iactatus, sed ea revicturus lenitate, qua infra (Vit. Arist. 19) plaudentibus nobis revicit.“ Qui igitur in Vitis Themistoclis et Aristidis scribendis Herodotum auctorem adhibuit multaque inde deprompsit sine ulla Herodoti obtreactione sive criminatione*), eum nunquam de Herodoto tam malevole scripturum fuisse credo, quemadmodum id aperte fecit is, qui hunc libellum de Herodoti malignitate inter Plutarchi scripta relatum composuisse putandus est, sive rhetor sophistave fuit, sive alius quis, qui sive exercitationis causa, sive gloriolae cuiusdam apud populares captandae causa falsae atque ineptae doctrinae speciem ostentaturus istum libellum scripsit ac subditicio celeberrimi scriptoris nomine instruxit. De quo utut statuis, frustratam certe esse eius operam in detrachendo Herodoto positam, omnes concedant necesse est, qui nullo iudicio praeoccupati ad haec accesserint. Ac dudum plures viri docti Herodoti causas contra malignas istas vanasque criminationes suscepserunt**), in quibus splendent Ioachim. Camerarius, Ioseph. Scaliger, Henricus Stephanus ***), alii, et potissimum Geinoz in pluribus Commentationibus

*) Plutarchus pro more suo, quo auctores a se adhibitos iis tantum locis plerumque nominatim afferre solet, quibus contraria tradunt, aut a se dissentiunt, Herodotum quoque excitavit iis tantum locis, quibus ille vel solus aliquid tradere vel ab aliis rerum scriptoribus dissentire videretur: laudavit igitur Herodotum in Themist. 7 (cf. Herod. VIII, 5) 17 (cf. Herodot. VIII, 93. 123 ibique nott.) 21 (cf. Herod. VIII, 111 ibique nott.). in Aristid. 16 (cf. Herod. IX, 46 ibique nott.). 19 (ubi scribit *θαυμαστὸν οὖν τὸ Ἡρόδοτον* x. r. l., cf. Herodot. IX, 70 ibique nott.). Comparat. Arist. et Cat. 2 (cf. Herod. IX, 64). Quibus locis quae traduntur, ea quidem, ut in notis ad Herodoti locos ostendimus, et ipse auctor libelli de Herodoti malignitate quodammodo tractat et carpit, cavillandi ansam ex his ipsis opinor locis repetens adeoque dissentiens ab ipso Vitarum auctore, ut ad IX, 46 coll. ad VIII, 4, 94 monuimus, id est ab ipso Plutarcho, celeberrimo Chaerontensi scriptore. Qui quod uno tantum loco, quem modo excitavimus, scripsit *θαυμαστὸν οὖν τὸ Ἡρόδοτον* x. r. l., id propter magnam auctoritatem, qua inter Graecos floruit Herodotus, scripsisse videtur, neque vero animo in Herodotum malevolo aut obtrectandi studio ductus.

**) Vid. Fabric. Bibl. Graec. T. II. p. 332 ed. Harles.

***) Ac primum quidem Herodoti patrocinium suscepit Henr. Stephanus in: „Apologia pro Herodoto“, quae adiecta est versioni Latinae Herodoti, quae hoc sub titulo prodiit: „Herodoti historiae libri IX et de vita Homeri libellus, Latine; illi ex interpretatione Laur. Vallae adscripta, hic ex interpretatione Conr. Heresbachii, utraque ab Henr. Stephano recognita; ex Ctesia excerptae historiae. Icones quarundam memorabilium structurarum. Apologia Henr. Stephani pro Herodoto. Anno MDLXVI. Excudebat Henric. Stephanus. fol.“ De qua editione, typis saepius repe-

Actt. Acad. Inscriptt. *) insertis; quibus iisdem usus est Kaltwasser in adnotatione versioni vernaculae Plutarchei libelli subiecta **); accedunt nostra aetate, alios ut taceam, van Marle ***) atque is ipse, quem supra iam laudavi, Lahmeyerus †). Nec opus pluribus haec tractare, quae suis quoque locis in adnotatione tractavimus.

§. 17.

Praeter Musarum libros Herodoto tribuitur libellus, qui in compluribus libris scriptis exstat indeque iam in primas Homeri editiones ††) transiit, de *Vita Homeri*, Ionica dialecto et ipse conscriptus et hoc titulo insignitus: *Ἡροδότου Ἀλικαρνασσοῦ περὶ τῆς τοῦ Ὀμήρου γενέσεως καὶ βιοτῆς*; de quo libello Wesselingius, qui eundem Musis subiunxit in editione sua p. 747, haec in nota adscripsit: „Herodoto, cuius Musas hactenus iucundissime versavimus, *ἐξηγήσιν* hanc eruditissimi viri Io. Ger. Vossius †††), Tan. Faber *†), Th. Rykius **†), Io. Ionsius ***†), Ez. Spanhemius, Steph. Berglerus †*) alii abiudicant, contra illi maximo-pere assentientes nituntur Io. Alb. Fabricius ††*), Ios. Barnesius, Bouterius, quique eam ante hos decem annos Londini eleganter descriptam publicavit Io. Reinoldius †††*). Me, in partem cum sit eundum, priores

---

tita vid. Fabricius l. l. pag. 338 coll. 332. not. r. Deinde idem Henricus Stephanus Gallico sermone scripsit: „Apologie pour Herodote ou traité de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes par Henri Etienne. 1566“, quo tamen in libro saepius deinceps repetito (vid. potissimum eam editionem, quae prodiit 1735 duobus voluminibus, à la Haye par Le Duchat) auctor non tam id egit, ut Herodoto patrocinaretur, quam ut Herodoto abuteretur ad morum pravitatem et corruptionem aequalium, clericorum praesertim, declarandam et castigandam; vid. Feugère: *Essais sur Henri Etienne* pag. 80 seq.

*) Vid. *Mém. de l'Acad. des Inscriptt. et de belles lettres* Vol. XIX. pag. 115 seqq. XXI. p. 120 seqq. XXIII. pag. 101 seqq. (Vol. XXX. p. 218 seqq. XXXVI. pag. 195 seqq. XXXVIII. pag. 166 seqq. form. octav.): quae vernacule exhibuit Gatterer in: *Allgem. Histor. Biblioth.* Vol. X. p. 29—136.

**) Vol. VI. p. 679.

***) De fide Herodoti à Plutarcho reiecta, disputat. inaugur. Lugdun. 1826.

†) in libello supra laudato pag. 34—78.

††) Iam in prima editione carminum Homericorum, quae Florentiae 1488 prodiit, invenitur praefationi insertus hic libellus. [Br.]

†††) De hist. Graec. I, 3. p. 17 a. p. 41 Westerm. [Br.]

*†) De poetis Graecis p. 5 et p. 199 ad Longin. ed. Toll. [Br.]

**†) Diss. de Aeneae in Italiam adventu pag. 446. [Br.]

***†) De scriptt. hist. philos. IV. §. 25. [Br.]

†*) In praefatione editionis Homeri, quae prodiit Amstelodam. 1707 apud Wetsten. [Br.]

††*) In Biblioth. Graec. I. p. 319 seq. (ed. secund.), ubi aliorum quoque iudicia afferuntur. Sed vid. ibi quoque quae adnotavit Harles. [Br.]

†††*) Vid. Herodoti vita Homeri, Gr. et Lat. in I. Reinoldii Hist. literarr. Graec. et Latt. Eton. 1752. 8. [Br.]

trahunt. Dictionis sane tenor et filum vocabulaque complura Herodotea non sunt. Abest Ionismi perpetua suavitas, nec de sola scribarum culpa, quod Berglerus in praefatione ad Homeri Odysseam bene docuit atque Herodoti studiosos fugere non potest. Adsunt opiniones praeterea Herodoteis valde pugnantes. Et quis veterum, qualium de Homeri origine, patria, fatis carminibusque commemorantium magna utique corona, Herodoto contribuit unquam? Non nescio, sollertissimum Fabricium in medium collocasse Tatianum Orat. ad Graecos c. 48 tradentem *περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ὀμήρου, γένους τε αὐτοῦ καὶ χρόνον, καθ' ὃν ἤμας, sedulo Theagenem Rheginum, Stesimbrotum Thasium, Antimachum Colophonium Herodotumque Halicarnassensem investigasse*. At quid Tatianus contra tam pertinax priscorum et aequalium scriptorum silentium? Immo verba eius, ubi penitius inspexeris, tantummodo requirunt, ut Herodotus de Homeri aetate et tempore, quo vixerit, commentatus fuerit, quod eum in Euterpe c. 53 *) sedulo factitasse novimus. Primus, nisi fallor, Vitam Homeri obiter Herodoto attribuit Stephanus Byzantinus **), tum Suidas ***), Eustathius †), Tzetzes, omnes nimis seri. Laudant, fateor, suavem exordii huius simplicitatem ††) et cum Clionis principio contendunt cel. Fabricius asseclaeque: sed aemulatio mera est aequae perfecta tamen; Herodotus, bene viri morem si teneo, *τάδε ἀπηγγαστο, ἱστορήσας ἐπεξελεθεῖν* — quem et Vitae auctor alibi amplectitur, maluisset. Ubi vero in Musis οὐ πολύφορτος, *homo fortunae non amplae?* Memini *πολύφορτον multa sarcina gravem*, qualis Moschi *πολύφορτος ἀπὴν*. item *ὀλκάδα μυριόφορτον* Libanii T. II. p. 145 D. Si οὐ — *πολύφορτα* ἔχων optaveris ex manuscripto et naves intellexeris, nexus sermonis obierit. Utut est, libello addidi varietates scripturae ex codice Barocciano a cl. Reinoldio diligentissime excerptas, praeterea ex Palatino Iungermanni et Amstelodamensi.“

Wesselingii iudicio subscripsit non solum Harlesius †††) in altera quam curavit Bibliothecae Graecae Fabricii editione, verum etiam paucis quibusdam viris exceptis *†) omnes fere viri docti, qui hunc libellum

*) Vid. Excurs. VII ed. nostr. ad h. l. Vol. I. p. 859 seq. [Br.]

**) s. v. *Νέον Τεῖχος*, ubi haec leguntur: *καὶ Νεοτειχεύς, ὡς Ἡρόδοτος ἐν Ὀμήρῳ βίῳ* (cap. 10). [Br.]

***) s. v. *Ὀμηρος* Vol. II. P. I. p. 1108 ed. Bernhardy, ubi haec exstant: *Ὀμηρος ἄγνωστος τοῖς ἀνθρώποις: Ἡρόδοτος δὲ ὁ ἱστορικός ἔγραψε βίον Ὀμήρου, μᾶλλον τοῦδε ἀρμοδιώτερον*. Tu vid. quae ibi adnotavit Bernhardy pag. 1109. [Br.]

†) in Commentt. ad Homer. p. 876, ubi haec leguntur: *ἱστορεῖ ἐν τοῖς περὶ Ὀμήρου Ἡρόδοτος*. [Br.]

††) Incipit auctor libelli hunc in modum: *Ἡρόδοτος Ἀλικαρνασσεύς περὶ Ὀμήρου γενέσεως καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστορήκε, ζητήσας ἐπεξελεθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέστατον*. [Br.]

†††) Vol. I. p. 320 coll. II. p. 334.

*†) Wood: Versuch über das Originalgenie d. Homer. Zusätze u. Veränderungg. (Frankfurt 1778) p. 48 seqq. De Fortia d'Urban: Homère et ses écrits. Paris 1832; de quo libro vid. Welcker: Der epische Cyclus pag. 457.

vel ediderunt vel aliquo certe modo tractarunt, idem iudicium tenuerunt: videtur enim auctor libelli, quem non sine arte concinnatum esse proficitur Heyne*), in unum coniunxisse varias narrationes de Homero sparsas per urbes potissimum, quae eius natales sibi vindicare studebant, aliasque addidisse fabulas, quales iam mature per Graeciam de Homero et ortas et propagatas videmus: ipsosque immiscuit auctor complures versus postera aetate compositos et plerumque ineptos: quae omnia profecto talia sunt, ut nemo, qui aliquo certe modo historiae patrem noverit vel obiter tantum eius Musas legerit, animum ita inducere possit, ut Herodotum huius libelli auctorem esse arbitretur**): id potius quaerendum videtur, quinam revera auctor libelli, caeteroqui haud spernendi propter multa quae continet aliunde non cognita, sit habendus et qua fere aetate hunc libellum compositum esse existimemus, cuius auctor Herodoti nomen mentitus non nisi stupidos opinor lectores fallere potuerit. Hunc infimi aevi grammaticum fuisse Fr. Aug. Wolf. in Prolegg. ad Homer. pag. CCLX statuerat: secundum saeculum post Chr. n. huic grammatico qui antea tribuerat Welcker***), is postea †) Galli docti viri ††) rationibus adductus ad Ptolemaeorum adeo aetatem reiici vult auctorem huius libelli, quem altero post Christum natum saeculo inferiorem non esse recte mihi contendere videtur Sengebusch †††): cum conditio et compositio huius libelli talis omnino sit†), quae auctorem Alexandrinorum aetate vixisse ut statuamus, haud permittat eundemque ad longe posteriora tempora reiiciat, quibus alios quoque scriptores (Lucianum, Cephalionem, vid. supra §. 15) Herodoteum sermonem aemulatos Ionica dialecto in libris scribendis usos esse videmus. Ad haec igitur tempora auctorem libelli de Homero sub Herodoti nomine vulgati relegandum esse credimus: Atticus homo num fuerit, qui hanc vitam concinnaverit, ut Nitzschius**†) existimat, an Alexandriae sive alia in urbe Asiae minoris sive Graeciae delitescens sive rhetor sive grammaticus, id in dubio relinquere malim, cum omnes rationes, quibus patriam auctoris cum aliqua veri specie constituere possis, prorsus desint. Hic libellus de Homeri vita Herodoto falso adscriptus, quem primis Homeri

*) in Excurs. III ad Iliad. XXIV. Vol. VIII. p. 822 seqq.

**) Praeter eos, quos supra iam laudavimus, vid. Larcher. Herodot. T. VI. pag. 213. Lauer: Geschichte d. homerisch. Poësie (Berlin. 1851) pag. 69 et qui nuper hanc totam quaestionem denuo tractavit L. Fr. Meunier: De Homeri vita, quae sub Herodoti Halicarnassei nomine circumfertur, Herodoto iucundissimo Musarum auctori eidemque historiae parenti omnino abiudicanda. Paris. 1857. 8.

***) Episch. Cyclus p. 18.

†) ibid. p. 171—181.

††) Dugas Montbel: Histoire des poésies Homer. p. 110.

†††) in Homerica dissertat. prior. pag. 8.

††) Vid. modo quae disseruit Nitzsch. Meletemm. de hist. Homeri P. II. pag. 68 seqq. et conf. etiam Heyne loco supra laud.

**†) Vid. Indagandae per Homeri Odys. interpol. praeparat. P. I. pag. 41.

editionibus iam inveniri additum supra dixi, in Herodoti editionibus primum *Latine* comparet, e Graeco in Latinum conversus a Conrado Heresbachio, in Latina Laurentii Vallae interpretatione Herodoti, quae prodiiit Coloniae 1526. fol. typisque saepius repetita est*), ac potissimum in ea editione, quam excudebat Henricus Stephanus anno 1566 fol., qui idem primus inter Herodoti editores *Graece* hanc „narrationem de vita Homeri“ dedit in altera Herodoti editione, quae prodiiit annq 1592, unde in reliquis Herodoti editiones, infra §. 19 accuratius indicandas transiit: in editionem Gothofredi Iungermanni (Francofurt. 1608 et Genev. 1618), Thomae Galei (Lond. 1679), Iac. Gronovii (Lugdun. Batav. 1715), Petri Wesselingii (Amstelod. 1763), qui multis locis emendatam exhibuit hanc Vitam, separatim quoque una cum Latina versione Etonae 1752. 4 editam curâ Ioannis Reinoldii, Ioannis Schweighauseri (Argumentati et Parisiis 1816. Tom. IV. P. I. pag. 299 seqq.); inde descripta quoque est in Herodoti editione stereotypa Tauchnitziana, quam curavit Fr. Palm, Lips. 1839 et 1855. Longe emendatiorem exhibuit hanc Vitam Anton. Westermann in Vitt. Scriptt. Graec. minn. (Brunsvig. 1845. 8.) pag. 1 seqq. coll. pag. V seq., ubi scriptos libros recensuit, quibus in adornanda hac editione usus est.

§. 18.

Inter codices Herodoti adhuc cognitos primum locum tenere putatur *Mediceus* (M.), membranaceus, fol. min. saeculo decimo exaratus, auctore Bandini in Catalog. Codd. Graec. bibl. Laurent. II. col. 657 seq., a Iacobo Gronovio iuvene, Florentinae dum versabatur, accurate collatus et superstitiosa paene veneratione cultus, ita ut vel manifestissimos librarii errores et hallucinationes pro genuina Herodoti scriptura, quam ab illo codice uno ubivis repraesentari sibi persuaserat, haberet indeque librum scriptum fide exactissima in textu reddi vellet. Quo ipso multorum virorum doctorum in reprehensionem haud immerito incurrit. Sufficit hic ea apponere, quae de hoc libro statuit Wesselingius Dissertat. Herod. IX. p. 91: „Celebratissima MS. Florentini fama est: unicus, omnium optimus, antiquissimus, cui nihil par aut secundum, et ex quo solo Herodotea suavitas et elegantia in integrum restitui possit, habitus is liber est. Iac. Gronovius, vir celeberrimus, quem iuvenis docentem audiavi ac admiratus sum, eum diligentissime versavit et complura inde bonis avibus pristina donavit sanitate: ita tamen eius excellentiâ abreptus, ut, quod ipse alibi, fere nimio studio in *Mediceas membranas abductus dici queat*. Non mihi consilium est, de praestantia eius codicis quidquam detrahere: multis egregiam operam praestitit, lucem aliis adpersit, nonnulla in desperatis habita, salute reddita, felicissime adiuvit. Omnes tamen uni postponere, ut tanquam umbrae volitent nullique rei sint, nescio quid dicam. Immo vero opinor vix ullum praeae vetustatis scriptorem dari,

*) Vid. Fabricii Bibl. Graec. Vol. II. p. 338 ed. Harles.

qui in tanta rerum vicissitudine et tot corruptelae occasionibus usaram ope schedarum refici possit, sed aliorum patrocinio atque auxilii concursu indigere.“ De ipso codice, qui signatur *Mediceus primus Plat. LXX cod. III* haec scripsit Bandini in Catalog. Codd. bibl. Laurent. Tom. II. pag. 657: „codex membranaceus Ms. in fol. minori saeculi X optime servatus cum notulis quibusdam in margine, seu summariis characteræ minori sed quadrato, nullisque accentibus ac spiritibus instructo exaratis; tituli vero librorum uncialibus literis aureisque sunt descripti. Correctiones quaedam manus multo recentioris occurrunt in principio, quae deinde in progressu fiunt rariores. Constat foliis scriptis 374. Continet hic vetustissimus codex et omni laude maior Historiarum Herodoti libros IX totidem Musarum nominibus inscriptos.“ Hoc iudicium de praestantia huius codicis, unius certe ex antiquissimis et pulcherrimis codicibus quotquot in Mediceorum bibliotheca asservantur, ita affirmavit nuper Abicht (in Philolog. X. p. 201), ut huius codicis primarias esse partes in constituendis Herodoti verbis et ipse profiteretur. Omnibus hic codex caret literarum compendiis: ipsae literae satis magnae et ita perspicue exaratae sunt, ut omnia facile legi queant: unum id difficultatem quandam praebet, quod, cum omnis absit interpunctio unoque tenore omnia scripta inveniantur, extrema vocis alicuius syllaba crebrius cum sequenti voce coniuncta reperitur. Inde a VI, 23 alia eaque minor manus incipit, nec tamen multa diversa a priori: scribendi modus unus idemque. Itaque hicce codex, licet et ipse mendis hand careat, adeo ut „inter omnes codd. malorum pessimus fere habendus sit,“ quemadmodum Struve (De exitu verss. in Nonni Panopol. carminibus pag. 17) pronuntiat, vix recte ille quidem ex mea sententia, tamen caeteris codicibus, qui adhuc inventi et cogniti sunt, multum praestat meritoque primum locum inter codices Herodoteos obtinere indicatur.

Sequitur alter codex *Florentinus* (F.), cuius usum, procurante Creuzero, liber *Baro de Schellersheim* Schweighaeusero concessit, membranaceus idemque vetustissimus, ut vel literarum ductus, scripturae modus, alia satis indicant. Eundem esse codicem, cuius Montfaucon in Bibl. I. p. 414 D. his verbis meminit: „Codex elegans X seculi membranaceus: Herodoti historiae,“ suspicatur Schweighaeuserus, qui de hoc codice ita indicat (Praefat. I, 2. p. XXXVI): „Esse hunc codicem ex eadem cum *Pass. Ask. et Med.* familia, e lectionibus, quas inde protulimus, facile adparet. Nec vero e Mediceo descriptus est, cum quo de principatu etiam videtur contendere posse; sed e vetustiore fonte derivatus probas multas profert lectiones, ubi aut in vitio haeret Mediceus, aut ubi nihil certe a Gronovio e Med. prolatum est, quod a minus proba scriptura, quae olim vulgata erat, discedat.“

Tertio loco posuerim *Askewii* s. *Sancrofti* (S.) codicem alterumque librum *Cardinalis Passionei* (R.), utrumque iam a Wesselingio adhibitum, qui de Passionei libro sic scribit in Praefat. p. XX: „circa saeculum duodecimum in charta pergamena ab docto scriba exaratus est, praestantia Mediceo nihil cedens, saepe superior.“ Alter liber *Guilielmi Sancrofti*

olim fuit archiepiscopi Cantuarensis, nunc Cantabrigiae servatus, cuius collationem Ant. Askew. manu factam acceperat Wesselingius, addito collario ex ipsius Askew. Codice chartaceo annorum quingentorum, „primore quidem Musae primae parte manco sed perutili,“ ut ait Wesselingius, qui huius libri lectiones *Askewii* (K.) alterius nomine *Archiae* (S.) enotavit. Atque hunc Archiae s. Sancrofti librum iterum postea diligentissime et accuratissime contulit Gaisford. „Inde factum est, ait idem Gaisford. Praefat. p. XXXVI ed. Lips., ut non modo errata quaedam corrigere, sed ut lectiones haud paucas hactenus omissas cum publico communicare potuerim. Plura de hoc codice edisserere nihil attinet. Licet enim permulta nunc protulerim, quorum indicio eius indoles certius quam antea innotescat, satis tamen correcte de eius praestantia iudicasse mihi videntur viri eruditi. Atque istius quidem codicis ope una cum lectionibus aliorum codicum plus minusve diligenter excerptis verba auctoris aliqua saltem ex parte ad veriorum scripturam revocare conatus sum.“ Cum Mediceo codice alteroque Florentino libro haud raro conspirat probasque lectiones affert; nec tamen antiquissimum et optimum dixerim codicem, ut placet viro docto in *Ephemeridd. Ienensa. 1817. nr. 162. p. 353*: neque eundem librum aequae ac Vindobonensem „si minus chartarum literarumque vetustate ut lectionum mirifica saepe bonitate reliquos antecedere“ indicaverim cum Steinio in *Vindicc. Herod. Specim. pag. 2*. Namque Sancrofti liber nec interpolationibus vacuus est nec mendis vitisque caret nec raro offert Ionicae dialecti formas ad communem sermonem deflexas aliaque praebet, quae longe inferiorem Sancrofti librum habendum esse, si cum Mediceo aut Florentino comparatur, evincunt. Ad Sancroftianum librum proxime accedit, qui iisdem fere interpolationibus mendisque laborat, *Vindobonensis* (V.) quidam liber, cuius lectiones cum Wesselingio fuere communicatae, qui haud scio an ad unam eandemque familiam referri debeat; ubi enim a Mediceo, Florentino, aliis discedit Sancrofti liber, cum Vindobonensi libro conspirat. Hic liber papyraceus saeculo XIV scriptus, in Bibliotheca Caesarea Vienaensi asservatus, in quam una cum multis aliis codicibus curâ Sumbuci, qui quattuor ducatis emit, illatus est, nunc signatus nr. LXXII*), admodum recentioris est aetatis, longe inferior Sancrofti libro, aliisque, quos recensuimus, codicibus, nec multum fructus inde ad verba Herodoti emendanda redundaturum mox intellexi, cum codicem ipsum inspexissem. Quae vero hisce codicibus communia reperiuntur menda, ea reliquorum codicum adhuc cognitorum ope tolli nequeunt, cum ad priora tempora librosque primitivos pertineant. Et hanc ob causam Vol. I. p. 795 ad II, 158 dixeram, videri Herodoteos codices adhuc superstites ex una familia oriundos: nisi huius familiae *duas* velis stirpes constituere, quarum altera Mediceum ac Florentinum, altera Sancroftianum et Vindobonensem librum comprehendat: quamquam Medicei et Florentini in haud

*) Vid. Kollar. Suppl. ad Lambecii Commentt. de Ang. bibl. caesar. Lib. I. (Vindob. 1790. fol.) p. 462.

pancis locis reperiri dissensionem haud sum nescius. Nunc video, eam dem fere sententiam de Herodoti codicibus in duas classes s. familias secernendis, quarum altera codices S. V. A. B., altera codices M. P. K. F. complectatur, pronuntiari ab Abicht. (Philolog. X. p. 711), qui eam mox pluribus probatum iri promittit. Ac profecto si omnino codicum Herodoteorum familias constituere licebit, vix aliter id fieri poterit; nec sane probandum, quod tres codicum classes distinguere vult censor Ienensis (1817. nr. 161. p. 352), quatenus illi scil. magis ad Ionicam, epicam ac vulgarem dialectum inclinant. Caeterum nolim equidem certi quid in his definire, quae quam lubrica et incerta sint, nemo non intelligit: neque opus utique erit hoc loco repetere ea, quae supra §. 14 fin. iam conquestus sum de Herodoti codicum, quotquot superstites sunt, lacunis, interpolationibus, depravationibus, quae non ad medium tantum quod dicant aevum (quo ipsi codices superstites scripti sunt) adeoque recentiora tempora pertinent, sed ipsam ad antiquitatem recedunt, si quidem iam Aristotelis aetate lectionum ea varietas exstitisse videtur, quae scriptos Herodoti libros dissensisse inter se atque a primitiva integritate descivisse vel illa aetate arguit. Quare viros doctos Alexandrinos grammaticosque maximam curam adhibuisse credo, ut Herodoti verba emendata et ad integritatem suam revocata exhiberent valdeque dolendum est, huius operae ab Alexandrinis in Herodoti verbis positae vix quidquam superesse nec ullum ad nostra tempora pervenisse librum Herodoti scriptum, quod verba Herodoti talia exhibeat, qualia e curis grammaticorum Alexandrinorum prodierint. Insignis hanc in rem exstat Porphyrii locus in Quaestionn. Homeric. cap. 8, nuper quoque allatus et tractatus ab Henrico Stein in Vindicc. Herodot. Specimine pag. 17 seq.: inde enim discimus, non solum *Philemonem* grammaticum, qui haec Alexandrinorum tempora attingit, de Herodoti verbis emendandis egisse (ἐν τοῖς Φιλήμονος συμμίκτοις, scribit Porphyrius, περὶ Ἡροδοτοῦ διορθώματος ὁ γραμματικὸς διαλεγόμενος πειρᾶται καὶ Ὀμηρικὰ τινα σαφηνίζειν κ. τ. λ.), verum etiam *Alexandrum Cotyaënsen* grammaticum, qui post Philemonem floruit, in eodem studio esse versatum: scribit enim Porphyrius in sequentibus: τοῦτο δὴ θεωρεῖν τις (scil. Κοτυαεὺς Ἀλέξανδρος, ut recte statuit Stein. l. l.) οὐκ Ἡροδότου φησὶν ἀμαρτήματα γεγονέναι, μᾶλλον δὲ τὸν γραφέα φησὶ διαμαρτεῖν παρεμβάλλοντα τὸ ἴωτα. πολλὰ δὲ φέρεσθαι μέγε νῦν ἀμαρτήματα κατὰ τὴν Ἡροδότου συγγραφὴν καὶ ἐπὶ τὴν Θουκυδίδου κ. τ. λ. ἐπανάγωμεν δ' ἐπὶ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν διορθωτὴν τὸν Κοτυαεὺς Ἀλέξανδρον. Quae qui reputaverit, haud mirabitur, vel eos codices, quos ad decimum usque saeculum regredi et in Herodoti verbis constituendis praecipue respiciendos esse diximus (*Mediceum*, *Florentinum* et *Sanctrofilianum*, qui recentioris aetatis est), vitis cuiusvis generis scatere eorundemque eam esse conditionem, ut alter ex altero num fluxerit, haud facile dixeris.

Iam eam afferam, quae de aliis Herodoti codicibus, longe inferioribus illis quidem multumque recentioribus, mihi innotuerunt. Initium faciam a *Veneto* codice, cuius lectiones quasdam exhibuit Wesselingii

editio usque ad I, 32, excerptas illas e catalogo (Graeca D. Marci Bibliotheca codd. mss. Venet. 1740. pag. 169) codicum, quem Zanetti, vir doctus, dedit, hunc codicem membranaceum esse foliisque constare scriptis 381 et ad saeculum decimum quintum pertinere testatus, signatum nunc nr. CCCLXIV. Has lectiones non meliores esse iis, quas Vindobonensis liber exhibet ac plerumque Ionicae dialecti formas in communem sermonem transvertere facile intelligimus: neque melioris omnino conditionis esse hunc librum ipse intellexi, cum Venetiis codicem inspicerem. In eadem D. Marci Bibliotheca alius quoque Herodoti codex servatur, qui praeterea Iuliani Caesaris scripta nonnulla continet: chartaceus esse dicitur saeculo decimo quinto circiter scriptus et foliis 264 constans, signatus nunc nr. CCCLXVI; vid. l. I. pag. 175.

Iam dicendum de *Parisinis* codicibus, quorum tres in Wesselingii usum collatos et in eius editione distinctos invenimus signis A. B. C. Neque vero satis accuratam esse horum voluminum collationem, ipse Wesselingius iam conquestus erat; post quem Larcherus in commentariis suis Gallico sermone ad Herodotum conscriptis nonnullas hic illic lectiones ex iisdem attulit. Accuratius illos una cum tribus aliis Schweighaeuseri rogatu contulit Gorgiades, Graecus homo, variarumque uniuscuiusque codicis lectionum libellos separatos Schweighaeusero transmisit, in cuius editionem tota haec collatio recepta est; neque tamen vel sic desunt loci, in quibus quid in hoc sive illo libro inveniat, dubius haereas, praesertim in singulis quibusdam formis, terminationibus, aliis huiusmodi rebus, quas minutias esse parum recte quidam opinantur*). Inter hos vero sex codices, reliquis, quos modo recensuimus, multo recentiores, longe princeps habetur is, qui numero MDCXXXIII insignitur membranaceus, seculo duodecimo, ut putant, exaratus. Conf. Larch. Herodot. T. I. p. XXXVI ed. sec. Apud Schweighaeuserum notatur signo A. sive Pa, Wesselingii in editione litera C; quae enim ibi addita litera A proferuntur lectiones, e codice Parisino tertio sive C apud Schweighaeuserum depromptas esse invenit Schweighaeuserus.

Alter codex chartaceus est, nr. MDCXXXIV, exaratus anno p. Chr. n. 1372, notatus litera B sive Pb. In margine quaedam scholia adscripta sunt.

Tertius codex idem chartaceus, anno p. Chr. n. 1447 exaratus; de quo haec praedicat Schweighaeuserus in Praefat. I, 2. p. XXXIV. „Est

*) „Verum enim vero,“ ait Struve Quaest. de Herod. dialect. Spec. II. p. 15 (Opuscc. II. p. 334), „vidimus viros doctos, quibus conferendorum codicum opportunitas erat, in his, quas minutias esse opinati sunt, nullum fere studium posuisse; raro ex codicibus ante Wesselingium collatis eiusmodi varietatem afferri; Wesselingium ipsum confiteri se has terminationes saepius neglexisse, quod ita esse iterata collatio cod. S. a Gaisf. instituta planissime docuit; Schweighaeuserum saepe conqueri, quod quid in Parisinis codd. sit, quod non ipse oculis perlustraverit, se nescire sibi fatendum sit. Duorum itaque codicum tantum paulo accuratiorem collationem possidemus, cui fidere possis; codices dico S. et F., quorum alterum Gaisford., alterum Schweighaeuser ipsi manibus versarunt.“

autem hic codex eiusdem familiae cum eo, quem primo loco nominavi, et licet aetate sit illo recentior, tamen bonitate haud multum eidem cedit; atque usu etiam nobis interdum venit, ut probatissimas lectiones ex illo potuerimus proferre, quas ex altero non reperimus enotatas. Tenet autem haec familia quasi quoddam medium inter codd. *Arch.* (Sancroft.) et *Vindob.* ab una parte et *Pass. Ask. Med.* et *Flor.* ab altera, modo ad hos modo ad illos magis inclinans.“ Apud Wesselingium huius codicis lectiones indicari literâ A, apud Schweighaeuserum notâ C sive P modo dixi.

Quartus codex Parisinus D sive Pd notatus apud Schweighaeuserum et ipse chartaceus est, anno 1474 exaratus nr. MMCMXXXIII.

Quintus codex nr. MCDV, qui libr. I. cap. 1—87 continet. De quo ita Schweighaeuserus l. l. p. XXXV: „Admodum quidem recens is codex est, quem nos notâ Paris. E sive Pe distinximus: at, quae quidem ille Herodotea exhibet, ea e probatissimo vetere codice descripta esse cognovi.“ Quibus accedit alius Parisinus liber, excerpta ex Herodoti *Musis* continens, *Fragm. Paris.* ap. Wesseling., in editione Schweighaeuseri, in cuius usum contulit L. H. Heyler, sub notâ Pγ.

His subiungam indicationem aliorum quorundam Herodoti codicum nondum, quantum scio, collatorum: ad recentiora tempora mihi pertinere illi videntur indeque etiam minorem auctoritatem habere in Herodoti verbis rectius constituendis.

In *Mediceorum* bibliotheca praeter illum Herodoti codicem, de quo supra diximus, tres alii asservantur Herodoti codices, ut testatur Bandini in Catalogo codd. bibl. Laurent. Vol. II. pag. 665:

1. Plut. LXX. cod. VI. membranaceus saeculi decimi quarti, qui foliis constat 340 et Nicolai Triclinii manu scriptus est anno 1318 form. quart., ut testatur subscriptio.
2. Plut. LXX. cod. XXIX. membranaceus saeculi decimi quinti, constans foliis 192 et diligentissime exaratus, ut ait Bandini l. l. pag. 688.
3. Plut. LXX. cod. XXXII. chartaceus formae octavae, decimo quinto saeculo scriptus et constans foliis 345: optimae notae eum quoque esse asserit Bandini l. l. pag. 689.

Inspexit hos codices Abicht (Philolog. XII. p. 204) eosdemque aetate et dignitate Mediceo illo, quem primo loco inter omnes codices Herodoteos supra posuimus, longe inferiores habendos esse affirmat, plerumque cum hoc ipso Mediceo aut Florentino consentientes. Praeterea idem vir doctus in *Riccardiana* bibliotheca codicem Herodoti se vidisse testatur, quem saeculo decimo quarto fere conscriptum his tribus Mediceis parem videri addit.

Inter codices *Baroccianos* Oxoniae servatos commemoratur Herodoti codex chartaceus saeculi XV, nr. CXIV, itemque alter chartaceus saeculi XV exeuntis inter codd. miscell. nr. CII signatus. vid. Coxe: Catalogg. codd. mss. bibl. Bodlei. I. p. 186 et 679.

In inventario librorum Fuggeri, qui in bibliothecam Palatinam Heidelbergam olim illati, sed postea *Romam* adducti sunt, commemorantur: „Herodoti historiarum libri novem. Graece auff Papier geschrieben in quart.“ Vid. Serapeum 1848. pag. 308: quocum coniungo, quod in indice codicum Graecorum, qui in bibliotheca *Vaticana* exstant, Haasii curâ descripto et publicato in eodem Serapeo 1851. nro. 9 seqq. legitur (nr. 10. pag. 153): „83 *Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι ἐννέα ταῖς Μουσαῖς.*“

§. 19.

De Herodoti editionibus praeter ea, quae Wesseling. et Schweighauser in Praefat. (Tom. I. P. II.) monuerunt, vid. potissimum Fabricii Biblioth. Graec. II. p. 337 seq. ed. Harles.; conf. Schweiger: Handbuch d. class. Bibliograph. I. pag. 138 seq., Sam. Frid. Guil. Hoffmann: Lexic. Bibliographic. scriptt. Graec. (Lips. 1832) Vol. II. s. Bibliograph. Lexic. etc. ed. sec. (ibid. 1832) Vol. II, Wilh. Engelmann: Bibliotheca Scriptt. classic. et Graec. et Romann. (ed. sept. Lips. 1858) s. v. Herodotos. Nos hic paucis tantum primarias indicabimus.

Ac primum quidem *Latine* prodiit Herodotus Venetiis anno 1474 fol. per *Laurentium Vallam* e Graeco in Latinum conversus*). In qua versione saepius dein typis repetita licet haud pauca requiras, multa licet falso reddita aut etiam plane omissa corruptave invenias, ad illius aetatis conditionem quoque respiciendum est, neque illud praetervidendum, e codice Graeco ipso illam esse factam eiusque speciem quandam ita referre, ut, quid in volumine Graeco extiterit, inde colligas. Quare maximum eius usum esse in re critica quivis intelligit. Vallae autem cum multi multa exprobrarint deque Latina eius versione multum detraxerint, iuvat apponere, quae post Erasmus et ipsum Vallae patrocinantem scripsit summus Wesselingius Dissert. Herod. VIII. p. 75: „Vertit is omnium primus Herodoti Musas et veste Latina ornavit non prorsus inelegante. Non quidem eorum nescius sum, quae P. Dan. Huetius in eum iecit, neque facile admisero, *oscitantem saepius et alias res agentem fidem apud eruditos decoxisse*. Erravit, fateor, saepe, deceptus codicis sui scripturâ, saepe quoque ingenii vires haud bene intendens, ut ea praeteream, quae in Latinis eius flagitiosissime sunt corrupta. At da mihi interpretem, qui primus Graecum scriptorem Latine loqui docuerit, ab omni peccato immunem. Vid. *Poggii* Latina Diodori: quantum vero discrimen Diodorum inter et Herodotum, quot non in illis commissa? Sed id non agimus, ut Vallae versio omnis peccati sit experta. Multa animadvertit et dextre sanavit vir rarae eruditionis et modestiae Paulus Leopardus, plura H. Stephanus. Haud tamen pauca sunt, quae illi imputari solent, quorum culpam praestare non debet. Schedae, quas inter

---

*) „Herodoti traductio e graeco in latinum habita per *Lr. Vallensem*. Venet. Iac. Rubeus 1474 fol.“ Typis repetita prodiit Romae 1475 fol. et Colon. 1516. 1527.

vertendum usurpavit, primore in libro multis partibus defectae mutilaeque erant.“ Nec aliter idem Wesselingius iudicavit in praefat. Herodot. §. 3. Cum igitur Vallae versio Latina haud paucis locis ab auctoris mente aberret aut adeo obscura sit, ut quid Graecus scriptor, quid interpreter Latinus dicere voluerit, incertum sit, cumque et Gronovius et Wesselingius haud pauca quamvis refigentes alia eaque plurima intacta reliquerint, totam Latinam versionem de integro refigere eamque Graecis verbis in sua editione subiicere Schweighausero visum est: de quo eius consilio conf. eiusdem Praefat. p. XI—XIII (Tom. I. P. I.). Haec Schweighauseri versio Latina typis repetita prodiit Londini 1818. 8. apud Priestley: eandem hic illic mutatam dedit Guil. Dindorf. in Herodoti editione infra indicanda.

Graecis literis expressae primum prodire in lucem Herodoti Musae Venetiis apud *Aldum Manutium* 1502 et inde descriptae Basil. 1541 et 1557 fol. in officina Hervagiana cum Ioach. Camerarii praefatione. „Cuius dos, ait Wesselingius, praecipua est, quod Ionici sermonis formam raro neglexerit atque elegantissime compluscula, insequentium temeritate aut mutata aut socordius praeterita, descriperit.“ Quamquam suspicatur Schweighauserus, a viro docto, qui editioni praefuit, multis locis invectas esse Ionicas verborum formas, quas nullus liber manus scriptus exhibeat.

Secutus est *Henricus Stephanus*, qui postquam primum Latinam Laurentii Vallae interpretationem recognitam atque emendatam addidit Apologiam pro Herodoto edidit anno 1566 fol. (quae editio postea saepius est repetita), tum Graece exhibuit Herodotum 1570 et 1592 fol. Parisiis, una cum Vallae versione emendata additisque variis lectionibus, quas tamen omnes e libris antiquis manu scriptis fluxissae iure negare videtur Schweighauserus (Praefat. I, 2. p. V. VI.), cui vel coniecturae viri docti esse videntur, quibus ille mendosum Aldi exemplar hic illic refigere studuerit, vel lectiones ex Aldi textu, aliis substitutis, eiectae et in margine adnotatae, vel denique etiam lectiones ex uno quodam codice vel etiam pluribus, admixtis coniecturis, enotatae a viro docto quodam et ad Stephanum transmissae, quem ipsum de illis haud raro incertum fuisse intelligimus. Utut est, plura in Graecis aequae ac Latinis melius ab Henrico Stephano constituta esse negari nequit.

Stephani editionem *Gothofr. Iungermann* iterandam censuit Francofurt. 1608 fol. textu primum per capita diviso additoque indice et glossario Herodoteo *) e Goldasti schedis. Repetita est haec editio Geneva 1618 (in qua haud paucae Aemilii Porti suspensiones textui illatae sunt); iterumque (operâ et studio *Thomae Gale*) Londini 1679 fol. paucis quibusdam adiectis.

Quae secuta est *Iacobi Gronovii* editio, Lugd. Batav. 1715 fol. **),

*) Vid. supra §. 16.

**) Inscribitur haec editio: „Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX Musarum nominibus inscripti. Graece cum interpretatione Laurentii

in ea ope codicis illius Medicei, de quo §. 18 diximus, haud paucos Herodoti locos optime restitutos esse videmus. Ac nisi Gronovium nimia ista codicis veneratio ita abripuisset, ut vel manifestissimas hallucinationes erroresve librarii in textum recipi vellet, ipse in aliorum erroribus notandis acerbissimus, minime in tot virorum doctorum reprehensiones incidisset. Vid. Fabric. et Harles. in Bibl. Graec. II. p. 342 et Wesselingii iudicium in Praefat. §. 3: „(Iac. Gronovius) Herodotum ad membranas Mediceas, quibus nihil par aut simile arbitrabatur, diligentissime examinavit: plurimis inde vitiosis pristinum nitorem et colorem reddidit, aliis liquidissimam lucem, et Vallae quoque Latinis, adscriptis Adnotationibus exactis profecto et eruditis, adpersit Lugd. Batav. MDCCXV. Magna hinc Gronovio laus et gloria, neque immerita; quam nimia tamen et paene superstitiosa libri Florentini veneratio nonnihil dedecorasse visa est. Non exprobro virulentam dicendi acerbitem, viros praeclaros ex levi culpa, saepe etiam nulla, lacerantem; neque ea ingero, quae docti homines, Kuesterus, Berglerus, Bouherius atque alii eius in Adnotationibus desiderarunt: cognitissima ista sunt, haud effectura, ut summi viri, quem docentem iuvenis admiratus fui, labor contemptus negligatur.“ In quo iudicio Wesselingii verecundiam agnoscit Schweighaeuserus, ipse longe acerbius de Gronovii opera in Herodoto posita iudicans: vid. T. I. P. 2. pag. IX seqq. ed. Schweighaeus.

Dicendum iam de ea editione, quae coniuncta Valckenarii et Wesselingii operâ prodiiit formâ maximâ Amstelodami anno 1763 hoc titulo: „*Ἡροδότου Ἀλικαρνησσεῖος Ἱστοριῶν λόγοι & Ἐπιγραφομένοι Μοῦσαι*. „Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX Musarum nominibus inscripti, Graece et Latine ex *Laurentii Vallae* interpretatione cum Adnotationibus *Thomae Galei* et *Iacobi Gronovii*. Editionem curavit et suas itemque *Ludw. Casp. Valckenarii* notas adiecit *Petrus Wesselingius*. Accedant praeter *Vitam Homeri* varia ex priacis scriptoribus de Persia, Aegyptiis, Nilo, Indisque Excerpta, et praesertim ex Ctesia.“ Cui add. *Petri Wesselingii* Dissertatio Herodotea ad Tib. Hemsterhusium. Traiect. ad Rhen. 1758, 8. In hac editione omnium praestantissima dubius sane haereas, Wesselingii sollertiam industriamve magis laudes an Valckenarii sagacitatem in emendando textu, utriusque doctrinam tam in illustrando usu dicendi Herodoteo quam in explicandis rebus ab Herodoto traditis. Nec illud Wesselingio exprobrarim, quod in novis lectionibus recipien-

Vallae; ex rass. membrana Medicea post Aldi Manutii, Ioach. Camerarii, Henr. Stephani, Goth. Iungermanni, Th. Gale in edendo operas non tantum adiutis locis, ubi a viris doctis sentiebatur corruptela, sed etiam graecismo per singulas vere paginas remollito; industriâ *Iacobi Gronovii*, cuius accedunt notae. Eiusdem [Herodoti] narratio de vita Homeri graece latine, interprete Conr. Heresbachio. Accedunt Excerpta ex Xenophonte, Strabone etc. et praesertim Ctesia etc. Lugduni Batavorum apud Sam. Luchtmans. MDCCXV. fol.“ Repetita haec est editio Glasgae 1761. 12. Graece et Latine. IX Voll. typis nitide expressa, sed omissis notis.

dis cautior esse maluit quam audacior, obscuriore sane et durioris orationis genere usus.

Post Wesselingium, ut de *Borheckii* curis in Herodotum taceam*), *Frd. Volg. Reizius* Herodoti editionem, in qua Wesselingii textum ut recognosceret eumque hic illic refingeret, sibi proposuerat, instituit; prodiit Voluminis primi Pars prior Lipsiae 1778 in 8., altera pars post Reizii mortem curante *G. H. Schaefero* 1800, qui etiam priori parti iterum typis descriptae 1807. 1816 et alteri 1816 praefuit; Volumen secundum cum Latina Vallae versione prodiit 1820; Volumen tertium animadversiones, quas Reizius promiserat, exhibiturum, nunquam lucem vidit. Sed ipse *Schaeferus* mox editionem paravit nitidissimam, cuius tria Volumina, quae verba Graeca, excepto nono libro, continent, prodierunt Lipsiae 1800. 1801 et 1803 in 8. Quartum Volumen cum nono libro**) notisque editoris non prodiit, neque Lexicon Herodoteum, quod Schaeferus promiserat: qui qua ratione in Herodoti textu constituendo versatus sit, ipsius verbis iam indicavimus supra §. 14. Schaeferi recensione maximam partem secutus est *Davidus Schulz* in ea editione, quae Halis 1809. 8. hoc sub titulo prodiit: „Herodoti historiarum libri, qui enarrationem pugnarum inter Graecos et Persas complectuntur. Graece cum animadv. aliorum atque suis ed. Dav. Schulz. Acc. de Herodoti vita, dialecto et scribendi genere.“ Atque ex Herodoti libris etiam nonnulla receperunt *Io. Matth. Gesner* in Chrestomathiam Graecam, *Friedr. Andr. Stroth* in Aegyptiaca, quae Gothae 1782 prodire et librum Herodoti secundum una cum tertiâ parte et fragmentis quibusdam e reliquis libris Wesselingii potissimum e recensione continent, *Daniel Wytttenbach* in *Selecta Principum Historicorum*, quae lucem viderunt anno 1794 et 1808, *Fridr. Jacobs*. in Attica, quorum septima editio prodiit curâ I. Classen. Ienae 1847. 8.

Novis codicum subsidiis, de quibus diximus §. 17, instructus *Schweighaeuserus* editionem instituit, quae 1806 formâ octavâ prodiit Argentorati et Parisiis: „Herodoti Musae sive Historiarum libri IX ad veterum codicum fidem denuo recensuit, lectionis varietate continua, interpretatione Latina, adnotationibus Wesselingii et Valckenarii aliorumque et suis illustravit *Iohannes Schweighaeuserus* etc.“ VI Voll. in

*) Ediderat ille Herodot. Lemgov. 1781 ita, ut in libris quattuor prioribus Reizianam recensione, in reliquis Wesselingianam sequeretur; altera editio, de qua recte iudicasse puto Schweighaeuserum Praefat. I, 2. p. XXIV. XXV, prodiit ibid. 1809 tribus voluminibus. His accessit *Apparatus ad Herodotum intelligendum et interpretandum* quinque voluminibus, Lemgov. 1795—1798, quorum primum: *Chronologia et Crisis Herodoteae*, Larcheri disputationem de Herodoti chronologia ex Gallico in Latinum sermonem conversam continet, reliqua exhibent *Apparatum criticum ad constituendam lectionis Herodoteae integritatem*, i. e. varias lectiones e Wesselingii editione repetitas, Wesselingii et Valckenarii notas et alia quaedam.

**) Hic liber, cuius initium tantum typis expressum erat, postea prodidit Berolini anno 1828. 8.

12 Part. Accessit: „*Lexicon Herodoteum*, quo et styli Herodotei universa ratio enucleate explicatur et quam plurimi Musarum loci ex professo illustrantur, passim etiam partim Graeca lectio partim versio Latina, quas offert Argentoratensis editio, vel vindicatur vel emendatur. Instruxit Iohannes Schweighaeuser.“ Argentorati et Parisiis 1824. II Voll. 8. itemque Londin. 1841. Hac in editione quid praestiterit vir praeclarus, neminem fugit, qui ad Herodotum ullo modo accesserit. Textum infinitis locis melius constituit, eximie adiutus optimi Florentini codicis ope; versionem Latinam textui subiectam de integro fere refinxit, ut supra iam enarravimus, variarum lectionum copiam diligenter collectam adiecit, adnotationes Wesselingii et Valckenarii integras repetit suasque addidit: Iacobi Gronovii notas quod omisit, merito dolendum. Tomo quarto additus est libellus De vita Homeri, itemque accedunt ex Ctesiae Persicis Excerpta quaedam, quae eadem Wesselingii quoque editione, ut supra diximus, continentur. Typis repetita haec editio fertur Londini apud Priestley 1818 sex Voll., additâ geographiâ Herodoteâ, Aemilii Porti Lexico Ionico, tabulâ Larcheri chronologicâ, aliis, quae ad Herodotum illustrandum pertinent. Mihi hanc editionem inspicere nondum licuit.

Post Schweighaeuserum novam Herodoti editionem paravit Gaisfordius, quae prodiit Oxoniae 1824 et in Germania recusa est Lipsiae 1824 seqq. itemque tertium Oxon. 1849. 8.: „Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Codicem Sancrofti manuscriptum denuo contulit nec non „reliquam lectionis varietatem commodius digessit Thomas Gaisford,“ duobus Voll. sive quattuor Tomis; prius Volumen verba Graeca continet, quibus lectionis varietas accuratissime digesta subiicitur; posterius notas Wesselingii, Valckenarii, Schweighaeuseri, non quidem integras, sed resectis iis, quae nullam adhuc praestare videntur utilitatem*). In textu constituendo Sancrofti codice eximio illum adiutum fuisse iam supra §. 18 diximus, ut sane Schweighaeuserianam recensionem textus haud paucis in locis emendatiorem exhibuisse putandus sit: quare nostrae editionis prioris fundamentum posuimus, his locis modo discedentes, ubi Gaisfordius nimio codicis Sancroftiani studio abreptus esse nobis videbatur, aut ubi nostrum iudicium secuti a lectione recepta discedendum esse putabamus; nunc quidem, in hac altera editione vel magis ab

---

*) In his ponit Gaisfordius censuras editionis a Iac. Gronovio procuratae, vitiorum interpretationis Latinae a Laurentio Valla confectae emendationem, variarum lectionum verbosiorum quam par fuerit commemorationem. „His aliisque, pergit Gaisford., eiusdem generis sublatis, ita ut „earum animadversionum pars circiter quarta deleatur, servavi illaesa „omnia, quae vel sententias auctoris paulo difficiliore aperirent, vel historiam veterem illustrarent vel eruditae antiquitatis studiosis quocunque „modo prodessent. Immo fideliter pronuntiarim, nihil fere me abiecissem, „nisi quod viri praestantissimi et praeconio meo longe maiores, si hodie „in vivis essent nostrisque uterentur et opinionibus et disciplinis, ipsi „cupide resecarent.“

eo discedendum putavimus praecipue in iis, quae ad formas Ionicae vel potius Herodoteae dialecti recte exhibendas pertinent, virorum doctorum studiis in hac re positis meliora edocti indeque Bekkerum, Dindorfium, Bredovium, alios haud raro secuti. Quamquam enim novam textus reversionem constituere minime nobis erat propositum, tamen emendatoria exhibere voluimus Herodoti verba, difficiliora explicare, usum dicendi illustrare, argumentum exponere et clariore in luce collocare: quo tandem de scriptoris fide rerumque traditarum auctoritate satis constaret. Conf. quae in Praefatione diximus Vol. I. p. X seq.

Inde Bekkeri editio hic commemoranda sola Herodoti verba exhibens („Herodoti de bello Persico libri IX. Recognovit *Immanuel Bekkerus*“), quae primum prodiit stereotypa Berolini 1833. 8, deinde passim refecta ibid. 1845. Secuta est, quam supra iam commemoravi, Dindorfi editio hoc sub titulo: „Herodoti Historiarum libri IX. Recognovit et commentationem de dialecto Herodoti praemisit *Guilelmus Dindorfus*. Ctesiae Cnidii et Chronographorum, Castoris, Eratosthenis etc. fragmenta dissertatione et notis illustrata a Carolo Muellero. Graece et Latine cum indicibus. Parisiis 1844. apud Didot fratres“ in form. lex. 8. De qua editione olim tuli iudicium in: *Jahrb. für Philolog. u. Paedagog.* Vol. XLVI. pag. 392 seqq. multumque me eâ in Herodoti verbis iterum exhibendis adiutum esse gratus profiteor. Praeterea hic nominanda est ea editio, quam *Alexander Negrus* curavit Graecisque notis instruxit Edinburg. 1833. (*Ἡροδότου τοῦ Ἀλικαρνησσοῦ ἱστοριῶν λόγοι θ', ἐκγεγραμμένοι Μουσαι· σὺν προλεγομένοις καὶ σημειώσεσιν, ἐκδιδόντος καὶ διορθοῦντος Ἀλεξάνδρου Νέγρη*: vid. Heidelberg. *Jahrb. d. Litter.* 1834. nr. 26. p. 404 ff.) itemque 1843 (with emendations by Alexander Negrus and a Life of Herodotus by K. O. Mueller.). 2 Voll. in 8. et ea editio, quae in Nova America prodiit: *Herodotus from the text of Schweighauser, with English notes.* Edited by C. S. Wheeler. Boston. 1842. in 2 Voll. 8.

Quae reliquae nostra aetate prodierunt Herodoti editiones, eae aut Graeca verba sola aut additis quibusdam notis exhibent. Pertinent huc editiones a *G. H. Schaefero* curatae Lips. 1819 apud Weigel. III Voll. et Lips. 1822 apud Schwickert. 8., *I. B. Gailii* (Paris. 1821. II Voll.), *G. Stallbaumii* (Lips. 1825. III Tomm. 8.), *A. Matthiae* (quae hoc sub titulo in lucem emissa est: „Herodoti Musae. Cum brevi annotat. critic. Aug. Matthiae et Henr. Apetzii. Lips. 1825. II. Voll. 8.), *C. A. Stegeri* („Herodoti Musae. Recensuit et annotatione in usum scholarum instruxit C. A. Steger. Giess. 1826. III Tomm. 8.“), *Fr. Palmii* („Herodoti Hist. libri IX. Accedit libellus de vita Homeri et index historicus. Nova edit. stereotypa. Curavit Fridericus Palm. Lipsiae apud C. Tauchnitz. [1815] 1839 et 1855. III Voll. 8.), itemque Anglorum doctorum virorum editiones hoc loco haud praetermittendae: „Herodotus from the text of Gaisford. with notes illustratives and criticals and a geographical Index by *Pet. Edm. Laurent*. London 1837 ed. sec. et 1846. ed. tert. 2 Voll. 8.“; „Herodotus Greek, from the text of Bekker, with English notes by *Ed-*

wards. London 1840. 8.“ „Herodotus from the best edition by Schweighaeuser, to which is prefixed a collation with the text of Gaisford. By *George Long*. London. New edition. 1845. 8.“ qui idem praeterea uno volumine ibidem edidit: „A Summary of Herodotus with tables of the travels of Herodotus, of commercial products mentioned by him, chronological events etc.“, idemque mox in *Bibliotheca classica*, quam Londini edit, prodire quoque iussit Herodotum anno 1854: „Herodoti historiae Graecae edited by George Long and the rever. A. J. Maclean, with an English commentary by the rever. J. W. Blakesley,“ 2 Voll. 8. Eam Herodoti historiarum partem, qua de bellis Persicis agitur, scholarum in usum edidit *C. W. Stocker* („Herodotus, containing the continuous history alone of the Persian wars.“ London 1838 iterumque 1843. 2 Voll. 8.). Aegyptiaca ex Herodoti opere excerpta edidit commentariis instructa *J. Kenrick* („*Ἡροδότου οἱ Αἰγύπτιοι λόγοι*. The Egypt of Herodotus: being the second and part of the third books of his history. With notes and preliminary dissertations by John Kenrick.“ London. 1841. 8. De qua editione vid. quae dixi in *Jahrb. f. Philolog. et Paedagog.* XLI. pag. 407 seqq.). Ad Herodotum illustrandum pertinent: „A Lexicon to Herodotus, Greek and English, adopted to the text of Gaisford and Baehr. By *H. Cary*.“ Oxford 1843. 8. itemque: „Herodotus. Notes on Herodotus, original and selected by from the best commentators. By *Dawson W. Turner*.“ London 1847. 8 et: „Analysis and Summary of Herodotus, with synchronistical table of events etc. By *J. Th. Wheeler*.“ 2 edit. revised and enlarged. London. 1852. 8. Alias singulorum librorum editiones scholarum in usum factas apud Anglos transeo: in Germania eundem in scholarum usum institutae prodierunt hae editiones: „Herodoti Historiarum libri IX. Curavit *Henr. Rud. Dietsch*. Lipsiae 1850. (1853) apud B. G. Teubner.“ 2 Voll. 8. Deinde: „Herodotus, erklärt von *B. H. Lhardy*.“ Berlin 1850 et 1852. II Voll. 8. (quibus IV priores libri continentur); repetita est haec editio 1857 seqq.: „Herodotus erklärt von *H. Stein*.“ 3 Voll. 8. (quibus continentur libri I—VI inclus.) — „*Ἡροδότου ιστορίας ἀπόδεξις*. Mit erklärenden Anmerkungen v. *K. W. Krueger*.“ Berlin. 1855 Heft 1. 2. 3. 1856 Heft 4. 5. in 8.

Inter Herodoti versiones linguarum recentiorum potiores nominamus hasce:

1. Gallicam *Larcheri* versionem, quae prodiit secundis curis anno 1802 seqq. *) novem tomis constans, quorum sex priores versionem Gal-

*) „*Histoire d'Hérodote, traduite du Grec*, avec des remarques historiques et critiques, un Essai sur la Chronologie d'Hérodote et une Table géographique. Nouvelle édition, revue, corrigée et considérablement augmentée, à la quelle on a joint la Vie d'Homère, attribuée à Hérodote, les Extraits de l'Histoire de Perse et de l'Inde de Ctésias, et la traité de la Malignité d'Hérodote: le tout accompagné de Notes.“ Paris 1802 seqq. 8. Postea typis repetita prodiit hoc sub titulo: „*Histoire d'Hérodote*, traduit du Grec par Larcher, avec des notes de Bochart, Wesseling, Scaliger, Casaubon, Barthélémy, Bellanger, Larcher etc.“ Paris 1851 ite-

licam una cum Larcheri notis Gallico sermone conscriptis absolvunt, additâ Vitâ Homeri et Ctesiae Excerptis apud Photium; septimus tabulam geographicam, octavus chronologiam continet, nonus indices. Ipsa Gallica interpretatio, non accurate singula reddens verba, sensum magis curat indeque recentiore nimis redolet aetatem, perdita illa sermonis Herodotei simplicitate et nativo illo colore, quo historiae pater tantopere eminet. In adnotatione ut plura protulit interpres nova ad res ab Herodoto narratas illustrandas perquam apta atque utilia, ita haud raro nimis verbosus est et modo ea repetit, quae iam priorum interpretum, Valckenarii potissimum ac Wesselingii, curis allata erant.

2. Altera Gallica versio viri docti *Miot* „Histoire d'Hérodote, suivie de la Vie d'Homère. Nouvelle Traduction, par A. F. Miot.“ Paris 1822. III Voll. 8. 1858. 2 Voll. 8.), in singulis Herodoti verbis reddendis multo accuratior, scriptoris sententiam bene plerumque exponit ac praeterea in notis quaedam affert ad Herodoti intelligentiam meliorem valde accommodata, quibus aliquoties in nostra editione usi sumus. Posthac duae aliae versiones in lucem prodierunt hae: „Herodote. Traduction nouvelle par E. A. Bétant.“ Genève et Paris. 1837. III Voll. 12. — „Histoire d'Hérodote. Traduction nouvelle avec une introduction et des notes par P. Giguet.“ Paris. 1859. 8. Quibus addere licet: „Herodote. Récits tirés de ses histoires. Traduction nouvelle précédée d'une notice biographique et littéraire sur Herodote et accompagnée de sommaires, de notes géographiques et historiques et de médailles antiques servant d'illustration au texte par Bouchot Corbet.“ Paris. 1860. 8.

Atque hic etiam nominandus *P. L. Courier*, qui uno tertii libri fragmento in Gallicum sermonem converso satis monstravit, quid praestare potuisset, si totum Herodotum Gallice convertere voluisset. Eximia haec versio Parisiis prodiiit 1823 hoc sub titulo: „Prospectus d'une traduction nouvelle d'Hérodote contenant un fragment du livre troisième et la préface du traducteur.“ 8., ac deinde etiam typis repetita est in libro rariori: „Collection complète des Pamphlets politiques et Opuscules littéraires de P. L. Courier.“ Bruxelles 1826. p. 305 ff. 311 seqq. Tu vid. quoque, quae disseruit Villemain: *Mélanges*. Vol. III. p. 338 seqq. (ed. Bruxelles.).

3. Accessit *Itala* versio et ipsa in scriptoris sensu reddendo ita accurata, ut rarius a scriptoris sententia aberraverit. Minoris momenti sunt annotationes Italo sermone ad calcem subiectae; in quibus vix novi quidquam reperias, quod non prius ab aliis Herodoti interpretibus iam allatum fuerit.

Prodiit haec versio in: „Collezioni degli antichi istorici greci volgarizzati“ atque sic inscribitur: *Le nuove Muse di Erodoto Alicarnasseo*

rumque 1855. 2 Voll. 8. Larcheri notae, partim auctae, partim mutatae continentur quoque hoc libro: „Historical and critical comments on the history of Herodotus: with a chronological table, from the french of P. H. Larcher, new edition with considerable corrections and additions, by William Desborough Cooley.“ London 1843. 2 Voll. 8.

tradotte ed illustrate da *Andrea Mustoxidi*, Corcirese. "Milano 1820. 8. Voll. II.

4. *Anglice* quoque versus aliquoties olim prodiit Herodotus ab *Isaaco Littelbury* (London. 1709 et 1723. II Voll. 8.), qui satis fideliter nec tamen eleganter Herodotum Anglice expressisse fertur, a *Guilermo Beloe* (Lond. 1791. IV Voll. 8.), cuius versio saepius repetita est, adeoque 1831 (Lond. ap. Valpy in „The family classical library“ Vol. V—VII), ab *Isaac. Taylor* (London. 1829. 8.), cuius versio laudatur. Maiori apparatu idem suscepit paucis hinc annis *Georgius Rawlinson*: „The history of Herodotus. A new English version, edited with copious notes and appendices, illustrating the history and geography of Herodotus, from the most recent sources of information; and embodying the chief results, historical and ethnographical which have been obtained in the progress of cuneiform and hieroglyphical discovery. By *George Rawlinson*, assisted by Col. Sir *Henry Rawlinson* and Sir *J. G. Wilkinson*.“ London 1858 seqq. IV Voll. 8: de quo opere satis copioso ac splendido vid. quae dixi in: Heidelbb. Jahrb. d. Litt. 1859. nr. 6. pag. 81 seqq.

5. Inter versiones, quae in *Germania* prodierunt, merito laudatur ea, quae hoc titulo inscribitur: „Die Geschichten des Herodotos, übersetzt von *Friedrich Lange*.“ Berlin. 1811. II Voll. 8, si quidem illa plerumque probe accedit ad sensum scriptoris atque sermonis colorem illum antiquum et nativum vernacule quoque exprimere studet. Hanc excepit nostra aetate versio notis subiectis in extrema operis parte copiosioribus instructa: „Herodots von Halikarnass Geschichten, übersetzt von Dr. *Adolf Schoell*.“ Stuttgart 1828—1832. XI Voll. 12. Ac denique ipse ad Herodotum nostro sermone reddendum notisque subiectis illustrandum accessi, cuius versionis prima pars lucem vidit hoc sub titulo: „Die Musen des Herodotus von Halicarnass, übersetzt von *J. Chr. F. Baehr*.“ Erstes Bändchen. Clio. Stuttgart. 1859. 12.

His editionum ac versionum indicibus addimus alia quaedam subsidia, quibus in hac editione adornanda usi sumus: omittimus tamen ea scripta, quae ad vitam et opera Herodoti spectantia in ipso huius Commentationis prooemio iam indicavimus aut §. 4 attigimus; omittimus quoque ea, quae ad Herodoti geographiam pertinent, supra §. 17 indicata, itemque ea, quae ad sententiam Herodoti de rebus divinis atque humanis spectant, allata §. 12, et ea, quae ad Herodoti dialectum aut ad eius orationem in universum pertinent, quae §. 14 et 15 recensuimus. Nec magis repetere hoc loco volumus eas scriptiones sive dissertationes, quae ad singulos Nostri locos vel illustrandos vel emendandos faciunt; suis enim quosque locis indicavimus: omnium vero horum scriptorum conspectum qui desideret, adeat Guil. Engelmanni librum supra laudatum. Itaque in paucis, quae restant, indicandis subsistam:

Aemilius Porti Dictionarium Ionicum Francofurt. 1603. 8. Ed. nov. Oxon. 1810. 1817. 8. atque additis nonnullis Londini 1825. 8 hoc sub titulo: „Dictionarium Ionicum Graeco-Latinum, quod indicem in

omnes Herodoti libros continet etc. a M. Aemilio Porto olim in lucem emissum. Editio nova, cui subiicitur Appendix tractatus quosdam complectens de dialecto Ionica, nempe I. M. Mattaire ex recensione et cum additamentis F. G. Sturzii, Georgi Corinthi, Grammatici Leidensis, Grammatici Meermanniani, Grammatici Augustani.“

Schweighaeuseri Lexicon Herodoteum. Vid. supra.

Commentationes Herodoteae. Scribebat *Fridericus Creuser.*, theol. et phil. Dr. etc. *Aegyptiaca et Hellenica* Pars I. Subiiciuntur ad calcem Summaria, Scholia Variaeque lectiones codicis Palatini. Lipsiae MDCCCXIX. 8.

Ideen über die Politik, den Verkehr und den Handel der vornehmsten Völker der alten Welt, von *A. H. L. Heeren.* IVte Aufl. Götting. 1824 seq. (Historische Werke T. X seqq.)

Gosselin: Ueber die Kenntniss der Alten von der West- und Ostküste Africa's und über die Umschiffung dieses Erdtheils; *Rennel's* System der Geographie Herodots (vid. supra §. 7); *Vincent:* Ueber den Handelsverkehr der Alten mit Indien, und über ihre Kenntniss von der Ostküste Africa's; im Auszuge übersetzt und durch Anmerkungen und eigene Untersuchungen berichtigt und erweitert von *G. G. Bredow.* Mit dreizehn Karten. Altona 1802. 8. (Etiam sub titulo: Untersuchungen über einzelne Gegenstände der alten Geschichte, Geographie und Chronologie, herausgegeben von *G. G. Bredow.* Zweites Stück).

Guil. Hupfeld: Exercitationum Herodotearum Specimen I sive de rebus Assyriorum. Marburg 1837. 8. Specimen II sive de vetere Medorum regno. Rintelii 1843. 4. Specimen III sive rerum Lydiarum Particula I. Cum epimetro de Chaldaeis. Marburg. 1851. 4.

Godofred. Herold. Emendationum Herodotearum Specimen. Norimberg. 1850. 4. Emendationes Herodoteae. Pars I. ibid. 1853. 4. Pars II. ibid. 1855. 4.

Rud. Jacobs: Commentat. de Herodoti mensuris Pars prior. Berolin. 1841. 4.

I. INDEX RERUM.

- ABAE**, urbs Phocensium, I, 46 not. VIII, 27 et 134, ubi erat Apollinis delubrum. VIII, 33, ibidem red- dita oracula, *ibid.* not.
- Abantes**, ex Euboea oriundi, I, 146 not.
- Abaris**, Hyperboreus, IV, 36 not. de eo et eius sagitta fabula *ibid.* eius aetas: not. ad IV, 36.
- Abdera**, VI, 46. VII, 109 not. 126. a Teiis condita in Thracia, I, 168 not. eius urbis situs VIII, 120 not. VII, 109 not. eam Xerxes praeterit VII, 109. cum Abderitis Xerxes hospitii foedus init et acinace aureo ac tiara eos donat, VIII, 120 not.
- Abrocomes** et Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cada- ver Leonidae occumbunt, VI, 224.
- Abrynychus**, Atheniensis, filius Ly- siclis, speculator apud Leonidam, VIII, 21.
- Absinthii**, VI, 34. vid. *Apsinthii*.
- Abydus**, una urbium in Hellesponto, V, 117 not. VII, 32 not. VII, 33. 34. 174, vicina Dardano, VII, 43. ponte a Xerxe iungitur, VII, 34.
- Abydeni**, sedem sublimem ex can- dido marmore Xerxi exstruunt, VII, 44.
- Acanthe**, arbor in Aegypto II, 96 not.
- Acanthios** hospitii iure et Medica veste donat Xerxes, VII, 117. Vid. *Vestes*. *Acanthiorum* mare, VII, 22.
- Acanthus**, urbs, VI, 44 not.
- Acarnan** fuit Megistias vates, VII, 221. Arcanan vates, I, 62 not. *Amphilytus fatidicus*. *Leucadius* (ideoque *Acarnan*) Hippomachus, IX, 38. Hinc
- Acarnania** (II, 10), *vatum ferax*: vid. *adn.* ad I, 62 et VII, 221.
- Acbatana**, vid. *Agbat*.
- Accipiter**, inter animantes sacras apud Aegyptios, II, 65, eam qui necaverit, morte mulctatur, *ibid.* et not. eas aves in urbem Butun asportant sepehendendas, II, 67. *Accipitrum* paria septem omen sunt septem Persis, III, 76 not.
- Acephali** (οἱ ἀκέφαλοι), in Africa homines, in pectoribus oculos ha- bent, IV, 191.
- Aceratus**, propheta in templo Del- phico, VIII, 37.
- Aces**, fluvius, III, 117 not.
- Achaeorum** (qui Iones e sedibus suis exegerunt) partes duodecim, I, 145. VIII, 73 not.

- Achaei Phthiotae* suppeditant Xerxi terrestres copias, VII, 132 not. 173. 175. prytaneo excludunt Athamantis posteros, VII, 197.
- Achacidae* Cereris templum et orgia, V, 61.
- Achaemenes*, Darii filius, III, 12. Xerxis ex utroque parente germanus, VII, 7 not. et 97. Aegypti praeses, VII, 7. Aegyptiacae classi praefectus, VII, 97. bonum consilium Demarati invertit, VII, 236. periit in Aegypto ab Inaro interfectus, III, 12. VII, 7.
- Achaemenes alius*, Teispei pater, avus Cambysis, VII, 11. auctor regiae stirpis per Darium, *ibid.* not.
- Achaemenidarum* familia nobilissima I, 107 not. I, 125 not. 209. ex qua reges Persidae prognati, *ibid.* eos moriens Cambyses obtestatus, ne imperium demitterent, III, 65. inde Achaemenidarum principes sunt coniurati: Excurs. Vol. II. pag. 680 seq.
- Achaia*, VIII, 36. Achaia Thessaliae (quae alias *Phthiotis*), VII, 173 not.
- Achaicus* populus, Peloponneso non egressus, VIII, 73.
- Achelous* fl. II, 10. VII, 126.
- Acheron* fl. V, 92. §. 7 not. VIII, 47.
- Achilleus cursus* (ὁ Ἀχιλλεύος Δρόμος), locus sic dictus, IV, 55 not. 76.
- Achilleum*, oppid. prope Sigeum, V, 94 not.
- Acies* Atheniensium in pugna Marathonis instructa, VI, 111. Graecorum ad Plataeas, IV, 28—30. et Persarum ad Plataeas, IX, 31.
- Acinaces* (ensis) Martis, cui immolatur quotannis a Scythis, IV, 62 not. acinacem in calicem vino et sanguine plenum tingunt Scythae in foedere ineundo, IV, 70. acinaces Persicus in Hellespontum abiectus a Xerxe, VII, 54. acinaces Persarum III, 64 not. III, 118 not. 128 not. VII, 61 not. 64. acinaces Scytharum IV, 62 not.
- Acraephia*, urbs, VIII, 135 not.
- Acrisius*, Danaë's pater, VI, 53.
- Acropolis*, Athen. a Persis expugnata, VIII, 52. 53.
- Acrothoon*, urbs, VII, 22 not.
- Aculeis* iaculorum ahenum factum, IV, 81.
- Adicran*, Afrorum rex, agro a Cyrenaeis exutus, Apriae se dedit, IV, 159.
- Adimantus*, Aristeae pater, VII, 137.
- Adimantus*, Acyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult, VIII, 5 not. eius dictum in Themistoclem, VIII, 59. insolentia erga Themistoclem, VIII, 61 not. et turpis fuga, VIII, 94.
- Adoratio* (προσκύνησις), mortalibus deneganda, VII, 136 not.
- Adrastea*: Excurs. ad I, 35. p. 833 seq.
- Adrastus*, Phryx, Cordii fil., nepos Midiae, I, 35 *ibiq.* not. et excursus. Vol. I. p. 833 seqq. I, 45. fratris interemptor, *ibid.* a Croeso expiatus, I, 35. ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Croesus, I, 41. Croesi filium transfodit, aprum volens transfigere, I, 43. sese super bustum Atyis transfodit, I, 45. Adraستي nomen Vol. I. p. 834. significatio *ibid.* Adraستي plures *ibid.* p. 833.
- Adrastus*, Talai filius, Sicyonis rex, V, 67 not. pater Aegialei, V, 68. in eum Clisthenis Sicyonii odium, V, 67 not. ei honores et dies festi erepti, et Melanippo traditi, *ibid.* et Excurs. Vol. III. p. 806 seq.

- Adria* (ὁ Ἀδρίας), IV, 33 not. V, 9.
a Phocaeensibus ostensus, I, 163 not.
- Adymachidae*, Libyes, Aegyptum versus, IV, 168 not. eorum mores, *ibid.*
- Aea*, Colchis (Ἀία ἡ Κολχίς), I, 2 not. VII, 193. 197 not.
- Aeaces*, Sylosontis et Polycratis pater, III, 39. VI, 13.
- Aeaces*, Sylosontis fil., Sami tyrannus, IV, 138. ab Aristagora exutus tyrannide, VI, 13. Samios ad defectionem a sociis sollicitat, *ibid.* Samum reductus, VI, 25.
- Aeacidae*, ab Aeginetis Thebanis missi, V, 80 not. V, 75 not. a Graecis ad Salaminem invocati, VIII, 64 not.
- Aeacus* ex Aegina, progenitor Miltiadis τοῦ πλείστου VI, 35 not. ei templum Athenis in foro exstructum, V, 89.
- Aedes Veneris* in Cypro unde exstructa, I, 105. Minervae, VIII, 39. Aedes Veneri hospitae intra Protei delubrum Memphi consecrata, II, 112. Vulcani II, 110. deorum et hominum lignae, IV, 108. fulmine absumptae, IV, 79. vid. *Templum*.
- Aedificii* structura, in quo repositae erant regiae pecuniae, II, 121. Aedificio ex urbe Elephantina afferendo triennium consumptum, II, 175 et eius ex solido saxo descriptio, *ibid.* et *seq.* Aedificium Zalmoxis subterraneum, IV, 95. Aedificia humanis operibus maiora, II, 148. vid. *Domus*.
- Aega* (Ἀγῆ), urbs, VII, 123 not.
- Aegae* (Ἀγαί), ex partibus Achaeorum, I, 145 not.
- Aegaeae* (Ἀγαιαί), civitas Aeolum, I, 149. vid. not.
- Aegaeum mare* (τὸ Ἀγαῖον πέλαγος), IV, 85.
- Aegaleus*, mons in Attica, unde Xerxes navalem pugnam spectabat, VIII, 90 not.
- Aegaeus*, Pandionis filius, Lycum fratrem Athenis pellit, I, 173.
- Aegeus*, Ololyici fil., a quo *Aegidae* nomen habent, IV, 149.
- Aegialees*, Pelasgi (Πελασγοὶ Ἀγιάλλεις), VII, 94 nott.
- Aegialenses*, tribus Sicyonia, ab Aegialo Adrasti filio nominati, V, 68 nott.
- Aegicores*, tribus Attica, V, 66 et Vol. III. p. 799 seqq. 802.
- Aegidae* in Sparta ingens tribus, a quo dicta, IV, 149 not.
- Aegila* sive *Augila*, locus, ad quem Nasamones veniunt, ut palmulas decerpant, IV, 173 not. 182.
- Aegilea* (Ἀγίλεια), Styreorum insula, IV, 107 not.
- Aegilia* (Ἀγίλλια), circa Eretriam, VI, 101. cf. *ad.* VIII, 90 not.
- Aegina* et Thebe, sorores, filiae Asopi, V, 80 not.
- Aegina*, insula olim Oenone dicta, VIII, 46. refugium fuit Atheniensibus in bello Medico, VIII, 41.
- Aeginetae*, quo sensu Dorienses VIII, 46 not. ex Epidaurio orti *ibid.* Epidauriis quondam subditi, V, 83. cur Samiis infensi, III, 59 not. et quomodo eos mulcarent, *ibid.* Aeginetarum res navalis III, 59 not. IV, 152 not. VI, 49. V, 80 not. 83 not. Aeginetarum pugna cum Cydoniis, III, 59. Aeginetarum foedus cum Thebanis, V, 80 not. Aeginetarum cultus Aeacidarum, V, 80 not. Aeginetarum opera figlina, V, 80. nott. opes et res navales, not. ad V, 81. 83 not. Aeginetarum urbs antiqua, VI, 88 not. (*Oea*).

in Athenienses odii principium, V. 82 et seq. ab iis illatae Atheniensibus iniuriae VI, 87 seqq. coll. not. ad IX, 75. ab Atheniensibus proelio navali victi, VI, 92. Eorum piaculum maximorum eis malorum causa, VI, 91. — Statuas Epidauriis raptas ab Aeginetis Athenienses repetunt, V, 84. ab Aeginetis Thebani opem petunt adv. Athenienses, V, 80. 81. Aeginetae terram et aquam dant Dario, VI, 49 not. unde infensos habent Athenienses et apud Spartanos insimulantur, VI, 49 not. contraque eius rei auctores mittitur Cleomenes, VI, 50. Primores ipsorum Atheniensibus dantur obsides, VI, 73. quos postea temporis reddere negant Athenienses, VI, 85. 86. — Aeginetarum legati contra Leotychidem Spartam missi, VI, 85. Imminente bello Persico Aeginetae et Athenienses inimicitias solvunt, VII, 145 not. Aeginetae ad Salaminem, VIII, 46 not. 91 not. praestantissimi in pugna navali contra Persam, VIII, 93 not. et cap. 122 not. ab Atheniensium parte stant, VIII, 74 not. Aureas stellas tres Delphis dedicant, VIII, 122. — Aeginetae ad Plataeas in acie Graecorum, IX, 28. Unde iis divitiarum principium, IX, 79 not. eorum ad Plataeas inanes tumuli multo post excitati, IX, 85.

Aegineticum bellum cum Atheniensibus toti Graeciae saluti fuit, VII, 144. belli tempus, VII, 144 not.

Aegion, urbs Achaeorum, I, 145 not.

Aegira (ἡ Ἀγυρία), urbs Achaeorum, I, 145 not.

Aegiroëssa (Ἀγυρόεσσα), Aeolum civitas, I, 149 not.

Aegis Minervae ex Libya Graecis adoptata, IV, 180. 189.

Aegli populus, III, 92 not.

Aegos Potami (Ἀλγὸς Ποταμὸς), IX, 119 not.

Aegroti apud quosdam Indos interficiuntur et comeduntur, III, 99. apud Indos Padaeos vero deserti in deserto cubant, III, 100. Circa aegrotos Babyloniorum lex, I, 197.

Aegyptii omnium hominum primos se arbitrati, II, 2 not. Phrygas tamen esse priores concedunt, ib. not. Vid. *Phryges*. Cum Cyri familia cognationem sibi fingunt, III, 2. eorum instituta et iura, ab aliis populis prorsus diversa, II, 35 not. et seqq. ab Aethiopia, ut volunt, repetuntur, II, 29 not. et (vid. *Aethiopia*) II, 100 not. Suis moribus et institutis contenti II, 78. nec ullis aliis uti volunt, II, 91 not. cf. 43 et 49. In septem hominum genera (Casten) distributi, II, 164 not. Aegyptii maxime salubri corpore ob aërem, qui est immutabilis, II, 77 not. purgant se singulis mensibus, ib. eorum capita quam firma, et cur, III, 12 not. minimo labore fructum e terra percipiunt, II, 13. 14. fabis abstinent, II, 37 not. et vitibus carent, II, 77 not. coll. III, 6. eorum vinum ex hordeo, II, 77, not. oleum ex sillicyprio, II, 94. cum animalibus domesticis una vivunt et vescuntur, II, 36 not. suam non alunt, IV, 186. quo tempore sues immolent et earum carne vescantur, II, 47. 48 not. abluunt se post contactam suam, II, 47. suibus utuntur ad terram serendam II, 14 not. bobus abstinent, II, 18 not. piscibus abstinent, II, 37 not. — *Aegyptii*

Thebanae provinciae ab ovibus abstinent et capras immolant, II, 42. nec ita Mendesiae provinciae *ibid.* et 46. Aegyptiorum mores depravati, II, 117 not. pocula aenea II, 37 not. — mulieres virilia tractant negotia, II, 35 not. Aegyptiorum mos urinam mittere et alvum exonerandi, II, 35 not. mos parandi panem II, 36 not. mos computandi II, 36 not. scribendi, II, 36 not. mos in conviviis, II, 78 not. — color cutis, II, 104 not. circumcisio, II, 37 not. II, 104 not. — texturae II, 35 not. — vestes II, 36 not. II, 81 not. vestes sacerdotum II, 37 not. II, 81. vestes in luctu II, 85 not. monogamiâ utuntur, not. ad II, 92. viri binas vestes habent, feminae singulas, II, 36. vestes eorum lineae et laneae, II, 81. unguenta, II, 94. cibus et potus, II, 77. 78. cf. c. 92 et 125. salutatio mutua, II, 80. cantilena, II, 79 not. praecipui conventus, II, 59. — Eorum luctus et sepultura, II, 36 not. 85 not. 86. mos triplex in condiendis cadaveribus, II, 86 not. 87. 88 not. ad II, 123. Excurs. Vol. I. p. 861 seq. eorum naves ex spina arbore confectae, II, 96. Aegyptiorum, qui in paludibus habitant, mores et instituta, II, 92. 93. Aegyptiorum milites, II, 30 not. 140. 164. 165. 166 not. eorum stipendium et commoda, II, 167. et armatura, VII, 89 coll. I, 135. IV, 180. in magno contemptu Sethoni regi, II, 141. Aegyptiorum bubulci et subulci II, 154 not. navigatores et gubernatores II, 164 not. — Aegyptii medici ceteris praestantiores, III, 129. singulis morbis singuli, II, 84 not. — interpretes II, 164 not.

a quibus oriundi, II, 154 not. — sacerdotes, II, 164. 36 seq. quorum unus est princeps sacerdos, II, 37. qui Thebis in templo, dum vivit; imaginem suam ponit, II, 143. sacerdotes mares soli, non feminae, II, 35 not. II, 54. sacerdotes comam radunt, II, 36 not. II, 37 not. se abluunt, II, 37 not. sacerdotum tria collegia, II, 3 not. II, 37. coll. Vol. IV. p. 442. aerarium, II, 37 not. sacrificia etc., II, 39 not. II, 40. ratio vivendi, II, 37 not. vestes sacerdotum, II, 37. Aegyptii hominum sapientissimi, II, 77 not. 160. multarum rerum cognitione ceteris antecellunt, II, 121. memoriae rerum gestarum dant operam, II, 77 not. cf. II, 143. Aegyptiorum annales et carmina, II, 100 not. ars medica, II, 84 not. res ludicra et gymnica, II, 91 not. architectura, II, 169. accurata politia (Polizei), II, 177 not. Aegyptii festis et pompis delectantur, II, 59 not. eorum inventa, II, 4. 82. scripturae duplex genus, II, 36 not. et 37 not. dictionum in Graecos, II, 13. iudicium de publicis Olympiae certaminibus, II, 160. primi immortalitatem animae asseverant, II, 123 not et Excurs. XI. Vol. I. p. 874 seqq. coll. p. 861 seq. ignem animal esse asserunt, III, 16 not. primi annum invenerunt et in menses XII distribuerunt, II, 4 not. menses diesque deorum nominibus signant, II, 82 not. prodigiorum observantissimi, II, 82. divinationem certis diis tribuunt, II, 83. Aegyptiorum dei nuntii ad II, 43. 46. 145. primi diis aras et simulacra et delubra statuerunt, II, 4. Aegyptii supra modum religiosi, II, 37. duodecim

deorum cognomina primi in usu habuerunt, II, 4 not. octo deorum primores, et duodecim secundi nominati, II, 145 not. at omnes longe antiquiores Graecorum diis, II, 146 not. deorum omnia fere nomina ab iis ad Graecos pervenerunt, II, 50. quorum deorum nomina nesciant, *ibid.* — Aegyptiorum ritus religiosi, II, 38 seqq. et c. 64. sacrificia, II, 39. 40. 41. illis sub Cheope interdicta, II, 124. a Mycerino restituta, II, 129. pompae sacrae et festa, II, 58—64 et c. 122, ubi *Rhampsiniti descensus ad inferos.* bestiarum cultus, II, 64 not. 65 seqq. Vid. *Bestiae.* oracula, II, 83. divinatio ex victimis ab Aegyptiis profecta, II, 57. conf. c. 54 seqq. mysteria II, 170. 171. Aegyptia instituta et Pythagorica eademque Orphica et Bacchica consentiunt, II, 81 not. Ante homines in Aegypto dii regnaverunt, II, 144 not. Aegyptiorum reges cccxxx. II, 100 not. quorum primus Menes, II, 99. unde orti reges, not. ad II, 141. regum munera et vivendi ratio: nott. ad II, 142 et ad II, 173; sepultura, III, 16 not. reges praecipui, II, 101. 102. 111. 112. 121. 124. 127. 129. 136. 137. 141. 147. 151. 158. 160. 161 seqq. 172 seq. III, 10. eorum sub duobus regibus calamitas, II, 124—128. Aegyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt, II, 147 seqq. Clade a Cyrenaeis accepta a rege Aprie desciverunt, IV, 159, et Amasin regem nominarunt, II, 161 seqq. sub quo maxime floruerunt, II, 177 not. Psammenito rege Aegyptii acri proelio a Persis victi, III, 10 seqq. morte mulctati a Cambyse cum Apin

celebrarent, III, 27. 28. 29. a Cambyse subacti a Persis deficient, Dario regnante, VII, 1. denuo a Xerxe subacti, VII, 7. ipsi Phoenices commeatus comportant exercitui Persico contra Graecos, VII, 25. et naves ducentas praebent, VII, 89. navali in pugna strenui, VIII, 17.

Aegyptio thorace in pugna utuntur Persae, I, 135 not. et ab Aegyptiis quoque scutum et galea ad Graecos pervenit, IV, 180.

Aegyptium linum II, 105 not.

Aegyptius quidam vocalissimus, IV, 141.

Aegyptus, varia nomina II, 12 not. ab Herodoto Libyae s. Africae accensetur, IV, 42 not., qui ipse eo profectus est ibique accurate omnia perlustravit, Comm. §. 7. Vol. IV. p. 425. fluminis donum, II, 5 not. et Excurs. Vol. I. p. 847 seqq. tota est palustris, vel palus, *Élos*, II, 4 not. quousque pateat, oraculi responso, II, 18. per se angusta, II, 8 not. II, 99 not. Aegypti longitudo, II, 5 not. eiusque maritimae partis latitudo, II, 6 not. II, 149. De Aegypti magnitudine Ionum sententia, II, 15 et Herodoti, II, 17. Aegyptus montanae Ciliciae opposita, II, 34. Asiae et Africae terminus, II, 17. Africae et Libyae finitima, II, 65. III. 91. unde incipiat et qua pateat in eam ingressus, III, 5. Aegyptus olim maris sinus fuit, II, 10 not. 12 not. Aegyptus pluvias non habet, II, 13 not. et 14. Aegypti solum ac terra nigra, II, 12 not. II, 77 not. fertilitas II, 14 not. Aegypti nomen *Chem* s. *Misraim* II, 12 not. II, 15 not. Aegypti ora maritima Ciliciae opposita,

- II, 34 not. Aegypti vites, II, 37 not. II, 77 not. Aegypti pisces, II, 37 not. II, 77 not. Aegypti pars inferior s. τὰ ἑλγ. II, 92 not. 94 not. Aegypti divisio a Sesostri facta, II, 109 not. Aegypti urbes in solo altiori exstructae, II, 137 not. coll. 138. via ex Palaestina in Aegyptum, III, 5 not. III, 7 not. III, 9. Aegypti seu Aegyptiacae regionis natura, II, 8 not. 12 not. Aegypti solum a vicinarum terrarum solo diversum, II, 12 not. Aegypti a Nilo inundatae facies, II, 97 not. ubertas per Nilum, II, 14 not. cuius aqua noctu magis calida quam serenum coelum et ros, II, 68. coeli temperies nullis mutationibus obnoxia, II, 77 not. Aegyptus non bestiis frequens, II, 65. *Describuntur praesertim ab Herodoto* crocodili, II, 68. 69. 70. hippopotami, II, 71. ibides aves, II, 75 seq. pisces gregales II, 93. serpentes cornuti, II, 74. serpentes volucres, II, 75 seq. *et memorantur aliae animantes*, II, 14. 42. 47. 60. 65. 67. 72. 95. IV, 186. terra gignit papyrus v. byblum (cf. VII, 25.), lotum, lilia, II, 92 not. sillicyprium, II, 94 not. raphanum, caepam et allium, II, 125. Aegyptus fossas unde tam multas habeat, II, 108 not. propter quas inequitabilis et plaustrum inhabitabilis effecta, *ibid.* plura mirabilia habet quam omnis alia regio, II, 35 not. Aegyptus alia regio, II, 35 not. Aegyptus in praefecturas, quae νομοὶ vocantur, divisa, II, 42 not. II, 164. postea temporis in duodecim portiones distincta, II, 147. sub Amasi rege maxime florens, II, 177 not. in ea tunc vices mille oppida habitata, *ibid.* Aegypti antiqua historia, II, 99 et seqq. — Aegyptio minatur interitum Cambyses decem circiter annos natus, III, 3. ea potiuntur Persae, III, 7 seqq. Aegyptus Persis tributaria, III, 91.
- Aeimnestus*, Spartanus, Mardonium interfecit, IX, 68 not. ipse occubuit in bello Messenico, *ibid.*
- Aelianus*, Herodotei sermonis imitator: Comment. §. 15. Vol. IV. p. 474. nott. ad III, 12. 61.
- Aenea*, urbs (ἡ Αἰνεία), VII, 123 not.
- Aenesidemus*, Pataici filius, satelles Hippocratis, VII, 154 not. Theoronis pater, VII, 165. conf. adn.
- Aenianes*, vid. *Enianes*.
- Aenus* (Αἶνος), urbs Aeolica, IV, 90 not. VII, 58 not.
- Aenyra* (τὰ Αἰνυρά), locus Thraciae, VI, 47.
- Aeoles*, olim Pelasgi vocati, VII, 95. a Croeso invasi. I, 26. atque subacti, I, 6. 28. Cyro se dedere volunt, I, 141. Aeoles et Iones hereditarii Cambysis servi, II, 1. tributarii Dario, II, 90. Aeoles circa oram Iliadem capti ab Hymea, V, 122. eorum in Xerxis classe arma, VII, 95. Aeoles Sestum tenentes, IX, 115.
- Aeolenses* Mitylenaei, V, 94. cf. V. 122 not.
- Aeolicae* undecim civitates (αἱ Αἰολίδες πόλεις), I, 149 not. Aeolicae civitates insulares quinque, I, 151 not. Aeolicae et Ionicae ditionis collatio, I, 149 not. Aeolidensium oppidum incensum, VIII, 35 not.
- Aeolis* (ἡ Αἰολίς), V, 123 not. (Thesalia). VII, 176 not.
- Aeolus* Athamantis pater, VII, 197.

- Aeor*, *Aeorpata*, v. *Oeor*, *Oeorpata*.
Aequabilitas, res egregia, V, 78.
Aequitati iniquitas invisita, I, 96.
Aër Aegyptiorum nunquam immutatur, II, 77. aëris mutatione existunt praecipue morbi, *ibid*.
Aerarium Atheniensium, VII, 144.
Aerei viri Psammitichro auxiliantur, II, 152:
Aereus Iuppiter et Neptunus, IX, 80.
 Aereum totum Mardonii praesepe, IX, 69.
Ærolithae not. ad IV, 5.
Æropus Temeno natus, VIII, 137 not.
Æropus, Philippi filius, Alcetae pater, VIII, 139 not.
Æropus, Echemi pater, IX, 26.
Aes apud Aethiopas omnium pretiosissimum et rarissimum, III, 23 not. apud Scythas non est in usu, IV, 71. eius copia apud Massagetas, I, 215. aes ante ferrum in usu, I, 68 not. pro aere aurum mercantur Aeginetae, IX, 79 not.
Aeris alieni debitor mendacio obnoxius, I, 138. — *Aes* alienum debere, apud Persas turpe, I, 138. aeris alieni debitor cadaver patris deponit ap. Aegyptios, II, 136. aere alieno liberatur ap. Spartanos in regis obitu, qui aut regi aut reipublicae sit obstrictus, VI, 59. ut et apud Persas, *ibid*.
Aesanius, Grini pater, IV, 150.
Aeschines, Nothonis filius, IV, 100. non sinit Atheniensium auxiliorum quattuor milia cum Eretriensibus in bello Persico perire, *ibid*.
Aeschines orationes Gratiarum, epistolas Musarum nominibus inscripsit. Vol. IV. p. 458.
Aeschreus, Lycomedis pater, VIII, 11.
Aeschrionia Samiorum tribus, III, 26 not.
Aeschylus, Euphorionis filius, II, 156. Aeschyli locus de Atlante not. ad IV, 184. Aeschyli notio defato similis Herodoteae notioni; inde in Persis idem fere argumentum, quod Herodotus, tractat. Comm. §. 12. Vol. IV. p. 451 seqq. Eius multae locutiones in Herodoto reperiuntur, Comm. §. 15. Vol. IV p. 472.
Aesopus, fabularum scriptor, II, 134 not. aetas et caedes, *ibid*.
Aestas ubi semper nubila est, IV, 28. aestatis et hiemis simulacra, II, 121.
Aesymnetae in Ionum civitatibus, not. I, 20.
Aethiopes, IV, 197 not. Asiatici et Africani: VII, 70 not. VII, 69 not. quomodo redditi mansuetiores, II, 30. pudenda circumcidunt, II, 104. Aethiopes macrobii, unde tam longae vitae, III, 23 not. quales homines, III, 20 not seqq. eorum regis cum Ichthyophagis, Cambysis legatis, colloquia, III, 21. 22. 23. adversus eos infelix Cambysis bellum, III, 17. 25 seqq. Aethiopes alii, Aegypto contermini, a Cambyse subacti, III, 97. eorum semen, domus, *ibid*. Aethiopes nomades, II, 29 not. Aethiopes Troglodytae, eorumque mores, IV, 183 not. Aethiopum varia genera cum Xerxe militantium, VII, 69 not. 79. eorumque differentia, arma, vestitus et duces, *ibid*. Aethiopum genitura nigra, III, 101. Aethiopes colunt Iovem et Bacchum, II, 29 not. Aethiopes staturâ minimâ II, 32 not. *Aethiopes Asiatici*, III, 94 not. VII, 70 not.

- Aethiopiae* situs, III, 114 not. coll. III. eius descriptio et quarum rerum ferax sit, III, 114. Aethiopiae regno solus Sesostrius Aegypti rex potitus, II, 110 not. Aethiopiam Nilus permeat, II, 22 not. Aethiopiae et Aegypti coniunctio, II, 100 not. Aethiopia incanabula rerum Aegyptiacarum continet, II, 29 not. Herodotus ipse in Aethiopiam haud pervenit: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 426.
- Aethiopicus* lapis, II, 134 not., II, 86 not. 176.
- Aethus* I, 51 not.
- Aëtion*, Echecratis filius, V, 92. §. 2 not. eique redditum oraculum, *ibid.* Cf. quoque *Eetion*.
- Actolia* (ἡ Ἀττωλὶς χώρα), VI, 127.
- Actolus* Males, Agaristae procus, germanus Titormi, *ibid.*
- Affines* Medi et Persae similiter colunt, I, 134.
- Africae* descriptio geographica, IV, 41 not.—44. termini, 17. deserta, II, 32. Africae superiora aestas semper obtinet, II, 26. Africa circumnavigata, I, 202 not. IV, 42 seq. Vol. II. p. 719 seq. Vid. *Libya*.
- Africus* ventus pluviosissimus, II, 25.
- Agaeus*, Onomasti pater, VI, 127.
- Agamemnon* Pelopides, VII, 159. Orestis pater, I, 67.
- Agarista*, Clisthenis filia, Graecorum praestantissimo destinata, VI, 126. eius proci totius Graeciae praestantissimi iuvenes, VI, 127. nubit Megacli, VI, 130. eius liberi, VI, 131.
- Agarista*; Hippocratis ex Agarista nati filia, Xanthippo nupta, Periclis mater, VI, 131 not.
- Agasicles* Halicarnasseus, I, 144. legem Apollinis Triopii ausus violare, *ibid.*
- Agathoërgi* Spartae, I, 67 not.
- Agathyrsi*, IV, 49 not. 102. 125. eorum mores et instituta, IV, 103, sedes IV, 100 not.
- Agathyrsus*, Herculis filius, IV, 10.
- Agbalus*, pater Merbali, VII, 98.
- Agbatana* Mediae (τὰ Μηδικὰ Ἀγβάτανα), III, 64. 92. nomen I, 98 not. situs urbis, I, 98 not. eius urbis exstructio, I, 98 not. 110. ibi sedes Cyri, I, 153 et Cambysis III, 64.
- Agbatana* Syriae, III, 62 not. *adn.* 64.
- Agenor*, Cilicis Phoenicis pater, VII, 91.
- Agésilauus*, Doryssi fil., VII, 204.
- Agesilauus*, Hippocratidae filius, VIII, 131.
- Agetus*, Alcidis filius, VI, 61. uxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus, VI, 62.
- Agger* Nilo aggestus a Mene primo Aegypti rege, II, 99. vid. *adn.* agger visu mirabilis Euphrati aggestus a Nitocri regina, I, 185. agger circa portum Samiorum ductus, III, 60 not. aggeribus iactis Ioniae oppida capit Harpagus, I, 162.
- Agis*, Menaris pater, VI, 65 not.
- Agis*, Spartae rex VII, 204 not.
- Aglauri*, Cecropis filiae, fanum VIII, 53 not.
- Aglomachi* turris privata, IV, 164.
- Agmen* Xerxis Graeciam petentis describitur, VII, 40. 41.
- Agora* (Ἀγορῇ, i. e. *Forum*), oppidi nomen, VII, 58 not.
- Agrianes* fl. in Ebrum se exonerat, IV, 90 not.
- Agrianes* (Ἀγριᾶνες) pop. V, 16 not.

- Agrigentini* (οἱ Ἀγραγαντῖνοι), Camicum incolunt, VII, 170. eorum monarcha Theron, c. 165.
- Agron*, primus ex Heraclidis Lydorum rex, I, 7 not.
- Agyllaei*: eorum ager, caedibus pollutus, quo pacto expiatus, I, 167 not.
- Agyrtae*. Vol. III. p. 819.
- Ahenum* ex aculeis sagittarum factum in Scythia, eiusque descriptio, IV, 81. ahenum ad crateris Argolici modum factum Iunoni Samii dedicant, IV, 152 not. ahenum in Ponti ostio a Pausania dedicatum, IV, 81 not.
- Aiax*, pater Philaëi, VI, 35.
- Aiax*, Telamonis filius, pro heroë habitus, V, 66 not. a Graecis ad Salaminem invocatus, VIII, 64. ei in ipsa Salamine triremis dedicata, VIII, 121. in eius honorem τὰ Ἀλάντια VIII, 121 not.
- Aimnestus*, vid. *Aeimn*.
- Alabanda*, urbs Phrygiae, VIII, 136. vid. not.
- Alabandi* in Caria, VII, 195 not.
- Alabastrites* lapis, III, 24 not.
- Alae* in humeris visae, I, 209 not.
- Alalia*, in Corsica a Phocaeensibus condita, I, 165. vid. not. 166.
- Alarodii*, III, 94 not. cum Xerxe militantes, VII, 79. eorum armatura et dux, *ibid*.
- Alazir*, Barcaeorum rex, in foro interfectus, IV, 164.
- Alazones*, Scythicus pop. IV, 17 not. 52.
- Alba*, arx Memphidis (τὸ Λευκὸν τεῖχος ἐν Μέμφι), a Persis occupata, III, 91.
- Albae columnae* (Λευκαὶ Στήλαι) sic dictus locus, V, 118 not.
- Albanenses*: vid. not. ad V, 3.
- Album litus*, vide *Leuce acte*.
- Alcaeus*, Herculis fil., I, 7.
- Alcaei* poëtae fuga, V, 95 not. eius arma suspenderunt in Sigeo Athenienses, *ibid*.
- Alcalinum* (sal) II, 86 not.
- Alcamenes*, Telecli fil., VII, 204.
- Alcetes*, pater Amyntae, VIII, 39. not. ad VIII, 137.
- Alcibiades*, Cliniae pater, VIII, 17 not.
- Alcides*, Ageti pater, VI, 61.
- Alcimachus*, Euphorbi pater, VI, 101.
- Alcinor* et Chromius, Argivi, I, 82.
- Alcmaeon*, pater Megacelis, adversarii Pisistrati, I, 59.
- Alcmaeon*, Megacelis huius filius, VI, 125. Croesum adiuvat in consulendo oraculo Delphico; auro se ridicule onerat ap. Croesum; victor in Olympicis, *ibid*. Megacelis illius pater, qui Agaristen, Clisthenis fil., in matrimonium ducit, VI, 127.
- Alcmaeonidae*, nobilissima inter Athenienses familia, V, 62 not. VI, 125 not. coll. V, 66. piaculo obnoxii (ἐναγέες), not. I, 61. coll. V, 70. 71. ob Pisistratum (I, 64 not.) et Pisistratidas patriâ profugi templum Delphicum aedificandum conducunt, V, 62. Athenas tyrannide liberant, VI, 123 coll. V, 63 et VI, 121. per Clisthenis Sicyoniorum tyranni adfinitatem per universam Graeciam celebrati, VI, 126—131. factionibus dissident cum Isagora, V, 66 not. Athenis eiecti, mox vero restituti sunt, V, 69—73. clipeum Persis post pugnam Marathoniam ex composito sustulisse feruntur, VI, 115 not. quod negat Herodotus, VI, 121. not. 124. Alcmaeonidarum opes et victoriae VI, 125 not. 126.
- Alcmena*, mater Herculis, II, 43, 145.

- Alcon* Molossus, unus e procis Agarristae, VI, 127.
- Aleades* vide *Cleades* (IX, 85.).
- Aleae* ludus a Lydis inventus, I, 94.
— aleae lusus Cereris et Rhampsiniti, II, 122 not.
- Aleae Minervae*, templum Tegeae, I, 66 not. IX, 70.
- Aleius* campus (τὸ Ἀλήιον πεδῖον), Ciliciae; VI, 95 not.
- Aletes*, V, 92 §. 2 not.
- Aleuadae*, Thessaliae reges, VII, 6 not. 130 not. nuncios ad Xerxem mittunt ut succurrat contra Graecos. *ibid.* Thessalis invititis, VII, 172. cf. c. 130 fin. — Aleuadae fuere Thorax Larissaeus, eiusque fratres Eurysipylus et Trasidius, IX, 1 not. 58.
- Alexander*, Priami filius, Helenae raptor, I, 3. II, 113. vi ventorum in Aegyptum delatus, Helenam et opes Menelao raptas relinquere coactus, II, 113—115. cf. c. 116. in Cypriis vero carminibus triduo ex Sparta Ilium pervenisse fertur, II, 117.
- Alexander*, Amyntae filius, Macedoniae rex, V, 19. VIII, 173 not. vetusta origine Graecus, V, 22. VIII, 136 not. 139. familiae stemma, VIII, 139. adhuc iuvenis Persarum legatos nimis insolentes in convivio interimit, V, 19. 20. 21. in Olympicis stadium currit primo proximus, V, 22. Graecos ad Thermopylas per legatos monet, ne in his faucibus manentes ab invadente Xerxis exercitu conculcentur, VII, 137. Atheniensium hospes, VIII, 136 not. a Mardonio legatus Athenas missus, VIII, 136 not. Athenienses hortatur ad paciscendum cum Persis, VIII, 140. ad Plataeas Atheniensibus Mardonii causam prodit, IX, 44. not. 45. aurea eius Delphis statua VIII, 121.
- Alexander* Cotyaeus, grammaticus: Vol. IV. p. 467. 488.
- Aliacmon*, vid. *Haliacmon*.
- Alilat*, eadem Arabibus quae *Urania*, III, 8 not. *Alitta*, Venus Arabum I, 131 not.
- Alluvione* fluminis agros decurtatos compensat Aegypti rex, II, 109.
- Alopecae*, in Attica pagus, V, 63 not.
- Alpeni* (Ἀλπηνοί), vicus ad Thermopylas, Graecorum receptaculum, VII, 176 not. cf. c. 229.
- Alpheus* et Maron, Orsiphanto geniti, VII, 227. eorum virtus ad Thermopylas, *ibid.*
- Alpis* fl., IV, 49 not.
- Altai*, mons: not. ad I, 204. 215. III, 116. IV, 25 not.
- Alumen*, II, 180 not.
- Alus*, urbs Achaiae Thessalicae, VII, 173 not. 197.
- Alyattes* Sadyattae succedit in Lydiae regnum, I, 16 not. bellum cum Milesiis a patre sibi traditum gerit, I, 17. 18. 19. morbo divinitus adfectus oraculi monitu pacem componit cum Thrasybulo, Milesiorum tyranno, I, 19—22. e morbo convalescens Delphis donaria dedicat, I, 25 not. ob Scythas transfugas cum Cyaxare et Medis bellum gerit, I, 16. 73. 74. Cimmerios ex Asia eiicit, I, 16. vid. *adn.* eius mors et anni regni, I, 26. 41 not. sepulcrum memorabile, I, 39 not. et Excurs. Vol. I. p. 836. — eius filii, Croesus et Pantaleon, I, 92. filia Aryena, I, 74.
- Amasis* tempora, I. 30 not. III, 10 not. II, 134 not. Aegyptius ex domo minime illustri, II, 172 not. post cladem Aegyptiis a Cyrenaeis allatam, ab exercitu contra Aprien

- rex nominatus, II, 161. 162. 163. hunc ad Momemphim oppidum proelio vicit, captumque postea Aegyptiis tradit, II, 169. generis obscuritatem callido invento a contemptu vindicat, II, 172. vitae ratio et mores, II, 173 not. 174 not. uxor eius Ladice Cyrenaea Veneri votum facit, I, 181. Graecorum amicus, II, 178. III, 39 not. Iones Caresque sibi custodes corporis adv. Aegyptios adsciscit, II, 154. ad eum se confert Solon, I, 30. cum Cyrenaeis mutuam amicitiam contrahit, I, 181 et foedus componit cum Croeso, I, 77. litterae ad Polycratem III, 40 not. hospitii ius cum Polycrate contractum propter nimiam huius felicitatem solvit, III, 40 not.—43. primus Cyprum capit tributariamque facit, II, 182. Cambysem deludit, missa Apriae filia pro sua, III, 1. inde bellum Aegyptiis cum Persis, *ibid.* quo imminente Amasis mortuus est, III, 10. in eius cadaver nefarie saevit Cambyses, III, 16 not. eius opera magnifica, II, 175. 176. dona in Graeciam ab eo dedicata, II, 182. linei thoraces intextis figuris ornati, III, 47.
- Amasis*, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcaeos, IV, 167. Barcen diu oppugnatam dolo et perfidia capit, IV, 201. Cyrenen occupare frustra tentat, IV, 203.
- Amastris*, not. ad VII, 61.
- Amathuntis* (*Ἀμαθούντος*), urbis in Cypro obsidio ab Onesilo, Salaminiorum rege, instituta, V, 104 not. seq. sed Persarum adventu frustrata, V, 108 seq.
- Amathusii*, cum Medis facientes, V, 104. Onesilo, in pugna ad Cyriorum Salamina interfecto, oculi iussu annua sacra faciunt, V, 114.
- Amazampaeus*, vid. *Exampaeus*.
- Amazones*, vid. nott. ad IV, 110. Oeorpata, *viricidae*, a Scythis nominatae, cum Graecis bellam gerunt, IV, 110 not. IX, 27 not. securi instructae IV, 114 not. nonnullae ex iis forte fortuna ad Scytharum oras delatae, Scythis proelium committunt, et feminae agpitae eis nubunt e parentibus abductis, eorumque linguam edoctae, IV, 111—116. inde Sauromatae orti, IV, 117. coll. c. 110. Libycae Amaz., IV, 193 not. Lydicae not. ad I, 7.
- Amazonides* a Thermodonte fl. in Atticam incursionem faciunt, IX, 27 not.
- Ambracia*, vid. *Ampracia*.
- Amestris* s. *Amistris*, Otanisi filia, VII, 61 not. Xerxis uxor, VII, 61. 114. eius amiculum fatale, IX, 109 not. crudelitas in uxorem Masistae, IX, 111. 109 not.; pro Esther a nonnullis habita: not. ad VII, 61. IX, 109.
- Amiantus*, Agaristae procus, VI, 127.
- Amiculum* Sylosontis, III, 139. 140. Amestris IX, 108.
- Amicus* solers possessio pretiosissima, V, 24. amici casum flet Psammenitus, non liberorum, causamque reddit, II, 14.
- Amilcar* (*Ἀμύλλκας*), Annonis fil., a matre Syracusius, rex Carthaginiensium, in pugna Geloni commissa subito disparuit, VII, 165 not. 166. 167. ei sacra faciunt Carthaginienses, c. 167 not.
- Aminias* Pallenensis, Atheniensis civis, pugnae navalis ad Salaminem initium facit, VIII, 84 not. Artemisiam fugientem insecutus, VIII,

- 93 coll. c. 87. praecipua laus ei tributa, *ibid.*
- Aminocles*, Critini fil., e naufragio classis Persicae ad Sepiadem dives factus, VII, 190.
- Amitres*, sive *Ithamitres*, VIII, 130 not.
- Ammonis* oraculum in Africa, I, 46. II, 32 not. eius origo, II, 55.
- Ammonii*, Aegyptiorum et Aethiopum coloni, II, 32 not. 42 not. Iovis templum habent, a Thebano templo derivatum, IV, 181 not. adversus eos Cambysis expeditio infelix, III, 25. 26. Ammoniorum rex Etearchus. II, 32 not. Ammoniorum cultus et sacra, II, 42 not. IV, 181 not. Ammoniorum fons Solis, IV, 181. Ad Ammonios Herodotus ipse pervenisse haud videtur: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 426.
- Amompharetus* Spartanus perviciâ suâ Graecos ad Plataeas impedit, quo minus uno agmine ad Cithaeronem montem recedant, IX, 53—57. eius virtus in pugna Plataensi, IX, 71. inter Irenas (vid. not.) a Lacedaemoniis sepultus, IX, 85.
- Amores* quomodo tractent Caunii, I, 172. — *Amoribus* puerorum editi Persae et Graeci, I, 135.
- Amorges* Persarum dux, I, 121.
- Ampa* urbs ad Rubrum mare, VI, 20. cf. not.
- Ampelos* promontorium Toronaeum, VII, 122 not.
- Amphiarai* templum Thebis et oraculum, I, 46 not. VIII, 134 not. verax a Croeso repertum, I, 49. eique donaria a Croeso missa, I, 52.
- Amphiaraus*, Amphilocho pater, III, 91.
- Amphicaca* urbs, VIII, 33 not.
- HERODOT. IV.
- Amphicrates* Samiorum rex, III, 59 not.
- Amphictyones* (sedes et conventus ad Thermopylas prope Anthelam vicum), VII, 200 not. potestas etc. *ibid.* 213. ubi vid. not. templum Delphicum elocant aedificandum, II, 180. V, 62. inscriptionibus et columnis Graecos ad Thermopylas occisos honorant, VII, 288. Ephialtem proditorem proscribunt, VII, 213.
- Amphictyonis* templum et *Amphictyonidis Cereris* templum, VII, 200 not.
- Amphilochus*, Amphiarai fil., Troiâ eiectus, VII, 91. Posideion, urbem Pamphyliorum, et Mallum condidit, III, 91 not.
- Amphilytus* Acarnan, ariolus, I, 62 not.
- Amphimnestus*, proculus Agaristae, VI, 127.
- Amphionis* filia clauda, Labda, Cypseli mater, V, 92.
- Amphipolin* Herodotus haud novit, V, 126 not. VII, 114 not. Vol. IV. p. 418 not.
- Amphissa* urbs, VIII, 32 not.
- Amphitryo*, Herculis pater dictus, VI, 53. idem et Alcmena Herculis parentes, origine Aegyptii fuere, II, 43. Amphitryonis tripus, V, 59.
- Ampracia* et *Ampraciota*, VIII, 47 not. IX, 28. 31.
- Amsah*, crocodili nomen, II, 69 not.
- Amschaspands*, Persarum genii, not. ad VII, 53.
- Amu Darja*: I, 202 not.
- Amun* Iovem appellant Aegyptii, II, 42. vid. not.
- Amyntas*, Alcetae fil., VIII, 139. Hippiae Atheniensi Anthemunta oppidum offert, V, 94. Megabazo terram et aquam mittit, V, 17. 18, et legatos in convivio nimis in-

- solentes ne inhibere quidem conatus, V, 18. 19. 20. pater Alexandri, VII, 173. VIII, 136. 139, et Gygaeae, VIII, 136. V, 21.
- Amyntas* Asiaticus, Bubaris fil., VIII, 136.
- Amyntas*, stathmorum scriptor: not. ad V, 52.
- Amyrgii* Scythae, VII, 64 not.
- Amyris*, *Sapiens* nominatus, Damasi pater, VI, 127 not.
- Amyrtaeus* rex Aegypt. II, 140 not. et III, 16 not. pluribus malis Persas afficit, III, 15 not.
- Amytheon*, Melampodis pater, II, 49.
- Amytis* I, 107 not.
- Anackarsis* Scythia sapiens, IV, 46. in Scythiam reversus, cum Matri Deum pervigilium ageret, interfectus, IV, 76 not. de eo alia fabula; et dictum eius de Graecis, IV, 77 not. eum novisse se negant Scythae, IV, 76. ubi eius genus.
- Anacreon* Teius, familiaris Poly-crati, III, 121 not.
- Anactorii* ad Plataeas; IX, 28 not.
- Anactorium Eleus., IX, 65.
- Anaitis* not. ad VII, 43.
- Anaphes*, Otanis fil., dux Cissiorum in Xerxis exercitu, VII, 62.
- Anaphlystus*, pagus Atticae, IV, 90 not.
- Anaua*, Phrygiae urbs, VII, 30.
- Anaxagorae* opinio de Nilo crescente, II, 22 not. Eius dictionem Herodotus imitatur, I, 103. III, 80 coll. not. ad III, 108 et Comm. §. 9. Vol. IV. p. 438.
- Anaxander*, Eurycratis filius, VII, 204.
- Anaxandrides*, Leontis filius, Spartae rex, I, 67 not. V, 39 not. VII, 204. eius duae uxores, altera iussu Ephorum ducta, et liberi ex iis, V, 39. 40 not. 41. quattuor eius filii, Cleomenes, Dorieus, Leonidas et Cleombrotus, *ibid.* et VII, 205.
- Anaxandrides*, Theopompi fil., VIII, 131 not.
- Anaxilaus*, Archidami filius, VIII, 131 not.
- Anaxilaus*, Cretinae filius, Rhegii tyrannus, cum socero suo Terillo Amilcarem in Siciliam vocat, VII, 165 not. Zanclos regique Scythae infensus consilium dat Samiis Zanclos occupandi, VI, 23 not.
- Anchimolius*, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Spartam missus, V, 63. eius interitus et sepulcrum, *ibid.*
- Ancillarum* opus maximum circa Alyattis sepulcrum, I, 93.
- Ancora* ferrea a Sophane gestari solita in proelio, IX, 73.
- Andreas*, proavus Clisthenis Sicyonii, VII, 126.
- Andrii* cum Medis faciunt, VIII, 66. pecunias Themistocli dare recusant, VIII, 111.
- Androbulus*, Timonis pater, VII, 141.
- Androcratis* herois fanum, IX, 25 not.
- Androdamas*, Theomestoris pater, VIII, 85. IX, 90. •
- Andromeda*, Cephei filia, VII, 61. 150. Persei uxor, Persem ex eo peperit, VII, 61.
- Androphagi*, IV, 18 not. 100 not. 102 ferocissimos mores habent. IV, 106 not. Scythis auxilia contra Persas negant, 119. et profugiunt Persis irrumpentibus, 125.
- Androsphinges*, II, 175 et not.
- Andrus*, Cycladum una, IV, 33 not. V, 31. VIII, 108 not. quod pecunias pendere nollet, a Graecis Themistocle duce obsessa, VIII, 111 *seq.*

- Aneristus*, Sperthiae pater, VII, 134.
Aneristus, Sperthiae filius, in Asiam missus legatus, ab Atheniensibus interfectus, VII, 137.
Angareion Persae quid appellant, VIII, 98 not. III, 126 not.
Angites fl., in Strymonem fluit, VII, 113.
Angrus fl., ex Illyriis fluens, IV, 49 not.
Anguis ingens arcis custos in templo ab Atheniensibus cultus, VIII, 41. Vid. *Serpens*.
Anguilla sacra Aegyptiis, II, 72 not.
Animalia, quae ab hominibus comeduntur, feracia et foecunda: quae noxia sunt, parum foecunda, III, 107. animal nullum interimunt Indi quidam, III, 100. animantes, tam volucres quam quadrupedes, in India maiores quam aliis in locis, III, 106. — animalia in saxis primi sculperunt Aegyptii, II, 4. animalia quomodo in suis vestibibus pingant qui Caucasum incolunt, I, 203. animalia apud Persas et Magos omnia vel mala vel bona, I, 140 not. animalia quadrati oris apud Gelonos, IV, 109 not.
Animam hominis immortalem et de corpore in corpus migrare primi dixerunt Aegyptii, II, 123 not.
Animus hominum habitat in auribus, VII, 39. — animi vires augentur augescente corpore, III, 134 et not.
Annum primi Aegyptii compererunt et distinxerunt in menses, II, 4 not. — anni ratio apud Graecos, I, 32 not. coll. II, 4. apud Aegyptios, II, 4 not. apud Persas, III, 90. anni humanae vitae Lxx, I, 32. anni vitae Aethiopum et Persarum, III, 22. 23. — annum xv. milia a Dionyso ad Amaxin regem numerant Aegyptii, II, 145.
Annulum signatorium gestant Babylonii singuli, I, 195. annulus Polycratis signatorius, III, 41 not.
Anopaea, semita et mons ad Thermopylas, VII, 216.
Anaeres mactantur in Aegypto, II, 37 not. 45.
Antacaei, cete ingentia sic dicta, IV, 53 not.
Antagoras, Hegetoridae pater, IX, 176.
Antandrus (*Ἀντανδρος ἡ Πελαγονία*), VII, 42 not. in Troade terra ab Otane capta, V, 26 not.
Anthela opp. ad Thermopylas, VII, 176. ibi Amphictyones sedes habent, 200 not.
Anthemus opp. Hippiae oblatum, V, 94 not.
Anthropomorphistica deorum Graecorum ratio I, 131 not. et Vol. I. pag. 855 seqq.
Anthylla, urbs in calceamenta datur uxori eius qui in Aegypto regnat, II, 98. cf. not.
Antichares Eleonius, V, 43.
Anticyra urbs, VII, 198 not. 213.
Antidorus Lemnius a Xerxe ad Graecos transfugit, VIII, 11.
Antigona Sophoclis quando acta sit: Vol. II. p. 697 seq.
Antilope in Libya, IV, 191 not. 192 not.
Antimachus poëta: not. ad IV, 32.
Antiochus, Tisameni pater, IX, 33.
Antipater, Orgis fil., Thasiis demonstrat in coenam Xerxi praebitam cccc. talenta esse insumpta, VII, 118.
Antiphemus, Lindiorum dux, VII, 153 not.
Antitaurus, I, 72 not.
Antrum Corycium, VIII, 36. antra

- mysteriis celebrandis inserviunt, *Apis*, Aegypt. Deus, Graecorum Epaphus, II, 153. III, 27 not. quid significet, not. ad III, 27. quando apparet, Aegyptiorum festum, III, 27 not. eius descriptio et notae significatio, c. 28 not. Excurs. Vol. II. p. 671 seqq. illus a Cambyse et vulneratus contabuit, c. 29 not. ei aula Memphi a Psammiticho aedificata, II, 153.
- Apollis*, Aegyptiorum Horus, Osiris, (i. e. *Bacchi*) et Isidis fil. a Latona nutrice occultatus, II, 144 not. 156 not. eius oraculum, II, 83. templum Buto, II, 155. 156. fons Apollini sacer in Libya, IV, 158 not. Apollo Sileni Marsyae pellem apud Phryges suspendit, VII, 26. cf. not. ad solos Metapontinos in Italiam venit, Aristea comite, IV, 15. Apollo Scythis Oetosyrus nominatus, IV, 59. Apollini Triopio ludos celebrant Dorienses, I, 144. Apollinis delubrum apud Abas opulentum et oraculum, VIII, 33. cf. c. 134. Apollo Panionius I, 148 not. Apollo Lycius, I, 182 not. Apollo Didymaeus I, 46 not. VI, 19 not. Apollo *Ἐκρηβόλος* et *Εὐσεκοπος*, V, 60 not. cultus Olbiae: not. ad IV, 70. Apollo Laconum, VI, 57 not. Apollinis cultus Spartae, VII, 57. eius statua in Thornace Laconica. I, 69 not. Ismenii Apollinis Thebis templum, I, 52 not. 92 not. V, 59 not. ibi ex victima responsa dei petuntur, VIII, 134 not. Ptoi Apollinis fanum Thebanorum, VIII, 135 not. Delphicus Apollo, a Croeso Graecorum deus nominatus et praecipue cultus, I, 90. cf. c. 50 seq. a Croeso invocatus pyrae ignem exstinguit, I, 87. vaticiniorum suorum expro-
- mysteriis celebrandis inserviunt, IV, 95 not.
- Anubis* not. ad II, 67.
- Anysis*, rex Aegypti, successor Asychis, caecus; a Sabaco Aethiopum rege regno exutus, II, 137 not. deinde L. post annis regnum recipit, ex ins. Elbo, ubi latuerat, redux, II, 140 not.
- Anysia*, urbs, II, 137 not. et Anysia praefectura in Aegypto, II, 166 not.
- Anysus*, pater Tetramnesti, VII, 98.
- Anyti* decretum Vol. II. Excurs. p. 699. 704.
- Aous*, fluvius, IX, 92 not.
- Aparytae* pop., III, 91 not.
- Apaturia* festa, I, 147 not.
- Apeliotes* ventus IV, 22 not.
- Aper* immanis Mysorum devastat arva, I, 36. in Africa nullus, IV, 192 not.
- Apes* loca trans Istrum occupare Thraces narrant, parum probabiliter Herodoti sententiâ, V, 10. cf. not.
- Aphetae* (*Ἀφῆται*, i. e. *locus unde navis solvitur*), ad Maliacum sinum, VIII, 4, 6. unde nomen ei impositum, VII, 193 not.
- Aphidnae* in Attica Tyndaridis propositae, IX, 73. VIII, 125 not.
- Aphidnaeus* Callimachus, VI, 109 not.
- Aphrodisias* insula, IV, 169 not.
- Aphthitana* praefectura in Aegypto, II, 166 not.
- Aphytis* opp. in Pallene, VII, 123 not.
- Apia*, i. e. Tellus, dea Scythia, IV, 59 not.
- Apidanus*, s. *Epidanus*, fl. Thesaliae, VII, 129 not. VII, 196.
- Apis*, Aegypti urbs Libyae confinis, II, 18 not.

- branti rationem reddit, I, 90. 91. Loxias vocatus I, 91 not. IV, 163. Apollinis arma sponte apparentia Delphis, VIII, 37. Apollo et Diana in Delo coluntur VI, 97 not.
- Apollonia* in Ponto Euxino, IV, 90 not. et 93.
- Apollonia* in sinu Ionio, IX, 92 not. ubi sacrae solis oves, IX, 93. Apolloniates ager (*ἡ Ἀπολλωνίη χώρα*), *ibid.*
- Apollonius* (Dyscolus) glossas in Herodotum scripsit: Vol. IV. p. 478.
- Apollophanes*, Bisaltis pater, VI, 26.
- Apologus* Cyri ad Iones, I, 141 not.
- Apries*, Aegypti rex, Psammis fil., regum longo tempore fortunatissimus, cum Phoenicibus bellum gerit, II, 161 not. Libyes Cyrenaeis finitimi ei se tradunt, IV, 159. at ingente clade in bello cum Cyrenaeis accepta (*ibid.*) ab eo Aegyptii deciscunt, rege electo Amasi, II, 161 not. seq. ab Amasi proelio victus et vivus captus, II, 169. eius interitus et sepultura, *ibid.*
- Asinthii* vel *Absinthii* Thraces, VI, 34 not. Plesthoros, indigenae deo, Oeobazum immolant, IX, 119.
- Apulia*, vid. *Iapygia*. — Apuli, IV, 99.
- Aquae* sacrificant Persae, I, 131. aqua quomodo importetur in arida Syriae loca, III, 6. aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex, III, 9. aqua quaedam adeo invalida, ut nihil super eam inuatare possit, III, 23. aquae calidae in Thermopylis, VII, 166 not. aqua Teari fl. ad scabiem curandam utilis, IV, 90. aqua fontana mirae naturae apud Ammonios, IV, 181. alia similis, IV, 182. aqua Stygis perque eam iusiurandum, IV, 74. cf. *Fons*.
- Aquaeductus* Sami memorabiles, III, 60 not.
- Aquiminaria* (s. vasa aquaria ad sacrificiorum usum) Delphos a Croeso missa, I, 51.
- Ara* Delphis a Chiis donata, II, 135. ara Apollini ab Aristeia exstrui iussa, IV, 155. ara Dianae Orthosiae, IV, 87. Iovis forensis, V, 46. ara ventis statuta in Thyia, VII, 178. ara Herculis, VII, 176. Aras non exstruunt Persae, I, 131 not. aras primi statuere Aegyptii, II, 4. arae et delubra praeterquam Marti in Scythia nulla, IV, 59. ara duodecim deorum Athenis II, 7 not. ara tangitur in iureiurando, VI, 68 not.
- Arabiae* situs et notio II, 8. 73. 75 not. not. ad IV, 39. qualis ea regio, III, 107. IV, 39. terrae natura, II, 12. eius incundissimus odor, III, 112. Arabiae mons, II, 8. Arabiae nomen olim latius patuit, IV, 39 not. VII, 69 not. Arabiam non visit Herodotus, III, 107 not.
- Arabes* cum mulieribus suis quomodo misceantur, I, 198. maxime fidem servant inter homines, III, 8. foederis apud eos ineundi mos, *ibid.* camelis vehuntur in bello, VII, 86. Cambysi aditum permittunt in Aegyptum, III, 9. 88 not. tributorum immunes, III, 88. 91 not. millena talenta thuris Dario pendunt, III, 97. Arabes Persis subditi et quales, III, 88 not. III, 91 not. 94. cf. VII, 69 not. Arabum tonsura, III, 8 not. Arabum in exercitu Xerxis dux et armatura, VII, 69 not.
- Arabicus* sinus, I, 1 not. II, 11 not. II, 158. IV, 39.
- Aradius* fuit Merbalus, VII, 98.
- Aral* (lacus) not. ad I, 203 et 202.

- Ararus*, fl. Scythiae, IV, 48 not.
- Aratrum* in Scythicam regionem ex caelo demissum, IV, 5 not.
- Araxes* fl., I, 126. III, 36. IV, 11. 40. eius insulae, I, 202. ponte iunctus a Cyro, I, 205. est *Iaxartes* aut *Volga*, IV, 40 not. IV, 11 not. I, 202.
- Arbores* fructuum odore, perinde ut vinum, inebriantes, I, 202 not. arbores lanam ferentes in India, III, 106 not. arbores omnes in Thera praeter unam aridae factae, IV, 151.
- Arcades*, I, 146 not. II, 171. V, 49. Arcadas invasuri Lacedaemonii a Pythia (quae *glandivoros* illos nominat) prohibiti, I, 66. eos contra Spartam sollicitat Cleomenes, VI, 74. — Arcades in Thermopylis, VII, 202. Arcades (transfugae), VIII, 26. Arcades semper regionem tenuerunt, VIII, 73.
- Arcae* mumiarum II. 78 not.
- Arcesilaus* I. Batti fil., rex Cyren. IV, 159 not.
- Arcesilaus* II. Batti felicitis fil., IV, 160 not. eius clades ab Afris accepta, interitus a fratre strangulati, *ibid.*
- Arcesilaus* III. Batti claudi fil., in Samum profugit, IV, 162 not. redux in patriam Cyrenen, oraculi immemor, crudelia facinora perpetravit, IV, 164 not. Cambysi Cyrenen tradidit tributariam, IV, 165 not. eius interitus, IV, 164 not.
- Archander*, Danaei gener, Phthii filius, Achaei nepos, II, 98. conf. not.
- Archandri* urbs, II, 97 seq.
- Archangeli* (Persarum), VII, 53 not.
- Archelai*, tribus Sicyone, V, 68 not.
- Archelaus*, Agesilai fil., VII, 204.
- Archestratidas*, Athenagorae pater, IX, 90.
- Archias* Spartanus, eius virtus ad Samum, III, 55.
- Archias alius*, Samii fil., *ibid.*
- Archidamus*, Anaxandridae fil., VIII, 131.
- Archidamus*, Leuxidami fil., amitam in matrimonium ducit, VI, 71.
- Archidice*, nobilis meretrix, II, 135.
- Archilochus* Parius, eius aetas et iambus trimeter, I, 12 not.
- Architecti*: Eupalinus, III, 60. Rhoeucus, *ibid.* Mandrocles Samius, IV, 87.
- Arcu* utendi Scytharum et Persarum peritia, I, 73 not. — arcus Aethiopum, ab Aethiope Persarum regi missus, III, 21 not. 30. arcus Herculis et Scytharum, IV. 10. arcus semper intentus rumpitur, II, 173. arcus Persarum s. Medorum: V. 49 not. 105 not. IX, 43 not.
- Ardericca*, vicus Assyriae, I, 185 n.
- Ardericca* in terra Cissia, ab Eretriensibus captivis habitata, VI, 119 not.
- Ardys*, Gygis fil., Sadyattae pater. Sardium tyrannus, Miletum invadit, I, 15.
- Areius pagus* (Ἀρήιος πάγος, sive Areopagus) Athen., VIII, 52 not.
- Arena* aurifera in India, III, 102. arenae cumuli Cambysis exercitum obrunt, III, 20.
- Areopagus* Athen., VIII, 52.
- Argadeis*, Attica tribus, V, 66. Vol. III. p. 799. 803.
- Argaeus*, Philippi pater, Perdiccae fil., VIII, 139 not. VIII, 137.
- Argaeus* mons I, 72 not.
- Arganthonius*, Tartessi rex, eius longaevitas, cum Phocaeensibus amicitia, I, 163 not. quando mortuus, I, 165.

- Arge* et Opis, virgines Hyperboreae, IV, 35 not.
- Argentum* apud Scythas non in usu, IV, 71. nec apud Massagetarum, I, 215. argenti ferax Lydia, V, 49. argenti metalla Macedonum haud procul a Prasiade palude, V, 17. Atheniensium in Laureo monte, VII, 144. not. argenti et auri metalla in Pangaeo monte, VII, 112. argenti ratio ad aurum, III, 95 not. argentum Aryandicum, IV, 166 not.
- Argi* templum VI, 75. lucus a Cleomene incensus, VI, 80 not.
- Argia*, Aristodemi uxor, VI, 52 not.
- Argilus*, opp. Bisaltiae, VII, 115 not.
- Arginusae*, I, 149 not.
- Argiopus*, loci nomen, IX, 57.
- Argippaei*, pop.: eorum mores, victus etc., IV, 23 not.
- Argivi*, progenitores Persarum, VII, 150. contra Thebas cum Polynice militant, IX, 27. Argivorum foedus, VI, 93 not. Argivorum rex, VII, 149 not. Argivorum odium in Spartanos, VII, 149 not. IX, 35 not. Argivi musicâ praestant inter Graecos, III, 131 not. — Argivorum regnum sibi mercedem petit Melampus, IX, 34 not. Argivi mercede a Pisistrato conducti contra Athenienses, I, 61. eorum bellum cum Lacedaemoniis de Thyrea; clades et lex ob eam lata de tundendis capitibus, I, 82. — Argivi contra Athenienses ab Aeginetis invocati, V, 86 not. ob mulctam sibi nondum solutam auxilia negant, VI, 92. clade a Cleomene accepta, VI, 78 seq. cf. VII, 148. Argivorum servi imperium arripiunt; postea eiecti Tirynthem obtinent et diuturnum gerunt bellum cum dominis, VI, 83.
- in bello Medico societatem Graecorum recusant et a neutra parte stant, Xerxe Graeciam invadente, VII, 148. 149 not. 152. — Persas in Graeciam arcessisse feruntur, VII, 152. eorum foedus cum Persis, nunciis Susa missis, renovatum, VII, 150. 151. — mittunt nuncium ad Mardonium, IX, 12. Argivi a Lacedaemoniis alieni: not. ad VII, 149.
- Argivae* feminae a Phoenicibus raptae, I, 1. Argivarum mulierum furor, IX, 34 not.
- Argo* navis, VII, 193. sub Pelio monte a Iasone fabricata, IV, 179.
- Argolici* s. Argivi crateres, lebetes, IV, 152 not.
- Argolis* regio, I, 82.
- Argon*, vid. *Agron*.
- Argonautarum* expeditio, quo tempore I, 3 not. Argonautarum posterius Minyae, e Lemno eiecti, a Lacedaemoniis recepti etc., IV, 145 sqq. Argonautae in Libyam delati, IV, 179 not.
- Argos* olim Graeciae civitates omnes antecellens, I, 1. ab Homero maxime celebratum, not. ad V, 67. — viris desolatum a servis tenetur, VI, 83. Persis quam amicum, VII, 150.
- Ariabignes*, Darii fil., Xerxis fr., praefectus classi Xerxis, VII, 97. occubuit in pugna ad Salaminem, VIII, 89 not.
- Ariantas*, rex Scytharum, IV, 81 not.
- Ariapithes*, rex Scytharum, IV, 76 not. eius interitus, IV, 78.
- Ariaramnes* Persa, Ionibus favens, VIII, 90. VII, 2 not.
- Aridolis*, Alabandensium tyrannus, VII, 195.
- Arietes* Thebanis Aegyptiis sacri, II, 42 not.
- Arii* pop. Ἀῤῥῖοι, III, 93 not. Ἀῤῥῖοι,

- olim Medi vocati, VII, 62 conf. not. et Vol. III. p. 823. eorum in exercitu Xerxis armatura et dux, VII, 60.
- Arima Scythis* significat unum, IV, 27 not.
- Arimaspi*, viri unoculi in septentrionalibus Europae partibus Gryphis aurum subripiunt, III, 116. cf. IV, 13. 27 not. Vol. II. p. 691 seq.
- Arimaspea* carmina Aristaeae, IV, 14 not.
- Arimnestus* Plataeensis, IX, 72 not. cf. c. 64.
- Arimphaei*, IV, 23 not.
- Ariomardus*, Artyphii germanus, Caspiorum dux, VII, 67.
- Ariomardus*, Darii et Parmyis fil., dux Moschorum et Tibarenorum, VII, 78 not.
- Arion* Methymnaeus, citharoedus, I, 23 not. primus docuit dithyrambum, *ibid.* delphino per mare vectus, I, 24 not. eius donarium apud Taenarum, *ibid.* not.
- Ariphron*, Xanthippi pater, VI, 131. 136. VII, 33. VIII, 131.
- Arisba* in Lesbo, urbs Methymnaeorum, I, 151 not.
- Aristagoras*, Heraclidis fil., Cninaeus tyrannus, IV, 138. dolo captus et civibus traditus, V, 37. at incolumis dimissus, *ibid.* 38.
- Aristagoras* Cyzicenus, IV, 138.
- Aristagoras*, Molpagorae fil., Histiaei gener ac consobrinus, Mileti procurator, V, 30. a Naxiis exsulibus sollicitatus ad eos reducendos, *ibid.* seq. rebellionis Ionicae auctor, V, 36. 37. manifesto a Dario deficit, V, 37. isonomiam instituit, et tyrannos evertit, quasi ipse alienus a tyrannide, V, 37. 38. Spartam missus ad societatem comparandam, V, 38. et eius cum Cleomene acta, V, 49. 50. 51.
- Sparta coactus excedere, c. 51. Athenas venit easque ad bellis societatem inducit, c. 97. Paeones ad defectionem sollicitat, V, 98. expeditio eius contra Sardes, V, 90. 100. VII, 8. turbis tantis commotis, consilii inops, Myrcinum Edonidem petit, V, 124. coll. c. 11 et 22. a Thracibus interfectus, V, 126.
- Aristagoras*, Hegesistrati pater, IX, 90.
- Aristeas* Proconnesius, Caustrobbii fil., *Arimaspea* carmina condit, IV, 13 not. cum Apolline ad Metapontinos venisse, et post mortem denuo comparuisse fertur, IV, 13 not. 14. 15. eius status Metaponti in foro, IV, 15. aetas IV, 15 not.
- Aristeas*, Adimanti filius, Corinthius, ab Atheniensibus interfectus, VII, 137 not.
- Aristides*, Lysimachi filius, vir optimus Atheniensium atque iustissimus, in exilium a populo eiectus; Themistocli haud amicus simultatem missam facit pro bono communi patriae, et nuncium affert Graecis, eosque undique ad Salaminem circumventos, VII, 79 not. 82. Persas multos interfecit, VIII, 95 not. dux Atheniensium ad Plataeas, IX, 28. not. Aristides, iustus vocatus, VIII, 79 not. Aristides pugnae navali Salaminiae non interfuit, VIII, 81.
- Aristocrates*, Casambi pater, VI, 73.
- Aristocratie* commoda et incommoda, III, 81, 82 not.
- Aristocyprus*, Soliorum rex, a Solone carmine celebratus, V, 113. cf. not.
- Aristodemus*, Aristomachi fil., pater Eurysthenis et Proclis, IV, 147. VII, 204. VIII, 131. cf. not. duarum

- familiarum regiarum in Sparta auctor, VI, 52.
- Aristodemus* Spartiata, VII, 231 not. a Leonida remissus proelio non interest, VII, 229 seq. fugax dictus, et probro notatus, infamiam in pugna ad Plataeas delet, VII, 231 not. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractores, IX, 71.
- Aristodicus*, Heraclidis filius, Cymaeus, I, 158. oraculum quomodo tentarit, I, 159.
- Aristogiton* et *Harmodius*, Gephyraei, interfectores Hipparchi, V, 55 not. VII, 123. cf. c. 109.
- Aristolaidis* fil., Lycurgus, I, 59.
- Aristomachus*, Cleodaei fil., VI, 52. VII, 204. VIII, 131.
- Ariston* Byzantius, IV, 138.
- Ariston*, rex Spartaë, I, 67 not. circa eius uxores duas et tertiam acta, VI, 61. 62. 63. callido commento ab amico Ageto uxorem abducit, VI, 62. eius dictum super filio nato Demarato, VI, 63. eius uxor ex heroë Astrabaco gravis, VI, 69.
- Aristonice*, Pythia, VII, 140.
- Aristonymus*, Clisthenis pater, VI, 128.
- Aristophantus*, Cœbonis pater, VI, 66.
- Aristophilides*, Tarentinorum rex, Democedi profugienti favet, III, 136.
- Aristoteles*, Battii prius nomen, IV, 155 not.*
- Arizanti*, Medorum gens, I, 101 not.
- Arizus*, Gergis pater, VII, 82.
- Arma* sacra sponte extra templum Delphicum apparent, VIII, 37 not.
- Armais*, Sesostridis frater: not. ad II, 107.
- Armamenta* pontibus in Hellesponto iungendis, VII, 25. postea Sesti deposita, IX, 115. inde a Graecis in templis dedicata, IX, 121.
- Armatura* populorum, qui in Xerxis exercitu militabant, VII, 61 seqq. — Masistii equitibus praefecti, IX, 22.
- Armenii*, III, 93 not. (armentis opulenti) V, 49 not. navigiis miratione constructis merces Babylonem advehunt, I, 194. — eorum armatura et dux in exercitu Xerxis, VII, 73 not.
- Armenius* mons, I, 72 not.
- Arnaces* s. *Arsaces* not. ad VIII, 110.
- Arphaxadas*: I, 102 not.
- Arpoxais*, Targitai fil., IV, 5 not. ab eo oriundi Scythae, IV, 6.
- Arsamenes*, Darii fil., Utiorum et Mycorum dux, VII, 68.
- Arsames* (pro *Arsanes*), pater Hystaspis, I, 209 not. VII, 11. avus Darii, VII, 224. 69 not.
- Arta* in Persicis nominibus quid significet: not. ad VI, 98.
- Artaba*, mensura Persica, I, 192 not.
- Artabanus*, Hystaspis fil., Darii frater, Xerxis patruus, bellum contra Scythas Dario dissuadet, IV, 83. eius oratio, qua Xerxi dissuadet bellum Graecis inferre, VII, 10 not. II. mirum in solio regio somnium videt, VII, 17 seq. grave eius cum Xerxe colloquium de vitae humanae conditione et de expeditionis in Graeciam susceptae periculis, et consilium de Ionibus sociis datum, VII, 46—52. Susa a Xerxe remissus, commisso regno, c. 52. 53. filii eius Artyphius, c. 66, Ariomardus, c. 67, et Bagasaces, c. 75.
- Artabates*, Pharnazathris pater, VII, 65.
- Artabazanes*, Darii fil., cum Xerxe, fratre de regno contendit, VII, 2 not. 3. cf. not. ad VIII, 89.

- Artabazus*, Pharnazis fil., Choras-
miorum et Parthorum dux, VII,
66. vir Xerxi probatus, cum Mar-
donio remanet in Europa, regem
ad Hellespontum comitatus; Olyn-
thum capit et Potidaeam frustra
oppugnat, ingenti maris accessu
male adflictus, VIII, 126—129.
dissuadet Mardonio pugnam cum
Graecis ad Plataeas committen-
dam, IX, 41 not. seq. Mardonio
victo interfectoque in Phocidem
aufugit, IX, 66 seq. et callido
usus commento salvus per Thes-
saliam elapsus cum reliquiis co-
piarum in Asiam pervenit, IX, 89.
- Artace*, urbs, IV, 14 not. incensa,
VI, 33 not.
- Artachaeus*, Artaei filius, fossae
apud Acanthum faciendae prae-
fectus, VII, 22 not. magna eius
statura; defuncti funus; ei sa-
crificant Acanthii ex oraculo, VII,
117 not.
- Artachaeus*, Otaspis pater, VII, 63.
- Artachacus*, Artayntae pater, VIII,
130.
- Artaei* olim Persae nominati, VII,
61 not. VI, 98 not.
- Artaeus*, Artachaei pater, VII, 22
not.
- Artaeus*, Azanis pater, VII, 66.
- Artanes*, Darii frater, VII, 224.
- Artanes*, fl. Thraciae, IV, 49 not.
- Artaphernes*, Darii frater, Sardibus
praefectus, V, 25 not. 30. brevi-
bus verbis Athen. legatos expedit,
V, 73. ab Aristagora sollicitatus
ad Cycladas acquirendas, aucto-
ritate regis Megabaten cum exer-
citu mittit, V, 31. 32. cf. cap.
seqq. Sardibus incensis arcem
obtinuit, c. 100. Ionibus rebellan-
tibus bellum infert, c. 123. su-
spectum Histiaeum habet, VI, 1
seq. de Persis prodicionis com-
pertis supplicium sumit, c. 4. —
nominis ratio, V, 23 not. Excurs.
Vol. II. p. 677.
- Artaphernes*, Artaphernis filius, con-
tra Athenas et Eretriam missus,
VI, 94. pugna ad Marathonem
cum Dati victus retro in Asiam
navigat, VI, 116. coll. VII, 10.
74. dux Lydorum et Mysorum in
exercitu Xerxis, VII, 74.
- Artaxerxis* nomen, VI, 98 not. si-
gnificat *magnum bellatorem*, VI.
98 not. filius Xerxis, VII, 106. 151.
- Artayctes*, Cherasmis filius, dux Ma-
cronum et Mosynoecorum, VII, 33
not. VII, 78. Sesti praeses, *ibid.*
et IX, 116. eius facinora nefa-
ria, VII, 33. IX, 116. longam post
obsidionem Sesto profugit; ab
Atheniensibus captus et in cru-
cem actus, IX, 118. 119. 120. conf.
VII, 33 not. Artayctae filius co-
ram patre saxis obrutus, IX, 120.
- Artaynta*, Masistae filia, Dario filio
a Xerxe collocata, IX, 108. ea-
dem tamen amasia Xerxis, IX,
108 seq.
- Artayntes*, Artachaei filius, dux elas-
sis a Xerxe relictas, VIII, 130 not.
eius fuga, IX, 102. probris peti-
tus a Masiste, contra eum strin-
git acinacem, IX, 107.
- Artazoustra*, Darii filia, VI, 43.
- Artembares*, vir nobilis inter Me-
dos, I, 114. 115. 116.
- Artembares*, avus paternus Artay-
ctae, instruit Persas, quomodo
a Cyro petant ut meliorem regio-
nem ipsis adsignet, IX, 122.
- Artemisia*, Lygdamidis filia, Hali-
carnassensium regina, Xerxis con-
tra Graecos expeditionem secuta,
VII, 99 not. eius genus et animi
praestantia, *ibid.* consilium de
non tentanda belli fortuna ad Sa-
laminem, VIII, 68. §. 2 not. eius

- facinus in pugna navali, VIII, 87 not. 88. eam insequitur Aminias Palleneus; et quomodo servata, VIII, 93. in consilium a Xerxe adhibita separatim; deducit liberos regios, VIII, 101. 102. 103.
- Artemisium*, IV, 35. VII, 175 et 195. describitur, vid. VII, 176 not. et VIII, 2 not. ad *Artemisium* pugna navalis prima auicipiti Marte pugnata, VIII, 9. 10. 11. altera et tertia, VIII, 14—17.
- Artimpasa*, Venus Scythica, IV, 59. not.
- Artiscus*, fl. Scythiae, IV, 92 not.
- Artobazanes*, et *Artabazanes*, cf. not. ad VI, 43. 98.
- Artochmes*, Darii gener, Phrygum dux, VII, 73.
- Artontes*, Bagaei pater, III, 128.
- Artontes*, Mardonii fil., IX, 84.
- Artoxerxes*, vid. *Artax*. cf. nott. ad VI, 43. 98.
- Artymbius*, Persarum dux in Cypro, ex equo docto pugnat, V, 108. 110 seq.
- Artynates*, Ithamatri fil., Pactum dux, VII, 67. *Artachaei* fil., VIII, 130.
- Artyphius*, fil. *Artabani*, VII, 66 not. *Ariomardi* germanus, VII, 67.
- Artystona*, Cyri filia, Darii uxor amata, III, 88. VII, 69.
- Arvum*, apud Aegyptios centum cubitos habet, II, 168.
- Arundo*, Indica: III, 98 not. VII, 64. 65. Babylonica I, 195.
- Arx* Athenarum; eius introitus etc. not. ad VIII, 53; olea et putens aquae salsae VIII, 55 not.
- Argandes*, Aegypti praefectus, sollicitatus a *Pheretima*, exercitum in Libyam mittit, IV, 166. 167. cf. c. 200 seq. postea ob argentum excussum *Aryandicum* morte mulctatur a *Dario*, IV. 166 not.
- Argenis*, *Alyattis* filia, *Astyagi* nubit foederis causaservandi, I, 74.
- Asbystae* Afri, IV, 170 not.
- Ascalon*, Palaestinae urbs, I, 105 not.
- Aschy*, liquoris genus, apud *Argippaeos*, IV, 23 not.
- Asia*, *Promethei* uxor, IV, 45 not.
- Asiae* descriptio geographica ex mente *Herodoti*, IV, 37—40 cf. V, 49. unde nomen acceperit, IV, 45 not. *Asiam* a *Libya* disiungunt *Aegyptii* montes, II, 17. magna *Asiae* pars a *Dario* per *Scylacem* detecta, similia exhibet atque *Africa*, IV, 44. cf. not. non ultra *Indiam* habitata, c. 40. enumerantur *Asiae* populi, V, 49 et VII, 61 seqq. cf. I, 142 seqq. *Asia minor inferior*, τῆς Ἀσίας τὰ κάτω, per *Halyn* fl. determinata, I, 72 not. cf. I, 103 not. 177 not. II, 117. simpliciter *Asia*, de *Asia minore* VI, 23 not. VI, 43 not. *Asiae superiora* τῆς Ἀσίας τὰ ἄνω, trans *Halyn* fl. I, 103. I, 130. II, 117. *Asiam Persae* putant sibi necessitudine coniunctam, I, 4 not. IX, 116 not. *Asiae superioris* imperium *Assyrii* tenent, I, 95. *Asia subacta* a *Phraorte*, I, 102. *Asiae* imperium amittunt *Medi*, eoque *Scythae* potiuntur, I, 104 seq. idque *Medi* recuperant, I, 106. et postea *Persae* obtinent, I, 130.
- Asias* tribus *Sardibus* sic vocata, IV, 45 not.
- Asias*. *Cotyis* fil., *Manis* nepos, IV, 45 not.
- Asinarii* cum matre *Demarati* concubitus falso sparsus, IV, 68. 69.
- Asine*, *Dryopum* civitas in *Peloponneso*, VIII, 73 not.
- Asini* in navigiis *Armeniorum* Ba-

- bylonem commeantium, I, 194.
 asini in Scythia nulli, IV, 28 not.
 129 not. asinorum vocem et formam equi Scythici non ferunt, IV, 129 not. asini feri cornibus praediti in Libya, IV, 191 not.
 192. asini nunquam bibentes apud Nomades Libyes, IV, 192. asini frigoris impatientes, IV, 28 not.
 asini feri s. onagri, VII, 86 not.
 asini in sacris Aegypti. et Lacedaem. Vol. III. p. 817 seq.
- Asmach*, Aegyptiacum vocab. quid significet, II, 30 not.
- Asonides*, nauarchus Aeginensis, VII, 181.
- Asopii*, pop. in Boeotia, IX, 15. not.
- Asopodorus*, Timandri fil., Thebanorum dux, IX, 69.
- Asopus*, fl. Boeotiae, VI, 108. VII, 199 not. 200. 216. IX, 15 not. 29. 43 not. 51 not. — *Asopi* filiae, Thebe et Aegina, V, 80.
- Asp* (equus) in Persarum nominibus: not. ad III, 2. IV, 23.
- Aspathines*, e Persarum primoribus, coniurationis in Magos particeps, III, 70 seqq. et Excurs. Vol. II. p. 676 seq. de nomine p. 679. in femore percussus a mago, III, 78. Prexaspis pater, VII, 97.
- Asphaltus* Babylonica, I, 179 not. asphaltus e puteo hauritur in Cissia terra, VI, 119 not.
- Aspides* (serpentes) per Libyam, IV, 191 not.
- Assa*, opp. in Atho monte, VII, 122 not.
- Assesus*, in Milesiorum agro, et *Assesia* Minerva, I, 19 not.
- Assyria*, II, 17. IV, 39. Assyria sensu latiore, I, 102 not. 177 not. III, 92. IV, 39 not. Assyriaca historia Herodoti, I, 106 not. regio-
- nis potentia; terra fertilissima cereali frumento, nec vero arboribus; palmas arbores gignit, I, 192. 193. oppida habet magna et celeberrima, I, 178. — Assyriaca terra et Babylonia de una eademque terra I, 192 not. III, 92 not. 155. Assyriae literae, IV, 87 not. Assyriacarum rerum libros non scripsit Herodotus: I, 106 not. et Vol. IV. p. 409.
- Assyrii*, a Graecis dicti Syrii, VII, 63. quamdiu Asiae superioris imperium tenuerint, I, 95. ab iis Medi deficient, *ibid.* eosque subigunt, I, 106. eorum bellum cum Phraorte, I, 102. cum Cyaxare, I, 103. eos adgreditur Cyrus, I, 177 seqq. eorum arma in exercitu Xerxis, VII, 62. Assyrii rege Sanacharibo Aegyptum aggre-diuntur, II, 141 not.
- Astacus*, Melanippi pater, V, 67.
- Astarte* s. *Astaroth* I, 105 not. II, 112 not. coll. not. ad IV, 180.
- Aster*, Anchimolii pater, V, 63.
- Astrabaci* heroïs aedes Spartae, VI, 69.
- Astrabacus*, heros, Vol. III. p. 817 seqq. (de nomine et significatione.)
- Astyages*, Cyaxaris fil., Medorum rex, I, 46. 73. 107. avus maternus Cyri, I, 74. 75. acerbè imperat Medis, I, 123. Arienin uxorem ducit, I, 74. eius somnia, I, 107 seq. gesta cum filia Mandane, *ibid.* Harpago Cyrum necandum tradit, etc. c. 108 seqq. eidem postea filium comedendum adponit, I, 119. a Cyro nepote regno exutus, I, 127. 128. 129 coll. c. 75. tamen ab eo bene habitus, I, 130 not. responsum eius Harpago datum, Cyri defectionem se confiasse glorianti, I, 139. —

Astyagis et *Croesi* adfinitas unde, I, 73. extrema fata, I, 130 not.

Asyckis, rex Aegyptiorum, legem de aere alieno in pecuniae inopia fert, et pyramidem e lateribus conficit, II, 136 not.

Atarantes, pop. Africae, IV, 184 seqq. not.

Atarbeckis, urbs in Aegypto, II, 41 not.

Atarne, vel *Atarneus*, urbs, VII, 42. *Atarneus* (ὁ Ἀταρνέυς), terra Mysiae, I, 160 not. VI, 28. VII, 42. (ἡ Ἀταρνείτιδος χώρα), VI, 29. in dominio Chiorum, VIII, 106.

Atarnita fuit *Hermippus*, VI, 4.

Atarnes, fl. Thraciae, IV, 49.

Athamas, Aeoli fil., inito cum Inone consilio, necem *Phrixo* machinatus, VII, 197.

Athenades *Trachinius*, VII, 213.

Athenae, Ionicarum urbium sola quondam insignis, I, 143. oppressae tyrannide a *Pisistrato*, I, 59. 60. tyrannide liberatae, V, 55 not. seqq. 64. 65. captae a *Xerxe*, VIII, 151 seq. iterum a *Mardonio* et incensae, IX, 3. 13. *Athenarum* arx occupata a *Cleomene*, V, 2. incensa a *Persis*, VIII, 53. ambitus urbis, I, 98 not. *Athenarum* tribus quattuor, V, 66 not. *Athenarum* forum, V, 89 not. arx VIII, 53 not. 55. *Athenarum* duces decem in bello, VI, 103 not. *Athenarum* divitiae, VII, 28 not. *Athenae* λιπαραί, VIII, 77 not. *Athenis* commoratus est *Herodotus* ibique recitavit, VIII, 94. Comm. §. 4. (Vol. IV p. 410).

Athenaeus, explic. not. ad IX, 26.

Athenagoras, legatus *Samius*, IX, 90.

Athenienses, antiquissimus populus, VII, 161. VIII, 44 not. *Pelagicae stirpis*, nunquam solum mutant, I, 56 not. et VII, 161 not.

in Ionico genere praecellunt, I, 56. et *Iones* appellari nolunt, I, 143. eorum diversis temporibus diversae appellationes, VIII, 44 not. — civium numerus (triginta milia) V, 97 not. *Atheniensibus* leges a *Solone* conditae, I, 59. cf. II, 177. antiquae tribus I, 59 voll. V, 66 et *Excurs.* Vol. II. p. 799 seqq.; mutatae a *Clisthene* et auctae, V, 66. 69. *Excurs.* Vol. II. p. 801. *prytaneum*, I, 146. festa quinquennialia, VI, 111. — *Democedem* medicum publice conducunt centum minis, III, 131, ubi vid. adn. — eorum reditus ex metallis *Laureis* VII, 144. — nautici necessitate facti, *ibid.* ducentas habent naves instructas in bello Persico, VIII, 61. 44. cf. not. ad VIII, 1. quo usque navigaverint. VIII, 132 not. *Atheniensium* mulierum vestis mutatio, V, 87. *Athenienses* inter *Graecos* scientiâ primi, I, 60 not. in oppugnan-
dis muris periti, IX, 70. cf. c. 102. primi cursu in hostes impetum faciunt, VII, 112. sagittarii insignes, not. ad IX, 60. sub tyrannis infirmi, V, 78. 91 not. inter *Graecos* tyrannide liberati eminent, V, 66. 97. cf. I, 56. — in pugna *Plataensi* alterum cornu tenent, IX, 27 seq. — eorum prudentia in bello Persico, VIII, 3. IX, 27. *Atheniensium* factiones variae, ex dissidiis familiarum inter eos illustrium ortae, I, 59—63. V, 55 seqq. ad quas sedandas *Peloponnesii* expeditiones quattuor in *Atticam* suscipiunt, V, 62 seqq. ultima, *Cleomene* duce, miro modo frustrata, V, 74. 75. 76. cf. c. 90—93. — de *Sigeo* cum *Mitylenaeis* bellum,

V, 94. 95. proelium cum finitimis apud Eleusinem, I, 30. bellum cum Boeotis, callido quod Plataeensibus Spartani dedere consilio Atheniensibus conflatum, VI, 108 not. V, 74. seqq. et praesertim cum Thebanis, V, 79 seq. Atheniensium uxores a Pelasgis, Atticâ expulsis (VI, 137), raptae, VI, 138. quas ulturi Athenienses postea, Miltiade duce, Lemnum a Pelasgis inhabitatam invadunt, VI, 139 seq. — cum Aeginetis bellum et mutuae inimicitiae: V, 81 seqq. 89. VI, 49. 87—93. quas solvunt, imminente bello Persico, VII, 145. bellum denuo Cleomene apparante Atheniensium legati Sardes missi Dario terram et aquam, invitis civibus, promittunt, V, 73; postea alia legatione cum contemptu ab Arthapherne remissa, V, 96. Ioniibus auxiliantur adv. Persas, V, 97, et Sardes invadunt, V, 100 seq. cf. VII, 1. 8. inde bellum cum Persis, V, 105. cf. III, 134, VI, 94 et VII, 133 coll. VI, 48. Datis et Artaphernes; Darii iusu, Graeciam ingenti classe petunt, VI, 94 seqq. sed ab Atheniensibus in campo Marathonio proelio victi, VII, 111 seqq. cf. IX, 27. in bello contra Xerxem (cf. VII, 5. 6.) Athenienses repellunt oblata a rege VIII, 140. §. 1; inde aliarum gentium liberatores, VIII, 142 not. et servatores Graeciae maxime laudantur, VII, 139 not. et iterum, VIII, 3 not. eorum oratio ad Spartanos, VIII, 139 not. 142. 144 not. coll. IX, 5. adde IX, 27 not. 46. — Athenienses in pugna navali ad Euboeam strenui, VIII, 17., urbem suam deserunt, VIII, 41. in

pugna ad Salaminem post Aeginetas praestantissimi, VIII, 84 seqq. c. 93. Persis iterum, Marathonio duce, Atticam invadentibus Salaminem repetunt, IX, 6. coll. VIII, 136. et legationem Spartam mittunt, IX, 7. in pugna Plataeensi praecellunt, IX, 12—23. 46 seqq. 60 seqq. itemque in pugna ad Mycalen, IX, 102 seq. Athenienses Sestum obsident, IX, 114. Atheniensium clades ad Datum, IX, 75 not. — eorum cum Carystiis bellum IX, 105. cum Edonis, IX, 75. — Peloponnesiacum bellum, VII, 137. IX, 73. Atheniensium iactantia, V, 82 not. Atheniensium vestitus, V, 87 not. Atheniensium opera fictilia, V, 88 not. Atheniensium luctus de Mileto capta, VI, 21 not. Atheniensium naves quot milites habuerint, VII, 184 not. naves privato sumptu ornatae, VIII, 17 not. Atheniensium naves ad bellum Troianum, IX, 27 not. Athenienses plectant eos, qui patriam sine permissu relinquunt, VIII, 41 not. — Vid. quoque *Attica*.

Athor, Aegyptiorum dea, not. ad II, 41 et 156.

Athos, mons, VI, 44 et 95. eius descriptio, VII, 22 not. circa Athos iactura classis Persicae, VI, 44 et 95. VII, 21. perfossus a Persarum copiis, VII, 22 not. 212.

Athribitana, praefectura Aegypti, II, 166 not.

Athrys fl. Thraciae, IV, 49 not.

Atlantes (Atarantes), IV, 184 not. 185 not.

Atlanticum mare (ἡ Ἀτλαντὶς θαλάσση), I, 202 not.

- Atlas* fluvius ex Haemo monte in Istrum fluit, IV, 49 not.
- Atlas* mons; eius descriptio, IV, 184 not.
- Atossa*, Cambysis soror et Smerdis eadem Cambysis uxor, et magi, et Darii, III, 68 not. (ubi etiam de nomine ipso). 88 not. ulcere in mamma laborans, a Democede persanata, Darium incitat ad bellum Graeciae inferendum, III, 133. 134. potentia eius apud Darium, VII, 2. 3 not.
- Atramytteum* (*Ἀτραπεζίτιον*), opp. in Troade, VII, 42 not.
- Atridarum* classis in expeditione adv. Ilium suscepta, VII, 20.
- Attaginus* Mardonium convivio excipit Thebis, IX, 15 not. eum sibi dedi volunt Graeci victores Thebas obsidentes, IX, 86. ipse profugit, IX, 88.
- Attica* regio non equitabilis, IX, 13. oleas gignit, V, 82. — Attica oppressa a Pisistrato, I, 59 seq. eam quater ingressi Dores, V, 76. coll. cap. 55 seqq. — Atticae magnam partem vastant Persae, VI, 102. VIII, 51—55. IX, 13.
- Attica gens*, Pelasgica, I, 56 not. in Hellenes transiens linguam Pelasgicam perdidit, I, 57 not. Atticarum mulierum caedes, VI, 138. vestis mutatio, V, 87. Atticae mulieres Lycidis uxorem et liberos lapidibus obruunt, IX, 5. Vid. supra *Athenienses*.
- Atys*, deus, I, 7 not. Excurs. I Vol. I. p. 834.
- Atys* Lydorum rex, Manis filius, Lydi et Tyrrheni pater, I, 7 not. 94 not. VII, 27 not. VII, 74. cf. I, 171.
- Atys*, Croesi fil., adolescens eximius, I, 34 not. 35. statim post celebratas nuptias invito patre, aprum Mysiae venatus, ab Adrasto custode cuspide transfossus, I, 35—43.
- Auchatae*, Scytharum genus, IV, 6 not.
- Augila* in Africa locus, ubi frequentes palmae arbores, IV, 172 not. 182 not.
- Auras* et *Atlas*, fluvii ex Haemi iugis fluentes, IV, 49 not.
- Aurelius Opilio* Musarum nomine libros suos inscripsit: Vol. IV. p. 458.
- Aures* magis incredulae quam oculi, I, 8 not. — in auribus habitat animus, VII, 39 not. aures ignominiae causa praecisae, II, 162. III, 60. 118. — aures sibi praecidit Zopyrus, III, 154. aurium amputatio in suppliciis Persarum, III, 69 not.
- Aureus* tripus apud Delphos, IX, 81. aurea phiala in balteo Herculis, IV, 10. aurea insignia et munera regum Persarum: VII, 27 not. VII, 41 not. 54 not. VII, 83. VIII, 120 not. aurei crateres et phialae, et alia vasa potoria etc. in Persarum exercitu Mardonii, IX, 80. aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere, III, 148. aureum aratrum, iugum, securis, et phiala, caelo delapsa in Scythiam, IV, 5. aureae compedes Democedi donatae, III, 130. aureae compedes apud Aethiopes, III, 23. aurea platanus ac vitis, VII, 27. aurifera arena, quae a formicis egeritur, III, 102. — cf. mox *Aurum*.
- Aurum* sacrum Scytharum, IV, 7. — auri immensa vis a Gyge Delphis dicata nominatur Gygadas, I, 14. auri copia apud Lydos I, 50; apud Massagetas I, 204; apud

- Indos III, 98 not. et 106; in septentrionalibus plagis III, 116. IV, 13. 27. auri copia in montibus Altai et Ural I, 204. 215. apud Aethiopes, III, 23 not. — auri creber usus in armis et ornatu equorum apud Massagetas, I, 215. — auro et argento constrati lecti tentoriaque referta in exercitu Pers. Mardonii, IX, 80. — ex auro et argento ubi primum percussi nummi, I, 94. auro ridicule oneratus Alcmaeon, VI, 125. — aurum vili mercantur Aeginetae a servis Laced., IX, 80. aurum quo modo recondatur in thesauris regum Persarum III, 96. auro merces suas permutant Carthaginienses cum Afris, IV, 196. auri ramenta formicis in deserto effodientibus eripiunt Indi, III, 102—105. auri ramenta e Tmolo monte, I, 93, e Pactolo fl., V, 101. aurum in India per flumina devectum, aliud effossum, III, 106. — in Cyrauni ins. auri ramenta e lacu piscantur virgines, IV, 195. auri metalla Thasiolorum in Scapte-Hyle, VI, 46. alia a Phoenicibus detecta inter Aenura et Coenyra, VI, 47. auri et argenti metalla in Pangaeo monte VII, 112. auri met. apud Daton opp., IX, 76. auri ratio ad argentum, III, 95 not.
- Auschisae* Afri, IV, 171 not.
- Auscenes*, *Αυσείς*, pop. Africae, IV, 180 not. 191.
- Auster*, pluviosissimus ventus, II, 25. Psyllos contra se bellantes arenâ obruit, IV, 173 not.
- Autesion*, Tisameni fil., IV, 147. VI, 52.
- Autodicus*, Cleadis pater, IX, 85.
- Automoli* (i. e. *Transfugae*) Aegypt. militum colonia in Aethiopia, II, 30 not. coll. III, 17 not.
- Autonous* et Phylacus heroës, eorumque fana, VIII, 39.
- Auxesia* et Damiae simulacra, V, 82 not. 83 not.
- Aves* in Scytharum donis, IV, 131 seq. aves in templis sacrae, I, 159 not. avis sacra Aegyptiorum s. *Ζηηξ*, II, 65 not. avium auguria in Persarum rebus, III, 76 not.
- Axius* fl. Macedoniae, Mygdoniam a Bottiaei de determinat, VII, 123 not. 124.
- Axus* Cretae opp., IV, 154 not.
- Azanes*, Artaei fil., Sogdorum dux, VII, 66.
- Asen* (*Ἀσέν*), fuit Laphanes, VI, 127 not.
- Aziris*, locus amoenus in Africa, IV, 157 not. a Cyrenaeis habitatus, IV, 160 not.
- Azotos* (*ἡ Ἀζωτος*), Syriae urbs, diutissime inter omnes obsidionem sustinuit, II, 157 not.

B.

- Babylon*: situs et ambitus, I, 178 not. seq. descriptio et exstructio. I, 179 (nott.). — 183; moenia, I, 178 not.; portae, III, 158 not.; Beli templum, I, 181 not. primo capta a Cyro, I, 191 not. cf. c. 153 not. eius potentia, qua tertiam Asiae partem aequat, I, 192. — secundo capta a Dario post diuturnam obsidionem, III, 158. eius muri et portae deiectae, III, 159. Babylonis reginae duae insignes, I, 184. 185. regia sedes, I, 181.
- Babylonia* et *Assyria* promiscue I, 192 not. III, 92 not. 155 coll. IV, 39.
- Babylonicae* regionis feracitas, I, 193 not.

- Babylonicum* talentum quid valeat, III, 89 not. III, 95 not.
- Babyloniorum* instituta et leges, I, 196 seqq. amictus et cultus, I, 195 not. navigia, I, 194 not. cum mulieribus miscendi foedus mos, I, 199 not. virginum auctio, I, 196 not. ablutio post coitum, I, 198 not. tres eorum tribus nullo alio nisi piscibus vescuntur, I, 200 not. — cura erga aegrotos, I, 197. sepulcra et luctus funebres, I, 198 not. a Babyloniiis polum et gnomonem accepere Graeci, II, 109. eorum foedus cum Croeso initum, I, 77. cum Cyro conflictus et fuga, I, 190 not. — rebellio sub Dario et belli apparatus, III, 150 not. mulieres strangulant fere omnes ne rem frumentariam obsessorum absumant, III, 151 not. frustra et diu a Dario obsessi, tandem per Zopyri dolum capti, III, 151 not. — 158. eorum tria milia patibulis affixa, III, 159. Babyloniorum texturae, I, 195 not. gemmae, I, 195 not. arundo (Bambus), I, 195 not. baculi, I, 195 not.
- Bacchus* (Διόνυσος, Διόνυσος Βάκχος), IV, 79, ubi cf. not. Aegyptiorum Osiris, per totam Aegyptum cultus. II, 42 not. 123 not. 144 not. seq. ex eo et Iside natos Apollinem et Dianam perhibent, II, 156. Bacchus dominus inferorum apud Aegyptios, II, 123 not. eius festum apud Aegyptios, et pompa imaginum nervomobilem, II, 48 not. festum apud Aethiopes Macrobius, III, 97. cf. II, 146. Bacchi cultus in Meroë, oppido Aethiopiae, II, 29 not. Bacchus (i. e. Sol), Arabibus Orotal nominatus, solus deus, cum Urania in foedere ineundo HERODOT. IV.
- invocatus, III, 8 not. (cf. VIII, 143). in regione cinnamomifera educatus, III, 111. cf. II, 148. Bacchi nomen et sacra et phalli pompam ex Aegypto, a Cadmo Tyrio accepta, Melampus Graecos docuit, II, 49 not. Bacchus, Semele Cadmi filiâ natus, ab Iove insutus femori et Nysam in Aethiopiam deportatus a Graecis perhibetur, II, 145. 145 not. cf. III, 97 coll. c. 111. — Baccho tragici chori a Clisthene attributi, V, 67 et Excurs. Vol III. p. 806 seq. Dionysi Bacchici sacra et orgia apud Borysthenitas, IV, 79 not. Bacchi triennialia festa et bacchanalia apud Gelonos, IV, 108. Bacchus Thracum, V, 7 not. Bacchus Βάσσαρενς not. ad VII, 111. Bacchi oraculum in altissimo monte apud Satras Thraciae, VII, 111 not. templum prope Byzantium, IV, 87. Bacchica et Orphica instituta eadem sunt et Aegyptiaca et Pythagorica, II, 81 not.
- Bacchanalia* Scythae improbant, IV, 79.
- Bacchantium* vox, VIII, 65.
- Bacchiadae* apud Corinthios, V, 92. §. 2 not.
- Bacidis* (vid. not. ad VIII, 20 not.) oracula aliquot, VIII, 20. 77. 96. IX, 43. V, 43 not.
- Bactra* urbs (τὰ Βάκτρα), VI, 9. IX, 113 (οἱ Βακτριανοί). III, 92 not.
- Bactriana* regio (ἡ Βακτρία γῆ), IV, 204. Bactriana gens (τὸ Βακτριον ἔθνος), I, 153. praefectura, III, 92 not. IX, 113 not. frequentes seditiones in hac terra ortae: not. ad IX, 113.
- Bactrii* in Xerxis exercitu militantes, et eorum dux et armatura, VII, 64 not. eorum equites, *ibid.* 86.

- Baculi* Assyriorum memorabiles, I, 195 not.
- Badres* s. *Bares*, Pasargades, nauticis copiis dux contra Barcaeos, IV, 167 not. c. 203.
- Badres*, Hystanis fil., Cabeleum et Milyarum dux, VIII, 77.
- Baeto* stathmorum scriptor: not. ad V, 52.
- Bagaeus*, Artontis fil., ad Oroetem interimendum a Dario missus, III, 128 not.
- Bagaeus*, Mardontis pater, VII, 80.
- Bagasaces*, Artabani fil., dux Thracum, VII, 76.
- Balteus* Herculis, in extrema commissura habens phialam auream, IV, 10.
- Bambus* Indorum: not. ad III, 98. coll. I, 195 not.
- Barathrum* Athen. VII, 133 not.
- Barba* proluxa nascens feminae sacerdoti Minervae apud Pedasenses, res ominosa, I, 175. VIII, 104. barbam vellere aut radere ignominiosum orientalibus hominibus, II, 121. §. 4. barba rasa Aegyptiorum II, 36. 37 not.
- Barbarum* genus minus dextrum quam Graecum, I, 60. barbaros potius quam Graecos in mortuum saevire decet, IX, 79. barbarorum vociferatio in pugna, IX, 59. apud barbaros turpe est nudum conspici, I, 10 not. barbari, i. e. Siciliae indigenae, VII, 154 not. 167.
- Barce*, oppidum in Africa, III, 91 not. eius origo et conditores, IV, 160 not. obsessa a Persis et dolo capta, IV, 200 seq.
- Barce* vicus (ἡ Βάρχη χώρα), in Bactriana regione, IV, 204 not.
- Barcae* Cambysi se dedunt, III, 13 not. III, 91. interficiunt Arcesilaum, IV, 164. 167. circa eos et Persas acta, IV, 201 etc. subacti a Pheretima, Arcesilai matre, misere tractati, IV, 202. 203. ad Darium transportati vicum Bactrianae regionis incolunt, cui quoque Barce nomen, IV, 204.
- Bares*, vid. *Badres*.
- Baris*, navigii nomen apud Aegyptios, II, 96 not.
- Basilides*, Herodoti cuiusdam pater, VIII, 132.
- Basilius Magnus* Herodotei sermonis imitator: Vol. IV. p. 476.
- Bassaria* ferae (*devulpium genere*), IV, 192 not.
- Battus* Libycæ linguæ rex nominatur, IV, 155 not.
- Battus* I. Cyrenaeorum rex, Polymnesti fil. ex Phrouima concubina, IV, 150 not. 155 not. eius vitium linguae, unde dictus Battus, IV, 155 not. quot annos regnarit, IV, 159 not.
- Battus* II. cognomine Felix, Arcesilai I. fil., Batti I. nepos, II, 181 not. IV, 159 not.
- Battus* III. Claudus, Arcesilai successor, IV, 161 not.
- Battiadae*, Barcaeorum insignis familia, IV, 202.
- Beatus* ante obitum nemo appellandus, I, 32. — beatus ex viventibus nemo, I, 86.
- Beatorum insula* (Μακάρων νῆσος), III, 26 not.
- Becos* Phryges panem vocant eaque prima vox a pueris edita in loco deserto educatis, II, 2 not.
- Bel*, Babyloniorum deus, I, 181 not. I, 199 not.
- Belbina* insula, VIII, 125 not.
- Belides*, portae Babylonis, III, 155. 158.
- Bellariis* multis utuntur Persae, I, 133.
- Bellum* paci praeferre amentis est, I, 87. bellum civile tanto peius bello publico, quanto bellum pa-

- ce, VIII, 3. bellum sibi invicem indicere Graeciae populi in more habent, VII, 9. bellum Persarum adversus Aegyptum ob mulieres commotum, III, 1. 3. bellum adv. Graeciam a principio mutuos raptus mulierum excitasse ferunt Persarum literati, I, 1—5. conf. III, 134 not. bellum ab Atheniensibus obraptas foeminas Lemno inlatum, VI, 138. bello et raptu vivere apud Thraces laudatissimum, V, 6. bello et praedâ vivunt Tauri Scythae, IV, 103.
- Belus*, Nini pater, I, 7.
- Belus*, Cephei pater, VII, 61.
- Benemeriti* de rege, Orosangae Persis dicti, VIII, 85 not. III, 140 not. honoribus maximis adfecti III, 154. coll. c. 160 et cf. V, 11. VI, 29. Bene meriti seu benefici Spartiatarum, I, 67.
- Berberi*: not. ad IV, 181. 197.
- Berenice*: not. ad IV, 171.
- Bermius*, mons Macedoniae, VIII, 138 not.
- Bessivaticinantes* in Bacchii templo apud Satras, VII, 111 not.
- Bestiae* apud Aegyptios sacrae, II, 65 seqq. not. 67 not. bestiae sacrae ab Aegyptiis conditae, II, 42 not. II, 64 not. et II, 67, ubi de causa huius cultus.
- Bias* Prieniensis, I, 27 not. saluberimum consilium Ionibus dat, ut in Sardiniam navigent, I, 170.
- Bias* Melampodis frater, IX, 34.
- Birs* Nimrud I, 181 not.
- Bisaltes*, Apollophanis fil., Abydenus, VI, 26.
- Bisaltia*, regio Macedoniae, VII, 115 not. Bisaltarum regis immane facinus in filios, qui contra Graeciam militabant, VIII, 116.
- Bisantke*, urbs Hellesponti, VII, 137 not.
- Bistones*, populus Thraciae, VII, 110 not.
- Bistonis* lacus, VII, 109 not.
- Bithyni* a Croeso subacti, I, 28. Bithyni nominantur Thraces in Asiam traieci, VII, 75 not.
- Bitonis* et Cleobis historia et beatitudo, I, 31 not.
- Bocchoris*: not. ad II, 136.
- Boebeis* palus (ἡ Βοιβητὶς λίμνη) in Thessalia, VII, 129 not.
- Boëdromion* mensis: not. ad VI, 106. IX, 101.
- Boeoti* Oenoën et Hysias occupant, V, 74. Chalcidensibus auxiliantur contra Athen., at malo successu, V, 77. Boeoti ad Thermopylas, VII, 202 seqq. cum Medis universi sentiunt, VIII, 34. eorum equitatus magno usui fuit fugientibus Persis, IX, 68. Boeotorum foedus, V, 79 not. VI, 108 not. Boeotarchae qui sint IX, 15 not.
- Boeotia*, II, 49. V, 57. *Boeotia* olim *Cadmeis* II, 49 not.
- Boeoticae soleae*, I, 195.
- Boges*, praefect. Εἰῶνις, VII, 107 not. 113. Xerxi fidelissimus, in rogum se coniecit, VII, 107.
- Bolbe* lacus, V, 16 not.
- Bolbitinum* ostium Nili, II, 17. Exc. Vol. I. p. 852.
- Boreas* Atheniensium gener ab iis contra Xerxem invocatus, VII, 189 not. eius uxor Orithyia, delubrum ad Ilissum fl., *ibid.* not.
- Borges*, ferae in Africa frequentes, IV, 192.
- Borythenes* fl., IV, 18. 45. 47. 53 not. *Borythenes*, et fluvius et urbs, IV, 78 not. (de nomine) IV, 53 not. et Vol. II. p. 713 seq.
- Borythenitae* (οἱ Βορυσθενῆται), IV, 18. 53. eorum urbs (τὸ Βορυσθενῆτῶν ἄστυ), Milesiorum

- colonia, IV, 78. eadem *Borysthenes* (Βορυσθένης), *ibid.* τὸ Βορυσθενείων ἐμπόριον. IV, 17 not. Exc. Vol. II. p. 713 seq. Olbiopolis vel Olbia; ipsique Ὀλβιοπολίται nominati, IV, 18 not. Vol. II. p. 714.
- Bos* se ipsum elixans apud Scythas, IV, 61. boves in sacris Argivorum I, 31 not. Aegyptiorum II, 38. boves mares Aegyptii immolant; feminae Isidi sacrae sunt, II, 18. II, 38 not. 41 not. II, 129 not. boves immolandos quomodo explorent Aegyptii, II, 38 not. boves cur sacrae Aegyptiis, II, 40 not. II. 41 not. II, 129 not. boum sepultura apud Aegyptios, II, 41 not. bos apud Cyrenaeos etiam sacra propter Isidem, IV, 186 not. bobus ubi cornua non succrescant, IV, 29. boves praepostere pascentes, cornua inflexa antierius habentes, IV, 183 not. — boves feri (praegrandibus cornibus circa Macedoniam), VII, 120 not. bos lignea inaurata Mycerini regis filiae sepulcrum, II, 129 not. seq. boves aureae a Croeso Ephesi dedicatae, I, 92.
- Bosporus* Cimmerius, IV, 12 not. 28 et 100.
- Bosporus* Thracius a Dario ponte iunctus, IV, 83 not. 85 not. 86 not. 88 not., ubi et eius dimensio.
- Bottiacis* regio (Βοττιαῖς), VII, 123 not. terminata per fluv. Lydian et Haliacmona, VII, 127. *Bot-tiaei* (Βοττιαῖοι), populus, VII, 185. VIII, 127.
- Braccae* Persarum, VII, 61 not. III, 87. I, 71 not.
- Branchidae* (αἱ Βραγχίδαί τῆς Μηλῶνς), ubi oraculum Apollinis, I, 46 not. 92 not. 157 seqq. II, 150 not. V. 36. De eodem tem-plo agitur VI, 19 not. (ubi τὸ ἐν Διδύμοις ἱερόν.)
- Brauron* Atheniensium, IV, 145 not. VI, 138 not.
- Briantica* regio (ἡ χώρα Βριαντι-κῆ), antea Galaica nominata, VII, 108 not.
- Briges*, qui postea dicti Phryges, VIII, 73. vid. not.
- Brongus* fl. in Istrum labitur, IV, 49.
- Brundusium* urbs, IV, 99 not.
- Bryas*, Darii et Artystonae fil., VII, 72.
- Brygi*, Thracae, VI, 45 not. VII, 135. vid. *Briges*.
- Bubali* in Libya, I, 192.
- Bubares* Persa, Megabyxi fil., coll. IV, 167 not. V, 21. VII, 22 not. VIII, 136.
- Bubastis*, urbs in Aegypto, II, 59 not. II, 67 not. 137 not. 156. 166. Bubastiana praefectura, II, 166.
- Bubastis* Aegyptiace Diana, II, 137 not. 156.
- Bubulci* Aegypt., II, 164 not.
- Buceraïs* fons in agro Plataeensi, not. ad IX, 25.
- Bucolicum* ostium Nili effusum, II, 17. Excurs. Vol. I. p. 853.
- Budii*, Medorum gens, I, 101 not.
- Budini* populus, IV, 21 not. (ubi de gente ipsa) 108 not. eorum mores etc. urbs Gelonus, IV, 108 not. sedes, IV, 109.
- Bulis* Spartiata, Nicolai fil., offert se sponte ad Talthyrbii iram placandam, una cum Sperthia: et eorum acta, VII, 134 not. — 137.
- Bura*, Achaeorum oppidum, I, 145.
- Busae*, Medorum gens, I, 101 not.
- Busiris*, urbs Aegypti, II, 59 not. 61. Busiritana praefectura, II, not. de Busiride fabula, not. ad II, 45.

Butacides, Crotoniata, Philippi pater, V, 47.

Buto, urbs Aegyptii, ubi oraculum Latonae, II, 59. 63. 155 not. alia urbs II, 75 not.

Butus, lacus, II, 156 not.

Bybassia penins. in Cnidiorum finibus, I, 174 not.

Byblos, II, 92 not. 100 not. Herodoti aetate βύβλοι, i. e. libri papyracei, in usu, II, 100. V, 58 not. βύβλινα ὄπλα, rudentes ex byblo, VII, 25 not. et c. 36. sandalia, II, 37.

Byssina sindon II, 86 not. eâ vulnera obligantur, VII, 181.

Byssus II, 37.

Byzantes, vide Gyzantes.

Byzantium ab Otane captum, V, 26. de situ et tempore, quo conditum est, IV, 144 not. ab Ionibus suum sub obsequium redacta, V, 103.

C.

Cabales, gens Africae, IV, 171 not.

Cabalii populus, III, 90 not.

Cabelenses Macones (Καβηλέες οἱ Μητόρες), qui et Lasonii, cum Xerxe militantes, et eorum armatura et dux, VII, 77.

Cabiri, quinam sint: not. ad III, 37.

Cabirorum sacra, II, 51, not. eorum templum Cambyzes profanat, III, 37.

Cadaver Amasidis laniatum, III, 16. cadaverum condiendorum ratio et triplex genus apud Aegyptios, II, 86 not. 88. II, 123 not. et Excurs. VIII. Vol. I. p. 861 seqq.; causa huius moris *ibid.* p. 862 seq. cadavera parentum comedunt Calatiae Indi, III, 38, et Padaei, III, 90. cadavera devorantur apud Issedones, IV, 26 not. cadaver discerptum a Persis

sepelitur, I, 140 not. cadaver cerâ involutum, I, 140 not. IV, 71 not. cadavera (s. homines) non comburuntur apud Persas, III, 16 not. I, 86. cadavera apud Graecos comburuntur, III, 38. cadaver igne comburere et Persis et Aegyptiis nefas est, III, 16 not. cadavera ab ave aut cane discerpta apud Persas terrâ conduntur, I, 140. apud Aethiopes vitro circumdata, III, 24. incerata et plaustris circumvecta apud Scythas, IV, 71 not. IV, 73 not. — 78. cadaver *Orestis* septem cubitorum, I, 68 not. cadavera effossa in purgatione I, 64 not.

Cadmea victoria (*proverbialiter ita dicta*), Phocaeensibus obtigit, I, 166 not.

Cadmeae, literae, V, 59 not.

Cadmei, I, 146. Pelasgos eiiciunt, I, 56 not. Cadmei ab Argivis eiecti, V, 57 not. 61. in eos expeditio Atheniensium, IX, 27. Cadmei vocantur Thebani: not. ad IX, 27.

Cadmeis, i. e. Boeotia II, 49 not.

Cadmus, Agenoris fil., IV, 147 not. V, 57. 58 et 59. Semeles pater, II, 45. ad Theram appellitur, IV, 147. venit in Boeotiam, II, 49. V, 57 not.

Cadmus, Cous, Scythae fil., homo iustitiae amantissimus, VIII, 163. 164 not.

Cadmus, Milesius, logographus: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 434.

Cadytis, magna Syriae urbs, II, 159 not. non minor quam Sardes, a Neco rege expugnata, III, 5. num Hierosolyma an Gaza: vid. Vol. I. p. 889 seq.

Caenus et *Caenides* Eëtion, V, 92 §. 2 not.

Caere, I, 167 not.

- Caïcus* fl. VII, 42. *Caïcus* campus (*Καῖκον πεδῖον*), Mysorum, VI, 28 not.
- Calacta* (*Καλή Ἀκτὴ*, i. e. *Pulchrum litus*), in Sicilia Tyrrrheniae obversa, VI, 22 not. seq.
- Calami* locus in Samo IX, 96 not.
- Calamus* s. arundo Indica, VII, 64 not. 65 not.
- Calaminthae* opp. Libyae ex Herodoto memoratur apud Steph. Byz. vid. Commentat. §. 14.
- Calantiae* Indi, III, 97. vid. *Calatiae*.
- Calasiries*, Aegyptii pugnatores, II, 164 not. — 168. IX, 32. solam rem militare exercet, II, 166. eorum stipendium et commoda, II, 168. armatura, VII, 89 (coll. I, 125. IV, 180.). IX, 32. *Calasirium* nomi s. praefecturae, II, 166.
- Calasiris*, vestis nomen, II, 81 not.
- Calatiae* Indi parentibus vescuntur, III, 38 not. at cap. 97 not. vocantur *Calantiae*.
- Calchas*, VII, 91 not.
- Calchedonia*, IV, 85. *Calchedonii*, et *Chalcedonii*, cf. not. ad IV, 144. V, 26.
- Calculorum* ludus inventus a Lydis, I, 94.
- Calirrhoës* fons: not. ad VI, 137.
- Callatebus*, urbs Lydiae, VII, 31 not.
- Calliades*, archon Athen., VIII, 51.
- Callias* Eleus, ex Iamidarum familia, vaticinus, V, 44. 45.
- Callias*, Phaenippi fil., Hipponici pater, bona Pisistrati Athenis eiecti ausus emere; filiabus potestatem dat, maritum sibi, quem quaeque velit, eligendi, VI, 121 not. 122. cf. not.
- Callias*, Hipponici fil., Atheniensium legatus, VII, 151 not. et Vol. III. pag. 812.
- Callicrates*, eiusque virtus et moribundi dictum, IX, 72. eius sepulcrum apud Lacedaemonios, IX, 85.
- Callimachus*, Aphidnaeus, polemarchus, VI, 109. eius virtus et interitus, VI, 114 not.
- Callini*, aetas I, 15 not. I, 17 not.
- Callipidae*, pop. Scythiae: iidem et Graeci Scythae, IV, 17 not.
- Callipolitani* (*Καλλιπολίται*), in Sicilia, VII, 154 not. coll. not. ad IV, 17.
- Callista*, insula Thera postea nominata, IV, 147 not.
- Calmucci*: not. ad IV, 23.
- Calvi* populi ab ipso natali, itidemque feminae calvae, IV, 23. calvi paucissimi apud Aegyptios, et qua causa, III, 12.
- Calumnia* unde in aulis, III, 80. eius propria, VII, 10. §. 7.
- Calydnii*, pop., VII, 99 not.
- Calymnii*: not. ad V, 28.
- Calydenses* (of *Καλυνδῆες*), eorum rex, et navis ab Artemisia demersa, VIII, 87.
- Calynda*, *Calyndici*, montes Cariae, I, 172 not. VIII, 87.
- Camarina*, quondam Syracusanorum, Hippocrati tradita, VII, 154 not. eversa a Gelone, VII, 156.
- Cambyses*, Cyri pater, I, 46. 107. 112. 207. VII, 11. ei in matrimonium tradita filia Astyagia, I, 107.
- Cambyses*, Persarum rex, Cyri et Cassandanae fil., ex Achaemenidarum familia, II, 1. III, 2. nomen: nott. ad III, 1. eius genus Aegyptii falso sibi vindicant, III, 2. patrem in bello Massageticocomitatus, cum Croeso in Persiam remittitur, I, 208. Cyro mortuo regnum suscipit et expeditionem in Aegyptum parat, II, 1. III,

1—4. causae huius belli, not. ad III, 1. tempus huius expeditionis, II, 1 not. cum Arabum rege foedus init et tutum transitum obtinet, c. 7—9. a Polycrate navales copias petit, c. 44 coll. c. 25 et 139. Psammenitum regem ad Pelusium acri proelio vincit, c. 10 seq. Memphin urbem expugnat et universa potitur Aegypto, c. 13. cf. II, 181. Libyes, Cyrenaei et Barcaei ultro ei se dedunt, c. 13. cf. IV, 165. Cambyes cur in Aegyptios saevierit, not. ad III, 16. Psammenitum captum humaniter tractat, at postea tauri sanguinem bibere iubet, II, c. 14 seq. in Sai urbe in Amasidis cadaver saevit. c. 16. triplex facere bellum sibi proponit, c. 17. ad Aethiopes mittit speculatores Ichthyophagos, qui arcum Aethiopicum ei afferunt, c. 18—23. Cambyes quousque meridiem versus ab Aegypto processit: III, 25 not. — exitus expeditionis, II, 26 not. Thebis adv. Aethiopes ducit, at mox fame coactus revertitur, c. 25. exercitus adv. Ammonios missus arenâ obruitur, c. 25 not. seq. expeditio adversus Carthaginienses Phoenicum pietate frustrata, c. 10. — Memphin reversus Cambyes in Aegyptios Apidi festum celebrantes grassatus ipsum Apidem vulnerat, c. 27 — 29 not. inde furiosus, somnio illusus (cf. c. 64) fratrem Smerdin necari iubet, et sororem eandemque uxorem sibi sumptam interficit, c. 30—32. alia in Persas edit facinora nefaria, inde a puero morbo sacro laborans; in Croesum bene monentem sagittam emittit; et Cabi-rorum sacris illudit, c. 33—38.

contra eum in Aegypto morantem insurgunt duo Magi, et praecones Ecbatana Syriae mittunt, qui imperium ei abrogent, c. 61—63 (cf. c. 120). ab illis poenam sumpturus, gladio forte vulneratus, Persarum proceres moriens obtestatur, ne imperium ad Medos redire patiantur, c. 64 not. seq. Regnavit VII. annos et V. menses, c. 66 not. — cur dominus a Persis appelletur, III, 89.

Cameli, I, 80 not. III, 103. VII, 86 not. cameli descriptio, III, 103 not. camelos timent equi, I, 80 not. cameli a leonibus lacerati, VII, 125.

Camicus, opp. Siciliae, Herodoti aetate ab Agrigentinis habitatum; eius obsessio, VII, 169. 170 not.

Camirus, civitas Doriensium, I, 144.

Campsæ, urbs Crossaeae regionis, VII, 123.

Canæ mons (*Κάνης ὄρος*), VII, 42 not.

Canales coriacei mirae longitudinis, III, 9. — canales in Mesopot. I. 184 not. I, 193 not. canalus lacus Moeridis, II, 149 not. — canalus e sinu Arabico in mare mediterraneum, IV, 39 not. 42. II, 158 not. per Athonem, VII, 22 not.

Canastracum promontorium, VII, 123 not.

Candaules, Myrsi fil., Sardium tyrannus, Myrsilus a Graecis nominatus, I, 7 not. uxorem suam conspici nudam a Gyge vult, I, 8. 10. uxoris et Gygis consilio et dolo interimitur, I, 11. 12. nomen, I, 8 not.

Candaules alius, Damasithymi pater, VII, 98.

- Canes*, Indici, I, 192 not. VII, 187 not. *Canis Aegyptiis* sacer, II, 67. not. *canes Laconum*: not. ad IX, 71.
- Cannabis* sponte nata et sata in Scythia, IV, 74.
- Canobus*, opp. Aegypti, II, 97.
- Canobicum* Nili ostium, II, 15. 17. Excurs. Vol. I. p. 851 seq. II, 113. 179.
- Cantharus*, sub lingua Apidis, III, 28 not.
- Caphareum* promontorium, VIII, 7 not.
- Capillorum* tonsura apud Arabes, III, 8 not. vid. *Coma et Arabes*. — capilli evulsi III, 16 not. in mumiiis nott. ad III, 16.
- Capita quercus* (*Δρυὸς Καφάλαι*), locus sic dictus, in Cithaerone monte, IV, 39 not.
- Cappadoces* a Graecis Syri nominati, I, 72 not. coll. III, 90. V, 49. VII, 72. Cappadocibus bellum infert Croesus, I, 71. 73.
- Cappadociae* fertilitas, I, 73. satrapia III, 90.
- Caprarii* in honore apud Mendesios II, 46.
- Capras* Mendesii non mactant, II, 42. 46. caprae in Macedonum rebus VIII, 137.
- Capreae* et bubali ap. Afros, IV, 192.
- Capripedes* homines, IV, 25 not.
- Captivi*, fune ducti, III, 14 not.
- Captivorum* immolatio apud Scythas, IV, 62 not. et apud Tauros, IV, 103 not.
- Caput* nullam suturam habens, IX, 83 not. caput hostis prostrati pelle nudant Scythae, IV, 64, et e craniis potant, c. 65. capita captivorum hostium praealto infixi palo supra domum erecta tanquam aedium custodes apud Tauro-Scythas, IV, 103. caput Onesili ab Amathusiis super oppidii portas suspensum, V, 114. caput tondere in luctu, IX, 24 not. caput tondere in re sacra IV, 34 not.
- Car* fratres habuit Lydum et Mysum, I, 171.
- Caranus*, Macedoniae rex, not. ad VIII, 137.
- Carcinitis*, oppidum Scythiae, IV, 55 not. 99.
- Cardamyle* Laconica, VIII, 73 not.
- Cardia*, opp. Chersonesi, VI, 33 not. VII, 58. IX, 115.
- Careus*, Euaeneti pater, VII, 173.
- Cares*, olim Leleges, Minois et Cretum imperio subiecti; eorum tria inventa, I, 171 not. a Croeso subacti, I, 28. denuo ab Harpago I. 174. eorum a Persis defectio et pugnae, V, 117—120. naves et armatura in Xerxis exercitu, VII, 93. Cares in Aegypto ad Pelusium Nili ostium habitantes, II, 61. 152. 154. III, 11. Caricarum mulierum factum contra maritus, I, 146 not. Carum lingua, I, 172 not. VIII, 135. Cares bellicosi et mercede ab aliis conducti V, 111 not. Cares mercenarii Psammetichi, II, 153 not. 152. 163. III, 4 not. male audiebant, V, 66 not. plerumque interpretes, VIII, 133.
- Caria* pars Ioniae, I, 142. a Persis capitur, VI, 25.
- Carica*, dialectus Ionica: Comment §. 14. Vol. IV. p. 459 seq.
- Caricum* vestimentum, V, 88.
- Carine*, opp. Mysiae, VII, 42 not.
- Carius* Iuppiter, I, 171. V, 66.
- Carnea* festum, VII, 206 not. VIII, 72.
- Carpathus* insula, III, 45 not.
- Carpis* fl. super Umbris in Istrum se exonerat, IV, 49.
- Carthaginienses*, origine Phoenices, III, 19. et Phoenices ab Hero-

- doto nominati, II, 32 not. IV, 197. VII, 165 not. IV, 43 not. Carthaginienses et Syrii iuncti III, 19 not. Carthaginensium reges s. magistratus, VII, 165 not. duces sacra faciunt, VII, 167 not. foedus cum Tuscis, I, 166 not. cum Phocaeensibus de Corsica bellum navale gerunt, I, 166 not. iis vult bellum inferre Cambyzes, sed omittit, III, 17. 19. Siciliae bellum inferunt, Amilcare duce, VII, 165 seq. colunt imaginem Amilcaris, VII, 167.
- Carthago* (Καρχηδών), III, 19. Carthaginem haud vidit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 427.
- Caryanda*, IV, 44 not.
- Carystus*, urbs Euboeae, IV, 33 not. obsessa, VI, 99 not. VIII, 112 not.
- Carystii* not. ad VIII, 112. se dedunt Persis, *ibid.* pecuniam dant Themistocli exigenti, VIII, 112. eorum ager a Graecis vastatur, VIII, 121. contra Athen. bellum gerunt, IX, 105.
- Casambus*, Aristocratis fil., Atheniensibus traditus ab Aeginetis, VI, 75.
- Casia* in Arabia quomodo nascatur et metatur, III, 110 not. 107 not.
- Casius*, Arabiae mons ad Serbonidem lacum, Aegyptum a Syria determinat, II, 6 not. 158. III, 5 not.
- Casmena*, opp. Siciliae, VII, 155 not.
- Caspattyus*, urbs Pactycae regionis, III, 102 not. IV, 44. Exc. Vol. II. p. 685 seq.
- Caspia*, III, 92 not. 93 not. eorum armatura in exercitu Xerxis, VII, 67 coll. 86. *Caspiri*? VII, 86 not.
- Caspium* mare, IV, 40. I, 202 not. 203 not.
- Cassandane*, Cyri uxor, mater Cambysis, II, 1. III, 2 not.
- Cassia*, II, 86 not. III, 107. 110. 111.
- Cassiterides*, insulae, unde stannum, κασσίτερος, affertur, III, 115 not. Exc. Vol. II. p. 688 seq.
- Castae* (quae vocantur) in Aegypto et India II, 164 not. III, 98. apud Graecos VI, 60 not. coll. VII, 134 not. Vol. III. p. 801.
- Castalia*, fons sub Hyampeo Par-nassi cacumine, VIII, 39 not.
- Casthanaea*, opp. Magnesiae, VII, 183 not. 188.
- Castor* et Pollux, Tyndaridae, II, 43. hospitio excepti ab Euphori-one, VI, 127.
- Castores*, in quo lacu capiantur, IV, 109 not. eorum testiculi ad uterorum curationem utiles, *ibid.*
- Castra Tyriorum* (Τυρίων στρατόπεδον), locus sic dictus in Aegypto, II, 112.
- Castra* (Στρατόπεδα), nomen loci Ionibus et Caribus ad habitandum in Aegypto dati, II, 154.
- Castratio* puerorum per Lydiam factitata, III, 48 not. coll. VI, 9 not.
- Castri* (i. e. Delphi) I, 54 not.
- Catadupa* Aegypti, II, 17 not.
- Catarractes* amnis, Maeandro par, in Phrygia, VII, 26 not. Catar-ractae Nili, II, 17 not. V, 118 not.
- Cataster* in civitatibus Ionicis: VI, 42. Vol. III. p. 810.
- Catiari* et Traspies, Scytharum genus, IV, 6 not.
- Cava Euboeae* (τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης), VIII, 13 not. VI, 100 not.
- Caucasa* in Chio, V, 33 not.
- Caucasus* mons, I, 104. 203 not. 204. III, 97 not. IV, 12. Caucasi

- homines pulcherrimi: not ad III, 97.
- Caucones*, Pylîi pop., I, 147 not. IV, 148 not. coll. VIII, 73 not.
- Caunus*, Cariae urbs, ab Harpago capta, I, 176 not. ad Iones deficit, V, 103 not. Caunii, eorumque genus et mores, I, 172 not.
- Caustrobius*, Aristaeae pater, IV, 13.
- Caystrius*, fl. Lydiae, V, 100 not.
- Cecrops* rex, VIII, 44 not. unde *Cecropidae* dicti Athenienses, *ibid.*
- Cecropis* οὐρός VII, 141 not.
- Cedrinum* oleum II, 87 not.
- Celaenae*, Phrygiae urbs, ubi Maecandri fontes, VII, 26 not.
- Celeas*, socius Doriei, V, 46.
- Celeres*, VII, 86 not.
- Celtae* pop., II, 33 not. omnium extremi in Europa ad solis occasum, IV, 49 not.
- Cenchrus*, I, 193 not.
- Centifolia*, VIII, 138 not.
- Centum* appellatae insulae (*Ἐκατὸν Νῆσοι*), I, 151 not.
- Ceos* (Κῆος), insula haud longe ab Attica sita, VIII, 1 not. coll. VIII, 70. (ubi de Ceo, prope Salaminiam insulam) patria Simonidis, V, 102. — *Cei* (Κεῖοι), VIII, I, 46. *Κηῖοι*, IV, 35. V, 102. Ionicus populus Athenis oriundus, VIII, 46 not. Ceorum coenaculum in Delo, IV, 35 not.
- Cephalio*, Herodoti imitator: Vol. IV. p. 473. 458.
- Cephalenia* insula, IX, 28 not. a Palensibus habitata, *ibid.*
- Cephenes* olim, qui Persae, VII, 61 not.
- Cepheus*, Andromedae pater, VII, 61 not. 150.
- Cepheus*, Beli fil., VII, 61 coll. not. ad IX, 26.
- Cephissus*, Thyiae pater, VII, 178.
- Cephissus*, amnis Phocidis, VIII, 33 not.
- Ceramicus* sinus, I, 174.
- Ceraunii* montes, VII, 129 not.
- Cercasorum* (Κερκασσῶρον) Aegypti urbs; ad eam scinditur Nilus, II, 15. 17 not. 97.
- Cercina* s. *Cercinitis* insula: not. ad IV, 195.
- Cercopum* sedes (Κερκώπων ἔδραι), VII, 216 not.
- Cerebrum* naribus educitur (in mumiis) II, 86 not.
- Ceres*, Aegyptiace Isis, II, 59. 156. cum Cerere alia ludit Rhampsinus rex, II, 122 not. Ceres et Bacchus, inferorum principes, II, 123 not. Cereris matris templum in Scythia, IV, 53 not. Cereris Eleusinae templum, IX, 62. 97. 101. et lucus, IX, 65 not. Amphictyonidis templum, VII, 200 not. Cereris legiferae sacra non memoranda (Thesmophoria), II, 171. VI, 16. cf. c. 134. Cereris et Proserpinae sollemnia, VIII, 65 not. Ceres Achaea, V, 61 not. Ceres *χθονία* not. ad VII, 153. Ceres *θεσμοφόρος* apud Aeginetas V, 82, VI, 91 not. in Paro, VI, 134 not.
- Cerevisia* apud Aegyptios aliosve antiquitatis populos usitata, not. ad II, 77.
- Certamen* singulare Echemi Tegetarum regis cum Hyllo Peloponnesiorum duce, IX, 26 not. certamen ccc. Archivorum cum totidem Spartanis, I, 82. certamen singulare triplex inter Paeones et Perinthios, V, 1. certamen singulare a Mardonio Spartanis propositum, IX, 48. cf. VII, 104. Certamina singularia olim in more, IX, 26 not.

- Cervi* in Africa nulli, IV, 192 not.
- Ceus*, Salaminis promontorium, VIII, 76 not.
- Chacali* per Libyam, IV, 192 not. per Aegyptum, II, 67 not.
- Chalcedonii* (οἱ Καλχηδόνιοι s. οἱ Χαλχηδόνιοι), VI, 33 not. IV, 144 not. caeci a Megabazo dicti, IV, 144 not. ab Otane capti, V, 26. Chalcedonii in ulteriore litore Byzantii, VI, 33. vetustiores Byzantiis, IV, 144.
- Chalcidenses* oram Atticam populantur, V, 74. vastantur ab Atheniensibus, V, 77. Olynthum obtinent, VIII, 127. iis opem ferunt Milesii, V, 99. in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28.
- Chalcidicum* genus, VII, 185 not. VIII, 127.
- Chaldaei*, pop. Assyricus, VII, 63 not. coll. not. ad I, 181. III, 93. *Chaldaei* a Sesostride subacti, not. ad II, 103 et Vol. I. pag. 869.
- Chaldaei* (sacerdotes Iovis Beli Babylonae), I, 181 not. 183.
- Chalestra*, urbs Macedoniae ad Axium fl., VII, 123 not.
- Chalybes* a Croeso subacti, I, 28 not. eorum armatura in exercitu Xerxis, VII, 76 not.
- Champsae*, crocodili nominantur ab Aegyptiis, II, 69 not. vid. *Amsak*.
- Charadra*, oppidum Phocidis, VIII, 33 not.
- Charaxus*, vir Mitylenaeus, Sapphus frater, II, 135 not. IV, 135.
- Charilaus*, Maeandri frater, III, 145.
- Charillus*, Eunomi fil., VIII, 131.
- Charon* Lampsacenus rerum scriptor, not. ad I, 160. Comm. §. 8. Vol. IV. p. 433.
- Charopinus*, Aristagorae frater, V, 99.
- Chemis* Aegypti nomen II, 12 not.
- Chemmis*, ins. natans in lacu alto iuxta templum in Buto Aegypti opp., II, 156 not.
- Chemmis*, oppidum magnum Thebaicae praefecturae, II, 91 not. Chemmitana plaga militibus attributa, II, 165 not. — rex Aegyptiorum: not. ad II, 124.
- Cheops*, rex Aegypti, Rhampsiniti successor, II, 124 not. eius gesta, pyramides, II, 124 not. seqq.
- Cephrenis* regis Aegypti tyrannis et pyramis, II, 127 not. 128.
- Cherasmis* Persa, Artayctis pater, VII, 78.
- Chersis*, Gorgi pater, VII, 98. VIII, 11.
- Chersis*, Onesili pater, V, 104.
- Chersonesus*, a Miltiade Cypseli fil. condita, VI, 34 seqq. Chersonesi urbes a Phoenicibus captae, VI, 33. *Chersonesitarum* primores astu captos in vincula coniecit Miltiades Cimonis fil., VI, 39. et Chersonesum Athen. terram nominat, Lemnum adoriens, VI, 140. *Chersonesitae* Sesti portas Atheniensibus aperiunt, IX, 118 not.
- Chersonesus aspera* (oppidum), IV, 99 not. cf. VII, 33.
- Cherubim*, Vol. II. p. 693.
- Chilaus*, civis Tegeates, consilium dat Spartanis, IX, 9 not.
- Chilo*, Demarmeni fil., VI, 65. vir Spartae sapientissimus, VII, 235 not. Hippocrati consilium dat, I, 59 not.
- Chius* Ionum civitas, I, 142. II, 178. a Persis capta, VI, 31. Chii soli Milesiis contra Lydos opem ferunt, I, 18. Chiorum tyrannus Strattis, VIII, 132. Minervae Poliuchi templum, I, 160. eorum lingua, I, 142. quo pacto Atarneum obtinuerint, I, 160 not. eo

- rum clades, VI, 15. 16. 26 not. seqq.
- Chlaenae* in ludis pro praemio datae, II, 91 not.
- Choaspes* fl. ad Susa, I, 188 not. V, 49. 52.
- Choenix* mensura, VI, 57 not. VII, 187, ubi vid. not.
- Choereatae* (*Χοιρεῖται*, i. e. *porcales*), tribus Sicyonia, V, 68 not.
- Choereae*, opp. Euboeae, ditionis Eretriensium, VI, 101.
- Choerilus*, poeta Herodoto haud cognitus: not. ad VII, 60. 76. Conf. Vol. IV. p. 406.
- Choerus*, Micynthi pater, VII, 170.
- Cholchytæ* II, 89 not.
- Chon*, fluvius: not. ad IX, 93.
- Chorasmii* pop. III, 93 not. 117. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 66.
- Chori* muliebres convicia iactantes ap. Aeginetas, V, 83 not. chori tragici Baccho attributi a Clisthene Sicyonio, V, 67 not. chorus, 100. adolescentum ex Chio missus Delphos, eiusque triste fatum, VI, 27.
- Chromius* Argivus, I, 82.
- Chryse*, insula: not. ad VII, 6.
- Chytri* (*Χύτραι*, i. e. *Lebetes*), aquae calidae in Thermopylis, VII, 176 not. festum Athen. *ibidem*.
- Cicero*, Simonidis interpres: not. ad VII, 228.
- Cicones*, gens Thraciae, VII, 59 not. 108. 110.
- Cidaris* capitis tegumentum, not. ad VII, 90.
- Cii* sive *Cei*, vid. *Ceos*.
- Cilices* olim Hypachaei nominati, VII, 91. I, 28. 72. V, 49. 52. eorum armatura, VII, 91. tributum, III, 90. naves (*νῆες Κιλίσσαι*), VIII, 14.
- Cilicia*, II, 17. montana, c. 34. IX, 107. Cilicia provincia equitatu custodita, III, 90 not. Ciliciae et Armeniae terminus Euphrates fl., V, 52. Ciliciae fines, III, 90 not. coll. V, 52 not.
- Ciliz*, Agenoris fil., a quo dicti Cilices, VII, 91.
- Cilla*, Aeolum civitas, I, 149 not.
- Cimmeria*, regio Scythiae, IV, 12 not.
- Cimmerii* a Scythis sedibus eiecti, IV, 1. 11. 12. expeditiones, I, 6 not. I, 15 not. 103 not. VII, 20. Sardes capiunt, I, 15. deinde ab Alyatte ex Asia eiecti, I, 16. — Cimmeriorum nomen et genus, I, 6 not. IV, 11 not.
- Cimmerius* Bosphorus, IV, 12 not. 28. 100. Cimmerium portorium (*Πορθηῖα Κιμμέρια*), IV, 12 not. 45 not. Cimmerium Castellum (*Κιμμέρια τείχεα*), IV, 12 not.
- Cimon*, Miltiadis pater, VI, 34. 39. et Stesagorae, VI, 38. 103. ter Olympiae victor, a Pisistrati filiis occisus, VI, 103. monumentum, VI, 103 not.
- Cimon*, Miltiadis filius, VII, 107. multam patri impositam exsolvit, VI, 136. not. *Cimonia* pax quae dicitur: Vol. III. p. 816 seqq.
- Cindys*, V, 118 not.
- Cineas* Coniaeus, rex Thessaliae, V, 63.
- Cinere* superiecto interficere, II, 100 not.
- Cinnamomum* quomodo colligatur in Arabia, III, 111 not. 102 not. 107.
- Cinyps* fl., IV, 175 not. V, 42.
- Cinyps* tellus Africae fertilis, fluvio cognominis, IV, 198 not.
- Cion*, Mysiae urbs, V, 122.
- Cippus* finium index, VII, 30. IV, 87 not. IV, 91 not.
- Circumcisio* Aegyptiorum, aliorum quorundam populorum, II, 36 not.

- II, 37 not. II, 104 not. significatio, II, 37 not.
- Cissia* terra, III, 91 not. V, 49. 52. VI, 119.
- Cissiae* portae Babylonis, III, 155. 158 not.
- Cissii* in exercitu Xerxis militantes, VII, 62. eorum dux et armatura, *ibid.* equitatus, VII, 86. tributum, III, 91. *Cissii* et *Medi* a *Thermopylis* propulsati, VII, 210.
- Cista* in *Cypseli* rebus V, 92. §. 4 not.
- Cithaeronis* radices, IX, 19. 25. faucium exitus, IX, 39. VII, 141.
- Citharoedus* et *Citharista* I, 23 not.
- Cius* fluv. olim legebatur pro *Sciis*, IV, 49 not. *Cius* in *Mysia*, V, 114 not.
- Claves Cypri* (*Κληίδες τῆς Κύπρου*), promontorium ita dictum, V, 108 not.
- Clazomenae*, Ionum civitas, I, 142 not. II, 178. invaditur ab *Alyatte*, qui cladem accipit, I, 16. capitur ab *Artapherne* et *Otane*, V, 123. — *Clazomeniorum* thesaurus, I, 51.
- Cleades*, Autodici fil., Plataeensis, inanes excitat *Aeginetarum* tumulos ad Plataeas, IX, 85.
- Cleander vates*, Phigalensis Arcas, VI, 83 not.
- Cleander*, Hippocratis filius, VII, 155.
- Cleander*, Pantaris f., Gelae tyrannus, VII, 154 not.
- Cleobis* et *Bitonis* historia et beatitudo, I, 31 not.
- Cleodacus*, Hylli fil., VI, 52 not. VII, 204. VIII, 131.
- Cleombrotus* et *Leonidas* gemini, V, 41. I. VIII, 71 not. *Anaxandridae* filius, *ibid.* et IX, 10. pater *Pausaniae*, IV, 81. *Spartanorum* dux in *Isthmo*, VIII, 71.
- Cleomenes*, *Anaxandridae* fil., ex uxore posteriore natus, mentis haud satis compos, patri succedit in regnum *Spartanorum*, quippe filius natu maximus, V, 41 seq. cf. c. 39. a *Maeandrio* *Samio* ipse auro corrumpi non potest, nec alios corrumpi sinit, III, 148. *Alcmaeonidarum* machinationibus a corrupta *Pythia* commotus (cf. c. 63), *Pisistratidas* *Athenis* elicit, V, 64 seq. et postea *Clisthenem*, *Isagorae* favens, c. 70 seq. mox vero ipse *Athenis* excedere coactus, ex arce, ubi se *Achaem* esse pronuntiaverat, *Pisistratidarum* oracula *Spartam* defert, c. 72 seq. et 90. denuo expeditionem contra *Athenas* suscipiens, *Eleusine* cum collega *Demarato* discordat, c. 74—76. — *Aristagoram*, ad bellum *Persis* inferendum sollicitantem (cf. c. 37 seq.), monitus a filia *Gorgo*, *Sparta* excedere iubet, V, 49—51. — adv. *Aeginetas*, *Medismi* apud *Lacedaemonios* accusatos, ducens, per *Demarati*, absentem accusantis, artem *Aegina* decedere cogitur, VI, 49—51. VI, 50 not. *Spartam* reversus, cum *Leotychide* paciscens, ex oraculo corrupto *Demarato* regiam dignitatem abrogat, c. 65 seq. ex *Aegina* *Medicarum* partium patronos *Atheniensibus* in custodiam tradit, c. 73. — *Argivos* magna clade adficit, sex milia eorum occidens (cf. VII, 148), et *Argi* lucum incendit, c. 76—80. apud *Ephoros* corruptionis accusatus absolvitur, c. 82. at fraude, quam in *Demaratum* commiserat, detecta (cf. c. 66.) in *Thessalia* exulans, *Arcades* adv. *Spartanos* sollicitat, c. 74. inde *Spartam* revocatus, furiosus (cf.

- V, 42) se ipse lacerat, c. 75 not. coll. V, 48. VI, 84 not. Scythico more vinum bibere consuevit, VI, 76.
- Cleonae*, oppidum in Atho monte, VII, 22 not.
- Clinias*, Alcibiadis fil., Atheniensium praestantissimus in classe contra Xerxem, VIII, 17 not.
- Clipeos* signis ornare primi Cares invenerunt, I, 171 not. cf. IX, 74 e clipeis vallum congerunt Persae, IX, 61. 99. 102. signum pugnae: not. ad VI, 115. 121.
- Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, V, 67 not. VI, 126. eius odium in Adrastum, V, 67. circa Clisthenem et filiam Agaristam ac procos acta, VI, 126 seq. Clisthenis aetas, V, 67 not. Clisthenes rhapsodos eiecit, V, 67 not.
- Clisthenes*, Atheniensis, de Alcmaeonidarum familia, Clisthenis Sicyonii nepos, cum Isagora factionibus dissidens, e quattuor tribubus Athen. decem facit, V, 69 not. et Excurs. Vol. III. p. 799 seqq. V, 66 not. 69 not. cf. VI, 131. ab Isagora et Cleomene Athenis eiectus, V, 70 seq. mox vero revocatus, c. 73. Clisthenis facta in republ. Athen. et studium populare, V, 69 not. Clisthenes demos instituit, V, 69 not. iudicium de Clisthene, nott. ad V, 66. 69.
- Clytiades* (i. e. ex *Clytii* familia), fuit Tisamenus vates, IX, 33 not.
- Cnidus* civitas Doriensium, I, 144 not. II, 178.
- Cnidii*, Lacedaemoniorum coloni, I, 174. eorum cum Tarentinis amicitia, III, 138. suam ditionem in ins. formam perfodiendo tentant redigere, I, 174 not. Harpago se dedunt, *ib.* Cyrenaeorum quosdam servant, IV, 164 not. Cnidii Cyrenaeorum amici, IV, 164 not. et Tarentinorum, III, 138.
- Cnoethus*, pater Nicodromi, VI, 88.
- Cobi*, deserta, not. ad III, 102. IV, 40 not.
- Cobon*, Aristophanti fil., VI, 66.
- Codices* Herodoti, Comm. §. 18.
- Codrus*, Atheniensium rex, V, 65. 76 not.
- Codrus* Melanthi fil., a quo Caucones Pylia oriundi, I, 147.
- Codrus*, Nelei pater, Mileti conditoris, IX, 97.
- Coela* (Graece *κοίλη*), via Athenarum sic nominata, VI, 103, ubi vid. not.
- Coela* (*Κοίλα* i. e. *Cava*), Chii, VI, 26 not. Euboeae, VIII, 13 not. VI, 100 not.
- Coelum* perforatum de pluviis, IV, 158 not.
- Coenae* sumptuosissimae a Xerxe Graecis civitatibus imperatae, VII, 118—120. coena splendidissima Pers., IX, 82. cf. I, 133, ubi mensa secunda maxime ab iis diligitur. Coena luxuriosa Pers. legatorum ap. Amyntam Macedonem, V, 18 seq. coena regia regis die natali quotannis parata ap. Persas, IX, 110. ad coenam vocari a rege honorificum, I, 119. III, 42. Cf. *Epulae*.
- Coenra*, Thasiae locus, prope quem metalla Phoenicia, VI, 47.
- Coēs* Mitylenaeus, Erxandri fil., IV, 97 not. V, 11. Mitylenes tyrannidem a Dario accipit, V, 11. captus ab Iatragora, V, 37. a Mitylenaeis lapidibus interficitur, V, 38.
- Coitus* in templis ap. Babylonios, I, 109 not. apud caeteros homines exceptis Aegyptiis et Graecis, II, 64 not.

- Colaeus*, Samiae navis gubernator, IV, 152.
- Colaxaïs*, Targitai fil.; ab eo oriundi Scythae, IV, 5 not. seq. triplex filiis constituit regnum, c. 7.
- Colchis*, I, 2 not. I, 104. Colchi IV, 37. 40. ab Aegyptiis oriundi, II, 104 not. Persis dona ferunt, III, 97. eorum armatura et dux in Xerxis exercitu, VII, 79. Colchicum linum Sardonicum dictum, II, 105 not.
- Colias* (Κωλιάς), ora Atticae, VIII, 96 not.
- Colonia* suboles metropolis nominata, III, 19 not. conditores coloniae patres, VII, 51 not. VIII, 22 not. coloniae conditori mos est sacra facere, VI, 38 not. cf. I, 168. vid. et *Heros*. colonias deducendi mos et ritus, I, 146 not. V, 42 not. coloniarum iura, III, 19 not. coll. IV, 164 not. V, 83. VII, 51.
- Colophon*, Ionum civitas, I, 142 not. capta a Gyge, I, 14. Colophonii soli ex Ionibus ab Apaturiiis festis prohibiti, I, 147. Smyrnam occupant, I, 150. cf. c. 16.
- Colossae* (Κολοσσαί), oppidum Phrygiae, VII, 30 not.
- Colossi* apud Aegyptios memorabiles pontificum, II, 143 not. lignei Mycerini regis, II, 130 not. colossi ante Vulcani templum II, 110 not. 121.; significatio: not. ad II, 121. permagni Apidis aulae suppositi, II, 153 not. in propylaeis Minervae templi in Sai urbe, II, 175. colossus septuaginta quinque pedum, et alii, II, 176. cf. II, 4 et vid. *Statuae*.
- Columbae* Dodonaeae nigrae, II, 55 not. sacrae II, 57 not. columbas albas Persae exturbant, I, 138 not.
- Columnae albae* (Λευκαὶ Στήλαι), in Caria, V, 118 not.
- Columnae Sesostriis* inscriptae, II, 102. duae columnae, altera ex auro, altera ex smaragde lapide noctu eximie splendens, II, 44. columnae duae a Dario in Bosphori ora erectae, IV, 87. columnae viris de rep. bene meritis erectae, VI, 14 not. VII, 228 not.
- Comam* alunt Lacedaemonii, non ita Argivi, I, 82 not. pectunt illi vitae discrimen adituri, VII, 208. 209. comam alunt et Babylonii, I, 95. Persae, VI, 19. non Aegyptii, III, 12 not. II, 36. 37. miro modo gerunt comam Macae, IV, 175 et Maxyes, IV, 191 et Arabes, III, 8 not. coma s. capilli in mumiiis residui, III, 16 not.
- Combrea* (Κώμβρεια), urbs Cro-saeae regionis, VII, 123.
- Commeatus* idoneis locis a Xerxe, expeditionem in Graeciam suscipiente, dispositi, VII, 25. cf. c. 50.
- Commis* (apud Aegyptios) II, 86 not. (*gummi*) 96 not.
- Comoedia* Graecis inventa: Vol. III. p. 807.
- Compsatus*, fl. Thraciae, in Bistonidem lacum aquam infundit, VII, 109 not.
- Conchylia* in montibus Aegypti, II, 12 not.
- Concilium* s. foedus Graecorum ad Persas repellendos initum: VII, 145 not. 148. 149. 172 not. VIII, 56. iuramentum firmatum, VII, 132.
- Conclavia* subterranea labyrinthi, II, 148. conclave subterraneum Nitocridis reginae, II, 100 not. conclave subter terram in templo Iovis Babylonico, I, 183.
- Concubitus* in propatulo, pecudum more apud populos Caucasum

- montem inhabitantes, I, 203. ap. Indos, III, 101. Promiscue cum mulieribus coeunt Massagetae, I, 216. Agathyrsi, IV, 104. Nasamones, IV, 172. Gindanes, c. 176 et Ausenses, IV, 180. cf. adn. ad IV, 172. vid. et supra *Coitus*.
- Condiendi* sacras bestias (II, 67 not.), mortuos triplex ratio apud Aegyptios, II, 86—90. idem mos apud Aethiopes, III, 24. vid. *Cadaver*.
- Coniaeus* (Κονιαίος), ex Conio fuit Thessaliae rex Cineas, V, 63, ubi vid. not.
- Coniurati* septem Persarum: III, 70 et Excurs. Vol. II. p. 676 seqq.
- Contadesus*, fl. Thraciae, IV, 89 not. 90 not.
- Convicia* irritant iram, VII, 160.
- Copaïs palus* (ἡ Κοπαῖς λίμνη), in Boeotia, VIII, 135 not.
- Corcyra* (ἡ Κέρκυρα), insula a Corinthiis condita, III, 49 not. Periandri imperio subiecta, III, 42. Corcyraei (οἱ Κερκυραῖοι) cum Corinthiis perpetuam discordiam foveant, III, 48 not. seq. interficiunt Periandri filium, III, 53 not. in bello Xerxis astute a neutra parte stant, VII, 168 not. — res navalis: not. ad VII, 168.
- Coressus* in finibus Ephesiorum, V, 100 not.
- Corinthus* (Κόρινθος ἡ εὐδαίμων), III, 52 not. olim a Bacchiadis administrata, postea sub Cypselo tyranno et Periandro multis malis afflictata, V, 92. §. 2 not. Corinthii minime contemnunt opifices, II, 167 not. eorum thesaurus in templo Delphico, I, 14 not. 50. 51. IV, 102 not. inter Peloponnesi gentes maxime florent: not. ad IX, 28. Corinthii coloniam in Corcyram deducunt; postea sem-
- per Corcyraeis infensi, III, 49 not. cf. c. 53. inimicitias gerunt cum Samiis, III, 48 not. seq. Peloponnesios adv. Athenas proficiscentes deserunt, V, 75. et iterum prohibent, quo minus Athenae sub tyrannidem redigantur, V, 92 seq. — Atheniensibus in bello Aeginetico naves commodant, dono dare lege prohibiti, VI, 89 not. — in bello Medico cccc. mittunt ad Thermopylas, VII, 202. in pugna ad Salaminem aufugisse perhibentur, VIII, 94. cf. adn. et c. 59 et 61. strenue pugnant ad Mycalen, IX, 102. Corinthiae mulieres vestimentis a Periandro exutae, V, 92. Corinthia vestis simillima Doricae, V, 87. Corinthus mercaturā et opificiis insignis, not. ad II, 167. IV, 180 not. re navali, VIII, 1 not. et not. ad IX, 28. in sociorum conventu primum locum occupat, V, 92. §. 1 not. ὁπρωτός (de Acrocorintho) V, 92. §. 2. Corinthi regum series et aetas, V, 92. §. 6 not. Corinthi num Herodotus recitarit, Comm. §. 4 fin. (Vol. IV. p. 415). num infenso in Corinthios animo Herodotus scripserit: not. ad VIII, 94. IX, 28.
- Cornua* pecoribus ubi mature aut sero nascantur, IV, 29.
- Corobius*, purpurarius Cretensis, Theraeos in Plataeam ins. ducit, ibique solus relictus, a Colaeo Samio fame liberatur, IV, 151 seq.
- Corona* oleagina, Olympiorum praemium, VIII, 26 not. coronae in templis et in vestibulis amasiorum, VI, 69 not.
- Coronaci*, Thebanorum vicini, V, 79 not.
- Coros* deus, VIII, 77 not.

- Corsica* vel *Cyrnus*, I, 165 not. Corsicani in Sicilia bellum gerunt, VII, 165 not.
- Cortona* I, 57 not.
- Corvus*, Apollinis avis, IV, 15 not.
- Corycium* antrum (τὸ Κορύκιον ἄντρον), VIII, 36 not.
- Corydallus* Anticyrensis, VII, 214.
- Corys*, Arabiae fl., III, 9 not.
- Cos* (ἡ Κῶς), civitas Doriensium, I, 144 not. Cui (of Κῶοι), libertatem nacti, VII, 164.
- Cotoneum* Aegyptiorum et Ind. II, 86 not. III, 47 not. III, 98. vid. *Gossypium*.
- Cotys*, Asiae pater, IV, 45 not.
- Cranaspes*, Mitrobatis filius, una cum patre ab Oroete caesus, III, 126.
- Cranai* dicti Athenienses, VIII, 44 not.
- Cranium* nullam suturam habens, IX, 83 not. craniis parentum inauratis Iasedones pro sacris vasis, IV, 26. et caesorum hostium craniis pro poculis Scythae utuntur, IV, 65. Aegyptiorum, III, 12 not.
- Cranonius*, vid. *Diactorides*.
- Crastis* fluvius et *Crastia* Minerva, V, 45 not.
- Crater* (vid. nott. ad I, 14) aeneus, Croeso missus, a Samiis raptus, describitur, I, 70. cf. III, 47. crateres duo, aureus et argenteus, qui opus Theodori Samii, a Croeso Delphis dedicati, I, 51. crater in ostio Ponti, a Pausania dedicatus, IV, 81 not. crater aheneus in Iunonis templo a Samiis dedicatus, IV, 152 not. Argolici crateres: not. ad IV, 152. crateres Lesbii, IV, 61. crateres a Gyge Delphos missi, I, 14 not.
- Crates* in struendis domibus I, 179 not.
- Crathis* (Κραθίς), Aegarum fl. perennis, a quo Italicus fl. vocatus est, I, 145 not. V, 45 not.
- Cratines*, Anaxilai pater, VII, 165.
- Cratinus*, Aminoclis pater, VII, 190.
- Cremni* (Κρημνοί), emporium paludis Maeotidis, IV, 20 not. 110.
- Creston* (Κρηστών), urbs Thraciae, I, 57 not. V, 3 not. Crestonica terra (ἡ Κρηστωνική), VII, 124 not. VIII, 116. ἡ Κρηστωναίη, VII, 127. incolae Crestoniaei (Κρηστωναῖοι), V, 3 not. 5. VII, 124. Crestoniatae (Κρηστωνιῆται), I, 57.
- Creta* olim a barbaris habitata, I, 173 not. ex ea Lycii oriundi, *ibid.* instituta Cretica, *ibid.* Cretenses, cur auxilium non tulerint Graecis contra Persam, VII, 169—171. ubi nonnulla de eorum migratione et fortuna. De eorundem navigatione, IV, 151 not. Cretenses piratae, I, 2 not. — re navali insignes, VII, 170 not. Spartanis sunt legum auctores, I, 65 not. Cretae incolae antiquissimi, not. ad I, 173. VII, 171 not. Cretae mala a bello Troiano, VII, 171 not.
- Crex* avis, II, 76.
- Criminatio* qualis indicatur a Graecis, VII, 10. §. 7.
- Crinippus*, Terilli pater, VII, 165.
- Crisa*: not. ad VIII, 32.
- Crisaeus campus* (τὸ Κρισαῖον πεδῖον), VIII, 32 not.
- Cristas* galeis imponere primi ostenderunt Cares, I, 171 not.
- Critalla*, oppidum Cappadociae, VII, 26 not.
- Criticae* artis initia apud Graecos, VII, 6 not. VII, 20. apud Hecataeum et potissimum apud Herodotum, Comm. §. 10. Vol. IV. p. 439.

Critobuli filia, Amasis uxor, II, 181.

Critobulus Toronaeus, VIII, 127.

Crius, Polycriti filius, VI, 50 not. circa eum et Cleomenem acta, *ib.* Atheniensibus traditus in custodiam, VI, 73.

Crius Aegineta, Polycriti pater, VIII, 92.

Crobysi Thraces (Θρόβυς οἱ Κροβύσιοι), IV, 49 not.

Crocodili nomen II, 69 not. descriptio, II, 68 not. 69. 70. crocodili sacri, II, 69 not. 148. eorum sepulcra, II, 148. crocodilos Indus quoque fl. alit, IV, 44 not. crocodili Africae terrestres bicubitales, IV, 192 not. crocodilorum mumiae rariores, II, 69 not. crocodili per Aegyptum, II, 68 not. ova, II, 68 not. descriptio, II, 68 not. 69 not. lingua, II, 68 not. maxilla inferior, II, 68. cutis, II, 68 not.

Crocodilorum urbs Aegypti, II, 148 not.

Croesus, ex Mermnadarum familia, I, 7. Alyattis fil. ex Carica uxore, Pantaleontem fratrem rebellantem interficit, I, 92. aunos xxxv. natus suscipit regnum Lydorum, et Ephesios invadit; deinde Iones et Aeoles in Asia subigit, I, 26. cf. c. 7. statim Iones insulanos adgressus, postea cum iis hospitium contrahit, c. 27. regnum Lydorum multis subactis populis augeat, c. 28 seq. — cum Aegyptiorum rege Amasi, et Babyloniorum Labynetio foedus init, I, 77. — Miltiadem, a Lampsacenis captum, liberat, VI, 37. eius cum Solone colloquium, I, 30—33 not. Excurs. II. p. 657. somnium de filio, c. 34. Adrastum, caede a se expiatum, cum filium invitus oc-

cidisset, humaniter tractat, quamvis magno addictus dolore, I, 35—45. Persarum crescentem timens potentiam, oracula varie consulit, I, 46 seqq. in consulendo Delphico oraculo ab Alcmaeone adiutus, hunc magno auri pondere donat, VI, 125. et multa magnifica donaria in Graeciam, et praecipue Delphos mittit, I, 50 not. seqq. cf. c. 92. V, 36 et VIII, 35. cum Lacedaemoniis, Graecorum potentissimis (cf. c. 53 et 56), foedus init, I, 69 seq. Cappadociae bellum infert, Astyagem a Cyro regno exutum, ad finem suum ulcisci cupiens, I, 73 seqq. Haly fl. Thaletis opera traiecit, Syrios evertit, et cum Cyro ancipiti Marte pugnat, c. 75 seq. Sardes redit, proximo vere bellum renovaturus, c. 77. in Sardiano campo a Cyro victus, c. 79—81. Sardibus expugnatis, vivus captus, rogo impositus ab Apolline invocato servatur, c. 84—87. et not. ad I, 86. — Pythio mittit compedes, Gygis abavi crimen luens, I, 90 seq. cf. c. 13. a Cyro colitur, eique bonum dat consilium de Sardibus non diripiendis, I, 88 seq. not. et de rebellantium Lydorum vitae ratione permutanda, c. 155 seq. item in bello Massagetico de Araxe fl. traiciendo, c. 207. — a Cyro cum Cambyse fil. in Persiam remittitur, c. 208. in Aegyptum Cambsen sectatur, III, 14. eumque scite adulatus, III, 34. desipientem vero admonens, mortem aegre effugit, III, 36. Croesi filius, mutus, I, 34. 38. cf. not. quando vocem ruperit, I, 85. Croesi tempora, I, 26 not. I, 45 not. I, 30 not. I, 86. I, 92

- Crophi* (Κροφί), Aegypti mons, II, 28 not.
- Crossaea* regio, VII, 123 not.
- Croton* (Κρότων), urbs, III, 136. 137. Crotoniatae (Κροτωνιῆται), genere Achaei, VIII, 47 not. eorum cum Sybaritis bellum, V, 44 seq. Crotoniatae medici dicti primi, secundi Cyrenaei, III, 131 not. 129.; victores in ludis Olympicis: not. ad VIII, 47.
- Crucis* supplicium, III, 125 not. coll. 132. VI, 30. VII, 238. 194 not.
- Ctesias* Herodoti opus novit: Vol. IV. p. 457. cum Herodoto consentit: III, 1 not. dissentit: Vol. IV. p. 479. not. ad III, 2. 15. 24. 61 not. III, 150 not. 153 not. VI, 117 not. VII, 4 not. Herodoti obtrectator: Vol. IV. p. 479 (Comment. §. 16); Ctesiae dialectus ibid. §. 14. p. 458. Ctesiae sententia de Croeso I, 88 not. de Tyri originibus I, 95 not. de Medorum regno: Vol. I. p. 844.
- Cubi* in ludis vett., I, 94 not. Cubi significatio tesseraria, II, 122 not.
- Cubitus* sex constat palmis, II, 149. cubiti regii mensura, I, 178. coll. VII, 36 not. VII, 117 not. cubitus Aegyptius Samio par, II, 168 not.
- Culicum* vis ingens apud Aegyptios palustres et contra eos ab Aegyptiis excogitata, II, 95 not.
- Cuma*, VIII, 130. vid. *Cyma*.
- Cuneatae* literae: not. ad IV, 87. 91.
- Cunctatio* utilis, VII, 10. 60.
- Cuniculi* hostiles aere deprehensi, IV, 200.
- Cuphagoras*, Epizeli pater, VI, 117.
- Curium* (Κούριον), urbs Cypri, V, 113 not. Curienses (οἱ Κουριεῖς), Argivorum coloni, V, 113.
- Currus* bellici, V, 113. currus sacer Iovis in Xerxis exercitu, VII, 40 not. 55. quomodo amissus, VIII, 115. curru ad sacra vehuntur sacerdotes, I, 31 not. currus dono datur Themistocli a Spartanis VIII, 124 not.
- Cursores* publici, VI, 105 not. 106 not.
- Cute* caesorum hostium capita nudant Scythae, IV, 64 not. cutem distinctam habere pulchrum, V, 6 not.
- Cyaneas* insulas olim errabundas Graeci perhibent, IV, 85 not.
- Cyaxares*, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex, rem militarem melius ordinat; Scythas exules, primum benigne receptos, dein aspere tractat; per eosdem bello implicatur cum Alyatte, Lydiae rege, I, 73 not. seq. cf. c. 16. Ninum circumsidet, mox magno Scytharum agmine obruitur, I, 103 seq. Assyrios subigit; anni regni, c. 106 not. mors, I, 106 not. eius aetas, I, 106 not.
- Cybebes* templum Sardibus concretum, V, 102 not.
- Cybeles* sacra, IV, 76 not.
- Cyberniscus* Lycius, VII, 98.
- Cyclades* insulae, V, 30. 31 not. VII, 95 not.
- Cydippa*, Anaxilai uxor, Terilli filia, VII, 165. Bitonis mater, I, 31 not.
- Cydonia*, in Creta condita a Samiis, III, 44. 59 not.
- Cydrara*, oppidum in Phrygiae finibus, VII, 30 not.
- Cyllestes*, panes Aegypt., II, 77.
- Cylllyrii*, Syracusanorum quondam servi, dominos eiiciunt, VII, 155 not.
- Cylon* Atheniensis, eiusque turbae, V, 71 not.
- Cyma*, civitas Aeoliae (ἡ Κύμη τῆς Αἰολίδος), I, 149 not. 157. V, 123.

- VII, 194. vocata etiam Phriconis, I, 149. a Persis capta, V, 123. Cymae hiemat classis Xerx., VIII, 130. Cymaei (οἱ Κυμαῖοι), oraculum consulunt de reddendo Pactya, I, 157 seqq. Pactyam in Chium deportant, I, 165. tyrannum suum vivum dimittunt, V, 38.
- Cymaeus* Aristagoras, IV, 138.
- Cynaegirus* Euphorionis fil., ei navem adversariam prehensanti manus securi abscinditur, VI, 114 not.
- Cyneas*, Philagri pater, VI, 101.
- Cynetes* (οἱ Κύνητες), postremi Europae habitatores ad occidentem, IV, 49. vid. not. Cynesii iidem vocantur, II, 33 not.
- Cyniscus* appellatur a nonnullis Zeuxidamus, VI, 71.
- Cyno*, sive Spaco, Mitradatis, bulci Astyagis, uxor, I, 110. Cylum in montibus exponendum servat et nutrit, I, 112 seqq. Cyno, semper in ore Cyri, I, 122.
- Cynocephali* (οἱ κυνοκέφαλοι), pop. in Africa, IV, 191 not.
- Cynosarges*, Herculis templum et ludus, V, 63 not. VI, 116 not.
- Cynosura*, ins. haud longe a Salamine, VIII, 76 not. seq.
- Cynurii* videntur Iones esse in Doris mutati, VIII, 73 not.
- Cypria* carmina Homeri non sunt, II, 118 not.
- Cyprus* primum ab Amasi capta, II, 182 not. Persis tributaria, III, 91. Cypriorum virgines prostituuntur in templo, I, 199. Cyprii se dedunt Cambysi, III, 19 not. eorum bella et defectiones a Persis, V, 104 seqq. in servitutem redacti, V, 116. eorum armatura, VII, 90 not. eorum variae gentes unde sint, *ib.* Cyprus com-mercium habuit cum Cyrene, IV, 162 not.
- Cypri* claves (Κληῖδες τῆς Κύπρου), promontorium, V, 8.
- Cypselus*, Eetionis fil., 114. V, 92. a quo Cypselidae oriundi, VI, 128. Periandri pater, I, 20. Bachiades pellit, V, 92. §. 2 not. Corinthiorum tyrannus, V, 92. §. 2 not. Cypseli cista, V, 92. §. 4 not. nomen, V, 92. §. 2. 4 not. gens, VI, 128 not. quomodo regno potitus, V, 92. §. 5 not. quomodo tractarit Corinthios, V, 92. §. 5 not. iudicium de Cypselo: *ibid.*; tempus, V, 92. §. 6 not.
- Cypselus*, Miltiadis pater, VI, 35.
- Cyraunis* (Κύραυνος), ins. Libyae: lacus in ea auri ramenta profert, IV, 195 not.
- Cyrene* circumflua, IV, 164. Cyrenen, quam non diripuerant, cum esset occasio, frustra adoriuntur postea Persae, IV, 203 not. Cyrenaica regio (ἡ Κυρηναίη χώρα). triplex messis tempus in se continet, IV, 199 not. Cyrenae regio amoenissima ac fertilissima, nunc sterilis: IV, 150 not. 159 not. IV, 199 not. agricultura florens, IV, 198 not. Cyrene conditur, IV, 155 not. 156 not. 157 not. 158 not. (nomen urbis et tempus). Apollinis fons et templum, IV, 158 not. — Iovis cultus, IV, 203 not. Cyrenes coloni qui fuerint, IV, 159 not. respublica qualis, IV, 161 not. 164 not. regum series, IV, 163 not. amicitia cum Cnidiiis, IV, 164 not. amicitia cum Cypro, IV, 162 not. senatus s. βουλή, IV, 165 not. incolae arte equestri et curuli insignes, IV, 170 not. 180 not. vini ferax, IV, 199 not. Cyrenem pervenit ipse Herodotus

navi advectus: Comment. § 7.
Vol. IV. pag. 426 seq.

Cyrenaci (οἱ Κυρηναῖοι), III, 13. 91.

IV, 150 seqq. eorum reges et historia, IV, 154 seq. agro Libyes exuunt, et Aegyptios magna adficiunt clade, IV, 159. cf. III, 161. postea cladem ab Afris accipiunt, IV, 160. oraculum consulunt de rebus suis administrandis, IV, 161 not. — Cambysi se dedunt, III, 13 not. III, 91 not. eorum amicitia cum Samiis, IV, 152 not. 162 not. Cyrenaei medici secundi sunt, ut Crotoniatae primi, III, 131. Cyrenaeorum narratio de Nili fontibus, II, 32. Cyrenaeae feminae bovem superstitione observant, IV, 186 not.

Cyrrus insula (i. e. Corsica, ἡ Κύρρος) in qua Alalia civitas a Phocaeensibus condita, I, 165 not. seqq. incolae Cynnii (vel Corsicani, οἱ Κύρριοι), in Sicilia bellum gerunt, VII, 165.

Cyrrus, Carystiae regionis oppidum (Κύρρος τῆς Καρυστίας), IX, 105 not.

Cyrrus heros, I, 167 not.

Cyrsilus, IX, 5 not.

Cyrrus, pater Cambysis, Cyri patris, I, 111.

Cyrrus Persa, I, 120. VII, 11. triplex de Cyro fama I, 95 not. Cyri nomen I, 114 not. eius parentes, avus etc. I, 75. 95 not. 107. 108. de vera Cyri origine, I, 95 not. simulacrorum osor, I, 183 not. I, 111. mulus oraculo (I, 55 not.) dictus, quia Semimedes et Semipersa, I, 91 not. Harpago traditur interimendus, et miro modo servatur, I, 109 seqq. educatur ab uxore bubulci, I, 113. cur a cane educatus dicatur, I, 122. regia indoles quomodo eni-

tuerit in puero, I, 114. a materno avo Astyage agnitus, I, 116. mittitur ad veros suos parentes, I, 122. ad ultionem de Astyage capiendam ab Harpago excitatus, I, 123. 124. callido invento Persas ad defectionem a Medis impellit, I, 125 not. seqq. Astyagen regno exuit, I, 46. 127—129. eumque bello victum captumque tenet, I, 73. at nullo afficit malo, I, 130. — subacta superiore Asia, I, 130, cum Croeso (cf. I, 46.) Cappadociam invadente, I, 73 seqq. proelio contendit aequo Marte, I, 75 seqq. Sardes obsidet, I, 79—81. et expugnat, I, 84. Croesumque vivum capit, I, 83. 85. et e rogo mirifice servatum maxime colit, I, 88 seq. eiusque consiliis utitur, I, 89 seq. 155 seq. 207. Ionibus fabulam narrat, I, 141. Lacedaemoniis, ne Ioniam laedat, vetantibus contemptim respondet, I, 153. Cyrus Babyioniis, Bactriis, Sacis atque Aegyptiis bellum inferre cogitat, I, 153. de Lydis rebellantibus gravem profert sententiam, I, 155. — Smerdi mago aures amputat, III, 69. adv. Labyrum, Babyloniam regem, profectus, I, 188. Babyloniam expugnat, I, 190. 191. adv. Massagetarum expeditionem parat, I, 201. coll. 204. Araxe trajecto, I, 207, post proelium acerrimum a Tomyri regina victus occisusque, I, 214 not. coll. not. ad I, 205. tempus regni I, 214 not.; sepulcrum I, 215 not. Cyri iudicium de fertiliori terra Persis adsignanda, IX, 122. Cyrus a suis pater nominatus, III, 89 not. laudatur, III, 169. coll. c. 34. ipse divina se credidit sorte natum, I, 126. 204.

- Cythera*, ins. Argivorum ditionis, I, 82 not. VII, 235 not. templum habet Veneris Coelestis ex Ascalone, I, 105 not. eam conducibilis Lacedaemoniis obrui quam exstare, VII, 235 not.
- Cythnus* insula, VII, 90 not. VIII, 67. Cythnii in classe Graecorum ad Salaminem, VIII, 46 not.
- Cytissorus*, Phrixo genitus, VII, 197 not. eius posterorum calamitas, *ibid.*
- Cyzicum*, urbs Propontidis, IV, 14 not. 76. VI, 33 not. Cyziceni (of *Κυζικηνολ*), Oebari Persae se dedunt; eorum festum in honorem matris deorum, IV, 76 not.
- D.
- Daci* s. Getae, IV, 93 not. I, 125 not.
- Dadicae* pop., III, 91 not. eorum in Xerxis exercitu dux et armatura, VII, 66.
- Daedalus* vestigat Minos, VII, 170.
- Dai* nomades, Persarum gens, I, 125 not.
- Damasithymus*, Candaulis fil., dux in classe Xerxis, VII, 98. Calyndensium rex demersus ab Artemisia, VIII, 87.
- Damastes*, Hellanici discipulus: Vol. IV. p. 434.
- Damasus* Sirites, Amyridis fil., VI, 127 not.
- Damia* et Auxesiae simulacra, V, 82 not. 83 not.
- Damiatinum* (Nili) ostium: Vol. I. p. 853.
- Danaë*, Acrisii filia, Persei mater, I, 91. VI, 53. VII, 60. 150.
- Danaus* et Lynceus, Chemmitae, II, 91 not.
- Danaus*, Archandri socer, II, 98.
- Danai* filiae Thesmophoria ex Aegypto adferunt, II, 71. templum Minervae, quod Lindi est, exstruxerunt, II, 182.
- Danai* et *Xuthi* in Peloponnesum adventus, VII, 94.
- Danubius*, nomen, IV, 48 not. Vid. *Ister*.
- Daphnae* Pelusiae (*Δάφναι αὐτὴ Πηλοσάι*), in Aegypto, II, 30 not. 107.
- Daphnephoria*, not. ad V, 59.
- Daphnis* Abydenus, IV, 138.
- Dardanus* urbs, V, 117 not. contermina Abydo, VII, 43.
- Dardani*, I, 189 not. ubi vid. not.
- Darici*, IV, 166 not. VII, 28 not.
- Daritae*, pop. Asiaticus, III, 92 not.
- Darius*, ex Achaemenidarum familia, Hystaspidis fil., Persidis praefecti, I, 209 seq. III, 70. VII, 11. ubi eius stemma. — *Darius* idem sonat quod *ἐξέτης*, i. e. coërcitor, VI, 98 not. et Excurs. Vol. II. p. 680. Cambysis quondam satellites in Aegypto, III, 39. hoc mortuo, ex Perside veniens cum sex nobilibus Persis adv. Magum coniurat, III, 70 not. seqq. eoque interfecto pro monarchia constituenda sententiam fert, III, 82. per equi hinnitum rex designatus Persarum, III. 84—87 et 88 not. universum imperium, in xx. satrapias distribuit, et tributa ordinat, III, 89 seqq. not. cf. c. 117. — reditus eius et auri thesaurus, III, 95 seq. ex auro purissimo monetam procudit, IV, 166 not. — Persae eum *κάπηλον*, i. e. *institorem*, nominant, III, 89 not. Oroeten, Sardibus praefectum (cf. III, 120 seq.) rebellantem necandum curat, III, 126—128. Sylosontem, Polycratis fratrem, per Otanem in Sami imperium restituit, III, 139—141. coll. c. 144 seqq. fos-

sam ex Nilo in Arabicum sinum ducit, IV, 39. cf. II, 158. ante Vulcani templum Memphi statuat sibi poni frustra iubet, II, 110. adv. Babylonios rebellantes ducit, et Babylonem diu obsessam tandem per Zopyri dolum capit, et muros portasque diruit, III, 150—160; ibi pecuniarum spe frustratus, sepulcro Nitocridis aperto, I, 187, aureae Iovis Beli statuæ insidiatur, I, 183. magna Asiae parte per Scylacem detecta, Indos subigit, IV, 44, nec tamen omnes, III, 101. luxato pede a Democede sanatus, III, 129. hunc cum xv. nobilibus Persis ad Graeciae oras speculandas mittit, III, 135 seqq. coll. c. 133. expeditionem in Scythas suscipit, IV, 1. 83 seqq. tempus expeditionis, IV, 7 not. et Excurs. Vol. II. p. 712. not. ad V, 1. causa expeditionis, IV, 1 not. et Excurs. Vol. II. p. 710 seq. IV, 83 not. IV, 118 not. Bosporum ponte iungit per Mandrocleum Samium, c. 85—87. 88 not. Istrum transgressus, Ionibus pontem custodiendum relinquit, c. 97 seq. per miras Scytharum ambages frustratus, vel proelium vel deditionem poscit ab Idanthyrso rege, qui ingenue respondet, c. 120 not.—127. deinde noctu abit ad Istrum, c. 134 seq. et traiecto fluvio, Megabazum in Thracia relinquens, in Asiam redit, IV, 140—141. quousque venerit, IV, 122 not. Darius castella apud Scythas exstruxit, IV, 124 not. Paëones per Megabazum subigit et in Asiam abducit, V, 12 seq. bene de se meritos remuneratur et maxime colit, III, 140. 160. IV, 143. V, 11. coll. VI, 30. VII,

194. Sardibus incensis, V, 101. Atheniensibus iratus, Histiaeum ad Iones recuperandos dimittit, V, 105 seqq. causa expeditionis a Dario in Graeciam susceptae, V, 97 not. a Macedonibus poscit terram et aquam, V, 17. et a Graecis, VI, 48. qui legatos in barathrum et puteum praecipitant, VII, 133. adv. Athenas et Eretriam Mardonium mittit, VI, 43. et postea Datin et Artaphernem, VI, 94. qui pugna Marathonia victi, VI, 111 seqq. coll. VII, 10, in Asiam revertuntur, VI, 118. iratior Atheniensibus, VII, 1. novam adversus Graeciam et rebellantes Aegyptios expeditionem parat, et Xerxem fil. successorem regni nominat, VII, 1—3 not. deliberat cum Persis de bello Graecis inferendo, not. ad VII, 1. at mox diem supremum obit, c. 4. statua eius equestris, III, 88. Darii animus gratus beneficiorumque memor, VI, 30 not. VI, 41 not. VII, 194. numos primus cudit, III, 96 not. IV, 166 not. Darii filii: not. ad III, 88. Darius e Gobryae filia ante regnum tres genuerat filios, quorum natu maximus Artabazanes solus memoratur, VII, 2 not. Rex declaratus Cyri filias, Atossam et Arystonem, eiusdemque neptin Parmyn, et Otanis fil. Phaedi-mam in matrimonium ducit, III, 88. ex Atossa ei quattuor filii nati: Xerxes, VII, 2. Hystaspes, VII, 64. Achaemenes, III, 12. VII, 97 et Masistes, VII, 82. ex Artystone, quam praecipue diligebat, Arsames, VII, 69. et Gobryas, c. 72. ex Parmye, Ariomardus, VII, 78. Deinde ex Phr>taguna, Artanis fratris filia, sus-

- capit Abrocomen et Hyperanthen, VII, 224. Memoratur etiam fil. Darii Ariabignes, matre non nominata, VII, 97. VIII, 89. cf. not. ad III, 88 de Darii uxoribus.
- Darius II.**, Xerxis fil., Artayntam uxorem ducit, IX, 108.
- Dascyleum** (Δασκυλείον), urbs Bithyniae, III, 120 not. 126. VI, 33.
- Dascylus**, Gygis pater, I, 8 not.
- Datis** Medus, contra Athenas missus a Dario, VI, 94. revocat Delios metu fugientes, VI, 97 not. Marathonîâ pugnâ victus in Asiam profectus, VI, 118. visionem in somniis videt, *ibid.* eius filii, VII, 88. Datis, nomen, not. ad VI, 94.
- Datus** vel **Datum**, oppidum Edo-
norum, IX, 75 not.
- Dauliorum** oppidum incensum, VIII, 35 not.
- Daurises**, Darii gener, V, 116. adv. Cariam tendit; ibique interfectus, V, 121.
- Dea** mater (Ceres), VIII, 65 not.
- Decelea**, Atticae pagus, IX, 15 not. 73. non vastata a Lacedaemoniis in bello Peloponnesiaco: not. ad IX, 73. incolis Decelensibus (τοῖσι Δεκελειῶσι), ob Tyndaridis olim praestitam operam honos tributus a Lacedaemoniis, IX, 73.
- Decelus**, oppidi conditor, IX, 73.
- Decima** redemptionis captivorum consecrata, III, 57 not. V, 77 not. decima pecuniarum ex praeda diis dedicata, IX, 81. V, 77 not. VII, 132. IV, 152.
- Defectio** solis, vid. *Eclipsis*.
- Deioces**, Phraortis fil., I, 16. 73. 96 not. vir sapiens et iuris dicendi peritus, I, 96. callido usus consilio, rex Medorum declaratus, Ec-
batana condit, I, 96—98. in exer-
cenda iustitia severus, res impe-
rii ordinat, I, 99 seq. eius mors
et anni regni, I, 102 not. **Deioces**
habetur Dschemschid, I, 96 not.
et Vol. I. p. 845.
- Deïphonus**, Euenii fil., Apolloniata,
IX, 92.
- Deliberatio** Persarum de rebus ma-
xime seriis inter pocula, I, 133
not.; Darii cum Persis, VII, 1
not.
- Delii** de Hyperboreis maxime fabu-
lantur, IV, 33 not. fugientes ex
insula a Persis revocati, VI, 97.
ἱεροὶ vocantur ob insulae sancti-
tatem, VI, 97 not.
- Delium**, Thebanorum opp. VI, 118
not. IX, 15 not.
- Delphi** (οἱ Δελφοί), I, 51. VIII, 37
not. urbs Pytho (Πυθώ), I, 54
not. ad Delphos missa donaria a
Gyge, I, 14. a Croeso, I, 50—52.
92. apud Delphos primus quis
munera posuerit, I, 14. Croeso
Lydisque perpetuum civitatis ius
Delphenses deferunt, I, 54. ora-
culum pro se et Graecia consu-
lunt, VII, 178. exercitum formi-
dantes Xerxis, urbem deserunt,
VIII, 36 not. barbaros a deo suo
male affectos caedunt, c. 37 not.
seq. Delphicum oraculum, I, 46.
verax repertum a Croeso, I, 48
etc. vid. *Oraculum*. Delphici ora-
culi maxima auctoritas apud Do-
res Spartanosque, V, 42 not. Del-
phici templi antistites, VIII, 36
not. situs, VIII, 37 not. Delphi-
cum templum conflagravit, I, 50
not. II, 180 not. aliud Amphi-
ctyones aedificandum elocant, II,
180 not. et Alcmaeonidae condu-
cunt, V, 62 not.
- Delphinus**, I, 23 not.
- Delta** Aegyptiorum, II, 13. 15 not.
II, 16 not. 179. Vol. I. p. 848. 849.
solum Delta Aegyptum esse aiunt
Iones; non recte, II, 15 not.

Delubrum Latonae ex uno lapide confectum in Buto oppido, II, 155 not. aliud tale delubrum describitur, II, 175. delubrum Iovis sub fago conditum Dodonae, II, 56. Protei regis Aegyptiorum Memphi, II, 112. Phylaci et Autonoï apud Delphos, VIII, 39. vid. *Templum*.

Delus ins., IV, 33—35. (ibi orbiculatus lacus, II, 170 not.) expiata a Pisistrato, I, 64 not. tremit, antea inconcussa, VI, 98 not. Graecis aliquando navigandi terminus, VIII, 132 not. Deli diu sedebant Graeci in bello Persico, IX, 90. cf. VIII, 133. Apollinis et Dianae locus natalis, VI, 97 not.

Demaratus Corintho migrat in Italiam, V, 92. §. 5 not.

Demaratus, Aristonis fil., rex Spartae, ex matre natus, quae ex foedissima olim puella formosissima evaserat, VI, 61 seq. a patre primo spurius iudicatus, mox vero agnitus, ob populi vota *Δημάτηρος* nomen accipit, c. 63 not. cf. c. 65. VII, 3 not. — Olympicā victoriā inter Spartanos clarus, VI, 70 not. Cleomenem, nullā discordiā antea alienatus, in expeditione contra Athenas deserit, V, 75. eumque in Aegina absentem calumniatur, Aeginetis quidem non favens, VI, 50 seq. cf. c. 61 et 64. per Cleomenis machinationes a Leotychide, non esse fil. Aristonis iurante, regia exutus dignitate, c. 65 seq. et probro affectus, matrem testatur, ut quo patre natus sit dicat, c. 67—69. ad Darium fugit, c. 70. Xerxi de successione regni consilium dat, VII, 3 not. de Persarum expeditione in Graeciam *Lacedaemonios* miro modo certio-

res facit, VII, 239. — Xerxi laudat Graecorum disciplinam, et praecipue Spartanorum, VII, 101 not.—104. disserit cum rege de Spartanis ad Thermop. comam pectentibus, c. 200. Xerxi consilium dat de Cythera ins. occupanda; hospes ab illo magnopere cultus, c. 234—237.

Demarmenus, pater Prinetae, V, 41 et Chilonis, VI, 65.

Democedes, Calliphontis fil. Crotoniata, medicus, III, 129 not. primarios superat medicos, III, 131. publice a Polycrate conductus, *ibid.* cf. not. in servitutem Oroetae venit, c. 125. postea Susa abductus Darium sanat, 130 not. et magno honore afficitur c. 130 not. seq. 132. Atossa regina persanata, Dario veniam dante revisendi patriam, fidem fallit, c. 133—137. Pythagoricae scholae addictus: not. ad III, 137.

Democratiam laudat Otares, III, 80 not. cf. VI, 43. improbant Megabyzus et Darius, III, 81. 82. eam constituit in Ionia Mardonius, VI, 43.

Democritus, vir illustris, et Naxiorum trierarcha, VIII, 46 not.

Democritus, philosophus Ionica dialecto utitur: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 459.

Demonax, a Mantinensibus missus Cyrenaeorum res ordinat, IV, 161 not.

Demonous, Penthylis pater, VII, 195.

Demophilus, Diadromae fil., Thespiensium dux ad Thermopylas. VII, 222.

Dens Hippiae tussi excussus evanescit: et quid hac re portentum, VI, 107. dentes in maxilla concreti, IX, 83 not. dentes elephan-

- torum, III, 97 not. dentium medici in Aegypto, II, 84 not.
- Depositum* omnino reddendum, VI, 86 not.
- Dersaei*, Thraciae pop., VII, 110 not.
- Derusiaei*, Persarum gens, I, 125.
- Deserta* Indiae (Cobi), III, 98 not. III, 102 not. IV, 40 not. *deserta* Scythiae, IV, 22 init. not. 23 not. *deserta* Saharae, IV, 181 not.
- Detractio* res deterrima, VII, 10. §. 7.
- Deucalion* rex, I, 56 not.
- Deus* (θεός), a Pelasgis nominatus a νόστω θείναι τὰ πάντα πράγματα, II, 52 not. dei providentia vere sapiens, III, 108 not. in humanis quoque rebus regundis, VIII, 13. socordibus infestior, VIII, 60 not. quae fieri vult, nemo avertere potest, IX, 16. at sortem fato destinatum effugere etiam deus non potest, I, 91 not. Comm. §. 12. Vol. IV. p. 453. eminentia amat truncare, VII, 10. §. 5 not. magna mala civitati aut populo imminuentia ante significare solet, VI, 27. cf. VII, 57. tentare deum atque rem ipsam peragere, perinde est, VI, 86. §. 3. cf. I, 159. deos nemo latet in sceleribus, VIII, 106. Herodoti sententia de diis rebusque divinis, Comment. §. 12. Vol. IV. p. 449 seqq. deorum vindictam nemo effugere potest: Comm. §. 12. *ibid.* Vid. *Fatum*.—Deorum invidia. Comm. §. 12. Vol. IV. pag. 450 seq. τὸ θεῖον φθονερόν, III, 40. I, 32 not. νέμεσις ἐκ θεοῦ, I, 34. cf. II, 169. IV, 205. VIII, 106 not. ὁ θεός φθονήσας, VII, 10. §. 5. VIII, 109. ὁ θεός φθονερός, VII, 46. deorum ira in nepotes extenditur, VII, 137 not. coll. I, 91 ibiq. nott. VI, 86. §. 3 not. VII, 134 not. Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 451 not. hinc dii insidias struunt mortalibus, quo eos in perniciem agant. Comm. §. 12. *ibid.* p. 451. II, 120 coll. IX, 91. IV, 79 coll. II, 161. invidiam excitant vindictae nimis atroces, IV, ult. cf. VIII, 106. de deo impia cogitatio Apriae, II, 169. deorum omnia fere nomina ex Aegypto Pelasgis adlata, II, 50 not. 52. et duodecim deorum cognomina, II, 4, 43. quibus sacra faciunt Athenienses, VI, 108. eorum ara Athenis, II, 7 not. deorum generatio ab Homero et Hesiodo Graecis condita, II, 53, ubi vid. not. deus, cui nomen edere nefas, cf. II, 170. ab Aegyptiis plangitur, II, 132. deus Getaurum, Zalmoxis vel Gebeleizis nominatus, IV, 94. cf. not. dii Persarum, I, 131 not. Aegyptiorum (tres ordines) II, 43 not. 46 not. 145. Arabum, III, 8. Libyum, IV, 188. Scytharum, IV, 59. Thracum, V, 7. Χθόνιοι, VI, 133. per deos regios iurare apud Persas, III, 65. V, 106. per deos Graeciae praesides, V, 92. cf. VI, 68 et IX, 90. per regios Lares ap. Scythas, IV, 68. dii regnarent in Aegypto, II, 144. 145. deos externos hastis expellunt Caunii, I, 172.
- Diacrii* in Attica civitate, I, 59 not.
- Diactorides*, pater Eurydames, uxoris Leotyichidis, VI, 71.
- Diactorides*, Cranonius, unus e prociis Agaristae, VI, 127.
- Diadromes*, Demophili pater, VII, 222.
- Diana*, Aegyptia, II, 59 not. Osiris s. Dionysi filia, II, 156. eam Cereris filiam unde fecerit Aeschylus, *ibid.* et *adn.* Bubastis ab Aegyptiis dicta, *ibid.* et 137.

- Dianae** templum Sami, III, 48 not. in Artemisio littore, VII, 176. Buto, II, 155. templum maxime memorabile in Bubasti urbe, II, 137 seq. oraculum, II, 83. festum Bubasti celebratum, II, 59 seq. apud Brauronem, VI, 138 not. Sami institutum, III, 48. Dianae Orthosiae s. Orthiae ara, IV, 87 not. Dianae reginae festum celebrant Thraciae mulieres et Paenioniae, IV, 33 not. coll. V, 7. Dianae urbem suam dedicant Ephesii, I, 26 not. Diana Aegyptiorum, II, 59 not. Taurica s. Taurobolos, IV, 103 not. coll. IV, 145 not. Thracum, V, 7 not. IV, 35. *ἡρωόπορος*, VIII, 77 not.
- Dicaea** urbs Thraciae ad Bistonidem lacum, VII, 109 not.
- Dicaeus**, Theocydis fil., Atheniensis, exul, apud Medos illustris, quaedam sibi visa portenta narrat, Demaratum testem citans, VIII, 65 not.
- Dictynnae** templum Cydoniae a Samiis structum, III, 59 not.
- Dictys**, animal, IV, 192.
- Didymis** oraculum a Persis spoliatum, VI, 19 not. vid. *Branchidae*.
- Dieneis** Spartani virtus ad Thermopylas et eius dictum, VII, 226.
- Dies** repente nox factus, I, 47. 103. VII, 37. certo die non egrediuntur Lacedaemonii ad bellum, VI, 106 not. diei natalis observatio apud Aegyptios, II, 42. apud Persas, I, 133 not. a rege splendida coena colitur, IX, 110 not. diei duodecim partes vel horae a Babylonii inventae, II, 109. cf. VIII, 9. 14. dies varii in vita humana, I, 32. iter diurnum, IV, 86. 101 not. V, 53. II, 9. navigio confectum, IV, 86. dies CCCLX. annum conficiunt, I, 32, ubi vid. not. II, 4. III, 90. apud Aegyptios vero CCCLXV. II, 4 not.
- Digit** ad computandum adhibiti, VI, 63 not.
- Dindymene** mater, I, 80 not. eius mons *ibid*.
- Dinomenes**, Gelonis pater, VII, 145.
- Diodorus** Siculus Herodoti opus novit in libros novem divisum: Comment. §. 13. Vol. IV. p. 457.
- Diomedis ἀργεῖα** citatur ex Iliade, II, 116 not.
- Dione** (Venus) II, 57 not.
- Dionysius** Phocaeensis, classis Ionum dux, eiusque ad Iones oratio de classiariorum exercitatione, VI, 11 et seq. post cladem Ionum Siciliam petit et piraticam exercet, VI, 17.
- Dionysius** Halicarnassensis in rebus divinis similem Herodoto sententiam profitetur: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 450.
- Dionysophanes** Ephesius, IX, 84.
- Dionysus** Bacchicus, IV, 79 not. vid. *Bacchus*.
- Dioscuri**, VI, 127. VIII, 122 not. et not. ad II, 146. eorum nomen Aegyptiis ignotum, II, 43. 50 not.
- Dipaeenses**, IX, 35 not.
- Dipodes** mures, IV, 192 not.
- Dirae** in capita victimarum apud Aegyptios, II, 39. Cambysis, III, 65. cf. c. 75. Phocaeensium, I, 165.
- Dithyrambus**, Harmatidae fil., VII, 227.
- Dithyramborum** auctor, Arion Methymnaeus, I, 23 not. dithyrambica poësis, I, 23 not.
- Divinatio** e victimis, II, 58 not. ex igne, VIII, 134 not. Aegyptiorum, II, 83 not. Nasamonum, IV, 172. Scytharum, IV, 67 not. divinam rem curare maximi faciebant Lacedaemonii, V, 63. cf. VII, 206. IX, 7. de divinatione quid

- statuerit Herodotus: Comment.
§. 12. Vol. IV. p. 454 seq.
- Divinitatis solers prudentia erga homines*, III, 106 not. cf. VIII, 13.
- Dium* (Δῖον), urbs in monte Atho, VII, 22 not.
- Doberes*, pop. Paeoniae, V, 16 not. VII, 113 not.
- Dodecarchia* (in Aegypto), II, 147 not.
- Dodona*, II, 52. 57. Dodonaei, IV, 33. Dodonaeorum oraculum, I, 46 not. II, 52 not. 55 not. IX, 93. Dodonaeorum prophetissae (IV, 33 not.) II, 55 not. Dodonaeae columbae, *ibid.* et c. 57 not.
- Dolia* argentea Delphos a Croeso missa, I, 51. dolia figlina in aridum Syriae tractum deportata. III, 6 not.
- Dolonci Thraces* (Δόλογχοι), ab Absinthiiis bello vexati, oraculum consulunt, VI, 34 not. Miltiadem regem creant, VI, 35 seq.
- Dolopes* Medo terram et aquam dant, VII, 132 not. in Xerxis exercitu, c. 135.
- Domus* subterraneae Aethiopum, III, 97. lignae Geloni, Budinorum opp.. IV, 108. Sardibus ex arundine constructae, V, 101. portatiles ex caulibus compactae apud Libyes Nomades, IV, 190. ex salis grumis exstructae, IV, 185. domos non possident Indi nonnulli, III, 100. cf. *Aedificium*.
- Domestica* mala Psammeniti maiora quam ut ea deflere possit, II, 14.
- Dona* ad Aethiopes explorandi gratia missa, III, 20 seqq. dona Graecorum Aegyptum incolentium ad templum Delphicum instaurandum missa, II, 180. dona Democedi medico ab rege et uxoribus data, III, 130 not. dona ei, qui primus muros Sardium ascenderit, pollicetur Cyrus, I, 84. — donum Persicum est exercitus, IX, 109. dona muliebria, IV, 162. dona regibus orientalibus tributis loco data, III, 80 not. dona a Persarum rege quotannis tributa, not. ad VII, 106.
- Donaria* Delphos missa a Gyge, I, 14. ab Alyatte, I, 25. a Croeso, I, 51 seq. 92. a Rhodopi meretrice, II, 135. donarium Midiae Delphos missum, regia sella, I, 14. Lacedaemoniorum, I, 51. donarium Arionis apud Taenarum. I, 25. donaria diversis in templis a Croeso consecrata, I, 92. ad Graecorum templa ab Amaside missa, II, 182 cf. c. 180. donaria Pheronis, II, 111. donaria diis missa a Graecis ex praediis Persicis exempta, IX, 81. donaria in templo Delphico cognovit Xerxes, VIII, 35.
- Dorcadēs*, IV, 192 not.
- Dores*: eorum origines, I, 56 not. multas et insignes civitates habent in Peloponneso, VIII, 73 not. migrationes varias suscipiunt, I, 56 not. cf. VIII, 31. eorum duces origine Aegyptii, VI, 53. Dorienses et Iones gentem Caricam ex insulis eiiciunt, I, 171. Dorum quattuor expeditiones in Atticam, V, 76 not. cf. c. 62 seqq. prima expeditio, quam Lacedaemonii Dorienses in Asiam suscipiunt, III, 56. Dors in Asia habitantes a Croeso subacti, I, 6. 28. Pentapoli incolentes nuncios Sardes mittunt ad Cyrum, I, 141. 144 not. eorum sacra communia, I, 141 not. in classe Xerxis militans, VII, 93 not. Dorienses Epi-

- daurii, I, 146 not. *Dorum* tribus *s. φυλαί*, V, 68 not. vestimenta, V, 86 not. Asiaticorum origo, VII, 99 not. innata superbia et fortitudo, VII, 102 not.
Dorica gens (*Δωρικὸν ἔθνος*), VIII, 43. Hellenicae stirpis, unde cognominata, I, 56 not. post varias migrationes, ex Dryopide denique in Peloponnesum venit, *ibid.* et VIII, 31.
Doricae tribus Sicyoniorum mutatae, V, 68. *Doricum* vestimentum, V, 87.
Doricha meretrix not. ad II, 134.
Dorieus, Anaxandridae fil., ex prima uxore, V, 41. V, 46 not. inter aequales excellit, V, 42. nolens sibi a fratre imperari, in Cinyem Africae coloniam ducit, *ibid.* in Sicilia cum Crotoniatis Sybarin capit, V, 43 seqq. ibique in expeditione occubuit, V, 45 seq. VII, 158. 205. — eius filius Euryanactes, Pausaniae collega, IX, 10.
Doris (*ἡ Δωρίς*), I, 56 not. olim Dryopis nominata, a Persis non vastata Thessalorum consilio, VIII, 31.
Doriscus, V, 98 not. VII, 25. Thraciae littus et campus ingens, et castellum Darii, VII, 59. 105 seq.
Dorus, Hellenis fil., I, 56.
Doryssus, Leobotae fil., VII, 204 not.
Dotus, Megasidri filius, Paphlagonum et Matienorum dux, VII, 72.
Drabescus, IX, 75 not.
Draco aeneus in tripode a Graecis dedicato, adhuc superstes, IX, 81 not.
Dromos Achilleus, IV, 55 not.
Dropici, Persarum gens, I, 125.
Drymus, opp. Phocidis, VIII, 33 not.
Dryo, Herodoti mater, Comm. §. 2. (Vol. IV. p. 404.)
Dryopis regio (*Δρυοπῖς*), I, 56 not. postea Doris nominata. VIII, 31 not. Dryopes pop. in Asia, I, 146 not. Dryopum civitates in Peloponneso, VIII, 73.
Duodecim aulae in labyrintho, II, 148 not.
Dymanatae, tribus Sicyonia, V, 68 not.
Dyme, opp. Achaeorum, I, 145 not.
Dyras, fl. Trachiniae, VII, 198 not.
Dysenteria in Xerxis exercitu, VIII, 115.
Dysorum, mons prope quem argenti metalla, V, 17 not.

E.

- Ebur* et *ebenum* (fert Aethiopia), III, 114. c. 97 not. 107 not.
Ecbatana, vid. *Agbatana*.
Echecrates, Eetionis pater, V, 92.
Echedorus (*Ἐχέδωρος*), fl. e Cretonaeis fluens, exercitum Xerxis aquâ destituit, VII, 124 not. 127.
Echemus, Aëropi fil., Hyllum in monomachia interfecit, IX, 26 not.
Echestratus, Agis fil., VII, 204.
Echidnae in Arabia frequentes, III, 108 not. Echidna superiori corporis parte virginea ex Hercule tres concipit filios in Scythia, IV, 9 not.
Echinades, insulae adversus Achei fl. ostia, II, 10 not.
Echines, murium genus sic dictum in Libya, IV, 192 not.
Eclipsis solis a Thalete praedicta, I, 74 not. I, 103 not. eclipsis solis Xerxe Sardibus proficiscente, VII, 37 not. alia, quo tempore Lacedaemonii Isthmum muniebant, IX, 10 not.
Edessa, not. ad VIII, 138.

- Edoni* (of 'Hδωνοί), pop. Thracicus, V, 11 not. VII, 110. 114. eorum opp. Myrcinus ad Strymonem fl. a Dario Histiaeο dono datum, V, 11. 23. 124. Edoni cum Atheniensibus ad Daton opp. pro auri metallis pugnant, IX, 75.
- Edonis*, V, 11 not.
- Educatio* liberorum apud Persas, I, 136.
- Eetida*, vid. Eetion.
- Eetion*, Echecratis fil., eiusque genus, V, 92. §. 5. ei datum oraculum *ibid*.
- Egestani* ('Εγισταί), in Sicilia, Carthaginiensium socii, V, 46 not., ubi de scriptura.
- Eion*, urbs super Strymonem fl., VII, 25 not. 113. VIII, 118.
- Eleaeus* ('Ελαιούς), Chersonesi Thraciae opp., VI, 140 not. VII, 22. 33 not. IX, 116 not. Elaeuntii Xanthippum rogant, ut Protesilaum ulciscatur, IX, 120. cf. VII, 22.
- Elatea* ('Ελάτεια), urbs Phocidis, VIII, 33 not.
- Elbo* ('Ελβώ), ins. in Aegypto, II, 140 not.
- Electrum* ab Eridano fluvio Graecis adfertur, III, 115 not. — electrum (i. e. aurum minus purum), I, 50 not.
- Eleonius*, civis Antichares consilium dat Dorieo, V, 43.
- Elephantes* in Africa, IV, 191 not. III, 97 not.
- Elephantine*, urbs et insula Aegypti, II, 9. 17 not. 69 not. 28 not. et seqq. 69. 175 not. III, 19. 20.
- Eleusis*, Atticae opp. VIII, 65 not. ibi lucus deabus sacer, VI, 75. ad Eleusinem Atheniensium proelium, I, 30 not. Eleusinem Cleomenes cum Peloponnesiis invadit, V, 74—76. Eleusine sepulti Argivi, IX, 27. Eleusinae Cereris templum, IX, 57. 101. Eleusinia sacra Cereri Matri et Proserpinae celebrata, VIII, 65.
- Elis*, Aetolorum civitas, VIII, 73.
- Elei*, Minyarum oppida evertunt. IV, 148 not. post proelium ad Plataeas suos duces in exilium mittunt, IX, 77. aequissime a se Olympiae certamina administrari iactant, III, 160 not. quod tamen arguunt Aegyptii, *ibid*. Eleorum agonothetae, VI, 127. — *Eleus* fuit Onomastus, Agaei fil., unus e procis Agaristae, VI, 127. Elis vatum ferax, VIII, 27 not. Eleus vates, qui Polycratem secutus, inter Oroetae mancipia latebat, III, 132. Eleus quoque fuit Tisamenus, vates Spartanorum, IX, 33. et Hegesistratus, c. 37. cf. adn. in Eleo agro cur muli non nascantur, IV, 30.
- Eleusinia* magna quo tempore celebratur, VIII, 65 not.
- Eleutherac*, not. ad V, 74.
- Ellopius* ager (ἡ 'Ελλοπίνη), VIII, 23 not.
- Elorus*, fl. Siciliae, VII, 154 not.
- Empedocles* significatur ab Herodoto II, 123 not.
- Enagees* (piaculares), I, 61. 105 not. V, 70. 71.
- Enarees* Scythae, I, 105 not. divinandi artem a Venere habent. IV, 67 not.
- Enchelees*, pop. Illyricus, V, 61 not. IX, 43.
- Eneti* (of 'Ενετοί), vel *Veneti*, Illyricus pop., ad Adriam habitant. V, 9 not. puellas in matrimonium vendunt, I, 196 not.
- Enienes* s. *Aenienes* cum Persis faciunt, VII, 132 not. 185. 198.
- Enipeus*, fl. Thessaliae. VII, 129 not.

- Enneacrunos*, fons ad Athenas, VI, 137 not.
- Ἑννία Ὀδοί*, Novem viae, loci nomen, VII, 114 not.
- Enomotiae* Spartanorum, I, 65 not.
- Eordi*, pop. VII, 185 not.
- Epaphus* a Graecis vocatur Apis Aegyptiorum, II, 153 not. III, 27 not. 28.
- Epaphi* boves mares, II, 38 not.
- Ephesus*, civitas Ionum, I, 142 not. II, 10 et 158. ex Epheso ad Sardes iter, V, 54. Ephesinum templum, II, 148. Ephesii obsessi a Croeso urbem suam donant Dianae, I, 26. soli ex Ionibus ab Apaturiiis festis arcentur, I, 147. Dianae templum II, 148 not.
- Ephetarum* iudicium ἐπὶ Παλλὰδ' ἴω not. ad I, 35.
- Ephialtes*, Eurydemi filius, Thermopylarum proditor, VII, 213 not. seqq. eius fuga et interitus, VII, 213.
- Ephori* Spartae a Lycurgo instituti, I, 65 not. a Cleomene moniti Maeandrium Samium Spartae exire iubent, III, 148. Ephorum potestas: not. ad III, 148; not. ad VI, 82. cura: not. ad V, 39 not. ad IX, 7 et 76. Anaxandridem regem monent, ne Eurysthenis genus intereat, V, 39 not. seq. ephori, qui cum Aristone in consensu sedebant, testes advocati a Leotychide, VI, 63. 65. ap. ephoros Cleomenes rex accusatur, VI, 82. ephori noctu Pausaniam cum exercitu Spartā emittunt, IX, 9 seq. ephori in castris, IX, 76. curia, VI, 63 not.
- Ephorus*, rerum scriptor, ab Herodoto dissentiens: not. ad VII, 157 et add. quae plura huiusmodi indicat I. Ad. Kluegmann:
- De Ephoro historico Graeco (Gotting. 1860) pag. 39 seqq.
- Epicharmus*, VII, 164 not.
- Epicydes*, Glauci pater, VI, 86.
- Epidanus* vid. *Apidanus*.
- Epidaureus*, not. ad IX, 28. expugnata a Periandro, III, 52. coll. c. 50. Epidauro oriundi Aeginetae. VIII, 43. 46. qui Epidauriis quondam subiecti ab iis deficiunt, V, 83 not. Epidauriis terrae sterilitate pressis oleas permittunt Athenienses, et inter eos pacta et facta, V, 82 seqq. Epidaurii ad Plataeas, IX, 28. Epidaurii Dorienses in Asia, I, 146.
- Epigoni* Homeri, si modo eius sunt, IV, 30 not.
- Epigramma* Mandroclis Samii, IV, 88. Epigrammata in Spartanos, qui occubuere ad Thermopylas, et in Megistiam vatem, VII, 228. tripodum litteris Cadmeis incisa, V, 59 seqq.
- Epilepsia*, III, 33 not.
- Ἐπισχύδιον*, id est *Age Scytham*: hoc est, intemperantius bibe, VI, 84 not.
- Epistolae*, occulte missae, I, 123 seq. V, 35. VII, 230. VIII, 128. vid. *Litterae*.
- Epistrophus*, Amphimnesti pater, VI, 127.
- Epium*, opp. Minyarum, in Caucum finibus, IV, 148 not.
- Epizelus*, Cuphagorae filius, caecus in asie miro modo factus, VI, 117 not.
- Epizephyrii* Locri, VI, 23 not.
- Epulae* in festis, I, 31. VI, 57. epulis magnificis Xerxem excepit Pythius Lydus, VII, 27. vid. *Coena*.
- Equa* leporem enixa, VII, 57 not. equae tres Olympicas victorias

- adeptae, ubi sepultae, VI, 103 not. equarum lac, IV, 2 not.
- Equi* piscibus vescentes ap. Paeones, V, 16 not. parvae staturae V, 9 not. equi albi VII, 40, 113. 114 not. equi serpentes Sardinibus comedunt, I, 78. equi sacri candidi in Cyri exercitu, I, 189 not. VII, 40. 114 not. III, 84 not. in exercitu Xerxis, VII, 55. equi fluviales apud Aegyptios sacri, eorum natura et descriptio, II, 71. equi silvestres candidi, IV, 52 not. equos praecipue immolant Scythae, IV, 61 et Massagetae Soli deo, III, 84 not. I, 216 not. quinquaginta ad regis sepulcrum strangulant Scythae, IV, 72 coll. c. 60. equus camelum reformidat et ideo contra equos cameli instructi, I, 80 not. VII, 87. equi vim hiemis ferunt in Scythia, quam nec muli nec asini, IV, 28. apud Persas habebant nomina, III, 88. equorum regiorum fetura in Babylonia, I, 192. equi Thessaliae praestantes, VII, 196. equi augurium, III, 84 not. coll. IV, 7. equi in Libya et Cyrene, IV, 170 not. equi Neptuno sacri, IV, 188 not. equos alere ad ludos in Graecia solent ditiores, VI, 35 not. VI, 125 not. equos quadriungos iungere Graeci ab Afris didicere, IV, 189. equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt Iyrcae, IV, 22. equi Sigynnarum quales, V, 9. Indorum, III, 106. equi Nisaei Medici III, 106. VII, 40. equi albi triceni a Cilicibus Dario tributo pendit soliti, III, 90. equorum iubae pro cristis apud Asiaticos Aethiopes, VII, 70. equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus, III, 85—87. equus Mastii ipsum excutit, IX, 22. equo crura cum genibus abscesa, quod dominum straverat, VII, 88. equus Artabii in armatum erigidoctus, V, 111.
- Equisonem* regis Scythae cum rege defuncto sepeliunt, IV, 71. equisonis et equi virtute Darius ad regnum promotus, III, 85—87.
- Equitare* docent liberos statim a quinto anno Persae, I, 136.
- Equitatus* Xerxis quantus, VII, 84 not. seqq. Thessaliae V, 63 not. VII, 196.
- Equites* Spartae, VIII, 124 not. cf. not. ad VII, 201 et ad IX, 85. Athenis: not. ad VI, 112.
- Erasinus*, fl. ex Styphalio lacu fluens, VI, 76 not. Cleomenis de eo dictum, *ibid.*
- Erechtheus*, rex Atheniensium, VIII, 44. Orithyiae pater, VII, 189. ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii, V, 82. eius templum in arce Atheniensium, VIII, 55 not. et Excurs. Vol. IV. p. 391 seqq.
- Erechtheus* γηγενης, VIII, 55.
- Eretria*, Euboica, I, 61. contra Eretriam et Athenas, duces Persarum missi, VI, 43. 94. Eretrienses Ionicae stirpis, VII, 46. a Persis subacti, VI, 101. Susa abducti, clementer a Dario tractati, VI, 119 not. Eretriensium naves Milesiis auxiliantur, ut gratiam reddant, V, 99. Eretrienses ad Salaminem, VIII, 46. in Graecorum acie ad Plataeas, IX, 28 not.
- Ergadeis*, vid. Argadeis.
- Eridanus*, fluvius, III, 115 not. Vid. *Electrum*.
- Erineon* mons, VIII, 43.
- Erinyes* Laii et Oedipi, IV, 149 not. ubi de scriptura nominis. Vid. *Eumenides*.
- Erochus*, opp. Phocidis, VIII, 33 not.

Error parit damna, VII, 10.

Erzander, Cois pater, IV, 97. V, 37.

Erycina, regio in Sicilia (ἡ Ἐρυκίνη χώρα), V, 45 (ἡ Ἐρυκος χώρα), ex Laii oraculis Heraclidarum est, V, 43 not.

Erythia, ins. prope Gades, IV, 8 not.

Erythraeum (rubrum) mare I, 1 nott. I, 202. De Indico mari I, 202 not. IV, 39. 40. De Persico sinu, I, 1 not. I, 180. III, 30. 93. IV, 37 coll. 39. VI, 20. VII, 80. De Arabico sinu, II, 8 not. II, 158. IV, 41. 42.

Erythrae, Ionum civitas in Asia, nomen, I, 142 not. Erythraei et Chii eandem sermonis proprietatem servant, *ibid.* cum Chiis bellum gerunt, I, 18. in acie Graecorum ad Miletum, VI, 8.

Erythrae, Boeotiae opp. Ἐρυθραὶ τῆς Βοιωτίας, IX, 15 not. 19. Erythraeus campus, IX, 25 not. Ἐρυθρῇ βῶλος, rubra gleba, oppidum Aegyptii sic nominatum, II, 111.

Eryzo, Arcesilai vidua, mariti interemptorem necat, IV, 160.

Esthera pro Amestride habetur: not. ad VII, 61. IX, 109.

Etarchus, rex Axi, IV, 154.

Etarchus, Ammoniorum rex, II, 52.

Eteocles, Laodamantis pater, V, 61.

Etrusci, Lydorum coloni: I, 94 not. et Excurs. III Vol. I. p. 838 seqq.

Euenetus, Careni fil., VII, 173 not.

Euagoras Laco, VI, 103.

Eualcides, Eretriensium dux, vir illustris, V, 102 not.

HERODOT. IV.

Euboea insula, IV, 33. magna ac beata, Cyprio non minor, V, 31. ad eam proelium navale, VIII, 4 not. seqq. Euboeenses Siciliam incolentes, quomodo tractati a Gelone, VII, 156 not. Euboeensibus datum oraculum, quod male spernunt, VIII, 20.

Euboeae cava (τὰ Κοῖλα τῆς Ἐββοίης), VIII, 13 not. et VI, 100 not. τὰ ἄκρα τῆς Ἐββοίης, VI, 100, ubi vid. not. Euboicum talentum (Ἐββοεικὸν τάλαντον), III, 89 not. 95 not. Euboicae minae (Ἐββοῖδες μνῆαι), III, 89 not.

Euclides et Cleander, Hippocratis filii, VII, 155.

Euelthon, Salaminis rex, Pheretimae exercitum poscenti muliebria dona mittit, IV, 162 not. V, 104 not.

Euenius, Deiphoni haruspis pater, IX, 92. sacrarum Soli ovium custos, IX, 93. caecus divinationem obtinet, IX, 94.

Euergetae regis Persarum, VIII, 85 not. vid. *Bene meriti*.

Euesperides insulae, IV, 171 not.

Euesperitae terram mirae fertilitatis incolunt, IV, 198 not.

Eulaeus fluvius, I, 188 not.

Eumenes Anagyrasius Atheniensis praestantissimus in pugna navali, VIII, 93.

Eumenidum templum (τὸ τῶν Πορνιέων ἱερὸν), in Mycale, IX, 97 not. τὸ τῶν Ἐρινύων τῶν Λαίων τε καὶ Οὐδικοῦ ἱερὸν, Spartae, IV, 149 not.

Eunomus, Polydectis filius, VIII, 131.

Eunuchi apud Persas pretiosiores quam servi non castrati, VIII, 105 not. cf. VI, 32 et III, 49. 92 not. Eunuchorum potestas

- apud Persarum reges, VIII, 104 not. 105 not.
- Eupalinus*, Naustrophi fil., architectus, III, 60.
- Euphemus*, *Euphemidae*, IV, 150 not.
- Euphorbus*, Alcimachi fil., proditor Eretriae, VI, 101.
- Euphorion*, Aeschyli poëtae pater, II, 156 et Cynaegiri, VI, 114 not.
- Euphorion*, Laphanis pater, Dioscurus hospitio exceperit, VI, 127.
- Euphrates*, fl., I, 180 not. terminus Ciliciae et Armeniae, V, 52. Babylonem perfluit, I, 380 not. tortuosus a Nitocride redditus, I, 185 not. a Cyro in lacunam derivatus, I, 191. canales ab Euphrate deducti, I, 184 not. 193 not.
- Euripidis* sententia de invidia divina: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 453.
- Euripus*, V, 77. VII, 173 not. VIII, 15. a Graecis custoditur, VII, 182.
- Europa* a Cretensibus rapta, I, 2 not. coll. IV, 147 not. Europae filii Sarpedon et Minos, I, 173.
- Europa* Tyria an nomen Europae dederit, IV, 45.
- Europa* Herodoti ex sententia Phasi Colchico, aliorum ex opinione Tanai Maeotico et Cimmeriis Porthmeis terminata, IV, 45 not. longitudine secundum Asiam et Africam porrigitur, *ibid.* et c. 42. unde nomen acceperit, *ibid.* Europae commoditates, VII, 5. extremae regiones ignotae, III, 115 seq.
- Europus* et *Europensis* s. *Euromus* et *Euromensis*, VIII, 133 not.
- Euryanax*, Dorieï fil., collega Pausaniae, IX, 10. 53. 55.
- Eurybates* quinquertio, VI, 92 not. eius clades et interitus, *ibid.* et IX, 75.
- Eurybiades*, Euryclidæ fil., dux classis Graecorum, VIII, 2, 42 not. in Eurybiade consilii inopia, VIII, 74. laudatur, VIII, 124.
- Euryclides*, VIII, 2.
- Eurycrates*, Polydori fil., VII, 204.
- Eurycratides*, Anaxandri fil., VII, 204 not.
- Eurydame*, Leontychidis uxor; eius genus, VI, 71.
- Eurydemus*, Ephialtae pater, VII, 213.
- Euryleon*, cum Dorico coloniam ducit in Siciliam etc. V, 46 not.
- Eurymachus*, Leontiadae pater, VII, 205.
- Eurymachus*, Leontiadae fil., interemptus a Plataeensibus, VII, 233.
- Euryphon*, Proclis fil., VIII, 131.
- Eurypylus*, frater Thoracis Larissaei, IX, 58.
- Eurysthenis*, Aristodemi fil., VII, 204 et Procles gemini, Spartae reges, dissident per omnem vitam, IV, 147. VI, 52. Eurysthenis familia, magis in honore, VI, 51. eius genus nolunt interire Lacedaemonii, V, 40. familiae stemma, VII, 204. coll. VIII, 131.
- Eurystheus*, IX, 26. 27.
- Eurytus* ob gravem oculorum morbum e castris a Leonida remissus, tamen ad pugnam redit, VII, 229.
- Eusebius* Caesariensis cum Herodoto comparatur: Vol. IV. p. 175.
- Euthynus*, Hermolycei pater, IX, 105 not.
- Eutychides*, Sophanis pater, IX, 73.
- Euxinum* mare, I, 6. 72. boreale nominatur, IV, 37 not. Euxini ponti nationes, IV, 46.

- Exampaeus*, fons amarus et locus inter Borysthenem et Hypanin, IV, 52 not. (ubi de nomine) 81.
- Excaecatio*, VIII, 116 not.
- Exercitu* donari apud Persas eximium, IX, 109.
- Exitus* rerum inspiciendus, I, 32. initio non est manifestus, VII, 51.
- Exordia* vett. historr. vid. nott. ad Prooem.; exordium Hecataei Vol. IV. p. 438 seq.
- Experiundo* fiunt omnia, VII, 9.
- Expiandi* modus (idem fere apud Lydos qui ap. Graecos), I, 35 not. I, 44. expiatio Adrasti fratricidae, *ibid.* expiatio Deli, I, 64.
- Exsecrationis* formulae, III, 65 coll. not. ad VII, 231.
- F.
- Faba* sacra Aegyptiorum, II, 37 not. Fabas nec serunt Aegyptii nec edunt, II, 37 not. fabae in sortitionibus, VI, 109.
- Fabula* Ionibus a Cyro narrata, I, 141.
- Faces* pro signis in bello adhibitae, VII, 132 not. 182 not. faces in certaminibus sollemnibus, VIII, 98 not.
- Fames* immanis in castris Camby-sis, II, 25. in Xerxis exercitu, VIII, 115. fames obsessorum Sesti, IX, 118. ad famem arcendam quid excogitarint Lydi, I, 94.
- Fanum*. vid. *Delubrum* et *Templum*. *fana* in nominibus propriis Persarum: vid. nott. ad III, 2.
- Fato* sortem destinatam effugere nemo, IX, 16 not., ne deus quidem potest, I, 91 not. fati necessitas, I, 91. III, 43. 63. V, 92 not. fati vis ac notio apud Herodotum aliosque scriptores Graecos: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 451 seq. coll. 474. Fatum a fortuna differt: *ibid.* Vol. IV. p. 453.
- Felicitas* humana in eodem fastigio non manet, I, 5. felicitas Polycratis insidiosa, III, 40 seqq. felicitatis nulla hominibus satietas, VII, 49.
- Felis* amantissima fetuum, II, 66 not. felium sepulturae ap. Aegyptios, II, 67 not. fells Aegyptiorum, II, 66 not. culta ab iisdem *ibid.*
- Ferrum* in noxam hominis inventum, I, 68. ferraria officina Tegeae, *ibid.* ferruminationem primus invenit Glaucus Chius, I, 25. ferri usus in artibus, I, 25 not. I, 68 not. II, 152 III, 23.
- Feruer*, Persarum genii: not. ad VII, 43.
- Festinatio* parit errores, VII, 10.
- Festum* Apaturia apud Iones et Panionia, I, 147 seq. Carneae ap. Spartanos, VII, 206 not. et Hyacinthia, IX, 7 not. Theophrasia apud Delphicos, I, 51. Persarum Magophonia, III, 79 not. Festa quinquennalia Atheniensium, VI, 111. ad Sunium celebrata, VI, 87 not. Festa Aegyptiaca, II, 58 not. — 64. Apidis festum Aegyptiis a Cambyse abrogatum, III, 27—29. festum in Osiridis caesi honorem, II, 61 not. Bacchi festum apud Aegyptios, II, 48. apud Aethiopes Macrobios, III, 97. festa triennialia ap. Budinos, IV, 108. Dianae Bubasti celebratum, II, 59. apud Brauronem, VI, 138. memorabili occasione Sami institutum, III, 48. Dianae Reginae apud Thraces, IV, 33. Iunoni apud Argivos, I, 31. Matri Deorum Cyziceni festum celebrant.

- IV, 76. seq. Minervae festum nocturnum, lucernis per totam Aegyptum accensis, II, 62. cf. c. 59. Minervae indigenae ap. Ausenses festum virginum pugna celebratum, IV, 180 not. Latonae in Buto opp., II, 59. Martis Papremi quo lignis se mutuo caedebant, II, 63 not. seq. Solis Heliopoli, II, 59. Vulcani lampadum festivitas, VIII, 98. Esti celebratio Babylonis exitiabilis, I, 91. Festorum Graecorum nomina omnia in literam α designant, I, 148. cf. ad II, 48 not.
- Fibulae* vestium, quibus Atticae mulieres fodicant hominem, V, 87 not.
- Ficus* arbor in honore magno habetur, I, 71 not.
- Fidei* dandae modus apud Nasamones, IV, 172. fides Arabum firmissima, III, 8 not. vid. *Foedus*.
- Filiae* viro maturae Babylone venduntur, I, 196. filiae Lydorum meretricantur, I, 93 not. vid. *Virgines et Mulier*.
- Filios* multos progignere, Persis est honor, I, 136. filii Attagini Thebani a Pausania patris culpa soluti, IX, 88. filii Phanae Aegyptum prodentis ab auxiliariis Graecis mactati, III, 11. filios regum benigne tractant Persae, III, 15 not. filii parentum culpam luunt, VII, 134 not. IX, 88 not. I, 91 not.
- Finitimos* Medi et Persae similiter colunt, I, 134.
- Flamma* e pectore simulacri effulget, VI, 82.
- Florentinus* codex Herodoti: Comment. §. 18. Vol. IV. p. 486.
- Floribus* sternere viam prisci solent, VII, 54 not.
- Fluvios* Persae praecipue colunt, I, 138 not. Strymoni fl. Magi equos albos mactant, VII, 113. fluvio tamquam Servatori sacra faciunt Temeni posteri, VIII, 138. Pactolus fl. auri ramenta deferens, V, 101. aurum in India per flumina devectum, III, 106. fluvii, quorum aqua exercitum Xerxis defecit, VII, 42. 108. 196 coll. c. 21 et 187.
- Foedus* affinitate firmatum, I, 74. foederis ineundi ratio apud Scythas, IV, 70. apud Arabes, III, 8. apud Lydos, I, 74. foedus a Croeso cum Spartanis initum, I, 69. 80. cum Babylonis, I, 74. cum Amasi Aegyptiorum rege. *ibid.* Polycratis cum Amasi rege. III, 39. foedus perfidum Persarum cum Barcaeis, IV, 201. foedus Hippocratis, Gelae tyranni, cum Samiis Zanclem tenentibus. VI, 23. foedus Argivorum cum Persis, VII, 150 seq. foedus hospitii a Xerxe cum Abderitis initum, VIII, 120. cum Acanthis. VII, 116. foedus gentium Peloponness. V, 91 not. foedus Graecorum ad Persas repellendos initum VII, 145 not. 148. foederis formula, quod Graeci inter se pepigerunt, VII, 132. foederis formula, quod Mardonius cum Atheniensibus componere cupiebat, VIII, 140. cf. *Formula et Pactio*.
- Foemina*, vid. *Mulier*.
- Fodiendi* ratio ut terra effossa non prodeat, II, 150.
- Fons* Thestes, IV, 159 not. fons Apollinis, I, 118. et (ad Cyren.) IV, 158 not. fons Solis, IV, 181 not. fons Gargaphia, IX, 25 not. fontes Maeandri, VII, 26. fontes bituminis s. picis in Zacyntho, IV, 195 not. fons in arce Attica,

- VIII, 55. fons, in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes, III, 23 not. fons Pirene Corinthi, V, 92. §. 2. fons in Scythia amarissimus, IV, 52 not. 81. fontes novem aquarum, vide *Novem fontes*. — Vid. *Aqua*.
- Fores geminatae* apud Aegyptios, II, 169 not.
- Formicae* Indicae canum magnitudine effodiunt sabulum auriferum, quod Indi deinde colligunt, III, 102 not. *ib.* Vol. II. p. 692.
- Formulae* in foedere stabiliendo: *ἔσ' αὖ ὁ ἥλιος* etc. VIII, 143 not. *ἔσ' αὖ ἡ γῆ* etc. IV, 201 not. Eo respicit Sosiclis Corinthii dictum, V, 92. §. 1 not. — *Formulae foederis*, vid. *Foedus* et *Pactio*. *formulae iurisiurandi*, I, 165 not. *formula interrogandi*, I, 35 not. *reticendi*, I, 51 not.
- Fortunam* bonam in vita et in morte experiri difficile est, III, 43. *fortuna* homini imperat, VII, 49. §. 1 not. *fortuna* consilium aliquando superat, VII, 10. *fortunati* iidem semper non sunt, I, 207. *Fortuna* differt a fato ex Herodoti sententia, IX, 91 *ibiq.* not. Comm. §. 12. Vol. IV. p. 453.
- Forum* nullum est Persis, I, 153 not.
- Forum* (Ἀγορῇ), oppidi nomen, VII, 58.
- Fossa* ex Nilo in Arabicum sinum ducta a Necone rege, II, 158 not. IV, 42. dein iterum a Dario effossa, II, 158 not. IV, 30. *fossa* ad Athon montem facta, VII, 22 — 24 not. *fossae* in Aegypto sub Sesostri rege effossae, II, 108. *fossis* discissa tota Babylonica terra, I, 193. *fossa* in Taurica IV, 3 not. 20. Vid. *Canalis*.
- Fratrem* prae marito et liberis uxor Intaphernis salvum cupit et sui desiderii rationem reddit, III, 119 not.
- Frena*, supplicii causa ori imposita, III, 14 not.
- Frigoris* vi constringitur totus Cimmerius Bosphorus, IV, 28 not. Cf. *Gelu*.
- Froissarti* oratio similis Herodoteae, Comm. §. 15 fin. Vol. IV. p. 476. seq.
- Fructus* quarundam arborum, qui iactus in ignem odore suo circumstantes inebriat, I, 202.
- Frumentum* Scythacaratores serunt vendendi causa, IV, 17. *frumentum* ex Ponto in Aeginam et Peloponnesum advectum, VII, 147. *frumenti* ferax Assyria, I, 193 not.
- Fulgura* et tonitrua *περηστῆρες*, in Xerxis exercitum ingruunt, VII, 42.
- Fulmen* in aedes Scylae regis delapsum, IV, 79. *fulmina* grandes arbores aut aedificia percutiunt, VII, 10. *fulmina* in barbaros Delphis e coelo demissa, VIII, 37 not. *fulminis* augurium III, 86 not.
- Funis* e templo ductus I, 26 not.
- Funus* regum Spartanorum, VI, 58. Persarum, *ibid.* regum Scytharum, IV, 71. 72. *funus* et sepultura apud Aegyptios, II, 85 seq. Babyloniorum, I, 198. *funus* Artachaeis a Xerxe et toto exercitu celebratum, VII, 117. cf. IX, 24.
- Fures* pecuniae Sardanapalli, II, 150. *fures* regiarum Rhampsiniti pecuniarum et eorum solertia, II, 121.
- Furiis* Laii et Oedipodis templum

dedicatum, IV, 149. vid. *Euménides*.

Furiosus homo Cambyses censeatur, III, 38. Furor actus Cleomenes se ipse lacerat, VI, 75. cf. 84.

Furor conspectis numinibus exortus, III, 85 not.

Fustuaria pugna apud Aegyptios in sacris, II, 73 not.

G.

Gades (τὰ Γάδειρα), extra Herculis columnas, IV, 8 not.

Gaeson fl. IX, 97 not.

Galea Corinthiaca; galea et scutum ex Aegypto ad Graecos pervenit, IV, 180 not. et cf. VII, 63. galea regiae dignitatis signum, II, 162 not.

Galepsus, Graeca urbs, VII, 122 not.

Gallaica regio, aetate Herodoti *Briantia* nominata, VII, 108 not.

Gamori Syracusani (Γαμόροι i. e. γεωπόροι, praediorum possessores), VII, 155 not. et not. ad VI, 22, coll. V, 77.

Gandarii pop., III, 91 not. eorum armantura et dux in Xerxis exercitu, VII, 66.

Garamantes pop. et eorum mores, IV, 174 not. et 183 not.

Gargaphia fons in Erythraeo campo, IX, 25 not. 49. 50.

Gauanes Temeno oriundus, VIII, 137.

Gaza Vol. I. p. 889 seq. not. ad III, 5.

Gebeleizis, deus Getarum, IV, 94 not.

Gela, urbs Siciliae a Lindiis condita, VII, 153 not. sub Hippocrate tyranno floruit, c. 154 et VI, 23. cives (οἱ Γελῶναι), postea maxima ex parte a Gelone Syracusas transducti, et urbs Hieroni fratri permissa, VII, 156.

Geleontes, Attica tribus: V, 66. Excurs. Vol. III. p. 799 seqq. 803 seq.

Gellii locus de Herodoto: Vol. IV. p. 400.

Gelo (cuius progenitor ex insula Telo, proavus hierophanta in Gela, VII, 153.), not. ad III, 125. primum satelles Hippocratis Cella tyranni, in bello emittit. VII, 154. mortui Hippocratis filiis imperio fraudatis, Gelá potitus, mox Syracusas occupat et omni modo munit et auget. c. 155 seq. cf. c. 145. a Graecis ad societatem adv. Persas invitatus legatos opprobriis obruit negatque se auxilium laturum, ni summa ipsi committatur imperii, VII, 157—162. et privatim sibi cavet a Persis, pecunia Delphos missa c. 163 seq. cum Poenis in Sicilia bellum gerens eodem die, quo Graeci Persas ad Salaminem, Amilcarem vicit, c. 165 seqq. not. Gelonis res, opes etc. VII, 145 not. 154 seq. not. aetas, VII, 145 not. mores et indoles, VII, 156 not. naves, VII, 158 not.

Gelonus, Hercules fil., IV, 16.

Gelonus, liguea urbs Budinorum. IV, 108 not. a Persis incensa. c. 123. *Geloni*, origine Graeci. eorumque mores, IV, 108 not. seq.

Gelu, maximum in septentrionalibus terrae plagis, IV, 28 not.

Gemmis utuntur Babylonii, I, 195 not.

Genealogia Hecataei ab Aegyptiis sacerdotibus explosa, II, 143 not. vid. *Stemmata*.

Generationes hominum tres confluntur centum annos, II, 142 not. cf. VI, 98.

- Genitura* Indorum nigra, III, 101. vid. not.
- Gentilicia* (sacra) Graecorum, V, 66 not.
- Geographiam* tractat Herodotus, IV, 36 seqq. IV, 168 seqq. II, 15 seqq. Geographicae tabulae, IV, 36. V, 49 not.
- Geometria* ab Aegyptiis ad Graecos num pervenerit, II, 109 not.
- Georgius* Pachymeres imitatur Herodotum: Prooem. nott.
- Georgius* Phrantzes imitatur Herodotum: Prooem. nott.
- Gephyraei*, familia Athen. origine Phoenices, ex Eretria Athenas migrarunt, V, 57 not. 62 not.
- Geraestus*, Euboeae oppid., VIII, 7 not. IX, 105.
- Gergis*, Arizi fil., imperator in Xerxis exercitu, VII, 82.
- Gergithae* Teucris, VII, 43. V, 28 not. priscorum Teucrorum reliquiae, V, 122 not.
- Germani* Persarum posterii, not. ad I, 125.
- Germanii*, Persarum gens I, 125 not.
- Gerontes* s. *Gerusia* Spartae, I, 65 not. VI, 57.
- Gerrhus* locus, IV, 53 not. *Gerrhi*, pop. Scythia subiectus, c. 71.
- Gerrhus*, fl. Scythiae, IV, 19 not. 47. describitur, c. 56 not.
- Geryonis* vaccae, IV, 8 not. (ubi de Geryone ipso.)
- Getae*, IV, 93 not. immortales, a Dario subacti, IV, 93 not. dein exercitum Darii sequuti, c. 96. eorum daemon Zalmoxis, c. 94 seq.
- Gigas*, vid. *Homo*.
- Gigonus*, urbs regionis Crossacae, VII, 123 not.
- Giligammae*, populus Afer et eius descriptio, IV, 169 not.
- Gillus* Tarentinus exul, redimit Persas et ad Darium reducit, qui frustra eum per Cnidios reducere Tarentum conatur, III, 138.
- Gindanes*, pop. Africae; mulierum fasciae ex pellibus, IV, 176 not.
- Glacie* constrictus Cimmerius Bosporus, IV, 28 not.
- Glaucan*, Leagri pater, IX, 75.
- Glaucus* Chius ferruminationem ferri invenit, I, 25 not.
- Glaucus*, Epicydis fil., depositum suscipit ab hospite Milesio, quod postea suscepisse negat, VI, 86. Pythiam consulit an iureiurando pecuniam intervertat, VI, 86. eius genus funditus interit, *ibid*.
- Glaucus*, Hippolochi fil., I, 147 not.
- Glisantem* et Tanagram Thermodon interfuit, IX, 43 not.
- Glossae* in Herodoti sermonem illatae: Vol. IV. p. 468.
- Gnomonis* inventores Babylonii, II, 109. cf. not.
- Gnurus*, Lyci fil., Anacharsidis pater, IV, 76.
- Gobryas*, unus e septem coniuratis, III, 70. Excurs. Vol. II. p. 676. de nomine p. 678. e magi occisioribus, III, 70. 73. VI, 43 not. colluctatus cum Mago, c. 78 not. Gobryae factum multis celebratum, III, 78 not. Mardonii pater, VII, 82. eius consilium de relinquenda Scythia Dario datum, IV, 132. 134. eius uxor, Darii soror, VII, 5. filia, uxor Darii c. 2.
- Gonnus*, urbs Thessaliae, VII, 128 not. 173. — V, 63 not.
- Gordias*, Midae pater, I, 14. 35. VIII, 138. avus Adrasti, I, 35. 55. Gordias Periandri filius, III, 53 not.
- Gorgo*, Cleomenis filia, V, 48 not. patrem scite monet ut sibi caveat ab Aristagora, c. 51. eadem

Leonidae uxor, Demarati tabellas aperiri monet, VII, 239 not.
Gorgonis caput ex Africa adfert Perseus, II, 91 not.
Gorgus, Salaminis Cypriae rex, V, 104 not. VIII, 2. 11. urbe spoliatus a fratre, V, 104. Persarum auxilio eam recipit, c. 115.
Gorgus, Chersis fil., dux in classe Xerxis, VII, 98.
Gossypium, III, 106 not. coll. VII, 65. II, 37 not. 105. III, 47. 98.
Graecia, coeli temperiem longe praestantissimam sortita, III, 106. paupertatis alumna, hospes virtutis, VII, 102. cf. not. non imperatorum indiga in bello Pers., sed exercitus, VII, 161. 162. in eam primi a Dario exploratores missi, III, 135—138. Graecia, regnante Dario, Xerxe et Artaxerxe, per tres generationes, plus mali passa, quam per viginti antea, VI, 98. Graeciae fines, VIII, 47 not.
Graeci, partim *Iones*, Pelasgicae maxime stirpis, partim *Dores*, Hellenicae stirpis, I, 56 not. — 59. cf. II, 51. iam a priscis temporibus a barbaris distincti, utpote dexteriore, I, 60. cf. IX, 59. 79. Phoenices Cadmo duce (cf. IV, 147 et II, 49.) iis et alias res ad doctrinam spectantes et literas adferunt, V, 58 seqq. Graeci a sinistra manu ad dextram scribunt, II, 36. a Babyloniiis polum, gnomonem et duodecim diei partes acceperunt, II, 109, item scutum et galeam, IV, 180. geometriam num ad Graecos transtulerint Aegyptii: not. ad II, 109. Ab Aegyptiis duodecim deorum nomina (cf. II, 4, ubi Aegyptii sacerdotes), Bacchi certe cultus, ad eos pervenerunt, II,

49 seq. cf. c. 43. et pompae sollemnes et supplicationes, II, 58. Cabirorum vero mysteria (quae etiam Aegyptii celebrant, III, 37) Pelasgi e Samothracia attulerunt, II, 51. Graecorum deorum aetas cum Aegyptiorum collata, II, 143—146. Graeci ex hominibus natos deos et hominibus similes habent, I, 131. Graecanicus Iuppiter, IX, 7. dei Graeciae praesides, V, 92. dei Graecis communes, IX, 90. cf. VI, 68. festorum Graecorum nomina in eandem desinunt literam, I, 148. vid. *Festum*. Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt, IV, 26 not. vestitum Minervae et aegidas a Libyssi adoptant, IV, 189. Graecorum et Lydorum leges similes, I, 94. Graecorum coenae a Persis contemptae, I, 133. cf. IX, 82. Graeci ludos Olympicos celebrant, et non de pecuniis sed de oleae corona contendunt, VIII, 26. puerorum amoribus dediti, I, 135. — Merces accipiunt a Phoenicibus, I, 1. III, 107. 111. Graeci inde a Psammiticho rege cum Aegyptiis commercia habent, II, 154. cf. c. 152. solam Naucratin emporium habent, II, 178. 179. a Cambysis tempore frequentes in Aegyptum veniunt et mercandi et militandi causa, III, 139. cf. II, 154 et III, 4 not. Graeci sub Psammenito militant, III, 11. Graecorum scriptura diversa ab Aegyptiis, II, 36 not. Graecorum commercium cum Ponti Euxini accolis, VII, 147 not. Graecae sententiae Persis, aliis tributae, III, 71 not. 72. 80 not. V, 4 not. V, 24. VII, 10. §. 4 not. coll. VII, 102 not. et 152. Graecae re-

ligiones et sacra, ad alias gentes translata, VII, 53 not. Graeci qualem reipubl. liberam naturam constituunt, III, 80 not. Graeci in nominibus imponendis aliquid spectant, VI, 63 not. Graeci nefas habent sacra sua cum alienigenis communicare, VI, 81 not. Graeci triste putant, nullam prolem habere, VI, 86. §. 3. Graeci parentum culpam in posteris puniri putant, VII, 137 not. coll. 134. Graeci Asiam incolentes (recensentur, I, 142—350) a Croeso subacti, I, 26 seq. Lydorum imperio a Persis everso Sardes legatos mittunt ad Cyrum, I, 141. qui Lacedaemoniis contemptim respondet, I, 152 seq. Cambyses e Graecis Iones et Aeolenses a patre pro servis acceptos, secum in Aegyptum ducit, II, 1. III, 1. 25. Dario in bello Scythico pontem in Istro factum custodiunt, IV, 97 seq. cf. c. 137—139. — a Persis deficient, Aristagora auctore, V, 29—37. Iones Atheniensium ope, Sardes capiunt, V, 100 seq. inde bellum Persicum, cf. V, 97 et vid. Athenienses. — Graeci Asiatici denno a Persis subacti, VI, 31—33 et praec. c. 42. a Graecis (Europam incolentibus) Darius terram et aquam poscit, VI, 48. cf. VII, 32 et 131 seqq. pugna Marathonica, VI, 111 seqq. Darius novam expeditionem adversus Graecos parat, VII, 1. quam Xerxes suscipit, c. 8—19. cf. VII, 239 et cap. 138. Xerxe adhuc Sardibus versante Graeci mutuas inimicitias dissolvunt, VII, 145 seq. eoque Graeciam iam invadente, alii eorum Persis terram et aquam dant, VII, 138. cf. c. 178.

ceteri hos Delphico deo decimandos iurant, VII, 132. Graeci Thraciam incolentes cum Xerxe militant, VII, 185. cf. VIII, 66. Graeci meliora sentientes legatos in Isthmum mittunt, qui pro salute Graeciae deliberent, VII, 172, cf. 145. foedus ineunt ad Persas repellendos: VII, 145 not. 148. 149. 172. VIII, 56. Argivi societatem Graecorum recusant, c. 148 seqq. Graecorum legati in Siciliam ad Gelonem missi, c. 153 seqq. Graeci a Corcyraeis frustrati, c. 168, et a Cretensibus, c. 169 seq. Thesalos socios amittunt, c. 172—174. decernunt ad Thermopylas et Artemisium barbarum introitu in Graeciam prohibere, c. 173 seqq. Graeci ad Thermopylas Persam exspectant, 202 not. seqq. mox de receptu consultant, c. 207 seq. cf. c. 219 seqq. 222. Graeci Olympicos ludos agunt, Xerxe Thermopylas expugnante, VIII, 26. cf. VII, 206. — Graecorum classis ad Artemisium, VIII, 1 seq. de receptu ad Isthmum deliberant, c. 4 et 18. cf. c. 49 seqq. et 74 seq. Salaminem petunt, c. 40. deliberant quo loco pugna navali decernant, c. 49 seqq. a Themistocle illuduntur, c. 74 seqq. recensentur Graeci, qui naves ad Salaminem miserunt, VIII, 43—48. pugna navalis ad Salaminem, c. 84 seq. ibi Graecorum praestantissimi, c. 93 seq. duces virtutis praemium accipiunt, c. 123 seq. Andrum ins., ultra quam Xerxis classem prosequi nolunt, obsident, c. 111 seq. cf. c. 107 seqq. Salaminem redeunt et dona diis dedicant, c. 121. — Graeci Isthmum muniunt, VIII, 71. IX,

10. Mardonio ex Attica in Boeotiam se recipiente, Eleusinem conveniunt, indeque cum Atheniensibus Erythras petunt, IX, 19. Graecorum acies ad Plataeas, IX, 28 not. — 30. Oëroën ins. petunt, c. 50 seqq. pugna ad Plataeas, c. 59 seqq. qui Graecorum ibi fortissime pugnarint, c. 71 seqq. praedam, exemptis eorum donariis, dividunt, c. 81. Thebas obsident, c. 86 seqq. — Classis Graecorum ad Aeginam collecta, VIII, 130 seq. ultra Delum navigare non audet, c. 132. denique Samum navigant, IX, 96. coll. c. 90 seqq. pugna ad Mycalen, IX, 102 seqq. eorum praestantissimi cap. 105. Graeci Samum reversi Iones insulares in commune sociorum recipiunt, IX, 106. versus Hellespontum profecti, pontes rescissuri mox Lacedaemonii domum navigant, Athenienses Sestum obsident, IX, 114 seqq. Graecorum libertatis studium summum, VI, 9 not. mos in pugna navali, VI, 12 not.
- Graeci* Scythae, IV, 17 not. coll. c. 108. Graeci Tyritae ad Tyrae fl. ostium, IV, 51.
- Gramen* in Scythia bilem pecoribus anget, IV, 58. cf. not.
- Gratiarum* collis ap. Macas in Africa, IV, 175. cf. not. Gratiarum cultus apud Graecos, II, 50 not. Gratiarum nominibus tibri inscripti: Comment. §. 13. Vol. IV. p. 458.
- Graviditatis* octo vel decem menses apud veteres, VI, 63 not. 69 not.
- Grinus*, Aesanii fil., Therse insulae rex, IV, 150 not.
- Grues*, plagae Scythicae hiemem fugientes, super Aegyptum confugiunt, II, 22.
- Grynea* (Γρύνια), Aeolensium civitas, I, 149 not.
- Gryphi*, aurum servantes III, 102 not. III, 116 not. IV, 13. 27. 152 not. IV, 79 not. et Excurs. Vol. II. p. 891 seqq., ubi de ipsa Gryphorum fabula eiusque significatione, de nomine p. 694; de urbis operibus p. 695.
- Gygadas* Delphis dictus thesaurus, ab Gyge donatus, I, 14 not.
- Gygaea* palus perennis; proxima Alyattis sepulcro, I, 93 not.
- Gygaea*, Amyntae filia, V, 21. VIII, 136. Bubari collocata a fratre Alexandro, V, 21. VIII, 136.
- Gyges*, Dascyli fil., Candaulis satelles, I, 8 not. I, 12 not. 91. Candaulum, ab uxore eius adactus, interficit regnumque Lydorum suscipit, I, 8—13. coll. c. 91. primus barbarorum (post Midam, Phrygiae regem) Delphis donaria ponit, I, 14 not. Colophonem capit, *ibid.* eius fil. Ardys, I, 15. Gygis divitiae celebratae apud Graecos, I, 14 not. bellum cum Magnesiis, I, 14 not. tempus regni, I, 14 not. annulus I, 12 not.
- Gyges*, pater Myrsi, III, 122. V, 121.
- Gymnici* ludi a Chemmitis in Aegypto celebrati, II, 91 not.
- Gymnopaediae*, sollemne ludicrum Lacedaemoniorum, VI, 67 not.
- Gyndes*, fl. Armeniae, V, 52. ex Matienis in Tigrin fluit, I, 189 not. a Cyro in cccclx. rivos diductus, I, 202 not. V, 52.
- Gyzantes* Afri simiis vescuntur, IV, 194 not.

H.

Haemus, mons Scythiae, cuius e iugis tres fluvii manant, IV, 49 not.

- Haliacmon*, fl. Macedoniae, VII, 127 not.
- Halicarnassus* civitas Doriensium, I, 144 not. II, 178. Pedasensibus vicina, VIII, 104. ab Apollinis Triopii ludis celebrandis exclusa, I, 144 not.
- Halicarnassensis* (*Ἀλικαρνησσεύς*), Herodotus fuit, I, pr. cf. not. et Vol. IV. p. 403. Halicarnassenses, Doricae gentis, inter navales Xerxis socios sub regina Artemisia, VII, 99.
- Halienses* prope Hermionem, VII, 137 not.
- Halys*, fl. (nunc *Kisil-Irmak*), I, 6 not. ex Armenio monte ortus, inferiorem fere Asiam determinat, I, 72. not. Phrygiam radit, V, 52. VII, 26. Thaletis Milesii ope a Croeso traiectus, I, 75. intra Halyn fluvium populi a Croeso subacti, I, 6 not. 29. cf. not.
- Hamilear*, vid. *Amilcar*.
- Hanno* (*Ἀννών*), Carthaginiensis, Amilcaris pater, VII, 165 not.
- Harmamithres* et Tithaeus Xerxis equitatus praefecti, VII, 88.
- Harmatides*, Dithyrambi pater, VII, 227.
- Harmocydes*, Phocensium dux, virtute spectatus, Mardonii equitatum excipere paratus, IX, 17.
- Harmodius*, et Aristogiton, Hipparchi interfectores, V, 55 not. liberatores Athenarum, VI, 109. 123.
- Harpagus* (de nomine ipso vid. nott. ad I, 108.) Medus, Astyagi familiaris, iussus Mandanae filium interimere, puerum regis bubulco tradit exponendum in montium ingia, I, 108—116. cf. cap. seqq. ab Astyge ad coenam invitatus, inscius sui filii carnes comedit, c. 118. 119. Cyrum ad defectio-nem ab avo excitat, c. 123 seq. Astyagi, a Cyro capto, insultat, c. 129. Cyro consilium dat adv. equitatum Lydorum, I, 80. Mazari defuncto adv. Lydos rebel-lantes succedit, et Ioniae oppida aggeribus iactis capit, I, 162 seq. 169. bellum infert Caribus et Lyciis, I, 171—175. et inferiorem Asiam Cyri potestati sub-iicit, I, 176.
- Harpagus* alius, Persa, capit Histiaeum vivum et in crucem agit, VI, 28. 30.
- Harpocratonis* libri de Herodoto: Vol. IV. p. 479.
- Hastae* Persarum breves, V, 49 not. Medorum, VII, 67 not. et VII, 211.
- Havan* (sacrum Persarum vas): not. ad VII, 53.
- Hebae* tesseram dat Leotychides militibus, IX, 98.
- Hebrus*, fluv. Thraciae, IV, 90 not. VII, 59.
- Hecataeus*, Milesius (II, 143 not.), Hegesandri fil., historiarum scriptor, Prooem. (Vol. I. p. 3); genus suum a deo repetit ab Aegyptiis sacerdotibus irrisus, II, 143 not. seq. Aristagorae bellum adv. Persas dissuadet, V, 36 not. et Lerum insulam munire monet: c. 125. disserit de Pelasgis iniuria ex Attica eiectis, VI, 137. Hecataeus de Thebis narravit not. ad II, 15. Hecataei de Nilo sententia, II, 21 not. Hecataei de Oceano sententia II, 23 not. Hecataeus Herodoto obversatus, II, 77 not. Hecataei opus *γενεαλογικῶν* II, 143 not. not. ad VI, 137. Hecataeus per-stringitur ab Herodoto: not. ad IV, 8. 36 et Commentat. §. 8.

- Vol. IV. p. 436. 437. Hecataei scripta cognita Herodoto, qui inde nonnulla sumpsit et Hecataeum crebro respexit, alia vero inde omisit, alia, quae falso ad Hecataeum auctorem referuntur, ipse invenit: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 435 seqq. Hecataei prooemium: Comment. §. 10. Vol. IV. p. 438 seq. Hecataei auctoritas: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 436. Hecataeus, criticus rerum scriptor, Comm. §. 10. Vol. IV, p. 430; Ionica dialecto scripsit, Comm. §. 14. Vol. IV. p. 460 seq.
- Hecatonnesi* (Ἑκατόννησος, *Centum insulae*), I, 154 not.
- Hector*, natu maior et virtute praestantior Alexandro, III, 120.
- Hegesander*, Hecataei pater, V, 125. VI, 137.
- Hegesias* histrio Herodoti Musas recitasse fertur: Vol. IV. p. 477.
- Hegesicles* et Leon, Sparta reges, I, 65 not.
- Hegesipyla*, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadi collocata, VI, 39 not.
- Hegesistratus*, Sigei tyrannus, V, 94 not.
- Hegesistratus*, civis Eleus, Tellidarum praestantissimus, in Marthonii exercitu vates; e Spartanorum custodia evaserat, praecisa sibi anteriore pedis parte, IV, 37 not.
- Hegesistratus*, Aristagorae filius, legatus Samius, IX, 90. not. 91.
- Hegetoridas* Cous; eius filia a Marthonio rapta, IX, 76.
- Hegias*, Tisameni frater, IX, 33 not.
- Helena*, Tyndari filia, et eius raptus, II, 112 not. et 113 not. seqq. V, 94. IX, 73 not. Helenae templum Therapnae, VI, 61 not.
- eadem, Hospita Venus, II, 112. dea lunaris, not. ad II, 112.
- Helice* (Ἠλίχη), in Peloponneso opp. Achaeorum, I, 145 not.
- Heliconius* Neptunus, I, 148 not.
- Heliopolis* (Ἡλιούπολις), urbs Solis in Aegypto, II, 3. 7 not. 8. 9 not. 59. 63. Heliopolitae, sacerdotum collegium Aegyptiorum, peritissimi antiquitatis, II, 3. 73 not.
- Helisyci* in Sicilia bellum gerunt, VII, 165 not.
- Hellae*, Athamantis filiae, sepulcrum, VII, 58 not.
- Hellanicus*, Herodoti suppar, neque vero Herodoto cognitus: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 434; Ionica scripsit dialecto: *ibid.* §. 14. Vol. IV. p. 462.
- Hellen*, Dori pater, I. 56 not.
- Hellenica* gens, eiusque originies et migrationes variae, I, 56 not. 57. cf. Graeci.
- Hellenium* templum Naucrati in Aegypto, communi consilio a Graecis exstructum, II, 178.
- Hellenodicae*, vid. not. ad V, 22.
- Hellespontus*, IV, 38. eius longitudo et latitudo, IV, 85 not. cf. VII, 34 not.
- Hellesponti* urbes, VI, 33. eum transiit Darius, V, 11.
- Hellespontus*: eius latitudo: not. ad VII, 34.; fluvius vocatur a Xerxe, VII, 35 not. pontibus iungitur, VII, 33 not.; denuo iungitur, VII, 36 not. priore ponte rupto a Xerxe castigatus, VII, 35 not. postea phiala aurea et gladio Persico donatus, VII, 54. Hellespontus latiori sensu, IV, 38. 85. 95. VI, 33 not. VII, 137 not. Hellesponti nomine Propontis comprehenditur, not. ad I, 57.

- Hellespontii* in Xerxis classe militantes custodiunt pontes, VII, 95.
- Hellespontias* ventus (ὁ Ἑλλησπον-
τής), VII, 188. cf. not.
- Hellopius* ager (ἡ Ἑλλοπία μοῖρα),
VIII, 23 not.
- Helotae* Spartanis in bello additi,
VII, 202 not. Vid. *Hilotae*.
- Hephaestienses* (Ἡφαιστιῆς), in
Lemno, VI, 140 not.
- Hephaestopolis*: II, 134 not.
- Heraclea* Siciliae ab Hercule con-
dita, V, 43 not.
- Heracleoticum* Nili ostium, Exc. ad
II, 17. Vol. I. pag. 852.
- Heracidae*, Sardium reges, ex Iar-
dani ancilla et Hercule geniti, I,
7 not. seq. cf. c. 13. Heracida-
rum satelles Gyges in oraculo no-
minatur, I, 91. Heracidarum est
Erycis regio in Sicilia, V, 43.
Heracidae in Peloponnesum re-
dire conati, IX, 26.
- Heracles* Ibanolidis fl., insidias
Persis struit, V, 121.
- Heracles*, Aristodici Cymaei pa-
ter, I, 158.
- Heracles*, Aristagorae Cymaei pa-
ter, V, 37.
- Heraeopolis*, IV, 90 not.
- Heraeum* (Ἡραῖον), oppidum Thra-
ciae, IV, 90 not.
- Heraeum* Sami, I, 79 not. III, 60
not. III, 123 not. IV, 88. 152 not.
unum nec duplex, IX, 96 not.
Heraeum Argi, VI, 81 not. I, 31.
Plataearum, IX, 52 not. 61 not.
- Hercus* Iuppiter (Ζεὺς Ἡρκείος, i. e.
domūs praeses), VI, 68 not. Vol.
III. p. 814 seq.
- Hercules*, antiquus deus apud Ae-
gyptios, ex XII. deorum numero,
II, 43 not. 145. Iovem conspicer
cupit, II, 42 not. eius oraculum,
II, 83. templum ad Canobicum
Nili ostium, asylum fugitivorum,
II, 113 not. Herculis antiquissi-
mum templum Tyri, II, 44 not.
inde Thasii Herc. templum deri-
vatum, *ibid.* Hercules Tyrius idem
atque Baal s. Melkarth: not. ad II,
44. Hercules Aegyptiorum qui sit,
II, 42 not. II, 43 not. Phoenicum,
II, 44 not. et Busiris, II, 45 not.
flammis absumptus, VII, 198 not.
Herculi fontes calidi consecrati,
VII, 176 not. — Hercules, Am-
phitryonis et Alcmene fil., in-
cognitus Aegyptiis, II, 43. apud
Graecos novissimus deus, II, 145
not. seq. cf. c. 43 not. Hercules
Olympius, et Hercules heros di-
stinguuntur, II, 44 not. de Her-
culis in Aegyptum adventu fatua
Graecorum fabula, II, 45 not.
Hercules, Geryonis boves agens,
in Scythiam venit, ibique ex
Echidna tres gignit filios, qui-
bus arcum et cingulum relinquit,
IV, 8 not. — 10. Scytharum deus,
IV, 59 not. eius vestigium petrae
impressum, IV, 82 not. — Her-
cules a Iasone et Argonautis re-
linquitur, VII, 193. ei ardenti
opem fert Dyras fl., VII, 198 not.
Hercules in Oeta ardens quid si-
gnificet: not. ad VII, 198. Hercu-
lis templum in Cynosarge Athen.,
V, 63. VI, 116. ad Marathonem,
VI, 108 not. 116. ara ad Ther-
mopylas, VII, 176 not. — ex Her-
cule et Iardani ancilla prognati
Heracidae, Lydorum reges, I,
7 not. Hercules, Hylli pater, aucto-
r generis Leonidae, VII, 204.
VIII, 131. Hercules Sandon, I,
7. 8 not. 86 not.
- Herculeae* columnae, II, 33. IV, 8
not. 42. 43. 181 et 185.
- Hermæ*: not. ad II, 51.
- Hermion*, Lasi pater, VII, 6.
- Hermione*, Dryopum civitas in Pe-

- Vol. IV. p. 436. 437. Hecataei scripta cognita Herodoto, qui inde nonnulla sumpsit et Hecataeum crebro respexit, alia vero inde omisit, alia, quae falso ad Hecataeum auctorem referuntur, ipse invenit: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 435 seqq. Hecataei prooemium: Comment. §. 10. Vol. IV. p. 438 seq. Hecataei auctoritas: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 436. Hecataeus, criticus rerum scriptor, Comm. §. 10. Vol. IV, p. 439; Ionica dialecto scripsit, Comm. §. 14. Vol. IV. p. 460 seq.
- Hecatonnesi* (*Ἑκατόννησοι*, Centum insulae), I, 154 not.
- Hector*, natu maior et virtute praestantior Alexandro, III, 120.
- Hegesander*, Hecataei pater, V, 125. VI, 137.
- Hegesias* histrio Herodoti Musas recitasse fertur: Vol. IV. p. 477.
- Hegesicles* et Leon, Sparta reges, I, 65 not.
- Hegesipyla*, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadi collocata, VI, 39 not.
- Hegesistratus*, Sigei tyrannus, V, 94 not.
- Hegesistratus*, civis Eleus, Tellidarum praestantissimus, in Mardonii exercitu vates; e Spartanorum custodia evaserat, praecisa sibi anteriore pedis parte, IV, 37 not.
- Hegesistratus*, Aristagorae filius, legatus Samius, IX, 90. not. 91.
- Hegitoridas* Cous; eius filia a Mardonio rapta, IX, 76.
- Hegias*, Tisameni frater, IX, 33 not.
- Helena*, Tyndari filia, et eius raptus, II, 112 not. et 113 not. seqq. V, 94. IX, 73 not. Helenae templum Therapnae, VI, 61 not.
- eadem, Hospita Venus, II, 112. dea lunaris, not. ad II, 112.
- Helice* (*Ἑλίχη*), in Peloponneso opp. Achaeorum, I, 145 not.
- Heliconius* Neptunus, I, 148 not.
- Heliopolis* (*Ἡλιούπολις*), urbs Solis in Aegypto, II, 3. 7 not. 8. 9 not. 59. 63. Heliopolitae, sacerdotum collegium Aegyptiorum, peritissimi antiquitatis, II, 3. 73 not.
- Helisyci* in Sicilia bellum gerunt, VII, 165 not.
- Hellae*, Athamantis filiae, sepulcrum, VII, 58 not.
- Hellanicus*, Herodoti suppar, neque vero Herodoto cognitus: Comment. §. 8. Vol. IV. p. 434; Ionica scripsit dialecto: *ibid.* §. 14. Vol. IV. p. 462.
- Hellen*, Dori pater, I. 56 not.
- Hellenica* gens, eiusque originies et migrationes variae, I, 56 not. 57. cf. Graeci.
- Hellenium* templum Naucrati in Aegypto, communi consilio a Graecis exstructum, II, 178.
- Hellenodicae*, *vid.* not. ad V, 22.
- Hellespontus*, IV, 38. eius longitudo et latitudo, IV, 85 not. cf. VII, 34 not.
- Hellesponti* urbes, VI, 33. eum transiit Darius, V, 11.
- Hellespontus*: eius latitudo: not. ad VII, 34.; fluvius vocatur a Xerxe, VII, 35 not. pontibus iungitur, VII, 33 not.; denuo iungitur, VII, 36 not. priore ponte rupto a Xerxe castigatus, VII, 35 not. postea phiala aurea et gladio Persico donatus, VII, 54. Hellespontus latiori sensu, IV, 38. 85. 95. VI, 33 not. VII, 137 not. Hellesponti nomine Propontis comprehenditur, not. ad I, 57.

- Hellespontii* in Xerxis classe militantes custodiunt pontes, VII, 95.
- Hellespontias* ventus (ὁ Ἑλλησπον-
τίας), VII, 188. cf. not.
- Heliopius* ager (ἡ Ἑλλοπία μολχη),
VIII, 23 not.
- Helotae* Spartanis in bello additi,
VII, 202 not. Vid. *Hilotae*.
- Hephaestienses* (Ἡφαιστιῆες), in
Lemno, VI, 140 not.
- Hephaestopolis*: II, 134 not.
- Heraclea* Siciliae ab Hercule con-
dita, V, 43 not.
- Heracleoticum* Nili ostium, Exc. ad
II, 17. Vol. I. pag. 852.
- Heraclidae*, Sardium reges, ex Iar-
dani ancilla et Hercule geniti, I,
7 not. seq. cf. c. 13. Heraclida-
rum satelles Gyges in oraculo no-
minatur, I, 91. Heraclidarum est
Erycis regio in Sicilia, V, 43.
Heraclidae in Peloponnesum re-
dire conati, IX, 26.
- Heraclides* Ibanolidis fl., insidias
Persis struit, V, 121.
- Heraclides*, Aristodici Cymaei pa-
ter, I, 158.
- Heraclides*, Aristagorae Cymaei pa-
ter, V, 37.
- Heraeopolis*, IV, 90 not.
- Heraeum* (Ἡραῖον), oppidum Thra-
ciae, IV, 90 not.
- Heraeum* Sami, I, 79 not. III, 60
not. III, 123 not. IV, 88. 152 not.
unum nec duplex, IX, 96 not.
Heraeum Argi, VI, 81 not. I, 31.
Plataearum, IX, 52 not. 61 not.
- Herceus* Iuppiter (Ζεὺς Ἡρκεῖος, i. e.
domūs praeses), VI, 68 not. Vol.
III. p. 814 seq.
- Hercules*, antiquus deus apud Ae-
gyptios, ex XII. deorum numero,
II, 43 not. 145. Iovem conspiciere
cupit, II, 42 not. eius oraculum,
II, 83. templum ad Canobicum
Nili ostium, asyllum fugitivorum,
II, 113 not. Herculis antiquissi-
mum templum Tyri, II, 44 not.
inde Thasii Herc. templum deri-
vatum, *ibid.* Hercules Tyrinus idem
atque Baal s. Melkarth: not. ad II,
44. Hercules Aegyptiorum qui sit,
II, 42 not. II, 43 not. Phoenicum,
II, 44 not. et Busiris, II, 45 not.
flammis absumptus, VII, 198 not.
Herculi fontes calidi consecrati,
VII, 176 not. — Hercules, Am-
phitryonis et Alcmenae fil., in-
cognitus Aegyptiis, II, 43. apud
Graecos novissimus deus, II, 145
not. seq. cf. c. 43 not. Hercules
Olympius, et Hercules heros di-
stinguuntur, II, 44 not. de Her-
culis in Aegyptum adventu fatua
Graecorum fabula, II, 45 not.
Hercules, Geryonis boves agens,
in Scythiam venit, ibique ex
Echidna tres gignit filios, qui-
bus arcum et cingulum relinquit,
IV, 8 not. — 10. Scytharum deus,
IV, 59 not. eius vestigium petrae
impressum, IV, 82 not. — Her-
cules a Iasone et Argonautis re-
linquitur, VII, 193. ei ardenti
opem fert Dyras fl., VII, 198 not.
Hercules in Oeta ardens quid si-
gnificet: not. ad VII, 198. Hercu-
lis templum in Cynosarge Athen.,
V, 63. VI, 116. ad Marathonem,
VI, 108 not. 116. ara ad Ther-
mopylas, VII, 176 not. — ex Her-
cule et Iardani ancilla prognati
Heraclidae, Lydorum reges, I,
7 not. Hercules, Hylli pater, au-
ctor generis Leonidae, VII, 204.
VIII, 131. Hercules Sandon, I,
7. 8 not. 86 not.
- Herculeae* columnae, II, 33. IV, 8
not. 42. 43. 181 et 185.
- Hermæ*: not. ad II, 51.
- Hermion*, Lasi pater, VII, 6.
- Hermione*, Dryopum civitas in Pe-

- loponneso, VIII, 73 not. Hermionenses Samiis profugis Hydream ins. tradunt, III, 59. tres naves praebent ad Salamina, VIII, 43 not. ad Plataeas militant, IX, 28 not.'
- Hermippus* Atarnites, VI, 4.
- Hermolycus* Atheniensis, Euthyni filius, in pancratis celeber, IX, 105 not.
- Hermophantus*, dux contra Persas ad Sardes, V, 99.
- Hermopolis* urbs, II, 67 not.
- Hermotimus* Pedasensis inter eunuchos apud regem magnae auctoritatis, VIII, 104. exsectorem suum Panionium diro modo ultus, VIII, 105. 106.
- Hermotybies*, Aegyptiorum pugnatores, II, 164 not.—168. IX, 42. tantum rei militari vacant, II, 165. 168, ubi et alia. cf. VII, 89. et vid. *Calasiries*.
- Hermus*, Aeolidis amnis, I, 55 not. 80 not. V, 101 not.
- Hero* grammaticus, qui in Herodotum commentarios scripsit: Comm. §. 16. Vol. IV. p. 477.
- Herodes* natalicia celebrans: not. ad IX, 109.
- Herodotus*: de eius vita et opere qui scripserint Vol. IV. p. 388 seqq. de geographia Herodoti qui scripserint: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 431 seq.; de dialecto qui scripserint: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 464 not. Quo anno natus: Comment. §. 1. Vol. IV. pag. 400; tempus quo vixit: II, 53 not. Comment. §. 1. Vol. IV. p. 400. 406 seq. 416 seq. nomen quid significet *ibid.* p. 401; patria: Comment. §. 2. Vol. IV. p. 403; parentes *ibid.* p. 403 seq. coll. p. 422; educatio et institutio: Comment. §. 3. Vol. IV. p. 405; imagines: Comment. §. 6. Vol. IV. p. 422; Herodotus cum Panyasi poeta cognatus, Comm. §. 3. Vol. IV. p. 405. 406, sed cum Choerilo poeta nullum commercium habet, *ib.* p. 405. Sophocli amicitia iunctus: Comment. §. 5. pag. 417. 418; Samum commigrat invenis ibique aliquamdiu commoratur (§. 3. pag. 406 et not. ad III, 60. VI, 14); historiae scribundae operam dans, Comm. §. 4. p. 410; itinera, Comm. §. 7. pag. 423 seqq.; quomodo et quo tempore itinera instituerit, *ib.* p. 424, quando et qua via in Aegyptum venit, *ibid.* p. 425 seqq. not. ad II, 1. 5. III, 5; in Babylonia fuit et ultra etiam progressus est, *ib.* p. 427. et not. ad I, 178. 193. coll. VI, 119. de India quae retulit, unde accipit: Excurs. Vol. II. p. 684. non fuit in Carthagine (cf. not. ad IV, 43), sed probabiliter in Libya ac Cyrene, II, 28 not. IV, 167 not. Comm. §. 7. p. 426. Italiam inferiorem et Siciliam permeavit, not. ad VII, 153. Comm. §. 7. p. 430. in Palaestina interiori non penetravit, Comm. §. 7. p. 425. not. ad II, 104. 106. Romam non adiit: Comment. §. 7. p. 431. Caspium mare non vidit, not. ad I, 202 fin. Pontum Euxinum, neque vero paludem Maeoticam adiit, Comm. §. 7. pag. 428. not. ad IV, 86. 87. 99. Arabiam non vidit, not. ad III, 107. Spartae fuit, not. ad III, 55. VII, 214. Thermopylas visit, VII, 225 not. Thraciae partem tantum novit, Comm. §. 7. p. 429. not. ad V, 2. 10 coll. IV. 81, in Colchide fuit, not. ad II. 104. — Athenis aliquamdiu vixit: not. ad V, 77. Comment. §. 4. p.

410. 415. §. 5. p. 418. a Thuriis iterum Athenas proficiscitur: Comment. §. 5. p. 418. Herodotus Olympiae, Athenis, Corinthi, Thebis opus suum vel certe quasdam eius partes recitavit, Comm. §. 4. p. 407 seq. — Thurius discedit, Comm. §. 5. p. 417 seq., hinc *Thurius* vocatus, I, 1 nott. Comm. §. 6. p. 421. Thuriis usque ad extremum diem in opere suo perficiendo occupatus (Comm. §. 4. p. 409. §. 5. p. 420 coll. not. ad IV, 46. 99. V, 27. 44. IV, 15. IX, 73), quod tamen vel sic imperfectum remansit, Comm. §. 4 not. ad I, 206. VII, 213. IX, 113 not. coll. VIII, 104, 132 not. IX, 122 not. — Herodotus vidit calamitates belli Peloponnesiaci: V, 76 not. VI, 98 not. VII, 106. 137. IX, 63; vitam non extendit usque ad cladem Siculam Atheniensium, sed paulo antea mortuus est: Comment. §. 6. Vol. IV. p. 419 seqq.; num Thurius in urbe an Pellae in Macedonia mortuus: *ibid.* pag. 421 seq. sepulcrum et inscriptio: *ibid.* Athenis cenotaphium probabiliter habet, *ib.* Herodotus accurate indicat, unde in historia sua quaeque hauserit, Comm. §. 8. p. 433 seqq. §. 10. p. 438 seq. Fontes historiae, Comm. §. 8 seqq. nec Xanthi nec Charonis scripta compilavit, Comm. §. 8. p. 433. nec Choerili: vid. not. ad VII, 60. Comment. §. 3 (Vol. IV. p. 406). nec Hellanici, *ibid.* §. 8. p. 534. sed Hecataei libros respexit neque vero in omnibus adhibuit: vid. *ibid.* p. 435 seqq.; logographis usus est: Comment. §. 10. pag. 438; periegetas Graecorum consuluit, *ibid.* §. 9. pag. 437: e Sophistarum scholis non-

nulla sumpsisse videtur: not. ad III, 72. 80. VIII, 140. §. 1. Comment. §. 9. pag. 437. Anaxagoram adhibuisse videtur: not. ad III, 80. Comment. §. 9. pag. 438. — Thucydidi non cognitus: VI, 57 not. VII, 20 not. IX, 53 not. Vol. IV. p. 412. inscriptiones et annales Persarum adhibuit: not. ad III, 89. VII, 60. Comment. §. 9. Vol. IV. p. 437. Persarum viros doctos s. Magos consuluit: *ibid.* p. 437: Persas inde Graeco more loquentes et agentes producit: vid. s. v. *Persae*. in rebus Aegyptiacis quosnam consuluerit, Comm. §. 10. p. 441 seq. not. ad II, 3. 99; cur nonnulla omiserit, not. ad II, 15. 28; a sacerdotibus Aegyptiis haud deceptus, Comm. §. 10. p. 441, sed mysteriis initiatus (II, 51. 170 not. 171. coll. 3. 45. 46. 65), religioneque obstructus multa, quae ad sacra arcana spectant, silentio premit, valde cautus et taciturnus in divinis rebus Aegyptiorum: Comment. §. 10. p. 442 seq.; eius sententia de diis Aegyptiorum: *ibid.* p. 442 seq.; de historia Aegyptiorum: *ibid.* p. 443 coll. not. ad II, 124 (Vol. I. p. 707); de chronologia: *ibid.* p. 444 et 445. Argumentum et connexus totius operis Herodotei: Comment. §. 11. pag. 445 seqq.; pater historiae iure vocatur Herodotus: Comment. §. 10. pag. 439; artis criticae initia apud Herodotum (*ibid.*), qui logographorum viam deseruit et critica ratione agit: cf. not. ad I, 60. 182. II, 21. 23. 156. IV, 173. VI, 121. VII, 6. 20. 150; Herodotus verum scribere et potuit et voluit: Comment. §. 10. pag. 439; inde summum veri studium, vel

in rebus miris dubiisve conspici-
cum: *ibid.* pag. 440 et conf. I,
5 not. 22 not. 75 not. II, 32 not.
II, 53 not. 99 not. 120 not. III,
3 not. 115 not. V, 10 not. VI,
121 not. 134 not. VII, 129 not.
150 not. VIII, 72 not. hinc nec
superstitiosus nec credulus: *ibid.*
pag. 440 et conf. not. ad I, 182.
II, 123. IV, 96. VII, 133. 189.
VIII, 8. 77. 123. IX, 65; ab omni
mendacio alienus: not. ad V, 50;
diligens in oraculis portentisque,
aliis huius generis enarrandis:
not. ad IX, 98; in scribendo om-
nino Graecorum res et commoda
ante oculos habet: not. ad III, 97;
ab omni partium studio alienus
nec in Corinthios (cf. nott. ad
VIII, 94) nec in Spartanos infen-
sus fuit nec nimis favit Athenien-
sibus, quorum merita de Grae-
ciae libertate iusta laude ornat:
vid. nott. ad VIII, 140. §. 1. coll.
VIII, 3 et 13. IX, 22. 28. VII,
102. 139. VI, 108. 121. Comment.
§. 4. Vol. IV. p. 415; consilium
et finis operis ad epici carminis
rationem conformati, Comm. §. 12.
p. 447 seq., hinc maxima cum Ho-
mero et Aeschilo cognatio, *ibid.*
p. 447. 453; operis inscriptio et
divisio, Comm. §. 13. p. 456 seq.,
animo conceptam habuit operis
descriptionem, not. ad V, 22; di-
gressionem amat, not. ad I, 23.
56. 131. III, 60. IV, 30. 145. 167.
V, 55. 92. §. 2. VII, 171. IX, 108.
113. Comm. §. 12. p. 447. oratio-
nes in historiam illatae Comment.
§. 15. Vol. IV. p. 472. dialectus Io-
nica eiusque inconstantia, Comm.
§. 14. Vol. IV. p. 458 seqq. not. ad
I, 77. II, 121. III, 2. 48. V, 8.
VI, 69. — orationis virtutes, sua-
vitas, veritas, simplicitas, perspi-

cuitas, Comm. §. 15. Vol. IV. p.
468 seqq. cf. not. ad Proem. I,
8. 9. 64. 74. 86. IV, 127. VI, 68.
Herodoti oratio cum Thucydidis
oratione comparata: Comment. §.
15. p. 470. 472; in oratione multa
habet communia cum Homero, Ae-
schylo, Sophocle: Comment. §. 12.
15. Vol. IV. p. 447 seqq. 472 seq.
Herodotei sermonis imitatores:
Comment. §. 15. p. 373 seqq., in-
primis Pausanias (p. 474), Lu-
cianus (p. 475), Theopompus, qui
epitomen Herodoti composuit: *ib.*
p. 473. — Herodoti vituperato-
res et osiores: Comment. §. 16. p.
479, in quibus Ctesias et Plutar-
chus (p. 480 seq.). Herodoti com-
mentatores antiqui: Comment. §.
16. p. 477 seq. Herodotus neque
Assyriacas (vid. not. ad I, 100)
neque Libycas historias scripsit:
Comment. §. 4. pag. 409; neque
de Vita Homeri scripsit librum.
longe post Alexandrinorum tem-
pora compositum: Comment. §. 17.
p. 482 seq. 484 seq. Herodoti co-
dices: Comment. §. 18. p. 485 seq.
familiae eorum *ibid.* p. 487., co-
dices mature iam corrupti *ib.* §.
14. p. 467 seq., a lacunis et in-
terpolationibus non liberi, *ibid.*
p. 468: inde vitia complura co-
dicum ope non tollenda: vid. *ibid.*
p. 467 et not. ad VII, 89. 145.
162. IV, 79. VIII, 73. IX, 122 (in
numeris). not. ad I, 7. 32. II, 9.
145. III, 95. V, 52. VII, 187. IX,
29. Herodoti editiones: Com-
ment. §. 19. Vol. IV. p. 491 seqq.
versiones *ibid.* pag. 497 seqq.
Herodoti pietas et studium re-
rum divinarum: not. ad IX, 65;
ad rerum divinarum vim omnia
refert: Comment. §. 12. Vol. IV.
p. 450. de diis publice receptis

- quid senserit: not. ad VII, 57. VIII, 77. de rebus divinis quid statuerit: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 449. not. ad III, 108. IV, 166. VII, 10. §. 5. VIII, 13; de fato, quod evitari nequit, nec tamen liberam hominis voluntatem prorsus tollit: Comment. l. l. pag. 449 seq. not. ad I, 91. III, 43. V, 33. V, 92. §. 4. VII, 18 coll. 189. 191. IX, 16; de divina iustitia et providentia: Comment. l. l. pag. 450. not. ad III, 108. VII, 10. §. 4; de invidia divina (Comment. l. l. pag. 451), quae cum divina iustitia coniuncta est: I, 32 not. I, 34. 204. II, 120. III, 40 not. III, 128. 64. 108. IV, 166. 205 not. VI, 84. 134. VII, 8 not. 133 not. 137. VIII, 105 not. 108. 100. IX, 64. 113; cum Aeschilo in his convenit: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 453; Herodoti sententia de divinatione: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 454. not. ad VI, 27. 98. VIII, 77; de iis, quae post mortem futura sint et de animae immortalitate: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 454. de vitae humanae conditione et miseriis: not. ad I, 32. 86. 207. III, 43. V, 4. VII, 46. 203. VIII, 105. de rebus publicis quid senserit Herodotus: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 455; populari imperio deditus et tyrannidem aversans: *ibid.* p. 456. not. ad V, 66. 78. 92. §. 2. VI, 43. 108. VII, 156. Herodotus in terrae naturam inquit: not. ad VII, 129; de terrae divisione quid statuatur: not. ad II, 16; de terrae forma: not. ad II, 24. IV, 36. 42. 44. 45; de sole, II, 25. 26; de Aegypti origine, not. ad II, 4 seqq. 10. et Vol. I. p. 847 seqq., de causis, cur Nilus crescat: II, 18. 19 seqq. de bello Troiano: not. ad II, 120 seqq. Homeri carmina bene novit: not. ad II, 116. 120. IV, 30. 32 not. V, 67. VII, 16; neque ea a Pisistrato composita habet: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 448. Herodoti sententiae memorabiles: I, 8. 10. 32. 96. 207. III, 52. 53. V, 4. 56. VI, 86. §. 3. VII, 46. 49. §. 1. 2. VII, 152. 203. VIII, 3. *Herodoti* plures per antiquitatem et Graecam et Romanam: Comment. §. 1. Vol. IV. p. 402 seq., *Herodotus* medicus clarus: *ibid.* p. 402 seq. *Herodoti* nomen confusum cum *Herodori* et *Herodiani* nominibus: Vol. IV. pag. 403. 421. 467, cum *Hesiodi* nomine: *ibid.* pag. 477. *Herodotus*, Basilidae fil., Ionum legatus ad Spartanos, VIII, 132 not. *Heroës* maiori corporis statura, I, 68 not. VIII, 38 not. ignoti Aegyptiis, II, 50 not. heroibus parentatum a Xerxe in Illo, VII, 43 not. heros Cynus colendus Phocaeensibus, I, 167. heros colitur a Teiis Timesius, conditor Abderae, I, 168. Stesagorae conditori sacra faciunt Chersonitae, VI, 38. heroi Onesilo annua sacra faciunt Amathusii, V, 114. Artachaeo, fossae ad Athon olim praefecto, sacra faciunt Acanthii, VII, 117. herois Astrabaci aedicula Spartae, VI, 69. Hercules heros diversus ab Olympio, II, 44 nott. coll. VIII, 38. cf. *Colonia*. *Heroopolis*, not. ad II, 158. *Herophantus* Parienus, IV, 138. *Herpys*, Timagenidae pater, IX, 38. *Hesiodus* quadringentis annis extitit ante Herodotum, II, 53 not. *Hesiodus* et *Homerus* Graecae theogoniae conditores, *ibid.* et

- Vol. I. p. 855 seqq. 859. de Hyperboreis fabulatus, IV, 32 not.
- Hexapolis* quae saeculo Herodoti Pentapolis dicta, I, 144.
- Hiems* rigida in Europa septemtrionali, IV, 28.
- Hierapytna*: not. ad IV, 151.
- Hieroduli*: not. ad I, 182. II, 35 not. II, 54.
- Hieroglyphica* scriptura, not. ad II, 36. 106 et vid. supra s. v. *Aegyptii*.
- Hieromnemes*: not. ad VIII, 213.
- Hieron*, Gelonis pater, VII, 156. cf. not. ad III, 125.
- Hieronymus* Andrius, Olympiae victor, IX, 33.
- Hierosolyma*: Vol. I. pag. 889 seq.
- Hilotae* (ἐλλῶτες et ἐλλῶται), *Helotae*: VII, 202 not. et IX, 10 not. diversi a perioecis Lacedaemoniorum, IX, 11. ubi vid. not. multifariis officiis funguntur, VI, 58. 75. 80. 81. VII, 229. ad bellum comitantur Spartanos, VII, 202 not. septem circa unum Spartanum in bello Persico, IX, 10. 28. eorum ruditas in distinguendo aere ab auro, IX, 80.
- Himera* Siciliae, VI, 24. VII, 165.
- Hippagogae* naves, quibus equi vehuntur, VI, 48 not. VII, 97.
- Hippalum* mare I, 1. nott.
- Hipparchus*, Pisistrati fil., Hippiae frater, V, 55 not. Onomacritum ob Musaei vaticinia corrupta Athenis eiicit, VII, 6. eius somnium, V, 56. ab Harmodio et Aristogitone interemptus, V, 55 not. VI, 123.
- Hippias*, Pisistrati fil., I, 61. V, 55 not. eius familia, V, 65 not. eum Athenas reducere volunt Lacedaemonii, V, 91. sed frustra, V, 93. sollicitat Persarum opem adv. Athenas, V, 96. ei visum in somnis oblatum et dens tussiendo excussus, VI, 107.
- Hippobotae* (i. e. qui equos alunt), apud Chalcidenses vocantur homines locupletes, V, 77. not. VI, 100.
- Hippoclide*s, Tisandri fil., proculus Agaristae, VI, 127 not. eius maiores Cypseli Corinthii propinqui, VI, 128. eius saltationes et gestulationes, propter quas excidit nuptiis, VI, 130.
- Hippoclus* Lampsacenus, IV, 138.
- Hippocoon*, Scae pater, V, 60.
- Hippocrates*, Pisistrati pater, Athenarum tyranni, I, 59. V, 65 not.
- Hippocrates*, Megacelis filius, VI, 131.
- Hippocrates*, Gelae tyrannus, Cleandri frater, VI, 23. VII, 154. a Zancaelis arcessitus, eos Samiis prodit, VI, 23. Camarinam a Syracusanis pacis conditione accipit, VII, 154. in bello cum Siculis ad Hyblam urbem occumbit, c. 155.
- Hippocrates*, Smyndyridis pater, VI, 127. VI, 23 not.
- Hippocrates*, medicus celeberrimus; eius dialectus: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 458.
- Hippocratides*, Leotyichidis filius, VIII, 131.
- Hippolai* promont. (Ἰππόλειον ἄκρη). IV, 53 not.
- Hippolochus*, Glauci pater, I, 147.
- Hippomachus*, Graecorum, qui erat cum Mardonio, haruspex, IX, 38.
- Hipponicus*, Calliae pater, VII, 151.
- Hipponicus*, Calliae fil., VI, 121.
- Hippopotamus* describitur, II, 71 not.
- Hircus*, Aegyptiace Mendes dictus, II, 46 not. hirci urinā spasmo liberant pueros suos Afri, IV, 187. hircorum barbis innatum ladanum apud Arabes, III, 112. hirci

- cus cum muliere coiens, II, 46 not.
- Histia** (Ἰστία, i. e. *Vesta*), Scytharum regina, IV, 127.
- Histiaeotis** (ἡ Ἰστιαϊώτις γῆ), Euboeae septentrionalis regio, VII, 175 not. I, 56 not. Histiaea oppidum, Ἰστιαίη, ἡ πόλις τῶν Ἰστιαίων, VIII, 23. ubi et ἡ γῆ Ἰστιαϊήτις, et civis Ἰστιαϊεύς.
- Histiaeotis** Thessaliae regio Ossae et Olympo subiecta, I, 56 not.
- Histiaeus** Milesius, Lysagorae fil., IV, 138 not. V, 30. vir solers et industrius, V, 23. pontem Istro fl. iniectum dissolvi non sinit, IV, 137 not. quo facto bene de Dario meritis, c. 141. Myrcinum Edonidem ab illo accipit, V, 11. eumque locum muro muniens, a Megabazo apud Darium insimulatus, Sardes honoris causa accitus et Susa abductus consiliarii regii nomine, V, 23. 24. inde per servum occulte missum Aristagoram, Mileti praefectum, ad defectionem a Persis sollicitat, V, 30 et 35 not. a Dario ob Ionum defectionem obiurgatus, dimissus tamen ad sedandas turbas, V, 105. 106 not. 107. Sardibus Artapherni suspectus clam ad mare fugit, Miletum rediturus, et a Chiis in vincula coniectus, mox vero liberatus; nec a Milesiis receptus cum Lesbiis navibus Byzantium petit, VI, 1—5. VI, 3 not. ibique piraticam exercet, Chium subigit, VI, 26. 27. dein in continente cum Persis congressus, vivus captus et ab Artapherne Sardibus cruci adfixus, invito Dario, VI, 28—30.
- Histiaeus**, Phylaci pater, VIII, 85.
- Histiaeus**, Tymnis fil., Termerensis tyrannus, captus, a civibustamen
- salvus dimissus, V, 37 seq. dux in classe Xerxis, VII, 98.
- Homerus** poëta, II, 53 not. et Excurs. Vol. I. p. 855 seqq. cccc annis Herodoto antiquior: *ibid.* et p. 859. 860. theogoniae Graecorum inventor, II, 53 not. anthropomorphisticam deorum rationem introduxit, II, 53 et Vol. I. p. 855 seqq. Oceani fl. nomen invenit et in poësin introduxit, II, 23. Homeri ratio in tractando carmine epico, II, 116 not. veram historiam de Helenae adventu apud Proteum Aegypti regem notam sibi fuisse significat, II, 116 not. Homeri Ilias (lib. V.) II, 116 not. (Odyssea) II, 116 not. citatur ab Herodoto, IV, 29 not. ex Atheniensibus fortissimum virum ad Ilium venisse ait, VII, 161 not. Cypriorum carminum non est auctor, II, 117 not. *Ἐπὶ γοῶν* carmen Homeri forte non est, IV, 32 not. propter Homerica carmina, Sicyone rhapsodos decantare vetuit Clisthenes, V, 67 not. Homeri locus (Od. I, 320) tractatur: not. ad VII, 216. Homeri exemplum Herodotus in episodiis secutus est eumque in opere suo constituendo imitatus est: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 446 seqq. 472. Homeri carmina Pisistrati aetate composita negat Herodotus: *ibid.* pag. 448 seq. Homeri vitam haud scripsit Herodotus: Comment. §. 17. Vol. IV. p. 482 seqq.
- Homo** ex deo non gignitur, Aegyptiorum sententia, II, 143. prioris aetatis homines maiori statura, I, 68 not. IX, 83 not. homo septem et novem cubitorum, I, 68 not. homo quinque cubitorum, VII, 117. ubi vid. not. IX, 83 not. ho-

mines et staturâ maximi et omnium pulcherrimi sunt Aethiopes, III, 20 not. Xerxes homo magnitudine corporis praestans, VII, 187. cf. c. 56. homines firmissima valetudine Libyes, IV, 187. post eos Aegyptii, II, 77. homines sua quique instituta optima iudicant, III, 38. molli in terra molles nascuntur, IX, 122 not. ult. homines unoculi in terrae plagis septentrionalibus, vid. *Arimaspi* et cf. not. ad III, 116 et IV, 27. homines a nativitate calvi et simo naso mentoque oblongo, IV, 23 not. et 24. homines capripedes, IV, 25. homines per sex menses dormientes, *ibid.* et not. homines radicibus vescentes in Araxis fl. insulis, I, 202. crudis piscibus victitantes et pro vestimento pellibus utentes phocarum, *ibid.* cruda carne vescentes Indi, III, 99. hominibus aetate provectis, nec vero morbo mortuis, vescuntur Massagetae, I, 216. homines aegrotos comedunt Indi Padaei, III, 99. humana carne vescuntur Androphagi, IV, 106. cf. not. homines Marti deo mactant Scythae, IV, 62 not. captivos Virgini (*Iphigeniae*) immolant Scythae Tauri, IV, 103. cf. not. ad II, 45 et 119, ubi Menelaus placandis ventis duos puerulos immolasse fertur. Homines vivos defodere Persicus est mos, VII, 114. cf. not. et III, 35 not. homines innominati in Africa, IV, 184. homo nullus sine aliquo malo, VII, 203. cuique propria mala, VII, 152 not. multae calamitates hominibus accidere solent, III, 33. cf. VII, 46. homines in potestate casuum fortunae sunt, I, 22. non casus fortunae in po-

testate hominum, VII, 49 not. homo sibi malorum auctor, non deus, I, 91. fatum evertere non potest, III, 43. 64. IX, 16. omnia consequi nequit, I, 32. homini melius mori quam vivere, I, 31, cf. VII, 46 et V, 4.

Hopletes, Attica tribus, V, 66. Vol. III. p. 799 seq. 803.

Horarum inventio, II, 109, vid. *Dies*.

Horci (iurisiurandi) filius, VI, 86. §. 3 not.

Hordei folia apud Babylonios quatuor digitorum latitudine, I, 193.

Horologium, II, 109 not.

Horti Midiae, ubi captus Silenus, VIII, 138 not.

Horus idem est atque Graecorum Apollo, II, 144 not.

Hospiti ius, V, 63 not. inter civitates: VI, 21 not. Amasidis cum Polycrate, ob huius nimiam felicitatem solutum, III, 43 not.

Humanae vitae anni, I, 32 not. III, 22. 23. humanae vitae brevitates et aerumnae, VII, 46. humanis in rebus nihil stabile, I, 86. cf. c. 5 et 207: humanarum rerum orbis, I, 207. c. I, 32. humana pellis, IV, 64 not.

Hyacinthia festum apud Lacedaemonios, VII, 206 not. IX, 7 not. IX, 11 not.

Hyacinae, ferae in Libya, V, 192 not.

Hyampeus, vertex Parnassi, VIII, 39 not.

Hyampolis, urbs Thessaliae, VIII, 28 not. 33.

Hyatae, nomen unius e tribubus Sicyoniiis, V, 68 not.

Hybla, oppidum Siciliae, VII, 155 not.

Hybris Dea, VIII, 77 not.

Hydarnes Persa, unus e septem

- coniuratis, III, 70. et Excurs. Vol. II. p. 677 (ubi vid. de nomine). VI, 133. Asianae orae praefectus, VII, 135 not.
- Hydarnes*, Hydarnis fil., dux in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur, VII, 83. 211.
- Hydarnes*, Sisamnis pater, VII, 65.
- Hydrea* insula a Samiis profugis Troezeniis obligata, III, 59 not.
- Hyela* (v. *Velia*) civitas in terra Oenotria, I, 167.
- Hygennenses* pop., III, 90 not.
- Hyksos* (reges Aegypti), not. ad II, 128.
- Hylaea*, regio trans Borysthenem prope Achillis dromon, IV, 9 not. 18. 54. 55. 76.
- Hyllenses*, nomen unius e tribubus Sicyonis, V, 68.
- Hyllus*, VI, 52. Herculis fil., VII, 204. VIII, 131. ab Echemo in monomachia interfectus, IX, 26 not.
- Hyllus* fl., Sardinum campum permeans, I, 80 not.
- Hymeas*, Darii gener, V, 116. capit Cion Mysiae, V, 122.
- Hymettus*, mons Atticae, *Ἱμηττός*: sub eo regio Pelasgis data ab Atheniensibus, VI, 137 not.
- Hymni*, ab Olene compositi, IV, 35.
- Hypachaei* qui postea Cilices dicti, VII, 91.
- Hypacyris*, fl. Scythiae, IV, 47. c. 55 not.
- Hypanis*, fl. Scythiae, IV, 52 not. IV, 17. 18 not. 47.
- Hypanis* mater, palus, *ibid.*
- Hyperacrii* in Attica civitate, not. ad I, 59.
- Hyperanthes* et Abrocomes, Darii filii, cadunt in proelio, VII, 224.
- Hyperborei* (*Ἵπερβόρειοι*), IV, 13 not. et Exc. Vol. II. p. 716 seqq. 32 not. 33. 36. eorum sacra, IV, 33 not. Hyperborearum puellarum sacra Delum perferentium historia, IV, 33 not. 35. itinera, IV, 33 not.
- Hypernotii*, IV, 36 not.
- Hyperoche* et Laodice Hyperboreorum puellae, IV, 33 not. 34. 35.
- Hyrcanii*, III, 117 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 62 not.
- Hyrgis*, fl. Scythiae, IV, 57 not.
- Hyria*, oppidum in Italia a Creten-sibus conditum, VII, 170 not.
- Hyrocaes* Mardus quomodo Sardes adscenderit, I, 84.
- Hysiae*, oppidum Boeotiae, V, 74 not. VI, 108. IX, 15 not. IX, 25.
- Hysias* et Oenoën, Atticae pagos ultimos, occupant Boeotii, V, 74. cf. not.
- Hystanes*, Badris pater, VII, 77.
- Hystaspes* Achaemenides, Arsamis filius, Darii pater, I, 209. V, 83. VII, 224. Persidis praefectus, III, 70.
- Hystaspes*, Darii filius et Atossae, dux Bactriorum et Sacarum, VII, 64.
- Hystrices*, IV, 192 not.

I.

- Iacchus* mysticus, VIII, 65 not.
- Iadmon* Samius, herus Aesopi, II, 134 not.
- Ialyssus*, Doriensium civitas, I, 144 not.
- Iamidae*, vatum familia in Elide, V, 44 not. VIII, 134 not. IX, 33, ubi vid. not.
- Iapygia* (i. e. *Apulia*), III, 138 not. IV, 99 not.
- Iapyges* Messapii, origine Creten-ses Hyriam urbem condunt, VII, 170 not.
- Iardani* ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum, I, 7 not.

- Iason* ad Libyam vento abreptus, Tritoni aureum tripodem dedicat, IV, 179 not. circa Aphetas Herculem ex Argo navi aquatum missum reliquit, VII, 193.
- Iatragoras* dolo capit classicos duces Graecorum cum Persis militantes, V, 37.
- Iaxartes*, not. ad I, 202.
- Ibanolis* Mylassensis, pater Oliati, V, 37 et Heraclidae, Carum ducis, V, 122.
- Iberiam* Phocaeenses ostenderunt, I, 163. Iberi sub Hamilcare duce in Sicilia militant, VII, 165 not.
- Ibeum* in Aegypt., II, 67 not.
- Ibis*, Aegyptiis sacra. II, 65. 67. 75 not. eius forma et duplex genus, II, 75 not. seq. qui ibi necavit apud Aegyptios morte plectitur, II, 65. Ibis condita et sepulta, II, 67 not. Ibis sacra, II, 67 not. 75 not. Ibis, quae avis, not. ad II, 75.
- Icarium* pelagus, VI, 95 not. et seq.
- Ichnae*, urbs terrae Bottiaeidis, VII, 123 not.
- Ichneumones* (*ἰχνευταί*), in Aegypto, II, 67 not.
- Ichthyophagi* in Africa, II, 19 not. 20. 23.
- Ida*, mons in Iliaca terra, I, 151 not. VII, 42 not.
- Idanthyrus*, Saulii fil., rex Scytharum, IV, 76 not. 120 not. Dario, aut pugnam aut deditionem poscenti, ingenue respondet, c. 127.
- Idrias*, regio Cariae, V, 118 not.
- Ieiunia* ante sacrificia et festos dies Isidis, II, 40. IV, 186.
- Ienysus* (*Ἰένυσος*), oppidum, terminus Arabiae et Syriae, III, 5 not.
- Ignem* Persae deum habent, et Aegyptii vivam beluam putant, III, 16 not. ignem petere, VI, 113 not. infamiâ notato Spartani ignem non praebent, VII, 231 not. ignes in speculis, VII, 182 not. Ne ignifer quidem elabitur, proverbialis dictio, VIII, 6 not.
- Ignispicium*: not. ad VIII, 134.
- Ilias* regio, II, 10; ab Aeolis possessa, V, 122 not.
- Iliadi* Minervae mille boves a Xerxe immolatae, VII, 43 not.
- Iliissus*, fl. Atticae, VII, 189.
- Iliithia*, IV, 35 not.
- Ilium* urbs; circa eam olim sinus maris erat, II, 10. Ilii obsidio et expugnatio, I, 5 not. II, 118, ubi Aegyptii disserunt.—Iliaca terra (*ἡ Ἰλιάς γῆ* vel *χώρα*), V, 94. VII, 41. (*ἡ Τροίς γῆ*), II, 118.
- Illyrii* (Eneti, i. e. Veneti), I, 196 not. ex Illyriis Anyrus fl. in Triballicum campum labitur, IV, 49. in Illyrios editum Bacidis effatum, IX, 43.
- Imagines* privatorum, II, 182 not.
- Imbecillitatis* necessitas summa, VII, 172.
- Imbribus* carentes Africae tractus, IV, 185. cf. II, 13 seq. coll. III, 10 et vid. IV, 151.
- Imbrus*, ins. a Pelasgis habitata, capta ab Otane, V, 26. VI, 41. not.
- Immortales* Getae; post mortem ad Zalmoxin deum se ire putant, IV, 93 not. 94. 95 not. cf. cap. seq. Immortales apud Persas decies mille selecti milites, VII, 31 not. 55. 83 not. Thermopylis propulsati, VII, 211.
- Immortalitas* animae ab Aegyptiis primis asserta, II, 123 not. coll. IV, 95 not. in Thracia, V, 4 not. Quid Herodotus de ea senserit: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 455.
- Impotentiae* numen, VIII, 111.
- Imprecationis* formula, III, 65 not. I, 165. II, 39.
- Inachus*, I, 1 not.

- Inarus*, Psammitichi filius, Afer, Achaemenem Aegypti praefectum interfecit, III, 12 not. 15 not. VII, 7.
- Inconstantiam* rerum humanarum notat Herodotus, I, 5. cf. c. 32. 207.
- India* (ἡ Ἰνδία), orientem versus extrema Asiae regio habitata, III, 106. terra ultra porrecta sabulosa, III, 98 not. aut prorsus ignota est, IV, 40. in India auri immensa copia, et arbores lanam ferentes, III, 98. 106. India Herodoti, III, 94 not. 98. 106. Excurs. Vol. II. p. 682 seqq.
- Indices* stirpium non integri, VIII, 131 not.
- Indi* falso pro *Sindis*, IV, 28 not.
- Indorum* natio, maxima omnium, III, 94 not. V, 3. in multos populos, diversis linguis utentes, divisa, III, 98 not. eorum navigia ex arundine confecta et vestes ex scirpo, *ibid.* publice feminis miscentur; eorum semen genitale nigrum, III, 101 not. Indis sol matutino tempore ardentissimus, III, 104. Indi Calantiae, III, 97 not. vel Calatiae parentes comedunt, III, 38. Padaei, cruda carne vescentes, aegrotos epulantur, III, 99, alii nomades herbis vescuntur, III, 100 not. Indi magis ad septemtrionem versus habitantes auri ramenta formicis in deserto eripiunt, III, 102—105 not. Indi a Dario subacti, IV, 44. nec vero omnes, III, 101. eis maximum auri pondus tributum impositum, III, 94 not. 106 not. III, 98. cf. c. 94. Indorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 65. Indici canes, I, 192. VII, 187. Indici equi, III, 106 not. Indorum arundo, III, 98 not. VII, 65 coll. 64.
- Indus* fl. fert crocodilos, IV, 44 not. eius in mare ostium (explorat Darius), *ibid.* III, 98 not. IV, 44.
- Infames* (in infamia) apud vett. VII, 231 not.
- Insulae* victimarum, VII, 197 not.
- Inimicitiarum* nihil medium est, VII, 11. Inimicitiarum inter Graecos et Asiae populos prima origo, I, 1—5.
- Ino*, Athamantis uxor, VII, 197.
- Inopiae* et impotentiae numina, VIII, 111.
- Insanus*, vid. *Furiosus*.
- Inscriptiones* in templo Thebano Cadmeis literis repraesentatae, V, 59—61 not. falsa inscriptio Lacedaemoniorum, I, 51. inscr. dolosa Nitocridis reginae, I, 187. inscr. in pyramide, II, 136. in statua Sesostris regis, II, 106. Darii, III, 88. inscr. cippi a Dario ad Tearum fl. relictis, IV, 90. inscr. Mandroclis, pontis architecti Hellesp., IV, 88. inscriptiones in mortuos ad Thermopylas positae, VII, 228. Inscriptio Bisutuna: not. ad III, 30. III, 67 seqq. 89 not. 150 not. 159 not. Excurs. Vol. II. p. 676 seqq. VII, 11 not. Inscriptio Persepolitana: not. ad III, 89. Inscriptio in Darii sepulcro: not. ad III, 89.
- Insignibus* clipeos ornare, Caricum inventum, I, 171. pro insigni clipei ancora, IX, 74. navis iusigne, vid. *Navis*.
- Insomniorum* ludibria, VII, 16. vid. *Somnia*.
- Institor* quare Darius fuerit appellatus, III, 89 not.
- Institutores* primi Lydi exstiterunt, I, 94.
- Institutio* Pers. puerorum, I, 136.
- Insulae* in Araxe fl., I, 202. insulae Oenussae, I, 165. insulae Ecbiades diuidia ex parte in conti-

- nentem concretae, II, 10. ins. Chemmis natans in Aegypto, II, 156 not. Cyanaeae ins. olim nantes creditae, IV, 85. Beatorum insula, loci nomen in Africa, III, 26 not. insulae rubri maris exilibus a rege adsignatae, III, 93 not. VII, 80. cf. V, 20. ins. Cassiterides Herodoto ignotae, III, 115. ins. Thraciae obiacentes, VII, 185. Insulares Ionicae civitates, I, 142. in commune sociorum a Graecis receptae, IX, 106.
- Intaphernes*, coniurationis in Magos particeps, III, 70. 78. nomen: Excurs. Vol. II. p. 677. regiam intrans ianitores mutilat; rebellionis reus capitis damnatur cum filiis et cognatis, III, 118. 119.
- Intercalaris mensis*, I, 32. II, 4 not. annus, II, 4 not.
- Internuncii* in regg. orientall. aulis, I, 99 not. I, 114 not. I, 120. III, 34 not. 84 not. III, 118. IV, 71 not.
- Interpolationes*, in Herodoteis libris obviae: Vol. IV. p. 468.
- Interpretes Aegyptiorum*, II, 154 not. II, 164. interpretes Ichthyophagi, III, 19 seq. per septem interpretes in Borysthenis emporio Scythae negotia peragunt, IV, 24.
- Invideri* melius quam miserationem habere, III, 52. invidia principio innata est homini, III, 80.
- Invidia* deorum: Comment. §. 12. Vol. IV. p. 451 seqq.
- Inycum*, oppidum Siciliae, VI, 23. 24 not.
- Io*, filia Inachi regis, a Phoenicibus rapta, I, 1 not. stuprata a naucloero, I, 5. Io quomodo a Graecis depingatur, II, 41 not. Ius atque Isidis eadem symbola, II, 41 not.
- Iolcon* oppidum Thessali Hippiae offerunt, V, 94.
- Ion*, Xuthi fil., ab eo Iones sunt denominati, VII, 94. VIII, 44. V, 66. Excurs. Vol. III. p. 799 seq.
- Ionia*, Asiae regio temperie coeli praestantissima, I, 142 not. vocatur Yuna apud Persas: not. ad III, 90. — Ionica gens, olim praecipua, Pelasgicae stirpis, I, 56. a Ione, Xuthi fil. nomen invenit, VII, 94 not. VIII, 44. Iones olim in Peloponneso Achaia tenebant, I, 145 not. Pelasgi Aegialees nominati, VII, 94. Iones quoque nominantur *Athenienses*, *Pelasgicae* stirpis, VIII, 44. quod tamen nomen respuunt, I, 143. cf. V, 66 et 69. at gaudent eo nomine IONICAE CIVITATES duodecim, in Panionio convenientes et Panionia festum celebrantes, I, 143. I, 145 not. 148. Iones Athenis oriundi Apaturia celebrant, I, 147 not. cf. VII, 95. — Ionum lingua quattuor habet modificationes, I, 142 not. Ionica dialectus: Comment. §. 14. Vol. IV. p. 458 seqq. Ionicae literae, V, 59. — Iones non recte de Aegypto sentiunt, II, 16. — Ionum Carumque castra ad Pelusium Nili ostium, II, 154 not. cf. c. 152. 178 seq. et vid. *Graeci et Negotiatio*. Iones primum a Croeso subacti, I, 6. 28. spernunt Biantis consilium et Thaletis, I, 170. Cyro, ut a Croeso deficiant, sollicitanti morem non gerunt, I, 76. ad Cyrum, Lydorum imperio everso, legatos mittunt; quibus ille fabulam narrat, I, 141 not. cf. I, 76. Iones, continentem habitantes, Harpagus subigit, I, 169. — Iones insulares (cf. VII, 95.) Bisantis s. Pittaci commento Croesi

imperium effugiunt, I, 27. Cyro ultro se dedunt, I, 169. — Dario tributum pendunt, III, 90. VI, 42. pontem in Istro factum custodiunt, IV, 98. ut dissolvant a Scythiis moniti etc., IV, 133. 136 seqq. — Ioniae calamitas orta ex Naxo et Mileto, V, 28 seqq. — Ioniae defectionem a Persis, Histiaeus clam adhortante, Hecataeo vero dissuadente, molitur Aristagoras, V, 35—38. Iones cum Atheniensibus Sardes captas incendunt, V, 100. 101. ad Ephesum proelio victi a Persis in bello perseverant, c. 102 seqq. ad Cyprium Iones mari, Persae terrâ vincunt, c. 108 seqq. Cares defectionis socios habent, c. 117 seqq. Ionum classis ad Miletum, VI, 8. militaris exercitatio, auctore Dionysio, c. 11 seq. ingentem accipiunt cladem, a Samiis deserti, c. 14 seqq. — Iones tertio in servitutem redacti, VI, 31. 32. ut mutuas inter se pactiones faciant, ab Artapherne coacti, c. 42. tyrannos eorum eiicit Mardonius, c. 43. — Ionum naves in Xerxis classe, VII, 94 seq. Iones cum Xerxe militantes Themistocles ad defectionem sollicitat, VIII, 22. cf. VII, 51. Iones, proditoris ad Salaminem accusatos, adiuvat Ariaramnes Persa, VIII, 90. Graecos ad Delum sollicitant, ut Ioniam liberent, c. 132. IX, 90—92. post pugnam ad Mycalen, IX, 98 seqq. Ionia iterum a Persis deficit, IX, 104. — De Ionum libertate conservanda Graecorum deliberatio; Iones insulares in commune sociorum recepti, IX, 106 not. Iones mercenarii apud Psammitichum, II, 153 not. 163. coll. not. ad III, 4. vitae cultio-

ris auctores, IV, 95 not. sensu latiori, IV, 98 not. Ionum foedus, VI, 7 not. opes navales, VI, 8 not. VII, 94 not. sedes priores in Achaia, I, 145 not. VII, 94. sedes duodecim, VII, 95 not.

Ionius sinus, VI, 127 not. VII, 20. *Iphiclus*, pater Protesilai, IX, 116. *Iphigeniae* apud Tauros cultus, IV, 103 not.

Ipni (*Ἰπνολ*, i. e. *Furni*), locus quidam in Pelio monte, VII, 188 not.

Iran, VII, 62 not.

Irasa (*Ἰρασα*), nomen regionis in Africa, IV, 158 not.

Irenaeus, in Herodotum commentarios scripsit: Vol. IV. p. 477.

Irenes Spartanorum, IX, 85 not.

Is, urbs et fl. Babyloniae, I, 179 not.

Isagoras, Tisandri fil., spectatâ familiâ natus, V, 66. V, 72 not. Cleomenem Spartae regem adv. Clisthenem advocat et Alcmaeonidas Athenis eiicit, mox ipse eiectus, V, 69—73.

Ischenous pater Pythae, VII, 181. VIII, 92.

Iseion s. *Isidis* oppidum, II, 59 not.

Isis, Aegyptiaca dea, II, 41 not. Graecis *Ἰσημήτηρ*, II, 59 not. 156.

Isis eadem quae Ceres, II, 59 not.

Isidis imago muliebris, bubulis instructa cornibus, II, 41 not.

Orum et Bubastin servandos Latoniae tradit, II, 156. maximum

eius templum in urbe Busiri, II,

59. 61. ei vaccae sacrae; in eius

honorem ieiunia aguntur, II, 40

not. 41. not. item apud Nomades

Libyes, IV, 186. eius festum in

Busiride oppido, II, 61. coll. c. 40.

Ismaris lacus in Thracia, VII, 109 not.

Ismenii Apollinis templum Thebis, I, 52. 92 not. V, 59. VIII, 134.

- Isonomia* (ἰσονομία, iuris aequalitas), omnium pulcherrima, III, 80 not.
- Issedones* pop. IV, 25 not. et 27. trans Araxen fl. ex adverso Massagetarum habitant, I, 201 not. propinquorum cadavera epulantur, IV, 26. eorum traditio de extremis terrae incolis, IV, 13 not. cf. c. 15 et 27.
- Ister*, fl. Scythiae, IV, 47 not. 48 not. et Vol. IV. p. 429. ex Celtis et Pyrene oppido initium sumens, II, 33 not. seq. universam Europam perfluit, *ibid.* IV, 49. cum Nilo comparatur, II, 33 seq. semper sibi aequalis, multos excipit fluvios, IV, 48—50. Istri cursus et fontes, II, 33 not. IV, 49 not. ostia septem, IV, 47 not. collum, IV, 89 not.
- Isthmus* Cnidius, I, 174. Isthmus Chersonesi muro praeseptus a Miltiade, VI, 36. Isthmus Corinthiacus a Lacedaemoniis muro munitus, IX, 10. cf. VIII, 40 et IX, 7.
- Istiacotis*, vid. *Histiacotis*.
- Istria*, colonia Milesiorum, ad ostium Istri fl., II, 33 not. IV, 78 not. — Istriana (Ἰστρινή), mater Scyllae, regis Scytharum, IV, 78 not.
- Italia* et *Italiothae*, IV, 15 not. Italia quo sensu apud Herodotum, I, 167 not. III, 136 not. IV, 15 not. V, 43 not. VI, 127 not. Italiam (inferiorem) peragravit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 430 seq.
- Itanus*, oppidum ins. Cretae, IV, 151 not.
- Iter* diurnum ducentorum stadiorum statuit Herodotus, IV, 101 not. sed 150. enumerat, V, 53 not. Iter diurnum navigio confectum, IV, 86 not.
- Ithamates* Persa, VII, 67 not. coll. VIII, 130 not.
- Ithamitres* (olim leg. *Amitres*) dux classis cum aliis a Xerxe in Europa relictus, VIII, 130 not. post pugnam ad Mycalen fugam salutem petit, IX, 102.
- Ithome* (in Messenia), IX, 35, ubi vid. not.
- Iudaei* s. Solymi I, 173 not. VII, 76 not. Vol. IV. p. 425. Iudaei translati, not. ad II, 104. Iudaei (Syri in Palaestina), II, 104 not. Iudaei (exitus ex Aegypto), II, 111 not. in Aegypto, II, 128 not. coll. not. ad IV, 7. Iudaei (res gestae), Vol. I. p. 881. 888 seq. Iudaei Herodoto non cogniti: Vol. IV. p. 425.
- Iudices* regii ap. Persas, III, 14. 31 not. iudex regius, corruptus pecunia excoriatus, V, 25 not. ob iniustam latam sententiam capite damnatus, VII, 194 not.
- Iuno* Argiva; eius festum I, 31 not. templum (τὸ Ἡφαίστω) prope lucum Argo sacrum, I, 31. VI, 81 not. 82. Iunoni Samiae duas imagines ex ligno sculptas Amasis dedicat, II, 182. Iunonis templum Sami, I, 70. II, 148. III, 60 not. τὸ Ἡφαίστω ad Plataeas, IX, 52 not. 61. eius nomen Aegyptiis incognitum, II, 50. Iuno Graecorum unde ducta, II, 50 not.
- Iuppiter*: Persae universum coeliorum Iovem appellant eique iam montium iugis sacra faciunt, I, 131 not. sacer Iovis currus, in Xerxis exercitu, VII, 40 not. VIII, 115. — Iovis Beli templum Babylonae, I, 181 not. — 183. III, 158. — Iuppiter Ammonius, II, 29 not. II, 42 not. IV, 181 not. Iovem Aegyptii Amun vocant et arietina facie fingunt, nec tamen

omnes colunt, II, 32 not. II, 42 not. celeberrimum eius templum Thebis, II, 42 not. 56. I, 182 not. et oraculum, II, 54 seq. 83. Thebani Iovis concubitus in templo cum virgine, I, 182 not. a Thebani Iovis templo derivatum Ammoniorum templum et oraculum, IV, 181 not. cf. II, 54 seq. templum et oraculum in Meroë Aethiopiae, II, 29 not. quod incendere Cambyses studuit, III, 25. IV, 5 not. Iovis Urii templum in faucibus Ponti, IV, 85 not. 87 not. Iovis Lycaei collis in Cyrene, IV, 203 not. Iuppiter *συγγέμεος*, V, 66 not. — *εὐρύπης*, VII, 141 not. Agetor apud Spartanos, V, 75 not. *σφαίτιος*, V, 119 not. I, 171 not. Iuppiter Urius: not. ad IV, 85. 87. Iuppiter *Ἀγοραῖος*, V, 46 not. Iuppiter *Ὀυράνιος*, VI, 56 not. Iuppiter *Λακεδαίμων*, VI, 56 not. Iuppiter *Ἐρεχθίδης*, VI, 68 not. Vol. III. p. 814 seq. Iuppiter, Terrae maritus, apud Scythas, Papaeus, IV, 59 not. Iuppiter Graecanicus, *Ζεὺς Ἑλληνίος*, IX, 7 not. cf. c. 90. Olympius, eius templum Pisae, II, 7 not. statua aenea x cubitorum, IX, 81. Iuppiter Dodonaeus: II, 55 not. Iovis oraculum Dodonae, II, 55 seq. originem ducit ex Thebis Aegyptiis, c. 54. — Iovis Lacedaemonis et Coelestis sacerdotes, reges Spartani, VI, 56 not. Iovi Stratio soli Cares sacra faciunt, not. ad I, 171. V, 119 not. iidem Iovis Carii templum cum Lydis et Mysis commune habent, I, 171 not. Iovi Cario familia Isagorae Athen. sacra facit, V, 66 not. — Iovi liberatori aram Sami constituit Maeandrius, III, 142. Iovis Liberantis

ara et statua in agro Plataeensi: not. ad IX, 85. Iovem Herceum, i. e. domus praesidem, obtestatur Demaratus, VI, 68. Iuppiter expiator, Lar (*ἐκλῆστιος*) et Sodalitius (*ἐταίρητος*) invocatur a Croeso, I, 44 not. — Iovis templum sub fago arbore ap. Thesprotios, II, 56. Iovis Laphystii fanum ap. Achaeos, VII, 197 not. Iovi Lycae collis sacer ad Cyrenen, IV, 203. Iovis *ἀγοραίου* (forensis) ara ap. Selinusios in Italia, V, 46 not. Iovi decimas ut offerat, Cyrum monet Croesus, I, 89. Quid Iove Graecis significetur: not. ad VII, 141; Iuppiter coeli temperiem declarat: not. ad II, 13. Iovis aqua pluvias indicat: II, 13 not.

Iurare per aquam Stygis apud Graecos, VI, 74 not. per regios Lares ap. Scythas, IV, 68 not. per solem apud Massagetas, I, 212. per viros iustissimos et fortissimos apud Nasamones, IV, 172. per Mercurium ap. Thraces, V, 7. per Bacchum ap. Arabes, III, 7. per deos regios apud Persas, III, 65. V, 106. per deos Graeciae praesides, V, 92. VI, 68. IX, 90.

Iuris aequalitas praeclara res, V, 78. sunt iura omnibus hominibus sancita, VII, 136.

Ius primae noctis apud Libyae gentes, IV, 168 not.

Iusiurandum confirmatum per ferri massam demersam, I, 165 not. vid. *Formula*.

Iustum iniusto inimicum, I, 96.

Iyrcae, pop. Scythiae, ex arboribus insidiantur feris, IV, 22 not.

K.

Karawane, II, 32 not. not. ad V, 52. Vol. IV. p. 424.

Kaschmyr, regio, III, 117 not. Exc.

Vol. II. p. 686 seqq.

Kasr (arx Babylon.) I, 181 not.

Kianidae Persarum not. VII, 61.

Kiki, unguentum Aegyptiorum, II, 94 not.

Kurdi, III, 93 not. VII, 63 not.

L.

Labda, Amphionis filia, et eius historia, V, 92. §. 2 not.

Labdacus, Laii pater, V, 59.

Labranda, opp. Cariae, ubi Iovis Militaris templum, V, 119 not.

Labynetus, Babyloniorum tyrannus, pacem conciliat inter Cyaxarem et Alyatten, I, 74 not. alius Labynetus, I, 77 not.

Labynetus, Assyriae rex, quem bello petit Cyrus, I, 188 not. coll. 185 not.

Labyrinthus Aegypti describitur, II, 148 not. Excurs. XIV. Vol. I. p. 884 seqq. qui de Labyrintho exposuerunt, *ibid.* pag. 884. de tempore, quo exstruebatur, *ibid.* p. 884. de situ p. 886. de nomine *ibid.* p. 885 seq.

Lac equarum, IV, 2. not. apud Scythas, IV, 2.

Lacedaemon: Laconia terra, VI, 58. VII, 234. in ea est *Sparta*, civitas octies mille virorum, VII, 234, ubi vid. nott. — Spartani, IX, 28. Lacedaemonii nominabantur Perioeci, *περίοικοι*, VI, 58 not. IX, 11 not. IX, 70. cf. not. ad VII, 234. Lacedaemonii et Spartani distinguuntur, IX, 70 not. Ab his distinguuntur Hilotae: cf. not. ad IX, 10 not. 11 et cf. Hilotae. — Lacedaemoniis leges a Lycurgo latae, ephori et senatores instituti, I, 65 not. cf. *Ephori*. Lacones *ἀκρόσμιχοι*, I, 65 not. Laconum res navalis

exigua, VIII, 1 not. — regum munera et honores, V, 75 not. VI, 57 not. V, 56—58. cf. *Lex*. Laconum reges bini unanimis, VI, 52 not. — ius dicunt, VI, 57 not. — ius suffragii, VI, 57 not. in regia luctu quid fit, VI, 58 not. sacra quaedam peragunt, VI, 58 not. duces in bello, VI, 58 not. *λογάδες* qui sint IX, 11 not. custodes habent s. selectos iuvenes, VI, 56 not. duplicem portionem accipiunt, VI, 57 not. senatores duodetriginta, VI, 57 not. equites, VIII, 124 not. cf. not. ad VII, 205. Irenes, IX, 85 not. Lacones comas alunt, I, 82. VII, 208. 209 not. canes insignes nutriunt: not. ad IX, 71. maxime honorant Delphic. oracul., V, 42 not. V, 62 not. tyrannis inimici, V, 91 not. V, 92. §. 1 not. quomodo cogitant et agunt, V, 91 not. poëtis non consentiunt, VI, 52 not. Laconum epulae, VI, 57 not. nuptiae per raptum fiunt, VI, 65 not. saltatio, VI, 129 not. Lacedaemoniorum instituta, cum Persis et Aegyptiis communia, VI, 59 not. 60 not. diu reluctantes Tisamenum vatem in civium numerum adoptant Spartani, IX, 33 not. coll. 35 not. rem divinam curare maximi faciunt, IX, 7. cf. V, 63. VI, 106. VII, 206. nimiae breviloquentiae student, III, 46. Lacedaemoniis mos est, alia cogitare, alia dicere, IX, 54 not. cf. V, 92. VI, 108. VIII, 142. coll. IX, 7. — eorum disciplina laudatur, VII, 102. 104. ignominia notante proelio fugientes, VII, 231. Lacedaemonii, generis Dorici principes, I, 56. Tegeatis bellum inferunt, malo successu. I, 65 not. seq. sed, repertis Orestis

ossibus, superiores evadunt; iis maior pars Peloponnesi subiecta, I, 67. 68. cum Croeso foedus faciunt, c. 69 seq. cf. c. 6 et c. 83; cum Argivis de Thyrea contendunt, c. 82 seq. ab Ionibus auxilio vocati, c. 141. opem ferre negant; Cyro per legatos edicunt, ne ullam Graecorum civitatem laedat, c. 152 seq. — Amasis, Aegypti rex, mittit iis lineum thoracem, III, 47 not. adv. Samum et Polycratem expeditionem suscipiunt, III, 39 not. exules Samiorum in patriam restitutori, c. 41 not. seqq. cf. I, 70. Samum frustra oppugnant, III, 54—56. — Minyas primum receptos, nimis insolentes, interimere decernunt, etc. IV, 145 seqq. Spartanorum socii, V, 91 not. 92. §. 1. traditiones veteres, VI, 52 not. opes aequales an diversae? VI, 61 not. coll. VI, 62 not. et not. ad III, 56. (opes regum, IX, 81 not.). maxima cura de prole regum, VI, 63 not. V, 39 not. concio maior, VI, 85 not. religio in novilunio, VI, 106 not. concio, VII, 149 not. coll. V, 29 not. 79. civium numerus, VII, 234 not. tribus, IV, 145 not. coll. IV, 149. 161 not. V, 68. Spartani infensi Tegeatis et Argivis, IX, 35. — De eorum rebus cum Aegiuētis, Argivis, Atheniensibus etc. cf. Cleomenes, Leotychides, Demaratus. — Scythae cum Lacedaemoniis societatem adv. Persas contrahere capiunt, VI, 81. Spartani Plataeensibus suadent ut se tradant Atheniensibus, VI, 108. Darii legatos in puteum praecipitant, VII, 133. cf. VI, 48. ab Atheniensibus auxilio vocati, plenilunium exspectant, VI, 105. post

pugnam ad Marathonem veniunt, c. 120. — De Persarum apparatu ad bellum miro modo certiores facti, indicant reliquis Graecis, VII, 239. imminente bello Persico, legatos cum Atheniensibus mittunt ad Gelonem, VII, 153—156. ad Argivos, c. 148 seqq. — Spartani trecenti ad Thermopylas, VII, 202. 205. cf. not. comam pectunt, c. 208 not. cf. I, 82. fortiter pugnant, c. 210—212 et 223 seqq. Spartanorum dictum de sagittis Persarum solem obscurantibus, VII, 226 not. dicta multa posteriore aevo ficta videntur, VII, 223 not. 226 not. — Spartanis bello Persico summum imperium tradunt Graeci, VIII, 2. 3. not. seq. oraculi iussu poenas repetunt a Xerxe caedis Leonidae, VIII, 114. cf. IX, 64. eximio honore Themistoclem afficiunt, c. 124. legatos mittunt ad Athenienses, ne cum barbaro foedus ineant, VIII, 142. at metu liberati, illis auxilia petentibus illudunt; tandem exercitum mittunt, IX, 6—11. cf. c. 19. Lacedaemonii ad Plataeas in acie Graecorum, c. 28. cf. *Pausanias*. — fortiter pugnant, c. 62 seq. eorum praecipua laus, c. 71. occisos sepeliunt, c. 85. moenia oppugnare nesciunt: IX, 70 not. — Lacedaemonii in pugna ad Mycalen, IX, 102. vid. *Leotychides*. — de Ionibus in Graeciam transferendis sententiam ferunt, IX, 106 vid. not. Lacedaemoniis imperium eripiunt Graeci ob Pausaniae contumeliam, VIII, 3. eorum bellum cum Messeniis, IX, 35. 64. 68. in bello Peloponnesiaco vastant Atticam, IX, 73. et legatos mittunt in Asiam, VII, 137.

- Lacmon*, mons in Apollonia terra, IX, 92 not. 93 not.
- Lacrines*, legatus Lacedaemoniorum ad Cyrum, I, 152.
- Lactis* emulgendi mos apud Scythas, IV, 2.
- Lacus Tritonis* in Africa, IV, 179.
Lacus in Africa, ex quo auriamenta referuntur, IV, 195. prope Anaua, Phrygiae opp., ex quo sal conficitur, VII, 30. lacus in Melanchlaenorum regione, IV, 20 not. lacus Stymphalius in Argolide, VI, 76 not. Boebeïs lacus in Thessalia, VII, 129 not. lacus Ismaris in Bistonis, VII, 109 not. lacus Prasias, in quo super palis habitant Paeones, V, 16 not. lacus salsus et piscosus ad Pistyrum Thraciae opp. a iumentis exsiccatus, VII, 109. lacus Gygaeus prope monumentum Alyattis, I, 93. lacus Moeridis in Aegyptio, II, 4. 69. 148 not. describitur, c. 149 not. lacus in Minervae templo Saitano memorabilis, II, 170 not. 171. lacus Deli orbiculatus, II, 170. coll. not. ad II, 156. — lacus olim Thessalia fuisse fertur, VII, 129 not.
- Lada*, insula Mileto obversa, VI, 7 not.
- Ladanum* quo modo comparetur, III, 112 not. III, 107.
- Ladice*, uxor Amasis, eiusque votum Veneri factum, II, 181.
- Laii* Erinyum delubrum Spartae, IV, 149. oracula, V, 43 not. eius aetas et genus, V, 59 not.
- Lampadum* festivitas in Vulcani honorem celebrata, VIII, 98 not. in Panis honorem, VI, 105 not.
- Lampito*, Leotyichidis filia, uxor Archidami, VI, 71 not.
- Lampon*, Pythae fil., Aegineta; eius nefandum consilium Pausanias respuit, IX, 78 not.
- Lampon*, Thrasiclis fil., Samiorum legatus, IX, 90.
- Lampon*, Olympiodori pater Atheniensis, IX, 21.
- Lamponium*, opp. Troadis, captum ab Otane, V, 26.
- Lampsaceni* Miltiadem vivum capiunt, at Croesum metuentes mori dimittunt, VI, 37. 38 not.
- Lampsacus*, civitas ad Hellespontum, V, 117 not.
- Lana* arborea in India, III, 106 not. cf. VII, 65.
- Laodamas*, Eteoclis filius, Apollini tripodem dedicat, V, 61 not.
- Laodamas* Phocaeensis, IV, 138.
- Laodamas*, Sostrati pater, Aegineta, IV, 152.
- Laodice*, Hyperborea puella, IV, 33 not. 35.
- Laonicus Chalcondylas*, Herodotei sermonis imitator: Vol. IV. p. 476.
- Laphanes*, Euphorionis filius, VI, 127.
- Laphystius* Iuppiter, VII, 197 not.
- Lapidationis* supplicium, V, 67 not. V, 38. IX, 5.
- Lapidicinae* unde pyramides Memphis, in Arabiae monte, II, 8 not. II, 124 not. II, 175 not.
- Lapis Aethiopicus*: II, 86 not. 127 not. (ex eo Mycerini pyramis constructa), II, 134 not. statuae permagnae in Vulcani templo, II, 176. ex Porino lapide templum Delphicum exstructum; frons ex Pario marmore, V, 62 not. lapis Parius, III, 157 not. V, 62 not. ex smaragdo lapide anulus signatorius, III, 41 not. columna noctu splendens, II, 44. — lapide acuto sigilla insulpuntur, VII, 69 not. acuto lapide pro cultro utuntur Arabes, III, 8. (coll. II, 86.) — lapides sanguine uncti in foe-

- dere faciendo, *ibid.* lapidum a-cervi a Darii copiis congesti, IV, 92 not. lapidibus via facta, II, 138 not. lapidibus strata fora, III, 57 not.
- Lapis melampygi*, VII, 216.
- Lapitha*, V, 92. §. 2 not.
- Laqueis* in pugna utuntur Sagartii, VII, 85.
- Lares* Romm., not. ad VI, 69.
- Larissa* Aeoliae civitas, I, 149 not.
- Laserpitium*, IV, 169 not.
- Lasonii* vocantur Cabelenses, Maeones, III, 90 not. VII, 77.
- Lasus* Hermionensis, VII, 6 not.
- Lateres* aurei Croesi, I, 50 not. lateres varii coloris, I, 98 not. lateres Babylonii, I, 179 not. lateres in Pyramidd. II, 136 not.
- Latoniae* oraculum in Buto opp., II, 155 not. de ea mythus Aegyptiacus, c. 156 not. *Latona* est *Athor*, not. ad II, 156.
- Laureum*, mons Atticae, ubi argenti metalla, VII, 144. vid. not. I, 64 not.
- Laus*, opp. a Sybaritis habitatum, VI, 21 not.
- Leaena*, vid. *Leo*.
- Leager*, Glauconis fil., dux Athen., IX, 75 not.
- Learchus* fratr. Arcesilaum strangulat; ab uxore fratris dolo necatur, IV, 160 not.
- Lebadia* (ἡ Λεβάδεια), opp., VIII, 134 not.
- Lebaea*, urbs Macedoniae superioris, VIII, 137.
- Lebedus*, Ionum civitas Lydiae, I, 142 not.
- Lecti* Graecorum et Persarum: IX, 80 not.
- Lectisternia* yett., nott. ad I, 181.
- Lectus* (Λέκτρος), Idae promontorium, IX, 114 not.
- Ledanum* s. ladanum, ubi nascatur et quomodo comparetur, eiusque medica vis, III, 112 not.
- Legati* Darii in puteum coniecti, VII, 133. — Legati non violandi, VII, 137. cf. c. 134 seq. coll. III, 13 seq.
- Leges* aliquot memorabiles: lex Amasldis regis iubens quemque quotannis indicare unde vitam sustentet, II, 177 not. Aegyptiaca de debitore patris cadaver pignori dante, II, 136 not. — Babyloniorum de matrimonio contrahendo, I, 196. — Persarum, filius ex pellice natus ne succedat in regnum, III, 2. — Licitum regi quidquid velit facere, III, 31. — Rex, priusquam in bellum proficiscatur, successorem nominare tenetur, VII, 2. — lex Spartae lata, ne ambo simul exirent in bellum reges, V, 75 not. (at cf. VI, 73 coll. c. 65.) — Spartae de successione in regnum, VII, 3. leges Aeginetarum Atticas merces prohibentes, V, 88 not.
- Leges* a Solone Athen. conditae, I, 29. cf. II, 177. a Lycurgo Spartanis datae, I, 65.
- Leipsydriion*, opp. supra Paeoniam, V, 62 not.
- Leitum* (Λήτρον), Achaei vocant prytaneum, VII, 197 not.
- Lelanti* campus, not. ad V, 99.
- Leleges*, I, 171 not.
- Lemnus*, a Pelasgis habitata, VI, 140 not. Lemnii in Peloponnesum immigrarunt, VIII, 73. Pelasgi, Lemnum incolentes, mulieres ex Attica raptas trucidant: inde Lemnia facinora, VI, 138 not. Lemno a Pelasgis nepotes Argonautarum, οἱ Μινύαι, eiecti, IV, 145. a Miltiade capta, VI, 140. ab Otane, V, 26 seq.

- Leo lapideus* in memoriam Leonidae in Thermopylis, VII, 225 not. aurens a Croeso Delphis dedicatus, I, 50 not. leo, e pellice natus, Sardibus fatalis, I, 84. leonis significatio tesseraria, I, 50 not. I, 84 not. coll. V, 92. §. 2. VI, 131 not. VII, 180 not. — insigne regg. Spartann., VII, 225 not. leones in Libya IV, 191. leones in Graecia nulli, VII, 125 not. (quales termini *ibid.*). leones in Macedonia Xerxis camelos laniant, VII, 125. leones in Europa tantum inter Nestum fl. et Acheloum reperiuntur, VII, 125 not. et not. ad VI, 44. leaena nonnisi semel parit in vita, III, 108 not.
- Leo (Λέων)*, viri nomen, VII, 180 not.
- Leobotes*, Spartiatarum rex, I, 65. Echestrati fil., VII, 204.
- Leocedes*, Phidonis Argivorum tyranni fil., Agaristae procus, VI, 127 not.
- Leon*, Eurycratidae fil., avus Leonidae, VII, 204. cum Hegesicle Spartae regnat, I, 65.
- Leonidas*, fil. Anaxandridae, frater Cleomenis et Doriei, V, 41. eius genealogia, VII, 204. praeter spem regnum Spartae adeptus, VII, 205. cum trecentis ad Thermopylas missus, c. 206. oraculo nitens, morti se devovet pro patria, sociosque dimittit, c. 219—222. consilium, VII, 220 not. fortissime pugnans cadit, c. 224. 225 not. sepulcri locus, VII, 228 coll. 225. epigrammata in Leonidam, VII, 228 not. in eius cadaver Xerxes iratus saevit, c. 238. Leonidae caedis poenas a Xerxe repetunt Spartani, VIII, 114.
- Leontiades*, Eurymachi fil., Thebanorum dux ad Thermopylas, VII, 205. 233.
- Leontini*, populus Siciliae, VII, 154 not.
- Leoprepes*, s. Laoprepes, VI, 85.
- Leoprepes* alius, Simonidis poetae pater, VII, 228.
- Leotychides (Λευτυχίδης)*, Menaris fil., VI, 65 not. VII, 86 not. VIII, 131. ubi eius genealogia, et cf. not. ex altera regum familia, a Cleomene subornatus contra Demaratum, ipseque rex creatus, Demaratum probro afficit, VI, 65—67. cum Cleomene adv. Aeginetas ducit, VI, 73. postea a Spartanis Athenas missus, Aeginetas victos frustra repetit, VI, 85. 86. imperator classis Graecorum bello Persico, VIII, 131. diu Deli moratus, Samum navigat, IX, 90—92 et 96 ad Mycalen feliciter pugnatur, IX, 98 seqq. 114. in bello Thessalico pecuniis corruptus, Tegeae exul obit, VI, 72. — filius eius Zeuxidemus, filia Lampito, nepos Archidamus, VI, 71.
- Leotychides*, Anaxilai fil., VIII, 131.
- Lepidotus*, piscium genus in Nilo, II, 72 not.
- Leptra*, I, 138 not.
- Lepreum*, opp. Minyarum, IV, 148 not. Lepreatae, ad Plataeas in acie Graecorum, IX, 28.
- Leprosos* abominantur Persae, I, 138 not.
- Lepus* ex equa natus, VII, 57. leporis fecunditas, III, 108 not. leporem Scythae persequuntur, IV, 134.
- Leros* ins., V, 125 not.
- Lesbus* ins., I, 160. vini ferax, not. ad IV, 61. quinque in ea civitates

Aeolensium, I, 151. incolas indagine cinctos capiunt Persae, VI, 31. Lesbii proelio navali a Polycrate victi fossam circa Sami murum fodiunt, III, 39. Lesbia pocula, IV, 61 not.

Leuca (morbus), I, 138 not.

Leuca, *Leucopolis*, not. ad V, 118.

Leucæ stelae, V, 117 not.

Leucas, Lencadii, Doricus pop. ex Corintho, tres naves ad Artemisium mittunt, VIII, 45 not. 47. ad Plataeas in acie Graecorum, IX, 28.

Leuca acte, *Λευκή Ἀκτὴ*, i. e. candidum littus, Thraciae, VII, 25 not.

Leucon, opp. Africae, IX, 160 not.

Leucon teichos Memphi, II, 91 not.

Leutychides, vid. *Leotychides*.

Leviathan: II, 68 not.

Lex omnium rex (*νόμος πάντων βασιλεύς*), III, 38 not. cf. VII, 104 not. vid. supra *Leges* memorabiles.

Libanotus, II, 86. III, 107.

Liberi a parentibus venditi, V, 6 not.

Libya (cf. *Africa*), IV, 41 not. a Libya, muliere indigena, nomen invenit, IV, 45. circumnavigata, IV, 42 seq. Exc. Vol. II. p. 719 seq. non tam fertilis quam Europa et Asia, IV, 198, Nilo fl., II, 16 not. IV, 45. Libya quo sensu apud Herodotum, II, 15 not. III, 96 not. III, 115. IV, 41. Libyae divisio in tres partes, IV, 181 not. II, 32 not. Libyae incolae (Neger), II, 33 not. IV, 197 not. Libya ovium et caprarum proventu insignis, IV, 155 not. 172 not. quas habet mercaturae vias, IV, 181 not. ex opinione Herodoti, IV, 181 not. coll.

HERODOT. IV.

IV, 197 not. cultus et sacra, IV, 188 not. gentes nomades; commercium quo modo, IV, 196 not. Aegyptiis montibus (II, 17 not.), et Casio Syriae monte ab Asia determinata, II, 158. quattuor nationes eam incolunt: Aethiopes versus meridiem (cf. II, 29 not. III, 114 coll. II, 29 not. III, 17 et IV, 138), Libyes ad septentrionem, indigenae, et Phoenices et Graeci, advenae, IV, 197 cf. II, 32 et IV, 150 not. supra Libyes Nomades fera Libya est (*ἡ θηριώδης Λιβύη*) et supra hanc supercilium arenosum (*ὁ φρύγψάμμης*), IV, 181 not. Libya secundum mare mediterraneum porrigitur ab Aegypto usque ad Soloentem promontorium, II, 32. Libyes Nomades mare adcolunt ab Aegypto usque ad Tritonidem lacum: eorum instituta et sacrificia, IV, 186—190. singuli populi, IV, 168—180. primi omnium Neptunum coluerunt, II, 50. Soli et Lunae sacrificant, IV, 188. Minervae, indigenae deae, sacra faciunt, IV, 180. ab iis Graeci acceperunt Minervae aegides, et quadriungos equos iungere, IV, 189. cf. VII, 184. — Libyes agricolae, IV, 191 seqq. Libyes, Aegypto finitimi, Apriae regi se tradunt, IV, 159. cf. II, 161. Cambysi se dedunt, et dona mittunt, III, 113 not. Dario tributum pendunt, III, 94 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 71 not. 86. 184 not. Libyes (i. e. gentes Poenis subditae) cum Carthaginiensibus in Sicilia militant, VII, 165 not. Libycarum rerum libros non scripsit Herodotus: Comment. §. 4. Vol. IV. p. 409. nec ipse eo pervenit in-

- teriores Libyae tractus: *ibid.* §. 7. Vol. IV. p. 426.
- Libycus* mons, terminus Aegypti ab occasu, II, 8 not.
- Liches* Spartiata, unus ex bene meritis, Orestis ossa reperit, I, 67 not. 68.
- Lida*, mons Cariae, I, 174. 175 not.
- Ligneus* pes Hegesistrati vatis, IX, 37. lignea urbs Budinorum, IV, 108. 123. *vid. Domus et Murus.* Ligneae statuæ Mycerini regis, II, 130 seq. duo imagines ex ligno sculptae Amasidis regis, II, 182.
- Ligyes* supra Massiliam habitant, V, 9 not. cum Carthaginiensibus in Sicilia militant, VII, 165 not.
- Ligyes* Asiatici in Xerxis exercitu, VII, 72 not.
- Lilaea* urbs, VIII, 35 not.
- Lillia*, rosis similia, in Nilo nascuntur, et alia, quorum radix esculenta, II, 92.
- Limeneum* (Λιμενῆιον) Milesiae regionis, I, 18 not.
- Lindus*, Doriensium civitas, I, 144. ibi templum Minervae, II, 182. III, 47 not. Lindii ex Rhodo Gelam in Sicilia condunt, VII, 153.
- Lingua* Ionica quattuor habet modificationes, I, 142. linguae Persicae nomina in eandem desinunt literam, I, 139. cf. not. lingua avium, II, 58 not. coll. not. ad IV, 184.
- Linum*, Colchicum (*Sardonicum*) et Aegyptiacum, II, 105 not. linum in Paonia, V, 12. linum et lana quid differat in sacris, II, 71 not. linum nent inter eundem Paonicae mulieres, V, 12. linum s. gossypium, I, 195 not. Aegyptiorum, II, 37. 86 not.
- Linus*, cantilena in Phoenicia et Cypro cantata, Aegyptiis *Ma-* *νέπως* nominatur, II, 79. *vid. not.* I, 198 not.
- Lipaxus*, oppidum Crossacae, VII, 123.
- Lipoxais*, Targitai fil., IV, 5 not. ab eo oriundi Scythae, c. 6.
- Lipsydrium* opp. (Λειψύδριον), V, 62 not.
- Lisae*, opp. Crossacae regionis, VII, 123.
- Lissus*, fl. Thraciae; eius aqua Xerxis copiis non sufficit, VII, 108. not. 109.
- Litterae* Amasidis ad Polycratem, III, 40 not. Histiaei proditae, VI, 4. literarum mira occultatio, VII, 239. *vid. Epistolae.* litterae servi capiti inscriptae, V, 35 not.
- Literarum* usum a Phoenicibus Graeci acceperunt, V, 58 not. litterae Assyriacae (cuneatae), IV, 87 not. 91. literarum usus maturus apud Lydes, I, 93 not.
- Litus pulchrum*, *vid. Calacta.*
- Livius*, Romanorum scriptor, invidiam deorum eloquitur: Vol. IV. p. 453.
- Locri* Persis terram et aquam dant, VII, 132. at Locri Opuntii cum Graecis ad Thermopylas, VII, 203, et ad Artemisium militant, VIII, 1. et Locri Ozolae Phocaeis Persam fugientibus refugium praebent, VIII, 32.
- Locri* Epizephyrii in Italia, VI, 23 not.
- Locri* (Opuntii), VII, 132 not.
- Locustae*, per Libyam, IV, 172 not. per Scythiam: *vid. not.* ad IV, 105.
- Logographi* Herodoto priores, Comment. §. 10. Vol. IV. p. 438 seqq.
- Lori* in usu pro clavibus, III, 123 not.
- Lotus*, II, 37 not. 92 not. plurima

- nascitur in Aegypto; eius radix esculenta, II, 92. vid. not. loti fructus descriptio, IV, 177 not. lotus Cyrenaea memoratur, II, 96 not.
- Lotophagi*, pop. in Africa, IV, 177 not. 183 not.
- Loxias* nominatur Apollo Delphicus, I, 91 not. IV, 163.
- Lucernarum* accensarum festum apud Aegyptios, II, 62 not. vid. *Lampadum* festivitas. Lucernarum accensio (pro crepusculo), VII, 215 not.
- Lucianus* auctor recitationis Herodoteae, Comm. §. 4. Eiusdem fides, *ibid.* (Vol. IV. p. 407 seqq.) Herodoti dialectum imitatus est: *ibid.* §. 15. p. 475: auctor libri de *astrologia* non habendus: *ibid.* p. 475 not.
- Lucina* (*Ελλειθυγή*), ei tributum solvitur pro maturato partu, IV, 35. cf. c. 34.
- Luctus* Aegyptiorum in morte propinquorum, II, 85 not. Spartanorum, rege mortuo, VI, 58 not. Persarum (et barbarorum) super Masistio interfecto, IX, 24 not. 31. vid. *Funus*. — Luctum simulat Miltiades, domi se continens, VI, 39.
- Lucus* platanorum Iovi Stratio sacratum in Caria, V, 119. Argi lucus a Cleomene incensus, VI, 79 seq. lucus circa Aegyptiorum templa, not. ad II, 138.
- Ludum* tesserarum et talorum inveniunt Lydi, I, 94 not. Ludus cum Cerere, II, 122 not. Ludos gymnicos Perseo celebrant Chemitae Aegyptii, II, 91 not.
- Ludos* Olympicos Graeci faciunt, Xerxe invadente, VII, 206. VIII, 26.
- Luna* Spartanos impedit, quo minus Atheniensibus succurrant, V, 106 not. Lunae sacra faciunt Persae, I, 131. Libyes, IV, 138. Luna Persarum praeses, ex Magorum disciplina, VII, 37. Lunae festum apud Aegyptios, II, 47. coll. not. ad II, 137. Luna dea Arabum, not. ad III, 8. Libyum, IV, 188 not.
- Lupi* formam semel quotannis assumere Neuri perhibentur, IV, 105 not. luporum sepultura apud Aegyptios, II, 67 not. lupi per Aegyptum s. chacali, II, 67 not. per Libyam, IV, 192 not. lupi notio symbolica, II, 122 not. coll. IV, 105 not. IV, 149 not.
- Lustratio*, I, 198 not. I, 64 not.
- Lutrae* capiuntur ap. Gelonos, IV, 109 not. Aegyptiis sacrae, II, 72 not.
- Luxus* Persarum, IX, 80—82.
- Lycacus* Iuppiter ap. Cyrenaeos, IV, 203 not.
- Lycaretus*, Maeandrii frater, Sami regnum appetit, III, 143. Lemno a Persis praeficitur, V, 27.
- Lychnocae* (*Λυχνοκαίη*) festum, II, 62 not.
- Lycia* olim Milyas nominata, I, 173. Lycii, I, 28. ex Creta oriundi, olim Termilae appellati, a Lyco, Pandionis fil. nomen accipiunt, I, 173. VII, 92 not. se a matribus nominant, non a patribus, I, 173 not. — Lycii strenue pugnant adv. Harpagum, I, 176. Daria tributum pendunt, III, 90. eorum in Xerxis classe armatura, VII, 92. Lycii arcus memorantur, VII, 77. cf. c. 92.
- Lycidas*, senator Athen., cum uxore et libertis lapidibus obruitur, IX, 5 not.
- Lycomedes*, Aeschreae fil., vir strenuus, primus navem hostium ca-

- pit ad Artemisium, VIII, 11 not.
- Lycopas* Lacedaem. strenue ad Samum pugnat, III, 55.
- Lycophron*, Periantri fil., domo eiectus, et in Corcyram ablegatus, Corinthi tyrannidem repudiat; a Corcyraeis interficitur, III, 50—53.
- Lycurgus*, vir inter Spartanos probatus, Leobotae regis tutor, ab oraculo Delphico monitus leges fert Spartanis et ephoros instituit, I, 65 not. ei templum dedicatum, c. 66 not. eius tempus, I, 65 not. Lycurgi aetas, instituta I, 65 not. mors, I, 66 not.
- Lycurgus*, Aristolaidae fil., Atheniensis, factionis princeps contra Pisistratum, I, 59.
- Lycurgus*, Amianti pater, Arcas, VI, 127.
- Lycus*, fl. Phrygiae, Colossis in urbe evanescit, VII, 30 not.
- Lycus*, fl. Scythiae, in Maeotin paludem se exonerat, IV, 123 not.
- Lycus*, Anacharsidis avus, IV, 76.
- Lycus*, Pandionis filius, a fratre Aegeo Athenis expulsus, in Termilas venit; ab eo Lycii nomen inveniunt, I, 173. VII, 92 not.
- Lydia*, argenti ferax, V, 49. auriamenta e Tmolo habet, I, 93. cf. V, 101. Lydi, III, 90 not. I, 28. §. 7. olim Maeones vocati, VII, 74. a Lydo, Atyis fil., nomen, I, 7 not. Lydorum regum stirps, I, 7 not. Lydorum instrumenta musica, I, 17 not. strenua gens, ex equis praecipue pugnant, c. 79. 80. mercium institores, primi monetam procudunt, I, 94. ludorum inventores, *ibid.* eorum filiae meretricantur omnes, c. 93. leges Graecis similes, c. 94. eodem modo, atque Graeci, expiant, I, 35. et foedus pangunt, c. 74. — priscum Iovis Carii templum cum Mysis et Caribus commune habent, I, 171. in Umbriam coloniam ducunt, I, 94 not. et Excurs. Vol. I. p. 838 seq. per quinque annos cum Medis bellum gerunt, I, 74. 103. vid. *Alyattes*. — primas in oraculo consulendo partes a Delphensibus accipiunt, I, 54. cum Persis pugnant ancipiti Marte, c. 76. a Persis vincuntur, c. 80. vid. *Croesus*. — defectionem moliti a Cyro, monente Croeso, effeminantur, I, 154—157. not. ad I, 155. Lydi luxuriae dediti, I, 155 not. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 74.
- Lydias* fl. Bottiaeam a Macedonia disternit, VII, 127 not.
- Lydus*, Atyis fil., a quo Lydi nomen invenerunt, I, 7. VII, 74. frater Caris nominatur, I, 171.
- Lygdamis*, Artemisiae pater, VII, 99 not.
- Lygdamis* Naxius, Pisistrato mercenarios milites adducit, I, 61 not. ab eo Naxum administrandam accipit, c. 64. Lygdamis, dux Cimmericorum, I, 15 not. Lygdamis, Halicarnassi tyrannus: not. ad VII, 99. Comment. de vita et script. Herod. §. 3. Vol. IV. p. 405 seq.
- Lynceus* Chemita fuisse dicitur, II, 91 not.
- Lyncestis*: not. ad VIII, 137.
- Lysagoras*, Tisiae fil., Parius, VI, 133.
- Lysagoras*, Histiaei pater, Milesius, V, 30.
- Lysanias* e procis Agaristae, VI, 127.

- Lysias* Thurios cedit cum Herodoto: vid. Commentat. §. 5. —
Lysiae locus tractatur in not. ad VII, 108.
- Lysimachus*, Aristidis pater, VIII, 79. 95.
- Lysistratus* Atheniens. fatidicus, VIII, 96.
- Lyxes*, Herodoti pater, Comment. §. 2. (Vol. IV. p. 405 seq.)
- M.
- Macae*, pop. Africae, IV, 172 not. 175 not. V, 42 not.
- Macednus* pop. Pindum incolit, I, 56 not. Macedonia natio ex Pindo et Dryopide Peloponnesum ingressa, VIII, 43 cf. I, 56 not. VIII, 137 not.
- Macedones* Doricae sunt stirpis: not. ad I, 56 coll. not. ad V, 22. not. ad. VIII, 137. in Xerxis exercitu, IX, 30 not. Macedonum reges Argivae stirpis, V, 22 not. VIII, 137 not. — 139. Macedones a Mardonio Darii imperio subiecti, VI, 44 not. seq. vid *Amynias* et *Alexander*.
- Macedonia* (ἡ Μακεδονία), VII, 127. Macedonia quo sensu apud Herodotum, VII, 126 not. Macedoniam ipse invisit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 420.
- Machinae*, quibus pyramides in altum exstruebantur, II, 125. machinae, quibus pontes in Hellesponto intendebantur, VII, 36. machinis et suffossis muris Miletum oppugnant Persae, VI, 18.
- Machlyes*, pop. Africae, IV, 178 not.
- Macistius* (Μακίστιος), Persa (Macistius): IX, 20 not.
- Macistus*, Minyarum opp. ab Eleis eversum, IV, 148 not.
- Macrobiani* Aethiopes, III, 17 not. seq. vid. *Aethiopes*, longaevis, III, 23 not.
- Macrones*, pop. supra Thermodontem fl., II, 104 not. III, 94 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 78 not.
- Mactorium*, Siciliae opp. super Gellam, VII, 153 not.
- Madges*, filius Protothyae, Scytharum rex, in Asiam irrumpit, I, 103 not.
- Madytus*, urbs Chersonesi, VII, 33. not. ad 32. IX, 120.
- Maeander*, fluvius tortuosus, I, 18 not. II, 29. V, 118 not. Magnesium urbem lambit, III, 122.
- Marsyas* fl. excipit, V, 118 not. eius fontes, VII, 26. Maeandri campus, I, 18 not. 161. II, 10.
- Maeandrius*, Polycratis scriba, III, 123 not. Sami procurator, III, 142 et rex, V, 27. cum Samiis de iuris aequalitate constituenda frustra paciscitur; etc. Sparta a Cleomene eiicitur, III, 142—148.
- Macones* olim nominati Lydi, I, 7 not. VII, 74.
- Macones* Cabelenses vocantur Lasonii, VII, 77.
- Maeotae* (οἱ Μαίηται), Scythae supra Maeotin paludem, IV, 123 not.
- Maeotis* palus (ἡ Μαίητις λίμνη), IV, 3 not. IV, 5 not. IV. 99 not. I, 104. IV, 57. 101. 120. mater Ponti vocatur, IV, 86 not. Maeoticus fl. (ὁ ποταμὸς Μαίητις) nominatur Tanais, IV, 45 not. Maeoticae paludis ambitus, IV, 86 not. Herodotus non recte de ea edoctus, IV, 86 not. IV, 99 not.
- Magdulus*, opp. in confinibus Aegypti et Syriae, II, 159 not. et Exc. XV. Vol. I. p. 888 seq.
- Magi*, Medorum gens, I, 101 not.

- Magi*, Astyagi somnium interpretantur, I, 107. cum eo de Cyro non interfecto deliberant, c. 120. postea, Cyro rebellante, ab Astyage e palo suspenduntur, c. 128. Magorum doctrina de duobus geniis principibus, I, 140 not. — *Magi* (inter Persas) multum differunt a sacerdotibus Aegyptiorum, I, 140 not. *Magi* duo, alter procurator domus regiae, contra Cambysen insurgunt, III, 61 not. — 63. III, 126 not. (qui moriens metuit, ne imperium iterum ad Medos redeat, c. 65. cf. I, 130.) at, fraude eorum detecta, a septem nobilibus Persis interficiuntur, III, 67—78. inde *Magophonia* festum a Persis celebratur, III, 79 not. — *Magi* somnium Xerxis interpretantur, VII, 19. Lunam Persis, solem Graecis futura significare docent, VII, 37. ad Ilium heroibus parentant, VII, 43. Strymoni fl. equos albos mactant, VII, 113. ad Sepiadem ventos placant incantationibus, VII, 191. — Sine mago non fas est Persis sacra facere, I, 132 not.
- Magistratus* sorte ducti, III, 80 not.
- Magnesia* ad Maeandrum fl., III, 122 not. I, 161.
- Magnesia*, terra Macedoniae, VII, 176. 183. 193. Magnesiae promontorium, VII, 193.
- Magnetes* Europae, VII, 132 not.
- Magnetes* Asiam incolentes, III, 90 not.
- Maggyari* s. Hungari: not. ad III, 94.
- Maleae*, Peloponnesi promont. VII, 168 not. I, 82. Malea, IV, 179 not. (de nomine et situ).
- Malena*, opp. agri Atarnitidis, VI, 29 not.
- Males* Aetolus, VI, 127.
- Maliaca* terra (ἡ Μῆλις γῆ), VII, 132 not. 198. VIII, 31. Malianenses Persis terram et aquam tradunt, VII, 132 not. 198. 199. Maliacus sinus, IV, 33 not.
- Malleo* ducta ex auro effigies, VII, 69.
- Mandane*, Astyagis filia, Cambysis nuptum datur, I, 107.
- Mandrocles*, Samius architectus, IV, 87 not. monumentum ab eo positum, IV, 88 not.
- Maneros* Aegyptiis Linus cantus nominatur, II, 79 not.
- Manes*, rex Lydiae, I, 94 not. IV, 45 not.
- Manethonis* liber adversus Herodotum: Vol. IV. p. 479.
- Manicatae* tunicae Persis in usu, VII, 61 not.
- Mansiones* in Persarum regno, V, 52 not.
- Mantineia*, urbs Arcadum, IV, 161.
- Mantinenses* in Thermopylis, VII, 202. ad Plataeas post proelium veniunt, IX, 77.
- Mantyas* et Pigres fratres, Pacones, V, 12 not.
- Manus* longa regum, VIII, 140. §. 2 not.
- Mapen*, Siromi filius Tyrius, VII, 98.
- Mappae* geographicae, V, 49 not.
- Maraphii*, Persarum tribus, I, 125 not. Maraphius Amasis, IV, 167.
- Marathon*, locus Att., VI, 102 not. 107. Marathonem occupat Pisistratus, I, 62. Marathonica pugna, VI, 111 seq. et Excurs. Vol. III. p. 821 seqq. ubi de campo Marathonio et pugnae loco. — acies Atheniensium, not. ad VI, 112.
- Marathon*, gloriandi materies

- Atheniensibus: not. ad IX, 27. — pugnae dies, VI, 106 not. tumuli, VI, 117 not. nomen, VI, 102 not.
- Maratti* per Indiam, III, 100 not.
- Mardi*, pop., Persarum gens, I, 84 not. 125 not. *Mardus* fuit *Hyroades*, I, 84.
- Mardonius*, Gobryae fil., populare in Ioniae civitatibus imperium instituit, Europam petit, et in Macedonia a Brigibus Thracibus cladem accipit, VI, 43 not. — 45. ab imperio removetur, c. 94. instigat Xerxem ad bellum Graecis inferendum, VII, 5 seq. oratio eius, c. 9. universo pedestri exercitui praefectus, c. 82. post pugnam ad Salaminem Xerxi suadet, ut in Asiam redeat, VIII, 100 seqq. in Thessalia hibernat, c. 113 seq. et oracula consulit, c. 133 seqq. Alexandrum Macedonem cum pacis conditionibus Athenas mittit, c. 136. cf. c. 141 seqq. Athenas iterum capit: et denuo, nuncio Salaminem misso, Athenienses ad societatem invitavit, IX, 1—4. Boeotiam petit et castra ad Asopum fl. ponit, c. 12—15. occupatis Cithaeronis faucibus commeatus intercipit Graecorum, c. 38 seqq. committit pugnam ad Plataeas, c. 49 seqq. et 59 seqq. ipse cadit, c. 63 seq. eius cadaver subreptum, c. 84. — filius eius Artontes, c. 84.
- Mardontes*, Persarum dux, VII, 80. classi relictæ praefectus, VIII, 130. cadit ad Mycalen, IX, 102 not.
- Mare* ut fruatur natura sua, non patiuntur venti, VII, 16 not. maris imperium primus Polycrates obtinere studet, III, 122. mari taurum immolat Cleomenes, VI, 76. mare Thracium, VII, 176 not. mare Hippalum, I, 1 not. mare mediterraneum, quomodo appell., I, 1 not. Aegyptium, II, 113 not. maris imperium penes quos fuit, III, 122 not. coll. V, 28 not. mare (i. e. fons, puteus) in arce Attica, VIII, 55. mare mediterraneum, IV, 41. I, 185. coll. 202. mare australe, IV, 13 not. 37. 42. mare boreale, II, 158. 159. de mari mediterraneo, IV, 37 not. IV, 42. mare Asovicum, IV, 3 not. mare Erythraeum s. rubrum, vid. *Erythraeum*.
- Marca*, urbs Aegypti, II, 18 not. 30.
- Mares* quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint, III, 94 not. VII, 79 not.
- Margiana* terra, III, 117 not.
- Mariandricus* sinus, IV, 38 not.
- Mariandyni* pop., I, 28 not. III, 90. a Croeso subacti, I, 28 not.
- Mariandynorum* in Xerxis exercitu armatura, VII, 72.
- Maris*, fl. Scythiae, IV, 49 not.
- Maron* et *Alpheus*, Orsiphanti filii, strenue pugnant ad Thermopylas, VII, 227.
- Maronea*, Graeca urbs Thraciae, VII, 109 not.
- Marsyas*, fl. Phrygiae, V, 119 not.
- Marsyae* Sileni nter suspensus Celaenis, VII, 26 not.
- Mars* Aegyptiorum: II, 63 not.
- Martis* panegyris Papremi celebrata, II, 63. 64 not. eius oraculum in Aegypto, c. 83. (ap. Chalybes), VII, 76. Marti praecipua sacra faciunt Scythae, IV, 59 not. seqq. in singulis eorum praefecturis Martis templum, IV, 62 not. Martis cultus apud Thraces, V, 7 not. de Marte et Venere fabula, II, 64 not.

- Mascames** Dorisci praefectus, VII, 105. laudatur, c. 106.
- Masistes**, Darii filius, Xerxis exercitus imperator, VII, 82. IX, 107 not. eius et liberorum caedes, IX, 113.
- Masistius** (Graecis *Macistius*, *Μακίστιος*, dictus), IX, 20 not. equitatu praefectus cadit ad Plataeas, IX, 20. 24.
- Masistius**, Siromitris fil., VII, 79.
- Maspaii**, Persarum gens, I, 125.
- Massages**, Oarizi fil., dux Libyum, VII, 71.
- Massagetae**, pop. Scytharum ferus et robustus, I, 201 not. 204 not. 215. eorum deus Sol, I, 212. 216. mores etc., I, 216 not. uxores communes, *ibid.* IV, 172. senes immolant, I, 216. vestitus etc., I, 215 not. Scythas nomades sedibus expellunt, IV, 11. Cyrum vincunt, I, 214. Massagetae auro atque aere abundant, I, 204 et 215 not.
- Massilia**, quando condita a Phocaeensibus, *not.* ad I, 166.
- Maternum** genus paterno nobilissimum apud Lycios, I, 173. *vid. Lycia.*
- Matiani** montes, I, 189. 202 not.
- Matieni** pop., I, 72 not. III, 94 not. V, 49. 52 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 72.
- Matrimonium** emptione fit, V, 6 not.
- Matris** Dindymenae fanum, I, 80.
- Matri** Deorum festum celebrat Anacharsis, IV, 76 not. Mater Ponti nominata palus Maeotis, IV, 86 not. Matris deum cultus apud Cyzicenos, IV, 76 not. **Mater** Hypanis, de lacu, IV, 52 not. Mater (Cybele), *nott.* ad IV, 53.
- Mausolus**, pater Pixodari, V, 118.
- Maxyes** Libyes, IV, 191 coll. IV, 178 not.
- Mazares** Medus, I, 156. Prienses subigit, I, 161.
- Mecistes**, Adrastus frater, V, 67.
- Mecyberna**, Graeca urbs Thraciae, VII, 122 not.
- Medea**, Colchorum regis filia, I, 2. VII, 62 not.
- Medi**, IV, 37. 40. per vicos habitant, I, 96. eorum diversae gentes, I, 101. olim Aarii nominati a Medea Colchica nomen invenerunt, VII, 62. ab Assyriis deficient, I, 95. Deiocem sibi regem constituunt, I, 96—100. Medorum regum tempora: Excurs. ad I, 130. p. 844 seq. Medorum nomen late patens, IX, 77 not. VI, 112 not. sub Phraorte rege Asiam subigunt, cap. 102. sub Cyaxare bellum gerunt cum Lydis, cap. 103. quo bello incidit solis defectus. c. 73. 74. Asiae imperium amittunt, Scythis irrumpentibus, c. 104. Ninum, iam antea oppugnatam, capiunt et Assyrios subigunt, cap. 106 not. sub Astyage rege Persis succumbunt, c. 130 not. deficient a Dario, et denno subiguntur, *ibid.* not. *cf. Magi.* — Medorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 62. 86. Medi et Cissii in Thermopylis propulsi. VII, 210. Medicae hastae, VII, 67. Medica vestis, III, 84 not.
- Media** partim montosa, partim plana, I, 110. Medicum imperium Haly fl. terminatum, I, 72. Medorum nomen Graecis terrorem incutit, VI, 112. Medorum idiomate canis Spaca nominatur, I, 110. Media praefectura, III, 92 not. Medica herba, I, 132 not. Medica stola, I, 135 not. III, 82 not. VII, 116. VIII, 120 not. Mediam invisit ipse Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 427.

- Medicamenta* ad cadavera Aegyptt. condienda, II, 86 not.
- Mediceus* codex Herodoti: Comment. §. 18. Vol. IV. p. 485 seq.: alii Herodoti codices in Mediceorum bibliotheca: *ibid.* p. 490.
- Medici* singuli singulorum morborum apud Aegyptios, II, 84 not. Medicina Aegyptiorum, not. ad II, 84. oculorum medicum ab Amasi Cyrus petiit, III, 1 not. Aegyptii medici apud Darium, III, 129 not. 132. medici Crotoniatae et Cyrenaei inter Graecos incla-ruerunt, III, 131 not. Democe-des, medicus celeberrimus, III, 130 seqq. Medicamenta Graeca leniora, III, 130 not. apud Graecos medicina et chirurgia coniuncta: not. ad III, 131. Graeci medici publice conducti: not. ad III, 131. Graecorum medicorum salaria: not. ad III, 131. Graecorum medicorum schola Crotoniensis: not. ad III, 129. 131.
- Medimnus* farinae, VI, 57 not. medimnus Atticus, I, 192.
- Mediterraneum* mare (ἡδὲ ἡ θαλάσση), I, 1 not. I, 185 not. coll. 202. IV, 41.
- Megabates*, expeditionis contra Naxios dux, V, 32 seqq.
- Megabazus*, Megabatis fil., navali-bus copiis praefectus, VII, 97.
- Megabyzus*, qui et *Megabazus* nomi-natur, cf. not. ad IV, 143. con- iurationis in Magum particeps, III, 70. Excurs. Vol. II. p. 676 seq. de nomine p. 679. pro oli-garchia constituenda sententiam fert, c. 81. copiarum dux in Eu-ropa a Dario relictus, Hellespon-tiorum civitates subigit, IV, 143 not. 144. Thraciam Persarum sub-iicit imperio, V, 1 seq. Paeones Darii iussu in Asiam transducit, c. 14 seq. consilium dat Dario de Histiaeq, cap. 23.
- Megabyzus alius*, Zopyri fil., pe-destri Xerxis exercitui praefe-ctus, VII, 82. postea in Aegyp-to dux adversus Athenienses, III, 160. cf. not. ad III, 153.
- Megacles*, Alcmaeonis fil., Pisistra-tum Athenis eiicit, at mox eum reducit, filiam ei elocans, I, 59. 60. ex Attica profugit, Pisistrato tertio Athenis potito, c. 61—64. cf. VI, 125, ubi Alcmaeonis pater.
- Megacles*, Alcmaeonis (eius, qui Croesi fuit familiaris) fil., su-perioris nepos, uxorem ducit Cli-sthenis filiam, VI, 127—130 not.
- Megacles*, Hippocratis fil., huius Me-gacelis nepos, VI, 131 not. stirps, *ibid.*
- Megacreon* Abderita, consilium ci-vibus dat, VII, 120.
- Megadostes*, Mascamis pater, VII, 105.
- Megapanus*, Hyrcanorum dux, VII, 62.
- Megara* (τὰ Μέγαρα), a Doribus condita, V, 76 not. Megarica terra (ἡ Μεγαρὶς χώρα), IX, 14. Megarenses cum Atheniensibus bellum gerunt, I, 59 not. forti-ter pugnant ad Plataeas, IX, 21. non admodum aestimati: not. ad IX, 14.
- Megarenses* Siciliae, a Gelone sub-acti, VII, 156 not.
- Megasidras*, Doti pater, VII, 72.
- Megistias*, vates Graecorum ad Thermopylas, VII, 219. 221 not. eius intrepidus animus, c. 221. carmen epitaphium, c. 228.
- Mel* ex palma confectum apud Ba-bylonios, I, 193 not. ex myrica (tamarice) et tritico, VII, 31. mel-lis magna copia apud Gyzantes, IV, 194 not.

- Melampus*, Amythaonis fil., Graecos Bacchi sacra et alia ex Aegypto accepta docuit, II, 49 not. VII, 221. regiam dignitatem ab Argivis postulat, IX, 34 not.
- Melampygy* lapis, VII, 216 not.
- Melanchlaeni* pop., IV, 20 not. 100 not. 102. 107 not. eorum mores, c. 107 not.
- Melanippus*, Astaci fil., eius fanum Sicyone, V, 67 not. Vol. III. p. 806 seq.
- Melanippus*, Alcaei sodalis, Mitylenaeus, V, 95 not. .
- Melanthius* Athen. dux viginti navium, V, 97.
- Melanthus*, Codri pater, I, 147. rex Athen., V, 65 not.
- Melas*, fl. Thessaliae, VII, 198 not.
- Melas* sinus, VI, 41 not. et fluvius eiusdem nominis in Thracia, VII, 58 not.
- Meles*, rex Sardium, I, 84 not.
- Meliboea* urbs, VII, 188 not.
- Melienses*, vid. *Maliaca terra*.
- Melii* cum Graecis militant, VIII, 46 not. genus a Lacedaemone derivant, c. 48.
- Melissa*, Perianthi uxor, III, 50 not. V, 92. §. 7 not.
- Membliarus*, socius Cadmi, IV, 147 not.
- Memnon*, II, 106 not. V, 53 not.
- Memnonia*, regia Pers. prope Susa, V, 53 not. Susa nominatur τὸ ἄστυ Μενώνιον, c. 54. et Memnonia Susa, VII, 151. III, 68 not.
- Memnonium* s. Ramseseion, Vol. I. p. 870.
- Memphis*, urbs Aegypti, II, 3. 10. a Mene primum condita; eius situs, nomen etc., II, 99 not. Memphis (castellum) murus albus, III, 91 not.
- Menares*, Leotychildis pater, VI, 65. 71. VIII, 131.
- Menda*, oppidum Pallenae, VII, 123 not.
- Mendacium* dicere apud Persas turpissimum, I, 138 not. coll. III, 72.
- Mendes* lingua Aegyptiacā Pan et hircus vocatur, II, 46 not. Mendetis templum, II, 42 not.
- Mendesia* Aegypti praefectura, II, 42. 46. Calasiribus adsignata, II, 166 not.
- Mendesii* oves immolant, capris abstinent, et qua causa, II, 42 not. 46 not.
- Mendesium* ostium Nili, II, 17. Excurs. Vol. I. pag. 854.
- Menelaus* Helenam recipit in Aegypto, II, 119 not.
- Menelaius* portus, IV, 169 not.
- Menes* primus in Aegypto regnasse fertur, II, 4 not. 99 not.
- Menius* Eurydamae frater, VI, 71.
- Mensa* solis apud Aethiopes, III, 18 not. 23.
- Mensis* intercalaris, I, 32 not. II, 4 not.
- Merbalus* Aradius, VII, 98.
- Mercatura*, vid. *Negotiatio*.
- Mercurii* statua porrectum veretrum habens, II, 51 not. eius templum in urbe Bubasti, II, 138.
- Mercurium maxime colunt Thracae, V, 7. Mercurius ithyphallicus & chthonius, II, 51 not. II, 145 not. Anubis, II, 67 not. Aegyptiorum, II, 51. Excurs. Vol. II. p. 672 seq. Thracum, V, 7 not. Mercurius γένιος, Vol. I. p. 872 seq.
- Meretrices* Naucraticae, II, 135. nobiles meretrices apud Graecos: Rhodopis et Archidica, *ibid*.
- Mermadae* quomodo regnum Lydiae obtinuerint, I, 7. 14.
- Meroë* metropolis Aethiopum, II, 29 not. III, 25 not.
- Mesambria*, oppidum Thraciae, IV,

- 93 not. VII, 108 not. a Calchedoniis conditum, VI, 33.
- Messana* (olim Zancle, oppidum Siciliae), VII, 164 not.
- Messapii* Iapyges, Cretensium colonia in Italia, VII, 170 not.
- Messeniorum* bellum cum Spartanis, III, 47 not. tertium bellum Messenicum: not. ad IX, 85 coll. not. ad 64.
- Metageitnion* mensis: not. ad VI, 106. IX, 101.
- Metalla* Thraciae, I, 64 not. V, 17 not. metalla Lauria, I, 64 not. VII, 144 not. metalla aurea ad Scapten Hylen: VI, 46 not. coll. IX, 75 not.
- Metapontini* in Italia, de Aristea narrant, IV, 15 not.
- Metempsychosis* s. Metensomatosis, II, 123 not.
- Methymnae* in Lesbo, Aeolensium civitas, I, 151 not. I, 23 not.
- Metiochus*, Miltiadis fil., captus, VI, 41 not.
- Metrodorus* Proconnesius, IV, 138.
- Micythus*, Anaxilai minister, Rhesium administrat, et multas Olympiae statuas dedicat, VII, 170 not.
- Midas*, Gordiae fil., rex Phrygiae, I, 14 not. 35 not. apud Delphos donaria et regiam sellam dedicat, I, 14. eius sella regia, *ibid.* Midae sepulcrum, I, 14 not. Midae horti in Macedonia; ubi rosae nascuntur memorabiles, VIII, 138 not.
- Migratio* animae, II, 123 not.
- Miletus*, Ioniae civitas, I, 17 not. I, 20 not. I, 142 not. universae Ioniae princeps, V, 28. a Neleo, Codri fil., condita, IX, 97 not. a Gyge bello pressa, I, 14. ab Ardye invasa, I, 15. cum Alyatte bellum diuturnum gerunt Milesii, I, 17—19. dein pacem iis conciliat Periander et componit Thra-sybulus, I, 20—22. Mileti amicitia cum Sybari, VI, 21 not. Mileti lana, VI, 21 not. foedus cum Cyro pangunt, I, 143. 169: eorum res componunt Parii, V, 28. 29. Milesius Aristagoras rebellionis Ionicae auctor, V, 36. cf. c. 30 seqq. Caribus auxilio veniunt contra Persas et magnam cladem accipiunt, V, 120. Histiaeum redeuntem non recipiunt, VI, 5. Miletum oppugnant Persae, c. 6 seqq. et capiunt, VI, 18. c. 21 not. seqq. Milesii capti ad Rubrum mare deducuntur, c. 20. — Milesiorum colonia Istria, Borysthenitarum urbs, II, 33.
- Militaris* res, primum a Cyaxare melius instituta, I, 103. apud Persas, VII, 81. apud Aegyptios, II, 165 seq. cf. c. 141. Militaris disciplina apud Persas, V, 33. VII, 223. coll. c. 103. IX, 16. 25. (IV, 84. VII, 39) cf. I, 84. III, 25. IX, 85. et 90 coll. III, 154. et I, 136. — Militaris exercitatio navium a Dionysio Phocaeensi instituta, VI, 12. — Militibus ante pugnam tessera data, IX, 98.
- Milo*, Crotoniates luctator et Olympiae victor, III, 137 not.
- Miltiades*, VI, 34 not. Cypseli fil., Cimonis frater uterinus, VI, 38. cf. c. 103. in Chersonesum, a Doloncis sibi traditam, coloniam Athen. ducit, VI, 34 not.—36. captus a Lampsacenis dimittitur minitante Croeso, c. 37. sine liberis obit, c. 38.
- Miltiades*, Cimonis filius, fratris Miltiadis τοῦ κλεῖτου, Chersonesi imperium suscipit, mortuo Ste-sagora fratre, VI, 39. Lemnum in Atheniensium redigit potesta-

- tem, VI, 137. 140. Ionibus ad Istrum consilium dat, ut pontem solvant, IV, 137. e Chersoneso profugit, Scythis irrumpentibus, VI, 40. iterum fugit Phoenices, Persarum socios, et Athenas navigat, c. 41. cf. c. 33 seq. et 104. ibi imperator Atheniensium electus, c. 104. pugnae ad Marathonem praest, cap. 109 seqq. in Parum ins. expeditionem suscipit malo successu, c. 132—135. Miltiades peculatus reus: not. ad VI, 136. domi accusatus pecuniâ multatur (VI, 136 not.), at mox obit supremum diem, c. 136 not.
- Milyas*, Asiae regio, a Lyciis postea habitata, I, 175 not. Milyae Solymi dicti, *ibid.* III, 90. Milyarum in Xerxis exercitu armatura, VII, 77.
- Mimnermus*, poeta, I, 14 not.
- Mina* Attica, II, 168 not. III, 13 not. *Minae* duae pretium captivi, V, 78 not. VI, 79 not.
- Minerva*, Neptuni filia et Tritonidis, a Iove adoptata perhibetur, IV, 180 not. Minerva (Saitica) Aegyptiorum, II, 62 not. Aeginett., III, 59 not. (eius templum) V, 83 not. Tritonis s. *τρίτονης*, IV, 180 not. VII, 141 not. Equestris, IV, 188 not. Minerva Iliaca, VII, 43 not. Attica, VIII, 55 not. Minervae sacerdos Attica, V, 72 not. cum Neptuno de dominio terrae Atticae contendit, VIII, 55 not. Minervae Aleae templum Tegeae, I, 66 not. IX, 70. Assesiae templum ab Alyatte incensum, I, 19 not. postea duo restituta ad Assesum, I, 22. Crastiae a Dorieo dedicatum, V, 45 not. Minerva Pallas, VII, 141 not. Minerva Polias (aedes in arce), not. ad VIII, 53. Minerva urbis Praeses, ἡ Ἀθηναίη Πολιάς, Athenis, V, 82 not. III, 59 not. Minervae templum in arce Athen. (Parthenon) Doriensibus intrare nefas, V, 72 not. Ἀθηναίης Πολιούχου templum in Chio ins., I, 160 not. Minervae Pallenidos templum ad Marathonem, I, 62 not. Pronaeae templ. Delphis, I, 92 not. VIII, 37 not. 39. Sciradis templum in Salamine, VIII, 94 not. Minervae templum Sigei, V, 65 not. V, 95. — Minervae Iliadi mille mactat boves Xerxes, VII, 43 not. — Minervae oraculum apud Aegyptios, II, 83. templum in Sai opp. propylaeis instructum, II, 175 not. Minervae inaurata statua ab Amasi Cyrenen missa, et duae lapideae Lindum, II, 182 not. Minervae sacerdos femina apud Pedasenses barbam emittit, I, 175 not. VIII, 104. — Aegides, quibus Minervae imagines instruuntur, ex Libya acceperunt Graeci, IV, 189 not. — Minervae festum apud Ausenses, quo virgines invicem pugnant, IV, 180 not. apud Nomades Libyes, IV, 189 not.
- Minoa*, Selinusiorum colonia, V, 46 not.
- Minos* Cnossius maris imperium obtinet, III, 122 not.
- Minos* et Sarpedon, Europae filii, de regno in Creta dissident, I, 173. Minois caedes in Sicilia perpetrata, VII, 169 not. 170 not. 171 not.
- Minyae*, Argonautarum nepotes, Lemno a Pelasgis eieci, Spartae mulierum dolo e carcere liberantur, IV, 145 not. 146. cf. not. Minyae a Spartanis recepti, IV, 145 not. Minyae Theram condunt, IV, 148 not. Minyae Or-

- chomenii Ionibus admixti, I, 146 not.
- Mitra*, Persarum, I, 131 not. VII, 43 not. Mithrae nomen in multis vocc. comp., VII, 67 not. — *mitra pilei* genus, VII, 62 not.
- Mitradates* pater Cyrum morti destinatum servat, I, 110. 111.
- Mitrobates*, Dascylei praefectus, III, 120. ab Oroete Sardium praefecto interficitur, III, 126. 127.
- Mitylene*, vid. *Mytilene*.
- Mizraim* s. *Mesr.* (Aegyptus) not. ad II, 12. 15.
- Mnesarchus*, Pythagorae pater, IV, 95 not.
- Mnesiphilus* Atheniensis bene Themistoclem monet, VIII, 57 not.
- Moenia* lignea Budinorum, IV, 108. 123. cf. *Muri*.
- Moeris*, Aegyptiorum rex, II, 13 not. 101 not. eius praeclara opera, II, c. 101 not. II, 149 not.
- Moeridis* lacus, II, 4. 69. 148. eius descriptio, II, 149 not. cf. III, 91 not.
- Molo* in Samo III, 60 not.
- Moloeis*, fl. Boeotiae, IX, 57 not.
- Molossi* pop., I, 146. VI, 127.
- Molpagoras*, Aristagorae pater, V, 30 not.
- Momemphis*, urbs Aegypti, II, 163 not.
- Monachii* glossae in Herodotum: Vol. IV. p. 478.
- Monarchiae* commoda et incommoda, III, 80. 82.
- Moneta* ex plumbo deaurata, III, 56 not. de corruptione monetæ.
- Mongoli*: vid. not. ad IV, 23. 24. 27. 71 not.
- Monolitha* aedes, II, 155 not. 175 not.
- Mons* Arabicus, II, 8. 124. mons Libycus, II, 8 not. 124. mons ingens eversus indagandis metallis, VI, 47. montes Altai significantur, IV, 25 not. montes, primae religionis ac cultus sedes, I, 131 not.
- Mophi*, mons Aegypti, II, 28 not.
- Morae* utilitas, VII, 10.
- Morbus* femineus Scythas invadit, I, 105 not. morbo sacro laborat Cambyses, III, 33 not. morborum praecipua causa, II, 77. morborum singulorum medici apud Aegyptios, II, 84 not. morborum curatio apud Babylonios, I, 197. morbos plurimos Tearus fl. sanare valet, IV, 90. morbus foedus, vermibus in corpore enatis, IV, 205 not. Epilepsiae morbus apud Aegyptios, not. ad III, 33. vid. *Medicina*.
- Mors* optimum homini contingit, I, 31. optatissimum perfugium aerumnosae vitae, VII, 46 not. mori satius esse, quam vivere, VII, 46 not.
- Mortuos* parentes honoris causa comedunt Issedones, IV, 28 not. et Calatiae Indi, III, 38. mortuos Trausi praedicant felices, recens natos plangunt: V, 4 not. mortuos terra condunt Scythae, IV, 73. et Trausi Getae, V, 4. melle condunt Babylonii, I, 198. mortuos sedentes sepeliunt Nasamones, IV, 190. mortuorum sepultura apud Aegyptios, II, 86—88. vid. *Cadaver* et *Sepultura*. — Mortui simulacrum in conviviiis Aegyptiorum, II, 78.
- Morum* vis, III, 38 not.
- Moschi* pop., III, 94 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 78.
- Mosynoeci* pop., III, 94 not. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 78.
- Mudjelliba* (in Babylone), I, 181 not.
- Mula* mulum duplex genitale habentem peperit, mula parit, III, 153 not. VII, 57 not. cf. c. 151. muli

non gignuntur in Eleo agro, IV, 30. mulorum species Scythis horrenda, IV, 129. mulae non ferunt frigus, IV, 28 not. — mulus, I, 55 not. muli in ludis Olympic., not. ad IV, 30.

Muleta Phrynicho imposita, VI, 21 not. *Mulctae* diis solutae, III, 52 not.

Mulier, tunicam exuens, simul recundiam exuit, I, 8 not. cf. c. 10. — mulieres non omnes pariunt expleto decimo mense, VI, 69 not., ubi de tempore partus. — mulierum artes dolosae in regia aula, I, 11—13. III, 67—69. 134. VII, 2. 3. — mulieres Argivae matrem pios habentem filios praedicant, I, 31. mulieris, quae non nisi cum suo marito concubuerat, urinâ Pheroni regi visus restitutus, III, 111. — mulier ex deformissima formosissima facta, VI, 61 not. mulier semivipera ex Hercule tres concipit filios in Scythia, IV, 9 not. mulieres, quae oraculum in Graeciam intulerunt, columbae vocatae, II, 56. 57 not. mulieres apud Aegyptios virorum opera faciunt, II, 35. mulieres laboriosae Paeonum, V, 12. 13. — apud Issedones aequam cum viris potestatem habent, IV, 26. — apud Zaeceas currus aurigantur in bellum, IV, 193 not. mulieres super mariti tumulum ingulantur apud Thraces, V, 5 not. mulieribus apud Gindanes honori est cum viris quam plurimis concubuisse, IV, 176 not. mulieres promiscue cum viris coeunt apud Massagetas, I, 126. vid. *Concubitus*. mulier sacra in Beli templo et in Iovis Thebani aede, I, 182 not. — mulieres apud Babylonios semel in Veneris templo cum viro peregrino

concumbant, I, 199 not. mulieres emuntur, V, 6 not. mulieres apud Babylonios et Venetos in matrimonium a praecone venduntur, I, 196 not. — Mulieres in convivio adducere, Persis est mos, mulieres Graecae absunt, V, 18 not. mulieres fuso et colo, nec vero exercitu donandae, IV, 162. apud Persas vero alius mos, IX, 109. — mulier vocari, Persis maximum opprobrium, IX, 107. cf. cap. 20. et VIII, 88. — mulierum mutui raptus inimicitiarum iuter Graecos et Asiae populos prima origo, I, 1 not. 5. cf. III, 134. ob mulieres bellum Persarum adv. Aegyptum commotum, III, 1—3. mulieres Minyarum maritos supplicio liberant, IV, 146 not. mulieres vett. panem conficiunt, VII, 187 not. VIII, 137 not. mulieres Atheniensium Braurone rapiunt Pelasgi, IV, 145 not. et postea in Lemno interficiunt, VI, 138. — Lemniorum mulieres maritos suos necant, VI, 138. — mulieres Babyloniorum strangulatae ne frumentum absumerent, III, 150. cf. c. 159. mulier in templo Iovis Babylonii, I, 182 not. mulieres a vicinis populis Babylonem missae Darii iussu, c. 159. mulieribus Barcaeorum mammae praeseptae a Pheretima, IV, 202. — mulieres stuprando extinguae, VIII, 33. mulieres Atticae vestimentum permutant, V, 87 not. Corinthiae ornatu et vestimentis exutae, V, 92 not. Aegyptiacae unam habent vestem, II, 30. Libyssae mulieres vesti circumficiunt thoraces ex pelle caprina, IV, 189 not. apud Gindanes fascias plurimas gestant, IV, 176. mulieres virili virtute, VIII, 88. cf. I, 184 seq.

- II, 100. VII, 99. mulieris simulacrum aureum Delphis a Croeso dedicatum, I, 51. Darii mulieris effigies aurea malleo ducta, VII, 69. muliebria pudenda a Seso- stre columnis insculpta, II, 102. mulieres Argivorum furore correptae, IX, 34. mulieres Atheniensium Lycidis uxorem et liberos lapidibus obruunt, IX, 5.
- Multos decipere facilius est quam unum*, V, 97.
- Mumiae*, II, 85 not. et Excurs. VIII. Vol. I. p. 861 seqq. cf. *Cadaver*.
- Munatius Plancus* s. *Irenaeus*: Vol. IV. p. 477.
- Munychia*, VIII, 76.
- Mures* Africani bipedes, i. e. Ierboa, IV, 192 not. mures auxilio veniunt Sethoni in bello contra Sanacharibum, II, 141 not. mures in Scytharum donis, IV, 131.
- Muri* lignei Budinorum, IV, 108. 123. ligneo muro sepiunt Persae castra, IX, 65. 70. in oppugnandis muris Athenienses periti, IX, 70. cf. c. 102. Murus ligneus in oraculi responso, VII, 142. 143. VIII, 51.
- Murychides* Hellespontius, IX, 4.
- Musarum* nominibus inscribuntur Herodoti libri ab Alexandrinis: Comment. §. 13. Vol. IV. p. 458. Musarum nominibus plures antiquitus opera sua inscripserunt: Comment. §. 13. *ibid.* p. 458.
- Musaeus* oracula edit, VIII, 96. IX, 43. eius vaticinia corrumpit Onomacritus, VII, 6. cf. not.
- Musici* Argivi primarii, III, 131.
- Mustelae* Libycae, IV, 192 not.
- Mycalae* promontorium, I, 148. VI, 16. VII, 80. IX, 90 not. 96. Mycalae cacumina, IX, 104. 107. pugna ad Mycalen, IX, 98. 104.
- Mycenaei* Heraclidas in servitutem redigere tentant, IX, 27 not. Mycenaei ad Thermopylas, VII, 202. ad Plataeas, IX, 28 not. urbs Mycenaeorum: not. ad IX, 28.
- Mycerinus*, rex Aegypti, filiam suam in bove lignea deaurata sepelit; vitae spatium ab oraculo sibi definitum duplicare studet; eius pyramis, II, 129 not. 132 not. 134. eius nomen, II, 134 not. et II, 129 not.
- Myci* pop., III, 93 not. Mycorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 68.
- Myconus*, ins. prope Delum, VI, 118. not.
- Myecphoritana* praefectura in Aegypto, II, 166 not.
- Mygdoniam* a Bottiaei Axius fl. determinat, VII, 123 not. cf. c. 124. 127.
- Mylasa*, oppidum (τὰ Μύλασα), ubi priscum Iovis Carii templum, I, 171 not. V, 37 not. Mylasensis fuit Heraclides, V, 121. Oliatus tyrannus captus, V, 37 not.
- Mylytta* Assyrii Venus appellata, I, 131 not. eius cultus in templo Babylonico, I. c. 199 not., nomen, *ibid.*
- Myndia* navis, V, 33.
- Myrcinus*, urbs Edonum, V, 11 not. 23. et 124.
- Myriades* singulae in Persico exercitu numeratae, VII, 60.
- Myriandricus* sinus, IV, 38 not.
- Myrina*, Aeolia civitas, I, 149 not.
- Myrinaei* in Lemno, VI, 140.
- Myrmex*, i. e. Formica, scopulus inter Sciathum ins. et Magnesiam, VII, 183 not.
- Myron*, avus Clisthenis, VI, 126 not.
- Myrrhâ* vulnera curantur, VII, 181. myrrha in Aegypt. medic., II, 86 not. coll. III, 107. II, 73 not.
- Myrsilus* s. Myrtilus, alias Candaulus dictus, I, 7 not.

- Myrsus*, Candaulis pater, I, 7.
Myrsus, Gygis filius, nuncius mittitur Samum, III, 122 not. perit ad Pedasum, V, 121.
Mys Europaeus, a Mardonio missus ad oracula consulenda, VIII, 133 not. — 135.
Mysi et Teucri ante Troiana tempora expeditionem faciunt, VII, 20. cum Lydis et Caribus Iovis Carii templum commune habent, I, 171. a Croeso subacti, I, 28. Dario tributum pendunt, III, 90. per Mysiam agmen ducit Xerxes, VII, 42. eorum in exercitu armatura, VII, 74. — Mysiae opp., Cios, V, 122. et Atarneus, I, 160.
Mysteria Cabirorum, II, 51. III, 37. Aegyptiorum, II, 171. Eleusinia, VIII, 65.
Mytilene s. *Mitylene*, urbs Lesbii, I, 27 not. I, 160. Aeolensium civitas, II, 178. Mytilenaei cum Atheniensibus bellum gerunt de Sigeo, V, 94 not.
Myus, urbs Ioniae, I, 142 not. V, 36. Myusii in Ionum classe ad Miletum, VI, 8.
- N.
- Nabonassar*: I, 184 not.
Nabonidus: I, 74 not. 77 not. 188.
Nabopolassar: I, 74 not.
Nahr-Malcha, canalis Babylon, I, 193 not.
Naparis, Scythiae fl., IV, 48 not.
Nasamones, pop. Libyae, II, 32 not. IV, 182 not. eorum mores, IV, 172 not. 190.
Nascentium deploratio apud Trausos, V, 4 not.
Natalis dies, vid. *Dies*.
Natho, insula Aegypti, II, 165 not.
Natron, II, 86 not.
Naturae solertia, III, 108.
Naucrari, magistratus Athen., V, 71. cf. not.
Naucratis celeberr. Aegypti emporium, II, 97 not. Graecis ab Amasi habitandum datum, c. 178 not. 179. Naucraticae meretrices, II, 135.
Naves olim minio omnes tinctae, III, 58. navium insignia, III, 59 not. III, 37 not. VIII, 88 not. naves longae, I, 2 not. I, 163 not. VI, 48 not. VII, 21 not. II, 102 not. V, 81 not. (triemes) ducentis plerumque viris repletae: not. ad III, 13. VII, 184. rotundae, I, 163 not. Aegypti, II, 96. Samiorum, III, 59 not. per terram transportare, VII, 24 not. veterum quales, VII, 188 not. naves transvehendis equis, VI, 48 not. VII, 97. navis insigne Artemisiae reginae, VIII, 88. Phoenicum, III, 37. Samiorum, III, 59. navis armatura apud Chios, VI, 15. apud Persas, VII, 184. — Quinqueremes naves prius non usitatae: not. ad VI, 87. Sidoniam semper navem Xerxes conscendit, VII, 100 not. 128. et Phoenissa navi conscensa in Asiam traiecit, VIII, 118. — Sidoniae naves et Halicarnassensium praestantissimae in Xerxis classe, VII, 99. 100. numerus navium Persarum, VII, 89 seqq. Graecorum ad Artemisium et Salaminem, VIII, 1 not. 14. 44. 48. ubi vid. not. — naves quinque drachmis commodatae, VI, 89. — Navigia Armeniorum ex corio confecta in Euphrate fl., I, 194 not. naves onerariae ex spina arbore apud Aegyptios, II, 96 not. navigia ex uno genu arundinis apud Indos, III, 98.
Naufragium Persarum apud Athon montem, VI, 44. ad Euboeam,

- VIII, 12 seq. naufragi immolantur a Tauris, IV, 103.
- Navigatio* diurna septuagies mille orgyrum, IV, 86 not. *Navigationes* longae, III, 115. a Phoenicibus institutae, I, 1. qui Africam circumnavigant iussu Neconis Aegypti regis, IV, 42 not. et Excurs. Vol. II. p. 719 seqq. qui triremes et in boreali et in Arabico sinu aedificari iubet, II, 159. — longae navigationes Carthaginiensium, IV, 43. cf. c. 196. Phocaeensium, I, 163. de iis cf. not. ad I, 166. — Scylax Caryandensis Indiam circumnavigat, IV, 44. et Excurs. Vol. II. p. 723 seqq. Sataspem Persam Africam circumnavigare iubet Xerxes, IV, 43. — navigatio in Nilo adverso flumine, II, 96. cf. c. 29 seq., ubi iter describitur ab Elephantine urbe Meroën usque Aethiopum metropolin et Asmasch. — navigatio adverso flumine Euphrate nulla, I, 194. — In navigatione bolidem usurpant, II, 5. 28.
- Naumachiae* spectaculum a Xerxe institutum, VII, 44.
- Nauplius* ager, VI, 76 not.
- Naustrophus*, pater Eupalini, III, 60.
- Naxus* ins., Cycladum maxima, a Pisistrato subacta et purgata, I, 64. Darii aetate omnes insulas opulentiâ superat et maxime floret, V, 28 not. Naxii Siciliam incolentes ab Hippocrate victi, VII, 154 not. Iones Naxii Athenis oriundi, VIII, 46 not. Naxios exules Aristagoras in patriam restituere conatur; inde Ioniae turbarum initium, V, 30 seqq. insula a Persis capta, VI, 96. Naxiae naves a Medis ad Graecos trans-eunt, VIII, 46. Naxii maris imperium tenent: not. ad V, 28.
- Neapolis* (Pallенае), VII, 123 not. *Neapolis* Aegypti, II, 91 not.
- Nebucadnezar*, not. ad I, 185. 102. 181. II, 169. 177 not.
- Necessitatis* numen, VIII, 111.
- Necos*, pater Psammitichi, a Sabacone interfectus, II, 152 not.
- Necos*, rex Aegypti, Psammitichi fil., fossam ducit in Erythraeum mare, et Phoenices emittit ad Africam circumnavigandam, IV, 42 not. et Vol. II. p. 719. II, 158 not. triremes aedificari iubet, Cadytin Syriae capit, c. 159 not.
- Necyomantium* Thesprotiae, V, 92 not.
- Negotiationis* veteris vestigia nonnulla: Merces Aegyptiae a Phoenicibus ab antiquissimis temporibus in Babyloniam et Graeciam advectae, I, 1 not. cf. V, 58. et II, 49. iidem in Graeciam ex Arabia thus, myrrham, cinnamomum et ladanum (cf. c. 112.) important, III, 107. et 111. negotia Graecorum cum Ponti Euxini accolis et interioribus tractibus, IV, 24 not. — Ex Ponto in Aeginam et Peloponnesum advehitur frumentum, VII, 147. cf. IV, 17., ubi Scythae aratores frumentum serunt vendendi causa. In Borysthenis emporio per septem interpretes negotia sua peragunt Scythae, IV, 24 not. — Ab extrema Europa Graecis stannum venit et electrum, III, 115 not. ex Tartesso, quam Phocaeenses Graecis ostenderunt, I, 163 Colaeus Samius post Sostratum Aeginetam maximas divitias retulit, IV, 152 not. Corobius Cretensis Theraeos in Libyam ducit et Plataeam ins., IV, 151. — Carthaginienses in Africae regione ex-

- tra Herculis columnas sita taciti merces suas auro permutant, IV, 196 not. cf. c. 195. via publica, qua mercatorum societates media Africae deserta peragant, describitur, IV, 181—185 not. via mercatorum in interiores Asiae tractus: not. ad V, 52. coll. Vol. IV. pag. 424. Cambysis aetate Graeci frequentes in Aegyptum veniunt negotiandicausa, III, 139, ubi Naucratin habent emporium, II, 178 not. cf. c. 179. coll. c. 154. ubi Ionum Carumque castra ad Pelusium Nili ostium; et interpretum origo narratur; cf. c. 164 et not. Linum Graecis ex Aegypto adfertur, II, 105. cf. c. 35. et III, 46. et byblos s. papyrus, V, 58. vinum ex Graecia et Phoenicia in Aegyptum (cf. II, 77.) doliis figlinis invehitur, III, 6. — palmeum vinum et alias merces Armenii Euphrate fl. Babylonem devehunt, I, 194. — Sardes et Ephesum pueri formā praestantes castrandi mittuntur, quippe Persis magno in pretio, VIII, 105. III, 49. cf. VI, 32. — linum Colchicum a Graecis nominatur Sardonicum, II, 105. — Vid. *Navigatio*.
- Neith* (Minerva), II, 62 coll. not. ad IV, 180.
- Neleus*, Codri filius, Miletum condit, IX, 97 not. Neleidae, V, 65 not.
- Nemesis*, Adrastea: Vol. I. p. 835. Nemesis Herodoti: cf. supra s. v. *Herodotus* et vid. potissimum Vol. IV. pag. 451.
- Neocles*, Themistoclis pater, VII, 173.
- Neodamodes* (νοδαμώδεις) Spartanorum: not. ad IX, 10.
- Neon* (Νέων), oppidum Phocidis, VIII, 32 not. 33.
- Neontichos* (Νέοντιχος), Aeolumcivitas, I, 149 not.
- Neptunus*, terrae quassator, Thesaliae montes rumpit, VII, 129 not. Neptunus Minervae pater, IV, 180 not. Neptunus Libyae, IV, 188 not. (Ἐπικος) — cum Minerva de dominio Atticae contendit, VIII, 55 not. cognomen Servatoris accipit, VII, 192 not. — Aegypti incognitus, a Libycis semper cultus, II, 50 not. Nomades Libyes Neptuno sacrificant, IV, 188 not. — Neptunus Scythiis Thamisadas, IV, 59 not. — Neptunus Heliconius, I, 148 not. Neptuni templum ad Potidaeam, VIII, 129. ara in Isthmo, VIII, 123. aenea statua septem cubitorum, IX, 81.
- Nereidibus* sacrificant Magi, VII, 191. Nereidae II, 50.
- Nestor*, pater Pisistrati, V, 65.
- Nestus*, fl. Thraciae per Abdera fluens, VII, 109 not. 126.
- Neuri*, pop. Scythicus, IV, 17 not. 100 not. 105 not. eorum mores, IV, 17 not. 105 not. eorum terra (ἡ Νευρὸς γῆ), IV, 51.
- Nicander*, rex Sparta, VIII, 131.
- Nicandra*, Dodonaeorum sacerdos, II, 55.
- Nicodromus*, Cnoethi fil., Aegineta, VI, 88.
- Nicolaus*, Bulidis fil., Lacedaemoniorum legatus, VII, 137.
- Nicolaus* Damascenus, quid de Cyri originibus et historia tradiderit: not. ad I, 95. Vol. I. p. 214 [vid. K. Steinmetz: „Herodot und Nicolaus Damascenus“ in *Programmate Lüneburgens.* 1861.].
- Niger* fluvius s. Ioliba in Africa, II, 32 not.
- Niger* sinus, vid. *Melas*.

- Nilometra*: not. ad II, 13.
Nilus, Aegypti fluvius; de nomine II, 13 not. de eius natura et anni incrementi causa, II, 13 not. II, 19 not. 22 not. 25. auras cur non spiret, II, 27. cf. c. 19 not. de eius fontibus, c. 28 not. et Nasamonum narratio, c. 32—34. cf. IV, 53. eius cursus, quinque ostia, II, 10. septem ostia, II, 10 not. c. 17. 29. 31. et Excurs. Vol. I. p. 850 seqq. supra Elephantinen scopulosus, II, 29. cum Istro comparatur, II, 26. 33 not. VI, 50. terminus Asiae et Africae, IV, 45. cf. II, 16. Nili cataractae, II, 17 not. vid. supra *Cataractae*. cursus supra Syenem, II, 29 not. Nili prior cursus, II, 10 not. 99 not. Nilus pro Osiride ipso habetur ab Aegyptiis, II, 28 not. coll. II, 61 not. Nilus deus, II, 90 (coll. II, 110 not.). Nilus cum Nigro coniunctus? II, 32 not.
Ninus, Assyriorum urbs, ad Tigrin fl., I, 193. II, 150. I, 102 not. I, 106 not. Nini situs, I, 193 not. subacta a Nitocri regina, I, 185. eam Cyaxares obsidet, I, 103 not. et expugnat, I, 106 not. Niniorum porta, vel Ninia porta Babylonis urbis, III, 155.
Nipsaci Thraces, IV, 93 not.
Nisaea, portus Megarensium, I, 59 not.
Nisaei equi, a Mediae campo Nisaeo nominati, III, 106. VII, 40 not. IX, 20.
Nisyrii, VII, 99 not.
Nitetis, Apriae regis filia, III, 1 not.
Nitocris, regina Babylonis; eius egregia monumenta; Ninum oppidum capit, I, 185 not. seq. eius sepulcrum cum dolosa inscriptione, c. 187 not.
Nitocris, Aegyptiorum regina, II, 100 not.
Nitri vis medica, II, 86. cf. not.
Nix, vid. *Plumae*.
Noës, fl. Thraciae Istro miscetur, IV, 49 not.
Nomades Scythae Cimmerios sedibus expellunt, I, 15.
Nomades Libyes, IV, 187.
Nomades Sagartii, pop. Persicus, VII, 85.
Nomi Aegyptiorum, II, 164 not. 165.
Nomina Persica in eandem literam desinunt, I, 139 not. nomina festorum apud Graecos, I, 148 not. nomen patris adiectum honoris causa, VI, 14 not. nomina avorum nepotibus data, VI, 131 not.
Nonacris, oppidum Arcadiae, VI, 74 not.
Nothos, Aeschinis pater, VI, 100.
Notium, oppidum Aeol., I, 149 not.
Novem fontes Atticae, VI, 137.
Novem viae Edonorum, V, 126 not. VII, 114 not.
Novilunium religiose observant Spartani, VI, 106 not.
Novus murus, vid. *Neontichos*.
Nox repente facta in pugna Lydorum et Medorum, I, 74. 103. Xerxe Sardibus versante nox medio die exstitit, VII, 37. noctes in dies commutatae a Mycerino rege, II, 133.
Nubiae monumenta: not. ad II, 29.
Nuces per Asiam mediam frequentes, IV, 23 not.
Nudium, oppidum Minyarum, ab Eleis eversum, IV, 148 not.
Nudum conspici turpe est apud barbaros, I, 10 not. Vid. supra *Mulier*.
Numerus totius Xerxis exercitus, VII, 185. 186 not. pedestrium copiarum initus, VII, 81. navium classiariorumque, VII, 184 seq.

- Graecorum ad Plataeas, IX, 30 not. Persarum Mardonii imperio subiectorum, IX, 32 not.
- Numi aurei* primum a Lydis cusi, I, 54 not. I, 94 not. Numariam legem fert Darius, III, 89. cf. IV, 166 not. numi ex plumbo a Polycrate deaurati, III, 56 not. pecuniae inopia in Aegypto, II, 136. numerum s. monetae origo, III, 96 not. coll. IV, 166 not. Vid. supra *Darius*.
- Nuncius* ad Zalmoxin deum a Thracibus missus, IV, 94. nuncius occulte missus ab Harpago ad Cylum, I, 123. 124. ab Histiaeο ad Aristagoram, V, 35. a Demarato ad Lacedaemonios, VII, 239. vid. *Epistola*. — Nunciorum Persicorum institutum, VIII, 98 not.
- Nymphodorus*, Pythae f., Abdcrita, VII, 137 not.
- Nysa*, Aethiopiae oppidum, II, 146 not. III, 97. cf. III, 111.
- Nysia* s. *Nyssia*, Candaulis uxor, not. ad I, 12.
- O.
- Oarizus*, pater Massagis, VII, 71.
- Oarus fl.* in Maeotin paludem se exonerat, IV, 123 not.
- Oasis* Libyae, III, 26 not.
- Obelisci* saxei in Solis templo a Phrone dedicati, II, 111 not. obelisci ingentes in Minervae templo Saitano, II, 170. obeliscus Sesostridis, Parisios transvectus, Vol. I. p. 800. vid. *Sculptura*.
- Oceanus fl.* terram circumfluit, IV, 8 not. 36. II, 23 not. 21 not.
- Ocellus* Lucanus: Prooem. not. (Vol. I. p. 3.)
- Octamasades* Scylam fratrem, regem Scyth., occidit, IV, 80.
- Oculos* in pectore habent acephali, IV, 191. oculorum medicus Aegypt. optimus, III, 1 coll. II, 84 not.
- Ocytus*, Adimanti pater, VIII, 5. 59.
- Odomanti*, pop. Paeoniae, V, 16 not. VII, 112.
- Odrysae*, pop. Thraciae, ad Artiscum fl. habitant, IV, 92 not.
- Odyssea* Homeri, II, 116 not.
- Oea locus*, ins. Aeginae, V, 83 not. coll. 80 not.
- Oebares*, Darii equestrum custos, cuius callido commento rex evasit Darius, III, 85 seq.
- Oebares*, Megabazi fil., Dascilei praefectus, VI, 33.
- Oedipus*, Laii fil., V, 60. Oedipodis Furiis templum dedicatum Spartae, IV, 149.
- Oenoë*, Atticae pagus extremus versus Boeotiam, V, 74 not.
- Oenone*, pristinum nomen Aeginae ins., VIII, 46 not.
- Oenotria* terra, in Italia; oppidum Velia ibi a Phocaeensibus conditum, I, 167 not.
- Oenussae* insulae, I, 165 not.
- Oeobazus* Persa, militiae missionem petit Dario pro filiis, IV, 84.
- Oeobazus*, Siromitris pater, VII, 68.
- Oeobazus* Persa, Sesti deponit positum armamenta, IX, 115. a Thracibus interficitur, c. 119.
- Oeor* (*Olôq*), apud Scythas virum significat, IV, 110.
- Oeorpata* (*Olôq̄xata*), id est, viros caedentes, Amazones dictae linguae Scythicae, *ibid*.
- Oëroë* ins. (Asopi filia nominata) in agro Plataeensi, IX, 51 not.
- Octaci* montes ad Thermopylas, VII, 176 not. 217 not.
- Oetosyrus*, Apollo apud Scythas, IV, 59 not.
- Oiolycus* (i. e. *Ovilupus*) unde nomen acceperit, IV, 149 not.

- Olbia* urbs, IV, 18 et 78 et Excurs. Vol. II. p. 713 seqq.; de nomine et situ Vol. II. p. 713 seqq. Phrygica sacra introducta: not. ad IV, 53.
- Olbia* olim *Sabia* vocata, IV, 79 not.
- Olbiopolitae*, vid. *Olbia* et *Borysthenitae*.
- Oleae* solis quondam Athenis exstistisse feruntur, V, 82. et V, 83 not. ab Atticis cultae, V, 82 not. olea cremata in arce Athen. revirescit, VIII, 55 not. oleaginea corona Olympiorum praemium, VIII, 26. arbor sacra: not. ad IV, 34. VIII, 53.
- Olen* Lycius, vetus poëta, IV, 35 not.
- Olenus*, Achaeorum oppidum, I, 145 not.
- Oleum* e sesamo, I, 193 not. oleum cedrinum, II, 87 not. IV, 75 not. oleum petrinum, VI, 119 not. olivae ramos gestant supplices, VII, 141 not.
- Oliatus* Mylassensis, Ionum tyrannos dolo capit, V, 37.
- Olophyxus*, oppidum in Atho monte, VII, 22 not.
- Olorus*, rex Thraciae, VI, 39. 41.
- Olympia*, oppidum Elidis, V, 22. II, 160. ibi ex victimis (ignispicio) responsa dei petuntur, VIII, 134 not. Olympii Iovis templum, II, 7. eiusd. statua aenea, IX, 81. — ibi Olympios ludos agunt Graeci, VIII, 26. cf. VII, 206. ad quos soli Graeci admittuntur, V, 22. cf. II, 160. ubi Aegyptiorum iudicium. Olympicc. certaminum ordo, IX, 34. certaminis praemium oleae corona, VIII, 26. — Olympionicae nominantur Philippus Crotoniata, V, 47. Cylon Atheniensis, V, 71. Demaratus, rex Spart., VI, 70. Alcmaeon, VI, 125. Miltiades ὁ κτίστης, VI, 103. et frater eius Cimon ter, VI, 103. — Agonothetas sedibus pellit Phidon, VI, 127. Olympiae Herodotus num recitaverit: Commentat. §. 4 (Vol. IV. p. 407 seqq. 412 seqq.) coll. nott. ad II, 7. (Vol. I. p. 443).
- Olympias* festum, VII, 206 not. τὰ Ὀλύμπια, VIII, 26.
- Olympieni*, v. *Olympus*.
- Olympiodorus*, Lamponis fil., IX, 21.
- Olympus*, Mysiae mons, I, 36 not. 43. ab eo Mysi Olympieni vocati, VII, 74.
- Olympus*, mons Thessaliae, I, 56. VII, 128 not. 129 not. Olympicae fauces, VII, 172.
- Olynthus*, Graeca civitas ad Thermaeum sinum, Sithoniae regionis, VII, 122 not. expugnata ab Artabazo, VIII, 127.
- Oneatae* (i. e. Asinarii), tribus Sicyoniorum, V, 68 not.
- Onesilus*, Chereidis fil., Gorgum fratrem Salamine Cypri excludit; Cypriis auctor, ut deficerent a Medis, Amathuntem frustra obsidet, V, 104 not. cf. c. 108. a Persis in proelio interficitur strenue pugnans, cap. 110—113. eius caput super Amathuntis portas suspensum; mox vero ut heros colitur, c. 114.
- Onetas*, Phanagorae fil., VII, 214.
- Onochonus*, Thessaliae fil., VII, 129 not. Xerxis exercitui non sufficit, VII, 196
- Onomacritus*, Musaei vaticiniorum corruptor, Athenis eiectus, VII, 6 not.
- Onomastus* Eleus, e procis Agariatae, VI, 127.
- Onuphitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.

Ophir, III, 114 not.

Ophiussae, IV, 105 not.

Ophryneum, oppidum Troadis terrae, VII, 43 not.

Opifices in honore ap. Corinthios, II, 167.

Opis virgo Hyperborea, IV, 35 not.

Opis, oppidum ad ostia Tigris, I, 189 not.

Opoea, uxor regis Scylae, IV, 78.

Opuntii Locri, VII, 203.

Oraculum Abis spoliatum, VIII, 33.

Ammonis in Libya, I, 46. II, 18.

eius origo, II, 55. Amphiarai, I,

46. VIII, 134. Apollinis Ismenii,

I, 52. Ptoi Thebis, VIII, 135 not.

Bacchi ap. Satras, VII, 111 not.

Branchidarum, I, 46. 92. 157 seq.

II, 159. V, 36. Delphicum verax

reperit a Croeso, I, 46—48.

Delphicum in Lacedaemoniorum

rebus: V, 42 not. V, 63 not. cor-

ruptum ab Alcmaeonidis, V, 63

not. cf. c. 90. a Cleomene Spar-

tanorum rege, VI, 66. Didymis

(vid. *Branchidae*) a Persis ex-

spoliatum, VI, 19. Dianae ap.

Aegyptios, II, 83. Dodonaenum,

omnium vetustissimum ap. Grae-

cos, II, 52. I, 46. eius origo, II,

54—57 not. Herculis ap. Aegy-

ptios, II, 83. Latonae in Buto

oppido, II, 155. cf. c. 83. et

111 not. 113 et 152. Martis ap.

Aegyptios, II, 83. (ap. Chalybes),

VII, 76. Minervae, II, 83. Pata-

ris Lyciae oppido, I, 182. The-

bis Aegyptiis, II, 56. cf. I, 182.

Trophonii, I, 56. VIII, 134. Ora-

culum per mortuorum evocatio-

nem in Thesprotia, V, 92. §. 7

not. 120. — oracula Aegyptio-

rum, II, 83. cf. 152 et 155. —

— de oraculis quid sentiat He-

rodotus, VIII, 77 not. et Com-

ment. §. 12. Vol. IV. p. 454 seq.;

oracula pietatis et humanitatis
sensum declarant, I, 167 not.
iusti rectique sensum, VI, 86.
§. 3 not. oracula postmodo (ut
quidam putant), ficta, VIII, 141
not.

Oracula ex victimis petita, VIII,

134. Oracula duo Atheniensibus

reddita; alterum de muro ligneo,

VII, 140 not. ad 141. 143. gene-

rum auxilio advocare, VII, 189.

de expeditione adv. Aeginam in

trigesimum annum differenda, V,

89. oracula in arce Athen. cu-

stodita Cleomenes Spartam de-

fert, V, 90 not. oraculum Chalce-

doniis redditum, IV, 144 not. ora-

culum Argivis et Milesiis redd.,

VI, 77 not. oraculum Alyatti red-

ditum, I, 19. Aëtionis de subole,

V, 92. §. 2. Arcesilao de fornace

amphoris plena, IV, 163 seq. Ar-

givis et Milesiis commune, VI,

18. 77. et aliud, VII, 148 not.

Amathusiis, V, 114. Batto, de co-

lonia in Libya condenda, IV, 155

not. Cambysi, III, 64. Clistheni,

Sicyonis tyranno, V, 67. Cnidiis,

I, 174. Corinthiis, V, 92. Creten-

sibus, VII, 169. oracula Croeso

reddita, I, 46 seq. de bello Per-

sis inferendo, I, 53. de mulo in

Medis regnante, c. 55. cf. c. 91.

de mulo filio, I, 85. oraculorum

Croeso redditorum ratio, I, 91.

— oraculum Cypselo datum: de

Corinthis tyrannide, V, 92. §. 5.

Cymaeis et Aristodico: de sup-

plicibus non tradendis, I, 159.

Doloncis, VI, 34. duodecim Ae-

gypti regibus, de phiala aenea,

II, 147. cf. c. 151. Epidauriis,

V, 82. Glaucos de deposito resti-

tuendo, VI, 86 not. oracula Laei,

V, 43 not. Lycurgo, ad legisla-

tionem adhortans, I, 65. *Lydis*,

- de Mermnadarum dynastia, I, 13.
 cf. c. 91. Metapontinis, de Aristea post mortem viso, IV, 15.
 Milesiis et Argivis commune, VI, 77. cf. c. 48. Mycerino, II, 133.
 Neconi, de fossa pro barbaro facta, II, 158. Pariis, VI, 135. Pelasgis, de deorum nominibus, II, 52. Persis, de pugna Plataeensi, IX, 42. 43. Pheroni regi, de visu recuperando, II, 111. Psammiticho, de aeneis viris, II, 152.
 Siphniis, de ligneis insidiis et rubro praecone, III, 57. 58. Spartanis, de Tegea, I, 66. de Orestis ossibus, I, 67 not. de Leonidae obitu, VII, 220 not. de poena caedis Leonidae a Xerxe repetenda, VIII, 114. Thebanis, V, 79. oracula Theraeis reddita: de colonia in Libya condenda, IV, 156—159. oracula Bacidis, vid. *Bacis*. — oraculum Tritonis Iasoni de tripode redditum, IV, 179. — oraculum in Illyrios editum ad Persas refert Mardonius, IX, 42 seq. Ammonis oraculum de Aegypti finibus, II, 18.
Orbelus, mons Paeoniae, V, 16.
Orbis terrarum partitio. II, 16 not. 17 not.
Orbis rerum humanarum, I, 207 not. vid. *Homo* etc.
Orchomenii, pop. Boeotiae; eorum ager a Xerxe invasus, VIII, 34 not. — cum Thebanis iuncti, IX, 16 not.
Orchomenii Arcades in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28 not. cf. VII, 202.
Orchomenii Minyae, Ionibus imixti, I, 146 not.
Ordalia s. dei iudicia, I, 82 not.
Ordessus, Scythiae fl. in Istrum influit, IV, 48 not.
Orestes, Agamemnonis fil.; eius ossa Tegeae reperta et Spartam transportata, I, 67 seq. not. — *Oresteum*, IX, 11 not. I, 68 not.
Orges, pater Antipatri, VII, 118.
Orgia Cereris Achaicae, V, 61.
Orygia mensura, sex pedes habet, II, 5. 149 not.
Oricus, portus Apolloniae terrae, IX, 93 not.
Oricus, regis Ariapithis fil., Scythae, IV, 78.
Orithyia, Erechthei filia, Boreae uxor, VII, 189.
Orneatae, VIII, 73 not. *Orneatae*, Sicyonis tribus, V, 68 not.
Oroetes, Sardium praefectus, Poly crates Sami tyrannum Sardes illectum, cruci affigit, III, 120—125 not. in rerum perturbatione post Cambysis mortem multa nefaria edit facinora; Darii nuncium interimit, c. 126. ad eum necandum Bagaeus mittitur, c. 127 seq.
Oromedon, Syennesis pater, VII, 98.
Oropus ex adverso Eretriae, VI, 100 not.
Orosangae Persico sermone vocantur bene de rege meriti, not. ad III, 140. et VIII, 85 not. cf. III, 154. 160. V, 11. VI, 29.
Orotal, III, 8 not.
Orphica instituta et Pythagorica et Aegyptiaca eadem, II, 81 not. Orphici, II, 123 not.
Orsiphantus, Alpei et Maronis pater, VII, 227.
Orthium carmen, I, 24.
Orthocorybantii, pop. Medicae praefecturae, III, 92 not.
Orus, Osiridis fil., rex Aegypti, II, 144. Graecis Apollo, *ibid.* vid. *Apollo*, *Horus*.
Oryes gignuntur in Africa, IV, 192 not.
Oryza, III, 97 not. III, 100 not.

- Os* Ponti, IV, 83 not.
- Osiris* Aegypt., II, 41 not. vid. *Bacchus*. *Osiridis* sacra et festa, II, 48 not. II, 61 not. 62 not. ad II, 132. II, 170 not. 171 not. Excurs. Vol. II. p. 673 seq. *Osiridis* nomen, II, 144 not. *Osiridis* simulacrum (in mumiiis), II, 86 not.
- Ossa*, Thessaliae mons, I, 56. VII, 128. 129 not.
- Ossa* viri quinque cubitorum, IX, 83 not. *ossa* Orestis reperta, I, 67 seq. not.
- Ostenta* Xerxi oblata, VII, 57. Delphis in bello Persico, VIII, 37. 38. cf. *Deus*.
- Ostia* Nili septem, II, 17. Excurs. Vol. I. p. 850 seqq.
- Ostracismo* damnatus Aristides, VIII, 79.
- Osymandiae* sepulcrum, Vol. I. pag. 870.
- Otanes*, nomen: vid. Excurs. Vol. II. p. 677. Pharnaspis fil., Magi fraudem detegit per filiam suam, III, 67—69. not. ad III, 68. III, 141. coniurationis in Magos princeps. Darium properantem inhibere studet, c. 70—72. et 76. interfectis Magis pro populi imperio sententiam fert, c. 80. pro se et sua familia obtinet, ut semper sui iuris sint, c. 83 seq. dux missus a Dario ad Samum Sylosonti restituendam, c. 141. foedere a Maeandrio fracto, c. 144 seq. Samum vastat, cap. 147. et incolis denuo frequentat, c. 149.
- Otanes*, Sisamnis fil., super pelle patris sedens ius dicit, V, 25 not. Byzantium, Calchedonem et Lemnum capit, c. 26 seq. rebellantes Ionas bello persequitur, c. 116. c. 123.
- Otanes*, Amestridis pater, Persarum dux, VII, 61. — pater *Patiramphae*, VII, 40.
- Otaspes*, fil. Artachaei, Assyriorum dux, VII, 63.
- Othryades* Spartanus, I, 82 not.
- Othrys*, mons Thessaliae, VII, 129 not.
- Otium* agere honestum, V, 6 not.
- Ovium* mira duo genera in Arabia, III, 113 not. oves Soli sacrae Apolloniae, IX, 93. oves in Libya: IV, 155 not. 172.
- Oxus* not. ad III, 117. IV, 40 not. ad I, 202.
- Oxylus*, Herodoti pater, Vol. IV. p. 403.
- Ozolae* Locri, VIII, 32. vid. *Locri*.

P.

- Pactionis* formulae Spartanos inter et Tegeatas, IX, 26. inter Spartanos et Argivos, I, 82. *Sitalcae* Thracum regis cum Octamasade Scythia initae, IV, 80. a Gelone Graecis propositae, VII, 158. Argivorum a Spartanis reiectae. VII, 148. a Mardonio Spartanis propositae, IX, 48. — vid. *Foedus*.
- Pactolus*, fl. Lydiae, ramenta aurea e Tmolio defert, V, 101 not.
- Pactya*, urbs Chersonesi, VI, 36 not.
- Pactyas* Lydus, Sardibus quaestor a Cyro relictus, Lydos ad defectionem movet, II, 153. 154 not. ad I, 155. Cymen aufugit; dein a Chiis Persis traditur, c. 157—160.
- Pactyica* regio, III, 93 not. Indiae finitima, III, 102 not. IV, 44 not. Exc. ad Vol. II. p. 686. *Pactyes* in Xerxis exercitu, VII, 67. *Pactyicus* cultus, VII, 85. cf. c. 67.
- Padaci* Indi aegrotos comedunt, III, 99 not.
- Paeonem* (cantant Perinthii ante victoriam), V, 1 not.
- Paeoniensis* tribus Athen., I, 60 not.

- Paconia*, Paeonidae, Atticae demus, V, 62 not.
- Paconia* et *Pacones* in Macedonia ad Strymonem, IV, 33 not. 49. V, 1 not. 12. 13 not. VII, 124 not.
- Pacones*, Teucrorum coloni, V, 13. cum Perinthiis bellum gerunt, V, 1 not. iis bellum infert Megabazus Darii iussu, et magna ex parte in Asiam abducit, c. 13—15. ab Aristagora adiuti in Europam redeunt, c. 98. Xerxi copias auxiliares conferunt, VII, 185. cf. c. 113.
- Paeoplae* cum Paeonibus in Asiam abducti, V, 15 not. cf. VII, 113 not.
- Paeus*, urbs Hellesponti, V, 117 not.
- Pacti*, Thraciae pop., VII, 110 not.
- Paenum*, opp. Arcadiae, VI, 127 not.
- Pagasaë*, opp. Magnesiaë terrae, VII, 198 not. Pagasaëus sinus, VII, 193 not.
- Palaestina*, Syriae tractus usque ad Aegyptum, VII, 69. I, 105 not. II, 106. Syri Palaestini, III, 5. pudenda circumcidunt, II, 104. militant in Xerxis classe, VII, 89. Palaestineses (reges) not. ad II, 128.
- Palenses* ex Cephallenia in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28 not.
- Pallas*, vid. *Minerva*. Pallas Minervae pater: IV, 180 not. Pal-ladia, IV, 189 not.
- Pallena*, regio Thraciae, olim Phlegra nominata, VII, 123 not. VIII, 126.
- Pallene* in Attica, I, 62 not.
- Palmae* frequentes ad Augila in Africa, IV, 172. 182. ex palmae spatha arcus, VII, 69. palmae frugiferae in Babylonia: ex iis vinum, mel et panis, I, 193 not.
- Palmeum vinum* in Armenia, I, 194 not. cf. *Vinum*.
- Paludes* Aegypti, II, 92. palus Stymphalis, VI, 76. vid. *Lacus*.
- Pamisus*, Thessaliae fl., VII, 129.
- Pammon* Scyrius, VII, 183.
- Pamphila*, mulier docta, Comment. §. 1 not. (Vol. IV. p. 400).
- Pamphyli* a Croeso subacti, I, 28. tributum pendunt Dario, III, 90. in Xerxis exercitu, VII, 91 not. ubi et eorum origo.
- Pamphyli*, tribus Sicyonia, V, 68 not.
- Pan*, vetustissimus deus apud Aegyptios, II, 145 not. 146 not. Mendes nominatus, ex ordine octo deorum, II, 46 not. 145 not. quid significet, II, 46 not. filius Mercurii et Penelopae perhibetur a Graecis, II, 145 not. Pan Phidippidicursori obviam factus, VI, 106 not. seq. templum ei dedicatum Athenis, *ibid.* not. Panis in Arcadia religio, VI, 105 not. Panicus terror, IV, 203 not.
- Panaetius*, Sosimenis fil., Tenius, ad Graecos transfugit, VIII, 82.
- Panathenaea* (magna), festum apud Athenienses, V, 56 not. V, 82 not.
- Pandion*, Lyci pater, I, 173. VII, 92.
- Pandroseum* in Athenarum arce, VIII, 55 not.
- Panemus*, mensis, IX, 101 not.
- Panis*, ex palmae fructu factus ap. Babylonios, I, 193. ex zea ap. Aegyptios, II, 77 not. ex loto, c. 92. panis Phrygum sermone *becos*, II, 2 not. panis sponte duplo maior factus, VIII, 137. panis in contemptu apud Aethiopes, III, 22.
- Pangaeus*, mons Paeoniae, V, 16 not. VII, 112 not.

- Panionia* festum Iones celebrant, I, 148 not.
- Panionjum*, locus sacer Mycalae, I, 148 not. ubi conveniunt Iones, c. 143. seq. 170. VI, 7 not.
- Panionius* Hermotimo, quem castraverat, poenas dat, VIII, 103—106.
- Panites* Messenius Spartanis consilium dat de discernendis geminis, VI, 52.
- Panopenses*, VIII, 34 not. eorum opp. incensum, c. 35.
- Panormus* portus Milesiorum, I, 157 not.
- Pantagnotus*, Polycratis frater, III, 39.
- Pantaleon*, Alyattis fil., a Croeso fratre occisus, I, 92.
- Pantapte*, Cambysis filia, not. ad VII, 2.
- Pantareus*, pater Cleandri, VII, 154.
- Pantherae* Libycae, IV, 192 not. per Thraciam: not. ad VI, 44.
- Panthialaei*, Persarum gens, I, 125.
- Panticapes*, fl. Scythiae, IV, 18. 47 not. describitur eius cursus, c. 54 not.
- Pantimathi* pop. Dario tributum pendunt, III, 92 not.
- Pantites* Spartanus, ignominia notatus, VII, 232.
- Pangasis*, Herodoti cognatus poeta, Comm. §. 2. 3. (Vol. IV, p. 404. 406.)
- Papaeus* Iuppiter apud Scythas, IV, 59 not.
- Paphlagones*, pop. ad Halyn fl., I, 6. 72. a Croeso subacti, I, 28. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 72.
- Papraes*, pisces in lacu Prasiade, V, 16.
- Papremis*, opp. Aegypti, II, 59. 63 not. III, 12. ibi sacros ritus celebrant Aegyptii, II, 63. Papremitanis hippopotami sacri, II, 71. Papremitana praefectura, II, 165 not.
- Papyrus*, II, 92 not. II, 100 not. vid. *Byblos*.
- Paraebates*, Doriei comes, in Sicilia periit, V, 46 not.
- Paralatae* Scythae, IV, 6 not.
- Parali* in Attica civitate, I, 59 not.
- Parapotamii*, Phocidis opp., VIII, 33 not.
- Parasanga*, mensura, triginta valet stadia, II, 6 not. V, 53. VI, 42.
- Pardi* per Libyam, IV, 192 not.
- Paretaceni*, pop. Mediae, I, 101 not.
- Paricanii*, pop. Medicae praefecturae, III, 92 not. eorum armatura in Xerxis equitatu, VII, 86.
- Paricanii* Aethiopibus Asiaticis finitimi (*fors.* Paretaceni), III, 94 not. et ad c. 92 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 63.
- Parii* vid. *Parus*.
- Parium*, opp. Hellesponti, V, 117 not.
- Paris* vid. *Alexander*.
- Parisini* codices Herodoti: Comment. §. 18. Vol. IV, p. 489 seq.
- Parius* lapis, V, 62. III, 57 not. vid. *Lapis*.
- Parmys*, filia Smerdis, Cyri neptis, III, 88. VII, 78.
- Parnassus*, mons Thessaliae, VIII, 27 not. eius vertices duo, VIII, 32 not. 37 not.
- Parnes*, mons: not. ad V, 62.
- Paroreatae*, populus Peloponnesi, IV, 148 not. VIII, 73 not.
- Parthenius* fl., circa eum habitant Syri, II, 104 not.
- Parthenius*, mons Peloponnesi, VI, 105.

- Parthi*, pop., III, 93 not. 117. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 66.
- Partus*, vid. *Mulier et Leæna*.
- Parus*, ins. e Cycladibus, V, 31. VI, 132 not. Parii res Milesiorum componunt, V, 28 seq. urbs frustra a Miltiade oppugnata, VI, 133—135. quieti expectant Parii exitum Persici belli, VIII, 67. Themistocli exigenti pecunias dant, VIII, 112.
- Pasargadae*, Persarum gens, I, 125 not.
- Pasargades* Badras, navalium copiarum fuit dux contra Barcam, IV, 167.
- Pascht* (Aegyptiorum dea), not. ad II, 137.
- Pasicles*, Philisti pater, IX, 97.
- Passeres* in templis, I, 159 not.
- Pata* Scythae, pro occidere, IV, 110 not.
- Pataici*, dii in proris navium Phoeniciarum, III, 37 not.
- Pataicus*, Aenesidemi pater, VII, 154.
- Patara*, opp. Lyciae, I, 182 not.
- Patarbemis*, nobilis Aegyptius, nullo suo merito contumeliose ab Aprie rege tractatus, II, 162.
- Paterae* aureae sex a Gyge apud Delphos positae, I, 14. patera aurea et argentea Delphos a Croeso missae, I, 51. Conf. *Crater*.
- Paterna* in opificia ubi succedant et filii, VI, 60 et Vol. III. p. 801.
- Patibuli* s. crucis poena, I, 128 not. vid. *Supplicium*.
- Patiramphe*s, Xerxis currus auriga, VII, 40.
- Patiseithes* Magus cum fratre Persarum imperium arripit etc. III, 61 seqq.
- Patrenses*, pars Achaeorum, I, 145 not.
- Patumus*, opp. Arabiae, II, 158 not.
- Pavimenta* lapidea Aegyptt., nott. ad II, 138.
- Paupertatis* numen, VIII, 111.
- Pausanias*, Cleombroti fil. (eius stemma, vid. VII, 204 coll. IX, 64.) noctu Spartâ exercitum educit, IX, 10. imperator Graecorum ad Plataeas, c. 21. 46. aciem mutat, c. 46 seq. in aquae inopia duces ad se convocat, et cum iis de receptu deliberat, c. 50 seq. cum Amomphareto centurione altercatur, etc. c. 53—57. nobilissimam de Persis victoriam refert, c. 60—64. consilium Lamponis de Leonidae caede ulciscenda respuit, c. 78 seq. Persico more coenam parari iubet, c. 82. —in Ponti ostio cratera aheneum dedicat, IV, 81. Graeciae tyrannidem affectans Megabatis filiam in matrimonium petit, V, 32 not. animus celsus, IX, 88 not. ob eius contumeliam Spartanis imperium eripiunt Graeci, VIII, 3.
- Pausanias* Herodotei sermonis atque etiam doctrinae de rebus divinis, aliis, imitator: Comment. §. 15. Vol. IV. p. 474 seq.
- Pausicae* pop., III, 92 not.
- Pausiris*, Amyrtaei fil., III, 15.
- Pax*, bello praeferenda, I, 87. Pax Cimonia, Vol. III. p. 810 seqq.
- Pecuarii* (Armenii), I, 194. pecuarii Indi, III, 99. pecuarii Persae, I, 125.
- Pecunia*e, vid. *Numus*.
- Pedasus*, opp. Cariae, V, 121 not. Pedasenses Harpago resistunt, I, 175 not. Pedasensibus montana Miletî Persae possidenda dant, VI, 20. Pedasensis Hermotimus, VIII, 104. conf. *Barba*.

- Pediaei* in Attica civitate, I, 59 not.
Pediculos comedunt Budini, IV, 109 not. mulieres Adymachidarum mordent, c. 168.
Pediae, s. *Pedienses*, opp. Phocidis, VIII, 33 not.
Peithagoras, *Selinusiorum* tyrannus, V, 46 not.
Pelasgi: eorum origo, nomen, I, 56 not. *Pelasgi* olim *Athenienses* *Cranai* nominati, VIII, 44 not. *Pelasgi* cum *Atheniensibus* in eadem regione habitabant, nulla eorum nomina habentes, II, 51 seq. eorum lingua barbara, I, 57 not. ex Attica eiecti *Lemnum* incolunt, VI, 137 not. 140. et *Imbrum*, V, 26 not. — *Pelasgi* e *Braurone* *Atticas* mulieres rapientes, IV, 145 not. *Arcades* *Pelasgi*, I, 146 not. *Pelasgi* *Aegialees*, i. e. littorales, *Ionas* *Achaiam* tenentes, VII, 94 not. — *Antandrus* *Pelasgica*, VII, 42. cf. I, 57. *Pelasgicus* murus *Athenis*, V, 64 not. VIII, 53 not.
Peleus rapuit *Thetin*, VII, 191.
Pelius, mons *Thessaliae*, VII, 129 not. sub *Pelio* navem *Argo* construxit *Iason*, IV, 179.
Pella, *Bottiaeidis* terrae opp., VII, 123 not.
Pellae sunt qui *Herodotum* obiisse tradant: *Comment.* §. 6. Vol. IV. p. 421.
Pellena, *Achaeorum* regio in *Peloponneso*, I, 145 not.
Pellices regg. *Perss.*, III, 1 not. 68 not. coll. V, 18.
Pellis humana candidissima, IV, 64 not. pelle nudant *Scythae* hostis caput, not. *ibid.* in pellibus scribunt multi barbari, V, 58. pelles in ludis datae, II, 91 not. pelles ad coquendum adhibitae, IV, 61 not. pelles ad scribendum olim adhibitae, V, 58 not.
Pelops *Phryx*, *Persarum* servus, VII, 11. *Pelopis* *Phrygis* terra nominatur *Peloponnesus*, VII, 8.
Peloponnesum quot populi incolunt, VIII, 73 not. in his *Dorienses*, I, 56. VIII, 31. maior *Peloponnesi pars* *Lacedaemoniis* subiecta, I, 68. *Peloponnesiacum* bellum, VII, 137 not. IX, 73 not. cf. VII, 233. belli huius calamitates significat *Herodotus*, VI, 98, sed cladem *Atheniensium* in *Sicilia* maximam haud vidit *Herodotus*: *Comment.* §. 6. Vol. IV. p. 419.
Pelusium ostium *Nili*, II, 17. *Excurs.* Vol. I. pag. 851. II, 154 not. III, 10.
Penates *Romani*: not. ad VI, 68.
Penelope, mater *Panis*, II, 145. 146.
Peneus, fl. *Thessaliae*, VII, 128 not. coll. 129 not. VII, 20. inter *Olympum* montem et *Ossam* interfluit, c. 173. 182. eius ostium spectat *Xerxes*, c. 128 not. seqq.
Pennae vid. *Plumae*.
Pentapolis *Doriensium*, antea *Hexapolis* appellata, I, 144 not.
Pentathlon, VI, 92 not. IX, 33 not.
Penteconteri naves, I, 163 not. III, 39 not. VIII, 1.
Penteteris, festum *Atheniensium* in *Sunio*: VI, 87 not.
Penthylus dux *Paphiorum*, a *Graecis* capitur, VII, 195.
Peraea (in *Boeotia*) VIII, 44 not.
Percalos, *Chilonis* filia, *Demarati* uxor, VI, 65.
Percote, opp. ad *Hellespontum*, V, 117 not.
Perdiccas, progenitor *Amyntae* et *Alexandri*, V, 22 not. cum fratribus *Gauane* et *Aëropo* *Argis* in *Macedoniam* profugit, et miro modo *Macedonum* regno potitur.

- VIII, 137—139. Persas redeuntes prostravit: not. ad IX, 89.
- Perecop*: not. ad IV, 3.
- Peregrini* (ἑσπεῖοι) Persae nominati a Spartanis, IX, 11 not.
- Pergamum* Priami, VII, 43 not.
- Pergamus*, Pierum castellum in Thracia, VII, 112 not.
- Perialla*, Delphica prophetissa corrupta, VI, 66.
- Periander*, Cypseli fil., aetas, I, 23 not. Corinthiorum tyrannus, ab initio mitis, postea Thrasybuli Milesiorum tyranni consilio sanguinolentus, V, 92. §. 6. Periander qualis rex, V, 92. §. 6 not. Periandri filii, III, 53 not. Melissam uxorem, ex qua ei duo filii nati, III, 50 not. occidit, cum eaque mortua concumbit, V, 92. §. 6. sub eo Arion miro modo servatus, I, 23 not. III, 48 seq. Thrasybulum de oraculo certiore facit, I, 20. coll. V, 92. §. 6 not. Epidaurum capit, III, 53. filium natu minorem domo eiicit, et in Corcyram ablegat, at ipse senescens revocat, III, 50 not. seqq. Corcyraeorum ccc. pueros Sardes mittit castrandos, III, 48 seq.
- Pericles*: eius stirps, VI, 131.
- Periegetas* Graecorum consuluit Herodotus: Comment. §. 9. Vol. IV. pag. 437.
- Perilaus*, Sicyoniorum dux ad Mycalen, IX, 103.
- Perinthus*, opp. Chersonesi, IV, 90 not. VI, 33. a Megabazo capta, V, 2. Perinthii a Paeonibus cladem accipiunt, V, 1 seqq. Perinthiorum Tyrodiza opp., VII, 25.
- Perioeci*, Lacedaemoniorum, IX, 11 not. vid. *Lacedaemon*.
- Perpherees* summos Deli honores obtinent, IV, 33 not.
- Perrhaebi* iuxta Gonnum opp., VII, 128 not. 173. Persis terram et aquam dant, c. 132. nomen, VII, 128 not.
- Persae*, olim Artaei, a Graecis Cepheneas nominati, a Perse, Persei fil., nomen invenerunt, VII, 61. 150. eorum terra aspera, I, 71 not. IX, 122 not. cf. IV, 39. diversae eorum tribus, I, 125 not. nobilissima familia Achae-menidarum, *ibid.* cf. III, 65. Persarum tribus s. gentes, I, 125 not. Persarum origo, VI, 54 not. — Persae naturā protervi, I, 89. coeli orbem Iovem nominant, et Venerem Mitram; alia eorum numina, I, 131. not. Dii regii s. patrii Persarum, III, 65 not. 76 not. V, 106. Dii tutelares, VII, 53 not. ignem deum habent, III, 16 not. fluvios praecipue colunt, I, 138 not. eorum sacrificia, I, 132 not. Deo, qui sub terra esse dicitur, vivos defodiunt, VII, 114 not. cf. III, 35 not. *extr.* diem natalem omnium maxime celebrant, I, 133 not. cf. IX, 110 not. — ebrii deliberant, ieiuni decernunt, I, 133 not. externos mores facillime adsciscunt, I, 135 not. eorum salutatio et observantiae cultus in vicinos, I, 134 not. bellica virtus (vid. *Orosangae*) et numerosa suboles maximo iis honori est, I, 136 not. propter unam simplicem causam nemo morte plectitur, I, 137 not. cf. VII, 194 not. coll. VI, 30. iudices regii, III, 31 not. V, 25. puerorum educatio, I, 136 not. et alia instituta, c. 137 not. seq. sepultura, I, 140 not. Persae in luctu se ipsos et equos tondent, IX, 24. — Persica nomina omnia in eandem desinunt literam,

I, 139 not. Persici literati, I, 1. cf. c. 95. coll. Vol. IV. p. 437. Persarum annales: Vol. IV. p. 437. et vid. *Magi*. — Mulier vocari, Persis maximum opprobrium, IX, 107 not. V, 116 not. III, 1 not. III, 68 not. cf. c. 20 et VIII, 88. multas uxores habent Persae, I, 135 not. (vid. *Darius*). Per vices ap. Persas uxores ad maritum intrant, III, 69 not. uxores ad coenam adducunt, V, 18 not. — Persae cum matribus, sororibus, filiabus concumbunt, III, 31 not. Persae comas alunt, criniti inde dicti, VI, 19 not. Persae quid minentur Ionibus rebellibus, VI, 9. 20. Persae olim inopes, I, 171. cf. IX, 122 not. secundis mensis multis utuntur et vino indulgent, I, 133 not. cf. III, 22. V, 18 et IX, 82. venando dediti sunt: not. ad III, 129. capillos alunt, VI, 19. eorum crania debilia, III, 12 not. — Persarum cultus et arma, V, 49. VII, 61. 211. 84. cf. I, 135. arcus, I, 73. V, 49. 105. VII, 61. eorum luxur in castris, IX, 80 seq. militaris disciplina, V, 33. VII, 81. 223. IX, 16. immortales, VII, 31 not. 55. 83. Persae castra ligneo muro sepiunt, IX, 65. 70. palis praeacutis, c. 99. — Persicorum nunciorum institutum, IX, 98 not. — Persae clementer agunt cum rebellantium regum filiis, III, 15 not. cf. V, 11. I, 137. Persis capitale in sella regia sedisse, VII, 16. — dona quotannis mittuntur a rege, VII, 106 not. Persarum proceres eorumque consilium, VII, 8 not. septem coniurati, III, 70 not. 74. 77. 126. et Excurs. II. Vol. II. p. 676 seqq. eorum deliberationes, III, 80 not. Persarum

sacrificia, VII, 54 not. Persae Delum reverentur, VI, 97 not. templa Graecorum incendunt, V, 102 not. coll. VIII, 109. VI, 9. VII, 8. §. 2. Persae populare imperium in Ionicis urbibus constituunt, VI, 43 not. Persarum exercitus, quomodo divisus, VII, 81 not. — classis, VI, 95 not. Persae gentes victas secum ducunt in exercitu, I, 171 not. VII, 110 not. IX, 1.; flagellis ad pugnam coguntur, VII, 22 not. Persarum supplicia, III, 154 not. (honestiora), VII, 35 not. 238. crucis supplic., VI, 30. VII, 238. Persarum filii, III, 12 not., enses, III, 64 not. (Vid. *Acinaces*) bracciae, VII, 71 not. (vid. *ἀναξαρδῆς*) hastae, VII, 61. Persae supputandi rudes, IV, 98 not. paederastiam exercent, I, 135 not. medicos non habent, not. ad III, 1. 129. terra patria, III, 70. 97. Persae quomodo ad imperium devenerint, not. ad I, 95. — regni administratio, not. ad I, 153. 155. V, 22 not. VII, 8 not. Persarum reges unde orti, VII, 11 not. stemma VII, 11 not. successio, III, 2. VII, 2 not. rex in bellum profecturus successorem constituit: I, 208 not. coll. VII, 2. reges subditos pro servis habent, VII, 5 not. VII, 96 not.; hospitium contrahunt, VII, 29. 116.; proelia e loco editiori contemplantur, IV, 88 not. VII, 44 not. 212. VIII, 59. regum potestas, III, 31 not. victus, I, 188 not. crudelitas, IV, 84 not. pincernae, III, 34. uxores et pellices, III, 68 not. 84. 88 not. earumque potestas, IX, 109 not. vid. *Reges*. Persarum proceres in consilio regis: not. ad VII, 8. Persicum

- imperium usque ad Caucasum pertinet, III, 97. a Dario in xx. satrapias distribuitur, III, 89—96 not. cf. VII, 61. tributa, redditus, III, 89 not. 95. 117 not. Persis regio (*ἡ Περσὶς*), sola a tributis immunis, III, 97. cf. I, 134. Persae a Phraorte Medorum imperio subiecti, I, 102. ab Astyage deficiunt, I, 127 seqq. coll. c. 125. Asiae regnum obtinent, I, 130. III, 73 not. Asiam sibi vindicant totam, I, 4 not. coll. not. ad III, 1. IX, 116. — eorum bellum cum Lydis, etc. vid. *Cyrus*. — Expeditio in Aegyptum, vid. *Cambyses*. Exped. in Delphos, VIII, 36. — Expeditio in Scythas, IV, 85. seq. 120—127. 140—144. et Ionicae turbae, vid. *Darius*. Persarum expeditio Libyca, IV, 145 not. (de tempore) 167. 200—202. Persarum speculatores in Apulia in servitutem redacti, III, 138. legati in convivio trucidati, V, 20. in bathrum et puteum praecipitati, VII, 132. — In Persas editum oraculum, IX, 43. Persarum acies ad Plataeas, IX, 30. Persae (et Medi) Graecorum more loquentes et agentes, I, 99 not. I, 118 not. coll. 119 et 120. 124 not. III, 64 not. 65 not. 72 not. (coll. 134.) VII, 10. §. 4. VII, 14. 46. VII, 237. VIII, 32. IX, 16 not.
- Perses*, Persei fil., VII, 61 not. 150 not.
- Perseus*, Iovis et Danae fil., VII, 61 not. Assyrius esse a Persis perhibetur, VI, 54 not. 53. cf. VII, 61. et 150. a matre Aegyptius VI, 53 not. magnum eius templum et sandalium in Chemmi opp., II, 91 not. coll. IV, 82 not.
- Persei* specula in occidentali parte Delta Aegyptiaci, II, 15 not.
- Persicus* sinus, I, 1 not. vid. *Erythraeum* (mare).
- Persidae* reges, I, 125. cf. III, 65.
- Persis* (propria) i. e. Farsistan, III, 70 not. 97 not.
- Persuasionis* numen, VIII, 111.
- Pes* ligneus Hegesistrati vatis, IX, 37. pes mensura, II, 149.
- Petra*, pagus Corinthiacus, V, 92. §. 2 not.
- Petrae* Trachiniae, montes Thessaliae, VII, 198 not.
- Phaedyma*, Otanis filia, III, 68 not. III, 88 not. Magum prodit, III, 69.
- Phaenippus*, Calliae pater, VI, 121.
- Phagres*, castellum Pierum, VII, 112.
- Phalerus*, portus Atheniens., V, 85. VI, 116. VIII, 66. 91. IX, 32. Phalereorum planities, V, 63.
- Phalli* pompam Graecos docuit Melampus, II, 49. phalli per Aegyptum sacri, II, 48 not. in Mercurii sacris, II, 51 not.
- Phanagoras*, Onetae pater, VII, 214.
- Phanes* Halicarnassaeus ex Aegypto profugit ad Cambysen, III, 4. filii in eius conspectu mactati, III, 11.
- Pharandates*, Theaspis filius, VII, 79 not. IX, 76 not.
- Pharao* (vox), II, 111 not.
- Pharbaethitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.
- Pharenses*, Achaeorum civitas, I, 145 not.
- Pharnaces*, pater Artabazi, VII, 66. IX, 41. coll. III, 2 not.
- Pharnaspes* Achaemenides, pater Cassandanae, Cyri uxoris, II, 1. III, 2 not.

- Pharnazathres*, dux Indorum, VII, 65. coll. III, 2 not.
- Pharnuches*, equitum praefectus, VII, 88 not. coll. III, 2 not.
- Pharsali* fluvijs, VII, 129 not.
- Phaselis*, opp. Lyciae, II, 178 not.
- Phasis*, fl. Colchidis, not. ad IV, 45. I, 2. 104. II, 103. IV, 37. 38. 86. VI, 84. *Phasis* Asiam ab Europa disternat, IV, 45 not. IV, 37 not.
- Phatnicum* Nili ostium, Vol. I. pag. 852 seq.
- Phayllus* Crotoniata, Pythionices ter; VIII, 47 not.
- Phegeus*, Aëropi pater, IX, 26 not.
- Pheneus*, Arcadiae opp., VI, 74 not.
- Pherecydes*, not. ad II, 123. Comm. §. 14.
- Pheredates*, Negabazi fil., VII, 67.
- Phaetima*, IV, 205 not. Arcesilai III. regis mater, ab Euelthone exercitum petit, et muliebria dona accipit, IV, 162. in Barcaeos, Persarum ope captos, (cf. c. 165 et 200 seq.) saevit, IV, 202 obit, vermibus exesa, c. 205 not.
- Pheron*, Aegypti rex, caecus miro modo visum recuperat, II, 111 not.
- Phiala* in balteis Scytharum, IV, 10. Vid. *συμβολή*. — *phiala* sacra Persarum, VII, 54 not. *phia-lae* et pocula in praeda Persis erepta, IX, 80 not.
- Phidippides* Athen., hemerodromus, VI, 105 not.
- Phidon*, Argivorum tyrannus, VI, 127 not. I, 94 not. — metra constituit, VI, 127 not. Olympiacos ludos instituit, *ibid*.
- Phigalia* urbs, VI, 83 not. scriptura nominis, *ibid*.
- Phigalensis* Arcas fuit Cleander vates, VI, 83 not.
- Philaeus*, Aiacis fil., progenitor Miltiadis, VI, 35 not.
- Philagrus*, Cyneae fil., Persis Eretriam prodit, VI, 101.
- Philaon*, Chersidis fil., VIII, 11.
- Philae* insula, II, 28 not.
- Philemo*, grammaticus: Vol. IV. p. 467. 488.
- Philes*, pater Rhoeci, III, 60.
- Philippus*, Butacidae filius, Crotoniata, Olympionices, V, 47.
- Philippus* Macedo, VIII, 139 not.
- Philistali*, II, 128 not. III, 5 not.
- Philistus*, Pasiclis fil., Cereri Eleasinae templum statuit, IX, 97.
- Philitionis* pastoris pyramides, II, 128 not.
- Philocyon* Spartan. in pugna ad Plataeas eminit, IX, 72 not. 85.
- Philocyprus* a Solone carmine celebratus, V, 113.
- Phla*, ins. Tritonidis lacus, IV, 178 not.
- Phlegra* olim nominata Pallene, VII, 123.
- Phlius*, opp. Peloponnesi, VII, 202. et IX, 28 not. *Phliasii* in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28 not.
- Phocaea*, Ionum civitas in Lydia, I, 142 not. nomen urbis, I, 142 not. ad Hermi fl. ostium, I, 80. II, 106. 178. *Phocaeenses*, Adriaticum mare, Iberiam, et Tartesium Graecis ostenderunt, I, 163. Naucrati emporium habent, II, 177. — Eorum legatus ad Spartanos, I, 152. Tartessi regem amicum habent; Harpago obsidenti vacuam relinquunt urbem; Corsicam habitant, et proelio navali cum Carthaginiensibus haud prospere commisso, Rhegium navigant; Veliam opp. et Massaliam condunt, I, 163—167.

- nott. Phocaeenses in Ionum classe ad Miletum, VI, 8. eorum dux Dionysius, VI, 11 seqq. 17.
- Phocenses* metu Thessalorum Thermopylas muro claudunt, VII, 176. cf. c. 215. astu eos magna clade afficiunt, VIII, 27 seq. odio Thessalorum non faciunt cum Medis, VIII, 30 not. semitam ad Thermopylas custodiunt, VII, 212. ibi a Persis, Ephialte duce, opprimuntur, VII, 217 seq. eorumque regio vastatur, VIII, 32 not. coacti Medorum partes amplexi miro modo a Mardonio tentantur, IX, 17 seq. nonnulli eorum, cum Graecis facientes, e Parnasso Mardonii exercitum vexant, IX, 31. Phocenses Ionibus immixti, I, 146.
- Phoebeum* templum ad Therapnam Laconiae, VI, 61.
- Phoenices* olim ad mare rubrum habitavere, V, 89 not. inde in Palaestinam transgressi, I, 1 not. VII, 89 not. Phoenicum commercium, I, 1 not. VII, 89 not. advehunt merces in Graeciam, *ibid.* III, 107 not. 110. 113. Phoenices vinum in Aegyptum introducunt, III, 6 not. a Persis subditi, III, 19 not. Phoenices electrum advehunt, III, 115. Phoenices Graecis et Ionibus inimici, VI, 6 not. — Phoenices pudenda circumcidunt, II, 104 not. Hellenibus literas attulerunt, V, 58 not. hinc Phoeniciae literae, *ibid.* Phoenices Africam circumnavigant, IV, 42 not. Exc. Vol. II. pag. 719. Phoenices Tyrii circa Vulcani templum Memphi sedes habent, II, 112 not. templum Veneris Cytheris condunt, I, 105. vetustissimum Herculis templum habent, II, 44 not. Thasum ins.
- condiderunt, *ibid.* Thasia metalla ab iis inventa, VI, 47. — Phoenices negant se adv. Carthaginiem navigaturos, III, 19. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 89. Athon montem perfodiunt, VII, 28. pontem in Hellesponto faciunt, VII, 34. Xerxi navalis certaminis spectaculum praebent, VII, 44. in pugna ad Salaminem accusant, VIII, 90.
- Phoenices* nominantur ab Herodoto Carthaginienses, II, 32. IV, 197. VII, 165 not. cf. c. 167 not.
- Phoenicia* (ἡ Φοινίκη), II, 44. 116. III, 136. IV, 39.
- Phoenix* avis, II, 73 not. III, 28 not. Vol. IV. p. 435.
- Phoenix*, fl. prope Anthelam opp., VII, 176. 200 not.
- Phormus*, Atheniensis, VII, 182.
- Phraortes*, fil. Deiocis, I, 73. rex Mediae expeditionem in Persas et Assyrios suscipit, I, 102 not. Phraortes est Feridun not. I, 102.
- Phrataguna*, Darii regis uxor, VII, 224.
- Phriconis*. cognominata Cyma, I, 149.
- Phrixae*, opp. Minyarum ab Eleis eversum, IV, 148 not.
- Phrixus*: ei mortem machinatus Athamas, VII, 197.
- Phronima*, Etearchi filia, a patre in mare demergi iussa, Polymnesto salutem debuit, etc. IV, 154 seq. not.
- Phryges*, cum Aegyptiis de antiquitate contendunt, II, 2. iidem Bryges, olim in Europa, VII, 73 not. dein ad Halyn fl. sedes habent, I, 72. Phrygum commercium cum Lydis, I, 27 not. antiquissimi hominum esse perhibentur, II, 2 not. a Croeso subacti,

- I, 28. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 73.
- Phrynichi* fabula: Mileti expugnatione, VI, 21 not.
- Phrynon*, pater Attagini, IX, 15.
- Phthiotis* terra olim ab Hellenico populo habitata, I, 56. Phthiotae Achaei, VII, 132 not.
- Phya*, mulier Minervae nomine et cultu Pisistratum Athenas reducit, I, 60 not.
- Phylacus* et Autonous, heroës Delphenses, VIII, 39.
- Phylacus*, Histiaei fil., Samius, VIII, 85.
- Phylarchus*, scriptor: eius fragmentum tractatur, not. ad VIII, 41.
- Phyllis*, regio circa Pangaeum montem, VII, 113 not.
- Φυλοβασίλεις* apud Athen., V, 71 not.
- Pictura* pontis in Bosporo in Iunonis templo dedicata, IV, 88. Amasidis imago picta Minervae dedicata, II, 182. picturam phoenicis avis in Aegypto vidit Herodotus, II, 73. pingunt Panis simulacrum eodem modo Aegyptii atque Graeci, II, 46. — pingunt figuras in vestimentis Caucasii, I, 203. cf. VII, 67.
- Pieria*, regio Macedoniae, VII, 112 not. 131 not. 177. Pieres, VII, 185. eorum duo castella ad Pangaeum montem, VII, 112. — *Pieria* pix, IV, 195 not.
- Pigres*, Seldomi fil., VII, 98.
- Pigres* et Mantyes fratres, viri Paeones ad Darium veniunt, V, 12 not.
- Pilorus*, opp. in Atho monte, VII, 122.
- Pincerna* regis ap. Persas in honore, III, 34 not.
- Pindarus* poëta, III, 38 not. Pindari sententiam Herodotus expressit: not. ad III, 52.
- Pindus*, mons Thessaliae, I, 56 not. VII, 129 not.
- Pinus* arbor caesa nullum amplius germen edit, VI, 37 not.
- Pirene* fons Corinthi, V, 92 not.
- Piromis*, II, 143 not.
- Pirus*, amnis Achaiae, I, 145 not.
- Pisa*, opp. Elidis, II, 7 not.
- Piscatores* Tirynthii, VII, 137 not.
- Pisces* gregales in stagnis Aegypti, II, 13 not. lepidotus et anguilla pisces sacri apud Syros, I, 200 not. ap. Aegyptios, II, 72. piscibus vesci nefas Aegypti sacerdotibus, II, 37 not. coll. II, 77 not. papraes et tilones equis pro pabulo praebent Paeones, V, 16 not.
- Pisistratus*, Nestoris fil., V, 65.
- Pisistratus*, Hippocratis fil., cum Megacle et Lycurgo factionibus dissidet; Athenis eiectus cum Megacle paciscens miro modo reducit, I, 59. 60. iterum eiectus denuo Achivorum auxiliis Athenis potitur et tyrannidem firmat, c. 61—63. Naxum ins. subigit et Delum expiat, c. 64. Cimonem, Miltiadis patrem, Athenis in exilium pellit, at ob victoriam Olympicam sibi concessam in patriam restituit, VI, 103. cf. VI, 35. — generis origo, V, 65 not. Pisistrati tempora, I, 59 not. V, 65 not. Pisistrati eloquentia I, 59 not.
- Pisistratidae*, Athenis eiecti, V, 63. 65 not. seqq. cf. c. 90 seqq. Pisistratidae qui vocentur ab Herodoto, VIII, 52 not.
- Pistores* dulciarii, VII, 31. pistricis Croesi effigies aurea Delphis, I, 51 not.

- Pistyrus*, Thraciae opp., ad quod lacus salsus et piscosus, VII, 109 not.
- Pitana*, opp. Aeol., I, 149 not.
- Pitane*, tribus Lacon., III, 55 not.
- Pix*, 53. *Pitanetarum* manipulus (*λόγος*), cui praefuit Amompharetus, IX, 53 not.
- Pittacus* Mitylenaeus callido monito Croesum deterret a bello Ionibus insulanis inferendo, I, 27.
- Pituitae* fluxus remedium ap. Libyes, IV, 187.
- Pix Pieria*: pix e lacu Cyraunis ins. et Zacynthi collecta, IV, 105 not.
- Pixodarus*, Cindyiensis, Caribus bonum dat consilium, V, 118 not.
- Placentae* in sacris frequentes, VIII, 41. — Samiorum placentae multum celebratae, III, 48 not.
- Placia*, opp. Hellesponti a Pelasgis conditum, I, 57 not.
- Plataeenses*, bello a Thebanis pressi, Atheniensibus se tradiderunt; auxilio Atheniensibus veniunt ad Marathonem, VI, 108. in classe Graecorum ad Artemisium militant, VIII, 1 not. sed pugnae ad Salaminem non interfuere, VIII, 44. eorum urbs incenditur, c. 50 not. sexcenti in acie Graecorum, IX, 28. In Plataeensem agrum descendunt Graeci, IX, 25. pugna ad Plataeas, IX, 53 seqq. 59 seqq. quo mense et die pugnatum sit: not. ad IX, 101. quae nam gentes Plataeis pugnarint, IX, 28 not. quot fuerint, IX, 29. coll. 61. locus pugnae ac regio, IX, 51 not. — mortuorum numerus IX, 70 not. sepulcra, IX, 85 not.
- Platanus* aurea atque vitis, VII, 27 not. platanus aureo ornatu a Xerxe donata, VII, 31 not. amplum platanetum, V, 119. platani per Graeciam, VII, 31 not.
- Platea*, Libyae ins. a Theraeis condita, IV, 151 not. 153 not. 156. 169.
- Plato* cur nuspiam Herodoti meminert: Vol. IV. p. 477.
- Plaustra* Scytharum, IV, 75 not.
- Pleistarchus*, Leonidae fil., IX, 10 not.
- Pleistorus*, Absinthiorum deus, IX, 119.
- Plesirrhous*, Herodoti haeres et amasius, Comm. §. 6. Vol. IV. pag. 422.
- Plinthinetes* sinus Aegyptum terminat, II, 6 not.
- Plumis* terra et aër oppletus, IV, 7 31 not.
- Plutarchus* compluribus locis Herodotum laudat: Vol. IV. p. 480. Plutarchi qui fertur libellus de Herodoti malignitate, Comm. §. 16. Vol. IV. p. 480 seq. Plutarchi loci tractantur et emendantur: not. ad VII, 123. 132 et Vol. II. p. 704. Vol. III. p. 799. IX, 25 not.
- Pluvia* nulla apud Theraeos per septem annos, IV, 151. pluvia Aegyptiis maximum prodigium, III, 10 not. cf. II, 13 not. 14 not.
- Plynus*, portus Libyae in finibus Adymachidarum, IV, 168 not.
- Pocula* e craniis parata: not. ad IV, 26.
- Poeciles*, pater Membliaris, IV, 147.
- Poeni*, vide *Carthaginenses*.
- Poëtae* in tyrannorum aulis, III, 125 not.
- Poëtarum* Graeciae antiquorum conditio, I, 24.
- Pogon*, Troezeniorum portus, VIII, 42 not.
- Polemarchus* archon apud Atticos,

- VI, 109 not. 111 not. Polemar-
chi Spartae, VII, 173 not.
- Poliades*, Amomphareti pater, IX,
53.
- Polichne* apud Chios, VI, 26 not.
- Polichnitae* Cretes, VII, 170 not.
- Polionis* liber in Herodotum: Vol.
IV. p. 479.
- Politia* (Polizei) Aegyptiorum: not.
ad II, 177.
- Pollux*, vid. *Tyndaridae*.
- Polum* a Babyloniiis Graeci accepe-
runt, II, 109 not.
- Polyas* Anticyrensis, Graecorum
speculator ad Artemisium, VIII,
21.
- Polybus*, avus Adrasti, V, 67 not.
- Polycrates*, Aeaci fil., quo tempore
Samum occupat, III, 39 not. an-
nulus s. gemma, III, 41 not. qua-
lis fuit, III, 125 not. Sami rex,
III, 39 not. Lesbios et Milesios
pugna navali superat, III, 39.
Amasidis hospes; annulus eius
in mare proiectus in alvo piscis
reperitur, III, 39—43. III, 40 not.
Cambysi, in Aegyptum proficis-
centi, suspectos cives auxilio
mittit, c. 44 seq. Lacedaemo-
nios, his redeuntibus opem feren-
tes, propulsat, c. 54 seq. mone-
tam ex plumbo inaurasse fertur,
c. 55 not. maris imperium obti-
nere studet, c. 122 not. cf. c. 39.
ab Oroete, Sardium praefecto,
auri spe Sardes illectus, cruci
affigitur, c. 120 not. 125. — fa-
miliaris Anacreontis, c. 121 not.
- Polycritus* Aegineta strenue pugnat
ad Salaminem, VIII, 92 not. 93.
- Polydectes*, rex Spart., VIII, 131.
- Polydorus*, Alcamenis fil., VII, 204.
- Polydorus*, avus Laii, V, 59.
- Polymnestus* Theraeus, Batti pater,
IV, 150. 155.
- Polynices*, VI, 147. VI, 52. IX, 27.
- Pons* lapideus Babylone in Euphra-
te exstructus, I, 186 not. pons,
quo Bosphorum iunxit Darius, IV,
83. 87 not. pons Istro impositus
ab eodem, IV, 89. 97 seq. pon-
tes, quibus Hellespontum Xerxes
iunxit, describuntur, VII, 34 not.
36 not. seqq. pontium armamenta,
VII, 25. Sesti deposita, IX, 115.
inde a Graecis in templis dedi-
cata, c. 121.
- Ponticum*, arborum genus, IV, 23
not.
- Pontus* Euxinus, IV, 38. 46. eius
dimensio, IV, 85 not. 86 not.
Ponti navigatio, IV, 86 not. Pon-
ti os, IV, 86 not. 83 not. Pon-
tus glacie tectus, IV, 28 not.
- Popularem* statum in Ioniae civi-
tatibus instituit Mardonius, VI,
43. populi imperium apud Persas
instituendum proponit Otanes,
III, 80 not. cf. VI, 43. populare
imperium torrenti simile, III, 81
not. placet Herodoto, V, 66 not.
78 not. VI, 43 not.
- Porata*, fl. Scythiae, Graecis Pyre-
tus, IV, 48 not.
- Porinus* lapis, V, 62 not. vid. *Lapis*.
- Porsennae* sepulcrum Vol. I. p. 836.
- Porta* de regum orientt. aula, III,
42 not. 140. III, 120 not. 117.—
fossarum, V, 52 not.
- Porthmea* Cimmeria, IV, 12 not. 45
not.
- Portus* Samiorum aggere in mare
iacto munitus, III, 66 not.
- Posideum*, opp. in confinibus Cili-
cum et Syrorum, III, 91 not.
VII, 115 not.
- Posidoniates* vir, I, 167.
- Posidonius* Spart., IX, 71. inter
Irenas sepultus, c. 85.
- Posten*, ut dicunt, per orientem,
VIII, 98 not.
- Posteri* luunt maiorum poenas, I,

- 91 not. VI, 86. §. 3 not. coll. VII, 134 not. 137. IX, 88 not.
- Potidaea*, opp. Macedoniae, VII, 123 not. not. ad IX 28. frustra ab Artabazo oppugnatur, VIII, 126 not. 129.
- Potniae* (Furiae), IX, 97 not.
- Praeda* ingens in Persarum castris a Graecis coacta et divisa, IX, 80 seq. cf. c. 70.
- Praelium*, vid. *Pugna*.
- Præsepe* aeneum Mardonii, IX, 70.
- Præsii* Cretes, VII, 170 not. 171.
- Prasias* lacus Thraciae, V, 16 not. tuguriis super palis exstructis habitatur, V, 16 not.
- Praxilaus*, Xenagorae pater, IX, 107.
- Prazinus*, navarchus Troezen., VII, 180.
- Præcum* sollemnium ap. Athenienses formula, VI, 111. ap. Aegyptios, II, 39. apud Persas, I, 132.
- Pretium* captivi duae minae, V, 78 not. VI, 79.
- Præxaspes*, regius internuncius, maximo in honore ap. Cambysem, III, 34 not. eius fratrem Smerdin iussus interficit, III, 30. filium Cambyse furiosus sagittâ interficit, c. 33 seq. Cambysi suspectus falsi Smerdis machinationes detegit, III, 62 seq. negat se Smerdin, Cyri fil., interfecisse, cap. 66. Magos prodit, seque ipse de turri praecipitat, c. 74 seq. not.
- Præxaspes*, Aspathinis fil., navali-bus Xerxis copiis praefectus, VII, 97 not.
- Priami* Pergamum, VII, 43 not. Priami regnum a Graecis ever-sum, I, 4 not. cf. II, 120.
- Priene*, Ionum civitas Cariae, I, 142 not. ab Ardye expugnata, I, 15. Prienenses a Mazare subacti, I, 161. in Ionum acie ad Mile-tum, VI, 8.
- Primogenitus* patri succedit in re-gnum ap. Spartanos, VI, 52. cf. V, 39. 42. ap. Persas, VII, 3. vid. *Rex*.
- Prinetades*, Demarmeni fil., V, 41.
- Procles*, Aristodemi fil., VIII, 131. frater geminus Eurysthenis, auc-tor inferioris familiae regum Spart., VI, 51. 52. cf. VIII, 147. et Proclidae not. ad IV, 131.
- Procles*, Epidauri tyrannus, III, 50 not. a Periandro vivus captus, c. 52.
- Proconnesus*, ins. Propontidis, IV, 13 not. 14. a Phoenicibus vasta-ta, VI, 33 not. Proconnesius A-risteas, IV, 13 seqq.
- Procopius* Herodotum imitatur: not. ad II, 174. III, 14. Commentat. §. 15. Vol. IV. p. 476.
- Procopius* de fato atque invidia deorum similiter loquitur Com-ment. §. 12. Vol. IV. p. 451. 453.
- Prodigia* plura ab Aegyptiis inven-ta, II, 82. Prodigia ab Herodoto memorata: I, 78. 174. II, 141. III, 10. 153. coll. c. 151. IV, 151. VI, 27. VII, 37. 57 not. VIII, 37. 65. 137. et multa passim alia.
- Promeneia*, II, 55.
- Promethei* uxor, Asia, IV, 45 not. Vid. *Asia*.
- Pronaeae* Minervae templum Del-phis, I, 92 not. VIII, 37 not. 39. coll. III, 108 not.
- Prooemia* vet. scriptt. inprimis Herodoti: Vol. I. p. 3 seq. Vol. IV. p. 444 seqq. Hecataei, *ibid.* pag. 438 seq.
- Propontidis* dimensio, IV, 85 not.
- Propylaea* in Aegyptiorum templis, II, 101 not. II, 153. 136. II, 155. 175. Propylaea arcis Athenarum:

- not. ad V, 77. et Vol. II. p. 699.
704. Vol. IV. p. 418.
- Proserpinae* et *Cereris* festum ap. Athenienses, VIII, 65. Conf. *Ceres*.
- Prosopitis*, ins. Aegypti, II, 41 not. militaris praefectura, II, 165.
- Protesilai* sepulcrum et fanum Elaeunte ab Artaycte spoliatum, VII, 33 not. IX, 116 not.
- Proteus* Memphites, Aegypti rex, quo regnante Menelaus cum Helena in Aegyptum appulit, II, 112 not. 116.
- Protothyes* Scythia, I, 103.
- Proverbiales* aliquot locutiones: Gygis divitiae I, 14 not. *Γλαύκων τέχνη* not. ad I, 25. *Φωκαέων ἀρά*, I, 165 not. capite coelum tangere, III, 30 not. Lemnia facinora, VI, 138 not. Cadmea victoria, I, 166 not. nil curat Hippoclidēs, VI, 129 not. calceum proicere, quem alius induat, VI, 1. Scythico more infundere, VI, 84 not. ver ex anno tollere, VII, 162 not. pinus instar excindere, VI, 37 not. ovem inter lupos relinquare, IV, 149. cum Iove de divitiis contendere, V, 49. ne ignifer quidem elapsus est, VIII, 6 not. in novaculae acie res est, VI, 11 not. muliere ignavior, IX, 107. longa regis manus, VIII, 140 not. — in auribus habitat animus, VIII, 39 not. ultra vires nemo cogi potest, VII, 172. — Vid. *Sententioīae* et *Indic. Grammatic. s. v. Proverbia*.
- Proxeni*, VI, 57 not.
- Proxenia*, VIII, 136 not.
- Prusias* urbs, V, 122 not.
- Prytanes* Naucratorum, V, 71 not.
- Prytanis*, rex Spartanorum, VIII, 131.
- Prytaneum* Athen., I, 146 not. VI, 139. Prytaneum Achaei Leiton vocant, VII, 197. vid. adn.
- Psammenitus*, Aegypti rex, proelio ad Pelusium a Cambyse vincitur, III, 10 seq. not. captus calamitatem sodalis deplorat, c. 13 seqq. taurinum sanguinem bibere cogitur, c. 15 not.
- Psammis*, rex Aegypti, Neconis fil., expeditionem suscipit in Aethiopiam, II, 160 seq.
- Psammitichus*, II, 159. II, 157 not. nomen, I, 105 not. II, 2 not. profugus a Saitanis in patriam reducitur, II, 152. ab undecim regibus in exilium missus, aeneorum virorum ope totius Aegypti regno potitur, II, 151 not. 153. Ionibus Caribusque agros designat, c. 154. Scythia in Syriam Palaestinam occurrit, I, 105 not. Azotum urbem per xxix. continuos annos obsessam capit, II, 157 not. antiquitatem Aegyptiae gentis explorat, II, 2 not.
- Psammitichus* alius, Inari pater, VII, 7 not.
- Psylli*, pop. Africanus, IV, 173 not.
- Psytalea*, ins. prope Salaminem, VIII, 76 not. 95.
- Pteria*, Cappadociae opp. a Croeso capta, I, 76.
- Ptolemaïs* (Barce), IV, 160 not.
- Ptoun*, Apollinis templum Thebanorum, VIII, 135 not.
- Ptous* mons, not. ad VIII, 135.
- Pudenda* circumcidunt Aegyptii, II, 36 not. munditiei causa, c. 37 not. et alii nonnulli populi, c. 104. pudenda stelis insculpta a Sesostri, II, 102 not.
- Puella* formosissima ex deformissima evasit, VI, 61. puellae Lydiae meretrices, I, 93. vid. *Virgo*.
- Pueri* Scythia in disciplinam dati, I, 73. puerorum educatio apud

- Persas*, I, 136. pueri ex pede al-
ligati, apud Paeones, V, 16.
pueri Sardes missi castrandi, III,
48 not. pueros castratos vendi-
dit Panionius, VIII, 105 seq.
Ionum pueri formosissimi a Per-
sis castrati, VI, 32. pueri ventis
immolati a Menelao, II, 119. pu-
eri vivi defossi, VII, 114. pueri
scholae tecto obruti, VI, 27.
in duobus puerulis experimen-
tum Psammitichi, II, 2 not.
- Pugna* ad Pteriam inter Lydos et
Persas, I, 76. dirempta, die re-
pente in noctem converso, I, 74
not. cf. 103. ad Momemphim, II,
169. ad Pelusium divinitus com-
missa, II, 141. ad Pelusium inter
Cambysen et Psammenitum, III,
10 seq. terrâ marique ad Sala-
minem Cypri et Claves Cypri,
V, 108 et seqq. pugna navalis
ad Miletum, VI, 6 seqq. Mara-
thonia, VI, 111—113. coll. c. 109
seq. navalis ad Artemisium prima,
ancipite Marte pugnata, VIII,
9—11. secunda, c. 14 seqq. Sa-
laminia, VIII, 84 seqq. ad Pla-
taeas, IX, 59 seqq. 49 seqq. ad
Mycalen, IX, 98—104. — La-
queorum usus iu pugna, VII, 85
not. Virginum pugna in Minervae
festo, IV, 180 not. sacerdotum
in Martis festo, II, 63 not. seq.
pugnae tesserariae sacerdotum
Aegypti, II, 63 not.
- Pulchritudo* corporis: nott. ad. III,
1. V, 12. IX, 72.
- Puteus* trifarias rerum species ex-
hibens, VI, 119.
- Pygargi*, IV, 192 not.
- Pytaea*, VII, 213 not.
- Pytae*, et *Thermopylae*, VII, 176 not.
- Pythagorae*, VII, 213 not.
- Pythii* Cancones, I, 147. Pythii origine
Codrus et Pisistratus, V, 65 not.
- Pylus*, opp. Messenes, VII, 168 not.
- Pylus*, opp. Elidis, IX, 34.
- Pyramides* Aegyptiorum, II, 124
not. Excurs. XII. p. 876 seqq.;
qui de iis exposuerunt: *ibid.*
p. 876 seq. de consilio, quo ex-
structae sunt, *ibid.* p. 877 seq. de
numero *ibid.* p. 879; de ipsa voce
ibid. p. 879 seq. Pyramides in
America *ibid.* p. 879.
- Pyramides* ad Memphin, II, 8. py-
ramis Cheopis regis, eiusque ex-
structio describitur, II, 124 not.
125 not. alia Chephrenis regis,
c. 127 not. Pyramides pastoris
Philitionis, II, 128 not. Mycerini
regis pyramis ex Aethiopico la-
pide, c. 134 not. Asychis e late-
ribus, c. 136 not. in angulo la-
byrinthi insculptis figuris ornata,
II, 148. cf. c. 101. Pyramides
quo consilio et a quo exstructae:
not. ad II, 124. 128. 134. Pyra-
mides plurimae (apud Gizeh)
not. ad. II, 124. coll. 126 not.
136. Pyramides extrinsecus la-
pidibus politis tectae, II, 125
not. 136. Pyramidum inscription-
es, II, 125 not. Pyramides ad
Moeridis lacum, II, 140 not.
- Pyrene*, opp., ubi Istri fontes, II,
33 not.
- Pyrcos*, fl. Scythiae, IV, 48 not.
- Pyrgus*, opp. Pelop. Minyarum, ab
Eleis eversum, IV, 148 not.
- Pythagoras*, Mnesarchi fil., inter
Graecos ingenii culturâ eminens,
IV, 95 not. quaedam Pythagori-
ca, c. 94 seq. Pythagorica insti-
tuta eadem quae Aegyptiaca et Or-
phica, II, 81 not. Pythagorae ae-
tas, IV, 95 not., pater, IV, 95
not. Pythagorae doctrina de me-
tempsychosi, II, 123 not.
- Pythagoras* Milesius, patriae pro-
curator, V, 126.

- not. ad V, 77. et Vol. II. p. 699.
704. Vol. IV. p. 418.
- Proserpinae* et *Cereris* festum ap. Athenienses, VIII, 65. Conf. *Ceres*.
- Prosopitis*, ins. Aegypti, II, 41 not. militaris praefectura, II, 163.
- Protesilai* sepulcrum et fanum Elaeunte ab Artaycte spoliatum, VII, 33 not. IX, 116 not.
- Proteus* Memphites, Aegypti rex, quo reguante Menelaus cum Helena in Aegyptum appulit, II, 112 not. 116.
- Protothyes* Scythia, I, 103.
- Proverbiales* aliquot locutiones: Gygis divitiae I, 14 not. *Γλαύκων τέχνη* not. ad I, 25. *Φαναίων ἀρά*, I, 165 not. capite coelum tangere, III, 30 not. Lemnia facinora, VI, 138 not. Cadmea victoria, I, 166 not. nil curat Hippoclidēs, VI, 129 not. calceum proicere, quem alius induat, VI, 1. Scythico more infundere, VI, 84 not. ver ex anno tollere, VII, 162 not. pinus instar excindere, VI, 37 not. ovem inter lupos relinquere, IV, 149. cum Iove de divitiis contendere, V, 49. ne ignifer quidem elapsus est, VIII, 6 not. in novaculae acie res est, VI, 11 not. muliere ignavior, IX, 107. longa regis manus, VIII, 140 not. — in auribus habitat animus, VIII, 39 not. ultra vires nemo cogi potest, VII, 172. — Vid. *Sententiole* et *Indic*. Grammatic. s. v. *Proverbia*.
- Proxeni*, VI, 57 not.
- Proxenia*, VIII, 136 not.
- Prusias* urbs, V, 122 not.
- Prytanes* Naucratorum, V, 71 not.
- Prytanis*, rex Spartanorum, VIII, 131.
- Prytaneum* Athen., I, 146 not. VI, 139. Prytaneum Achaei Λεῖτον vocant, VII, 197. vid. adn.
- Psammenitus*, Aegypti rex, proelio ad Pelusium a Cambyse vincitur, III, 10 seq. not. captus calamitatem sodalis deplorat, c. 13 seqq. taurinum sanguinem bibere cogitur, c. 15 not.
- Psammis*, rex Aegypti, Neconis fil., expeditionem suscipit in Aethiopiam, II, 160 seq.
- Psammitichus*, II, 159. II, 157 not. nomen, I, 105 not. II, 2 not. profugus a Saïtanis in patriam reducitur, II, 152. ab undecim regibus in exilium missus, aeneorum virorum ope totius Aegypti regno potitur, II, 151 not. 153. Ionibus Caribusque agros designat, c. 134. Scythia in Syriam Palaestinam occurrit, I, 106 not. Azotum urbem per xxix. continuos annos obsessam capit, II, 157 not. antiquitatem Aegyptiae gentis explorat, II, 2 not.
- Psammitichus* alius, Inaripater, VII, 7 not.
- Psylli*, pop. Africanus, IV, 173 not.
- Psytalea*, ins. prope Salaminem, VIII, 76 not. 95.
- Pteria*, Cappadociae opp. a Croeso capta, I, 76.
- Ptolemaïs* (Barce), IV, 160 not.
- Ptoun*, Apollinis templum Thebanorum, VIII, 135 not.
- Ptous* mons, not. ad VIII, 135.
- Pudenda* circumcidunt Aegyptii, II, 36 not. munditiei causa, c. 37 not. et alii nonnulli populi, c. 104. pudenda stelis insculpta a Sesostri, II, 102 not.
- Puella* formosissima ex deformissima evasit, VI, 61. puellae Lydiae meretrices, I, 93. vid. *Virgo*.
- Pueri* Scythia in disciplinam dati, I, 73. puerorum educatio apud

- Persas*, I, 136. pueri ex pede al-
ligati, apud Pacones, V, 16.
pueri Sardes missi castrandi, III,
48 not. pueros castratos vendi-
dit Pauionius, VIII, 105 seq.
Ionum: pueri formosissimi a Per-
sis castrati, VI, 32. pueri ventis
immolati a Menelao, II, 119. pu-
eri vivi defossi, VII, 114. pueri
scholae tecto obruti, VI, 27.
in duobus puerulis experimen-
tum Psammitichi, II, 2 not.
- Pugna* ad Pteriam inter Lydos et
Persas, I, 76. dirempta, die re-
pente in noctem converso, I, 74
not. cf. 103. ad Momemphim, II,
169. ad Pelusium divinitus com-
missa, II, 141. ad Pelusium inter
Cambysen et Psammenitum, III,
10 seq. terrâ marique ad Sala-
minem Cypri et Claves Cypri,
V, 108 et seqq. pugna navalis
ad Miletum, VI, 6 seqq. Mara-
thonia, VI, 111—113. coll. c. 100
seq. navalis ad Artemisium prima,
ancipite Marte pugnata, VIII,
9—11. secunda, c. 14 seqq. Sa-
laminia, VIII, 84 seqq. ad Pla-
taeas, IX, 59 seqq. 49 seqq. ad
Mycalen, IX, 98—104. — La-
queorum usus iu pugna, VII, 85
not. Virginum pugna in Minervae
festo, IV, 180 not. sacerdotum
in Martis festo, II, 63 not. seq.
pugnae tesserariae sacerdotum
Aegypti, II, 63 not.
- Pulchritudo* corporis: nott. ad. III,
1. V, 12. IX, 72.
- Puteus* trifarias rerum species ex-
hibens, VI, 119.
- Pygargi*, IV, 192 not.
- Pylaea*, VII, 213 not.
- Pylae*, et *Thermopylae*, VII, 176 not.
- Pylagorae*, VII, 213 not.
- Pylii* Cancones, I, 147. Pylii origine
Codrus et Pisistratus, V, 65 not.
- Pylus*, opp. Messenes, VII, 168 not.
- Pylus*, opp. Elidia, IX, 34.
- Pyramides* Aegyptiorum, II, 124
not. Excurs. XII. p. 876 seqq.;
qui de iis exposuerunt: *ibid.*
p. 876 seq. de consilio, quo ex-
structae sunt, *ibid.* p. 877 seq. de
numero *ibid.* p. 879; de ipsa voce
ibid. p. 879 seq. Pyramides in
America *ibid.* p. 879.
- Pyramides* ad Memphin, II, 8. py-
ramis Cheopis regis, eiusque ex-
structio describitur, II, 124 not.
125 not. alia Chephrenis regis,
c. 127 not. Pyramides pastoris
Philitionis, II, 128 not. Mycerini
regis pyramis ex Aethiopico la-
pide, c. 134 not. Asychis e late-
ribus, c. 136 not. in angulo la-
byrinthi insculptis figuris ornata,
II, 148. cf. c. 101. Pyramides
quo consilio et a quo exstructae:
not. ad II, 124. 128. 134. Pyra-
mides plurimae (apud Gizeh)
not. ad. II, 124. coll. 126 not.
136. Pyramides extrinsecus la-
pidibus politis tectae, II, 125
not. 136. Pyramidum inscription-
es, II, 125 not. Pyramides ad
Moeridis lacum, II, 149 not.
- Pyrene*, opp., ubi Istri fontes, II,
33 not.
- Pyretos*, fl. Scythiae, IV, 48 not.
- Pyrghus*, opp. Pelop. Minyarum, ab
Eleis eversum, IV, 148 not.
- Pythagoras*, Mnesarchi fil., inter
Graecos ingenii culturâ eminens,
IV, 95 not. quaedam Pythagori-
ca, c. 94 seq. Pythagorica insti-
tuta eadem quae Aegyptiaca et Or-
phica, II, 81 not. Pythagorae ae-
tas, IV, 95 not., pater, IV, 95
not. Pythagorae doctrina de me-
tempsychosi, II, 123 not.
- Pythagoras* Milesius, patriae pro-
curator, V, 126.

Pytheas (s. *Pythes*), Ischenoi fil., Aegineta, a Persis captus, ob virtutem honoratur, VII, 181. VIII, 92. eius filius Lampon, IX, 78.

Pytheas, (s. *Pythes*) Nymphodori pater, Abderita, VII, 137 not.

Pythermus Phocaeensis, Ionum legatus ad Spartanos, I, 152.

Pythia corrupta, V, 62 not. coll. c. 90. VI, 66. cf. *Oracula*.

Pythii Spartanorum, VI, 57 not. I, 65 not.

Pythius, Atysis fil., Lydus, Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit, VII, 27 not. 29. eius divitiae et stirps: not. ad VII, 27. eius filium discindi iubet Xerxes, c. 38. 39.

Pytha, urbs Delphensium, I, 54 not.

Pythogenes, Scythae frater, VI, 23.

Q.

Quadragenta (i. q. multum), I, 163 not. I, 202 not. II, 86. Vol. I. p. 8.

Quadrigarum (et bigarum) usus apud Libyae gentes, IV, 183 not. 189 not. *Quadrigas* alens familia, VI, 35 not. cf. c. 103. VI, 125.

Quadriugos equos iungere, Libycum inventum, IV, 189 not.

Quacstor templi Minervae Atticae, VIII, 51 not.

Quercus capita, locus in Cithaerone monte, IX, 39 not.

Quinque s. *quinarii* numeri vis Vol. I. p. 837.

Quinqueremis, vid. *navis*.

Quinquertium, IX, 33 not.

R.

Ramses, vid. *Sesostris* et *conf.* etiam not. ad II, 121. Vol. I. p. 690.

Rana in Scytharum donis, IV, 131 not.

Raphia s. *Rafa*, not. ad III, 5.

Recitationes Herodoti Olympiae, Athenis, Corinthi aliisque locis habitae: Comment. §. 4. (Vol. IV. p. 407 seq. 415 seq. 416.).

Redemptionis captivorum pretium, V, 77 not.

Reditus, Persici imperii, III, 90 seqq. Atheniensium ex metallis, VII, 144. Alexandri ex metallis, V, 17. Thasiarum ex auri fodinis, VI, 46.

Regia terra Scytharum, IV, 20.

Reginarum potestas in aula regum orientt. IX, 109 not.

Regio nulla cuncta suppeditat, I, 32.

Rerum humanarum inconstantia, I, 5. rerum omnium respiciendus exitus, I, 32.

Restibus instructa pugna, VII, 85 not.

Retiarii, VII, 85 not.

Rex quomodo evaserit Deioces, I, 36 seqq. rex Persarum Darius equi hinnitu designatus, III, 70 not. regis mater summa florēt auctoritate apud Persas, VII, 3 not. rex ap. Aethiopas eligitur staturā maximus, III, 20 not. regum Spartanorum honores et munera, VI, 56 not. regum filios benigne tractant Persae, III, 15 not. regi licitum est, quidquid velit facere, III, 31. rex Persar. in bellum proficiscens successorem nominat, VII, 2 beneficiis non vincitur, VII, 39. 100 not. IX, 18 not. VII, 135. IV, 97. III, 140 not. reges olim inopes et simplices, VIII, 137 not. regia dignitas a contemptu liberata ab Amaside, II, 172. duodecim reges Aegypti, II, 147. reges Saitae in Aegypto, II, 169. reges olim armenta pascentes, VIII, 138 not.— Persarum reges, vid.

- Persae*. Spartanorum reges, vid. *Lacedaemon*. reges Aegypti, II, 100 not. reges Tarentinorum et aliorum, III, 136 not. IV, 154. reges Cypri et Salaminiorum, V, 104 not. 109 not. VIII, 11. — Carthaginiensium, VII, 165 not. reges Sidoniorum et Tyriorum, VIII, 67 not.
- Rhadinaces* apud Persas olei genus, VI, 119.
- Rhampsinitus*, rex Aegypti, eius thesaurus a duobus fratribus exspoliatus, II, 121 not. et Vol. I. p. 872 seq. eius descensus ad inferos, II, 122 not.
- Rhapsodi* Sicyone pulsi, V, 67 not. rhapsodi qui vocantur, V, 67 not.
- Rharius* campus, VIII, 65 not.
- Rhegium*, Italiae opp., I, 166. 167. Rhegini ingentem cladem accipiunt, VII, 170.
- Rhenaea*, ins. prope Delum, VI, 97 not.
- Rhinocolura*, nott. ad III, 5.
- Rhodope*, mons Thraciae, IV, 49 not. VIII, 116.
- Rhodopis*, meretrix famosa, II, 134 et 135 not. nomen, not. ad II, 134. eius pyramis, II, 134 not. 135. donarium in templo Delphico, II, 135.
- Rhodus*, Doriensium civitas, II, 178 not. mare Rhodium, I, 174. ex Rhodo Lindii Gelam Siciliae opp. condiderunt, VII, 153.
- Rhoecus*, Samiorum architectus, III, 60 not.
- Rhoeo*, Herodoti mater: Comment. §. 2. (Vol. IV. p. 404.)
- Rhoeteum*, opp. Vroadis, VII, 43 not.
- Rhyes*, Achaeorum civitas, I, 145 not.
- Ridere* coram aliquo ap. Persas indecens, I, 99.
- Romam* haud novit Herodotus: Comment. §. 7. Vol. IV. p. 431.
- Rosae* sexagenum foliorum, VIII, 138 not.
- Rosettanum* (Nili) ostium: Vol. I. pag. 852.
- Rubrum* mare, I, 1 not. I, 180 not. 202. II, 8. 158. 159. IV, 39. Vid. *Erythraeum*.
- Ruinæ* hominibus disciplinae, I, 207.
- S.
- Sabaco*, rex Aethiopum, Aegyptum subigit, II, 137 not. seq. 152. eius acta in Aegypto, II, 137. 138. somnio territus in Aethiopiam redit, c. 139. uomen, II, 137 not.
- Sabyllus* Gelons, VII, 154.
- Sacae*, pop. Asiae, Scythica gens, VII, 64 not. a Cyro nondum subacti, I, 153 not. Dario tributum pendunt, III, 93 not. eorum armatura in Xerxis exercitu, VII, 64 not.
- Sacaea*, festum, I, 191 not.
- Saccus* farina indiget, III, 46.
- Sacerdotes* Aegyptiorum, II, 37 seqq. lineas vestes gerunt, II, 37 not. eorum collegia et ordo, II, 37. mulieres, II, 35 not.
- Sacrae* viae, locus Scythiae, IV, 52.
- Sacrificium* ap. Aegyptios, II, 39 not. 40. Scytharum, IV, 60. 61. Persarum, I, 132. sacrificium ingens Croesi regis, I, 50. Perian-dri, V, 92. sacrificium publicum ap. Spartanos, VI, 57 not. Sacra faciunt Graeci ante expeditionem, IX, 19 et 33 not cf. adn. et ad VII, 134. Sacra Eleusinia, VIII, 65 vid. Mysteria. sacrificia humana (in Aegypto), II, 45 not. II, 119 not. apud Scythas, IV, 62 not. IV, 94 not. apud Graecos VII, 197 not. sacra omnibus

- fiunt, VII, 113 not. 114 not. sacrificia incruenta: not. ad IV, 33. e frugum primitiis, *ibid.* — sacrificia nil valent ad fati decreta avertenda, VII, 191. 189. Comm. §. 12.
- Sadyattes*, Ardyis fil., rex Lydiae, I, 16 not. 18. 8 not.
- Sagartii*, Persarum gens, I, 125 not. III, 93 not. VII, 85 not. eorum tributum, III, 93. *Sagartiorum* pugna qualis, VII, 85 not. — Vid. *Thamanaei*.
- Sagitta* a Dario in coelum emissa, V, 105. sagittae, Scytharum robur, IV, 132 not. cf. *Ahenum*.
- Sais*, urbs Aegypti, II, 28 not. 59 not. 62 not. 163. 170. *Saitana* praefectura militaris, II, 165 not. *Saitanorum* regum sepultura, II, 169 not. *Saiticum* ostium Nili, II, 17. Exc. Vol. I. p. 853.
- Sagittarii* (Cretenses), VII, 100 not. Athenienses: not. ad IX, 60.
- Sahara* (deserta), II, 32 not. IV, 181 not. 196 not.
- Sal* natus, IV, 53. ex lacu, VII, 30. salis colles in Africae desertis, IV, 181 not. 182. 183 not. ex salis grumis domus exstructae, IV, 185 not. *sal* Aegyptiorum, II, 77 not.
- Sala*, opp. *Samothraciae*, VII, 59 not.
- Salamis* insula, Atheniensium refugium, VIII, 40 not. 56. *Salamina* pugna, VIII, 83 not. 84 seqq. not. eodem die pugnata, quo *Hamilcar* in Sicilia a *Gelone* victus est, VII, 166 not. *Salamis* diva, VII, 141 not. numerus navium in pugna *Salamina*, VIII, 1 not.
- Salamis*, urbs Cypri, IV, 162. V, 104 not.
- Salmydessus*, *Thraciae* opp., IV, 93 not.
- Salustius* commentarios de Herodoto scripsit: Vol. IV. p. 477.
- Samirlapis*, VII, 69 not. Vid. *Smiris*.
- Samothracia*, VII, 47. *Samothracae* Pelasgi, II, 51. *mysteria*, II, 51 not. *iaculatores*, VIII, 90. *Samothracia* castella, VII, 108 not.
- Samus*, ins. Ionica, I, 142. *Sami* in insula aliquamdiu commoratus *Herodotus*, not. ad III, 60. VI, 14. Comm. §. 3. Vol. IV. p. 406 seq. ibique ab itineribus reversus ad scribendum incumbit: Comment. §. 4. Vol. IV. p. 410. §. 7. Vol. IV. p. 424. *Sami* res florentes, III, 39 not. coll. IV, 152. *Samus* tripertita: not. ad III, 39. *rudera* turrium III, 54. not. *Samiorum θαλασσοκρατία*. III, 39. 122 not. *Samus* cognita et *Spartanis* et *Atheniensibus*. VIII, 132 not. *Sami* mons *Ampelus*, III, 54 not. *Sami* schola artificum, III, 60 not. IV, 132 not. in ea tria memorabilia opera, III, 60 not. *Iunonis* templum. III, 60 not. I, 70. II, 148 not. *Aeschrionia* tribus, III, 26 not. in *Oasin* delati *Samii*, III, 26 not. — dialectus Ionica, I, 142. Comment. §. 14. Vol. IV. p. 459. *Samii* *Lacedaemoniis* craterem rapuerunt, I, 70. III, 47. *Samiorum* oratio *Spartanis* nimis longa, III, 46. *Spartanorum* expeditio in *Samum*, III, 39 not. 54 seqq. vid. *Polycrates*. *Samii* amici *Laconum*, III, 148 not. *Samii* amici *Cyrenaeis*, IV, 152 not. 162 not. *Samiorum* *placentae*; vid. *Placentae*. *Samus*, a *Persis* ob *Maeandrii* perfidiam vastata, *Sylosonti* traditur, III, 139—140. — *Samii* post pugnam ad *Mile-*

- tum Siciliam petunt et Zanciam occupant, VI, 22 seq. — Graecos Deli sedentes sollicitant, ut Ioniam liberent, IX, 90 seqq. Samii Persis suspecti armis privantur, IX, 99.
- Samyris* olim leg. pro *Amyris*, VI, 127 vid. adn.
- San* litera Dor., I, 139 not.
- Sana*, opp. ad Athon montem, VII, 22 not. 123 not.
- Samacharibus*, rex Arabum et Assyriorum, Aegyptum invadit; ingenti clade divinitus afficitur, II, 141 not. et Excurs. XIII, Vol. I. p. 881 seq.
- Sancrofti* codex Herodoti, Vol. IV. p. 486 seq.
- Sandalium* Persei, II, 91 not. coll. IV, 82 not. vid. *Perseus*.
- Sandan* s. *Sandon* (Hercules) not. ad I, 7. 8—86. VII, 167 not.
- Sandanis* Lydus Croeso dissuadet bellum Persicum, I, 71.
- Sandoces*, Thamasii filius, index regius, e cruce iam suspensus liberatur, VII, 194 not.
- Sanguine* foedus sanciunt Medi et Lydi, I, 74. et Arabes, III, 8 not. Cares mercenarii, III, 11 not. item Scythae, IV, 70. Sanguis taurinus mortem affert, III, 15 not.
- Sapaei*, VII, 110 not.
- Sapiens* (σοφός), nominatur Sandanis Lydus, I, 71. Amyris Sirites, VI, 127. Chilon Spartanus, VII, 235. cf. I, 59. *Sapientes* Graeci, I, 29 not.
- Sapires*, vid. *Saspires*.
- Sappho* poëtria, II, 135 not. eius cognati, *ibid*.
- Sarangae*, pop. Asiaticus, III, 93 not. 117. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 67 not.
- Sardanapallus*, rex Nini; eius thesaurus sub terram spoliatus, II, 150 not.
- Sardes* a Cimmeriis captae, I, 15 not. urbs, una parte expugnabilis, a Cyro capta, I, 84 not. et 86 not. capta ab Ionibus, V, 100 not. cremata ab Ionibus, V, 101.
105. *Sardium* reges Heraclidae, I, 7, primus rex Agron, I, 7. Meles, I, 86. *Sardium* arx, V, 100 not. I, 84 not.
- Sardinia* ins., I, 170 not. V, 106 not. (ubi de magnitudine insulae)
124. *Sardi* sub Poenis in Sicilia militant, VII, 165.
- Sardianum* linum, II, 105 not.
- Sardonium* mare, I, 166.
- Sarmatae* et *Sauromatae*, IV, 21 not. IV, 117 not.
- Sarpedon* et *Minos*, Europae filii, I, 173.
- Sarpedonium* promontorium, VII, 58 not.
- Sarta*, opp. ad Athon montem, VII, 122 not.
- Sasyches* not. ad II, 136.
- Saspires*, pop. Asiaticus, I, 104 not. IV, 37 not. III, 94 not. IV, 37.
40. eorum armatura, VII, 79 not.
- Sataspes* Achaemenides, Libyam circumnavigare iussus, cruci affigitur, IV, 43 not.
- Satietas*, Contumeliae filia, VIII, 77 not.
- Satrae*, Thraciae pop., VII, 110 not. 111 not.
- Satrapiae* Persarum I, 192 not. III, 89 not. 90 etc. de nomine: not. ad III, 89. I, 192. *Satrapae* regis aulam imitantur, III, 127 not.
- Satrapae* potestas nimis subinde aucta, III, 127 not. *Satrapae* potestas civilis et militaris, V, 25 coll. 32 not. diversi a militum ducibus, V, 25 not. 23 not. *Satrapae* nomen ipsum, I, 192 not.

- Sattagydae*, pop. Asiat., III, 91 not.
- Saulius*, rex Scytharum, IV, 76 seq.
- Sauromatae*, pop. Scyth., IV, 21. not. cum Amazonibus mixtus, IV. 110—116. ad Maeotidem lacum trans Tanain habitant, IV, 21 not. 43. sermone Scythico solece utuntur, IV, 117 not.
- Scaeus* pugil Apollini tripodem dedicavit, V, 60 not.
- Scamander*, fl. Troadis, V, 65 not. eius aqua exercitum Xerxis deficit, VII, 42 not.
- Scamandronymus*, pater Charaxi, II, 135.
- Scapte Hyle* loci nomen Thraciae, ubi aurifodinae, VI, 46 not. IX, 75.
- Sceptrum*, vid. *Baculus*.
- Sceto*: II, 103 not. et Vol. I. p. 868.
- Schoenus* mensura, II, 6 not. et 8.
- Scholae* tectum in pueros corruens, VI, 27 not.
- Scholia* in Apollon. Rhod. (II, 1211) emendantur: not. ad III, 5.
- Sciathus*, ins. prope Artemisium, VII, 176 not. VII, 179. 182. 183. VIII, 7.
- Scidrus*, opp. Sybaritarum, VI, 21 not.
- Sciona*, Pallenae opp., VII, 123 not.
- Sciradis* Minervae templum, VIII, 94 not.
- Scironis* via in Isthmo, VIII, 71 not.
- Sciton*, Democedis famulus, III, 130.
- Scius*, Scythiae fl. in Istrum influens, IV, 49 not.
- Scolus*, opp. Boeotiae, IX, 15 not.
- Scoloipsis*, IX, 97 not.
- Scolotos* ipsi se nominant Scythae, IV, 6 not.
- Scopadae* Thessali, VI, 127 not.
- Scopasis*, rex Scytharum, IV, 120. 128.
- Scriba* Polycratis, ad Oroeten missus, III, 123. Sami procurator, c. 142. scriba rerum pretiosarum in Minervae templo Sai opp., II, 28 not. coll. 37 not. scribae regii ap. Pers., III, 128 not. VII, 100 not. VIII, 90 not. cf. c. 85.
- Scripturae* duplex genus ap. Aegyptios, II, 37 not. scriptura hieroglyphica not. ad II, 36. 106 (cf. supra *Aegyptii*) scripturae veteris ap. Graecos monumenta, V, 58—61. scripturae occultae specimina, V, 35. VII, 239.
- Sculptura* Aegyptiorum, II, 4. 124. 136. 138. 148. vid. *Colossi* et *Statuae*.
- Scutum* Persis ostendisse dicuntur Alcmaeonidae, VI, 121 seqq. scuta Aegyptiorum, not. ad IV, 180.
- Scylace*, opp. Pelasgi, I, 57 not.
- Scylas*, Ariapithis fil., rex Scytharum, mores Graecorum aemulatus, regno exiit, IV, 78 not. 80.
- Scylax* Caryandensis Indi fl. ostia aperuit, IV, 44 not. Exc. Vol. II. p. 723 seqq. De variis scriptoribus Scylacis nomine obviis *ibid.* p. 723 de peripli auctore *ibid.*
- Scylax*, Myndiae navis praefectus, V, 33. et Excurs. Vol. II. p. 723.
- Scyllias* urinator, VIII, 8 not.
- Scyrius* Pammon, VII, 183 not.
- Scyrmiadae* Thraces Dario se tradunt, IV, 93 not.
- Scyrus* insula, VII, 183 not.
- Scythia*, Herculis fil., IV, 10.
- Scythae* ipsi se Scolotos nominant, IV, 6 (ubi de nomine). Sacae a Persis nominati, VII, 64 not. Scythae ab Aegyptiis victi, II, 103 not. et Vol. I. pag. 868 seq. Scytharum nomine variae gentes comprehenduntur (Mongolicae,

Aricae, Fennicae): not. ad IV, 24. de sua origine quid ipsi memorent, IV, 5. not. 7. quid Graeci Pontici, c. 8—10. Scythae Paragatae s. regii (cf. c. 10 et 57.) IV, 20 not. IV, 8 not. Auchatae, Catiari et Traspies, IV, 6. Amyrgii, VII, 64. Callipidae s. Graeci Scythae, IV, 17 not. Scythae agricolae, c. 17 not. 18. 53. 54. Scythae ἀγορῆτες et γεωργοί distincti, IV, 17 not. 18 not. Nomades, c. 19 not. 55. VI, 84. VII, 10. §. 1. gentis multitudo, IV, 81. Scytharum numina et sacri ritus, IV, 59 not. seqq. Martem colunt, IV, 62 not. Scythia plura cum Aegyptiis communia, IV, 71. vaticinandi modus, c. 67 seqq. instituta ad bellum spectantia, c. 64 not. seqq. lingua et voces: not. ad IV, 59. honos fortibus viris, c. 66 not. foederis ineundi mos, c. 70 not. regum sepultura, c. 71 not. 72. privatorum, c. 73. Scythae ab externis moribus abhorrent, c. 76—80. — Scythae servos pretio emptos non habent, IV, 72. servos excaecant lactis causa, c. 2 not. domos plaustris circumvehunt, IV, 46 not. 75 not. 114. 121. Scythico more bibere, VI, 84 not. Scythae a Sesostri subacti, II, 103. cum Amazonibus congressi etc. IV, 110 seqq. — Scythae Nomades, Asiam incolentes, a Massagetis pressi, Cimmerios sedibus pellunt, IV, 11. cf. I, 15. eosque persequentes in Mediam veniunt, IV, 12. cf. VII, 20. Medis superatis Asiae imperio potiti Aegyptum petunt, Ascalone Veneris templum spoliunt, a Cyaxare ex Asia eiiciuntur, I, 103 not. 106. cf. *Enarees*. in patriam re-

dituri cum servis ex uxoribus subnatis pugnant, IV, 1—4. — ob Scythas transfugas, qui puerum mactaverant, bellum Cyaxaris cum Lydis, I, 37 seq. cf. c. 103. — Darium (cf. IV, 1.), bellum ipsis inferentem, per miras ambages circumducunt, IV, 120 seqq. dona Persis mittunt, c. 131 seq. Iones monent, ut pontem dissolvant, c. 136 seqq. — Scythae post Darii discessum iunctis viribus Chersonesum invadunt, IV, 40. cum Spartanis, Darium ulturi, societatem contrahere cupiunt, VI, 84. Scytharum incursiones, I, 103 not. 105 not. 130 not. Scytharum morbus muliebris, I, 105 not. Scytharum mos mulgendi, IV, 2 not. Scytharum gens antiquissima, IV, 5 not. Scytharum nomen, IV, 6 not. Vid. *Scoloti*. Scytharum fortitudo, IV, 46 not. coll. IV, 66 not. Scytharum dictio, IV, 127 not. Scythae arcus tractandi periti, I, 73 not. Scythae ἱππηυολοί, IV, 2 not. Scythae Hamaxobii, IV, 46 not.

Scythia vetus, ab Istro ad Tanain porrecta, IV, 99. Scythiae duae partes ad mare pertinent, c. 101. fluvii, IV, 47—57. ligno caret, IV, 61 not. terra plana, IV, 47 not. Scythicum gramen bilem pecoribus auget, IV, 58 not. Scythia frumento abundat, IV, 17 not. Scythiae silvae, IV, 109 not. fossa ducta, IV, 3 not. Scythia Herodotea, IV, 18 not. eius forma quadrata: IV, 99 not. IV, 100 not. 101 not. Scythiam ex parte ipse Herodotus invisit: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 428.

Scythas, Zanciaeorum regulus, ad Darium profugit, VI, 23 not. 24.

- a Dario iustissimus Graecorum iudicatus, c. 24.
- Scythas*, Cadmi Coi pater, VII, 163.
- Sebennyntana* praefectura Aegypti militaris, II, 166 not.
- Sebennyticum* ostium Nili, II, 17 not. Excurs. Vol. I. p. 852 seq.
- Seldomus*, Pigris pater, VII, 98.
- Selinusii*, pop. Siciliae, V, 46 not.
- Sellae* Persarum et Atheniensium, III, 146 not.
- Selybria*, oppidum Chersonesi, VI, 33 not.
- Semen* genitale nigrum Indorum et Aethiopum, III, 101 not.
- Semiramis*, Babyl. regina; eius egregia monumenta, I, 184 not.
- Semita* ad Thermopylas describitur, VII, 216 not. 213 not. 218 not.
- Senes* apud Aegyptios maxime coluntur, II, 80. apud Indos maculantur, III, 99. item ap. Masagetis, I, 216 not.
- Sennaar* terra II, 30 not.
- Sententiolae* nonnullae: Sua quisque inspiciat, I, 8. Non simul cum principio exitus patet, VII, 51. Sponte sua nihil fit, omnia hominibus conando contingunt, VII, 9. §. 3. Festinatio parit errores, VII, 10. §. 6. Recte consultare maximum lucrum, VII, 10. §. 4. cf. VIII, 60. §. 3. et VII, 157. Cupere multa malum, VII, 18. *πάν ἐστι ἀνθρώπος συμφορῇ*, I, 32 not. cf. III, 40. VII, 203. Humana felicitas nequaquam in eodem fastigio, I, 5 not. cf. I, 207 not. Felicitatis nulla hominibus satietas, VII, 49 not. Vivens nemo beatus, I, 86. cf. c. 32. III, 40 not. Melius est hominibus mori, quam vivere, I, 31. cf. V, 4 not. VII, 46 not. *παθήματα μαθήματα*, I, 207 not. Invidia innata homini, III, 80 not. Multa sunt, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa, III, 72. Ubi prudentia opus, ibi vim adhibere nihil attinet, III, 127. Lex omnium rex, III, 38 not. cf. VII, 104. Civilis dissensio tanto peior bello, quanto bellum pace, VIII, 3 not. E locis ignavis ignavi viri prodeunt, IX, 122 not. — Alias nonnullas vide sub articulo, ad quem quodque earum argumentum spectat. Conf. *Proverb.*
- Sepia*, oppidum Argolidis, VI, 77 not.
- Sepias*, litus Magnesiae, VII, 183 not. 186. 188. 191. 195.
- Septem* orbes in arce Deiocis quid significant, I, 98 not.
- Septenarius* numerus sacer, I, 86. 98. II, 10 not. III, 8 not. coll. III, 31. 70. IV, 153 not.
- Sepulcra* patria Scytharum, IV, 127. paterna sepulcra ap. Aegyptios, II, 136. sepulcrum Alyattis ap. Lydos, I, 93 not. et Exc. V. l. p. 836. vid. *Alyattes*. Nitocridis reginae, I, 187. filiae regis Mycerini bos lignea, II, 129 not. seq. Helles, Athamantis filiae, VII, 58. Apriae regis eiusque progenitorum in Minervae templo, II, 169. sepulcra vitrea, III, 24 not. sepulcra regum et crocodilorum in labyrintho, II, 148. sepulcra Graecorum in pugna Plataeensi caesorum, IX, 85 not.
- Sepultura* regum ap. Scythas, IV, 71 not. 72 not. privatorum, c. 73. sepultura ap. Thraces, V, 8. regum ap. Spartanos eadem fere, quae ap. Persas, VI, 58. vid. *Cadaver* et *Mortuus*. Babyloniorum, I, 198 not. sepultura debitoribus negata, not. ad II, 136. sepultura regg. Aegypt., II, 169 not.

- Serbonis* lacus, Aegypti terminus, II, 6 not. III, 5 not.
- Seriphii*, in classe Graecorum ad Salaminem, VIII, 46 not. coll. 125 not.
- Sermyla*, oppidum Graecum Sithoniae, VII, 122 not.
- Serpentes* ab equis comesi, I, 78. serpentes Iovi sacri, eorumque sepultura, II, 74 not. serpentes alati in Arabia, II, 75. 76 not. custodiunt arbores thuriferas, III, 107 not. eorum genitura, III, 109 not. serpentes cornibus instructi, II, 74 not. IV, 192 not. serpentum ingens multitudo ap. Neuros, IV, 105 not. serpentibus Troglodytae Aethiopes vescuntur, IV, 183. serpentes ingentes in Libya, IV, 191 not. serpens arcis Athen. custos, VIII, 41 not. serpentes Aegyptiis sacri, II, 74 not.
- Serrheum*, Thraciae promontorium, VII, 58 et 59 not.
- Servi* Graecis olim non fuere, VI, 137. servi Scytharum cur oculis priventur, IV, 2 not. super sepulcra strangulati, IV, 72 not. IV, 71 not. a Scythis flagellis fugati, IV, 3 seq. servi Argivorum diu bellum cum heris gerunt, VI, 83. servorum asylum, Herculis templum ap. Aegyptios, II, 113. — servi caput rasum, V, 35 not. servi mali solent esse viris bonis, malis vero boni, VIII, 68. conf. *Hilotae*.
- Sesami* Babylonici proceritas, I, 193 not. III, 117.
- Sesostris*, rex Aegypti, eius expeditiones, II, 102 not. et Excurs. IX. Vol. I. p. 864 seqq.; nomen, *ibid.* expeditiones et res gestae, *ibid.* pag. 867 seq. quas gentes subegerit, *ibid.* p. 867 seqq. II, 103. eius cippi et inscriptiones aliaque monumenta, II, 106 not. 103 not. Sesostris frater, II, 107 not. Sesostris iussu canales per Aegyptum fodiuntur, II, 108 not. Sesostris Aegyptum dividit, II, 109 not. Sesostris agriculturam promovet, II, 109 not. Sesostris Aethiopiam subigit, II, 110 not.
- Sestus*, urbs Chersonesi, IV, 143. VII, 32 not. VII, 33. a Graecis obsidetur, IX, 114 seqq. not. 115 not.
- Sethon*, Aegypti rex, Vulcani sacerdos, miram victoriam de Assyriis reportat; eius statua, II, 141 not.
- Sibiria*, IV, 25 not.
- Sicania*, olim nominata Sicilia, VII, 170 not.
- Sicas*, Cybernisci pater, VII, 98.
- Siciliam* Herodotus adiisse videtur navi advectus: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 431.
- Sicinnus*, Themistoclis filiorum paedagogus, ad Xerxem missus, VIII, 75 not. c. 110 not.
- Sicyon*, civitas Peloponnesi; eius tyrannus Clisthenes, V, 67 not. 68 not. tribus, V, 68 not. Sicyonii cum Lacedaemoniis Argolidem vastarunt, VI, 92. in acie Graec. ad Plataeas, IX, 28. ad Salam., VIII, 43.
- Sidon*, urbs Phoeniciae, II, 116. III, 136. Sidoniae naves in Xerxis classe praestantissimae, VII, 99. 100 not. 128.
- Sigeum*, oppidum ad Scamandrum, V, 65 not. Mitylenaeis eripuit Pisistratus, V, 94.
- Sigeum* promontor., IV, 38 not.
- Sigilla* Aegyptiorum, II, 38 not. lapide acuto insculpuntur, VII, 69. sigilla Babyloniorum, I, 195. cf. *Annulus*.

- Sigma* literâ Persarum nomina omnia terminantur, I, 139 not. cf. c. 148. Vid. *Persae*.
- Sigynnae*, populus trans Istrum, V, 9 not. Sigynnarum appellatio quid apud alios notet, *ibid.* not.
- Silenus* ubinam captus fuerit, VIII, 138 not. Sileni Marsyae pellis in utrem formata ubi suspensa, VII, 26 not.
- Sillicypria* eorumque fructus pro oleo in lucernis, II, 94 not.
- Silphium*, IV, 169 not. 192. 158 not.
- Simiarum* magna copia ap. Gyzautes, a quibus comeduntur, IV, 104 not.
- Simonides* Ceus, V, 102. Leoprepis filius, VII, 228. ubi eius Epigramma in Leonidam; vid. nott. Epigramma aliud, V, 77 not. VIII, 5 not. VIII, 46 not. Simonidis fides Herodoto postponenda: not. ad IX, 28.
- Simulacrum* pistricis Croesi, I, 51. simulacra daemonum, VI, 69 not. simulacra sudantia, VII, 140 not. simulacra primum ab Aegyptiis diis consecrata, II, 4. simulacrum Isis bubulis instructum cornibus, II, 41. Iovis arietina facie, c. 42 not. Pavis facie caprina, II, 46 not. Mercurii erecta pudenda habens, II, 51 not. Vulcani Pataicis Phoeniciis simile, III, 37 not. — Simulacra diis non statuunt Persae, I, 131 not. nec Scythae, nisi Marti, IV, 59 not. simulacrum deorum vincta aut ligata: not. ad I, 26. simulacrum ex pelvi ab Amasi factum et cur, II, 172. Conf. *Statuae*, *Imagines*.
- Sindi*, pop. ad Cimmerium Bosphorum, IV, 28 not. Sindica regio, IV, 86. coll. IV, 3 not.
- Sindon*, II, 86 not.
- Sindus*, oppidum Mygdoniae, VII, 123 not.
- Singus*, oppidum Sithoniae, VII, 122 not. *Singiticus sinus*, VII, 122 not.
- Sinope*, oppidum ad Pontum Euxinum, I, 76 not. II, 34. IV, 12 not.
- Sinus Arabicus*, II, 11. I, 1 not.
- Sinus Persicus*, I, 1 not. vid. *Erythraeum*.
- Siphnus*, insula dives metallis, III, 57 not. a Samiis vastata, c. 58.
- Siphnii in classe Graecorum ad Salaminem, VIII, 46 not. 48.
- Sir Darja*: not. ad I, 202.
- Siris*, Italiae oppidum, Atheniensium, VIII, 62 not. Sirites fuit Damasus, VI, 127 not.
- Siris*, Paeoniae oppidum, V, 15 not. VIII, 115 not.
- Sirius* Aegypti., not. ad II, 67.
- Siromitres*, Oebazi f., Paricaniorum dux, VII, 68. Masistii pater, VII, 79.
- Siromus* Tyrius, Mapenis pater, VII, 98.
- Siromus* Cyprius, pater Chersidis, V, 104 not.
- Siropaeones* a Megabazo in Asiam abducti, V, 15 not.
- Sisamnes*, Hydarnis fil., Ariorum dux, VII, 65.
- Sisamnes*, Otanis pater, iudex regius a Cambyse excoriatus, V, 25 not.
- Sisimaces*, dux Pers., V, 121.
- Sisyryna*, genus penulae, VII, 67 not.
- Sitalcas*, rex Thracum, IV, 80. VII, 137 not.
- Sithonia* regio, VII, 122.
- Siuph*, urbs Aegypti, II, 172 not.
- Smaragdus* Polycratis, III, 41 not. vid. *Lapis*. *Smaragdus*, II, 44 not. in templo Herculis Tyrii, II, 44 not.
- Smerdis*, Cyri fil., a Cambyse fra-

- tre occiditur, III, 30 not. occisum
 Cambyes luget, III, 65.
- Smerdis* Magus, cum fratre contra
 Cambyes insurgit, III, 61 not.
 seqq. regno potitus ex amputa-
 tis auribus non esse Cyri fil.
 arguitur, c. 69 seqq.
- Smerdomenes*, Otanis fil., dux co-
 piarum Xerx., VII, 82. 121.
- Smila*, oppidum Pallenae, VII, 123.
- Smindyridas* Sybarita, unus ex pro-
 cis filiae Clisthenis, VI, 127 not.
- Smiris* lapis, VII, 69 not.
- Smyrna*, a Colophonis condita, I,
 16 not. 149 not. Aeolensium olim
 civitas, ab Ionibus occupata, I,
 149 not. a Gyge oppugnata, I,
 14. ab Alyatte capta, I, 16.
- Sogdi*, pop. Asiat., III, 93 not. eo-
 rum armatura, VII, 66.
- Sol*, dominus Massagetarum, I, 212.
 cui equos immolant, c. 216. VII,
 114. Soli sacra faciunt Persae,
 I, 131 not. coll. VII, 40 not. 54
 not. et Libyes Nomades, IV, 188.
- Sol* deus, II, 111 not. coll. II, 42
 not. Solis mensa ap. Aethiopes,
 III, 18 not. Soli sacrae oves
 Apolloniae, IX, 93 not. Solem
 exsecrantur Atarantes, IV, 184
 not. Sol Graecis futura signifi-
 cat, ex disciplina Magorum, VII,
 37. Solem orientem venerantur
 Persae, VII, 223 not. Leprosi in
 Solem deliquisse creduntur apud
 Persas, I, 138 not. — Solis au-
 rea imago in bovis capite My-
 cerini regis, II, 132 not. Sol pro
 mercede acceptus, VIII, 137. so-
 lis defectio, vid. *Eclipsis solis*.
 solis cursus quater mutatus, ex
 narratione Aegyptiorum, II, 142
 not. sol (matutinus ardentissi-
 mus) apud Indos, III, 101. 104
 not. sol Phoenicibus Libyam cir-
 cumnavigantibus a dextra manu,
 HERODOT. IV.
- IV, 42 not. sol aquam adtrahens,
 Nilo fl. annui incrementi causa,
 II, 25 not. sol telis Medorum ob-
 scuratus, VII, 226. Solis fons
 apud Ammonios, IV, 181 not. So-
 lis urbs, vid. *Heliopolis*.
- Soleae* Boeotiae, I, 195.
- Soli* (*Σόλοι*), Cypri oppidum a Per-
 sis captum, V, 115. Solii, V, 110
 not. 113 not.
- Soloeis*, promontorium Africae, II,
 32 not. IV, 43 not.
- Solon*, legumlator Athen., I, 29 not.
 II, 177. Solonis iter, I, 29 not.
 Sardibus cum Croeso de fortuna
 humana disputat, I, 29—33. So-
 lonis tempora et colloquia, I, 30
 not. coll. II, 134 not. Philocy-
 prum tyrannum carmine celebrat,
 V, 113 not. Solonis elegiae, V,
 113 not.
- Solyimi*, qui postea Milyae, I, 173
 not.
- Solstitium* in Aegyptiorum anagly-
 phis indicatum, II, 19 not.
- Somnia* memorabilia: Astyagis, I,
 107. 108. Croesi, I, 34. Cyri, I,
 209. Cambyesis, III, 30. filiae Po-
 lycratis, III, 124 not. Hippiae Pi-
 sistrati fil., VI, 107. Datis impe-
 ratoris, VI, 118. Xerxis, VII, 12.
 14. idemque et Artabano visum,
 c. 17. 18. aliud Xerxis, VII, 19.
 somniis indulgent Persae, VII,
 12. 19. somniorum natura, VII,
 16. somniorum vis apud orien-
 tales, VII, 19 not. ex somniis
 in templo responsa dei petuntur
 apud Thebanos, VIII, 134 not.
 itidem in sepulcris maiorum apud
 Nasamones, IV, 172. somnia nulla
 vident Atlantes, IV, 184.
- Sophanes* Decelensis, IX, 73 not.
 Eurybaten Argivum in certamine
 singulari interfecit, VI, 92. IX, 75
 not. ferream ancoram gestare so-

- litus ad Plataeas fortissime pugnat, IX, 74 not.
- Sophista* Herodoto nominatur Solon, I, 29 not. et Pythagoras, IV, 95 not. Sophistarum scholis usus Herodotus: Comment. §. 9. Vol. IV. p. 437.
- Sophocles* quando natus, Vol. II. p. 698. 706. Vol. IV. p. 417. Sophoclis locus in Antigona (905 seqq.) tractatur: not. ad III, 119 et Vol. II. p. 696 seq. 701 seqq. num Herodotus Sophocle usus sit: not. ad III, 119 et Vol. II. p. 697 seqq. 702 seqq.; carmen in Herodotum composuisse fertur: Vol. IV. p. 417 seq. Sophoclis et Herodoti amicitia: Vol. IV. p. 418. Sophoclis voces et sententiae similes Herodoteis: not. ad I, 2. 32. II, 35. IV, 129. III, 119 et Excurs. Vol. II. p. 696 seq. VII, 46. Conf. etiam Comment. §. 5. Vol. IV. p. 418. 472 et 473. Sophoclis sententia de fato ad Herodotum accedens: Comment. §. 12. Vol. IV. pag. 451. 453.
- Sorores* in matrimonium duxit Cambyses, III, 31 seq. not.
- Sorte* ducti magistratus, III, 80 not. VI, 109 not.; sorte ducunt athletae, V, 22 not.
- Sosicles* Corinthius: eius oratio de tyrannidis malis, V, 92. §. 1 not.
- Sosimenes*, Panaetii pater, VIII, 82.
- Sostratus* Aegineta, maximum ex mercibus lucrum fecit, IV, 152.
- Sous*, VIII, 130 not.
- Spaco* Medis canis appellatur, I, 110 not.
- Sparethra*: not. ad I, 205.
- Spargapises*, Tomyridis f., a Cyro captus se ipse interimit, I, 211 seqq.
- Spargapithes*, rex Agathyrsum, IV, 78.
- Sparta et Spartani*, vid. *Lacedaemon*.
- Spasmi* medicina, hirci urina, IV, 187.
- Spercheus* amnis, VII, 198 not. 228.
- Sperthias* cum Bule se offert ad placandam iram Talthybbii, eorumque acta, VII, 134 not. 137.
- Sphendale* (Sphendalenses), oppidum Atticae, IX, 15 not.
- Sphinges* in Aegypto, II, 175 not. apud Borysthenitas, IV, 79 not. et. Excurs. XVI. Vol. I. p. 892 seqq. Sphinges ad Solem pertinent, *ibid.* p. 893 seq. Sphinges Graecorum, *ibid.* pag. 894 seqq. significatio, *ibid.* ipsa vox, p. 895 seq. cum Gryphis coniunguntur. IV, 152. Excurs. Vol. II. p. 694 seq.
- Spina* arbor: ex ea naves confectae apud Aegyptios, II, 96.
- Sponsa* ubi dotem concubitu quaerat, IV, 172.
- Spu* Scythis oculum significat, IV, 27 not.
- Spuere* apud Persas et alios vet. indecorum, I, 99 not.
- Stadium*, orgyia, cubitus, pes inter se comparantur, II, 149. stadia vulgaria, Olympica etc., II, 6 not. II, 7 not. II, 9 not. coll. IV, 85 not. V, 53 not. VIII, 8.
- Stagirus*, Graeca urbs, Macedoniae, VII, 115 not.
- Stannum* unde Graecis adferatur. III, 115 not.
- Stateres* Croesi, I, 54. Attici, III, 130 not. stateres aurei, VII, 28 not.
- Stathmi* (i. e. stationes regiae) iuneris ab Epheso usque Susa enumerantur, V, 52 not. seq. VI, 119.
- Statua* aenea Iovis Olympiae, IX, 81. Neptuni Isthmii, *ibid.* status rostrum navis manu tenens Del-

- phis dedicata, VIII, 121. statuæ multae Olympiae dedicatae a Micytho, VII, 170. statuæ perma-gnae ante Vulcani templum Memphi erectae, II, 110. duae, Aestas et Hiems Rhampsiniti, II, 121. statuæ lignae Mycerini regis, II, 130 seq. — Darii equestris cum inscr., III, 88. Sethonis Aegypti regis, II, 141. Alexandri aurea, VIII, 121. — statua Veneris Cyren., II, 181. Minervae inaurata et duae lapideae Lindi, II, 181. Amasidis lignae Sami, *ibid.* Damiae et Auxesia ex olea, V, 82 not. Conf. *Simulacrum, Imagines.*
- Statura*, vid. *Homo.*
- Stellae* aureae tres Aeginetorum Delphis, VIII, 122 not.
- Stemmata*: Mermnadarum familiae, I, 7. Achaemenidarum, VII, 11. Macedoniae regum, genere Argivorum, VIII, 139 not. coll. c. 137. Eurysthenidarum familiae Spart., VII, 204 not. alterius regiae familiae, scil. Proclidarum, VIII, 131. cf. VI, 52. Periclis ex Alcmaeonidarum familia, VI, 131. coll. c. 130 *extremo*. vid. *Miltiades*. stemmata numerandi ratio, I, 91 not. VIII, 137 not.
- Stentoris* lacus in Thracia, VII, 58 not.
- Stenyclerus*, oppidum Messeniae, IX, 64 not.
- Sternutamenta* inter auguria habentur, VI, 107 not.
- Stesagoras*, Cimonis pater, VI, 34. 103. in prytaneo occisus, VI, 38 not.
- Stesenor*, tyrannus Curii, V, 113.
- Stesichorus* poeta, not. ad II, 113. 119 (de Helena).
- Steisilaus*, Thrasyilai fil., VI, 114.
- Stigmata* non habere Thracibus ignobile, V, 6 not. stigmata regia Thebanis inusta, VII, 233 not.
- Stoma* Ponti, IV, 83 not. 86 not.
- Storax*, III, 107 not.
- Strattis*, Chiorum tyrannus, IV, 138 not. coniuratio in eum detecta, VIII, 132.
- Strachates*, pop. Mediae, I, 101 not.
- Struthiones* in Africa, IV, 175 not. IV, 192. eorum pelles pro scutis gestant Macae, IV, 175 not.
- Stryme*, Brianticae oppidum, Thasiorum, VII, 103 not. 109.
- Strymon*, fl. Macedoniae, I, 64. V, 1 not. 13. 23. VII, 24. 113. eius fontes, VIII, 115.
- Strymonias* ventus, VIII, 118 not.
- Strymonii*, qui postea Thraces, VII, 75.
- Stymphalis* lacus, VI, 76 not. urbs *ibid.*
- Styracis* usus ad thus legendum, III, 107 not.
- Styrenses*, VIII, 1 not. gens Dryopica, VIII, 46. in classe Graec., VIII, 1 not. ad Plataeas, IX, 28. eorum ins., Aegilia, VI, 107.
- Styx*, fons Arcadiae, VI, 74 not. per eius aquam iuratur, VI, 74 not.
- Suboles* numerosa patribus laudi ap. Persas, I, 136.
- Subulci* apud Aegyptios contemnuntur, II, 47 not. II, 164 not.
- Successio* in regnum, III, 2. VI, 65. V, 42. VI, 52. VII, 3.
- Sudant* statuæ deorum: not. ad VII, 140.
- Sudatoriae* cellae apud Scythas, Graecos, IV, 75 not.
- Suidae* locus de Herodoto: Vol. IV. pag. 400 seq.
- Sunium*, promontorium Atticae, VI, 87. 115. cf. IV, 99 not. ubi angulus Suniacus, vid. adn.
- Supplices* non prodendi, I, 159. cf.

- IX, 76. supplices olivae ramos gestant, VII, 141 not.
- Supplicium* barathri apud Athenienses, VII, 133 not.
- Supplicium* crucis, vid. Crux. pali, III, 132 not. I, 128. III, 159. IX, 78 not. *supplicium* excoriationis, V, 25 not. *supplicium* lapidationis, V, 38. 67 not. IX, 5. *supplicium* tabulae, cui quis affigitur: VII, 33 not. *supplicium* capitis abscissi: VII, 35 not. 238. VIII, 90. 118. *supplicium* vivi in terram defodiendi, VII, 114 not. III, 35 not. *supplicium* excoecationis, VIII, 116 not.
- Sus* animal spurcum apud Aegyptios immolatur Lunae et Baccho, II, 47 not. sues non alunt Nomades Libyes, IV, 186 not. nec Scythae, IV, 63. cf. adn. ad II, 45. sues semen sparsum inculcant apud Aegyptios, II, 14 adn. sues in Aegyptiorum sacris, not. ad II, 48 sues aversantur Aegyptii alii-que populi, II, 47 not. IV, 186 not.
- Susa*, urbs in Cissiorum regione (situs et nomen), III, 70 not. III, 91 not. IV, 91. regia sedes, I, 188. IV, 83. V, 49 not. 52. VII, 239. *Susa Memnonia*, V, 53 not. 54. VII, 151. Susorum arx regia, III, 68 not. V, 53 not.
- Syagrus*, legatus Laced. ad Gelonem, VII, 153 not. 159.
- Sybaris*, Italiae urbs florentissima, VI, 127 not. a Crotoniatis et Dorico capta, V, 44 seq. VI, 21.
- Sycomorus* (ficus), II, 86 not.
- Syene*, urbs Thebaidos, II, 28 not.
- Syenita* (lapis), not. ad II, 127.
- Syennesis*, rex Cilicum, I, 74 not. (ubi de ipso nomine) V, 118. dux in classe Xerxis, VII, 98 not.
- Syleus* campus, VII, 115 not.
- Syloson*, Aeacis fil., a Polycrate fratre Samo eiectus, III, 39. in Aegypto militans, Dario pallium dono dedit, c. 139 seq. in Sami imperium a Dario restituitur, c. 141 —149 not.
- Syme* insula, I, 174 not.
- Syracusae*, urbs Siciliae, VII, 155 seqq. vid. *Gelon*.
- Syrgis*, fl. Scythiae, in Maeotidem influit, IV, 123 not.
- Syria* Aegypto contermina, II, 12. 116. III, 5. *Syriae* nomen latius patens, I, 72 not. II, 116 not. II, 158. 159 not. III, 5 not. VII, 140. Syria Palaestina, I, 105 not. II, 104 not. III, 91 not. IV, 39. VII, 89.
- Syri*, s. Syrii, iidem qui Cappadoces, a Croeso subiguntur, I, 6 not. 72 not. 76. cf. c. 6. III, 90. V, 49. VII, 72. Syri sunt iidem qui Cappadoces, II, 104 not. III, 90 not. VII, 72 not. Syri pudenda circumcidunt, II, 104 not. Syri Palaestineses, I, 105 not. III, 5 not. III, 91 not.
- Syrii*, iidem qui Assyrii, VII, 63 not. II, 159 not.
- Syrmia*, II, 88 not.
- Syrtes*, II, 32. 150 not. IV, 169 not.
- Syssitia* Spartanorum, I, 65 not. VI, 57 not.

T.

- Tabalus*, Sardibus praefectus, I, 154 seqq.
- Tabellarii* in Persarum imperio, III, 126 not. VIII, 98 not.
- Tabiti*, Scythis Vesta, IV, 59 not.
- Tabulae* geographicae, IV, 36. V, 49. cf. *Pictura*. tabulae, quibus malefici affiguntur, VII, 33 not. tabulae fundorum apud Aegyptios, II, 109 not.
- Tachompso*, ins. Nili, II, 29 not.

- Taenarum*, promont. Laconiae, I, 23. 24 not. VII, 168.
- Talaus*, Adraasti pater, V, 67.
- Talentum* (pondus), I, 50 not. Babylon. et Euboicum, III, 89 not. III, 95 not. talentum Atticum, III, 131 not. VII, 36 not. coll. II, 180. talentum Aegineticum, II, 180 not.
- Talorum* ludi inventores Lydi, I, 94 not.
- Talthybius*: eius templum Spartaee, VII, 134 not. Talthybius ira in Lacedaemonios ob legatos violatos, c. 134 not. 137.
- Talthybiadarum* privilegium, VII, 134. cf. VI, 60.
- Tamynae*, oppidum Euboeae, VI, 101 not.
- Tanagra*, oppidum Boeotiae, V, 57 not. IX, 15 not. et 43. Tanagraei Thebanorum vicini, V, 79. Tanagricus tractus, V, 57 not. pugna ad Tanagram commissa, IX, 35 not.
- Tanais* fl., Europam terminat, IV, 45 not. IV, 57 not. in Maeotidem lacum se exonerat, IV, 20. 21. 100. 123. Maeoticus fluvius nominatur, IV, 45 not.; de fontibus vid. not. ad IV, 57.
- Tanitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.
- Taniticum* Nili ostium: Excurs. ad II, 17. Vol. I. p. 851. 853.
- Taphrae* apud Scythas, IV, 3 not.
- Taracus* (rex Aegypti), II, 141 not.
- Tarentum*, urbs Italiae, I, 24. III, 138. IV, 99. Tarentini, III, 138. ingentem cladem passi, VII, 170. Tarentinorum rex, III, 136. Tarentini amici Cnidiorum, III, 138.
- Targitaus*, et eius tres filii, Scytharum progenitores, IV, 5 not.
- Taricheae* Pelusiacaee, Aegypti, II, 15 not. Taricheae ad Canobicum Nili ostium, II, 113 not.
- Taricheutae* Aegypti, II, 86 not. II, 89 not.
- Tartessus*, urbs Iberiae, I, 163 not. IV, 152 not. ex Tartesso Colaeus Samius magnas divitias retulit, IV, 152 not. — Tartessiae mustelae, IV, 192. — Tartessiorum rex, Arganthonius, I, 163.
- Taucheira*, oppidum Barcaeae, IV, 171 not.
- Tauri* inhospitales peregrinos sacrificant, IV, 103 not. Iphigeniam colunt, IV, 103 not. Taurica gens, IV, 99. 103 not. Taurici montes, IV, 3. Taurica regio, IV, 20. 99 not.
- Tauromenium*, VII, 154 not.
- Taurus* Neptuno mactatur, VI, 76 not. significat. tesserar., IV, 163 not.
- Tazacis*, rex Scyth., IV, 120.
- Taygetus*, mons Laconicae, IV, 145 not.
- Tearus*, fl. Thraciae: eius fontes partim calidi, partim frigidi, IV, 90 not. cippus ei a Dario erectus, IV, 91 not.
- Teaspes*, Sataspis pater, IV, 43, et Pharandatis, VII, 79. IX, 76 not.
- Tegea*, oppidum Arcad., I, 65. 67. (agri fertilitas). VI, 105. VII, 170. Tegeatae, Spartanis infensi, I, 65 not. IX, 25 not. 28 not. 37. et Argivi cum Lacedaemoniis bellum gerunt, IX, 35 not. Tegeatae postea Lacedaemoniis adiuncti pugnant: not. ad IX, 26., iterum deinde disiuncti: not. ad IX, 35. Tegeatae ad Thermopylas, VII, 202. cum Atheniensibus de altero cornu altercantur, IX, 26. ad Plataeas fortiter pugnant, IX, 70. — Tegeae exul mortuus Leotychides, VI, 72.
- Teii* Abdera in Thracia condunt,

I, 168. Teii in Ionum classe ad Miletum, VI, 8.
Teispes, Achaeimenis filius, VII, 11 not.
Telamon heros, VIII, 64 not.
Teleboae, V, 59 not.
Telecles, pater Theodori Samii, III, 41 not.
Teleclus, fil. Archelai, Spartae rex, VII, 204.
Teleontes, Vol. III. pag. 799 seqq. 804.
Telesarchus Samius, III, 143.
Telesilla, Argiva mulier et poëtria: not. ad VI, 77.
Telines, progenitor Gefonis, hierophanta: eius gesta, VII, 153.
Telliadae, vatum familia, IX, 37. cf. not. ad c. 33.
Tellias Eliensis, vates Phocensium, VIII, 27 not.
Tellus Atheniensis, beatus a Solone praedicatus, I, 30 not.
Tellus, Scytharum dea, Apia nominata, IV, 59. vid. *Terra*.
Telmessus urbs, I, 78 not. *Telmessenses* haruspices, I, 78 not.
Telonium ab Atticis contra Aeginetas institutum, V, 88 not.
Telus, ins. contra Triopium sita, VII, 153 not.
Telys, rex Sybar., V, 44 not.
Temenus Argivus, progenitor regum Macedoniae, VIII, 137 seqq.
Temnus insula, Aeolensium, I, 149 not.
Tempe, vallis Thessaliae, VII, 128 not. 173 not.
Templum, vid. *Aedes*, *Delubrum*.
Templa aliquot memorabilia: Iovis Carii templum Mysis et Lydis commune, I, 171. Iovis Olympii Pisae, II, 7 not. Iovis Beli Babylicum cum turri praecalta et aede inferna, I, 181 not. 183. Iovis Ammonii, IV, 181 not. Io-

vis Thebani in Aegypto, I, 182. II, 56. Iovis sub fago conditum, II, 56. vid. *Delubrum*. templum Iovis Urii, IV, 87 not. coll. 85. templum Dianae Ephesiae, I, 26 not. templum Amphiarai apud Thebanos, VIII, 134. Androcra-tis herois, IX, 25. Aeaci Athenis, V, 89. Apollinis Triopii Dorien-sium civitatis commune, I, 144. Apollinis Ptoi Thebanorum, VIII, 135 not. Bacchi prope Byzant., IV, 87. Cereris Borysthenitarum, IV, 53. Cybeles Sardibus, V, 102. templum Delphicum flammis con-sumptum, I, 50 not. magnifice ab Alcmaeonidis exstructum, V, 62 not. cf. II, 180. templum Minervae in arce Athen., V, 72 not. 77. templum Cereris Athenis, V, 77 not. in Paro, VI, 134. Dianae templum magnificum Bubasti, II, 138 not. Furiarum Laii et Oedi-podis Spartae, IV, 149. in oppido Mycale, IX, 97 not. — Hellenium templum Naucrati, II, 178. Herculis vetustissimum Tyri, unde derivatum Thasium, II, 44 not. Panionium, I, 143. templ. Lato-nae Buto, ubi aedes monolitha, II, 155. cf. c. 175. Minervae Sai, II, 175. Aleae Minervae Tegeae, I, 66 not. IX, 70. Minervae Pal-lenidis Marathone, I, 62. Prote-silai, VII, 33. IX, 116 not. Pot-niarum (Furiarum), IX, 97 not. Veneris Coelestis Ascalone; inde illud in Cypro et Cytheris deri-vatum, I, 105. templum Iunonis prope Argos, I, 31 not. VI, 81 not. 82; in Samo omnium maxi-mum, I, 70. II, 148. III, 60 not. vid. *Heracum*. templum Vulcani in Aegypto mirandis propylaeis exstructum, II, 136 not. II, 176. — templum in arce Athen. Deri-

- ensibus intrare nefas, V, 72. —
 Templa diis non erigunt Persae,
 I, 131, nec Scythae, IV, 59. Aegyptiorum templa, II, 155 not.
 templa funibus alligata, I, 26 not.
 templa Graecorum incensa a Persis, V, 102 not. VI, 9 not. VIII, 109 not.
- Temtsah*, vid. *Amsah*.
- Tenedus* ins., Aeolensium, I, 151.
 capta a Persis, VI, 31.
- Tenus*, ins. prope Delum, IV, 33
 not. VI, 97. cf. *Temnus*. Tenius
 Panaetius, VIII, 82 not.
- Teos*, oppidum Lydiae, Ionum, I,
 142 not. II, 178. ab Harpago cap-
 tum, I, 168.
- Teras*, IV, 80. Thrax, Sitalcae pa-
 ter, VII, 137. cf. not. ad IV, 80.
- Terillus*, Himerae tyrannus, VII,
 165.
- Termerium* (Termerensis Histiae-
 us), V, 37 not.
- Termilae*, origine Cretes, Lyciam
 occupant, VII, 92. cf. I, 173 not.
- Terrae* universae descriptio ex
 mente Herodoti, IV, 36—45 not.
 cf. II, 16. terrae partes tres:
 not. ad II, 16. 17. IV, 42 not.
 45 not. terrae incolae extremi, se-
 ptemtrionem versus, IV, 13 seqq.
 versus occidentem, II, 33. IV, 49.
 — Terrae motu Thessaliae mon-
 tes dirupti, VII, 129 not. Vid.
lacus ibique add. terrae motus
 Scythis prodigium, IV, 28. ter-
 rae motu tremuit Delus, VI, 98
 not. terra signatoria, II, 38 not.
 terram et aquam pscere et da-
 re, IV, 128 not. V, 17 not. 73.
 VI, 48. VI, 94. VII, 32. 131. 138.
 233. VIII, 46. — Terra nulla om-
 nia suppeditat, I, 32.
- Terra dea*, Iovis uxor, apud Scy-
 thas, IV, 59 not. Terrae sacra
 faciunt Persae, I, 131 not.
- Tessera* militibus data, IX, 98. —
 Tesserarum ludus a Lydis inven-
 tus, I, 94 not.
- Tethronium*, opp. Phocidis, VIII, 33
 not.
- Tetragonon* in Apide, III, 28 not.
 et Excurs. Vol. II. p. 672.
- Tetramnestus* Sidonius, VII, 98.
- Teucri* olim expeditionem in Euro-
 pam susceperunt, VII, 20. 75 not.
 priscorum Teucrorum reliquiae
 Gergithae, V, 122. VII, 43. —
 Teucrorum coloni, Paeones, V,
 13. Maxyes, IV, 191.
- Teuthrania*, II, 10 not.
- Textura* apud Babylonios, I, 195
 not. apud Aegyptios, II, 35 not.
 cf. III, 47. figurae vestimentis
 intextae, I, 203. amiculum varie-
 gatum texuit Amestris, IX, 109.
 texturae notio symbolica, II, 122
 not. texturam mulieres faciunt,
 II, 35 not.
- Thales* Milesius, origine Phoenix,
 I, 170. solis defectum praedixit,
 I, 74 not. Croesi copias Halyn
 transducit, c. 75. salutare Ioni-
 bus consilium dat, I, 170. Tha-
 letis sententia de ventis etesiis
 Nili incrementum efficientibus,
 II, 20 not.
- Thamanaci*, pop. Asiat., III, 93 not.
 117.
- Thamasius*, Sandocis pater, VII,
 194.
- Thamimasadas*, Neptunus apud Scy-
 thas, IV, 59 not.
- Thannyras*, Inari Afri fil., III, 15.
- Thasus*, ins., VI, 46 not. a Phoeni-
 cibus condita, II, 44. nomen a
 Thaso Phoenice, VI, 47. Tha-
 siorum civitates in continente,
 VII, 118. in his Stryme, c. 106.
 auri metalla, VI, 46 not. 47 not.
 — Thasus ab Histiaeo frustra

- oppugnata, VI, 28. Thasii Persis subiecti, VI, 44 not. defectionis insimulati muros diruere iussi, c. 46. Thasius Hercules, II, 44 not.
- Theano*, I, 31 not.
- Theasides* Spart., VI, 85.
- Thebae* Aegyptiae, II, 3. 9 not. 15 not. Thebae prius cultae, II, 15 not. nomen, II, 15 not. cur Herodotus de Thebis tacet, not. ad II, 15. Thebae, vel Thebais, olim universa Aegyptus, II, 15 not. Thebis pluisse, maximam prodigium, III, 10. ibi Iovis templum, I, 182. II, 42. 56. IV, 181. et oraculum, II, 54 seq. 83. — Thebana praefectura, II, 4 not. II, 42. 166 not.
- Thebae*, urbs Boeotiae, I, 52. ubi templum et oraculum Ismenii Apollinis, *ibid.* VIII, 134 not. Amphiarai oraculum, *ibid.* cf. I, 46. 49. — Thebani cum Atheniensibus bellum gerunt, V, 79 seq. coll. c. 74 et 77. Plataeensibus infensi, VI, 108. Thebani in Thermopylis, VII, 202. 205 not. Persis se dedunt; iis regia stigmata inuruntur, c. 233. Thebani cum Persis arma iungunt, IX, 31. 41. fortiter pugnant ad Plataeas, c. 67 not. a Graecis obsidione pressi Medicarum partium patronos tradunt, IX, 86—88. Thebae et Orchomenus, IX, 16 not. — Thebis recitavisse videtur Herodotus: Vol. IV. pag. 416.
- Thebais* (carmen cyclicum) in not. ad IV, 32.
- Thebais* (de superiori Aegypto), II, 15. 28 not.
- Thebe*, Asopi filia, V, 80.
- Thebes* campus (Θήβης πεδίον), in Asia, VII, 42 not.
- Themis*, dea, II, 50 not.
- Themiscyra*, oppidum Cappad. ad Thermodontem fl., IV, 86 not.
- Themison* Theraeus, IV, 154 not.
- Themistocles*, Neoclis fil.: Themistoclis genus et origo, VII, 143 not. Themistoclis filii filiaeve, VIII, 75 not. calliditas sive prudentia, VIII, 109 not. Atheniensibus persuadet, ut publicis pecuniis naves aedificent, VII, 144 not. Atheniensium dux in Thessalia, c. 173. murum ligneum naves interpretatur, cap. 143. ad Artemisiam corrumpit Graecorum duces, ut maneant, VIII, 4 not. seq. Iones ad defectionem sollicitat, c. 19. 22 not. Eurybiadi persuadet, ut cum classe ad Salaminem maneat, c. 56. 59 not. seqq. per legatum Xerxem de classe Graec. cingenda monet, c. 74 seq. Aristidem, sibi non amicum, nuncium adferentem, in consilium Graec. introducit, c. 79—82. Athenienses ad pugnam hortatur, cap. 83. iterum nuncium ad Xerxem mittit et clam agit cum rege Persarum, cap. 108. 109 not. 110. ab insularis clam pecunias exigit, c. 111. 112 not. seq. Graecorum peritissimus secundum virtutis praemium fert, c. 123 seq. Lacedaemone praecipue honoratus obtrektatori scite respondet, c. 124 seq. not. *Oratio prius pyrami*
- Theocydes*, pater Dicaei, VIII, 65.
- Theodorus* Samius, artifex clarissimus, I, 51 not. III, 41 not.
- Theodorus*, frater Herodoti, Comm. §. 2. (Vol. IV. p. 404).
- Theogoniam* canit magus in Persarum sacrificiis, I, 132 not. theogoniam condiderunt Graecis Homerus et Hesiodus, II, 53 not.

- Vid. Excurs. VII. Vol. I. p. 855 seqq. 858.
- Theomestor* (Androdamantis fil., Sami tyrannus a Persis constitutus), VIII, 85 not. IX, 90.
- Theophaniorum* festum apud Delphos, I, 51 not.
- Theopompus*, rex Spart., VIII, 131.
- Theopompi* historici epitome Herodoti: Comm. §. 13. 15. Vol. IV. p. 473. 477.
- Theoris* Attica, VI, 87 not.
- Theoxenia*, apud Graecos, I, 51 not. I, 172 not.
- Thera*, ins. olim Calliste, IV, 147 not. nominata, a Phoenicibus condita, IV, 147 not. postea a Thera Spartano nomen invenit, c. 148 seqq. Theraei, sterilitate pressi, in Plateam ins. navigant, in Libya Cyrenen condunt, IV, 150 not. seqq. 156 not. Therae rex, sacra, IV, 150 not.
- Therambus*, oppidum Pallенае, VII, 123 not.
- Therapne*, oppidum Lacon., VI, 61.
- Theras* (Cadmeus): eius genus, IV, 147 not. 148. conf. *Thera*.
- Therma*, oppidum Mygdoniae, VII, 121 not. 127. 179 not. 183. Thermaeus sinus, VII, 121 not. VIII, 127.
- Thermodon*, fl. Cappadociae, II, 104 not. IV, 86 not. IX, 27 not.
- Thermodon*, fl. Boeotiae, IV, 110. IX, 43 not.
- Thermopylae*, VII, 176 nott. ab accolis nude Pylae nominatae, VII, 201. coll. 176 not. tota regio nunc valde mutata: vid. not. ad VII, 176. Thermopylarum fauces describuntur, c. 175. 176 not. Thermopylarum fontes calidi, VII, 176 not. Thermopylarum munimenta, VII, 176 not. ad Thermop. usque salvus venit Xerxis exercitus, c. 184. 186. pugna ad Thermop., VII, 223 seqq. collis, ubi leo, VII, 225 not.
- Theron*, Agrigentinorum regulus, cum Gelone Amilcarem vicit, VII, 165 seqq. not.
- Thersander*, Polynicis fil., avus Autesionis, proavus Therae, IV, 147. VI, 52.
- Thersander* Orchomenius, Herodoto sermonem nobilis Persae de belli eventu in epulis habitum narravit, IX, 16.
- Theseus* Helenam Aphidnas deportavit, IX, 72 not.
- Thesmophoria* Cereris sacra, II, 60 not. 171 not. Ephesi mulieres noctu celebrant, VI, 16 not.
- Thespieae*, oppidum Boeotiae, VIII, 50. — Thespienses, V, 79. in Thermopylis, VII, 202. cum Leonida occumbunt, cap. 226. cf. 222. epigramma in eos, VII, 228 not. eorum urbs incensa, VIII, 50. superstites ad Plataeas pugnant, IX, 30. Thespiensibus civibus ascribitur Sicinnus, VIII, 75.
- Thesprotia*, II, 56 not. VIII, 47. ex ea Thessali venerunt, VII, 176 not. ibi oraculum per mortuorum evocationem, V, 92. §. 7 not.
- Thessalia* (Θεσσαλιῶτις), I, 57. VII, 176 not. Θεσσαλίη describitur, VII, 128 not. V, 63 not. *Thessalia* olim aquis oblecta, VII, 129 not. Vid. *Lacus*. Thessaliae amnes, VII, 129 not. Thessalici equi praestantissimi, VII, 196 not. inde Thessalia equitatu praestans: not. ad V, 63. Thessalorum equitum strages, V, 64 not. Thessali cum Phocensibus perpetuum bellum gesserunt, VII, 176. VIII, 27 not. 29, necessitate coacti cum Persis faciunt, VII, 172—174. cf. c. 130. Xerxem in

- Phocidem ducunt, VIII, 30 seqq.
 Thessali in acie Persarum ad Plataeas, IX, 31. Thessalis Artabazus e pugna profugiens verba dat, IX, 89. Thessaliae reges Aleuadae, VII, 6 not. 30.
- Thessalus*, socius Doriei, V, 46 not.
- Thestes* fons Libyae, IV, 159. 158 not.
- Thetidi* sacrificant Magi, VII, 191.
- Thmuitana* praefectura Aegypti, II, 166 not.
- Thoas* in Lemno occisus, VI, 138 not.
- Thoës* ferae in Libya, IV, 192 not.
- Thonis*, praefectus Canobiei ostii, II, 114 not.
- Thoraces* linei Amasidis regis, II, 182. III, 47 not. thorax Masistii, IX, 22 not. thoraces Aegyptiacos adoptarunt Persae, I, 135.
- Thorax* Larissaens, IX, 1 not. 58.
- Thoricus*, pagus Atticae, IV, 99 not.
- Thornax*, mons Lacon., I, 69 not.
- Thracia*, I, 168. IV, 99. VI, 33. Thracia Herodoti qualis, V, 3 not. coll. V, 9. Thraciae castella, VI, 33 not. in Thracia frigus olim maius, VII, 75 not. Thracium mare, VII, 176 not. Thraciam ipse Herodotus invisit: Comment. §. 7. Vol. IV. pag. 429. Thraces, numerosa gens, in multos populos divisa, V, 3 not. seq. cf. IV, 93. VII, 110. VIII, 116. eorum mores, V, 6. dii, c. 7. sepultura, c. 8. eorum vestimenta ex cannabi, IV, 74. immortalitatis fides, V, 4 not. — Thraces olim a Sesostri subacti, II, 103. Thraces alii Dario sese dedunt; vi subiguntur Getae, IV, 93. Thraciam totam subigit Megabazus, V, 2. Thraces cum Xerxe militant, VII, 185. circa Strymonem habitantes Iovis currum subripiunt, VIII, 115. in Artabazi exercitum impetum faciunt, IX, 89. — cf. *Getae*, *Bisaltae*, etc.
- Thraces* Asiam incolentes, Thyni et Bithyni (cf. VII, 75.) a Croese subiguntur, I, 28 not. Dario tributum pendunt, III, 90. eorum in Xerxis exercitu armatura, VII, 75 seq.
- Thrasylbulus*, tyrannus Milesiorum, pacem componit cum Alyatte, I, 20—22. Periandro quomodo consilium significarit, V, 92. §. 6 not.
- Thrasycles*, pater Lamponis, IX, 90.
- Thrasycleus* Aleuades, IX, 58.
- Thrasylaus*, pater Stesilai, VI, 114 not.
- Thriasius* campus Atticae, VIII, 65. not. IX, 7.
- Thucydides* puer Herodoto opus suum praelegenti praesens, Comment. §. 4. (Vol. IV. p. 407 seqq. 411). Thucydides Herodotum non tangit, VI, 57 not. Thucydides et Herodotus sibi non cogniti neque alter alterius opus novit, VI, 57 not. VII, 20 not. IX, 53 not. Commentat. §. 4. Vol. IV. p. 411 seq. Thucydides Herodoti orationem haud imitatus est: Comment. §. 4. Vol. IV. pag. 412. eius oratio cum Herodotea comparata, Comm. §. 15. Thucydides metalla in Thracia possedit, VI, 46 not.
- Thuoris*, not. ad II, 112.
- Thurii* conditi IV, 44 not. Comment. §. 5. Vol. IV. p. 417. Thuriis discedit Herodotus ibique in opere suo perscribendo versatur: Comment. §. 4. 5. Vol. IV. p. 406 seq. 417 seqq. 420 seq. Thuriis moritur Herodotus, qui inde vel *Thurius* vocatur: Vol. IV. p. 421.
- Thus* ubi et quomodo colligatur. III, 107 not.

- Thyiae*, Cephissi filiae, fanum, VII, 178 not.
- Thyni* a Croeso subacti, I, 28.
- Thynni* pisces, I, 62 not.
- Thyrea*, oppidum Argolidis, VI, 76. de eo contendunt Spartani et Argivi, I, 82 not.
- Thyssagetae*, pop. Europae septemtr., IV, 22 not. 123.
- Thyssus*, oppidum in Atho monte, VII, 22 not.
- Tiarae* Persarum, I, 132 not. III, 12 not. V, 49 not. VII, 61 not. tiarâ auro intextâ Abderitas donat Xerxes, VIII, 129 not.
- Tiarantus*, fl. Scyth., IV, 48 not.
- Tibareni*, pop. Asiat., III, 94 not. eorum armatura, VII, 78.
- Tibiae* ap. Lydos, I, 17 not. tibia in Osiridis festis, II, 48 not. II, 60 not.
- Tibisis*, fl. Scythiae, IV, 49 not.
- Tigranes*, Achaemenides, Medorum dux, VII, 62. Pers. exercitui ad Mycalen praest, IX, 96. cf. c. 102 not.
- Tigris* Gyndem fl. excipit, V, 52 not. I, 189. Armeniam perfluit, in mare rubrum infunditur, I, 189. VI, 20. tres Armeniae fl. huius nominis, V, 52 not.
- Tilones* pisces, V, 16 not.
- Timaeus* Locrus: Prooem. nott. (Vol. I. p. 3.)
- Timagenides* Theban., IX, 38. 86 seq.
- Timagoras*, Timonactis pater, VII, 98.
- Timander*, Asopodori pater, IX, 69.
- Timareta*, sacerdos Dodonaea, II, 55.
- Timesitheus* Delphensis, V, 72.
- Timesius* Clazomenius, Abderam condidit, I, 168 not.
- Timnas*, Ariaphitis tutor, Scyth., IV, 76.
- Timo*, inferarum dearum ministra, Parum Miltiadi prodit, VI, 134. 135.
- Timodemus* Belbinita, VIII, 125.
- Timon*, Androbuli fil., Delphensis, VII, 141.
- Timonax*, Timagorae fil., VII, 98.
- Timoxenus*, Scionaeorum dux, VIII, 128 not.
- Tiryns*, et Tirynthius ager, Argolidis, VI, 76 not. 77. 88. Tirynthii in acie Graeco. ad Plataeas, IX, 28. Tirynthios piscatores cepit Aneristus Spartanus, VII, 137.
- Tisamenus*, Antiochi fil., vates, Eleus, Spartanus civis factus, IX, 33—35 not.
- Tisamenus*, Thersandri fil., Spartanus, IV, 147. VI, 52.
- Tisander*, Isagorae pater, V, 66.
- Tisander*, Hippoclidis pater, VI, 127 not. 129.
- Tisias*, Lysagorae pater, VI, 133.
- Titacus* Aphidnaeus, IX, 73 not.
- Tithaeus*, Datis fil., equitatu praefectus, VII, 88.
- Tithorea*, Parnassi vertex, VIII, 32 not.
- Titormus* Aetolus, frater Malae, VI, 127 not.
- Tmolus*, Lydiae mons, ad Sardes, I, 84 not. auri ramenta profert, I, 93 not. V, 101 not.
- Tombuctu* urbs, II, 32 not.
- Tomyris*, Massagetarum regina, Cyrum Araxem traicere sinit, I, 205 not. seqq. filium dolo captum repetit, cap. 212. in Cyri cadaver saevit, c. 214 not.
- Tondere* caput in luctu, IX, 24 not.
- Tonitrua* in Xerxis exercitum ingruunt, VII, 42. adv. tonitrua sagittas emittunt Thraces, IV, 94.
- Torone*, oppidum Sithoniae, VII, 22 not. 122 not. Toronaeum promontorium, VII, 122 not.
- Trachae* Chersonesus, IV, 99.

- Trachis*, oppidum agri Maliensis, VII, 199 not. 201. 203. Trachinia, VIII, 31 not. Trachinii, VII, 175. 176 not. Trachiniae petrae, VII, 198 not.
- Tragici chori calamitates* Adraستي celebrantes, Baccho attributi, V, 67. et Vol. III. p. 806 seqq.
- Tragoediae Graecae origines*, Vol. III. p. 807.
- Transylvania*: vid. nott. ad IV, 104.
- Trapezus*, Arcadiae oppidum, VI, 127 not.
- Traspies*, Scythae, IV, 6 not.
- Trausi*, pop. Thraciae, V, 4 not. de natis et de mortuis quid sentiant: *ibid.*
- Trausus*, fl. Thraciae, in Bistonidem lacum influit, VII, 109 not.
- Triacadae Spartanorum*, I, 65 not.
- Tria capita*, locus in Cithaerone monte, IX, 39 not.
- Triballicus campus*, Thraciae, IV, 49 not.
- Tributum* (Gründsteuer), VI, 42 not. tributum Ionicis civitatibus impositum et ordinatum: VI, 42. et Vol. III. p. 809 seqq.
- Tribuum* nomina mutata Sicyone, V, 68. tribus Athen. auctae, V, 66 not. 69. VI, 131 not. tribus Atticae quattuor, VI, 111 not. V, 66. Excurs. Vol. III. p. 799 seqq. tribus Doricae, not. ad V, 68.
- Trieterides* in Bacchi honorem, IV, 108 not.
- Trifolium* apud Persas, I, 132 not.
- Trigonon* in Apide, III, 28 not. Excurs. Vol. II. p. 671 seqq.
- Triopium*, Cnidiorum ditio, I, 174 not. Triopici Apollinis templum, I, 144 not. — Triopium promontor., I, 144 not. 174 not. IV, 38 not.
- Triphylia*, IV, 148 not.
- Tripodes* veterum, I, 92 not. 144. V, 59 not. Tripodes Apollini sacri, IV, 179 not. V, 59 not. *Tripus aureus* Croesi Thebis, I, 92 not. *tripus Delphis* a Graecis dedicatus, VIII, 82 not. IX, 81 not. *tripus aeneus* ad Tritonidem lacum, IV, 179. *tripodes* in Aoplinis templo Thebis, V, 59 not. 61. I, 92 not.
- Tiremes replatae* ducentis viris: not. ad III, 13.
- Tritacenses* (Tritaea), Achaeorum civitas, I, 145 not.
- Tritantaechnes*, Artabani fil., pedestri exercitui praefectus, VII, 82. 121. eius nobilis sententia, VIII, 26 not.
- Tritantaechnes*, Artabazi f., Babyloniae praef., I, 192.
- Triteae*, oppidum Phocidis, VIII, 33 not.
- Triton*, fl. Libyae, et *Tritonis* lacus, IV, 178 not. 191. IV, 180 not.
- Triton* e tripode oraculum edidit, IV, 179 not.
- Trochilus*, II, 68 not.
- Troezen*, oppidum Argolidis, VIII, 41. 43 et IX, 28. Troezenii in acie Graecorum ad Plataeas, IX, 28. Troezenii Halicarnassum condiderunt, VII, 99.
- Troglodytae*, IV, 183 not. eorum lingua, *ibid.*
- Troia*, IV, 191. V, 13. situs: not. ad VII, 43. Troiana terra (ἡ Τροίης γῆ), II, 118. (ἡ Τρωάς γῆ), V, 26. 122. (Τρωθραίνῃ), II, 10. (Ἰλίας), V, 122 not. cf. *Tewcri*. Troas regio, III, 90 not. *τῆ Τρωάδα*, not. ad IX, 27. — De Troia expugnata narratio Aegyptiorum, II, 118 seqq. cf. not. ad II, 120. Troianum bellum tertia generatione post Minoem gestum, VII, 171. De tempore Troiae captae, I, 3 not. I, 5. Troia ad

- Assyriorum* regnum pertinens, I, 4 not.
- Trophonii* orac., I, 46 not. antrum, VIII, 134 not. *Trophonius* idem ac *Mercurius*, Vol. I. pag. 872. VIII, 134 not.
- Tschacones*, not. ad VIII, 73.
- Tschud* (*Scythae*), not. ad IV, 6.
- Tudo* et *Tuder*, I, 12 not.
- Tumulus* in *Thermopylis*, VII, 225. 228 not. tumuli sepulcrales Graecorum, V, 8 not. tumuli sepulcrales per *Scythiam*, IV, 71 not. in tumulo viri mactatur uxor, V, 5 not.
- Tunnel* (qui dicitur) in *Samo*, III, 60 not.
- Turcae*, vid. not. ad IV, 22.
- Tusci*, vid. *Etrusci*.
- Tycta*, ap. *Persas* regia coena, IX, 110 not.
- Tydeus*, gener *Adrasti*, V, 67.
- Tympana*, IV, 76 not.
- Tymnes*, *Histiaei* pater, *Termerensis*, V, 37. VII, 98.
- Tyndaridae*, V, 75 not. *Argonautae*, IV, 145. *Helena* repetendae causa *Atticam* invaserunt, IX, 73. *Tyndaridae* apud *Spartanos*, V, 75 not. — *Tyndari* filia, *Helena*, *Venus Hospita* apud *Aegyptios*, II, 112.
- Typhon*, II, 69 not. 71 not. *Osiris* filio insidiatus, II, 144 not. II, 156. in *Serbonide* lacu occultatus, III, 5 not. II, 6.
- Tyrannis* lubrica res, III, 53 not. tyrannidis incommoda, V, 92. tyrannorum mores, III, 80 not. tyranni poetis favent, III, 125 not. tyranni a *Persis* constituti in urbibus *Asiae Graecis*, IV, 98 not. 137. 138. tyrannis inimica *Sparta*, V, 91 not.
- Tyras*, fl. *Scyth.*, IV, 11. 47. 82. eius cursus, c. 51 not. seq. —
- Tyritae*, *Graeci* ad *Tyrae* fl. ostium, IV, 51 not.
- Tyrodiza*, oppidum *Thraciae*, *Perinthiorum*, VII, 25 not.
- Tyrrhenia*, a *Tyrrheno* et *Lydis* in *Umbria* condita, I, 94 not. *Excurs.* III. Vol. I. p. 838 seqq. VI, 22 not. de nomine ipso, I, 94 not. 163. *Tyrrheniam* *Graecis* *Phocaeenses* ostenderunt, I, 163 not. *Tyrrheni* cum *Phocaeensibus* bellum navale gerunt, I, 166 not. seqq.
- Tyrrheni* *Thraciam* incolentes, I, 75. cf. not. *Tyrrheni* s. *Tusci* classe validi, I, 163. 166 not. *Tyrrheni*, *Lydorum* coloni: *Excurs.* ad I, 94. Vol. I. pag. 838 seqq. Vid. *Lydia*.
- Tyrtaeus* in *Spartanorum* civitatem receptus: not. ad IX, 33.
- Tyrus*, ubi vetustissimum *Herculis* templum, quando condita, II, 44 not. *Tyrii* *Memphi* circa *Herculis* templum sedes habent, II, 112 not. *Tyrus* *Homero* incognita, qui non nisi *Sidonem* novit, II, 116 not. *Tyrus* quando et quo modo in *Persarum* potestatem devenit, III, 19 not.

V.

- Vaccae* *Isidis* sacrae, II, 41 not. vaccarum carnem non gustant *Nomades* *Libyes*, nec *Barcaeorum* mulieres, IV, 186 not. cf. *Bos*.
- Vallum* e clipeis congerunt *Persae*, IX, 61. 99. 102 not.
- Vasa* fictilia *Attica* et *Aeginetica*, V, 88 not. cf. *Dolia*.
- Vates* in exercitu, VII, 121. IX, 33. cf. not. et vid. *Acarnan* et *Elis*. *Vatum* ingens numerus apud *Scythas*; eorum vaticinandi ritus, IV, 67 seqq. vaticinandi modus apud

- Nasamones, IV, 172. conf. *Ora-culum*.
- Felia* a Phocaensibus condita, I, 167 not. nomen *ibid*.
- Veneti*, vid. *Eneti*.
- Venetus* codex Herodoti: Vol. IV. p. 488 seq.
- Ventus* Strymonias, VIII, 118 not. Hellespontias, VII, 188 not. venti Etesiae non efficiunt, ut Nilus angeatur, II, 20 not. ventus exercitum arenâ obruit, III, 26 not. adv. ventum expeditionem suscipiunt Psylli, IV, 173 not. — Ventorum ara Thyiae, VII, 178 not. Ventis sacra faciunt Persae, I, 131. pueros immolat Menelaus, II, 119. ventos placant incantationibus Magi, VII, 191. ventorum cultus, VII, 178 not. 189 not. ventorum nomina in -*ias* exeuntia, VII, 188 not.
- Venus*, Assyriis *Myllitta*, Arabibus *Alitta*, Persis *Mitra*, I, 131 not. Venus Urania, I, 105 not. apud Arabes *Alilat*, III, 8 not. apud Scythas *Artimpasa*, IV, 59 not. Veneris Assyriae cultus, I, 190 not. Hospita Venus, Helena, apud Aegypt.; eius aedes Memphi, II, 112 not. Veneris templum Atar-bechi, II, 41 not. vetustiss. Ascalone, inde templum in Cyprio et Cytheris derivatum, I, 105. — a Venere divinandi artem accepere Scythae, IV, 67. Venus Aegyptiorum (i. e. Athor), II, 41 not. 64 not. Venus Dione, II, 57 not.
- Vesta* dea, Tabita apud Scythas, IV, 59 not. 68 not. cf. c. 127.
- Vesta* Graecorum unde ducta, II, 50 not.
- Vestes* ex gossypio, II, 37 not. III, 47 not. VII, 65. ex scirpo paratae apud Indos, III, 98. ex cannabi apud Thraces, IV, 74. li-neae et lانسae apud Aegyptios, II, 81. in vestimentis figuras pingunt Caucasi, I, 203. *vestes* pictae apud Sarangas, VII, 67. Vestimentum Ionicum, Corinthicum, Caricum, Doricum, V, 87 not. 88 not. conf. *Textura*. vestis Medica et Persica: not. ad III, 84. — vestes discinduntur in luctu: VIII, 99 not. vestitus populorum cum Xerxe militantium, VII, 61 seq. vestes honoris causa tributae, III, 84 not. VII, 116 not.
- Via* Sacra Athenis Eleusinem ducens, VI, 34 not. *Viae* Sacrae, locus Scythiae, IV, 52. Novem-viae, VII, 114 not. via insculptis ornata figuris in Aegypto, II, 124. via publica mercatorum per desertam Africae, IV, 181—185. via regia ab Epheso usque Susa per stationes et parasangas descripta, V, 52—54 not. via Scytharum, Hunnorum, aliorum, I, 104 not. via Thermopylarum, vid. *semita*.
- Vicinos* Medi et Persae colunt, I, 134.
- Victimae* caedendae modus apud Scythas, IV, 60 seq. cf. *Sacrificium*. Victimae exploratio apud Aegyptios, II, 38 not. ex victimis responsa dei petita, VIII, 134 not. victimarum tota corpora concremantur: not. ad VII, 167.
- Victoria* alma (πόρνα Νίκη), VIII, 77. victoria Cadmea, I, 166 not. frigida, IX, 49.
- Vigiliae* veterum, IX, 51 not.
- Vincire* deos, I, 26 not.
- Vindobonensis* Herodoti codex: Vol. IV. p. 487.
- Vinum* palmewm, I, 193. 194 not. II, 86. III, 20 not. ex herdeo apud Aegyptios, II, 77 not. ex loto, IV, 177. Vid. *Cerevisia*. vi-

- num Aegyptiorum, II, 37 not. II, 60 not. coll. 77 not. vinum in Aegyptum introducitur, III, 6 not. vinum merum Graeci non bibunt, VI, 84 not.
- Viperarum* generatio cur rara, III, 108. 109.
- Virgo* nulla apud Sauromatas nubit, quin prius hostem occiderit, IV, 117 not. virgines non custodiunt Thraces, severe vero uxores, V, 6. cf. *Concubitus*. virgines devirginantur a rege apud Adymachidas, IV, 168 not. publice venduntur apud Babylo-nios, I, 196 not. virginum pugna, IV, 180 not.
- Viri* pauci, multi homines, VII, 210 not. viri Xerxi mulieres facti, VIII, 88 not.
- Vita humana*, LXX. annis terminata a Solone, I, 32. ab Ichthyophagis, LXXX., III, 22. de vitae humanae conditione disputatio, VII, 46 seq. cf. I, 32 not.
- Vitis* aurea, VII, 27 not. vites nulae per Aegyptum, II, 77 not.
- Vitrum*, III, 24 not.
- Vivos* defodere Persis in usu, VII, 114 not. cf. III, 35.
- Uitio* gravior apud deos invidiosa, IV, 205.
- Umbri*, pop. Italiae, I, 94 not. IV, 49 not.
- Unoculi*, vid. *Arimaspi*.
- Unrest* (Iacobus), chronicorum scrip-tor: Prooem. not. (Vol. I. p. 4).
- Vocalissimus* Aegyptius, IV, 141.
- Volga*, fluvius, not. ad I, 202. ad IV, 11.
- Urania*, vid. *Venus*.
- Urbs* lignea, IV, 108.
- Urina* hirci spasmi remedium, IV, 187. urinā castae mulieris visus restitutus, II, 111.
- Urnae* lustrales Delphis a Croeso dedicatae, I, 51.
- Urotal* Arabibus (vid. *Orotal*) Dio-nysus, III, 8 not.
- Ursorum* ac luporum sepultura, II, 67. ursos fert Libya, IV, 191 not. ursi rari per Aegyptum, II, 67 not. ursi per Thraciam: not. ad VI, 44.
- Utili*, pop. Asiat., III, 93 not. eo-rum armatura, VII, 68. Vid. *Tha-manaci*.
- Vulcanus*, magnum eius templum Memphi, II, 99 not. 101. 121. 136. 147. 176. Vulcanus Aegyptiorum est *Phtha*, II, 3 not. II, 99 not. III, 16. III, 37. Vulcani simula-cris illussit Cambyses, III, 37. cum Vulcani sacerdotibus ser-mones praecipue miscuit Hero-dotus, II, 3 not. cf. c. 100 not. — In Vulcani honorem lampadum festivitas apud Graecos, VIII, 98 not.
- Vulnera* sindone byssina obligan-tur, VII, 181.
- Vulpanseres* Aegyptiis sacri, II, 72 not.
- Vulpes* per Libyam, IV, 192 not.
- Uxor* Candaulis a Gygē nuda visa, I, 9. uxores ad mariti funus mac-tatae, V, 5. uxores Atheniens. raptae, VII, 138. cf. *Mulieres*.

W.

- Wergeld* s. satisfactio, I, 35 not.
- Winkelried* (Arnoldi a), facinus pro-pe Sempach, not. ad IX, 62. [Vide nunc dissertationem viri doctissimi Rudolfi Rauchenstein: „Winkelried's That bei Sempach ist keine Fabel. Eine historisch-kritische Abhandlung.“ Aarau 1861. in programme scholae Ar-goviensis.]

X.

Xanthippus, Ariphronis fil., Periclis pater, VI, 131. Miltiadem e Paro reversum accusat, c. 136. Atheniensium dux ad Mycalen, VIII, 131 not. Sestum oppugnat, IX, 114. Sesti praefectum Artaycten cruci affigit, c. 120. cf. VII, 33.

Xanthus, Lyciae oppidum, I, 176 not. Xanthius campus, *ibid.* Xanthii fortiter pugnant adv. Harpagum, *ibid.*

Xanthus Lydd. rerum scriptor, I, 93 not. Comm. §. 8. Vol. IV. pag. 433.

Xenagoras, Praxilai fil., Halicarnass., IX, 107.

Xenophon, Herodotei sermonis imitator non habendus: Comment. §. 4. Vol. IV. p. 412 et §. 15. p. 473.

Xerxes, Darii fil., ex Atossa, Ciri fil., VII, 1. eius genealogia, VII, 11. Xerxis nomen significat bellatorem, VI, 98 not. rex Persarum declaratur, Demarato adiuvante et Atossa, VII, 2—4. contra Aegyptum rebellantem ducit, c. 5. 7. — De bello Graecis inferendo instigatus praecipue a Mardonio, ab Alenadis et Pistratidis (c. 5. 6.), cum Persar. proceribus disserit, VII, 8. §. 2 not. ter consilium mutat, cap. 8—18. a Pythio Lydo hospitio excipitur, c. 26 seqq. praecones dimittit per Graeciam, c. 32 not. conf. c. 131. Xerxes omnes homines secum duxisse fertur, VII, 56 not. Xerxes quot copiis Graeciam invaserit, VII, 60 not. VII, 184 not. coll. 186 not. Xerxes quot naves habuerit, VII, 89 not. Xerxis iactantia, VII, 8. §. 4 not. coll. VII, 9 not. VII, 104 not. expeditionis in Graeciam tempus,

VII, 20 not. sedes altior ad Abydum, VII, 44 not. sententia de Thessalia, VII, 130 not. animus generosus, VII, 136 not. coll. VII, 147 not. VIII, 68 fin. Hellespontum pontibus iunxit, VII, 34 not.; eundem flagellari iubet, c. 35 not. Graecorum speculatores salvos dimittit, c. 146. 147 not. seq. discisso Pythii filio Abydum petit, c. 37. 39 not. seqq. agminis ordo, 40 seq. Abydi cum Artabano de expeditione iterum disserit, c. 44—52. naves frumentarias Peloponnesum petere patitur, cap. 147. Hellespontum transit, c. 54 seqq. numerum copiarum init, cap. 59 seq. cf. cap. 100. cum Demarato de Graecorum disciplina disputat, c. 101—104. Graecis civitatibus sumptuosas imperat coenas, c. 118—120. terrestres copias in tria agmina dividit, c. 121. Penei fl. ostia spectat, c. 128 not. seqq. ad Thermopylas castra promovet, c. 198—201. pugnam committit, c. 210 seqq. semitam proditam, c. 213, Thermopylas expugnat, c. 223—225. in cadaver Leonidae saevit, c. 238. sepultis Persis ad stragem spectandam classiarios invitat, VIII, 24 seq. Atticam igne vastat, Athenas capit, c. 50 seqq. pugnam ad Salaminem committit, spreto consilio Artemisiae, c. 67 seqq., in monte sedens pugnam spectat, c. 90 not. cf. c. 88. clade accepta fugam meditat, c. 100 seqq. filios suos Artemisiae committit Ephesum ducentes, cap. 103. 107. Mardonio in Thessalia relicto ad Hellespontum properat, c. 113. Persis fame absumptis (VIII, 115 not.) Abydum (cf. c. 118 not. 120.) traiecit et Sardes pervenit, c. 117.

- ibi et dein Susis nefariis amoribus indulget, IX, 108 seqq. ab Amestri uxore amiculum accipit etc. c. 109 seq. Masisten fratrem interficit, c. 113. — Iovis Beli statuam Babylone abstulit, I, 183. — Xerxes formā praestans, VII, 187 coll. VIII, 68 fin.
- Xuthus*, Ionis pater, VII, 94 not.
- Xylus*, Herodoti pater falso dicitur: Comment. §. 2 (Vol. IV. p. 403 seq.).
- Z.**
- Zabatus*, maior et minor, fluvius: not. ad V, 52.
- Zacones*: not. ad VIII, 73.
- Zacynthus* ins., VI, 70. IX, 37 not. ibi lacus picem proferens, IV, 195 not. *Zacynthii*, III, 59. VI, 70.
- Zalmoxis*, deus apud Getas, eiusque cultus, IV, 94 not. seqq. nomen, IV, 94 not. aetas, IV, 95 not. sacra, IV, 95 not.
- Zancla*, Siciliae oppidum, postea Messana nominata, VII, 164. a Samiis occupata, VI, 22. 23 not. seq. et una cum Cadmo Coö habitata, VII, 164. cum Zanclos bellum gessit Hippocrates, VII, 154 not. cf. VI, 23.
- Zarina*: not. ad I, 205.
- Zauces*, Afri, IV, 193 not.
- Zegeries*, murium genus in Africa, IV, 192 not.
- Zeira*, amicali genus, VII, 69 not.
- Zeuxidamus*, Leontichidis f., VI, 71.
- Zingari* (Zigeuner), not. ad II, 104. V, 9.
- Zona*, Samothraciae oppidum, VII, 59 not.
- Zopyrus*, Megabyzi fil., se ipse mutilat et Babylonem Dario prodit, III, 153 not. 158. Babyloniae praeficitur a Dario, maxime laudatus, c. 160. eius filia a Sataspē vitata, IV, 43. nomen: not. ad III, 153.
- Zopyrus*, Megabyzi fil., illius nepos, ad Athenienses transfugit, III, 160.
- Zoster*, Atticae promontorium, VIII, 107 not.

II. INDEX VERBORUM.

- ἄβατος VIII, 138 not.
 ἄβούλωσ III, 71. ἄβουλότατα VII, 9.
 §. 2.
 ἄβρότατοι (Agathyrsi) IV, 104 not.
 ἄβροχίτωνες IV, 104 not.
 ἀγαθοεργίαι III, 154 not.
 ἀγαθοεργοὶ I, 67 not.
 ἀγαθός de fortitudine V, 2 not.
 coll. I. 30 (καλοὶ καγαθοί) III,
 ἀγαιόμενοι VIII, 69 not.
 ἀγάλλεσθαι IV, 64 not. IX, 109.
 ἀγαλμα IV, 26. 76. V, 60.
 ἀγαμαι (probo) IV, 46 not. VIII,
 144. 75. VI, 76, IX, 79.
 ἀγανυρός VII, 57 not.
 Ἀγβάτανα I, 98. III, 62 not.
 ἀγγαρεύειν VIII, 98 not.
 ἀγγαρήϊον III, 126. VIII, 98 not.
 ἀγγελίη IX, 14.
 ἀγγελιηφόροι IV, 71 not. coll. not.
 ad VII, 62 not. I, 114. 120. III,
 118.
 ἀγγέλλεσθαι (struct. cum particip.)
 II, 121. §. 5. VI, 69. VII, 37.
 ἀγγελοι (legati) V, 91 not. VII, 149
 not. 172 not. δι' ἀγγέλων λέγειν
 VII, 203 not.
 ἄγειν conf. cum ἀνάγειν III, 79
 not. coll. V, 119.
 ἀγελαιοὶ (pisces) II, 93 not.
 ἄγον et ἦγον II, 125 not. I, 70 not.
 V, 42 not. ἄγοντο et ἦγοντο III,
 14 not.
 ἄγει θεός VII, 8. §. 1.
 ἀγαγόντες et ἄγοντες confus. VIII,
 26 not. IX, 95 coll. I, 9. V, 92.
 §. 7.
 ἄγων εἶσε VIII, 95. III, 61. ἀγαγόν
 I, 9 not.
 ἄγειν ἐν οὐδενὶ λόγῳ etc. not. ad
 II, 141.
 ἄγειν ἐν μοίρῃ II, 172 not. cf. II,
 141.
 ἄγειν et ἄγεσθαι ἐν τιμῇ I, 134 not.
 II, 83 coll. III, 3 et VII, 150.
 ἄγεσθαι (in medio) II, 175. coll.
 III, 14 not. 25. 125 et ἀνήχθη ἀγό-
 μενος et simill. VI, 30 not.
 ἄγειν ἡσυχίαν VII, 11 not. 150.
 VIII, 108.
 ἄγειν καὶ φέρειν I, 88. 166 not. III,
 39 not. IX, 31. VI, 42 not. VI,
 90 not.
 ἄγεσθαι ἐς χεῖρας I, 126 not. VII,
 8. IV, 79.
 ἄγεσθαι (ἐς τὸν οἶκον de matrimo-
 nio) I, 34 not. 59. II, 47. IV, 78.
 145. V, 16. V, 92. §. 2 not. VI,
 62. IX, 108 not.
 ἄξω confus. c. ξέω VII, 150. not.
 coll. ἐσάξαντο V, 34 not.

- ἄγειν ἐς ἀποικίαν et simill. IV, 147 not. V, 42 not.
 ἄγειν ὁρτήν VI, 138 not.
 ἀγέλειν (stipem mendicando colligere) IV, 35 not. I, 61 not.
 ἀγεννῆς et ἀγενῆς V, 6 not. I, 134 not.
 ἀγέομενος et ἀγόμενος III, 14 not.
 ἄγεσσις et ἔγεσσις conf. VII, 5 not.
 ἄγη (invidia) VI, 61 not.
 ἀγινέειν et ἀπαγινέειν (de donis tributisve) III, 97 not.
 ἄγιος additum II, 41 et II, 44.
 ἄγκος VI, 74 not.
 ἀγκῶν II, 99 not.
 ἀγνωμονεστέρη (γνώμη) IX, 41 not.
 ἀγνωμοσύνη II, 172 not. IV, 93. V, 83 not. VI, 10 not. VII, 9. §. 2. IX, 3 not.
 ἀγοράζειν (in foro agere) II, 35 not. IV, 164. 78. III, 137 not.
 ἀγοραῖοι I, 93 not.
 ἀγοράσθαι VI, 10 not. coll. IX, 26.
 ἀγορεύειν IX, 26 not.
 ἀγορή VII, 23 not.
 ἀγορῆς διαλύσις III, 104 ibique not. πληθούσης II, 173 not. IV, 182.
 ἄγρια II, 94 not.
 ἀγχίστροφος VII, 13 not.
 ἀγχού I, 190 not. III, 85. IX, 68 not. ἀγχότατα VII, 91 not. ἀγχότατα et ἀγχοτάτω VII, 64 not.
 ἀγών (ἐπικικός) VI, 38 not. III, 85 not.
 ἀγωνίζεσθαι V, 67 not. — ἀγωνίδαται IX, 26 not.
 ἀδάμας VII, 141 not.
 ἀδεῶς IX, 109 not.
 ἄδην ἔχειν τινός (satietatem capere ex aliqua re) IX, 39 not.
 ἀδίκιον V, 89 not.
 ἀδίκων et ἀδικίων ἄρχειν IV, 119 not.
 Ἀδράστεια III, 40. et Vol. I. p. 833 seqq.
 ἄδρηστοι IV, 142. 143.
 Ἀδρίας (ὁ) et (ἡ) Ἀδρία I, 163 not.
 ἄδρός I, 17 not. IV, 180.
 ἄδυναμῖη et ἄδυνασίη VIII, 111 not.
 ἄδύνατα III, 82 not.
 ἄδυτον (τὸ) V, 72 not.
 ἄεθλοι VII, 197.
 ἀεὶ s. αἰεὶ IV, 162 not. IX, 102 not.
 ἀείδειν (ἦειδε) I, 45 not.
 ἀεικῆς III, 24. 33. coll. VII, 48. III, 120. VI, 98 not.
 ἀεικίη et ἀεικελίη I, 115 not. III, 160.
 Ἀεμνήστων et Ἀριμνήστων nomen IX, 64 not. 72 not.
 ἀέλναος (perennis) I, 93 not.
 ἀέλρειν et αἰρῖν I, 87 not. IX, 59 (ubi etiam de significatione).
 ἀείρεσθαι (se movere) IV, 150 not.
 ἀείρεσθαι (vela) VI, 14. IX, 52 not. VIII, 56.
 ἀείρεσθαι πόλεμον VII, 132 not.
 κῦδος VI, 77 not.
 ἀέκων et ἄκων: not. ad IV, 120. 164.
 ἀέλπτειν VII, 168 not. — ἐξ ἀέλπτου (ex improviso) I, 111.
 ἀέξειν III, 80 not.
 ἄζηλος VII, 140 not.
 ἀθανατίζειν et ἀπαθανατίζειν IV, 93 not.
 ἀθάνατοι (militum cohors apud Persas) VII, 31 not. 55. 83 not.
 ἀθέμιτα ἐρθεῖν (infanda patrare) VII, 33 not. VIII, 143 not.
 Ἀθηναίων et Ἀθηναίων confus. II, 7 not. VII, 51 not. VIII, 143 not. VIII, 46.
 ἀθρόοι VI, 112 not.
 ἄθυμια I, 37 not.
 ἄθων (τὸν) et Ἄθω VI, 44 not. 45.

- αί* pro *εἰ* IV, 157. *αἰ γάρ* in optando I, 27 not.
Αἶα et *Αἰαία* I, 2 not.
αἰγες τράγοι III, 112 not. — *αἰγέα* s. *αἰγίς* IV, 189 not.
Αἰγιαλές V, 68. *Αἰγιαλές Πελαγοί* VII, 94.
αἰνικορεῖς Attici et Cyziceni V, 66. Vol. III. p. 802 seq.
Αἶγινα et *Αἰγιναίη* de insula Aegina V, 86 not.
Αἰγὸς ποταμοί IX, 109 not.
αἰγυπιὸς III, 76 not.
αἰδηλὸς not. ad VII, 140.
αἰδοῖς et *αἰδορήτη* VI, 69 not.
Αἰετίδης V, 92. §. 5.
αἰθεῖν πύρ IV, 145 not.
αἰθρία VII, 37. 188.
αἴλουρος sive *αἰέλουρος* (*felis*) II, 66.
αἰμασιή I, 180 not. II, 69. II, 133 not. VII, 60. VI, 74.
αἰνίσσασθαι V, 56 not.
αἰνῶς (*valde*) IV, 7. 52 not.
αἰξ II, 46.
αἰὼρ (apud Scythas vir) IV, 110 not.
αἰπὸλος αἰγῶν II, 46.
αἰρεῖν (*deprehendere*) V, 102 not. *αἰρήκεε* et *ἀραιρήκεε* III, 39 not.
ἀραίρητο I, 191 not. (ubi confus. cum *ἀναίρητο*) III, 65. 83. IV, 66. VII, 83 not. IX, 102.
αἰρεῖν ὁ λόγος I, 132 not. II, 33. III, 45 not. IV, 127. VI, 124 not. VII, 41 not. sive *ἡ γνώμη* II, 43 not. VI, 109 not.
αἰρεῖσθαι τι ἀντί τινος (*aliud prae alio eligere*) IX, 45.
αἰσιμον ἤμαρ IX, 43 not.
αἰστοῦν III, 69 not.
αἰσχύνειν IX, 53 not. coll. VII, 53.
αἰτέο et *αἰτέο* I, 90 not.
αἰτίος (structura) II, 20 not. 26. III, 12.
αἰτιάσθαι τινα VIII, 90 not.
αἰχμή et *λόγχη* differt I, 52 not. (bellum) VII, 152.
αἰχμή (*armorum vi*) V, 94 not.
αἰωρεῖν et *αἰωρεῖσθαι* I, 27 not. VII, 61 not. VIII, 100 not.
ἀκάνθη (de serpentibus) II, 75. IV, 72. — (arbor) II, 96 not.
Ἀκαρνάν et *Ἀκαρνεὸς* s. *Ἀχαρνεὸς* I, 62 not.
ἀκατάφροστα et *ἀκατάφροστα* IV, 191 not.
ἀκέσθαι (*malo mederi*) V, 91 not. I, 167.
ἀκέραιος III, 146 not.
ἀκέφαλοι IV, 91 not.
ἀκήρατος II, 86 not. IV, 152 not. VII, 10. §. 1.
ἀκήρυντος πόλεμος V, 81 not.
Ἄκης fluvius III, 117 not.
ἀκίβδηλος IX, 7. §. 2.
ἀκινάκης ὁ et *ἡ* III, 118 et 128 not. et VII, 67. IX, 107 (ubi de forma). IV, 62 not. VII, 54. Vid. *Acinaces*.
ἀκκεᾶ, vid. Prooem.
ἀκμή s. *ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς* VI, 11.
ἀκοῇ (*ἐξικέσθαι* etc.) II, 123 not. 148. II, 29 not. IV, 16 not.
ἄκος (*remedium*) IV, 187 not.
ἀκούειν (cum adverbiiis) not. ad III, 131. 120. VI, 86. VII, 16. §. 1.
ἀκρητοπότης VI, 84 not.
ἄκριτος III, 80 not. VIII, 124.
ἀκροβολίζεσθαι VIII, 64 not.
Ἀκροδίνια VIII, 121 not. I, 86.
Ἀκρόθων urbs VII, 22 not.
ἀκρομανης V, 42 not.
ἀκρόπολις III, 68. 79.
ἀκροί (de strenue pugnantibus) V, 112 not.
ἄκρος ὄργην (*ad iram pronus*) I, 73 not.
ἄκρος ψυχῇν (*animo constans*) V, 124 not. coll. VI, 122.

- ἄκρος ἀρετὴν de soli bonitate VII, 5 not.
 ἀκρύσταλλος II, 22 not.
 ἀκρωτήριον VII, 217 not.
 ἀκτὴ Peloponnesi V, 68. ἀκτὴ τρα-
 χή VII, 33. ἀκτὴ (peninsula)
 IV, 38 not. — VII, 183 not.
 ἀλάβαστρον III, 20.
 Ἀλάζωνες IV, 17.
 ἀλαλαγμός VIII, 37 not.
 ἀλγεῖν (morbo affici) VII, 229.
 ἀλγεῖν τὴν ψυχὴν III, 40 not.
 αλγηδόνες ὀφθαλμῶν V, 18 not.
 ἄλεια II, 87 not.
 ἄλευρα VII, 119 not.
 ἀλεωρὴ IX, 6 not.
 ἀληθεια et ἀληθειῇ I, 34 not. 40.
 coll. 54 not. VI, 69 not. IV, 195
 not. VII, 101.
 Ἀλήιον πεδῖον (in Cilicia) VI, 95.
 ἀληλεσμένος VII, 23 not.
 ἀλῆς (confertus) VIII, 23. IX, 14.
 I, 133 not. III, 13. IV, 184.
 ἀλία (Dorum concio) I, 125 not.
 V, 29 not. V, 79. VII, 149.
 ἀλιεῖς (piscatores) et Ἀλιεῖς (Ha-
 lienscs) VII, 137 not.
 Ἀλικαρνησσεὺς (de forma) I, 1
 ibique nott. 144. III, 4 not. III,
 7. VII, 99 not.
 ἀλλοκεσθαι (de structura) I, 209
 not. II, 174. VII, 6 not. VII, 197.
 ἀλῶ I, 84. IV, 127 not. ἐαλωκώς et
 ἡλωκώς I, 191 not. I, 209. ἡλώ-
 κεσαν VIII, 61 not.
 Ἀλίττα I, 131 coll. Ἀλιλάτ III, 8
 not. (Venus).
 ἀλκῆς (μεμνησθαι) IX, 70 not.
 ἄλκιμος III, 110.
 Ἀλκυαίων et Ἀλκυέων V, 62 nott.
 VI, 125.
 ἀλλὰ (proinde) I, 108. coll. IX, 42
 not. — apodosin exordiens, prae-
 cedente εἰ II, 172 not. III, 72.
 IV, 120. V, 39. VII, 10. §. 6 not.
 coll. VII, 104.
 ἀλλὰ γάρ in hyperbatis I, 14 not.
 V, 3. VIII, 137 not. VII, 158.
 IX, 27. 46. 109. II, 116. 139.
 ἀλλ' οὐ γάρ VIII, 8 not. IX, 109
 not.
 ἀλλ' ἢ III, 73 not.
 ἀλλὰ et ἄμα confus. VII, 104 not.
 ἀλλ' οὐτὶ χαίρων III, 36 not.
 ἀλλὰ (adhortandi notione) VIII,
 140. §. 1.
 ἄλλη (τῇ) I, 1 not. III, 61 not. IV,
 192 not. 28. IV, 114. VI, 48. VII,
 32.
 ἀλλογνώσας, i. e. ἀγνοήσας I, 85
 not.
 ἄλλοθροος III, 11 not.
 ἄλλοιός VII, 212 not.
 ἄλλος (omnino) II, 80 not. VIII,
 27 not. coll. 146 not. IV, 179 not.
 191 not. IX, 83 not. τὰλλα I, 2
 not. 119. I, 126. coll. not. ad IX,
 83. — numeris iunct. IV, 54 not.
 ὅλλοι pro οἱ ἄλλοι I, 48 not. I,
 125. II, 14. — ἄλλο γε ἢ IX, 8 not.
 ἄλλο τι ἢ I, 109 not. II, 14. καὶ
 μάλα ἄλλοι IV, 68.
 ἀλλοτριώτατος III, 119.
 ἀλλοφρονεῖν V, 85 not. VII, 205.
 ἄλλως IV, 77 not. III, 139. V, 8
 not. ἄλλως δὲ III, 16 not. —
 ἄλλως VII, 16. §. 3.
 ἀλμυρὸν ὕδωρ VII, 35 not.
 ἀλογίη VII, 208 not. ἐν ἀλογίῃ
 ἔχειν etc. VI, 75 not. ἀλογίην
 ἔχειν τινός II, 141 not. III, 121.
 IV, 150. coll. III, 125, ubi ἀλο-
 γεῖν.
 ἀλουσίη III, 52.
 ἄλσος not. ad I, 199. V, 119.
 ἀλυντάζειν IX, 70 not.
 ἄλυσις IX, 74 not.
 ἄλφριτα VII, 119 not.
 ἄλωπεκέα not. ad VII, 75.
 ἄμα seq. καὶ I, 112 not. III, 135
 not. IV, 150. VIII, 5. VIII, 97.
 V, 92. §. 6 not. IX, 16 not. 91.

- ἄμ' ἔπος—ἄμ' ἔργον (proverbi-
 alis locutio) III, 135 not.—ἄμα
 cum particip. III, 65. IV, 67 not.
 cum dativo VI, 118 not. VIII,
 22 et 34 not.
 ἄμᾶν IV, 199.
 ἀμάξης καμάρη IV, 69 not.
 ἀμαξίς III, 113 not.
 ἀμαξιτὸς VII, 176.
 ἀμαρτάνειν γνώμης III, 81 not.
 χρησμοῦ I, 71. IV, 164. IX, 33
 not.
 ἀμαρτὰς I, 167 not. III, 25 not.
 VIII, 140.
 ἀμανροῦν IX, 10 not.
 ἀμαχητι IV, 11 not. IV, 93. IX, 2 not.
 ἀμβολάδην IV, 181 not.
 ἀμβώσας pro ἀναβώσας I, 8 not.
 I, 10 not. (ἀνέβωσεν) VII, 18.
 III, 38. vid. βῶσαι etc.
 ἀμείβειν θύρας V, 72 not.
 ἀμείβεσθαι structura III, 52. V, 93
 not.
 ἄμεινον (οὐ γὰρ ἄμεινον) I, 187
 not. III, 71 not. IX, 5. III, 82. 134.
 VII, 169 not. ἄμεινον πρήσσειν
 IV, 156. V, 82. ἀμελεῖν cum ac-
 cusativo VII, 163 not.
 ἀμῆνιτος IX, 94 not.
 ἀμητον et ἀμητὸν II, 14. IV, 42
 not.
 ἀμηχανεῖν I, 35 not.
 Ἀμηχανίη VIII, 111 not.
 ἀμικτος III, 108.
 ἀμιξίη II, 136.
 ἀμπανυστήριοι I, 181 not.
 ἀμπέλινος (οἶνος) II, 37.
 Ἄμπη urbs VI, 20.
 ἀμπωτις (maris recessus) II, 11.
 VII. 198 not. VIII, 129 not.
 ἀμυνόμενοι et ἀμυνεόμενοι confus.
 VIII, 143 not. coll. IX, 6 not.
 ἀμύσσειν III, 76. coll. IV, 71.
 ἀμφι cum genitivo VI, 130 not. c.
 dativo I, 140 not. IV, 127. V,
 19 not. V, 52. VI, 62. 129 not.
 οἱ ἀμφι τινα I, 62 not. III, 76.
 IX, 114. V, 65. not.
 Ἀμφιάρεως (de forma) VIII, 134 not.
 ἀμφίβληστορον I, 141 not. II, 95.
 ἀμφιδέαι II, 69 not.
 ἀμφιδέξις (anceps) V, 92. §. 5 not.
 ἀμφιδρυφῆς VI, 77 not.
 ἀμφικτλόνες VIII, 104 not.
 ἀμφιλαφῆς IV, 172. IV, 28. III,
 114 not. IV, 50.
 ἀμφιπολεύειν II, 56 not.
 ἀμφισβασίη, ἀμφισβατεύειν IV, 14
 not. VIII, 81 not. IX, 74.
 ἀμφίστομον III, 6.
 ἀμφότερος et ἐκάτερος differt III,
 8 not. VI, 57. VIII, 16. IX, 16
 not.
 ἄν pro ἀνὰ in composit. VII, 18
 not.
 ἄν in praeterito indicat. omissum
 I, 75. II, 109 coll. 173. I, 39.
 III, 45.
 ἄν imperfecto additum indicans id
 quod fieri solet, I, 196. II, 174.
 III, 119. IV, 42. 130. 200.
 ἄν iteratum I, 191. II, 26. 173 coll.
 V, 92. §. 6.
 ἄν additum pronom. relativo VI,
 86. §. 1.
 ἄν omissum apud coniunct. II, 85
 not. IV, 46. IV, 66. IV, 172 not.
 ἄν in altera orationis parte omiss.
 III, 127 not. VIII, 19.
 ἀνὰ (per) V, 192 not. VI, 131.
 ἀνὰ χρόνον I, 173 not. II, 151.
 V, 27 not. VII, 10. §. 6 not. 153.
 170.
 ἀνὰ de navigatione quae adverso
 flumine fit, II, 96 not. III, 13
 not.
 ἀνὰ (circa) VII, 184 not.
 ἀνὰ de tempore II, 130. 132 coll.
 VIII, 123 not.
 ἀνὰ πᾶν ἔτος s. ἡμέρην VII, 106
 not. 198. VIII, 65. IX, 38 not.
 ἀνὰ πρώτους IX, 86 not.

- ἀνά** in verb. composit. non abiicit vocalem VII, 18 not. auget vim verbi VII, 18 not., in *ἀνασώζειν*, *ἀναμάχεσθαι* I, 82. V, 120. in *ἀναδιδάσκεσθαι* et similibus VIII, 63 not.
- ἀναβαλίνειν** de equis admissariis I, 192 not. (in *altiore locum descendere*) VI, 84 not. VII, 6. *ἀναβαλίνειν* (succedere) VII, 10. §. 8 not. — *conscondere* VII, 40 not. — (*redire*) VII, 4 not. *ἀναβῆσαι* activo sensu I, 80.
- ἀναβάλλεσθαι** V, 49 not. cf. III, 69 not. V, 49 not. VIII, 21. IX, 8. (*differre*) — VI, 86. §. 2.
- ἀνάβασις δικαία** Nili, not. ad II, 13.
- ἀναβιβάζειν** I, 63 not. 86.
- ἀναβλαστάνειν** III, 62 not. V, 92. §. 4. VII, 156.
- ἀνάγειν** et *ἄγειν* de festis II, 116. IV, 76. VI, 138. VI, 111. III, 79 not. V, 119 not. (*reducere*) II, 116 not. — (*ἀνάγειν*) naves VI, 12. VIII, 10 not. VIII, 60. §. 1. IX, 96. (*ἀνάγεσθαι*) III, 137 not. VIII, 132 not.
- ἀναγινώσκειν** (*persuadere*) I, 68 not. I, 87. III, 61. VII, 10 fin. IV, 158. VI, 75. 83. VII, 144. Hinc *ἀναγνώσθεις corruptus* VI, 50 not. IV, 154. — *ἀναγνῶναι agnoscere* II, 91 not.
- Ἀνάγκη**, dea, VIII, 111 not. *ἀνάγκαι* (*tormenta*) I, 116 not. *ἀνάγκαι κακότητος* VII, 140 not. *ἀναγκαλὴ καταλαβόμενος* II, 65 not. coll. VIII, 22. 100. IX, 15.
- ἀναγκαλίη** I, 74 not.
- ἀναγκαίως** *ἔχειν* VIII, 144 not.
- ἀναγραφαί** Spartanorum I, 65 not.
- ἀναγράφεσθαι** VIII, 85 not.
- ἀναδεικνύναι** VI, 121 not.
- ἀναδέχεσθαι** (*recipere in se*) V, 91 not.
- ἀναδησαι** (*ἐκπυλόν*) *ἐς θεόν* II, 143.
- ἀναδιδάσκεσθαι** (*dedocere*) VIII, 63 not.
- ἀναδιδόναι** VII, 26 not. et I, 179.
- ἀναδραμεῖν** tropic. I, 66 not. VII, 218. 156 not. VIII, 55 not.
- ἀναξέειν** VII, 188 in not.
- ἀναξενγύναι** de classe, exercitu etc. VIII, 60. §. 1 not. IX, 41 not.
- ἀναθρόσκω** III, 64 not. VII, 18 not.
- ἀναιρεῖν** (*responsum edere*) VI, 69 not.
- ἀναιρεῖσθαι** (*concupere*) VI, 69. III, 108 not. — *νεκρούς* IX, 27 not. — *οἶτα* IV, 128 not. — *ἀγῶνας*, *Ὀλύμπια* etc. V, 102 not. (coll. VI, 29 not.) VI, 70. IX, 33.
- ἀναιρεῖσθαι** (*victoriam reportare*) IX, 64 not.
- ἀναίρητο** et *ἀραίρητο* conf. I, 191 not. Vid. *αἰρεῖν*.
- ἀναισιμοῦν** (*insumere*) I, 179 not. III, 6. IV, 35.
- ἀναισιμοῦσθαι** (*absolvi*) VII, 20 not.
- ἀνακαίειν** *πῦρ* IV, 145 not. VIII, 19 not. (de ira) V, 19 not. II, 39.
- ἀνάκωνθα** IV, 53 not.
- ἀνακάπτειν** II, 93 not.
- ἀνακείσθαι** *εἰς τι* III, 31 not.
- ἀνακηρύσσειν** (*sub praecone vendere*) I, 194.
- ἀνακινδυνεύειν** IX, 41 not.
- ἀνακλαλεῖν** III, 14 not.
- ἀνακλίνειν** de foribus III, 156 not. V, 16 not.
- ἀνακοινοῦν** IV, 48 not. VII, 3. §. 1.
- ἀνακοντίζειν** de aqua prosiliente IV, 181 not.
- ἀνακρίνεσθαι** IX, 56 not.
- ἀνάκρισις** et *ἀπόκρισις* III, 53.
- ἀνάκρισις** et *κρίσις* VIII, 69 not.
- ἀνακρούεσθαι** *ἐπὶ πρύμνην* VI, 115 not. VIII, 84 not.

- ἀνάκτορον et ἀνακτόριον VI, 134 not. IX, 65 not.
 ἀνακύπτειν V, 91 not.
 ἀνακῶς ἔχειν (*curam gerere*) I, 24 not. VIII, 109 not.
 ἀνακαχεύειν VI, 116 not. IX, 13 not. VII, 36 not. 168.
 ἀναλαμβάνειν I, 166. V, 120. VII, 232 not. VIII, 109 not. III, 69.
 ἀναλαμβάνειν τὰ ὅπλα IX, 53 not. (ἀναλαμβάνεσθαι κίνδυνον) coll. V, 49 not. (*resumere*) V, 62 not.
 ἀναλκῆς II, 102 not.
 ἀναμάρτητος V, 39 not.
 ἀναμάσσειν I, 155 not.
 ἀναμάχεσθαι (*reparare pugnam, cladem*), V, 120 not. VIII, 109 not.
 ἀναμένειν structura VIII, 15 not. V, 35.
 ἀναμιμνήσκειν VI, 21 not. structura not. ad VI, 136.
 ἀναμλῆ I, 103. VII, 39 not.
 ἀνανέμεσθαι I, 173 not.
 ἀναξηραίνειν VII, 109.
 ἀναξυρίδες Persarum I, 71 not. III, 87 not. V, 49. VII, 61.
 ἀναπαρεῖς IV, 94. IV, 103 not.
 ἀναπαύεσθαι I, 181. 182 not.
 ἀναπεῖθειν V, 104 not.
 ἀναπειραῖσθαι VI, 12 not.
 ἀναπεπταμένη (θάλασσα) VIII, 60 §. 1. ἀναπεπτάται IX, 9 not.
 ἀναπηδήσας III, 155 not.
 ἀναπλάσασθαι VIII, 109 not.
 ἀναπλῆσαι τὰ κακὰ V, 4 not. coll. VI, 12 not. IX, 87 not.
 ἀναπλώειν et ἐπαναπλώειν conf. I, 212.
 ἀναποδίξειν V, 92. §. 6 not. II, 116 not.
 ἀνάπτειν τὸ γένος ἐς Δία II, 143 not.
 ἀναπτεροῦν (*incitare*) II, 115 not.
 ἀναπτύσσειν I, 48.
 ἀνάπυστα VI, 64 not. IX, 109.
 ἀναρμοστώτατον III, 80 not.
 ἀναρπάζειν: ὡς ἀναρπασόμενοι VIII, 28 not. IX, 59.
 ἀναρρίπτειν κίνδυνον V, 49 not. VII, 50. §. 2 not.
 ἀνάρσιος III, 10 not. I, 114 not. V, 89. IX, 37.
 ἀναρτᾶσθαι I, 90. VI, 88 not. VII, 3. §. 3. VII, 143 not.
 ἀνασκολοπίζειν I. 128 not. III, 132 not. 159 not. IV, 43. 202. IX, 78.
 ἀνασπᾶν naves VII, 59 not.
 ἀνάσπαστος V, 106. VI, 32. VII, 80. II, 104 not. III, 93 not. IV, 204 not. V, 12 not. VI, 9.
 ἀνάστασις IX, 106 not.
 ἀνάστατον (ἀνάστατον ποιεῖν) I, 76. 106 not. V, 29 not. V, 106. VII, 56. 220. confus. cum ἀνάσπαστος IV, 204 not.
 ἀνασταυροῦν III, 132 not.
 ἀνασύρεσθαι II, 60.
 ἀνασῶζειν I, 82. VI, 65 not. τὴν πατρίδα III, 140.
 ἀνατείνειν intransit. VII, 67 not. et VIII, 107 not.
 ἀνατέλλειν VII, 26 not. VII, 223.
 ἀνατέμνειν ὁδοὺς (*vias munire*) IV, 136.
 ἀνατιθεῖναι II, 135 not.
 ἀνατίθεσθαι VIII, 77 not.
 ἀνατιμᾶν IX, 33 not.
 ἀναφαίνειν (*apparere*) I, 166 not. (ἀναφῆναι).
 ἀναφέρειν τὸ γένος εἰς τινα II, 143 not.
 ἀναφέρειν ad aliquem referre I, 157 not. III, 70 not. VII, 149 not. coll. VI, 66 not. vires recipere, se recreare I, 116. I, 86 not. III, 22 not.
 ἀναφέρειν et ἀναφέρεσθαι I, 86 coll. VIII, 32. III, 147. ἀνευχεθεῖς et ἀνευχεθεῖς I, 166 not. coll. II, 121. §. 6. 157.
 ἀναχωρεῖν VII, 4 not.

- ἀναψύχειν* VII, 59 not.
ἀνδάνω IX, 5 not.
ἀνδραγαθίη V, 39 not.
ἀνδρειότατον IV, 93 not.
ἀνδρεῶν I, 34. III, 121.
ἀνδρόγυνοι IV, 67 not.
ἀνδρόσφιγγες II, 175 not. et Vol.
 I. p. 892.
ἀνδροφαγείν IV, 107 not.
ἀνεθέλητος VII, 88 not.
ἄνειν, (ἦνετο) I, 189 not. VII, 20
 not. (ubi *ἀνόμενον* ἔτος) VIII,
 71. confus. cum *ἀνύειν* I, 189
 not.
ἀνέλκας III, 118.
ἀνειρύειν VII, 59 not.
ἀνέκαθεν de tempore I, 170 not.
 II, 43. V, 92. §. 2. V, 55 not.
 65. VI, 35. 125. 128. VII, 221.
 de loco IV, 57.
ἀνελκύειν de navibus VII, 59. IX,
 98.
ἄνεμος abundanter addit. I, 6 not.
 148. II, 101. IV, 7. 17. 18. 22
 not. 25. 37. V, 33. III, 102. III,
 115. VIII, 96. VI, 139.
ἀνεπιτήδεον I, 175 not.
ἄνεσις V, 28 not.
ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης I, 69.
ἀνεύθυνος III, 80 not.
ἀνέχειν transitive IV, 99. (prominere)
 IV, 99 not. et VII, 123. VIII, 8
 not. — (oriri] V, 106 not.
ἀνέχεσθαι (structura cum particip.)
 IV, 28. I, 80. 206. V, 19 not. 48.
 89. VIII, 26. (cum infinit.) VII,
 139 not.
ἄνεως s. *ἄνεσις κακῶν* V, 28 not.
ἀνηγέομαι conf. c. *ἀπηγέομαι* V,
 4 not.
ἄνηθος s. *ἄνησος* IV, 71 not.
ἀνηκεῖν ἔς τι V, 49 not. VII, 13
 not. VII, 134 coll. 143 not. VII,
 237 not.
ἀνήκεστον (πάθος) I, 137 not. coll.
 III, 154. VI, 12 not.
- ἀνηκέστως* VIII, 28 not.
ἀνήρ sensu eminenti II, 120. IX,
 71 not. — pro *τις* IV, 26. VII,
 49 fin. VIII, 74 not. et 82. Hinc
ἄνδρες (mortales) V, 63 not. —
ἀνήρ aliis substantivis additum
 III, 125 not. VII, 31. VI, 11.
 IV, 200. III, 83 coll. IV, 151.
 194. V, 43. 47. 71. VI, 83 not.
 II, 160. I, 73 not. 90. — *ἀνήρ*
ἀγαθός IX, 71 not. coll. V, 2.
ἀνήρ κάλλιστος IX, 72 not.
ἀνθεῖν IV, 1 not.
ἀνθέριξ et *ἀνθέρικος* IV, 190 not.
ἀνθίζειν I, 98 not.
ἀνθρωπητὴ γενεή III, 122. (δορὰ
 scil.) V, 25.
ἀνθρώπινον (τὸ) I, 86 not.
ἀνθρωποειδής II, 142 not. II, 86.
ἀνθρωπος (servus) IX, 39 not. —
ἄνθρωπε I, 85. III, 63 not. VIII,
 125.
ἄνθρωποι et *ἄνδρες* oppos. VII,
 210 not. πρὸς *ἀνθρώπους* IX, 16
 not.
ἀνθρωποφαγεῖν IV, 106.
ἀνθρωποφονεῖς et *ἀνθρωποειδεῖς*
 θεοὶ I, 131 not.
ἀνθρώσκειν VII, 18 not.
ἀνιάσθαι V, 93 not. VII, 236.
ἀνιέναι (consecrare) II, 65. 165
 not. (ubi *ἀνείσθαι*, ut VII, 103,
 de quo vid. etiam Held ad
 Plutarch. Timol. 39. p. 501.)
cessare I, 213. II, 113. IV, 152
 not. coll. IV, 175 not. — cum
 participio constr. II, 121. §. 2.
 — de sole VII, 54 not. — *re-*
mittere II, 129 not. II, 173. coll.
 IV, 175 not. 180. — VII, 103
 not.
ἀνίει II, 113 not. III, 28. 109 not.
 IV, 28. 152. 125 not. *ἀνέονται*
 (pro *ἀνείνται*) II, 165.
ἀνιηρός III, 108 not.

- ἀνιστάναι et ἐνιστάναι confus. III, 66 not.
 ἀνεστηκώς V, 29 not.
 ἀναστῆσαι IV, 158 coll. IX, 73.
 ἀνεστηκυῖα χώρα V, 29 not.
 ἀνίστασθαι I, 165. IX, 106.
 ἄννησος s. ἄννηθος IV, 71 not.
 ἄνοια et ἄγνοια confus. VI, 69 not.
 ἀνοιδέειν VII, 39 not.
 ἀνολίκητα et ἀοίκητα confus. IV, 31 not.
 ἀνοικοδομεῖν I, 186 not.
 ἀνοιστὸς (ἀνωστὸς) VI, 66 not.
 ἀνολοῖν not. ad VI, 66.
 ἀνόπαια not. ad VII, 216.
 ἄνοπλοι IX, 62. 30 not.
 ἀντάν c. geuit. I, 114 not. 124 not. II, 119 not.
 ἀνταίρεσθαι χειρὰς VI, 44 not. πόλεμον VIII, 140. §. 1.
 ἀντακαῖοι et ἀντακαῖον τάριχος IV, 53 not.
 ἀντάπτεισθαι VII, 138 not.
 ἀντέχειν intransit. VII, 108. not.
 ἀντέχεσθαι τινος I, 134.
 ἀντέχρησε VII, 127 not.
 ἀντί, sequente infinitivo, sed omissio articulo VI, 32 not.
 ἀντιάξειν c. accus. II, 141 not. IV, 80. 118 coll. IX, 7. §. 2 not.
 ἀντιβίην VII, 220 not.
 ἀντικατίζεσθαι IV, 3 not.
 ἀντιλογία VIII, 77.
 ἀντίλοος I, 174 not. VI, 7. 50. VII, 49. §. 2. 192. 150. 218. IV, 129.
 ἀντίλος VII, 141 not. I, 62. (ἀντίλοι ἵξεσθαι) V, 18 not. IX, 26 not.
 ἀντίον c. dativo II, 34 not.
 ἀντιοῦσθαι IV. 1 not. IX, 7. §. 2. confus. cum ἐναντιοῦσθαι I, 207. VII, 10. §. 3. VII, 168 not. ἀντιεσόμενοι VII, 139.
 ἀντιπολέμιοι et ἀντιπόλεμοι IV, 134 et 140 not. VIII, 68. §. 2. VII, 236.
 ἀντίπρωρος VIII, 11 not.
 ἀντισήκωσις IV, 50 not.
 ἀντίτυπος I, 67 not.
 ἀνωμοσίη VI, 65 not.
 ἄνωδρος II, 7 not. III, 5 not.
 ἀνύειν, vid. ἄνειν.
 ἄνω et κάτω οἰκεῖν V, 9 not. IV, 18 not.
 ἄνωτέρω VIII, 132 not.
 ἄνω et κάτω τιθέναι III, 3 not.
 τὰ ἄνω et τὰ κάτω τῆς Ἰσίδης I, 177 not. 180 not. VII, 20 not. VII, 72. 103. τὰ ἄνω τῆς Λιβύης II, 24 not. 26.
 ἡ ἄνω et ἡ κάτω ὁδὸς VII, 128.
 ἄνω et ἄνθρωποι confus. IV, 18.
 ἄνω λέγειν II, 7 not. et II, 8.
 ἀνωθεῖσθαι VIII, 109 not. VII, 139.
 ἀνωῖα et ἄνωια I, 68 not.
 ἀνωρίη τοῦ ἔτους VIII, 112 not.
 ἀξίη IV, 201. 196 not. VII, 39.
 ἀξίην VII, 64 not.
 ἀξιοθέητος III, 176 not.
 ἀξιόνομος VII, 187 not. coll. IX, 26 not. 28.
 ἄξιος cum infinitivo activi IX, 77 not.
 ἀξιούν VI, 87 not.
 ἀξιόχρεος et ἀξιοχρεός V, 65 not. IV, 126 not.
 ἀξίως ἀπηγγήσιος III, 125 not.
 ἀξίωσις VI, 130.
 ἀπάγειν V, 82 not. — ἀπηγμένος ἐς ὃν VII, 64 not.
 ἀπαγῆς VII, 61 not.
 ἀπαγορεύειν (dissuadere) IX, 66 not. III, 124 not. (structura) VIII, 116.
 ἀπαγωγή (φόρον) II, 182.
 ἀπάθειν II, 129 not.
 ἀπαθὴς κακῶν V, 19 not. VI, 12 not.
 ἀπαιδὴ VI, 139 not.
 ἀπαιρεῖν III, 65 not. 126. IX, 99. VIII, 3 not. V, 67. 91 not. VIII, 57.

- ἄκαις* V, 67 not. VII, 61 not. 205.
 — c. genitiv. I, 109 not.
ἀκαλλάττειν (*discedere*) VII, 221 not.
 VIII, 68. §. 1.
ἀκαμβλύνειν III, 134 not.
ἀκανιστάναί (*abducere*) III, 156
 not. VI, 133 not.
ἀπαραιρημένοι (τὰ ὄπλα) IX, 99.
 103.
απαράσσειν VIII, 90 not. V, 112.
 coll. not. ad IV, 62.
ἄπαρνός ἐστι III, 91 not.
ἀπαρτι V, 53 not. II, 158 not.
ἀπαρτιλογία VII, 29 not.
ἀπάρχεσθαι IV, 61 not. 188. coll.
 III, 24.
ἀπαρχή IV, 88. I, 92 not.
ἄπεδος I, 110 not. IV, 62 not. IX,
 25. 102.
ἀπειλείν: ἐς ἀπορίην ἀναγκαίην
 etc. ἀπειληθῆναι I, 24 not. coll.
 II, 141 not. VIII, 109 not. IX,
 34.
ἀπείκας III, 153 not. IV, 125.
ἀπέικασθαι IV, 120 not. 125. V,
 56 not. VII, 14.
ἀπέικασθαι τὴν ὄψιν V, 56 not.
ἀπέικασθαι (*abdicare*) I, 59 not.
ἄπειρος V, 9 not.
ἀπελαύνειν (*discedere*) V, 94 not.
 VII, 211. 212. VIII, 96. 103. I,
 79 not. VII, 19. — ἀπελήκατο τῆς
 φροντίδος VII, 205.
ἀπελαύνεσθαι et ἀπελαύνειν VII,
 210 not.
ἀπενειχθέντα (τὰ) III, 14 not.
ἀπενειχθεῖς (*delatus*) III, 114 not.
 II, 152. IV, 103 not. 164 not.
 179.
ἀπεξηρασμένος I, 186 not. VII, 109
 not.
ἀπέργειν (*secludere, discernere*) I,
 154 not. II, 99 not. I, 174. I, 72.
 IV, 55. V, 64 not. VII, 109 not.
 — (*perficere*) IV, 62 not.
ἀπέρδειν IV, 62 not.
ἀπέρχεσθαι confus. cum *ἐπέρχεσθαι*
 VII, 142 not.
ἀπεστεῶς I, 102.
ἀπεστῶ I, 85. IX, 85 not.
ἀπεφθός (*χρυσός*) I, 50 not. II, 44.
ἀπέχειν I, 160 not.
ἀπηγημένος passive I, 207. IX, 26
 not.
ἀπῆλιξ III, 14 not.
ἀπηλιώτης ἄνεμος IV, 21 not. 99.
 VII, 188.
ἀπηλλαγμένον I, 60 not.
ἀπῆλλαξε οὕτω V, 63 not. coll. VI,
 45.
ἄπηρος (confus. cum *ἄπειρος*) I,
 32 not.
Ἄπια IV, 59 not.
ἀπιδεῖν (*de alto s. eminus conspi-*
cere) IV, 22.
ἀπιέναι cum seq. infinit. (*φέρεισθαι*)
 I, 194. III, 75. VI, 81 not. *ἀπίει*
 IV, 190. IV, 157. V, 42. VI, 62.
 Conf. *ἐξίει*.
ἀπλεσθαι III, 87 not. III, 101. 109.
 VI, 112 not. VII, 122.
ἀπικέσθαι ἐς διάπειραν II, 77. —
ἐς λέσχην II, 32. — *ἀπικέατο et*
ἀπικάτο I, 2. 15 not. I, 214. IV,
 200. 203. V, 98. VI, 16. 118. VII,
 131. IX, 17. 55 not. I, 152 not.
 169. VII, 118 not. *ἀπικάτο* VII,
 153. IV, 140. *ἀπίξαι* II, 29.
ἀπικοῦν II, 94 not.
Ἀπὶς rectius quam *Ἄπὶς* III, 27
 coll. II, 153.
ἀπιστάναί IX, 23 not. *ἀπιστάμεναι*
 pro *ἀπιστάναί* I, 76.
ἀπιστεῖν VI, 108 not. coll. III, 15.
ἄπιστος IX, 98 not.
ἄπλετος I, 50 not. III, 106 not. IV,
 53. VI, 58. VIII, 12. IX, 24.
ἀπὸ idem fere quod περὶ IV, 53
 not. — locum unde indicat I,
 16 not. *ἀπὸ τούτου ab eo inde*
tempore I, 4 not. V, 83 not. IV,

116. coll. VIII, 51 not. ἀπὸ Κορίνθου et simil. VIII, 46 not. ἀπ' ὅτεν I, 7 not. ἀπὸ τούτων III, 42 not. τὸ δὲ ἀπὸ τούδε V, 83 not. ἀπὸ (ξύλου) materiam indicat VIII, 65 not. ἀπὸ pro ὑπὸ I, 14 not. II, 54 not. V, 54. V, 2 not. coll. VII, 164. ἀπὸ verbis appellandi additum: not. ad IV, 45. 148. ἀπὸ τινος ζῶειν etc. II, 92 not. IV, 22 not. 23. 46. 103. V, 6. VII, 28. VIII, 105 not. ἀπ' ἔκπων (pugnare) I, 79 not. IX, 63. ἀπὸ γλώσσης I, 123 not. ἀπὸ δειπνον I, 126 not. 133. II, 78. V, 18 not. VI, 129 not. IX, 16. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου II, 66 not. οἱ ἀπὸ τινος VIII, 79 not. τὸ ἀπὸ σεῦ I, 159 not. VII, 101 not. coll. VIII, 15 not. τὸ ἀπὸ τούτου I, 180 not. I, 199 not. coll. II, 2. τὸ ἀπ' ἡμέων IX, 7. §. 2 not. ἀπὸ in composit. verbb. auget vim IV, 50 not. operis cessationem notat IX, 31. coll. II, 40 not. (ubi ἀποτύπτομαι) IV, 62. — verba cum ἀπὸ composita adsumunt alia similis notionis adverbia III, 16 not. V, 27. V, 92. §. 3. — ἀπὸ — ἕκας III, 41 not. ἀποβάθραι IX, 98 not. ἀποβαίνειν — ἀποβεβάναι V, 86 not. ἀπέβησε (deduxit) VI, 107 not. V, 63 not. VIII, 95. ἀποβεβήκει I, 86 not. ἀπέβη III, 82. ἀποβήσασθαι VII, 23. ἀποβάλλειν (τὴν κεφαλὴν) VIII, 65 not. ἀποβιβάζειν VIII, 76 not. IX, 32. ἀπογενόμενοι (fato functi) II, 136 not. III, 111 not. V, 4. coll. IX, 69. ἀπογεφυροῦν II, 99 not. ἀπογράφειν et ἀπογράφεσθαι VII, 100 not. VIII, 135. ἀπογράφεσθαι III, 136 not. V, 29 not. ἀποδασάμενος II, 103. ἀποδασμὸς et ἀποδάσμιος I, 146 not. II, 103. ἀποδεικνύειν (constituere) II, 124 not. (creare, appellare) V, 25 not. 32. ἀποδεικνύειν I, 1 not. I, 16 not. ἀποδεικνύειν τέμενος V, 89 not. ἀποδεικνύειν structura c. particip. II, 15. 16. ἀποδεικνυσθαι γνώμην I, 170 not. II, 24. III, 74. 132 not. 82. 100. IV, 97. 132. 137. VI, 41. 43. VII, 3 not. 45. 99. 139. VIII, 8. 49 not. 108. 68. IX, 58. (sine γνώμην) VII, 143 not. ἀποδεικνυσθαι ἔργα I, 160. II, 101. IV, 76 not. VI, 15. 55. VII, 139 not. IX, 71. 72. 27. 40. 67. ἀποδείρειν IV, 60 not. ἀπόδεξις I, 1 ibique nott. I, 207. II, 101. 148 not. VIII, 101. ἀποδινηῆσαι τὸν σῆτον II, 14 not. ἀποδόσθαι (vendere) I, 70. II, 48. 56. ἀποδρᾶναι et ἀποδράναι III, 45. ἀποδύειν (exuere vestes) V, 92. §. 7. ἀπόθετος φίλος VIII, 109 not. ἀποθήκη VIII, 109 not. ἀποθνήσκειν (interfici) IV, 76. IX, 37 not. 75 not. ἀποθύμιον VII, 168 not. ἀποικίζειν I, 94 not. IV, 55. ἀποινα IX, 120 not. ἀποκαλεῖν IX, 20 not. ἀποκατεῆσθαι IV, 66. (ἀποκατεταί). ἀποκηρύττειν I, 194 not. ἀποκλαίειν III, 14 not.

- ἀποκλείεσθαι not. ad I, 31. IX, 50 not. (ἀποκεκλέατο).
- ἀποκλινόμενος et ἀποκλινάμενος III, 114 not. III, 104. IV, 181.
- ἀποκορυφούν (summatim dicere) V, 73 not.
- ἀποκρατέειν et ἐπικρατέειν confus. IV, 50 not.
- ἀπόκρημνος VII, 176.
- ἀπόκρισις et ὑπόκρισις I, 49 not. III, 53 not. ἀποκρίνεσθαι et ὑποκρίνεσθαι I, 78 not.
- ἀποκρούεσθαι VIII, 61 not.
- ἀποκρύπτειν VII, 226 not.
- ἀπολαγχάνειν: not. ad VIII, 117.
- ἀπολαμβάνειν de procellis II, 115 not. IX, 114.
- ἀπολαμφθέντες (intercepti) V, 101 not. VIII, 11 not. VIII, 108. IX, 38. 51 not.
- ἀπολάμφομαι IX, 38. III, 146 not.
- ἀπολαμπρύνεσθαι I, 41 not. IX, 70.
- ἀπολαύειν VII, 180 not.
- ἀπολέγειν V, 110 not. coll. not. ad VIII, 22. IX, 31 not.
- ἀπολείπειν de uxore, I, 59 not. V, 39. — (relinquere) V, 92. §. 7 not. IX, 53.
- ἀπολείπειν absolute sc. τὸ ξέεθρον II, 19 not. II, 14. II, 22. II, 93. not. III, 38. IV, 184 not.
- ἀπολείπειν (discedere) VII, 221.
- ἀπολείπεσθαι II, 134. τῆς ἀληθείας (a vero aberrare) II, 106 not.
- ἀπολέσθαι κάκιστα III, 71 not.
- ἀπολεύμενοι et ἀπολεόμενοι VII, 209 not.
- ἀπολις VII, 104 not. VIII, 61.
- (οί) ἀπολλύμενοι III, 14.
- ἀπολύειν (iudicio absolvere) IV, 68 not. II, 174.
- ἀπολύσας et ἀποστέλλας confus. VII, 53.
- ἀπολύεσθαι (se purgare) VIII, 59 not.
- ἀποματαίξειν (crepitum emittere) II, 162 not.
- ἀπομάχεσθαι VII, 136 not.
- ἀπομνύναι VI, 65 not.
- ἀπονῆναι III, 146. VI, 25 not. ἀπονῆται VII, 234 not.
- ἀπόπειρα: ἀπόπειραν ποιεῖσθαι VIII, 9 not.
- ἀποπειράσθαι II, 40 not. 73. γνώμης III, 119 not. VI, 48. III, 134. coll. VIII, 9. 67. 133 not.
- ἀποπέμπειν V, 39. ἀποπέμπεσθαι I, 33 not.
- ἀπόπληκτος I, 167 not. II, 173.
- ἀποπλῆσαι VIII, 96 not. VI, 63. III, 50, V, 39.
- ἀποπρίσας IV, 65.
- ἀποπτάσθαι (de somniis) VII, 12 not.
- ἀπορᾶν τι VIII, 37 not.
- ἀπορεῖν τι III, 4 not. IV, 179.
- ἀπόρρητος VII, 141. VI, 28.
- ἀπορίη IV, 83 not. 134 not. ἀπορίη s. ἐν ἀπορίῃ ἔχεσθαι VIII, 52. IX, 98. IV, 131 not. V, 80. VII, 128.
- ἄπορος ἄνεμος VI, 44 not. ἄποροι προσμίσγεσθαι IV, 46 not. coll. IX, 49 not.
- ἀπορραίνειν II, 93.
- ἀπόρρητα ποιέεσθαι IX, 45 not.
- ἀπορρίπτειν verba I, 153 not. IV, 142. VII, 13. VI, 69. VIII, 92.
- ἀπορρίπτεσθαι ἐς μηδὲν I, 32.
- ἀπορχεισθαι VI, 129 not. coll. III, 151.
- ἀποσεισέσθαι VII, 88 not. IX, 22 not.
- ἀποσιοῦσθαι I, 199 not. IV, 154 not.
- ἀποσκήπτειν I, 120 not. VII, 10. §. 5 not.
- ἀποσπνθίζειν IV, 64 not.
- ἀποσπᾶν III, 159 not. I, 17 not.
- ἀποσπένδειν VII, 17 not. VI, 109.

- ἀποστέλλειν τριήρει s. τριήρεα III, 4 not. III, 52 not. IV, 147 not.
 ἀποστέλλεσθαι I, 21 not.
 ἀποστεννυγῶσαι II, 99 not.
 ἀποστερεῖσθαι (structura) VI, 13 not.
 ἀπόστολος (missus) et ἀποστόλου πλοῖον etc. I, 21 not. V, 38.
 ἀποστρέφειν VII, 160 not.
 ἀποστροφῇ II, 13 not. VIII, 109 not.
 ἀποσφακελλῆζειν III, 66 not. IV, 28 not.
 ἀποσχίζεσθαι III, 56 not.
 ἀπότακτος II, 69 not.
 ἀποτάμνειν γῆν IV, 25 not. — κεφαλαῖς VII, 35. VIII, 90.
 ἀποτάμνεσθαι χώραν IV, 3 not. IV, 159.
 ἀποτειχίζειν VI, 36 not. IX, 8 not.
 ἀποτίλλειν I, 123 not.
 ἀποτιμᾶσθαι (die Loskaufsumme bestimmen) V, 77.
 ἀποτίνυσθαι VI, 65 not. VI, 101.
 ἀποτος IV, 192 not.
 ἀποτρέπειν et ἀποτρέπειν VII, 17 not.
 ἀπότροφος (procul educatus) II, 64 not.
 ἀποτύπτεσθαι II, 40 not.
 ἀποφαίνειν II, 28. ἐς ὄψιν IV, 81 not. λόγῳ V, 84 not. ἀποφαίνεσθαι (γνώμην) II, 24. VIII, 49 not. IX, 5. III, 71. VII, 152.
 ἀποφέρειν III, 66 not. VI, 27 coll. IV, 103 not. 151. 164. IV, 179.
 ἀποφενύγειν in iudiciis II, 174. coll. VI, 82 not.
 ἀποφορά (tributum) II, 109.
 ἀποχειροβλήτος III, 42.
 ἀποχρᾶν VII, 148. 196. I, 66 not. VI, 137. VII, 43.
 ἀποχρεᾶσθαι I, 37. I, 102 not. VI, 137. ἀπεχρεᾶτο VIII, 14 not.
 ἀποχρυσόων: not. ad IV, 26.
 ἀπρὶξ not. ad VI, 91.
 ἀπρόσμικτος I, 65 not.
- ἄπτεροι ὄιστοι VII, 92 not.
 ἄπτεσθαι (perstringere, obstringere) V, 92. §. 3 not.
 ἄπτεσθαι (gustare) II, 32 not. conf. cum πατέεσθαι IV, 186. — ἐναμμένος VII, 69.
 ἀπαθεῖσθαι I, 199 not. coll. V, 69 not.
 ἀπώνητο I, 169.
 ἀπώστος VI, 5 not.
 ἄρα III, 64. IX, 9 (postpositum) IV, 64 not. V, 49 not. VIII, 8. III. ἄρα τοι VIII, 57 not.
 Ἀραβικὸς κόλπος I, 1 not.
 ἀραίρητο, vid. αἰρεῖν.
 ἀρᾶσθαι I, 27 not. (ἀρώμενοι.)
 ἀρασσόμενοι (contriti) VI, 44 not.
 Ἀργαῖος VIII, 139 not.
 ἀργολ (i. e. qui agriculturam negligunt) V, 6 not.
 ἄρδειν (rigare) II, 13. (potum agere) V, 12 not.
 ἄρδις (sagittae cuspis) I, 215 not. IV, 81 not.
 ἀρέσκεσθαι τινι III, 34 not. IV, 78. VII, 160 not. VI, 128. IX, 66 not. 79.
 ἀρετῇ (de soli bonitate) IV, 198 not.
 ἀρετῇ ἑκτακτος VII, 102 not. ἀρετὴν ἑκτακτος VII, 5 not.
 ἀρῇ (votum) VI, 63 not.
 ἀρήιον ὄπλον I, 155. IV, 23 not. VIII, 37. IV, 174. ἀρήιος πάγος VIII, 51 not.
 ἀρηρομένη (i. e. ἀροτριωμένη) IV, 97 not.
 ἄρθμιος (concors, benevolus) VI, 83 not. VII, 101. IX, 9. 37 not.
 ἄρθρα i. q. αἰδοῖα not. ad III, 103. IV, 2.
 ἀρίδης et ἀρίθης VIII, 65 not.
 ἀριθμῶ VI, 58 not.
 Ἀριμασποῖ IV, 27 not.
 Ἀριμνήστον et Ἀιμνήστον nomen: not. ad IX, 64. 72.

- ἀριστεύειν τινός VII, 106.
 ἀριστήιον VIII, 11 not. VIII, 122 not.
 ἄριστοι (οἱ) V, 29 not. coll. VIII, 79 not.
 ἀρκέσθαι τινι VII, 160 not. IX, 33 not.
 ἐν ἄρκυσι s. ἔρκυσι VII, 85 not.
 ἀρμα et ἀρμάμαξαι VII, 41 not. IX, 76. ἄρμα ἑκπών VII, 40.
 ἀρμόζειν et ἀρμόζεσθαι III, 137 not. V, 32. 47. VI, 65.
 ἀρνείσθαι i. q. οὐ βούλεσθαι VI, 13 not.
 ἄρουρα II, 168.
 ἀρπαγῇ V, 94 not.
 ἀρπάζειν μέσον (*medium aliquem arripere*) IX, 108 not.
 ἀρπεδόνη III, 47 not.
 ἄρρηκτος II, 68.
 ἄρρητος V, 83 not.
 ἀρρωδεῖν et ὀρρωδεῖν I, 34. 9.
 Ἀρτακίη urbs IV, 14.
 Ἀρταξέρξης et Ἀρτοξέρξης VI, 43 not. VI, 98 not. coll. VII, 2 not.
 ἀρτᾶσθαι I, 125 not. V, 31. 120 not. IX, 68. VI, 109. VII, 142. VIII, 62.
 Ἀρταφέρνης et Ἀρταφρένης V, 25 not. Excurs. Vol. II. p. 677.
 ἀρτέεσθαι πόλεμον VII, 143 not. ἀρτέεται pro ἤρτηνται I, 125 not. coll. VI, 102.
 ἀρτήματα II, 69 not.
 Ἀρτίμπασα IV, 59 not.
 ἄρτιος IX, 27 not. 53.
 ἀρτίπους IV, 161 not.
 ἄρτισις I, 195.
 ἀρτοκόπος et ἀρτοποιός I, 51 not. IX, 82.
 ἀρτύνειν ἐπιβουλὴν I, 11 not.
 ἀρύνεσθαι et ἀρύνεσθαι II, 108 not. VIII, 137 not.
 ἀρυστήρ II, 168 not.
 (τὸ) ἀρχαῖον (*antiquitas*) V, 16 not.
 ἀρχαιρεσίη VI, 58 not.
 ἄρχειν et βασιλεύειν diff. VI, 67 not.
 ἄρχειν et ἄρχεσθαι opponuntur: III, 83 not.
 ἀρχεῖον IV, 62 not. VI, 63 not.
 ἀρχέκακοι not. ad V, 97.
 ἄρχεσθαι ἀδίκων et ἀδικέων IV, 119 coll. VI, 119. ἄρχεσθαι ἀπό τινος IX, 15 not.
 ἄρχεται (confus. cum ἔρχεται) δέων IV, 51 not. — ἀρχάμενος III, 60 not. 91. IV, 49. 168. V, 49 not.
 ἀρχόμενος (sensu passivo) VII, 162 not. 159.
 ἀρχὴ κακῶν V, 97 not. ἡ ἀρχὴ τοῦ στροφῶν IV, 60 not. ἀρχαὶ (*magistratus*) V, 72 not. ἀρχὴ de ephori munere VI, 67 not.
 ἀρχήν et τέλος oppon. VIII, 128. 132 coll. I, 86.
 ἀρχήν (*prorsus, omnino*) I, 9 not. I, 86 not. 140. IX, 57. 106. II, 148. III, 16 not. IV, 25. 28. VIII, 132. V, 16. 106. II, 95. I, 193. VII, 218. 220. — (*omnino, ab initio*) II, 28. IV, 159 not. V, 57 not. VIII, 128. κατ' ἀρχαῖς V, 62 not. V, 92. §. 6 not. VII, 88 not. III, 159. VII, 148. VIII, 3. 94. IX, 22. IX, 66. IX, 103.
 ἀρχηγετεύειν II, 123.
 ἀρχηγέτης IX, 86 not.
 ἀρχῆθεν I, 131 not. III, 25. VIII, 142 not.
 ἀρχιθέωρος VI, 87 not.
 ἀρχιρεὺς s. ἀρχιερεὺς II, 37 not. II, 142.
 ἄρχοντες de ephoris Spartanis III, 46 not.
 ἀσᾶν III, 41 not.
 ἀσεβεῖν ἐς τι VIII, 129 not. coll. IX, 78.
 ἄση (*ἀηδία*) I, 136 not.
 ἀσθενίη et ἀσθενεῖη βίου II, 47 not. VIII, 51 not.
 Ἀσίη, unde *Asiae* nomen IV, 45.
 ἄσινής I, 105 not.

- ἀσκεῖν τέχνην* III, 125 not. *ἀσκεῖν ἀτρέμας* et *ἀτρέμα ἔχειν* VIII, 14
(exornare) II, 130 not. II, 169. not. VII, 8. §. 1. IX, 53.
 III, 1 not. 57.
ἀσκευῆς de medico III, 131 not.
ἀσκός VII, 26 not. III, 9 not.
ἀσμένοιαι VIII, 14 not.
ἀσπάζεσθαι III, 1 not. (*ἡσπάζετο*).
ἀσπαίρειν I, 111 not. — VIII, 5
 not. IX, 120 not.
ἀσπαστὸν V, 98.
ἀσπίδες IV, 191 not.
ἀσπίς (*gravis armaturae milites*) V,
 30 not.
ἄσσα pro *ἄτινα* I, 138 not. 197.
ἀσταφίς II, 40.
ἀστέρων et *ἄστρον* II, 4 not.
ἄστοι II, 102. IX, 86. VII, 156 not.
ἀστράγαλοι I, 94 not.
ἄστυ (*significatio*) I, 14 not.
ἀσφαλέως IV, 134 not.
ἄσφαλτος I, 179 not.
ἀσχάλλειν III, 152 not.
ἀσχήμων VII, 160 not.
ἄσχολος IV, 77 not.
ἄσχυ IV, 23 not.
ἄταρ praecedente *μὲν* VI, 133 not.
Ἄταρνεὺς I, 160 not.
ἀτάσθαλα (*ποιεῖν*) IX, 78 not.
ἄτε I, 123.
ἄτειν (*ἀτέοντες* s. *ἀττέοντες*) VII,
 223 not.
ἀτέκμαρτον V, 92. §. 3 not.
ἀτέλεια I, 54 not. III, 67. IX, 73.
ἀτελής φορῶν VI, 46 not. *καρπῶν*
 VI, 42 not. — (*de terra*) III, 160
 not.
ἄτιμοι: not. ad VII, 231.
ἀτιμοῦσθαι VII, 231 not.
ἄτιμις IV, 75 not.
ἄτρακτος IV, 162 not.
ἄτραπὸς VII, 213 not.
ἀτρεκές (*τὸ*) s. *ἀτρεκέως εἰπεῖν* IV,
 25 not. IV, 187. V, 9 not. VIII, 8
 not.
ἀτρεκελή IV, 152 not. VI, 1. 82.
ἀτρεμεῖν VII, 8. §. 1 not.
ἀτρεμίζειν I, 185 not. 190. VII, 18
 not. 8. §. 1 not. VIII, 68. §. 2.
ἄτρυντος IX, 52 not.
ἀττέλαβοι IV, 172 not.
ἀνδάξασθαι V, 51 not.
αὐλεις (*θύρα*) VI, 69. Vol. III.
 pag. 814.
αὐλή II, 148 not. II, 169. V, 92.
 §. 3. (*ubi de domo*.)
αὐλή et *πύλη* diff. VI, 69 not. Vol.
 III. p. 815.
αὐλλίεσθαι VIII, 9 not. IX, 37.
αὐλὸς γυναικῆος et *ἀνδρῆος* I, 17
 not.
αὐλῶν (*canalis*) II, 100. — *de valle*
 VII, 128.
αὐξάνειν, *αὐξάνετο* et *ἡξάνετο* V,
 92. §. 5 not. VI, 63 not. IX, 31 not.
αὐτιγενῆς II, 149. IV, 48 not. IV,
 180.
αὐτίκα iunct. participp. I, 79 not
 II, 146. 147. VII, 220.
αὐτίς (*posthac*) VI, 75 not. VII, 36
 not. *αὐτόθεν* III, 57 not. *αὐτίς*
δὲ antecedente *πρῶτα μὲν* VIII,
 143 not.
αὐτόθεν III, 57 not. coll. VIII, 64 not.
αὐτοκελεῖς IX, 5 not.
αὐτόματον II, 94 not.
αὐτόνομοι VIII, 140. §. 1 not.
αὐτόπτης IV, 16 not. III, 115.
αὐτός IV, 113 not. *αὐτὸ τοῦτο* (*id*
ipsum) III, 71 not. *αὐτὸς ἐκ*
στος III, 82 not. V, 78. V, 13 not.
 VIII, 10. 123 not. IX, 26. *αὐτῇ*
ἑωυτῆς ἀρίστη et simil. I, 193 not.
 V, 28. Cf. *ἑωυτός*. *αὐτός* in ge-
 nitivo iunctum pronominia pos-
 sess. IV, 98. 130.
αὐτοῦ (*ibi*) VIII, 121 not. — *αὐτοῦ*
ταύτη I, 189 not. III, 25. 77. IV.
 80. 84. 135 not. VI, 30. V, 19 not.

- VI, 16. 112. VII, 10. §. 8 not. 42. 228. IX, 11.
 αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ ἱρῷ et simill. IV, 135 not. VI, 16. 72. I, 82.
 τὸ αὐτὸ νομίσαι, νοῆσαι, φρονῆσαι IV, 118 not.
 αὐτοὶ οἱ et καὶ iidem qui s. ac IV, 109 not.
 αὐτὸς τε καὶ ἐκ etc. III, 71 not.
 αὐτοῖς ἱματίοις (cum ipsis vestimentis) II, 47 not. coll. VII, 39 not. coll. III, 45 not. VIII, 17.
 αὐτὸς et οὗτος confus. I, 84.
 αὐτῶν et αὐτέων confus. I, 26 not. I, 29. 32. 66. 133.
 αὐτὴ et ἀστὴ, αὐτέων et ἀστέων confus. IX, 86 not.
 αὐτόφωρος, ἐπ' αὐτόφωρῳ VI, 72 not. VI, 137.
 αὐτοχειρὴ I, 123. III, 13 not. III, 66. coll. not. ad III, 154.
 αὐχεῖν (iactare) II, 160 not.
 αὐχὴν de terrae tractu, I, 72 not. IV, 85 not. 118. VI, 37. VII, 223. IV, 89 not.
 ἀφαιρεῖσθαι τί τινα VIII, 3 not.
 ἀφανὲς (χορημα) IV, 150.
 ἀφαρ IV, 29 not.
 ἀφάσσειν III, 69 not.
 ἀφατα VII, 190.
 ἀφειδέως I, 207. IX, 39 not.
 ἀφέλεια (Herodoti) Vol. IV. p. 471. Ἀφέται VII, 193 not.
 ἀφιξις et ἀπιξις I, 69 not. coll. III, 69. 145.
 ἀφίεσθαι τῆς στρατείας VII, 38 not.
 ἀφ' ἔκπων, vid. ἀπό.
 ἀφλαστα VI, 114 not.
 ἀποσιοῦσθαι, vid. ἀποσιουῖσθαι.
 ἀφραστος V, 92. §. 4 not.
 ἀφνικτος (inevitabilis) IX, 116 not.
 ἀφύλακτος, ἀφυλάκτως IX, 116 not.
 ἀφωνος I, 34 not. I, 85.
 ἄχαρις I, 41 not. VIII, 143. VI, 9 not. VII, 36. 50. §. 2. VIII, 13. VII, 100.
 ἄχάριτος et ἄχάριστος I, 41 not. I, 207 not. V, 91 not.
 ἀχαριτώτατον συνοίκημα de plebe VII, 156 not.
 ἄχθεσθαι τῇ ἔδρῳ (moram impatienter ferre) IX, 41 not. coll. II, 103.
 ἄχθεσθαι τῇ ἀρχῇ not. ad III, 80.
 ἀχλυόεις V, 77 not.
 ἀχρηῖος s. ἀχρεῖος I, 191 not.
 ἀψυχίη, λειποψυχίη, ἡσυχίη confus. I, 86 not.
 B.
 B et Φ VII, 73 not.
 Βαγαῖος III, 128.
 βάδην IX, 57 not.
 βάθρον (gradus) I, 183 not. de statuæ basi II, 176.
 βαθὺ ἡθος IV, 95 not. βαθὺς (amplus) VI, 125 not.
 βαθύγεως, βαθύγεος et βαθύγαιος IV, 23 not.
 βαθύζωνος VIII, 120 not.
 βαίνειν: εὐ βεβηκέναι VII, 164 not.
 βαῖται IV, 64 not.
 βαιτοφόρος IV, 155. 189 not.
 Βάκχειος et Βάκχιος IV, 79 not.
 βακχεύειν IV, 79 not.
 βαλανάγρα III, 155 not.
 βαλανηφάγοι I, 66 not.
 βάλλειν ἐς γόνυ τὴν πόλιν VI, 27 not.
 βάλλεσθαι ἐν νῷ (animo agitare) V, 49 not.
 βάλλεσθαι ἐς θυμὸν VII, 51 not. VIII, 68. §. 3. I, 84 not.
 βάλλεσθαι ἐπ' ἑωυτοῦ III, 71 not. III, 155. V, 73.
 βάλλεσθαι ἐς γαστέρα III, 28 not.
 βάραθρον VII, 133 not.
 βάρβαρος I, 57 (cum βαρβαρικὸς confus.) I, 60 not. III, 115 not. VIII, 19 not.
 βαρβαρικά et Ἑλληνικά oppon. III, 115.

- βαρβαρόφωνος I, 172 not. VIII, 20 not.
 βάρις (*navigii genus*) II, 96 not. II, 60. 179.
 βαρὺς (*gravatus, pressus*), IV, 150.
 βαρυνσυφορώτατος I, 45.
 βασίλεια (*regina*) I, 211 not.
 βασιλεύειν (*de satrapa*) II, 98 not. coll. VII, 165. βασιλεύσας I, 14 not. II, 2. IV, 160. VII, 2 not.
 βασιλεύς (*de flexione vocis*) I, 1. 56. 94. de tyranni filio III, 52 not. coll. not. ad V, 30.
 βασιλεῖς (*οἱ*) principes civitatis VI, 34 not. coll. VII, 165 not. IV, 11.
 βασιλεῖς Scythae et βασιλήιοι IV, 6 not. IV, 7. 120.
 βασιλήϊα (*τὰ*) III, 61. 68 not. — de Scytharum regione IV, 20 not.
 βασιλήϊον (*aerarium regium*) II, 149 not.
 Βασσαρεὺς VII, 111 not.
 βασσάρια IV, 192 not.
 βάτραχος et βάθρακος IV, 131 not.
 Βάττος, nomen IV, 155 not.
 βδέλλαι II, 68 not.
 βεβαμμένος (*de vestibus*) VII, 67 not.
 βέκος (*Phrygum lingua panis*) II, 2 not.
 Βελβινίτης VIII, 125.
 βέλος de fulmine IV, 79 not. VII, 10. §. 5. de iaculo IX, 18 not.
 βήσσειν (*tussire*) VI, 137 not.
 Βησσοί VII, 111 not.
 Βία s. Βίη (*dea*) VIII, 111 not. βίη τε καὶ ὁμίλῳ III, 127 not.
 βιάζεσθαι (*βιάσθαι*) τὰ σφάγια IX, 41 not. τὸν πόδα III, 129 not. — γυναικὰ III, 80 not. IX, 111. IV, 43. VI, 137. βιάσθαι vi passiva I, 18 not. — βιηθεῖς et βιασθεῖς VII, 83 not.
 βιβλίον I, 125 not. III, 42 not.
 βίβλοι et βύβλοι V, 58 not. VI, 4. VIII, 128 not.
 βίκος I, 194 not.
 βίος (*victus necessarius*) I, 36 not. VII, 105. VIII, 26 not.
 βιοῦσθαι i. q. ζῆν II, 177 not.
 Βιστονίς lacus VII, 109 not.
 βιώσιμα III, 109 not.
 βλάβος et βλάβη I, 9. — VIII, 65 not.
 βλήμα III, 35 not.
 βοῇ τε καὶ κατάγω χρεώμενοι III, 79 not. VII, 211 not. coll. IX, 24. 59. not. βοῇ τε καὶ χλασθῆ III, 14 not. coll. III, 79. 127.
 βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ VIII, 99 not.
 βοηθεῖν ἐπὶ ε. πρὸς τι IV, 125 not. — Iones βωθεῖν VIII, 1 not. 72 not. coll. 144. VII, 207 not.
 βόλος (*genus retis*) I, 62 not.
 βορῆς: πρὸς βορέω III, 102 not. πρὸς βορῆν ἄνεμον IV, 7 not. coll. I, 16 not. βορητῇ θάλασσα II, 11. 159.
 βόρνες IV, 192.
 Βορυσθενεῖται IV, 78 et Vol. II. p. 713.
 βούβαλος et βούβαλις IV, 192 not.
 βοнокίλοι I, 113 not.
 βούλεσθαι sensu eminenti III, 123 not. βουλόμενοι θυμῷ V, 49 not. coll. VI, 139 not. — βουλομένοι σφι γίγνεσθαι VIII, 101 not. βούλεν et βούλον I, 85 not.
 βούλεσθαι sc. μᾶλλον III, 40 not. III, 124 not.
 βούλεσθαι et βουλεύεσθαι II, 87 not. coll. I, 165. VII, 10. §. 4 not.
 βουλεύειν (*statuere*) I, 11 not. coll. 73. VI, 52. VI, 57. βουλεύειν (*βουλεύεσθαι*) δημοτὸν VIII, 4 not. VIII, 18. IX, 106. βεβούλευμαι et τὰ βεβουλευμένα III, 134 not. IV, 120 not. 128.
 βουλή senatus IV, 165 not. VI, 57 not.
 βοωνὸς collis IV, 199 coll. 158. 192.

- βοῦς in acc. βοῦν et βῶν VI, 67
 not. αἱ βοῦς de grege IV, 8 not.
 Βραγχίδησι I, 92 not. II, 159.
 Βραυρῶν in Attica VI, 138.
 βραχίων V, 12 not.
 βραχὺς IV, 52 not. τὰ βραχέα (vada)
 II, 102. IV, 52. 179. De forma
 vid. V, 49 not.
 βρέφος de animalibus III, 153 not.
 βρέχεσθαι III, 104.
 βύβλινα ὄπλα VII, 25.
 βύβλος II, 100 not. βυβλίον I, 123
 not.
 βύειν VI, 125 not.
 βύσινος II, 86 not.
 βυσσός et βυθός III, 23 not.
 βωθεῖν, vid. βοηθεῖν.
 βωμός in Delphorum aede VII, 140
 not.
 βῶσαι pro βοῆσαι I, 10 not. I, 140.
 V, 1. ἐβῶσθη VI, 131 not. VIII,
 124 not. βεβωμένα III, 39 not.
- Γ.
- γαλαθηνά I, 183 not.
 γαλαί IV, 192 not.
 γαμβρός VII, 189.
 γαμεῖν I, 61 not. IV, 78.
 Γάμοροι VII, 155 not. coll. VI, 22
 not.
 γάρ: eius usus in hyperbatis I, 8
 not. I, 24 not. I, 30. 85. 97. 121.
 124. 129. 155. 174. III, 63 not. 159.
 IV, 83. 97. V, 67. VI, 102. 109.
 VII, 46. VIII, 5 not. IX, 109.
 IX, 27 not.
 γάρ in appellando III, 120 not.
 γάρ initio sermonis IV, 79. 97. V,
 19. VI, 11 not. III, 83.
 γάρ tertio loco positum VII, 209.
 γάρ post δῆλον δὲ et simill. II, 116
 coll. II, 58. 131. VIII, 120 not.
 γάρ δὴ (nemlich, eben) I, 34.
 (τε) γάρ VI, 121 not.
 Γαργαφίη fons IX, 49 not.
 γανυλός (navigii genus) III, 136 not.
- VIII, 97 coll. VI, 119 not. (ubi
 est *situla*.)
 γε V, 39. VII, 27. (usus) I, 11 not.
 duplex I, 187.
 γε μὲν pro γε μὴν V, 92. §. 5 not.
 VII, 152 not. VII, 234. — μὲν et
 μὲν γε confus. III, 29. γε post
 μέντοι II, 63 not. VIII, 94.
 ὅτε γε III, 73.
 Γεβελέντζις IV, 94 not.
 Γεδέοντες, vid. Γελέοντες.
 γεινάμενοι (οί) I, 122 not.
 γελᾶν splendere V, 66. Vol. III. pag.
 804.
 Γελέοντες V, 66. Vol. III. p. 799.
 803 seq.
 γενεή ἀνδρωπητή III, 122 not.
 γενεή s. γενεαί I, 3 not. I, 7 not.
 I, 163 not. II, 142 not. IV, 105.
 γενεή ἀνδρωπητή III, 122 not.
 IV, 147 not. VII, 171. ἐκ γενεῆς
 s. γενετῆς IV, 23 not.
 γενεηλογεῖν VI, 53 not. II, 143.
 γένεια IV, 23 not. VI, 117.
 γενέσια et γενέθλια IV, 26.
 γένος: γένεα Aegyptiorum, Persa-
 rum etc. I, 101 not. I, 125 not.
 II, 164 not. — III, 159 not. IV,
 6 not.
 γεραίτερος aetate senior VI, 52.
 γέρας I, 59 not. II, 168 not. III,
 142 not. IV, 142 not. 161. 162.
 165. VI, 56 not. VII, 104 not.
 Vol. I. p. 858. — (γέρεα) VI, 56.
 VII, 29 not. VII, 104 not. IX, 26
 not.
 γέροντες Spartanorum I, 65 not. VI,
 57.
 γέρεα VII, 61 not. IX, 61 not. IX, 99.
 γεύειν (gustum dare) VII, 46 not.
 γέφυρα IV, 97 not. II, 99.
 Γεώμοροι, vid. Γάμοροι.
 γεωπέδια et γεώπεδα (fundi) VII,
 28 not.
 γεωπεινής VIII, 111 not. II, 6 not.

- γῆ in plur. γεῶν et γαιῶν confus. IV, 198 not.
 γηγενῆς (Erechtheus) VIII, 55 not.
 γῆν addit. II, 118 not. add. et omis. VIII, 34 not.
 γῆν τε καὶ ὕδωρ δοῦναι IV, 126 not. vid. Terra.
 γηοχεῖν VII, 190 not.
 γῆρας VI, 24 not. (de forma).
 Γηρωών (de forma nominis) IV, 8 not.
 γίνεσθαι de tempore IX, 38 not. coll. II, 175. (advenire) V, 87 not. — cum dativo iunct. II, 2 not. coll. II, 124 not. μὴ οὕτω γένηται VII, 10. §. 7 not. ἡ ἡμέρη, τῇ ἐγένετο βασιλεὺς (natalis dies) IX, 110. — ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι VI, 109 not.
 γίνεσθαι de sacris omis. καλὰ, VI, 76 not. χρηστὰ et οὐ γίνεσθαι VII, 134 not. IX, 36. 61 not.
 γίνεσθαι cum adverbis κακῶς etc. I, 8 not. II, 161. IX, 109. IV, 79.
 γίνεσθαι ἔτεα III, 3 not.
 γίνεσθαι ἐπὶ πλείστον II, 165. 166. — ἐπὶ τινι VII, 10. §. 3. VII, 52 not.
 γίνεσθαι λόγον τινὸς I, 120 not. III, 137 not.
 γίνεσθαι cum genit. II, 134. cum dativo, II, 2 not.
 γίνεσθαι δι' ἀρπαγῆς I, 3 not. ἐν παντὶ III, 124 not. ἐν γνώμῃ VI, 37 not. ἐν ποιήσει II, 82 not.
 γίνεσθαι ἐκ τινος I, 50. II, 54 not. πρὸς τινος I, 124. VIII, 22. ἐπὶ τινι VII, 10. §. 3 not.
 γίνεσθαι ἐν παντὶ not. ad III, 124.
 γίνεσθαι ὑπὸ τινι VII, 11 not. Vid. ὑπό.
 γίνεσθαι κατὰ τι IV, 119 not.
 τὰ ἐξ ἀνθρώπων γεγόμενα Prooem. not.
 τὰ γεγόμενα (vera) II, 28 not.
 ἐγεγόνεε pro ἐγένετο VIII, 128.
 γινώσκεισθαι IV, 45.
 γλανκὸς de oculis IV, 108.
 Γλανύκου τέχνη proverb. I, 25 not.
 γλίχσεσθαι II, 102 not. III, 72. IV, 152. VIII, 143 not.
 γλοιὸς III, 112 not.
 γλυκύτης sermonis Herodotei Vol. IV. p. 468.
 γλυφή, γλύφειν, ἐγγλύφειν II, 4 not. II, 46.
 γλυφίδες (crenae sagittarum) VIII, 128 not.
 γνάθος IX, 83.
 γνάφω, γνάπτω not. ad III, 109.
 γνώμη II, 99 not. γνώμη πλείστη V, 126 not. γνώμη αἰρεῖ II, 43 not. γνώμην ἱκανὸς III, 4 not. ἐν γνώμῃ γίνεσθαι VI, 37 not. γνώμην et φῶμην confus. I, 31 not.
 γνώμην ἀποδείκνυσθαι (vid. ἀποδείκνυσθαι) sive ἀποφαίνεσθαι VIII, 49. s. ἐκφέρεισθαι V, 36 not. VIII, 68. s. τίθεσθαι VII, 82 not. VIII, 108 not. s. ἔχειν VII, 236 not. Vid. quoque νικάω.
 γνώμα VII, 52 not.
 γνώμων II, 109 not.
 γνωσιμαχεῖν III, 25 not. VII, 130. VIII, 29 not.
 γοῇ et γόῃς VII, 191 not.
 γόμφιοι IX, 83 not. γόμφοι II, 96 not.
 γόνεος et γένεος I, 91 not.
 γονή III, 101. VI, 68 not.
 γόνος III, 28 not.
 γόνυ (ἐς) βάλλειν etc., vid. βάλλειν.
 γούνατα et γόνατα V, 86 not. γόνατα λύειν V, 92. §. 2 not.
 γοργόρη III, 145 not.
 γούνατα VII, 88.
 γούνος IV, 99 not.
 γραμματα V, 58 not. de literis cuneatis I, 187 not. (ἱερὰ) de hieroglyphis II, 36. 106. 125 not. 136 not. 141.

- γραμματιστής* II, 28 not. de scribis Perss. regg. VII, 100 not.
γράφειν quid sit, II, 41. 46. IV, 36 not. V, 58 not. *ἔῃα γράφειν* II, 78 not. 86. I, 203. III, 24. IV, 88 not. *γράφω* (*scribo*, non *puto*) VII, 214 not.
γραφὴ pictura: I, 164 not. II, 73 not. II, 86. II, 182. III, 24. IV, 36.
γυμνάζεσθαι VII, 208 not. IX, 33 not.
γυμνοὶ ὄπλων (*armis nudati*) II, 141. IX, 63 coll. 30 not.
γυναικῆτι (*οἰκία*) V, 20 not.
γυνή I, 109 not. *γύναι* I, 111 not. coll. III, 119. 134.
γυνὴ τεκνοποιὸς s. παιδοποιὸς I, 59 not. *γυναικὸς κακίῳ ἀκούσαι* IX, 107. *γυναῖκες καὶ παῖδες* V, 89 not.
γυφοῦν III, 24. VIII, 27 not.
γῶν (*γοῦν*) I, 31 not.
γαστήρ I, 51 not.
- Δ.
- δαίμων* absolute dictum: Vol. IV. p. 454. (Comm. §. 12.) I, 86. 87. VI, 12. *κατὰ δαίμονα* VI, 84. vid. *κατά*. *δαίμων* et *θεός* non differunt, II, 43 not. III, 119 not. IV, 96 not. *δαίμων* de malo genio, V, 87 not.
δαιμόνιος IV, 126 not. VII, 48. VIII, 84. *δαιμονίη ὁρμή* VII, 18 not. *τὸ δαιμόνιον* II, 20. *ἐκ δαιμόνιον* III, 153. Vol. IV. p. 454.
δαιτυμόνες VI, 57 not.
δάκνειν VII, 16. §. 1.
δάκρυμα VII, 169 not.
δάκτυλοι ad computandum VI, 63 not.
δάπεδον IV, 200 not.
δάσασθαι μοίρας et ἐς μοίρας VII, 121 not.
δασμοφόρος VII, 108.
δατέεσθαι (*tribuere*) I, 216 not.
- δατέονται et πατέονται* confus. II, 37 not. 47 not.
δὲ initio sermonis in allocutionibus I, 112. 115. III, 67. VII, 51. V, 40 not.
δὲ vim demonstrandi habet I, 7, explicandi II, 100 not. IV, 120 not.
δὲ in interrogat. I, 32 not.
δὲ in *ol* *δὲ* (*sed*) I, 66. IV, 3. 61. III, 36. I, 171. 196. (coll. II, 39.) V, 120 not. VI, 3. 30. 133. VII, 6. 163. 125. 188. 218. VIII, 40 not. IX, 6 not.
δὲ post *οἶα* II, 28 not.
δὲ et *μὲν* II, 39 not. 42 not. 61 not. III, 133 not. 147.
δὲ pro *μὲν* IV, 123.
δὲ anteced. *μὲν* *δὲ* I, 196.
δὲ repetitum iu eadem periodo I, 143 not. I, 163. 196. IV, 204. III, 37. II, 26. II, 39. 50. 102. III, 69. VI, 58 not. VIII, 67 not. IX, 63 not. 76. — I, 29 init.
δὲ semel positum, ubi bis ponendum III, 107 not. IV, 9 not.
δὲ post longiorem parenthesin II, 120.
δὲ in apodosi positum I, 112. 115. III, 37. 68. 133. IV, 72. V, 40. VII, 159. VIII, 115. II, 149. IV, 126 not. IX, 48. 60.
δ' ὧν III, 80 not. VI, 82. IV, 5. IX, 48. IV, 187. V, 50 not.
δὲ omissum I, 59.
δέειν (*in vincula coniicere*) VI, 87. *ἔδει* et *ἔδεε* VII, 23 not. VIII, 6. *δεῖ* et *δέει* IX, 16 not. *ἔδεε*, sine *ἄν* III, 45. *ἔδεε* de fato II, 161 not. I, 8 not. IV, 79 not. V, 33. (38.) 92. §. 4 not. VI, 64. 135 not. IX, 16. 109. VIII, 53 not. Vol. IV. p. 454. *δέων* in numeris I, 94. — *ἦν μὴ τῶν σῶν δεήσει* III, 155. VII, 18 coll. V, 38.
δείκναι II, 171 not.
δεικνόναι de mysteriis II, 49 not.

- δείξαι et δέξαι VIII, 137 coll. IX, 82.
 δείλη πρωτῇ VIII, 6 not. ὀψίῃ VIII, 6. 14 not. VII, 167 not. περὶ δέλην IX, 101.
 δειμαίνεῖν (structura) V, 16 not.
 δειμαινούσης et λιμαινούσης confus. VI, 28 not.
 δειματοῦν VI, 3 not.
 δεινολογεῖσθαι IV, 68 not. IX, 116.
 δεινός τε καὶ σοφός V, 23 not. δεινὰ ποιεῖσθαι, vid. ποιεῖν.
 δεινῶς II, 102 not. III, 5.
 δεῖπνα (τὰ) VI, 57.
 δειρῇ: τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς (*monilia colle detracta*) I, 51 not.
 δειρῇ II, 76 not.
 δεῖσαι περὶ τινι (*timere alicui*) VII, 163.
 δεῖσθαι ἀνάγκῃ IX, 16 not.
 δεῖσθαι (*rogare, studere*) I, 8 not.
 — cum duplici accusat. III, 157.
 — μηδὲ δεόμενον κινδυνεύειν IV, 11.
 δεκατεύειν VII, 132 not.
 Δεκελῇ, Δεκελεῇθεν IX, 15. 73 not.
 δελτίον δίπτυχον VII, 239 not.
 δέλτον VIII, 135.
 Δελφοί I, 54. Δελφός et ἀδελφὸς confus. V, 72 not.
 δέμειν vias II, 124 not. VII, 200 not. ἐδέδμητο VII, 59 not. 176.
 δένδρος, δένδρεον VI, 79 not. III, 107 not.
 δέννος IX, 107 not.
 δεξαμεναὶ III, 9 not. VI, 119.
 δέος et φόβος diff. IV, 115 not.
 δέρματα (*victorum praemia*) II, 91.
 δερματικόν, not. ad VI, 57.
 δεσποσύνη VII, 102.
 δεσπότης de rege Persarum III, 89 VII, 5 not. δεσπότης νόμος VII, 104. δεσπότης Solis titulus I, 212 not.
 δεύτερα (pro δεύτερον) I, 46 not. 59. 204. III, 74. V, 38 not. coll. 111.— Valet tum, postea, ut δεύτερον V, 57 not. VII, 28 not. et 148 not. VIII, 123. δεύτερα (ubi non antecedit πρώτα) V, 70 not. 111.
 δευτεραῖος VI, 106 not. δευτεραία νέμειν I, 32 not. coll. VIII, 123 not. δευτεραίῃ et δευτέρῃ ἡμέρῃ IV, 113 not.
 δεύτερος οὗτος I, 25 not. IV, 44 not. τὸ δεύτερον IV, 140. οὐδενὸς δεύτερον I, 23 not. coll. VIII, 104. et IV, 14.
 δέχεσθαι τὸν οἶκον VIII, 114 not. VIII, 137. IX, 91. — (*excipere convivio*) I, 126 not. coll. IV, 26.
 δῆ (eius usus) I, 13 not. I, 22. 30 not. 115. IV, 184 not. — respondet Latinorum *inquam* V, 119 not. δῆ (*scilicet*) I, 32. I, 34 not. VIII, 106 not. III, 156 not. V, 72. 83. 87. IX, 111 not. V, 20 not. (ubi ironice.)
 δῆ (*iam*) I, 39 fin. (ubi *apodosis exorditur*). bis positum I, 43 not.
 δῆ continuandi vim habet I, 114. εἰς δῆ τούτων τῶν παιδίων κ.τ.λ. I, 11. 13. 116. τὰ δῆ καὶ ἐγένετο I, 22. τὰ δῆ καὶ ἐποίησε III, 16.
 δῆ τι III, 12 not. VII, 6. confus. cum δῆ τοι I, 80 not.
 δῆ ὧν et ὧν δῆ I, 210 not. coll. VIII, 54.
 δῆ et διὰ confus. VII, 217 not.
 δῆθεν (*scilicet, ironice*) I, 59 not. I, 73 not. VI, 1 not. 39. VII, 211. VIII, 5 not. 15. IX, 66 not. III, 73 not. 136. VI, 39. 66. 138.
 δηλοῦν et δηῶν VII, 133 not.
 δηλαδῆ VI, 39 not.
 δηλήμων II, 74 not. III, 109.
 δεδηλῆσθαι VIII, 100 not. IV, 198.
 δηλήσις I, 41.

- δηλοῖ** *apparet* II, 117 not. coll. IX, 68 not. **δηλοῖ** *εἶδεν* IV, 42.
δημαρχος III, 6 not. V, 60. 71.
δημιουργός (*orifex*) IV, 194 not. VII, 31 not.
ἡμος *plebs* I, 93 not. III, 81. VII, 155. 156. V, 30 not. IX, 5. **ἡ-**
μος *opponitur* *regibus* IV, 11 not.
— *ἐκ* **ἡμον** IX, 73 not.
ἡμος *Atheniensium* V, 69 not. **ἡ-**
μος *et* *κώμη* *Spartanorum*, *alia-*
rum *civitatt.* III, 55 not. V, 92.
§. 2. VII, 155. 156.
δημοσίη III, 131.
δημοσιεύειν not. ad III, 131.
δημόσιον (*τὸ*) VI, 57 not. 59 not.
δημοτελεῖς *εἴορταλ*, *θυσίαι* VI, 57
not.
δημότης II, 172 not. V, 11.
ἡτα IV, 69 not.
διὰ *cum* *genit.* *secundum*, *per* IV,
39 not.
διὰ *πάντων* (*prae omnibus*) I, 25
not. V, 67 not. VIII, 37. 60.
διὰ *σταδίων* VII, 30 not.
διὰ *ὄχθων* IX, 25 not.
διὰ *σωλήνων* III, 60.
διὰ *μέσου* etc. V, 101 not.
δι' *ἀγγέλων* I, 69 not. I, 141 not.
VI, 4 not. VII, 203 not.
δι' *ἡμέρης* (*totum diem*) *et* *simil.*
I, 97. II, 173 not. VI, 12 not.
VII, 210 not. **διὰ** *τρίτης ἡμέρης*
II, 37 not.
δι' *ἔτεος* I, 62 not. II, 22 coll. II,
4. 37. III, 97. VI, 118 not.
διὰ *παντὸς τοῦ χρόνου* IX, 13 not.
διὰ *πάσης ἀγωνίης* (*in omni certa-*
minum genere) II, 91.
διὰ *μάχης* *ἐρχεσθαι* VI, 9 not. I,
169.
δι' *ἀρπαγῆς γενέσθαι* I, 3 not.
διὰ *c. accusat.* (*operā alicuius*) VI,
38. VII, 165. III, 82.
διὰ *in* *verbb. composit.* I, 36. V,
18 not.
διὰ *et* *ἐξ* *in* *verbb. compos.* *con-*
iunct. VII, 100 not.
διαβαίνειν *πλοῖω* IX, 89 not. —
IV, 118. VII, 20.
διαβάντι IV, 21 not.
διαβάλλειν (*traicere*) V, 33 not. VI,
44 not. IX, 114 not.
διαβάλλειν *et* *διαβολή* (*calumniari,*
calumnia) V, 35 not. VII, 10. §. 7.
— (*fallere, circumvenire*) III, 1
not. V, 50 not. VIII, 110. IX, 116
not. **διαβάλλεσθαι** *τινι* (*offensum,*
invisum esse alicui) V, 35 not.
97. VI, 46. 64 not.
διαβατήρια VII, 53. not. ad VI, 76.
διαβύνεσθαι II, 96 not. IV, 71
(*transfigere*).
διάγγελος not. ad VI, 4.
διαγινώσκειν VI, 138 not.
διαδάσασθαι (*ἐς φυλάς*) IV, 145 not.
διαδεικνύναι *cum participio* III, 72
not. *ὡς* *διέδεξε* V, 124 not. VII,
172 not. II, 134. IV, 76 not.
VIII, 3.
διαδέξιον *ποιεῖσθαι* *τινα* VII, 180
not.
διαδέχεσθαι VIII, 142 not.
διαδραῖν VIII, 60 not. IX, 58 not.
διέδρης.
(*διαδρήστευσεν* IV, 79 not.)
διαθέτης *χρησμάτων* VII, 6 not.
διαθῆμαι V, 90 not.
διαίρειν (*dirimere*) IV, 23 not. coll.
VII, 16. §. 3. (*statuere* VII, 103.)
— *distribuere* (*τὰς τιμὰς*) Vol. I.
pag. 858.
διαίτσειν IV, 134 not.
δαίτα II, 36. IV, 95 not. IX, 82.
διατᾶσθαι II, 112 not. 147 not. IV,
114 not.
διακεῖσθαι (*λύμῃ*) II, 162 not.
διακελεύεσθαι I, 36 not.
διάκορος III, 117.
διακοσμεῖν I, 99 not.
διακριδόν IV, 53 not.

- διακρίνειν VII, 156. pass. VII, 219 not. VIII, 34 not.
 διάκριοι VI, 20 not.
 διακρούεσθαι τινα VII, 168 not.
 διαλαμβάνειν I, 114 not. 190 not. 202. III, 117 not. IV, 68 not. 94. V, 52 not.
 διαλλάσσειν (*differre, excellere*) VII, 70 not.
 διαλέγειν VIII, 107 not.
 διαλέπειν III, 155. διελέλειπτο VII, 40.
 διαλύειν (*solvere*) V, 30.
 διαλυμαίνεσθαι IX, 112 not.
 διαμάχεσθαι IV, 125 not.
 διαμείβεσθαι IX, 108.
 διαμετρήσασθαι I, 67 not.
 διαμιστύλλειν I, 132 not.
 διανανμαχεῖν V, 86 not.
 διανέμειν et διανέμεσθαι VIII, 123 not.
 διάνοιαν et διανοίην I, 46 not. 90.
 διαπαρθενεύεσθαι IV, 168 not.
 διαπάσας VI, 125 not.
 διαπασσαλεύνειν VII, 33 not.
 διαπειράσθαι III, 14 not. V, 109.
 διαπέμπειν IX, 41 not.
 διαπίνειν V, 18 not. IX, 16.
 διαπλέκειν τὸν βίον V, 92. §. 6 not. IV, 205 not.
 διαπορθεύειν IX, 4 not.
 διαπρήσσειν IX, 41 not. coll. IV, 79 not. (*διεπρήστευσε*). διαπέρχεται (*actum est*) VII, 10. §. 3 not.
 διαράττειν III, 12 not.
 διασκεδάννυμι VIII, 68. §. 2.
 διασμέειν II, 37 not. III, 148 not.
 διασπᾶν III, 13.
 διάστασις VII, 129 not.
 διαστήναι IV, 11 not. VIII, 16 not.
 διαστάντες II, 66 not. coll. VII, 129.
 διαστήσαι IX, 2 not.
 διαστοιβάζειν I, 179 not.
 διάστροφα I, 167 not.
 διασφάγεις II, 158. coll. III, 117 not. VII, 199 not.
 διατάττειν VII, 81 not. 178.
 διατάττεσθαι med. VIII, 70 not.
 διατάττεσθαι passiv. (*iuderi*) I, 110 not.
 διατείνεσθαι IX, 18 not.
 διατέμνειν II, 139 not.
 διατετραίνειν not. ad II, 11.
 διατίθεσθαι (*venum exponere, vendere*) I, 1 not. I, 194. διαθεῖναι (*afficere*) III, 155.
 διατρέβειν VIII, 141 not. διατριβῆναι VII, 120 not.
 διαφαίνειν de aurora VII, 217 not. VIII, 83 not. coll. III, 86 not., ubi ἄμ' ἡμέρῃ διαφωσκούση.
 διαφανῆς II, 92. IV, 73. 75.
 διαφέρειν (*interesse*) I, 85. (*transigere vitam*) III, 40 not. — φῆγον IV, 138 not.
 διαφθείρειν: διαφθαρέονται confus. cum διαφθερέονται IX, 42 not. VIII, 108 not. διαφθάρω et διαφθαρέω VIII, 90 not. διεφθάρωσαν VIII, 28.
 διαφορέειν (*diripere*) I, 88. III, 53.
 διαφορέεσθαι (*dilacerari*) VII, 10. §. 8 not.
 διάφορος (*inimicus*) V, 83 not. IV, 65.
 διαφῶναι de tempore I, 61 not.
 διαφώσκειν (*διαφασκείν*) III, 86 not. VII, 83 not. coll. VII, 217 not. IX, 45.
 διαχέειν τὰ βουλευματα VIII, 57 not.
 διαχέεσθαι de corpore diffuente III, 16 not.
 διαχράσθαι i. q. χρᾶσθαι II, 127 coll. VII, 102 not.
 διαχράσθαι (*interficere*) I, 24 not. 110 not. 167.
 διδασκάλιον V, 58 not.
 διδάσκειν (*docere fabulam*) I, 23

- not. VI, 21 not. *διδάσκεισθαι* VI, 27 not.
- διδαχθῆναι* et *νοῆσαι* s. *εἰδέναι* oppos. III, 81 not. τὸ διδασκόν et τὸ ἐν τῇ φύσει oppon. VII, 102 not.
- διδόναι* (*offerre*) I, 163 not. III, 135. 147. (*dare velle*) VI, 108 not. IX, 109 not. IV, 162 not. V, 18 not. 94. VIII, 114.
- διδόναι* de nuptiis V, 92. §. 2 not.
- δοῦναι δίκην καὶ λαβεῖν* V, 83 coll. *δίκας δοῦναι* I, 3.
- δοῦναι λόγον ἔωτῶ* I, 34 not. 97 not. II, 162 not. III, 25. 45. 40. V, 75. 68. III, 71. IV, 102. VI, 102. 86. 138. VII, 12. VIII, 9. 100.
- διδόναι δατήν* VI, 89 not. — *βουλήν* VII, 12. *διδόναι πίστιν* III, 7 not. *διδόναι λόγον καὶ πίστιν* VII, 145 not. *διδόναι ὄρκους* VI, 23 not.
- δοίην* s. *δῶήν* IX, 111 not.
- διειρύειν naves* VII, 24 not.
- διεκπίπτειν* IV, 79 not.
- διεκπλέειν* IV, 42 not. coll. *διεκπλώειν* VII, 100. et not. ad VIII, 81.
- διεκπλοος* VI, 12 not. VII, 36 not. VIII, 9.
- διεξελαύνειν* VII, 100 not.
- διεξελλίττειν* IV, 67 not.
- διεξέρχεσθαι* I, 196 not. IV, 98. VII, 100. VIII, 98.
- διεξιέναι* IV, 203 not. — II, 143 not. VII, 100. 238 not. δι' ὧν διεξιόντες I, 199 coll. II, 24.
- διέξοδος* II, 24 not. 26. III, 4. 117. 156 not. IV, 140 not. τῶν βουλευμάτων VII, 234 not.
- διέπειν* V, 22 not. III, 53. VI, 83.
- διεπρήστευσεν* IV, 79 not.
- διεργάζεσθαι* (*interficere*) V, 20. not. ad III, 31. *διέργαστο actum est*. VII, 10. §. 3 not.
- διέρχεσθαι* (de fama) IX, 100 not.
- διεφθαρμένος τὴν ἀκοήν* I, 38 not. coll. I, 34 not.
- διέχειν* IV, 42. VII, 122 not. IX, 51 not.
- δίξημα* (*postulo*) VII, 103 not. *δίξασθαι* Ionum pro *δίξεσθαι* I, 94 not. 65 not. 214. II, 147. IV, 9 not. 139. VII, 16. §. 1. VII, 104.
- δίξω et διζῶ* I, 65 not. IV, 30. IV, 139. VII, 18. §. 1.
- διηθέω* II, 86. 93.
- διήκοος* IV, 71 not.
- διήπετής* Nilus II, 22 coll. II, 90 not.
- διίσθαι* not. ad VII, 24.
- δικάζειν* I, 14. 84. 96. V, 25 not. *δικᾶν* pro *δικάσειν* I, 97 not.
- δικαίω* IV, 15. 73. 82.
- δικαίος εἶμι* seq. infinit. I, 32 not. V, 31. VIII, 137 not. IX, 27 not. 60.
- δικαίαι ὀργυαί* II, 149 not.
- δικαία ἀνάβασις* II, 13.
- δικαιόω* I, 89. II, 172 not. III, 36. IV, 154. VI, 73. 86. V, 92. §. 2. IX, 42. VIII, 126 not. — (*punire*) III, 29 not.
- δικασταὶ Persarum regii* III, 31 not.
- δίκη*: *δίκην δοῦναι* I, 3 not. *δοῦναι καὶ λαβεῖν* V, 83 not. *δίκας αἰτέειν* II, 118 not. I, 3. IV, 164 not. VIII, 114 not.
- dicere* VII, 144 not.
- δίκτυες* IV, 192.
- Δικτύνη dea* III, 59 not.
- δίμνεως* V, 77 not.
- δίνοσ* *arca* II, 14 in not.
- διξὸς* VII, 70 not. et IX, 74 not.
- διόδος et διέξοδος* III, 4 not.
- Διόσκοροι* II, 43.
- διπλήν et διπλὴν* V, 90 not. *διπλήσιος* VIII, 137.
- δίποδες mures* IV, 192 not.
- δὺς καὶ τρεῖς* II, 121. §. 2.
- διφθερῶν* (*usus*) V, 58 not.
- διφθοροεῖσθαι* III, 146 not.

- differre* VII, 10. §. 8 not.
δίχα γίνεσθαι VI, 100 coll. VII, 219.
διώκειν I, 68 not. — *expellere* IX, 77. V, 92. §. 5 not. (*iudicio persequi*) VI, 65 not. VI, 103.
διῶρξ IV, 42 not.
δοκεῖν: ὡς ἔμολ *δοκέειν* VI, 95. confus. cum *δοκέει* V, 58 not. IX, 113. I, 131 not. et IV, 87 not. ἔμολ *δοκέειν* sine ὡς II, 4. 53. 77. VI, 30. I, 172. *δοκεῖν* et *εἶναι* oppos. not. ad V, 91. *δοκεῖν* de somniis V, 56 not. coll. VII, 12. 185 not. *δοκεῖ* cum infinit. V, 80 not. cum accusat. et infinit. I, 108 not. VIII, 86. VII, 12. *ἔδοξεν*, simulavit I, 10 not. — *δέδοκται* (*decretum est*) IX, 87. IX, 60 not. IV, 63 not. coll. V, 96. VI, 109 not. coll. VIII, 110. *δεδογμένος* VIII, 110. *δέδοκτο* et *ἔδέδοκτο* IX, 74 not. *δόξαν* II, 121. §. 2. II, 148 not. *ἔδοξε* anteced. nominat. VII, 177 not. I, 33 not.
δόκησις VII, 185 not.
δοκιμος VII, 117 not. V, 97. IX, 41. *δοκιμώτατος* et *λογιμώτατος* III, 127.
δολερός et *θολερός* confus. VII, 35 not.
δόλος καὶ ἀπάτη IX, 7. §. 1 not.
δόμος (*compages*) I, 179 not. II, 127.
δονεῖν (*agitare*) VII, 1 not. IV, 2 not.
δόξα et *ἀλήθεια* oppon. not. ad V, 91. *δόξαν φύσας* V, 91 not.
δοξοῦν. — *δεδόξωσθε* VII, 135 not. coll. VIII, 124 not.
δόρατα et *δοῦρατα* VII, 89 not. 135 not.
δορκάδες et *ζορκάδες* confus. IV, 192 not.
δορκίη II, 48 not.
δορνάλωτος VIII, 74 not.
δορυφορεῖν (*structura*) II, 168 not. III, 128.
δορυφόροι I, 59 not. III, 128.
δοῦλιον (*ζυγόν*) VII, 8. §. 3 not.
δοῦλοι, de subditis Persarum regis, VII, 5. 9. 96 not. *δουλότερος* VII, 7.
δουλοῦσθαι: *δεδούλωντο* et *ἔδεδούλωντο* I, 94 not.
δράμημα VIII, 98 not.
δράσσεσθαι III, 13 not.
δρησμός VIII, 4 not.
δρόμος VI, 126 not.
δρόμω VI, 112 not.
Δρυοπίς VIII, 31 not.
Δρυὸς Κεφαλαί in Boeotia IX, 39 not.
δύνασθαι *valere* II, 6. 30. 142 not. IV, 110. 192. — *οὐκ ἔδυνάτο μοι* i. q. *οὐ δυνατόν ἦν* VII, 134. *τί δύναται τοῦτο* not. ad IV, 131.
δύνωνται et *δυνέωνται* VII, 163.
ἔδυνασθησαν VII, 106 not. *ἔδυνέατο* et *ἡδυνέατο* IX, 103 not.
δυναστεύειν V, 66 not. V, 97 not. IX, 1. 2.
δύνειν et *δύνεσθαι* (*inducere arma*) VII, 218 not.
δύο. — *δυοῖν* et *δυῶν* I, 11. 14 not. 94. IV, 1 not. 89 not. *δυῶν δίωντες* I, 14. 130. V, 52 not. *δυοῖα* VII, 104 not. *δύο ἢ τρεῖς* II, 120 not. — *δύο* (*genitivi forma*) VII, 149 not.
δυσεντερία VIII, 115 not.
δυσθανατεῖν IX, 72 not.
δυσμεταχειρίστος VII, 236 not.
δύσριγος V, 10 not.
δυσχείμερος IV, 28 not.
δύτης VIII, 8 not.
δωδεκάπολις VII, 95 not.
δαίματα VII, 140 not.
δαρεῖσθαι (*structura*) VII, 31 not. IX, 110.
δαροδοκεῖν VI, 72 not.

δωσίδικοι VI, 42 not.

δωτίνην s. δωρεήν VI, 89 not.

E.

εἶ pro αὖ in tert. person. plural.

III, 103 not. IV, 110. IV, 124.

III, 61. 88. IV, 80.

εἶ et ἦν in tertia persona pluralis perfecti passivi IV, 136 nott. 185 not.

εἶ pro οὖν in tert. pers. plural. I,

4. I, 15 not. 209. II, 47. 67. 80.

II, 113. 172 not. 173. III, 143.

IV, 167 not. V, 63 not.

εἶαι et εἶσαι I, 40 not. 206 not. VII,

47. I, 206. III, 34 not. IV, 9 not.

IV, 163 not. VII, 50. 52.

εὖ pro ὅ IV, 80 not. VIII, 68. §. 1.

εὖ et εἶε I, 90. IV, 9 not. III, 72

not. VIII, 68. §. 1 not. III, 16.

§. 1. V, 24. VII, 50. 52. IX, 120.

εἶδε IV, 153 not. 201. VI, 106.

εἶν III, 134 not. εἶα (imperfecti forma) I, 17 not. — structura I,

207 not. — οὐκ εἶν IV, 164 not.

IV, 203. V, 36. II, 30 not. VIII,

36. 61. 69 not. IX, 2 not. 77. οὐκ

εἶν — ἀλλὰ VII, 104. — εἶν χαί-

ρειν IV, 112 not. IX, 41 not.

εἶαρ de flore iuventutis VII, 162

(ubi εἶαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναι-
ρεῖται) not.

εἰαρίζειν VIII, 112 not.

εἰγγίεσθαι II, 124 not. coll. 175.
VI, 39.

εἰγγύσσειν II, 92 not.

εἰγγύφειν et εὖ γλύφειν II, 4. 136
not. II, 138 not. 124.

εἰγγυᾶν et εἰγγυᾶσθαι VI, 130 not.

εἰγγυῆσαι filiam dicitur pater VI,
57.

εἰγερεῖς et ἄγερεῖς στρατιῆς con-
fus. VII, 5 not. ut ἐγείρω et ἀγεί-
ρω I, 59 not.

ἐγκατανοιμᾶσθαι VIII, 134 not. Cf.

ἐγοιμᾶσθαι in not. ad IV, 172.

ἐγκαταλείπεσθαι VIII, 59 not.

ἐγκεῖσθαι (πολὺς) VII, 158 not.

ἐγκεχειρημένοι VII, 145 not.

ἐγκολάπτειν not. ad VIII, 22.

ἐγκοτόν τι ἐχειν III, 59. VIII, 29

not. IX, 110. VI, 73.

ἐγκτήματα, ἐγκτησις V, 23 not.

ἐγκτήσασθαι et ἐγκτίσασθαι confus.
V, 23 not.

ἐγκύπτειν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ
VII, 152 not.

ἐγκυρεῖν II, 82 not. IV, 125. coll.

VII, 208 not.

ἐγγερίδια VII, 61 not. III, 118. 77.
155.

ἐγγερίσθαι V, 106.

ἐγγράφειν VI, 75 not.

ἐγγρίμπτειν et ἐγγρίπτειν II, 60 not.

II, 93 not. IV, 113 not. III, 85

not. IX, 98 not.

ἐγγρίμπτεσθαι (accedere) IV, 113
not.

ἔδρα de sede solis in coelo VII, 37.

Cf. ἥθος II, 142.

ἐδώλια I, 24 not.

ἐέρω et έρω VIII, 98.

ἐξεσθαι et ἔξεσθαι IV, 145 not.
(ubi de structura). VIII, 58.

ἐθέλειν, vid. θέλειν.

ἐθειλοκακείν V, 78 not.

ἐθειλοντήν (αὐτήν) I, 5 not. — VI,
25 not.

ἔθος et ἥθος II, 35.

εἶ et ἦ confus. I, 31 not. II, 15 not.

εἶ et εἶ III, 80 not.

εἰ pro οἷ I, 24 not. I, 129. 155.
212. VII, 10. §. 2.

εἰ (an) c. futur. indicat. VI, 86. §.

3. VI, 135 coll. I, 32. II, 14. 99.

VII, 161. coll. VII, 16. §. 3.

εἰ cum optat. (quoties) I, 100 coll.
II, 179 not.

εἰ cum optat. in interrogatt. V, 67
not. coll. VI, 35 not. — cum con-
iunct. I, 53 coll. 46 not. 75. II,
52 not.

- εἰ* et *ἦν* oppos. I, 71 not. confus. I, 206. II, 13 not. III, 15. 35. 69. VIII, 49 not. 118.
εἰ μὲν — *ἦν δὲ* III, 36 not. VI, 11 not.
εἰ δὴ γε I, 129 not. I, 112. IV, 32 not.
εἰ γε VII, 10. §. 2 not.
εἰ δὴ not. ad VII, 16. §. 3.
εἰ ἄρα IX, 60 not. VII, 10. §. 8. 16. §. 3.
εἰ τε in altera interrogationis parte IX, 54 not.
εἰ κε in protasi I, 174 not.
εἰ μὴ — *ἀλλὰ* III, 72 not. VII, 10. §. 6. Vid. *ἀλλὰ*. *εἰ μὴ ὅσα* III, 14 not. *εἰ τις* IX, 27 not.
εἰ γὰρ, *εἴθε γὰρ* VII, 5 not.
εἰ τι *θέλεις* et simil. VIII, 58 not.
εἶδε, *ἦειδε*, *ἦείδεε*, *ἦδεε* I, 45 not.
ἔνα *εἰδῶ* *ὅτι* *κοτὲ καὶ λέξαι* II, 114 not. *εἰδείησαν* III, 61. 2.
εἶδον et *ἶδον* V, 59 not. (*τὸ*) *εἰδόμενον* (*φάσμα*) VI, 69 not. VII, 56.
εἶδος VI, 127 not. VIII, 113 not.
εἴη, *ἴη* et *ἦἴη* in nominn. terminatt. I, 54 not. 94 not. 115 not. II, 18 not. II, 92.
εἰκάξιν I, 84. IV, 132. III, 28.
εἰκεῖν c. dativ. VII, 18 not. cum genit. II, 80 not.
εἰκοσι et *εἰκοσι* II, 121 not. II, 130. 134. 175. 176. III, 23.
εἰκότα s. *οἰκότα*, *ῥοικότα* I, 27 not. III, 50. II, 24 not. II, 93 not. VII, 167.
οἰκῶ *χρεώμενοι* VII, 167.
εἰκὼν (de mumia) II, 143. — *εἰκῶ* (de accusativi forma) VII, 69 not.
εἰλαδὸν et *ἰλαδὸν* I, 172 not.
εἰλας et *εἰλας* I, 202 not.
εἰλέω VIII, 12 not. II, 76.
εἰλη et *ἰλη* I, 73. 202.
εἰλωτες Spartanorum IX, 10 not. VII, 202 not. quando *Νεοδαμῶ-δεις* dicti IX, 11 not.
εἰλῶς et *εἰλωτής* IX, 10 not. Vol. IV. p. 466.
εἶναι cum genit. III, 117 not. cum adverbis (*ἔστι ἀληθείας*) III, 17 not. III, 23. IV, 134. 195.
εἶναι cum particip. (*ῆσαν ἰέντες*) I, 122 not. I, 57. 160. coll. I, 170. Hinc *ἔστι* — *ἔοῦσα* I, 194 not. III, 49 not. 108 not. coll. III, 76. VII, 73 not. 129. IX, 51.
εἶναι λόγον III, 146 not. IV, 138 not.
εἶναι μηδὲν VIII, 106 not.
εἶναι οὐ παντὸς VII, 153 not.
εἶναι ἐν ὀπλοῖσι, *ἐν θυσαίαις* etc. I, 13 not. VIII, 99 not.
εἶναι ἐν σκέπη τινός I, 143. *ἐν φυλακῇ* III, 152 not. (coll. I, 57) VII, 203 not. *ἐν αἰνῇ* III, 74 not. VIII, 112. *ἐν ἡδονῇ* IV, 139 not. VII, 15 not.
εἶναι ἐν τινι III, 85 not. VI, 109. VIII, 60. §. 1.
εἶναι ἀπὸ τινος I, 126 not. 133.
εἶναι πρὸς τινος I, 75 not. coll. I, 120 not. 124. VIII, 60. §. 2. coll. VII, 153 not.
εἶναι κατ' οἴκους II, 35 not.
εἶναι cum duplici dativo VIII, 10 not.
εἶναι ἐπὶ τινι II, 120 not. IV, 118. VIII, 29 not.
εἶναι ὑπὸ τινι I, 94 not. vid. *ὑπό*.
εἶναι περὶ πολλοῦ I, 120 not.
εἶναι ἔς τι I, 21 not.
ἔστιν ὧν pro *ἐνίων* VII, 187 not.
εἴη δ' ἂν πᾶν IV, 195 not. coll. V, 9.
εἶναι abundanter posit. I, 153 not. VIII, 134 not. 114 not. 210. II, 44. VI, 108 not. VII, 164. IX, 7. §. 1. VIII, 116. (post *ἐκῶν* et post appellandi verba) IV, 33. V, 25 not. VII, 104. V, 103 not. coll. V, 58 not. VII, 164 not. IX, 53.
ἐὼν s. *ὧν*. (*ἡμεῖς ὄντες Ἀθηναῖοι*)

- VII, 161 not. καὶ ἐὼν μὴ VII, 214 not. τὸ ἐὼν (*verum*) I, 30 not. IX, 11. (coll. I, 95. 116 not.) V, 50 not. V, 106. VI, 37 not. VI, 50. VII, 209. VIII, 68. §. 1. τὰ ἐόντα (*bona*) III, 14 not. — εἶσα III, 32 not. — ἔστι s. ἦν omiss. IV, 54 not. ἦν pro ἦσαν V, 12 not. ἦσαν pro praesent. VIII, 111. ἦσαν et ἔσαν I, 31 not. I, 63. VIII, 1 not. Conf. Augment. ἦσαν et ἦσαν s. ἦσαν I, 62 not. I, 105. I, 180. III, 14. εἰς et εἰ IX, 76 not. ἔσκον I, 196. IV, 129. 200. VI, 36 not. VI, 133. VII, 119 not. IX, 40 not. ἔα in imperf. I, 187. not. II, 19. ἔωσι I, 155. ἐμὲν (*ἐσμεν*) VII, 51 not. — ἦν et ἔην VII, 143 not. — ἔατε (in imperfecto) IV, 119. V, 92. §. 1. εἰνάλιος VIII, 77 not. εἰνατος I, 51. εἰνεκα: usus III, 122 not. IX, 42. αὐτοῦ τούτου εἰνεκεν III, 71 not. 75. εἰνεκα et εἰνεκεν confus. IX, 46. I, 136 not. II, 37. 38. II, 62 not. I, 115. II, 108. Vol. IV. p. 466. τούτων εἰνεκεν III, 75, 122 not. (quod attinet ad) III, 122 not. εἰπας et εἰπών, εἶπαι et εἰπεῖν: Vol. IV. p. 466 not. ad I, 20. 22. 49. 57. II, 19. 89. III, 22. IV, 167. VII, 226. VIII, 65. 112. (λόγω) εἰπεῖν I, 61 not. II, 21. 53. 134. III, 82. εἰρέθη IV, 77. 156 not. VI, 15. VII, 184 not. VIII, 119 not. εἰρένες s. ἰρένες IX, 85 not. εἰρεσίη IV, 110 not. εἰρια ἀπὸ ξύλου III, 98 not. εἰρίνεος κιθῶν I, 195. εἰρομαι (structura) I, 32 not. εἰρηται et εἰρέαται confus. not. ad VI, 53. εἰρομένη λέξις (Herodoti) Vol. IV. p. 471. εἰρύειν I, 179 not. II, 136. hinc διειρύειν et similia VII, 14 not. εἰρύειν (*adducere*) IV, 10 not. εἰρωτέειν I, 88 not. III, 22 not. εἰρωτέεσθαι I, 24 not. 86. εἰς (*quidam*) I, 97 not. εἰς μουσος I, 38. V, 87. εἰς ἀνῆρ ἐπὶ πλεῖστον VI, 127 not. ἐν πρὸς ἐν IV, 50 not. ἐν οὐδὲν I, 32 not. III, 108. ἐν ἀριθμῶ III, 6 not. ἐν γένοιτο VII, 145. V, 3. εἶσε IV, 79 not. εἶσε ἄγων III, 61 not. ἐκ s. ἐξ (*usus*) I, 87. 111 not. IV, 145 not. I, 196. VIII, 88. VII, 93 not. et VII, 106. pro ξῆω II, 142 not. pro ὑπὸ post passiv. VII, 237. IX, 66. 121. §. 5. Prooem. I, 10. II, 148 not. II, 151. 172. VII, 95. 174. 175 not. de tempore (*statim post*) I, 185 not. 186 not. II, 129. 133. abundant. addit. I, 196. ἐξ ἐμεῦ VII, 140. §. 2 not. ἐκ i. q. ἔξω II, 142 not. ἐκ γενετῆς IV, 23 not. ἐκ μέσου εἶναι et simil. III, 83. VIII, 22 not. coll. II, 142. VIII, 73. ἐκ τῶνδε (*postea*) III, 82. ἐκ τε τούτου V, 88 not. VI, 84. VII, 215. 37. ἐξ οὗ IV, 109. ἐκ νέης I, 60 not. V, 116. ἐκ τῆς ἀντίης VIII, 6 not. ἐξ ἐναντίας VII, 225. VIII, 7. ἐκ τῆς ἰθείης II, 161 not. III, 127 not. IX, 37 not. VII, 205. ἐκ τοῦ ἐμφάνεος III, 150 not. I, 111. IV, 120. V, 37. ἐκ τοῦ φανεροῦ VI, 77. V, 96. VIII, 126 not. I, 111. V, 37. ἐκ συνθέτου III, 86 not. ἐξ ἀπροσδοκῆτου VII, 204 not. I, 111. ἐξ ἐπιδρομῆς I, 6 not. ἐξ ἀέλπτου I, 111 not. ἐξ ὑστέρης I, 108 not. V, 106 not. VI, 85.

- ἐκ δαιμονίου s. θεοῦ VI, 84 not.
 ἐκ φηστώνης III, 136 not.
 ἐκ προκλήσιος V, 1. IX, 75.
 ἐκ προνοίας I, 159 not. III, 121.
 VIII, 87 not.
 ἐκ συμβουλίας III, 1 not.
 ἐξ ἐπιστολῆς IV, 10. VI, 50.
 ἐκ πάντων VIII, 83.
 ἐκ τῶν ἀπόρων VIII, 53 not.
 ἐκ s. ἐξ in verbis compositt. II, 176
 not. V, 62 not. I, 179. III, 134 not.
 IV, 117. VII, 130 not. 195. II,
 125 not. (ubi perfectionem et ab-
 solutionem rei indicat.)
 Ἐκαέργη not. ad IV, 35.
 ἐκάς III, 41. VIII, 144. ἑκαστέρω
 et ἑκατέρω IX, 122. VI, 108 not.
 ἑκαστος III, 150. 158 not. αὐτός
 ἑκαστος IX, 26 not. ὡς ἑκαστος
 I, 29 not. II, 140. IV, 172. VI,
 79.
 ἑκαστος c. plural. IX, 59 not.
 ἑκότερος et ἀμφοτέρω III, 8 not.
 VI, 57. IX, 16 not. VIII, 16.
 Ἐκατόννησοι insulae I, 151.
 ἐκβαίνειν (accidere) XII, 209 not.
 ἐκβάλλειν ἔπος VI, 69 not. (dentes)
 VI, 107 not. — ἐκβάλλεσθαι
 (exponere) VI, 101 not. ἐκβάλλειν
 de vento VI, 44 not.
 ἐκβαρβαρόω not. ad VIII, 73.
 Ἐκβάτανα s. Ἀγβάτανα I, 98. III,
 64.
 ἐκβοηθεῖν VI, 16 not. IX, 26.
 ἐκβολαί IX, 38 not. VII, 182 not.
 ἐκβράσσεσθαι VII, 188 not.
 ἐκγίνεσθαι absolute III, 142 coll.
 II, 175. IX, 23.
 ἐκδέκεσθαι de successione legitima
 et hereditaria I, 7 not. II, 166.
 — IV, 41 not.
 ἐκδήσασθαι IV, 76 not.
 ἐκδιδάσκεσθαι II, 154 not. VI, 27.
 ἐκδιδόναι (filiam) I, 93. 196. II,
 47. IV, 145 not. VII, 224.
 ἐκδιδόναι de fluviis I, 6 not. IV,
 50 not. I, 80. II, 150. III, 9. 115.
 IV, 49. 37. 85 not. VII, 26.
 30.
 ἐκδιδρῆσκειν VI, 24 not.
 ἔκδοσις I, 159. coll. not. ad III, 1.
 ἔκδοτον ἄγεσθαι VI, 85. ποιῖν
 III, 1 not.
 ἔκδοσις VIII, 100 not.
 ἐκδοριεύεσθαι VIII, 73 not.
 ἐκεῖ pro ἐκεῖσε VII, 147 not. I, 121.
 IX, 108.
 ἐκείνος et κείνος I, 11 not. I, 120
 not. I, 209 not. II, 39 not. II,
 122 not. 133. V, 13 not. V, 23.
 VI, 91.
 ἐκζέειν IV, 205 not. coll. VII,
 188.
 ἐκθύεσθαι VI, 91 not.
 Ἐκηβόλος V, 60 not.
 ἐκκαθαίρειν IV, 65 not.
 ἐκκαίειν IV, 134. 145 not.
 ἐκκηρύττειν III, 148 not.
 ἐκκληγόμενοι et simil. I, 31 not.
 VII, 41.
 ἐκκνᾶν VII, 239 not.
 ἐκκομιδῇ VIII 44 not.
 ἐκκομίζεσθαι VIII, 31 not.
 ἐκκόπτειν IV, 110 not.
 ἐκλέγεσθαι not. ad VIII, 107.
 ἐκλαμβάνειν IX, 95 not.
 ἐκλείπειν VI, 100. VIII, 50 not. —
 VII, 239 not.
 ἐκλέπειν (excludere ova) II, 68
 not.
 ἐκμανθάνειν et μανθάνειν IV, 117
 not. — VII, 28 VIII, 144 not.
 ἐκπαγλίσθαι VII, 181 not. IX, 48
 not.
 ἐκπέμπειν de viro uxorem dimit-
 tente I, 59 not.
 ἐκπεραίνεσθαι not. ad VI, 80.
 ἐκπετάννομι, ἐκπετάσται I, 62.
 ἐκπίπτειν III, 138 not. V, 72. IX,
 74 not. de bonis III, 14 not. de
 sortibus V, 22. de navibus VI,
 44 not. VIII, 13 not.

- ἐκπλαγέντα (τά) not. ad VII, 181. ἐκὼν ἐπιλήθουμι IV, 43 not. ἐκὼν IX, 82. εἶναι, vid. εἶναι.
- ἐκπλέειν, ἐκπλέειν II, 91. V, 103 ἔλαιον II, 87.
not. (cum accusativo) coll. III, 'Ελαιοῦς et 'Ελεοῦς VI, 140 not. 155 not. VIII, 81. IX, 116.
- ἐκπλήσαι I, 43 coll. VIII, 96 not. ἔλασις VII, 37 not.
ἐκποδῶν (εἶναι) VI, 35 not. ἐλάσματα not. ad I, 50.
ἐκποιεῖν τι II, 125 not. 136. 175 ἔλαστρεῖν II, 158 not. VII, 24 not.
not. ἐλαύνειν (intransitiv.) II, 124 not.
ἐκπολεμοῦν III, 69. IV, 120. V, 73 de ferro I, 50. — de muro VI, 137 not. VII, 139 not. IX, 7.
not. ἐκποτάσθαι not. ad III, 155. §. 2. de iugo I, 59 not. ἐλαύνειν
ἐκπρησσεσθαι VII, 158 not. ἔς τοσοῦτον V, 50 not. ἐλασθεῖς
ἐκρηγνύναι VIII, 74 not. et ἐλαθεῖς I, 168 not. vid. ἐξε-
ἐκσεῖν IV, 64 not. λαύνειν.
ἐκσμάν III, 148 not. ἐλώσι (in futur.) I, 207. ἤλασαν et
ἐκτείνειν λόγον VII, 50. §. 2 not. ἔλασαν VII, 20 not.
ἐκτείνειν et ἐκτίνειν VII, 10. §. 7 ἔλευθερος et ἔλευθέριος I, 116.
not. VII, 103 not.
- ἐκτετο et ἐκέκτητο III, 39 not. V, 'Ελευσίνιον (τὸ) IX, 27 not.
90 not. ἐλήλυθεν et ἐλήλυθε I, 79 not. VII, 130. VIII, 50 not.
- ἐκτομία VI, 9 coll. VI, 32. ἐλινύειν I, 97 not. VIII, 71 not.
ἐκτοξεύειν I, 214. VII, 56.
- ἐκτός (ἡμερῶν γενέσθαι) III, 80 'Ελίσκοι VII, 165.
not. IV, 133. ἔλκεν I, 50. προφάσις VI, 86 not.
- ἐκτράπεσθαι (de via) I, 104 not. IV, 12 not. ἐλκύειν (πλίνθους) I, 179 not.
(protrahere) VII, 167 not.
- ἐκτριβῆναι not. ad VII, 120. ἐλλάμψεσθαι I, 80. VIII, 74.
- ἐκτρώσασα III, 32 not. 'Ελλάς pro adiect. V, 93. IV, 78
ἐκφαίνειν λόγον II, 115 not. γνώ- not. V, 93 not. IV, 168 not. IV, 135. μεζόνως II, 49 not. VI, 135
μην V, 36 not. VI, 3 not. VI, 35. not. IX, 16 not.
- ἐκφάσκειν (effutire) III, 71 not. ἔλλεσχα I, 153 not.
- VIII, 132. ἐκφάρεσθαι VI, 103 'Ελληνικά et βαρβαρικά oppon. III, 115.
not. ἐκφάρεσθαι γνώμην V, 36.
- ἐκφάρειν ἔς δῆμον V, 79 not. IX, 5. de ventorum vi VII, 188.
- ἐκφεύγειν IV, 40 not. 'Ελλήνιος Ζεὺς IX, 7. §. 1 not.
- ἐκφορεῖν et ἐκφορεῖσθαι VIII, 12 ἐλλύχνιον II, 62 not.
- not. ἔλος I, 191 not. IV, 53 not. ἔλεα
ἐκφόρια (τά) terrae proventus IV, s. τὰ ἐν ἔλεσι de Aegypto in-
198 not. feriori II, 92 not. 94 not. 137
not. 140 not. 151. ἔλεσι et ἔλλησι
ἐκχωρᾶν III, 137. confus. II, 94 not.
- ἐκχωθέντες III, 13 not. ἐλπίζειν (putare) I, 77 not. 89.
ἐκχωρεῖν III, 129 not. III, 62 not. IV, 135. III, 130.
151 not. coll. 119. (ubi ἐλπίδας

- ἔχειν* VIII, 12. — (*timere*) VI, 109 not. IX, 113 not.
ἔλπομαι (*puto*) II, 11 not. II, 43. 120. VI, 109. VII, 218.
ἐλυτρον I, 185 not. IV, 173 (*receptaculum aquarum*).
ἐμβάδες I, 195 not.
ἐμβάλλειν de fluviis: not. ad I, 6. de navibus VII, 10. §. 2 not.
ἐμβολον et *ἐμβολος* IV, 53 not. I, 186.
ἐμεο et *ἐμευ* III, 34 not. *ἐμοῦ* et *ἐμεῦ* I, 5 not.
ἐμεφουτοῦ et *ἐωντου* VII, 28 not.
ἐμέλεια VI, 129 not.
ἐμμένειν VII, 151. IX, 106.
ἐμοί et *μοί* II, 77 not.
ἐμόν (*τό*) IV, 126 not. I, 108 not.
ἐμπακτουῶν II, 96 not.
ἐμπαλάσσεσθαι VII, 85 not.
ἐμπαλιν (*τά*) VII, 58 not. I, 207 not.
ἐμπεδησαι IV, 69 not. coll. 60.
ἐμπεδον VII, 140 not.
ἐμπεδορκεῖν IV, 201 not.
ἐμπεφύκασι et *ἐμπεφύασι* II, 156 not. VI, 91 not.
ἐμπηρος I, 167 not.
ἐμπικραίνεσθαι V, 62 not.
ἐμπίνειν IV, 64 not.
ἐμπικλέει VII, 39 not.
ἐμπίπτειν VIII, 38 not. *ἐμπίπτειν* et *ἐσπίπτειν* VII, 43 not. coll. 88 not.
ἐμπικρὰς VIII, 109 not. *ἐνεπίμπρη* I, 17 not. *ἐμπερησμένα* VIII, 143 not.
ἐμποδίζειν IV, 69 not.
ἐμποδῶν IV, 118 not. I, 80 not.
ἐμποιεῖν VI, 6 not.
ἐμπορος: not. ad I, 94.
ἐμπορκεῖσθαι VII, 77 not.
ἐμπρέπειν VII, 67 not.
ἐμπρήθειν: *ἐμπρήσεται* et *ἐμπεπρήσεται* VI, 9 not.
ἐμπυρα (in divinatione) VIII, 134 not.
ἐμπορεῖσθαι I, 55 not.
ἐμφολος *στάσις* VIII, 3 not.
ἐμφῶναι III, 109 not. *ἐμπέφωνα* et *ἐμπέφωνα* confus. II, 156 not. — VI, 91 not.
ἐμφυτος (*μαντική*) IX, 94 not.
ἐν, eius usus, ubi *ἐς* expectabas II, 56 not. coll. V, 122. in tempore designando V, 9 not.
ἐν (*ad*) II, 159 not. 163 not. 171. III, 10. 45. V, 59 not. coll. 82. — VI, 74 coll. VII, 178.
ἐν verbis *ligandi*, *vinciendi* addit. I, 66 not. I, 86. III, 23. V, 77. not. ad VI, 23 et VI, 75. IX, 37.
ἐν *πρὸς* II, 76. III, 79 not.
ἐν *περιτροπῇ* II, 168 not. III, 69.
ἐν *τῷ πόρῳ* VIII, 76 not.
ἐν *ὄπλοις* *εἶναι* (*ἐνοπλοῖ*) I, 13 not.
ἐν *ἐξαμέτρῳ τόνῳ* I, 47 not. 174. VII, 220 not.
ἐν *νόμῳ* VI, 89 not.
ἐν *παντὶ γίνεσθαι* not. ad III, 124.
ἐν *τοῖσι* superlativo additum, VII, 137 not.
ἐν *τῷ δέοντι* II, 159 not.
ἐν *μέρεσι* (*per vices*) I, 26 not. V, 70. VII, 212 not.
ἐν *Θήβησι* I, 52 coll. V, 59 not.
ἐν *Πέρσῃσι* VIII, 100.
ἐν *λόγῳ*, *μέρεσι* etc. *εἶναι* III, 120 not. IX, 69 not.
ἐν *ἀνδράων λόγῳ* *εἶναι* III, 120 not. IX, 69.
ἐν *ὀλίγοις* *μέγας* IV, 52 not. coll. IX, 41 not.
ἐν *αἰνῇ* *εἶναι* III, 74. IX, 16. VIII, 112. *ἐν* *ὄπλοις* etc. vid. *εἶναι*.
ἐν *αἰτίῃ* *τιθέναι* s. *ἔχειν* VIII, 99 not.
ἐν *λόγῳ* *ἔχειν*, *ἄγειν* etc. II, 141 not.

- ἐν ἐλαφροῦ ποιέσθαι* τι I, 118 not. III, 154. I, 131 not.
ἐν χρόνῳ V, 9.
ἐν ᾧ IV, 124. I, 164 not. III, 105 not. coll. II, 75 not.
ἐν ἡμετέρῳ I, 35 not. coll. I, 78. 92 (ubi genitiv. seq.). VII, 8. §. 4.
ἐν δὲ I, 18 not. VIII, 113 not. I, 74.
ἐν δὲ καὶ II, 176. VI, 86 coll. I, 185 not.
ἐν δὲ δὴ καὶ I, 185 not. II, 43 not. 79 not. III, 15 not. 37. 38 not. 39. VI, 70. VII, 238 not. III, 125 (ubi τε antecedit).
ἐν in verbis compositis. (ἐμμάχεσθαι, ἐνστρατοπεδεύεσθαι etc.) II, 178 not. IV, 203. V, 23 not. VII, 59 not. IX, 2 et 7. §. 2 not. VI, 90 102 not. IX, 106. ἐν πρὸς ἐν IV, 50 not.
ἐνάγειν III, 1 not. IV, 79. V, 49. VII, 160 not.
ἐναγεῖς I, 61 not. V, 71 not.
ἐναγίζειν (cf. καταγίζειν) I, 167 not. II, 44 not.
ἐναλλάξ III, 40. VI, 52.
ἐναμμένος VII, 69 not.
ἐναντιωθῆναι et ἀντιωθῆναι VII, 10. §. 3 not. VII, 168 not.
ἐναπιέναι: ἐναπῆκε I, 214 not.
ἐναποδείκνυσθαι IX, 58 not.
ἐναργῆς de somnio V, 55 not.
ἐνάρες (ἀνδρόγυνοι) I, 105 not. IV, 67 not.
ἐναυεῖν πῦρ VII, 231 not.
ἐνδεῖν (ἀναγκάλη etc.) I, 11 not. IX, 16 not. I, 66 not.
ἐνδεδεμένος et ἐνδεδυμένος confus. IV, 33 not.
ἐνδείκνυσθαι VIII, 141 not. coll. not. ad III, 128. IX, 58.
ἐνδέκεσθαι III, 128. λόγους VII, 236 not. VIII, 77 not. VII, 142. ταλαιπωρίας VI, 11 not.
ἐνδιδόναι I, 6. III, 117. — οὐδὲν μαλακὸν ἐνδιδόναι III, 105 not.
ἐνδον μένειν mulierum est. not. ad IV, 114.
ἐνδύναι et ἐνδύεσθαι (arma induere) VII, 218 not. III, 98.
ἐνεῖναι (ab ἐνίημι) II, 136 not.
ἐνείρω IV, 190 not.
ἐνεκα et εἵνεκα I, 115 not. II, 62 not. — usus VIII, 112 not.
ἐνεργάσεσθαι I, 93 not.
ἐνεργὸς VII, 26 not.
ἐνεργθεῖ I, 91 not.
ἐνράπτω II, 146.
ἐνέστακται ἡμερος IX, 3 not.
ἐνεστεῶς I, 120 not.
ἐνέχειν χάλον etc. VIII, 27 not. coll. I, 118. ἐνείχες et ἐνείχε I, 118 not.
ἐνέχεσθαι τιιν s. ἐν τιιν I, 190 not. VII, 128 not. VII, 52 not. IX, 37.
ἐνέχεσθαι ἐν τῷ ἄγει VI, 56 not.
ἐνέωρα I, 123 not. III, 53 not.
ἐνηβητήρια II, 133 not.
ἐνθαῦτα (huc) IX, 115 not.
ἐνθεάζειν I, 63 not.
ἐνθεν καὶ ἐνθεν IV, 71 not. VII, 36.
ἐνθύμιον II, 175 not. VIII, 54.
ἐν pre ἔνεστι V, 31. IX, 102 not.
ἐνιδρύσασθαι χώρους confus. cum χωρίοις II, 178 not.
Ἐνιήνες et Ἀλνιήνες VII, 132 not
ἐνιοι τῶν ποταμῶν non οἱ ποταμοὶ ἐνιοι VII, 187 not.
ἐνίστασθαι ἐς τι III, 67 not. VI, 59.
ἐννοεῖν, unde ἐνένωτο IX, 53 not. coll. III, 6 not. ἐννώσας I, 68. 86. ἐννέωντο VII, 206 not.
ἐνοικεῖν IX, 106 not.
ἐνοπλοι et ἐν ὀπλοῖς I, 13 not.
ἐνορᾶν III, 53 not. V, 36 not. VIII, 140. §. 2 not. ἐνορώη I, 89 not.

- ἐνορχαί, ἐνόρχιες* VI, 32 not. VIII, 105.
ἐνοκήπτειν I, 105 not. IV, 79. VIII, 39.
ἐντάμνουν γράμματα VIII, 22 not.
ἐντεταμένος VIII, 117 not. IX, 106.
ἐντεταμένως VII, 53 not. IV, 11. 13. VIII, 127 not.
ἐντομα de victimis II, 119 not. VII, 191.
ἐντονος IV, 11 not.
ἐντός (cis) IV, 46 not. V, 102 not. I, 119 not.
ἐντός ἐμεωντοῦ VII, 47 not. I, 119.
ἐντός et ἐκτός III, 16 not.
ἐντυγχάνοντες (οἱ) I, 134 not.
ἐντυχεῖν cum genit. IV, 140 not.
ἐνύδριες II, 71 not. IV, 109 not.
ἐνωματῖαι I, 65.
ἐξ, vid. ἐκ.
ἐξάγειν τὸν Ἰακχον VIII, 65 not.
ἐξαγγέλλεσθαι VI, 10 not.
ἐξαγορεύειν II, 170 not. coll. III, 71. IX, 47.
ἐξαίρειν ὑποῦ IX, 79 not.
ἐξαίρειν I, 36 not. II, 157 not. IV, 161. V, 16 not. *ἐξηρημένος* locus I, 148 not. coll. II, 168. coll. V, 45. IX, 81.
ἐξαιρεῖσθαι III, 6 not. IV, 196.
ἐξαιρέσεις II, 40 not.
ἐξαίρετα V, 45 not. III, 142 not.
ἐξαισίος III, 26 not.
ἐξαλείφειν VII, 220 not.
ἐξαμβλώσας et ἐξέβλωσας confus. III, 155 not.
ἐξάμετρος τόνος I, 47 not.
ἐξάμηνος IV, 25.
ἐξαμπαῖος IV, 52 not.
ἐξανάγειν VII, 194 not. VI, 98. VIII, 84.
ἐξαναπρούεσθαι VI, 115 not.
ἐξανδραποδίζεσθαι VI, 9 not.
ἐξανδράμενος II, 64 not.
ἐξανιστάται IX, 106 not.
ἐξανύειν VI, 139 not.
ἐξαπάλαιστα I, 50.
ἐξαπαλλαχθεῖς V, 4 not.
ἐξαπλήσιος IV, 81.
ἐξαργυρῶζειν et ἐξαργυροῦν VI, 86. §. 1 not.
ἐξαριθμεῖν VII, 81 not. 59 not.
ἐξαργος III, 66.
ἐξαργύειν VII, 147 not.
ἐξαναίνειν IV, 151. 173 not.
ἐξέδρα not. ad VII, 44.
ἐξέλασις VI, 88 not. VII, 37.
ἐξελαύνειν de ferro I, 50. 68. VII, 84. *ἐξελασθεῖς et ἐξελαθεῖς* I, 168 not. 173. III, 46 not. 54. 51. IV, 4. V, 42. 97. 145 not. V, 92. §. 7 not. VII, 165 coll. VI, 137.
ἐξελῶντες et ἐξελοῦντες III, 59 not. IV, 148.
ἐξεο (ab ἐξίεναι) V, 39 not.
ἐξέον VII, 230 not. IV, 126.
ἐξεπίστασθαι VII, 130 not. VIII, 143.
ἐξεργάζεσθαι II, 179. III, 30. 31 not. 52 not. IV, 134 not. coll. V, 19 not.
ἐξέργειν V, 22 not. VII, 96 not. — VII, 139 not.
ἐξέρχεσθαι I, 120 not. cum accusativo VII, 29 not. — VII, 137 not.
ἐξεσεις dismissio uxoris V, 39 not.
ἐξετάζειν III, 62 not.
ἐξεύρημα I, 53. I, 94. 1:1.
ἐξευρίσκειν (i. q. γινώσκει) VII, 215. V, 98. I, 53. *ἐξεῦρε* I, 25 not. I, 48 not.
ἐξηγεῖσθαι II, 49. V, 23. 31 not. IX, 122.
ἐξηγηταί I, 78 not. III, 31 not. coll. V, 31.
ἐξήκειν de temporis spatio expleto VI, 69 not. VI, 80 not.
ἐξήλυσιν V, 101.
ἐξίεναι sc. ὤδω I, 6 not. — *ἐξῆκε* (emisit) III, 146 not., ubi etiam de ἐσῆκε. — *ἐξίει* et *ἐμί*

- I, 6 not. I, 180. 191. II, 17. VI, 20 not. VII, 124 not. Vid. *ἀπλεί*, *ἀνίει*, *κατίει*, *μετίει*.
ἐξικνεῖσθαι II, 29. III, 9 not. IV, 10. 139 not. 192.
ἐξιστάναι VII, 170 not.
ἐξιστορεῖν VII, 195.
ἐξίτηλος Prooem. not. V, 39 not.
ἐξογκοῦν VI, 125 not.
ἐξοδῖαι VI, 56 not.
ἐξοικοδομεῖν II, 176. V, 62 not.
ἐξοκέλλειν VII, 182 not.
ἐξορκισθαι, *ἐξορκίζειν* IV, 154. III, 133 not. VI, 74 not.
ἐξορκεῖσθαι III, 151. VI, 129 not.
ἐξω abundanter additum verbis cum *ἐκ* s. *ἀπὸ* compositis III. 16 not. V, 103 not. IX, 10. *ἐξω* *Ἡρακλήτων* *στηλέων* IV, 8 not. — *ἐξω* *ἡ* VII, 228 not.
ἐξωθεν (οἱ *ἐξωθεν*) IX, 5 not.
ἐξώλης VII, 9. §. 2 not.
ἐξῶσται *ἄνεμοι* II, 113 not.
ἐόργε I, 127. III, 127 not.
ἐπαγγέλλεσθαι IV, 119 not. VII, 150. VI, 9 not. 139 not. (*edicere*) VII, 1.
ἐπάγειν I, 63 not. IX, 1 not.
ἐπάγεσθαι s. *εἰσάγεσθαι* III, 70 not.
ἐπαγορεύειν et *ἐπηγορεύειν* I, 90 not.
ἐπαγωγότατα (τὰ) III, 53.
ἐπαίρειν (*ἐπάρας*) I, 87 not. I, 212. II, 162. I, 90. VII, 10. §. 7 not. *ἐπαρθέντης* V, 81 not. V, 91 not. VI, 132 not. VII, 38. IX, 49.
ἐπάλστος II, 119 not. III, 15 not. VI, 74 not. VII, 146. VIII, 128 not.
ἐπαισχύνεσθαι IX, 85.
ἐπαῖω III, 29. IX, 93.
ἐπακούειν et *ὕπακούειν* IV, 141.
ἐπακτος VII, 102 not.
ἐπαλλαγὴ γάρων I, 74 not.
ἐπαλιλλόγητος et *ἐπανηλόγητος* I, 90 not. *ἐπαλιλλόγητο* I, 118 not.
ἐπαμήσασθαι γῆν VIII, 24 not.
ἐπανάγειν VII, 160 not.
ἐπανάγεσθαι IV, 103 not.
ἐπαναπλεῖν s. *ἐπαναπλώειν* I, 212 not.
ἐπανατέλλειν VII, 54 not. et not. ad VII, 223.
ἐπάνειμι VII, 138 not.
ἐπανθεῖν II, 12 not.
ἐπανιστάετο IV, 60 not. IV, 166.
ἐπάξιος II, 79 not. VII, 96 not.
ἐπασιδῇ I, 132 not.
ἐπάπτεσθαι: *παῖδες* *εἶδεος* *ἐπαμμένοι* I, 199. VIII, 105 not.
ἐπασκεῖν not. ad III, 125. IX, 105.
ἐπαύρεσθαι VII, 180 not.
ἐπαύρεσις VII, 158.
ἐπαφρόδιτος II, 135 not.
ἐπεὰν et *ἐπὴν* IV, 134 not. *ἐπεὰν* et *ἐπειδὴν* VIII, 144 not.
ἐπέδρη I, 17 not. V, 65. — *ἐπειδρος* V, 41 not.
ἐπεῖ (usus) VIII, 22 not. *ἐπεῖ τε* I, 119 not. II, 32. *ἐπεῖ τε καὶ* I, 75. (Hartung I. p. 129) *ἐπεῖ τε δὲ* V, 18 not. *ἐπεῖ τε et ἐπειτα* IX, 84 not. 98. 93. *ἐπεῖ* pro *ἐξ οὗ* (sc. *χρόνου*) VII, 8. §. 1 not. — *ἐπεῖ γε δὴ* III, 9.
ἐπείγεσθαι (structura) VIII, 68. §. 2. VIII, 126 not. (*ἐπείγειν*).
ἐπειδὴ et *ἐπεῖ δὴ* VIII, 70 not.
ἐπεικάζειν (cf. *ἀπεικάζειν*) IX, 32 not.
ἐπεῖναι I, 180 — de numero VII, 170 not.
ἐπείνουσθαι IV, 64 not.
ἐπειρωτέω et *ἐπηρωτάω* I, 47 not.
ἐπειτα et *ἐπειτεν* I, 4 not. II, 38. 92. 95. coll. not. ad VI, 83. Vol. IV. p. 466.
ἐπελαύνειν (*ὄρκους*) I, 146 not. VI, 62 (naves) VII, 183 not.
ἐπέλκεσθαι III, 106 not. IV, 203.

ἐπεξέρχασθαι VI, 101. — ἐπεξιέναι VIII, 143 not.

ἐπέρχασθαι II, 19—97 not. IV, 46. not. coll. VII, 148 not. 228 et V, 97 not. — de nocte ingruente IV, 134 not. cum infinitivo VI, 107. impersonalit. cum dat. et accus. I, 30 not. VII, 45 not. — ἐπέρχασθαι confus. cum ἀπέρχασθαι VII, 142 not. confus. cum ἐσέρχασθαι VII, 148 coll. VII, 46 not. I, 30.

ἐπέτεος et ἐπέτειος III, 89. V, 49 not. II, 25. 92.

ἐπέτρεψε et ἐπέτρεψε IV, 202 not.

ἐπέχειν VIII, 32 not. VI, 96 not. (animo volvere) II, 96 not. IX, 59. — ἐπὶ τινι I, 80 not. I, 153 not. ἐπὶ τινα IX, 59. ἐπισχεῖν VII, 19 not. VII, 127 not. VIII, 32 not. coll. IX, 31 not. ἐπισχών χρόνον IX, 48. V, 16 not. VIII, 66. 114 not.

ἐπέχρησε VII. 196 not.

ἐπηβᾶν VI, 83 not.

ἐπηβολος VIII, 111 not. IX, 94.

ἐπηλυς VIII, 73 not. V, 65.

ἐπηρεάζειν VI, 9 not.

ἐπὶ cum genit. (auf) II, 35. 39. III, 86. II, 176. IV, 141. V, 12. 16. VII, 23. τὰ ἐπὶ Θοράκης VI, 33 not. — versus: II, 119 not. — de tempore IV, 148. I, 5 not. (ubi ἐπ' ἐμοῦ i. e. mea aetate) VIII, 44 not. ἐπ' ἡμέρης ἐκείνης V, 117. — post verba appellandi I, 14 not. I, 94. II, 57. IV, 45 not. 148. 149. 184. V, 65. 68 not. VI, 47 not. VII, 58. 61. 74. 83. 178. ἐπ' δαυτῆς etc. εἶναι (scorsum esse, situm esse) et simil. I, 142 not. I, 143. 202 not. II, 2. III, 71. IV, 114 not. V, 98. 73. VII, 10. §. 1. IX, 17 not. IX, 38 not. VIII, 32 not. II, 178 not. ἐπὶ ἰσῆς I, 74 not. VII, 50. §. 1.

ἐπὶ προφάσις VII, 150 not. — ἐπὶ ὄρκον IX, 11 not. ἐπὶ δακτύλων VI, 63. ἐπ' ἔκπου III, 86 not. IV, 64 not. 110. ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς VI, 11 not. ἐπ' αὐτοῦ, αὐτῶ αὐτὸν IV, 86 not. coll. V, 12 not. ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτες IV, 84 not. coll. VII, 118 not.

ἐπὶ cum dativo VII, 61 not. I, 24. IV, 87. II, 176 not. III, 14 not. (ubi ad) II, 120. IV, 18 not. — adversus, contra: I, 60 not. 61. IV, 80 not. IV, 154 not. coll. 160. VI, 49. VII, 132 not. IX, 17 not. — post: I, 170 not. II, 22 not. IV, 154, in honorem alicuius: VII, 225 not. ἐπ' οἷσι VIII, 140 not. §. 2 not. ἐπ' ᾧ τε I, 22 not. VIII, 4 not. coll. I, 141. IV, 145. III, 36. 48. 83. VI, 65. VI, 75. VII, 153. ἐπὶ δηλῆσι I, 41. IV, 112. (coll. I, 59 not. V, 65. VI, 67.) ἐπ' οἷσι VIII, 140 §. 2 not. ἐπὶ γῆρας οὐδῶ III, 14 not. ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ IV, 159 not. ἐπὶ διαφθορῇ IV, 164. ἐπὶ τῇ τυραννίδι I, 60 not. 66. V, 71. ἐπ' ἐξαγωγῇ V, 6. ἐπὶ γέλωτι IX, 82. VI, 67 not. ἐπὶ λύμῃ II, 121. §. 4 not. III, 14 not. ἐπὶ διαχειμένοις IX, 26 not. ἐπὶ δῆτοισι V, 57 not. et I, 59. ἐπὶ τοῖσι κατεστειώσι I, 59 not. coll. IV, 163 not. ἐπὶ δουρῶσιν III, 104. ἐπὶ τύχῃσι, χορήγησι I, 119 not. ἐπὶ βασιλητῇ II, 162 not. ἐπὶ μισθῶ VIII, 137. 4 not. I, 160. V, 65. ἐπὶ κόσμῳ χορήματι et simil. III, 38. V, 6 not. 25 not. ἐπὶ λόγῳ VIII, 5 not. IX, 26 not. 33 not. ἐπ' ἐξεργασμένοις (re confecta) IV, 164 not. VII, 164. VIII, 94. IX, 77 not. coll. I, 170. VII, 19. ἐπ' ἡμέρῃ ἐκείνῃ IV, 112 not. VII, 187. ἐπ' ἡμέρῃ (et ἡμέρῃ) V, 53 not. I, 32. II,

- 168 IV, 112. VII, 187. *τεταγμένος ἐπὶ τούτῳ* et *τούτῳ* II, 38 not. VII, 169 not. Sic *ἐπὶ τούτῳ* et *τούτῳ* III, 59. IV, 118 not. *ἐπὶ θανάτῳ* et *ἐπὶ θάνατον* III, 14 not. IX, 37. *ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμολῇ* IX, 7. §. 1 not. *ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι* VIII, 19 not.
- ἐπὶ* cum genitivo et dativo: V, 12 not. V, 92. §. 3 coll. not. ad VII, 61.
- ἐπὶ* cum accusativo: *per*: I, 7 not. VII, 119. 170 not. IX, 8. I, 106 not. 166 not. II, 19 not. IV, 200, II, 29. 154. 157. 175. 181. III, 30. 59. (coll. V, 9.) IV, 67 not. 72. VII, 170. V, 28 not. 55. 65 not. ad I, 37 not. I, 84 coll. I, 193. II, 165. *ἐπὶ τὰς θύρας* III, 42 not. *ἐπὶ* c. acc. post *ῥῆσθαι* II, 55. *ἐπ' τι* (ad aliquid arcessendum a. petendum) VII, 193 not. VIII, 64. Hinc *ἐφ' ὕδαρ* III, 14. X, 12 not. VI, 137. VII, 193. IX, 51 not. *ἐπὶ τὴν θήρην* I, 37 not. coll. III, 2. 14. IV, 114. 116. *ἐπὶ κυνέην* I, 84 not. *ἐπὶ τὴν τυραννίδα* III, 53 not. *ἐπὶ* c. accus. incert. IX, 95 not. *ἐπὶ κέρας* VI, 12 not. *ἐπὶ ὅκτῳ νῆας* VII, 188. *ἐπὶ τάξις* VI, 111 not. *ἐπὶ κεφαλὴν* III, 35 not. *ἐπὶ τὰ μακρότερα, μακρότατα* et simil. I, 50. I, 171 not. II, 29 not. 34. IV, 16. *ἐπὶ τοσοῦτο* IV, 199. 45. VII, 11. VI, 97. IX, 65. *τὸ ἐπὶ πᾶν* VIII, 60. §. 3 not. *ἐπὶ πολλόν* (diu) II, 119 not. VIII, 107. *ἐπὶ πλέον* II, 171 not. V, 120. IV, 129. V, 51. VI, 42 not. *ἐπὶ μᾶλλον* (confus. cum *ἔτι μᾶλλον*) I, 94 not. III, 104 not. IV, 135. 181. *ἐπὶ τὰ ἔτερα* II, 63 not. V, 74. *ἐπ' ἀμφοτέρω* VII, 139. VIII, 22 not. IX, 97. *ἐπὶ δεξιᾷ, ἐπ' ἀριστερᾷ* II, 36 not. 93. III, 90. IV, 42. 191. VI, 33 not. *ἐπὶ τὰ μακρότερα* s. *βραχυτέρα* I, 51 not. V, 74. *ἐπ' ἀριστερὰ* et *ἐπαριστερὰ* II, 93 not. *τὰ ἐπ' ἀριστερὰ* et *τὰ ἐπὶ θάτερα* IV, 157 not. IV, 191. VI, 33. *ἐπ' ἑκατοστὰ* IV, 198 not. coll. V, 9 not.
- ἐπ' ὅκτῳ νέας* VII, 188 not.
- ἐπ' ἡμέρην* I, 32 not. coll. II, 181 not. *ἐπ' ἡμέρας* VI, 101 not, *ἐπὶ* et *ὕπο* confus. IV, 18. 53 not. VIII, 32 not.
- ἐπὶ δὲ* (deinde) IV, 59 not. VIII, 93 not. IX, 35 not. (praecedente *πρῶτον μὲν*) VII, 219 not.
- ἐπὶ* in verbb. compos. I, 45 not. (praeterea, insuper) II, 3 not. IX, 34. (post) IV, 160. 179.
- ἐπὶ* pro *ἔπεται* VI, 86. §. 3.
- ἐπιβαίνειν* cum genitivo I, 84. III, 54 not. IV, 125. (coll. VIII, 118.) IX, 70 not. VII, 50. §. 2.
- ἐπιβάλλειν* II, 179. VI, 92 not. VII, 23. *τὸ ἐπιβάλλον* II, 179 not. IV, 115. coll. I, 106.
- ἐπιβάσις* VI, 61 not.
- ἐπιβάται* et *ἐπιβατεύειν* de militibus classariis IV, 145 not. IX, 32. VII, 96 not. VI, 12 not. 96 not. 184. *ἐπιβατεύειν τοῦ ὀνόματος τινός* III, 63 not. VI, 65 not. IX, 95.
- ἐπιβοᾶν, ἐπιβοᾶσθαι* V, 1 not. *ἐπιβῶσαι* etc. I, 10. 87. IX, 23. vid. *βῶσαι*.
- ἐπιβουλεύειν* I, 24.
- ἐπιγάμος* I, 196.
- ἐπιγίνεσθαι* V, 85 not. I, 27. IV, 187 not. (cum dativo) *ἐπιγινόμενος* (superveniens) VII, 34.
- ἐπιγινούς* VIII, 106 not.
- ἐπίγρυπος* II, 76 not.
- ἐπιδαφιλεύεσθαι* V, 20 not.
- ἐπιδεῖς* IV, 130 not.
- ἐπιδεῖς* I, 1 ibique nott. II, 46.
- ἐπιδιαιτῶντες* IV, 122 not.

- ἐπιιδόναι* IV, 224 not.
ἐπίδοξος I, 89. IV, 11 not. VI, 12 not.
ἐπιδρομέειν III, 135. (de hostili incursione) VIII, 23 not.
ἐπιέναι (immittere) III, 85 not. IV. 30. VII, 130. V, 63 not. coll. IX, 49.
ἐπιέναι (accedere): ὁ ἐπιών VII, 157 not. (permittere) III, 113 not. intrans. VII, 157 not. VII, 177.
ἐπιέναι confus. cum ὑπιέναι VII, 162. — ἐπίῃ et ἐπιῇ VII, 161 not.
ἐπιέννυμι: χαλκὸν δ' ἐπιέσται I, 47 not.
ἐπιζέειν VII, 13.
ἐπιζητεῖν III, 36 not.
ἐπιζωννύναι et ὑποζωννύναι II, 85 not. ἐπιζῶω, unde ἐπέζωσε I, 120, ubi vid. not.
ἐπιθεσπίσαι τῷ τρέποδι IV, 179 not.
ἐπικαλεῖσθαι V, 1 not. V, 92. §. 7. VIII, 64.
ἐπικάρσαι I, 180. — (νῆες) VII, 36 not. τὰ ἐπικάρσια IV, 101 not.
ἐπικαταβῆναι VIII, 38 not. IX, 25.
ἐπικατακοιμάσθαι IV, 172 not.
ἐπικατασφάζειν I, 45 not.
ἐπίκαντος VII, 71 not.
ἐπικεῖσθαι (instare) VIII, 84 not. coll. IX, 22. τινι VI, 49. *impetum facere* VI, 78 not.
ἐπικέρδια IV, 152 not.
ἐπικηρνεύεσθαι I, 69 not. IV, 80 not. VI, 97 not. IX, 87.
ἐπικηρύττειν VII, 213 not.
ἐπικίδνατε θυμὸν VII, 140 not.
ἐπικλήσιν I, 114 not. IV, 181.
ἐπικλητοὶ i. q. σύμμαχοι V, 75 not. VII, 203.
ἐπικινέομαι: ἐπικινέεται καταγράφων III, 108. VII, 9. τὸν Ἑλλήσποντον ἐπικέσθαι μάλιστα etc. VII, 35 not.
ἐπικοιμάσθαι de incubatione IV, 172 not.
ἐπίκονα et ἐπὶ κοινὰ I, 216 not. et IV, 172. VI, 72. ἐπίκονον IV, 104. 172. 180.
ἐπίκουροι (mercenarii) III, 4 not. III, 11. III, 45 not. VI, 39. III, 91. 146.
ἐπικρατέειν (insuper imperare) II, 1 not. I, coll. VI, 138 not. et IX, 34 (ἐπορεύεσθαι).
ἐπικρατέειν et ἀποκρατέειν confus. IV, 50.
ἐπικρατέειν IV, 149 not. V, 36.
ἐπικυλίσκεσθαι III, 108 not.
ἐπικυρεῖν not. ad VII, 208.
ἐπιλαμβάνειν II, 87 not. IX, 62 coll. VI, 27. VIII, 115. ἐπιλαμβάνεσθαι τινος V, 23 not. VI, 91. 114. — (occasionem arripere) III, 36 not.
ἐπιλάμπειν de die VI, 118 not. VIII, 14. III, 135 not. VII, 13. de vere VIII, 130.
ἐπιλαμπτος III, 69 not.
ἐπιλαίνειν VII, 9. §. 3 not.
ἐπιλέγειν V, 70. VIII, 49 not.
ἐπιλέγεσθαι secum reputare, I, 78 not. 86. IX, 97. VII, 149. 220. II, 120. III, 65. V, 30 not. V, 80. VI, 9 not. VII, 47. 236. *legere* I, 125. III, 128. V, 14. VIII, 136. 128. III, 41. II, 125. *disceptare* V, 80 not. VIII, 50. *eligere* VIII, 22 not. III, 157.
ἐπιλείπειν (usus) II, 25 not. III, 25 not. IV, 152 not. — (*deficere*) II, 174 not. VII, 21. 58. — ἐπίλιπε et ἀπέλιπε confus. III, 108. VII, 108. 127. VII, 43 not.
ἐπιλήθωμαι III, 73. IV, 43 not.
ἐπίλοιπος VI, 33. IX, 15. 91.
ἐπιμαρτύρεσθαι V, 92. §. 7 not.
ἐπίμαχος IX, 21 not. coll. VI, 133 not.
ἐμιμελῆς III, 40 not. V, 12 not.

- ἐπιμέμφεσθαι τι VI, 124 not. VII, 160 not.
 ἐπιμετρεῖσθαι III, 91.
 ἐπιμήνια ἐπιτελεῖν VIII, 41 not.
 ἐπιμήχανος VI, 19.
 ἐπιμιξίη I, 67 not.
 ἐπιμίλογεσθαι I, 185 not. II, 104 not. 151. 154.
 ἐπίνειον VI, 116 not.
 ἐπινέμεσθαι V, 101.
 ἐπινέφελος VII, 37.
 ἐπίπαν IV, 68 not. VI, 46. VII, 50. §. 1. VII, 157. VIII, 60. §. 3.
 ἐπιπίπτειν: ἐπεπτώκες VIII, 38 not.
 ἐπίπλεα VII, 45 not.
 ἐπιπλήσω III, 142 not. VII, 136.
 ἐπίπλοα s. ἐπιπλα I, 94 not. VI, 23. I, 164. III, 135. VII, 119.
 ἐπίπλοον II, 47.
 ἐπιπλῶς II, 116 not. coll. VII, 45 not.
 ἐπιπολῆς IV, 201 not.
 ἐπιρρέειν IX, 38 not.
 ἐπιρροθεῖν et ἐπιρροθος I, 67 not.
 ἐπισάττειν III, 9 not.
 ἐπίσημον navis VIII, 88 not. IX, 74.
 ἐπισιτίζεσθαι VII, 176 not.
 ἐπισκευή (de reparandis rebus) II, 174 not.
 ἐπισκήπτειν IV, 33 not. III, 73 not. VII, 158.
 ἐπίσκοπα, ἐπισκοπεῖν III, 35 not.
 ἐπισκυθίζειν VI, 84 not.
 ἐπισπάσασθαι κέρδος III, 72 not.
 ἐπισπαστήρ VI, 91 not.
 ἐπισπείρειν VII, 115.
 ἐπισπένδειν IV, 60 not. 62.
 ἐπισπόμενος confus. cum ἐπισπώμενος I, 91 not. III, 14 not. 132. VI, 85 not. VII, 225.
 ἐπιστάναι (ἐπιστάν) VII, 17 not. I, 34 not.
 ἐπιστάναι (praeſficere) V, 27 not. οἱ ἐπεστεῶτες I, 84. VII, 118 not.
 ἐπίστασθαι existimare V, 74 not. III, 140. τὸ ἐπιστάμενον (de lacte) IV, 2 not. εὖ ἐπισταμένοις VII, 8. §. 2. ἡπιστάετο VIII, 5 not. III, 66. II, 173. VIII, 35 not. ἡπιστήθη III, 15 not. ἡπιστάμην IV, 134 not. ἐπίστασο VII, 29 not. coll. 39. ἐπιστάμενοι VIII, 144 not. IX, 54 not.
 ἐπιστέλλειν III, 42. VI, 3.
 ἐπίστια V, 72 not.
 ἐπίστιος I, 35 not. Ζεὺς ἐπίστιος I, 44 not.
 ἐπιστολή IV, 10 not. VI, 50 not.
 ἐπιστροφάευνς III, 4 not.
 ἐπιστρέφεσθαι III, 156 not. ἐπαστραμμένοι λόγοι VII, 160 not. VIII, 62 not.
 ἐπιστρεφῶς I, 30 not.
 ἐπιτάροθος I, 67 not.
 ἐπιτάσσειν (pone, post collocare) VIII, 40 not. ἐπιτάξαι ἐργεσθαι VII, 197.
 ἐπιτεχνίζειν VI, 36 not.
 ἐπιτελέα ποιεῖν I, 117 not. III, 16 not. (ἐπιτελεῖν) III, 125. IV, 15 not. 4. V, 107.
 ἐπιτελεῖν (sacra) I, 167 not. II, 37. 63. III, 8. IV, 76. 79. IV, 186. VIII, 41 not.
 ἐπιτελεῖν et ἀποτελεῖν confus. II, 109.
 ἐπίτεξ I, 108 not.
 ἐπιτήδεός τινι III, 52. 70 not. coll. VI, 97 not. (de forma).
 ἐπιτήδεος χώρος ἐμμάχεσθαι IX, 2. IX, 7. §. 2 not. τὰ ἐπιτήδεα II, 174 not. ἐπίτηδες III, 130 not. VII, 168 not. VIII, 141 not. ἐπιτηδέως, ἐπιτηδεώτατα I, 110 not. II, 133 not. οὐκ ἐπιτηδέως IX, 7. §. 2 not.
 ἐπιτηδεύειν confus. cum ἐπιτελέειν IV, 186 not.
 ἐπιτήκειν τὸν κηρὸν VII, 239.
 ἐπιτιθέναι ἐς Ἀγυπτον III, 43 not. (irrogare) II, 136 not. IV, 43. V, 95 not. (solvere) IX, 120 not.

- ἐπιτίθεσθαι τοῖς πρήγμασι III, 76 not. I, 1 not. I, 96.
 ἐπιτιμᾶν et ἀνατιμᾶν (*annonam incendere*) IX, 33 not. — ἐπιτιμᾶν *honorare* VI, 39 not. (*poenam irrogare*) IV, 43 not.
 ἐπιτίμια (*poenae*) IV, 43 not. IV, 80.
 ἐπίτιμος VII, 231 not.
 ἐπιτράπειν IX, 10 not. I, 7 not.
 ἐπιτράπεσθαι I, 123 not.
 ἐπιτραφέντες II, 121. §. 1.
 ἐπιτραφθέντες I, 7 not. (coll. II, 121. §. 1.) I, 123.
 ἐπιτρέπειν et ἐπιτράπειν I, 98 not. III, 36. IV, 202. VII, 7. VIII, 118 not.
 ἐπιτρέχειν III, 135 not. Vid. ἐπιδραμεῖν.
 ἐπίτροπαίη ἀρχή III, 142 not. IV, 147.
 ἐπίτροπεύειν latiore sensu VII, 62 not. VII, 7. V, 92. §. 6. VIII, 127.
 ἐπίτροπος VII, 160. 62 not. III, 27. V, 30. coll. III, 6. 27 (*de vicomagistris*) not. ad IV, 76. et IX, 10 not.
 ἐπιτυχόντες (οἱ) (*viles*) II, 2 not.
 ἐπιφανεῖς (ἄνδρες) VIII, 125 not.
 ἐπιφέρειν VII, 231. VIII, 19 not. VI, 112. IV, 164 not. (*exprobrare*) I, 26 not. I, 68 not. I, 131. 138. τὰ ἐπιφερόμενα III, 16 not.
 ἐπιφέρεισθαι VIII, 61 not. 90.
 ἐπιφημίζεσθαι III, 124 not.
 ἐπιφθορεῖν IX, 79 not.
 ἐπιφοιτᾶν IX, 28 not. VII, 16. §. 3.
 ἐπιφορήματα I, 133 not.
 ἐπιφοράζεσθαι I, 48. I, 85. IV, 209 not. VII, 239. V, 9 not. VI, 61 not.
 ἐπίχαλκος IV, 200 not.
 ἐπιχειρεῖν (*structura*) V, 46 not.
 ἐπίχολος IV, 58 not.
 ἐπιψηφίζεῖν VIII, 61 not.
 ἐπόδια IV, 203. VI, 70.
 ἐποδιάζειν IX, 99 not.
 ἐποικίζειν I, 94 not.
 ἐποκέλλειν VI, 16 not.
 ἐποποιός VII, 161 not.
 ἐπορᾶν III, 53. I, 124.
 ἐπορέγεσθαι IX, 34 not.
 ἐπορμεῖν VIII, 81 not.
 ἔπος (τὰ ἐπη de elegiis) V, 113 not.
 ἔποψις I, 64 not.
 ἐπωνυμία i. q. ὄνομα I, 14 not. I, 94. II, 4. 42. IV, 45 not. V, 65 not. V, 66. 68. 92. §. 5. VII, 74 not. 178. 121.
 ἐπώνυμος et ἐπανώνυμος I V, 184 not. II, 111 not. VII, 11.
 ἐρᾶν (ἡράσθη) I, 8 not. II, 131. III, 31 coll. IX, 108 (ἦρα et ἔρα).
 ἐργάζεσθαι VIII, 79 coll. I. 24 not. I, 66 not. ἐργάζεσθαι, ἐργάτις, ἐργαστήριον I, 93 not. IV, 14 not.
 ἐργάται IV, 109. ἐργατίδες (*feminae*) V, 13 not.
 ἐργεῖν II, 18 not. VII, 197. VIII, 98. IX, 108 not.
 ἐργματα V, 77 not.
 ἔργον de opere rustico I, 36. 97 not. 66. II, 129 coll. I, 97. ἔργον *συντυχόν* I, 51. τὰ ἔργα et τὰ γενόμενα Prooem. nott. ἔργα λόγον μέζω II, 35 not. ἔργα χειρῶν καὶ λήματος V, 72 not. ἔργον de pugna VIII, 22 not. ἔργον οὐδὲν III, 127 coll. I, 17 not. — ἡμέτερον τὸ ἔργον et simil. V, 1 not. ἔργα τε καὶ ἔπεα IV, 139 not.
 ἔργῳ II, 78.
 ἔρδειν IV, 60 not. (*in re sacra*).
 ἐρείκειν (*scindere*) III, 66 not.
 ἐρείπειν (*deicere*) IX, 70 not.
 ἐρευνθέδανον IV, 189 not.
 ἔρημος et ἐρήμος I, 117 not. IV, 17 not. IV, 185 not.
 ἐρίζειν V, 49 not.
 ἐρικυδής VII, 220 not.

- Ἐρινὺς et Ἐριννὺς IV, 149 not.
 ἔρκος (*septum*) VI, 134 not. (*rete*) VII, 85 not. IX, 96. 99.
 ἔρμα VII, 183 not.
 Ἐρξίης Darii nomen Graecum VI, 98 not.
 ἔρπετὰ I, 140 not.
 ἔρρετω not. ad II, 177.
 Ἐρυθραί et Ἐρύθραι I, 142 not. coll. IX, 15. 19.
 ἔρυθρῇ θάλασσα I, 1 not. I, 180 not. II, 102. III, 30. Vid. *Mare rubrum*.
 ἔρυνειν (*arcere*) IV, 125 not. V, 15 not.
 ἔρυμα IX, 15 not.
 ἔρχεσθαι (*de muliere*) II, 115 not.
 ἔρχεσθαι i. q. ἐξέρχεσθαι I, 120 not.
 ἔρχεσθαι ἐς λόγους III, 4 not.
 ἔρχεσθαι ἐς τοῦτο κακότητος II, 126.
 ἔρχεσθαι διὰ τινος VI, 9. VIII, 77 not. ἐλθεῖν et ἐσελθεῖν VI, 68 not. ἦλθε et ἦκε IX, 14 not.
 ἔρχομαι ἐρέων et simil. I, 5 not. I, 194. II, 35 not. 40. 71. II, 99. III, 80. IV, 99. VI, 109.
 ἔρωτᾶν (*structura*) I, 32. III, 22.
 ἐς usus II, 54 not. II, 127 not. II, 155. VI, 65. VIII, 40. 50. IV, 113. 152. V, 90 not.
 ἐς Ἀμφιάρεω et simill. VIII, 134 not.
 ἐς ἡμετέρον not. ad I, 35 coll. I, 78 not. VI, 69.
 ἐς πάντας VIII, 26 not. ἐς μέσον III, 129. III, 62 not. III, 140. III, 80. 142. IV, 97 not.
 ἐς τέλος (*tandem*) III, 40 not.
 ἐς καιρὸν IV, 139 not. IX, 87 not.
 ἐς τὸ παρὲν (*nunc*) VII, 29 not.
 ἐς χρόνον III, 72 not. IX, 89.
 ἐς οἶα κατὰ VIII, 12 not.
 ἐς λόγον III, 99.
 ἐς τὸ δέον I, 32 not. I, 119 not. I, 186. II, 173. VI, 89. 90. VII, 144.
 ἐς ἐμὲ II, 181.
 ἐς τοσοῦτο VI, 134 not. coll. VII, 99 not. VIII, 107 not.
 ἐς τοσόνδε VII, 99 not.
 ἐς τὰ μέγιστα VIII, 111 not. 144 not. ἐς τὰ πρῶτα IX, 16 not. ἐς τὰ μάλιστα II, 73 not. VI, 65 not.
 ἐς τὰ δεξιὰ IV, 42 not. ἐς δεξιῇν IV, 55 not.
 ἐς τὸν ἀριθμὸν VII, 205 not.
 ἐς τρις I, 86 not.
 ἐς μακρῇν II, 121. §. 1. V, 108.
 ἐς ζώνας, ἐς ὑποδήματα II, 98 not.
 ἐς φόρου ἀπαγωγῇ II, 182 not. coll. III, 97.
 ἐς φαινόμενον κακὸν II, 161 not. coll. IV, 81.
 ἐς (*quod attinet ad*) I, 85. 111. V, 67 not.
 ἐς τι παρῆναι s. εἶναι I, 21 not. ἐς γόνυ βάλλειν etc. Vid. γόνυ.
 ἐς νεῖκος φέρειν VI, 42 not.
 ἐς Λιβύην πρηθῆναι II, 56.
 ἐς ὄψιν φαίνεσθαι III, 63.
 ἐς ἄγγος σφάζειν et simil. III, 11 not. IV, 62. V, 9 not. VII, 113 not.
 ἐς post ἀνακρεμαννύναι et simil. V, 77 not.
 ἐς post ποιεῖν et similia I, 41 coll. 85 III, 49. 152. V, 103 not. IX, 78 not.
 ἐς iunctum verbo βοηθεῖν et similibus VIII, 144 not.
 ἐς iunctum verbo ἔχεσθαι et simil. I, 14 not. I, 199. III, 14. 61. 80. 140. 64. 65. V, 77. V, 12 not. V, 25 not. VII, 15. VIII, 60. §. 1. VIII, 71 not. coll. IV, 145 (*ubi ἐπὶ pro ἐς*).
 ἐς ὃ (*donec*) I, 115 not. I, 202, I, 98. II, 118 not. II, 157. III, 48

- not. 82. IV, 12 not. IV, 56 not. 71. 105. 122. VII, 181 not. VIII, 60. §. 1. IX, 55. *ἐς ὃ* cum coniunctivo et *ἄν* I, 93.
- ἐς ὃ* (*quapropter*) II, 116 not.
- ἐς οὗ* I, 67 not. (confus. cum *ἐς ὃ*) IV, 160 not. 166. 181. V, 51. 86. III, 31 not. (ubi cum coniunctivo, et IV, 196.)
- ἐς* confus. cum *ὡς* III, 140 not.
- ἐς* et *ἐπὶ* VII, 193.
- ἐσάγειν* V, 34 not. de uxore V, 39 not.
- ἐσακούςιν* IX, 60 not. I, 152 not.
- ἐσαράττειν* IV, 128 not.
- ἐσβάλλειν* c. accus. et dativ. I, 14 not. V, 74.
- ἐσβιβάζειν* (*imponere*) I, 60 not. coll. I, 63.
- ἐσβολή* VII, 173 not. 182 not. II, 141. *ἐσβολαί* I, 185 not. III, 5.
- ἐσθῆναι* VI, 138 not.
- ἐσέπτατο* IV, 100 not.
- ἐσέρχεσθαι* II, 121. §. 5 not. *ἐσῆλθε* structura c. dat. et acc. I, 24 not. VI, 25 not. I, 86. III, 14. 42 not. VII, 45. VIII, 137. Vid. *ἐπῆλθε*, *ἐπέρχεσθαι*.
- ἐσέχειν* II, 11 not. II, 158. VIII, 137. *ἐσέχουσα* et *διέχουσα* διῶρυξ VII, 122 not.
- ἐσηθεῖν* II, 87 not.
- ἐσηνείκαν* et *ἐσηνείκαντο* V, 31 not. IX, 70. *ἐσηνηνιχθαι* IX, 41 not.
- ἐσθής* (*ἐσθητί τε καὶ χρυσῷ*) III, 1 not.
- ἐσιέναι* I, 116 not. sensu venereo II, 126 not. coll. ad II, 64. — III, 158 not.
- ἐσικνεῖσθαι* III, 108.
- ἐσκαταβαίνειν* V, 92. §. 5.
- ἔσχε* et *ἔσχε* confus. VI, 36 not.
- Ἐσπερίδες* et *Εὐσπερίδες* IV, 171 not.
- ἐσσοῦσθαι* VIII, 130 not. — *τι* s. *τινι* III, 22 not. III, 106 not. V, 72. *ἐσσοῦσθαι* VIII, 133. IX, 122. *θυμῷ* et simill. VIII, 130 not. Sic *ἔσσω* et *ἦσσω* etc. I, 96 not. 170. V, 72 not. II, 6 not. III, 9 not. 86 VIII, 83.
- ἔστ' ἄν* VII, 141 not. IV, 201 not. VIII, 143.
- ἐστία* VII, 135. VIII, 137 not.
- ἐσφάριεν τὰς ἀγγέλιας* I, 114 not. coll. III, 34.
- ἐσφοιτέοντες* et *φοιτέοντες* not. ad I, 78.
- ἐσχατιαί* et *ἐσχαταί* III, 115 not.
- ἔσχατα γαίης* VII, 140.
- ἐς τὸ ἔσχατον* VII, 229 not.
- ἐσχέεσθαι* IX, 70 not.
- ἐταιρεία* III, 70 not.
- ἐταιρητῇ* V, 71 coll. 66 not.
- Ἐταιρείος* Ζεὺς I, 44 not.
- ἐταῖρος* et *ἑταρος* V, 95 not.
- ἔτερα τοιαῦτα* I, 120 not. II, 5. 150. III, 13 not. III, 79. VII, 206.
- ἔτερα τοσαῦτα* II, 176.
- ἐτεραλικῆς* VII, 225. IX, 103 not. coll. VIII, 11 not. (*ἐτεραλικῶς ἀγωνίζεσθαι*).
- ἐτεροιοῦσθαι* VIII, 225 not.
- ἐτι* postposit. V, 62 not. *ἐτι πρότερον* IV, 35 not. coll. V, 92. §. 6.
- ἐτι* et *ἐπὶ* confus. IX, 41. 83 not. III, 104 not.
- ἔτοιμος* et *ἐτοῖμος* I, 10 not. (ubi de structura) I, 119 not. communis generis I, 83 not.
- εὐ* terminat orationem III, 55 not. VIII, 111. V, 27 not. verbo *ἐξεπίσταμαι* addit. not. ad VII, 130.
- εὐ* κείσθαι not. ad VIII, 102.
- εὐαῆς* (de vento secundo) II, 117 not.
- Εὐβοίας τὰ Ἄκρα* et *Κοῖλα* VI, 100 not.
- Εὐβοεικός* et *Εὐβοτικός* VIII, 19 not.

- εὐδαίμονες*, cf I, 133 not. VIII, 111.
 I, 196 not. II, 78. III, 52 not. V,
 8 not.
εὐδαιμονίη V, 8 not. V, 28. 81. —
 Spartae VII, 220 not.
εὐειδής I, 32 not. III, 1 not. coll.
 VI, 127 not.
εὐεπής λόγος V, 50 not.
εὐεργέται βασιλείος III, 140 not.
 VIII, 85 not.
εὐεργός III, 24 not.
εὐεστῶ I, 85 not.
εὐετός I, 85 not.
εὐζωνος ἀνὴρ I, 72. 104. II, 34.
εὐθηνεῖν I, 66 not. II, 124. 91.
εὐηθείη III, 140 not.
εὐήθης I, 60 not. II, 45.
εὐκομιδέστατος IV, 53 not.
εὐκρινέα ποιεῖσθαι IX, 42 not.
εὐλαί IV, 205 not.
εὐμαρέη (εὐμαρίη) II, 35 not. IV,
 113 not.
εὐμένεια εἶη II, 45 not.
εὐνοίαν et *εὐνοίην* nott. ad III, 36.
εὐνομία I, 65 not.
εὐνόου VI, 105 not. (*εὐνον.*)
εὐνοδοῦν VI, 73 not. coll. IV, 139.
εὐπαθεία VIII, 99 not.
εὐπετής (λόγος) V, 50 not. — V, 97.
εὐπετεῖη V, 20 not.
εὐπρόσωπος VII, 168 not.
εὐρημα VII, 10. §. 4 not. VII, 155.
 VIII, 109 not.
εὐρίσκειν particip. iunct. I, 5. 125
 not. II, 50. *εὐρίσκεισθαι* in med.
 IX, 6 not. coll. IX, 20 not. et 28
 not. *εὐρίσκω συμβαλλόμενος* VII,
 24 not.
εὐρύσσειν IV, 52 not.
εὐρύπτης (Ζεὺς) VII, 141 not.
εὐρύχορος (de urbibus) VII, 220 not.
εὐρυχωρότατον et *εὐρύτατον* con-
 fus. VII, 199 not.
εὐσκοπος Apollo V, 60. 61.
εὐστομα κείσθω II, 171 not.
εὐσύμβλητον VII, 57 not.
- εὐτ' ἂν* II, 63 not. *εὐτε* IV, 78 not.
 VII, 193.
εὐτελείη II, 92 not.
εὐτυχεῖν (structura) III, 40 not.
εὐτυχής I, 32 not.
εὐυδρος IV, 47 not. IX, 25.
εὐφημεῖν III, 38.
εὐφρόνη VII, 12 not. VIII, 6.
εὐχαρίστως I, 31 not.
εὐχυλος not. ad IV, 58.
εὐχολή II, 63.
εὐχολιμαῖοι II, 63.
ἐφάπτεσθαι τινος I, 199 not. Vid.
ἐπάπτεσθαι.
ἐφεδρος V, 41 not.
Ἐφέσια γράμματα (τὰ) I, 86 not.
ἐφη λέγων I, 118 not. II, 172. III,
 156 not.
ἐφηβᾶν, vid. *ἐπηβᾶν*.
ἐπιστάναι, vid. *ἐπιστάναι*.
ἐφορεῖον, not. ad VI, 63.
ἐχέγγυος V, 71 not.
ἔχειν τινα I, 69 not. IV, 75 not.
 (*praebere*) pro *παρέχειν* V, 101
 not. *ἔχον* et *εἶχον* I, 102 not.
 IX, 67 not.
ἔχειν γῆν de diis not. ad VII, 53.
ἔχειν γνώμην VII, 236 not.
ἔχειν αἰτίην (*dici, perhiberi*) V, 70
 not. VI, 115 not. *ἐν αἰτίᾳ* V, 106
 not. VIII, 99.
ἔχειν (habere uxoris loco) III, 31 not.
 V, 92. §. 2. IX, 76 not.
ἔχειν (gravidam esse) V, 41 coll.
 III, 32 not. (*ubi ἔχειν ἐν γαστρὶ*)
 IV, 30.
ἔχειν (retinere, manere) I, 158 not.
 coll. VI, 39 not.
ἔχειν ἥσυχος VIII, 56 not. *ἔχειν*
ἥσυχῃν I, 11 not. — *ἔχειν κατ'*
οἴκους VI, 39 not.
ἔχειν τὸ κράτος s. *γέρας* III, 69.
 VII, 3 not. τὸ πᾶν VIII, 29. τὸ
κῦρος VI, 109 not.
ἔχειν πλεόν, *ἐλασσόν* IX, 102. 70
 not. VIII, 29.

- ἔχειν* intransitiv. i. q. *φέρειν* I, 191.
180. 199 not. coll. III, 133. et I,
120 not.
τὸ ἔμὸν ἔχει IV, 127.
ἔχειν *ἐς* τι s. *ἐς* τινα II, 53 not.
III, 16 fin. III, 82. 126. 133 not.
II, 121. §. 1. III, 48 not. V, 81
not. IX, 43. 83. VI, 49. 109. *ἐς*
τινα V, 81 not. VIII, 144. VII,
130.
ἔχειν ἐπὶ τινι VI, 49 not.
ἔχειν πρὸς τι V, 38. VI, 92 not.
VI, 95 not. VIII, 40. IV, 39 not.
ἔχειν (appellere) VI, 92 not. *ναῦς*
εἰς τι IV, 76. V, 33.
ἔχειν διὰ πάσης ἀγωνίης II, 91 coll.
III, 128.
ἔχειν μετὰ χειρὸς VII, 16. §. 2. *ἐν*
χερσὶ I, 35 not.
ἔχειν ἐν γαστρὶ III, 32 not. IV, 30.
ἐν φυλακῇ I, 57 not.
ἔχειν ἐν στόματι et simil. III, 157
not. VI, 136.
ἔχειν ὅπιν θεῶν IX, 76 not. VIII,
143 not.
ἔχειν ἐν ἀλογίᾳ VI, 75 not. II, 141
not.
ἔχειν σπουδῆς et simil. IX, 66 not.
ὥς εἶχε I, 24 not. 61. II, 121. §. 4.
VI, 17 not. (c. genitiv. addit.)
V, 20. VI, 116 not. VIII, 107.
IX, 66. *ὥς ὥδε ἔχοντος* s. *ἐχόν-*
των VIII, 144 not. VII, 161. I,
126 not.
ὥς ἔχομεν VIII, 62 not.
ἔχειν ἐγκοτον, vid. *ἐγκοτον*.
ἔχειν c. adverbis I, 24. III, 130 not.
δαινόν τι ἔσχε I, 61 not.
ἡ φάτις s. *ὁ λόγος ἔχει* et simil. V,
66 not. VII, 3 not. VIII, 94.
εἶχε confus. cum *ἦρχε* I, 120 not.
ἔχεις δουλώσας et simil. I, 27 not.
I, 37 not. I, 120. III, 87. VI, 12
not.
ἔχων aliis verbis iunctum II, 115 not.
III, 128.
- οἱ ἔχοντες* (*divites, optimates*) VI,
22 not.
ἔχεσθαι *τινος* (*abstinere*) VII, 169
not. VII, 237. (*adhaerere, prox-*
imum esse) I, 93 not. II, 17 not.
coll. II, 93. 127 not. II, 170. IV,
22. IV, 175 not.
ἔχεσθαι ἔργον II, 121. §. 1. VIII, 11
not. IX, 102. III, 72 not.
ἔχεσθαι περὶ θυμῷ, ὀργῇ III, 50
not.
ἔχεσθαι συμφορῇ I, 35 not. *ἀπορίᾳ*
et *ἐν ἀπορίᾳ*. Vid. *ἀπορία*. —
συννοίῃ et simil. I, 88 not. I, 141.
III, 129. IV, 130. V, 80. VII, 128.
VIII, 52.
ἔχεσθαι ἐν τέλει etc. I, 31 not. I,
88 not. VIII, 135. 52 not. Vid.
quoque *ἐνέχεσθαι*.
ἔχεσθαι ὑπὸ τινος IX, 15 not.
ἐχόμενά τινος (τὰ) I, 120 not. I,
193 not. III, 25. 65. V, 49. VIII,
142 not.
ἐχόμενοι (οἱ) (*proximi*) I, 134 not.
ἐχόντως νοῦν not. ad IV, 36.
ἐχθος et simil. genitivis iunctum
VIII, 30 not.
Ἐχιδνα s. *Ἐχίδνα* IV, 9 not.
ἐχινέες IV, 192 not.
ἔψεε et *ἔψε* I, 48 not. coll. IV, 61.
ἔωθεε I, 11 not. coll. V, 67 not.
III, 33.
ἔωθινόν III, 104.
ἔως (*aurora*): *ἄμ' ἔω* VIII, 33 not.
πρὸς ἔω IV, 122. Vid. *ἡώς*. *ἔω*
et *ἡώ* vid. not. ad III, 106. IV,
18. 40.
ἔως μὲν (*aliquamdiu*) VIII, 74.
ἔως οὗ II, 143 not.
ἔωντοῦ iunct. comparativ. II, 25
not. VIII, 86 not. c. superlat. I,
193 not. I, 203. II, 8. 124. II,
149. IV, 85. 198. V, 28. *οἱ ἔωντοῖ*
I, 106 not. *παρ' ἔωντοῦ διδόντι*
VIII, 5 not.

Z.

- ζάθεος VII, 141 not.
 ζάπλουτος I, 32 not.
 ζέα (*spelta*) II, 36 not.
 ζεγέριες (*mures*) IV, 192 not.
 ζέειν de mari VII, 188 not. Conf.
 ἐκζέειν.
 ζεираι VII, 85 not. coll. VII, 69 not.
 ζεύγη I, 31.
 ζευγνύναι et ζευγνύσθαι IV, 83 not.
 γεφύρην III, 134 not. VII, 36 not.
 (τὸν Ἑλλησποντον) coll. VII, 8.
 §. 2 not. Cf. etiam καταζευγνύναι.
 ζεύγος III, 76 not. 130.
 Ζεὺς (de coelo) II, 13 not.
 Ζεὺς καθάριστος, μειλίχιος, ἐπίστιος,
 ἑταιρεῖος etc. I, 44 not. ξείνιος
 I, 43. Vid. *Iuppiter*.
 ζημιῶν VI, 21. (structura) VI, 136.
 (cum dativo rei) IX, 77. pass. et
 med. VI, 136 not. VII, 39 not.
 ζητήσιν ποιῆσθαι VI, 118 not. (κα-
 τὰ) ζητήσιν II, 44. VII, 170 not.
 ζῶειν et ζῶειν VII, 46. I, 86 not.
 ζῶη (ζῶη) I, 38. IV, 159 not. III,
 23 not. VII, 46 not. VIII, 105.
 ζοράδες IV, 192 not.
 ζυγὸν VIII, 20 not. ζυγὰ II, 96 not.
 ζῶα (*figurae, notae*) II, 4 not. II,
 124. 148. III, 47. 88.
 ζῶα ἐγγράφειν et ζωγράφειν I, 203
 not. II, 4 not. IV, 88 not.
 ζῶα et ζῶδια I, 70 not.
 ζωάγοια III, 36. 52 not.
 ζωγεῖν III, 52 not.
 ζωγρίη λαβεῖν VI, 38 not. III, 36.
 52 not.
 ζώνην λυεῖν VIII, 120 not.
 ζῶς (ζῶς s. ζῶς) I, 194 not. VIII,
 93 not.
 ζωρότερον VI, 84 not.
 ζωστήρ in Attica VIII, 107. — IV,
 10 not. IX, 74.
 ζῶω I, 86 not. III, 10. I, 120. (ἐπι-
 ζῶω) II, 69.

H.

- ἡ γὰρ δὴ II, 14.
 ἡ — ἡ V, 119.
 ἡ post superlativ. II, 35 not.
 ἡ κατὰ IV, 95.
 ἡ — τε I, 65 not. — ἡ τοι — γε I,
 11. (Add. Hartung: Lehre der Par-
 tik. II. pag. 357.)
 ἡ οὐ καὶ VII, 16. §. 3. V, 94.
 IV, 118 not.
 ἡ τις ἡ οὐδεὶς III, 140 not.
 ἡ κὲν VII, 159 not.
 ἡ μὲν pro ἡ μὴν I, 68 not. 196. 212.
 III, 66. 74 not. III, 133. IV, 154
 not. IX, 91. VI, 74 not. V, 93.
 coll. V, 92. §. 5. Conf. μὴ μὲν.
 ἡ περ IV, 50. IX, 26.
 ἡ et τῇ VII, 163 not.
 ἡβηδὸν VI, 21 not. I, 172 not.
 ἡβητήρια II, 133 not.
 ἡγεῖσθαι τινι III, 14 not. — ὁδὸν
 IX, 15 not. ἡγήμαι I, 126.
 ἡγεμονίη (differt ab ἀρχῇ) VII, 158
 not.
 ἡγεμῶν et ἡγεμῶν ὁδοῦ V, 14 not.
 V, 100.
 ἡγίας et Ἀγίας IX, 33 not.
 ἡθεσθαι cum particip. III, 34 not.
 VIII, 101 not.
 ἡδη VIII, 106 not. (iam) IV, 99.
 de loco III, 5. de tempore I, 116.
 coll. II, 148 not.
 ἡδη γὰρ II, 15. καὶ ἡδη IX, 7.
 ἡδη et δὴ confus. II, 51 not.
 ἡδονὴ δ' ἰδεσθαι II, 137. VII, 160
 not. — ἡδονὴ VII, 101.
 ἡδύ ἐστι (*placet, lubet*) VII, 101
 not. οὐχ ἡδιόν ἐστι λέγειν II, 46
 not. ἡδιστος (*πίνεσθαι*) IV, 53
 not.
 ἡεῖδε s. ἡδε I, 45 not.
 ἡετίδης et ἡετιωνίδης, ἡετιων V,
 92. §. 5 not.
 ἡθος et ἔθος II, 35 not. ἡθεα se-
 des I, 15 not. IV, 76. 80. VII, 10.
 §. 8. VIII, 100 not. coll. II, 142.

- ἐξ ἡθέων II, 142 not. — ἡθος (de indole) IV, 95 not.
 ἡῖα λέξων IV, 82. V, 62. vid. ἐρχομαι.
 ἡῖθεοι III, 48 not.
 ἡκειν (notione praeteriti) VIII, 139. 68. §. 2 not. — cum genitiv. I, 149 not. VII, 157 not. εὖ ἡκειν I, 30 not. VIII, 111. I, 149 not. V, 62 not. ἡκε et ἡλθε IX, 14 not.
 ἡλακάτη IV, 162 not.
 ἡλεκτρον III, 115 not. I, 50 not.
 ἡλικία (de statura corporis) III, 16 not. IV, 111. (de acriori studio) III, 36 not. coll. VII, 18. ἡλικίην (de aetate) V, 59 not.
 ἡλιος et ἡέλιος confus. IV, 40 not. πρὸς ἡλίον δυσμέων VII, 115 not. Conf. ἡώς.
 ἡμερα κ. ἄγρια (δένδρεα) VIII, 115 not. IX, 97.
 ἡμέρη (πᾶσαν ἡμέρην) I, 111.
 ἡμέρη διαφωσκούση III, 86 not. IX, 45.
 ἡμεροδρόμοι VI, 105 not. coll. VII, 182 not.
 ἡμεροσκοποί VII, 182 not.
 ἡμεροῦσθαι IV, 118 not. V, 2.
 ἡμέτερος: ἐν ἡμετέρου I, 33 not. VII, 8. §. 4.
 ἡμι in composit. (ἡμιτάλαντον, ἡμιπλίνθια etc.) I, 50 not.
 ἡμίονος I, 55. III, 153.
 ἡμιόνειαι ἄμαξαι I, 188 not.
 ἡμος (quando) IV, 28 not.
 ἦντο τὸ ἔργον VIII, 71 not. Vid. ἄνειν.
 ἡοῖος et ἡῶς VII, 157 not.
 ἡπειρος (quo sensu) IV, 91.
 ἡπια φάρμακα III, 130 not. ἡπιος de rege III, 89 not.
 ἡπιστήθη III, 15 not.
 Ἡραῖον I, 70. IX, 53.
 Ἡρακλέους et Ἡρακλῆος VII, 220.
 Ἡρακλήϊαι et Ἡρακλῆαι IV, 42 not. 181. 185. 196. στηλαί IV, 8 not.
 ἡριπον et ἡρειπον IX, 71 not.
 Ἡρόδοτος et Ἡρόδωρος confus. not. ad III, 5. IV, 10.
 ἡρωϊκοὶ χρόνοι not. ad IX, 27.
 ἡρῶν V, 47 not. coll. V, 67 not.
 ἡρων et ἡρῶα I, 167 not.
 ἡσθαί (exstructum esse) IX, 57 not.
 ἡσχημένος (ornatus) II, 130. Vid. ἀσκεῖν.
 ἡσσαν, ἡσσοῦσθαι. Vid. ἔσσαν, ἐσσοῦσθαι.
 ἡσυχία I, 45 not. coll. I, 86. VII, 11. 150. VI, 135 not.
 Ἡφαίστειον et Ἡφαιστήϊον II, 112 not. II, 121 not.
 Ἡφαιστόπολις II, 134.
 ἡώς, vid. ἔως. ἔς ἡῶ IX, 46 not. πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡέλιον ἀνατίλλοντα I, 204. IV, 40 not. IV, 44 not. VII, 58. III, 98 not. πρὸς ἡῶ καὶ τοῦ Ταναΐδος IV, 122.
 Θ.
 θαλαμῆ sc. ὀπή V, 33 not.
 θαλάσση (in arce Attica) VIII, 55 not. θαλάσση νοτίη IV, 13 not. IV, 37. 42 not. III, 17 not. βορητῇ et νοτίη II, 11 not. II, 158 not. II, 159 not. IV, 37. θαλάσση ἐρυθρῇ I, 1. II, 102. 159. θαλάσση ἥδε (mediterraneum mare) I, 1 not. I, 185 not. V, 49. θαλάσσα Ἑλληνίς (mare Aegaeum) VII, 28 not.
 θαλασσοκρατοῦντες (quinam) III, 122 not.
 θάλεια not. ad VIII, 99.
 θάλπειν VI, 61 not.
 θάπτειν I, 117 not. II, 81. VI, 30 not. V, 8 not. II, 169. V, 114. VI, 58. (θάπτειν πυρὶ) III, 29. III, 62. VII, 117. IX, 27 not. ἐθαψα et ἐθαψάμην confus. I, 117 not.
 θέειν δρόμον VIII, 74 not. πρὸς α-νος VIII, 140. §. 1 not.

- θεήλατος VII, 18 not. Vol. IV. p. 454.
 θεήομαι et θηήομαι I, 8. 10 not.
 59. I, 30 not. I, 68. III, 23. 25.
 VII, 146 not. VIII, 24. (Vol. IV.
 p. 466.)
 θέης ἄξιος I, 25.
 θέητρον (de spectatoribus) VI, 21
 not.
 θέια προήματα II, 66 not. coll. VIII,
 94 not. VI, 69. Vol. IV. p. 454.
 θέλη Σαλαμς VII, 141.
 θέλη τύχη (χορήσθαι) I, 126 not. II,
 139 not. IV, 8 not. V, 92. §. 3.
 Vol. IV. p. 453.
 θέιον (τὸ) III, 40. 108. I, 32.
 θέλειν et ἐθέλειν Vol. IV. p. 466.
 I, 32 not. 109 not. II, 14 not. I,
 205 not. VI, 37 not. VII, 37 not.
 — (solere) I, 74 not. VII, 10. §. 4.
 IX, 16. VII, 157. VII, 50. §. 1.
 VIII, 60. §. 3. (significare) IV,
 131 not. V, 80. VI, 37 not. (τὸ
 et τί θέλει) θέλειν in periphrasi
 II, 11 not. II, 14 not. VII, 49.
 §. 2. coll. VIII, 58. θέλειν (sol-
 len, können), I, 32 not. I, 109.
 II, 99. οὐ θέλειν s. ἐθέλειν (οὐχ
 ὡς ἤθελε) I, 16 not. I, 32. VIII,
 68. §. 1. ἐθέλοι et θέλει VII, 49.
 §. 2. VIII, 58 not. ἐβουλεύετο θέ-
 λων IX, 14 not.
 θέμιτον III, 37.
 θεοβλαβής I, 127 not. VIII, 137 not.
 θεογονίη (quid Persis) I, 132 not.
 coll. II, 53. Vol. I. p. 858.
 θεομήτωρ not. ad VIII, 85.
 θεοξένια (festum) I, 51 not. I, 172
 not.
 θεοπρόπος I, 67 not. V, 79 not.
 VII, 140 not.
 θεός unde dictus II, 52 not. — ὁ
 θεός, de certo deo, ut de sole
 II, 24 coll. IV, 79. — ἡ θεός I,
 105. VIII, 111 not. — ὁ θεός ab-
 solute dictum: Vol. IV. p. 454.
 I, 31 not. II, 133. VII, 10. IX, 16.
 et ita quoque: θεός οὕτω ἄγει
 VII, 8. §. 1 not. coll. IX, 91.
 σὺν θεῷ I, 86 not. III, 153 not.
 θεοφάνεια (festum) I, 51 not.
 θεράπων (ὁ) VII, 202 not.
 θερίζειν VIII, 112 not.
 θερμοπύλαι VII, 176 seq.
 θερμός not. ad VI, 38.
 θερμοφύοια Ephesiorum VI, 16 not.
 θεσπίζειν IV, 155 not.
 θετός VI, 57 coll. IV, 180 not.
 θεωρεῖν III, 32 not.
 θεωρία I, 29. θεωροί I, 67 not.
 θεωρίς (navis) VI, 87 not.
 Θήβησι (ἐν) I, 52 not. ἐς Θήβας et
 ἐν Θήβαις VIII, 134 not.
 Θηβαιεύς, Θηβαῖος et Θηβαῖκός I,
 132 not. II, 42 not.
 Θηκαῖος II, 86 not.
 Θήκη (sepulcrum) II, 42 not. III, 16.
 IV, 35 not. — arcula II, 86. II,
 67 coll. I, 52 not. I, 67. Θήκαι,
 mortuorum conditoria II, 67 not.
 II, 124. II, 148 not. II, 169. 136.
 90. IX, 83 not. Θήκη χρυσοῦ III,
 130 not. IX, 83 not.
 Θήλεια et Θήλεια I, 105 not. I, 192
 not. III, 85. Θήλεια νοῦσος Scy-
 tharum I, 105 not.
 Θηλυδρόλης VII, 153 not.
 Θηραῖσθαι II, 77 not.
 Θηρία (animalia domestica) II, 36.
 Θηριώδης VI, 44 not.
 Θησανυρίζειν II, 86. II, 121. §. 1.
 Θησανυροί Delphorum I, 14 not. III,
 57. IV, 162.
 Θήτες in Attica civitate I, 59 not.
 Θητεύειν VIII, 137 not.
 Θνήσκειν: τεθνηκώς, τεθνηώς et
 τεθνεώς IV, 14 not. τέτοκα τε-
 θνεώς I, 112 (de quo cf. Stall-
 baum. ad Plat. Sympos. p. 78 ed. 3.).
 θνητόν τὸ (quodvis animal) I, 216.
 θοινίζειν I, 129 not.
 θολερὸς et καθαρὸς oppos. IV, 53
 not.

- δορῇ III, 101 not.
 δορνύομαι III, 109 not.
 Θρασύλος VI, 114 not.
 Θρηϊκίη, Θρηῖσσα IV, 33 not.
 θρησκηῖ II, 37.
 θρίδαξ III, 32 not.
 θρόμβοι I, 179 not.
 θρόνος I, 9 not. III, 144 not. V, 72.
 θρυγατριδοῦς V, 67 not.
 θύειν (*mactare*) I, 126 not. (*strutura*) I, 50 not. II, 52. θύειν τὰ ἱρά IV, 33 not. VI, 38. σωτήρια s. σωτήρι VIII, 138 not. θύειν ἐπὶ τινα et τινι IX, 10 not. θύειν et θύεσθαι VII, 167 not. VII, 189 not. IX, 33. θύεσθαι καὶ καλλιχεῖν VII, 134 not.
 θυλάκιον III, 105 not.
 θύλακος III, 46 not.
 θυμῖαν III, 107. 112.
 θυμίημα et θύωμα II, 86 not.
 θυμιήματα τετριμμένα II, 86 not.
 θυμητήριον IV, 162 not.
 θυμός (*de affect.*) VII, 39. θυμῶ βουλόμενοι V, 49 not,
 θύννοι I, 62 not.
 θυρέη et Ἵδρέη confus. III, 59 not.
 θύρη αὐλεις, *vid.* αὐλεις. θύρη II, 96 not. II, 169 not. θύρας προσθεῖναι s. ἐπιθεῖναι (*fores claudere*) III, 78 not. — VIII, 51.
 θυρώματα II, 169 not.
 θυσανῶτοι II, 89 coll. IV, 189 not. (*ubi θύσανοι, i. e. Fransen, Troddeln*).
 θυσαί et θαλλαι iunguntur VIII, 99 not.
 θύωμα et θυμίημα II, 86 not.
 θῶκος I, 181. VI, 63 not. IX, 94 not.
 θώμιγγες I, 199 not.
 θώρηξ (*de muro*) I, 181 not.
 θῶνμα, θανμάζειν, θανμαστός, θωμαστός, θωμάζειν, θανμάζειν Pro-
 oem. II, 155. III, 148. I, 155 not. IV, 28 not. IV, 129 not. V, 49.
 θῶψ III, 80 not.
 I.
 iacere VII, 229 not.
 ἱαχος, ἱαχάζειν VIII, 65 not.
 ἱαμίδαι IX, 33 not.
 ἱᾶσθαι VII, 236 not. III, 53 not.
 ἱβις II, 75 not.
 ἰδέα (*species*) I, 80. II, 71 not. II, 92. IV, 109. VI, 119 not.
 ἰδέσθαι I, 88 not. 207. III, 6 not. VII, 208.
 ἰδη (*silva*) I, 110 not. IV, 109. V, 23. IV, 175.
 ἰδια τὰ et τὰ ἱερά oppon. VI, 9 not. VIII, 109 not.
 ἰδιοβουλευεῖν VII, 8. §. 4 not.
 ἰδιόστολος (*παῦς*) not. ad VIII, 17.
 ἰδιωτικός IV, 164 not.
 ἰδιῶται IV, 73 not.
 ἰδμεν et οἶδαμεν VII, 214 not.
 ἰδμεν (*et ἴσμεν*) IV, 152 not. I, 23 not.
 ἰδρύειν (*de templis*) VI, 67 not. coll. II, 42 not. II, 44 not.
 ἰδρυθέντων et ἰδρυνθέντων I, 172 not. II, 44.
 ἰέναι ἕξ τι I, 41 not. coll. I, 21 not. cum particip. I, 122. ἦσαν et ἦσαν I, 62. II, 163. coll. III, 19 not. et VII, 178 (*ubi μετήσαν et μετήσαν*). — III, 28 not. et III, 14 not. (*ubi παρήσαν, παρήσαν et παρήσαν*) ἔντο et ἔντο VI, 112 not. coll. VII, 122 not. et II, 70. IX, 78, *ubi de medio ἴεσθαι* ἴων (*ulterius progrediens*) VII, 109 not.
 ἰέναι (*et ἀφιέναι*) φωνήν II, 2 not. IV, 23. IV, 135 not. coll. VI, 29 not.
 ἱεραῖσθαι et ἱεροῦσθαι II, 35 not.
 ἱερεὺς i. q. ἀρχιερεὺς II, 110.

- ἱερόδουλοι not. ad I, 182. II, 35 not. II, 51.
 ἱερὸς ἀκτὴ VIII, 77 not.
 ἱερὸν s. ἱρὸν et νηὸς diff. I, 50. VI, 19 not. ἱρὸν τὸ ἀνάκτορον IX, 65 not. ἱρὰ ποιεῖν IX, 19 not. ἱρὸν i. q. τέμενος I, 199 not. coll. II, 91. VII, 197 not. VIII, 134 not. ἱρὰ atque ἄλσεα iunct. VII, 8. §. 2 not.
 ἱερὸς s. ἱρὸς (de sacrorum ministris) II, 54. ἱερὰ δημοτελεῖ VI, 57 not. ἱερὰ γίνεσθαι in sacris, quae li- tant, IX, 61. Vid. γίνεσθαι.
 ἱξεσθαι et ἱξεσθαι IV, 145 not. VIII, 58 not. coll. 52. ἱξεσθαι ἐπὶ τι II, 55 not. IV, 203. ἕς τι III, 14 not. 63 not. 65. VII, 225. VIII, 71 not.
 ἰῆ (vox) I, 85 not.
 ἰῆ καϊάν not. ad V, 1.
 ἰθαγενής II, 17 not. II, 10. VI, 53 not.
 Ἰθαμάτρης et Ἰθαμίθρης VIII, 130 not.
 ἰθίως (continuo) VIII, 108. V, 92. §. 2. VI, 10 not.
 ἰθύειν III, 39 not. IV, 122. VII, 8. §. 2 not.
 ἰθυμαχίη IV, 102. 120.
 ἰθύνειν I, 194. II, 177 not.
 ἰθὺς et ἰθὺ (ἐπὶ τινος) II, 119. VI, 95 not. IV, 89. V, 64 not. VIII, 38. κατ' ἰθὺ IX, 51 not. ἰθὺ ἐν τέχνῃ IX, 57 not.
 ἰθύτριχες VII, 70 not.
 ἰκανὸς (γνώμη) III, 4 not.
 ἰκετεύειν VI, 68. ἰκέτης VII, 120. VIII, 33 not.
 ἰκετηρίη V, 51 not. VII, 141 not.
 ἰμᾶς IV, 185 not.
 ἰνέεσθαι cum accus. II, 36 not. VI, 57 not. VI, 68 not. IX, 26. — confus. cum κατινέσθαι, ἐπι- κέσθαι VII, 35 not.
 ἰκνευμένως VI, 65 not. τὸ ἰκνεύ-
 μενον VI, 84 not. coll. 86. §. 1 not.
 ἱξεαι et ἱξεῖς confus. II, 29.
 ἱκρία V, 16 not. ἱκρίον (in navi) IV, 85 not.
 ἱκτίνος II, 22.
 ἱλασάμενοι I, 67 not.
 ἱλάσκεσθαι IV, 59 not. V, 47 not. V, 83.
 ἱμάτιον (pallium) not. ad III, 139.
 ἱμείρεσθαι VII, 44 not.
 ἱνα (ubi) I, 179 not. II, 133 not. II, 150 coll. IX, 27. (in quem usum) III, 6 not.
 Ἰόνιος ὁ πόλις VI, 127 not. VII, 20 not. IX, 92 not.
 Ἰοῦν I, 1 not. II, 41.
 ἱππαγωγὰ πλοῖα VI, 48 not. VII, 97 not. VII, 21.
 ἱππάζεσθαι IV, 114 not.
 ἱππᾶσιμος χάρος V, 63. χάρη IX, 13 not.
 ἱππενέεσθαι I, 79.
 ἱπποβόται V, 77 not.
 ἱπποδρόμοι VII, 158 not.
 ἱππος (ῆ) V, 63 not. I, 80 not. ἱπ- ποι de bigis V, 77 not. VIII, 115.
 ἱπποσύνη VII, 141 not.
 ἱπποτοξοίται IX, 49 not.
 ἱπποφορβὸς et ἱπποκόμος III, 85 not. ἱπποφορβίον IV, 110.
 ἱρήν, ἱρένες IX, 85 not.
 ἱρηξ (ἱεραξ) II, 65 not.
 ἱρουργίαι V, 83 not.
 ἱροφάντης VII, 153 not.
 ἱρωσύνη III, 142 not. V, 56.
 ἱσα πρὸς ἱσα I, 2 not. IX, 48.
 ἱσθμὸν διειρύνειν etc. VII, 24 not.
 ἱσηγορία III, 80 not. V, 78 not.
 ἱσις et ἱσις II, 59 not.
 ἱσουλαιά V, 92. §. 1 not.
 ἱσονομία III, 80 not. 142. V, 37 not. V, 78. V, 92. §. 1 not.
 ἱσοπαλῆς V, 49 not.
 ἱσος et ὁμοιος iunctum VI, 52 not.
 ἱσόψητος not. ad VI, 109.

- ἱστάναι* (struct.) I, 9 not. *ἱστάναι* καθαρὸς VII, 197 not. καθαρὸν χοροῦς III, 48 coll. IV, 76 not. ποιεῖσθαι *ibid.*
 (regem) III, 84 not. *ἱστάναι* et καθαρὸς χεῖρας I, 35 not. — (de
ἱστασθαι εἰκόνα II, 110. 143 not. fluviis) IV, 53. opp. θολερὸς *ibid.*
ἱστασθαι (bellum instituere) VII, τὸ καθαρὸν de flore exercitus I,
 9. §. 2 coll. VII, 175. equus *ἱστα-* 211 not. IV, 135 not. διὰ καθα-
 ται ὁρθὸς IX, 22 not. *ἱσταμένον* ροῦ I, 202 coll. VII, 183 not.
μηνὸς VI, 57 not. VI, 106 not. *Καθάρατος* Ζεὺς I, 44.
ἀντίοι ἱστασαν et *ἔστησαν* IX, 18 *καθαρῶς* I, 35. 44.
 not. IX, 26. *ἱστάναι* I, 17 not. *καθελκύειν* (de navibus) VII, 59 not.
ἔστηκνυῖαν et *ἔστεῶσαι* II, 126 not. *καθηγεῖσθαι*, vid. *κατηγεῖσθαι*.
ἔστηκε de statua II, 141 not. de *καθηκοντα*, τὰ (res praesentes) V,
 forma VIII, 121 not. *ἑστᾶσι* et 49 not.
ἑστᾶσι III, 62 not. V, 49 not. *καθῶς* et *κατῶς* IX, 82 not.
σῆναι ἔς τι III, 80 not. *κατά τι* *καί* (*idque*) I, 52. sensu explica-
 III, 117 not. *ἐπὶ τι* IV, 72 not. tivo, sic *καί οὗτοι* I, 102. 147
 VIII, 79. not. VI, 51. (vel s. etiam) IV, 82
Ἰστιάαι, *Ἰστιαῖοι* et *Ἰστιαῖσις* VIII, not. II, 114. IX, 87. vi intensiva
 23 not. ante *μᾶλλον* I, 65 not. II, 43.
ἱστιᾶν not. ad VII, 135 et V, 20. *καί μᾶλα* VII, 186 not. IV, 68.
ἱστίη VI, 86. §. 4. V, 40 not. coll. *καί* post verba similitudinis I, 94.
 VII, 135 not. *ἱστίαι* (familiae) I, III, 13. II, 102. VII, 50. §. 2.
 176 not. *ἱστίας οἰκῆιν* V, 40 not. *καί* (re vera) IV, 118 not.
ἱστιητόριον IV, 35 not. *καί* relativo pronom. add. II, 114
ἱστορέειν Prooem. not. I, 24 not. not. coll. IV, 171 not.
 II, 19 not. II, 29. *καί τὸν* IV, 9 not. 15.
ἱστορή (indagatio) I, 1 coll. II, 99. *καί* i. q. *καίπερ* not. ad II, 47. *καί*
 118. 119. discernitur ab ὄψει II, ἑὼν μὴ κ. τ. λ. (quantumvis non
 118. II, 49. Prooem. sive I, 1. esset) VII, 214 not.
ἱστορία ἀποδεικτικὴ not. ad I, 1. *καί* κως III, 121 not.
ἱσχειν i. q. *ἔχειν* IX, 12 not. i. q. *καίπερ* et *καί γὰρ* I, 86.
παρέχειν I, 175. *ἱσχειν* (de uxore) *καί τοι* (in conclusione) VIII, 68. §. 1.
 V, 92. §. 2. V, 41 not. Vid. *καί τοι περ* et *καί περ* VIII, 53 not.
ἔχειν. *ἱσχον ἄν* I, 42 not. νόφ *καί τοι γε* VII, 9. §. 2 not. VII, 148
ἱσχων V, 92. §. 7 not. coll. VIII, 53. 86. III, 80 not.
ἱσχία (copae) VI, 75 not. *καί* οὐ I, 91 not.
ἱσχρόφανος et *ἱσχόφανος* IV, 155 *καί* — *καί* VI, 98. et nott. ad IV, 53.
 not. *καί* — *καί* — *καί* I, 73. 106.
ἱσχυρὸς IX, 41 not. *καί* — *τε* II, 79. Vid. *τε*.
ἱτέινος IV, 67 not. *καί* — *δὲ* IV, 105 not. IX, 79.
ἱτρε (de clipei ambitu) VII, 89 not. *καί* δὴ VII, 38 not. 49. §. 2. VII,
ἱτῆρη IV, 43 not. 186 not. IX, 102 not. I, 73 not.
ἱχνεύται II, 67 not. *καί* δὴ et *καί ἡδὴ* conf. IX, 7
 not.
 K. *καί* δὴ *καί* I, 214. VI, 137 not. V.
καθαίρειν, vid. *καταίρειν*. 58. 61. IV, 62. 179. II, 1. IV, 118

- V, 38. VI, 74. VII, 1. II, 64. 110.
 III, 20.
καὶ πρὸς (insuper) I, 156 not. IX, 62. Vid. *πρὸς*.
καὶ δὴ πρὸς V, 67.
καίνουσιν II, 100 not.
καιρίην τετυφῶθαι III, 64 not.
κακὰ κακοῖς ἰᾶσθαι III, 53 not. τὰ κακὰ (*mala, calamitates*) VII, 152 not.
κακόβιος IV, 95 not.
κακοτεχνεῖν VI, 74 not.
κακότης (calamitas) II, 128 coll. VI, 67 not.
κακοῦσθαι I, 170 not. V, 27.
κακῶς γίνεσθαι I, 8 not. IX, 109. Vid. *γίνεσθαι*.
καλάμη πυρῶν IV, 33 not.
κάλαμος et καλάμιμος de arundine Indica VII, 64 et 65 not. III, 98.
καλάσιρις II, 81 not.
καλεομένη (quae dicitur) VI, 61 not.
καλινθεῖσθαι III, 52 not.
καλλιρεῖν (de sacrificiis) VII, 113 not. VII, 134 not. (ubi de forma) VI, 76 not. IX, 19 not.
καλλιστεύειν VII, 180 not. IV, 72 not. IV, 163.
καλός: καλλίων, ἀμείνων III, 32 not. *κάλλιστος ἀνὴρ* IX, 72 not. IV, 92 not. *καλὰ γίνεσθαι (litare)* VII, 134 not. IX, 36. Vid. *γίνεσθαι*. τὰ καλὰ (*honestas*) I, 8 not. *καλοὶ τε ἀγαθοὶ* I, 30 not.
κάλυξ II, 92 not.
Καλχηδῶν et Χαλκηδῶν IV, 144 not.
καλύπτειν IV, 64 not.
κάμαρα I, 199 not. IV, 69 not.
κάμιμος IV, 163.
κάμνειν I, 118 not.
κάμπτειν VII, 122 not.
κάνναβις IV, 75 not.
κάπηλος, καπηλεύειν I, 94 not. I, 155. II, 35. 141 not. II, 164 not. III, 89.
καπνοδόκη VIII, 137 not. IV, 103.
κάπριος III, 59 not.
κάπτειν not. ad II, 93. VII, 122.
Κάρ: ἐν Καρὸς αἰση V, 66 not.
καραδοκεῖν VII, 168 not.
κάρηνα VII, 140.
Καρομεμφίται not. ad II, 154.
(ἐν) Καρπαθῶ III, 45 not.
καρπὸς ἀδρός I, 17 not. IV, 180.
κάρτα (τὸ) VI, 52 not. VI, 98 not. IV, 183.
κάρτερος et κράτερος confus. VIII, 12 not. IX, 9 not. *καρτερὴ μάχη* I, 76 not. coll. VIII, 77 not.
κάρφεια III, 111 not.
Κασθαναίη et Κασταναίη VIII, 183 not.
κασία II, 86 not. III, 110 not.
Κασπάτυρος et Κασπάπυρος Excurs. Vol. II. p. 685.
Κασπὴ θαλάσση I, 202.
κασσίτερος Vol. II. pag. 689 seq.
κατὰ cum genitivo II, 39. II, 121. §. 3. VIII, 53. IV, 62 not. VII, 6 not. *κατὰ νότον* I, 9 not. I, 75. V, 118. *κατ' ἀκρῆς* VI, 18 not. *κατὰ τῆς θαλάσσης ἀφανίζειν* VII, 6 not.
κατὰ cum accusativo: (quod attinet ad) I, 49. 124 not. *secundum* I, 84. 172. V, 81. VI, 53. VII, 20. III, 4. VIII, 85. IX, 53. *sensu distributivo* I, 9 not. I, 103. 196. 202. II, 79. 93. III, 11. IX, 32. 20. IV, 181 not. VII, 104. VIII, 57 not. 113 not. IX, 102. (ubi *κατ' ὀλίγους e regione, ex adverso*) I, 76 not. II, 158. III, 14 not. III, 155. V, 110 not. VIII, 32. 85. IX, 31 not. IX, 71. *in similitudine* I, 84. 98. 121 not. II, 10 not. II, 92. III, 20 not. IV, 139. III, 155. IV, 23. 181 not. 192. *valet bei* I, 80 not. II, 121. §. 4 not. VI, 101. II, 148. VII, 114. 170. *valet in s. per* I, 30 not. I, 77 not. II, 149. III, 86 not. 109.

- IV, 62. 73. VIII, 133 not. valet ob, propter VIII, 30 not. 106 not. VII, 142. Hinc κατὰ τοῦτο ib. VI, 44 not. VII, 136. IX, 48 coll. V, 33. III, 109 not. cum numeral. VI, 44. 117 not. VII, 173 not. coll. II, 148. post verba mittendi et simil. III, 4. IX, 53 not. de tempore III, 126 not. V, 59 not. coll. I, 167, ubi bis ponitur.
- κατὰ ἔχθος (ob inimicitias) IX, 15 not. coll. IX, 37 not. coll. 48 not.
- κατὰ λητῆν II, 152 not.
- κατὰ ζήτησιν II, 44 not. VII, 170 not. κατὰ κομιδὴν IX, 73 not.
- κατὰ τοὺς Αἰακίδας VIII, 83 not.
- κατὰ δύναμιν III, 142 not.
- κατὰ συντυχίην IX, 91.
- κατὰ νόον IV, 97. VII, 104.
- κατὰ et ἀνὰ δόον II, 96 not. VII, 36.
- κατ' οὐρον IV, 163 not.
- κατὰ λόγον VII, 36. II, 109. V, 8 not. VIII, 111. IX, 89.
- κατὰ πόδας V, 98 not.
- κατὰ στίβον IV, 122 not. V, 102 not.
- κατ' ἐργασίην II, 135 not.
- κατὰ δαίμονα I, 111. 126 not. III, 139. 153 et VI, 84.
- κατὰ στόμα VIII, 11 not.
- κατὰ τὸ χρηστήριον VII, 178 not.
- κατὰ τέλεα VII, 211. IX, 20.
- κατὰ τὸ κάρτερον I, 212 not. et κράτος III, 65 not. κατὰ τὸ ἰσχυρόν V, 62 not. IX, 2 not. IV, 201.
- κατὰ τοὺς πατέρας παρίεναι III, 14 not.
- κατ' οἶκον ἔχειν VI, 39 not. III, 79.
- κατὰ χώρην I, 17. III, 185 not. IV, 97. 135 not. 201. VI, 42 not. VII, 95 not. VIII, 73 not. 108. IX, 55 not.
- (τὸ) κατ' ὕμεις V, 109 not. VII, 158.
- κατὰ τοῦτο — τη I, 185 not. I, 84. III, 64 not. III, 86. 125.
- κατὰ τοῦτο — ἔνα III, 64 not. III, 86 coll. 125.
- κατὰ (pro καθ' α) II, 6. 99. 116. I, 208 not. III, 86 not. V, 11. 89. 112. VI, 53. 88.
- (τὰ) κατὰ τινα I, 31 not.
- κατ' οὐδὲν (εἶναι) II, 101.
- κατ' ὃ τι VI, 3 not. VII, 2.
- κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ VII, 95. κατὰ ταῦτα, κατὰ τὰ IV, 76 coll. 155. Aelian. N. A. I, 24 ibique lacobs.
- (ἦ) κατὰ IV, 95 not.
- κατὰ (in verb. compos.) III, 45 coll. VI, 75.
- καταβαίνειν I, 90 not. 116 not. II, 91 not. V, 22 not. IX, 94 coll. III, 75. cum accusat. VII, 218 not. καταβῆναι ἐς Τροφῶνιον et simil. VIII, 133 not. coll. V, 92. §. 5.
- καταβάλλειν IX, 63 not. — (reicere, infringere) VIII, 77 not. (solvere) IX, 120 not. de victimis IV, 60 not. — conferre VII, 25 not. — καταβάλλειν ἐς τὸ μηδὲν IX, 79 not.
- καταβέβρωται IV, 199 not.
- κατάγειον IV, 95. (terrestria) IV, 175 not. III, 97 not.
- κατάγειν (exsules) V, 30 not.
- κατάγειν (de navibus) not. ad VI, 41 coll. VII, 59 not. κατάγεσθαι (appellere) IV, 43 not. 156. VIII, 4 not. 132.
- καταγελᾶν (deridere) VII, 9 not. III, 37. III, 155. IV, 79. V, 68.
- καταγερᾶν: κατεγήρα VI, 72.
- καταγινώσκειν VI, 97 coll. VI, 2.
- καταγίξειν I, 86 not. I, 183. II, 130. VII, 167. VI, 35. καταγίεσθαι I, 202.
- καταγινέων VI, 75 not.
- καταγραφῆναι III, 108 not.
- καταγωγή V, 52 not. VI, 35. I, 181.
- καταδαπανᾶν V, 34 not.

- καταδέειν III, 123 not. καταδῆσαι (convincere) IV, 68 not.
καταδεικνύναι I, 163 not. IV, 95.
IV, 42. κατεδέδεκτο VII, 215 not.
καταδιδόναι (de flaviis) IV, 50 not.
85.
καταδικᾶν IV, 68 not.
καταδοκεῖν i. q. δοκεῖν III, 27 not.
VI, 16. IX, 99 not. 57 not.
καταδύειν naves VI, 17 not. κατα-
δύναι (se abdere) IV, 76 not. IX,
37 not.
καταεἶδεν (incantare) VII, 191 not.
καταεὐγυνσθαι (ἀναγκάη) VIII, 22
not.
καταθύειν VIII, 19 not.
καταθρώσκειν (cum accusativo) VI,
134 not.
καταθύμιος V, 39 not. IX, 45.
καταινεῖν IX, 33 not.
καταιονᾶν et καταιονεῖν not. ad III,
130.
καταιρεῖν VI, 41 not. καταιρεῖσθαι
VI, 29. VII, 50. §. 2 not. II, 172
not. IV, 137. — tollere VII, 8.
§. 1 not. IX, 27 not. (evertere)
I, 4 not. V, 114.
καταισχύνειν VII, 52 not.
κατακαίειν: κατεκάη II, 179 not.
IV, 79. κατεκαίετο I, 50.
κατακείσθαι (de aegrotantibus) VII,
229 not.
κατακερτομεῖν II, 135 not.
κατακλᾶν (κατέκλων) IX, 62 not.
κατάκλισις VI, 129 not.
κατακοιμᾶν et κατακοιμίζειν VIII,
134 not. τὴν φυλακὴν IX, 93 not.
κατακοιμᾶσθαι not. ad IV, 172. VIII,
134.
κατακοντίζειν IX, 17 not.
κατακρατεῖν IV, 168 not. VII, 168.
κατακρουεργῆσαι VII, 181 not.
κατακρίνειν et κατακρίνεσθαι VII,
146 not. II, 133.
κατακυλίνδω V, 16 not.
καταλαμβάνειν (dirimere controver-
sias) VII, 9. §. 2 not. (coërcere,
compescere) I, 46 not. I, 87. V,
21. III, 36 not. III, 52. 128. VII,
9. §. 2. IX, 2 not. assequi VI,
29 not. IX, 57. 119 not. VII, 211
coll. VI, 55. VIII, 6 coll. VIII,
37 not. 114.
καταλαμβάνειν de iis, quae aliquem
invadunt, ei accidunt, II, 66 not.
III, 10. II, 152. III, 33 not. III,
42 not. 65. 66. 118. 139. 143. IV,
8. 11. 33. 105. 161. VIII, 21. 109
not. IX, 60 not. 92. VI, 19. —
τὰ καταλαμβάνοντα IX, 49 not.
καταλαβεῖν πίστι III, 74 not. IX,
106 not.
καταλαβεῖν et καταβαλεῖν confus. I,
87.
καταλαμπτέος III, 127.
καταλέγειν I, 173 not. VII, 123 not.
IV, 83. VII, 6 not. καταλεχθεῖς
VI, 33.
καταλείπεσθαι μνημόσυνα IX, 16
not. Cf. μνημόσυνον.
καταλείπεσθαι passivo sensu IV, 84
not. 135 not.
καταλέγειν V, 38 not. IX, 5.
καταλλάττειν V, 28 not.
καταλογεῖν c. accusat. I, 144. I, 84
not.
καταλύειν VI, 9 not. VII, 6 not.
IX, 11. VIII, 140. §. 1 not. V, 72
not. et 92. §. 1. (evertere).
καταλύσεις (hospitia) V, 52 not.
καταμαργᾶν VIII, 125 not.
καταμάρπτειν VIII, 125 not.
καταμιαίνεσθαι VI, 58 not.
καταμύσσειν IV, 71 not.
κατανάσσειν VII, 36 not. coll. 60 not.
καταντίον VI, 118 not. VII, 33 not.
κατανύειν (navi) VI, 140 not. coll.
139.
καταπακτὴ θύρη V, 16 not.
καταπάσειν II, 144 not. II, 162. V,
38 not. VIII, 99 not. τινὰ τῆς
ἐργῆς VI, 43 not. VII, 105 not.

- κατεπαύσθη et κατεπαύθη I, 130 not. I, 168 not. VI, 71 not.
- καταπειρητηρή II, 5 not.
- καταπλάσσεσθαι τὴν κεφαλὴν πηλῷ II, 85 not.
- καταπλέκειν (pertexere) III, 98 not. IV, 205. VIII, 83 not. VIII, 128 not.
- καταπλέω I, 185 not. VIII, 132 not.
- καταπορνύειν I, 94 not. I, 197.
- καταπορίζεσθαι III, 36 not. 156. et V, 105. VII, 17.
- κατάπτεσθαι θεῶν VI, 68 not. coll. VIII, 65 not.
- καταρᾶσθαι II, 39 not. IV, 184.
- καταράσσειν: κατέρξαν et κατήρα-ξαν confus. V, 63 not. IX, 69 not.
- καταρρήγνυσθαι VII, 23 not. VIII, 99 not. coll. IX, 69 not. — καταρρηγνυμένη II, 12 not.
- καταρρωδεῖν et κατορρωδεῖν I, 34 not. VIII, 103. IX, 58.
- καταρτᾶν III, 80 not.
- καταρτίζειν V, 28 not. V, 29. 106.
- κατηρτισμένους IX, 66. III, 80 not.
- καταρτιστῆρ IV, 161 not.
- κατάρχεσθαι II, 45 not. IV, 60 not. IV, 103. κατάρχεσθαι et κατεύ-ξασθαι confus. IV, 103 not.
- κατασβῆναι et καταστήναι confus. IV, 5.
- κατασκευῇ IX, 82 not.
- κατασκήπτειν I, 105 not. VII, 10. §. 5 not. VII, 134. 137.
- κατασπᾶν not. ad VII, 59.
- κατάστασις III, 46. VIII, 141. IX, 9.
- κατάστεγος II, 148 not.
- καταστορεῖν IX, 69 not.
- καταστρέφεσθαι, καταστραφῆναι et καταστραφῆναι I, 130 not. VI, 40 not.
- καταστροφῇ I, 6 not.
- καταστρώωνυσθαι VIII, 53 not. IX, 76.
- κατασώχειν IV, 75 not.
- κατατείνειν I, 189 not. IX, 15 not.
- κατατέμνειν vias I, 180 not.
- κατατιθέναι (solvere) IX, 120 not.
- κατατιθέναι ἐς μέσον IV, 161 not.
- κατατίθεσθαι et παρακατατίθεσθαι VI, 118. ἐς τι VI, 73 not. κατα-τίθεσθαι χάριτα et simil. IX, 60. VI, 41 not. VII, 178. IX, 78 not.
- καταφαίνεσθαι (apparere) VΠ, 51 not.
- καταφαρμάσσειν II, 181. not. ad VII, 114.
- καταφερῆς et κατωφερῆς II, 63 not.
- καταφύγων κατέφευγε IV, 23 not.
- καταφράζειν IV, 76 not.
- καταφρονέειν I, 59 not. I, 66. VIII, 10 not.
- καταχαίρειν VII, 239 not.
- καταχαλκούν VI, 50 not.
- καταχορδεύειν VI, 75 not.
- καταχρᾶν (sufficere) I, 164 not. IV, 118 not. VII, 72 not.
- καταχρᾶσθαι (interficere) I, 82 coll. 110. 117. III, 36 not. IV, 146 not. VI, 135. IX, 120 (καταχρησθῆναι).
- καταχρυσόων IV, 26 not.
- καταχῶσαι (καταχωσθῆναι βίβει) VII, 225 not.
- καταψῶσαν VI, 61 not.
- κατειλεῖν: κατειληθῆναι ἐς τὸ τεῖχος et simil. I, 80. 176. 190. II, 141. III, 13 not. 146. IX, 107. V, 119. VI, 133 not. VIII, 27 not.
- κατειλημένος et κατειλημένος et κατειλυμένος confus. II, 8 not.
- κατειλημένος et κατειλημένος confus. IX, 31 not.
- κατειλίσσειν VII, 76 not.
- κατειλυμένος II, 8 not.
- κατειπὶν II, 89 not.
- κατειργνύειν IV, 69. V, 63 not.
- κατειρύειν VIII, 96 not.
- κατεῖσε IV, 79.
- κατελεῖν, vid. καταιρεῖν.
- κατελκύειν (naves) VII, 100 coll. not. ad VII, 59.

- κατεπείγειν VIII, 126 not.
κατεργάζεσθαι active VI, 102. VIII, 100. 109. VII, 6 not. IX, 106, passive comparari VII, 102 not. (interfici) I, 141 not. coll. I, 123. IX, 35. κατεργάζεσθαι (subigere) VIII, 100 not. (adduci, persuaderi) IX, 108 not. κατεργυνῶσι et similia IV, 69 not. 72 not.
κατέργειν V, 63 not. VI, 102 not.
κατερείκεσθαι III, 66 not. VIII, 99 not.
κατερείπειν VII, 140 not.
κατέρχεσθαι II, 111 not.
κατεσπονδασμένος ἀνὴρ II, 174 not.
κατεύχεσθαι I, 132 not. IV, 70. κατεύχεσθαι et κατάρχεσθαι confus. IV, 103 not.
κατέχειν (potiri) IV, 43 not. III, 143 (ubi de forma κατάσχη).
κατέχειν (cohibere) VIII, 114 not. VI, 9 not. coll. VI, 129 not. — (naves appellere) VI, 101 not. VII, 188. VIII, 40. κατέχεσθαι ἐκ θεοῦ IV, 79 not. τὰ κατέχοντα πηγματα VI, 40 not.
κατηγέσθαι (monstrare, praeire) IV, 125 not. IV, 151. IX, 40. IX, 104. VI, 107 not. VII, 183 not. VII, 215 not. — (instituere) II, 56 not. III, 134. VII, 8. §. 1.
κατηγεμῶν VII, 128 not.
κατηγορεῖν III, 115 not. VIII, 60. IV, 189.
κατήκειν: structura cum dativo I, 148 not. κατήκειν ἐπὶ τι IV, 18 not. 99. 171. ἔς τι VII, 33 not. τὰ κατήκοντα IV, 136 not. V, 49 not. I, 97 not. VII, 104.
κατήκοος I, 100. — (subditus) cum dativo I, 141 not. I, 143. I, 171. V, 10 not. (ubi c. genitivo).
κατηλογεῖν III, 121.
κατῆρες VIII, 21 not.
κατηρημένον (χορήμα) III, 80 not.
κατηρητισμένος, vid. καταρτίζειν.
κατῆσθαι (otiosum sedere) III, 134. not. V, 63 not. III, 151.
κατῆσθαι ἐν τάξει IX, 72 not.
κατῆσθαι ἐπὶ τι II, 86 not.
κατῆσθαι ἐκ τοῦ μέσου III, 83 not. IV, 118 not. VIII, 22 not. II, 142.
κατῆστο I, 43 not. 45. III, 83.
κατέαται II, 86 not. coll. III, 144. IV, 196 not. IX, 90.
κατιέναι. — κατῆι V, 16 not. vid. ἔξει. — (de exsilio redire) κατιόντες I, 62 not. IX, 26. III, 19. IV, 1 not. coll. VII, 160 not. κατιόντος τοῦ ἀνέμου not. ad I, 212.
κατίεσθαι VII, 138 not. κατιέναι (κατῆκε) V, 16. VIII, 109 not.
κατίζειν: κάτισε et κατισῆς confus. I, 88. IV, 79. κατίσαι ἐπ' οἰκήματος II, 121. §. 5. II, 126 coll. III, 68. ἔς τι I, 14 not. III, 14 not.
κατιππάζεσθαι IX, 14 not.
κατιρῶσαι I, 164 not.
κατιστάναι VII, 105. VIII, 85 not.
κατιστάναι (constituere) V, 25 not. V, 94 not. VII, 105 not. — ἐπὶ τὸ ἄμεινον VII, 158 not.
κατίστασθαι V, 92. §. 6 not. VIII, 105 not.
κατεστᾶσι et κατεστάσι I, 196 not. 200. II, 70. 84. IV, 63.
κατεστηκώς et κατεστεῶς III, 89 not.
κατεστηκεῖ I, 92. IX, 70. 37 not. τὰ κατεστεῶτα I, 59 not. οἱ κατεστεῶτες VII, 205 not. coll. VIII, 36 not.
καταστᾶς ad dicendum consistens I, 152 not. coll. III, 117.
καταστῆναι ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας III, 46 not. coll. III, 156. VI, 106 not.
καταστῆναι de ventis VI, 140 not.
καταστάντων εὐ τῶν πρηγμάτων VI, 105 not.
κατέσχειν III, 28 not.
κατοικήσαι et κατοικῆσαι confus. II, 154 not.

- κατοικήσθαι et κατοικεῖσθαι confus. I, 202. κατοικημένος III, 91 coll. I, 27. III, 102. IV, 8.
- κατονόσασθαι II, 136 not. II, 167. 172.
- κατόπτῃς III, 17 not.
- κατορχεῖσθαι III, 151 not.
- κατύπερθε, κατυπέρετρα I, 67 not. VII, 233 not. VIII, 19 not. VIII, 75.
- κατυπνοῦν VII, 12 not.
- κατωτέρω VIII, 132 not.
- κατωμοσίη VI, 65 not.
- Καυκάσος, Καυκάσιος III, 97 not.
- Καυκωνες I, 171 not.
- κα additum particulae εἰ I, 174 not.
- κέγγροι II, 93. III, 100.
- κεδρή II, 87.
- κεινός et κενός (vacuus) I, 73. VII, 131 not. VIII, 28. IX, 85 not.
- κεῖνος et ἐκεῖνος confus. IV, 139 not. VIII, 68. §. 1.
- Κεῖοι et Κῖοι et Κήιοι VIII, 1 not.
- κείρειν VII, 131 not. IV, 127 not. IX, 24. κείρεσθαι λόφους IV, 175 not.
- κεῖσθαι de nominibus IV, 54. VII, 198. — εὖ κεῖσθαι not. ad VIII, 102. de mortuis VIII, 25 not. — de praemiis VIII, 26 not. κεῖσθαι de iis, quae diruta iacent VII, 176 not. ἐπέατο I, 167 not.
- κεῖται et κέεται ac simill. I, 9. 14. 51. 196. III, 22 not. IV, 64. VII, 176 not. 198 not. VIII, 41 not.
- κεκορημένος III, 80 not.
- κέλευμα, κέλευσμα IV, 141 not. VII, 16 not.
- κελευσμοσύνη I, 157 not.
- κέλης (equus) VII, 86 not. (navis) VIII, 94 not.
- κεντροῦν III, 16 not.
- κεραῖζειν VII, 125 not. VIII, 86 not.
- κεράμιος III, 96 not.
- κεράμιον III, 6 not.
- κέραμος V, 88 not. III, 6 not.
- κέρας (de promontorio) not. ad VIII, 76. τὰ κέρα (de forma) cf. IV, 183 not. 191. ἐπὶ κέρας s. κέρας ἄγειν τὰς ναῦς VI, 12 not.
- κερδαίνειν cum dativo VIII, 60. §. 3 not.
- κέρδιον IV, 86. §. 3 not.
- κέρκουροι VII, 97 not.
- κέρτομοι V, 83.
- κευθμῶν VII, 141 not.
- κεφαλαίωμα III, 159.
- κεφαλὴ cum contemptu III, 29 not. ἄρραφος IX, 83 not.
- κῆδος, κηδεστής VII, 189 not.
- κηλωνήιον I, 193 not. VI, 119.
- Κῆρες ἐπερχόμεναι VII, 228 not.
- κηρόν II, 92.
- κῆρυξ et κήρυξ IV, 128 not.
- κηρυκήιον IX, 100 not.
- κῆτεα ἀνάκονθα IV, 53 not.
- κίβδηλος I, 66 not. 75. V, 91.
- κιθαροφδός I, 23 not.
- κιθῶν pro χιτῶν I, 8 not. — de tunica V, 106 not. de muro VII, 139 not.
- κῖκι II, 94 not.
- Κιλλικύριοι VII, 155 not.
- κινδυνεύειν (videri) IV, 105 not. cum dativo: VIII, 60. §. 1 not.
- Κινδός, Κινδύη, Κινδυεύς in Caria V, 118 not.
- κινεῖν III, 80 not. VI, 98. πᾶν χεῖμα V, 96.
- κιννάμωμον III, 111 not.
- κίων (ὁ et ἡ) IV, 184 not. I, 92 not.
- κλαίειν λέγω et simil. IV, 127 not.
- κλεινός et κλειτός confus. VII, 228 not. V, 92. §. 5 not.
- κλέπτεσθαι VII, 49. §. 2 not.
- κληδῶν V, 72 not. IX, 91 not. 100 not.
- Κληῖδες in Cypro V, 108 not.
- κληῖω: ἐκκλητίζομεναι I, 31 not. coll. II, 121. §. 2. Hinc συγμ-κλητῆμένη VII, 129.
- κλήρος I, 76. 167 not. III, 83. 128.

- κληροῦν, κληροῦσθαι not. ad III, 128.
κληροῦχοι V, 77 not.
κλίβανος II, 92 not.
κλίνειν IX, 16 not. — (de sole) IV, 181 not.
κλίνη: κλίνειν ἐπέχρυσαι, ὀλόχρυσαι IX, 80 not.
κλισιάδες (metaphorice) IX, 9 not.
κλυστήρ et κλύσμα II, 87 not.
κλώθειν V, 12 not.
κλώσματα, ἐρίον, κλωστήρ V, 12 not.
κνάπτω not. ad III, 108.
κνᾶν τὸν κηρὸν VII, 239 not.
κναφήιον I, 92 not. IV, 14.
κνάφος I, 92 not.
κνίξειν (de amore) VI, 62 not. coll. VII, 10. §. 5 not.
κνύζημα II, 2 not.
κόθορνος I, 155 not. VI, 125 not.
Κοῖλα (τὰ) Euboeae VI, 100 not. VIII, 13.
Κοίλη (ἡ) via Attica VI, 103 not.
κοιλίη κενή II, 40 coll. II, 86. 87. IV, 72.
κοινολογεῖσθαι VI, 23 not.
κοινός: τὸ κοινὸν (commune civitatis) V, 109 not. IX, 117 not. — (aerarium) VII, 144 not. IX, 86. 87. τὰ κοινὰ III, 156 not. V, 109. ἀπὸ τοῦ κοινοῦ VIII, 135 not. coll. IX, 87.
κοῖος pro ποῖος I, 30 not. (κοίη).
κοῖτος, κοίτη et κοιτῶν I, 9 not. V, 20. II, 95 not. VII, 17. III, 134 coll. IX, 76 not.
κολλᾶν, vid. κόλλησις.
κόλλη (gluten) II, 86.
κόλλησις et κολλητὸν I, 25 not.
collidere: not. ad VIII, 16.
κόλον IV, 29 not.
κολοσσός II, 130 not. 143. 175. 176.
κολοῦειν τοὺς ὑπερέχοντας V, 92. §. 6 not. VII, 10. §. 5 not.
κόλπος (sinus) VI, 125. κόλπος Ἀραβικός I, 1.
κομέειν (comam alere) II, 36. — (spiritum sumere) V, 71 not.
κομῆται VI, 19 not.
κομιδὴ VIII, 108 not. 120. IV, 134. VII, 170. 229. IX, 73. IX, 107.
κομίζειν (transferre, deferre) I, 153 not. IX, 115 not.
κομίζειν et κομίζεσθαι V, 83 not. VIII, 106.
κομίζεσθαι de terrestri itinere V, 98. VI, 16. (de maritimo) I, 185 not. V, 108. VII, 49. §. 1. VIII, 107 not. II, 60 not.
κόμιστρα I, 118 not.
κόμμι (τὸ) II, 86 not. II, 96.
κοπάζειν VII, 191 not. (ἐκόπασεν ἄνεμος.)
κόπτεσθαι VI, 58 not. II, 121. §. 4.
Κόρη (ἡ) VIII, 65.
κόρη et κόρη IV, 33 not.
κορμολ VII, 36.
Κόρος VIII, 77 not.
Κορυθαλλός et Κορυθαλός VII, 214 not.
κόρυμβος (montis vertex) VII, 218 not.
κορυνηφόροι I, 59 not.
κορυφαῖοι VI, 23 not.
κορμεῖν (regere) I, 59 not. (de capillis) VII, 209. κορμέεσθαι (instrui) IV, 180 not. — (annumerari) VI, 41 not. ἐνεκορμέετο III, 91 not. coll. VI, 41.
κόσμος I, 65 not. I, 99 not. VII, 31 not. — (de suppellectili pretiosa) III, 123 not.
κόσμον φέρειν VIII, 60.
κόσμων (οὐδενὶ) III, 13 not. VII, 36 not. VIII, 60. §. 3 not. et 67 not. IX, 59. 65.
κοτύλη VI, 57 not.
κοῦ γε δὴ II, 11 not. κοῦ δὴτα III, 6 not.
κουβλός III, 64 not.
κουρβίδιος γυνή I, 135 not. VI, 138.
κουρβιπνός VI, 86. §. 3 not.

- κράνεα* varii generis VII, 63.
κρανέλινα τόξα VII, 92 not.
Κράστις fluvius V, 45 not.
κραταλρινος I, 47 not.
κρατεῖν (possidere) V, 16 not.
κρατερός VIII, 77 not. (vid. *κάρτερος*.)
κρατήρες I, 14 not.
κράτος: τὸ κράτος ἔχειν III, 69 not.
κρατύνειν VII, 156 not.
κραυγαυνόμενος I, 111 not.
κρεῖξ II, 76 not.
κρέας: κρέεσαι I, 47. κρέα III, 23.
κρεουργηδόν, *κρεουργῆσαι* III, 13 not. VII, 181.
κρηπίς I, 93 not. II, 170.
κρησφύγετον V, 124 not.
κρίνεσθαι III, 120. V, 22.
κρίος VI, 50.
Κρισαῖος et *Κρισσαῖος* VIII, 32 not.
κρίσις (disceptatio) V, 5 not. VIII, 69 not. VII, 26 not.
κροκόδειλος II, 69 not.
κροκὺς III, 8 not.
κρόμωνα καὶ σκόροδα iunct. IV, 17 not.
κρόταλα II, 60 not.
κροτεῖν VI, 58 not.
κρύπτειν γῇ (sepelire) V, 4 not. I, 140 not. II, 130. I, 216. IV, 103.
κρῶσαι et *κρόσαι* II, 125 not.
κταῖσθαι VII, 29 not. *ἐκτεῖσθαι* et *κεκτεῖσθαι* I, 49 not. *ἐκέκτητο* et *ἐκτητο* III, 39 not. coll. V, 90.
ἐκτηνται et *ἐκτέαται* II, 50 not. III, 97 not. IV, 23. 174. *ἐκτατο* conf. cum *ἐκτέετο* et *ἐκτητο* VIII, 112 not.
κτανίζεσθαι (de coma) VII, 208.
κτήνη I, 50 not.
κτίζειν χώραν IV, 12 not. I, 16. I, 167 not.
κτιλοῦν IV, 113.
κτιλώσασθαι IV, 113 not.
κτιστὺς et simil. IX, 97 not.
κυνάμφ αἰρεῖσθαι ἀρχαῖς VI, 109 not.
κύβοι I, 94 not.
κυβερνῆται apud Aegyptios II, 164 not. 175.
κύειν V, 41 not. VI, 68 not.
Κύθηρα et *Κυθηρία* I, 82.
Κύθνιοι VIII, 46.
κυῖσκεσθαι not. ad III, 108. IV, 30 not.
κυκλοῦσθαι VIII, 10 not.
κύκλος (orbis, de rerum vicissitudine) I, 207 not. *κύκλω* IV, 72 not. II, 170 not. IV, 180. IV, 202.
κυλλήσταις II, 77 not.
κυματίας (ventus) II, 111 not. VIII, 118.
κυματωγῇ IV, 196 not. IX, 100 not.
Κυναίγειρος VI, 114 not.
κυνήη, *κυνῇ* VII, 77 not.
κυνηγέσιον (τὸ) I, 36 not.
κύπερος IV, 71 not.
κυρβασίη V, 49 not. VII, 64. 61.
κυρῆσαι τινος not. ad VII, 208. I, 31.
κυρῆη ἡμέρη V, 49 not. V, 93 not.
Κύρνιοι VII, 165.
κυροῦν VI, 86. §. 2 not.
κύρτη I, 191 not.
κύρωσις VI, 129 not.
κυψέλη V, 92. §. 4 not.
κῶλον I, 179 not. II, 126 not.
κῶμος I, 21 not.
κῶνωψ II, 95 not.
κωπέες V, 23 not.
κωπὸς (mutus) I, 36 not.
- Δ.
- Λάβρανδα* et *Λάβρανδα* V, 119 not.
λάβρος I, 87 not. IV, 50 not. VIII, 12 not.
λαβρὺς (securis) V, 119.
λαγὸς (lepus) (de forma) I, 123 not. III, 108 not. IV, 134. VII, 57 not.
λαγχάνειν κληρῶν etc. I, 167 not. VIII, 117. III, 83 not. III, 128 not. IV, 94. 153. de diis VII, 53 not. VII, 144 not. *κυνάμφ* VI, 109.

- λάθη* VIII, 112 not. IX, 90.
λαίσια VII, 91 not.
λάϊτον, *λήϊτον* VII, 197 not.
Λακεδαίμων et *Σπάρτη* diff. VII, 234 not. *Λακεδαιμόνιοι* quinam proprie: IX, 11 not. coll. IX, 70.
Λακεδαιμόνιοι Λωριέες III, 56 not.
λάκκος IV, 195 not. VII, 119 not.
λαμβάνειν (*capessere*) III, 71 not. *πίστι καὶ ὀρκίοις* III, 74 not. — *deprehendere* VI, 52. I, 34 not. (*ubi de fato*) et IV, 79 not. (*ubi de divino furore*) *λαμβάνεσθαι* *χαλεπῶς* II, 121. §. 4. *ανάγκη* *λαμβάνεσθαι* VI, 92. *λελάβηκε* not. ad VIII, 122.
λαμπὰς et *λαμπαδηφορίη* VI, 105 not. VIII, 98 not.
Λαμπιτῶ nomen VI, 71 not.
λαμπρός de vento II, 96 not.
λαμπροφωνίη VI, 60 not.
λάξεσθαι VII, 144 not.
λάξις, *λήξις* IV, 21 not.
Λαοδόκη et *Λαοδίκη* IV, 33 not.
λαός, vid. *λεώς*.
λαπάρη II, 86. VI, 75 not.
λάσθη VI, 67 not.
λαῦραι I, 180 not.
Λαύριον, *Λαύριον* VII, 144 not.
λαφύσσειν not. ad VII, 197.
Λαφύστιος Ζεύς VII, 197 not.
λαλίνειν IV, 122 not. VII, 9. §. 3 not. VIII, 142.
λέγειν (*significare*) VII, 144 not. *λέγειν οὐδὲν* III, 35. VII, 17. VIII, 20 not. *λέγειν πρὸς ἀνθρώπους* IX, 16 not. in oraculis VII, 220 not. *λέγει τάδε* s. ὥδε *epistoll.* formula III, 40 not.
λεῖα, *λήϊη* II, 152. IV, 202 not.
λείπειν in medio II, 134 not. IV, 81 not. IV, 166. *καμήλους ταχυτήτα οὐ λειπομένας τῶν ἔκπων* VII, 87 not. *λείπεσθαι* cum genitivo IV, 9 not. IX, 19. *λείπεσθαι* (*passivo sensu*) IV, 84 not. IV, 144. VII, 153.
λειποστρατίη et *λειποστρατίη* V, 27 not.
λειποφυγεῖν VII, 229 not. I, 86 not.
Λεκτὸν (*Idae promontorium*) IX, 114 not.
λεπιδωτός II, 68 not. (*piscis*) II, 72 not. (*θώρηξ*) IX, 22 not. VII, 61 not.
τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων VIII, 137 not. I, 133 not.
λέσχη (*colloquium*, *sermo*) I, 153 II, 32. IX, 71.
λεσχηνεύειν not. ad VI, 4.
λευκανθίζειν VIII, 27 not.
λευκή I, 138 not.
λευκός *χρυσός* I, 50 not.
λεύκοφρος III, 57 not.
λευρός I, 67 not.
λευστήρ V, 67 not.
λεχέποιος IX, 43.
λεώς I, 22. V, 42 not. II, 124 not. 129.
λεωσφέτερος IX, 33 not.
λεωφόρος I, 187 not.
λήθος s. *λήθανον* III, 112 not.
ληϊζεσθαι VI, 86. §. 3 not.
ληϊστὺς V, 6 not.
λήϊτον VII, 197 not.
λήμα et *λήμμα* confus. V, 72 not. V, 111. VII, 99 not.
Λήμνια ἔργα s. *κακὰ* VI, 138 not.
ληὸς et *λαός* V, 42 not. *λεῶν* II, 129.
Λήρισσαι I, 149.
Ληρισσαῖος IX, 1 not. 58.
λίβανον III, 107.
λιβανωτός II, 86 not. III, 107.
Λιβυκός et *Λιβυστικός* IV, 192 not.
λίθινα χυτὰ II, 69 not.
λιθόρρινος I, 97 not.
λίθος ξεστός II, 124 not.
λιμαίνειν VI, 28 not.
λίμνη *τροχοειδής* II, 170 not. *λίμνη* et *ἔλος* diff. I, 191. IV, 53 not.

- λίνεον* (de lino et gossypio) II, 37 not. II, 105 not.
λιπαραι (Athenae) VIII, 77 not.
λιπαρεῖν τι V, 19 not. — VIII, 144. cum participio IX, 45 not.
λικαρίη IX, 21 not.
litaré VI, 76 not.
λίτρον et *νίτρον* II, 86 not.
λογάδες VI, 56 not.
λογάδες Spartanorum: IX, 11 not.
λογίζεσθαι (computare) VII, 184. 187 not.
λόγιμος I, 143. IV, 138 coll. ad III, 127. *λόγιμος* et *λογίμη* VI, 106 not.
λόγιος (peritus, doctus) I, 1 not. II, 3. 77 not. IV, 46 not.
λογοποιὸς fabularum (I, 141) et historiarum scriptor II, 134. 143 not. V, 36.
λόγος (fabula) I, 141 not. (narratio, fama) *λόγος* ἐστὶ VII, 198 not. I, 1. *λόγος* λεγόμενος IV, 13 not. 179. VII, 214. VIII, 118. 119. *λόγος* λέγεται II, 48. VI, 54. *λόγος* ἔχει τινα et *λόγον* ἔχει τις V, 66 not. *λόγος* ὠρμηται III, 56 not.
λόγοι de narrationis partibus I, 75 not. I, 106 not. II, 38. 161. VI, 19. V, 22 not. VII, 213. Vol. IV. p. 456.
λόγος ἐλάχιστός τινος IV, 135 not. VII, 223. VIII, 102 coll. 10. IX, 80.
λόγος πλεῖστός τινος VIII, 10 not. coll. IX, 31.
λόγος παρὰ τινος nott. ad VIII, 55.
λόγος πλαστός I, 68.
λόγος ἱρὸς II, 48. 47 not. 51. 81.
λόγος (ὁ) αἰρέει I, 132 not. II, 33. Vid. αἰρεῖν.
λόγων et *ἔργων* μάχη oppon. IX, 27 not.
λόγω et *ἔργω* opp. I, 205. 59 not. coll. II, 100. VII, 155 not. VI, 38.
(τῷ) λόγῳ (videlicet) V, 20 not. III, 17. VI, 70.
λόγῳ (rationibus, argumentis) VIII, 61 not. *λόγον* γίνεσθαι I, 120 not. III, 4. 139. 146. IV, 138 not.
λόγῳ (fando) ἀκούειν III, 40. κοινῷ λόγῳ I, 166 not. ἐν ἀνδρὸς λόγῳ III, 120 not. coll. I, 153. VI, 19 not. VII, 222. IX, 69. κατὰ λόγον V, 8. VIII, 111. ἐς ἱστορίης λόγον VII, 96 not. ἐς τοῦτου λόγον VII, 9. §. 2 not. λόγον μέζω II, 35 not. 148 not. VII, 147 not. IX, 37.
λόγη I, 52 not.
λοιμὸς VIII, 115 not.
λοιπὸν (τὸ) et τοῦ λοιποῦ I, 11 not. coll. III, 65. VIII, 143 not.
λουόμενοι et *λούμενοι* III, 23 not.
λόφους κείρεσθαι IV, 175 not.
λοχᾶν c. accusat. V, 120 not. VI, 138.
λοχηγέειν et *λοχηγετέειν* IX, 53 not. IX, 21.
λοχιζειν I, 103 not.
λόχος III, 57. — (Spartanorum) IX, 53.
λυγρὰ (τὰ) IX, 37 not.
λύειν τὰ γούνατα V, 92. §. 2 not. λύεσθαι IX, 99.
λυκιοεργῆς VII, 76 not.
Λυκόεργος et *Λυκόεργος* I, 65 not.
λυμαίνεσθαι (structura) I, 214 not. VII, 15 not. IX, 79 not. III, 16 not.
λυπεῖν: συμφορὴ *λυπεῖσα* τοῦτον VII, 190 not. VIII, 144 not. — *λυπὴ* VII, 16. §. 1.
λυπρὸς IX, 122.
λυσοῦν IX, 71 not.
λυχναφία VII, 215 not.
λύχνα (τὰ) II, 62 not. περὶ *λύχνων* ἀφὰς VII, 215 not.
λυχνοκαΐη II, 62 not.

M.

μαζὸς et *μαστός* IV, 202 not.
μαθήματα, vid. *παθήματα*.

- Μαιήτις* et *Μαιώτις* IV, 3 not. IV, 20.
μαίμῶ VIII, 77 not.
μαίνεσθαι ἐκ s. ὑπὸ Θεοῦ IV, 79. not.
Μαίων I, 7 not.
μακαρίζειν I, 31 not. VII, 45.
Μακάρων νῆσοι III, 26 not.
Μακεδνὸν ἔθνος I, 56.
μακρότατον et *ἐπὶ μακρ.* I, 171 not. II, 29 not. coll. IV, 31 not.
μακρῶ μάλιστα I, 171 not.
μάλα I, 134 not.
μαλακὸν οὐδὲν ἐνδιδόναι III, 51. 105.
μαλερός VII, 140 not.
Μαλιεῖς, Μηλιεῖς VII, 132 not.
μάλιστα (add. superlativ.) II, 76. I, 171. *μάλιστα* κη VIII, 65 not.
μάλιστα πάντων ἀνθρώπων II, 77. τὰ μάλιστα et ἐς τὰ μάλιστα II, 147 not. coll. VI, 65 not.
μᾶλλον (protius) superlativo addit. IX, 27 not. comparativo addit. I, 31 not. I, 32 not. ἐπὶ μᾶλλον, vid. ἐπὶ.
μαντεύεσθαι V, 114 not. VIII, 134 not. τιλ IV, 67 not. (oraculum consulere) VIII, 36 not. IX, 33 not.
μαντήλαι II, 83 not. VI, 57 not.
μαντική τῶν ἱρῶν II, 57 not.
Μαρκᾶν ὁ et ἡ VI, 102 not.
μαργαίνειν not. ad VIII, 125.
μασπός (oculus) not. ad IV, 27.
μαστιγοῦν not. ad VII, 35. et ad VIII, 59.
μάστιξ: ὑπὸ μαστίγων VII, 22 not.
μαστός et *μαζός* IV, 202 not. IX, 112.
μασχαλιστήρ I. 215 not.
ματαίξειν II, 173.
ματαιὸς II, 118 not. II, 173 not. III, 56. 120 not. 155. VI, 68. VII, 10. §. 7.
μάτην (κόμπος) VII, 103 not.
- μάχομαι* et *μαχέομαι* VII, 104 not. IX, 75 not.
μάχεσθαι πρὸς τινα VIII, 24 not.
μαχεσόμενοι et *μαχησόμενοι* IV, 125 not. 127. VII, 102 not. VII, 209. VIII, 26. VII, 225.
μάχιμοι (apud Aegyptios) II, 141 not.
μαχλοσύνη IV, 154 not.
Μεγάβαρος et *Μεγάβυζος* III, 70 not. 153 not. IV, 143 not. VII, 82 not. Excurs. Vol. II. p. 679.
μέγαθος et *μέγεθος* I, 51 not. coll. II, 10 not. *μέγαθος* et *κάλλος* iunctum IX, 25. 78. 96 coll. V, 12 not. et III, 1.
μέγαθος i. q. *μεγάλως* not. ad II, 44.
μεγάθει σμικρῇ IV, 52 not.
μεγάθεα III, 102. not. 107. VII, 103 not. Vid. *μέγας*.
μεγαλοκρεπείη III, 125 not.
μεγαλοφροσύνη VII, 136 not. VII, 24 not.
μέγαρον (de templi adyto) I, 47 not. I, 65. II, 141. 143. 169. 176 not. V, 72. VI, 134 not. V, 77. VIII, 37 coll. 140 not. *μέγαρον* in Delphorum aede VII, 140 not. VIII, 37 not. *μέγαρον* de Minervae Poliadis aede VIII, 53 not.
μέγας: *μεγάλα* et *μέγα ποιεῖσθαι* etc. III, 42 not. IX, 111.
μέγα (aliis adiectivis praepositum) VI, 24 not. IV, 182 not. (ubi adverbio praeponitur).
μέγα ὄλβιος VI, 24 not. coll. VII, 190.
μέγα de voce VII, 117 not. 159 not.
μέγα τι (s. τοι) γίνεται V, 111.
ἢ μέγα ἢ σμικρόν III, 62 not.
μέγας (de voce) VII, 117 not.
μέγας μεγάθει I, 51 not. (coll. II. 74. et VII, 20.) IV, 191. V, 31 not. VI. 44. VII, 117.

- μεγάλη τε καὶ εὐειδής III, 1 not.
V, 12 not. V, 47. VII, 12. 187
not. μέγας καὶ ἄπορος VI, 44 not.
μέγας et πολλός iunctum IV, 107
not. 109. VII, 14 not. μεγάλως
et μεγαλῶσι V, 67 not. μείζον
ἢ φέρειν III, 14 not. μείζων
ἢ κατ' ἄνθρωπον VIII, 38 not.
μέζω ἢ ὥστε III, 14 not. μεζόνως
ἐκφαίνειν II, 49 not. μεζόνως II,
49 not. VI, 107 not. — πρὸς s.
ἐς τὰ μέγιστα VIII, 20 not.
μέδιμνος I, 192. VI, 59 not.
μεθορμίζεσθαι et μετεωρίζεσθαι
confus. II, 115 not.
μεις (pro μῆν) II, 82 not.
μελάγγαιος IV, 198 not. II, 12 not.
μελάγχρους II, 104 not.
μελεθαίνειν VIII, 115 not.
μελεθωνός II, 65 not. III, 61. VII,
31 not.
μέλει VI, 101. (de structura) —
VIII, 19. — περὶ τινος VIII, 65
not.
μέλαιοι VII, 140 not.
μελετᾶν τι III, 115 not. VI, 105.
μελίνη III, 117.
μελιτόσσα VIII, 41 not.
μέλλειν (structura cum infin. futuri)
II, 43. (c. infin. aoristi) I, 34.
μελοποιός II, 135 not.
μέλος (de lyrica poësi) V, 95 not.
μέμονα VI, 84 not.
μεμετιμένος VI, 1 not. V, 108 not.
VII, 229.
μεμνηόμεθα et μεμνώμεθα VII, 47
not.
μεμνησθαι ἀλκῆς et simill. IX, 70
not.
μέμφεσθαι (reprehendere) I, 207
not. (de structura) III, 1 coll.
VI, 88. μεμφθεις I, 77 not. III,
13. IV, 180. VII, 146.
μὲν — δὲ II, 61 not. V, 37 coll. IV,
96. I, 45. 71.
μὲν νυν — δὲ I, 85. III, 154. V, 86.
μὲν — δὲ in protasi et apodosi II,
39. 42. III, 36 not. 49. IV, 65.
126 not. IV, 165. V, 73. IX, 63.
70. 48. V, 1 not.
μὲν οὐ — δὲ not. ad VII, 208. τοῦ-
το μὲν — τοῦτο δὲ I, 30 not. πρῶ-
τον μὲν — ἐπὶ δὲ not. ad VII, 219.
μὲν non sequente δὲ III, 3 not.
μὲν νυν (tum) VII, 204 not.
μὲν iteratum I, 113. II, 26 not. 39.
42. II, 174. 121. III, 75 not. IV,
9. III, 108.
μὲν semel positum, ubi duplican-
dum erat VI, 16 not. μέντοι pro
δὲ, antecedente μὲν VI, 86 not.
III, 31. 75. IV, 97. οὐ μέντοι —
γε II, 98. 63 not. coll. 116. VI,
45. IX, 37. 15.
μὲνιν κατὰ χώραν IV, 135 not. 201.
VII, 96. Vid. κατὰ χώραν.
μὲνιν, μενέιν et μενείν IV, 147
not. IV, 201.
μέρος: ἐν μέρει (per vices) I, 26 not.
III, 69. V, 70 not. VII, 211 not.
μέσος: τὸ μέσον IX, 82 not. μέ-
σον σχίζειν τι IV, 49 not. II, 139 not.
ἐς μέσον (φέρειν et simill.) IV, 97
not. IV, 161 not. VI, 129 not.
VII, 8. §. 4 not. VII, 152. VIII, 10.
ἐν μέσῳ IV, 97.
τὸ μέσον VII, 11 not. VIII, 23.
(κατὰ) μέσον VIII, 15 not. VIII,
23 not. ὁ διὰ μέσον χρόνος VIII,
27 not.
μέσαι νύκτες IV, 181 not. VIII, 76.
μέση λέξις Herodoti: Comm. §. 151.
Vol. IV. p. 469.
μεσοῦν I, 181 not.
μετά (usus): not. ad VII, 193. αἱ
μετά τινος IX, 69 not.
μετά δὲ (adverbialiter) V, 28 not.
μετά c. accusat. (præter) II, 33
not. VII, 139. 168 not. coll. V,
3. cum particeipp. I, 34 not. VI,
98 not.
μέτα προμέτεσσι V, 61 not. VII, 157.

- μετά in μεταλθεῖν, μετιέναι etc. μέχρι et μέχρις οὐ I, 181 not. VIII, 3 not. I, 187. II, 19. III, 104.
- μεταβάλλειν et μεταβάλλεσθαι V, 75 not. VIII, 109 not.
- μεταβολαὶ ὠρέων II, 77.
- μεταβουλεύεσθαι VIII, 57 not.
- μεταδεδογμένον VII, 13 not.
- μεταδιδόναι (structura) I, 143.
- μεταιτεῖν IV, 146 not.
- μεταίχμιον VI, 77 not. VIII, 140. §. 2 not.
- μεταμελεῖν IV, 203. coll. VI, 63. IX, 89 not. (structura) VII, 54 not.
- μετανάσται VII, 161 not.
- μεταξύ IV, 129. 155. II, 159. c. particip.
- μεταπέμπεσθαι (ad se arcessere) VI, 125 not. VII, 101 not.
- μεταποιεῖσθαι II, 178 not.
- μεταρσάαι νῆες VII, 188 not. coll. VIII, 65.
- μεταρσιούν VIII, 65 not.
- μετεξέτεροι II, 36. VII, 84 not. VIII, 87 not.
- μετεὸν II, 178 not. V, 94.
- μετέρχεσθαι IV, 7 not. VII, 178 not. III, 126 not. VI, 68 not. VI, 86. §. 3.
- μετέχειν (structura) IV, 145 not.
- μετεωρίζεσθαι et μετορμίζεσθαι II, 115 not. VII, 182 not.
- μετιέναι τι (arcessere) III, 15. 19 not. IX, 33. I, 12 not. (omittere) II, 116 not. IX, 33. 62. ((deponere) III, 128 not. μετίετο I, 12 not. — μετιέναι θυσίῃς VII, 178 not.
- μετιέναι γλώσσην VI, 29 not. coll. VI, 68. IX, 16.
- μετιέναι cum genitivo IX, 33.
- μετίει II, 70. Vid. ἐξείει.
- μετιστάναι intransit. VIII, 81 not.
- μετορμίζεσθαι II, 115.
- μετοννομάζειν IV, 189 not.
- μετοχή I, 144 not.
- μετωπηδόν VII, 100 not.
- μέχρι cum coniunctivo, non addita particula ἄν IV, 119 not. μέχρι οὗτον II, 173. μέχρι οὗτον VIII, 3 not. μέχρι τούτων et τούτου I, 4.
- μέχρι τότε VI, 34 coll. V, 88 not.
- μή (usus) I, 155 not. I, 158. 183.
- μή cum coniunct. I, 9 not. cum futuro indicat. I, 77 not.
- μή post negandi verba I, 68 not. III, 15. 51. 66. 128 coll. 153. IV, 125. VII, 12. 149. VIII, 111. 116. IX, 12 not.
- μή οὐ I, 187. VII, 5. (coll. I, 199, ubi οὐ μή) II, 110. III, 51. 82. VI, 88. 106. VIII, 100. 57 not.
- μή μὲν pro μή μὴν I, 68. II, 118 not. III, 66. Vid. ἡ μὲν III, 99. V, 106 not. II, 179.
- μή τί γε ὦν s. μή τοί γε ὦν IV, 76 not.
- μή τε — τε I, 63 not. VI, 1 not.
- μή τε — δέ I, 99.
- μηδαμὰ I, 68 not. μηδὲ — μηδαμὰ μηδαμῶν II, 91 not.
- μηδαμῶς I, 108 not.
- μηδὲν εἶναι (de homine) VIII, 106 not.
- μηδίζειν VII, 161.
- μηκύνειν (τὸν λόγον) II, 35 not.
- Μηλῆς et Μηλιάς, Μηλιέες et Μαλιεῖς VII, 132 not. VIII, 31 not.
- μηλοτρόφος IV, 155 not. IV, 157.
- μηλοφόροι Persarum VII, 41 not.
- μήνεσι et μηνί VIII, 51 not.
- μηνίειν (succensere) V, 84 not. VII, 134. μηνίων et μηνύων confus. VII, 169 not. IX, 7. §. 2.
- μηνῖς VII, 134 not. VII, 169 not.
- μηνοειδής VIII, 16 not.
- μηρία IV, 35 not.
- μηροί (femora) III, 103 not. VI, 75.
- μήτηρ χάρον ὕβρις not. ad VIII,

- 77 not. *μήτηρ* tropice IV, 52.
Μήτηρ de Cerere VIII, 65.
μήτηρ et *μήτηρ* III, 108 not.
μητρόθεν (appellari) I, 173 not. —
 VII, 99. 166.
μητροπάτωρ VIII, 136 not.
μήτρως IV, 80 not.
μηχανᾶσθαι I, 123 not. III, 15. IV,
 154. V, 37 not. V, 62. V, 90. VI,
 88. VII, 197.
μηχανή I, 209 not. II, 160. not.
 II, 181. III, 51.
μήχος IV, 151 not. II, 181 not.
 (ubi *remedium*, *effugium*).
Μῆων et *Μηίων* I, 7 not. VII, 74.
 not.
μικρὸς et *σμικρὸς* I, 5 not. VII, 78.
μิลτηλιφίες naves III, 58 not.
μิลτοπάρηοι naves III, 58 not.
μίλτος IV, 191. VII, 69.
μιμεῖσθαι V. 67 not. IX, 34.
μιμνήσκω (structura) VI, 86. §. 2.
 VI, 136.
μιν abundat I, 34 not.
Μίνων, *Μίνω* et *Μίνωα* VII, 170
 not.
μιξοπάρεθος IV, 9.
μισγεσθαι de femina I, 5 not. III,
 118 not. de viro VIII, 33 not.
μισθοῦν et *μισθοῦσθαι* V, 62 not.
μισθοῦν II, 180 not.
Μίτρα et *Μίδρας* I, 131 not. Vid.
Mitra.
μίτρα VII, 62 not.
μιτρηφόροι VII, 62 not.
μνᾶσθαι cum *περὶ* constr. I, 36
 not. VII, 39.
μνεώμενος et *μνάμενος* I, 96 not.
μνέας III, 89 not.
μνήστis VII, 158 not.
μνημόσυνον et *μνημόσυνα* *λιπέσθαι*
 IV, 166 not. VII, 24 not. VII,
 226. VI, 109. IX, 16.
μνησιμακεῖν VIII, 29 not.
μόγis δὴ — *κοτε* I, 116.
μόγis III, 12 not. IV, 140.
μοῖρα additum VII, 157 not.
μοῖρα (ditio) I, 75 not.
Μοῖριος et *Μοῖριδος* *λίμνη* II, 149
 not.
μόλιβδος I, 186 not. III, 56 not.
μόρος (de morte) V, 21 not. IX,
 17. 43 not. VII, 197.
Μοσύνοικοι et *Μοσσύνοικοι* III,
 94.
μούναρχοι V, 92. §. 2 not. *μονναρ-*
χεῖν V, 61 not. VII, 154.
μοννόκωλα aedificia I, 179 not.
μοννομαχεῖν not. ad VII, 102.
μόννος (de forma) I, 25 not. add.
αὐτὸς III, 71. in certamine singulari
 IX, 48. *μόννος* et *πρῶτος* I, 25 not.
μοννοῦν: *μοννωθῆν* et *μοννόθεν*
 confus. I, 116 not. *μοννοῦσθαι*
μετ' ὀλίγων VI, 15 not. VIII, 62
 not.
μοννόφθαλμοι IV, 27 not.
μοσσοποιὸς II, 135 not.
μυγαλῇ II, 67 not.
μύδρος I, 165 not.
μυεῖσθαι (initiari) VIII, 65 not.
μύκης (ὅ) III, 64 not.
Μύλασα et *Μύλασσα* I, 171 not.
Μύλιττα I, 131 not.
μυριάδες in apposit. not. ad III,
 159.
Μυριανδρεὶκὸς et *Μαριανδρεὶκὸς* con-
 fus. IV, 38 not.
μυρίκη VII, 31 not. II, 96 not.
μύριοι (οἱ) Persarum in exercitu
 VII, 55 not.
μύρμηξ III, 102 not.
Μυρσίλος et *Μυρσίλος* I, 7 not.
μυρσίση VII, 54 not.
Μυτιλήνη et *Μιτυλήνη* I, 27 not.
 V, 11. 37.
μυζὸς II, 11 not. IV, 21.

N.

- νάκος* et *νάκη* II, 42 not.
ναὸς, vid. *νηὸς*.
νάπαι IV, 157 not.

- Νασαμώνες* IV, 172.
νάσσειν VII, 36 not.
ναυήγια iunct. cum *νεκροὶ* VIII, 12 not.
ναυηγοὶ IV, 104 not.
ναύκληρος IV, 152 not.
Ναύκραροι (Athenis) V, 71 not.
ναυκράτεες et *ναυκράτορες* V, 36 not.
ναυλοχεῖν VII, 189 not.
ναυπηγήσιμος V, 23 not.
ναῦς et *πλοῖον* VII, 1 not. formae Ionicae I, 1. I, 5. — *ναῦς* de triremi VI, 89 coll. III, 13. VII, 21. VIII, 1. *νέας* et *νῆας* VII, 192 not. IX, 96.
ναυτικός VI, 43.
νέειν (reverti) V, 59 not.
νέειν de *rogis* (*νήσας*) I, 50 not. coll. I, 34. II, 107.
νεηνίαι IX, 111 not.
νεῖκος (de pugna) VII, 225. VI, 42 not. de lite VI, 66 not.
νεικέειν VIII, 125.
νεκρός ὁ et ἡ V, 92. §. 7. — de cadavere III, 16.
νεκροὶ et *ναυήγια* VIII, 12 not.
νέκυσ III, 16 not.
νεκνομαντήλιον V, 94. §. 7 not.
Νεκῶ et *Νεκῶ* not. ad IV, 42.
νέμειν (regere, administrare) I, 59 not. V, 29 not. V, 71. 92. §. 2. IV, 165 not. VIII, 136. III, 160.
νέμειν τὰ ἴσα (ubi *νέμεσθαι*) VI, 11 not. *νέμειν* *πυρὶ* III, 16 not. VI, 38. *νέμεσθαι* (possidere) V, 45 not. V, 122. *νέμεσθαι* (tribui) IX, 7. §. 1. (poscere) VIII, 115 not. IX, 116.
νέμεσθαι de ulceribus III, 133 not. coll. V, 101.
νέμεσις et *φθίδνος* *θεῶν* I, 32 not. III, 40 not.
νεοσσευμένα ὀρνίθων γένεα I, 159.
νεοάλωτοι (pisces) IX, 120 not.
νεογνὰ II, 2 not.
νέος — ἐκ *νέης* I, 60. *νεώτερα* *βουλεῦσαι* III, 62 not. *νεώτερόν τι* I, 27 not. III, 62 not. IV, 127. V, 19 not. V, 35. VIII, 21. V, 93 not. VIII, 142.
νεοσσοὶ de parentum liberis III, 109 not.
νεοχμὸν ποιεῖν IX, 99 not.
νεοχμοῦν IV, 201 not. V, 19.
νεύειν II, 48 not.
νευρόσπαστα ἀγάλματα II, 48 not.
νεώσοικοι III, 45 not.
νέφος hominum VIII, 109 not. coll. not. ad VII, 226.
Νέωνα et *Νεῶνα* in Phocide VIII, 32 not.
νηδὺς II, 96. 87. IV, 71.
νηνεμίη VII, 188 not.
νηὸς (aedicula) II, 63 not. coll. 64. 91. IV, 108.
νηὸς ξύλινος II, 63. IV, 108 not.
νηὸς et *ιερόν* diff. II. 133 not. VI, 10 not. I, 50 not. II, 7 not.
νηὸς et *τέμενος* diff. V, 45 not.
νηὸς et *ιερόν* idem fere VIII, 37.
νήπια (τέκνα) IV, 16 not. *μέγα νήπιε* I, 85.
νήσοι et *νησιῶται* (de *Cycladibus*) V, 30 not. VI, 95 not. VII, 95 not. VIII, 46. not. 108.
νήσος et *νήσοι* *μακάρων* III, 26 not.
νηυσιπέρητος I, 189. 193. V, 52.
νικᾶν γνώμην et *γνώμη* I, 61 not. IX, 41. coll. VIII, 9. V, 36. VI, 101 not. 109. VII, 175.
νικᾶν *Ὀλυμπιάδα* IX, 33 not.
νιφάσι et *χιόνι* confus. VII, 111 not.
νιφετός IV, 31 not. 50. VIII, 98.
νοεῖν (ἄλλα) not. ad VII, 168. — *νενωμένος* IX, 53 not.
νόμαιον et *νόμος* III, 99 not. IV, 76 not. coll. I, 65, ubi *νόμαα* et *νόμιμα*.

- νομάρχης II, 177 not. coll. III, 6.
IV, 66.
νομεὺς I, 194. II, 96.
νομίξιν ((in usu habere) I, 131
not. 142 not. 173. 202. 215. II,
42 not. 50. 64. III, 15 not. 100.
IV, 59 not. IV, 63 not. IV, 172.
VII, 85. 192. νομίζουσι οὐδ' ἤρωσι
οὐδὲν II, 50 not. IV, 117.
νομίξιν τι IV, 106 not. IV, 183
not. V, 97 not.
ναμίξιν θεοὺς IV, 94 not. 127.
νομίξιν (solere) VII, 120.
νομιζόμενα (τὰ) I, 35. 49. V, 42
not. VII, 2 not. VII, 140 not.
νόμιμα I, 65 not.
νόμοι (instituta) II, 97 not.
νόμος IV, 39 not. VII, 102 not.
νόμος δεσπότης, βασιλεὺς III, 38
not. et VII, 104 not. ἐν νόμῳ
χειρῶν VIII, 89.
νόμος (in re musica) I, 24 not.
νομοὶ (per Aegyptum) IV, 62 coll.
II, 177. V, 102. νομοὺς ἔχειν V,
102 not.
νόος νῶ et νόω III, 64 not. IV,
125 coll. I, 27 not. νόω λαβεῖν
V, 91. III, 41 not. 143. 51. VIII,
19. νόω ἴσχειν V, 92. §. 7. ἐν νόῳ
ἔχειν III, 64 not. VIII, 7. σὺν
νόῳ VIII, 8δ not. 138. κατὰ νόον
IX, 111 not. τρέπειν ἐπὶ νόον
III, 21 not. ποιεῖν ἐπὶ νόον I, 27 not.
νοσεῖν (de civitatibus) V, 28 not.
νοτίη, vid. θάλασσα.
νοῦσος ἰρή III, 33 not. θήλεα I, 105
not.
νῦν et νυν III, 122. IV, 97.
νῦν et τοῖνυν V, 23.
νῦν δὲ III, 15. 25 not. 49. V, 65.
92. §. 1. VII, 50. §. 2. VII, 189.
τὰ νῦν αὐτὴ VII, 104 not.
νύξ: πολλῆς νυκτὸς IX, 44 not.
νύκτα (noctu) I, 181 not. ὑπὸ
νύκτα V, 101 not. τὴν νύκτα II,
95 not.
- Νῦσα et Νύσσα II, 146 not.
νωθέστερος III, 53 not.
νωμᾶν (observare) IV, 128 not.
νώσαι, unde ἐνωσας I, 68 not.
ἐνένωτο I, 77. νοήσαντες et νό-
σαντες IV, 118 not. vid. ἐνωσεῖν.
— IX, 53 not.
νώτον: κατὰ νότον I, 10 not. 75.
τὰ νότα VI, 56 not.
nudes VIII, 109 not.
- Ξ.
- ξ pro ὁ in compositt. alienum ab
Herodoto I, 69 not. III, 37.
ξενίη: ξενίην προσποιεῖν, συνθί-
σθαι III, 39 not. VII, 116 not.
VIII, 120 not.
ξενικὸς στρατὸς I, 77 not.
ξένιος V, 63 not. τὰ ξείνια (ho-
spitalitatis dona) II, 107 not. 119
not. IX, 89. VII, 27 not. VII,
135. καλεῖν ἐπὶ ξείνια et ξενίᾳ
V, 18 not. IV, 154 not. VI, 34 not.
ξένος I, 43. V, 63 not. ξεῖνοι καὶ
σύμμαχοι I, 22 not. ξεῖνοι (pere-
grini) IX, 11 not. ξεῖνοι βάρεβαροι
IX, 55 not. coll. 53. ξένος et
ξένιος confus. V, 63 not. ξένος
et ξένος VIII, 136 not.
ξεναγοὶ not. ad IX, 15.
ξηνηλασίη Spartanorum I, 65 not.
ξέστης not. ad VI, 57.
ξηρὸς et ξηροπόταμος V, 45.
ξίφος III, 64.
ξύλινα εἴματα III, 106 not. coll.
III, 47 not. et VII, 65.
ξύλιον τεῖχος s. λόχος III, 57 not.
ξύλον de nave VIII, 100.
ξύλον σιδηρόδετον IX, 37 not. VI,
75 not.
ξυρεῖν V, 35 not. ξυρεῖσθαι II, 35.
ξυστόν (τό) (hasta) I, 52 not. II,
71 not.
- O.
- ὁ, ἡ, τό. Vid. articulus. ὁ γε (cum

- vi quadam) II, 173 not. *οἱ σοὶ* etc. VII, 104 not. *οἱ ἐξ αὐτοῦ* (posteri) I, 56 coll. IX, 99 not. *οἱ ἐν τέλει ὄντες* etc. IX, 106 not. *τὸν δὲ* confus. cum *τόνδε* I, 13. *τῶν δὲ* et *τῶνδε δὲ* VIII, 40 not. *οἱ δὲ* I, 66 not. *τὰ μὲν — τέλος δὲ* III, 85 not. *ὁ Κόλχος* etc. de rege Colchorum I, 2 not. II, 161. III, 4. IV, 119. V, 94 not. *οἱ ἀμφὶ τινα* I, 62 not. I, 157. *τὴν ἐπὶ θάνατον* et simil. V, 72. I, 109 not. *(τὴν ἐς θεὸν)* I, 67 not. III, 14 not. III, 119.
- ὄβελοι* II, 170. 135 not.
- ὄγκος* IV, 62 not. (*moles, tumulus*.)
- ὄδε* (vid. *ὁ, ἡ, τὸ* et *οὗτος*.) — I, 111 (*hicce*). 115. *ὄδε* et *οὗτος* divers. I, 137 not.
- ὀδοιπορεῖν* IV, 110.
- ὀδὸς tropice* VII, 12 not. *ὀδὸς λόγων* I, 95 not. *ὀδὸς ἱερῇ* ad Delphos VI, 34 not.
- ὀδὸς* et *οὐδὸς* confus. II, 7 not. coll. III, 14 et III, 126 not.
- ὀδοῦν* IV, 139 not.
- ὀδῶν* (*dens*) VI, 107 not. *μονοφυῆς* IX, 83 not.
- ὀδωτὰ* not. ad VI, 73.
- ὄζειν* (structura) III, 23 not.
- οἱ* (pronominis in dativ. usus) I, 34 not. 75. II, 175 not. IV, 8. V, 95. VI, 41. I, 60 coll. 214 not. III, 14. 15. 34. 53. 55. 74. IV, 162. VI, 63. VII, 16. VII, 38. 128.
- οἷα δὲ* ante particip. I, 66 not. 111. 189 coll. II, 28. III, 4. IV, 140. *οἷα δὲ* I, 86.
- οἷά τε* I, 93 not. II, 175.
- οἰακίζειν* I, 171 not.
- οἷδα* cum particip. I, 20 not. *οἷδα* (*novi*) III, 72 not. *οἷδα λόγοις μαθῶν* V, 24 not. coll. III, 40. *οἷδαμεν* IX, 60 not. — Vid. *εἶδον*.
- οἰδαίνειν* et *οἰδέειν* III, 76 not. 127. VII, 39 not.
- οἰζυρός* IX, 82 not.
- οἶκε* et *ἔοικε* confus. VII, 147 not. I, 39. IV, 99. 132. III, 71 not. VI, 64 not.
- οἰκεῖν, occupare* I, 1 not. (*situm esse*) II, 165 not. IV, 37 not. *οἰκημένος* i. q. *οἰκῶν* I, 27 not. I, 134 coll. II, 102. III, 93 not. V, 2. VIII, 115. III, 17 not. IV, 8 not. IV, 32. *οἰκῆσαι* et *οἰκίσαι* confus. VI, 33 not. VII, 170. IV, 148. *οἰκῆσαν* (*habitarunt*) IV, 105 not. coll. 116 not. 179. VI, 33 not. VIII, 138 not. *οἰκεῖν ἱστίας* V, 40 not.
- οἰκειοῦσθαι* I, 4 not. I, 94 not. III, 2 not. IV, 148.
- οἰκείται* VIII, 4 not. 106. 109.
- οἰκῆτος ἀνήρ* (*cognatus*) I, 108 not. coll. V, 5. 23.
- οἰκῆτος* (de nave) VIII, 17 not.
- (*τὸ*) *οἰκῆτον* III, 81 not.
- οἰκημα* (*habitatio*) I, 164 coll. II, 86 not. (*conclave*) II, 100 not. 124. *cubiculum* I, 9 not. II, 148 not. coll. VII, 119 not. (*lupanar*) II, 121. §. 1 et 5. *οἰκήματα σύμπηκτα* et *περιφόρητα nomadum* IV, 191 not. *οἰκημα μονόλιθον* II, 175.
- οἰκία* (*τὰ*) III, 16 not.
- οἰκίη* (*familia*) I, 107 not. VI, 35. 51.
- οἰκοδομεῖν* et *οἰκονομεῖν* confus. I, 114 not.
- οἰκοδομείσθαι* (*aedificandum curare*) II, 121. §. 1. III, 10.
- οἰκοδομῇ* not. ad II, 127.
- οἰκοδόμος* (*architectus*) II, 121. §. 1.
- οἶκος* (de bonis paternis) III, 53 not. VII, 223. coll. de templo: VIII. 143 not. *οἶκος βασιλείος* V, 31 not. IX, 107.
- οἰζυρεῖν* (*feminarum est*) not. ad 46*

- IV, 114. II, 35 not. et Vol. III. p. 816.
- οἰκουρὸς* (serpens) not. ad VIII, 41.
- οἰκοφθορεῖν* V, 29 not. VIII, 142 not.
- οἰκῶς*, *οἰκὸς* pro *ἑοικῶς*, *ἑοικὸς* IV, 31. II, 125. I, 27 not. I, 42. II, 22. *οἰκῶτι λόγῳ* VII, 167 not.
- παντὶ τῷ οἰκῶτι* VII, 103 not.
- οἰμᾶν* I, 62 not.
- οἰμωγὴ* IX, 24 not.
- οἰμῶζειν* VII, 159 not.
- οἶνος ἀμπέλινος* II, 37. 60. *οἶνος* *ἐκ κριθέων* II, 77 not. *οἶνος φοινίκιος* II, 86 not.
- Οἰόρματα* IV, 110 not.
- οἶος* post adiectiv. IV, 28 not. pro *ὅτι τοιοῦτος* I, 31 not. VIII, 12 not. *οἶά τε εἶναι* et *οἶοί τε εἶναι* confus. IV, 31 not. *οἷη* et *ὅση* IV, 36 not. *οἶα δὲ* et *δῆ*. Vid. supra.
- οἶσπη* et *οἶσπος* IV, 187 not.
- οἷχασθαι* cum participio I, 157. VIII, 94. *οἷχώκεε* IV, 127 not. I, 180. VIII, 126.
- οἰωνὸν δέχεσθαι* IX, 91 not.
- ὀκέλλειν* (naves) VIII, 84 not.
- ὀκη* (quo) VII, 147 not.
- ὀκόςος ὦν* V, 20 not. *ὀκόςος δῆ* II, 126 not.
- ὀκότερα* — *ῆ* V, 119 not.
- ὅκον* (quum) I, 68 not. VII, 118 not. — pro *ἐν οἷς* IX, 1 not. — *ὅκον* (pro *ὀκη*) II, 119 not.; cum optativo III, 39. *ὅκον δῆ* III, 121. 129. *ὅκον γε* VII, 118.
- ὅκως* (quoties) cum optativo I, 11 not. I, 68. I, 100. III, 125. 148. VI, 129 not. VII, 119 not. IV, 129.
- ὅκως* i. q. *ὅτι* s. *ὥς* V, 89. 106 not. III, 62. VII, 161. 237.
- ὅκως* cum coniunctivo II, 120. 121. §. 2. VI, 85 not. IX, 2 not.
- ὅκως περ* IX, 120 not.
- ὅκως* cum futuro indicat. I, 8 not. I, 9. II, 160 not. III, 36 not. III, 104. 40. 142. V, 23. II, 121. §. 2 not. III, 142. VI, 133. VII, 18. VIII, 13.
- ὅκως μὴ* cum futur. indicat. VII, 8. §. 1. III, 135 not. VIII, 15 not. cum coniunct. VI, 85.
- ὅκως οὐ* cum futuro indicat. II, 160.
- ὅκως ἂν* c. coniunct. I, 20 not. cum optativo I, 75. I, 91—99. 110. II, 126. III, 44. V, 98.
- ὅκως* et *ὥς* I, 209.
- ὀλβιος* et *εὐτυχῆς* diff. I, 32 not. VI, 24.
- ὀλεθρος* III, 142 coll. not. ad V, 67.
- ὀλίγον* et *ὀλίγῳ* confus. IV, 16 not. 50 not. IV, 79 not. 81. VIII, 95 not. *κατ' ὀλίγους* II, 93 not. VIII, 113. IX, 102 not.
- ὀλίγον ἀπολείπειν* seq. infinitivo VII, 9. §. 1. *ὀλίγον χρόνον* III, 134. *ὀλίγον ἐδέησε* VII, 10. §. 3. *ἐν ὀλίγοις μέγας* IV, 52 not. IX, 41 not.
- ὀλιγορή* VI, 137.
- ὀλίγορος* III, 89.
- ὀλιγόρως ἔχειν* not. ad III, 155.
- ὀλκῶς* III, 136 not.
- ὀλκοί* II, 154 not. II, 159.
- ὀλοτρόχος* (lapis) V, 92. §. 2 not. VIII, 52.
- ὀλολυγμός*, *ὀλολυγῆ* IV, 189 not.
- ὀλοφύρεσθαι* V, 4.
- Ὀλύμπια*, *Ὀλυμπιάδα νικᾶν*, *ἀναιρεῖν* etc. VI, 70 not. IX, 33. *Ὀλυμπιάς* de ludo s. festo Olympico VII, 206.
- Ὀλυμπος* et *Ὀὔλυμπος* confus. I, 43. VII, 74 not. VII, 129 not.
- Ὀλυμπιόδωρος* et *Ὀὔλυμπιόδωρος* IX, 21 not.
- ὀλυρα* II, 36 not. coll. 77.
- ὀμαιμος* VIII, 144 not.
- ὀμαιχμή* VIII, 140. §. 1. VII, 145 not.
- ὀμβρος λάβρος* VIII, 12.
- ὀμιλεῖν χώρῳ* VII, 26 not. 214.

- ὁμίλῳ IX, 59 not.
 ὁμνύναι (structura cum accusativo) IV, 172 not.
 ὁμόγλωσσος VIII, 144 not.
 ὁμοιος cum genit. III, 37 not.
 ὁμοιος καὶ ἴσος VI, 52 not. ὁμοιοι iidem atque ὁμότιμοι apud Persas III, 35 not. coll. III, 67 not.
 ὁμοιόν ἐστι (perinde est) VIII, 80 not.
 ὁμοια et ὁμοίως confus. II, 57. III, 35.
 ὁμοια τοῖσι μάλιστα et simil. III, 8. 35 not. 37. 68 not. III, 57 not. VII, 118.
 (τήν) ὁμοίην VI, 54 not. IX, 78. IV, 119 not.
 ὁμολογεῖν VI, 54 not.
 ὁμοσίτοι VII, 119.
 ὁμοτράπεζοι regis Persarum III, 132 not. coll. V, 24. VII, 119.
 ὁμότροπα et ὁμότροφα II, 49 not. VIII, 144.
 ὁμουρεῖν VII, 8. §. 3.
 ὁμοχροτῇ I, 74 not. coll. IV, 70 not.
 ὁμόψηφος VI, 109 not.
 ὁμως initio periodi VII, 165 not. postpositum VIII, 52 not. ὁμως (quavis) V, 63 not. ὁμως μέντοι VIII, 16 not.
 ὀνειδίζειν (exprobrare) I, 41. VIII, 143 not. cum genit. I, 90. cum dativ. II, 133.
 ὀνειρον et ὀνειρος VII, 14. VII, 16. §. 2 not. (ubi etiam ὀνειράτα.) ὀνεσθαι II, 167 not.
 Ὀνήσιλος (de accentu) V, 108.
 ὀνοι (apes) VII, 36 not.
 Ὀνόμαστος et Ὀνομαστός VI, 127 not.
 ὀνομαστός et ὀνόμαστός V, 102 not. coll. II, 125 not. III, 136 not.
 ὀξύ (τὸ) II, 16 not. ἐς ὀξύ VII, 64 not.
 ὀπάων et ὀπέων V, 111 not. IX, 50 not.
 ὄπας IV, 70 not.
 ὄπη et ὄποι I, 188 not.
 ὄπιν ἔχειν VIII, 143 not.
 ὄπισθε et πρόσθε opponuntur VIII, 89 not.
 ὀπισθονόμοι (boves) IV, 183.
 ὀπίσω (abundanter addit.) III, 16 not. τὸ ὀπίσω VIII, 108 not. V, 27. V, 92. §. 3. I, 105.
 ὄπλα (rudentes) VII, 25 not. IX, 115. (clipei) IX, 30 not.
 ὀπλίζειν VI, 12 not.
 ὀποδαπὸς et ποδαπὸς VII, 218 not. IX, 16 not. ὀκοδαπὸς V, 13 not.
 ὀπτᾶν (coquere panem) VIII, 137 not.
 ὀπῶπα, vid. ὄρᾶν.
 ὀπώρη et ὀπωρίζειν IV, 199 not. IV, 172 not.
 ὄρᾶν: ὀρέων et ὠρέων confus. I, 142 not. ὄρεον et ὠρεον confus. II, 150. III, 118. simil. I, 139 not.
 ὄρα μὴ VII, 103 not. ὄπῶπα V, 92. §. 6. I, 68 not. II, 64. III, 37. 63. VII, 125. ὠρα et ἔωρα I, 11 not. ὄρᾶν de quavis sensuum perceptione I, 111 not.
 ὄργᾶν IV, 199 not.
 ὄργᾶν et ὄργίζειν IV, 64 not.
 ὄργῇ I, 73 not. III, 131 not. VI, 128. ὄργῃ I, 61.
 ὄργια V, 61 not.
 ὄργνιαι I, 178 not. II, 5 not.
 (τὰ) ὄρθια IV, 101 not.
 ὄρθιος scil. νόμος I, 24 not.
 ὄρθὸν IX, 13 not. ὄρθὸς ἵσταται IX, 22 not.
 ὄρθοσταδίας I, 24 not.
 Ὄρκος deus VI, 86. §. 3 not.
 ὄρκους διδόναι καὶ δέχεσθαι VI, 23 not. ὄρκια τέμνεσθαι s. ποιέσθαι IV, 70 not.
 ὄρμᾶν I, 76 not. ὄρμᾶν intransitive (irruere) IX, 60 not. ὄρμᾶν sequente infinitivo VII, 150 not. cum acc. VII, 179 not. in statione esse VII, 22 not. VII, 188. ὄρμᾶ-

- σθαι I, 24 not. III, 98 not. IV, 44. VIII, 133. ὁρμᾶσθαι λέγεσθαι III, 86 not. V, 50 not. VII, 89. ὥρμητο sequent. infinit. VII, 1 not. 4 not. 19. V, 50 not. VI, 86. §. 4. VIII, 68. §. 1. IX, 59 not. I, 83 (ubi ὁρμέατο). IX, 91. ὁρμεώμενος et ὁρμεόμενος I, 36. 46. 58 not. de significatione VIII, 133 not. ὥρμηται ὁ λόγος III, 56 not. ὥρμημένος VIII, 140. §. 1 not. IX, 59. ὥρμέατο (in imperfecto) IX, 61 not. 102.
- ὁρμεύεσθαι not. ad III, 98.
- ὁρμὴ δαιμονίῃ VII, 18 not.
- ὄρος et οὐρος confus. I, 172 not. I, 43. II, 150. 99. 158. I, 203. 206 not. II, 12. VII, 212 not.
- ὀρυσάγγαι VIII, 85.
- ὀρυγες et ὄρυες IV, 192 not.
- ὀρύγματα ἐπόγια IV, 200 not. ὄρυγμα III, 60.
- ὀρύσσειν λίμνη ἐλυτρον I, 185 not. — ὀρώρυκτο I, 186, ubi paulo ante (I, 185 ubi vid. not.) ὠρύκτο et II, 158 ὠρύκται, III, 60. ὀρρωγμένον IV, 195.
- ὀρχεῖσθαι I, 141 not. VI, 129.
- ὀρχηδὼν VII, 144 not.
- ὀρχιες, ὄρχις IV, 109 not.
- ὄς καὶ ὄς IV, 68 not. καὶ ὄς VII, 18. ὄς pro τίς: not. ad IX, 71.
- ὄς ἂν pro εἰ τις I, 136 not. II, 65 not.
- ὄσιος III, 120 coll. II, 61. 86. 170. ὀσίῃ II, 171 not.
- ὄσος aliis adiectiv. add. IV, 194. ὄσα πλείστα I, 14 not. ὄσος ὦν I, 199 not. II, 22. ὄσος δὴ I, 160 not. II, 103. III, 52. IV, 151. (cf. ὄκος δὴ II, 126 not.) ὄσος δὴ κοτε I, 157 not. ὄσον τε IV, 62 not. 122 not. III, 30 not. ὄσον τι I, 185 not. ὄσον II, 73. IV, 45 not.
- ὄσπριον II, 37 not.
- ὄσσα not. ad IX, 100.
- ὄστανός pro ἄστανός V, 67.
- ὀστέινος IV, 2 not.
- ὄστις pro ὄς I, 7 not. IV, 8 not. — pro ὥστε I, 87 not. ὅ τι (cur) I, 111 not. II, 19. ὅτεν I, 7 not. II, 113. III, 62. 115. VIII, 26. coll. III, 63. et I, 145 not. ubi ὅτεν — μέχρη ὅτεν II, 173 not. ὅτεν VIII, 65 not. ὅτέοις et τέοις II, 82 not. IV, 180. ὅτεφ II, 113. ὅτεφ δὴ I, 86 not. III, 121. ὅτενῶν II, 113.
- ὀσφραίνεσθαι I, 80. 202 c. genit. ὀσφύς (caxa) II, 40.
- ὅτ' ἂν seq. coniunct. I, 55 not. ὅτε δὴ I, 114.
- ὅτι δὴ III, 145 not.
- ὅτι — ὥς III, 71 not. IX, 6 not.
- ὅτι μὴ I, 18 not. I, 143. (coll. 164 not.) 181. 183. II, 13. II, 50 not. III, 26. 125. 155. IV, 183. IX, 13 not.
- οὐ post εἰ I, 90 not. VI, 9 not. IV, 127 not. VII, 10. §. 8.
- οὐ μὴ et μὴ οὐ ante infinitiv. VIII, 57 not.
- οὐ μὴ cum coniunctivo I, 199 not. VII, 53. cum futuro indicatv. III, 62.
- οὐ pro μὴ VI, 9 not.
- οὐ γὰρ ἄμεινον I, 187 not.
- οὐ καὶ et οὐκ confus. V, 13 not.
- οὐκ — ἀλλὰ III, 69 not.
- οὐχ οἶον I, 91 not.
- οὐ γὰρ ὦν δὴ III, 121 not. coll. IX, 96.
- οὐ μὲν οὐδὲ II, 49. 120 not. IV, 205. IX, 7. §. 1. VI, 72 not. VIII, 25 not. VIII, 130 not.
- οὐ μὴν οὐδὲ V, 98. III, 2 coll. II, 49.
- οὐ μέντοι οὐδὲ VI, 45.
- οὐ μέντοι γε II, 63 not. II, 81. 98. VIII, 94. IX, 37.
- οὐ τι καὶ VI, 110 not.
- οὐ τι et οὐκ IX, 15 not.
- οὐ τι χαίρων III, 29 not. III, 36.

- οὔτε γε et οὐ τι γε VIII, 142 not.
 οὐ τι et οὐ τοι III, 36 not. III, 60.
 IV, 186.
 οὐ τῆ καταπροῖξει III, 36 not.
 οὐ — τε V, 49 not.
 οὐ τε — οὐ VIII, 98. coll. 86.
 οὔτε — τε IV, 94. V, 49 not. VI, 1
 not.
 οὔτε — οὔτε — τε I, 160 not. IX, 48
 not. VIII, 108.
 οὔτε — οὔτε — οὐ — οὐδὲ I, 138
 not.
 οὔτε (s. μήτε) — δὲ I, 99 not. I,
 108 not.
 οὔτε et οὐδὲ I, 3 not.
 οὐδ' εἰς VIII, 65 not. οὐκ ὁ μὲν,
 ὁ δ' οὐ II, 37 not.
 οὐδὲ pro οὐ VI, 133 not. coll. I,
 191 not.
 οὐδὲ — οὐδὲ I, 2 fin.
 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ IV, 16. V, 98 not.
 οὐδ' ὥς VI, 76 not. III, 152.
 οὐδὲ ἐν I, 32 not. III, 108.
 οὐδὲ ὦν οὐδὲ V, 98 not. II, 134.
 οὐδαμὰ I, 56. 58 not. III, 10 not.
 III, 88. V, 35.
 οὐδαμολ et οὐδένης IX, 58 not.
 οὐδεῖς ὅσους οὐ VII, 145 not. coll.
 VIII, 65. οὐκ ἔστι ὅπως οὐ VIII,
 65 not. — οὐκ ἔστι ὅτε οὐ II, 120.
 οὐδὲν, οὐδένης εἶναι etc. VIII, 106.
 IX, 58 not.
 οὐδὲν δεινὸν μὴ I, 84 coll. 155. οὐ-
 δεμὶν ἐκδυσις, μηχανή etc. VIII,
 100 not. I, 209 not.
 οὐδὲν ἄλλο ἢ VII, 168 not.
 οὐδὲν τι (πάντως) V, 65 not. VI, 3.
 οὐδὲν λέγειν VII, 17.
 οὐδὲν i. q. οὐ I, 196. VI, 133. οὐ-
 δὲν μάλλον ἢ οὐ IV, 118 not.
 οὐδὸς III, 14 not. I, 90.
 οὐθαρ IV, 2.
 οὐκ ὦν I, 11 not. I, 206 not. IV,
 118. V, 92. §. 7. οὐκ ὦν δὴ VII,
 49. §. 1.
 οὐλαὶ κριθῶν I, 160 not.
- οὐλότατον τρίχωμα VII, 70 not.
 οὐνομανέω IV, 47 not. — οὐνομα-
 στή V, 1 not.
 οὐρανομήκεια (δένδρεα) II, 138.
 οὐρῶν (terram ab alia terra) II,
 16 not. IV, 180 not. VII, 127.
 οὔρον (urina) IV, 187 not.
 οὔρος et ὄρος confus. vid. ὄρος.
 οὔρος (de finibus regionis) I, 172
 not.
 Οὔροτάλ III, 8 not.
 οὔτος et αὐτός confus. I, 84. καὶ
 οὔτοι I, 147 not. — τούτων et τού-
 του confus. I, 4. III, 42 not.
 ταῦτα et τάδε I, 125 coll. I, 137.
 140 not. 141 not. 113. III, 61 not.
 VII, 168. VI, 53 not. 58 not. τού-
 του et τούδε VII, 5 not.
 οὔτω et οὔτως I, 5. 56. 167. οὔτω
 in apodosi VII, 2 not. οὔτω ad
 sequentia spectat: IX, 31 not.
 IX, 51. (tum) VII, 148. — in de-
 scriptt. I, 11. οὔτω postpositum
 VI, 3 not. I, 196 not. VII, 170.
 206. IX, 61. οὔτω δὴ III, 32 not.
 I, 5. IV, 147 not. VII, 174. VIII,
 40 not. IX, 6 not. 34. οὔτω δὴ τι
 III, 12 not. 23. III, 108 not. III,
 145. IV, 28 not. VIII, 99 not. 52.
 IV, 77 not. IV, 184. VIII, 99.
 οὐχ οὔτω — ὥς III, 47 not. 120.
 οὐ φημί (nego) VII, 136 not. VIII,
 2. I, 37 not.
 οὐχ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα II, 43 not.
 II, 117.
 ὄφελον III, 65. (structura) I, 111
 not.
 ὄφελος VIII, 68. §. 3 not. ὃ τι περ
 ὄφελος ἦν.
 ὀφθαλμῶν not. ad V, 18 et VII,
 229 not.
 ὀφθαλμός: ἀλγηδόνες ὀφθαλμῶν V,
 18 not.
 ὀφθαλμοὶ (ministri regis Persarum)
 I, 100 not. I, 114 not.
 ὄφης οἰκουρὸς (Athenis) VIII, 41 not.

ὄφρις et δράκων idem fere: not.
ad IX, 81.

ὄφρις τριέλικτος, μυριέλικτος VI, 77
not.

ὄφριες περωτοὶ II, 75.

ὄφλειν δειλὴν VIII, 26 not.

ὄφρῳ et ὄφρῳ IV, 181 not.

ὄφρῳ V, 92. §. 2 not.

ὄφρα I, 171 not.

ὄφρεῦ II, 99 not. III, 60.

ὄφρεῖ III, 9 not.

ὄφρεῖν III, 85 not.

ὄφρος et ὄφρη IV, 203 not. IX, 25.

ὄφρον παρέχειν I, 86.

ὄφρος VIII, 124 not.

ὄφρις II, 99 coll. I, 1. ὄφρις ἐνυπνίου
VII, 47 not. VIII, 54 not. V, 55
not.

Π.

πάγας στῆσαι II, 121. §. 2.

πάθη I, 122 not. πάθος (de clade)
V, 46 not. 87. VIII, 109. 103.

παθήματα et μαθήματα opposit. I,
207 not.

παῖαν et παιωνίζειν s. παιανίζειν
V, 1 not.

παιγνία (lusus) I, 94 not.

παιγνήμων II, 173 not.

παιδεύειν c. duplic. accus. I, 136
not.

παιδοποιός I, 59 not.

παιδοφόνος VII, 190 not.

παίζειν IV, 77 not. — IX, 11 not.

παῖς et παῖς V, 30 not. IV, 155 not.
VI, 86. §. 3.

παῖδες καὶ γυναῖκες iunct. V, 98.
cf. τέκνα.

παῖδες Λυδῶν et simil. I, 27 not.
V, 49 not. VII, 130. V, 77. 92.
§. 5.

παῖδες παίδων IV, 145 not.

παῖς ἐλέγγων, ὄρκον not. ad VI,
86. §. 3.

παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν

ἀρχὴν (de legitima regni succes-
sione) I, 7. II, 166 not.

παιωνίσει et παιανίσει V, 1 not.

παλάθαι (massae) IV, 23 not.

πάλαι (iam dudum) I, 8 not. τὸ
πάλαι et τὸ παλαιὸν confus. IX,
26 not. τὸ παλαιὸν (olim) VII,
59 not.

πάλαισμα IX, 33 not.

παλαιστία I, 50.

παλάμη VIII, 19 not.

πάλη (ἀποκαλέειν, ἐκπαλέειν) VIII,
21 not.

παλίγκοτα, παλιγκότως IV, 155 not.

παλλογιέν I, 90 not. I, 118 (ubi
ἐπαλλόγητο).

παλίντονα τόξα VII, 69 not.

Παλλάδια IV, 189 not.

παλλακεύεσθαι IV, 155 not.

πάλλειν, πάλλεσθαι (sortiri) III, 128
not. — (trepidare) VII, 140 not.
IX, 120 not.

πάλος III, 128 not. IV, 94. 153.

πάλω ἀρχεῖν III, 80 not. V, 22
not.

Πάμφυλοι et Παμφύλιοι not. ad
VII, 91.

πανδαισίη τέλη V, 20 not.

πανδημεῖ VIII, 40 not.

πάνδηρες IV, 192.

πανηγυρίζειν II, 59.

πανήγυρις II, 58.

Πανιώνιοι VI, 7 not.

παννυχίς IV, 76 not.

πανοικίη VII, 39 not. IX, 109.

πανταχῇ II, 124.

πάντη I, 126 not. I, 181 not. II,
124. 168. IV, 195. II, 78 not.

παντοῖος ἀγών V, 8. παντοῖοι γε-
νέσθαι III, 124 not. IX, 109 not.

πάντως IX, 35 not.

πανώλεθρος VI, 37 not.

Παπαῖος (Scythis Iuppiter) IV, 50.

πάπρακες V, 16 not.

παρὰ c. genit. iungitur verbis μα-
θεῖν, πυνθέσθαι et simil. VII, 182

- not. coll. IX, 1 not. c. genit. VIII, 53 not. *παρ' ἑωυτοῦ* II, 129. VIII, 5 not. VII, 29 not.
- παρὰ cum dativo* III, 132 not. III, 160. VII, 16. §. 1. IV, 65. *παρ' ἑμοί* I, 32 not. VII, 16. §. 1. *θέσθαι παρὰ σοί et παρὰ σέ* VI, 86. §. 1 not.
- παρὰ cum accusativo* I, 120 not. II, 160 not. VII, 20. VIII, 140. §. 1 not. — (*inter*) II, 121. §. 4. VII, 46 not. — (*iuxta s. praeter*) V, 45 not. IX, 15. 25 not. *παρὰ δόξαν* VIII, 11 not. *παρὰ πάλαισμα ἐν ἔδραμῃ* IX, 33 not. *παρ' ἑμὲ ἰούσα δύναμις* VIII, 140. §. 1 not. (*prae*) II, 160 not.
- παρὰ in verbis compositt.* I, 91 not. *παράγειν* I, 91.
- παράβαινειν* VI, 12 not.
- παράβάλλειν* I, 38 not. VII, 179 not. II, 154.
- παράβάλλεσθαι* VII, 10. §. 8. IX, 39 not. I, 108 not.
- παράβολος* IX, 45 not.
- παράγγελλειν* VIII, 70 not.
- παράγειν (seducere)* I, 91. 142 not. IV, 158. V, 20.
- παράγυμνον (τὸν λόγον)* I, 126 not. VIII, 19. IX, 44.
- παράγωγαί* I, 142 not.
- παράδειγμα* V, 62 not.
- παραδιδόναι* IV, 119 not. coll. VII, 18 not.
- παραθήκη et παρακαταθήκη* VI, 73 not. VI, 86 not. IX, 45.
- παραίτέσθαι τινα* IV, 146 not. V, 33 not. III, 132 not. IV, 43. VI, 24. 86. §. 3.
- παραιωρεῖσθαι* VII, 61 not.
- παρακαλεῖσθαι et παρακείσθαι confus.* II, 130 not.
- παρακαταθήκη* V, 92. §. 7 not. Vid. *παραθήκη*.
- παρακατατίθεσθαι et κατατίθεσθαι* VI, 73 not. III, 59.
- παρακλίνειν* III, 156 not.
- παρακονεῖν* III, 129 not.
- παρακρίνεσθαι* VIII, 70 not.
- παραλαμβάνειν* I, 38 not. III, 70. VII, 150 not.
- πάραιλος* VII, 161 not.
- παραλλάσσειν* II, 11 not.
- παραλύειν* III, 136 not. c. genitiv. VII, 38 not.
- παραλύεσθαι* III, 105 not. V, 75.
- παραμείβεσθαι* VII, 225 not.
- παραμένειν* I, 82 not.
- παραμυθεῖσθαι* II, 121. §. 4.
- παραπετάσματα* IX, 82 not.
- παραπλήξ* V, 92. §. 6 not.
- παραποιεῖν* Vol. IV. p. 435.
- παραπράττειν* V, 45 not.
- παραρράπτειν* IV, 109.
- παραρτᾶσθαι* VII, 20 not. 142. VIII, 76 not. IX, 29 not.
- παρασάττειν* VI, 125 not.
- παρασκευάζειν* I, 125 not. VII, 25 not. — *ὥς ἐς et ὥς τι* IX, 96 not. — *cum partic. ὥς et particip. futur.* II, 162 not. *παρασκευάδατο* III, 150 not. coll. IV, 58 not. V, 34. 65. IX, 97. 100 not.
- παρασχίζειν* II, 86 not.
- παρατείνειν* I, 180.
- παρατρέπειν (de fluvio)* VII, 130 not. — *invertere* III, 2 not.
- παρατρέβειν* VII, 10. §. 1 not.
- παρατυχῶν τῷ λόγῳ* VII, 236.
- παραχρησθαι* I, 108 not. II, 141 not. IV, 159. V, 91. §. 1. VII, 223 not. VIII, 20.
- πάρδαλις* IV, 192.
- παρεγγυᾶν* III, 8 not.
- παρεῖναι ἐς τι (advenire)* I, 9. 21 not. IV, 14. V, 72. 108. VI, 1 not. VIII, 60. §. 3. VIII, 144. IX, 115.
- παρῆσαν et παρῆσαν* III, 14 not.
- παρεὸν et παρέχον confus.* V, 49 not. coll. VI, 72 not. VII, 229.
- παρῆν (impersonalit.)* VIII, 20 not.

- παρενθήκη VI, 19 not.
 πάρεξ I, 93 not. VIII, 73. I, 130.
 III, 97 not. II, 168. *πάρεξ τοῦ*
 — *ἔθνεος* IV, 46. 82 not.
παρεξελάνειν VIII, 126.
παρεξέρχεσθαι III, 14 not. V, 12
 not.
παρεξίεναι V, 12 not. VII, 210
 not.
παρέρχεσθαι (de oratoribus) VIII,
 80 not.
παρέχειν imperson. (*licet*) V, 49 not.
 III, 73 not. 142. IX, 122. IV, 140.
 VIII, 8 not. *παρέχον, παρασχόν*
 V, 49 not. VII, 120.
παρέχεσθαι (*praebere, exhibere*)
 VIII, 61. IV, 44 not. 53. 75. 86.
παρέχειν VII, 181 not. VIII, 1.
παρέχειν πρήγμα VII, 239 not. I,
 155. — cum infinitivo IX, 17 not.
παρηγήκε III, 53 not.
παρηγορεῖν et *παρηγορεῖσθαι* IX,
 55 not.
παρήκειν IX, 15 not.
παρίεναι c. genit. VII, 38. c. ac-
 cus. (*transitum dare*) III, 72 not.
 88. IV, 146 not. VII, 175. IX, 1.
 VIII, 9 not. (de nocte.) *παριέ-
ναι* (*praeterire*) III, 14 not. coll.
 VII, 183 not.
παρῖζειν IV, 165.
παρισούσθαι: παρισεύμενοι IV, 166.
 VIII, 140. §. 1 not.
παριστάναι: παραστήναι (in men-
 tem venire) VII, 45 not. coll. I,
 23 not.
παραστήσαι, παραστήσασθαι (ad de-
 ditionem s. sub potestatem redi-
 gere) III, 13 not. III, 45 not. IV,
 136. V, 65. VI, 140 not. VIII, 80
 not.
παριών ἐς πρώτους VII, 143 not.
Παρησός et *Παρησός* VIII, 27
 not.
παίροικος VII, 235 not.
παροιχώκε VIII, 72 not.
- παροράν* I, 37 not. — *παρείδες* I,
 108 not.
παρωροφῆς II, 155 not.
πᾶς: πάντες ἄνθρωποι i. q. *παν-
τοδακοί, παντοῖαι* VII, 56 not.
οἱ πάντες IX, 70 not. *πᾶς τις* I,
 99 not. — *πᾶς* (totus) IX, 70 not.
διὰ πάσης ἀγωνίας II, 91 not.
πᾶν I, 32. I, 57. *τὸ πᾶν* (τοῦ πε-
 λέμου) VIII, 62 not. *εἴη ἂν πᾶν*
 IV, 195 coll. V, 9.
ἐς πᾶν ἔλθειν etc. VII, 118 not.
πάντα et *τὰ πάντα* I, 50 not. I.
 122 not. I, 163 not. II, 52 not.
 III, 74 coll. III, 18. VI, 57. IV,
 88. IX, 81. IX, 70 not. *πάντα*
δέκα et simil. IV, 88 not. I, 50
 not.
πάντα εἶναι τινι III, 64 not. III,
 157 not. VII, 156 not.
πάντα ποιεῖν, τολμᾶν I, 85. IV, 151
 not. V, 37. 96 (ubi *κινεῖν*.)
πάντα τρόπον I, 188. 199.
πάντα ὁμοίως I, 139 fin.
πάρεξ I, 93 not. 130.
παρθενεύσθαι III, 124 coll. IV, 166.
πάσσειν not. ad II, 137.
παστᾶς II, 148 not. II, 169.
πάσχειν: ἦν τι πάθῃ VIII, 102 not.
τί γὰρ πάθωμεν IV, 188 not. IV,
 97 not. *οὐ πεισόμεθα* IV, 119 not.
πατέεσθαι (*edere*) II, 37 not. II, 66.
 IV, 186 not. — *πατέονται* et *δα-
τέονται* confus. II, 66 not. II,
 37. 47.
πατήρ et *δεσπότης* oppon. III, 89.
πρὸς πατρός VII, 166.
πάτερ VI, 126. 128 not. IX, 79.
πατρόθεν VIII, 90 coll. VII, 99.
πατροῦχος παρθένος VI, 57 not.
πάτρως IX, 78. VI, 103 not. coll.
 IV, 80. VII, 10.
πᾶνέσθαι τοῦ δρόμου IV, 124 not.
 De forma perfecti (*πέπαυμαι*) I,
 83 not. — *παύειν* VIII, 99 not.
 V, 67 not. VII, 54.

- Πανσίκαι, Παισίκαι et Πανσοί* not. ad III, 92.
- παχεῖς (oi)* (divites s. optimates) V, 30 not. VI, 22.
- πεδᾶν* VI, 23 not.
- πεδιᾶς* IV, 23.
- πέδιλα νεβρώων* VII, 75 not.
- πεζός (ὁ) et τὸ πεζόν* IV, 97. VII, 41 not. VII, 81. VII, 121. 184.
- πειθαρχέσθαι* V, 91.
- Πειθῶ et Πειθανάγκη (dea)* VIII, 111 not.
- πέιθεσθαι τι* VIII, 81 not. *ἐπειποῖ-θεσαν* IX, 88 not.
- πέιθεσθαι τινος* I, 126 not. VI, 12. V, 29 not.
- Πενία* VIII, 111 not.
- πειρᾶν* (in re amatoria) not. ad IX, 108. II, 111.
- πειρᾶσθαι τινος* I, 46. IV, 80 not. VII, 211. VIII, 100 not. 113. IX, 114. *πειρᾶν et πειρᾶσθαι* III, 52. 119 not.
- πειρᾶσθαι c. particip.* V, 81. I, 77 not. cum infinitivo IV, 119 not. II, 73 not. IV, 125. 139. VI, 5. 9. 50. VII, 9. §. 1. VII, 139 not. VII, 148 not. 172 not. IX, 53. 26 coll. III, 52. 118. *πειρῶατο* I, 68 not. *ἐπειρῶντο* I, 76 not. coll. I, 86 not.
- πελαγίζειν* II, 92 not.
- πέλαγος* (de alto mari) IV, 110.
- πελάζειν* VII, 141 not. VIII, 21. IV, 181 not.
- πέλας (ὁ) (quivis alius)* III, 142 not. VII, 152.
- Πελειάδες (Dodonaeae)* II, 57 not.
- πέμμα et στέμμα* confus. I, 132 not.
- πέμπειν ἐπὶ τινα* (mittere ad aliquem arcescendum) VII, 15 not. — *παμπήν* V, 56 not.
- πενταδράχμους ἀποδόμενοι* VI, 89 not.
- πεντάεθλον* VI, 93 not. IX, 33.
- πενταπλήσιος* VI, 13 not.
- πεντητηρίς* VI, 111 not.
- πεντήρης (navis)* not. ad IV, 87.
- περ* IV, 168. *οἴην περ οἱ ἄλλοι Ἀλβυς* VI, 57 not. (III, 16. IV, 139. I, 206. III, 170 coll. I, 11. I, 30) IV, 186. *διότι περ οὐδὲ Ἀλγύπτιοι.*
- Περαίη (Boeotiae)* VIII, 44.
- πέρην* VIII, 36 not.
- πέρθω (πέρσαντες)* VIII, 77 not.
- περὶ c. genitivo (quod attinet ad)* I, 157 not. II, 101 not.
- περὶ cum dativo* VII, 61 not. — post timendi verba III, 35. V, 16. VIII, 74. VII, 163 not. VIII, 74 not. IX, 101. *περὶ θυμῷ* III, 50 not. *περὶ ἀλλήλαις* VIII, 16 not.
- περὶ cum accusat. (in)* I, 24 not. I, 27. III, 131. VII, 181 not. IX, 31.
- περὶ in verbis compositis* III, 41 not.
- περὶ postpositum* VIII, 137 not.
- περιαιρεῖν (diruere)* VI, 46 not.
- περιαιρεῖσθαι* III, 41 not. II, 151 not. III, 128.
- περιανχένιον* III, 20.
- περιβάλλειν (circumnavigare)* VI, 44 not.
- περιβάλλεσθαι* I, 163. 186. VII, 191 not. IX, 39. 97. VI, 46. IX, 96. — (*sibi comparare*) III, 71 not. VI, 25. VIII, 8. VII, 190 not.
- περιεβέβλεατο* VI, 25.
- περίβολος* VI, 134 not.
- περιεῖναι: ἦσαν περιεοῦσαι* V, 77 not. *οὐκέτι περιεῖναι* III, 14 not. coll. not. ad VII, 205. *περιεῖναι καὶ ζῶειν* III, 80 not. coll. V, 77.
- περιεῖρειν* II, 96 not.
- περιελανόμενος* I, 60 not.
- περιέπειν ἐν* I, 73 not. I, 114. II, 69 not. II, 115 not. II, 160 not. V, 1 not. VII, 149. *περιέσπε et περιέσπε* I, 114 not.
- περιεργάζεσθαι* II, 15 not. *περιεργάζομαι τῷ θυλάκῳ* III, 46 not.

- περιέρχων II, 148.
 περιέρχεσθαι (*circumvenire, decipere*) III, 4 not. *περιελθεῖν* s. *περιῖναι* (*de regni transitione*) I, 7 not. I, 120 not. III, 140. III, 65. I, 187. I, 95. VI, 111. VII, 88 not. VIII, 106 not. *περιελθεῖν ἐς* s. *πρὸς τινα* III, 140. Vid. *ἐς*.
 περιέρχεται (τά) I, 86. V, 101.
 περιέρχεσθαι (*tueri*) I, 147 not. — *cum genitiv.* III, 53 not. 72. V, 40. VII, 39. 160. VIII, 60. §. 2. IX, 57.
 περιηγείσθαι VII, 214 not.
 περιήγησις II, 73 not.
 περιήκειν I, 120 not. VII, 16. §. 1. VI, 86.
 περιήλυσίς II, 123 not.
 περιημεκτέειν *τινι* (*moleste ferre, indignari*) I, 44 not. III, 63. IV, 154. VIII, 108. IX, 41 not. VIII, 109.
 περιιδέειν I, 181 not.
 περιιδύμως ἔχειν II, 162 not. III, 50 not.
 περιῖναι (*transire*) *de regno* I, 120 not. Vid. *περιελθεῖν*. — *περιῖόντος* et *πρὸντος* IV, 155 not.
 περιστάνα: *περιστάντες κύκλῳ* I, 43 not.
 περικατῆσθαι VI, 23.
 περικείρας, *τὴν κόμην κακῶς* III, 154.
 περικλῆει VII, 198 not.
 περικτιόνες not. ad VII, 148. VIII, 104.
 περιλαμβάνειν V, 23 coll. 87. VIII, 106 not.
 περιλέπειν VIII, 115 not.
 περιλεσχήμεντος I, 153 not. II, 135 not.
 περινέειν II, 107 not. IV, 164 not. VI, 80.
 περίξ not. ad IV, 15. (*τινός*) III, 97 not. IV, 52. 152. *πéριξ τι* *ιστάνα* IV, 15 not. IV, 79. III, 158.
 V, 115. *πéριξ λαμβάνειν* V, 87 not.
 περιξυρεῖν III, 8 not.
 περίοδος I, 93. *περίοδος γῆς ἀπέσης* V, 49. IV, 36.
 περιοικίδες (*πόλεις*) IX, 115 not.
 περίοικοι (*Lacedaemonii oppoa. Spartanis*) IX, 11 not. VI, 58 not.
 περίοικοι *Argivorum* VIII, 73 not.
 περίοικοι et *εἰλωτες* diff. IX, 11 not.
 περιορᾶν (*structura*) I, 24 not. 191. II, 64 not. III, 48 not. IV, 113. III, 65. VII, 16. §. 1.
 περιπίπτειν *τινι* et *περὶ τινα* VIII, 16 not. *περιπίπτειν ἑαυτῷ* I, 106.
περιπίπτειν συμφορῇ VII, 88 not.
περιπλομένων s. *περιφερομένων ἐπαυτῶν* IV, 72 not.
περιποιέσθαι I, 110 not.
περιρραντήριον I, 51 not.
περισπερχέειν τῇ γνώμῃ VII, 207 not.
περισταδὸν VII, 225 not.
περιστέλλειν IV, 80 not. I, 96 not. IX, 60. VI, 30 not. III, 82. 31. II, 147 not. II, 90. (*ubi de mortuorum cura.*)
περιστεφανοῦσθαι VII, 130.
περιστίζειν IV, 2 not. 202.
περίστυλος II, 148 not. II, 153.
περισφύριον IV, 176.
περιτάμνεσθαι IV, 71. 159 not.
περιτιθέναι I, 129 not. III, 81. III, 142.
περιτίλαι θρίδακα III, 32 not. (*ἐν*) *περιτροπῇ* II, 168.
περιτροχάλα κείρεσθαι III, 8 not.
περιυβρίζειν IV, 159 not.
περιφάνεια IV, 24 not.
περιφέρειν VI, 86. §. 2 not. *περιφέρεισθαι* IV, 72.
περιφλέειν V, 77 not.
περιχυνθέντες IX, 120 not.
περόνη V, 87 not.
περονητοῖς V, 87 not.
Περραιβοὶ et *Περαῖβοι* VII, 128 not.

- πέσσειν (coquere) VIII, 137 not.
 πεσσοί I, 94 not.
 πετεινά III, 106.
 πεύκη et πίτυς VI, 37 not.
 Πηδασέες et Πήδασοι VIII, 104 not.
 πηκτις I, 17 not.
 πηλός II, 36 not. II, 85.
 πήμα ἐπὶ πήματι I, 68 not.
 πημαίνειν IX, 13 not.
 πήξασθαι ναῦς V, 83 not.
 πηχὺς I, 68. (βασιλικός) I, 179 not.
 coll. I, 178 not. VII, 36 not. πη-
 χεις (in citharis) IV, 192 not.
 Πίλῃος et Τίλῃος V, 52 not.
 πίδαξ IV, 198 not.
 πιξέειν et πιεξέειν I, 142 not. III,
 146 not. V, 34. VIII, 142 not.
 πιέζεσθαι (premi) IV, 11 not.
 πῖλοι IV, 23 not. IV, 73. III, 12
 not. πῖλοι ἀπαγέες VII, 61 not.
 coll. VII, 92.
 πῖναξ πτυκτός VII, 239. πῖνακες
 (tabulae, pappae geographicae)
 V, 49 not.
 πῖναι: πῖναι τὸ ὕδωρ (terra dici-
 tur) IV, 198 not. coll. III, 117.
 Πιξόδαρος et Πιξώδαρος V, 118 not.
 πίπτειν ἐς δάκρυα VI, 21 not. πρή-
 γματα πεσόντα VII, 18 not. coll.
 VII, 163. 168 not.
 πῖρῳμις II, 143 not.
 Πίσσα et Πίσσα II, 7 not.
 πῖσις τε καὶ ὄρκια IX, 92 not. 106.
 — διδόναι καὶ δέχεσθαι III, 7
 not. coll. III, 71 not. VII, 148 not.
 πιστός VIII, 76 not.
 πῖσυνος VII, 10 not.
 Πιτανάτης λόγος IX, 53 not.
 πίτυς et πεύκη VI, 37 not. πῖτυος
 τρόπον ἐκτρέβειν ibid.
 πλάγια IV, 49 not.
 Πλακινητή μήτηρ I, 57 not.
 πλανᾶσθαι (de somniis) VII, 16. §.
 2. ἐν λόγοις VI, 37 not. πλανᾶν
 et πλανᾶσθαι IV, 128 not.
 πλάσαι δόμον, οἰκίαν VIII, 109 not.
 πλαστός λόγος I, 68 not.
 Πλάτεια, Πλάτεια (insulae nomen)
 IV, 151 not.
 Πλάτεια et Πλαταιαὶ (urbs) VIII,
 50 not.
 πλατάνιστος VII, 27.
 πλατὺ (ὕδωρ) II, 108 not.
 πλείστος (εἶναι) τῇ γνώμῃ et τὴν
 γνώμην VII, 220 not. coll. V, 126.
 κλέκειν (aetatem, vitam) V, 92. §.
 6 not. coll. VII, 46.
 πλεκτά (s. πεπλεγμένα) κράνεα VII,
 63 not. coll. VII, 89 not.
 πλέον φέρεσθαι, ἔχειν etc. VIII,
 29. IX, 70. 102. πλέον ἢ ἔλασσον
 VII, 184 not. οὐδὲν ἐπὶ πλέον
 ἐγένετο VI, 42 not. IX, 107. Vid.
 ἐπὶ.
 πλέον et πλεῦν V, 120 not. VI, 42
 not. IX, 41 not.
 πλείους et πλεῦνες I, 82 not. I, 167.
 II, 120. 121. §. 4.
 πλεόνως et πλεύνως III, 34 not. V,
 18 not.
 πλεονέκτης λόγος et πλεονεκτεῖν VII,
 158 not.
 πληθός (abundat fere) I, 66 not.
 (de montis amplitudine) I, 203
 not. IV, 123. — (de plebe) V,
 76 not.
 πληθούσης ἀγορῆς et πληθώρη II,
 107 not. (coll. III, 104.) IV, 181.
 VII, 49. §. 2 not. VII, 223.
 πλημμυρεῖς VIII, 129 not.
 πλην ἢ I, 130 not. IV, 189.
 πληροῦν et πλήρωμα (de navium
 remigibus) VII, 96. VIII, 1 not.
 πλήσσειν (in pass. de victis) V, 120
 not. — πληγέντες δώροισι VIII,
 5 not.
 πλίνθοι I, 50.
 πλινθουλός, πλινθουλκεῖν not. ad
 I, 179.
 πλοῖα et νέες diff. VII, 2 not. coll.
 VIII, 129 not. πλοῖα ἱππαγωγὰ
 VI, 48 not. VII, 97 not. πλοῖα

- μακρὰ II, 102 not. V, 30. καλά-
μινα III, 98 not.
πλέειν s. πλώειν (Vol. IV. p. 465).
pro ἀναπλέειν VIII, 108. IV, 156
not.
πλοῦτος cum genitivo II, 121. §. 1.
— πλούτω καὶ γένει VI, 73 not.
coll. VI, 127 not.
πλώσαι et πλεῖσαι I, 5 not. coll.
III, 45 not. I, 24 not. IV, 156 not.
πλωτὴ II, 156 not.
πνίγειν II, 92 not.
ποδαβρός I, 55 not.
ποδανιστήρ II, 172.
ποδαπὸς et ὀποδαπὸς VII, 218 not.
ποδῶν (limes) VIII, 31 not. (utris
petiolus) II, 121. §. 4.
ποθέειν: ἐπόθησα et ἐπόθεσα IX,
22 not. — (structura) III, 36 not.
ποιεῖν (fingere, ponere) VII, 184
not.
ποιεῖν cum duplici accusativo IV,
65 not. V, 113.
ποιεῖν ἰρὰ VI, 108 coll. VI, 57. IX,
19 not.
ποιεῖν πάντα. Vid. πάντα.
ποιεῖν ἔκα IV, 13 not. coll. II, 53.
IV, 35 not. Vol. I. p. 856.
ποιεῖν ἐπιτελέα. Vid. ἐπιτελέα.
ποιεῖν ἐς τι I, 41 not. I, 85. V, 67.
V, 103.
ποιεῖν (de poëtis) (canere, versibus
conscribere) II, 53 et Vol. I. p.
855 seq. IV, 13 not. 14. 35. VI,
21 (de tragico). III, 38. V, 95
not. ποιεῖσθαι (faciendum curare)
I, 31 not. II, 86 not. 100 not. II,
129. II, 148 not. V, 77. II, 172.
175 not. III, 88. IV, 95. 152. IX,
85. VII, 69 not. 181. III, 57. V,
77. Quo eodem sensu ποιεῖν II,
127 not. coll. IV, 152. VII, 119 not.
ποιεῖν et ποιεῖσθαι θυνσίην VI, 57
not. IX, 19 not.
ἐν ποιεῖν cum participio V, 24 not.
coll. VIII, 22.
ποιεῖν et ποιεῖσθαι δεινὰ II, 121.
§. 5. III, 14 not. III, 155. V, 33
not. V, 87. VII, 35 not. IX, 7.
§. 1. IV, 147. IX, 33 not. VIII,
3. 15 not.
ποιεῖσθαι cum duplici accusat. I,
68. 127. 160. III, 25. IV, 166 not.
ποιεῖσθαι ἐαντοῦ τι VIII, 58.
ποιεῖσθαι φίλα II, 152. V, 37.
ποιεῖσθαι μέγα III, 42 not. IX, 111.
VIII, 3.
ποιεῖσθαι πρεσβύτερα V, 98 not.
ποιεῖσθαι ἀσπαστὸν V, 98 not.
ποιεῖσθαι ἀπόρητα IX, 45 not.
ποιεῖσθαι υἱὸν (filium adoptare)
IV, 180 not.
ποιεῖσθαι ἄλλην I, 125 not. V, 29. 79.
ποιεῖσθαι ὄρκια IV, 70 not.
ποιεῖσθαι ἐπίκοινον IV, 104 not.
ποιεῖσθαι σκήψιν V, 30.
ποιεῖσθαι ἐπίβασιν VI, 61 not.
ποιεῖσθαι ὄρμον VII, 193.
ποιεῖσθαι λόγον VIII, 74 not.
ποιεῖσθαι ὄρην, λόγον I, 4 not.
coll. III, 25 not. IV, 142. — πρῆ-
γμα οὐδὲν (pro nihilo ducere) VII,
150 not. VI, 63.
ποιεῖσθαι στρατηγὴν III, 3 not.
ποιεῖσθαι συμφορὴν IV, 79 not. V,
5 not. VI, 61. IX, 77. VII, 117.
VIII, 10 not. 69. — ὄργην III,
25 not. VII, 105 not.
ποιεῖσθαι ἀνάπειραν etc. (experiri)
VIII, 9.
ποιεῖσθαι ὄργην, θάσμα etc. (pro
θαυμαζέειν) III, 25 not. I, 68 not.
IX, 58.
ποιεῖσθαι ἐξέτασιν τινος VI, 118
not.
ποιεῖσθαι ἔξοδον VII, 223.
ποιεῖσθαι στίφος IX, 70 not.
ποιεῖσθαι δι' ἀγγέλου VI, 4. ποι-
εῖσθαι διὰ χρηστηρίων VIII, 134
not. — ἐς ἀναβολὰς τι VIII, 21
not.
ποιεῖσθαι ἐν τόμῳ I, 131 not. ἐν

- λόγῳ IX, 69. VII, 222. III, 50. IX, 42. VII, 14 not. I, 153. ἐν ἑλαφροῦ et simil. I, 118 not. III, 154. VI, 13. III, 50. ἐν κέρδει II, 121. §. 4. VI, 13. ἐν ὁμοίῳ VII, 138 not. VIII, 109.
- ποιεῖσθαι περὶ πολλοῦ VII, 119 not. ποιήματα VII, 84 not. IV, 5. ποιηφαγεῖν III, 100 not.
- ποικίλη διαλέκτος Herodoti: Comm. §. 14.
- ποικίλλειν I, 203.
- ποικιλωτέρον VII, 111 not.
- ποῖμνια III, 65 coll. VI, 139 not.
- πολέμαρχος (Atheniensium) VI, 109 not. 111 not. (Spartanorum) VII, 173 not.
- πολέμιος: τὰ πολέμια (s. τὰ πολεμῆα) et τὰ πολεμικά confus. III, 4 not. V, 111 not. VII, 111. 234. IX, 122 coll. VII, 238 not.
- πολεμιστήριοι (equi bellatores) I, 192. πολεμιστήρια ἄρματα V, 113 not.
- Πολιάς (Minerva) V, 82 not.
- πολίζειν (terram) V, 13 not. IV, 108 not.
- πολιορκεῖν VIII, 28 not.
- πόλις (de civitate) IV, 150. 153 not. VIII, 66 not. — (de arce) VII, 26. πολίων et πολεμίων confus. VI, 42 not.
- πόλις et πόλιας: V, 15 not.
- (τὸ) πολιτικὸν VII, 103 not.
- πολίτης et πολιήτης not. ad VII, 154.
- Πολίχνη, Πολίχνα et Πολίχνα VI, 26 not.
- πολλαπλήσιος et πολληπλήσιος III, 135 not. IV, 45. IV, 50. V, 45 not. VIII, 10 not. 140. VII, 48.
- πόλος (horologium) II, 109 not.
- πολυάργυρος V, 49.
- πολυαρκέστατος IV, 53 not.
- πολυήρατος IV, 159 not.
- πολύκαρπος V, 49.
- πολυμηκᾶς VIII, 20 not.
- πολυπλάνητος I, 56 not.
- πολυπρηγμονεῖν III, 15 coll. V, 33 not.
- πολυπρόβατος V, 49.
- πολὺς (de amplitudine) (πολλαὶ χεῖρες, πολλὴ γλώσση, κόλπος πολὺς) VI, 125 not. πολὺ et πολὺν II, 106 not. II, 121. §. 4. III, 38. 57. V, 64 not. VII, 160 not.
- πολὺς, μέγας al. iunct. IV, 39 not. coll. IV, 109. VII, 14 not. 188 not.
- πολὺς εἶναι I, 120 not. c. particip. I, 98 not.
- πολὺς repetit. VI, 43 not. πολλὸν χρῆμα *ibid.*
- πολὺς ἐγκεῖσθαι VII, 158 not.
- τὰ πολλὰ (plerumque) I, 203.
- τὰ πολλὰ πάντα II, 35. V, 67 not. I, 203.
- πολλοὶ πολλάκις et simil. VIII, 102.
- πολλῶ et πολλὸν conf. III, 103 not. V, 1 not. V, 77. VII, 7 not. VIII, 130 not. πολλὸν (absolute) IV, 126 not. πλήθει πολλὰ IV, 191. VI, 44.
- οὐ πολλῶ τω IV, 47 not. IV, 86.
- πολύτιτος V, 92. §. 2 not.
- πολυτροπή II, 121. §. 5.
- πολύφημος (cœncio) V, 79 not.
- πολυψήφιος I, 55 not.
- πόμα et πῶμα III, 23 not.
- πομπὴ θείη I, 62 not. III, 77 not. VII, 16. §. 2. VIII, 94. IV, 152.
- πονεῖσθαι (occupāri, versari) II, 63 not.
- πόνος (pugna) VI, 114 not. — VII, 190 not. VIII, 89. IX, 27.
- ποντικὸν IV, 23 not.
- Πόντος (de mari Aegæo) II, 97. IV, 99.
- πορθητῆα VII, 23 not.
- πόρος VIII, 115.
- πόρη V, 87 not.
- πόρρω τῶν νυκτῶν et simil. not. ad IX, 44.
- πορφυρεὺς IV, 151.

- ποσείκροτος I, 66 not.
 ποταμοί (canales) II, 93. 94.
 Ποτιδαῖται (de scriptura) VIII, 126 not.
 πῶτιμα ὕδατα VIII, 22 not.
 πρᾶκτωρ (Aeschyli vox) not. ad VI, 125.
 πράττειν (exigere) III, 58 not. V, 84.
 πράττειν πολλά V, 33.
 πράττειν τι (studiose agere aliquid) IX, 108 not. coll. III, 1 not. IX, 113.
 πράττειν absolute (cedere, male) III, 25. IV, 156 not. VII, 18 not. Hinc οὕτω s. ὡς ἐπρηξε III, 25 not. IV, 77. VII, 18. VIII, 129 not. VI, 44 not. VI, 94. IV, 97 not. coll. V, 78. πέπρηκται (actum est) VII, 10. §. 3 not. IX, 111.
 πρεσβεύειν (maiores natu esse) VII, 2 not.
 πρεσβυγενείη et πρεσβείη VI, 50 not.
 πρῆγμα μέγιστον III, 132.
 πρῆγμα εἶναι (opus esse) I, 79 not. IV, 11 not. V, 33 not. V, 84 coll. VII, 130. VII, 12 not. οὐδὲν πρῆγμά ἐστι (nil refert) I, 207 not.
 πρῆγματα ἔχειν καὶ παρέχειν I, 155 not. VII, 181. 230 not.
 πρῆγματα (opes, copiae) VI, 13 not. — (imperium) II, 120 not. III, 81 not. IV, 164 not. VI, 39 not.
 πρηγματεύεσθαι II, 87.
 πρηστήρες VII, 42 not.
 πρητήριον VII, 23 not.
 Πριηνεύς I, 27 not.
 πρὶν sequente infinitivo: VIII, 144. IX, 101. IV, 117.
 πρὶν ἢ sequente infinitivo: II, 2. IV, 9. V, 118 not. coll. not. ad VI, 108. IX, 13 not. 68.
 πρὶν ἢ cum coniunctivo I, 19. VII, 8. §. 2. VII, 10. §. 7. IX, 117.
 πρὶν ἂν cum infinitivo I, 140.
 πρὶν ἂν cum coniunctivo: not. ad I, 19. I, 32 not. I, 82. III, 109. IV, 117. 196.
 πρὶν cum coniunctivo (sine ἂν) VI, 82 not. IV, 157 coll. not. ad IV, 196.
 πρὸ usus VI, 12 not. VII, 3 not. (prae).
 πρὸ i. q. ἀντί I, 62 not.
 πρὸ et πρὸς in verbb. compos. confus. V, 82 not. VIII, 144 not. Sic προκείμενον et προσκείμενον VI, 57 not. IX, 61 not. προάγειν et προάγειν IX, 92. IV, 10.
 πρὸ et παρὰ confus. I, 5 not. προβήσομαι et παραβήσομαι.
 προάγεσθαι II, 121. §. 4 not. VII, 50. §. 2.
 προαγορεύειν VIII, 83 not. (edicere) VII, 12 not. IX, 26 not. ὑπὸ κήρυκος IX, 98 not. III, 61 not.
 προαιδεῖσθαι I, 61 not. III, 146.
 προηδέατο I, 61.
 προαστήιον et προάστειον III, 142 not. V, 1. V, 12 not. VIII, 129.
 προβαίνειν c. particip. V; 51 not. προέβαινε et προσβαίνει VI, 75 not.
 προβάλλειν VII, 141 not. προβαίλεσθαι IV, 46 not.
 πρόβατα (sensu latiori) I, 207 not. III, 101. I, 183. 188 not. II, 41. IV, 43 not. IV, 23. 121. 61. VII, 171. IX, 93 not. προβάτων τὰ λεπτά I, 133 not. VIII, 137 not. πρόβατα ἡλίον ἰρὰ IX, 93 not.
 πρόβλημα VII, 70 not.
 προβόλιον VII, 148 not.
 πρόβολοι λυκιοεργέες VII, 76 not.
 πρόβοσκος I, 113 not.
 πρόβουλοι, προβουλεύειν VI, 7 not. VII, 172 not.
 προδεικνύειν: προδείξαντες I, 60 not. — confus. cum προσφίξαντες IV, 10.
 προδέκτωρ VII, 37 not.

- προδιδόναι τινα VII, 187 not. προ-
 δοῦναι πρὸς τινα III, 45.
 πρόδρομος IX, 14 not.
 προεδρία I, 54 not. coll. IV, 88 not.
 IX, 73. VI, 57 not.
 προειπεῖν VII, 12 not. 116. (edi-
 cere) de praeconibus III, 61 not.
 προείρητο VII, 116 not.
 προελαύνεσθαι et προσελαύνεσθαι
 IX, 44 not.
 προεξαΐσσοντες IX, 62 not.
 προεξανίστασθαι (in certaminibus)
 VIII, 59 not. coll. not. ad IX, 62.
 προεξέδρη VII, 43 not. coll. IV, 88
 not.
 προερεῖν III, 61 not.
 προεσάγεσθαι I, 190. VIII, 20 not.
 προετοιμάζεσθαι VII, 22 not.
 προέχειν IX, 4 not. (eminere) I, 1
 not. 32. προέχειν ἄλλων (de equo
 longius profecto) IX, 22 not. coll.
 IV, 120 not. 122. προέχει IX, 27
 not.
 προέχεσθαι (praetendere) I, 141 not.
 προέχεσθαι τὴν κεφαλὴν II, 42.
 προόθυμεισθαι IX, 37 not.
 πρόθυμος II, 19 not.
 πρόθυμος ἢν ἀγινέων VI, 74 not.
 προθύμως IX, 18 not.
 πρόθυρα (τὰ) III, 35. 140 not. 120.
 VI, 35 not.
 προίεναι I, 24 not. IV, 155 not. VI,
 129 not.
 προιστάναι: προεστέατε V, 49. προ-
 εσῶτες IX, 41 not.
 προῖστασθαι (creare) IV, 80.
 προῖταχεσθαι I, 3 not. I, 141 not.
 III, 137. IV, 165. VI, 9 not. VI,
 49. 86. VIII, 3 not. 111 not.
 πρόνα I, 111 not. VI, 134 not. VIII,
 135.
 προκαταλύεσθαι VII, 6 not.
 προκατῆσθαι VII, 172. VIII, 36 not.
 IX, 106 not.
 προκατίζειν I, 97 coll. V, 12 not.
 προκειῖσθαι VI, 136 not. II, 12. IX,
 101 not. confus. cum προσκα-
 σθαι. Vid. πρό.
 Προκλήης et Πατροκλήης III, 50 not.
 IV, 147 not.
 πρόκλησις V, 1.
 Προκόννησος et Προκόννησος IV, 13
 not.
 προκόπτειν: ἡ νῦν προέκοψε not.
 ad IX, 44. προκόπτειν et προκό-
 πτεσθαι I, 190 not. III, 56.
 πρόκορσσαι II, 125 not. IV, 152 not.
 VII, 188 not.
 προλεσχηνέεσθαι VI, 4 not.
 προμαντεία I, 54 not.
 πρόμαντις i. q. προφήτης I, 182
 not. VII, 111 not. II, 55. VI, 66
 coll. VIII, 135 ibique nott. VII,
 141.
 προμαχεῶν I, 164 not. III, 151.
 προμετωπίδια (de equorum ornatu)
 VII, 70 not.
 προμηθεῖη et προμηθήη III, 36 not.
 προμηθεῖσθαι IX, 108 not. II, 172
 not.
 προναυμαχεῖν VIII, 60. §. 2 coll.
 68. §. 2.
 Προνητή (Minerva) I, 92 not. III,
 108 not. VIII, 37 not.
 πρόνοια I, 92 not.
 πρόνοος III, 36 not.
 Πρόξενοι (Spartae) VI, 57 not. aliis
 locis V, 63 not. VIII, 136 not.
 IX, 85.
 πρόοπτος IX, 17 not.
 προσφειλομένη ἔχθρη V, 82 not.
 προσέμπειν IX, 108 not.
 πρόπλοι (naves) VI, 97 not.
 πρόπολος II, 64 not.
 προρύλαιο II, 101 not. II, 121. 155.
 175.
 πρόρριζος VI, 86. §. 4 not. I, 32
 not. III, 40.
 πρὸς cum genit. post verba neutr.
 VI, 45 not. VII, 139. versus V,
 15. I, 84. 110 not. 145 not. II,
 99. 154. VII, 36. III, 102. IV, 181.

- 191 not. VII, 20. cum genitivo et accusat. II, 121 not. III, 102 not. II, 148 not. coll. IV, 17. 37. 122 not. IV, 191. VII, 55 not. 126. VIII, 85 not. 87. *a parte* II, 154. V, 89 not. VII, 99. 139 not. 151. 166. *πρὸς τινος εἶναι* I, 75 not. coll. III, 137 not. IV, 133 not. IV, 138 not. VII, 153 not. VIII, 22 not. *πρὸς et ὑπὸ* V, 89 not. coll. VI, 45 not.
- πρὸς cum dativo πρὸς τούτοις s. τούτῳ (praeterea)* I, 41 not. VII, 6. 197. III, 65 not. 74. *πρὸς τοῖσι et τούτοις* confus. V, 97. *πρὸς ἐτι τούτοις* III, 65 not.
- πρὸς cum accusativo: (quod attinet ad)* I, 129 not. (secundum, ad) I, 88 not. III, 153. III, 52. Hinc *πρὸς ταῦτα* VII, 173 not. (*propter, prae*) in comparationibus II, 35. III, 94. II, 136 not. VIII, 44 not. *τὰ δὲ πρὸς* cum accusat. II, 8 not. coll. II, 121 not. IV, 38 not.
- πρὸς* verbis pugnandi additum V, 73 not.
- πρὸς ἡδονήν, χάριν* VII, 101 not. III, 126 not.
- πρὸς s. ἐς τὰ μέγιστα* VIII, 20 not.
- πρὸς et ἐς* confus. VII, 208 not.
- πρὸς δὲ absolute* I, 41 not. IX, 62. II, 12. III, 135.
- πρὸς δ' ἐτι* III, 74. VIII, 90. *πρὸς δὲ antecedente αὐμα μὲν* VIII, 51 not.
- καὶ πρὸς* I, 156 not. IX, 62.
- πρὸς δὴ ὧν* I, 58. III, 52.
- προσάγειν et προάγειν* confus. IX, 92 not.
- προσάγεσθαι* II, 172 not.
- προσαγαγεῖν* II, 58 not.
- προσαρτῆσθαι* IX, 10 not.
- προσάντης* VII, 160 not.
- προσάσειν* I, 190 not.
- προσβάλλειν κέρδος* VII, 51 not.
- προσβαθῆσαι et προσβῶθῆσαι* confus. VIII, 144 not. — VI, 35.
- προσγελᾶν* V, 92. §. 3 not.
- προσδέεσθαι* V, 40 not. (de structura).
- προσδέχεσθαι* (cum accus. et infinit.) VIII, 130 not.
- προσδόνιμος* I, 78 not. VI, 6. III, 123 not. VIII, 20. IX, 89. V, 108 not.
- προσεμπικράνεσθαι* III, 146.
- προσερίων* V, 72.
- προσέρχεσθαι et προσιέναι* (de tributis) V, 17 not. VI, 46. VII, 144.
- προσεταιρίζεσθαι* III, 70 not. V, 66 not. 69 not.
- προσεύχεσθαι* I, 48 not.
- προσεχεις τεταγμένοι* IX, 28 not. IX, 102.
- προσέχειν*, vid. *προσίσχειν*.
- προσήκων* IV, 14. *οἱ μάλιστα προσήκοντες* III, 24 not.
- προσηγής* II, 94 not.
- προσθίω* I, 108 not.
- προσθήκη* IV, 30 not.
- πρόσθιοι πόδες* II, 69 not.
- προσίεσθαι* I, 48 not.
- προσίηλος* nott. ad III, 81. 110. IV, 61. 177.
- προσίσχειν* IV, 76 not. 147. III, 136 not. IV, 42 not. 200 not. VI, 119.
- προσίσχειν et προσίσχεσθαι* confus. VI, 99 not.
- προσίσχειν et προσέχειν* confus. III, 58 not.
- προσκατῆσθαι πόλιν et πόλει* V, 104 not.
- προσκεῖσθαι* I, 119 not. I, 123 not. IV, 11. I, 133 not. VI, 61 coll. VII, 6. et 37 (ubi valet iniunctum esse).
- προσκεῖσθαι τῷ ὄλῳ* III, 34 not. *τούτοις προσκέσται ἀποδεικνύναι* etc. VI, 57 not. *τὸ προσκείμενον* IX, 61 not.

- προσκίπτεσθαι VII, 177 not.
 προσκηθεῖς VIII, 136 not.
 προσκτιῆσασθαι V, 69.
 προσκυνεῖν (apud Persas orientalesque homines) I, 134. II, 80 not. II, 121. III, 86. VII, 13. 136. VIII, 118. II, 121 init.
 προσλαβέσθαι VIII, 90 not.
 προσλογίζεσθαι (addere) V, 54 not.
 προσμίσγειν IV, 46. — προσμυγνύναι (accedere) VI, 96 not.
 πρόσοδος VII, 212 not.
 προσορέγεσθαι VII, 6 not.
 προσουδίξειν V, 92. §. 3 not.
 προσοφειλομένη ἐχθρῇ not. ad V, 82 not.
 προσπασσαλένειν σανίδα IX, 119 coll. VII, 33 not.
 προσπέμπειν IX, 108.
 προσπεπλάσμεναι νεοσσαι ἐκ πηλοῦ III, 111.
 προσπίπτειν τινι II, 2 not. III, 40 not. conf. cum συμπίπτειν VII, 46 not.
 προσποιεῖσθαι (simulare) II, 121 §. 4. III, 2. — τινὰ (sibi conciliare aliquem) VI, 66 not. V, 69 not. 71. προσποιεῖσθαι πόδα IX, 37 not.
 προσπταίνειν I, 65 not. III, 40. II, 161. V, 62 not. VI, 45. 95. VII, 170. 210. IX, 101.
 προστατεύειν ἱεροῦ not. ad VII, 111.
 προστάτης τοῦ ἐμπορίου II, 178 not.
 προστῆναι (a προσιστάναι) I, 86 not. I, 119 not. 129.
 προστιθέναι et προτιθέναι confus. III, 38 not. VI, 21 not.
 προστιθέναι (mandare) V, 30 coll. I, 108 not.
 προστιθέναι μῆνιν VII, 229 not. τὰς θύρας III, 78 not.
 προστίθεσθαι φίλους etc. V, 69 not. IX, 33 not.
 προστίθεσθαι (suscitare, suscipere) IV, 65 not.
 προστιθέναι et προστίθεσθαι V, 30 not.
 πρόσφατος II, 121. §. 5 not.
 προσφέρειν et προσφέρειν confus. VII, 9. §. 2. — III, 74.
 προσφέρειν (afferre) VI, 125 not. coll. IX, 108. — λόγους in re amatoria, not. ad VIII, 108. IX, 108 not.
 προσφέρεισθαι (accedere) VI, 96 not. VII, 6 not. — (congradi cum hoste) V, 109 not. IX, 71 not.
 προσφερὲς IV, 33. II, 105.
 πρόσφορα IV, 14.
 προσχέσθαι πρόφασιν VIII, 3 not.
 πρόσχημα (ornamentum) V, 28 not. πρόσχημα λόγου i. e. praetextus IV, 168 not. VI, 133 not. VI, 44. IX, 87.
 προσχόντες pro προσσχόντες I, 2 not. I, 86. II, 136. 182. III, 48. IV, 145. 147. V, 63. VI, 33. IX, 99.
 προσχοῦν II, 99 not.
 προσχωρεῖν: τὰ ἄλλα — τοῖς Θρηῖς προσεχωρήκασιν IV, 104 not.
 πρόσω τῆς νυκτός not. ad IX, 44.
 πρόσω ἀτήκειν τινός VII, 237 not.
 πρόσωπον (de rostro) II, 76 not.
 προσωφελεῖν IX, 103 not.
 προτείνεσθαι VII, 160 not. VIII, 140. §. 2. IX, 34. IV, 136. (χεῖρας) V, 24. VII, 233 not.
 προτερεῖν IX, 57 not.
 πρότερον et προτέρων I, 186 not. II, 141 coll. III, 34. VI, 96 not. coll. IX, 62 not.
 πρότερος cum genitivo V, 56 not.
 πρότερον ἢ sequente infinitivo VII, 2 not. VII, 150. indicativo VIII, 93 not. coniunctivo VII, 54 et IX, 86 not.
 πρότερον πρὶν ἢ V, 118 not. IX, 93.

- πρότερον* s. *πρῶτον* abundant posit. III, 16 not. IX, 62. IV, 145.
προτιθέναι λόγον not. ad VIII, 61.
ἀέθλους VII, 197. *προτιθέναι* et *προτίθεσθαι* (*ξείνια*) VII, 135 not.
προτιθέναι de cibis: not. ad VIII, 41. IX, 110 not. *προτιθεῖ* (de forma) I, 133 not. *προθιέτο* et *προθιέτο* III, 148 not.
προτιμᾶν c. genit. I, 86 not. coll. III, 21 not.
προτοῦ et *πρὸ τοῦ* I, 103 coll. III, 99. V, 55.
προτρέπεσθαι I, 31 not.
προφαίνειν III, 65 not.
πρόφαντον V, 63 not. IX, 93 not.
πρόφασις V, 33 not. *πρόφασιν* *προσχέσθαι* VI, 137 not. VIII, 3 not.
ἔλκειν VI, 86. *ἐπὶ προφάσεως* VII, 150. *προφάσιος ἔχεσθαι* VII, 229. VI, 94.
προφέρειν τί τι I, 3 not. IV, 151 not. V, 28. 63 not. VI, 127 not. VIII, 125. (*eminere*) III, 106 not. V, 28.
προφητεύειν VII, 111 not.
προφήτης II, 37 not. IX, 93. VII, 111 not. VIII, 36 not. 135 not.
προφυλάττεσθαι IX, 99 not.
πρόχους I, 160 not. II, 5.
προχωρεῖν I, 84 not. V, 44. VIII, 108.
πρύμνη I, 24.
πρύμνην ἀνακρούεσθαι VIII, 84 not. coll. VI, 115.
πρυτανίη VI, 110 not.
πρύτανις V, 71 not.
πρωτὶ τῆς ἡμέρης IX, 101 not.
πρώτος VIII, 130 not.
πρώτος: τὰ πρώτα εἶναι VI, 100 not. coll. IX, 78 not. *ἐς τὰ πρώτα* IX, 16.
τὴν πρώτην I, 153 not. III, 134 not.
πρῶτον μὲν — ἐπὶ δὲ not. ad VII, 219.
πρώτα μὲν — δεύτερα δὲ III, 81 not. VII, 8. §. 2 not. I, 204 not. coll. III, 22.
πρώην καὶ χθὲς II, 53 not.
πταίειν et *πταῖμα* VIII, 21 not.
πταρεῖν et *πταρμός* IV, 107 not.
περὰ κεχυμένα (de nive) IV, 7 not. IV, 31 not.
πτίσειν II, 92.
πτώσσειν IX, 48 not.
Πυγαργοί IV, 192 not.
πυγμαῖες ἀνῆρ III, 37.
πυγῶν II, 175 not.
Πύθιοι (Spartanorum) VI, 57 not.
Πυθῶ et *Δελφοί* diff. I, 54 not.
πυκάζειν: πυκασθεῖς coroná etc. VII, 197 not.
πύλαι V, 52 not.
πυλαγόροι et *πυλαγόροι* VII, 214 not.
πυλουρός et *πυλωρός* III, 118 not. 156 not.
πυνθάνεσθαι cum genit. et praepos. *πρὸς* II, 19 not. c. genit. II, 160. III, 14 not. cum acc. et infin. et participio VIII, 71 not.
πῦρ αἰθεῖν not. ad IV, 145. *πῦρ, πυρὴν ἀνακαίειν* not. ad IV, 145. VIII, 19 not. *πῦρ ἐναύειν* VII, 231 not.
πυργώματα VII, 140 not.
πυρὴν II, 92. IV, 23 not.
πυρήν IV, 75 not.
πυροῦν (incendere) VII, 8. §. 2 not. VIII, 103.
πυρπολεῖν VIII, 50 not.
πυρρός IV, 108 not.
πυρσοί VII, 182 not. IX, 3 not.
πυρφόρος (in Spartanorum exercitu) VIII, 6 not.
πώγων μέγας IV, 23 not.
Πώριτος (lapis) V, 62 not.

P.

φ duplicat. I, 47 not.
φαβδομάντεια veterum IV, 67 not.

- ῥαβδοφόροι s. ῥαβδοῦχοι not. ad VIII, 59.
 ῥαπίζειν VIII, 59 not.
 ῥάπτειν (*machinari*) IX, 17 not.
 ῥαφή IX, 83 not.
 ῥάχϊς (*dorsum*) VII, 216 not. III, 54 not.
 ῥεοῦμενοι (*de forma*) VII, 140 not.
 ῥέπειν VII, 139 not.
 ῥηγνύναι φωνήν I, 85. II, 2. V, 93 not. ●
 Ῥήνη, Ῥήνεια (*insula*) VI, 97 not.
 ῥήσις Σκυθῶν IV, 127 not.
 ῥηστῶν III, 136 not.
 (τά) ῥητά γέγρατα I, 59 not.
 ῥηχίη (*aestus maris*) VII, 37 not. 198 not. II, 11. VIII, 129 not.
 ῥηχός VII, 142 not.
 ῥίπος (*vimen*) II, 96 not. διψή κα-
 ταστεγάζοντες IV, 71 not.
 ῥίπτειν et ἀναρρίπτειν κινδύνους VII, 50. §. 2 not.
 ῥίπτειν et ῥιπτέειν IV, 94 not. 188.
 ῥοιὰ et ῥόα IV, 143 not. VII, 41.
 ῥόος (κατὰ ῥόον) VI, 36 not.
 ῥόπαλα τετυλωμένα, τυλωτὰ VII, 63 not.
 ῥόπτρον VI, 91 not.
 ῥυθμοὶ τῶν γραμμάτων V, 58 not.
 ῥύσασθαι τινα IX, 76 not.
 ῥώμην *confus. cum γνώμην* I, 31 not.
- Σ.
- Σ s. σάν (*Dorum lingua*) I, 140 not.
 σάγαρις I, 215 not. VII, 64 not.
 σαγηνεύειν III, 149 not. VI, 31 not.
 σαθρός VI, 109 not.
 σακκεύειν, σακέειν, σακίζειν IV, 23 not.
 σανδάλιον II, 91 not.
 σανδαράκιος I, 98 not.
 σανίς VII, 33 not. IX, 120 not.
 Σαρδανάπαλλος (*de scriptura nomi-
 nis*) II, 150 not.
 Σαρδιηνός (*Sardibus ortus*) I, 22 not.
- Σαρδονικός II, 103 not.
 σαρκίζειν IV, 64 not.
 σάσσειν (*instruere, armare*) I, 190 not. III, 7 not. V, 34 not. coll. VI, 125. ἐσσεάχαιο VII, 62 not.
 σάυρα et σαῦρος IV, 183 not.
 σαυρωτήρ VII, 41 not.
 σάω i. e. σήθω, *vid. σῶσι.*
 σβεννύναι ὕβριν V, 77 not. — VIII, 77 not.
 σειραί, σειραῖαι, σειραῖος ἱμάς VII, 85 not.
 σειρηφόρος III, 102 not.
 σεμνός II, 173 not.
 σεμνοῦν III, 16 not.
 σεσήμανται II, 125 not.
 σήμα I, 93 not.
 σημαντρίς γῆ II, 38 not.
 σήμαντρον II, 121. §. 2.
 σημάτων VII, 81 not.
 σημεῖον (*navis*) VIII, 88 not. (*signa militaria*) IX, 59 not.
 Σήπεια VI, 77 not. Σηπιάς VII, 183 not.
 σιγῇ II, 140. VII, 237 not.
 σίγυνναι V, 9 not.
 σιδήρια (*ferramenta*) VII, 17 not. IX, 37.
 σίδηρος et σίδηρον not. ad VII, 16. §. 2.
 σιμός V, 9 not.
 σιναμωρέειν I, 152 not.
 σινάμωρος V, 92. §. 6 not.
 σινδών II, 86 not. II, 95. I, 200. VII, 181.
 σίνεσθαι et σινέεσθαι V, 81 not. IV, 123 not. IX, 13 not. VII, 147.
 σίσυρα, σίσυρα IV, 109 not. VII, 67 not.
 σισυροφόροι et σισυρνοφόροι VII, 67 not.
 σίτα (*commeatus*) VII, 21 not.
 σίτα αἰρεῖσθαι et ἀνααιρεῖσθαι IV, 128 not.
 σιτεύειν VII, 119 not.
 σιτοδητή I, 94 not.

αἰτοποῖος III, 150 not. VII, 187 not.
 Σκαπτὴ ὕλη, Σκαπτησύλη VI, 46 not.
 σκάφος VII, 182 not.
 σκεδάζειν (de sole) not. ad VIII, 23.
 σκέλεα (crura) VII, 67 not. VIII, 28 not.
 σκέπη: ἐν σκέπῃ εἶναι τοῦ πολέμου I, 143 not. VII, 172. 215.
 σκενάζειν II, 87 not. V, 20 coll. V, 103 not. ἐσκενάδαται IV, 58 not. II, 138. VII, 62 ἐσκενάδατο. VII, 66 not. σκενάσας et διασκενάσας confus. V, 20 not.
 σκευή I, 24 not. II, 106 not. IV, 203. VII, 15.
 σκήπτειν V, 102 not.
 σκήψις I, 147 not. VII, 168.
 σκιδνάειν VIII, 23 not. — VII, 141 not. (ubi σκιδνασθαι.)
 σμιττοφειν III, 12. VI, 12 not.
 σκληραὶ βρονταὶ VIII, 12 not.
 σκοπιὴν ἔχειν V, 13 not.
 σκόροδα IV, 17 not.
 Σκυθῶν ἐρημία IV, 127 not. (pro-verbum.)
 σκύλαξ III, 32 not.
 σκυλεύειν IX, 80 not.
 σκυλοκλέπτῃς et σκυλοπύκνῃς not. ad I, 8.
 σκύμνος III, 32 not.
 σκύταλα III, 137 not. σκυταλῖς IV, 60.
 σμάειν, σμᾶν (detergere) IV, 73 not. IX, 110 not. coll. VII, 209 not.
 σμάραγθος II, 44 not. III, 41 not.
 σμήχειν III, 148 not.
 σμικρὸς et μικρὸς I, 5 not. III, 107. VII, 69. ἐπὶ σμικρὸν IV, 129.
 Σμίνθος et Μίνθος (idem nomen) VII, 170 not.
 σμίρις (lapis) not. ad VII, 69.
 σμόρνη II, 86 not. VII, 181 not.
 Σόλοι, Σολεῖς, Σόλοι in Cyprio V, 113 not.
 σολοικίζειν IV, 117 not.

σόος et σῶος II, 181 not.
 σοφίζεσθαι VIII, 27 not. III, 111 not.
 σοφίη (calliditas) II, 172 not. III, 85. 4 not. V, 21. coll. III, 127. IV, 46 (ubi est prudentia). VII, 102. VII, 10. §. 3. VII, 23. IX, 62.
 σόφισμα III, 80. 152.
 σοφισται sensu probō i. q. σοφοί I, 29 not. II, 49 not. IV, 95 not. ●
 σοφὸς (callidus) V, 18 not. V, 50. VII, 130. III, 85. — II, 49.
 σπάδιξ, σπαδίζειν V, 25 not.
 σπάθη VII, 69.
 Σπακὼ s. σπάξ I, 110 not.
 σπανίζειν I, 187 not.
 σπάνιος: σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον III, 23.
 spargere: not. ad VIII, 23.
 σπάρτος V, 16 not.
 σπᾶσθαι III, 118. III, 29. IX, 107. III, 77 not.
 σπασμός IV, 187 not.
 σπείρειν VII, 107 coll. not. ad VII, 115.
 σπέρμα III, 97 not.
 σπερχέειν, σπέρχεσθαι not. ad VII, 207. V, 33 not.
 σπεύδειν I, 206. VII, 53 not. VIII, 46 not.
 σπιθαμὴ II, 106 not.
 σπλάγχνα II, 87.
 σπονδαρχίαι VI, 57 not.
 σπονδαῖος: σπονδαῖαι νομαί IV, 23 not. — de terrae bonitate IV, 196 coll. V, 78 not. σπονδαιέστερος et σπονδαιότατος II, 86. I, 133 not. τὰ σπονδαιέστατα τῶν πηγμάτων I, 8.
 σπυρῖς V, 16 not.
 στάδιοι et στάδια VII, 34 not.
 σταθμοί I, 179 not. V, 52 not. VII, 119. σταθμός (structura) II, 168 not.
 σταθμάσασθαι VII, 10. §. 2 not.

- VII, 214 not. coll. II, 150. *σταθ-
μεύμενοι* VIII, 130 not.
σταῖς II, 36 not.
σταινίνα ὅς II, 47 not.
στασιάζειν IV, 160.
στάσις et *τάξις* confus. IX, 21 not. 26.
στάσις ἐμφυλος VIII, 3.
στασιῶται et *στρατιῶται* confus. I,
61 not. V, 104 not. V, 72 not. *στα-
σιῶται* III, 83.
στατήρ (Atticus) III, 130 not.
στεγάρχος I, 133 not.
στεγαστρὶς I, 194 not. coll. II, 155
not.
στέγη II, 148 not. 175.
στεγνός IV, 23 not.
στέλεχος VIII, 55 not.
στέλλειν (*instruere*) III, 141 not.
coll. III, 14 not. *στέλλειν πλοῖω*
III, 52 not. c. accus. IV, 153 not.
ἐς ἀποικίην IV, 147 not.
στέλλεσθαι (*se parare*) III, 124 not.
IV, 147 not. VII, 2 not. V, 43. 45.
στέλλεσθαι (*de itinere*) I, 21. III,
53 not. III, 124. VI, 35. IV, 147
not. *ἐστάλατο* et *ἐσταλάδατο* VII,
89 not. *ἐσταλται* IV, 189. *ἐσταλ-
μένος* I, 80.
στενός et *στεινός* II, 8 not. II, 11
not. VII, 223 not.
στέργειν τὰ παρέοντα IX, 117 not.
sternere VII, 193 not.
στεφάνη et *στέφανος* VIII, 118 not.
VI, 69 not. — IV, 88.
στεφανοῦσθαι et *περιστεφανοῦσθαι*
montibus: VII, 130 not.
στήλη (cippus) IV, 87 not. II, 106
not.
στίβος: κατὰ *στίβον* IX, 59 not.
στιγεὺς VII, 35 not.
στίγματα II, 113 not. VII, 233 not.
στίζειν (structura) VII, 233 not.
στίφος IX, 57 not.
στοιβάζειν I, 179 not.
στολή I, 80. IV, 189 not.
στόλος I, 4 not.
στόμα IV, 81 not. — (tropice) VII,
225. κατὰ *στόμα* VIII, 11.
στόμιον IV, 72 not.
στομῶσαι IV, 69 not.
στορνύναι: *στορνύντες* et *στορεν-
νύντες* confus. VII, 54 not. *ἐστρω-
το* VII, 193 not.
στρατάρχης III, 157 not. VIII, 44 not.
στρατεύειν et *στρατεύεσθαι* I, 204
not. VI, 7 not. — (structura) V,
122 not.
στρατηγεῖν VI, 72. IX, 107 not.
στρατηγός (*de classi*) V, 32 not. (*de
magistratu*) V, 38 not. *οἱ στρα-
τηγοὶ* (Athenis) VI, 103 not. 109
not. *στρατηγός στρατοῦ* VII, 97
not. 236.
στρατηγὴ et *στρατιά* VII, 7 not. 38
not. VI, 56. *στρατηγὴν ποιέεσθαι*
VII, 7. III, 3. *ἐπὶ στρατηγῆς* VI, 56.
στρατόπεδον (*de exercitu*) V, 75 not.
V, 112 not. VI, 6. — (*de classe*)
VIII, 24 not. (*de sedibus*) II,
112.
στρατὸς ναυτικὸς VI, 43 not.
στρατὸς aequae omis. et ad VIII,
130 not.
στρεπτόν III, 20. VIII, 113 not.
στρεπτοφόροι VIII, 113.
stridere III, 110 not.
στρουθοὶ I, 159 not. (*κατάγαιοι*)
IV, 175 not.
στροφός IV, 60 not.
Στρυμονίας βορέας VIII, 118 not.
στυντηρίη II, 180 not.
συβῶται (Aegyptii) II, 47.
συγγενεῖς (οἱ) V, 66 not.
συγγινώσκειν IV, 43 not. 3. 5. IX,
122. — structura (*συγγινώσκε-
σθαι*) III, 53 not. IX, 41 not. V,
86. 91. 94. VI, 61. VII, 12 not.
coll. III, 99 not. IV, 126. VI, 148.
συγκαταρθεῖν IX, 35 not.
συγκατεργάζεσθαι VIII, 142 not.
συγκατήμεναι (γυναῖκες) III, 68 not.
συγκατοικίζειν III, 149.

- συγκαίμενη ἡμέρη III, 157. κατὰ τὰ
 συγκαίμενα III, 158 not. V, 50.
 συγκερᾶσθαι IV, 152 not. VII, 151
 not.
 συγκαληῖζειν VII, 41 not. Conf.
 συγκαλεῖσθαι I, 31 not.
 συγκαμίζεισθαι II, 94 not.
 συγκύνπτειν III, 82 not. VII, 145.
 συγκυρεῖν IX, 90 not. — *occurrere*
 VIII, 92 not. coll. 87. ἔχθος συγ-
 κεκυρημένον IX, 37 not.
 συγχέειν νόμιμα VII, 136 not. coll.
 VII, 115. Hinc συγχέεσθαι (*con-*
turbare, confundi) VII, 142 not.
 VIII, 99 not. (ubi συγχέειν).
 συγχέειν et συγχοῦν (fontes) IX,
 49 not.
 συγχοῦν (viam) VII, 225 not. VIII,
 71 not. 144 not. et IX, 49 not. IV, 140.
 συγχωρεῖν cum genitivo VII, 161
 not.
 συλλαβῶν (εἰπεῖν) VII, 16. §. 3 not.
 συλλαβεῖν (*intelligere*) confus. cum
 συμβαλεῖν I, 63 not. I, 68 not. I,
 91. — (*intelligere*) IV, 114 not.
 V, 1 not. VII, 209. 143.
 συλλεγεῖς VII, 173 not.
 σύλλογος ἐπίκλητος; VII, 8 not.
 σύλλογον συλλέγειν s. ποιεῖσθαι not.
 ad IX, 27.
 συλλογεται I, 82 not.
 συμβαίνει cum infinit. I, 13 not.
 coll. I, 74 not. cum particip. I,
 82.
 συμβάλλειν (*committere ad pugnam*)
 III, 32 not. coll. IV, 159. V, 1.
 — (*congradi ad pugnam*) VIII,
 60. §. 1.
 συμβαλεῖν et συμβαλεῖν IV, 99
 not.
 συμβάλλεσθαι (*supputare*) IV, 101
 not.
 συμβάλλεσθαι (*conferre*) VII, 29 not.
 συμβάλλεσθαι (*coniicere*) VII, 29.
 239. 142. 143. I, 68 not. II, 33.
 112. IV, 45 not. V, 1 not. IV,
 87 not. 111. III, 135. VI, 107.
 VIII, 94.
 συμβάλλεσθαι ἐπὶ δακτύλων VI, 63
 not.
 συμβάλλεσθαι γνώμας V, 92. §. 1
 not.
 συμβαλλόμενος εὐρίσκω IV, 15 not.
 VII, 24. 184. 187 not. VIII, 30.
 συμβαλλόμενος et συμβαλλόμενος
 confus. I, 68 not. V, 81. VI, 63
 80.
 σύμβασις I, 74 not.
 συμβόλιον V, 92. §. 7 not.
 συμβολή IV, 10 not. 159 not. VII,
 210. V, 95 not. VII, 166 not. IX,
 101.
 σύμβολον VI, 86. §. 1.
 συμβουλευεῖν I, 59. VII, 15. VIII,
 101.
 συμβουλευεῖν et συμβουλεύεσθαι II,
 107 not.
 συμβουλεύεσθαι VII, 235 not. VII,
 237. VIII, 102.
 συμβουλή et συμβουλή confus. III,
 1 not. I, 157. IV, 97 not. VIII,
 101 not.
 συμμάραπτειν VI, 86. §. 3 not.
 συμμάχεσθαι V, 65 not. et VII,
 239 not.
 συμμαχίη I, 77 not. I, 82, VIII, 128.
 (τὸ) συμμαχικόν IX, 106 not.
 σύμμαχοι Graeci coniuncti VII. 148
 not. — Spartanorum: V, 91 not.
 — adiuvandi sensu IV, 47 not.
 129. V, 65 not.
 συμμινύναι s. συμμίλγειν (*de vi-*
ctu communi) VI, 138 not. (*de*
colloquio) IV, 151. VI, 23 not.
 VII, 29. VIII, 58 not. 67 coll.
 II, 64 not. — *de fluviiis* VII, 129
 not. — (*congradi cum hoste*) II,
 120 not. V, 112. VII, 85 not.
 συνέμισηγον I, 127 not. VII, 40.
 σύμπας et συνάπας VI, 128. VI, 8.
 IX, 29 not.
 συμπίπτειν (*de iis, quae contingant*)

- II, 49 not. III, 52. IX, 100 not. *συνεῖλω* III, 45 not.
coll. VII, 46 not. (de sententiis) *συνεκρίπτειν* V, 22. VIII, 49 not.
VIII, 49 not. IX, 102.
συνπλέεσθαι I, 214 coll. VIII, 84. *συνεκπράττεσθαι* VII, 158 not. VII,
συνπληροῦν VIII, 1 not. 169 not.
συνπράττεσθαι V, 94 not. *συνέκαινος εἶναι* V, 20. III, 119
συνπρήκτωρ VI, 125 not. not. VII, 15 not.
συνφέρειν et *συνφέρεισθαι* (acci- *συνεπιλαμβάνεσθαι* V, 44 not.
dere) IV, 156 not. V, 82 not. *συνεπιλαφύνειν* I, 18.
VII, 8. §. 1 not. IX, 37 not. *συνεσπίζειν* IX, 102 not.
συνφέρεισθαι: οὐδάμοις ἄλλοις *συνεστή* VI, 128 not.
συνφέρονται I, 173 coll. II, 79. *συνέχεσθαι* I, 214. III, 131 not. V,
IV, 13 not. IV, 114. VI, 59. IV, 23 not. VI, 12.
154. *συνήλisan* et *συνείλησαν* confus. I,
συνφέρει sequente infinitivo cum 176 not.
ᾧστε et *sine ᾧστε* I, 74 not. III, *συνηρεφῆς* VII, 111 not.
4 not. III, 14 not. III, 71 not. *σύνθημα*: ἀπὸ s. ἐκ *συνθήματος*,
V, 12. V, 74 not. VIII, 8. VI, 121.
συνφορεῖν IX, 99 not. *συνιέναι* (intelligere) cum genit. I,
συνφορῇ I, 32 not. et 34. I, 216. 47 not. IV, 113. V, 19 not. not.
VII, 46. 49. §. 1. *συνφοραὶ* *συν-* ad IX, 33, 98. *συνιέντα* et *συνέν-*
πίπτουσαι et *προσπίπτουσαι* VII, τα confus. I, 24.
46. ὑπὸ *συνφορῆς* I, 85. *συνφορῇ* *συνιέναι* (convenire) *συνιόντες* ἐς
ἄχαρις I, 41 not. VII, 190 not. ταῦτό I, 62 not. — IV, 1. I, 64.
ἀνεθέλητος VII, 88 not. *συνιστάναι* intrans. I, 208 not. I, 214.
συνφοράτειν IV, 73 not. IV, 132. trans. (subigere) I, 103 not.
συνφήσας I, 189 not. — (sibi *comparare*) II, 49 not.
σύν: eius usus (σύν θεῷ) I, 86 not. VI, 74. III, 71 not. ὁ πόλεμος
III, 153 not. coll. III, 119 not. *συστάς* VII, 144 not. coll. 225.
Vol. IV. p. 454. VIII, 142 et I, 74. οἱ *συστάντες*
σύν νόφ VIII, 86 not. 138. s. *συνεστεῶτες* λιμῷ VII, 170.
σύν κόσμῳ VIII, 86 not. IX, 89 coll. VI, 108. οἱ *συνεστη-*
σύν in verbb. compos. VI, 39 not. *κότες* VIII, 79. I, 208. VII, 142.
συνάγειν (constipare) VII, 60 not. *συννάσσειν* VII, 60 not.
(iudicium) VI, 85 not. *συννέειν* (de rogo) I, 34 not. 86.
συναλίζειν I, 176. V, 15 not. VII, 107. — *συννενέεται* IV, 62
συνάπτειν bellum, pugnam I, 18. not. II, 135 not.
V, 75 not. etc. IV, 80. V, 75. *σύννοια* (structura) VII, 164 not.
(*contiguum esse*) II, 75 not. *συνηδέατε* IX, 58 not.
συναράσσεσθαι VII, 170 not. *συνήδее* et *συνείδее* VIII, 113 not.
συνδιαφέρειν V, 79 not. *συνοικεῖν* II, 92 not. II, 120 not.
συνδιαχειρίζειν IX, 103. IV, 148. 180. IX, 111.
σύνδουλος II, 134 not. I, 110. *συνολίχημα* ἀχαριτότατον dicitur
σύνδυο et simil. IV, 66 not. *плеbs* VII, 156 not.
συνέδριον (Graecorum) VIII, 56 *συνοικίζειν* II, 121. §. 6 not.
not. *σύννοικοι* I, 57 not.

- συννομύναι ἐπὶ τιτι et συνωμότης** VII, 148 not.
συντάμνειν (de via) VII, 12 not.
 123. — (de tempore) V, 41 not.
συντετραίνειν II, 11 not. coll. III, 12.
συντίθεσθαι ξεινήν et simil. V, 73 not. VII, 145 not. VIII, 120 not. VIII, 128. 140. §. 1 not. IX, 7. §. 2.
σύντομος et σύντομον (de via) I, 185 not. IV, 136. V, 17 not.
συντρέχειν I, 53 not.
σύντροφα II, 65 not. coll. VII, 102 not.
συντυγχάνειν et έντυγχάνειν I, 134 not.
συντυχή V, 65 not. κατὰ συντυχίην IX, 91.
συντυχόν (έργον) I, 51.
συνωδός V, 92. §. 3.
Συριηγενής et Άσιηγενής confus. VII, 140 not.
συρμαίζειν II, 77 not.
συρμαίη II, 88 not. 125 not.
συσκεύδειν I, 92 not.
σύσσιτος V, 24.
σύσταισις (pugna) VI, 117 not. VII, 167 not.
συστρέφειν (in unum contrahere) I, 101. IV, 136 not. IX, 18 not.
συστρέφεσθαι VI, 6 not. 40. IX, 62.
συστροφή VII, 9 not.
σφαγαί V, 94 not.
σφάγια (τά) IX, 41 not.
σφαγιαίεσθαι (de victimis) VI, 76. IX, 72.
σφάζειν ἐς τι III, 11 not. V, 5. VII, 113 not.
σφακέλος, σφακελίζειν III, 66 not. VI, 136.
σφάλλιν (fallere) VII, 16. §. 1 not.
σφάλμα VII, 6 not. IX, 9.
σφῆ III, 52. 53 not. σφέας VIII, 130. IX, 13.
σφι et σφισι I, 57 not. de usu I, 31 not.
σφραγισταί II, 38 not.
σφρηγίς III, 41 not. coll. VII, 69.
σφῶρα (de accentu) I, 68 not.
σφρηγίατος εἰκὼν I, 50. VII, 69.
σχεδία IV, 88 not.
σχήματα (de saltatione) VI, 129 not.
σχίζεσθαι VIII, 34 not.
σχοῖνος I, 66 not. **σχοῖνος et σχοίνιον** V, 16 not.
σχοινότενης I, 199 not. VII, 23.
σῶος I, 66 not. VI, 86, §. 1 not. VIII, 39 coll. I, 194. II, 181 not.
σῶσι i. q. σήθουσι (incernunt) I, 200 not.
Σωσικλής et Σωκλής V, 92. §. 1 not.
σῶστρα I, 118 not. IV, 9 not.
σωτήρ titulus, diis multis tributus VIII, 138 not. — **τὰ σωτήρια** (scil. ἱερὰ) VIII, 138 not.
σώχειν IV, 75 not.

T.

- ταμίαις τοῦ ἱεροῦ** VIII, 51 not.
τάμνω, vid. τέμνω.
ταξίαρχοι IX, 42 not. **ταξίαρχος et ταξίαρχης** IX, 53 not.
τάξις: τάξιν ἔχειν IX, 21. 26 not.
ταπεινότης IV, 22 not.
ταριχεύειν (de condiendis cada-veribus) II, 85. VI, 30. III, 16 not.
Ταριχηταί (in Aegypto) II, 15 not.
τάριχος IV, 53 not. IX, 120 not.
ταρσολ (crates) I, 179 not. — VIII, 12 not. IX, 37 not. (de pede).
τάσσειν et τάσσεσθαι φόρον, alia III, 13 not. III, 89 not. III, 97 not. IV, 35. 165. VI, 42.
τάσσεσθαι ἐπὶ τινος V, 109 not.
τάσσεσθαι ἐπὶ τιτι II, 38. VII, 169 not.
τάσσεσθαι ἐς πεζόν etc. VII, 21 not. VIII, 1. 66 not. IX, 32.

Ταῦγτος et *Ταῦγστα* IV, 145 not.
IV, 146.
ταύτη, *πλεῖστος γνώμην εἰμι* I, 120 not.
ταφή, *ταφαί* et *τάφος* V, 63 not.
τάφος et *τάφη* IV, 201 not. IV, 28 not.
τάχος: ὡς *τάχος* *εἶχον* VIII, 107 not. ὅτι *τάχος* IX, 7. §. 2 not.
 — *κατὰ τάχος* not. ad V, 34.
ταχυάλωτος VII, 130.
ταχύτερον IV, 127. IX, 101. *ταχύ-τερα ἢ σοφώτερα* III, 65. VII, 194 not.
τε (usus) I, 58. I, 74 not. I, 125. (*ἔφη τε λέγων*). I, 153.
τε semel positum IV, 203 not. VII, 188 not. VIII, 6 not. I, 112.
τε — *τε* I, 22. VI, 123. VII, 8. §. 1. VIII, 58. 90. 97. 108. 140. §. 2.
τε — *δὲ* IX, 57 not.
τε et *γε* confus. I, 58 not.
τε καὶ V, 42 not. *τε* — καὶ in senti-
 tentiis vocibusque diversis VIII,
 109 not.
τε sequente καὶ δὴ καὶ VI, 137.
 Vid. καὶ δὴ καί.
τε — καὶ (de tempore) III, 76 not.
 IV, 53 not. 135. IV, 181 not. IV,
 199. VII, 23. VIII, 56. 64. 83.
τε γάρ VI, 121.
τε γάρ — καὶ I, 36.
τεθριπποβάται IV, 170 not.
τεθριπποτροφεῖν VI, 125 not.
τεθριπποτρόφος VI, 35 not.
τεῖν V, 60 not.
τείνειν VI, 109 not.
τείνειν et *ἀνατείνειν* II, 6 not. coll.
 II, 8 not.
τειχεῖν V, 23 not.
τειχέως I, 162.
τειχομαχεῖν not. ad IX, 70.
τείχος (*castellum*, *arx*) III, 13 not.
 IV, 12. 46 not. IV, 78. 124. V,
 34 not. 64. 125 not. VII, 59 not.

VII, 108. — IX, 15 not. (*urbs*)
 IX, 41 not. 115.
τεκμαίρεσθαι c. dativo I, 57. II, 33.
τεκμήριον δὲ II, 58.
τέκνα τε καὶ γυναῖκες IV, 121. V,
 14. 96 not. VI, 19. (simile quid
 VI, 139 not.) VIII, 4 not. 36
 not.
τέκνα (de avium pullis) III, 109
 not.
τεκνοποιός I, 59 not. V, 40.
τελαμώνες I, 171. II, 86 not. VII,
 181.
τελεῖν (*impendere*) VII, 118. *τελεῖν*
ἔς τι II, 51 not. VI, 53. 108 not. III,
 34 not. *τελεῖσθαι* (*initiari*) IV,
 79 not.
Τελέοντες, vid. *Γελέοντες*.
τέλος I, 121 not. I, 183 not. VI,
 57 not.
τελευτᾶν (de somniis, quae explen-
 tur) VII, 47 not. — *τελευτῆσαι*
τὸν αἰῶνα I, 32. IX, 27.
τελεῶσαι III, 86 not. V, 11.
Τελμησσεῖς I, 78 not.
τέλματα II, 93.
τέλος θανάτου et simil. II, 139 not.
οἱ ἐν τέλει (*magistratus*, *princi-
 pes*) III, 18. IX, 106 not. *εἶναι*
ἐν τέλει etc. IX, 7. §. 2 not. *τέ-
 λεα* (*catervae*) I, 103 not. II, 64
 not. VII, 82 not. IX, 42. *κατὰ*
τέλεα I, 103 not. IX, 20 not.
 33.
τέμενος (*agri portio*) III, 142 not.
 IV, 161 not. *ager exemptus et diis*
sacratu II, 112 not. II, 178. IX,
 116 not. coll. V, 45.
τέμενος i. q. *ἱερὸν* VIII, 135. — i.
 q. *ἄλσος* VI, 75 not. coll. VII,
 197 not. III, 142 not. V, 45. IV,
 161.
τέμενος et *ἱερὸν* et *ἡρώιον* diff. V,
 67 not. V, 119 not.
τέμνειν (*viam*) VII, 123. IX, 89
 not. IV, 136 not.

- τέμνειν ὄρκια IV, 201 not. VII, 132
 not. et IX, 26. τέμνεσθαι ὄρκια
 IV, 70 not.
 τενάγξα (paludes) I, 202. VII, 176
 not. VIII, 129.
 τέως i. q. τις I, 37 not. τέοισι I,
 37 not.
 τετάρτη (ἡ) VI, 57 not.
 • τετραγώνον (in Apide) III, 28 not.
 et Excurs. Vol. II. p. 672 seqq.
 τετραγώνος IV, 101 not.
 τετραγωνοπρόσωπα θηρία IV, 109
 not. Vid. Animalia.
 τετρακύκλος I, 188 not.
 τέρεται (coelum) IV, 158.
 τετρυμένος II, 129 not. VI, 12 not.
 Vid. τρύειν.
 τεχνάζειν III, 130 not.
 τέχνη πάση etc. I, 112 not.
 τέως I, 86 not. VII, 233. II, 36. IV,
 165.
 τῇ et ἡ VΠ, 163 not. IX, 21. 67.
 τὴν ἐπὶ θάνατον. Vid. ὁ, ἡ, τό.
 τίσας ὁ et ἡ I, 132 not. VII, 61.
 not. coll. III, 12 not. VIII, 120
 not.
 Τίγρις et Τίγρης V, 52 not.
 τιθέναι τινα γέλωτα (derisui ha-
 bere) III, 29 not. 38. VII, 209
 not. — ἀγῶνα II, 91. 160 not.
 VI, 127. τιθέναι ἐν αἰτέῃ VIII,
 99.
 τιθέναι et τίθεσθαι νόμον I, 29
 not. ψῆφον III, 73 not. VI, 57.
 τίθεσθαι γνώμην VII, 82.
 τίθεσθαι ὄνομα τινα VII, 56
 not.
 τίθεσθαι εὖ VII, 236 not.
 τίθεσθαι ἐν τιμῇ III, 3. — παρὰ
 τινι VI, 86. §. 1 not.
 τίθεσθαι χάριν IX, 60 not. μαρ-
 τύρια VIII, 55 not.
 τίθεσθαι τὰ ὄπλα I, 62 not. V, 74.
 IX, 52 not.
 τίκτειν VI, 69 not. VII, 49. §. 2
 not.
- τίλλειν III, 77 not.
 τίλωνες V, 16.
 τιμαὶ II, 53 et Vol. I. p. 858 coll.
 65. τιμὴ de regia dignitate II,
 65. VII, 104. τιμὴ ἄχαρις VII,
 36 not.
 τίμιος IX, 71 not.
 τιμωρεῖν τινι I, 103 not. VIII, 143.
 VII, 11. III, 47. 145.
 τιμωρεῖσθαι VI, 135 not.
 τιμώρημα VII, 169 not.
 τιμωρήτωρ V, 80 not.
 τιμωρή III, 148 not. coll. VII, 169
 not.
 τιμωροὶ V, 65 coll. 80. VII, 5.
 169 not. 170.
 τίνειν et τίνεσθαι III, 47 not. III,
 145 not. IV, 118.
 τίνεσθαι et σίνεσθαι confus. IX,
 120 not.
 τίνυνσθαι V, 77 not. IX, 120 not.
 τις ante πολλὸς V, 48 not. ἡ τις ἡ
 οὐδεις III, 140 not.
 τις, quisque s. unusquisque VII,
 5 not. VIII, 109 not.
 τῶν τινα I, 84. VI, 37. 75. V, 101.
 not. VII, 143 not. VIII, 90 not.
 τί σοι πρῆγμα ἐστὶ V, 33 not.
 τίς δὲ καὶ πόθεν I, 35 not. II, 115
 not. III, 156 not. IV, 145 not. V,
 13 not. V, 73.
 τέφ I, 181 not. τέων II, 175.
 τίσις III, 126 not.
 τιτρώσκεσθαι (affici) I, 174 not.
 (de clade) VIII, 18 not.
 τλήναι: οὐκ ἔτλη VII, 228 not.
 τοι I, 41. confus. cum οἱ I, 186.
 τοιγάρ VIII, 114 not. III, 3.
 τοιγάρτοι III, 3 not. coll. VIII, 14.
 τοιγαρῶν IV, 149 not.
 τοίων et τοιῶνδε confus. III, 72.
 not. Sic τοῖσδε et τοιοῖσδε IV,
 26 not.
 τοισίδε I, 32 not. 210 not. II, 104.
 III, 42. IV, 62.

- τολμᾶν** (cum participio) VII, 158 not.
Τόμυρις (de scriptura) not. ad I, 205.
τόνος VII, 36. IX, 118 not. — **ἐξάμετρος** V, 59 not.
τοξεύειν III, 35.
τόξευμα (*sagitta*) VIII, 128. IX, 49.
τοξόται (*sagittarii*) VI, 112. III, 39 not. IX, 60 not.
τόρμος IV, 72 not.
ἀπὸ τόρμου IV, 36.
τοσούνδε μέντοι IV, 197 not.
τοσούτω — ὅσῳ VIII, 13 not. VI, 137 not.
τότε et **τὸ παλαιὸν** I, 173 not.
Τουδῶ, Τουδοῶν not. ad I, 12.
τοῦτο μὲν — **τοῦτο δὲ** I, 30 not. — **τοῦτο μὲν** absol. IV, 76 not. VII, 21 not. IX, 26 not.
τράγοι τῶν αἰγῶν III, 112.
τράπεζαι I, 119 not.
τραυλὸς, τραυλίζειν IV, 155 not.
τραυματίζαι (vulnerati) III, 79.
τραφθέντες IV, 12 not. IX, 56 not.
τρέπειν et **τράπειν** I, 98. 104. III, 2 not. 21 not. 65. IV, 128. VI, 119 not. Vol. IV. p. 466.
τρέπεσθαι et **τραπέσθαι** VIII, 16 not. **ἐτρέποντο** IV, 65 not.
τρέπειν ἐς γέλωτά τι VII, 105 not.
τρέπεσθαι πρὸς s. ἐπὶ τὰ ἔργα I, 97. — **πρὸς ἀλκὴν** II, 45 not. IV, 125 not. III, 78 not. IV, 93. IX, 18 not. IX, 102 not.
οἱ τρέσαντες not. ad VII, 231.
τρέφειν τροφήν II, 2 not.
τρέχειν περὶ ἑωυτοῦ VII, 57 not. — IX, 33 not.
τρεῖσαι: τερεῖσθαι τὸν οὐρανὸν (de pluvia) IV, 158 not.
τρέβος: ἐν τρέβῳ τοῦ πολέμου VIII, 140. §. 2 not.
τρέβων IV, 75 not.
τριέλικτος ὄφης VI, 77 not.
τρέλζειν III, 110 not. IV, 183 not.
- τριηκόντοροι** IV, 148 not. VIII, 21 not.
τριηραρχεῖν VIII, 46 not.
τρικάρηνος IX, 81 not.
τριξὸς IV, 192 not. IX, 85.
τριόροφος I, 180 not.
τριχοῦ VII, 36.
τρίφυλλον I, 132 not.
τρίφυς IV, 183 not.
τρόπις II, 96.
τρόπος II, 108 not. de canali — IV, 28. **τρόπῳ τοιῷδε** VI, 37 not. — VI, 138 not.
τρόφεις IV, 9 not.
τροχάζειν IX, 66 not.
τροχίλος et **τροχίλος** II, 68.
τροχοειδής (λίμνη) II, 170. (*πόλις*) VII, 140.
τρογᾶν IV, 199 not.
τρυεῖν: τετρυνμένος I, 22 not. VI, 12 not. II, 129 not.
τρώγειν II, 37. IV, 177. **τρωκτὰ** II, 342.
τρωκτὰ III, 48 not.
τρώμα (de clade) I, 18 not. I, 174 not. IV, 160. V, 120. VI. 16. 132 not. VII, 233 not. VIII, 66. IX, 100 not.
τρωματίας III, 79.
τυγχάνειν cum genit. VII, 208 not. coll. VII, 38 not. (de muliere) IX, 108 not. — **ἐτετεύχεε** III, 14 not.
τύκος et **τύχος** VII, 89 not.
τυκτὰ (vox Persica) IX, 110 not.
τυμβοχοεῖν VII, 117 not.
tumere III, 76 not.
τύμπανον IV, 76 not.
τύπος III, 88 not. **τύποι** (*figurae, imagines*) II, 106. (ubi de colossis) II, 138 not. II, 153 not. II, 148. 136.
τύπος ἀνθρωποειδής II, 86 not.
τύπος ἀντίτυπος I, 67 not. I, 68.
τύπτεσθαι (in lactu) II, 42 not. coll. II, 61 not. et II, 132.

τυραννεύειν I, 14 not. II, 2 not.
 τύραννος (*de rege*) I, 6 not. III,
 125 not. V, 109 not. VII, 149.
 VIII, 137 not.
 τύφειν (*καπνόν*) IV, 196.
 τυφλοὶ IV, 2 not.
 Τυφῶν et Τυφῶνα II, 144 not.
 III, 5.
 τύχη III, 153 coll. III, 139 *τύχη*
θείη I, 126 not.
 τωθάξειν II, 60 not.
 τῶπό τούτου I, 199 not. coll. III,
 40 not.

T.

ταῖναι IV, 192 not.
 ταῖλος III, 24 not. confus. cum ταῖλος
 ibid.
 τῶρξιν (*de asinis*) IV, 129 not.
 τῶρξιν ἔς τινα not. ad IX, 78.
 τῶρξιν, mater Κόρον VIII, 77 not.
 τῶρξιν VII, 157 not.
 τῶρξιν II, 77 not. IV, 187
 not. ubi τῶρξιν.
 τῶρξιν I, 8 not. coll. VI, 100 not.
 τῶρξιν (puellae) not. ad VI,
 137.
 τῶρξιν (*de pluvia*) VIII, 12 not.
 de aqua salsa s. marina: not.
 ad VIII, 55. — omiss. I, 6 not.
 τῶρξιν (structura) I, 87 not. I, 193.
 not. II, 22. (ubi τῶρξιν ut III,
 10 not. et IV, 50. 198.) III, 117
 not. II, 13 not. IV, 28. 151 not.
 τῶρξιν et τῶρξιν confus. I, 167 not.
 ver, translate VII, 162 not.
 τῶρξιν II, 25 not.
 τῶρξιν ὁ Κόρος VIII, 77.
 τῶρξιν (*materia*) VII, 36 not.
 ululatus III, 117 not. IV, 189.
 τῶρξιν (τὸ) i. q. τῶρξιν VIII, 140.
 §. 1 not.
 τῶρξιν et τῶρξιν I, 36 not.
 τῶρξιν IV, 120 not. VIII, 106 not.
 IX, 94. (*fallere*) τῶρξιν τῶρξιν

τῶρξιν VI, 72 not. IX,
 93 not. VI, 136 not.
 τῶρξιν II, 62 not.
 τῶρξιν: τῶρξιν III, 65.
 (cum genitivo) V, 83 not.
 τῶρξιν III, 101 coll. not. ad
 IV, 141.
 τῶρξιν IV, 121 not.
 τῶρξιν (τὸν λόγον) V, 50 not.
 τῶρξιν c. particip. et gen. IV,
 1. VII, 8. §. 2. VII, 144 not.
 coll. VI, 91 not. IX, 78 not.
 τῶρξιν de copiarum praefecto
 VII, 26 not. — de satrapa III,
 70 not. IX, 113. 116. III, 120.
 126. IV, 166. V, 20 not. 25 not.
 τῶρξιν V, 111 not.
 τῶρξιν IV, 70 not.
 τῶρξιν V, 72 not.
 τῶρξιν c. genit. III, 116 not. τῶρξιν
 in verbb. compos. IV, 120 not.
 VIII, 4 not.
 τῶρξιν VIII, 60. §. 2 not. coll.
 VIII, 4. 41 not. IX, 73.
 τῶρξιν IX, 6 not. coll.
 VIII, 4 not.
 τῶρξιν V, 65 not. VIII, 4
 not. VIII, 41. 60. §. 2.
 τῶρξιν IV, 120. 125 not.
 τῶρξιν IV, 120.
 τῶρξιν VIII, 40 coll. VIII,
 4 not.
 τῶρξιν VII, 225 not.
 τῶρξιν IV, 120 not.
 τῶρξιν IV, 120 not. VIII,
 36.
 τῶρξιν V, 72 not. VI, 74 not.
 VIII, 132.
 τῶρξιν IV, 120 not.
 τῶρξιν c. accusat. (*super*) IV, 188
 not. V, 64 not.
 τῶρξιν IX, 43 not. τῶρξιν
 τῶρξιν VIII, 140. §. 2 not.
 τῶρξιν IV, 103 not. VI,
 116 not.
 τῶρξιν VI, 20 not.

- ὑπεράκριτοι in Attica I, 59 not.
 ὑπερβαίνειν I, 104 not.
 ὑπερβάλλειν (de sole) IV, 184 not.
 — (superare locum) VII, 168 not.
 VIII, 137 not.
 ὑπερβάλλεσθαι (eminere) VIII, 123 not. — (vincere) VI, 9 not. VI, 13 not. VII, 163. VIII, 24. 140. §. 1 not. IX, 28.
 ὑπερβάλλεσθαι (opportunitatem rei gerendae expectare) III, 76 not. (differre) IV, 9. VII, 206 not. VIII, 112 not. IX, 45.
 ὑπερβολή VIII, 112 not.
 ὑπερδορεῖν VI, 134.
 ὑπέρδυρα, I, 179 not.
 ὑπεροικεῖν τινός IV, 21.
 ὑπέροχος, ὑπείροχος V, 92. §. 7 not.
 ὑπερστάν VII, 17 not.
 ὑπερτέλλας III, 104 not.
 ὑπερτίθεσθαι τινί τι (communicare aliquid cum aliquo) I, 8 not. I, 107 not. VII, 8. §. 1 not. III, 71 not. ὑπερτίθεσθαι III, 155 not. V, 24. 32. 56.
 ὑπερφέρειν τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν not. ad VII, 24 coll. IV, 125 not. ὑπερφέρει (praestat) IV, 75 coll. VII, 144 not. IX, 96.
 ὑπερφυῆς VIII, 116 not.
 ὑπερφύναι VI, 127 not.
 ὑπέρχεσθαι VI, 134.
 ὑπήκοος cum genitivo V, 10 not.
 ὑπηρετίζεσθαι IV, 139.
 ὑπιέναι: ὑπέλασας III, 126 not. VI, 103. ὑπέλασθαι s. ὑφέλασθαι c. genit. IV, 181 not. VII, 162 not. III, 52. I, 156 not. II, 121. §. 4.
 ὑπιστάναι (in se recipere) IX, 34. 120 not. ὑποστῆσαι (in insidiis collocare) V, 92. §. 7 coll. VIII, 91 not.
 ὕπνος: ἐν τῷ ὕπνῳ VI, 107 not.
 ὕπνῳ I, 11 not.
 ὑπὸ com genitivo ὑπ' ἀλητερίδαν, συρρίγγων et simil. I, 17 not. ὑπὸ κήρυκος (voce praeconia) IX, 98 not. ὑπὸ μαστίγων VII, 21 not. ὑπὸ πομπῆς II, 45.
 ὑπὸ (causam efficientem indicat) ὑπὸ λιμοῦ VIII, 115 not. ὑπὸ χειμῶνος VIII, 138. ὑπὸ ὕβριος I, 189. VI, 137. ὑπ' ἀσθενείας βίον II, 47 not.
 ὑπὸ συμφορῆς I, 85. V, 10 not.
 ὑπ' ἀπιστίας I, 68. V, 41.
 ὑπὸ λήματος VII, 99.
 ὑπὸ c. genit. verbis neutris vi passiva praeditis addit. IV, 79 not. III, 65. VIII, 16. IX, 67 not. IX, 75. V, 61. 85 not. VI, 45. VII, 168 not. — adiectivis passiva vi instructis adiect. VIII, 138 not. ὑπὸ cum dativo I, 91 fin. I, 94. IV, 179. III, 28. VIII, 90 not. pro genit. VII, 220.
 ὑπὸ c. accusativo VIII, 92 not. ὑπὸ γῆν II, 124 not. VII, 114 not. ὑπὸ τῇ ἡπειρῳ VI, 44.
 ὑπὸ νύκτα V, 101 not. VIII, 71. IX, 58 not. ὑπὸ τοὺς θανάτους II, 36 not. ὑπὸ τὸν πόλεμον IX, 60 not.
 ὑπὸ τὸν νῆδον κατακάντα I, 52 not. II, 36 (τὸν αὐτ. χρόνον) VII, 165 not.
 ὑπὸ i. q. εἰς: ὑπάγειν τινα ὑπὸ δικαστήριον IX, 93 not. VI, 72 not.
 ὑπὸ τινα εἶναι, γίνεσθαι, ποιεῖσθαι sive ὑπὸ τινι III, 45 not. V, 30. VI, 121. VII, 139. VII, 11. VIII, 52 coll. IV, 118. V, 93. 103 not. IX, 4.
 ὑπὸ et ἐπὶ (seq. dativo) confus. IV, 53 not.
 ὑπὸ in verbb. compos. IV, 120 not. ὑποβάλλεσθαι (mulier dicitur) V, 41 not.
 ὑπόβρυξ, ὑπόβρυχος VII, 130 not.
 ὑπόγαια ὀρύγματα IV, 200 not.

- ὑποδέεσθαι οὐδενὸς etc. IV, 14 not.
 ὑποδεῖσθαι et ὑπόδημα VI, 1 not.
 ὑποδέκεσθαι (in se recipere) III, 74 not. VI, 62. VII, 217 not. III, 130. IV, 119 not. οὐκ ὑποδέκασθαι (recusare) VI, 69 not.
 ὑποδέξιος VII, 49. §. 1.
 ὑποδύνειν τι IV, 75 not. VII, 10. §. 8. *
 ὑποζάκορος VI, 134 not.
 ὑποζώννυσθαι VII, 69 not.
 ὑποθερμότερος VI, 38 not.
 ὑποθήκη: not. ad VIII, 109.
 ὑποθωπεύειν I, 39 not.
 ὑποκαίειν IV, 61.
 ὑποκατῆσθαι VII, 40 not. VII, 27.
 ὑποκεχυμένους VII, 218 not.
 ὑποκινεῖν V, 106.
 ὑποκρητηρίδιον et ὑποκρητήριον I, 25 not.
 ὑποκρίνεσθαι I, 2. 78 not.
 ὑπόκρισις et ἀπόκρισις I, 49. 73 not. III, 53 not.
 ὑποκύπτειν VI, 25 not. I, 130.
 ὑπολαμβάνειν I, 14 not. VI, 27 not. VI, 75. VIII, 12 not. — IV, 72. — III, 146. — τὸν λόγον I, 214. IX, 94 not. — ὑπολαμβάνεσθαι (ventis adripi) VII, 170 not. VIII, 96. 118 coll. IV, 179.
 ὑπολάμπειν I, 190 coll. VII, 13.
 ὑπολείπεσθαι passivo sensu: not. ad IV, 84. V, 61.
 ὑπολιπόμενος IV, 121. VI, 7.
 ὑπόμαργος III, 29 not. 145 coll. VI, 38 not.
 ὑπομένειν intransitive IV, 149 not. cum participio VII, 101 not.
 ὑπονοεῖν IX, 88 not.
 ὑπονοστεῖν IV, 62.
 ὑποπάσσειν I, 132.
 ὑποπτεύειν III, 67. (ὑποβλέπειν, ὑπιδεῖν) VI, 129 not.
 ὑπόσπονδος VI, 103 not. VII, 107.
 ὑποστρέφειν IV, 120 not. 128.
 ὑποτάμνεσθαι V, 86 not.
 ὑποτείνειν VII, 158 not.
 ὑποτελεῖν IV, 201.
 ὑποτίθασθαι I, 90. 107 not. IV, 135. V, 72. III, 36. 51: V, 92. §. 6 not. V, 98. VII, 3. 15. 237. IX, 99.
 ὑποτοπείσθαι VI, 70 not.
 ὑποτροχάλα pro περιτροχάλα κείρεσθαι not. ad III, 8.
 ὑποτύπτειν II, 136 not. III, 130 not. VI, 119 not.
 ὑποφαίνειν (de aurora) III, 86.
 ὑπόφανσις VII, 36 not.
 ὑποφεύγειν IV, 120 not.
 ὑποφώσκειν not. ad III, 186.
 ὑποχέεσθαι II, 142. III, 66.
 ὑποχειρὴ III, 154. vid. ἀστοχειρῆ.
 ὑποχωρεῖν I, 207.
 ὕπτιος II, 7 not.
 ὑπώρεα s. ὑπώρεια I, 110 not. VII, 129 not. IX, 19 not. VII, 199. IV, 23 not.
 ὅς nomina in ὅς exeuntia I, 85 coll. IX, 97 not.
 Ὅσα et Ὅσαι V, 74 not. VI, 108 not.
 ὕστεραίος: τῇ ὕστεραίῃ VII, 119 not. IX, 9. τὴν ὕστεραίῃν et ὕστερην IX, 3 not.
 (ἐξ) ὕστερης I, 108 not.
 ὕστερισαν et ὕστερησαν confus. VI, 89 not.
 ὕστερον c. genit. II, 18 not. [Idem haud scio an reponendum IX, 83, ubi vulgo ὕστερον.]
 Φ.
 Φ et Β confus. VII, 73 not.
 φαίνειν I, 41 not. II, 85 not. III, 75. — (de oraculis) I, 159 not. — (de mysteriis) II, 49 not. VI, 135. ἐφαίνετο — ἐόν I, 93 not. πέφηνε (apparuit) IX, 120 not. φαινομηρίδες Spartanæ, not. ad II, 85.

- φάκελοι (*fascēs*) IV, 62 not.
 φάλαγξ III, 97 not.
 φαλακροὶ IV, 23 not.
 φάλαρα I, 215 not.
 φάναι: οὐ φάναι (*negare*) I, 37 not.
 VII, 136 not. VIII, 2.
 φαντεροῦσθαι VI, 122 not.
 φαντάζεσθαι VII, 10. §. 5 not. IV, 123 not.
 φαρμακεύειν VII, 114 not.
 φάρμακον IV, 160. φαρμάκῳ δο-
 λούῃ I, 212. φάρμακα (*colores*)
 I, 98.
 φάσμα VI, 69 not. VIII, 84.
 φατίζειν V, 58 not.
 φάτις (*narratio*) II, 102 not. (*ru-
 mor*) I, 60 not. φάτις ἔχει τινα
 VII, 3 not. Vid. ἔχειν. ὡς φάτις
 ὥρμηται VII, 189. III, 56.
 φαῦλα et φλαῦρα I, 26 not. 120.
 126 not. II, 173.
 φερέγγυος V, 20 not. VII, 49. §. 1
 not.
 φέρειν et ἔχειν I, 120 not. — φέ-
 ρειν ψῆφον VIII, 123 not.
 φέρειν πόλεμον (*bellum sustinere*)
 IX, 18. 40.
 μέγα φέρειν not. ad VIII, 62.
 φέρειν τὸ πᾶν VIII, 62 not. VIII,
 100 not. κόσμον VIII, 142. 60.
 φέρειν ἐς (*de via*) II, 138. ἐς τι
 VIII, 137 not. coll. I, 159. III,
 117 not. ἐπὶ τι VII, 19 not. IX,
 39 not. IV, 200 not. VI, 42 not.
 φέρειν αἰσχύνῃ et ἐς αἰσχύνῃ I,
 10 not. III, 133 not.
 φέρει ἡ γνώμη III, 77 not. V, 118
 not. coll. VIII, 100. τὸ δίκαιον
 οὕτω ἔφερε VII, 137 not. φέρει
 ἐπ' ἀμφοτέρω III, 134 not.
 φέρειν καὶ ἄγειν VI, 90 not. IX,
 31. Vid. ἄγειν.
 φέρετε (*agedum*) IV, 115 not. 127.
 φέρε II, 105. VII, 103.
 φέρονσα (*usus*) VIII, 87 not. 91.
 φέρεσθαι (*ferri, dici*) VIII, 104 not.
 HERODOT. IV.
 φέρεσθαι τὰ πρῶτα et simil. VIII,
 104 not. IX, 78.
 φέρεσθαι ἐπὶ σμικρὸν IV, 129 not.
 πλεον φ. VIII, 29 coll. IX, 70
 not. VII, 211. φερόμενοι addit.
 verbis aliis VII, 210 not. IX,
 102. VIII, 28 not. Vid. φέρονσα.
 φερέοικος IV, 46 not.
 φηγὸς II, 56 not.
 φήμη s. κληδὼν I, 43 not. V, 72
 not. IX, 100 not.
 φῆμις I, 43 not.
 φθάνειν (*structura c. partic.*) IX,
 70. 113. VI, 115. 65. 108 not.
 IV, 136. VII, 162. add. πρότερον
 VI, 91. φθᾶς (*iunct. aliis verbis*)
 IX, 107. 46 not. φθάσας VII, 161
 not.
 φθέγγεσθαι III, 84 not.
 φθειροτραγεῖν et φθειροτρογεῖν,
 φθειροφάγοι IV, 109 not.
 φθινόπωρον IX, 117 not.
 φθονέειν (*structura*) VII, 236 not.
 φθόνος et νέμεσις θεῶν I, 32 not.
 III, 40 not.
 φιάλη III, 130 not.
 Φιγαλία, Φιγαλία, Φιγαλία, Φιγα-
 λεις not. ad VI, 83.
 φιλεῖν: ἐφιλέετο et ἐφίλετο confus.
 V, 5.
 φίλιος: φίλιοι λόγοι VII, 163 not.
 coll. IX, 4 not.
 Φιλιτίων et Φιλίτιος II, 128.
 φιλοδέσποτα IV, 142 not.
 φιλοθέωρος not. ad I, 29.
 φίλος: φίλον ἐστί (*placet*) I, 87
 not. II, 64 not. IV, 97 not. V,
 20. III, 49.
 φιλοσοφεῖν I, 30 not.
 φιλοτιμία III, 53 not.
 φιλοφροσύνη V, 92. §. 3 not.
 φιλοψυχεῖν VII, 229 not.
 φιλόρη IV, 67.
 φλάσρος VII, 171. I, 120. 126. IX,
 27 not.
 φλάσρος πράσσειν VI. 94 not. VI,
 48

- 135 not. III, 130 not. (ubi *ἔχειν*).
ἀκούειν VII, 10. §. 7. VII, 196 not.
πλέγμα IV, 187 not.
πλεγμαίνειν III, 76 not.
φλοῖνος et *φλέως* III, 98 not.
φλοιὸς IV, 67. VIII, 115.
φόβος et *δέος* diff. IV, 115 not.
φοιβόλαμπτος IV, 13 not.
φοινίκιος I, 98 not. IV, 43 not. IX, 22.
φοινικήτις I, 194 not. IV, 43.
Φοῖνιξ et *Φοίνιξ* II, 73 not. *Φοίνικες* (citharae genus) IV, 192 not.
φοινίσσειν VIII, 77 not.
φοιτᾶν ἐπὶ θύρας III, 120 not. — *παρὰ ἄνδρας, γυναικας* etc. IV, 1 not. I, 182 not. II, 111 not. V, 70. III, 69. *φοιτᾶν* (de tributo) III, 90. V, 17. *οἶτος πολλὸς ἐφοίτα* VII, 23 not.
πολλὸς VII, 61 not.
πόνη et *φόνος* IX, 76 not.
πόρος I, 106. III, 67. 89 not.
πορμός III, 98 not. VIII, 71 not.
πόρον τάττειν et *τάττεσθαι* III, 97 not. Vid. *τάσσεσθαι*.
πορεῖα I, 1 not.
πράξειν i. q. *δεικνύειν* IV, 113 not.
πράζεσθαι (*considerare animo* etc.) I, 84 not. III, 57 not. III, 154 not. VII, 45 not. V, 92. §. 2. IX, 19. 107.
πράσσειν (*constipare*) IX, 61 not.
πράσσεσθαι II, 99 not. coll. VII, 142 not. V, 34 not. IX, 70 not.
πρατρία I, 125 not.
πρενήρης III, 25 not. IX, 55.
πρενοβλαβής II, 120.
πριμάττεσθαι III, 87 not.
πρίξειν VIII, 96 not.
προνεῖν τὰ αὐτὰ V, 72 not. VII, 145 not. coll. V, 3 (ubi *προνεῖν* κατὰ τὸν νότον).
προνεῖν τὰ τινα IX, 2. 99. VII, 102 not. VIII, 75. *προνήσαντες* (*hoc consilio*) VII, 145. 172.
πρόνημα VIII, 144 not. IX, 54.
προτιλίνειν οὐδὲν IV, 167 not. 198. (οὐ) *προτιλίνει* *Ἰπποκλείδῃ* (proverbium) VI, 129 not.
προβάττεσθαι not. ad III, 87.
προγάνα IV, 62. 69 not.
προγέιν not. ad VIII, 96.
Πρύγες, Βρίγες, Βρύγες et *Βρύγαι* confus. VII, 73 not. coll. VII, 185.
πύειν transit. II, 68. VIII, 104 not. Hinc *πύειν δόξαν, φρένας* etc. V, 91 not. *πέφυκα* (vi passiva) III, 80 not. coll. IV, 86.
φυλακή (vigilia) IX, 51 not.
φύλακος (et *φύλαξ*) I, 84 not. III, 14 not. VIII, 41 not. IX, 93. Vol. IV. p. 466.
φυλακτήρια V, 52 not.
φύλαρχος V, 69 not.
φυλάττειν τι VII, 212 not. IX, 28 not. Hinc *φυλάξας* (*observans*) I, 48. V, 12 not. VIII, 9. IX, 110 coll. I, 108 not. II, 62. IV, 140. 190.
φυλάττεσθαι τι (*evitare*) VII, 130 not. (*cavere*) I, 108 not.
φυλή IV, 149 not. V, 68. IV, 145 not. 148.
φυλλὰς VIII, 24 not.
φῶμα III, 133 not.
φωρᾶν II, 36.
φύσις: *φύσιν ἔχει* (*probabile est*) II, 45 not.
Φώκαια et *Φωκέα, Φωκαιέες* et *Φωκέες* I, 142 not. I, 146.
φωνεῖν μέγιστον IV, 141 not.
φωνή ἀνθρωποκητῇ II, 55.

X.

- χαίρειν τὰ αὐτὰ* V, 72 not. VII, 145 not. coll. V, 3 (ubi *προνεῖν* κατὰ τὸν νότον).
χαίρειν ἔαν IX, 41 not.
χαίρετω (*valeant*) IV, 96 not. II, 117.
χαίρειν c. particip. VII, 236 not.

- χαίρων* (usus) I, 121 not. III, 63.
(ού) χαίρων II, 26. 36 not. VI, 50.
 76. III, 29 not. IX, 106 not.
χαλεπός I, 100. III, 89.
χαλκεύειν I, 68 not.
χαλκήϊον I, 68 not. IV, 14. 81
 not. IV, 152. iunctum cum *σιδή-*
ριον not. ad I, 68 coll. VII, 84.
χαμάθεν s. *χαμάθεν* II, 125 not.
 IV, 172 not.
χάμψαι (crocodili) II, 148. II, 69
 not.
χαράδρη IX, 102 not.
χαράδρη et χαράδρου II, 25 not.
 VII, 176 coll. IX, 102.
χαράσσω: *κεχαράγμένος* VII, 1 not.
χαρίζεσθαι I, 87 not. (*κεχαρισμένος*)
χάριν (in *gratiam*) V, 99 not.
χάριν et χάριτα IX, 107 not.
χαρμόσυνα III, 27 not.
χαυλιόδοντες II, 68 not.
χέειν (*κεχυμένος*) not. ad VII, 218.
·χέαντες V, 8.
Χέλιως et Χίλιος IX, 9 not.
Χέλων et Χίλων I, 59 not.
χειμάζειν et χειμερίζειν VIII, 112
 not.
χειμαίνεσθαι VIII, 118 not.
χείμαρρος III, 81 not.
χείρ II, 121. §. 5 not. (*brachium*)
 — IX, 72 not. de forma IV, 64
 not. 71. VII, 112. 115.
χειρὶ μεγάλη πλήθους VII, 20 not.
 VII, 157.
χειρὸς ἀριστερῆς V, 77. II, 160. IV,
 34 not.
χειρῶν ἐν νόμῳ VIII, 89 not.
χειρακτάζειν II, 90 not.
χειριδωτός VII, 61 not.
χειρὶς πλήθ ἀργυρίου VI, 72 not.
χειροθήκης III, 28 not.
χειρομάκτρον IV, 64 not.
χειρονομεῖν VI, 129 not.
χειρῶναυτες et χειρωναξίη I, 93 not.
 II, 167.
Χερσονησῖται IX, 118 not.
- χέρσος* IV, 123.
χεύματα (*gutti*) I, 51 not.
χηλευτὰ κράνεια VII, 89 not.
χηναλώπηξ II, 71 not.
χηρῶσαι, χηρωθῆναι (de urbe) VI,
 83 not. coll. not. ad VIII, 62.
χήτις IX, 11 not.
χθὲς καὶ πρῶην II, 53 not.
χθόνιοι θεοὶ VII, 153 not.
χιτών: *χιτῶν σχιστός, χειριδωτός*
 V, 87. VII, 61 not.
χιτῶν (de muro) VII, 139 not.
χλαμύς et χλανὶς confus. III, 139 not.
χλοή IV, 34 not.
χοή, χοῆς χεῖσθαι III, 43. — VII, 43.
χοῖνιξ VII, 187 not.
χόνδροι IV, 181 not.
χοροποιός VI, 67 not.
χόρτος IX, 41 not.
χορῶν et χοίρων confus. II, 48 not.
χοῦς VIII, 28.
χοῶν (*oraculum edere*) IV, 67 not.
 IV, 150 not. VII, 111 not. *χεῖ-*
σαι (*mutuum dare aliquid*) VI,
 89 not. III, 58. VII, 38 not.
χοῦσθαι τῷ θεῷ (*oraculum consu-*
lere) VII, 178 coll. IV, 150 not.
 V, 82. IV, 163 not. et V, 63. I,
 99. — *χηρητορῶ* VII, 141 not.
χοῦσθαι λόγῳ ἀληθείᾳ V, 88 not.
τῷ ἔόντι I, 30 not. *τῷ οἰκίῳ* VII,
 167 not.
χοῦσθαι τῷ κόμῳ I, 21 not.
χοῦσθαι θυμῷ I, 137 not. 155. —
ὀργῇ III, 52 not. *οἰμωγῇ* IV, 58
 not. IX, 24.
χοῦσθαι συμφορῇ, τύχῃ et simil. I,
 35 not. I, 42. III, 41. 117. VII,
 134. 141. (coll. IV, 79.) VIII, 20.
χοῦσθαι (in re Venerea) I, 61. II,
 181 not. IV, 113 not.
χοῦσθαι τι pro *ἐπὶ τι* II, 95 not.
 IV, 50. II, 108. Hinc *χοῦσθαι ὅ*
τι σὺ βοῦλευ I, 210 not. s. *ὅ τι*
χρησεται τῷ παρῶντι VII, 213.
 V, 12 not. VI, 52. VIII, 135.

- χρᾶσθαι, χρῆσθαι et χρέεσθαι (de forma) I, 157. III, 57 not. IV, 50 not. I, 21 not. coll. I, 34. 47 not. 58. 71. 187. 206. VI, 46. VII, 50. III, 66.
 κεχρῆσθαι I, 42. (passive) IV, 164. κεχρησμένος VII, 141 not. II, 139 not.
 ἐχρησθησαν (passive) VII, 144 not. ἐχρηστο et ἐχρᾶτο II, 173 not. ἐκέχρηστο et ἐκέχρηστο II, 147 not. 151 not. III, 64. VII, 141. 220 not.
 χρῆν et ἔχρην II, 173 not. χρῆ et χρῆν III, 20 not.
 χρῆν (de fato) I, 8 not. 92. §. 4. Vol. IV. p. 451.
 χρῆν sine partic. ἄν I, 39. 91. II, 20. IV, 118.
 χρεών (de fato) I, 8 not. I, 41. χρεών et χρεόν confus. V, 49 not. 109 (ubi de χρεόν et χρεών). Vol. IV. p. 454.
 χρᾶναι et χρᾶναι not. ad VI, 75. χρεμετίζειν III, 87 not.
 χρέος III, 140 not.
 χρῆζω ot χρῆζω I, 41. IX, 110 not. V, 18 not. VII, 38. — (de signific. et struct.) IV, 63 not. VII, 53 not.
 χρῆμα ὅς et simil. I, 36 not.
 χρῆμα (de multitudine) III, 109 not. 130. χρῆμα πολλόν IV, 81 VI, 43 not. VII, 188 not.
 χρῆμα κατηρημένον III, 80 not. coll. II, 53. V, 78.
 χρῆματα ἱρά II, 37 not. II, 28.
 χρημάτων πάντων πρώτον VII, 145 not.
 χρηματίζεσθαι III, 118 not.
 χρησίμος: χρησιμώτατον (τέμενος) II, 178.
 χρησμολόγος I, 62 not. VII, 6 not.
 χρησμοί τινος (oracula alicui data) V, 43 not.
 χρημοσύνη IX, 33 not.
 χρησμοδίων VII, 6 not.
 χρηστά (utilia) I, 94 not. — (de sacris) V, 44 not.
 χρηστηριάζεσθαι VII, 140 not. VII, 178 not. VIII, 134 not.
 χρηστήριος VI, 80 not.
 χρίπτειν et χρίμπτειν confus. not. ad II, 60.
 χρίω (κεχριμένως et κεχρισμένως) IV, 189 not.
 ἐν χροῖ κείρειν IV, 175 not.
 χρόνος περιῶν et προῶν IV, 155 not.
 χρόνου ἐγγεγονότος, ἐγγεγονότος et simil. II, 175 not. 124. I, 190. V, 92. §. 3.
 χρόνων pro χρόνου IV, 201 not.
 χρόνον (diu) I, 175 not.
 ἀνὰ χρόνον VII, 10. §. 6 not. VII, 153. 170.
 ἐς χρόνον III, 72 not. VII, 29 not. IX, 89.
 μετὰ χρόνον III, 1 not.
 ἐπὶ χρόνον IX, 22 not. 67 not. I, 116. II, 157. VIII, 52 not. IX, 119.
 χρόνῳ I. 80 not. 68. 175 not. II, 121. §. 4. III, 13 not. VII, 6. VIII, 53. 107. V, 77. IX, 62.
 χρόνῳ ὅστερον VI, 72 not. III, 123. 129. VII, 170 not. IX, 64 not. III, 36 not. IV, 78. VII, 33. coll. IX, 83 (ubi pro ὅστερον haud scio an scribendum ὅστερον).
 χρόνῳ μετέπειτα VII, 6 not. VII, 233. V, 21. IV, 28 not. VII, 33. 137.
 ἐν τῷ διὰ μέσου χρόνῳ VIII, 27 not.
 χρυσάορος et χρυσάωρ VIII, 77 not.
 χρυσάις III, 102 not.
 χρυσόδετος III, 41 not.
 χρυσόκομα τῶν περῶν II, 73 not.
 χρυσόπαστος VIII, 120 not.
 χρυσός (usus) VII, 83 not. χρυσοῦς ἀπεφθός, ἀπυρός, λευκός I, 50 not.

χρυσοφόροι IV, 104.
 χρυσοφύλακες IV, 13 not. 27.
 χρυτὰ λίθινα II, 69 not.
 χρυτοί VII, 37 not.
 χρυτρίδες V, 88 not.
 Χύτροι VII, 170 not.
 χῶμα I, 93 not. χῶματα I, 162 not.
 II, 137 not. χῶσαι χ. coll. II, 139.
 IV, 71. VIII, 97. IX, 85 not. coll.
 V, 8 (ubi χεαντες χ.).
 χωρεῖν (*succedere*) III, 42 not. V,
 49 not. V, 89 coll. VII, 50. §. 2.
 — (*capere*) IV, 61 not.
 χώρη omisum I. 1 not.
 χωρίζειν II, 91 not. IV, 28.
 χωρίον (*de scriptoris loco*) II, 117
 not. χωρίον et χῶρος confus. IX,
 25 not.
 χωρίς (*praeterea*) III, 82 coll. 91.
 — (*praeter, ausser, abgesehen*)
 I, 207 not.
 χωρίς τοῦ φόρου I, 106.
 χωρίς ὅτι I, 164 not. χωρίς ἢ ὅτι
 IV, 61 not. coll. I, 131 not.
 χῶσαι χῶματα, *vid.* χῶμα.

Ψ.

ψακᾶς et ψεκᾶς III, 10 not.
 ψάμμη et ψάμμος IV, 181 not. ad
 IV, 201.
 Ψαμμήτιχος et Ψαμμίτιχος I, 105.
 not. II, 2 not. II, 151 not.
 ψάυειν (*tangere astra*) III, 30 not.
 ψέλια et ψέλλια III, 20 not. IV,
 168 not. VIII, 113. IX, 80 not.
 ψελιοφόρος VIII, 113 not.
 ψεύδεια (*adiectiv.*) II, 174 not.
 ψεύδεσθαί τινος I, 141. VII, 139.
 ψῆγμα III, 94 not. VI, 125. I, 93
 not.
 ψῆν, ψηνός I, 193 not.
 ψηφιδοφόρος VI, 109 not.
 ψῆφοι (*calculi in computando*) II,
 36 not.
 ψιλός I, 80. II, 76 not.
 ψιλοῦν II, 151 not.

ψυχῇ (*animus*) III, 14 not. (*animi
 indoles*) VII, 153 not. — (*vita*)
 II, 134. III, 130. VII, 39 not.
 209. V, 92. §. 5. IV, 190. not.
 ad VII, 57. VIII, 118. IX, 79.
 Hinc ζημιοῦν ψυχῇν s. ψυχῇ
 VII, 39 not.
 ψυχρῇ ἐλπεις, νίκη etc. VI, 108.
 IX, 49 not.
 ψώρη IV, 90.

Ω.

ὦ ante vocativ. omiss. et addit.
 VII, 101 not.
 ὦδε (*usus*) I, 94. V, 1 not. VI, 37.
 ὦδε et οὕτω λέγειν III, 40 not.
 V, 24 not.
 ὠθέειν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν et simil.
 VII, 136 not. — ἐς τὸ πῦρ VII,
 167. ὠσάμενος et ἀνωσάμενος
 VIII, 109 not.
 ὠθέειν ἄνω τὴν κρόκην II, 35 not.
 ὠθίζεσθαι III, 76 not.
 ὠθισμός VII, 225 not. coll. VIII,
 64 not. 78 not. IX, 26.
 ὠκυτόκοον IV, 35 not. (*ubi Dindorf.
 in Thesaurο Ling. Graec. VIII.
 p. 2017 scriptum fuisse suspi-
 catur ὠκυτόκοον*).
 ὦλλοι i. e. οἱ ἄλλοι II, 14. I, 48
 not. Sic ὠνήρ III, 155 not. IV,
 134. VII, 46. ὠνάξ IV, 155.
 ὠμηστής V, 92. §. 2 not.
 ὠμοβοήη III, 9 not. IV, 65.
 ὠμοβοήτης VII, 76 not. coll. VII,
 91.
 ὠμοι IV, 62 not. (*de brachio*).
 ὦν (*usus*) IV, 67. VIII, 128 not.
 VIII, 109 not. in tmesi II, 85
 not. I, 194 not. III, 111. — cum
 negatt. IX, 18. 48. 96. 26 not.
 ὦν δὴ III, 121 not. I, 49. VI, 137.
 ὦν δὴ et δὴ ὦν I, 210 not.
 ὠνέεσθαι (*emere velle*) I, 68. 165
 coll. not. ad I, 169.
 ὠραῖος: *virgo ὠραῖή ἀνδρὸς* I, 107

- not. γάμον VI, 122 not. — ἡ ὥρα αὖν cum infinitivo II, 135 not.
 ὥραλη i. q. ὥρα IV, 28 not.
 ὥρεύν I, 4 not.
 ὥρη (cura) I, 4 not. III, 155. IX, 8.
 ὥρη (tempus commodum) VIII, 19
 not. hinc ὥρη δὴ V, 109 not. —
 (pars diei) VIII, 14 coll. III,
 106. II, 77. ὥραι (anni tempesta-
 tes) I, 142 not. I, 149. III, 106.
 II, 4. 26. VIII, 12 not. τὴν ὥρην
 (certo tempore) II, 2 not.
 ὥρεσθαι III, 117 not. IV, 75.
 ὥς pro pronomine relativo II, 116
 not.
 ὥς et πρὸς confus. III, 140 not.
 ὥς et εἰς confus. II, 121. §. 5
 not. et II, 135 not. ὥς εἰς not. ad
 IX, 96.
 ὥς τὸ ἐπὶ κταν et τὸ ἐπὶ κταν IV, 68
 not.
 ὥς ἕκαστος I, 29 not. I, 114 not.
 II, 140. VI, 79.
 ὥς εἶχε I, 24 not. III, 155. V, 64. VI,
 17. addito genitivo τάχος etc.
 I, 123. VI, 116 not. VII, 188.
 VIII, 107 not. V, 20. IX, 59. 66
 not.
 ὥς ante particip. futuri addit. et
 omiss. VI, 91 not.
 ὥς cum participio I, 91 not. II, 1.
 ὥς δὴ ante participia IX, 59 not.
 VII, 211. I, 66. III, 156. V, 20
 not.
 ὥς αὖν cum optativo I, 152. 196 not.
 IX, 22. 51. — (sine αὖν) VIII, 61.
 ὥς αὖν cum coniunctivo I, 11, 36.
 5 not. III, 85. IX, 7. §. 2. IX, 51.
 ὥς αὖν cum infinitivo II, 135 not.
 ὥς sequente infinitivo: II, 8 not.
 (ὥς εἶναι Ἀθύνον) coll. IV, 81
 not. II, 10 not. II, 24. 135. IV,
 99. — (ὥς εἰκάσαι) I, 34. 125.
 IX, 32 not. (ὥς — μεμνησθαι)
 II, 125.) — ὥς δοκέειν vid. δο-
 κέειν. — ὥς ἐλπεῖν λόγῳ et simill.
 II, 137. 53 not. 134. I, 66. II, 21.
 III, 6. VIII, 115 not.
 ὥς μὴ cum futuro indicativi III,
 140.
 ὥς δὴ θεν I, 59 not.
 ὥς οὕτω ἐχόντων VIII, 144 not.
 I, 126 not.
 ὥς (eodem modo) III, 13. VIII, 126.
 V, 30. ὥς δ' αὐτως II, 67. VIII,
 21 not. idem fere atque οὕτω I,
 209 not. οὐδ' ὥς VI, 76 not.
 ὥσπερ (usus) IX, 27 not.
 ὥσπερ εἶχον II, 121. §. 4. V, 12 not.
 ὥστε c. infinit. post συμφέρει et
 simill. I, 74 not. VIII, 15 not.
 141. — II, 10 not. III, 71.
 ὥστε praecedente ἐπ' ὅ τε III, 36
 not.
 ὥστε post persuadendi verba VI,
 5 coll. VII, 6.
 ὥστε (i. q. ὥσπερ) V, 101 not.
 ὥστε ante genit. absol. VI, 44 not.
 V, 35 not. VI. 94. VI, 136. VII,
 129 not. ante particip. I, 8. 73.
 IX, 37 not. IX, 70. 76.
 ὥτα ἱστάται ὀρθά IV, 129 not.
 ὥτακονσαι I, 100 not.
 ὥτακονσάτω VIII, 130 not.
 ὥφελία et ὥφέλεια VII, 156 not.

III. INDEX GRAMMATICUS.

- Abundantia sermonis* I, 68 not. I, 79 not. I, 86. Vid. *Pleonasmus*.
- Accentus fluctuat in nominibb. propr.* *Σπερχειός* et *Σπερχήιος* VII, 198 not. — *Θύσσος* et *Θυσσός* VII, 22. — *Όνόμαστος* et *Όνομαστός* VI, 127 not. — *Τοιαί* et *Τοίαι* V, 74. — *σφῦρα* et *σφύρα* I, 68. — *Έρυνθραί* et *Έρυνθραι* I, 142 not. — *έρήμος* et *ξηρημος* IV, 17 not. — *Τιμώνας* et *Τιμώνας* VII, 98 not. — *Άξιός* et *Άξιός* VII, 123. — *Όνησίλος* et *Όνήσιλος* V, 108. — *Άστηρ* et *Άστηρ* V, 63. — *Κριός* et *Κριός* VIII, 91 not. VI, 50. — *Γλις* et *Γλις* IX, 43. — *Πέρκαλος* et *Περκαλός* VI, 65 not.
- Accusativus.* Accus. primae declinat. in *ας* et *εας* I, 111 not. Accus. tertiae declinat. vocum primae declin. I, 8 not. I, 68 not. V, 32. 49. VIII, 3 not. I, 111. III, 118 not. 120. VII, 145. I, 14. Accus. pluralis in *εις* et *ις* I, 15. III, 7. VI, 86 not.
- Accusativus nomin.* primae declinationis in *ην* neque *εα*, VIII, 3 not. 15. 131. IX, 4. 107 not.
- Accusat. absolutus* II, 66. 141 coll. II, 106 not. II, 41 not. IV, 71. IX, 2 not.
- Accusativus in attractione positus* V, 103. II, 106. IX, 88.
- Accusat. post verba intransit.* I, 206 coll. VII, 52.
- Accusat. addit.* *φρένας, καρδιαν* etc. I, 47 not.
- Accusat. post verba cum praepositione εν composita* V, 103 not.
- Accusat. post μινεΐσθαι* V, 67. post *ποιεΐν* IV, 65 not. *ποιεΐσθαι* I, 68 not. I. 129 not. I, 137 not. IV, 87 not. 88 not. — post *έχειν* V, 101.
- Accusat. duo post verba εΐρεσθαι* I, 32 not. III, 32. post *ποιεΐσθαι*. Vid. antea. — post dividendi verba I, 94 not. coll. II, 4. 147. IV, 181 not. VII, 121 not.
- Accusat. particip. praegresso dativo* I, 3 not. I, 19 not. I, 37. II, 151. IV, 111. VIII, 109 not. IX, 79 not. Vid. *Participium*.
- Accusat. et infinitivi usus pro nominat. et infinit.* I, 34. IV, 94. I, 5. 171 not. II, 2 not. — VII, 104 not. (ubi ex *οτι εν* verbum affirmativum repetitur.)
- Accusat. pro genit.* I, 43. 143. coll. IX, 27 not.
- Adiectiva in α (ακλεα) contracta* Prooem. — in *ιαίος* I, 50 not.

- Adiectiva c. genitivo constr. I, 24.
- Adiectiva genitivi loco posita IX, 76 not.
- Adverbia a comparativis formata III, 34 et 129 not.
- Alliterationes s. *paronomasiae* V, 1 not. VII, 229. V, 56 not. VII, 148 not.
- Anacoluthiae I, 27 not. I, 33 not. I, 58. 63 fin. 70. 77. 85. 86 fin. 129. II, 15. 32. III, 14 not. IV, 5 not. 147 not. VII, 235 not. VIII, 5 not. VIII, 40. 84. 136. IX, 55.
- Aoristi vis II, 87. 96.
- Appositio genitivi loco I, 14 not. coll. 26 not. I, 93. 163 not.
- Articulus (eius vis) I, 148. 155. (in numeralibus) I, 98. (pro relativo pronom.) I, 5 not. (τὸν pro ὃν) Articuli vis ante gentill. I, 2 not. II, 161. I, 163. ante omiss. *ὅς* I, 35.
- Articulus omiss. VIII, 36 not. 41 not. IX, 11. Articulus repetitus I, 92 not. additus vel omissus III, 45 not. (post *καὶ*) VII, 130 not. IX, 85. ante infin. VI, 32 not. II, 20. 26 not. V, 92. §. 3. III, 12. ante pronom. demonstr. V, 49. IV, 65.
- Attractionis usus I, 78 not. II, 106 not. coll. 118 not.
- Augmentum neglectum I, 70 not. 58. I, 36 not. I, 100. 102 not. 155 not. III, 46 not. V, 91. 92. §. 5 not. ἤλασαν et ἔλασαν VII, 20 not. ἔφα et ἦφα IX, 108. ἔχον et εἶχον IX, 67 not. αὐξήται I, 58 not.
- Augmentum retent. s. omiss. VIII, 56 not.
- Augmenti reduplicatio omissa in plusquamperfecto I, 94. I, 119. 180. 181. 183. III, 61. 156. V, 34. 96. 51. 67. VII, 88. 170.
- Breviloquentia sermonis I, 140. Vid. *Ellipsis*.
- Comparativi (usus) III, 53 not. 65 not. VII, 194. comparat. et superlat. confus. VII, 16. §. 1.
- Coniunctivus in interrogatione V, 42 not. (deliberativus) I, 11 not. 46. 53. 65. 159. 206. II, 52. V, 82 not. V, 42 not. VIII, 101. VIII, 36 not. IX, 98. post *πολύ* ἤ I, 19. — post *ἐς* ὃ *αὖ* I, 93. — pro imperativ. praecedente *μή* VII, 10. §. 7. — post *μή* I, 9 not. — post *οὐ* *μή* pro futur. I, 199. — post pronom. relativ. addita particula *αὖ* I, 29 not. I, 119 not. et omissa *αὖ* II, 85 not. IV, 46 not. 172. Coniunctivus et optativus in eadem periodo I, 46 not. I, 53 not. I, 185. I, 196. VIII, 76 not. IX, 51 not. IV, 135 not. 139.
- Contractio in nominibus (propriis) topicis et adhibita et neglecta IX, 57 not.
- Dativus (usus) I, 87. 91 fin. II, 17. 62. 145. III, 48. 127. VI, 103. — valet secundum VII, 106 not. — in gratiam VIII, 61. (in honorem a. gratiam) IV, 84 not. — a substantivo pendet VII, 169 not. VIII, 140. §. 2. coll. IX, 41 not. — post verba cum *ἐς* composita. I, 1. post verba cum *κατά* composita. I, 212. II, 39. III, 37. 38. 155. IV, 79 not. VII, 9.
- Dativus post verba *επαθροῦσθαι* et simill. II, 2 not. II, 33. IV, 58. 67 not. VIII, 134 not. Dativus innot. verbo *ἔξει* VIII, 20 not.
- Dativi (singul.) forma in *ι* pro *αι*: I, 41 not. 60. 105. 150. 151. 153. 173. I, 199. II, 59 not. 82. 122. 173. III, 1. 34. 46. 65. IV, 17 not. V, 28.
- Demonstrativum, vid. *Pronomen*.

Ellipsis subiecti I, 132. 216. II, 29. 38. 47. 70. VI, 19 not. 119. 125. IV, 22. IV, 65. 67. 172. VIII, 11 not. articuli, vid. *Articulus*. apodoseos VIII, 62 not. particulae *ἄν* post relativ. II, 85. IV, 66 not. coll. IV, 172. *Ellipsis* particulae negandi in priori membro V, 92. §. 2 not. particulae *δὲ* I, 59. nomen: *ἀργυρίου* IX, 37. *γνώμη* I, 130 not. VI, 101. *νῆσος* V, 86 not. *γῆ* VIII, 3 not. *δίκτην* s. *ποιήν* IX, 78. *γονέων* s. *τόκεων* VII, 97 not. *δορά* V, 25 not. VII, 69. III, 9. *κοτύλη* VI, 57. *μέδιμνος* III, 91. *περίοδος* IV, 25. *παῖς* s. *υἱός* I, 35. *σκευή* VII, 62 not. *τιμή* IV, 196. *ῥῥω* I, 6 not. II, 37. VII, 26 not. *χώρα* I, 1 not. *ἀνάθημα* I, 51 not. *ὀπή* V, 33. *ὁδός* I, 67 not. 109 not. *ῥῥην* I, 202 not. *πληγή* III, 64 not. IV, 28. *νόσος* III, 66 not. *Ellipsis* vocis *στρατός* cf. not. ad VII, 121. *Ellipsis* vocis *πρήγμα* VII, 161 not. *Ellipsis* vocis *μᾶλλον*, not. ad IX, 26.

Formula foederis et iurisiurandi IV, 201 not. VIII, 143 not. (*ἔστ' ἄν ὁ ἥλιος τήν αὐτήν ὁδὸν ἔη*) coll. I, 165. IV, 68. — proverb. *περὶ τῶν ἀδυνάτων* V, 92. §. 1. *οὐχ ἦμισα ἀλλὰ μάλιστα* II, 43. IV, 170 not. *οὐκ ἐνπρεπέστερος λέγειν* II, 47. coll. II, 61.

Futuri forma Attic. I, 34 not. III, 4. 74. I, 97. IV, 172. V, 52. usus I, 11. 34. 55. 65. 77. 98. 173 not. 186 not. addit. particula *ἄν* III, 12 not. futur. medii pro passiv. III, 132 not. (coll. IV, 16. I, 97. II, 115. III, 83. VI, 96. §. 4. VII, 159. 162. 197 not. VIII, 108. IV, 82, ubi *εἰρησεται*) V, 34. 35 not. VI, 9 not. VI, 17. VIII, 49 not.

IX, 97. 58. 122 not. futuri indicat. usus in interrogat. indir. V, 43 not. VI, 86. §. 3 not. (pro coniunct. deliberativo) I, 11 not. I, 65. 55. I, 98. IV, 115. V, 12 not. V, 43. 119. VI, 135.

Futurum tertium passivi VI, 9 not.

Genitivi forma in *ἑῶ* et *ῥῥ* I, 46 not. 111 not. 114. II, 15. III, 70. 74. VII, 137. — in *ῥῥ* pro *ῥῥ* I, 1 ibique nott. VII, 189 not. IX, 90 not. in *οὔ* et *ῥῥ* II, 181 not. IV, 149 in *οὔ* et *ῥῥ* IX, 41 not. *Μίνως* et *Μίνω* III, 122. forma in *ῥῥ* et *ῥῥ* secund. declinat. II, 36 not. in *ῥῥ* et *οὔ*: not. ad IV, 147. VI, 102. VII, 6. *genitivi* usus II, 121. §. 1. I, 107. 111. II, 3 (ubi exprimit *intra*, ut IX, 26 ubi vid. nott. VI, 58.). II, 115. 128 not. 134 not. IV, 151. 180. usus partitivus VII, 6 not. VII, 156 not. 170. VIII, 55. IX, 73. usus passiv. VI, 74 not. VIII, 30 not. coll. III, 136. — *genit. duplex* VI, 2 not. VI, 67. — *genit. causae et originis, sive omissa sive addita* partic. *ἐκ*: IX, 73 not. IV, 34. I, 186 not. II, 124 not. coll. II, 138. — *genit. post ὄζειν et comp.* III, 23. 113. — *genit. et accusat. post verba cum κατὰ* compos. I, 84. — *genitivi* usus in tempore indicando VI, 40 not. 46. — *genitivus pretii* V, 6 not. I, 86 not. IX, 37. — *plenitudinis* IX, 83 not. — *genitivus verbis sensuum additus* I, 47 not. IX, 98 not. — *genitivus in inscriptionibus positus* I, 51 not. — *genitivus verbo ἀρρωθεῖν iunctus* I, 111. — *genitivi absoluti* (ubi subiecta sunt eadem) I, 174 not. V, 81 coll. II, 111 not. II, 134 not. coll. III, 65 coll. 127.

VII, 237. VIII, 69 coll. IX, 99. IX, 106 not. — genitivi absoluti cum alio participio iuncti: not. ad VIII, 52. III, 127. — genitivi absoluti (loco dativi) I, 3 not. I, 4. 41. 78. 90. VIII, 69. IV, 97. IX, 58 not. 98 not. III, 65 not.

Hendiadys I, 111. III, 1.

Imperativi forma I, 89. 90. III, 155.

VII, 10. §. 8. 235. VIII, 140. §. 1.

IX, 48 not. — imperativ. praesent. usus I, 85.

Imperfectum: forma in *οιον* I, 36 not. IV, 42. 78. IV, 128. 130. III, 117 not. 119. IX, 74. II, 174. IV, 200. VI, 12. VII, 5 not. 41 not. 119. 211 not. — forma in *εατο* pro *οντο* I, 4 not. 119 not. II, 162 not. VIII, 5. 132. — ad voluntatem s. conatum indicandum I, 68 not. 69 not. 102. 162. 174. 205. V, 22. 67 not. 70 not. IV, 136. III, 53. VI, 70. VIII, 51. IX, 2. 34. 77. — pro aorist. I, 186. cum aorist. confus. IX, 80. pro praesent. VIII, 111 not.

Indicativus in interrogatt. indirectt. s. orat. obliq. I, 163 not. 164. V, 6 not. VII, 37 not. VII, 138. VIII, 26 not. IX, 109 coll. V, 43 not.

Infinitivus: in aoristo II forma contracta vel soluta: I, 1 not. 10 not. 24. 36. 85. 87. 114. II, 37. 49. 139 not. 141. III, 32. 41. 53. 81. 120. 156. IV, 5. 42 not. 46. 140. 160. V, 24. 86 not. VI, 12. 18. 61. 84. 89. VII, 11. 17. 200. 234. VIII, 76. 87. 111. 133. 121. 143. — Infinit. forma in Perfecto II (*συμβεβάναι*) III, 146 not. — Infinit. usus in epexeysi ad explicandum quod antecedit: I, 176 not. II, 99. 174. III, 99. VII, 52. IX, 90. — Infinit. usus post

μηχανή I, 209 not. — Infinit. usus post *συμβαίνει*, *συμφέρεται* et simill. I, 4 not. 13 not. 32 not. II, 79. IX, 90 not. Vid. quoque *ᾠστε*. — Infinit. usus: *λόγῳ εἰπεῖν* I, 61 not. Vid. *ὥς*. — Infinit. usus praeposit. articul. *τὸ* V, 701 not. — Infinit. cum accusativo pro nominativo: I, 5 not. 34 not. 171 not. II, 2. IV, 187. VIII, 86. — Infinit. post praepositionem sine articulo I, 210 not. — Infinit. pro imperativo I, 55 not. III, 34. III, 134 not. III, 155 not. V, 106. IV, 126. IV, 163. V, 23. VIII, 68. §. 1. — Infinit. pro particip. I, 24. — Infinit. aoristi et praesentis iunct. VI, 117 not. VII, 220. futuri et praesentis iunct. IV, 147 not. IV, 201. IX, 41 not. 106 not. — Infinit. praesentis pro aorist. II, 121. §. 5. aoristi pro futur. I, 24 not. I, 50. 53 coll. II, 162 et V, 89. VI, 2. — Infinit. post appellandi etc. verba V, 58 not. — Infinitivus cum accusativo post particulas temporales aut conditionales etc. III, 55 not. III, 108 not. I, 90 not. — Infinit. c. accusativo pendet a sententia addita IV, 5 not. 95 not. V, 45. VI, 54. — Infinit. post sensuum verba V, 15.

Litotes I, 41 not. II, 43 not. *ὅν ἀδυνατώτατος* IV, 95 not. VII, 153 not. VII, 171. III, 69 not.

Modii vis atque usus I, 31 not. II, 134. III, 47 not. Vid. *κρίσθαι*, *λέγεσθαι* etc.

Nominativus: in oratione obliqua I, 2 not. 56 not. II, 118 not. II, 141. 162. IV, 43 not. IX, 93 not. — nominativus loco dativi in anacoluthia III, 16 not. — nomina-

tivus qui dicitur absolutus: I, 7 not. coll. 52. II, 41 not. 66. 141. VIII, 83 not. — falso statutus VII, 159. IX, 5 not.

Numerus singular. pro plural. I, 69 not. 97 not. 26 not. III, 136. IV, 85. — numerus plural. pro singular. I, 89. 93. 163. II, 124. 149. 154. III, 60. IV, 201. V, 31. VI, 13 coll. 112. — numerus plural. pro singular. post neutra II, 96 not. III, 6 not. 88. — numerus pluralis in re solemnī pro singular. V, 94 not. — numerus a plural. in singular. transitus celer: I, 195 not. 197. III, 110 not. IV, 172 not.

Optativus (usus) I, 185. IX, 16. (in optando) I, 27 not. VII, 5 not. optat. cum partic. ἄν I, 2. I, 46 not. 53. 70. II, 47. IX, 71 not. VIII, 136. optat. c. partic. ἄν in interrogat. indirect. IV, 161. post relativ. (pro coniunct.) in orat. obliq. VI, 44. optativus et futurum indicativi in eadem periodo IV, 97. optativus et indicativus in eadem periodo iunct. I, 86. II, 41. 160. III, 61. 71. V, 97 not. VII, 203. 208. 233. VIII, 100 not. 106. 111. IX, 69. 44. 54. V, 13 not. VI, 3. VIII, 70.

Oratio: celer transitus orationis I, 70. 197. III, 32. IV, 172. VI, 30. ex indirect. in direct. I, 86 coll. 116. 214. III, 87. III, 75. II, 113. 152. IV, 137. — e direct. in indirect. V, 10 not. VII, 229. II, 162. IV, 137. VIII, 111 not. IX, 6. — e verbo finit. in particip. III, 74.

Participium: Praesentis notione voluntatis III, 81 not. — Praesentis notione praeteriti IX, 58 not. — Perfecti, absolute positum VII,

13 not. — Aoristi, vis I, 14 not. II, 2. — post verba sensuum in nominativo positum III, 1. I, 5. VII, 150. V, 91 not. IV, 76. VIII, 98. — post ἦδεσθαι, πειρᾶσθαι et ἀγγέλλεσθαι, vid. ibidem. — post διαδεικνύναι et simill. II, 16. VIII, 118 not. — post εὖ ποιεῖν et simill. V, 24. IX, 60 not. post ἄμεινον I, 37 not. — post πολὺς εἶναι I, 98 not. — eundi verbis additum V, 51 not. — cum verbis εἶναι, γίγνεσθαι in dativo iunct. VIII, 10 not. IX, 39. IX, 41 not. — usus in dativo I, 14 not. 51 not. 84. 181. II, 11. III, 56. 90. IV, 25. IX, 10. — usus in accusativo pro dativo: I, 3. 19. 37. 67 not. IV, 111. V, 12. VI, 86. §. 1. VI, 109. VII, 95. 184 coll. VIII, 24. IX, 79 not. — post τὰδε, τοσαῦτα etc. IX, 68 not. — cum ὥς (pro accus. c. infinit.) I, 91 not. II, 1. cum ὥστε VII, 10. §. 7. — Particip. et verbum finit. iunctum per particul. καὶ I, 116. 129 coll. IX, 104 not. — Particip. pro substant. I, 120 not. V, 92. §. 3. VII, 209. — ἐφ' λέγων et simil. I, 120 not. VII, 135. φεύγων ἀποφεύγει et simil. IV, 23. VI, 30 not. — ἦτε αἰνέων et simill. I, 122 not. — Participia plura particulis non iuncta V, 105.

Patronymica nomina: not. ad V, 92. §. 5.

Perfecti usus I, 4 not. I, 126 not. III, 75 not.

Plusquamperfecti usus I, 4. VI, 130. VII, 215. — pro imperfecto I, 79. 88. 186. IX, 10. — forma in ἀτὼ I, 2 not. VII, 62 not. — augment. reduplicat. omiss. Vid. *Augmentum*.

Pleonasmus III, 69. 25. nomen βορῆς ἀνεμὸς I, 6 not. I, 148 not.

IV, 17. 18. 21 not. 25. IV, 37. IV, 7 not. II, 101. III, 102. 115. VIII, 96. V, 33. μέγας μεγάθει I, 51 not. V, 31 not. πλήθος I, 66 not. IV, 191 not. VIII, 10 coll. VII, 20 not. — ἀνὴρ, vid. ἀνήρ. — στρατὸν στρατηγὸς V, 32 not. — τράγος τῶν αἰγῶν III, 112. — παῖς vid. s. v. — verborum εἶναι I, 53 not. ἐφη λέγων I, 118 not. V, 36. III, 156. VI, 137. II, 172 not. V, 49 not. φᾶς ἔλεγε I, 122 not. 125. IV, 43. V, 18 not. VIII, 81. (φάμενος). εἶπε φᾶς VI, 67. περιεῖναι τε καὶ ζῆν III, 80. V, 77 not. in verbis appellandi: V, 58 not. 68. — adverbiorum: μάλλον I, 31 not. VII, 143. 235. IX, 7. §. 1 not. μάλιστα ad superlat. I, 171. οὐσίω, ἔξω ad verba cum ἀπὸ s. ἐκ composit. III, 16 not. IV, 77. 132. I, 105. IX, 93. V, 27 not. 92. §. 3. IV, 152. 156. 183. 203. Eodem modo πρότερον (πρὸ) III, 16. IV, 144 not. IX, 62. VI, 91 not. Alia huiusmodi abundantia IV, 201 not. coll. II, 7.

Positivus pro comparat. sequente infinit. VI, 109 not. IX, 26 not.

Praepositio semel posita ad duas voces I, 66 not. coll. VIII, 94.

Praesens in optativo VIII, 130. conatus s. voluntatis significationem habet: not. ad VI, 82. particip. praesent. pro futuri particip. VIII, 143. praesent. infinit. pro futuro IX, 106. in re praeterita VIII, 69 not. praesens pro futur. VII, 140 not. VIII, 77.

Pronomen relativum (usus) I, 40. 51. 108 not. I, 153. II, 39. 129 not. III, 22 not. — omiss. III, 34. V, 83. pro pronom. interrogat. II, 121. §. 2. IV, 45 coll. III, 22. — Pronomen possessivum (ὅς) I, 205 not. — Pronomen demonstrativum a sua voce seiunctum VIII, 138 not. — Pronomen demonstrativum post plura verba positum vel repetitum: I, 34 not. III, 15 not. 85 not. IX, 27 not. 67. 93. Vid. quoque Repetitio.

Proverbiales locutiones: πένθος s. πένθον τρώπον ἐκτρέβειν VI, 37. οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ VI, 129 not. χθὲς καὶ πρόην II, 53 not.

Συνδῶν ἐρημία IV, 127 coll. IV, 132. ἴσα πρὸς ἴσα I, 2 not. Γλαυκὸν τέχνη I, 25 not. ἐν Κάρῳ αἰσῇ V, 66 not. Αἰήμια κατὰ s. ἔργα VI, 138 not. ἐπὶ ξυφοῦ ἀναρῆς VI, 11 not. ἄμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐπολεῖ III, 135 not. τῷ Διὶ ἐρῶειν V, 49 not. ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐνεσθῇ τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ μετῴρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ V, 92. §. 1 not. εἰς τὴν Ἡροδότου σκίαν Vol. IV. pag. 409 seq. ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ ἐξακαλεῖται VII, 102 not. μὴδὲ πυροφόρον — περιμενεσθαι VIII, 6 not. λαγὸς περὶ τῶν κρεῶν not. ad VII, 57. σκόδῃμα ῥάπτειν VI, 1 not. τὰ ἄνω κατωτιθέσθαι III, 3 not. ἀνδρες γενέσθαι γυναῖκες κ. τ. λ. VIII, 88 not.

Repetitio eiusdem verbi I, 8. 91 not. III, 14 not. 16 not. III, 38. IV, 119. I, 206. IV, 8 not. IV, 23 not. coll. IV, 36 not. VI, 30 not. VI, 109 not. articuli I, 92 not. pronominis demonstrativi II, 124. III, 85. IV, 122. 172. 154. IV, 208. VI, 46. 104. VII, 147. 221.

Structura ad sensum: IV, 3. VII, 8. §. 2. VII, 133. 179. VIII, 23. 86. 115. 128. VII, 177. (ubi ἔδοξε antecedente nominativo, ut III, 127 ἔδοξε — ἔχων).

Substantiva pro adiect. Vid. Ἑλλᾶς. exeuntia in ὅς IX, 97 not. masculina ab Ionibus in foemin. commutantur, ita ut utraque forma in usu sit IV, 187 not. IV, 201 not. IX, 76.

Substantiva in αἰδῆς primam declinationem sequuntur: VIII, 2 not. **Superlativus** pro comparat. III, 119 not. VII, 16. §. 1. IX, 26 not.

Tempus praeteritum et praesens in eadem periodo I, 62. V, 55 not. VIII, 51.

Tmesis I, 194 not. II, 39. 40. 47. 70. 85. 86. 87. III, 14. III, 36. IV, 60. 196. V, 81. VII, 156. 164 not. VIII, 33 not. 89 not. IX, 5 not. III, 75. 126. VI, 114. VII, 10. §. 5. VII, 12.

Zeugma IV, 106 not.

n t

H

imentum A

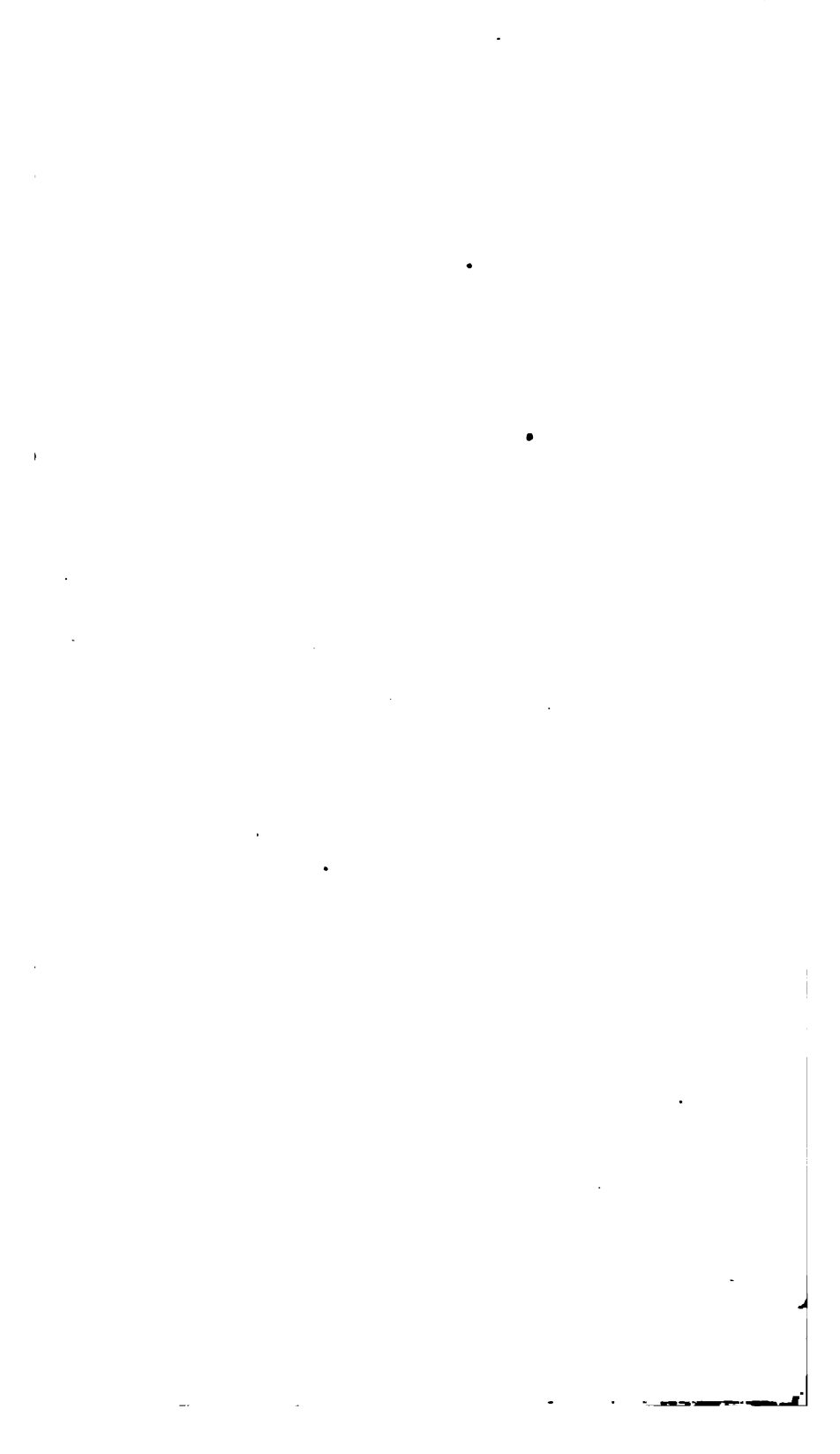
cae P

cythae

lucanus

Budini

